DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE GOVERNMENT COLLECTION

UNDER THE CARE OF

THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASAD SHĀSTRĪ, M.A., C.I.E., F.A.S.B.,

Vice-President, Asiatic Society of Bengal,
and Honorary Member, Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland.

VOLUME II
VEDIC MANUSCRIPTS

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS AND PUBLISHED BY
THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

1923.

PREFACE.

THE second volume of the Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts, in the Government collection at the Asiatic Society's rooms, is now presented to the public. It contains descriptions of manuscripts from Nos 120 to 1845A, and treats only of the Vedas, Vedic rituals and Vedic speculations Sāyaṇa says that the other Vedas are dependent on the Ṛg-Veda and therefore that Veda is treated of first of all in the present Catalogue.

Max Muller gives a list of manuscripts consulted by him in his famous edition of the Ṛg-Veda but not a single manuscript of his goes beyond the seventeenth century. But in this collection there is a fragment dated 1362 A.D and some manuscripts belonging undoubtedly to the fifteenth and sixteenth centuries It would not be out of place to mention here that the Vedas were committed to writing in very recent times; Al Beruni says "not long before my time," by Vasukra in Kāśmīr The fragment of 136_ A.D (No. 140, XIV) is therefore of unique importance.

Evidence is afforded in No. 143A, of a projected commentary of the Ṛg-Veda, in the seventeenth century by a prominent Hindu scholar named Kavīndra or Sarva-vidya-nidhāna Kavīndra-Sarasvati.

I have placed the Sastras and Ukthas immediately after the text of the Ṛg-Veda because they are really texts though arranged in an extraordinary way. These Sastras are recited by Ṛg-Vedī priests on different occasions, at different sacrifices; sometimes the Mantras are not to be found in the printed edition of this Veda but elsewhere. (See page 229)

In the seventeenth and eighteenth centuries or perhaps a little earlier, attempts were made to trace the Rāmayana, the Bhāgavata, the Kāsīkhanda and other works, from the Mantras of the Rg-Veda. (Nos. 177–181)

Modern scholars think that Vitthala and Vithova extensively worshipped in the Marhāttā country are forms of Buddha, but Buddha is an incarnation of Visnu, and so Vitthala and Vithova are worshipped as forms of Visnu, and 12 Rk-Mantras are uttered in their worship. Commentaries of these Mantras are to be found in the Catalogue (No 176) After the Mantras and Brāhmanas of each Veda I have given what is known as Laksana-granthas, under the English name, Subsidiary Treatises Under the Rg Veda, Kātyāyana's Sarvānukramani comes first with its commentaries Then comes a work entitled "Rg-Vedānukramanikā" with its commentary by Jagannātha, which seems to belong to a Sakhā of the Rg-Veda, different from that of the Sākalas, it most probably belongs to the Vāskala Sākhā The Rks in one, number 10,552 and in the other 10,580. Another manuscript, No 238, gives perhaps the index of another Sākha

These are indices of the books, chapters, lessons hymns and verses and of Rsis, metres, etc , of the Rg-Veda But there are other indices too, of peculiarities in grammar and pronunciation These are embodied in Nos 255 to 261 "How useful these lists were to subsequent writers of prātisākhya and grammar, may be seen from the fact that one of the lists in our Ganī' No 256 has been turned into a Sūttra, in p. 53 of the [illegible] in the Chaukhāmba Series"

There are quite a number of manuscripts, of works on the three Prakrti and eight Vikrti pathas Some words

are often dropped at Padapātha and these are called *galitas*, and the *galitas* are treated of in No 290

There are two Sūttras known of the Rg Veda, namely, Āśvalāyana and Śāṁkhyāyana The former has many commentaries, some of these are 'running commentaries' and others liturgical, called Prayogavṛtti. The most popular liturgical commentary is by one who describes himself as 'Traividya-Vrddha' and 'Tālavrnta-nivāsin' His proper name has now been found to be Keśava (p. 537) Many Rg-Vedins, however, perform their rites according to the processes prescribed by Kātyāyana, Āpastamba and Baudhāyana, none of whom belong to the Ṛg-Veda. The followers of the Āśvalāyana school are the most numerous, those of Śāmkhāyana are small in number and the school of Śaunaka seems to have merged itself into that of his pupil Āśvalāyana. Still the present collection has some works of the Śaunaka school and these have been separately dealt with. Black Yajus comes next The collection is poor in texts of the Black Yajus-Samhitā It makes up the deficiency, by works on Rudra, which form a peculiar feature of the Black Yajur-Veda. The manuscripts of Taittirīya Brāhmana, too, are few There are, however, many works giving lists of words in this Veda, which drop their *visarga* after *ā*, in which *e*, *ai* are not changed into *a* or *ā* as in Saṃhitā (called *vilanghya*), in which a *n* comes in or a *ta*, on which stress is given and so forth These works are of the same nature as the Lakṣanagranthas of the Rg-Veda

The Mānava-Śulva-Bhāsya, the Kāthaka-Śrauta-Sūttra, Bhāradvāja-Grhya-Suttra, Paribhāsā-Sūttra of Bharadvāja are rare works belonging to Śākhās of the Black Yajur-Veda, which are rapidly becoming obsolete The Hiranyakeśi, the Āpastamba and the Baudhāyana schools are

very strongly represented in the present collection, the last two specially so

I have in each Veda separated the Suttras and their commentaries from their Prayogas and Paddhatis In the Rg-Veda the effect of this separation is not much marked as some of the commentaries are really liturgical But in the other Vedas the effect is very marked Nos 610 and 615 belong to the liturgy of the Maitrayaniya-Manava Suttra They cover the whole ground of the Srauta and Smarta rituals in general and the propitiation of the Seven Rsis in particular. The Kāthaka Sūttra has the Grhya-paddhati alone in this collection. These schools are limited in their sphere of activity Kathaka is current only among the Kāśmiris The liturgies of Āpastamba and Baudhayana take up much greater space in this catalogue than those of any other school The liturgy of Rudra figures prominently in Āpastamba and that of Siva and Mahadeva in Baudhāyana

The Kānva and Mādhyandina schools are represented in the collection, by their Samhitapātha, Padapatha and Kramapātha It is a well-known fact that the texts of the Kānva and Mādhyandinīya Samhitā do not differ much though there is difference The Śatapatha Brahmanas of these schools, however, differ much. One has 14 Kandas the other 17 Both contain the Brhadāranyakopanisad but in very different readings Śankara commented upon the Kānva recension, it had so many well-known commentaries and sub-commentaries. But commentaries of the other recension were not much known The present collection contains three commentaries: by Vāsudeva Brahma, by Nīlakantha, and by Dviveda Ganga Kātyāyana is said to have written a complete Sūttra of the White Yajur-Veda, but his Grhya Sūttra was named after Pāraskara. Pandits

in India often thought that Pāraskara was only an *alias* of Kātyāyana But the present collection has a work, No. 843, Kātyāyana-Smārtta-Mantrārtha-Dīpikā, by Anantācāryya, son of Nāgadeva, and another No. 844, Pāraskara-Mantra-bhāṣya, by Murāri Miśra. That shows that there are two Gṛhya Sūttras, one by Kātyāyana and another by Pāraskara This is also borne out by works in the Liturgical section.

The most interesting portion of the Catalogue is that which deals with the Laksanagranthas of the White Yajur-Veda, Nos 882-916. Though the Yajur Mantras are in prose and often very short, yet they have their Padapātha and even their Kramapātha And there are indices to the Mantras. The indices to the Brāhmanas are still more interesting There are indices of Kāṇḍas, Anuvākas, Adhyāyas and Brāhmanas The Śatapatha has another set of indices giving the initial words of groups of hundred Brāhmanas, a fact from which the entire work is named Śatapatha Brāhmana. Even the Gṛhya Sūttra of Kātyāyana has an index (No. 1012).

In this collection there is a complete set of the *pariśiṣṭas* or appendices attributed to Kātyāyana, to his Śrauta and Gṛhya Sūttras They are eighteen in number and treat of all subjects not mentioned in the Sūttras themselves. There are some other works of the same nature attributed to the same author, which are called Ksepakas or 'thrown in. These with their commentaries and sub-commentaries form a library by themselves and are a notable feature of this collection.

My grateful acknowledgments are due to Mr. Johan van Manen, General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, who is trying to push on this work to the best of his

abilities But for him the publication of this volume alone would have been delayed at least for another year Of all things done by the Asiatic Society in recent years the appointment of a whole-time Secretary is what appeals to the public, and the President, Dr N Annandale, is to be congratulated for the selection of Mr. van Manen as Secretary

My grateful acknowledgments are also due to my devoted assistants, Pandit Ashutosh Tarkatirtha and Babu Nanigopal Banerjee without whose whole-hearted co-operation the *Catalogue* of the entire collection could not have been completed in ten years Pandit Ashutosh is still helping me in seeing the *Catalogue* through the Press, and Babu Nanigopal Banerjee, though he has joined his new appointment at the Dacca University, is doing his best to assist me with his advice.

HARAPRASĀD SHASTRI

Calcutta,
July 1*st*, 1923

SYNOPSIS OF CONTENTS.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

THE VEDAS.

ṚG-VEDA-SAṂHITĀPĀṬHA.

120.

6607. **ऋग्वेदसंहिता ।** *Ṛgveda Saṃhitā*

Twelve batches of leaves.

1. Contains the first *aṣṭaka*—complete with the exception of the last caraṇa of the last Ṛk.

Substance, country-made paper $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 105. Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the fifteenth century Appearance, old and faded

II. Contains I. 7; 23 to the end of the *aṣṭaka*.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia 104 to 130. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1603. Appearance, old and mouse-eaten

Last Colophon :—इति अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—संवत् १६०३ वर्षे फाल्गुनमासे सुक्लपक्षे १३ त्रयोदश्यां तिथौ भृगुदिने वाराणसीमध्ये लिखापिता ।

III. Contains II. 1, 5,—II. 8, 26.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia. 3—73 Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the fourteenth century Appearance, old and soiled

IV Contains III The first seven vargas of the first adhy. only are wanting.

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 4—70. Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the fourteenth century. Appearance, old and worn out

V. Contains III. 1, 1—III. 8, 26.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 107 Lines, 9, 10 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance old and discoloured

Written lengthwise on the right-hand corner of the last leaf :—दत् केशवसुत रघुनाथता बालक्षष्णा गुजरातथी लैआव्या हतीयाष्ट सं+ता ।

VI Contains IV. 1, 3—IV. 8, 81.

Substance, country-made paper $8\frac{3}{4}\times3\frac{3}{4}$ inches Folia, 2—51, of which the 49th is missing Lines, 12 and 13 on a page Character, Nāgara of the fifteenth century Appearance, old, discoloured and worn out

VII Contains V. 1, 1—V. 8, 35.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 95, the reverse side of the 95th having been disjointed is lost Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century Appearance, old and discoloured

VIII. Contains VII. 1, 1—VII. 2, 28.

Substance, country-made paper $9\times3\frac{1}{2}$ inches Folia, 21 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

The three vargas after No. 18 of the second adhy. are taken from Khailika sūktas, published by Max Muller in pp. 531–533 of the fourth volume of the second edition of the Ṛg-veda, as Khila No. 17 The next two vargas, here marked 22, 23, are the 19th and 20th of Max Muller

IX. Contains VII. 2, 25—VII. 5, 2.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 15—37. Lines, 9 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete.

Here, too, in the second adhy., there are the same three vargas more from the Khailikani sūktani, than in Max Muller's edition.

X. Contains VII. 6, complete.

Substance, country-made paper $9\frac{3}{4}\times3\frac{1}{4}$ inches Folia, 6 Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh

XI Contains VII 7, 24 to the end of the *aṣṭaka*.

Substance, country-made paper 4×9 inches Folia, 85—101 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1700 Appearance, discoloured

Last Colophon:—इति सप्तमे अष्टमोध्यायः ।

Post Colophon:—संवत् १७ (१८ struck out with bars) ०० वर्षे भाद्रपद शुक्लसप्तमी सोमेवा लिखितं मिठाभटेन ॥ इदं पुस्तकं सितारामभटनिरंतरस्य ॥ विश्वेश्वराय नमः ॥

XII Substance, country-made paper $9\frac{1}{4}\times4$ inches Folia, 36 Lines, 11, 12 on a page Character, Nāgara of the fifteenth century Appearance, old and worn out

The last leaf of the MS. contains the following entry :—संवत् १५९८ का शुक्र + + +[शु] ला देवजी सुतकडूए आपीता नेका + + +... This is written in a much later hand, so the MS. must be a few decades older than the entry. Therefore the MS. has been put down to the fifteenth century.

This is the last batch of leaves, containing the last *aṣṭaka*. It agrees with Max Muller's edition of the Ṛg-veda as far as the second adhyāya In the third adhy. there is a Khailika sūkta, given at the end, marked 22 in Max Müller's second edition. The fourth agrees with that of Max Muller up to the 25th varga, the last caraṇa of the last Ṛk being lost in a missing leaf. The next existing leaf marked by me as 31 gives the end of the 28th varga of the last adhyaya of the last *aṣṭaka*. This does not agree with Max Muller's VIII. 8, 28. Nor does the wording, nor the arrangement of the vargas, henceforward agree with Max Muller. So the Pratīkas of all the vargas from 29 to the end are given here in collation with Max Müller's edition.

Varga.

29. गोभिर्जुष्टो धनेन—not found.

30. तुभ्येदमिन्द्र परिषिच्यते मधु ... ... (167 सू. 25 व)

31. वातस्य नु महिमानं रथस्य ... ... (168 सू. 26 व)

32. मयोभूर्वातो अभिवातूस्राः ... ... (169 सू, 27 व)

33. विभ्राड् बृहत् पिबतु सोम्यं मधु... ... (170 सू. 28 व.)

34. त्वं त्यामिटतोरथमिन्द्र प्रावःसुतावतः ... (171 सू 29 व.)

35. आयाहि वनसा सह गावः ... ... (172 सू । 30 व.)

36. आ त्वा हार्षमन्तरेधि ... . (173 सू । 31 व.)

37. अभीवर्त्तेन हविषा ... ... (174 सू । 32 व.)

38. प्र वो ग्रावाणः सविता ... ... (175 सू । 33 व.)

39. प्र सूनव ऋभूणां ... ... (176 सू । 34 व.)

40. पतङ्गमक्तमसुरस्य मायया ... ... (177 सू । 35 व.)

41. त्यमू षु वाजिनं देवजूतं ... ... (178 सू । 36 व.)

42. उत्तिष्ठताव पश्यत इन्द्रस्य ... ... (179 सू । 37 व.)

43. प्रससाहिषे पुरुहूत शत्रून् (180 सू. 38 व.) } Together make 43
 प्रथश्च यस्य सप्रथश्च नामा (181 सू. 39)

44. बृहस्पतिर्नयतु दुर्गहा ... ... (182 सू । 40 व.)

45. अपश्यं त्वा मनसा चेकितानम् ... ... (183 सू. 41 व.)

46. विष्णुर्योनिं कल्पयतु ... ... (184 सू. 42 व.)

47. नेजमेषपरापत ... ... Khila 30

48. महित्रीणा मवोऽस्तु ... ... (185 सू. 43 व.)

49. वात आवातु भेषजम् ... ... (186 सू. 44 व.)

50. प्राग्नये वाचमीरय ... ... (187 सू. 45 व.)

51. प्रनूनं जातवेदसमश्वम् ... ... (188 सू. 46 व.)

52. आयं गौः पृश्निरक्रमीत् ... ... (189 सू. 47 व.)

53. ऋतञ्च सत्यञ्चाभीद्धात् ... ... (190 सू. 48 व.)

54. संसमिद्युवसे वृषन् ... ... (191 सू. 49 व.)

Here ends the last *aṣṭaka* in Max Muller's edition. The present manuscript has still the following :—

1. संज्ञानमुशनावदत्—Khila 32
2. नैर्हस्त्यं सेना
3. प्राचरायां......
4. अजोयात्तजोदह्याग्र
5. विदा मघवन् विदागात्
6. तमूत ये ह्वामहे
7. नूनं तनवं

The *aṣṭaka* ends with the number 7.

Col. :—इति चतुःषष्ठितमोऽध्यायः ।

For printed editions of the Ṛgveda Saṃhitā and its translations, see page 1 of Volume I, part I of the Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts of Government Orien. MSS. Library, Madras; also Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts Dec Coll., page 4. R. C Dutt published the complete text in Bengali character and with a Bengali translation. The late Babu Ramānātha Sarasvatī published ten fascs. of the text with copious notes in Bengali.

121.

1259. *The same.*

Substance country-made paper $9\frac{1}{2} \times 3$ inches Folia, 130 Lines, 8, 9 on a page Extent in Slokas, 2400 Character, Nāgara Date, Saṃ. 1734 and Saka 1599 Character, Nāgara Appearance, tolerable Generally correct Complete

Post Colophon Statement :—

संवत् १७३४ शके १५९९ प्रभवनामसंवत्सरे आश्विनमासे शुक्लपक्षे पूर्णिमारविवासरे रेवतिनक्षत्रे व्यतिपातयोगे तद्दिने ग्रन्थः समाप्तः ।

तिमाजिगोस्वामिसुत-हरिभट्टअयाचितोपनामक-तत्सुतश्वनाथेन लिखितं इदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं च त्वरितमिदं काश्यां श्रीरस्तु । ग्रंथ तत्श्लोकसंख्या च २४०० .

122.

1187 *The same with diacritical marks*

Eight batches of leaves in the Nāgara character

I. Substance, country-made paper Folia, 77 8½×4 inches Lines, 10 on a page

Contains the first astaka

II The same substance and measure Folia, 86 Lines, 9 to 11 on a page

Contains the second astaka.

III 9¼×4 inches Folia, 165 Lines, 6 on a page

Contains the second aṣṭaka in a larger hand.

IV. 8½×4 inches Folia, 80 Lines, 9 to 11 on a page. Written in two hands, foll 1 to 55 in one, and the rest in the other

Contains the third aṣṭaka.

V 9×4½ inches Leaves marked from 18 to 84. The 24th leaf is missing.

From the tenth varga of the second adhyāya of the third astaka to the end of the astaka

Post Colophon Statement :—

शिवाय ॥ लेखकनागजि शुभं संवत् १६६८ वर्षे मागशरमासे शुक्लपक्षे पूर्णमासे सोमवासरे ॥ काशियां गङ्गायां विश्वेश्वरः मणिकर्णिकायां उत्तरे घटे ॥ वासः प्रमार्थपाठः शुभं मस्तु ।

In a later hand इदं पुस्तकं वालूरकोरिभटस्य च

VI Measure, 8½×4 inches Folia, 17. Lines, 8 on a page.

Contains III, I. 1, to III. 2, 8 and a portion of 9.

VII 8½×4 inches. Folia, 75 Lines, 11. 12 on a page In the same hand with the first two batches

Contains the fourth aṣṭaka.

VIII 9½×4 inches. Folia, 71. Lines, 10 to 12 on a page

Contains the fourth astaka

Post Colophon:—

संवत् १७१८ वर्षे पौषवदि अमावास्या तद्दिने चतुर्थौष्टक समाप्तः। दी॰ गोविन्दसुत++जसुत श्रीरामकस्येदं पुस्तकं रघुनाथवैद्यनाथपठनार्थं ॥ श्रीगणेशाय नमः।

In red ink संवत् १७२७ वर्षे+ + + + +

123.

1421. *The same with diacritical marks.*

I Substance, country-made paper 9×3½ inches Folia, 72. Lines, 11 on a page Character, Nágara Date, Samvat 1717 Appearance, old Correct

The fifth astaka only

Post Colophon Statement:—संवत् १७१७ वर्षे आश्विनमासे कृष्णपक्षे पञ्चमी गुरुवासरे ग्रन्थस्त्रीतं दीक्षीत वात्सड़ासुत श्रीरामेश्वररघुनाथ तं वैद्यनाथपठनार्थं।

शुभमस्तु। श्रीरस्तु। कल्याणमस्तु। श्रीवीश्वेश्वर प्रसन्नोऽस्तु। भैरव प्रसन्नोऽस्तु।

Owners: श्रीरामणीपोथीदी लक्ष्मीनाथनी पोथीदी रघुनाथसुत लक्ष्मीनाथदी रघुनाथसुतलक्ष्मीनाथदी कृपानाथनी।

The first and the last leaves are pasted with yellow paper.

II 8½×4½ Substance, the same Character, the same Folia, 117 Lines, 9 on a page Date (?) Appearance, very old and worn out Correct Sixteenth century hand The last leaf is a restoration

The sixth astaka only.

III. Substance and character the same 9×3½ inches Folia, 93 in two batches—1 to 14 and 17 to 93 Lines, 9 on a page. The first batch appears to be a restoration, so the contents of the original 15th and 16th leaves are not wanted.

The seventh aṣṭaka down to the 26th varga of the astama adhyāya

IV Substance and character the same Leaves, 119 of which 94 to 103 are

missing Lines, 10 on a page. Date (?) Appearance, old. In the sixteenth century hand. Generally correct

Aṣṭamāṣṭaka complete. The entry in leaf 13B पञ्चमे प्रथमोऽध्यायः should be अष्टमे०

124.

2008. *The same with diacritical marks.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia—— different paginations, the first part in 81, the second in 97 and the third in 97 Lines, 8, 9 on a page Character, Nāgara Date (given after the third part) 1764 Appearance discoloured

The first part of the MS. contains VI. down to 7, 12, the second part VII, and the third VIII.

Date: संवत् १७६४ प्रमादिनामसंवत्सरे आश्विनमासे शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ सौम्यवासरे तद्दिने अष्टमाष्टकः समाप्तः।

Then इदं पुस्तकं गुर्ज्जरोपनाम-रामचन्द्रात्मज(क)पुरुषोत्तमदीक्षितेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

125.

2203. *The same with diacritical marks.*

Substance, country-made paper 9¾×4¾ inches Character, Nāgara

Separate pagination for each of the chapters.

I. 1 in 20 leaves; I. 2 in 18, I. 3 in 18, I. 4 in 20; I. 5 in 19, I. 6 in 18, I 7 in 19; I 8 in 18.

Date शके १७४८ संवत् ८२ हेमलवनामसंवत्सरे आषाढ़शुद्ध ८ शु सोमवार लिखितं गदाधरेण। नारायण प्रसंन्न।

यस्यास्ति वित्तं etc. etc.

II. 1 in 28 leaves; II. 2 in 19; II. 3 in 16; II. 4 in 17; II. 5 in 19; II. 6 in 19; II. 7 in foll. 19 to 35; II. 8 in 17.

III. 1 in 21 leaves, III. 2 in 18; III. 3 in 17; III. 4 in 17; III. 5 in 16; III. 6 in 14; III. 7 in 15; III. 8 in 17.

Date. शके १७५९ विकारिनामसंवच्छरे। वैशाखशुद्धप्रतिपदा सौम्यवासरे तद्दिने लिख्यन् समाप्तम्।

IV. 1 in 19 leaves; IV. II. in 19 to 36; IV. 3 in 36 to 52; IV. 4 in 24; IV. 5 in 17; IV. 6 in 17; IV. 7 in 17B to 23A; IV. 8 in 16.

The MS. opens with the Paribhāsā section of Kātyāyana's Sarvánukramanī and each chapter is preceded by its anukramaṇī.

126.

2665. *The same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 311. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

The first (fol. 75), second (fol. 75) and fourth (fol 76) astakas are complete. There are two parts of the fifth aṣtaka, one containing three chapters only (fol 1–37), and the other the latter portion of the fourth, the fifth, the sixth and the seventh with the latter portion missing (fol. 40–78). Further there are leaves marked 74–82 containing parts of the seventh and eighth chapters of the fifth asṭaka.

127.

3202. *The same.*

I. Substance, country-made paper 6½×3½ inches Folia, 148 Lines, 5 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century Leaves, 113 to 148 are a restoration, in an eighteenth-century handwriting.

It contains the whole of the first asṭaka.

II Substance, country-made paper 9×3½ inches. Folia, 49 to 72 Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and worm-eaten.

It contains the end of the fifth adhyāya and the beginning of the sixth, of the first aṣtaka.

Fol. 60A. इति प्रथमाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ।

III. Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 72. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1809. Appearance, old, discoloured and worn out

It contains the whole of the third aṣtaka.

Post Colophon :—संवत् १८०६ चित्रभानुनामसंवत्सरे वसन्तऋतौ वैशाखशुद्धपञ्चमी इन्दुवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् । तृतीयाष्टकः समाप्तः ।

कोरड्डे-उपनाम-वासुदेवस्य ।

In a different hand : नारायणभट्ट विश्वरूपेण लिखितम् ।

IV Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia (by counting), 39 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured and dilapidated

Contains the first four adhyāyas and the beginning of the fifth, of the fourth astaka.

V Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 39 (by counting). Lines, 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured

It contains the first three adhyāyas, the first twelve vargas of the fourth, vargas 29 to 37 of the fifth adhyāya and the first three vargas of the sixth adhyāya, of the sixth asṭaka.

VI Substance, country-made paper $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 22 to 36 and 49 to 98 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Appearance, old and dilapidated. Date, Samvat 1596

Colophon :—इति सप्तमाष्टके अष्टमोऽध्यायः .

Post Colophon :—संवत् १५९६ वर्षे आश्विनशुद्धपौर्णमास्यां शनिवासरे पुरुषोत्तमभट्टेनालेखि श्रीवीरभानुमहाराजे + + + जनार्दन पठनार्थम् ।

VII Substance, country-made paper. 10×4 inches Folia, 101 (by counting) Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance, old and discoloured

It contains the eighth astaka, with leaves missing here and there. The colophons of the first, third and eighth adhyāyas are not found.

Date in a later hand :—संवत् १६६० वर्षे ज्येष्ठ सुदी ।

VIII. Substance, country-made paper $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 20 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

A fragment of the eighth aṣṭaka

IX मह्रानाम्नीसंहिता ।—From IX to XVI chapters. These form the second astaka of the Ṛgveda Samhitā.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 90 of which foll 25 to 36 are missing Lines, 8 on a page Character, Nágara Appearance, discoloured

Beginning :—

ॐ प्र वः पान्तं रघुमन्यवोन्धो यज्ञं रुद्राय मीळ्हुषे भरध्वं । दिवो अस्तोष्यसुरस्य वीरैरिषुध्येव मरुतो रोदस्योः । पत्नीव पूर्व्वहूतिं वावृधध्या उषासानक्ता पुरुधा विदाने । स्तरीर्नात्कं व्युतं वसाना सूर्य्यस्य श्रिया सुदृशी हिरण्यैः । इत्यादि ।

R.V. I. 122.

14B, इति मह्रानाम्नीसंहितायां नवमोऽध्यायः ।

End ·—

प्राची अध्वरेव तस्थतुः सुमेके ऋतावरी ऋतजातस्य सत्ये इड़ा मये० ।

Colophon :—इति षोड़शोऽध्यायः ।

Post Colophon :—मन्दस्य कनिक्रददर्मिर्दैवेभि । समाप्तः ॥

शुभं भवतु ॥ वैशाखशुदि ३ ॥ जयु ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री ॥ साम्ब सदाशिव ॥ गणेशाम्बिकेभ्यो नमः ॥ श्रीसिद्धैश्वर्य्यै नमः ॥

128.

2481. *The same. Ast. I.* With diacritical marks.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 67. Lines, 8 to 10 on a page Character, Nāgara of the early eighteenth century. Discoloured and pasted The first leaf is missing and the second corroded.

The number of sūktas are marked in red.

The Post Colophon Statement :—

शुभकृन्मार्गशीर्षस्य शुक्लषष्ठीरवाविदम् ।
व्यलिखत् पुस्तकं टोङ्के गणेशो हरभूः स्वयम् ॥

129.

2479. *The same.*

Substance, country-made paper. 7½×3¾ inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured

The first adhyāya only of the first aṣṭaka of the Ṛgveda.

130.

1410. *The same.*

Substance, country-made paper 7¾×3 inches Folia, 81 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Saṃvat 1715 Appearance, old. Generally correct.

The first astaka only.

Post Colophon Statement :—संवत् १७१५वर्षे कार्त्तिकशुद्ध १३ गुरुवासरे अद्येहनी सम्पूर्णलिखितमिदं पुस्तकम्। शुभं भवतु। कल्याणमस्तु।

Then in red स्वस्ति संवत् १७१५ वर्षे माघशुक्ल १ गुरुवासरे अविमुक्तिवाराणस्यां उपा०श्रीपूर्णानिदासस्रुत-अविचलजीकेन ग्रोधीतं स्वरैलंकृतं आचार्य्यहरीकस्य पुस्तकम् ॥

131.

9412. *The same*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches Folia, 12 (50—62). Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, tolerable. Generally correct

Fragmentary.

From the beginning of the second varga to the end of the 27th of the fifth adhyāya of the first aṣṭaka.

132.

9411. *The same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches Folia, 100. Lines, 7, 8 on a page Character, Nāgara Date ? Appearance, very old. Generally correct. Incomplete at the end.

From the beginning of the third astaka to the end of the 25th varga of the eighth adhyāya of the same.

133.

9410. *The same*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 29. Character, Nāgara Date ? Appearance, old

Much damaged, specially in the last leaf. The injured portions are pasted over with new, white paper.

The third astak a to the end of the second adhyāya.

134.

95. *The same. Aṣṭ. VII.* 4–8.

The MS. is noticed by Rājendralāla under No. 863 as Sākala Saṃhitā.

Post Colophon Statement:—

श्रावणवदि ॥ वार वृहस्पत ६ संवत् १८५६ लिखितं वैजनाथ ब्राह्मण देश बालिकांल्या चिवाडी ठिकाना राजमन्दिर ब्रह्मं घाट ॥

135.

2501. ऋग्वेद पद्पाठः । *Rgveda-Padapātha.*

Substance, Foolscap paper 8×4 inches Folia, 755 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 13,570. Character, Nāgara Date, Saka 1676 Appearance tolerable Complete Generally correct

See Max Muller's printed edition of the Rgveda Saṃhitā

The present MS. is divided into eight astakas and 64 adhyāyas or chapters The Rks are of the Sâkala school with full accentuation

Last Colophon.—इत्यग्ने वृहन्नित्यारभ्य सुसहासतीत्यन्तं दशमं मण्डलम् । इति श्रीऋग्वेदसंहितापदानामनुक्रमेण चतुःषष्ठितमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णकमलावरार्पणमस्तु । श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । ॐतत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

शुद्धानि रम्याणि परिस्फुटानि
पदानि ऋग्वेदभवानि सन्ति ।
विचार्य्य सम्यङ् लिखितानि भानुना
परोपकारार्थमथो सुखाय ॥
वैराज आरभ्य उभाऽनूनं
पर्य्यन्तमादौ लिखितं गृहे च ।
यात्रार्थमुद्दिश्य गतेन काश्यां
कृता समाप्तिः पदपुस्तकस्य ॥

शके १६७६ भावासंवत्सरे वैशाखशुद्धषष्ठ्यां पुत्रोत्सवेऽष्टमे दिनसायाह्ने समाप्तिः ।

अज्ञानतो वा मतिविभ्रमाद्वा
यत्किञ्चिदूनं लिखितं मया च ।
तत्सर्वमार्य्यैः परिशोधनीयं
कोपो न कार्य्यः खलु लेखनस्य ।

Up to the fourth astaka there are letters at the end of every varga, the import of which is difficult to understand.

136.

1412 *The same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 67 Lines, 12 to 14 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1582 Appearance, very old. Generally correct

The first astaka only.

Post Colophon Statement:—स्वस्ति संवत् १५८२ वर्षे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे चतुर्द्दश्यां तिथौ बुधदिने अद्येह सांजीत्राग्रामवास्तव्य-दुवे-भाणसुत-वासणेन प्रथमाष्टकपदं लिखितम्। तस्य अन्येषां पुत्रपौत्रादिपठनार्थं स्वयं लिखितम्।

यावल्लवणसमुद्रो वा यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।
यावत् सूर्य्यचन्द्रौ तौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥
अपरं पुस्तकं वीक्ष्य शोधनाय सदा बुधैः ।
हीनाधिकैः स्वरैर्वार्णैरस्माकं दूषणं नहि ॥

शुभं भवतु कल्याणमस्तु लेखकपाठकयोः । कल्याणं भूयात् श्रीरस्तु ।

In a very late and different hand· दूवे वासनलिखितं दुवे गोवालस्वरदीघो सही प्रथमाष्टकपद । Then a few letters unintelligible. Below it in a very late, scribbling hand, there is a date: संवत् १६८३ वर्षे पौष सुद २ । There are many more dates and accounts of money transactions on the obverse of the first leaf and a good deal of scribbling on the reverse of the last leaf

137.

4723. *The same.*

Substance, country-made paper. 10×3¼ inches. Folia, 101. Lines, 7 on a page Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured Date, Sam. 1538.

The fourth aṣṭaka is complete.

Last Colophon :—द्वात्रिंशतिमोऽध्याय ।

Post Colophon :—संवत् १५३८ समये श्रावणसुदि १२ सोमवारे श्रीकाश्यां विश्वेश्वरराजधान्ये चतुर्वेददेवदत्तपुत्र चतुर्वेदविठ्ठलेन लिखापितमिदं पुस्तकम् मङ्गलमस्तु ।

Written in the same hand as 138.

On the obverse of the first leaf there are four bonds, two dated Saṃvat 1564, and two Saṃvat 1565.

138.

4724. *The same.*

Substance, country-made paper 8×3 inches. Folia, 116. Lines, 6 on a page Character, Nāgara Date, Saṃvat 1538 Appearance, old and discoloured.

The seventh aṣṭaka complete.

Colophon :—षट्पञ्चाशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—शुभमस्तु संवत् १५३८ समये कार्त्तिकसुदि भौमे इदं पुस्तकं लिखापितं चतुर्वेद देवदत्तपुत्र चतुर्वेदविठ्ठलेन ।

139.

4722. *The same.*

Substance, country-made paper 10×3 inches. Folia, 113 of which the sixteenth leaf is missing. Lines, 6 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured.

Up to the end of the seventh adhyāya of aṣṭaka VIII and the first 12 vargas of the eighth adhyāya.

140.

6608. *The same.*

Fifteen batches of leaves.

I. Containing the first two adhyāyas of the first aṣṭaka, and the third coming up to the 34th varga Then there is one leaf containing vargas 23 and 24 of the fourth adhyāya.

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 47 of which foll 35–46 are missing Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh.

II Contains I. 4, 3–21 vargas.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 37–45. Character, Nāgara of the eighteenth century Lines, 8 on a page

III. Contains I. 6, 10–24 vargas.

Substance, country-made paper. 10×4 inches Folia 68-72. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, new.

IV. Contains I. 7, 1–I. 8, 26.

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 30. Lines, 7–11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh

V. Contains II. 1, 11–II. 4, 18.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6–45. Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old and worn out

VI From II. 4, 19 to the end of Ast. II.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 46–94. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the fifteenth century Appearance, old and pasted.

Col.—षोड़शोऽध्यायः ।

Post Colophon:—(The year lost in pasting) वर्षे फाल्गुन शुदि १५ ... ... ।

VII. Contains IV. 4, 33–IV. 7, 2

Substance, country-made paper. 9½×3½ inches Folia, 35–52 of which fol. 50 is missing. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old.

VIII. Contains V. 1, 11–V 5, 17.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 5–35 Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance, old

The leaf marks are gone in most of the leaves. But by arranging the divisions and subdivisions of the astaka and counting backwards and forwards from the few leaf marks which are still visible, an attempt has been made to to restore the original leaf marks

IX. Contains IV. 2, 9–VII. 2, 34.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 17–93 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and worn out

X. Contains VI. 5. 9 to the end of the astaka

Substance, country-made paper $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ Folia, 73–105 of which the 75th is missing. Lines, 8–11 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured

XI. Contains astaka VI. Very defective, as will be seen from the missing leaves.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 2–56+76–114 Lines, 8 on a page Character Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured

It comes up to VI 8. 30.

XII. Contains VI. complete.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{3} \times 3\frac{1}{3}$ inches. Folia, 127 Lines, 8 to 10 on a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1653 = A D. 1596 Appearance, very old and discoloured

Last Colophon :—अष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः ।

Post Colophon .—ॐ स्वस्ति संवत् १६५३ वर्षे दक्षिणायने श्रीसूर्य्य ग्रीष्मऋतौ ज्यैष्ठमासे कृष्णपक्षे अमावास्यायां पुण्यतिथौ रविवासरे अद्येह वाराणसीवास्तव्य-वाह्म-नागरज्ञातीय—after this everything is indistinct.

The MS. is unique, in that it seems to belong to a

recension of the Ṛgveda, different from that published by Max Muller. For instance, in VI. 4 there is one sūkta more in Max Muller's edition than in the present MS.

XIII. VII. 6, complete.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 34–44. Lines, 10-11 on a page Character, Nagara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

XIV Contains VIII. from 6, 25 to the end of the aṣṭaka. Copied in A D. 1362. Perhaps the oldest extant MS. of the Ṛgveda

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 19 (by counting) The leaf-marks are all gone Lines, 13 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1418=1362 A D Appearance, very old

Last Colophon .—चतुःषष्ठितमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon:—संवत् १४१८ चैत्रवदि ६ गुरावद्येह इलदुर्गे व्यास-लक्ष्मीधरेण आत्मनः पठनार्थं चतुःषष्ठिपदा पुस्तिका लिखिता । मङ्गलमस्तु ।

XV. This batch contains five fragments of Aṣṭ. VIII. There are altogether 44 leaves. They are very much soiled and the writing mostly faded. I have arranged the leaves in five batches.

There are fourteen stray leaves.

141.

3201. ऋग्वेदसंहिताभाष्यम् । *Ṛgveda-Saṃhitā-Bhaṣya.*

By Sāyanācārya

I Substance, country-made paper. 12×6 inches Folia, 3 to 18 Lines 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured

A fragment of Sāyana's introduction to his commentary on the Ṛgveda. (Max Muller, second edition, pp 3 to 18).

Some stray leaves over and above these.

II Substance, country-made paper 12×5½ inches Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured

Folia—1 to 58 containing Bhāsya on Asṭ. I. down to Adhy. 1, 35 and the first three Ṛks. of the 36th (printed second edition of Max Muller, Vol. I, pp. 23 to 107: the commentator's introduction is not in the present MS.); the last leaf of the first adhyāya of the first aṣtaka; 1 to 81 containing the Bhāṣya on asṭaka I. 2, to I 8, 34 (Max Müller's second printed edition, Vol. I, pp. 111 to 122).

III Substance, country-made paper. 12×5½ inches Folia, 13 (by counting). Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured.

Contains Bhāsya from the concluding portion of the 17th varga of the fourth adhyāya of the first asṭaka down to I. 4, 21. (Printed second edition pp. 275 to 284, Vol I).

IV. Substance, country-made paper 12×5½ inches Folia, 74 (by counting) Lines, 10, 13 on a page. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1579. Appearance, very old and worn out.

It contains Sāyana's Bhasya from Asṭ VII. 5, 29 (that is, the beginning of the tenth maṇḍala) to the end of the asṭaka (printed second edition Vol IV, pp. 1 to 137).

Post Colophon Statement .—संवत् १५७९ वर्षे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ गुरुदिने अद्येह श्रीसूर्यपुरवास्तव्याभ्यन्तरनागरज्ञातीय-दीक्षित-आनन्दसुतानामध्ययनार्थं तथा परोपकारार्थञ्च इदं पुस्तकं लिखितम्। यादृशमित्यादि। श्रीश्रीश्री। सर्व्वंजगतः। श्रीऋक्-संहिताभाष्ये सप्तमाष्टकः समाप्तः।

V. Substance country-made paper $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

This fragment contains 19 leaves The first leaf is marked 124, in which the 30th varga of the fifth adhyāya of the seventh asṭaka comes to an end The subsequent leaves begin with the concluding portion of the 26th varga of the seventh adhyāya of the seventh asṭaka, and go down to the end of the 25th varga of the eighth adhyāya of the same, with leaves missing here and there.

142.

7872. *The same.*

Fragments of Sāyana's Bhāsya on the Ṛgveda with leaves hopelessly confused And the difficulty is enhanced by the separation of the obverse side from the reverse in most of the leaves. A leaf marked 141 has a col.. इति सप्तमस्य षष्ठे त्रयोदशो वर्गः।

143.

7891. *The same.*

I. Substance, country-made paper $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia. 20 Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured The leaves are not numbered

4A. *First Col* . इति प्रथमस्य चतुर्थे द्वाविंशो वर्गः।

इति सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे संहिताभाष्ये प्रथमे मण्डले दशमोऽनुवाकः ।

Last Col. in the fr :—

19B इति प्रथमस्य पञ्चमे षड्विंशोवर्गः ।

It ends abruptly in the second Ṛk. of the next varga

On the reverse of the last leaf we have :—

सर्व्वविद्यानिधानकवीन्द्राचार्य्यसरस्वतीनां ऋग्वेदसंहिताभाष्यम् ।

II Substance, country-made paper 11¼×5¼ inches Folia, 30 (by counting) Lines, 9 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured

Leaves are not always numbered.

The *first Col.* in 1B, इति तृतीयस्य द्वितीये त्रयोदशो वर्गः । 3B, चतुर्दशो वर्गः । After the fifth leaf, marked 7, there is a gap

The next 18 leaves are marked from 1–18.

2B, इति तृतीयस्य तृतीये प्रथमो वर्गः ।

14A, इति तृतीयस्य तृतीये ऽष्टमो वर्गः ॥

On the left-hand upper margin of the 18th leaf, the name रत्नगिरि is written.

After the 18th leaf there is a gap After the third of the last seven leaves (not numbered) we have the Col. इति तृतीयस्य चतुर्थे द्वादशो वर्गः ।

Col. in the last leaf. इति चतुर्थे पञ्चदशो वर्गः ।

III. Two leaves marked 2 and 3 belonging to the fifth adhy. of the fourth astaka.

IV. Substance, country made paper. 11¼×5½ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Written in the same hand as the MS with the signature of Sarva-vidyānidhāna Kavīndrācārya Sarasvatī.

The *first Col.* in fr. इत्यष्टमस्य द्वितीये पञ्चदशो वर्गः ।'} The last *Col.* in fr. इति दशमे मण्डले पञ्चमोऽनुवाकः — इत्यष्टमस्य द्वितीयेऽष्टादशो वर्गः ।

V. Substance, country-made paper. 11¼×5½ inches. Folia, 11-21 Character, Nāgara. Appearance, discoloured

The *first Col.* in p. 18A, इत्यष्टमस्य तृतीये विंशो वर्गः ।

Col. in 21A, सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये तृतीयोऽध्यायः चतुर्था-ध्यायो रच्यते ।

143A.

ऋग्वेदटीका । *Ṛgvedaṭīkā* by कवीन्द्र ।

3201A. Substance, country-made paper 12 × 5½ inches Folia, 1 to 6 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured

A mere fragment. At the top of the first leaf it is stated to be a commentary on the Rgveda by Sarva-vidyā-nidhāna Kavīndra, a very powerful Sannyāsī of Benares at the time of Sahjahan. The six leaves it contains, do not complete even the introduction.

At the top of the first leaf :—श्रीसर्व्वविद्यानिधानकवीन्द्राचार्य्यरचिता ऋग्वेदटीका ।

It begins :—

इह खलु धर्म्मार्थकाममोक्षाख्याश्चत्वारः पुमर्था दृश्यन्ते । तत्रापि धर्म्मस्य प्राधान्यम् । धर्म्मजन्यत्वादर्थादीनां प्रत्यक्षस्यैव तज्जन्येष्वनुमानादिषु न चार्थजन्यत्वात् यागहोमदानाद्यात्मकधर्म्मस्यानैकान्तिकत्वमिति शङ्क्यम् । धर्म्मत्वसामानाधिकरण्येनार्थजन्यत्वेऽपि धर्म्मत्वावच्छेदकावच्छेदेन तज्जन्यत्वाभावात् । जपोपवासतीर्थयात्रादौ तदभावा[च] । अर्थत्वावच्छेदेन धर्म्मजन्यत्वे देहि मे ददामि ते नादत्तमुपतिष्ठत इत्यादिश्रुतिस्मृत्याद्यनुगृहीतकार्य्यकारणभावकल्पनस्यैव मानत्वात् पुरुषार्थविभाजकोपाध्यवच्छेदकावच्छेदेन जन्यजनकभावस्यैव आदरणीयत्वात् ।

144.

478. **बालखिल्यशस्त्रम् ।** *Bālakhilya Śastra.*

For this manuscript see L 1342.

Col..—इति मैत्रावरुणस्य बालखिल्यशस्त्रमप्तोर्यामस्य ।

Post Col. Statement:—

संवत् १७६८ समये चैत्र वदि ७ भौमे समाप्तिमगमत् ॥ शुभं भवतु ॥

This Śastra is included in the Vaiśvadeva-Śastra and as such recited along with others on the sixth day of the Navarātra of the Dvādaśāha-yajña. Bālakhilya consists of 11 sūktas from VIII. 49 to 59, the first 8 of which are used in this sacrifice But the recitation of the Śastra requires that the first quarter of the first ṛc of the first sūkta should be read with the second quarter of the second ṛc of the second sūkta. Then the first quarter of the second ṛc in the second sūkta with the second quarter of the first ṛc of the first sūkta In this way the third quarter of the first ṛc in the first sūkta is to be read with the fourth quarter of the second ṛc of the second sūkta. Then the third quarter of the second ṛc of the second sūkta with the last quarter of the first ṛc of the first sūkta

Thus	A	B	E.	F.
	C.	D.	G.	H.

A.F.E.B. C.H. G.D , adding one *ekapada* to this, इन्द्रविश्वस्य-भूपतौं, makes a complete recitation of the two ṛcs. 1.1 and 2.2. The first two sūktas are to be read thus. The next two are to be read half by half. In the other two, the first ṛc of one is read with the second ṛc of the other; and so on. The

seventh and eighth sūktas are to be read as usual in their proper order. These eight sūktas are to be recited by the Maitrāvaruṇa Priest The MS. contains these eight sūktas as they are to be read by that priest with the preliminaries and conclusions The present MS. contains Bālakhilya Śastra as recited in Aptyoryāma yajña.

145.

6268. **महाबालखिल्यशस्त्रम् ।** *Mahā-bāla khilyaśastra*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 5$ inches Folia, 23 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 320. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, worm-eaten. Complete

Practically the same work as the preceding.

Colophon :—आप्तोर्यामस्य महाबालखिल्यशस्त्रम् ।

Post Colophon :—लि० भ० सूर्यधरसुत क्रियाधरेण ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हिं भूर्भुवः स्वरोमध्वर्यो शोंसावों एष्वेषु ब्रवाणि etc., etc.

146.

287. **बृहतीसहस्रशस्त्रम् ।** *Vṛhatīsahasraśastra.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 21. Lines, 16 on a page. Extent in slokas, 1200 Character, Nāgara Date, Saṃ 1768 Appearance, old. Generally correct Complete.

In a very small Devanāgarī hand. It consists of one thousand vṛhatī verses or 36,000 syllables

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

बृहतीसहस्रम् । ॐ भूर्भुवःस्वरोमध्वर्यो शोंं वोंं वाक् इति जपति ।

तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं (X. 120, 1) पुं नदं व ओदतीनां (VIII. 69, 2).

यतो यज्ञ उग्रस्त्वेष नृम्णः (X. 120, 1) सं नदं योयुवतीनां (VIII. 69, 2).

सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शत्रून् (X. 120, 1) पतिं वो अघ्न्यानां (VIII. 69. 2).

अनु यं विश्वे मदंन्त्यूमाः (X. 120, 1) यों धेनूनामिषुध्यसि VIII. 69, 2).

End :—उक्थवीर्यस्य स्थाने उक्थदोहः। मूर्द्धा लोकानामसीत्यादि० यज्ञसमृद्धिमेधुत्स्त्वेत्यन्तं स्वयं जपित्वा अध्वर्युमपि वाचयेत् ॐ उक्थशा यज सोमस्य इति प्रैषः॥ ये यजामहेऽपिवा सोममिन्द्र- मन्द० स्वाभिः सोतुर्वाङ्भ्यां सुयतो नार्व्वो३ वौषट् सोमस्याग्ने- वीँहि वौषट् अनुच्छस्य अनुवषट्कारं कुर्य्यात्।

Col. and Post Col :—इति बृहतीसहस्रशस्त्रं समाप्तं। संवत् १७६८ पौष शु ८ शुक्रे लि० गङ्गारामेण।

See I.O. Catal. No. 434.

147.

3117. *The same, here called* **महदुक्थम्।** *Mahaduktha.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches Folia, 60. Lines, 9 to 13 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1658 Appearance, discoloured. Complete. Not accented Written in three different hands.

Colophon :—इति महदुक्थं समाप्तम्।

Post Colophon Statement :—स्वस्ति संवत् १६५८ वर्षे चैत्रमासे कृष्णपक्षे-द्वितीयायां तिथौ गुरुवासरे अद्येह उकलाविश्रा- मवास्तव्य-उदीच-ज्ञातीय-पण्डित-श्री-गोपालसुत-पण्डित-ज्ञातीया- सुत-पण्डित-गोवर्द्धनस्य पठनार्थं लिखितम्॥ भीधग्राम-वास्तव्य- भट्ट-राघव-भट्टकेशव-पण्डित-वासुदेवैः मिलित्वा कृष्णार्पणबुद्ध्या लिखित्वा पण्डित-गोवर्द्धनाय दत्तम्॥ श्रीरस्तु लेखकाध्यायका- ध्येतॄणां॥ श्रीरस्तु॥

Mahaduktha or "great recitation" (called also Vṛhatīsastra), being the principal Sastra on the Mahāvrata day of a sacrificial session

148.

2072. *The same*

Substance, country-made paper 8½ × 3 inches Folia, 5 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 210 Character, Nāgara Date, Śaka 1771 Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—

इति बृहतीसहस्रशस्त्रं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७७४ वैशाखवदि प्रतिपदा रवौ लिखितमिदं काश्यां रामडोह्वकरसुन्दरभट्टेन ।

For a larger recension of the work see the previous number. See also I O. Catal. No 434.

This work is recited in the Mahāvrāta ceremony.

149.

2635.

Substance, country-made paper 11½ × 5¼ inches Folia, 5 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 280 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured.

The Manuscript contains :—

(1) अच्छावाकस्य पर्य्यायाः which begins and ends in the first leaf.

(2) मैत्रावरुणस्योक्थशस्त्र which begins in leaf 2A and ends in the first line of 2B.

(3) मैत्रावरुणस्य पर्य्यायशस्त्राणि which begins in 2B after Maitrāvaruṇasyoktha-śastra, and goes to the last leaf of the manuscript.

(4) आश्विनशस्त्रानन्तरं etc. Four lines only

These Śastras are recited at night in the Atirātra Sacrifice (all other sacrifices of Soma being concluded during the course of the day) in three *paryāyas*, ten *daṇḍas* apart As the Soma-cup goes round, the Ṛgvedī priests utter these, while drinking.

(1) अच्छावाकस्य पर्य्यायाः ।

Begins :—

हिं भूर्भुवःस्वरोम् । अध्वर्य्यो भो भो॑ सावो ३ मे ह्वासु ब्रवाणि तेऽम इत्येतरा गिरः एभिर्वर्द्धास इन्दुभों चिः यच क्वाच ते मनो दक्षं दधस उत्तरं । तत्रासदः कृणव सों नह्विते । इत्यादि ।

Ends :—

उक्थं वाचि । शस्त्वा जयः । येहेप्रोद्गोयाच्छर० राजावौ सो ॥ ३ ।

Colophon :—इति अच्छावाकस्य पर्य्यायाः ।

(II). मैत्रावरुणस्योक्थशस्त्रम् ।

Begins :—

सुहवा हवामहोमिंद्रावरुणा यदिमानि चक्रयुः विश्वा-जातानि भुवनस्य मज्मनों त्क्षेमेण मित्रो वरुणं दुवस्यति । इत्यादि ।

Ends :—

वागोजः सह ओजोमयि प्राणापानौ वागोजः सह ओमयि प्राणापानौ ॥

Col. :— इति मैत्रावरुणस्योक्थशस्त्रम् । शुभम् ।

(III) मैत्रावरुणपर्य्यायशस्त्राणि ।

Begins :—अथ मैत्रावरुणपर्य्यायाः ।

हिं भूरों श्रों सावों प्रव इंद्राय मादनं प्रव इंद्राय मादनं । हर्यश्वाय गायत सखायः सोमपवों त्रिः शंसेदुक्थं सुदानवे शंसे-दुक्थं सुदानवे उतद्युक्षं यथानरश्च क्रमा सत्यराधसों ॥ इत्यादि ॥

Ends :—सोमस्याग्नेवीह्नी वौषट् द्विर्वागोजः पूर्व्वदृष्टः ।

Colophon :—इति मैत्रावरुणस्य पर्य्यायशस्त्राणि ।

IV. Then begins :—

आश्विनशस्त्रानन्तरं ॥ इमे सोमासस्तिरो अह्नासस्तीव्रास्तिष्ठंति पीतये युवभ्यां । हविष्मता नासत्या रथेनायातमुपभूषतं पिबध्वों । होता यद्धदश्विना सोमानां तिरोऽह्नानां । Four lines only without a colophon.

The mantras quoted are not in the Śākalasaṃhitā. They are found at the end of the Atirātra chapter of the Āśvalāyana Śrauta sūttra—as anuvākyā and Praiṣa (VI. 5, 24).

The name of the former owner of the MS:—पायस नरसिंहभट्टात्मजविश्वनाथस्येदं पुस्तकम् ॥

150

2099. मैत्रावरुणशस्त्रम् । *Maittrāvaruṇaśastra.*

Substance, Foolscap paper. 8¼×4 inches Folia, 7 Lines, 7-9 on a page Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the later eighteenth century Appearance, discoloured

This MS. gives the Śastras to be recited by the Maitrāvaruṇa priest in a Soma-yāga in the morning, in the midday and in the evening sacrifices. The ṛcs composing the Śastras are sometimes given in full and sometimes by initial words The preliminaries and conclusions are short The yājyās are given and no puronuvākyās, which are not required. The Somayāga here referred to is Atirātra, as there are Prayājyās which are performed at night in that yāga alone.

It begins:—

अथ मैत्रावरुणप्रयोगः । ह्रीं भूर्भुवस्स्वरोम् शोँ सावो ३ मानो मित्रावरुणा घृतैर्गव्यूति मुक्षतं मध्वा रजांसि सुक्रतो । त्रिः । RV. III. 62, 16.

Colophons:—4A. इतिप्रातःसवनम् 5B. इति माध्यन्दिनः 6A मध्यमपर्यायाः 6B तृतीयपर्यायाः 7B इति मैत्रावरुणशस्त्रम् ।

151.

2645. आश्विनशस्त्रम् । *Āśvinaśastra.*

For the MS. and the work see L. 3214. See also Cs. Vol. I, Nos. 385 and 386.

This is a collection of hymns in honour of the Asvini Kumāras. The first two leaves are taken up with preliminaries to the recitation.

The Ṡastra begins thus.—

2(A). अथ उपस्पृश्य ॥ इदमहमर्व्वावसोः सदने सीदामीत्युपविश्यात् ॥ समस्तजंघारूरत्निभ्यां जानुभ्यां चोपस्थं कृत्वाश्विनं शंसेत् ॥ अभिहिंकृत्याह्वय तत्रैव स्थितो पूर्व्ववदुप 2(B). विश्य उत्तमेन स्वरेण ॥ अग्निर्होता etc

हिं भूर्भुवस्स्वरों शोंसावो ३ मग्निर्होता गृहपतिः सराजा ॥

The MS. seems to be incomplete as the colophon आश्विनशस्त्रं सम्पूर्णं is written in a different hand and the MS ends abruptly with the words सत्यासातये कृतोऽस्मावाम् ।

The Ṡastra is recited at the end of the night in the Atirātra yajña. It consists of not less than one thousand rcs to be recited by the Hotā. Trivedi p. 342. For the constituent rcs see Trivedī 346–353.

152.

2117. वृषाकपिशस्त्र । *Vṛsākapiṡastra.*

For the manuscript and the work see L. 3252 ; Cs. Vedas 387.

The Ṡastra is recited on the sixth day of the Navarātra in Dvādaṡāha yajña. It is read as a part of Vaiṡvadeva Ṡastra. See Ait. Beng. Trivedi 432. This is a hymn recited by the Brāhmaṇāchchhaṁsi priests ṚV. X. 86.

Col. :—इति वृषाकपिशस्त्राणि समाप्तम् ।

Post Col. :—इदं पुस्तकं मोरेश्वरदीक्षितभागवतस्य ।

153.

2118. एवयामरुच्छस्त्र । *Evayāmarucchastra.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches Folia, 2 Lines on a page, 9, 10. Extent in ṡlokas, 38 Character, Nāgara. Date, Ṡaka 1717 Appearance, fresh Complete.

The Sastra is used in the Dvādaśaha yajña on the sixth day of the Navarātra. It consists of RV. V. 87, nine rcs only. It is called एवयामरुत् after the name of the Ṛsi, who was the son of अत्रि। Trivedī 434

Col. :—इति एवयामरुतं समाप्तं ।

Post Col. :—शके १७१७ राक्षसनाम संवत्सरे आषाढ़शुद्ध १२ तद्दिनीदं पुस्तकं रत्नाकरोपाध्यायेन लिखितं। मोरेश्वर दीक्षितस्य दत्तं ॥

It begins :—हिं भूर्भुवः स्वरोमध्वर्य्यो शो शों सावो ३ मधाद्दींम्र-गोर्वन उपत्वाकामान् मद्दःसाद्दजे उ देवयन्त उदभौं३ चिः।

It ends :—ऋक् ये ३ यजामह इन्द्राविष्णू मदपती मदानामिति याज्याः॥

154.

2123. षोडशीशस्त्र । Ṣodaśīśastra.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Leaves, 5 Lines on a page, 7, 8 Extent in slokas, 65. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Complete

See Aitareya Brāhmana in Bengali by Babu R. S. Trivedi, p. 330. The ṛcs are RV. I 16, 1–3; I 82, 1, 3, 4; VIII. 12, 25–27; III. 44, 1–3; VII. 34, 4; VII. 29, 2; the next three are not found in the Sākal Saṃhita, being taken from Āsvalāyana VI. 2, 6; RV. X, 96, 1–3; II, 22, 1–3; X 133, 1–3; VIII. 69, 1–3, 8–9, 13–15; VIII. 69, 7; yājyā X. 96, 13.

Colophon :—इति षोड़शीशस्त्रं समाप्तानि भवति ।

Post Col. .—श्रीलक्ष्मीकान्तार्पणमस्तु । शुभं भवतु । इदं पुस्तकं लक्ष्मणेन लिखित् ।

The present manuscript begins :—

अथ षोड़शीशस्त्रप्रारम्भः॥ हिं भूर्भुवःस्वरोम् ३ अध्वर्य्यो शो शों सावो ३ मिन्द्र जुषस्व प्रवद्दायाहि शूर हरी इह। पिबा सुतस्य मतेर्नमध्वश्चकानश्चारु मदायो ३ चिः मिन्द्रं जठरं नव्यं न पृणस्व मधोर्दिवोन॥ अस्य सुतस्य स्वर्णो पत्वामदाः सुवाचो अच्छो ३ मिन्द्रस्तुरायाम् मित्रो न जघान वृत्रं यतिर्न ।

155.

विहृतषोड़शी ।

1911. For the manuscript and the work see L. 3204.

The Sastra is used in the Sodasī sacrifice. It is called Vihrta, because one foot of one mantra is read with one foot of another mantra instead of reading them in their proper order. This form of recitation is called Viharana See Aitareya Bengali by Trivedi, note page 330.

156.

2136. पुरुषसूक्तम् । *Purusa sūkta with Sāyanācārya's commentary*

Substance, country-made paper 12×4½ inches Folia, 5 Lines, 12-13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Date (?) Appearance, discoloured Complete.

Colophon:—इत्ति श्रीमत्सायनाचार्य्यकृतं ऋग्वेदसंहितायां पुरुषसूक्त-भाष्यं समाप्तय ।

Post Colophon:—श्रीपुरुषोत्तमतीर्थेन विश्वेश्वरतीर्थगुरुकृपया विश्वा-वसुनामसंवत्सरे लिखितं ।

157.

3763. *The same with a commentary.*

Substance, country-made paper 9⅓×4 inches Folia, 10. In Tripātha form Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—इति ॐ पुरुषसूक्तम् ।

Post Colophon:—शुभमस्तु सिद्धिरस्तु रामाय नमः ॥

On the obverse of the first leaf in Bengali:—

शकाब्दाः १७६८ सौराषाढ़स्य सप्तदशदिवसे मङ्गलवारे श्रीरामस्य गायत्रीजपारम्भः ।

It consists of 22 rks.

1. सहस्रशीर्षा; 2. ॐ पुरुष एवेदं; 3. एतावानस्य महिमा;...... पाद्यम्; 4. त्रिपादूर्द्ध्वम्; ...इत्यर्घ्यम्; 5. ततो विराट्...... इत्याचमनम्; 6. तस्माद्यज्ञात्......इति स्नानम्, 7. तस्माद्यज्ञात्......इति वस्त्रम्; 8. तस्मादश्वा......इति यज्ञोपवीतम्, 9. तं यज्ञं वर्हिषि......इति गन्धम्; 10. यत् पुरुषं व्यदधुः......इति पुष्पम्, 11. ब्राह्मणोऽस्य मुखम्......इति धूपम्; 12. चन्द्रमा मनसो जातः......इति दीपम्, 13. नाभ्यां नाभिम्.......इति

नैवेद्यम्; 14. यत् पुरुषेण......इति नमस्कारः, 15. सप्तास्यासन्......इति प्रदक्षिणम्; 16. यज्ञेन यज्ञं......इति विसर्ज्जनम्; 17. अद्भ्यः सम्भृतः, 18. वेदाहमेतं; 19. प्रजापतिश्चरति; 20. यो देवेभ्य आपतति; 21. रुचं ब्राह्मं; 22. श्रीश्च ते।

Commentary begins :—अस्यार्थः यः पुरुषो नाभेरूर्द्धं दशाङ्गुलमतिक्रम्य अर्थवशात् उत्पत्य विज्ञानरूपः अतिष्ठत्।

158.

9952. *The same*

Substance, country-made paper Folia, 2 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 25 Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable Generally correct. Complete.

It consists of 22 rcs.

159.

430.

For the MS. see L. 1382. But the description given there requires modification. The manuscript commences on the 28th leaf and with the third chapter of the Pavamāna sūktas. In the 40th leaf the col. is "इति पवमान तृतीयोऽध्यायः". In the 48th leaf, line 2 "इति पवमानसूक्ताः समाप्ताः". From 48 to the end of 49B "इति सूक्तम्". From 50 to 55 "इति वामनसूक्तं समाप्तम्"।

The first has 41 vargas from the 9th maṇḍala of the Ṛgveda, being the first chapter of the seventh aṣṭaka.

The second part contains the first 18 vargas of the next adhyāya, with the remark "इति प० सूक्तम्", together with a 19th beginning with "पावमानीः स्वस्त्ययनी सुदुघा हि घृतश्चुतः। ऋषिभिः सम्भृतोरसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितम्॥ with a 20th "यन्मे गर्भे वसतः पापमुग्रं यज्जायमानस्य च किञ्चिदन्यत्। जातस्य च यच्चापि च वर्द्धतो मे तत् पावमानीभिरहं पुनामि॥" and with the 21st दुर्यष्टं दुरधीतं पापं यच्चाज्ञानतो कृतम्। अयाचिताश्चासंयाज्यास् तत् पावमानी०॥ etc The 19th, the 20th and the 21st are khilas to the Pavamāna sūktās

In the third part there are three vargas, two of which are marked by the number (1) The first RV. X. 126 commences "न तमंहो न दुरितं देवासो अष्ट मर्त्यं। सजोषसो यमर्यमा मित्रो नयति वरुणो अति द्विषः" ॥ etc. The second RV. X. 119, 1. इति [वा] इति मे मनो गामश्वंसनुयामिति। कुवित् सोमस्यापामिति। The third RV. X. 119, 7 नहि मे रोदसी उभे अन्यं पक्षं चन प्रति।

The fourth part contains the 164th sūkta of the first mandala.

160.

1980 पवमानः। *Pavamāna*

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 33 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 450. Character, Nagāra Date (?) Appearance, discoloured

The Pāvamanī rcs begin with the beginning of the ninth mandala and continue for four chapters. At the end of this the Pāvamānī khilas are added.

161.

2480. *The same.*

The four chapters of the Pāvamāna sūkta from the ninth mandala of the Rgveda.

Substance, country-made paper 8¼×6 inches Folia, 46 Lines, 10 on a page Character, Nāgara. Date, Śaka 1704 Appearance, discoloured.

Post Col. :—शके १७०४ शुभकृतनामसंवत्सरे ज्येष्ठशुद्ध प्रतिपदा भौमवासरे प्रथमप्रहरे लिखितं समाप्तम्।

162.

1085. वामनसूक्तम्। *Vāmana sūkta.*

Substance, country-made paper 9¼×4¼ inches. Folia, 3 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 70. Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable. Correct Complete

It is the 164th sūkta of the first mandala of the Ṛgveda. This sūkta contains 52 rks. The present codex divides these rks into 10 sections

163.

2009. **देवीसूक्तभाष्यम् ।** *Devī sūkta-Bhāṣya.*

For the MS and the work see L. 4163.

Devīsūkta is the 6th sūkta of the seventh chapter of the eighth astaka of the Ṛgveda X. 125. The Bhāsya is by Sāyanācārya.

Post Col. :—संवत् १८७३ शाक १७३८ सर्व्वधारीसंवदि माघशुक्लाष्टम्या शनौ अच्चोपनाम्ना गोविन्देन काश्यां लिखितम् ।

164.

5831 **श्रीसूक्तभाष्यम् ।** *Srī sūkta-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches Folia, 10 In Tripātha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete.

The well known khailika hymn of the Ṛgveda in praise of Lakṣmī, noticed under the name of a "Litany to Fortune," in the Journal of the Asiatic Society of Bengal, for the year 1859, by Mr. Fitz-Edward Hall. See L 3219

This is the eighth khila sūkta designated Śrī sūkta.

Printed in Vol. IV of Max Muller's second edition of the Ṛgveda, pp. 513 to 528.

The accompanying Bhāsya begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तन्वे विवरणं शुक्तिकाभिर्मिताक्षरम् ।

छन्दोलक्षणसंयुक्तं वर्णनिर्णयकारकम् ॥

हिरण्यवर्णामिति ।

End :—पञ्चविंशत्यृचानां च व्याख्यानं सप्रमाणकम् ।
यथामति मया प्रोक्तं प्रीयतां श्रीस्तत्चिरम् ॥

165.

2640.

श्रीसूक्तविवरणम् । *Srī sūkta-vivaraṇa.*

For the manuscript and the work see L. 3219

The sūkta itself consists of 15 rks, together with, as printed in Max Muller's edition, eulogistic verses, numbered from 16 to 29 The present MS omits some of the verses, and the last verse it comments upon is numbered 23.

4A. तां लक्ष्मीं प्रेयचेति सम्बन्धः १५ ॥ अथ स्तुतिभागः ।

Col :—इति सूक्तविवरणं समाप्तम् ।
संवत् १७७३ शके १६३८ पराभवसंवत्सरे उत्तरायणे फाल्गुने मासि लिखितमिदं महादेवेन स्वार्थं परार्थं चेति ।

Then it gives the text of the Sri sūkta of 15 rks. and its eulogistic verses, 16th, 17th, 18th, and the first half of the 19th, as printed in Max Muller's edition.

166.

3232. सौर [सूक्त]

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 6 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 100 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh. Complete

Colophon :—सौरः समाप्तः ।

It contains hymns, picked up in a regular order from the Ṛgveda, in praise of the Sun. The hymns are .—

I. 50; I. 115; I. 164, 46/47; IV. 40, 5; V. 40, 5; VI. 61; VII. 60, 1; VII. 62, 1—3; VII. 63, 1—5½; VII. 67, 14 to 16; VIII. 101, 11/12; X 37; X. 158; X. 171; X. 191.

These are divided into 12 sections, but on what principle is not known. I. 50 is divided into two sections Some

sections contain rks quite apart from each other. Some contain entire sūktas. After the 12th section occurs the following :—

य एतेन सूर्य्येण सूर्य्यमर्च्चे । उपतिष्ठन्त उ आयुष्यवन्त आरोग्यवन्तो भवन्ति सर्व्वकामवन्तो भवन्ति सूर्य्यसायुज्यं गच्छति ।

After this occurs X. 190 of the Rgveda.

On the obverse of the first leaf it is called, in a different hand, स्नानविधि. But Snāna has nothing to do with its contents

167.

2674 *The same*

Substance, foolscap paper 8×4 inches Folia, 5 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 100 Character, Nāgara Date, Saka 1726 Appearance, discoloured Complete.

The same collection of hymns to the Sun with slight variations.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उदुत्यमिति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य काण्वपुत्र-प्रस्कण्व ऋषिः सूर्य्यो देवता आद्या नवर्चा गायत्रीच्छन्दः अन्त्यास्चतस्रोऽनुष्टुभः अन्त्यस्तृचो रोगघ्नः उपनिषदन्त्योऽर्द्धर्चो द्विषघ्नः सौरसूक्तजपे विनियोगः ।

ॐ उदुत्यं जातवेदसं देवं वहंति केतवो दृशे विश्वाय सूर्य्यमित्यादि । Rv. I. 50, 1.

Col :—इति सौर समाप्तः ।

Post Col. :—शके १७२६ रक्ताच्छीनामसंवत्सरे श्रावणवद्यनवमी सौम्यवासरदिने श्रीमच्चित्तपावनकुलाब्धि-गोड़वोलत्युपनामक-श्रीब्रह्मीभूतः वावूरावसूनु-सखारामेण लिखितं स्वार्थं परार्थं । लेखकपाठकयो शुभं भवतु ॥ श्रीसविता सूर्य्यनारायणार्पणमस्तु ॥

168.

3213. Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 90 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured

I.

मृगारेष्टि । *Mṛgāreṣṭi.*

अथ मृगारेष्टिः । सप्तदश सामिधेन्यः । नमः प्रवक्त्रे इत्यादि शोचिष्केशस्तमीमहेसोमपामिदं न्यन् समुद्रस्य निवेशनं अन्यं ते अस्मद्वयन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भवों नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे इत्यादि ।

Mrgāresti ends in 3A

II.

पवित्रेष्टि *Pavitreṣṭi.*

अथ पवित्रेष्टिः । नमः प्रवक्त्रे इत्यादि सप्तदशसामिधेन्यः शोचिष्केशस्तमीमहेऽसमपामिदं न्यन् समुद्र अन्यं ते । अस्मभ्यं शिवो भवों इत्यादि ।

The sāmideni rcs only are given with certain directions.

169.

3267. रात्रिवर्गः । *Rāttrivarga.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4$ inches Folia, 5. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 80 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

A collection of hymns mainly from the Ṛgveda, which relate to the goddess of night. Some of the hymns it contains are :—RV. X. 127 ; the 25th khailika sūkta, as printed in Max Muller's edition; VII 104, 22 ; I. 133, 5 ; VIII. 61, 13 ; X. 152, 2A, the first nine ṛks. of the 28th khailika sūkta as printed in Max Muller's second edition of the Ṛgveda. There are hymns, non-vedic too

As appears from the *saṃkalpa* given on the obverse of

the first leaf, this is to be recited for the welfare of a female in the lying-in-chamber, and her child

देशकालौ सङ्कीर्त्य तिथौ अस्याः सूतिकायाः सबालकस्य च सर्व्वारिष्ट-शान्त्यर्थं रात्रिदेवताप्रीत्यर्थं रात्रिसूक्तपठनमहं करिष्ये ।

170.

3445 *The same*

Substance, country-made paper 7¼×3¼ inches. Folia, 6 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 80 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

171.

7875. प्रैषाध्याय । *Praiṣādhyāya.*

Substance, country-made paper 8×4⅔ inches Folia, 13 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 150. Character, Nāgara Date, Samvat 1763 Appearance, old and discoloured. Complete

Colophon :—इति शाङ्खायनप्रैषाध्यायः ।

Post Col. .—संवत् १७६३ वर्षे माघवदी १४ तिथौ भौमवासरे काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ हरिहरात्मजदीं विरेश्वरसुतशिवदेवेन लिखितमिदं यथादृष्टमित्यादि । स्वार्थं परार्थं च ।

See W. p. 29, which somehow is connected with Bhaṭṭa-nārāyaṇa's name There are altogether 72 *mantras* of which 68 begin with होता यक्षत् etc., etc.; while in Broomfield's "concordance" there are 100 mantras with होता यक्षत् as their initial words. But one at least of the 72 mantras here is not found in Broomfield. होता यक्षत् is called प्रैषः ।

172.

7889 सुपर्णाध्याय । *Suparṇādhyāya.*

Substance, country-made paper 9¼×7¼ inches Folia, 11 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 214. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end

A hymn in praise of Garuda, accented; called in W. p. 22, Suparṇādhyāya in 31 vargas not found in the printed edition of RV. Samhita Appears to be an apocryphal work.

173.

6263 **दर्शपौर्णमासेष्टिमन्त्रव्याख्या ।** *Darśa-Paurṇamāseṣṭi-mantravyākhyā. The Title is from the note-book.*

Substance, country-made paper 9½×5 inches Folia, 14 Lines, 12-14 per page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Incomplete at the end.

The first leaf is marked हौं. सू. भाष्य. उत्तरार्द्ध । *Hau-sū*— is evidently the abbreviation of Hauttra sūtra.

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः ।

भुजगा भुजगा यस्य वामगा वामलोचना ।

सर्व्वदा सर्व्वदा दिश्यात् सच्छिवः सच्छिवः शिवम् ॥

अथोत्तरार्द्धगतमन्त्रार्थः प्रस्तूयते ॥

सौत्रो निगदः प्राजापत्य अग्नये समिध्यमानाय अनुब्रूहि— हे होतः अग्निसमिन्धनार्थं तदर्था ऋचोऽनुब्रूहीत्यर्थः । यदि अग्र॰ होतानुब्रूहीति तदा स एवार्थः होतृपदाध्याहारो न भवतीति विशेषः । हौत्रसूत्रनिगदः— ब्रह्मन् सामिधेनीरनुवक्ष्यामि । हे ब्रह्मन् अग्निसमिन्धनार्था ऋचः अनुक्रमेण वक्ष्यामि । सौत्रं यजुः प्रजापतेऽनुब्रूहि ॐ अनुब्रूहि हि प्रजापते होतस्त्वं समिधेनीरनुब्रूहि ॥

The meanings of different symbolic syllables, not explained in other commentaries, have been explained in this work.

174.

3981. **कुष्माण्डटीका ।** *Kuṣmāṇḍa-ṭīkā.*

Substance, Kaśmīri paper 7½×5 inches Folia, 35. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 650. Character, Kaśmīri of the seventeenth century Appearance, fresh. Complete.

The commentary begins in the 10th line of the first leaf.

अथ कुष्माण्डटीका ।

पापान्मुक्तिश्च पुण्यस्य वृद्धिरस्ति द्विजन्मनाम् ।
कुष्माण्डमन्त्रपाठेन महापापहरेण च ॥
कुष्माण्डमन्त्रान् प्रजपेच्छुचिर्भूत्वा समाहितः ।
निषिद्धयोनिरमणाद् भ्रूणहत्यानिवृत्तये ॥

ॐ कुष्माण्डानि कुष्मानां शकुनीनामण्डस्तानाम् ॥ अस्य जः कुष्मानां कुष्मसंज्ञकानां मुनीनां शकुनीनां पक्षिणां हंसरूपानामिति यावत् । अण्डस्तानां ।अण्डेषु तिष्ठतीति अण्डस्था अन्तेष्वेवं स्थितानां सतां ये मन्त्रास्ते कुष्माण्डाः । etc., etc

Colophon :—समाप्तेयं कुष्माण्डमन्त्रटीका ॥ शुभं भवतु ॥

It ends thus :—

अग्निः प्रीयतां अग्निप्रीतेस्तु वायुः प्रीयतां वायुप्रीतेस्तु सूर्य्यः प्रीयतां सूर्य्यप्रीतेस्तु ब्रह्मा प्रीयतां ब्रह्मप्रीतेस्तु कुष्मादयः प्रीयन्तां कुष्मादयः प्रीताः सन्तु । अनेन कुष्माण्डमंत्रजपेन पापान्मुक्तिः पुण्यस्य वृद्धिरस्तु । कुष्मन्दयः प्रागुक्ताः । प्रायश्चित्ते मन्त्राः यस्य कुष्मन्दयः प्रागुक्तः प्रायश्चित्तमन्त्रे मासकः ब्रह्मणां (lacuna ... ...)येरं ॥(?)

Series of expiatory Ṛcs from various sources such as V.S 20, 14, 15, 16. In the commentary on V.S. 20, 14, Sāyana says: अग्निवायुसूर्य्यदेवत्याः तिस्रोऽनुष्टुभः कुष्माण्डीसंज्ञाः. TA. II. 6 contains 13 mantras of the Kusmānda class. TA. II 7 gives the akhyāyikā and II. 8 gives the list of sins from which these mantras purify.

175.

2348. उत्तरशान्तिः । *Uttaraśānti.*

For the MS and the work see L. 3239.
The final benedictory ṛks.

176.

5739 **विठ्ठलऋङ्मन्त्रसारभाष्यम् ।** *Viththala-Ṛṅmantra-Bhaṣya.*

By Kāśīnātha Upādhyāya, son of Anantopādhyāya.

Substance, country-made paper 12 × 6¼ inches Folia, 27 In Tripātha form Character, Nāgara Date, Śaka 1720 Appearance, discoloured. Complete

This gives exhaustive explanations of the twelve rks applicable to the worship of Viththala, a form of Visnu The rks are given in the middle of the leaf

Beginning :—

श्रीमद्विठ्ठलसमयदकमलं कमलं करोति नो वाचा ।
यद्धि परोक्षप्रियविभुनिश्वसितैर्वर्णितं च निश्वसितैः ॥

अथ श्रीमद्विठ्ठलदेवताप्रतिपादका मन्त्रा व्याख्यायन्ते । सर्वे वेदा यत्पदमामनन्तीति श्रुतेः । सगुणे ब्रह्मणि तत्तच्छब्दप्रवृत्तिहेतूनां संभवात् सर्वे शब्दाः परस्मिन् पुंसि प्रवर्त्तन्त इति श्रीविष्णुसहस्रनामभाष्याच्च सर्वस्य देवस्य भगवत्प्रतिपादकतया सकलसूक्तानां तत्परत्वं स्पष्टमेव । तथापि विशेषतः श्रीविठ्ठलपरत्वस्य श्रद्धावद्विद्वज्जनानां बोधार्थं यथामति कतिचिदेव मन्त्राः प्रदर्श्यन्ते ।

तत्र ऋक्संहितायां प्रथमाष्टके सप्तमाध्याये प्रथमसूक्तम् ।

Text द्वेरूपे चरतः, etc., etc.

End :—इत्यमृग्वेदपठिता मन्त्रा द्वादश विश्रुताः ।
श्रद्धालुविबुधप्रीत्यै सुव्याख्याता यथामति ॥ १ ॥
बालानां बोधदार्ढ्यार्थमेतदाम्रेडितोदितम् ।
परमं साहसं चापि क्षमतां मे बुधव्रज ॥ २ ॥
श्रुत्याद्येकतमेनापि प्रमाणेन सनिश्चयः ।
श्रद्धावतां सतामेतत्त्रयं तु खलु बुद्धये ॥ ३ ॥

सिद्धान्तरसं यदिमं भ्रमदोषहरं खलो न गृह्णीयात् ।
तदपि न हानिर्वैद्यात् सुधारसं सन्निपातीव ॥ ४ ॥
श्रीमद्विठ्ठलदेवतादिविषयश्रुत्यादिमानत्रये
भाष्यं भाष्यविदां मतं विरचितं मोदप्रदं धीमताम् ।
काशीनाथसमाह्वयेन विदुषां श्रेष्ठादनन्ताभिधो-
पाध्यायाद्भवता सुपादकमले श्रीविठ्ठलस्यार्पितम् ॥ ५ ॥

Colophon :—श्रीमदनन्तोपाध्यायसूरिसूनु-काशीनाथोपाध्यायविरचितं
श्रीमद्विठ्ठलऋड्मन्त्रसारभाष्यं समाप्तिमगमत् ॥

Post Colophon Statement —
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७२० कालयुक्तनामसंवत्सर श्री सु ३
श्रीक्षेत्रपंढरपुरी लेखन समाप्तः ॥ श्रीविठ्ठल जय विठ्ठल जय
जय विठ्ठल ॥

177.

5768B. **मन्त्रभागवत ।** *Mantra-Bhāgavata with Nīlakaṇṭha's commentary.*

Substance, country-made paper 10½ × 5 inches Folia, 26 Lines, 11 on a page. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

It is divided into four kāṇḍas.

The original of this manuscript was evidently defective, as there is no end of the first kāṇda and the beginning of the second. After the 29th mantra of the first kāṇḍa it gives that marked 16, which belongs evidently to the second kāṇḍa; and the first colophon in the MS. is that of the second kāṇḍa.

For the work see L. 1511 The mantras are said to be 250 ṛks, though not found by counting, bearing on the worship of Rāma and Kṛṣṇa.

19B, इति श्रीमत्-पदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धरचतुर्धरवंशावतंस-
गोविन्दसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतौ स्वोद्धृतमन्त्रभागवतव्याख्यायां
मन्त्ररहस्यप्रकाशिकायां वृन्दावनकाण्डो द्वितीयः No. of ṛcs

39; 23B, अक्रूरकाण्डस्तृतीयः No. of ṛcs 30; 26B, मथुराकाण्डश्चतुर्थः समाप्तः No. of rcs 10 समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

The comm ends:—

साईच्छतद्वयमृचां रामकृष्णकथानुगम्।
दर्शितं भगवांस्तेन तुष्यतात् सात्वतांपतिः॥

178

8650 **मन्त्रभागवतव्याख्या।** *Mantrabhagavatavyākhyā*

Substance, country paper 11×5 inches Folia, 45 Lines, 11 on a page. In Tripāth form Character, old Nāgara,. Incomplete

The incomplete manuscripts end with अक्रूरकाण्डस्तृतीयः। The first kāṇḍa is here called गोकुलकाण्डः। Number of ṛcs 30.

179.

5768A **मन्त्ररामायणम्।** *Mantra Rāmāyana with Nīlakaṇṭha's commentary.*

Substance, country-made paper. 12×7 inches Folia, 41, including the two leaves of an index of the pratīkas of the mantras In Tripātha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete

This explains the Rāmarakṣā Kavaca and the vedic mantras, referring to Rāmacandra. The number of mantras is 156 in the index and 146 in the text

38B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धरचतुर्धरवंशावतंस-गोविन्दसूरिसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतौ स्वोद्धृतमन्त्ररामायणव्याख्या मन्त्ररहस्यप्रकाशाख्या समाप्तिमगमत्।

Post Colophon:—संवत् १९३६ समै मीती—मार्गशीर्ष तृतीया सोमवार।

See H. P. R. Vol III, No. 216

180.

8649. **मन्त्ररहस्यप्रकाशिका** (*Mantrarahasyaprakāsikā*)

Being a comm. on Mantra-Rāmāyaṇa by Nīlakaṇṭha.

Substance, country paper. $10\frac{1}{2}\times 5$ inches Folia, 61. Lines, 13 on a page Extent in slokas, 2,160 Character, Nāgara Date, Samvat 1892. Worm-eaten Complete

Colophon :—इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धरचतुर्धरवतंसगोविन्दसूरिसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतिः खोद्धृतमन्त्ररामायणव्याख्या मंत्ररहस्यप्रकाशिकाख्या समाप्तिमगमत् ।

Post Col —सम्वत् १८९२ रामिति चैत्रशुक्लसप्तमीदिन लिखितं वनारसमध्ये ।

181.

5768. **मन्त्रकाशीखण्ड ।** *Mantra-kāsīkhanda with Nīlakaṇṭha's commentary*

Substance, country-made paper 12×7 inches Folia, 26 In Tripatha form. Character, Nāgara Date Saṃ 1936 Appearance, fresh Complete The last two leaves give the pratīkas of 47 mantras.

This compiles and explains vedic mantras, referring to the various deities and Tīrthas at Benares

See H. P. R. Vol. III, 213

After the maṅgalācaraṇa :—

प्रतेरथमिति द्वादशर्चं सूक्तं etc.

24B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरन्धरचतुर्द्धरवंशावतंसगोविन्दसूरिसूनोर्नीलकण्ठस्य कृतिः खोद्धृतमन्त्रकाशीखण्डव्याख्याग्रन्थरहस्यप्रकाशिका समाप्तिमगमत् ।

अत्र प्रसङ्गान्मणिकर्णिकामन्त्रमुद्धरति ।

24B, *Last Colophon* :—इति श्रीमणिकर्णिकामन्त्रोद्धारः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Col. 26A :—इति अव्यक्त-काशीखण्ड-मन्त्रानुक्रमणी समाप्ता संवत् १९३६ समैनाम कार्त्तिकशुक्लपक्षे १५ गुरुवासरे ।

6503. गायत्रीरहस्य or [ऋग्वेदि] संध्याभाष्य ।

Gāyattrīrahasya or *Ṛgvedisandhyā-Bhāṣya by Paraśurāma Vyāsa.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 58 Lines, 9 per page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Incomplete at the end.

Every leaf is marked सं भाः

Beginning .—श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ कारममृतं ब्रह्म शिवमक्षरमव्ययम् ।
यमामनन्ति वेदेषु तं प्रपद्ये विनायकम् ॥ १ ॥
श्रीसूर्यः श्रीनिवासश्च श्रीकण्ठः श्रीगणेश्वराट् ।
परमात्मा गुरुहंसः सोऽहमित्याश्रये धिया ॥ २ ॥
ॐ कारे वृषसंयुक्ता त्रिलोकी वेदवत्सला ।
गायत्री कामगौः सेव्या धर्म्मकामार्थमोक्षदा ॥ ३ ॥
यो नोऽस्माकन्तु जीवानां स्वस्मिन् बुद्धिं प्रोचदयात् ।
तस्य देवस्य सवितुर्भर्गो + + सुपास्महे ॥ ४ ॥
सन्ध्योपासनया तुष्येत् परात्मा परमेश्वरः ।
वर्ण्यते + + गायत्रीरहस्यं पारमार्थिकम् ॥ ५ ॥
प्रणवव्याहृतिगायत्र्यादिकैर्मन्त्रैः सन्ध्योपास्तिं कुर्य्यात् । तत्र याज्ञवल्क्यः ।
ॐ कारो व्याहृतिः सप्त गायत्री + + सा तथा ।
आपोहिष्ठा दृचाभिश्च सूर्यश्चापः पुनन्त्विति ॥ etc., etc

10B, इति गायत्रीरहस्ये प्रथमोऽनुभवः ; 14A, संकल्पसन्ध्यार्थध्यानानन्दो नाम द्वितीयोऽनुभव , 23B, तृतीयोऽनुभवः , 30A, चतुर्थोऽनुभवः ।

35A, श्रीमद् व्यासपरशुरामविरचिते गायत्रीरहस्ये गायत्र्युपासनानन्दोदयो नाम पञ्चमोऽनुभवः ।

40B, इति गायत्रीरहस्ये गायत्र्यर्थानुसन्धानानन्दोदयो नाम षष्ठोऽनुभवः 46A, सप्तमोऽनुभवः— इति प्रातःसन्ध्याविधिः ।

183.

9424. **गायत्रीभाष्यम् ।** *Gāyattrī Bhāsya by Sāyanācārya.*

Substance, country-made paper 11½ × 5 inches Folium one Lines, 14 plus four Extent in slokas, 20 Character, Nāgara Date (?) Appearance, old. Prose Generally correct Complete

Colophon :—इति सायनाचार्य्यमाधवीये गायत्रीभाष्यं सम्पूर्णम् ।

184.

9155. **गायत्रीभाष्यम् ।** *Gāyattrī Bhāṣya by Sāyanācārya.*

Substance, country-made paper 12 × 6 inches. Folium, 1 only Lines, 9 on a page Extent in slokas, 20. Date, Sam 1911 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Prose Generally correct

It begins thus :— ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ गायत्रीभाष्यमाह । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् । १ । यः सविता देवः नोऽस्माकं धियः कर्म्माणि धर्म्मादिविषया वा बुद्धिः प्रचोदयात् प्रेरयेत् । तत्तस्य सर्व्वासु श्रुतिषु प्रसिद्धस्य देवस्य द्योतमानस्य सवितुः सर्व्वान्तर्य्यामितया प्रेरकस्य जगत्स्रष्टुः परमेश्वरस्य आत्मभूतं वरेण्यं सर्व्वैरुपास्यतया ज्ञेयतया च सम्भजनीयं । इत्यादि ।

It ends :—ध्यायते लिङि बहुलं छन्दसीति सम्प्रसारणं व्यत्ययेन पदं । यद्वा धीङ आधारे लिङ् बहुलं छन्दसीति विकरणस्य लुक् । प्रचोदय ते लिट अड़ागमः + + + योगादनिपातः आचामस्यानुदात्तत्वे णिन्स्वरः ॥ (?)

Col :—इति सायनाचार्य्यमाधवीये गायत्रीभाष्यं सम्पूर्णमगमत् ।

संवत् १९११ भाद्र । ॐ काशीविश्वेश्वराय नमः ।

185.

2159. हिरण्यकेशीयाः सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः।

Hiranya keśīyāh Sarvatobhadramandaladevatāh.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches Folia, 2. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 40 Character, Nāgara. Date (?) Appearance, old, pasted and discoloured Complete Accented

Colophon :—इति सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः।

It begins :—

ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्तात् विसीमतः सुरुचो वेन आवः
स बुध्निया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्चविवः। १।

It contains 30 rks After the 30th we have मेरवे मेरुं (३१) गदायै गदां (३२) त्रिशूलाय त्रिशूलं (३३) वज्राय वज्रं (३४) शक्तये शक्तिं (३५) ... ... ब्राह्म्यै ब्राह्मीं (५०) वाराह्यै वाराहीं (५१) चामुण्डायै चामुण्डां (५२) वैष्णव्यै वैष्णवी (५३) महेश्वर्य्यै महेश्वरीं (५४) वै + + वैनायकीम् (५५)। Here ends the MS.

To all appearances the MS. is very old. On a slip of white paper, pasted over the upper margin of the first leaf, it is noted : हिरण्यकेशीया मण्डलदेवताः प्रारम्भः॥ ५५॥ श्री॥

186.

1938. नीतिमञ्जरीभाष्यम्। *Nītimañjarī-Bhāṣya by Dyā Dviveda, son of Puruṣottama and grandson of Mukunda Dviveda.*

Substance, country-made paper $10\times4\frac{1}{4}$ inches Folia, 32 in all. Lines, 13—15 on a page Character Nāgara Date (?) Appearance, fresh Fragment.

(The last four astakas are each separately paged, fifth complete in 9 leaves, sixth in 10 leaves, 7th in 5 leaves, 8th in 8 leaves).

For a description of the work see L. No. 4183. See also

H.P.R. III, 159 and I.O. Catal. Nos. 4022 and 4023. It is a well-known work on morals culled out from the sūktas of the Ṛg Veda.

The 'Bhāsya' by the author himself is not so well known.

The Bhāsya on the fifth astaka commences—

तृतीये नीतिवाक्यानि दर्शयित्वा यथामति ।
पञ्चमे नीतिवाक्यानि लिख्यन्ते द्याद्विवेदिना ॥
गुरुं संतोषयेदित्यर्थं आह ।

Colophon :—

इति श्रीद्विवेदपुरुषोत्तमसूनुना द्विवेदद्याद्वयेन विरचिते नीति-
मञ्जरीभाष्ये पञ्चमाष्टके नीतिवाक्यानि ।

The sixth begins :—

सरस्वतीमहं वन्दे सभाष्या नीतिमञ्जरी ।
द्यादिवेदस्य चाज्ञस्य मुखे स्थित्वा कृता यया ॥
अधर्मे मतिं न कुर्यादित्यर्थं आह ।

Colophon .—

षष्ठाष्टके नीतिवाक्यानि ।

The seventh begins :—

द्याद्वयः श्रुतितत्त्वज्ञः षष्ठेऽष्टके दृढन्मतिः ।
दर्शयित्वेतिहासान् यः सप्तमे दर्शयत्यथ ॥
पैशुन्यं न कुर्यादित्यर्थं आह ।

Colophon ·—

सप्तमाष्टके नीतिवाक्यानि प्रदर्शितानि ।

The eighth commences .—

नीचसङ्गो न कर्त्तव्य इत्याह ।

असतां सङ्गदोषेण साधुर्य्यात्यपि विक्रियाम् ।
इन्द्रेण बाधिता देवाः साधुनाऽसुरसंगतेः ॥
तदर्थेयं इतिहासपूर्व्वा ऋक् —

Colophon :—

इति श्रीद्यादिवेदकृते नीतिमञ्जरीभाष्ये अष्टमे नीतिवाक्यानि ।

Dyā Dviveda wrote in Saka 1550, *i.e.* 1628 A.D.

187.

2016. *The same* (*with the text*).

For the manuscript and the work see L. 4183.

This is a mere fragment.

Post Col.:—संवत् १८७१ पार्थिवाब्दे फाल्गुनवद्यचतुर्द्दश्यां श्रीकाश्यां ब्रह्मोपनाम्ना गोविन्देन लिखितम् ॥ शुभं भवतु ॥

The MS. has only 9 leaves and not 10 as given by R. Mitra. The other leaf is of no use

188.

1962. ऐतरेयब्राह्मण। *Aitareya Brāhmaṇa*

(In 8 pañcikās)

I Substance, country-made paper 8¼×4 inches Folia 21 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1659 Appearance, discoloured

Colophon :—इति प्रथमपञ्चिका समाप्ता।

Post Col. :—शके १६५९ कालयुक्तनामसंवत्सरे फाल्गुनवद्य ८ गुरुवासरे तद्दिने प्रथमपञ्चिका समाप्ता। श्रीरस्तु॥

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितम्। स्वार्थं परोपकारार्थं च। यादृशं पुस्तकमित्यादि। भग्नपृष्ठेत्यादि।

II Substance and measure, the same Folia, 24 Lines, 11 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1661. Appearance, discoloured

Col. :—इति द्वितीयपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः। इति द्वितीयपञ्चिका समाप्ता।

Post Col. :—श्रीकृष्णार्पणमस्तु। शक १६६१ सिद्धार्थिनामसंवत्सरे चैत्रशुद्ध १४ तद्दिने समाप्त।

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च। श्रीगजानन। श्रीश्रीराम॥

III. Substance, the same 8¼×3¾ inches Folia, 75 Lines, 7, 8 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1666 Appearance, discoloured.

Col. :—इति तृतीयपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः।

Post Col. :—

ग्रहोन्क्थमेकादश। देवविशस्त्रयोदश। सोमो वै राजामुष्मिंस्तु-ईश। देवा वा असुरैर्युद्धं षट्। यज्ञो वै देवेभ्योऽन्नाद्यं षट्।

शके १६६६ रक्ताक्षीनामसंवत्सरे। ग्रन्थसंख्या ९०९।

IV Substance, the same $7\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 26 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1624 Appearance, discoloured and brittle.

Col. :—इति चतुर्थपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Col. :—शके १६२४ चित्रभानुसंवत्सरे आश्विनमासे शुक्लपक्षे एकादशी ११ भानुवासरे लिखितम् ।

In a later hand ग्रन्थसंख्या ५०० ।

V Substance, the same 9×4 inches Folia, 26 Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century Date (?). Appearance, discoloured

Colophon .—इति पञ्चमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Col ·—

सिद्धार्थिनो माधवस्य द्वादश्यां कृष्णपक्षके ।
सौम्येऽलिखद्भागवतो यज्ञेशः स्वपरार्थतः ॥

VI Substance, the same $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 35, of which the last two are a restoration Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara Date (?) Appearance, old

Col. :—इति ब्राह्मणषष्ठमपञ्चिका समाप्तः ।

VII. Substance, the same $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 5 to 9 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1750 Appearance, discoloured and fragile.

Date and Colophon :—

संवत् १७५० मार्गशीर्षशुद्ध पौर्णमास्यां रविवारेण लिखितम् ।
ग्रेवड़े विश्वनाथेन लिखितम् । सप्तमपञ्चिका समाप्तः ।

One line more.

VIII Substance, the same $8\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 20 Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara Date, Śaka 1660 Appearance, discoloured and brittle.

Colophon :—अष्टमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—शके १६६० कालयुक्तनामसंवत्सरे भाद्रपदवद्य १० तद्दिने अष्टमपञ्चिका समाप्तः ॥

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥

Printed by Haug. (with an English translation). Printed in the Bibl. Ind series with Sāyana's commentary, and in the Anandāsrama series Translated into Bengali by R. S. Trivedī, with notes and indices Aufrecht edited the book in Roman character with extracts from Sāyana's commentary in 1879. The work contains four of the 7 soma sacrifices and other minor ceremonies.

189.

460. *The same.*

To the end of the seventh pañcikā

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 26 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 400 Character, Nāgara Date (?) Appearance, old Generally correct.

Post Col. Statement.—

प्रांभकृते नारायणेन लिखिता ।

190.

4179 *The same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia,—pañcikā I 20, II 30, III 32; IV 24, V 27 (the first 7 leaves missing), VI 26 VII (two copies, one complete in 35 leaves and the other incomplete with 21 leaves) VIII. 20 Lines, 7, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

191.

3131. *The same.* (प्रथमपञ्चिका)

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saka 1713. Appearance, discoloured.

Post Col. :—शके १७१३ विरोधिकृन्नामसंवत्सरे पौषशुद्धप्रतिपदा रविवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तम् । चिपोणकरोपनामक-विनायकभट्टस्य सुतकृष्णेन लिखितम् । हेरम्बऽवतु मां स्वार्थेऽ परार्थम् ।

192.

3132. *The same.* (द्वितीयपञ्चिका)

Substance, country-made paper 8¼ × 3¼ inches Folia, 32. Lines, 8 on a page Written in two different hands Character, Nāgara Date, Samvat 1796. Appearance, discoloured

Post Col. :—संवत् १७९६ शुक्लनामसंवत्सरे पौषकृष्णाषष्ठी इन्दुवारे तद्दिने भड़कंबकरोपनामक चिन्तामणिना काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितम् ।

रामकृष्णभट्टदुवेद्येयस्य दत्तम् ।

193.

3133. *The same.* (चतुर्थपञ्चिका)

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches Folia, 30 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date (?) Appearance, discoloured and writing effaced in places Complete.

194.

3775. *The same.* (पञ्चमपञ्चिका)

Substance, country-made paper 8½ × 3¼ inches Folia, 46 Lines, 6 on a page. Character, Nāgara Date, Śaka 1682 Appearance, fresh

The date of the MS. :—शाके १६८२ विक्रम संवत् पौषकृष्णा ५ ।

195.

3134. *The same.* (षष्ठपञ्चिका)

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

196.

3135. *The same.* (सप्तमीपञ्चिका)

Substance, country-made paper 8½ × 4¼ inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete

197.

3136. *The same* (सप्तमीपञ्चिका)

Substance, country-made paper 7×3½ inches. Folia, 26 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

198.

3137. *The same.* (अष्टमीपञ्चिका)

Substance, country-made paper 9×4½ inches Folia, 23 Lines, 9, 10 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1712 Appearance, discoloured. Complete

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७४२ समये कार्त्तिककृष्णपञ्चमी सौम्यवासरे लिखितं शुभमस्तु ॥

199.

22. *The same, here called* आश्वलायनब्राह्मण *Āśvalāyana Brāhmaṇa.* (पञ्चमपञ्चिका)

The MS. has been noticed in L. 768.

This is the fifth book of the Aitareya Brāhmana, according to the Āśvalāyana Śākhā. The whole of the Brāhmaṇa is often called after Āśvalāyana In this book at least, there is no difference in reading from the Bibl. Ind. edition.

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ श्रीराम ॥

In a different hand—

बालकृष्णस्य पुस्तकं लिखितं बालकृष्णेन ।
तरङ्गिणि त्वं रचयाभिमानमकालमप्यूरमवाप्य मेघात् ।
ज्वालाजटालो न निदाघकालो यावद्गजेन्द्रोचनगोचरन्ते ॥
बालकृष्णीयमदः पद्यम् ।

On the reverse.

घुल्लोपनामकस्येदं रामपूरे निवासिनः ।
सर्व्वेश्वरामकृष्णस्य जगज्ज्ञानातु पुस्तकम् ॥

COMMENTARIES ON AITAREYA BRĀHMAṆAS OF THE RGVEDA.

200.

940. **ऐतरेयब्राह्मणभाष्य ।** *Aitareya Brāhmaṇa-Bhāsya*

Sāyana's commentary on the Aitareya Brāhmaṇa, forming part of his Mādhavīya-vedārtha-prakāsa.

For the manuscript see L. 1801. It is not adequately described there.

The manuscript contains all the pañcikās from 1 to VI, and does not want the fifth pañcikā as stated by Rājendralāla.

Each pañcikā is paged separately The pañcikā I has after leaf 42, 27 leaves marked from 1 which are in a new and larger hand and comes very nearly to the end of the 6th khaṇda of the 4th chapter. Then in the former hand follow 24 leaves marked from 1, which commencing from the 7th khaṇda of the fourth chapter, complete the first pañcikā.

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तक मेहदले इत्युपनामगोविन्दात्मजनारायणेन लेखी । संवत् १९३३ शके १७९८ सर्व्वधारीनामसंवत्सरे उत्तरायणे वर्षाऋतौ आषाढ़े मासे शुक्लपक्षे १ तिथौ गुरुवासरे सायंकाले श्रीगङ्गाविश्वेश्वरसन्नि[धौ] समाप्तः ॥

Pañcikā II has 108 leaves; III, 142.

Post Col..—संवत् १९३३ आषाढ़मासे शुक्लपक्षे ५ सोमवासरे ।

IV, 63; V, 92; (at the top of the last leaf appear the words "Government Sanskrit College, Calcutta"— २३२३ वे [:), and VI, 82.

Post Colophon Statement:—

इदं पुस्तक मेहदले इत्युपनामगोविन्दात्मजनारायणेन लेखी। संवत् १९३२ शके १७९७ सर्व्वजिन्नामसंवत्सरे दक्षिणायने हेमन्त ऋतौ कार्त्तिके मासे कृष्णपक्षे द्वादश्यां तिथौ सौम्यवासरे अपराह्णकाले श्रीगङ्गाकाशीविश्वेश्वरसन्निधौ समाप्ताथ इदं पञ्चिका। श्रीवेदपुरुषाय नमः। etc.

There are 28 leaves more marked from 1, in a different hand, of the text of the five adhyāyas of the fifth pañcikā. It contains the colophon.

पञ्चमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः।

201.

1608. *The same.*

A. Third pañcikā.

Substance, foolscap paper 13×4¼ inches Folia, 2-27 (first leaf missing) Character, Nāgara Date, 1880 A.D Appearance, fresh Incomplete Covers from p 181 to p. 243 of Sāmaśrami's edition of the third pañcikā

B. Fourth pañcikā

Substance, foolscap paper 12½×4 Folia, 85. Character, Nāgara Date (?). Appearance, fresh Complete.

C. Fifth pañcikā.

Substance, foolscap paper 12½×4 inches. Folia, 80. Character, Nāgara Date (?) Appearance, fresh Complete

D. Sixth pañcikā

Substance, foolscap paper 12½×4 inches. Folia, 101. Character, Nāgara Date (?) Appearance, fresh. Complete

E. Seventh pañcikā.

Substance, foolscap paper. 12½×4 inches Folia, 56. Character, Nāgara. Date (?) Appearance, fresh Complete

F. Eighth pañcikā

Substance, foolscap paper 13½×5½ inches Folia, 33 Character, Nāgara Date (?) Appearance, fresh Complete

There is one leaf of country-made paper beginning with धिया ज्ञाता यागाद्यनुष्ठानबुद्ध्या । and ending with भूमिरेव उपल-क्षणीया ॥

The Bibliotheca editor Satyavrata Sāmaśramī seems to have made the most of this MS.

AITAREYA ĀRAṆYAKA.

202.

2284. ऐतरेयारण्यक । *Aitareyāraṇyaka.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 47 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Date, Saṃvat 1865 Appearance, old and worm-eaten Complete

Printed in the Bibl Ind. series with Sāyaṇa's commentary.

The Last Colophon :—

इत्यैतरेयपञ्चमारण्यके तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ समाप्तान्यारण्यकानि । अग्निर्दे वेभ्य । अथ महाव्रतं चत्वारि आ त्वार्थ चत्वारि हिंकारे-णाष्टौ अथ सूददोहास्त्रीणि वशं त्रीणि अथ महाव्रतं तदिति प्रवोमहे द्वाविंशतिः १ । एष पन्था अष्टौ एष इमं चत्वारि० योहवा आत्मानमष्टौ आत्मा वा इदमेक त्रीणि पुरुषैका कोयमात्मेत्येका वाङ्मेका एष पन्था विश्वामित्रमात्मा वा षड्विंशतिः २ । अथातः संहितायाः षट् प्राणो वंश इति षट् अथातः संहितायाः अथ खल्वियं द्वादश ३ । विदामघवन्नेका ४ । महाव्रतं षट ग्रीवाः पञ्च उरू त्रीणि ५ महाव्रतस्य त्रैशिष्णी चतुर्दश ५ ।

संवत् १८६५ ॥ भग्नपृष्ठेत्यादि ॥ यादृशं इत्यादि ॥ अर्जितं भूरिकष्टेनेत्यादि ॥

203.

2672. *The same.*

Substance, country-made paper. 7×4 inches Folia, 81. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara Date (?) Appearance, discoloured. Complete.

The name of one of the former owners of the MS. in red ink—इदमारण्यकपुस्तकं श्रीमदच्युताश्रमस्वामिनां ।

Then in a smaller and later hand in black ink.

इदं पुस्तकं रामचन्द्रदेवसुत-रङ्गनाथदेवसुत-कोडदेवस्य ।

On the obverse of the first leaf—इदं पुस्तकं कोडदेवस्य ।

204.

2673. *The same.*

Substance, country-made paper 9 × 3½ inches Folia, 51 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1764 Appearance, discoloured. Complete

Post Col.—

संवत् १७६४ हेमलंबसंवत्सरे उदगयने ग्रीष्मर्त्तौ आषाढ़-कृष्णद्वादश्यां भानुवासरे आकोटकरकोनेरितनयजनार्द्दनेन लिखित-मिदं पुस्तकं कृष्णभट्टपुत्रशिवरामार्थे हरितुष्टये च । श्रीरस्तु ।

On the obverse of the first leaf—पुस्तक मुकुंद० ।

205

100 *The same here called* आरण्यपञ्चक.

The present manuscript is fully described by Rājendralāla under No. 874.

Post Colophon Statement.—

प्रमोदतसंवत्सरान्तर्गतफाल्गुनकृष्णे द्वादश्यां दम्बोनाड़ोपनाम्ना रेलम्भटस्य सुतेन रामानामधेयेनेदं पुस्तकं लिखितम् ।

206.

1961. *The same.*

Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches Folia, 61. Lines, 7 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1747 Appearance, oldish Complete.

Post Colophon:—

इदं पुस्तकं यारे इत्युपनामकवासुदेवस्य सुतरामचन्द्रेण लिखितम् वास्तव्य चेत्रवाइ राजापुर कृष्णासंनिध ।

शके १७४७ पार्थिवनामसंवत्सरे आश्विनवद्यप्रतिपदा इदं पुस्तकं समाप्तम् । भागवत-इत्युपनामक-नारायणदीक्षितेन दत्तं वास्तव्य टोके श्रीगोदातीर । राम ।

COMMENTARY ON THE ĀRANYAKA.

207.

2309. **ऐतरेयारण्यकभाष्य ।** *Aitareyāraṇyaka Bhāṣya by Sāyana.*

Substance, country-made paper 9¼ × 4¼ inches Folia, 41 Lines on a page, 10 Extent in ślokas, 1000 Character, Nāgara. Date, Sam 1879. Appearance, fresh

The third Āraṇyaka only.

Printed in Bibl. Ind. pp. 305–384.

Post Col. :—संवत् १८७९ आश्वीने संसर्पं संज्ञाधिपनाम्नि पौषच्छयात् पूर्व्वभाविनि विजयनाम्नि संवत्सरे पराज्ये त्युपनाम्ना अनाभट्टेन लिखितम् ।

THE UPANISATS OF THE AITAREYA.

208.

2375. ऐतरेयोपनिषत् । *Aitareyopanisad.*

Substance, foolscap paper. 8½ × 4¼ inches Folia, 7. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?) Appearance, discoloured Complete

Often printed. Translated into English by Prof. Max Muller in the S.B.E. series, Vol I. It means the fourth, fifth and sixth chapters, of the second of the five Aitareya Āraṇyakas

209.

9527. *The same.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches Folia, 2 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 64. Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable. Prose Generally correct Complete

210

2244. आत्मषट्कोपनिषत् । *Ātmaṣaṭkopaniṣad.*

(*Another name of Aitareyopanisad*).

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 7, 8, on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?) Appearance, discoloured. Complete.

211.

2626. ऐतरेयोपनिषद्भाष्य । *Aitareyopaniṣad-Bhāṣya.*

By Śaṅkara (with text in tripāṭha form).

Substance, country-made paper 9½ × 5 inches Folia, 20. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, discoloured.

Post Colophon:—शुभमस्तु संवत् १८७२ फाल्गुनकृष्णाष्टमी दिहाराम ।

The Bhasya in this MS. has no introduction and begins with the explanation of the words आत्मा वा etc., and ends with the end of the sixth chapter of the second Āraṇyaka of the Aitareya Śaṅkarācārya does not explain the seventh chapter, which is regarded as outside the *Upaniṣad.* The present MS. contains also a commentary on the seventh by an anonymous author in the form of Dīpikā.

212.

1024. **ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटिप्पनम्।** *Aitareyopaniṣad-Bhāṣya-ṭippana by Jñānāmṛta Yati, disciple of Uttamāmṛta*

Substance, country-made paper. 10×4 inches Folia, 17. Lines, 13, 15, on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old and worn-out. Prose. Generally correct.

The manuscript contains the commentary on Śaṅkarācārya's Bhāsya on the second of the Aitareya Āraṇyakas, here called the first Āranyaka of Aitareyopaniṣad.

It begins thus .—श्रीगणेशाय नमः। श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः।

प्रत्यग्रूपं परं ब्रह्म प्रज्ञानघनमक्षरम्।
प्राज्ञ प्राणविरा + + + + + + + + म्यहम्॥१॥
ऐतरेयमृषिं वन्दे व्यासं शङ्करमीश्वरम्।
कन्यातीर्थगरीयांसमानन्दारण्यगीर्गुरुम्॥२॥
मूढ़े मयि कृपा कार्य्या सद्भिराचार्य्यशासनात्।
यतोऽहमैतरेयानुवृत्तेष्टिप्पनमारभे॥३॥

ऐतरेयोपनिषद्भाष्यमारभमाणो भगवान् भाष्यकारः श्रोतृणां सुखप्रतिपत्त्यर्थं प्रयोजनादिदर्शनप्राप्त्यर्थं चातद्व्यावृत्त्या व्याख्यायोपनिषदस्तित्वं प्रतिजानानोऽविघ्नेन परिसमाप्त्यादिप्रयोजनसिद्ध्यर्थमर्थात्तदनुस्मृतिलक्षणं मङ्गलमाकलयति एष पन्थाः।

End :—अहमेव परं ब्रह्म ब्रह्मैवाहं न संशयः।
संसारो मे तमोरूपो + + नास्ति न सेत्स्यति॥१॥

Col. :—इति श्रीमदुत्तमाम्रतपूज्यपादशिष्यस्य ज्ञानाम्रतयतेः क्तौ श्रीम दैतरेयोपनिषद्भाष्यटिप्पने प्रथमारण्यकं समाप्तम् ॥
श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

213.

1656. *The same.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 13 Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable. Prose. A fragment

Colophon :—

इति श्रीमदुत्तमाश्रमपूज्यपादशिष्यज्ञानाम्रतयतेः क्तौ श्रीम-दैतरेयभाष्यटिप्पने प्रथममारण्यकम् । (?)

It begins :—

आत्मा वा इत्याद्युत्तरग्रन्थेन ब्रह्मविद्यैवोच्यते इति परिशेषयितुं उक्तमनुवदति परिसमाप्तमिति । यच्च यावच्च कर्म्मजातमपरब्रह्म-विज्ञानञ्च श्रुत्यन्तरेषु श्रुतं तत् सर्व्वं अत्र नोक्तमित्यत आह एषेति ।

This is the beginning of the fourth chapter.

214.

611. **बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्,** *Bahvṛca Brāhmanopaniṣad.* (*Another name of Aitareyopaniṣad*). **भाष्यसहिता विवरणसहिता च ।**

The Vivaraṇa is a gloss on Śaṅkarācārya's comm. on the Upanisad, by Abhinava Nārāyaṇendra Sarasvatī, disciple of Kaivalyendra Sarasvatī.

For the manuscript see L. 1487.

The text Aitareyopanisad and the Bhāsya comm. of Śankarācārya have often been printed.

215.

10472. *The same vivaraṇa here called* आत्मषट्क-भाष्यटीका। *Ātmaṣaṭka-Bhāṣya-ṭīkā.*

Being a commentary on Śaṅkarācārya's Bhāsya on Ātmaṣaṭka or Aitareyopaniṣad.

By Abhinava Nārāyaṇendra.

Substance, country-made paper. 9¾×4¼ inches Folia, 77. Lines, 9, 10 on a page. Extent in slokas, 1386. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured. Complete

Col. :—इति श्रीमदभिनवनारायणेन्द्रविरचितात्मषट्कभाष्यटीका समाप्ता॥

Beg. :—ॐ आत्मा वा इदमित्यादिना केवलात्मविद्यारम्भस्यावसरं वक्तुं वृत्तं कीर्त्तयति परिसमाप्तमिति॥

216.

9519 आत्मषट्कोपनिषन्निगूढार्थप्रकाशनम्।

Ātmasaṭkopaniṣannigūḍhārthaprakāśana. By Dāmodara.

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 4 Lines, 11-13 on a page. Extent in slokas, 160 Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable. Prose. Generally correct Complete

The leaves are marked ऐ. उ. दा or ऐ. दा

A comm. on ऐतरेयोपनिषत् which the commentator divides into six khaṇḍas, and calls it Ātmaṣatkopaniṣad.

Beginning :—ॐ श्रीगणेशाय नमः। पूर्व्वोक्तैः कर्म्मभिः सविशेषोपासनाभिश्च शुद्धचित्तस्य तत एव साधनचतुष्टयसम्पन्नस्य केवलात्मस्वरूपावस्थानलक्षणमोक्षसिद्धये केवलात्मविद्यारभ्यते। आत्मा वा इदमित्यादिना खण्डषट्केन॥

अत्र हि केवलात्मैव प्रतिपिपादयिषितः एक एवेत्युपक्रमे सर्व्वं तत् प्रज्ञानेत्रं प्रज्ञाने प्रतिष्ठितं प्रज्ञानं ब्रह्मेति सर्व्वस्य प्रत्यगात्म-

ब्रह्माणि कल्पितत्वप्रतिपादक उपसंहारे चात्मकैवल्यप्रतिपादनात्
स एतमेव पुरुषं ब्रह्म ततमपश्यत् मध्ये परामर्शात् ॥ इत्यादि ।

Colophon :—इति श्रीदामोदरशास्त्रिकृतात्मषट्कोपनिषन्निगूढार्थप्रकाशनम् ।

217.

2625 **संहितोपनिषद्विवरणम्,** *Saṃhitopaniṣad-vivaraṇa.*
By Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 12×5 inches Folia, marked 26 to 31 and 51 to 68 Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Discoloured. Incomplete

What is Samhitopaniṣad? The second and third Āraṇyakas of the Aitareya are called Saṃhitopaniṣad and are commented upon as such by Śaṅkara. The IV—VI chapters of the second Āraṇyaka, again, are called Aitareyopaniṣad, and are, as such, commented upon by Śaṅkarācārya. But the third Āraṇyaka begins with the following words अथातः संहिताया उपनिषत्, and properly speaking, that should be the Saṃhitopanisad. Leaves 51 to 68 of the present MS. contain the commentary on the third Āraṇyaka only. Folia 26 to 31 contain no colophon.

Though the commentary is called Vivaraṇa, it is really the Bhāsya of Śaṅkarācārya.

See Cs. 193.

218.

1258. शाङ्खायन-ब्राह्मण, or कौषीतकि-ब्राह्मण ।

Śāṅkhyāyana Brāhmana or *Kauṣītaki Brāhmaṇa.*

Two manuscripts, each with 15 adhyāyas.

I. Substance, country-made paper. 7×4¾ inches Folia, 95 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1300 Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Generally correct. Complete.

The last leaf is a restoration, dated Saṃvat 1851 and Śaka 1716.

Post Col. :—श्रीसं १८५१ शके १७१६ पौष शुक्ल ३ तृतीया गुरौ तद्दिने पं गङ्गेश्वरस्तु पं विश्वेश्वरेण चुटपच पूरितं वाराणस्यां । पं विश्वेश्वरस्येदं पुस्तकम् ।

II Substance, country-made paper. 7¾×4½ inches Folia, 105. Lines, 11 on a page Extent in slokas, 1600 Character, Nāgara. Date (?) Appearance, old. Generally correct. Complete.

For other manuscripts see Weber No. 79, p. 18 and I.O. Catal. 89.

219.

1049. महाव्रतम् (ब्राह्मण) । *Mahāvrata Brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper 9¾×4¾ inches. Folia 9 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 200 Character, Nāgara Date Sam 1717. Appearance, old. Prose Generally correct. Complete.

It is a supplementary section of the Śāṅkhyāyana Brāhmana, devoted to the Mahāvrata rite—a ceremony on the 11th day of Gavāmayana rite—complete in two chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। ॐ प्रजापति वै संवत्सरः। तस्यैष आत्मा यन्महाव्रतं तस्मादेनत्परस्मै न प्रंसेन्नो सर्व्वेषां भूतानामात्मानं परस्मिन् दधानीत्यथो इन्द्रस्यैष आत्मा यन्महाव्रतं तस्मादेनत् परस्मै न प्रंसेत्।

It ends :—

ब्रह्मैतदहर्ब्रह्मण्येव तद्ब्रह्म प्रतिष्ठापयन्ति ते अमृतत्वमाप्नुवन्ति। य एतदहः उपयन्ति य एतदहरुपयन्ति।

Col. :—इति महाव्रते द्वितीयोऽध्यायः। इति महाव्रतं समाप्तम्। श्रीरस्तु।

Post Col. :—शुभं भवतु। संवत् १७१७. वर्षे प्रथम ज्येष्ठ शुद्ध १५ दिने लिखितमिदं पुस्तकम्। काश्यां पंडाश्रीब्रह्मादिभ्यात्समस्तपठनार्थम्।

To be differentiated from the Mahāvrata, as given in Aitareya Āraṇyaka and in Śāṅkhyāyana Śrauta sūttra. See Velval pp. 72–73, also No. 89, the first two chapters only.

220.

372. कौषीतकि आरण्यक। *Kauṣītaki Āraṇyaka.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 75. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 675. Character, Nāgara. Date (?). Appearance very old and repaired. Generally correct. Complete.

It is a part of the Kauṣītaki Āraṇyaka.

The last Col. runs—

इत्यारण्यके एकादशोऽध्यायः। कौषितकी उपनिषत् समाप्तः।

Printed by Professor Cowell.

The codex contains the Kauṣītaki Āraṇyaka, minus the Mahāvrata Brāhmaṇa in two sections. The first four chapters of the Āraṇyaka form the Kauṣītaki Upaniṣad, as commented upon by Śaṅkarānanda in his Dīpikā. He

describes the Upaniṣad as Caturadhyāyī ('अथ चित्रो ह वै गार्ग्यायणि'रित्यादिका 'य एवं वेद' इत्यन्ता चतुरध्यायी कौषीतकीब्राह्मणोपनिषत्). The fifth and sixth chapters, minus the first paragraph of the fifth (from ऋतं वदिष्यामि माहिंसीः), form Saṃhitā Upaniṣad and go over the same ground as the third of the Aitareya Āraṇyakas. From the seventh to the 11th, the matter relates to Āraṇyaka proper (वैराग्य, etc). The last colophon (कौषीतक्युपनिषत् समाप्तः) is a mistake of the scribe.

See Belval No. 89 and Weber's Berlin Catalogue No. 79.

In our 11th chapter are included Belvalkar's XII, XIII, XIV and XV chapters also.

221.

1855 ऋग्वेदसर्व्वानुक्रमणी। *Ṛgveda Sarvānukramaṇī.*

By Kātyāyana

Substance, country-made paper 8½ × 4 inches Folia, 42. Lines, 8, 9 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1704 Appearance, old.

Colophon:—इति चतुःषष्ठिरनुक्रमणिका समाप्तः।

Post Col.:—श्रीशके १७०४ माघ शुद्ध ९ इन्दुवासरे लिखितमिदं पुस्तकम्। भागवतचिन्तामणेन लिखितम्॥

After the end of the Anukramaṇī proper we have the following:—

तदेतत् सूक्तं सहस्रं सप्तदशकं सपादाधिकम्। वर्गाणां द्वे सहस्रे एकविंशोत्तरे। ऋचां दशसाहस्राण्यृचां पञ्चशतानि ऋचामशीतिः पादश्चैतत् पारायणं संप्रकीर्त्तितम्। शाकल्यदृष्टे पदलक्षमेके सार्द्धं तु वेदे त्रिसहस्रयुक्तम्। अष्टौ शतानि षड्विंशतिपदसंख्या प्रकीर्त्तितेति॥

एकपञ्चाशदृग्वेदे गायत्र्यः शाकलेयके।
सहस्रद्वितयं चैव चत्वार्य्येव शतानि तु॥

Published by Professor Macdonnel with Sadguruśiṣya's commentary, Anuvākanukramaṇī and Chandaḥsaṃkhyā, in Anecdota Oxoniensis series. See I.O. Catal. No. 52 and H.P.R. II. 5.

After the Sarvānukramaṇī proper and before नमः शौनकाय नमः शौनकाय, we have the following rubbed over with yellow.

ऋग्वेदे पारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे ।

222.

1182. *The same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches Folia, 36 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 700 Character, Nāgara Date, Samvat 1810. Appearance, tolerable Generally correct. Complete.

संवत् १८१० वर्षे असाढ़वद १२ नारगरे उल. वाराणसीमाहे दीक्षत् गोव्यंद रांमनारायणीनागर अमदावादी दीक्षत् शीवशङ्कर क्षपाशङ्कर वाजेशङ्करने शीवार्पण पोथी + + + ॥ शुभं भवतु ॥

The section containing the number of sūktas of each anuvāka, as described in I.O. Catal. 53, is wanting in the present manuscript.

223.

2486. *The same.*

Substance, country-made paper 7½×3 inches Folia, 48. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete

The last Col. :—इत्यष्टमः ।

After the Colophon :—तदेतत् सूक्तसहस्रं सप्तदशकं सपादाधिकं वर्गाणां द्वे सहस्रे एकविंशोत्तरे ॥ Then the 43rd and 45th verses of Anuvākānukramaṇi of Macdonnel's edition.

Post Col. :—मार्गशीर्षमासे शुक्लपक्षे द्वादश्यां तिथौ भौमवासरे तद्दिने बालकृष्णभट्टेन लिलेख्य वेङ्कोपनाम्ना ॥ शुभं भवतु ॥

224.

3098. *The same.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches Folia, 4.. Lines, 7, 8 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1695 and Śaka 1560 Appearance, discoloured and dilapidated. Complete.

The first and the last leaves are pasted with fresh yellow paper.

Colophon :—इति सर्व्वानुक्रमणिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १६६५ वर्षे १५६० सर्व्वजितनाम संवत्सरे माघवदि ४ चतुर्थी सोमवासरे समाप्त ।

In a different hand.

दि० हरिराम नी पोथि सहि दि० भाइया ॥ दी ॥ गोविन्द-रामजी ॥ दी. शीवशङ्कर नी पोथी ॥ राम ॥

225.

5875. *The same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 57, of which the first and the thirteenth are missing Lines, 6 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old, discoloured and pasted.

The same as published in the Anecdota Oxoniensis series, but here it is attributed to Vararuchi, the pupil of Kātyāyana.

After तृतीया त्रिष्टुप् तृतीया त्रिष्टुप्, where the printed edition referred to ends, the following is added in the present MS.:—

एतत् सूक्तसहस्रं ससप्तदशकं सपादाधिकमृग्वेदे पारायणपाठे शाकल्ये शैशरीयके नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Then comes the colophon attributing the authorship of the work to Vararuci, the pupil of Kātyāyana

56B. इति श्रीकात्यायनशिष्यवररुचिकृता ऋग्वेदसंहितायां अध्यायानां चतुःषष्टेः सर्व्वानुक्रमणिका परिपूर्णा ।

Then comes छन्दःसंख्या published along with Sarvānukramaṇi in the Anecdota Oxoniensia in pp. 54, 55.

The MS. comes to an end abruptly in the middle of the last pāda of the last sloka of Chandaḥsaṃkhyā.

226.

7929. *The same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4}\times3\frac{3}{4}$ inches Folia, 37 Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1549 Appearance, discoloured

The work is complete, being made up with the leaves of three different manuscripts, foll. 1–15 belonging to the first, 16 to 22 to the second, and 23 to the end to the third

Colophon :—इत्यनुक्रमणी समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १५४९ वर्षे वैशाखसुदि १ भूमे ३ याज्ञिकगंगासुत याज्ञिकभागापठनार्थं पुस्तकं लिखितम् ।

227.

4180 (S). *The same.*

Substance, country-made paper $7\frac{3}{4}\times4$ inches Folia, 1, 2, 3, 5, 6 Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

A fragment containing only the Paribhāsā and Sarvānukramaṇī of Kātyāyana down to 1. 7. 10

In this MS there is a section in the Paribhāsā after the 12th.

228.

1960 *The same.*

Substance, country-made paper $7\frac{3}{4}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6 Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 70 Character, Nāgara of the eighteenth century.

The first leaf does not belong to the Paribhāṣā at all, but to the Sarvānukramaṇī proper, beginning with ऋषिर्नैवमधुच्छन्दाः and ending with प्रतीत्यमग्नि[मारुतम्], that is, the first paragraph of the Śarvānukramaṇī as published by Prof. Macdonnel in the Ancedota Oxoniensis series.

The second leaf begins with the second line of the second paragraph of the paribhāsā to the Śarvānukramaṇī by Kātyāyana. It goes on as in the printed edition till the

12th paragraph, which ends in the sixth line of 5B, after which there is another paragraph, which is not known to Prof. Macdonnel.

That paragraph is

गोधा घोषा विश्ववारापालोपनिषं निषत् ॥
ब्रह्मजायाजुहूर्नामागस्त्यस्य स्वसादितिः ।
इन्द्राणी चेन्द्रमाता च सरमा रोमशोर्व्वशी ।
लोपामुद्रा च नद्यश्च यमी नारी च शाश्वती ॥
श्रीर्लाक्षा सार्पराज्ञी वाक् श्रद्धा मेधा च दक्षिणा ।
रात्री सूर्य्या च सावित्री ब्रह्मवादिन्य ईरिताः ॥ १२ ॥
इतिपरिभाषा समाप्ता ।

229.

4180 (R).

Substance, country-made paper $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, marked 23, 25 to 29, 31, 33 to 37 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment of Kātyāyana's index to the Ṛgveda, containing the end of the index of the fifth aṣṭaka and of a portion of the sixth and seventh.

25A. इति पञ्चमाष्टकः ॥

य इन्द्रस्त्रयस्त्रिंशत् पर्व्वत चौशिरहं त्विन्द्रः सुतेषु नारदः यदिन्द्र पञ्चोनागोषूक्त्यश्च सूक्तिनौ

33B. इति सप्तमाष्टकः ।

230

812. *The same.*

With the comm. by Ṣaḍgaruśiṣya amplified by glosses.

A Devanāgarī MS. in 100 pages, half-bound in leather and of the foolscap size. It is very incorrect.

See H.P.R. II. 243 and I.O. Catal. No. 56; see also Sarvānukramaṇī edited by Professor A. A. Macdonell.

Written in bold Devanāgarī character A comparison

of this MS. with Prof. Macdonell's printed edition shows that marginal glosses have very often been incorporated in the MS. as a part sometimes of the text and sometimes of the comm The text and the comm have been written in such a manner that they cannot be separated.

In page 98, the comm. on the anukramani of the fourth sūkta of the eighth mandala comes to an end. See p. 137 of the printed comm. Then comes the text of the fifth up to the word पञ्च (p. 28 of the printed edition) Then the text and the comm. (and between the two the gloss) of the sixth maṇḍala from अवीतीयो देवमिति (p. 121 of the printed edition) to उक्तगोत्रत्वात् नायं भारद्वाजः। Then some marginal gloss, not to be found in the printed edition.

231.

2986. *The same*

Substance, country-made paper 10½ × 4 inches Folia, 142 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the early seventeenth century Appearance, discoloured and dilapidated Very nearly complete.

This MS. belonged to a distinguished Pandit named Mīmāṁsaka Śaṁkara Bhatta who flourished in Akbar's time at Benares, for on the obverse of the first leaf it is stated — मीमांसकभट्टशङ्करभट्टानमिदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थकं॥ श्रीसूर्य्य॥ The manuscript contains the text in rubric and then the commentary, both carefully corrected, and Śaṁkara Bhatta's name is a guarantee to their correctness The only matter of regret is that the last leaf or leaves containing the date are missing This MS. may be used in checking Prof. Macdonell's edition of the text with the commentary.

232.

2192 *The same.*

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches Folia, 107 Lines, 14 to 16 on a page Character, Nāgara. Date (?) Appearance, discoloured Complete.

Col. :—इति षड्गुरुशिष्यविरचिता सर्व्वानुक्रमणीवृत्तिः समाप्ता॥

233.

580. ऋग्वेदानुक्रमणिका। *Ṛgvedānukramaṇikā*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches Folia, 40 Lines, 15 on a page Extent in slokas, 1600 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old. Repaired Prose. Generally correct Incomplete at the end, the last leaf missing

Beginning :—ॐ नमो गणपतये।

प्रतिसूक्तं ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामः। अग्नीमीळे ऋचः ९ मधुच्छन्दा ऋषिः अग्निर्देवता गायत्रीच्छन्दः १ वायवायाहि। ऋ ९ मधुच्छन्दा ऋषिः आद्या ३ वायुर्देवता इन्द्रवायू इमे सुता इति ३ इन्द्रवायू देवते। मित्रं हुवे पूतदक्षमिति त्रीणि मित्रावरुणौ देवते गायत्रं छन्दः २।

The manuscript ends

मयोभूर्वातः ४ प्रवर ऋषिः।

In leaf 40A. line 3 त्रिषष्ठितमोऽध्यायः।

On the obverse of the first leaf:—

१ श्रीधारिकपुत्र ३ ईशान आप + + + +।

२ श्रीईशानपु ४ दमोदर पङ्कदेवदत्त क्ष + + + + + +।

३ श्रीदामोदरपु ३ विनायक कोड्पे साउराम।

४ श्रीविनायकपुत्र २ वैकुण्ठ, गौतम।

५ श्रीवैकुण्ठपुत्र १ राम।

६ श्रीरामपुत्र २ वचन, अनन्त।

७ अनन्तपुत्राणां पठनार्थम्।

In another hand:—

याज्ञिकविश्वात्मनः पुस्तकम्।

अथ गायत्र्यौष्णिहादि ऋक्सङ्ख्या ।

२४५१	गायत्री
३४१.	उष्णिक
८५५.	अनुष्टुभ्
१८४.	बृहती
३१२	पंक्ति
४२५३	त्रिष्टुप्
१३४८.	जगती
१७.	अतिजगती
१७.	शक्वरी
६.	अतिशक्वरी
६.	अष्टि
८४.	अत्यष्टि
२.	धृति
१.	अतिधृति
६.	एकपदा
१७.	द्विपदा
९९०३	

१९४	बार्हतः प्रगाथ
५५	काकुभः प्रगाथः
२५०,	महाबार्हतः प्रगाथः
४९९	
९९०३	
१०४०२	

एवं दशसहस्राणि शतानां तु चतुष्टयम् ।
ऋचा ह्यधिकमाख्यातमृषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ॥

Pada-saṃkhyā is given as 1,53,028.

In the Chandah saṃkhyā, a short work published by Prof. A. A. Macdonell along with Sarvānukramaṇī, the same total is arrived at, though the number of Bṛhatī is given there as 181.

May not this work as well as the Chandahsaṃkhyā belong to a different recension?

234

346. अनुक्रमणिका विवरण *Anukramaṇikā-vivaraṇa by Jagannātha.*

For the MS. see L. 1512. For the work see L. 1241 and I O. Catal. No. 58.

This is an anukramaṇī of the Ṛgveda of the Vaskala recension. It contains indices for ṛcs numbering 10552 and sūktas 1028, while the Śākala recension has ṛcs 10580 and sūktas 1017. So this is different from the reading of the Śākala Śākhā as published by Max Müller and the anukramaṇi of

which has been published by Prof. Macdonell. Eggelling is not right in thinking this to be a commentary on Kātyāyana's Anukramanikā (I O. Catal 58). R Mitra correctly attributes it to the Vāskala Sākhā in L. 4241, though in L. 1512 he says that the work follows the order of Saunaka's treatise on the subject.

That the work differs from that of the Sākhā for which Kātyāyana, the pupil of Saunaka, writes is apparent from the way in which it criticises Saunaka and supports Parāsara.

5A शक्तयः पराशरः अग्निविराजो द्विपदाः शौनकमते पञ्चर्चपंक्ति- विंराट्। रयिर्न चित्रा दश १०। शौनकस्य पञ्चर्चपंक्तिविंराट्। पराशरः अग्निर्द्विपदा विराट्। शौनकमते पञ्चविराट् पंक्तिः श्रीणा- त्युपदश १०। पराशरः अग्निर्द्विपदा विराट्। शौनकस्य मते पञ्चविराट् पंक्तिः। वनेमपूर्व्वीः एकादश ११। पराशरः अग्नि- र्द्विपदा विराट्। ... शौनकमते षट्पञ्चविषमपंक्तयः। षष्ठीद्विपदा विराट्। उपप्रजिन्नं दश १०। पराशरः अग्निस्त्रैष्टुभं निकाव्या- वेधसः दश (१०)। पराशरः अग्निस्त्रिष्टुप्।

The Post Col Statement —

संवत् १७१२ समये पौष ... सप्तमी भृगुवासरे समाप्तः। संवत् १९३१ समये असाढ़कृष्णपक्षे दशम्यां बुधवासरे समाप्तः। इदं पुस्तकं हीरालालकायस्थलिखितम्। श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु। इदं पुस्तकं खेरड़े गणेशभट्टस्य। रामाय नमः श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ कया शुभेति द्वयोरिन्द्र ऋषिः। कुतस्त्वमित्यस्याः म० ब्रह्माणि स इत्यस्याः इन्द्रः। आतो वयमित्यस्या म०। क्व सेत्यस्येति इन्द्रः।०। भूरि चकर्थेत्यस्याः मरुतः। वीन्नीवृत्तमित्यस्याः इन्द्रः। अनुत्तमित्यस्या मरुत एकस्यापि न्म इति तृचस्य इः। कोन्वत्रेति तृचस्यागस्त्यः।

Then in English :—

"Size of the original MS 9×3 8 inches Leaves, 29 Each leaf containing, with a few exceptions, 13×2-26 lines."

235.

2298 *The same. By Jagannātha.*

For the manuscript and the work see L 4241.

The MS. is older, better written than the above, and contains at the end the following important statement

ऋचां संख्या १०५५२, वाष्कलशाखायां पूर्त्तिः स्यात् सूक्तानां संख्या १०२८ बालखिल्यरहितद्विपदानां चतुष्पदाः कृत्वा ऋक्-संख्या १०४०२ बालखिल्य-ऋक्संख्या ८०—१०४८२ बालखिल्य-रहित-वर्गसंख्या २००६ बालखिल्य वर्ग १८—२०२४ ।

236.

2059. *The same. Here called* **सूक्तप्रतीक ।**

By Jagannātha.

Substance, country-made paper 12×4¾ inches Folia, 10 Lines on a page, 10, 11 Extent in slokas, 1,000 Character, Nāgara Date Sam 1864. Appearance, fresh Prose Complete

Post Colophon :—संवत् १८६४ बऊधान्ये संवदि वैशाखवदि चतुर्थ्यां मन्दवासरे श्रीकाश्यां अद्धोपनाम्ना गोविन्देन लिखितमिदम् । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

Mangalācharaṇa :—

नमामि विष्णुं शिरसाव्ययं समं
शिवञ्च सोमं वृषभेन्द्रगामिनम् ।
गणाधिपं भक्तमनोरथप्रदं
हरिञ्च वाक्सिद्धिकरीं सरस्वतीम् ॥ १ ॥

The author and the scope and object of his work.

अनुक्रमणिकोक्तानि सूक्तादिप्रभृतीन्यहम् ।
छन्दोऽन्तानि निबध्नामि जगन्नाथो यथामति ॥ २ ॥
प्रतिसूक्तमृचां संख्या शब्दैरङ्कैश्च लिख्यते ।
अध्यायानां या ऋक्संख्या सान्ते स्वकैर्विलिख्यते ॥ ३ ॥

प्रायोत्रो ऋषयः सर्व्वे लिख्यन्ते गोत्रसंयुताः ।
प्रगाथानाञ्च सर्व्वेषां तत्तच्छन्दोऽभिधाः पुनः ॥ ४ ॥
आप्रीसूक्तेषु सर्व्वेषु समिद्ध्याग्न्यादिदेवताः ॥
इति परिभाषा,—निदर्शनानि लिख्यन्ते परिभाषोदितान्यपि ।
पदपंक्त्यादिभेदानां प्रगाथानाञ्च भेदतः ॥
चकाराग्निद्वदादीनामित्यर्थः ॥

अथ अग्निमीळे प्रभृतीनां सूक्तानां ऋक्संख्याऋषिदैवतछन्दांसि लिख्यन्ते ॥
अग्निमीळे नवर्चं ९ । वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्री-
च्छन्दः ॥ १ ॥

The work begins as in Jagannatha's Index

237.

1916. *The same. Here called* सर्व्वानुक्रमणी प्रयोगः ।

Substance, country-made paper 12 × 4½ inches. Folia, 56. Lines, 10, 11 on a page Extent in slokas, 1500. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1863. Appearance, fresh Complete

It is a Sarvānukramaṇī of the Ṛgveda. The same as our Catal. 234 with verbal differences.

Colophon and Post Colophon Statement:—

इत्यष्टमेऽष्टमः ॥ ६४ ॥ सू० ४९ ॥ ऋ० २१८ ॥ संवत् १८६३
ईश्वराब्दे ॥ इति दशमं मण्डलम् ॥ १० ॥ सू० १९१ ॥ ऋ० १७५४ ॥
अनुवाकाः १२ ॥ वर्गाः ३३८ ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

238.

7882. अनुक्रमणिका ढुंढु । *Anukramaṇikāḍhuṇḍhu.*

Substance, country-made paper 11 × 5 inches. Folia, 3 to 31. Lines, 15, 13 on a page. Character, Nāgara Date, S. 1587 Old and discoloured.

Written in two different hands. The second hand begins in the 11th leaf, leaving a gap in 10B, and continues to the end.

See Belval No. 39.

Colophon :—इति अनुक्रमणीढुंढुः समाप्तः शौनकादि-ऋषि-प्रसादात् ।

Post Col. :—संवत् १५४७ वर्षे आषाढ़सुदि १० भौमे द्विवेदश्रीभानुनात्मज
द्वि० विश्वरूपस्य पुत्र विनायकस्य पुत्रपौत्रादिज्ञानार्थं इदं ग्रन्थम-
लेखितं आत्मार्थं परोपकाराय च चम्पकमहादुर्गे लिखितम् ।
मूर्खक्रोदकाग्निचौरेभ्यो रक्षितव्यमिदम् ।
एकषष्ठितमे वर्षे प्राप्ते पञ्चदशे शते ।
गोवर्द्धनसुतो भानुरग्निष्टोमेन चेष्टवान् ॥
शुभमस्तु सर्व्वंजगतः । श्रीः कल्याणमस्तु ।

In a later hand :—

दु० भाणसुतेन द्वि० विश्वरूपेण प्रत्यन्तरं विना स्वपुत्राणामध्यय-
नार्थं विभागोत्तरकालं संहितामष्टमाष्टकपुस्तमलेखि ॥

A general index to the Ṛgveda, with the first three leaves taken up with a list of the different metres of the hymns, at the end of which we have the 12th paragraph of Dvādaśakāṇḍī-paribhāṣā of Sarvānukramaṇī. The first two missing leaves evidently contained lists of the metres from Gāyatrī to Anuṣṭup.

In l. 8, 3B begins the anukramaṇikā :—

ऋषिदेवताच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामः । सू० ॐ अग्निमीले पुरोहितं
वर्ग २ ऋच ६ मधुच्छन्दा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्रीच्छन्दः,
etc. etc.

The sūktas are marked consecutively from 1 to 1027 (with a gap in 10B).

In the Velval MS., however, the preliminary portion (up to our 3B, l. 8) is not to be found and the number of sūktās is given as 1017.

239.

1896.

This number contains two manuscripts, one in 58 leaves containing (1) बृहद्देवता, ending in 37A, (2) आर्षानुक्रमणी, in 47B,

(3) छन्दोऽनुक्रमणी, in 57 A, and (4) अनुवाकानुक्रमणी; and the other in 11 leaves, of which the sixth and seventh are missing, containing the आर्षानुक्रमणी, only.

The size of the first is 10×4½ inches and that of the second is 9×4 inches.

The second is dated in Samvat 1820 फाल्गुनवदी ८ शुक्रे (the scribe's name has been blurred, still we read सदाशिवसुत ++++ शिवशङ्करेण) लिखि दत्ता । ब्रह्मार्पण लिखि दत्ता ॥ श्रीवाराणसीमध्ये लि० ।

240.

2854. ऋष्यनुक्रमणी ऋग्वेदीया । *Ṛṣyanukramaṇī of the Ṛgveda, by Śaunaka.*

Substance, foolscap paper. 8×7 inches Folia, 29 Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

Printed at the end of the Bibl. Ind. Edition of the Vṛhaddevata.

241.

1966. ऋष्यनुक्रमः । *Ṛṣyanukrama.*

For the manuscript and the work see L. 4214.

Colophon :—इति शाकलसंहितायां ऋष्यनुक्रमः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १८५७ ईश्वराब्दे माघकृष्ण षष्ठ्यां गुरौ श्रीवाराणस्यां ब्रह्मोपनाम्ना खण्डदृतुगोविन्देन लिखितम् ।
श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

This is an index of Ṛṣis to the Śākalasaṃhitā of the Ṛgveda. It is in prose and appears to be based on the preceding number, Ārṣānukramaṇī of Śaunaka (which is in verse), though it is stated on the obverse of the first leaf: शौनकोक्तादृद्देवतास्य ऋष्यनुक्रमः ।

In leaf 13, after the end of the work, अथ शौनकोक्तछन्दोऽनुक्रमण्याः दशमण्डलस्थछन्दःसंख्याः—

The total of all the chandas is 10467.

242.

1990. छन्दःसंख्या अनुवाकानुक्रमणी च। *Chandah-saṃkhyā and Anuvākānukramaṇī, both attributed to Śaunaka*

Substance, country-made paper 11×4 inches Folia, 3 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Both complete

Chandah saṃkhyā comes to an end in line 8, 1B. It has one verse more than in Macdonell's printed edition of the work.

अध्यायानामृचां संख्या वर्गाणां दशकैः परैः।
शेषं ध्रुवं शतं ज्ञेयं वर्गास्तु कटपः स्मृताः॥
नमः शौनकाय। नमः शौनकाय॥

In leaf 1B after the above: मधुच्छन्दःप्रभृतिभिः ऋषिभिस्तु तपोबलात्।

This is the fourth verse in Macdonell's edition of Anuvākānukramaṇī.

Then again, it omits ten verses after मधुच्छन्दः. Anuvākānukramaṇī comes to an end in line 1, leaf 3A Then commences a prose enumeration of the 85 anuvākas

The MS. ends:—इति सर्व्वानुक्रमः समाप्तः॥

In leaf 3B, a complete enumeration is given of aṣṭakas, adhyāyas, sūktas and ṛks in a tabular form.

The MS. calls the work Sarvānukramaṇikā, which it is not.

243.

2066. छन्दोऽनुक्रमणी (प्रथमं मण्डलम्)। *Chandonukramaṇī attributed to Śaunaka.*

Substance, country-made paper 12×1½ inches Folia, 2 Lines, 10, 11, 12, 13, on a page Character, Nāgara Date Appearance, fresh. Verse

Colophon:—इति छन्दोऽनुक्रमण्यां प्रथमं मण्डलम्॥

244.

2067. *The same.*

Substance, country-made paper 12×4½ inches Folia, 3-12. Lines, 11 on a page Character, Nāgara Date (?). Appearance, fresh. Verse.

The Last Colophon :—

इति शौनकाचार्य्यविरचिता छन्दोऽनुक्रमणी समाप्ता ॥

Nos. 2066 and 2067 form one work.

The last only was supplied by Raja Rajendra Lall Mitra to Prof. A. A. Macdonell.

Printed in Bibl. Ind. as an appendix to Vṛhaddevatā, pp. 279-325.

See preface to Kātyāyana's Sarvānukramaṇī, etc., in the Anecdota Oxoniensis series, p. 1.

245.

1976. **अनुवाकानुक्रमणी** । *Anuvakānukramaṇī of Śaunaka with its Bhāṣya by Ṣaḍguruśiṣya.*

For the manuscript and the work see L. 4252.

Post Colophon :—

संवत् १८६३ ईश्वराब्दे मार्गक्षणाभैरवाष्टम्यां, श्रीकाश्यां गोविन्देन लिखितम् ।

On the reverse of the sixth leaf :—

शौनकीय दशग्रन्थाः १० ॥

१ आर्षानुक्रमणी	२ छन्दोऽनुक्रमणी
३ देवतानुक्रमणी	४ प्रातिशाख्यम्
५ सूक्तानुक्रमणी	६ अनुवाकानुक्रमणी
७ ऋग्विधान	८ बृहद्देवता
९ पादविधानम्	१० स्मार्त्तम्

The number of Ardharchas is given as 21232

246.

6022.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches Folia, 29 Lines, 20 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century Appearance, old, worn out and discoloured

The MS. contains :—

1. Vṛhaddevatā—beginning in the first leaf and ending in 18B Printed in Bibl. Ind

2. Ārṣānukramaṇī—beginning in 18B and ending in 23A. (Described in L. 2112 and printed at the end of the Bibl. Ind. edition of Vṛhaddevatā)

3. Chandonukramaṇī—beginning in 23B and ending in 28B. (Printed along with Bṛhaddevata and other anukramaṇīs in Bibl Ind. series).

4. अनुवाकानुक्रमणी—Beginning in 28B and ending in 29B. Printed at the end of the Bibl. Ind. edition of the Bṛhaddevatā and in the Anecdota Oxoniensis series.

247.

2068. **पादविधानानुक्रमणिका ।** *Pādavidhānākramaṇikā.*

Substance, country-made paper 12 × 4½ inches Folia, 3 Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Verse Complete.

Last Colophon :—

इत्यष्टमाष्टकः ॥ ८ ॥ इति पादविधानानुक्रमणिका ॥

For a description of the work see Preface p vii of Prof. A. A. Macdonell's Kātyāyana's Sarvānukramaṇī.

Śaunaka is not mentioned in the MS. in the opening prose as in Macdonell.

It begins :—

अच्छुपादा प्रांग्रयिका भवन्ति
दुराम्नाताश्चापि भवन्ति केचित् ।

तदनुसंदृश्यतेदं निबोधता-
चार्य्येन शौनकेनेप्सितं यत् ॥ १ ॥
ऋतेन मित्रावरुणौ दम्बायुवाकवः सुता ।
इन्द्र इद्धर्य्योः सचा ब्रह्म च गोवसो सचा ॥ १ ॥

248.

2069. *Tabular Statements of the Anukramaṇis of Śākala recension of the Ṛgveda.*

Substance, country-made paper 12 × 4½ inches Folia, 49 and two more. Character, Nāgara Date Sam. 1863 in leaf 18B. Appearance, fresh

1A. Scored through.

1B. A tabular statement of aṣṭakas, ṛcs, ekapadās, dvipadās to aṣṭapadās and the total of pādas Leaves 2 and 3 contain tabular statements, Aṣṭaka by aṣṭaka, of adhyāyas, vargas, sūktas and ṛcs with the Vālakhilyas at the end.

Leaf 6A gives aṣṭaka by aṣṭaka the number of chandas and vicchandas.

Leaf 7A gives the Anuvākānukrama in prose.

249.

2064. **ऋग्वेदीयहोमे देवतासंख्या ।** *Ṛgvedīyahome Devatāsaṃkhyā.*

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance fresh Prose Complete

It begins :—**अथ ऋग्वेदशाकलसंहितायां होमे देवतासंख्याकाः त्यागाः लिख्यन्ते ॥ अग्नय इदं नव ९ वारम् । वायव इदं त्रिः ३ । इन्द्र-वायुभ्यामिदं त्रिः ३ । मित्रावरुणाभ्यामिदं त्रिः । अश्विभ्यामिदं त्रिः ३ । इन्द्रायेदं त्रिः ३ । विश्वेभ्यो देवेभ्य इदं त्रिः ३ । सारस्वत्या इदं त्रिः ३ । इन्द्रायेदं त्रयोविंशतिवारं २३ । मरुद्भ्यः इदं एक १ । इन्द्रामरुद्भ्यः इदं एक १ ।**

It ends :—इति चतुःषष्टिः ।

The work is divided according to adhāyas.

250.

2071.

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 13. Lines, 13—15 on a page Extent in slokas, 1200 Character, Nāgara Date. Śaka 1730. Appearance discoloured Prose.

Post Colophon :—

शके १७३० विभवनामसंवत्सरे आषाढ़कृष्णचतुर्दश्यां भृगौ तद्दिने भागवतोपनामकमयूरेश्वरस्येदं पुस्तकम् ।

This MS. contains four works

I. अन्वाधानम् which ends in leaf 8A. It gives the names of a number of deities, as arranged in R.V in the second case-ending, with figures indicating the number of 'समित्' that are to be put in fire for them.

II. सूक्तप्रतीक in prose commences on 8B and ends in leaf 32A.

This is to be differentiated from our Catal. No. 236, *i.e.* Jagannath's work of the same name.

III. अथ त्यागः, *i.e* Homa.

Number of Homas to be offered to deities of the different sūktas as arranged in adhyayas in Ṛkveda.

It comes to an end in leaf 41B.

This is substantially the same work as our Catal. No. 219.

IV. तर्पणम्,— देवतर्पणम्, ऋषितर्पणम्, छन्दस्तर्पणम् ।

251.

1979. **होमविधानम्** or **ऋक्पारायणहोमप्रयोगः ।**

Homavidhāna or Ṛkpārāyaṇa homaprayoga.
By Bālakṛṣṇa Śrotriya

Substance, country-made paper 11¾×5¼ inches. Folia, 10. Lines, 10-14 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara Date (?). Appearance, discoloured Generally correct Complete.

For the MS. see L. No. 3243 and for the work see L. No. 887. Rajendra Lall has named the treatise in No. 887 as ऋग्वेदसंहिताहोमविधिः which, however, does not clear up the subject treated of. This treatise is a manual for the performance of Homas with 'Tila and Ājya' offered to specific deities of all the Ṛk hymns (sūktas) at their recital in the order of chapters.

This peculiar homa is believed to destroy sins incurred in this life and in the past, and also to bring about the desired end to the performer

The author commences the manual with quotations, as regards the rules for recital of the Ṛk hymns, from Ṛgvidhānam, a work attributed to Śaunaka.

अथ होमपारायणविधिराह। तत्रादौ शरीरशुद्धिमाह। ऋग्विधाने ॥

In leaf 2B ends the पारायणविधिः as stated in Rkvidhāna, etc.

इति ऋग्विधानाद्युक्तो वेदपारायणविधिः ॥

Then the manual commences thus :—

अथ प्रयोगः। तत्र साधकः नित्यकृत्यं विधाय सुदिने शुक्लाम्बरादिभूषितः स्वासने शुचौ देशे चोपविश्याचमनप्राणायामौ कृत्वा देशकालौ स्मृत्वा अमुकगोत्रोऽमुकशर्म्माहं मम पूर्व्वजन्मेहजन्मसञ्चितैनोनिवर्हणद्वारा .... अभीष्टकामनासिद्ध्यर्थं श्रीवेदपुरुषान्तर्गतसावित्रीप्रजापतिप्रीत्यर्थञ्च सग्रहमखं वेदपारायणेन तिलाज्यद्रव्यैर्होमं करिष्ये इति संकल्प्य etc.

वक्ष्यमानं ततो होमं कृत्वा पाठं पठेत्। ततः आचार्यो यद्वेत्यादि कुण्डं द्विहस्तं चतुर्हस्तं वा परिकल्प्य ग्रहादीन् संपूज्य स्थण्डिलादि कर्म्म कृत्वा अग्निमुपसमाधाय गृह्योक्तविधानेन चक्षुषी आज्येनेत्यन्तं उक्त्वा,—

अत्र प्रधानम्। अग्निं १ सोमं २ विश्वान् देवान् ३ ब्रह्माणं ४ ऋषिं ५ ऋग्वेदं ६ यजुर्वेदं ७ सामवेदं ८ सावित्रीं ९ ब्रह्माणं १०

श्रद्धां ११ मेधां १२ प्रज्ञां १३ धारणां १४ सदसस्पतिं १५ अनु-
मतिं १६ छन्दांसि ऋषीन् १७ श्रियं १८ क्रियं १९ सवितारं २०
शतर्चिनं २१ माध्यमं २२ गृत्समदं २३ विश्वामित्रं २४ वामदेवं २५
अत्रिं २६ भरद्वाजं २७ जामदग्निं २८ गौतमं २९ वसिष्ठं ३०
प्रगाथं ३१ पावमान्यं ३२ क्षुद्रसूक्तं ३३ महासूक्तं ३४ महा-
नाम्नी ३५ उपनिषदं ३६ हव्यवाहं ३७ एताः प्रधानाङ्गदेवता
स्त्रिलाज्यद्रव्येन यक्ष्ये पुनरत्र प्रधानम् । अग्निमीळे इत्यादिसमानीत्र
इत्यन्तं उक्ता etc. . .

The Last Colophon :—इति चतुःषष्टितमोऽध्यायः ॥ ६४ ॥

252.

104. The same here called, **ऋग्वेददेवताक्रमः** or

ऋग्वेदसंहिताहोमविधानम् ।

Ṛgvedadevatākrama or *Ṛgvedasaṃhitāhomavidhāna*

By Bālakṛṣṇa

For the manuscript see L 887.

Post Colophon Statement :—

शके १७४४ चित्रभानुसंवत्सरे संसर्गाश्विनकृष्णचतुर्थ्यां ज्योति
गोविं. प्रो. लिखितम् ।

In this MS. there are extracts from Kamalākara and others at the commencement, after which comes the Maṅgalācarana नत्वोमामाधवौ देवौ—

253.

2686B. *The same.*

By Bālakṛṣṇa Śrottriya.

Substance, country-made yellow paper. $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 26. Lines on a page, 8. Character, Modern Nagari. Colour faded.

This MS. contains Kamalākara's Vedapārāyaṇavidhi (which is described in its proper place), in the first three leaves; the rest of the leaves contain Bālakṛṣṇa's work, noticed above.

254.

102. पवमानहोमविधिः । *Pavamānahomavidhi.*

For the manuscript see L. 876. It quotes from Vṛhadṛg-vidhāna bhāṣya. It treats of a purificatory homa in which the Pavamāna mantras are uttered, the number of Āhutis being 19280. This number has been arrived at through repetition of one and the same mantras several times.

The Post Col. Statement :—

शके १७१३ विरोधकृन्नामसंवत्सरे श्रावणकृष्ण अमा इन्दुवासरे वरवडेकरग्रामनिवासी ज्योतिषीत्युपनामक गोविन्दसुतजनार्दनेन लिखितं स्वार्थं परार्थंञ्च ।

255.

6452. वोंथालक्षणम् । *Vontha-Lakṣaṇa.*

Substance, country-made paper 10×4⅓ inches. Folia, 18 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1679 = 1622 A.D. Appearance, discoloured Complete

Colophon :—वोंथालक्षणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—संवत् १६७९ भादो सुदि १५० रामजीसुत गोपीनाथ लिखितं ।

It begins :— श्री महागणेशाय नमः ।

द्विताद्युत्तंगन्धर्वेति द्वे अदधुः । तावां विश्वस्य द्यावापृथिवी जनयन्निति द्वे यज्ञिया स्वरांता ॥ etc., etc.

Pratikas—or the initial words of *Ṛks*, arranged, under the following among other headings:—

1A, द्वे यज्ञिया स्वरान्ता ; द्वे यजत्रास्वरान्ता ; द्वे विभातीस्वरान्ता ; द्वे सुपारास्वरान्ता ; 2A, इति द्वे अनवन्त ; 3A, अथ त्रीणि संख्यानि ; 4B, अथ चतुर्थसंख्यानि— 5B, इति चत्वार्य्यत्वंमकारान्तं ; 6A, अथ पञ्चमसंख्यानि— 6B, इति पृश्चाप्यां मकारान्तं ; 7A, इदानीं षट्संख्यानि— 7B, इति षड् भं नकारसंहिते पदं मकारान्तं ; 8A, अथ सप्तमसंख्यानि— इति सप्तदध्नतेप्रग्रह्यं ; 8B, अथ अष्टसंख्यानि— इति अष्टाविमे प्रग्रह्यं ; 9A, नवसंख्यानि— 9B,

इति नवदिवेदिवे ; 9B, दशसंख्यानि— 10A, इति दश रेवान् रेफसहित, अथ एकादशसंख्यानि— 10B, इति एकादश बृहती प्रशह्यम्, अथ द्वादश संख्यानि 11A, इति द्वादश— अथ रेफेण ॥ त्रयोदशसंख्यानि— 11B, इति त्रयोदश यमकारपूर्व्वं ; चतुर्द्दशसंख्यानि— 12A, चतुर्द्दश रेफसहितम्, इदानीं पञ्च दशसंख्यानि— इति पञ्चदश ऋत्विजः जकारेण, षोडशसंख्यानि— 12B, इति षोडशार्षसिसिकारेण, इदानी सप्तदशसंख्यानि— 13A, इति सप्तदश: अथ अकारेण अष्टादशसंख्यानि ; 13B, एकोनविंशतिः— इति एकोनविंशतिर्वभ्रथ, विंशतिसंख्यानि— विंशतिर्मघीप्रशह्यं, एकविंशतिसंख्यानि— एकविंशतिपद काले यथा सन्दिनं, 14A, चतुर्विंशति संख्यानि— इति चतुर्विंशति चकार्थ थकारेण ; षड्विंशतिसंख्यानि— इति षड्विंशति +कारवर्ज्जं, सप्तविंशति संख्यानि 14B, रेफाद्याः सप्तविंशतिः, त्रिंशत्संख्यानि— इति त्रिंशदयन्तु तुकारेण इदानी सप्तत्रिंशत्संख्यानि— 15A, इति सप्तत्रिंशद्वैपदानि, चतुश्चत्वारिंशत् संख्यानि— इति चतुश्चत्वारिंशच्छूरऋखविसर्ज्जनीयाः, अष्टाचत्वारिंशसंख्यानि - 15B, इति अष्टचत्वारिंशदेतु तुकारेण, एकोनपञ्चाशत्संख्यानि— इत्येकोनपञ्चा शत्वर्गतेगर्यातवर्ज्जं ; एकपञ्चाशत्संख्यानि– 16A, इत्येकपञ्चाशदकार पूर्व्व मका रोदात्तं, पञ्चपञ्चाशत्संख्यानि— 16B, इति पञ्चपञ्चाशत्क्रमकाले त्रिमात्र कंपानि ; एकषष्ठिसंख्यानि— इत्येकषष्ठिर्यूयंपातः, नवषष्ठिसंख्यानि— 17A, इति नवषष्ठिखकारव्यञ्जिखरान्ता ; षट्सप्ततिसंख्यानि, 17B, षण्णवतिसंख्यानि 18A, (the end) इति षण्णवत्यथथकारेण ।

Thus the whole of the 64 chapters of the Ṛgveda have been hunted up for recording instances of peculiarities in pronunciation, spelling, accents, etc., and those instances have been arranged according as they arise twice, thrice, to 96 times. Instances in each group, again, are given in the order of the Ṛgveda. See C.s. 492, in which the work is called ऋग्वेदपदक्रमलक्षणं (वौताख्यम्).

256.

520. गार्गी (शाकलसंहितायां)। *Gārg.*

For the manuscript see L. 1302.

About this Aufrecht in Cat. Cal. I, p. 152A, says:

"(Proper title?), a treatise showing the number of occurrence of euphonic changes in the Śākala saṃhita of the Rv., thus *ya* for *ye* occurs 46 times, etc."

Sāmaśramī in his Niruktālocana, p. ३, says that before the compilation of a comprehensive grammar like that of Pāṇini (and even before the compilation of the Prātiśakhya), Vedic scholars used to preserve the purity of Vedic pronunciation by counting and registering grammatical facts. There are several works of this nature, such as, Caturjñānam Saptasaṃsthā, Padagādha and others. The present work belongs to the same category. It registers words ending in visarga, words ending in vowels, words which are not joined in sandhi, words which do not change their nakāra, words in which *ye* is changed into *ya*. It is divided into 65 sections, recording 65 such changes.

How useful these lists were to subsequent writers of Prātiśākhya and grammar may be seen from the fact that one of the lists in our "Gāni" has been turned into sūtra in p. 53 of the Śaunaka-Ṛk-prātiśākhya of the Chaukhamba series.

257.

2065. एकाक्षरीवैठः । *Ekākṣarivaiṭha.*

Substance, country-made paper $12 \times 4\frac{3}{4}$ inches Folia, 3 In tripātha form Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh. Verse. Complete

Contain both the text and the commentary entitled 'Uṭhâpanâ,' both anonymous.

See Velval Nos. 47, 431. Sanskrit College Catalogue 493 and 526.

Text. अथ एकाक्षरीवैठप्रारम्भः ।

नान्तं विसर्गान्तमथावग्रह्यं

स्वन्तं तु सेन्तं विषमं समञ्च ।

संख्यां प्रग्टह्यस्य च पञ्चकेन्ते
पदेषु वच्ये पतिवर्गमत्र ॥ १ ।
काद्यैरष्टौ चतुष्कैश्च वर्गाङ्ख्यानमैः क्रमात् ।
न विसर्गान्तदुःखंड कण्ठयोर्विषमं समं ॥ २ ।
च नकार ट विसर्ग ङदुःखंड समाक्रमात् ।
ते दुःखंडः पे विसर्गौ येनान्तो विषमं क्रमात् ॥ ३ ।
विषमं वा समं चैकं यत्र तत्रान्यथाद्वयं ।
नाद्यैर्वर्णैः प्रग्टह्यं स्यात् द्वितीयाद्यैस्त्रिभिः क्रमात् ॥ ४ ।
एकद्वित्रीणि चत्वारि यगं तेष्टौ न णान्तके ।
वान्ते च द्वादशैव स्युर्मसंयोगे तु षोड़श ॥ ५ ।
संयोगादौ स्थितो वर्णः स्वसंख्यां न विमुञ्चति ।
पदानां पञ्चकेष्वत्र पदसंख्यांत्यपञ्चके ॥ ६ ।
स्वरैः पञ्चभिराद्यैः स्यात् ऊकाराद्यैश्च पञ्चभिः ।
स्वरानत्र विजानीयात् दन्तमूर्द्धन्यवर्ज्जिता [ः? न्] ॥ ७ ।
स्वरपञ्चकयोः स्यन्तं समं च विषमं क्रमात् ।
नान्तादीनामभावे स्यात् समं पद्यपदान्तयोः ॥ ८ ।
यत्रानेकपदे रूपं तदनेकत्र गण्यते ।
नान्तादारभ्य विषमं त्रिष्वाद्ये पञ्चकेपि च ॥ ९ ।
सितुसेन्तं तु संहृत्य गण्यन्ते चैकरूपतः ।
अध्यायानां वर्गसंख्या स्वरसंख्याक्षरैर्वदेत् ॥ १० ।
वाक्यद्वयमिह ज्ञेयं सुखग्रहणसिद्धये ।
पदरत्नसमीक्षायाः पदसंख्येयमीरिता ॥ ११ ।

इत्येका० वैठः ।

The text is given in full The comm. begins :—

नत्वा विश्वेश्वरं शाम्बमीशानं त्रिदयायुतं ।
करोम्येकाक्षरीवैठव्याख्यामुत्थापनाभिधाम् ॥

नान्तमिति नकारान्तम्। विसर्गान्तं अवग्टह्यमिति दुःखंडस्य वैदिकी संज्ञा। दुःखंड। स्यन्तं सिकारान्तं। तु इति पुनः। सेन्तं सेकारान्तं इत्येषां पञ्चानां पदानां विषमं विषमसंख्यामात्रं। चपरं। समं समसंख्यामात्रं। वच्ये इत्यन्वय।

चपरं । प्रग्रह्यस्य प्रग्रह्यमिति इतिकारयास्य वैदिकी संज्ञा । इतिकारयान्तपदस्य संख्यां वक्ष्ये । संख्यासामान्येन । एकद्वित्र्यादिसंख्यामित्यर्थः । न तु विषमसममात्रे इत्यर्थः । अत्र अस्मिन् एकाक्षरवैठग्रन्थे प्रतिवर्गं वर्गं वर्गं प्रति इति प्रतिवर्गं । पदेषु संख्यां पदसंख्यां नान्तादिप्रग्रह्यपर्यन्तां संख्यां वक्ष्ये । चपरं अन्त्ये पञ्चके प्रतिवर्गं पदेषु प्रतिवर्गस्य समग्रपदसंख्यां च वक्ष्ये इत्यनुषङ्गः । तदुक्तमन्यत्रापि—

प्रतिवर्गपदयत्तां समत्वविषमत्वतः ।
विसर्गनान्तपद्यानि काद्यैवर्गैर्विवेष्टभिः । १ ।

"Ekāksarī vaiṭ" means description (literally sitting) of an entire varga, generally comprising 5 Rks in the Pada-pāṭha, in one aksara (syllable). That description comprises the definite number of *itis*, the even or odd number of words ending in N, ḥ, si or se and of the sign called *avagraha* (S), used in separating compound words, to be used in Pada-pāṭha.

The present MS contains only the conventions or paribhāṣās. The Sanskrit College MS No. 526 gives the syllables also, representing all the vargas of the Ṛgveda. It is therefore appropriately called Padaratna. The Sanskrit College MS. No. 493 gives, under the same or similar conventions, syllables, for the whole of the Ṛgveda in Krama-pāṭha, and it is appropriately called Kramaratna. But in S.C. Catalogue this MS. is entered under the title of Ṛgveda-pada-paribhāsā.

258.

2332. पदगाढ़ । *Padagāḍha.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 30, of which 3 and 22 are missing. Lines on a page, 12 Extent in slokas, 720 Character, Nāgara of early nineteenth century Date ?. Discoloured prose. Complete

पदगाढ़ comes to an end in leaf 29 b, after which there is a leaf, marked 25, of some Vaidic work.

For the work see L. 786 and I. O. Catal. page 10. Printed in the Ūṣā. Velval No. 45.

The word *Padagādha* means plunged into the Pada Text. The work records all modifications of spelling, pronunciation, accent and grammar in reducing the Samhitā into the Pada Text. Record I gives words ending in visarga in the first case-ending, singular number. Record II registers the expansion (vivṛtta) and otherwise of ए, ओ, ऐ, औ. Record III gives words ending in N.

Then commences a series of records giving all the instances of modifications in the Ṛgveda For some there are only two instances, for some three instances, and so on till 50. These records are headed द्विसंख्याकानि, त्रिसंख्याकानि and so on. Some of these headings have several sections; instances are quoted first and then the modifications noted. As instances in point. इदानी त्रिसङ्ख्याकानि ॥ (तत्रायं प्रथमः खण्डः) दधाना इन्द्र इद्भुव इन्द्र उक्था समग्मतेन्द्र उक्थं दिधिषन्तधीतय इति त्रिष्विन्द्रे विवृत्तं। The *Trisaṃkhyākāni* has 16 *khaṇḍas*.

द्विसङ्ख्यकानि (चतुर्थः खण्डः) वृषायमाणोऽवृणीत सोमं वृषायमाणा उप· गोभिंरीट्टे। इति ऋखावग्रह्यम्।

After the instances are registered we have :—यो यन्ति येन यस्य यदा यथा यदभि ह्वीष्टं यं यन्तु ये या अकारमुदात्तम्।

The last chapter is called preeminently *Padagādha* It is divided into 14 sections. The concluding section is Rephakārikā.

259.

54 *The same*

For a notice of the manuscript see L. 786

260.

1138. *The same*

Substance, country-made paper. 7¼ × 4 inches. Folia, 36 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 760. Character, Nāgara. Date, Sam. 1684 Appearance, old. Generally correct Complete.

Post Colophon:—

संवत् १६८४वर्षे आषाढ़ शुक्ल प्रतिपत्तिथौ द्विवेदी अनन्तपुत्र-
दुवे-सदाशिवस्य इदं पुस्तकं । श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थ ७६० ॥

261.

539. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¾ × 4 inches Folia, 42. Lines, 8, 11 on a page Extent in ślokas, 960 Character, Nāgara Date, Śaka 1663 Appearance, tolerable Complete

The MS comes to an end in leaf 41

In leaf 42 there are six lines more, beginning :—

यानि यदि यदा यो यं यस्य तस्य हि यद् यथा ।
यंति येनाभि ये याश्च दृष्टोदात्तं पदं भवेत् ।

Ending :—ऊर्मिर्नैनावधीत् ।

Post Colophon Statement:—शके १६६३ दुन्दुभीनामसंवत्सरे उत्तरायणे ग्रीष्मऋतौ ज्येष्ठवद्य ११ भौमे हस्तनक्षत्रे आयुष्मान्-योगे रामभट्टात्मजेन नागेश्वरेण काश्यां लिखितं सम्पूर्णमस्तु । श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

भग्नपृष्ठकटिग्रीवं etc.

262.

2129. **उपलेखसूत्र ।** *Upalekha-Sūtra.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 6 Lines on a page, 9, 10 Extent in ślokas, 110 Character, Nāgara Date, Samvat 1863 Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इत्युपलेखाख्यं पदशिक्षं समाप्तम् ।

Post Col. :—व्यंजनशिरसि सन्निविष्टो रेफो ऋत्वर्णतां याति ।
स तु सर्वत्र न कर्त्तव्यः कर्त्तव्यः प्रवसहेषु वा ॥
आदित्येर्यातमित्यस्मिन् नष्टाक्षरे परे (?) ।
पदाध्यायेनुदात्तत्वात् संहितायामुदात्तवत् ॥
संवत् १८६३ ईश्वराब्दे ईश्वरनगरे काश्यां काश्यपगोत्रोत्पन्नेन ब्रह्मोपनामकेन गोविन्देन वैशाखे लिखितं । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

For a full description of the work, see W. p. 8. Burnell p. 2a says that it treats of क्रमपाठ. But the present MS is described in the colophon as पदशिष्ट. Edited by Pertsch and also by Satyavrata Sāmaśramī with an anonymous bhāsya in Ūsā

The MS. is throughout marked in red. Each verse is marked with red. Sections are also marked in red pencil

The work ends:—

त्र्यम्बकं भद्रं नः प्रजायत ऋतञ्च सत्यञ्चेति ।
यथासंहितं शास्त्रमुपलेखं शास्त्रमुपलेखम् ॥
ऋतञ्च सत्यञ्चेत्यपदक्रमम् क्रममिममुमयाभिगीतम् ।
द्विजवरगुरुणा गुरुणादरेण प्रपठितम् ।
पठितोऽपि पुण्यकर्म्मा भवति शास्त्रमुपलेखं शास्त्रमुपलेखम् ।
नमः शौनकाय नमः शौनकायेति वा पाठः ।

263.

1067 *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 5. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 110 Character, Nāgara Date, Sam 1614. Complete.

Col. :—इत्युपलेखः समाप्तः ।

Post. Col. :—संवत् १६१४ मिती वैशाष शुदि १ प्रतिपदा भौमे प्रातःकाले लिखितमिदं पुस्तकं वाराणस्यां । गङ्गेश्वरस्य इदं पुस्तकम् ।

264.

7942. *The Same.*

Substance, country-made paper. 4×4 inches. Folia, 13, of which foll. 1 and 3 are missing (with one leaf which cannot be located) Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Colophon.—इत्युपलेख ऋग्वेदपरिशिष्टं समाप्तं ।

265.

1068 उपलेखभाष्यम् । *Upalekhabhāsyam.*

Substance, country-made paper 10 × 4¼ inches Folia, 9 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara Date, Saṃ 1680 Appearance, old. Complete in eight chapters.

An anonymous commentary on Upalekha, printed in Ūṣā along with the text.

Beginning :—

"अकारादयो द्वादश स्वराः" इति अकार आदिः प्रथमो येषां ते अकारादयः च दश चेति द्वादश । स्वरा इति संज्ञा अभिधीयते ।

ननु यथा चित्रगुमानयेत्युक्ते विशेषणभूतानां गवामानयने सम्बन्धो नास्ति एवमकारादयः स्वरा इत्युक्ते विशेषणभूतस्य अकारस्य स्वरसंज्ञा न प्राप्नोतीति बोध्यं । नैतदस्ति । लंबकर्णा-मानयेत्युक्ते विशेषणभूतयोरपि कर्णयोरानयनेन संबन्धस्तथैवापि विशेषणभूतस्याकारस्य स्वरसंज्ञा भवति एवं प्रतिसूत्रं वेदितव्यम् । इत्यादि—

It ends :—

ततः पदान्तस्येति आद्यन्तयोः सन्धिविशेषः । ततः स्वरविधयः । कम्पविशेषाः । इत्येवंसदृशाः सदृशविधयः । तस्मादिदमुपलेख-शास्त्रमिति । शास्त्रान्ते वृद्धाचार्यं नमस्करोति नमः शौनकाय नमः शौनकाय । अभ्यासः आदरार्थः परितोषार्थो वा ।

Col. :—इत्युपलेखभाष्येऽष्टमोवर्गः ।

Post Col. :—शुभमस्तु । संवत् १६८० समये पैष्यवदि दशम्यां इदं पुस्तकम् ।

266.

2140. *The Same.*

Substance, country-made paper 10½ × 4⅓ inches Folia, from 3 to 19. Lines on a page, 8. Character, Nāgara Date, Sam 1701 Appearance, discoloured.

Colophon · —इति श्रीदेवमित्राचार्यपुत्र-श्रीकुमारविष्णुमित्राचार्य-विरचितायां ऋज्वर्थायां पार्षदव्याख्यायां अष्टदशपटल ... समाप्तश्चेदमृग्वेदप्रातिशाखिकस्य महाभाष्यमिति शंकरार्पणमस्तु ॥ ग्रंथ ५५५० ।

एकोदेवः सर्वभूतेषु गूटः etc.

The above Colophon and the Post Col. belong to the last old leaf

The Post Colophon in the duplicate leaf:—संवत् १८४३ पिंगलाब्दे श्रावणशुक्लैकादश्यां श्रीकाश्यां दुग्धविनायकसन्निधौ ब्रह्मोपनाम्ना खगड़भट्टात्मजगोविन्देन संपादितम् ।

It begins :—श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥

सूत्रभाष्यकृतः सर्व्वान् प्रणम्य शिरसा शुचिः ।
शौनकं च विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥
तथा वृत्तिकृतः सर्व्वान् तान् सूत्रयशसस्तथा ।
तेषां प्रसादादेतेषां स्वशक्त्या वृत्तिमारभे ॥
लेख्यदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित् ।
ज्ञानार्थं पठनार्थं च योज्यते सा मया पुनः ॥
तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशंतु मे ।
लब्ध्वा काममहं तेभ्यः प्रमेयं पारमेष्ठिवम् ॥
चंपायां न्यवसन् पूर्वं वत्सानां कुलमृद्धिमत् ।
यस्मिन् द्विजवरा जाताः बह्वृचाः पारगोत्तमाः ॥
देवमित्र इति ख्यातस्तस्मिन् जातो महामतिः ।
स चैष पार्षदश्रेष्ठः सुतस्तस्य महात्मनः ॥
नाम्ना तु विष्णुमित्रः स कुमार इति शस्यते ।
तेनेयं योजिता वृत्तिः संक्षिप्ता पार्षदे स्फुटा ॥
परिगृह्णंतु विप्रेन्द्राः सुप्रसन्ना इमां मम ।
अज्ञानाद्यदयुक्तं स्यात् तदृजूकृत्य गृह्यताम् ॥
शास्त्रावतारं सम्बन्धं षड्विधं परिकीर्त्तयन् ।
ज्ञात्वा ग्राह्यं भवेच्छास्त्रं इति शिष्यानुशासनम् ॥

तस्मादादौ तावत् शास्त्रावतारमुच्यते ।

अथ शौनको गृहपतिर्वै नैमिषीयैस्तु संस्थितैः ।

दीक्षासु चोदितः प्राह सत्रे तु द्वादशाहिके ॥

इति शास्त्रावतारं स्मरन्ति । अथ सम्बन्ध उच्यते । इह हि द्विजानां वेदाभ्यासः सकलपुरुषार्थसिद्धेः कारणमिति हि वैदिकः [सि]द्धान्तः । स च पुरुषार्थश्चतुर्विधः धर्म्मार्थकाममोक्षा इति तदप्युक्तमृग्विधाने । यथा पवमाननाभानेदिष्ठच्छदा पुरुषसूक्तादिषु । वेदाभ्यासो हि पञ्चधा विहितः अध्ययनं विचारोऽभ्यसनं जपो ऽध्यापनमिति तथा च स्मर्य्यते ।

वेदः स्वीकरणं पूर्व्वं विचारो ऽभ्यसनं जपः ।

तद्दानं चैव शिष्येभ्यो वेदाभ्यासो हि पञ्चधेति ॥

तदपि वक्ष्यति एकः श्रोता दक्षिणतो निषीदेत्यादिना अध्ययनम् अभ्यासार्थे द्रुतां वृत्तिमित्यभ्यसनम्, प्रयोगार्थे तु मध्यमामिति जपादि, तद्दानं च शिष्येभ्य इत्यध्यापनम् । पारायणं वर्त्तयेत् ब्रह्मचारीत्येवमादिना । तस्मादधीतवेदस्य हि सति सामर्थ्ये संपूर्णफलेच्छया विचारस्यावसरः प्राप्तः । स च विचारः द्विविधः । अर्थतो लक्षणतश्चेति । तथाचोक्तं ।

स्थाणुरयं भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।

योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमश्नुते नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मेति ।

तथाच । लक्षणम् । यो न वेत्त्यृचं न कर्मफलभाग् भवेत् ।

लक्षणज्ञोहि मन्त्राणां सकलं भद्रमश्नुत इति ॥

तस्मात्तावत् पूर्व्वं लक्षणमुच्यते । लक्षणपूर्व्वकं हि अर्थपरिज्ञानम् ॥

तथाचोक्तम् ।

स्वरोवर्णोऽक्षरं मात्रा दैवं योगार्षमेव च ।

मन्त्रं जिज्ञासमानेन वेदितव्यं पदे पदे ॥ इति

सर्व्वत्र शास्त्रादौ नमस्कारं करोत्याचार्य्य इष्टसिद्ध्यर्थम् । यथा स्वयम्भुवे ब्रह्मणे विश्वगोत्रे यथा च सर्व्वात्मानं विश्वरूपं स्वयंभुवमिति यथा च पितृदेवर्षिसर्व्वेभ्य इति । अतः अत्रापि शौनकाचार्य्यो भगवान् शास्त्रादौ नमस्कारं चकार । अविघ्नार्थं च परावरे इति च परावरे इति च ।

Text:—परावरे ब्रह्मणि यं सदाङ्ग-

र्वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।

तं पद्मगर्भं परमं त्वादिदेवम्
प्रणम्यर्चां लक्षणमाह शौनकः ॥

End:—वैतानिकसंज्ञालाभात्। सति नियमे ममाग्ने वर्च इति। इति यथैव + + + + देवे प्रयुज्यते एवमिहापि प्रयुज्येत। ममाग्ने वर्च इति प्रत्यृचं समिध इति। इहेदं सर्व्वं इष्यते अग्न्योत्तरकालं च प्रसंगः स्यात्। तत्प्रभृतत्वात् कर्मणां। तस्मात् वैतानिक संज्ञा निवर्त्तयितव्या यद्येवमसंज्ञा या नैव निवर्त्तयितव्या। कथं प्राप्तिशास्त्रभेदात्। पूर्व्वे द्वादशाध्यायाः शौनकस्य क्तृतिः अमी चत्वारश्चाश्वलायनस्य एवमप्राप्तसंज्ञा किमिति निवर्त्तयति। स कथं पुनर्नानाशास्त्रागमादाचार्यप्रवृत्तिदर्शनाच।

स्वामिकुमारपुत्रेण मुद्गलेन च धीमता।
क्रियमाणायेदं दत्तं भाष्ये शिष्याय धीमते ॥

प्राप्ते चैकभजागतयोर्वेदभक्तितः स स्वर्गं लोकं जयति एभिश्छन्दोभिः अथ अमृतत्वं च गच्छति। इत्याह भगवान् शौनकः। अपीह श्लोकाः ॥

गायत्र्यादीनि छन्दांसि सोमो येनाहृतः पुरा।
तानि सर्व्वमिदं छन्दं ... ... ॥
स्वर्ग्यं यशस्यमारोग्यपुण्यवृद्धिकरं शुभम्।
कीर्त्त्यमृद्धं ज्ञानदं च सर्व्वाभीष्टार्थदायि च ॥

The originals from which the different parts have been copied, seem to have been defective as there are many lacunae.

271.

6487. पार्षदवृत्तिः

By Kumāra Viṣṇumittrācārya.

Substance, country-made paper $13 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 159. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired. The first three leaves have the first few letters of every line restored on new paper Incomplete at the end

Pārsada, an ancient name of the Prātiśākhya.

(श्रीगणेशाय नमः ।) श्रीशौनकाय नमः ।

सूत्रभाष्यकृतः सर्व्वान् प्रणम्य शिरसाञ्जलिः ।

शौनकश्च विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥ etc., etc.

See our number 2182.

272.

2044. *Pārṣada Sūtras* with the vṛtti of Kumār or Visṇumitra and the Bhāsya by Uvata, son of Vajraṭa of Ānandapura in Guzerat.

Substance, country-made paper 11⅓×4⅔ inches Folia, 118 Lines on a page, 13 to 16. Extent in slokas, 5,300 Character, Nāgara Date S K. 1721. Appearance, discoloured Complete

The MS contains the whole of Uvaṭa's Bhāṣya preceded by Visṇumitra's Vṛtti on the first two vargas only

Last Colophon: इति श्रीपार्षदव्याख्यायां आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टादशपटलः समाप्तः ।

Post Col :—शके १७२१ सिद्धार्थनामसंवत्सरे भाद्रपद-शुक्ल १३ तद्दिने इदं पुस्तकं चतुर्द्धरोपनामक-काशीनाथदीक्षितस्य लिखितम् ।

6b इति श्रीदेवमित्रसुत विष्णुमित्रकृते प्रातिशाख्ये वर्गद्वयवृत्तिः। अष्टौ समानाक्षराण्यादित इत्यादि । इति परावरे ब्रह्मणीत्यारभ्य सकलदेशीयवैदिकैः पठ्यमानस्य आद्यवर्गद्वयस्य व्याख्या ।

अथ भाष्यं। अष्टौ समानाक्षराण्यादितः किमर्थमिदमारभ्यते ।

शिक्षाछन्दोव्याकरणैः सामान्येनोक्त लक्षणं ।

तदेवमिह शाखायां इति शास्त्रप्रयोजनम् ॥

प्रातिशाख्यप्रयोजनसत्त्वेन श्लोकेनोच्यते । शिक्षादिभिर्यत् सामान्येनोत्सर्गेण उक्तलक्षणं यथातावत् शिक्षायां ऋुर्मूर्द्धन्याः ऋटुरषा सामान्येन सर्व्वशाखासु रेफो मूर्द्धन्य इत्युक्तः तथान्यस्यां शाखायां दन्तमूलीय इति रेफो दन्तमूलीय इत्युक्तः एवं च सर्व्वशिक्षावर्णेषु समकरणानुप्रदानादि सर्व्वासु शाखासु विदधाति नतु नियमत' ।

Colophons:—18b इति पार्षदव्याख्यायां वज्रपुत्र-उवटकृतौ परिभाषापटलं

प्रथमम्। 28b ०मह्वानन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ संहिता-पटलं द्वितीयम्। 31b इति पार्षदव्याख्यायां उवट प्रातिशाख्यभाष्ये तृतीयं स्वरपटलम्। 38a इति प्रातिशाख्ये चतुर्थं पटलम्। 43b इति पार्षदव्याख्यायां उवटकृतौ प्रातिशाख्ये पञ्चमं पटलम्। 46a इति० षष्ठं पटलं प्रथमोध्यायः। 52b ० आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ सप्तमं पटलम्। 60a इति ० प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टमं पटलम्। 68b इति श्रीपार्षदव्याख्यायां आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये नवमं पटलम् 71a ० क्रमपटलम् दशमम्। 79a ० हेतुर्नामैकादशं पटलम् 82a ० द्वादशं पटलम्। 89b शिक्षा-पटलं त्रयोदशम्। 99b ० चतुर्दशं पटलम्। 102b ० पञ्चदशं पटलम्। 109a ० षोडशं पटलम्। 114a ० सप्तदशं पटलम्।

273.

550. प्रातिशाख्यभाष्यम्

By Uvaṭa.

For the MS. see L. 1450.

274.

4180D. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¾×3¼ inches Folia, 2 to 68. Lines, 5 to 7 on a page Characters, Nāgara of the nineteenth century. Appearance fresh. Without beginning and without end.

23A. आनन्दपुरवास्तव्य-भट्टवज्रटसुतस्य उवटस्य कृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये प्रथमोऽध्यायः

47B. ० द्वितीयोऽध्यायः।

275.

4351. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 190. Lines, 8 on page. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1954 Appearance, fresh.

Post Colophon statement:—

ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां ८ चन्द्रवासरे संवत् १९५४ लेखक-
ठाकुरप्रसाद रहनेवाला कालीजौमे गाँव चुचलपुर थाना रोहनि-
यांकी चौकी।

On the reverse of the last leaf the following is noted :—

श्रीतहारवङ्गाधिपतेर्भ्रातूरामेश्वरसिंहस्य पण्डितयुगलकिशोरव्यासस्य पुस्तक-
स्यानुलिपिरियम्।

The original from which the MS. was copied was defective in the beginning.

In the first line of leaf 1B, occurs the following colophon :—

इति श्रीपार्षदव्याख्यायामानन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ
प्रातिशाख्यभाष्ये संहितापटलं द्वितीयम्॥

Last Colophon in 189B:—

इति ० अष्टादशं पटलं समाप्तम्॥ १८॥

Then there are the following verses :—

जटा माला शिखा लेखा ध्वजो दण्डो रथो घनः।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्वा मनीषिभिः॥ १॥
ब्रूयात् क्रमविपर्यासक्रममीदृग्विधिर्वदेत्।
जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम्॥ २॥
ब्रूयात् क्रमविपर्यासावर्द्धर्चस्यादितोन्ततः।
अन्तं चादि नयेदेवं क्रममालेति कीर्त्तिता॥ ३॥
पदोत्तरां जटामेव शिखामार्य्याः प्रचक्षते।
क्रमद्वित्रिचतुःपञ्चपदक्रमसुदाहरेत्॥ ४॥
पृथक् पृथग् विपर्य्यस्य लेखामाहुः पुनः क्रमात्।
ब्रूयादादेः क्रमं सम्यगन्तादुत्तारयेदिति॥ ५॥
पादर्गेवा (?) क्वचि वा यत्र पठनं स ध्वजः स्मृतः।
क्रममुक्त्वा विपर्य्यस्य पुनश्चक्रमनुत्तरम्॥ ६॥
अर्द्धर्चादेव युक्तोक्त्या क्रमदण्डोऽभिधीयते।

पादश्चोर्द्धचंश्चो वापि सद्योक्ता दख्डवद्रथः ॥ ७ ॥
अन्तःक्रमं पठेत् पूर्व्वं आदिपर्य्यन्तमुच्चरेत् ।
आदि+मं नयेदन्तं घनमार्य्याः प्रचक्षते ॥ ८ ॥
जटामाला शिखाद्याश्च इत्यष्टौ विकृतीः पठेत् ।

ध्वजः पाठः । गायन्ति त्वा । येमिर इति येमिरे । त्वा गायत्रिणः । वंशमिवेति । वंश इव । इत्यादि ।

गोतुलो वत्सः शिशिराश्वलायनमुद्गलौ ।
पञ्चैते शाकलाः शिष्याः शाखाभेदप्रवर्त्तकाः ॥ १ ॥
ऋग्वेदादिमंत्राशाखा कल्याख्यानेन रामता । (?)
गोभिला[ः] शौनकाः सर्व्वे कल्पशाखां प्रवक्ष्यते ॥ (?)

276.

2331. जटापटल *Jaṭāpaṭala.*

Substance, country-made paper. 8½×4½ inches. Folia, by counting 7, marked from 2—8. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?). Appearance, discoloured. Incomplete.

In the left-hand upper corner of every leaf, it is called जटापटलः, which ends in leaf 5A.

For the work जटापटल see L. No. 1231.

In 5A. जटामालाशिखालेखाः ध्वजो दण्डोरथोघनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्व्वा मनीषिभिः ॥ See above.

All these eight 'Vikṛtis' are defined and illustrated by examples.

In leaf 7A.—इति विकृतिलक्षणानि ।

Then commences an extract from नीतिमञ्जरी of Dvyā Dvivedī, in one of the opening verses of which the author is described as एकादशप्रकारेषु संहितापाठतत्परः ।

In commenting upon this epithet the commentator, who is the author himself, explains the 11 kinds of Pāṭha, as

will be found in L. No. 4183. The present MS. gives examples of all the different kinds of Pāthas. Dvyā Dvivedī is here quoted to support the author of the अष्टविकृतिलक्षणाणि ।

277.

664. *The Same* with a comm.

For the manuscript see L 1234.

One of the devices to prevent interpolations in the text by directing recital of the hymns in different arbitrary ways.

Attributed to Hayagrīva.

278.

2795. **जटापटलव्याख्या दीपिकाख्या**

For the manuscript and the work see L. 1525.

The text Jaṭāpatala is attributed to Hayagrīva. It is a work on the complicated modes of reciting the hymns of the Ṛgveda. The present commentary is by Dayāśaṅkara, son of Dharaṇīdhara Vyavahārika.

279.

665. **स्वराङ्कुशः ऋग्वेदीयः** *Svarāṅkuśa of the Ṛgveda*

By Jayanta Svāmī.

It consists of 21 verses.

For the manuscript see L. 1235.

Printed in Ūṣā.

280.

2505. *The Same* with an anonymous commentary.

For the manuscript and the works see L. 2672.

281.

9962A. *The Same* with another commentary

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times3$ inches It begins in leaf 1 and ends in leaf 7A, line 4 Lines, 6 on a page Extent in slokas, 80 Character Nāgara. Date, Sam. 1910 Appearance, fresh. Prose and verse Generally correct

It contains 12 verses out of 21, with their commentaries.

The text is by Jayanta Svāmī and the commentary anonymous. Both printed in Ūṣā.

For the text see L. 1235 and 2672.

The commentary begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः

एकस्मिन् रूपमर्द्धे हिमकरविशदं स्वर्णवर्णं परस्मिन्

कण्ठे हारं विषं च वहति नयनयोः साञ्जनानञ्जनत्वे ।

वक्षः किञ्चित् कपाटाकृति कनकनगश्रोणि किञ्चिच्च बिभ्रत्

कृत्तिं वासश्च लम्बोदरजनकमहो तन्महो भावयामः ॥

ऋग्वेदवारणसमावरणैकहेतुः

वज्रः स्वराङ्कुश इति प्रथितोऽस्ति तस्य ।

सञ्चारणे निपुणता तदिभारुरुक्षोः

सञ्जायतामिममतः प्रकटीकरोमि ॥

सकलदेवेष्वसाधारणीं भक्तिं कुर्व्वाणो ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय शिष्टाचार-परिप्राप्तं नतिरूपमङ्गलमाचरितमादौ शिष्यशिक्षायै निबध्नाति

हेरम्बं चण्डिकां नत्वा शम्भुं सूर्य्यं हरिं गुरुं ।

सरस्वतीं कविवरान् वक्ष्येहं स्वरनिर्णयं ॥

अहं जयन्तस्वामी स्वरनिर्णयं वक्ष्य (इ ?) इत्यन्वयः ।

It ends thus:—

उदात्तानुदात्तौ स्वतन्त्रौ ताभ्यां मिलित्वा जायन्ते ये त्रैप्रादयः स्वराङ्कुशं ।

Then commences 9962B.

282.

603. अष्टविकृतिविवृति *Astavikrtivivrti.*

By Madhusūdana.

With an anonymous comm.

For the manuscript see L. 1492. Lately repaired

Printed in the Ūsā. But the present manuscript differs considerably from the printed text.

Madhusūdana acknowledges his obligations to Vyāḍī and others, who preceded him in writing works on the eight different modes of reading the Ṛgveda.

Madhusūdana describes himself as Kṛsna-Dvaipāyana-tanūdbhava, or, the son of Krsna-Dvaipāyana. He also says that he obtained the permission of Vyāḍi. The commentator, however, explains Kṛṣṇa-Dvaipāyana-tanūdbhava as तत्कारजातत्वेन तत्कुमार इत्यभिहितः॥

Satyavrata Sāmaśramī's printed text omits the introductory verse of the commentator, which is supplied from the present manuscript.

मधुसूदनमुनीश्वररचिताष्टौविकृतिसम्बरास्य ।
तत्पूर्व्वेष्व पुरोगमाचारं प्रकाश्रमारभते ॥

Satyavrata Śāmaśramī also omits the second half of the second verse, which is explained in the comm. The second half is :—

"वचः समपद्धारिणी परविपश्चितामन्वहम् ।
मनोमुवि विहारिणी भवतु वेदविद्या विशारदा ॥"

He also omits two leaves and a half at the end.

283.

2506. *The Same.*

Substance, foolscap paper of 1881. 8×6½ inches. Folia, 32 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date (?). Copied from an original, dated Śaka 1712. Appearance, fresh. Complete.

284.

6180A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—इति श्रीमधुसूदनविरचितं जटाद्यष्टविकृतिविवरणं समाप्तम् ।

285.

6188. जटोदाहरण *Jaṭodāharaṇa.*

Substance, country-made paper. 7¾×4 inches. Folia, 8 Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1777. Appearance, old and discoloured Complete

Beginning:— श्रीगणेशाय नमः ॥

ओम् बृहस्पते परिदीया रथेन etc., etc.

2A. ब्रूयात् क्रमविपर्यासं क्रममीदृग् धिया वदेत् ।

जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥

अथ जटोदाहरणम् ।

बृहस्पते परि परि बृहस्पते परि । etc.

2B. अथ मालोदाहरणं

ब्रूयात् क्रमविपर्यासावर्द्धचंस्यादितोऽन्ततः ।

+ + + + + पेदेवं क्रममालेति कीर्त्तिता ॥ २ ॥

बृहस्पते etc.

3A, अथ शिखोदाहरणम्; 3B, अथ क्रमलेखोदाहरणम्; 4B, इति क्रमलेखोदाहरणम्; अथ क्रमध्वजोदाहरणमुच्यते; 5A, अथ क्रमदंडोदाहरणम्; 6B, अथ क्रमरथोच्यते; 8A, अथ घनोदाहरणमुच्यते

Last Colophon:—इति घनोदाहरणम् ।

Post Colophon:—सु० रेवादत्तस्येदं लेखकपाठकयोः शुभं भूयात् ॥ श्री श्री ॥ श्री ॥

संवत् १७७७ आश्विनमासे शुक्लपक्षे २ गुरुवासरे ॥ शुभमस्तु ॥

इति संहितैकादशप्रकारा लिखिताः ॥ संहिता १ ॥ पद २ । क्रम ३ जटा ४ । क्रममाला ५ । क्रमशिखा ६ । क्रमलेखा ७ । क्रमध्वज ८ । क्रमदंड ९ । क्रमरथ १० । क्रमघन ११ ॥

286.

6176.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 6, of which the third and the fourth are missing Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara. Date, Samvat 1798 Appearance, good

It gives the eleven different orders of the words of the mantra "बृहस्पते परिदीया रथेन" etc., etc., in recital.

Beginning :—

अथ संहिताया एकादशप्रकारा लिख्यन्ते ।

अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत् क्रमम् ।

जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥

तत्र प्रथमसंहितापदक्रमाणि लिख्यन्ते । बृहस्पते etc., etc

Colophon :—इति समाप्तः ।

Post Colophon :—संवत् १७९८ वर्षे मार्गसैकि शुक्लपक्षे प्रतिपदायां लिखितं केशवगिरि विश्वेश्वरसमीपे लिषितं । शुभं पठनार्थं ब्रह्मभट्ट । राम । राम ।

Then the following is in red ink.

व्यवहारिक गणपतिपुत्र शिवशङ्करेण खरितं शोधितश्च संवत् १७९८ माघ कृ ४ बुधे ।

287.

1007. **चातुर्ज्ञानम्** *Cāturjñāna By Paṅgu Nārāyaṇa*

Substance, country-made paper 9¼×3½ inches Folia, 27 Lines, 7 on a page Extent in Ślokas, 300 Character, Nāgara Date, Sam. 1663. Appearance, old Complete

Aufrecht says that it is a list of sūkta, varga, maṇḍala and aṣṭaka of Ṛv. (Cat. Cat p. 185). This is not quite correct.

It gives lists of words occurring in the whole of the Ṛgveda, (1) ending in Visarga (technically called Samāna); (2) ending in N (called Nānta); (3) expanding into अय्, अर्, आय्, आव् or अ, आ (technically called Vivṛtapada); and (4) simple non-compound words (called Ekapada) See H. P. R. Vol. III, 92 and pref. See also page जै, Niruktālocana by Satyavrata Sāmaśramī, and Belval p 37 in which it is called Cātṛjñāna.

Belval, p 38, contains Cāturjñana-paribhāsā only. But it is recorded under the name of Ṛgveda Paribhāsākārikā.

Beginning :— श्रीमद्गणपतये नमः ।

समाननान्तविवृतपदान्येकपदान्यपि ।

दक्षिणामूर्त्तिराहैतत् चातुर्ज्ञानं विदुर्बुधाः ।

× × × × ॥

Col. :—इति समानपरिभाषा 2A.

Col. :—इति नान्तपरिभाषा 2B.

× × × ×

एकद्वित्रिचतुर्थपञ्चषट्सप्ताष्टनवादिभिः ।

पदैः प्रकरणैरेतैरुक्तान्येकपदान्यपि ॥

Col .—इति चातुर्ज्ञानपरिभाषा 3B.

अथ समानविवृतानां नैकपदानि यथाक्रमं वक्ष्यते ।

इतस्ततो निहितं यत् चातुर्ज्ञानादिलक्षणम् ।

तदेकीकृत्य कथितं पङ्गुनारायणेन तु ॥ इति परिभाषा ।

अग्निमीळे सुता विश्वा दधाना अजोषा इन्द्र ताः सोमया इमा जुष्टा मत्सा इष्वा हतश्रेष्ठा यजथा द्रविणोदा धानाः शुभ्राः पञ्चदश ।

It ends:— विश्वामित्रजमदग्नी इति दस्युहंतमं मकारखण्डनमक्षणोरल्लोकं कल्पयतु पिंशतु सुमह्यादुदात्तम् ।

Col :—इति अष्टमाष्टकचातुर्ज्ञानं समाप्तम् ।

Post Col :—संवत् १९९३ वर्षे भाद्रपदादि अष्टम्यां मन्दवासरे उपा-

ध्यायरामेश्वरभट्टसूनुना माधवेन सद्दस्तं लिखितं । काश्यां त्रिपुर-भैरवीसन्निधौ स्वार्थं परार्थंच्च ।

288.

2061. *The Same*

Substance, country-made paper 12×4½ inches Folia, 15. Lines on a page, 9 Extent in ślokas, 150 Character, Nāgara Date, Samvat 1868 Appearance, fresh. Complete

Colophon :—इत्यष्टमाष्टके चातुर्ध्यानं सम्पूर्णम्

Post Col. —संवत् १८६८ चित्रभानुनामवत्सरे माघकृष्णचतुर्थ्यां गुरौ श्रीकाश्यां ब्रह्मोपनाम्ना गोविन्देन लिखितम् । श्रीवेदपुरुषार्पणमस्तु ॥

289.

2982 *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 7 to 27 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1662. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the beginning

Last Colophon :—इत्यष्टमाष्टकचातुर्ध्यानं समाप्तं । समाप्तं चेदं चातुर्ध्यानपुस्तकं ।

Post Colophon —संवत् १६६२ समये पौष सुदि गुरुवासरे इदं पुस्तकं लिखितं संतदासेन मिदं पुस्तकं श्रीसरघुनाथाय नमः । ठाकुरराजाय नमः । etc., etc यादृशं पुस्तकं etc., etc.

290.

6060. **ऋग्वेदगलितप्रदीप** or **गलदीपिका** *Ṛgvedagalita-pradīpa* or *Galadīpikā*.

By Bhāradvāja Lakṣmīdhara Sūri

Substance, country-made paper 9×3½ inches Folia, 6 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 120 Character, Nāgara. Date, Samvat 1590 = 1534 A D Appearance, old and discoloured Complete

See Belval No. 57. His explanation does not give any clear idea.

Last Colophon —इति गलदीपिका समाप्ता

Post Colophon :—संवत् १५६० वर्षे आषाढ़वदी १० रवौ लिखितम् । पण्डित हर्षनाथपुत्रपौत्राणामध्ययनार्थम् । शुभं भवतु । कल्याण-मस्तु ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं सान्द्रमाद्यन्तवर्ज्जितम् ।
देवमृग्वेदगलितं पदवृन्दं प्रचक्षते ॥
अलक्ष्यत्वादनूह्यत्वाददृष्टानुविधानतः ।
अथैषां प्रातिशाख्याद्यैरतः समयनामता ॥
ऋचोऽखिला गलन्त्येव यथापूर्वं पुनर्गताः ।
नूमे ब्रह्माणि यत्नेन विनैताभ्यामिति स्थितिः ॥
चिरादिगत एकस्मिन् वार्गर्द्धार्चाङ्घ्रिरेव वा ।
गलेत् सर्व्वत्र यौत्यग्निश्चतुरादिगतः स च ॥
गलेच्च जागतोर्द्धर्चास्त्रैष्टुभश्च पुनर्गतः ।
चतुरादिगतं वर्गे यत्रैकस्मिन् पदत्रयम् ॥
प्रत्यध्यायं तु शिष्टानि गलितान्यभिदध्महे ।
अर्द्धमर्द्धर्चवाचि स्यादध्यायान्तादित + +त् ॥
गलितं यद् गृहीतादि नतं न्यूनं पदत्रयात् ।
अग्निं यष्टाष्टकोयांत्याध्यायस्थं यद्विजाय यत् ॥
तथाचेत्यपि शब्दास्तु न प्रतीकानि केवलाः ।
प्रायोंऽग्निपूरणास्ते च ज्ञेयं चान्यद्विशेषणम् ॥

इति परिभाषा ।

Then the work proceeds :—

अग्निमिंन्द्रादयं तस्मायवाह्येस्य विदुस्तथा ॥
अस्माकमग्ने देवांश्च सेमं नौं व्यमयान्य च ॥

The definition of *Galita*.

5B. प्रागधीतपदस्योर्द्धं यस्य वै पदसंस्थितम् ।
नाध्येयं पदकालेऽपि गलितं तद्विदुर्बुधाः ॥

एकञ्च केवलं शुद्धं पदं यद्वा पदद्वयम् ।
विनाङ्गिरस्वय एवैतत् शाखायां न गलेदिह ॥

The work ends :—

इमं गलितदीपाख्यं भारद्वाज ऋगर्थवित् ।
लक्ष्मीधरोऽकरोत् पूर्व्वं सम्प्रदायानुसारतः ॥
इति गलान्तदीपिका ॥

Then follow 9 verses, the first of which giving the definition of Galita has been quoted above. After the nine verses come the last colophon and the post-colophon statement.

2A इतिश्रीमदृग्वेदगलितप्रदीपे भारद्वाजसूरिविरचिते प्रथमाष्टकः समाप्तः, 2B, इति द्वितीयाष्टकः; 3A, इति तृतीयाष्टकः, 3B, इति चतुर्थाष्टकः; 4A, इति पञ्चमाष्टकम्, 4B, षष्ठाष्टकः, 5A, इति सप्तमाष्टकम् ।

291.

345 ऋग्विधान । *Ṛgvidhāna.*

Attributed to Śaunakācārya.

For this MS. see L. 1519, and for the work see I.O. Catal. 62

Copied in Sam. 1931, from a MS. bearing date Saṃ. 1786, by the same scribe who copied Catal. No. 293. See *infra.*

Post Col.:—

संवत् १९३१ कुआर कृष्णचतुर्थ्यां काश्यां लिखित लाला हीरालालकायस्थ वनारसमहल्ले सेनपुरा । उदकानल इत्यादि ।

Then Rājendra adds in English:

"Copied from a MS. belonging to Paṇḍita Vāmanācārya of the Govt. Sanskrit College, Benares. Dated संवत् १७८६ शके १६५१ वैशाखकृष्णचतुर्थ्यां काश्यां लिखितमिदं पुन्तामकर-गङ्गाधरभट्टेन पत्रसंख्या ३२ आकार ७½ × ३⅞ इञ्च प्रत्येक पृष्ठे पंक्तिसंख्या ११ ग्रन्थसंख्या ६५०"

292.

6486 **ऋग्विधान ।** *Rgvidhāna.*

Substance, country-made paper. 12¼×6½ Folia, 63 Lines, 11 on a page Extent in Ślokas, 1200 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1879 Appearance, discoloured Complete

The original of this was defective, inasmuch as it leaves lacunæ, as in foll. 3 and 4

A work on the uses of the mantras of the Ṛgveda.

Beginning:—

श्रीगणपतये नमः ।
शौनक उवाच ।
नियतेन हि देवानां मन्त्राणां कलिदोषतः ।
कलिदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्री पूजयेद् द्विजः ॥
गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं गयत्रीमयुतं जपेत् ।
सर्व्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं लक्षकं ततः ॥
गायत्रीं तस्य सिद्ध्यर्थं सप्तव्याहृतिसम्पुटां ।
अयुतञ्च जपेत् पूर्व्वं गायत्री सिद्धदा तदा ॥

It ends:—अरण्ये वा त्रिरभ्यस्य प्रयतो वेदसंहिताम् ।
मुच्यते पातकैः सर्व्वैः पराकैः शोधितं त्रिभिः ॥

Colophon :—इति ऋग्विधानं समाप्तं ।

Post Colophon :—श्रीवेदव्यासार्पणमस्तु ।

Then there are four lines, after which comes the date: संवत् १८७९ माघमासे कृष्णपक्षे अष्टमी रविवासरे लि० कावलीमध्ये वजीकगु० ।

Ṛgvidhāna is well known, with the descriptions of which, however, as given in L. 1519 and I O Catal No. 62, the present MS. does not agree. The beginning of this is the same as that of Vṛhadṛk-vidhāna, described in L. 1518, but the end is not the same.

18B, इति ऋग्विधाने प्रथमोऽध्यायः ।

39B, इति ऋग्विधाने द्वितीयोऽध्यायः ।

There is no more chapter colophon, although we have here directions about the uses of the mantras up to VIII. 8 of the Ṛgveda.

293.

344 **वृहदृक्विधान ।** *Vṛhadṛkvidhāna*

Attributed to Śaunaka

For this MS. see L 1518

Copied in 1930 Sam. from a MS. bearing date Sm. 1841 and compared by Rājendralāla with a manuscript dated Sam. 1919.

The Post Col. Statement.—

श्रीवेदपुरुषार्पणमस्तु ॥ संवत् ॥ १८४१ ॥ राक्षसीनामसंवत्-सरे षष्ठीगुरुवासरे लिखितमिदं प्रघोपनामक-आत्मारामेण स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ श्री ॥ संवत् १९३० वैशाख-शुक्लपक्षे पूर्णमास्यां शुक्रवारे वाराणसी-सेनपुरानिवासी लाला हीरालालकायस्थेन पुनर्लिखितं ॥

"Compared with a MS. dated," adds Rājendralāla, "संवत् १९१९ भावनाम संवत्सरे मार्गशीर्षे शुक्लनवम्यां रविवारे इदं पुस्तकं वालकृष्णभट्टटाकरोपनामकस्य हस्ताक्षरेण स्वार्थं परोपकारार्थं लिख्यते पत्रसंख्या २७। प्रतिपत्रे पंक्तिसंख्या १०+१०=२०। श्लोकसंख्या ४८१ ॥"

"Size of the leaves inch 8·2 × 4·3. Writing 6·2 × 3 inch. No. of ślokas 474"

294.

756. **निविदध्याय-कुन्तापाध्याय-प्रउगाध्यायाः ।**

Nividadhyāya-Kuntāpadhyāya-Praugādhyāyāḥ

For the manuscript see L. 1575.

Post Colophon Statement.—

संवत् १८२४ मिति आश्विन कृष्णएकादश्यां ११ मन्दवासरे ॥
शुभमस्तु ॥

Satyavrata Sāmaśramī says that there is a work entitled Ṛk-pariśiṣṭa, which contains (1) Nividadhyāya, (2) Kuntāpādhyāya, (3) Purorugadhyāya, and (4) Praiṣyādhyāya (P 387, Note on the third volume of Aitareya-Brāhmaṇa Bibl. Ind. Edition).

The present manuscript contains the whole of the Nividadhyāya, the whole of the Kuntāpādhyāya, here called Kuntādhyāya and Praugādhyāya

Nividadhyāya contains ten sections Kuntāpādhyāya contains 15 sections under the following heads: (1) Nārāśaṃsya, (2) Raibhya, (3) Pārikṣitya, (4) Kāravya, (5) Diśaṃklptayaḥ, (6) Janakalpa, (7) Indragāthā, (8) Aitaśa-pralāpa, (9) Pravahlikā, (10) Ājijñāsenyāḥ, (11) Prati-rādha, (12) Ativāda, (13) Devanītha, (14) Bhūtecchad, (15) Āhanasya Iti Kuntādhyāyaḥ

The word *nivit* means *nivedana*, or, offering to the gods (*vide* Trivedi, p. 240). Nivid in the Śilpaśastra consists of twelve *padas* or short sentences; they are to be found in the 2nd section, or the 10th adhyāya, Pañcikā II, of the Aitareya Brāhmaṇa But every Śastra seems to have a set of *nivids* Nvidadhyāya gives all the *nivids* in one place Their number is very nearly 250

The Kuntāpādhyāya consists of mantras mainly in Ṛk-form from the Atharvaveda, ch. XX. 127—136, in consecutive order. The adhy. is divided into 15 sections, as shown above. See Kuntāpa, p. 547ff, Trivedī.

Then comes the *Prauga* chapter. Prauga means a part of the cart, where the carter sits The word Prauga, as applied to mantra, is rather difficult to understand. The chapter on Prauga in this MS. contains mantras from a

variety of sources (such as, R.V. Khila, Vājasaneya saṃhitā, Pāraskaragrhya sūttra, etc.), but they are to be differentiated from the Prauga Śastra, given in Ait. Brā., p. iii, Chap. I, sec. 1—5.

295.

2199. **आश्वलायनश्रौतसूत्र ।** *Āsvalāyana Śrautasūttra.*

Substance, country-made paper 8×3½ inches Folia, 79+50 Lines 9 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1744 Appearance, discoloured Complete.

The first ṣaṭka, complete in 79 leaves, printed in Bibl. Ind., pp. 1 to 532. The Uttara satka in 50 leaves, printed in Bibl. Ind., pp. 533 to 890.

Post Col. Statements :—

(I) शके १७४४ चित्रभानु-संवत्सर कार्त्तिक वद्य ६ इदं पुस्तकं माटे-इत्युपनामक रामचन्द्रेण लिखितम् ॥ विटल ।

(II) शके १७४४ । चित्रभानुनामसंवत्सरे माघ शुद्ध १ प्रतिपदा रविवासरे ॥ इदं पुस्तकं माटे-इत्युपनामक-रामचन्द्रेण लिखितं ॥ वास्तव्य क्षेत्र वाइंगणापुर कृष्णा-संनीध ॥ स्वार्थं परार्थं च ॥ श्री पाण्डुरङ्गार्पणमस्तु ॥

296.

5084. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 12×1 inches Folia, 108. Lines, 5 on a page. Character, Uḍiya. Appearance, old and worm-eaten Complete

Last Colophon :—इति आश्वलायनसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ।

297.

4180E *The Same* (**पूर्व्वषट्कमात्रम्**)

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 63. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured. Date, Saṃvat 1676.

Post Colophon Statement.—

संवत् १६७६ समये पौषकृष्ण त्रयोदश्यां जनार्दनेन लिखितमिदं पुस्तकम् । लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । शुभमस्तु ॥

298.

3263. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured Incomplete.

The MS. breaks off abruptly at the 4th sūttra of the 19th Kaṇḍikā of the 5th adhyāya. It comes up to page 452 of the Bibl. Ind. Edition.

299.

2337. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×3½ inches. Folia, 25, of which the 18th and the 19th are missing Lines on a page, 9, 10. In beautiful Devanagar hand of the 17th century Discoloured Prose

A fragment of the Āsvalāyana Srauta sūtra, beginning with the first chapter, and ending in the middle of the 18th section of the Second Chapter.

Colophon :—In leaf 11b इत्याश्वलायने श्रौतसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ।

300.

1934. *The Same* (उत्तरषट्कम्)

With the Vṛtti comm.

By Nārāyaṇa alias *Devasvāmi.*

Substance, country-made paper 9½×4½ inches. Folia, 148, of which only 119 are available. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured.

The MS. breaks off abruptly.

The text has been printed with the comm. in Bibl. Ind. The portion under notice covers pp. 533 to 870 of the printed edition.

On the obverse of the first leaf :—

अथ देवस्वामिकृते श्रौतसूत्रवृत्तौ उत्तरषट्के प्रारम्भः ।

119B, इति आश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां दशमोऽध्यायः; 33A, इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां सप्तमोऽध्यायः ।

The MS has, throughout, on the left-hand upper corner: वृ. ना., श्रौ. वृ. ना. उ.

301

1973 **आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्ति** *Āśvalāyana Śrautasūtra-Vṛtti.*

By Devasvāmī alias *Garga Nārāyaṇa, son of Narasiṁha.*

Substance, country-made paper. 9¾×4¼ inches Folia, 245 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured and brittle

The manuscript contains the first six chapters, printed in Bibl. Ind., pp. 1 to 533.

302.

2303. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¾×4 inches Folia, 87. Lines on a page, 9, 10. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured. Incomplete

Printed in Bibl. Ind., pp. 1 to 192.

303.

2214. *The Same.*

To the end of the sixth chapter.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 137, of which foll. 35, 36, 37, 38, 39 and 61 are missing Lines on a page, 11 Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. The first half only.

Printed in the Bibliotheca Indica Series, pp. 1—532.

Post Col. :—यादवभट्टस्य पुस्तकं कालेवाड़े इत्युपनाम्नः

In a later and different hand :— सर्व्वोत्तमेन दत्तं ।

304.

2180. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5¼ inches Folia, 10 Lines, 13, 14 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Date (?) Appearance, fresh

It is a mere fragment.

It ends abruptly.

ख्लिष्टकं च। पाठोनुनासिकलाभाय नकारलोपाय च। होता— ।

305.

3120. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches Folia, 100 Lines, 11, 12 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Some of the leaves are restored. Appearance, discoloured.

The present MS. contains the comm. on the uttara ṣaṭka of the Āsvalāyanīyasrauta sūttra, printed in Bibl. Ind. series, pp. 533 to 890.

306.

1192. **आश्वलायनश्रौतसूत्रव्याख्या** *Āsvalāyana Srautasūttra-vyākhā.*

By Devatrāta

Substance, country-made paper 11½ × 5 inches Folia, 529. Lines, 11 on page. Extent in slokas, 18,000. Character, Nāgara Date, Sam. 1654. Appearance, tolerable. Generally, correct

The commentary is very rare. For the beginning see Cs. 225 which contains only the first chapter.

The last Colophon runs :—

इत्याश्वलायनसूत्रव्याख्यायां देवत्रातस्य कृतौ द्वादशमोऽध्यायः समाप्तः ॥

Post Colophon :—शुभं भवतु। कल्याणमस्तु

स्वस्ति संवत् १६५४, वर्षे दक्षिणायनगते सूर्ये शरदृतौ प्रथम-कार्त्तिकमासे कृष्णपक्षे दशम्यां तिथौ भौमवासरे श्रीमद्वाराणसी-

शुभस्थानस्थ—सकलविद्याविशारद—सकलगुणालङ्कृत—सदाचारशुद्ध-
भट्ट-श्रीकृष्णकेन स्तम्भतीर्थमध्ये इदमाश्वलायनसूत्रभाष्यं लिखापितं ।
यादृशमिति न्यायात् न मे दोषः ।
कारकृतमपराधं चन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥
अक्षरमात्र-पदस्वरहीनं, व्यञ्जनसन्धि-विवर्जितरेफम् ।
साधुभिरेव मम चन्तव्यं कोऽत्र नो मुह्यति शास्त्र-समुद्रे ॥
संभूष्यं सदपत्यवत् परकराद्रक्ष्यञ्च सुक्षेत्रवत्
संशोध्यं व्रणिताङ्गवत् प्रतिदिनं वीक्ष्यञ्च सन्मित्रवत् ।
वध्यं वध्यवदश्लथं नच हि विस्मर्य्यं हरेर्नामवत्
नैवं सीदति पुस्तकं किल कदाप्येतद् गुरूणां वचः ॥
शिवमस्तु सर्व्वजगतः परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः ।
दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्व्वजनः सुखी भवतु ॥

In a different hand occurs the following:—

इदं पुस्तकं + + + + कवाल सरस्वति भट्टात्मजरामभट्टेन संपादितं ।

307.

10630. आश्वलायनसूत्रव्याख्या

By Varāhadeva alias *Devatrāta.*

(Ch. III only on expiations for defects in the performances of vedic rites).

Substance, country-made paper 9¼×4 inches Folia 33 Lines, 9, 10 on a page Extent in slokas, 600. Character, Nāgara Date, Saka 1735 Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—वराहदेव-कृतौ सूत्रव्याख्यायां तृतीयोध्यायः समाप्तः ।

Post Col :—शके १७३५ श्रीमुखनाम-संवत्सरे फाल्गुनवद्य १ तद्दिने इदं पुस्तकं समप्तं ।

The commentator is better known by the name of Devatrāta; and the leaves of the present MS. (4—33) are, as a rule, marked with the letters देवत्रा ३. In the 3rd leaf the letters are देवत्रात भा॰ .

In Cs. 225 a MS. of Devatrāta Bhasya is described in which the first col. is this:—इत्याश्वलायनसूत्रव्याख्यायां वराहकाय-देवत्रातस्य कृतौ प्रथमोऽध्यायः ।

In Bik. 287, there is a manuscript, which is described, curiously enough, as the 3rd chapter of some Gṛhyasūttra Bhāṣya and accepted as such by Aufrecht.

The beginning quoted there, however, is the same as that of Devatrāta's comm. on the first chapter of Āsvalāyana Srutusūttra, quoted in Cs. 225 referred to above; and what the Bik. Cat. quotes as the end of the MS is the same as the end of the present MS. So evidently the Bik. MS. contains Devatrāta's comm. on the first three chapters, and the present MS. the comm. on the 3rd chapter only of the Āsvalāyana Srauta sūttra.

Beg..—विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ समाम्नातमग्न्याधेयादिकर्मद्रव्यं मन्त्र-क्रिया-समुचितं कर्मविधिरुच्यते ॥ तस्य विधेरन्यथाकरणमकरणं चापराधो विधेरपराधो विध्यपराधः । तस्मिन् विध्यपराधे उत्पन्ने प्रायश्चित्तं नामकर्म क्रियते ॥ ... .शिष्टाभावे प्रतिनिधिः शिष्टस्य निर्दिष्टस्य etc., etc.

End:—ॐ इन्द्राग्नी तस्य ब्राह्मणोन्यासः यथा ब्राह्मणे परिसमाप्ता हविर्यज्ञाः सप्रायश्चित्तिकाः ॥

308.

2961. **संग्रहणदीपिका** *Samgrahaṇadīpikā.*

A commentary on the Srautasūttra of Āsvalāyana by Tippū Bhaṭṭa.

For the manuscript and the work see L. 4174.

The MS. contains the comm on the second chapter only.

The last Colophon runs:—

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे श्रीमत्-गङ्गरोपनामक-रामभट्टात्मज-तिप्पूभट्टेन विरचितायां संग्रहणदीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

309.

10631. A comm. on the 3rd chapter of Āsvalāyana Srutasuttra.

By Tryambaka, son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 9× inches Folia, 20 Lines, 9, 10 on a page Extent in slokas, 350. Character, Nāgara Date, Saka 1736. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विहितस्याकरणे अन्यथाकरणे च प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्या.... ....शिष्टाभावे प्रतिनिधि[ः] मुख्यस्याभावे प्रतिनिधिरुपादातव्य एव etc., etc.

19A इति समाप्तानि विध्यपराधप्रायश्चित्तानि । मोल्होपनाम्नः कृष्णभट्टस्य(स) सूनुना त्र्यम्बकेन काश्यां कृतः प्रयोगः ॥

वेदवेदाङ्गपारज्ञकृष्णभट्टस्य सूनुना ।
त्र्यम्बकेन समालोच्य सर्व्वश्रौतं स्वया धिया ॥
नानाशाखीयभाष्याणि लघुवृत्तिप्रकाशिका ॥

The rest of the MS (19B and the first line of 20) is taken up with directions for some Prāyascittas. At the end we have the date: शके १७३६ भावानामसंवत्सरे चैत्र शुद्ध ६ षष्ठी भानुवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं ॥

For the date of a Kṛṣṇa Bhaṭṭa, see our Catal. number 306.

310.

1246. आश्वलायनगृह्यसूत्र । *Āsvalāyana Gṛhyasūttra*

Substance, country-made paper. 9¼×4⅓ inches. Folia, 19 (a mere fragment containing leaves marked 4 to 12, 16 and 22 to 30 the last leaf) Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Sam. 1795 Appearance, tolerable. Generally correct

The Gṛhyasūttra comprises the 13th, 14th, 15th and 16th adhyāyas of Āsvalāyana Kalpasūttra. In the present manuscript the four adhyāyas are marked from I to IV. The last only is marked 16th.

The present fragment contains 6 to 22 sections or kaṇdikās of the first or 13th adhyāya, 4th and 5th sections of the 2nd or 14th adhyāya, 17th to 12th sections of the third, 15th and the whole of the 4th or 16th adhyāya.

It is printed in Bibl. Ind. Vol. II, of Āsvalāyana, covering pp. 1 to 263.

In the colophons of the present manuscript, it is called Smārtasūttra.

The last col. .—इत्याश्वलायनस्मार्त्तसूत्रे चतुर्थोऽध्यायः । इत्याश्वलायन-सूत्रे षोड़शोऽध्यायः ।

गृह्यि तु यानि चोक्तानि ।

Post Col. :—स्वस्ति श्रीमन्नृपविक्रमार्कराज्यातीत सं १७९५ विभवनाम-संवत्सरे आश्विन-कृष्णरवौ तथा श्रीमन्नृपशालीवाहनगतशके १६६० कालयुक्त नाम ।

311.

9314. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 198 Character, Nāgara Date (?) Appearance tolerable Generally correct. Incomplete

It begins ·—श्रीगणेशाय नमः ।

हरिः ॐ ।

उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामस्त्रयः पाकयज्ञाः । हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुता अथापि ऋच उदाहरन्ति यः समिधा य आहुतीः यो वेदेनेति समिध-मेवापि श्रद्दधान आदधन्मन्येत।यज इदमिति नमस्तस्मै य आहुत्या यो वेदेनेति । इत्यादि ।

312.

2943. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्ट । *Āśvalāyana Gṛhyapariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper 9¾×4 inches Folia, 31. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Incomplete.

To the end of the third chapter. There are three lines more after the end of the third chapter.

Printed at the end of the Bibl Ind Edition of the Āsvalāyana-Gṛhya-sūttra.

313.

1974. **आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्ति।** *Āsvalāyana Gṛhyasuttavṛtti*

By Naidhruva Nārāyaṇa, son of Divākara.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 87 Lines, 12 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1742 Appearance, discoloured and brittled Complete

Post Colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीन्टपशालिवाहनशके १७४२ विक्रमनामसंवत् आधीकमा. ज्येष्ठ-मासे तिथि शुक्लपञ्चमी भृगुवारे तृतीयप्रहरे समाप्त ॥

हे पुस्तक वैद्यनाथदीक्षित सर्व्वटेयांचे असे।

उवो नारायणदीक्षित भागवतटोंकेकर यांस दत्तम् ॥

Printed in Bibl. Ind.

314.

2685. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¾×5 inches. Folia, 60 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara Date (?). Appearance, fresh.

The first adhyāya only, printed in pp. 109 of the Bibl. Ind. edition.

315.

2095. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches Folia, 2-13 Lines 9-10. Character, Nāgara Date, Śaka 1708. Appearance, discoloured, brittle Fragment.

(The Sráddha Section only.)

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं गणेशदेवेन लिखितं। शाक १७०८ पराभवनाम-संवत्सरे भाद्रपदवद्यत्रयोदशी समापितम्।

It covers the 7th and 8th kaṇḍikās of the 4th chapter of Āśvalāyana Gṛhyasūtra See Bibl. Ind. Edition, pp. 238–251.

316.

1227. विमलोदयमाला । *Vimalodayamālā.*

By Jayanta Svāmī.

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia, 93. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable. Generally correct.

Complete in 4 adhyāyas.

Beginning :—

प्रणिपत्य जगन्नाथं शङ्करं त्रिपुरद्विषं ।
शौनकादीन् तथाचार्य्यान् सर्व्वान् सूत्यर्थवेदिनः ॥
योऽर्थो निरूपितः सम्यक् उपाध्यायैर्हितैषिभिः ।
गृह्यस्य क्रियते तस्य स्मरणाय निबन्धनम् ॥
आचार्य्या [दोषमुत्सृज्य] गृह्णन्तु ग्राह्यमेव तु ।
प्रवक्तुं ग्राह्यमर्हन्ति सम्यगागमवेदिनः ॥
प्रयोगमस्य तज्ज्ञेभ्यः श्रुत्वा गृह्यान्तराण्यहं ।
कार्य्यार्थं च प्रयोक्तृणां वक्ष्ये विधिवदादितः ॥
स्वस्तिवाचनमत्रेष्टं गृह्यकर्म्मसु केषुचित् ।
आचार्य्येणापि शास्त्रेऽस्मिन् मङ्गलार्थमुदीरितम् ॥
अर्च्चिता ब्राह्मणाः सम्यक् गन्धमाल्यैः सदक्षिणैः ।
तिष्ठेयुः प्राङ्मुखा युग्मा वक्तारो दर्भपाणयः ॥

It is not a regular commentary on the Gṛhyasūttras of Āśvalāyana. It is a treatise mostly in verse on the Gṛhya rites of Āśvalāyana's school, following the expositions of the sūttras by different teachers

Colophon :—

आश्वलायनगृह्यस्य जयन्तस्वामिनः कृतौ ।
विमलोदयमालायां चतुर्थोऽध्यायः ईरितः ॥ इति जयन्तं समाप्तं ॥

317.

2987. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4⅓ inches. Folia, 58. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh. Incomplete at the beginning

Though the first leaf is marked 1, it is not the beginning of the work.

318.

1244. आश्वलायनगृह्यभाष्य । *Āśvalāyana Gṛhya-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper 9×3¾ inches Folia, 107 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 2900 (by a statement in the manuscript) Character, Nāgara Date, Sam 1798 Appearance, fresh Complete

Beginning :—श्री गणेशाय नमः ।

सू० ॐ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि कानि वैतानिकानि ब्रु उक्तानि अग्न्याधेय-प्रभृतीनि आह वैतानिकानि इत्येवमारभ्य सत्रायोत्येवमन्तानि ।

It ends thus :—

नमः शौनकायेति शाखान्तर्गतत्वात् । आचार्यस्य शौनकस्य अथवा आचार्येभ्यो नमस्कारं कृतवानिति ।

Colophon :—इत्याश्वलायनगृह्यभाष्ये चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः । समाप्तं च गृह्यभाष्यम् ।

Post Colophon —यादृशं पुस्तकं etc.

श्रीरामो जयति । संवत् १७९८ प्रजापतिनामसंवत्सरे उत्तरायणे ग्रीष्मऋतौ आषाढ़मासे शुद्धपक्षे पञ्चम्यां भानुवासरे आत्मपरोपकारार्थं लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥

श्रीरामाय न० करकृतमपराधं etc, etc. श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । ग्रन्थसंख्या २९०० श्री ।

319.

1245. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 2900. Character, Nāgara. Date, Sam. 1827. Appearance, tolerable Complete.

The beginning and the end are the same as in the previous number.

Colophon :—इत्याश्वलायनगृह्यभाष्ये सिद्धान्तवृत्तौ चतुर्थोऽध्यायः ॥ समाप्तः ॥

Post Colophon :—शुभमस्तु । सौधीरस्तु । संवत् १८२७ समैनाम चैत्रवदी ।

This is Siddhānta Bhāsya on Āsvalāyana's Gṛha Sūttra.

320.

6478. आश्वलायनगृह्यकारिकाभाष्यम् ।

Āśvalāyana-Gṛhya-Kārikā-Bhāṣya.

By Rāma Bhaṭṭa, pupil of Vuppa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 90 Lines, 11 per page Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara Date, Śaka 1679 Appearance, old and repaired

To the end of the third adhyāya.

For the text see C.S. Vol. I, no. 438; H.P.R. III. 34; Oxf. 405A.

The kārikās are divided into four adhyāyas The author's name is given as Yallambhaṭṭa on the cover of the C.S. manuscript.

The commentary by Rāma Bhaṭṭa begins :—

नत्वा परशिवं शान्तं कलम्बपुरवासिनम् ।
लोकोत्तरं वुप्पदेवं भट्टाख्यं गुरुमद्वयम् ॥
क्रियते रामभट्टेन कारिकाभाष्यमुत्तमम् (?) ।
\+ + + + +

(These lines are in the handwriting of the last owner of the manuscript.)

नत्वा तमाश्वलायनमाचार्य्यं सर्व्वकर्म्मायतारं ।
यद्गृह्यकारिकार्थोयं त(दनुग्रहः सर्व्वोपि) प्रर्थ्यते क्वापि ॥

तत्रादावा(श्व)लायनसूत्रमात्रेणैवाल्पव्युत्पत्ति(मा) + अध्य(यनैकदेशस्य +)नां तदुक्तं तत्कर्मभि (र्वाञ्छो) दुस्तर इति वृत्तिकृन्नारायणो वृत्तिमा(करोत् तामेव

वृत्तिं पुर)स्कृत्य सूत्रार्था(नुकूला) +ज(यंतादि)काचार्यकारिकाकारं न्न(मेघेर्वेति कर्त्तव्यताकारि)णीं का(रिकां चकार तथाप्यत्र केच)न संक्षेपकाठिन्यात् कर्म्म-(निर्वाहकारिणीमपि का)रिकां (निनार्थं पद्धतिमेवात्रोपयोगि)नीमवधार्य कर्म कारयन्ति कुर्व्वन्ति च। अतः कोप्य)त्रकर्मदे(वतानुग्रहेण गृह्योक्तसकलक)र्मसु किमादौ किमंते (किमस्ति किं वा नास्तीत्या)दिरूप(संदेहं केवलं पद्धत्या स्पष्टी-(स्टी) कर्त्तुमश)क्यत्वात् कारिकार्थं परि+(ज्ञानार्थं ऋग्वेदान्तःपातिन्यामाश्व-लायनशाखायां कलंवपुर)वासिनं पनुत्तये ताकभट्ट(—भट्टाख्यं गुरुमुपास्य तदुक्ति-मेव निमित्तीकृत्य क्रियमाणकलाप)कस्यायवतीम(वकारिकां विवृणोति तत्राद्यपद्यं आश्वलायन माचार्यं नत्वा etc., etc.)

It quotes the opening verse only in full. The major portion of the original writing in the first leaf is worn away, the bracketted portions in the above quotation being on a new paper pasted behind and in a new hand

109A. इति गृह्यकारिकायां प्रथमोध्यायः।

179B. इत्याश्वलायनकारिकाव्याख्याने द्वितीयोध्यायः।

188B. (The last leaf) आश्वलायनकारिकाव्याख्याने तृतीयोऽध्यायः।

Post Colophon :—श्रीशके १६७६ प्रभवकार्त्तिके शुक्लद्वितीयानन्द इदं पुस्तकं कर्वोपनामकाख्यगणेशभट्टस्य पुस्तकं समाप्तं। किंजवड़ेक-रोपनामकरामकृष्णेन लिखितं तृतीयाध्यायः समाप्तिमगात्॥ श्रीरस्तु॥

321.

1066. स्वाचारचतुर्दशीपरिशिष्टम्।

By Dvivedi Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 8 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Generally correct. Complete.

On holy practices fourteen in number. This may be assigned to the Ṛgveda.

Beginning :—

श्रीमन्महागणपतये नमः॥

अथात आप्लवनविधिं व्याख्यास्यामः॥

स्नातः कर्म्मण्यधिकारीति श्रुतेः ॥ नद्यादौ दूर्व्वापामार्गमृद्दर्भ-
गोमययवपुष्पतिलमुद्गवस्त्रामलकान् सम्भारानादाय नदीं गत्वा
रहसि कराभ्यां वटं प्रक्षाल्योदकैः सम्भारान् पृथक् पृथक् प्राग-
ग्रानुदगग्रान् वा संस्थाप्य मृदा हस्तौ पादौ च संशोध्य ...
... ...
मुषलवन्निमज्जेत् । इत्यादि ॥

End :—सुयज्ञाचार्य्याय नमः ॥ शौनकाय नमः ॥
शौनकाय नमः ॥ नमः शौनकाय नमः ॥

Col. :—इति श्रीमद्द्विवेदिनारायणविरचितं स्नानचतुर्द्दशीनामपरिशिष्टं
समाप्तं ॥ शिवाय नमः ॥

322.

1413. शाङ्खायनश्रौतसूत्र । *Samkhāyana Srauta-sutra*

In three parts. Part I, adhyāyas 1 to 8, II. 9 to 16; and III. 17 and 18.

I

10×4 inches Folia, 96 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date (?).

संवत् १८०६ मिति श्रावणसुदि ११ चन्द्रे लुटकपत्र १ पूर्णितं ज्योतीश्वरकृत-गङ्गेश्वरेण विद्वानेव विजानाति, etc., etc., etc.

This covers 95 leaves of the edition of Hillebrandt in Bibl. Ind.

II.

10×4 inches. On different paper. Folia, 60. Character, Nāgara

Date:—शून्ये मुनीन्दुभिर्ज्येष्ठे शुक्ले वै नवमीबुधे ।

सूत्रोत्तरार्द्धं लिखितं गार्हपत्यात्मजे सुधीः ॥

संवत् १७०० वर्षे ज्येष्ठ सुदी ९ बुधे अद्येहाविमुक्तवाराणसीवास्तव्याभ्यन्तर-नागरज्ञातीय सु । गोवर्द्धन तदात्मज सु । सदाफल तदात्मज सु । गार्हपत्यतत्तनूज सु । कृष्णतदनुजवैकुण्ठेन जयसिंहराज्ये लिखितमिदं सूत्रोत्तरार्द्धं । संभूय्यं दपत्यवेत् । etc., etc.

This covers pp. 96 to 217 of the printed text.

III.

10×4½ inches. Folia, 61 to 69 Lines, 12, 13, 14 on a page Character, Nāgara. Date —

स्वस्ति संवत् १६६० शक १५२५ प्रवर्त्तमाने दक्षिणायनगते + + + + दक्षतौ लौकिकमहामाङ्गल्यप्रदे आश्विनमासे सितेतरपक्षे नवम्यां तिथौ भौमदिने महानक्षत्रे शुक्लनाम्नि योगे ववकरणे एवं पञ्चाङ्गशुद्धे दिने पण्डित

श्री ५ वामनाख्येन तत्सुतपण्डित श्री ५ रविदास श्रीमच्छावजीकेन शाङ्खायनसूत्र मच्छाव्रत परिपूर्णं लिखितम् । तैलाद्रक्षेदित्यादि । ... ... सुत मधुसूदन वैकुण्ठजीपठनार्थं लिखितम् । यावल्लवणसमुद्रं etc., etc. संवच्छं शतपञ्चवत् etc , etc.

323.

1420 *The Same*

A. पूर्व्वार्द्धम् ।

Substance, country-made paper 9×3¾ inches Lines, 7, 8 on a page Folia, 73, of which the 24th is repeated 8 times to bring the restoration to harmonize with an ancient manuscript which began with 25th leaf.

The Púrvárdha comes to an end with the 8th chapter.

The Post Col. Statement:—संवत् १७५८ वर्षे ज्येष्ठ वदि २४ रवौ दिने आग्रामध्य लि० । शैवसुरारजी शङ्करजी ।

B. उत्तरार्द्धम् ।

Substance, the same 8½×4 inches Folia, 84. Lines, 10, 12 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1717 Appearance, very old Generally correct

The uttarārdha consists of 9 to 16 chapters. The post colophon statement is mostly illegible, but the date Saṃvat 1717 is visible.

324.

1247. *The Same.*

Three different parts, each separately paged

I. Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 72. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara Date, Sam 1574 Appearance, very old. Generally correct

It contains the first half in 8 chapters.

Post Colophon:—संवत् १५७४ वर्षे अश्विनसुदि भौमे + + + आत्मजानां तेषां च अध्ययनार्थमलेखि ॥

On the reverse of the last leaf.

श्रीयाज्ञिकभोटाख्येन व्यावहारिकोपनामदयाशङ्कराय कृष्णार्पणबुद्ध्या प्रदत्तं पुस्तकमिदं शाङ्खायनसूत्रपूर्व्वार्द्धस्य पत्राणि १२ संवत् १७९९ चैव ।

II 9×4 inches Folia, 91, of which the first two are missing Lines, 10 on a page Character Nāgara Date Sam 1553 Appearance, very old

Contains Chapters IX to XVI.

Post Col..—स्वस्ति संवत्त १५५३ वर्षे ज्येष्ठ वदि १ बुद्धे अद्येह श्रीवीसलनगरवास्तव्यवाह्य नागरज्ञातीय-चतुर्वेदोद्धरसंजिवमोरर्द्धिल-मुत संजिवकान्हमुत-संजिवनवधीधरसुत-संजिव-योथंव प्राह्यायनसूत्रपुस्तकमलेखि। भग्नपृष्ठेत्यादि।

III Folia 16 9×4 inches Lines, 9 on a page Character Nagara Date, Sam 1761 Appearance old Generally correct

Contains the 17th and 18th chapters

Post Colophon.—स्वस्ति श्रीसंवत् १७६१ वर्षे माघस्य + ३ वारस्युक्रे अद्येह अमदावादवास्तव्यं आश्रीध्र-रामचन्द्रसुत-उदयरामेण शिवापं + + + चितं दत्ता।

In a later, larger hand :—शिवमुरारिजीशङ्करजीने भागे।

325.

1248. *The Same*

Two parts in two different hands.

I. 10½×4 inches Folia, 63, of which the first is missing Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date Sam 1700. Appearance, old Generally correct

Contains the first eight adhyāyas.

Post Colophon.—स्वस्ति संवत् १७०० वर्षे शाके १५६५ प्रवर्त्तमाने ज्येष्ठवदि अमावास्यायां रवौ लिखितं। अद्येहकगवालयवास्तव्य-आभ्यन्तरनागरज्ञातौ-व्यासश्रीसुरजित्तसूनु-व्या० श्रीदकाह्वानजित्तसुतरामकृष्णेनेयं लिखितासु। श्री ५ गार्हपत्यात्मजाय स्व। कृष्ण तस्य वैकुण्ठाय दत्ता आवेरिग्रामे दीक्षार्थमागतेन लेखकपाठकयोः शुभं भूयात्।

The first leaf has been replaced by the first leaf of a manuscript of Vidhirasāyanaviveka by Appaya Diksita, the third verse of which runs :—

यत् कुमारिलमतानुसारिणा निर्म्मितं विधिरसायनं मया।
यद्यस्य + मति स्फुटाशयं तत् सुखावगतये विविच्यते ॥

II. 10½×3½ inches. Folia, 49 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam 1660 Appearance, old Generally correct.

Contains chapters IX to XVI

Post Colophon:—संवत् षोड़शसतषष्ठितमे संवत्सरे सिद्धार्थनाम्नि वाराणस्यां लिखितमिदं परमानन्दभटेन विशालनगरीयेण। शुभं भवतु लेखकपाठकयोः।

326.

1422. *The Same (the first half only).*

Substance, country-made paper 9½×3½ inches Folia, 149 Lines, 6 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance, very old and worn-out Generally correct Complete

327.

107. *The Same.*

The MS. is noticed by Dr. Rājendralāla Mittra, under No. 907.

328.

1333. **शाङ्खायनसूत्रभाष्ये महाव्रतम्।** *Sānkhāyana Suttra Bhāṣyemahāvrata*

Chapters 17 and 18 of the Sūttras.

Substance, country-made paper 11×5 inches. Folia, 22. Lines, 16 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1701 Appearance, old. Generally correct

On the blank page of leaf 1:—

महाव्रतभाष्यं पत्रा २३ श्री श्री ६ सुरजितसूनोः केशवस्य.

The MS. has however 22 leaves and on the top of the 22nd leaf the colophon is given:

इति साङ्खायनसूत्रभाष्ये महाव्रतस्य द्वितीयोऽध्यायः सूत्रस्याष्टादशोऽध्यायः

331.

1374. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Date, Saṁvat 1776 Appearance, old Generally correct

The same.

Post Colophon.—संवत् १७७६ वर्षे पौष शुद+ + वारे वाराणस्यां लिखितमिदं पुस्तकम् । अथश्री+ +व्या० आभ्यान्तरनागरज्ञातीय वोनांद्दांना सुरतीयेन लिखितम् । शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF ṚGVEDA ĀŚVALĀYANA SCHOOL.

332

88. **आश्वलायनसूत्रवृत्ति ।** *Āśvalāyana-sūtra-vṛtti.*

By Tālavṛntanivāsin

The present MS is noticed in L. 827

The commentator's name is to be found in leaf 71 B in a couplet which runs

आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रकीर्त्तिता ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥

333.

2315 *The Same.*

Substance, country-made paper 9×3¼ inches Folia 32 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 800 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured

It begins:—

आश्वलायनेन भगवताथ सोमप्रयोगो वक्ष्यते । तदर्थं प्रायश्चित्तः पशोः प्रयोगो वक्ष्यतेऽधुना ।

प्रथमं ऐन्द्राग्नस्य [समस्त] मुक्तं प्रकृतिवत् । उक्तशब्देन नियमान् केचिच्छागशब्देनैव

The fourth chapter of Āśvalāyana Śrautasūttra opens with the same topic.

The name Tālavṛntanivāsī as the author is to be found in 12B, at the end of the fourth chapter.

आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रदीपिका ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृंतनिवासिना ॥

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

Then it quotes v. 1. 1 of Āsvalāyana (page 247 of the printed edition).

तत्रस्थ एव अपयिष्यन्होतरित्युक्तोऽनभिहिंकृत्यापोनप्त्रीया अन्वाह ॥

29A इति पञ्चमोऽध्यायः ।

After the 5th it treats of the topics of the 11th to the 14th sections of the sixth chapter.

It ends :—

पूर्णाहुतिपर्यन्तो होत्रप्रयोगः समाप्तः ।

आ नो मित्रावरुणा यद्बंहिष्ठं नातिविधे सुदानू इति मैत्रावरुणीययस्यायार्योन्यानुवाक्ये (?)

The reverse of the last leaf is written in a different scribbling hand.

334.

424. **आश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिका ।** *Āsvalāyana-sūttraprayoga-dīpikā.*

By Mañcanācārya.

For the Manuscript see L. 1387

The first chapter comes to an end in leaf 11A

Col. :—इत्याश्वलायनप्रयोगदीपिकायां मञ्चनाचार्यविरचितायां प्रथमोऽध्यायः ।

The second chapter comes to an end in leaf 34A.

Col. :—इति मञ्चनाचार्यविरचितायामाश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः ।

Then commences Pasuvandhana prayoga: "अथ पशुबन्धनप्रयोगो वक्ष्यते"

It is complete in three lines.

The names of Iṣtis treated of: (1) Agnyādheyesti taking up the whole of the first chapter; (2) Pavamāneṣti, 11B; (3) Anvārambhaṇīyeṣti, 12B; (4) Utsargesti, 13B, (5) Punarādhāneṣti, 14B; (6) Āgrayaṇesti, 16B; (7) Āyuskāmeṣti, 18A; (8) Svastyayaneṣṭi, 18A; (9) Putrakāmeṣṭi, 18B; (10) Āgneyīsti, 18B, (11) Vaimrdhesti, 19A; (12) Aindriyā isti, 19A; (13) Āsāmisti, 19A, (14) Lokesti, 19B; (15) Mittravindesti, 19B; (16) Stuṣāravasurāyesti, 20A; (17) Vaiśvānarīyesti, 21A; (18) Vrātapatīṣṭi, 21A; (19) Pavitreṣṭi, 21A; (20) Varsakāmesti, 22A; (21) Cāturmāsyāni, 24B, and (22) Māhendrīsti.

335.

1946. सौत्रामणीप्रयोगः, *Sauttrāmaṇīprayoga.*

A section of the third chapter of Prayoga Dīpikā by Mañcanācārya of Āsvalāyana's school.

Substance, country-made paper 9×3½ inches Folia, 3 Lines, 10 on a page The third leaf written in a different hand Extent in Ślokas, 60 Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured Complete

It begins:—

अथ सौत्रामण्याः प्रयोग उच्यते। तस्या ऐन्द्राग्नवत् कल्पः। विशेषस्तूच्यते। आश्विनसारस्वतैन्द्राः पशवः। वार्हस्पत्यस्तु विकल्पेन चतुर्थः। आश्विनश्छागः। सारस्वतैन्द्रौ मेषौ। ऐन्द्रसावित्रवारुणाः पशुपुरोडाशाः। आवाहनकाले॥ अग्निमग्न आवह। सोममावह। अश्विनावावह। सरस्वतीमावह। इन्द्रमावह। वनस्पतिमावह।

It ends:—समाप्ता सौत्रामणी। इति मञ्चनार्यविरचितायां प्रयोगदीपिकायां तृतीयोऽध्यायः।

Post Col.:—अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेतेति॥ स्वतन्त्रो वेति। कात्यायनानां कात्यायनोक्तसौत्रामणी। तस्य नामकौकिलसौत्रामणी। तस्य पञ्च पशवः। पूर्व्वदिने एकः। द्वितीयदिने पशुत्रयं मध्ये।

अन्ते एकः पशुः ॥ तत्र कात्यायनोक्तं हौत्रं मैत्रावरुणं च दृष्टं।
प्रयागदीक्षित् गुर्जरातीग्रहे गुरुणा अनुष्ठानं कृतम्।

एवमापस्तम्बानां पञ्चपशुपक्षे कौकिलसौत्रामणीति नाम। तत्रा-
प्यापस्तम्बोक्तं हौत्रं मैत्रावरुणं च ग्राह्यं। यत्र पशुत्रयपक्षः तस्य
नाम चरकसौत्रामणीति। तत्र आश्वलायनोक्तं हौत्रं प्रैषाध्या-
योक्ताः प्रैषा ग्राह्याः। इति सम्प्रदायः।

336 & 337.

8416. **व्यूढसमूढप्रयोगः।** *Vyūdhasamūdhaprayoga.*

By Raghunātha, son of Rudra.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 199. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3980 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1795. Appearance, discoloured and repaired with transparent paper.

A manual, directing how the rites, Vyūḍha and Samūḍha, should be performed, according to the rules of Āśvalāyana.

According to Aufrecht (Cat. Cat. II.) it forms part of Prayogapaddhati of Raghunātha.

Beginning:—ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वाश्वलायनं सूर्यं पितरं रुद्रसंज्ञकम्।

रघुनाथो वितनुते योगं व्यूढ-समूढयोः ॥ १ ॥

तत्रादौ किञ्चिदुपयुक्तं लिख्यते। अग्निचयनपक्षे इष्टका पशुः।
आश्वलायनानान्तु प्राजापत्यः पशुः सप्तदश सामिधेन्यः समिद्धो
अद्य मनुषो दुरोणे इत्याप्रीसूक्तम् द्वादशप्रयाजाः नराशंसस्य
महिमानमेषामिति वाग्निष्ठी तृतीया कर्त्तव्या आपस्तम्बानान्तु
वायवे नियुत्वते श्वेतं पशुमालभते एकविंशतिसामिधेन्यः समाम्नाय
ऋतव इति ऊर्द्ध्वा अस्येति द्वादश आप्रियो भवन्ति वपायाः।
आवायो॰ होता॰ पिब अन्ना॰ याज्या॰ प्राजापत्यपशुपुरोडाश-
पक्षे य आत्मदा॰ होता॰ येन द्यौ॰ याज्या। अङ्गानां॰
अनोनियु॰ होता यस्य॰ प्रवायुमच्छेति याज्या। एता
याज्यानुवाक्याश्वलायनसूत्रोक्ताः। etc., etc., etc.

43A. इति श्रीमद्रामभट्टात्मजरघुनाथेन विरचितं प्रायणीयातिरात्रः समाप्तः — इदानीं दशरात्र उच्यते ।

179B. इति समूढो दशरात्रः समाप्तः — इति श्रीमद्धुरन्धर-अयाचितोपनामकस्य सूनुरघुनाथेन विरचितं समाप्तः शुभमस्तु । अथ व्यूढच्छन्दोमा उच्यते ।

186B. सन्तिष्ठते व्यूढच्छन्दोमा प्रथमः — अथ द्वितीयः ।

193A. द्वितीयच्छन्दोमा समाप्तो व्यूढस्य — अथ तृतीयः ।

199A (End) इति व्यूढच्छन्दोमा तृतीयः समाप्तः ।

व्यूढः पृष्ठः षडहपञ्चो व्यूढः छन्दोमा व्यूढो नवरात्रः अथाविवाक्यं दशममहः तत्र प्रातरनुवाकः ।

अभ्यासात् प्रतिपत्तिस्तः प्रतीकत्रयमुत्तरम् ।

यथादैवतं प्रतिच्छन्दः स्तचाः कार्या क्रमद्वयम् ॥

प्रतिप्रियतमं सूक्तं मांगलैर्विंयुतं शतम् ।

ऊ ३ उच्चैः भूर्भुवः स्वरोमायोरेवत्रीः च्छयथाह्विवः ॥ ०१ ॥

अद्धर्चशः वयोधों ३ चिः वयोधोमुपप्रयन्तो अध्वरं मन्तं १४ ॥

इति श्रीसंवत् १७८५ शाके १६६० पौषसुदी ८ रविवासरे लिखितमिदं पुस्तकं त्रिवेदि मोढज्ञातीय यज्ञकरस्य ।

See C.S. No. 354 and 369.

338.

1942. उक्थप्रयोग । Ukthaprayoga

By Viṣṇūpādhyāya.

Substance, country-made paper 8¼×4 Folia, 96. Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 675 Character, Nāgar Appearance, very old.

For a description of the work, see C.S. No. 365, p. 234, Vol. I, and L. No. 1282 and No. 161.

The MS. from which this was copied was defective as there are lacunæ. See leaf 31 A. The MS. is not in a good condition : it has been repaired but it wants more repairs.

The author follows Devasvāmin's commentary on Āśvalāyana Sūtras in the latter half of his work on uktha.

Viṣṇūpādhyāya's prayoga is known as Viṣṇugūḍha. The present work contains the liturgy of four sacrifices, namely—Ukthya, Mādhyandina, Vājapeya, and Daśarātra.

339.

543. *The Same.*

For the manuscript see L. 1282.

340.

2096. **आश्वलायनोपयोग्याधानप्रकरणम् ।**

Āśvalāyanopayogyādhānaprakaraṇa.

By Āpadeva? A part of Prayogapañcaratna.

Substance, country-made paper. 8×3¾ Folia, 60. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgar. Date, Śaka 1693. Appearance, discoloured.

It is a manual for the performance of ceremonies in establishing a fire according to Āśvalāyana Kalpasūtra.

It begins:—

गणेशाम्बासद्गुरुभ्यो नमः । शाकम्भर्य्यै नमः । श्रीन्टसिंह-सरस्वतीगुरुभ्यो नमः । ॐ ।

अग्नीनाधास्यमानः पापस्य तारतम्यं विचार्य्य संवत्सरं मासं चतुर्व्विंशतिदिनानि षट्दिनानि त्रीणि दिनानि वा कुश्माण्डैर्जुहु-यात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा उपक्रमः । अथ कुश्माण्डैर्होम-प्रयोगः ।

Topics treated of:—

7A. इति कुश्माण्डहोमः । अथ गणहोमः ।

15A. इति गणहोमः ।

23A. इति मधुपर्कः ।

24B. एषा वैदिकी दर्शपौर्णमासिकी ।

37A. इति गोपितृयज्ञः ।

48A. अथ यजमानकर्तृक-अग्निहोत्रहोमः ।

53B. अथ पुनराधानप्रयोगः ।

Colophon.—57B. इति श्रीमत्प्रयोगपद्धरत्ने आश्वलायनोपयोग्याधानप्रकरणं समाप्तिमगमत्—then commences Ādhānānukramanikā in two ślokas, after which there are 24 ślokas from different authors, which end:

द्वे क्षाणे रूप्यमाषो धरणं षोडशैव तु ।
शतमानं तु दशभिः धरणैः पलमेव तु ॥
वार्षिकं शतटङ्कन्तु शतमानं समं विदुः ॥

For a short description of the work see "Florentine Sanskrit MSS." No 419, which is dated Śaka 1548 For a similar work see Bk. No. 252.

Post Colophon:—

शके १६६३ आषाढाधिकक्षणसप्तमीगुरुवासरे तद्दिने लाटकरोपनाम्ना गोविन्दभट्टगार्ग्यगोत्रिणा इदमाधानपद्धतिपुस्तकं लिखितम् ।

The book has in the left-hand upper corner आ० प० throughout.

The scribe on the reverse of the last leaf names the MS. as Āpadeva Ādhānapaddhati

341.

248. चातुर्मास्यप्रयोग । *Cāturmāsyaprayoga.*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 670 Character, Nāgara Date (?) Appearance fresh. Generally correct Complete.

See I.O. Catal. 389.

Beginning (the rites constituting Cāturmāsya):—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ चातुर्म्मास्यान्युच्यन्ते। चातुर्म्मास्यानीति कर्म्मसमुदायनाम। तेषां चतुर्द्धा प्रयोगः। यावज्जीवसाम्वत्सरिकौ द्वादशाहो यथा प्रयोगश्चेति। एषु पूर्व्वः पूर्व्वःश्रेयान्। तत्र यावज्जीवसाम्वत्सरिकयोर्वैश्वदेववरुणप्रघाससाकमेधशुनासीर्य्याणां यथाक्रमं फाल्गुन्याषाढीकार्त्तिकीफाल्गुनीपौर्णमासीषु चैत्रीश्रावणीमार्गशीर्षी चैत्रीषु वा प्रयोगः। इति।

It ends thus.—

देवेभ्यस्त्रिष्टुभ्यस्त्रिष्टुभ्यो देवीभ्य इदं तिसृणां तिसृणां देवीनामहं युष्मान् पशुदेवाय नरात् + + + + नरा सभ्याहं पशु अग्नये स्विष्टकृत इदं। अग्निस्विष्टकृतो + युष्मान् यज्ञेन। इति चातुर्म्मास्यप्रयोगः।

Col.:—इदं पुस्तकं मौन्योपनामक वैजनाथेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतम्॥

342.

1897. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 57 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara Date (?) Appearance, tolerable.

For the work see I.O. Catal. No. 389.

56B, सन्तिष्ठते शुनासीरीय पर्व्व। अथ सवनेष्टिः।

The savanesti ends —

प्रजापतेर्भागास्योर्जस्वंतः पयस्वंतः प्राणापानौ मे पात समानव्यानौ मे पातोदानव्यानौ मे पाता क्षिते वोमा मे च्येषमपुचाममुष्मिन् लोके। इति बहुवचनम्। शुभं भूयात्। श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ श्लोकसंख्या १००० ।

There are nine lines more after this.

343.

10634. *The Same.*

Substance, country-made paper 8½×3½ inches Folia, 34 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 850 Character, Nāgara Date, Samvat 1774. Appearance, old and discoloured. Complete

It ends:—सन्तिष्ठते शुनासीरीय पर्व्व । अथ सवनेष्टिः ... ...

The beginning quoted in No. 341 is the same as that of Cāturmāsyaprayoga, said to be a part of a larger work entitled Prayoga Pañcaratra (although the name of Prayoga Pañcaratra is not mentioned in the present manuscript), belonging to the Āsvalāyana sākhā of the Ṛgveda. See I.O Catal. No. 389.

The date of the MS.: संवत् १७७४ प्लवंगः आषाढ़ शुक्ल २ समाप्तम् ।

There are four lines after the date, containing accented *mantras*.

344.

1951. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Cāturmāsyaprayoga.*

By Anantadeva, son of Āpadeva and grandson of Ananta Deva.

Substance, country-made paper. 8×4 inches Folia, 67. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1450 Character, Nāgara Date, Śaka 1676. Appearance, discoloured Complete.

Colophon:—

इति श्रीमदनन्तदेवसुतापदेवतनयेन अनन्तदेवेन रचितश्चातुर्म्मास्यप्रयोगः सम्पूर्णम् ।

Post Col.:—ग्रन्थसंख्या १४५० शके १६७६ प्रजापति-संवत् तद्दिने पुस्तकमिदं समाप्तम् । इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु ॥

The manuscript from which this was copied had some lacunæ, as will be apparent from an examination of the leaf 66A.

Māngalācarana.

नवनीतकरो बालो नवनीरधरप्रभः ।
कमनीयतमः कुर्यात् शं नो विष्णुरुरुक्रमः ॥

Object of the work 1B.

आश्वलायनस्य बौधायनमतमवष्टभ्य चातुर्म्मास्यानि चिकीर्षतो यथाप्रयोगपक्षमवलम्ब्य प्रयोग उच्यते । आपूर्य्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे प्रक्रम्य आपूर्य्यमाणपक्ष एव समाप्तिरिति केशव-देवस्वामिनौ । समाप्तिरपरपक्ष इति केचिदिति यज्ञतन्त्रे । उदगयने आपूर्य्यमाणपक्षे पुण्यनक्षत्रे आरम्भसमाप्ती-इत्येके । पर्व्वणि समाप्तिमेके । यथासम्भवमेक इति विकल्पसूत्रम् । फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा प्रक्रम इति केशवः । तत्र चतुर्द्दश्यां अन्वारम्भणीयां कृत्वा पौर्णमास्यां सद्यो द्व्यहं वा वैश्वदेवपर्व्व । द्व्यहमेवेति वृत्तिकृत् । पौर्णमास्यां वैश्वानरपार्ज्जन्यां कृत्वा प्रति[प]द्येव वैश्वदेवी कर्त्तव्या न पर्व्वणीति सिंह्यां सिद्धान्तभाष्यकृत् । तत्रापि वैश्वदेवपौर्णमासयोः सहान्वाधानम् ।

Colophons (of the rites constituting *Cāturmāsya*):—

18B, इति वैश्वदेवपर्व्व ; 40A, वरुणप्रघासाः ; 63B, इति साकमेधपर्व्व , 66A, सुनासीरीयपर्व्व ।

The work is based on Āśvalāyana and Baudhāyana.

The authorities consulted:—

1, केशव, देवस्वामी, यज्ञतन्त्र, वृत्तिकृत्, भाष्यकृत् ; 2A, बौधायनयज्ञतन्त्र, हेमाद्रि, आधानयज्ञतन्त्र ; 2B, देव ; 3A, कल्पसार ; 4A, हरिदत्तीय ; 5A, रामाण्डार, छान्दोग्य, शाकल, ऐतरेयिणः ; 5B, सिद्धान्तभाष्य, देवत्रातभाष्य ; 6A, माधव ; 9A, केशवकल्प ; 11A, नृसिंह ; 13A, 17A, 18A; शालीकि ; 14A, 36A, धूर्त्त ; 15A, केशवभवौ ; 16B, आश्वलायनश्रौत्रयज्ञतन्त्र ; 20B, शुल्वभाष्य ; 21A, शुल्वसूत्र , 22A, गोपाल and प्रायश्चित्तप्रदीप ; 28B, कर्क ; 32B, हरिस्वामी , 33A, देवयाज्ञिक ; 34B, सोमप्रयोगे केशवः , 52A, तन्त्रकृत् ।

345.

3222.

Substance, country-made paper. 11×5 inches Folia, 15. Lines, 9 on a page Extent in slokas, 350 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete.

I: मृगारेष्टिः।

By Ananta, son of Āpadeva.

It begins:—श्रीकृष्णं प्रणतार्त्तिघ्नमापदेवाभिधं गुरुम्।

प्रणम्यानन्तदेवेन मृगारेष्टेर्विनिर्णयः॥

8B. अवादीत्थमनन्तेन मृगारेष्टिविनिर्णयः।

प्रीयतां यज्ञभुग् वाथ पवित्रेष्टिर्वितन्यते॥

Then follows Pavittresti by the same author.

II. पवित्रेष्टिः।

Beginning:—तत्र निमित्तानि मैत्रावरुणीयपरिशिष्टे।

अथ यद्याहिताग्नेर्दैवान्मानुषादापराधात् स्वयमजुह्वतः संवत्सरोऽतीयात् अतिप्लुतयोजनमध्वातिक्रमो वा भवेत् भार्य्यारजसि सूतकमृतकयोर्वा प्रवास[ः]स्या[त्]द्विषदन्नस्य द्विषतो वा प्राशनं भवेत् पर्व्वण्युपस्थानलोपे भार्य्यागमने च संततपञ्चत्रयहोमे होमविच्छेदे वृषभखोष्ट्रयुक्तयाने दिवा स्वभार्य्यागमने सूर्य्योदयास्तमयस्वापे मनोज्ञस्वप्रदर्शने सुरासवगन्धाघ्राणे पतितान्न-जग्धिप्रतिग्रहयोश्च अन्यान्युपपातकान्युक्तानि तेषु तेषु पवित्रेष्टिप्रायश्चित्तिरिति। अन्यान्यपि निमित्तान्युक्तानि बौधायनीयधर्म्मसूत्रे

... ...।

9A. अथातः पवित्रेष्टिं व्याख्यास्यामः।

Pavittresti ends in 13B. Both these are expiatory rites.

III

अथ भारद्वाजीयपरिभाषासूत्रोक्तो पवित्रेष्ट्यतिपवित्रेष्टिः। पवित्रेष्टिं व्याख्यास्यामः।

अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा अग्नीन् अन्वाधाय वैश्वदेववद्विधावर्हिराहरति प्रणीताः प्रणीय चतुर्गृहीतं जुहोति। येन देवाः पवित्रेणेति परं चतुर्गृहीतं प्राजापत्यं पवित्रमिति अपरं चतुर्गृहीतमिन्द्रः सुनीतीति अभ्यातानान् हुत्वा आग्नेयमष्टाकपालं

निरूप्य पवमानहवींषि वैश्वानरं द्वादशकपालं पञ्चममाग्नेयं परि-
हाप्य अग्नये व्रतपतये इत्येके समामनन्ति ।

This comes to an end in 14B and next we have:—

IV.

अथ बौधायनसूत्रोक्ता पवित्रेष्टिः अथो एतत् सोपरिमितं
प्रवसतिनसंवत्सरमतिप्रवसतीत्येवेदमुक्तं भवतीत्यादि ।

This goes to the end of the MS.

346.

3304.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 7 Lines, 15, 16 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

I. मृगारेष्टिविनिर्णयः,

By Anantadeva, son of Āpadeva.

Beginning:—श्रीकृष्णं प्रणतार्त्तिघ्नं आपदेवाभिधं गुरुम् ।

· *End*:—4B, अवादीत्यमनन्तेन मृगारेष्टेर्विनिर्णयः ।

II पवित्रेष्टि

By the same author

Beginning:—4B. तत्र निमित्तानि मैत्रायणीयपरिशिष्टे ।

Colophon:—अवादीत्यमनन्तेन पवित्रेष्टिविनिर्णयः । श्रीः ।

347.

757 **आश्वलायनीयप्रायश्चित्त ।** *Āśvalāyanīya Prāyaścitta.*

By Ananta Deva.

For the manuscript see L. 1576.

A fragment of Ananta Deva's comprehensive work on expiations. The fragment under notice relates to prāya-ścittas for errors and accidents with reference to fire in yajña.

It ends with Agnyupodghāta prāyascitta.

The verse in 10B gives the author's name and its contents:—

आश्वलायनमुन्युक्तमग्निगोचरमीरितम् ।
प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

After this there are three lines more dealing with the same subject. It ends प्रपश्चितमिति दिक्. The authorities quoted:—

Devatrāta, Siddhānta bhāsya, Sāyanācarya, Trikāṇḍa-maṇḍana, Prāyascittanidhi of the author's grandfather, Vrttikrt (the Vrttikrt here is the author of the Vrtti on Āsvalāyana Sūttrās), Rudra Datta

4B. इत्युद्धरणप्रायश्चित्तम्, 5B. कालातिपत्तिप्रायश्चित्तम्, 6B. वह्निःपात-प्रायश्चित्तम्, 7A. व्यवायप्रायश्चित्तम्, 10B. इत्युपोद्घात प्रायश्चित्तम् ।

348.

10309. *The Same*

By Anantadeva.

Subtance, country-made paper 8×4 inches Folia, 19 Lines, 9 on a page. Extent in Slokas, 300 Character, Nāgara Date Sam. 1869 Appearance, fresh Complete

Colophon:—इत्यग्न्युपोद्घातप्रायश्चित्तानि आश्वलायन ॥

श्रीरस्तु ॥ श्रीकृष्ण ॥ [आश्वलायन]मुन्युक्तमग्निगोचरमीरितम् ।
प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥
इत्यापदेवसुतश्रौताग्निसम्बद्धप्रायश्चित्तानि ॥

Post Col.:—(After quotations from Rāmāṇḍāra and Prayascittapradīpa) सं १८६९ शाके १७३४ माघ कृष्ण ११ ।

Beg.:—श्रीगणेशाय नमः । etc

अथ आश्वलायनीयाग्न्यनुगमनप्रायश्चित्तानि । आहवनीये विद्य-
माने यदि गार्हपत्योऽनुगच्छेत् अवस्ता[मि]भ्यो मंथनं कृत्वा आहव-

नीयोनुगमयितव्यः । समानयोनित्वे दक्षिणोऽप्येवमेव ॥ क्षामाभावे भस्मना अरणीं संस्पृश्य मन्थयेत् । etc., etc.

The beginning is the same as quoted in L. 1576.

349.

3211. **अग्निहोत्रविधि ।** *Agnihotravidhi.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper. 8×4 inches Folia, 8. Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete.

It begins:—

अथाग्निहोत्रं ॥ आधानानन्तरं द्वादश+नमध्ये पूर्णमाससोमारम्भाप्रसक्तौ द्वादशदिनपर्यन्तमजस्रेष्वेव तत् कार्य्यम् । तत्रोद्धरणकाले अग्न्युत्पत्तिक्रमेण प्रादुष्करणं कार्य्यं कालातिक्रमे सर्व्वप्रायश्चित्तम् । त्रयोदशेऽह्नि प्रातर्होमान्तेऽग्नित्यागः । ततः सायंकालप्रभृतिहोमार्थमुद्धरणं कार्य्यम् ।

It ends:—

इत्यग्निहोत्रविधयोऽनन्तदेवेन कीर्त्तिताः ।
सुधियां प्रीतये प्रीतस्तया स्यात् प्रेरको धियाम् ॥

350.

2998. **पौनराधेयी** or **पुनराधेयसंग्रहः ।** *Paunaradheyī or Punarādheya saṃgraha.*

By Rudradeva.

Substance, country-made paper 10×4¾ inches Folia, 8 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured Complete

It relates to the method of rekindling the sacred fire extinguished on any account and belongs to the school of Āśvalāyana.

The māngalācaraṇa and the object of the work.

आश्वलायनमानस्य देवस्वाम्यादिभिः सह ।
विदुषा रुद्रदेवेन पुनराधेयसंग्रहः ॥
तत्र भरद्वाजः पुनराधेयं व्याख्यास्यामस्तस्याग्न्याधेयेन कल्पो व्याख्यातः । इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रदेवविनिर्म्मितिः पौनराधेयी समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं महादेवज्येष्ठापत्यस्य रामचन्द्रदेवस्य ॥
प्रति शारदानंददीक्षिता चेदरीजागजे ॥ शिवम् । शंभुः ॥

The authorities consulted :

1A. भरद्वाज, आश्वरथ्य, आपस्तम्ब, 1B, भाष्यकृत्, रुद्रट, कात्यायन, लौगाक्षि, मानवसूत्र, वराहसूत्र, कारिका वृत्तिकृत्, 2A, स्मृतिचन्द्रिका, बौधायन, यज्ञतन्त्र, रुद्रदत्त, सत्याषाढ़, कात्यायनपरिशिष्ट, 3A, देवजाग्निभाष्य, रामाण्डार-भाष्य, त्रिकाण्डमण्डन ।

351.

2999. आश्वलायनप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

By Mohla Tryambaka

It is based on the author's comm. on Āśvalāyana, Chap. III.

For the manuscript and the work see L. 1030

The Post Colophon Statement —

इदं पुस्तकं महादेवदेवसुतरामचन्द्रदेवेन लिखापितं स्वार्थं परार्थं च ।

352.

2989. अपत्नीकाधाननिर्णयः । *Apatnīkādhānanirṇaya*

By Govinda Dīkṣita

Substance, country-made paper 10 × 4½ Leaves, 17, of which the fifth is missing. Lines on a page, 8 Extent in ślokas, 374 Character, Nāgara

Date, Śaka 1736. Appearance, discoloured, pasted all over with transparent paper Complete

The work, entitled मध्वदपत्नीकाधाननिर्णय, comes to an end in line 3, p 11*a*.

Col. :—इति श्रीमच्चातुर्धरकुलावतंसगोविन्ददीक्षितविरचितो मध्वदपत्नीकाधाननिर्णयः ।

For the work see L 1424, p. 41, Vol. IV, as well as the fourth work in L4141, p. 253, Vol X.

2 In leaf 15*b*, line 3 इति श्रीसकलविद्वदर्थचातुर्धरोपनामकनीलकण्ठतनुजेन गोविन्देन कृतो लघ्वपत्नीकाधाननिर्णयः ।

3. In leaf 16*b* इति श्रीचातुर्धरगोविन्दधरदीक्षितेन विरचितो लघुतरापत्नीकाधाननिर्णयः । For which see the fifth work in L. 418.

Post Col —रुद्रलग्नाद्रिचला शाके तैषे शुक्लेऽम्बिकातिथौ ।
विद्याधरात्मजो रामोऽलिखत् काश्यां शिवालये ।
जानकीजानिः प्रसन्नो ॥ हेरम्बपधति हृदये वेगाल्लेखनी भ्रान्तिभावा ।

After this are given a few verses in which the contents of the Āpastamba Sūtras are detailed chapter by chapter, at the end of which there is a short discussion as to whether the Bharadvāja Pitṛmedhasūtra is complete in one chapter or two.

353.

573 *The Same.*

For the manuscript see L 1424.

The colophon given in L. 1424 is not to be found anywhere in the body of the manuscript. It occurs in a different hand on the back of the last leaf of the manuscript. In the first line of the leaf 19B ends अपत्नीकाधाननिर्णयः । Then there are 6 lines of अपत्नीकाग्निहोत्रं which breaks off abruptly. The following leaf marked 20 is blank, on the back of which occurs the colophon.

354.

3000.

For the manuscript and the work see L. 4141.

In L. 4141 the work is described under the name of Apatnīkādhānanirṇaya But it contains disquisitions by Govinda Caturdhara, on a number of Śrauta rites and ceremonies, and the last of the topics treated of is Apatnīkā dhānanirṇaya

4B. इति चातुर्धर गोविन्ददीक्षितीयोऽग्नीषोमीयविचारः, 7A. इति चातुर्धरकुलावतंस—श्रीनीलकण्ठात्मज--गोविन्ददीक्षितकृतोऽग्नीषोमीयपुरोडाश—विचारः; 7B. गोविन्ददीक्षितकृताग्नीषोमीयसंग्रहकारिकाः (The number of kārikās—8); 9A, इति श्रीमत् चतुर्धरगोविन्ददीक्षितरचित उदिताधानविषयः समाप्तः, 9B, अथापत्नीकस्य कस्याधानेऽधिकारोऽस्ति कस्य नास्तीति विविच्यते; 21A, इति श्रीमच्चातुर्धरकुलावतंस-गोविन्ददीक्षित-विरचितो मद्दद-पत्नीकाधाननिर्णयः; 27A, इति श्रीमत् सकलविद्वद्वर्य्य-चातुर्धरोपनामक-नीलकण्ठतनूजेन गोविन्देन कृतो लघ्वपत्नीकाधाननिर्णयः, 28B (The last Colophon) श्रीचातुर्धरगोविन्ददीक्षितीयो लघुतरापत्नीकाधाननिर्णयः।

355.

260. **अग्न्याधानपद्धतिः।** *Agnyādhānapaddhati.*

For the MS. see L. 1416.

It belongs to the Āsvalāyana School of the Ṛgveda.

23B. Line 4 इत्यन्वारम्भनीयेष्टिं।

22A. Line 2 इति आश्वलायन-अग्निहोत्रहोमः।

In leaf 23B, Line 3, begins a different hand, which goes to the end of the MS. and treats of Āgrayaṇas

356.

3128 आश्वलायनाग्निहोत्रहोमः ।

Āśvalāyanāgnihotrahoma

Substance, country-made paper $6\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 6 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

It begins:—

देवं त्वा देवेभ्यः श्रिया उद्धरामि इत्युद्धरेत् । उद्ध्रियमाण उद्धर पाप्मनो मा यदविद्वान्यच्च विद्वांश्चकार राज्या यदेनः कृतमस्ति किञ्चित् सर्व्वस्मान्मोद्धृतः पाहि तस्मात् । इति प्रातः । ... ... इति सायं प्रणयेत् । ... ... इत्युद्धरणम् । अथ आचमनं कुर्य्यात् ।

The Saṃkalpa runs:—

1A. पूर्व्वोच्चरित एवंगुणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ ममोपात्तदुरितक्षय-द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामि प्रातरग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामि ।

Colophon:—इत्याश्वलायनाग्निहोत्रहोमः समाप्तः ।

357.

2134. आश्वलायनोक्तसायंप्रातरग्निहोत्रहोमः ।

Āśvalāyanokta-Sāyamprātaragnihotra-homa.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 5 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 100 Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

It begins:—

आश्वलायनोक्तसायंप्रातरग्निहोत्रहोमो लिख्यते । आचम्य प्राणा-नायम्य तीर्थेन प्रविश्य उद्धरणपक्षे उत्सर्गेऽपराह्णे गार्हपत्यं प्रज्वाल्य दक्षिणाग्निं तुष्णीमानीय गार्हपत्यादाहवनीयं ज्वलन्तमुद्धरेत् । 'देवं त्वा देवेभ्यः श्रिया उद्धरामि' इत्युद्धरेत् । उद्ध्रियमाणः उद्धर पाप्मनो मा यदविद्वान् यच्च विद्वांश्चकार अह्ना यदेनः कृत-मस्ति किञ्चित् । सर्व्वस्मान् मोद्धृतः पाहि तस्मात् । इत्याहवनीयं

प्रतिनीत्वा पश्चिमाभिमुखः उपविश्य अमृताहुतिरमृतायां जुहो-
म्यग्निं पृथिव्यां अमृतस्य योनौ। तयानन्तं काममहं जयानि प्रजा-
पतिः प्रथमोऽयं जिगायाग्नावग्निः स्वाहा। इति निदध्यात्।

It ends:—

भूर्भुवस्वरोम् सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः स्वाहा। सूर्यायेदम्०।
उन्मृज्य ० सत्यर्त्ताभ्यां त्वे इत्याद्यन्यत् सर्वं समानम्।

अनेन प्रातरग्निहोत्रहोमाख्येन कर्म्मणाऽग्निरूपी परमेश्वरः
प्रीयताम्।

It is meant for the use of those who keep up the holy fire.

358.

2340. **दर्शपौर्णमासप्रयोगः।** *Darśa-Paurṇamāsa-Prayoga.*

Substance, country made paper 9×3½ Folia, 21 Lines on a page, 9, 10 Extent in Ślokas, 550 Character, Nāgara of the early eighteenth century Appearance, fresh Complete

20B. अनेन यथाज्ञानेन पौर्णमासे कृते श्रीयज्ञनारायणः प्रीयतां न मम।
ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु। श्रीगणेशाय नमः। अथ दर्शेष्टिः
लिख्यते।

Col.—21B. इति दर्शेष्टिः समाप्तिः।

Post Col.—इति दर्शपौर्णमासौ लिख्यतौ। गोपालभटे खण्डालकरेण
लिखितौ समाप्तौ आत्मार्थं परोपकारार्थं च समाप्तम्। भग्नपृष्ठ-
कोटिग्रीव।

etc.

It begins.—ॐ अद्य पूर्व्वो ० शुभपुण्य ० ॐतत्सत् परमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्श-
पौर्णमासाभ्यामहं यक्ष्ये। तत्र पौर्णमासेष्ट्याहं यक्ष्ये संकल्प्योद्धरणं
पञ्चभूसंस्कारा दर्भैः परिसमुह्य गोमयेनोपलिप्य वज्रेण उल्लिख्य
अनामिकाङ्गुष्ठेन उद्धृत्य उदकेन अभ्युक्ष्य अग्निमुपसमाधाय आहव-
नीयोद्धरणं ततो दक्षिणाग्न्युद्धरणं षट् समिधो गृहीत्वा अग्नि
[अ]न्वाधानमध्वर्युर्य[ज]मानो वा अग्निं अष्टाकपालेन पुरोडाशेन

अग्नीषोमावन्ते आ(रा)ज्येन उपांशु अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन सद्योहं यक्ष्ये ।

359

2020. **कौकिलसौत्रामणीविधिः ।** *Kaukilasauttrā-maṇī-vidhi*

According to Āśvalāyana.

For the manuscript and the work see L. 4246.

360.

2328. **पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।** *Piṇḍapitṛyajñaprayoga*

From Āśvalāyana Kalpasūtra.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 3 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

It begins :—अथ पिण्डपितृयज्ञः । प्रागुत्पत्यपरिग्रहात् ।

आमावास्यायामथापराह्णे यजमानः पिण्डपितृयज्ञेन चरन्ति । वैश्वदेवानन्तरं दर्शश्राद्धात् पूर्वं शुचिराचम्य तीर्थेन प्रविश्याऽन्वा-हार्यपचनस्य पश्चात् प्रागदक्षिणामुख उपविश्य प्राणानायम्य तीर्थादि संकीर्त्य पितृदृष्टिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पिण्डपितृयज्ञं करिष्ये इति संकल्प्य ।

"दक्षिणाग्नेरेकोल्मुकं प्राग् दक्षिणा प्रणयेत् । ये रूपाणि प्रति-मुञ्चमाना असुरा सन्तः स्वधया चरन्ति । परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टाल्लोकात् प्रणुदात्वस्मात् ।"

It ends :—मध्यमं पिण्डमाददीतधीवं मेदत्त पितरः तं पत्नीं प्राशयेत् । इति तस्या भक्षणमन्त्रः । इतरावप्स्विति प्रणीते क्षिपेत् । द्विवत्-पात्रामुत्सर्गस्त्वां द्वितीय मुद्रिक्ते । संतिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः ।

This short manual on a ceremony for the propitiation of the manes is based on Āśvalāyana Kalpasūtra, 7th section of the 2nd chapter.

This is enjoined on Brāhmaṇas keeping up the sacred fires. It quotes the Sūtras in the regular order, of Āsvalāyana.

361.

730.

For the manuscript see L 1552

This is a fragment of a comprehensive work on the Srautasūttra Prāyascitta

It quotes from Hiranyakesisūttra, 2B; Vrttikāra, 4A; as well as from Kātyāyana as quoted in Parāsaramādhava, 7B.

Both Rājendralāla and Aufrecht give the name of the work as Ādhānaprāyascitta, which is only a sectional colophon.

Two sectional colophons may be mentioned here.

21B. इत्याश्वलायनीयविच्छ्यपराधप्रयोगः समाप्तः ।

22B. इत्याधानप्रायश्चित्तम् ।

362.

2958. **प्रयोगरत्नम्** or **श्रौतप्रयोगरत्नम्** । *Prayogaratna or Srauta Prayogaratna.*

By Narasiṉha Yajvan.

Substance, county-made paper. 9½ × 4 inches Folia, 26, of which 17-22 are missing Lines, 11 to 13 on a page Extent in slokas, 780 Character, Nāgara Date, Samvat 1780 Appearance, discoloured. Complete

It is a very rare and useful work in kārikā form, on the Srauta rites, belonging to the school of Āsvalāyana.

It begins :—

प्रणमामि गणाधीशं विघ्नध्वान्तदिवाकरम् ।

दंतावलमुखं सांद्रं सिन्दूरारुणविग्रहम् ॥

... ... २ ॥

Īśvara Bhāratī is the author's guru.

मीमांसायुगलव्याख्यानिपुणं श्रौतकर्म्मणाम् ।
विज्ञातारं गुरुं नौमि यतिमीश्वरभारतीम् ॥ ३ ॥

The object of the work.

प्रणम्य पञ्चाननवाहनामुमां
ऋषिं तथा शौनकमाश्वलायनम् ।
करोति तत्सूत्रविबोधितार्थं
प्रयोगरत्नं नरसिंहयज्वा ॥ ४ ॥

In 16B. he gives the name of his elder brother as Gopīnātha Bhaṭṭa

गोपीनाथबुधानुजभट्ट-श्रीमन्नृसिंहविरचितेऽस्मिन् ।
श्रौतप्रयोगरत्ने यजमानस्य प्रवासविधिरुक्तः ॥

8A. इति श्रीमन्नरसिंहयज्वकृते प्रयोगरत्ने दर्शपौर्णमासहौत्रकारिकाः (The number of Kārikās 194); 11B, इति ब्रह्मत्वकारिका (88); 12B, इत्यग्न्याधेयकारिकाः (23); 15B, इत्यग्निहोत्रकारिकाः समाप्ताः (83); 16B, इति प्रवासोपस्थानकारिकाः (25); 23B, इति वत्सप्रवासकारिकाः (27); 25B, इति पित्रेष्टिकारिकाः (60); इति शाकमेधेष्टिकारिकाः (Two Kārikās only). 26B, इति श्रीनृसिंहयज्वकृताचातुर्म्मास्येष्टि-कारिकाः समाप्ताः ।

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७८० पौषकृष्णत्रयोदश्यां शनौ खोड़ोपनाम्ना विश्वेश्वरेण
लिखितमिदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं च ॥ शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥ श्री ॥

363.

3122. **महारुद्रविधान ।** *Mahārudravidhāna.*

Intended for the followers of the Ṛgveda.

By Dvivedācala.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 41. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 820. Character, Nāgara of the eighteenth century.

The māngalācaraṇa and the object of the work.

नत्वा गणेशन्तु सरस्वतीं च
तथाम्बिकां सगणं पञ्चवक्त्रम् ।
धर्म्मप्रदं काम्यविधौ प्रधानं
वक्ष्ये महारुद्रभवं विधानम् ॥

Definition of Mahārudra.

एकत्रिंशता साकं च सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
रुद्रजपानां संख्येषा महारुद्राभिधायिनी ॥

It ends:—

इदं विश्वजनीनेनाचलेनेशानतुष्टये ।
महारुद्रविधानं हि विस्तरेण समीरितम् ॥ १ ॥
द्विजैरिदं हृत्कमले निधीयतां
शिवार्चनानेन सदा विधीयताम् ।
शिवार्चनायास्तु फलं प्रगृह्यतां
फलोपभोगेन सदा सुखीयताम् ॥ २ ॥
द्विवेदी विदुषां प्रधानमभवत् श्रीवत्सराजो द्विज-
स्तत्सूनुः सकलद्विजाङ्घ्रिरजसामंशी तृतीयोऽचलः ।
तेनेदं रचितं हि पूजनपरं रुद्रस्य सन्तुष्टिदं
यत्कृत्वा सजपं जनोऽभिलषितं प्राप्नोति सर्व्वं महत् ॥

Colophon:—इति श्रीद्विवेदाचलविरचितमृग्वेदिनां महारुद्रविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon:—इति श्रीरुद्रार्पणमस्तु । श्रीमद्विश्वेशसन्निधौ काश्यां सुफलासुतरघुनाथेन लिखितमिदं पुस्तकं श्रीभवानीशङ्करप्रसादात् ॥

364.

2683. **आश्वलायनगृह्यकारिका ।** *Āśvalāyana-Gṛhyakārikā.*

By Kumārila Svāmī.

Substance, country-made paper. 9⅓ × 5¼ inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Samvat 1889. Appearance, fresh. Complete.

The last colophon wrongly calls the author Kumāri-tilaka.

इति भट्टकुमारितिलकस्वामिविरचितासु कारिकासु चतुर्थोऽध्यायः ।

For an excellent description of the work see Burnell 14A.

Post Col. :—संवत् १८८६ मिति श्रावणवद्य १ सौम्यवासरे समाप्तम् ।

With the MS. there is kept a stray leaf marked 15, and written in beautiful, bold Devanāgarı.

365.

270. प्रयोगरत्न । *Prayogaratna.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, the son of Rāmēsvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 119 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 3570 Character, Nāgara Date, Śaka 1762 Ap pearance, tolerable Generally correct Incomplete at the end.

For a complete work see L. 1465

The present MS. ends with Asṭakāvikrtiśrāddhaprayoga.

Post Colophon Statement :—

आर्य्यादुर्गार्पणमस्तु । श्रीगुरुचरणारविन्दं प्रसन्नम् । शाके १७६२ शार्वरीनामसंवत्सरे कार्त्तिकशुक्लाषष्ठ्यां शनौ इदं पुस्तकं गुर्ज्जरोपनाम्ना विश्वम्भरात्मज-रामचन्द्रोपाध्यायेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ॥ श्रीरस्तु । शुभं भवतु श्रीर्जयतु ।

366.

639. *The Same.*

For the manuscript see L 1465.

There are two works by the same author (I) Prayoga ratna complete in 148 leaves and (II) Aurddhvadehikapad-dhati complete in 44 leaves.

The Post Colophon Statement:—

त्रिपुष्करमरणे दानं स्मृतिसंग्रहे पत्रे १९३ माद्या संवत् १७४१ भावनामसंवत्सरे माघशुद्धपञ्चम्यायां तद्दिने समाप्तं विजापूरगोपृष्टी रुद्रभट्टलिखितम् ।

मृता गर्भयुता नारी षण्मासाभ्यन्तरे यदि ।
सद्दैव दहनं कुर्यात् गर्भच्छेदं न कारयेत् ॥

367.

1648. *The Same*

Substance, country-made yellow paper 10½×4¼. Folia 96 Lines ... on a page Extent in Ślokas 3800. Character, Nāgara Date (-) Appearance fresh Generally correct

It ends with the chapter on 'Astakāvikrti Śrādha Prayôga.'

The obverse of the first leaf contains a full index of the subjects treated of in Prayogaratna which is given here in full.

अथ नारायणभट्टकृत-प्रयोगरत्नप्रारम्भः पत्र ९६ ।

अथ सूचिकाप्रारम्भः ।

368.

2194. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 230 Lines, 7 on a page Extent in slokas, 1600 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured Incomplete

It begins :—श्रीरामं सपरिवारं गणेशं च सरस्वतीम् ।
आश्वलायनं च तच्छिष्यान् प्रणम्य पितरं गुरुम् ॥
भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ।
प्रयोगरत्नं कुरुते काश्यां शिवेष्टतुष्टये ।
ग्रन्थेऽस्मिन् गुणगणवत्त्वमुच्यते चेत्
स्वग्रन्थं गुणगणवन्तमाह को नः ।
तत् सन्तः शिरसि कृताञ्जलिस्तु याचे
शोध्यं तत् सदसदिहोच्यते मया यत् ॥
नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम् ।
क्रियते ह्युपकारार्थं स्मार्त्तानुष्ठानपद्धतिः ॥
आश्वलायनशास्त्रेऽस्मिन् सन्ति पद्धतयः शतम् ।
विनापुस्तकमार्गेण कर्म्म कर्त्तुं न शक्यते ॥
तदर्थं क्रियते यत्नः पाठबोधहिताय च ।
सुलभोपायसिद्ध्यर्थं वैदिकानां तदुच्यते ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।
ते पवित्राश्च योग्याः स्युः श्राद्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो बलिरेव च । (बलिर्विष्णुबलिः)
जातकृत्यं नामकर्म्म निष्क्रमोऽन्नाशनं परम् ॥
चौलकर्म्मोपनयनं व्रतानां च चतुष्टयम् ।
स्नानोद्वाहौ चाग्रयणमष्टका च यथातथम् ॥

श्रावण्यामाश्वयुज्यां च मार्गशीर्ष्यां च पार्व्वणम् ।
उत्सर्गश्चाप्युपाकर्म्म महायज्ञाश्च नित्यशः ॥
संस्कारा नियता ह्येते ब्राह्मणस्य विशेषतः ।
अथ स्वस्तिवाचनम् ॥

Bhaṭṭa Nārāyaṇa's Prayogaratna is well known. See I.O. Catal. No 471. Topics treated of are:—

26A, इति नान्दीश्राद्धप्रयोगः ; 44A, इति संक्षेपेण प्रायश्चित्तम् ; 49B, अथ गर्भाधानाद्याः संस्कारा वक्ष्यन्ते ; 91B, इति गर्भाधानम् ; 96B, इति पुंसवननावलोभनसीमन्तोन्नयनकर्म्माणि समाप्तानि , 104B, इति विष्णुबलिप्रयोग , 107A, इति जातकर्म्म ; 114B, इति नामकरणम् ; इति पर्य्यङ्कारोपणम् , 115B, इति कर्णवेधः ; 118A, इति संक्षेपेण निष्क्रमणप्रयोगः ; 119B, इति संक्षेपेणोपवेशनान्नप्राशन प्रयोगः ; 121A, इति संक्षेपेण वर्द्धापनविधिः ; 126B, इति चौलकर्म्मप्रयोगः , 139A, इत्याचौलान्मेधाजननान्तं संक्षेपेण प्रयोगः , 154B, इत्युत्सर्ज्जनोपाकरणप्रयोगः , 161A, इति संक्षेपेण महानाम्नीव्रत प्रयोगः ; 162A, इति महाव्रतप्रयोगः, अथ उपनिषद्व्रत प्रयोगः ; 162B, इति महानाम्नयादि व्रतत्रयं समाप्तम् , 164B, इति गोदानव्रतम् ; 171B, इति समावर्त्तनप्रयोगः ; 192B, इति कन्यादानप्रयोगः ; 199A, इति वधूगृहगमनविधिः , 209A, इत्यग्निद्वयसंसर्गप्रयोगः ; 214B, इति प्रवासोपस्थानविधिः ।

The MS breaks off abruptly while dealing with the discontinuation of the sacrificial fire

From a comparison with I.O. Catal. No. 471, it will be found to be a revised edition of Bhattanārāyana's Prayogaratna. It omits the chapter on obsequies of Bhatta Nārāyaṇa's work and adds a new chapter on expiations

On the title-page it is called अनन्तभट्टी प्रयोगः and the following leaves bear the name of Ananta on the left-hand margin :—

76B, श्रीअनन्त , 88B, अनन्तभट्टी ; 113B, अनन्तभट्टी ; 140B, अनं , 144A and B, अनन्तभट्टी; 175B, अनन्तभट्टी; 178AB, and

179B, अनन्तभट्टी, 182B, अनन्तभट्टी, 183B, अंत, 193A, अनन्तभट्टी ; 195BA, अनन्तभट्टी ; 204B, अनन्तभट्टी ; 223A, अनन्तभट्टी ।

So evidently the additions and alterations were made by Ananta Bhaṭṭa.

369.

2702. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 29, of which foll 10-13 are missing. Lines, 7 on a page Extent in Ślokas, 400 Character, Nāgara in a remarkably beautiful hand of the eighteenth century Appearance, discoloured.

The present manuscript contains the concluding portion, dealing with seven pākayajñas or sacrifices in which cooked rice is offered.

The māngalācaraṇa and object of the present section of the work :—

आश्वलायनमाचार्य्यं प्रणम्य पितरं गुरुम् ।
भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारेषूक्ताष्टादशसंस्कृतीः ।
पाकयज्ञान् सप्त शिष्टान् वक्ति शिष्टेष्टतुष्टये ॥

Colophons :—

6A, इति श्रीरामेश्वरभट्टात्मज-नारायणभट्टविरचिते प्रयोगरत्ने श्रवणाकर्म्मप्रयोगः ।

8A, इति श्रीनारायणभट्टविरचिते प्रयोगरत्ने सर्पबलिप्रयोगः ।

9A, ० आश्वयुजीकर्म्मप्रयोगः ।

अथाग्रयणप्रयोगः । Colophon lost in the missing leaves.

19B, ० पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।

24B, इत्यष्टमीश्राद्धप्रयोगः ।

29A, अन्वष्टका(क्य)प्रयोगः ।

29B, अष्टकाविकृतिश्राद्धप्रयोगः ।

370.

3300. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches Folia, 210. Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured.

196B. इति वधूसहितस्य गृहप्रवेशविधिः। अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते।

The chapter on obsequies, as described by Eggeling, is not in the present manuscript. The expiations, dealt with from leaf 196B to the end of the present manuscript, are:—

196B, अथ व्याध्यादिनिमित्तककर्म्मसु संकल्पा लिख्यन्ते। एवं गुणेत्यादि-व्याधितत्त्वपरिहारार्थं षड़ाहुतिचरुहोमं करिष्ये ... ... तदङ्गमन्वाधानं करिष्ये; 197B, अशुभस्वप्नदर्शनसूचितारिष्टपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं करिष्ये; 198B, अगमनीयागमननिमित्तकदोषपरिहारार्थं पुनर्मामैत्विति द्वाभ्यामाज्याहुती होष्यामि, 199B, अव्याधितस्वापकालीनादित्यास्तमयनिमित्तककर्म्मणि तु अव्याधितस्वाप-कालीनादित्यास्तमयजनितप्रत्यवायपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं करिष्ये; 200A, अविहितकर्म्मश्रान्तस्वापकालीनादित्योदयजनितप्रत्यवायपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं करिष्ये; 204A, सर्व्वप्रायश्चित्तं करिष्ये; 204B, औपासनहोमलोपजनित-प्रत्यवायपरिहारार्थं मनस्वत्याचतुर्गृहीतं होष्यामि; 206B, स्विष्टकृदर्थ-हविर्दोषनिमित्तमाज्येन स्विष्टकृद्यागं करिष्ये; 207A, गृहदाहनिमित्तमग्नये क्षामाय स्थालीपाकं करिष्ये; पर्व्वव्रतलोपनिमित्तमग्नये व्रतपतये स्थालीपाकं करिष्ये, 208A, कपालस्याशुचिसंसर्गनिमित्तमभिन्न इति द्वाभ्यामप्सु कपालप्रक्षेपं करिष्ये; अशुचिसंसर्ग-निमित्तं भूमिमित्यप्सु प्रक्षेपं करिष्ये।

In leaf 210 the MS. comes abruptly to an end. There is one more leaf marked 22 of another MS. belonging to the chapter on obsequies of Prayogaratna, as described in I.O. Catal. No 471. It gives the date of copying as Saṃvat 1818

संवत् १८१८ मिति ज्येष्ठ शुक्लसप्तमी भौमवासरे तद्दिने लिखितं भारद्वाजी उपाध्या लालजी शुभं भूयात्। इति नारायणभट्टकृत-प्रयोगरत्नः समाप्तः।

अच्छता गुर्व्विणी बन्ध्या विरक्ता च रजस्वला ।
नाम्नीयान्मथमं पिण्डं जारिणी च प्रसूतिका ॥

371.

295. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 32 Line 7 on a page Extent in slokas, 390 Character, Nāgara Appearance old Incomplete

This is a mere fragment It comes up to the latter portion of Grahayajña, where it abruptly breaks

372.

3277. **विवाहपद्धतिः ।**

From the Prayogaratna of Nārāyaṇa Bhaṭṭa

Substance, country-made paper 9¼×4¾ inches Folia. 27. Lines, 9 on a page Extent in Slokas, 400. Character Nāgara Date, Śaka 1735. Appearance, fresh. Complete.

Colophons :—

16B, इति श्रीरामेश्वरभट्टसूरिसूनुनारायणभट्टकृते प्रयोगरत्ने कन्यादान प्रयोगः ।

24A, इति श्रीनारायणभट्टविरचिते प्रयोगरत्ने गौरिणीपूजादिचतुर्थदिन कृत्यम् ।

25A, इति प्रयोगरत्ने देवकोत्थापनादि ।

27B, इति विवाहे आशौचादिनिर्णयः ।

Post Colophon :—शके १७३५ इदं पुस्तकं देवस्वार इत्युपनामक जयरामसुत विष्णुः ।

373.

527. **पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः । (प्रयोगरत्नीयः)**

For the manuscript see L. 1294.

Prayogaratna, to which Piṇḍapitṛyajña is stated in the colophon to belong, is attributed by Rājendralāla to Hari-

hara. It, however, agrees with the chapter on Pindapitṛyajna in Prayogaratna: see pp. 90-92 in Catal. No. 367.

The following authorities are found to be quoted:—(1) Āpastamba, (2) Āśvalāyana, (3) Rudradatta, (4) Haradatta-bhāṣya, (5) Viṣṇudharmottara, (6) Śrādhaprayoga.

Post Col.—श्रावणमासे शुक्लपक्षे चतुर्द्दश्यां भृगुवासरे तद्दिने ठाकुरोपनामकहरिणा लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं संवत् १८३८।
श्रीभैरवार्पणमस्तु।

374.

2682.

A fragment of Prayogaratna.

Substance, country-made paper 9¼×5 inches Folia, 21. Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1829 Appearance, fresh

Colophon:—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीरामेश्वरभट्टात्मजभट्टनारायणकृते प्रयोगरत्ने अष्टकाविकृतिप्रयोगः समाप्तः।

The object of the section is explained in the following lines.

एवं पञ्चविंशतिसंस्कारेषु गर्भाधानाद्या अष्टादशोक्ताः। इदानीं तु श्रवणाकर्म्माद्याः सप्तावशिष्टा उच्यन्ते॥

See Catal. No. 369.

3B, इति श्रवणाकर्म्म, 4B, इति सर्पबलिप्रयोगः; 5B, इत्याश्वयुजीकर्म्मप्रयोगः, 7A, अथ प्रत्यवरोहणम्; 13B, प्रयोगरत्ने स्मार्त्तपिण्डपितृयज्ञः; 17A, इत्यष्टकाश्राद्धप्रयोगः, 20B, इत्यन्वष्टकाप्रयोगः।

Post Colophon:—संवत् १८२९ शोभनाब्दे चैत्रशुद्ध १४ गुरुवासरे समाप्तः॥

375.

1982. उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः ।

From Prayogaratna by Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches Folia, 11 Lines, 9 to 12 on a page. Extent in ślokas, 200 Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete

The Utsarjana is a form of expiation for any defects that may crop in the recitation of the Vedas, and Upākarma is a ceremony to be performed at the commencement of the recital of the Vedas that these defects may be avoided In I.O. Catal. No 484 Eggeling's explanation of the terms utsarjana and upākarana to be ceremonies for the termination of and the commencement of the Veda is misleading.

The saṃkalpa of Utsarjana.

उपाकर्म्मदिने प्रातः शुचौ देशे सुस्नातः स्वासीन आचार्य्यः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममाध्याप्यानां चाधीतानां छन्दादीनां यातयामतानिरासेनाप्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं उत्सर्ज्जनाख्यं कर्म्म करिष्य इति संकल्प्य ।

Utsarjana ends in 9B

Col. :—इति भट्टनारायणकृतौ प्रयोगरत्ने उत्सर्ज्जनप्रयोगः ।

10A. अथोपाकरणम् ।

Samkalpa. अथाचार्य्यः सशिष्यः सुस्नातः स्वासन उपविश्य द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममाध्याप्यानां चाध्येष्यमाणानां छन्दसां यातयामतानिरासेनाध्ययनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं उपाकरणाख्यं कर्म्म करिष्य इति संकल्प्य ।

The last Colophon:—

इति श्रीभट्टनारायणकृते प्रयोगरत्ने उत्सर्ज्जनोपाकरणयोः प्रयोगः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

This comes to an end in lines 3, Fol 11, and in the remaining lines there is given a special form of Upākarma for a new Brahmacārī.

नूतनब्रह्मचारिण उपाकर्म्मविशेषः । अस्य ब्रह्मचारि + + + + + वेदग्रहणादिसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं उपाकरण करिष्य इति संकल्प्य ।

376.

1107 धर्म्मप्रवृत्तिः ।

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 8¼×3¼ Folia, 55 (of which the 2nd and the 3rd are missing). Lines, 8 on a page Character, Nāgara. Appearance, very old. Generally correct Fragment Repaired with transparent paper

For a description see I O. Catal. No. 1560. This fragment ends with Garbhādhāna ceremony. It is a manual of religious ceremonies and observances in accordance with Āsvalāyana ritual. Nārāyana Bhatta wrote this for Southern India. For his son Sānkara says in his Gādhivansānucarita Leaf 11B.

धर्म्मप्रवृत्तिरिति दक्षिणतः प्रसिद्धां
चक्रे समस्तबुधसंग्रथनाग्रगन्त्रीम् ।
विन्ध्योत्तरे व्यवहृतां तु बुधैः प्रयोग-
रत्नाख्यया निखिलसंस्कृतिपद्धतिं यः ॥

377.

2955. कर्म्मतत्त्वप्रदीपिका वा लघुपद्धतिः ।

Karmatattvapradīpikā or Laghupaddhati

By Kṛṣṇa Bhaṭṭa, the son of Puruṣottama.

For the manuscript and the work see L. 4134.

It is a very useful work, containing the expositions, and the rules for the performance, of all the important Gṛhya

rites and ceremonies. It consults the works of Jayanta, the well-known writer of the school of Āsvalāyana.

Besides the ancient Smṛtis and the Purāṇas, it quotes.—

मदनपारिजात 23B, स्मृत्यर्थसार 24A, माधवीय 24B, बह्वृचपरिशिष्ट 29A, प्रयोगसार 33B, स्मृतिसार 34A, परिभाषा 34A, कारिका 35B, 45B, कालादर्श 46B, कालनिर्णयः 52B, चन्द्रिका 53B, स्मृतिरत्न 81A, मेधातिथि स्मृतिसारसागर 84B, माण्डव्यसंहिता 83B, परिभाषा 96B, स्मृतिभास्कर 99A, स्मृतिचन्द्रिका 104B, रामार्चनचन्द्रिका 107A, विष्णुधर्म्मोत्तर 107A, हेमाद्रि 109A, नारायण 139A वाक्यसमुच्चय 140B

378.

6473. स्मार्त्तानुष्ठानपद्धतिः or प्रयोगरत्न ।

Smārtānuṣṭhānapaddhati or Prayogaratna.

By Ananta Dīkṣita

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 195, of which foll 38-63 are missing The gap has been filled up by twenty six leaves of an older manuscript, marked from 2-27 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 3500 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance discoloured Complete

Colophon.—इति श्रीमद् (–) यज्ञोपवीताभिधान (–) श्रीविश्वनाथसूनुना दौहित्रानन्तेन सर्व्वोपकाराय समन्त्रकप्रयोगः प्रायश्चित्तान्तो विरचितः ॥

For the work see L 2392. It belongs to Āsvalāyan School. The opening verse नमामि पार्व्वतीसूनुं etc, etc, is preceded by the three opening verses of Nārāyana Bhatta's Prayogaratna.

The MS. lacks the concluding verse quoted in L. 2392.

379.

2722. **सप्तपाकसंस्थाः ।** *Saptapākasaṃsthā.*

By Divākara, son of Mahādeva.

For the MS. and the work see L. 3220.

380.

2971. **आग्रयणप्रयोगः ।** *Āgrayaṇaprayoga.*

By Rāya Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×5 inches Folia, 13. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in ślokas, 390 Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete

Rāya Bhaṭṭa, the author, was a son of the daughter of Kamalākara Bhaṭṭa, the well-known Smṛti compiler.

इति श्रीकानकुर्त्त्युपनामकभट्टवीरेश्वरात्मजमीमांसकभट्टकमलाकरदुहितृसुत-रायभट्टकृतः सोपोद्घात आग्रय[ण]प्रयोगः समाप्तः ।

The present MS. was copied by a son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa. It is a good, old MS.

पुस्तकमिदमयाचितनीलकण्ठभट्टसुतायाचितवैद्यनाथेन लिखितं स्वार्थं परोपकृतये च ।

It begins :—

विश्वेशं पितरौ नत्वा भट्टमातामहानपि ।
रायभट्टेन विदुषा नवान्नेष्टिर्विविच्यते ॥
अथाग्रयणकालः । अथाग्रयणस्य विकृतित्वेन य एव सर्व्वासां विकृतीनां कालः स एव आग्रयणस्यापि कालः ।

It opens with a short disquisition on the rite,

381.

2957. संस्कारदीपिका। *Saṃskāradīpikā.*

By Dhuṇḍhirāja Bhaṭṭa, son of Pantojī Bhaṭṭa, son of Lakṣmaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10×4¾ inches Folia, 70 Lines, 9 10 11 on a page Extent in Ślokas, 1800 Character, Nāgara Date, Samvat 1726 Appearance, discoloured Complete

Colophon —

इति श्रीमल्लक्ष्मणभट्टात्मज—पंतोजीभट्टसुत—ढुंढिराजभट्टविर-
चितायां संस्कारदीपिकायां स्थालीपाकप्रयोगः समाप्तः।

The date of the MS. preceding the colophon in a later hand. संवत् १७२६ समए कार्त्तिकसुदी पुरनवसीकं ह पुस्तकं लीप्य।

The maṅgalācaraṇa of the work.

श्रीरामं श्यामलं शान्तं रावणध्वंसकारकम्।
सच्चिदानन्दरूपं तं वंदे लोकैकपालकम्॥
गणेशं शारदामम्बां पितरं च पितामहम्।
प्रणम्य ढुंढिराजेन क्रियते दीपिका त्वियम्॥

The object of the work.

तत्र श्रीमन्नारायणभट्टपादैः प्रयोगपारिजातादिभिश्च प्रचुरशास्त्रार्थानां सविस्तरेण च प्रयोगाणामुक्तत्वात् नात्र किंचिदधिकं वक्तव्यमस्ति। तथापि बालानां वैदिकानां च षोडशकर्म्मणां तत्तत्प्रयोगकलनासम्भवात् तदाकलनात् संक्षेपेण प्रयोगानुष्ठानं यथामति वच्मि।

On the obverse of the first leaf :—यज्ञेश्वरभट्टलोध्योपनामकानामिदं पुस्तकम्।

382.

7987.

Substance, country-made paper 15¼×3 inches Folia, 15 Lines, 6 on a page Character, Bengali Date Śaka 1718 Appearance, fresh Complete

It relates to the Ṛgvedivahnisthāpana and opens with the maṅgalācaraṇa of Kāleśi, on which apparently it is based in the main.

Beginning:—ॐ नमो गणेशाय ।

नारायणं नमस्कृत्य नमस्कृत्य पदं गुरोः ।
निरूप्य यत्नतः सूत्रमाश्वलायनसंज्ञितम् ॥
सरस्वतीं नमस्कृत्य शौनकञ्च महामुनिम् ।
गृह्यार्थं विशदं कुर्म्मो बह्वृचां कर्म्मसिद्धये ॥

यद्यपि शौनकीये गृह्ये सनकार्थप्रतिपत्तिर्विदुषां जायते तथाप्यपठितवेदानां मन्त्रप्राप्तिरेव न स्यात्तदर्थमारम्भः ।

विवाहो बीजसेकश्च पुंसीमन्तकजातकम् ।
नामनिष्क्रामणं प्राशचूडोपनयनं दश ॥

तत्र सर्व्वकर्म्मणां प्रथमं मूलभूता कुशण्डिका कथ्यते ॥ यत्र क्वचिद्बोद्धव्यम् । तत्रैव विधिः प्रत्येतव्यः ॥ प्रथमं सङ्कल्प्याग्निस्थापनयोग्यं बाहुमात्रं स्थण्डिलं गोमयेनोपलिप्य प्रादेशमात्रं समिधमादाय तया षड्रेखा उल्लिखेत् ॥

No Colophon.

Post Colophon:—वय्वेकगोचेन्दुमिते शकाब्दे
नत्वा पदौ तौ भृगुलाञ्छनस्य ।
स्वकीय-चर्थैः प्रतिपादनाय
प्रालेखि शास्त्रञ्च खगेश्वरेण ॥

383.

2963. प्रयोगभूषा । *Prayoga Bhuṣā.*

Substance, country-made paper 8⅓ × 4 inches Folia, 46. Lines, 12, 13 on a page Extent in ślokas, 790. Character, Nāgara Appearance, discoloured. Incomplete at the end

It begins:—

अथ सप्त संस्थाः ॥

तत्र श्रावण्यां पौर्णमास्यां श्रवणाकर्म्म सर्पबलिश्च ॥ आश्वयुज्या-

माश्वयुजीकर्म्म। आग्रयणं च मार्गशीर्ष्यां प्रत्यवरोहणमिति। पञ्च।
पिण्डपितृयज्ञः। अष्टकाश्राद्धमिति॥

तत्रादौ श्रवणाकर्म्म सर्पबलिश्चेति द्वयमुच्यते। इदमत्र सूत्रं।
श्रावण्यां पौर्णमास्यां श्रवणाकर्म्माज्यतसक्तूनां॰ तावतो बलीस्तद्धरेव
उपहरन्ति।

Topics.—

3B, इति श्रवणाकर्म्म। अथ सर्पबलिः, 5A, इति श्रवणाकर्म्मप्रयोगः,
अथ सर्पबलिप्रयोगः; 6A, इति श्रवणाकर्म्मसर्पबल्योः प्रयोगद्वयं॥ अथाश्व-
युजीकर्म्म; 7A, अथाश्वयुजीकर्म्मणः प्रयोगः, 7B, इत्याश्वयुजीकर्म्मप्रयोगः,
अथाग्रयणं—सजूरित्यादि आग्रयणसूत्रम्, 8B, अथाग्रयणप्रयोगः, 9B, इत्या
ग्रयणप्रयोगः, अथ प्रत्यवरोहणं, 11A, अथ प्रत्यवरोहणप्रयोगः; 12A, इति
प्रत्यवरोहणप्रयोगः, अथेदानीं पूर्व्वेद्युः श्राद्धादौ पिण्डपि[तृ]यज्ञतन्त्रस्यापेक्षितत्वात्
प्रकरणान्तरगतोऽपि पिण्डपितृयज्ञ उच्यते। तत्रेदं श्रौतसूत्रं अमावस्यायामपराह्णे॰
स्तृणं द्वितीयमुन्नित इति; 16B, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, 18A, इति पिण्ड-
पितृयज्ञप्रयोगः, अथ पूर्व्वेद्युरष्टकान्वष्टकाश्राद्धानीति त्रयमेका संख्या, 19A, अथ
पूर्व्वेद्युः श्राद्धप्रयोगः; 20A, इति पूर्व्वेद्युः श्राद्धप्रयोगः, अथाष्टम्यामष्टकाश्राद्धं,
21B, अथाष्टकाश्राद्धप्रयोगः; 22B, अथान्वष्टकाश्राद्धं, 24A, अथान्वष्टका-
श्राद्धप्रयोगः, 26A, इत्यन्वष्टकाश्राद्धप्रयोगः।

26A अथ माघ्यावर्षश्राद्धं अष्टकावत् कुर्य्यात् ……… अथ पार्व्वणश्राद्धं;
33A, इति प्रयोगभूषायां पाकसंस्थाप्रयोगः।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु, अथ सर्व्वेषां होमानां प्रकृतित्वात् स्थालीपाक उच्यते।

The name of the work *Prayoga Bhūsā* is to be found only in leaf 33A It gives expositions first, of the sūttra on a sacrifice, then the details in its performance. It belongs to the school of Āsvalāyana.

14B, अप्सु इतरौ प्रक्षिपेत्। तेनाश्वलायनानां जले प्रक्षेप एव पिण्डानां
सर्व्वमुख्यः पक्षः

29A, पितृस्थानेष्वेव होमो नान्येष्वित्यन्ये। नाश्वलायनपरं शाखान्तर-
परं चेति।

Prayoga Bhūṣā, unknown to Aufrecht, seems to be a very comprehensive work, of which the present MS seems to contain a mere fragment. The author's name does not appear in any of the leaves; he speaks of Nārīdharmamīmāṇsā as another work of his.

As shown above, it begins with Saptapākasaṃsthā. As there is Saptasomasaṃsthā, there is also Saptapākasaṃsthā or a set of seven sacrifices enumerated at the beginning, in which cooked rice is offered In leaf 33A, Pākasamsthā ends, and sthālīpāka begins. The MS abruptly comes to an end, while dealing with the latter.

The authorities quoted and consulted.—

1B, कारिका, भट्टैः; 2A, जयन्तः, पारिजाते शौनकोऽपि; 2B, आपस्तम्ब, 3A, कारिका, सूत्रवृत्तिः, 8A, वृत्तिकृत्, 9B, ऋग्विधान, पैठीनसि, 14A, पृथ्वीचन्द्रोदये भविष्यवचनात्; 18A, कात्यायनसूत्र; 20B, उक्तं च निरुक्ते; 26B, कपर्द्दि-धूर्त्तस्वामि-हेमाद्र्यादयः, गृह्यपरिशिष्ट, गौड़ाः, इति मानवसूत्रमत्रमनुः, 27A, श्राद्धचिन्तामणिः; जयन्तभाष्य; 27B, शाकल-कारिका, शंखादिवाक्यैः, 28A, मत्कृतनारीधर्म्ममीमांसायां, देवत्रातभाष्य; 28B, कात्यायनभाष्य, 28B, सिद्धान्तभाष्य; 29A, श्राद्धचन्द्रिका; 29B, बौधायन, श्राद्धसार; 30A, स्मृतिसंग्रह, धर्म्मसार, उज्वलायां, 30B, ब्रह्मपुराणे; विधानपारिजाते; 31A, सनत्कुमारसंहिता; स्मृत्यर्थसार; 31B, मार्कण्डेयपुराणे; श्राद्धतत्त्वे; 32A, इति मैथिलाः; 33B, इति पितामह-चरणाः, प्रयोगपारिजातवचनात्; 34A, इति सांप्रदायिकाः, आदित्यपुराणे, 34B, कालादर्शे; महानिवन्ध बह्वृचकारिका; 35A, पारिभाषिके तु; 35B, बह्वृचपरिशिष्ट; इति पितृचरणाः, 37A, सुमन्तु; छन्दोगपरिशिष्ट; गौतमः; 37B, मत्स्यादौ; 38A, भविष्योत्तरे तु; प्रयोगदीपिका; 38B, गृह्यपरिशिष्टे; गृह्यभाष्यकारैः; 39A, प्रयोगरत्ने परिशिष्टेऽपि; 41A, प्रतिष्ठासारोक्तेः; 41B, शारदातिलके, क्रियासारे, 42A, वायवीयसंहितावचनात्, रामवाज-पेय्यां, कुण्डरत्नाकरे; 42B, सिद्धान्तशेखरे, 43A, मात्स्यवाक्यात्; तदुक्तं मूलागमे; 44A, मानवसंहिता; संग्रहोक्तेः; 44B, गारुड़े; प्रतिष्ठासारे; रूपनारायणमते, 45A, प्रतिष्ठासारे, इति कामिकोक्ताः,

384.

78. प्रयोगसर्व्वस्व । *Prayogasarvasva.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1390 Character, Nāgara Date, Sam. 1871. Appearance, tolerable Complete

Directions for the rituals of the sacramental rites, for a Brāhmaṇa householder. The compilation is anonymous and apparently belongs to the Ṛgveda, as there is the assertion "न मम" "not mine" after repetition of the deities' names, which is peculiar to the Ṛgveda, and as also the compilation opens with a salutation to Āśvalāyana. The maṅgalācaraṇaśloka, however, is borrowed from Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Prayogaratna

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीरामं सपरिवारं गणेशञ्च सरस्वतीं ।

आश्वलायन-तच्छिष्यान् प्रणम्य पितरं गुरुं ॥

अथ किञ्चित् संक्षेपेण प्रयोगमात्रमुच्यते । यजमानः कृता-भ्यङ्गादिः स्वलङ्कृतो दर्भपाणिः शुचिर्भूत्वा मङ्गलसम्भारं सम्भृत्य स्वलङ्कृते गृहे गोमयोपलिप्तभूमौ सोत्तरच्छदे भद्रासनेऽप्राङ्मुख उपविश्य स्वदक्षिणपार्श्वे संस्थाप्य उदङ्मुखमुपवेश्य रङ्गवल्लिकायुक्ते भूतले प्रस्थपरिमित[स्य] + + [प]रिमितस्य वा धान्यस्योपरि दक्षि-णोत्तरयोः सुवर्णरजतताम्रमृन्मयान्यतमकलसद्वयमव्रणं मनोहर-मलङ्कृतं शुद्धपुण्यजलपूरितं सपल्लवं निधाय सूत्रवेष्टितोत्तरकलशे पञ्च रत्नानि निक्षिप्य तदुपरि सिततण्डुलपूरितसपल्लवपात्रं निधाय तत्पश्चिमदेशे प्रतिवचनसमर्थांस्तद्दिवसे श्राद्धादिष्वभुक्तवन्तो निषिद्ध-प्रतिग्रहनिवृत्तान् शुचीन् सोत्तरीयान् दर्भपवित्रपाणीन् युग्मान् ब्राह्मणान् प्राङ्मुखान् आसने उपवेश्य गन्धपुष्पादिभिरभ्यर्च्य यथाचारं ॥ सुमुखश्च इत्यादि॰ लक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः इत्यादि ।

End :— ततो गृहप्रवेशनीयहोमः कार्य्यः । ततः शुभदिने स्वस्त्यादि वाचयित्वा स्वलङ्कृतः स्वलङ्कृतां रात्रावुपगच्छेत् ।

The last Colophon :— इति वधूसहितस्य गृहप्रवेशविधिः इति विवाहान्तप्रयोगः ।

Post Colophon :— इदं पुस्तकं लिखितं गांजीव्यासोपनाम स्वार्थं परार्थंच्च

इदं पुस्तकं समाप्तं ।

संवत् १८७१ शाके १७३५ जेष्ठ कृष्ण ६ गुरुवा ।

385.

2876. *A Gṛhya work by the son of Viśvanātha.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59 Lines, 16 on a page. Extent in slokas, 2800. Character, Nāgara of the early seventeenth century Appearance, discoloured. Incomplete

It begins :—

नत्वा गणपतिं देवीं मातरं पितरं तथा ।

स्मार्त्तकर्म्मोदितं सारमुद्धृत्य परिलिख्यते ॥ १ ॥

आश्वलायनशाखेऽस्मिन् सन्ति पद्धतयः शतम् ।

विनापुस्तकमार्गेण कर्म्म कर्त्तुं न शक्यते ॥ २ ॥

तदर्थं क्रियते यत्नः पाठशोधहितानि च (?)

सुलभोपायसिद्ध्यर्थं वैदिकानां तदुच्यते ॥ ३ ॥

भट्ट विश्वनाथ सुतो + + + + +

+ + + + + + + ॥ ४ ॥

पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।

ते पवित्राश्च योग्याः स्युःश्राद्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो बलिरेव च . इत्यादि ।

Mainly based on Bhatta Nārāyaṇa's Prayogaratna

On the obverse of the first leaf, it is called (in a later hand) विश्वनाथीया पद्धतिः

386.

6464. प्रयोगदर्पण । *Prayogadarpana.*

By Nārāyaṇa Yajvā, son of Cāyam Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10 × 1¾ inches. Folia, 172 Lines, 11 on page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Incomplete at the end

An authoritative compendium of domestic rites and observances, of the school of Āsvalāyana

Sl. 2 नत्वा गृह्यपतिं देवं मातरं पितरं तथा ।
आश्वलायनमाचार्यं शौनकादिमुनींस्तथा ॥

Sl 3. चायंभट्टसुतः श्रीमान् यज्वा नारायणो ह्यहं ।
प्रयोगदर्पणं नाम ग्रन्थं कुर्वे मनोहरम् ॥

For a description of the work and the authorities it quotes, see I.O. Catal. No. 469.

171B, अथ गुरौ सिंहस्थे अतिचारस्थे भृगुणा समसप्तकस्थे मूढत्वे च कार्याकार्यनिरूपणं । This is the last topic in this incomplete MS.

Among the authorities, is found Prayogapārijāta (171B—प्रयोगपरिजाते श्रीपतिः) omitted in I.O. Catal.

387.

2866. आपदेवीय प्रयोगः । *Āpadevīyaprayoga.*

Substance, country-made paper 8¼ × 5 inches. Folia, 18 Lines, 13 on a page Extent in slokas, 450 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, mouse-eaten Incomplete

अथाग्रयणप्रयोगो लिख्यते ।

The authorities consulted.

1A त्रिकाण्डमण्डन, कात्यायन, तन्त्ररत्न by पार्थसारथि, त्रिकाण्डमण्डनकार, धूर्तस्वामी, 1B बौधायन हेमाद्रि, दीपिका, 2A, आश्वलायन, आश्वलायनीय-स्मार्तसूत्र, शौनक; 2B, प्रयोगपारिजात; 6A, रुद्रदत्त, भरद्वाज,

दिनकरोद्योत 6B, नीतिसूत्र, सिद्धान्तभाष्य; 8A, कारिका; 9B, शाकल-कारिका; दशपुत्रकृतान्त्येष्टिपद्धति; 13B; ब्राह्मणभाष्ये मनुः 15B, कपर्दि-कारिका; 16A, वराहसूत्र; 16B, सत्याषाढ़; 17A, आश्वार्कभाष्य, 17B, नारायणभाष्य, नारायणवृत्तिः।

Topics: 6A, इत्यापदेवकृताग्रयणप्रयोगः, अथ जातेष्टिः; 6B, इत्यापदेवीये जातेष्टिनिर्णयः, अथ आहिताग्न्योर्दम्पत्योः दाहाग्निविषयकाणां वचनानां व्यवस्था, 10B, इत्यापदेवीये दाहाग्निनिर्णयः, अथ गृह्याग्नेः पिण्डपितृयज्ञनिर्णयः; 11B, अथ विधुराधाननिर्णयः, 12B, अथ विधुरोपासनम्;

388.

6202. Two works.

I. ऋषितर्पणकारिका। *Ṛṣi-tarpaṇakārikā.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper 9½×5 inches Folia, 2 Lines 8 on a page. Extent in ślokas, 24 Character, Nāgara. Date, Samvat 1848 and Śaka 1713. Appearance, discoloured Complete

The number of kārikās—12.

Colophon:—इति अनन्तदेवकृत-ऋषितर्पणकारिका।

Post Colophon:—संवत् १८४८ शाके १७१३ प्रवर्त्तमाने दक्षणायने गते श्रीसूर्ये शृङ्गारतौस्था (?) माङ्गल्यमासोत्तममासे आश्विनमासे शुभे कृष्णपक्षे तिथौ १२ रविवासरेण लिखितं औदीच्यसिद्धपुरा दवे मथुरानाथ तत्पुत्रची०वैजनाथ स्वहस्तेन लिखितं वुंदीग्राममध्ये राज्य राव राजाजी श्रीविष्णुसिंहजी। श्रीआवुश्वरसन्निधौ।

Beginning:—श्री गणेशाय नमः।

अथ अनन्तदेवकृत-ऋषितर्पणोक्ता कारिका लिख्यते।
पौषस्य रोहिणीमष्टामष्टकां प्राप्य मध्यमां।
उदकान्तं समासाद्य वेदस्योत्सर्ज्जनं वहिः॥ १॥
स्नातव्यं विधिवत्तत्र स्थापयेदृष्यरुन्धती।
प्रवरांश्च ततोधीमान् कुर्य्यात् तेषां प्रतिष्ठितम्॥ २॥

II. ऋषितर्पणकारिका। *Ṛṣi-tarpaṇakārikā.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 4. Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1818 Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—इति ऋषितर्पणं समाप्तम्।

Post Colophon:—संवत् १८४८ शाके १७१३ प्रवर्त्तमाने दक्षिणायने गते श्रीसूर्य्ये ऋवारभौ ह्यामाङ्गल्यमासोत्तममासे आश्विनमासे शुभे शुक्लपक्षे तिथौ वारे रविवासरेण लिखितम्। औदीच्य सिद्धपुरा दवे मथुरानाथजी तस्यात्मज-चौ०जीववैजनाथ स्वहस्तेन लिखितं वुदिग्राम मध्ये राज्य रावराजाजी श्रीविष्णु सिंहजी। श्रीरस्तु दन्तिका। श्रीअवुश्वरसन्निधौ। आत्मा वीरेश्वराय नमः।

यादृशं पुस्तकं etc.

Number of kārikās, 26.

Beginning:— श्री गणेशाय नमः।

अथ ऋषितर्पणोक्तकारिका लिख्यते।
गणेशं पितरं नत्वा गुरुमानन्दरूपिणम्।
सम्प्रदायानुसारेण वक्ष्यामि ऋषितर्पणम्॥
पौषस्य रोहिणीमृक्षं चाष्टकां प्राप्य मध्यमां।
उत्सर्गस्तु प्रकर्त्तव्यः श्रावण्या गौणकालतः॥ २॥
सर्व्वसम्भारसंयुक्तं गच्छेत् पुण्यजलाशयम्।
उदकान्तं समासाद्य गुरुः शिष्यजनैर्युतः॥ ३॥

End :—विलोक्य सूत्रं त्वथ कारिकाश्च

ग्रन्थान्तरात् सारतरं प्रगृह्य

The second half of the stanza is wanting.

No. II. appears to be an amplification of No. I.

389.

1983. उत्सर्ज्जनोपाकर्मप्रयोग *Utsarjanopākarmaprayoga.*

Substance, country-made paper 7¾×4¾ inches Folia, 20 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 400 Character, Nāgara. Date (?) Appearance, old and discoloured Anonymous.

The ceremony of Utsarjana ends in line 2, 17A, where begins Upākarma.

1B, उपाकर्म्मदिने प्रातः शुचौ देशे सुस्नातः स्वासीनः आचार्य्यः शिष्यैः सह प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सुमुखश्चेत्यादिसंकल्पं कृत्वा शुभपुण्यतिथौ ममा०र्थं अस्थानोच्चारघोषणाध्ययनाध्यापनयजनयाजनादिभिः प्रमादिकैः प्रख्यापन-प्राध्ययन-प्रश्नपूर्व्वं प्रतिग्रहादिभिर्यज्जातं श्रुतीनां यातयामत्वं तत्परिहारद्वारा यान्यै-स्वाधीतानां श्रुतीनामाप्यायनार्थं सवीर्य्यसिद्ध्यर्थं माघ्यां पौर्णमास्यां अमुककल्पत्वेन विहितं तद्देशकालादिवशादेदविस्मृत्यादिदोषपरिहारार्थं ऊनकल्पत्वेन विहितं उपाकर्म्मदिने आदौ अन्तरितं उत्सर्ज्जनाख्यं कर्म्म करिष्ये। अयं मुख्यसंकल्पः।

17A. आचार्य्यः सुस्नातः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा अध्येतॄणा-मधीयानानामध्येष्यमाणानामध्याप्यानां च अस्थानोच्चारविच्छेदक्रोशघोषणाहृतह्रस्व-चारितवर्णानां पूर्व्वसवर्णागमलोपविलम्बितह्रस्वचारितवर्णानां श्लिष्टवर्णविघटन-दृष्टग्रस्तोद्दृष्टादिभिः प्रमादिकैः श्रुतीनां यज्जातं यातयामत्वं तत्परिहारार्थं सर्व्वेषां छन्दसामाप्यायनार्थं सवीर्य्यत्वार्थं (?) च नवोपनीतानां वेदग्रहणाधि-कारार्थमितरेषामुत्सृष्टानां वेदानां च पुनर्ग्रहणार्थं च यावदधीतमन्त्रराशित्वेन यद्दैवतोपासनया श्रौतस्मार्त्तकर्म्मानुष्ठानतया च यथावत्फलप्राप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थमद्य उपाकर्म्माख्यं कर्म्म करिष्ये।

The manuscript of Upākarma is incomplete.

On the upper margin of 22B this is attributed to Bhaṭṭa Nārāyana. The entry is in Bengali.

प्रयोगरत्नान्तर्गतउत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः उपाकर्म्मप्रयोगस्य अन्तिमं खण्डितं। ग्रन्थकर्त्ता भट्टनारायणः।

This is evidently wrong, as in leaf 2A it quotes Kamalākara, the grandson of Bhatta Nārāyaṇa.

390.

2454. **उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोग।** *Utsarjanopākarmaprayoga*

By Vāpubhaṭṭa belonging to the School of Āśvalāyana.

Substance, country-made paper 8½ × 4 inches Folia, 45. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 528 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured Complete

For the manuscript and the work see L. 3238.

It begins :—आश्वलायनमाचार्य्यं नत्वा च विमलेश्वरं

A short work entitled सभादीपदान is added at the end, as a supplement to the main work.

अथ आचारप्राप्तं सभादीपदानम् । उक्तं च गोपीनाथभट्टीयं ।

व्रीहितण्डुलपिष्टानां पलाष्टौत्या विनिर्म्मितम् ।
घृतवर्त्तिसमायुक्तं विमले कांस्यभाजने ॥ इत्यादि

Post Col. :—शके १७

391.

6462.

Substance, country-made paper. $10 \times 1\frac{1}{2}$ inches Folia, 14. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 350 Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Complete

A treatise on *utsarga* and *upākarma*.

Beginning :—श्री गणेशाय नमः ।

लेभिरे देवताः सर्व्वा यां समाराध्य मङ्गलम् ।
सा सर्व्वमङ्गला नित्यं करोतु मम मङ्गलम् ॥
श्रौतस्मार्त्तप्रणेतारं नत्वा नारायणं गुरुम् ।
सूत्रानुसारिणी ह्येषा पद्धतिस्तन्यते मया ॥

तत्रादौ किञ्चिदुच्यते । विशेषस्तु नारायणभट्टकृताध्यायोत्सर्गोपाकर्म्म-पद्धतावुक्तः । स ततोऽनुसन्धेयः । अत्र तु केवलं सूत्रानुसारिणी सरणिस्तन्मेणा लिख्यते । तत्रेत्थं यदेतदुत्सर्ज्जनं उपाकर्म्मदिने कार्य्यं तदेवाह । पुष्ये तूत्सर्ज्जनं कुर्य्यादुपाकर्म्मदिनेऽथवेति हेमाद्रिधृतखादिरगृह्योक्तवचनेन उपाकर्म्मदिने वोत्सर्गं कुर्य्यादिति ।

कथमुत्सृजेयुरितिचेदुच्यते उदकान्तं गत्वेति सूत्रम् ।

3B, इति उत्सर्गविधिः 4B, ततस्तस्मिन् वक्ष्यमाणक्रमेणोपाकर्म्म कुर्य्यात्—इत्यलं—5A अथोपाकर्म्मसरणिः— under this heading it gives the pratīkas or the initial letters of *mantras* from all the four vedas.

It ends with the pratīkas of the Atharvaveda—

End:—विंशतिमे नवमः। विंशतिमं कांडं समाप्तं। अथर्ववेदस्वरूपिणा परमात्मने नमः। तत उत्तरपूजां कुर्य्यात्..............अनेनोत्सर्गोपाकर्म्मणा तेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां न मम॥ उत्सर्गश्चार्द्धषष्ठान् मासानधीत्योत्सृजेयुरित्येवम्॥

392.

2941. **ग्रहयज्ञप्रयोग।** *Grahayajñaprayoga.*

For the MS. and the beginning and end of the treatise see L. 4070.

It treats of the method of offering sacrifices to the nine planets, as directed in the supplement to the Āsvalāyana Gṛhya sūttras, which should precede every one of the domestic rites.

The Saṃkalpa runs:—

'गर्भाधानादिषु अमुककर्म्मकर्त्तुं आदित्यादिग्रहानुकूल्यतासिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ग्रहयज्ञं करिष्ये।

28A, अयं च आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टोक्तो ग्रहमखः। आश्वलायनानामेव।

393.

2686A. **वेदपारायण विधि।** *Vedapārāyaṇavidhi.*

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 9¼ × 5¼ inches. Folia, 27. Lines, 5 to 8 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

Vedapārāyaṇavidhi begins—

अथ वेदपारायणं। तत्रादौ कलशस्थापनाद्युक्तं मह्दार्णवे।

तीर्थे देवालये गेहे प्रशस्ते सुपरिष्कृते।

कलशं सुदृढ़ं तत्र सुनिर्णिक्तं सुभूषितम्॥ इत्यादि

It ends in 3B.

The subsequent leaves contain 2686B for which see Catal. 253.

394.

3268. अन्वाधान। *Anvādhāna.*

Substance, country-made yellow paper 9×4 inches Folia, 7. Lines, 5 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh.

The leaves contain, at the left-hand upper margin, अन्वा॰ evidently the abbreviation of Anvādhāna. It is practically the same work as Catal. No. 251, but with more of ritual and less of anukramaṇikā.

5B. इति ऋग्विधानाद्युक्तो वेदपारायणविधिः। अथ प्रयोगः।

It begins:—

नत्वो-मा माधवौ देवौ ब्रह्मणे च स्वयम्भुवे।
ऋग्वेदमन्त्रदृग्भ्यश्च शौनकादिभ्य एव च॥ १॥
ऋग्विधानादिकं दृष्ट्वा ऋग्वेदे देवताक्रमम्।
वालखाणश्रोत्रियोऽत्र वक्ष्ये होमविधानकम्॥ २॥
सिद्धमन्त्रविधानेन जपहोमैर्द्विजोत्तमः।
तपसा स्वर्गमाप्नोति तपसा विन्दते महत्॥
तपोयुक्तस्य सिध्यन्ति कर्म्माणि नियतात्मनः।
विद्वेषणं संवननं विषघ्नं रोगनाशनम्॥
येन येनार्थमृषिणा यदर्थं देवता स्तुता।
स स कामसमृद्धश्च तेषां तेषां तथा तथा।
तानि कर्म्माणि च वक्ष्यामि विविधानि च कर्मणाम्॥
पुरश्चरणमादौ तु कर्म्मणां सिद्धिकारकम्।
स्वाध्यायाभ्यसनस्यादौ प्राजापत्यं चरेद् द्विजः।

395.

5879 पञ्चमहायज्ञपद्धति। *Pañcamahāyajñapaddhati* (*Āśvalāyanīyā*).

By Nīlakaṇṭha, son of Viśvanātha Bhaṭṭa, son of Śrīdhara Bhaṭṭa, son of Kṛṣṇa Śarmā, son of Śrīdhara

Substance, country-made paper $9\frac{1}{3}\times4\frac{1}{4}$ inches Folia, 19 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 380 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गोपालं गोपिसहितं मल्लारिं चंद्रलाम्बिकाम् (?)

प्रणम्य क्रियते पञ्च महायज्ञस्य पद्धतिः ॥

[श्री]श्रीधरस्य सूरेर्वै कृष्णशर्म्मा सुधीर्महान् ।

तत्सूनुः श्रीधरः प्राज्ञः विश्वनाथमजीजनत् ॥

तस्य पुत्रः कविः शान्तो नीलकण्ठ इति स्मृतः ।

तेनेयं विदुषां प्रीत्यै निर्म्मिता पद्धतिः शुभा ॥

अथ पञ्च महायज्ञाः ।

अथातः पञ्चयज्ञा इत्यारभ्य० तानेतान् अहरहः कुर्वीत इत्यन्तमन्वयः । This is from Āsvalāyana

देवयज्ञो भूतयज्ञः पितृयज्ञो ब्रह्मयज्ञो मनुष्ययज्ञ इति ।

यद्यदग्नौ जुहोति स देवयज्ञः । यद्बलिं करोति स भूतयज्ञः । यत् पितृभ्यो ददाति स पितृयज्ञः । यत् स्वाध्यायमधीते स ब्रह्मयज्ञः । यन्मनुष्येभ्यो ददाति स मनुष्ययज्ञः । तानेतान् यज्ञानहरहः कुर्व्वीत ।

ये ते पञ्चमहायज्ञाः । अकरणे प्रायश्चित्तार्थमुक्तं च बौधायनेन ।

11A, इति ब्रह्मयज्ञ, अथ वैश्वदेवः 15A, इति समस्य वैश्वदेवः, अथ भूतयज्ञः, 16B, अथ पितृयज्ञः; 17B, अथ मनुष्ययज्ञः 18A, अथगोग्रासः ।

Colophon :—इति श्रीमत्कृष्णभट्टसूरिसूनु-श्रीधरभट्टात्मज-विश्वनाथभट्टात्मज नीलकण्ठ बालुजकर इत्युपनाम ।

तेनेयं क्रियते पञ्चमहायज्ञस्य पद्धतिः । समाप्तः ।

Post Colophon :—श्रीलक्ष्मीन्द्रसिंहार्पणमस्तु ।

उद्धवगन्धे इत्युपनाम्नेयं लिखितं स्वार्थंश्च परार्थंश्च । सत्यमेव ।

396.

3013. **आहिताग्निमरणे दाहादि ।** *Āhitāgnimaraṇedāhādi*

By Bhaṭṭa Nārāyaṇa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 276 Character, Nāgara of the early eighteenth century Appearance, discoloured Complete

For the beginning of the work see L. 1338

It ends :—

प्रागादित्योदया[त्] होमं संकल्प्य न जुहोति चेत् ।
अन्याधिः पुनराधिर्वा गोभयं स्वामिसन्निधौ ॥

Colophon :—इत्याश्वलायनीयाहिताग्न्यंतेष्टिः समाप्ता ।

397.

2974. *The Same*

Substance, country-made paper 10×3¾ inches Folia, 20 Lines, 10, 11 on a page Extent in slokas, 350 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति नारायणभट्टकृते अहिताग्निमरणविधिः ।

A manual of rites on the death of a householder who has preserved sacrificial fires, according to the school of Āsvalāyana.

For the beginning of the work see L 1338 and I.O Catal. No. 479.

It ends :—आग्नेयाष्टाकपालं वैश्वानरं द्वादशकपालं इति काम्येष्टि-
व्याख्याता । छिद्रविष्का वाताश्च ब्राह्मणे व्याख्याता इति सूत्रकृताद्दा
+दिति ।

It does not agree at the end either with the I.O. MS. or with the "L" MS. which comes next. It is more detailed

398.

482. *The Same*

For this manuscript see L 1338.

Post Col. :—संवत् १७८६ कार्त्तीक सुदि चतुर्दश्यां भुमिवार इदं पुस्तकं
समाप्तं । इदं पुस्तकं गोविन्दभटजड़ी । यादृशं पुस्तकं दृष्टं etc.

399.

1853. अन्त्येष्टिपद्धति । *Antyeṣṭipaddhati.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 197 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara. Date, Śaka 1688 Appearance, old

For the work see I.O. Catal. No. 480 and L 195.

This is a part of Prayogaratna. 13A इति प्रयोगरत्ने सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

Subjects treated of are:—

आसन्नमरणस्य प्रायश्चित्तम्, प्रायश्चित्तेतिकर्त्तव्यताप्रयोगश्च, मोक्षधेनुदानम्, उत्क्रान्तिधेनुदानम्, वैतरणीदानम्, तिलपात्रदानम्, वपननिर्णयः, अन्त्येष्टिहोमः, प्रेतस्य चितौ संस्थापनं, पत्न्याश्चितायां संवेशः, दाहः, तिलतर्पणम्, प्रथमेऽहनि नवश्राद्धम्, अस्थिसञ्चयनम्, अस्थिसंचयनश्राद्धम्, अस्थिनिक्षेपः, द्वितीयादिदिनकृत्यम्, एकादशां वृषोत्सर्गप्रयोगः, एकोद्दिष्टश्राद्धम्, दानप्रयोगः, तिलपात्रदानम्, शिविकादानप्रयोगः, अश्वदानप्रयोगः, रुद्रगणश्राद्धम्, गोदानम्, शालग्रामदानम्, सपिण्डीकरणव्यवस्था, पलाशप्रकृतिदाहविधिः, पर्णशवदाहः, प्रेतश्राद्धाधिकारिक्रमः । नारायणवलिः, नागवलिः, पतितघटास्फोट, आहिताग्नेर्देशान्तरमरणे विशेषः ।

Besides the authorities given in the I.O. Cat., we notice the following:—

Devayānīya kārīka, 38A; Jātukarṇya, 38B; Vyāghrapāda, 39A; Jāvāli, 39B; Vṛddhavaśistha, 54B; Vīṣnudharma and Kālikāpurāṇa 55B; Brahmāṇḍapurāṇa, 57B; Devīpurāṇa, 65B; Visṇusaṃhitā, 82A; Agnipurāṇa, 87B; Bhavisyottara, 93B; Madanaratna, 112B; Pṛthvīcandrodaya, 113B; Hemādri, 115B; Laugākṣi, 117A; Reṇuka-kārikā, 121B; Smṛti-sāgara, 126A; Divodāsīya, 130A; Śuddhitattve Devalaḥ, 131B; Chandogapariśiṣta, 132A; Bṛhaspati, 141A; Vaija-vāpa, 143A—B; Mārkaṇḍeya and Visṇu-

purāna, 145B; Gautama and Aṅgirā, 148A; Yājñavalkya, 167B; Śivasvāmī, 168A; Bṛhad-vaśiṣṭha, 172A.

The Post Col. Statement:—

शके १६८८ सर्व्वजितनामसंवत्सरे वैशाखशुक्लप्रतिपद्यां भौमे इदं पुस्तकं मत्कगोपनाम्ना गदाधरभट्टसुतगोपालभट्टेन लिखित-मिदम् ।

400.

462 *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 14 Lines, 9, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old. Prose Generally correct Incomplete at the end, breaking off abruptly

For the work see L. 1329. Ends abruptly after वृषोत्सर्गं, many of the rites being in abridged form.

401.

488. *The Same.*

For the manuscript see L. 1329.

It comes up to अथ पालाशप्रकृतिदाहविधिः in the last but one leaf.

402.

8805. *The Same.*

Substance, country-made paper $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200 Character, Nāgara New Incomplete

Ends abruptly.

403.

90. **आहिताग्नेः अन्त्येष्टिपद्धतिः ।** *Āhitāgnerantyeṣṭi-paddhatiḥ.*

By Ananta Deva.

The MS. is noticed in L. 830.

404.

512. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 6. Lines, 18, 20 Extent in ślokas, 360 Character, Nāgara Date, Sam. 1782 Appearance, old Prose. Generally correct Complete

It ends :—

इत्थं सर्व्वमेतदाह भगवन्‌ः ।

पत्नी चेद्विधवा भूत्वा प्रमीयेत कदाचन ।

तदाग्निशून्यत्वान्निर्म्मन्थ्येनैव दह्यत ॥

पुनः परिग्रायाधाने स्वामिनो यदि सिध्यतः ।

पत्न्यै मृतायै प्रेताग्निं दद्यान्निर्म्मन्थ्यमन्यथा ॥

तथैवानेकभार्य्यस्य यद्येका तत्र प्रमीयते ।

नेच्छेत्‌ पुनर्विवाहं चेत्‌ निर्म्मन्थ्येनैव तां दहेत्‌ ॥

किन्त्वेतावदिहाप्यस्ति दग्ध्वा निर्म्मन्थ्येन वह्निना ।

उत्सर्गेष्ट्या त्यजेदग्नीन्‌ पुनस्तानादधीत च ॥ इति ॥

निर्म्मन्थ्येन दाहानन्तरं पुनराधेयनिमित्ते वा अग्निविच्छेदे सति अग्न्याधेयमेव नोत्सर्गेष्टिरिति समाप्तम्‌ ।

Col. :—इत्यनन्तदेवकृतान्त्येष्टिपद्धतिः समाप्ता ।

श्रीगणेशोजयति तराम्‌ ॥ इदं पुस्तकमयाचितोपनामकगङ्गा-रामसूनुवेणीरामेण लिखितं का सु एकादश्यां ।

On the reverse side of the 6th leaf, there is a complete copy of Vajrasūcikopaniṣad by Śaṅkarācārya.

Col. .—इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचितं वज्रसूचिकोपनिषत्‌ विभागोपनिषत्‌ समाप्ता ।

श्रीगणेशाय नमः । श्री सरस्वत्यै नमः । इदं पुस्तकं अया-चितोपनामक-गङ्गारामसूनु-वेणीरामेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च । संवत्‌ १७८२ कार्त्तिकशुद्ध त्रयोदश्यां । शुभं भवतु ।

405.

1872. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 19. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 300 Character, Nāgara Date, Śaka 1761 Appearance, old Complete

The Col. :—इत्यनन्तदेवकृताहिताग्नेरन्त्येष्टिः समाप्ता ।

Post Col. :—सर्व्वात्मारामनारायण अग्निहुत्तेन लिखिता सर्व्वरामः ।

संवत् १८ ॥ शके १७६१ ॥ साधारण-नाम-संवत्सरे कार्त्ति शुद्ध ॥ १ ॥ तद्दिने पुस्तक समाप्त ।

ग्रन्थसंख्या ३६१ ॥

406.

1877. आश्वलायनानामाहिताग्निमरणे दाहादौ विशेषः ।

Āśvalāyanānām āhitāgnimaraṇe dāhādau viśeṣah

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 20. Lines on a page, 9. Extent in slokas, 450 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured Complete

It begins :—अथाश्वलायनानामाहिताग्निमरणे दाहादौ विशेषः दुर्ब्बलावस्थं यजमानं संभावितसन्निहितमरणं ज्ञात्वा पुत्रादयोऽग्नीन् विहृत्य गोमयेन गोमूत्रेण तीर्थोदकेन कुशोदकेन च स्नापयित्वा शुद्धे वाससी परिधाप्य गोमयोपलिप्तायां वेद्यां दक्षिणाग्रान् दर्भानास्तीर्य्य तिलान् विकीर्य्य प्राक्शि[र]सं निवेशयेयुः ।

It ends in leaf 18B :—काष्ठपात्राण्याहवनीये प्रक्षिप्य अरणी गार्हपत्ये उलूखलमुषले दक्षिणाग्नौ निक्षेपेदित्युक्तं यमस्मृताविव्युत्सर्गेष्टिविधिः ।

Col. :—इति आहिताग्नेरन्त्येष्टिः समाप्तः ॥

There are two pages more, one gives the process of celebrating the Sapiṇḍīkaraṇam and the other dwells on the death of a brāhmana, keeping fire, in a foreign country.

Post Col. :—गुर्जरोपनामक रामचन्द्र दीक्षीतात्मज-पुरुषोत्तमेन लिखितं ।

In the next two leaves the topics are :—

(1) If the deadman kept fire, but his son does not, when is the sapiṇḍīkaraṇa to be performed ?

(2) If the person keeping fire dies in a foreign land, how is the sapiṇḍīkaraṇa to be performed ?

(3) When the son keeps fire but father did not, how is sapiṇḍīkaraṇa to be performed.

In the main work the authorities quoted are Devayājñika, Ananta Bhaṭṭa, Madanaratna, Viśvēsvarīya, Gṛhyakārikā and Trikāṇḍamaṇḍana, besides older authorites like Kātyāyana and Bharadvāja.

The topics treated of are:—7A. समस्त होमप्रयोगः, 8B. इति मृताग्निहोमः, 13A. इति श्रीरङ्गकृतः प्रेताधानप्रयोगः, 16B. अथ रजस्वलामरणे विधिः 17A. अथ सूतिकामरणे, 17B. अथ गर्भिणीमरणविधिः 18A. अथ आहिताग्नेः संन्यासमिच्छतः उत्सर्गेष्टिविधिः ।

407.

2268. नूतनान्त्येष्टिपद्धति । *Nūtanāntyeṣṭipaddhati.*

Substance, country-made paper. 11×4¾ inches. Folia, 4 Lines on a page, 9. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Worm-eaten. Complete

Col.:—इति साग्निक आश्वलायनोपयोगी नूतनान्त्येष्टिपद्धति समाप्तः ।

It begins:—अथ नूतनान्त्येष्टिपद्धतिर्लिख्यते आहिताग्निं चेद्व्याधिरतिपीड्येत्तदासावग्निभिः सह ग्रामाद्बहिः प्राच्यामुदीच्यामैशान्यां वा दिशि प्रशस्ते स्थले गत्वा यावदारोग्यं तत्र स्थित्वा आरोग्ये सति अग्निष्टोमं सोमं ऐन्द्राग्नं पशुमाग्नेयीमिष्टिं......कृत्वा वा ग्रामं प्रविशेत् ।

407A.

2227 परिभाषा (श्राद्ध) । *Paribhāsā.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches Folia, 3 to 6 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara Date, Samvat 1893 Appearance, fresh Prose

Colophon.—इति परिभाषा समाप्तम् ।

Post Col.:—आश्विनवद्यनवम्यां भूमिवासरे ।

The work is based mainly on the third chapter of the Grhyapariśiṣta of Āśvalāyana, which treats of Śrāddha.

It quotes from Yājñavalkya (3A), Parāśara 3A, Śaṅkha 3A, Grhyapariśiṣta (twice in 3B), Nārāyaṇa (3B), Saṃgraha (3B); Pariśiṣta (3B), Vṛttikāra 4B, Grhyapariśista (5B), Ācārya (6A), Pariśistakāra (6A), Ācārya (6A).

408.

2384. श्राद्धप्रयोग । *Śrāddhaprayoga.*

Of the Āśvalāyana school.

Substance, country-made paper 9¼×4¼ inches Folia, 6 Lines, 7, 8 on a page Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

The object of the work :—

अथ प्रयोगः

अथ आश्वलायनसूत्रकारिकानुरोधिश्राद्धप्रयोगो लिख्यते । पवित्रपाणिः etc.

अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां यथानामगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां अमुकश्राद्धं सदैवं साग्नौकरणं सपिण्डं पार्व्वणेन विधिना अन्नेन हविषा सद्यः करिष्ये ।

409.

1947. काम्यवृषोत्सर्गप्रयोग । *Kāmyavṛṣotsargaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9¾×4 inches Folia, 11 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara Date, Śaka 1716 Appearance, discoloured. Complete

There are two works :—

I. Kāmyaviṣotsargapaddhati by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara.

It begins :—

अथ शौनकोक्तकाम्यवृषोत्सर्गः । तत्र वृषलक्षणम् । जीववत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं त्रिहायनं द्विहायनं एकहायनं वा नीलं

कपिलं कृष्णं पिङ्गलं लोहितं श्वेतं वा एकवर्णमनेकवर्णं वा अव्यङ्गं जीवन्मातृकं यथासम्भवं वा वृषमुत्सृजेत् ।

लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे तु पाण्डुरः ।
श्वेतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो वृष उच्यते ॥

.... अथ कार्त्तिक्यां पौर्णमास्यां माघ्यां वैशाख्यां आश्वयुज्यां वा अष्टकासु च वा उत्सृजेत् । अथ प्रयोगः ।

10A, *Colophon*:—इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीरामेश्वरसूरि-सूनु-नारायणभट्टविरचिता काम्यवृषोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

II. An extract from the Smṛtikaustabha.

अथ स्मृतिकौस्तुभे वृषोत्सर्गकालः । कार्त्तिकीपौर्णमासी प्रसिद्धा । कालान्तरविधिर्हेमाद्रौ विष्णुधर्मोत्तरे... .. ....अष्टकासु च कर्त्तव्य इति । अत्रैव मातापित्रोः क्षयाहे तु विशेषेण प्रशस्यत इति कात्यायनः । वृषलक्षणं हरिहरः ।

It ends:—कात्यायनः । एकवर्णं द्विवर्णं वा वृषभं तु समुत्सृजेत् ।
यो वा यूथं छादयति यं वा यूथं च छादयेत् ॥

इति स्मृतिकौस्तुभे ।

The date of the MS.

शके १७४६ तारणनामसंवत्सरे कार्त्तिकशुद्धषष्ठ्यां तिथौ सौम्यवासरे दिनि इदं पुस्तक ग्रन्थ २०० लेखनं समाप्तम् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

Three lines and a half more in a different hand.

410.

10633. **स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धार ।** *Smārta Prāyaścittoddhāra.*

By Divākara, son of Mahādeva Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 43. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 750 Character, Nāgara Date, Śaka 1720 Appearance, old and discoloured. Complete.

This prescribes expiations for any flaw in moral character and religious and domestic duties of a Brāhmaṇ, and rites for pacification on account of ill-omens.

l chapter of the
Sráddha.
a 3A, Sañkha
3), Saṃgraha
ista (5B),

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि तन्यन्ते । तत्रादौ
नित्यप्रायश्चित्तानि वक्ष्यन्ते ॥

तत्रादौ शौचमाह मनुः ॥

शौचयत्नः सदा कार्य्यः शौचमूलो हि (दि)जः स्मृतः ।
शौचाचारविहीनस्य समस्ता निष्फलाः क्रियाः ॥

There are two leaves, containing a table of contents :—

१ नित्यशौचाचारविधिः, स्नानगुणाः, २ सन्ध्याग्निकार्य्यलोपप्रा० ३ ब्रह्मचर्य्य-लोप परिपूर्णा, प्रादुष्करणकालः, एकाहातिक्रमे, सूतार्कसन्ध्यावन्दन, सन्ध्या-त्रयलोपे, ४ अग्निकार्य्यलोपे............६ दुःस्वप्नप्रशान्ति, ७ क्षुज्जृम्भादिशान्तयः, ७ कर्णे ध्वनि-उत्पत्तिप्रा०, रजस्वलाभार्य्यागमनप्रा०, अयाज्ययजन ८ अभोज्य-भोजन............१५ अनुगतप्रा०, अन्वाहित अनुगतप्रा० १६ अन्वाधानोत्तर-प्रयाण, होमलोपप्रा०, पुनः सन्धानं, १८ इष्टिप्रायश्चित्तानि.................... . ३५ लुप्तप्रादुष्करणे, पञ्चयज्ञलोपे, देवयज्ञलोपे, वैश्वदेवाकरणे ; द्व्यहत्र्यह वा लोपे ; ३६ पञ्चमहायज्ञानामेकस्य वा लोपे .... ३८ अमाश्राद्धाकरणे, युगादि-श्राद्धाकरणे.........४२ समाप्तिसमये ज्ञाताज्ञातप्रायश्चित्तं ।

इति स्मार्त्तप्रायश्चित्तानुक्रमणिका समाप्ता । आत्मारामदेवस्य इदं पुस्तकं ।

Col. and Post Col. etc :—

42A. इति श्रीमत्कालोपनाम—भट्टरामेश्वरात्मजमहादेवद्विजवर्य्यस्य सूनुभट्टदिवाकरविरचित—स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धारे संक्षिप्तप्रयोगरूपेण नित्यत्वनैमित्तिकप्रायश्चित्तानि कारिकाद्युक्तानि निरूपितानि ॥

दिवाकरेण रचिता स्मार्त्तनिष्कृतिपद्धतिः ।
गुणग्रहैर्बुधैः सम्यगादरेण विभाव्यतां ॥
उक्तं कर्म्म यथाकाले दिवा कर्त्तुं न शक्यते ।
अकाले वापि तत्कुर्य्यात् उक्तस्याप्यपकृष्य वा ॥
आदित्यास्तमिते यावत्तारकादर्शने वह्नि ।
सायं होमं तदा कुर्य्यात् नोचेत्पुनर्नवनाड़िकेति ॥
...............(इत्याश्वलायनस्मृतौ) (42B) ।

After two more quotations on the same subject we have:—इति स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धारः समाप्तः।

इदं पुस्तकं चौंतामणदेवात्मज-आत्मारामदेवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च शके १७२० कालयुजनामसंवत्सरे अश्विनशुद्धपञ्चमी भानुवासरे तद्दिने समाप्तं श्रीसिद्धेश्वराय नमः इदं पुस्तकं आत्मारामदेवस्य लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च क्षेत्र टोंकें सिद्धेश्वर प्रसन् ।

411.

2026. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 850. Character, Nāgara of the eighteenth century.

Col.:—48A. इति श्रीमत्कालोपनामकभट्टरामेश्वरात्मजभट्टमहादेव-भट्ट-द्विजवर्य्यसूनुभट्टदिवाकररचित-स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धार-संक्षिप्तप्रयोग-नित्यनैमित्तिकप्रायश्चित्तानि कारिकाद्युक्तानि निरूपितानि श्री-कृष्णाय नमो नमः।

दिवाकरेण रचिता स्मार्त्तनिष्कृतिपद्धतिः।
गुणग्राहैर्बुधैः सम्यगादरेण विभाव्यताम् ॥

इति स्मार्त्तपद्धतिः समाप्ता।

Then commences a disquisition on upākarma.

केऽप्याहुः श्रावणीं कुर्य्यात् सर्व्वे सिंहगते रवौ।
परागेयं विधिं त्यक्त्वा तथैव गुरुमौढ्यताम् ॥

The disquisition ends in 49B.

There is a stray leaf marked स्मा. प्रा. १. which quotes from Prāyaścitta-cintāmani, Anantadeva and Kālekrta Smārtaprāyaścittam.

It ends:—इदं प्रायश्चित्तत्रयं विट्ठलेन लिखितम् ॥

See Stein 96. 311.

412.

6549. **आश्वलायनाह्निक ।** *Āsvalāyanāhnika.*

By Kāśīnātha Bhaḍa, son of Jayarāma Bhaḍa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches Folia, 61, of which the first two are missing Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 720 Character Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured.

Colophon :—इति श्रीमद्भड़ोपनामकजयरामभट्टात्मजकाशीनाथविरचितं आश्वलायनमाह्निकं समाप्तम् ।

It relates to the daily duties of a Brāhmana of the School of Āsvalāyana

413.

2058. सन्ध्या Sandhyā according to Āsvalāyana.

Substance, foolscap paper 6¾ × 4 inches. Folia, in two paginations 6+2 Lines on a page, 7 Extent in ślokas, 56 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Prose

The first six leaves are taken up with the प्रातः सन्ध्या and the other two leaves with the variations in the मध्याह्न and सायं सन्ध्या ।

414.

3936. **ऋग्वेदिवह्निस्थापन ।** *Ṛgvedivahnisthāpana.*

Substance, country-made paper 17 × 3¼ inches Folia 8 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Bengali Date, Śaka 1729 Appearance, discoloured Complete Remarkably correct

Colophon.—इति श्रीवासुदेवविशारदकृतोऽग्निस्थापनविधिराश्वलायन-शाखिनामृग्वेदिनाम् । ऋग्वेदिनामग्निस्थापनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon:—ॐ नमः रामचन्द्राय नमः शकाब्दाः १७२९ ।

Beginning :—अथ ऋग्वेदिनामग्निस्थापनविधिः ॥ अथ कर्त्ता निर्वर्त्तित-नित्यकृत्यः प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य स्वस्ति वाचयित्वा प्रकृतं कर्म्म सङ्कल्प्य परित इषुमात्रावरं स्थण्डिलं विधाय गोमयेनोपलिप्य समिधा कुशमूलेन वा मध्ये रेखा उल्लिखेत् ।

This is a very clear manual for the establishment of the sacred fire for the Ṛgvedi Brāhmaṇas of the Āsvalāyana school in Bengal.

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE ṚGVEDA. SĀṂKHĀYANA SCHOOL.

415.

10092. **शाङ्खायनसूत्रपद्धति (क्रतुरत्नमाला)।**

Sāṅkhāyanasūttrapaddhati (Kraturatnamālā).

By Viṣṇujī Kavi son of Śrīpati.

Being a commentary on the Sāṅkhyāyana Sūttra.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 158. Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

The first leaf is a restoration.

Pūrvārdha only.

Beginning:—

वन्दे मुदे दारितविघ्नवृन्दे
 कन्दे मुकुन्दीयपदारविन्दे ।
यं देवमिन्द्रोपि देववन्दे (?)
 सन्देहभेदेन मयीह वन्दे ॥
कालिन्दीनीरनीलोत्तरलितलहरीसङ्गसिङ्गत्तरङ्गा
गङ्गातुङ्गाङ्गसङ्गा दिशति दिविषदोमंगतापांगभंगान् (?) ।
यासानङ्गारिसंगा म्टगसुभगदृशौ दृक्तरङ्गप्रभङ्गा
निंगद्भृङ्गालितुङ्गा वितरतुमयि वानङ्गसङ्गार्द्धभङ्गाम् ॥
न्यायाम्भोनिधिमग्नविप्रपटली मुद्धर्तुमप्युद्भटाः
सिद्धान्ता भुवि जाग्रति प्रतिदिशं यस्य प्रसन्नोक्तयः ।
मीमांसाद्वयसारपारमगमत् यच्छेमुषी लीलया
तं वंदे बलभद्रमिश्रचरणाम्भोजं जगन्मङ्गलम् ॥
यद्वक्त्राम्बुरुहाङ्गनस्थितितले वाणी नरीनृत्यते
श्रुत्यर्थानुगहावभावरचनाचातुर्यलीलावती ।
यच्चेतो यदुनन्दनाम्बुजपदद्वन्द्वे द्विरेफायते

सेवे श्रीपतिशर्म्मणः पदकञ्जद्वन्द्वं पितुस्तद्विदे ॥

यद्वाकृतरङ्गा विविधार्थसङ्गा गङ्गातरङ्गा इव + पुनन्ति

वन्दे तदिन्द्रो(न्द्र)ज्ज्वलसद्गुणोत्थसत्कीर्त्तिगङ्गाधरपादयुग्मम् ॥

अथ शांखायनसूत्रानुसारेण अग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते ॥

इति द्विवेदिश्रीश्रीपतिपुत्रविष्णुशर्म्मविरचितायां शाखायनसूत्रपद्धतौ क्रतुरत्नमालाभिधायामष्टमोध्यायः समाप्तः । सूत्रपूर्व्वार्द्धं समाप्तम् ।

Then follows the genealogy of the author

आसीद् गुर्ज्जरमण्डले शिवपुरी काशी यथा शीविशो (?)

द्रूपोशेषेनेति (?) विनिर्म्मिता गिरिसूतानन्दार्थमन्वार्थिना (?) ।

विद्वन्मण्डलमण्डिताखिलमही या पाटलाख्याभिधा

तस्यां वेदविचारभेदचतुरश्चण्डांशुनामा द्विजः ॥ १ ॥

सम्राड्भूषणभूषणं समभवत्तस्यात्मनो वामनः

विद्यासागरपारगस्त्रिभुवनप्रख्यानसत्कीर्त्तनः ।

यः पञ्चाधिकषष्टि [च्छा] यनयुतो ऽप्यागत्य देशान्तरात्

दृष्ट्वादृष्टवशादभीष्टजनताविष्टं विनष्टं कुलम् ॥ २ ॥

कष्टाक्रष्टमना विदर्भनगरे दृष्ट्वा विशिष्टं कुलं

स्वाभीष्टामुदुवाह सन्ततिपथं द्रष्टुं पुनः कन्यकां ।

आदित्यप्रमुखा बभूवुरचिरात्तस्यात्मजाः ॥ समये (?)

ख्याता वैदिककर्मममर्म्मकुशलाः साक्षान्मुनीन्द्रा इव ॥ ३ ॥

आदित्यस्य सुतो जनार्द्दन इति ख्यातो वरिष्ठो गुणैः

यस्यास्ये विललास वेदविहिता विद्यानवद्याखिला ।

तारुण्यविधिधर्म्मकर्म्मनिरतस्तस्योच्यते किं मया ॥

यस्याज्ञायतने समार्द्धमवसद्रामः स्वयं भार्गवः ॥ ४ ॥

किञ्च श्रीभृगुनन्दनो निजमुखाम्भोजेन यस्यादिशत्

विद्यामात्मनिगूढतत्त्वमननप्रख्यायिनामात्मवित् ।

अब्दार्द्धेऽथगते प्रयानसमये रामेण यः सत्कृतः

स्वाभीष्टं वरमादिशेति वचसा वव्रे वरांस्त्रीन् मखः (?) ॥ ५ ॥

प्राप्तेऽन्ते यमकिङ्करेऽतिविकलेऽ क्षेमंकरे शङ्करं
वीक्षेहं तव देव देवपरमं वेदान्तवेद्यं महः ।
मद्वंशे विमलं स्ववेदसहितां विद्यामनिन्द्यां तथा
याचे ऽहं भवतो नतो मम कुले वेदीमभेद्यां पुनः ॥ ६ ॥
जज्ञे तस्य जनार्दनस्य तनयः श्रीनीलकण्ठाभिधो
येनार्थ्येण तिलङ्गदेशवसतेः विप्रात् क्रमं दुःक्रमं ।
पूर्णं तूर्णमधीत्य वेदविदुषा पश्चान्महीमण्डले
ऽखण्डेपि क्रमशः क्रमोतिजगदे मेधाविषु ब्रह्मसु ॥ ७ ॥
तस्यासीत्तनयो विनीतविनयो भानुः क्षमानूपमः
यो विप्रान् श्रुतिकर्म्ममर्म्मजलधौ मग्नानपारे भृशम् ।
उद्धर्तुं विदधे श्रुतिस्मृतिरहस्यार्थं पुमर्थप्रदम्
पश्चान्ते शिवभक्तिरक्तिवशतो मुक्त्या बिमुक्तां ययौ ॥ ८ ॥
जज्ञे तस्मात् सहजविलसद्रागविलासोर्म्मिसिन्धुः
निष्ठानि(शि)ष्ठीकृतमुनिवशिष्ठादिशिष्टप्रतिष्ठः ।
यो मन्त्राणां फलमविकलं प्राप पाठार्थबोधा-
चारत्यागैः स दिशतु जगन्नाथनामा मतिं मे ॥ ९ ॥
सूनुस्तस्य सपत्नलक्षकुमदानन्दाय मन्दाकिनी-
नीरस्पर्शविधूतकायकलुषो जातो विधुस्पर्द्धनः ।
नाम्ना श्रीपतिरित्यसावभिहितः पित्रा तथापि क्षपा-
नाथस्याविकलं कलंकरहिते सादृश्यमस्मिन् मुधा ॥ १० ॥

11. यद्वक्त्रं—Here ends the MS.

416.

3496. अग्न्याधेयप्रयोगः । *Agnyādhyaprayoga.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 8 Lines, 12 on a page Extent in slokas, 300 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अग्न्याधेयस्य प्रयोगो वक्ष्यते । तस्य प्रथमायामिष्ट्यामग्निरग्निः पवमानस्य देवता पौर्णमासं तन्त्रं विशेषो वक्ष्यते । अग्निमग्न

आइ वह सोममाइ वह। This is quoted from Sāṃkhāyana Śrauta Sūtra I. 5. 2. इत्यादि

7B. इत्यग्निहोत्रहोमः समाप्तः।

आहिताग्निर्यदा प्रवासोन्मुखस्तदाग्नीन् प्रणीय आचमनं कर्म्माङ्गं कृत्वातिक्रम्याहवनीयं तस्य पश्चात् स्थित्वा तमेव उपतिष्ठते प्रांस्य पशून् मे पाहीत्यनेन।

8B. इति प्रवासोपस्थानम्। इदानीं पिण्डपितृयज्ञ उच्यते। अमावास्यापराह्णे कर्त्तव्यः। दक्षिणाग्नेरेकोल्मुकं प्राग् दक्षिणां दिशं प्रणयेत्।

Eight lines only of this portion. It comes abruptly to an end.

417.

1965. अन्वाधानक्रमः शाकलसंहितायाः।

Anvādhānakramaḥ Śākalasaṃhitāyāḥ

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 14. Lines on a page, 10. Extent in Ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃ 1864. Appearance, fresh. Complete. Prose.

Col.:—इति शाकलसंहितायां अन्वाधानक्रमः

Post Col.:—अग्नि, सोम, &c. 37 gods are named. एताः सप्तत्रिंशत् प्रधानाङ्गदेवतास्तिलाज्यद्रव्येण यक्ष्ये। इति पूर्व्वं संकल्प्य। पुनरत्र प्रधानं अग्निमीळ इत्यादि समानीव इत्यन्तानुक्त्वा हवनं कुर्य्यात्। इत्यन्वाधानं।

संवत १८६४ बहुधान्याब्दे ज्येष्ठ कृष्ण १३ त्रयोदश्यां ब्रह्मोपनामकेन वासुदेवेन लिखितम्॥ श्रीरस्तु॥

It begins:—अथ कमलाकरभट्टीवचनम्। तत्र मन्त्रः।

ब्राह्मणाः सन्तु वैश्यान्ताः याजयन्तु समाहिताः।
वेदानाञ्चैव दातारः त्रातारः सर्व्वदेहिनाम्॥
जपैर्होमैस्तथा यज्ञैः दानैश्च विविधैः पुनः
देवानाञ्च पितृणाञ्च तृप्त्यर्थं याजकाः स्मृताः॥

Anvadhāna is a ceremony for putting in Samids in the fire. See Śrautapadārthanirvacana p. 12, para. 68. The

present work is a liturgy for performing this ceremony. Authorities consulted:—कमलाकर भट्ट, वाष्कलसंहितायां शांखायनसूत्रं, चरणव्यूह and कौषीतकी,

418.

5933. संस्कारप्रयोगदीप। *Saṃskāraprayogadīpa*

By Dayā Śaṅkara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 64 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of modern hand Appearance, fresh. Incomplete at the end

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः।

अमृतवचनदानात् जन्मनाशादिदुःखं
व्यपहरति जनानां पादपद्मानतानाम्।
य इह सदयमूर्त्तिर्ज्ञानविज्ञानसिन्धुः
स मम गुरुरुदारः साधयत्विष्टसिद्धिम्॥
विधिसुरारिपुरारिसुराधिप-
प्रमुखदैवतसेवित ईशजः।
स्वयमपीश्वर इष्टसमर्पणो
विजयतां जयताद्भवनाटकः॥
श्रुतिवचनभराच्यसिन्धु-सांख्यायनमुनिभाषितचारुसूत्रवर्त्तिः।
विमलमतिमहःप्रकाशितार्थो जयति सदा जगति प्रयोगदीपः॥
धरणीधरनन्दनेन काश्यां
सदयाशङ्करनागरद्विजेन।
क्रियते अवरः प्रयोगदीपो
यत आविर्भविता क्रियाकलापः॥
सतां परार्थे स्वतएव वृत्तिः
प्रवर्त्तते तेन ततोऽर्थनीया।
प्रारब्धसन्दर्भविशोधनाय
छायाकृते कल्पसमर्थयेत॥

A manual of sacramental rites belonging to the school of Sāṃkhyāyana. The author was a Nāgara Brāhmaṇa.

Topics treated of—

6B, अथातः पाकयज्ञान् व्याख्यास्यामः; 9B, ततो नित्यहोमः; 10B, इति श्रीमद्व्यवहारिकोपाख्यधरणीधरसूनुना दयाशङ्करेण विरचिते श्रीशांखायनगृह्यसूत्रस्य संस्कारप्रयोगदीपे संस्कारादिनिर्णयः समाप्तः ॥ अथाभ्युदयिकश्राद्धम्; 33A, ०आभ्युदयिकश्राद्धविचारः । अथ मातृपूजनम्, 51A, हविष्याणि, 55B, इति पार्व्वणश्राद्धम्; 56A, अथ वृद्धिश्राद्धम्, 56B, अथैकोद्दिष्टम्; 57B, अथ सपिण्डीकरणम्; 62A, अथ श्राद्धकालविधिः, 62B, अथ खण्डतिथिरुच्यते, 64A, अथ संक्रान्तिरुच्यते, 64B, इत्यादि स्मृत्यर्थसारे श्राद्धकालनिर्णयः— अथ पर्व्वनिर्णय उच्यते ।

The manuscript breaks off abruptly.

419.

5803. *The Same.*

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 10 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara Date, Samvat 1936 Appearance, fresh A mere fragment

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः ।

नान्दीश्राद्धोत्तरं मण्डपोद्वासनात् प्राक् कानिचित् वर्ज्यान्याह ।
निर्णयदीपे गार्ग्यः ।
नान्दीश्राद्धे कृते पश्चात् यावन्मातृविसर्ज्जनं ।
दर्शश्राद्धं क्षयश्राद्धं स्नानं शीतोदकेन च ॥

2A, इति श्रीमद्व्यवहारिकोपाख्यधरणीधरसूनुना दयाशङ्करेण कृते शांखायनगृह्यसूत्रस्य प्रयोगदीपे मण्डपोद्वासनप्रयोगः ।

9A, ० पुण्याहवाचन प्रयोगः ।

9B, ० कारिकाकारोक्तस्वस्तिवाचनप्रयोगः ।

10A, ० पुण्याहवाचनदेवतानिर्णयः ।

10B, ० अतिसंक्षिप्तरुद्रकल्पद्रुमोक्तो बौधायनानुसारी स्वस्तिवाचनप्रयोगः सम्पूर्णः । समाप्तः ।

Post Colophon :—भा० व० २ के संवंत् १९३६ ।

420.

6231. **जलाशयोत्सर्गविधिः ।** *Jalāśayotsargavidhi.*

As directed by Śāṃkhāyana and Kātyāyana.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 3. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 60. Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Beginning :—

2B, अथ वापीकूपतडागादेः शांखायनोक्तोत्सर्गविधिः । तथाच सूत्रम् :— अथ पुष्करिणीकूपतडागानां शुद्धे पक्षे पुण्ये वा तिथौ पयसा यवमयं चरुं श्रपयित्वा तन्नो अग्न इति द्वाभ्यां............ ....इति वारुण्यादिप्रभृति प्रदक्षिणं जुहुयात् । अथास्य प्रयोगः ।

इति शांखायनोक्तजलाशयोत्सर्गविधिः । अथ कात्यायनोक्तः प्रतन्यते ।

Last Colophon :—इति कात्यायनोक्तो जलोत्सर्गः ।

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE ṚGVEDA, ŚAUNAKA SCHOOL.

421.

2684. शौनकोक्त-पवमानविधिः । Śaunakokta Pavamānavidhi

Substance, country-made paper 9¼ × 5¼ inches Folia, 8 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 150 Character, Nāgara Date (?) Appearance, fresh Complete

The Saṃkalpas run thus—

1B. कर्त्ता कृतनित्यक्रियः पवित्रपाणिः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा अमुकगोत्रोत्पन्नस्य अमुकशर्मणो मम जन्मजन्मान्तरार्ज्जित-अघनिवृत्तिद्वारा ब्रह्मादिपदप्राप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वरवेदपुरुषप्रीत्यर्थं च पावमानसूक्तपठनमयुतसंख्यं करिष्ये ॥

2A. देशकालौ स्मृत्वा कृतस्य पवमानजपस्य संपूर्णतासिद्ध्यर्थं तद्दशांशेनाज्येन तिलैर्होमं करिष्ये इति संकल्प्याचार्य्यः ब्रह्मर्त्विजादीन् वृत्वा निर्विघ्नतासिद्धय इत्यादि ॥

422.

432. पवमानहोमविधिः शौनकोक्तः (?) । Pavamānahomavidhi

Substance, country-made paper 8½ × 3½ inches Folia, 11. Lines, 7 on a page Extent in Ślokas, 140 Character, Nāgara Appearance, oldish Generally correct Complete

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पवमानहोमप्रयोगः

तत्रोक्तम्ऋग्विधाने

स्वादिष्ठयेति गायत्रीपावमानीर्जपेद्द्विजः ।

पवित्राणां पवित्रन्तु पावमानीः ऋचो जपेत् ॥ १ ॥

प्रयतोऽप्सु निमज्ज[ं]स्तु सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ।

एतासां कीर्त्तनं पुण्यं श्रवणं धारणं तथा ॥ २ ॥
याथातथ्येन च ज्ञात्वा ब्रह्मलोकं समश्नुते ।
ततः कल्मषनाशाय पावनाय शिवाय च ॥ ३ ॥
स्वादिष्ठयेति सूक्तानां सप्तषष्टिरिहोदिता ।
दशोत्तराण्यृचाश्चैव पावमानीः शतानि षट् ॥ ४ ॥
एतज्जुहूं जपंश्चैव घोरं मृत्युभयं हरेत् ।
व्याधिभ्यः परिमोक्षञ्च लभते नात्र संशय इति ॥ ५ ॥

ततोऽत्रादौ पवमानसूक्तपठनक्रमः ।

पौरुषं पावमानञ्च तमंह इतीति च ।
सकृज्जप्त्वास्य वामीयं ब्रह्महत्यायुतं जपेत् ॥ ६ ॥

ततोऽत्र जप-होम-संख्या चोच्यते

अयुतं प्रजपेत् सर्व्वं दशांशं प्रत्यृचं हुनेत् ।
समिच्चर्व्वाहुतिभिः पायसं त्रिमधुप्लुतम् ॥ ७ ॥

End:—आचार्य्याय सकलसा सालङ्कारां प्रतिमां दत्त्वा कपिलां गां सवत्सां च दत्त्वा ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्त्वा ब्राह्मणभोजनसंकल्पं कृत्वा अन्येभ्यो भूयसीं दत्त्वा कर्म्म।

Col.:—श्वनकोक्त(?) पवमानविधिः समाप्तम् ।

423.

2991. पवमानानुष्ठानप्रकारः । *Pavamānānuṣṭhāna-prakāra.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 22. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in ślokas, 440 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Incomplete.

It begins: –

अथ पवमानानुष्ठानप्रकारः
सत्यद्मचक्रादियुतं प्रसन्नं
पीताम्बरं कौस्तुभभूषिताङ्गं ।
यशोदयालिङ्गितपूर्णदेहं
सत्यव्रतं कृष्णमहं भजामि ॥

अप्रकाशिग्रन्थत्वात्तूलराशिधनञ्जयं ।
प्रकाशं पावमानीनां कुर्व्वेहं शारदासुतः ।

इह खलु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमपुरुषार्थं इत्यामनन्ति न स पुनरावर्त्तत इति श्रुत्या तस्य नित्यत्वावगमात् ... ... स च "कर्म्मणैव तु संसिद्धिमास्थिता जनकादय" इत्यादि स्मरणात् कर्म्मैकसाध्य इति केचित्............ तत्र कर्मणामनेकत्वे सर्व्वेषामेकस्य अनुष्ठानासम्भवात् सर्व्वाभ्यर्च्चितसकलपुरुषार्थोपपादकं तावत् शौनकादिरीत्या पवमानकर्मोच्यते

The MS is incomplete.

424.

1368. शौनककारिका । *Saunakakarika.*

Substance, country-made paper 4¾×9 inches Folia, 99 Lines 10 11 on a page Extent in Slokas, 2400 Character, Nāgara Appearance, oldish Generally correct

In leaf 99B there is a short work on एकनक्षत्रजनने शान्तिः by Vrddha Garga Colophon· इति वृद्धगर्गे एकनक्षत्रजननशान्तिः ।

Saunaka-Kārikā begins thus —

पुण्याहवाचनविधिं वक्ष्यामोऽथ यथाविधि ।
प्रयोक्तुः कर्मणामादावन्ते चोदयसिद्धये ॥
अर्च्चिता ब्राह्मणाः पूर्व्वं गन्धमाल्यैः सदक्षिणैः ।
तिष्ठेयुः प्राङ्मुखा युग्मा वक्तारो दर्भपाणयः ॥
उदङ्मुखो वाचयिता तिष्ठंस्तेभ्यस्तु दक्षिणे ।
बिभ्रत् कुम्भमयां पूर्णां पिहिताननमर्च्चितम् ॥

2B. इति शौनकीये पुण्याहवाचनं in 29 verse.

4A. इत्यङ्कुरारोपणम् 21.

6A. इति नान्दीश्राद्धम् 40.

6B इति कौतुकबन्धनम् 12.

13A. इति शौनकीये स्थालीपाक· 128

16A. ग्रहशान्तिः 55.

18A. रजस्वलाशान्तिः 43.

19A. इति समागमविधिः 12.

19A. इति शौनकीये गर्भाधानम् 5.

20B. इति शौनकीये पुंसवनम् 25

21B इति शौनकीये सीमन्तोन्नयनम् 26.

22A. इति शौनकीये जातकर्म 8.

22B. इति शौनकीये मृतप्रजाजीवपुत्रोत्पादनविधिः 10.

23B इति शौनकीये अपुत्रस्य जातीयविजातीयपुत्रग्रहणविधिः 14.

24B इति नामकरणम् 18.

26A. इति शौनकीये वैधृतिव्यतिपातसंक्रान्तिमहादोषाभिभूतदिने जातस्य बालकस्योक्ता शान्तिः 35.

27B. इति शौनकीये चन्द्रसूर्य्यग्रहणादिने जातबालकस्य स्त्रीणां प्रथम-शान्तिः ऋतौ शान्तिः 22.

27B. इति निष्क्रामणं 7.

28B. इति प्रयोगपारिजाते निष्क्रमणम् 17. This seems to be a later addition.

29B. इति शौनकीये बालोपवेशनम् 10.

29B. इत्यन्नप्राशनम् 8.

30A. इति जीविका-परीक्षा 2.

30B. जन्म नक्षत्रविधिः 8.

32A. इति शौनकीये चौलः 36.

35A. इति शौनकीये उपनयनम् 58.

37A. इति शौनकीये मेधाजननम् 32.

37A. इति शौनकीये पुनरुपनयनम् 7.

38A. इति शौनकीये उपाकर्म्म 7.

38B. इति शौनकीये उत्सर्ज्जनम् 7.

42A. इति शौनकीये [वेद]व्रतचतुष्टयम् 67.

44A. इति शौनकीये समावर्त्तनम् 43.

44B. इति शौनकीये बृहस्पतिशान्तिः 11.

45A. इति शौनकीये आदित्यशान्तिः 8

46B. इति शौनकीये अष्टौ विवाहाः 31.

47A. मधुपर्कविधिः 9

48B. शौनकीये मधुपर्कः 26.

51B. इति शौनकीये विवाहः 64.

52A इति शौनकीये तृतीय-विवाहः 8

53A. इति शौनकीये नित्याग्निपरिचरणविधिः 21.

53B. इति शौनकीये समारोपणविधिः 9

54A. अथ शौनकीये प्रवासगमने 8

54B. अथाग्निविच्छेदः 5.

55A. अथ गृह्यस्य नष्टाग्नेः पुनराधानं 16

55B. इति शौनकीये पुनराधानम् 7

55B. अथ द्विभार्य्यासन्धानम् 12

57A. शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि स्तम्भकल्याख्यमुत्सवं 8.

58A. इति शौनकीये श्रवणाकर्म्म 15.

59A. इति शौनकीये सर्पवलिः 15.

59B. इति शौनकीये आश्वयुजीकर्म 11.

60A. इति शौनकीये आग्रयणम् 13.

61B. इति शौनकीये प्रत्यवरोहणम् 23

64A. इति शौनकीये श्राद्धम् 53.

67A. इत्याहिताग्नेः पार्व्वणश्राद्धम् 58.

69B. इति शौनकीये अष्टकाश्राद्धम् 51.

69B. इति काम्यश्राद्धं 8.

73A. इति दुर्भोजनप्रायश्चित्तम् 70.

74A. इति प्रायश्चित्तानि 15.

74B. इति शान्तिः 8.

74B. "यद्यनिष्टफलं स्वप्ने" 6

75A. "यस्मिन्काले गृहान् गावः" 5.

425.

1936. बह्वृचगृह्यकारिका or बह्वृचकर्मप्रयोगकारिका ।

Bahvṛca-Gṛhyakārikā or Bahvṛca Karmaprayoga kārika

For the manuscript and the work see L. 3244. For a full description of the work see Burnell, p. 14b, where he says, "it resembles Sāmagṛhyapariśista, except that there is no prose in it The same rites are treated in both works exactly in the same way, but in Sāmagṛhyapariśista each section is attributed to a separate Ṛsi. The kārika referred to in śloka (line 2) 2 must, however, be that by Kumārilasvāmī, and therefore this is probably a late redaction of a work by Śákala, though many verses by him are certainly preserved in it unchanged."

This is a Supplement to a Śaunakakārikā. Saunaka is mentioned here as Ācāryya. The author is Śākala, who says *Śākalohamampravakṣyāmi*. If this is true, Burnell's surmise that the kārikās referred to in line 2 are by Kumarila svāmī, and Rajendralala's surmise that the paraphrase withholds his name, do not hold good

426.

5474. *The Same.*

Substance, country-made paper 10½×7 inches. Folia, 17 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 1410 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Colophon:—इति श्रीशाकलाचार्य्यकृतकारिकायां अन्त्येष्टिविधिप्रकरणं समाप्तम् ।

427.

2956. वृषोत्सर्गविधिः (शौनकोक्तः) ।

Vṛṣotsargavidhi.

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 10, Lines on a page, 11, 12. Extent in slokas, 240. Character, Nāgara Appearance, fresh Incomplete at the end.

It begins:—

अथ शौनकोक्तमार्गेण वृषोत्सर्गविधिः ॥ तत्र वृषलक्षणम् ।

जीववत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं त्रिहायणं द्विहायनमेकहायनं वा नीलं बभ्रुं कपिलं कृष्णलोहितं श्वेतं वा एकवर्णमनेकवर्णं वा अव्यंगांगं जीवमातृकं यथासंभवं वा यो वा यूथं छादयति तं वा वृषमुत्सृजेदित्यादि ।

The manuscript breaks off abruptly.

428.

9939. नारायणवलि । *Nārāyaṇavali.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 4 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 56 Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

शौनकोक्तं प्रवक्ष्यामि नारायणवलिं परम् ।

चाण्डालदुदकादित्या(?) कनिष्ठानां तथैव च इत्यन्ते ॥

यतीनां योगिनां पुंसामन्येषां मोक्षकाङ्क्षिणां ।

पुण्यपापाद्यक्षयार्थाय(?) द्वादशेऽहनि कारयेत् ॥

द्वादश्यां श्रवणेऽब्दान्ते पञ्चम्यां पार्व्वणोक्तु वेत्याद्युक्ता ॥ पूर्व्वोक्तं सर्व्वं विधिमुक्ता 'अतो देवे'ति षड्भिः पुरुषसूक्तेन च प्रत्यृचं पायसं कृत्वा केशवादिद्वादशनामभिस्तद्रूपिणो द्वादश विप्रान् सम्भोज्य तैरेव द्वादश पिण्डान् दद्यात् इत्यधिकमाह । अथ प्रयोगः द्वादशेऽह्नि कृतनित्यक्रियो मध्याह्ने स्नात्वा दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य । इत्यादि ।

428A.

62. लघुशौनकी । *Laghu Saunakī.*

For a description of the MS. see L. 842.

The propitiation of planets as an expiatory rite to be performed before commencing any religious rites.

Post Col :—संवत् १७३० वर्षे आश्विन शुदि ३ लिखितं वाईया श्रीशिव-मस्तु। श्रीरस्तु।

429.

2724. **शाकलसंहिताहोमप्रयोगः।** *Śākalasaṃhitā-homaprayoga*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 31 Lines, 16 on a page Extent in Ślokas, 1400 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured

The first 24 leaves are taken up with a complete work, entitled Śākalasaṃhitā-homa-prayoga, viz a liturgy for offering homa along with the recitation of the Śākala-saṃhitā of the Ṛg Veda.

The leaves from 25 to 31 are taken up with a supplement to the Śākalasaṃhitā-homa-prayoga. The Homa of the Bālakhilyas begins in 25A and ends in 28A. In 30A begins अथ तन्त्रम्।

(1) Śakalasaṃhitā-homa-prayoga begins :—

अथ शाकलसंहिताहोमप्रयोगः।

तत्र शांखायनसूत्रम्। प्रत्यृचं वेदेन जुहुयादिति हैक आहुरिति। एके इति पक्षान्तरद्योतकम्। स च पक्षोऽविशेषात् सर्व्व-ऋक् शाखा-साधारणः। हैक इति न स्वमतमिति। भाष्यव्याख्यानन्तु मंडहोमादिपक्षो यथा तत्सूत्रकाराणामसाधारण्येनाभिप्रेतो न तथायं विशेषग्रहणाभावेन सर्व्वसाधारण्येन शांखायनस्यापि अभिमत एवेत्येतत्परम्। प्रत्यृचं वेदेन जुहुयादित्यत्र तृतीयया प्रतीयमानं होमकरणत्वं दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेतेत्यत्र दर्शपूर्णमासोभयत्वावच्छिन्नफलभाव्यकभावनाकरणत्वं।

It ends :—24B. अत्र शान्त्यर्थं पादस्यान्ते पाठ एव न तु होमः। खिलानां ब्रह्मयज्ञे विनियोगः। अन्यथा पाठवैयर्थ्यापत्तेः।

Col. :—इति शाकलसंहिताहोमप्रयोगः समाप्तः।

(2) बालखिल्य begins.

अग्नये ६ वायवे ३ इन्द्रवायुभ्यां ३ मित्रावरुणाभ्यां ३ अश्विभ्यां ३ ।

28A, इति वालखिल्यम् ।

The MS. goes on अग्नये २० इन्द्राय ८१ आदित्येभ्यः २१ इत्यादि इत्यादि ।

(3) 30A, अथ तन्त्रं चिन्त्यते ।

अभेदेन बह्वङ्गं तन्त्रं तच्च तत्र भवति यत्र आरादुपकारकविषयत्वं । तद्यथा । दर्शपूर्णमासयोः षट् प्रधानकर्माणि त्रीणि पौर्णमास्यां त्रीण्यमावास्यायां तत्र त्रयाणामपि प्रधानानां सकृदेव प्रयाजाद्यनुष्ठानमदृष्टार्थानां इत्यर्थः । दृष्टार्थानां यावत्कालोदयमावृत्तिः नत्वेकं साङ्गं कृत्वा अपरमपि तथैव कर्त्तव्यम् । तस्मात् सर्व्वाण्यङ्गानि सम्भूयैकस्योपकारकजननेन करणाकाङ्क्षां पूरयन्तीति राद्धान्तः ।

It ends:—एकस्मिन् काले अनेकपाकयज्ञाः कार्य्यत्वेन प्राप्ताश्चेत्तदा ते समानतन्त्रकाः कार्य्या इत्यर्थः । तत्र तन्त्रावृत्तिर्नेष्टा तन्त्रस्य यज्ञोपकरणादे र्वंहिरिध्मादे र्नैवृत्तिरिति कारिकाभाष्ये ।

This work has got the characteristics both of an Anukramaṇi and of a liturgy common to all the Śākhās of the Ṛgveda.

BLACK YAJUḤ SAMHITĀ.

430.

3272.

Substance, foolscap paper 12×4 inches Lines, 11 on a page. Folia, 41, of which the first two are missing Character, Nāgara of the early nineteenth century, Appearance, discoloured

The MS. contains the Taittirīya Samhitā from the beginning of the fifth anuvāka of the first prapāthaka of the 7th kānda to the end of the kāṇda

431.

1011. यजुः-संहिता-भाष्य *Yajuḥsaṃhita-Bhāsya.*

By Mādhavācārya.

Substance, country-made paper $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 11 to 16 on a page Character, Nāgara. Appearance, old.

A fragment containing the commentary on the first four anuvākas and the first portion of the fifth anuvāka of the first prapāṭhaka.

Before the commencement of the Bhāṣya, we have the following ślokas of māngalācaraṇa, not of Sāyana.

गजवदनमचिन्त्यं तीक्ष्णदन्तं त्रिनेत्रं
बृहदुदरविशेषं भूतरूपं पुराणम् ।
अमरवरसुपूज्यं रक्तवर्णं सुवेशं
पशुपतिसुतमीशं विघ्नराजं नमामि ॥
मूलाधारचतुष्पत्रे पद्मकिञ्जल्कशोभिते ।
दाड़िमीकुसुमप्रख्ये तरुणादित्यसन्निभे ॥
भगाख्ये कुण्डलीचक्रे पूजयेत् परमेश्वरीम् ॥
अङ्कुशं चापबाणञ्च पाशपुस्तकधारिणी ।

मुक्ताहारसमायुक्तां देवीं ध्यायेच्चतुर्भुजाम् ॥

कपिलघटमुदञ्चत् कर्णं + + + + + च्चं

विवृतवदन-विद्युज्जिह्वमुत्फुल्लनासम् ।

अरिदरकरयुग्मं योगपट्टाङ्कजानु-

स्थितकरमघवांघ्रि श्रीनृसिंहं नतोऽस्मि ॥ १ ॥

नमामि विष्णुं विधियज्ञरूपं सरस्वती चापि तदीय जिह्वां ।

त्रैविद्यवृद्धान् विदुषो गुरूंश्च बौधायनाचार्य्यपदद्वयं च ॥ २ ॥

श्री ॥—

Then begins the usual maṅgalācaraṇa of Sāyanācārya वागीशाद्याः, etc.

After the maṅgalācaraṇa common to all his works, we have:—

स प्राह नृपतिं राजन् सायनार्यो ममानुजः ।

सर्व्वं + + + वेदानां व्याख्यातृत्वे नियुज्यताम् ॥

इत्युक्तो माधवार्य्येण वीरः श्रीबुक्कभूपतिः ।

अन्वशात् सायनाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥

(Different reading noted on the top)

अन्वशान्माधवाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥

ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याखायातिसंग्रहात् ।

कृपालुर्माधवाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥

ब्राह्मणं कल्पसूत्र + + + + व्याहृतिं तथा ।

उदाहृत्य तथा सर्व्वमन्त्रार्थः स्पष्ट ईर्य्यते ।

ननु कोऽयं वेदो नाम किं च तस्य लक्षणम् के वा तस्य विषयप्रयोजनसम्बन्धाधिकारिणः कथं वा तस्य प्रामाण्यं ।

432.

10168. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times5$ inches. Folia, 137. Lines, 11 on a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1855 Appearance, discoloured.

To the end of the first prapāṭhaka of the first kāṇḍa.

Colophon :— इति श्रीमद्विद्यातीर्थमहेश्वरापरावतारस्य श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरस्य श्रीवीरवुक्कमहाराजस्य आज्ञापरिपालकेन माधवाचार्येण विरचिते वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon .—

संवत् १८५५ साके १७२० यादृशं पुस्तकं, etc.

In a later hand. ग्रन्थसंख्याषट्त्रिंशच्छ्लोकाधिकत्रिशताधिक-चारि सहस्राणि ॥ उपाध्याय-प्रद्युम्नस्येदं पुस्तकम् ।

433.

89. **सांग्रहणेष्टिमन्त्राः ।** *Saṃgrahaṇeṣṭimantrāḥ*

The present MS. is noticed in L. 829.

Beg. :—इमां जनतां संग्रह्णामि—Taittirīya Brāhmaṇa 3. 8. 1. 1.

434.

3093. **नमकचमक ।** *Namakacamaka.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Date lost in lacunae Appearance, discoloured and mouse-eaten Complete.

Colophon :—इति नमकचमक समाप्ता पुस्तकं लिखितं म + + + शिवभट गोखले लिखितम् ।

The MS. contains the whole of the fifth prapāthaka, and anuvākas 1—10 and the beginning of the 11th of the seventh prapāthaka of the fourth kāṇḍa of the Taittirīya Saṃhitā.

See I.O. Catal. p. 21, No. 152.

435.

8946. **षडङ्गपाठः ।** *Ṣaḍaṅgapāṭha.*

Substance, country-made paper $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1899. Appearance, fresh. Complete.

संवत् १८९९ चैत्रसुदि २ भौमदिने लिखतं पूर्णरामेण नाभाख्ये नगरे शुभे । शुभं मङ्गलं ददाति ।

Beg .—गणानां त्वा गणपतिं हवामहे etc.

With the mantras accented. See Berval 504 and 526; see also Leipzig No. 47.

436.

9408. **रुद्राध्याय** *Rudrādhyāya*

Substance, country-made paper 7×2$\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15, of which the 11th is missing Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance, tolerable

This codex contains an incomplete copy and a stray leaf

437.

2470. **रुद्रस्वाहाकार ।** *Rudra-svāhākāra.*

Substance, country-made paper 6$\frac{1}{2}$×4$\frac{1}{2}$ inches Folia, 21. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured

The first leaf is missing.

It is the Rudrādhyāya properly accentuated with diacritical marks The mantras are marked from 1 to 111, noting where *svāhā* is to be uttered and ghee poured into the sacred fire.

438.

5792. *The Same*

Substance, country-made paper 9$\frac{1}{4}$×4 inches Folia, 4. Lines, 13, 14 per page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—इति स्वाहान्तो रुद्राध्यायः ।

439.

6226

Substance, country-made paper 11$\frac{1}{2}$×5 inches Folia, 3 Lines, 10 per page Character, Nāgara Appearance, fresh

Rudramantras in their pratīkas, numbering 161.

Beginning —श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ नमस्ते रुद्रम० नमः स्वाहा १ ॐ याते रुद्र शि० कर्म्मी स्वाहा २ ॐ यामिषुं० जगत् स्वा० ३ etc.

Colophon —इति एकषष्ठ्युत्तर-शतसंख्याकमन्त्र-विभागः ।

On the top of the first leaf · मालवीयोपनामक वचउपंडितस्येदं पुस्तकम् ॥

440.

253. रुद्रभाष्य । *Rudra-Bhāsya*

By Sāyanācārya.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 27 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 400 Character, Nagara Date, Sam 1795. Appearance, old Complete

It is named नमकभाष्य on the obverse side of the 1st leaf.

This is a commentary on the Rudrādhyāya of the Taittirīya Samhitā.

The commentary begins in the 6th line of 2B, the foregoing portion being taken up with Phalasrutis from Jāvālopanisad, Yājñyavalkya, Sātātapa, Vasistha, Sañkha, Manu, Añgirasa, Vāyupurāna, and Āpastamba. The Phalasruti forms no part of the commentary

Rudrādhyāya is stated in the Phalasruti to be common to all the branches of the Yajuh Veda.

2B. l. 4. एकशतं यजुःशाखास्तासु सर्व्वासु पठ्यते ।

Prapāṭhaka 5, kaṇd IV of the Black Yajuh Veda consists of 11 anuvākas of which the first four are devoted to Istakāciti and the rest describe Rudra as pervading the animate and the inanimate world.

20B. Line 5. पञ्चमानुवाकमारभ्य नवमान्तरेषु एतेषु अनुवाके[षु] अन्यतरतो नमस्काराणि यजूंषि बहूनि अभिहितानि तैः सर्व्वैः परमेश्वरस्य सार्व्वात्म्यमभिधातुमेकैकेन · यजुषा स्थावरं जङ्गमञ्च

एकैकं रूपमभिहितम्। अनुवाकभेदस्तु ह्यतो वह्निःप्रयोगे मन्त्र-
भेदानभिप्रायेण द्रष्टव्यः॥ एकैकोऽनुवाकः एकैको मन्त्रः॥

See C.S. No 550

Sāyana's comm begins —

श्रीगणेशाय नमः। श्रीमहारुद्राय नमः।
यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थं महेश्वरम्॥
इष्टकाचितयः सर्व्वाश्चतुर्थेहि समापिताः॥

रुद्राध्या— Here ends 2B. And the next leaf begins, after a cross-mark · कर्मप्रकरणे पाठात् कर्माङ्गत्वमिष्यते. Thus it is evident that after रुद्राध्या there was a break in the original manuscript from which the present MS has been copied.

It ends :—

हे रुद्रा वो युष्माकं जम्भे विदारितास्ये दधामि स्थापयामि। The C.S. MS. ends here.

अत्र ब्राह्मणम्। रुद्रो वा एष इत्याद्यनुवाकः। अत्र विनियोगसंग्रहः।
प्रश्ने तु पञ्चमे प्रोक्तः शतरुद्रीय-होमकः।
सभापतिभ्य इत्यन्त एको मन्त्रः प्रकीर्त्तितः॥१॥
अवार्य्यायचेत्यतस्तन्मसीत्यन्त उत्तरः।
नमो रुद्रेभ्य इत्येष पृथिव्यादिविभेदतः॥
त्रेधाभिन्नस्ततोहोमे षण्मन्त्रा इह कीर्त्तिताः॥ इति॥

Col. :—इति सायनाचार्य्यविरचिते रुद्रभाष्ये एकादशोऽनुवाकः समाप्तः॥१॥

Post Col.:—इदं पुस्तकं कविमण्डन-उपनामक-गङ्गाधरभट्टस्य॥
संवत् १७६५ समय अधिकवद्य १० ग्रन्थसंख्या श्लोक तीनशत ३६३।

441.

1260. *The same*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 21 Lines, 8 a page Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete.

442.

2385. *The Same*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 16 Lines, 12, 13 on a page Extent in Ślokas 450 Character, Nagara of the early eighteenth century Appearance, discoloured Complete

443.

1189 रुद्रभाष्यम् । *Rudra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper 9½×1½ inches Folia 22 Lines, 12 on a page Extent in Ślokas, 650 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

There are two handwritings, the first five leaves in one hand and 6 to 22 in the other.

It begins thus.—श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ अस्य श्रीरुद्रप्रश्नस्य शम्भुर्भगवान्ऋषिः महाविराट् छन्दः महादेवो देवता मोक्षार्थे विनियोगः । ननु चरमायामिष्टकायां शतरुद्रीयं जुहोतीति चयने विनियुक्तस्य कथं मोक्षे विनियोग इति चेन्न मोक्ष-स्वर्ग-पापक्षय-वित्तारोग्यायुष्यादि-बहुफलसाधनत्वस्य श्रुतिस्मृत्यादिषु प्रतीयमानत्वात् । तत्र जाबालोपनिषत् "अथ हैनं ब्रह्मचारिण ऊचुः etc., etc" कैवल्योपनिषदि "यः शत-रुद्रीयमधीते etc., etc" शातातप आह "स्तेयं कृत्वा etc., etc." याज्ञवल्क्यः "सुरापः स्वर्णहारी etc, etc." शङ्खः "स्वर्णस्तेयी रुद्राध्यायी मुच्यत इति" अथाङ्गिरसावूचतुः "एकादशगुणान् वापि etc., etc." वायुपुराणे "यस्तु रुद्रं जपेन्नित्यं ॥ etc., etc." आपस्तम्बश्चाह । "यस्य रुद्रः प्रजां पशुं etc., etc." प्रतिमन्त्रं ऋष्या-दिपुरश्चरणप्रयोगः ॥ तत्र तत्र व्याकरणप्रक्रिया इत्येतत् सर्वं वेदभाष्यकारेण प्रतिपा-दितम् । ग्रन्थगौरवभयादपेक्षितांशमात्रं लिख्यते ॥ नमस्ते रुद्रमन्यवे इत्यस्य कश्यप ऋषिः इत्यादि इत्यादि ।

It ends thus:—

यावज्जीवमन्नं लभतो अनेन मन्त्रेणाज्येनायुतं जुहुयात्। काल-ज्ञानमुत्पद्यते। कापिलेन पयसा अयुतं जुहुयात्। जातिस्मरो भवति ॥ इति तृतीयं यजुः ॥

Colophon —

इति श्रीरुद्रभाष्ये एकादशोऽनुवाकः समाप्तः ॥

Post Colophon:—

यस्य निःश्वसितं etc., etc , etc.

परिषेचनमुख्यास्तु संस्काराः प्रागुदीरिताः।

वसोर्धारादयः शिष्टाः प्रोच्यन्तेऽस्मिंस्तु सप्तमे ॥ २ ॥

कल्पेऽग्माविष्णू सजोषसेति चतुर्गृहीतं कृत्वा औदुम्बरीस्रुचं व्यायाममात्रां मृदा प्रदिग्धां पश्चादासेचनवतीं घृतस्य पूरयित्वा वाजश्च मे प्रसवश्च मे इति सन्ततां वसोर्धारां जुहोत्यामन्त्रसमापना-दिति। अत्र ह्येकादशभिरनुवाकैर्मन्त्राः समाप्यन्ते। चतुर्गृहीत-होममन्त्रपाठस्तु। अग्ना विष्णू स जोषसे मावर्द्धन्तु वां गिरः द्युम्नैर्वाजेभिरागतमिति हे अग्ना विष्णू युवा।

444.

1587. षडङ्गशतरुद्रीयभाष्यम्। *Ṣaḍaṅga Śatarudrīya Bhāṣya.*

By Śatrughna.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times5$ inches. Folia, 56. Written in Tripātha form Character, modern Kāsmīrī. Date, Saṃvat 1811. Appearance, fresh Complete. Bound in book form

It begins:—

ॐ षडङ्गशतरुद्रीयं व्याख्यायते। मनः मे मम शिवसंकल्पमस्तु ॥ शिवः संकल्पोऽभिलाषो यस्य तत् शिवसंकल्पं।

The text begins:—

ॐ यज्जाग्रतो दूरमुदेति दैवम्।

तदु सुप्तस्य तथैवैति।

दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं
तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥

End of the text:—

असंख्याताः सहस्राणि ये रुद्रा अधिभूम्यां
तेषां सहस्रयोजने व धन्वानि तन्मसि ।
इति शतरुद्रीय यजुर्वेदी षडङ्गपाठः ।

End of the commentary:—

असंख्यातानि सहस्राणि अधिभूम्यां भूम्युपरिस्थाः तेषां सहस्रयोजनेष्ववस्थितानां धन्वानि धनूंषि अवतन्मसि अवतनुमः न वयामः ।

Col :—इति शतरुद्रीयव्याख्या समाप्ता ।

इति शत्रुघ्नकृतायां मन्त्रार्थदीपिकायां षडङ्गव्याख्यान-परिच्छेदः ।

It seems Satrughna was a commentator of the whole of the Yajurveda, of which this is only a part

The Rudradhyāya section (28A to the end) differ from both the White and Black versions and even from the next MS. from Kāsmīra.

Post Colophon:—

मङ्गलं लेखकानां च वाचकानां च मङ्गलम् ।
मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमिभूपतिमङ्गलम् ॥

संवत् १८११ फाल्गुण सुदी पूर्णिमायां बुधवासरे इदं पुस्तकं महन्त तुलसीदास वैरागी । लिखितं श्रीरामन पण्डित ।

शुभमस्तु सर्व्वजगताम् ।

445.

3979. **रुद्राध्याय** (*Rudrādhyāya*) with the **भाष्य** (*Bhāṣya*).

By Haridatta Misra.

Substance, Kāsmīrī paper. 7¼×5¼ inches Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 500 Character, Sāradā. Appearance, worm-eaten Complete.

A running commentary on the Rudrādhyaya probably of the Kathaśākhā of Yajurveda. It is divided into six anuvākas and it differs considerably from the Rudrādhyāya of the White Yajurveda and of the Taittirīya Saṁhitā. Each anuvāka is followed by its commentary. It ends in leaf 26B: इति हरिदत्तमिश्रेण विरचितं रुद्रभाष्यं समाप्तम् ।

The rest contains notes on the same subject.

446.

9067. रुद्रभाष्यं । *Rudrabhāṣya*

By Ahovala.

Substance, country-made paper 9 × 5 inches Folia, 16 Lines, 16, 17 on a page Extent in Ślokas, 650. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

The last Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्सकललोकप्रसिद्ध-श्रीमद्भास्करवंशरत्नसमुद्रसंभूतश्रीमन्नृसिंहभट्टमहोपाध्याय-हृदयानन्द-सुधाकरकला-संवर्द्धकेन रामकृष्णागर्भसम्भूतेन प्रणमत्सुरासुरमौलिदिव्यरत्नकोटीरकोटि-कोटिप्रभापूरपरिपूरितश्रीविश्वेश्वरदिव्यचरणारविन्दमकरन्दसन्दोहान्दोलित-दिव्यचित्तचञ्चरीकेन अहोबलेन विरचितं श्रीरुद्रभाष्यं सम्पूर्णं ।

मार्गशीर्षे वसुदि नवम्यां गुरुवारे लक्ष्मणपुरे प्रातः सम्पूर्णतां यातं ।
वैद्यनाथतनूजस्य पायगुण्डस्य धीमतः ।
बालकृष्णसमाख्यस्य जगज्जानातु पुस्तकं ।

It begins thus :—

विश्वेश्वरं नतसुरासुरमौलिरत्न-
मन्दार-कुन्दकुसुमावृत-पादपीठं ।
भस्मावकुण्ठमहिकण्ठमुमोपकण्ठं
सोत्कण्ठमाश्रय मनः पटु नीलकण्ठं ॥
चेतोभृङ्ग महेशपादकमलं यद्विष्णुनेत्रार्च्चितं
तत्त्वं मौनिमनोमधुव्रततरव्रातश्रयं संश्रय ॥

संसारसागर समुत्तरणप्रवीणः
श्रीमानहोवलमहाकविराजराजः
श्रीरुद्रभाष्यतरिमुज्ज्वलपद्यरूपां
चक्रे सदाशिवकृपा-समयात्तविद्यः ।

... .

अहोवलो भास्करवंशभानुः श्रीरुद्रमन्त्रार्थविचारदक्षः ।
श्रीरुद्रभाष्यं तनुते नितान्तं प्रकाशयन् रुद्रमगाधभावम् ॥

447.

8648. **रुद्रभाष्य ।** *Rudrabhāṣya*

By Ahovala

Substance, country paper 9½ × 4 inches Folia, [illegible] Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 800 Character, Nāgara Date, Sam 1855 Complete

The last Colophon :—

इति श्रीमत्-सकललोकप्रसिद्ध-श्रीमत्-भास्करवंशरत्नसमुद्र-सम्भूतश्रीमन्नृसिंहभट्टमहोपाध्यायहृदयानन्दसुधाकरकलासम्बर्द्धकेन रामाख्या गर्भसम्भूतेन प्रणमत्-सुरासुरमौलिदिव्यरत्नकोटिकोटि-प्रभापूरप्रतिपूरित—श्रीविश्वेश्वरदिव्यचरणारविन्दमकरन्दसन्दोहा—न्दोलित-दिव्यचित्तचञ्चरीकेण अहोबलेन विरचितं श्रीरुद्रभाष्यं सम्पूर्णं ।

सम्बत् १८५५ । श्रावणशुक्लपक्षे ६ गुरुवासरे वाराणशिमध्ये जांनि यज्ञपुरुष वीष्णुचन्द्रजीनां सदनमध्ये मेत्ता अमरचन्द्रजी कनिष्ठपुत्र विश्वेश्वरनाग्रकापेष्ठलगोत्रे श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु । शुभं भवतु । वर्ष ९८ आवस्था ऐ लखि ।

448.

9066. **रुद्रचमकभाष्यं ।** *Rudracamakabhāṣyam*

By Ahovala.

Substance, country-made paper 9 × 5½ inches Folia, 3 Lines, 14 to 20 in a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

The Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्सकललोकप्रसिद्धश्रीमद्भास्करवंशोद्भवेन अहोव-
लेन रचितं श्रीरुद्रचमकभाष्यं सम्पूर्णं ।

Post Col..—कारुण्यं चरणानम्रे दारुणं प्रणतद्रुहि
प्रह्लादवरदं वन्दे नृसिंहं हरिणीश्वरं

इति विष्णुपुराणव्याख्यायां स्वप्रकाशाख्यायां प्रथमेंशे श्रीप्रह्लादचरितान्ते श्रीधरस्वामिपद्यं ।

It begins thus.—

अहोवलेन वटुणा चमकोऽपि यथोचितं ।
श्लोकैर्व्याख्यायते सोपि विनियुक्तो यतो जपे ॥
+ + + शङ्करार्चातः संप्राप्तविभवावुभौ
अम्बाविष्णू प्रसिद्धौ यौ तावाद्य जपतत्परः ॥
समानप्रीतिसम्पन्नौ + + + स्तु शिवार्चकौ ।
वां महेशप्रसादेन पुत्रैर्वाजिभिरागतं ॥

449.

3595. **रुद्राध्यायटिप्पनी ।** *Rudrādhyāyatippanī.*

Substance, country-made paper 16 × 3¼ inches Folia, 8 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Bengali of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Post Colophon:—

मतिहीने महादीने यदि नास्ति दया मयि ।
कथं मातर्महामाये ते नामास्ति दयामयी ॥

This Rudrādhyāya forms the 17th adhyāya of some Sākhā of the Black Yajurveda There are 7 anuvākas. The commentary is anonymous.

4B. इति सप्तदशेऽध्याये द्वितीयोऽनुवाकः । 8 A. षष्ठेऽनुवाकेऽन्यतरतो मन्त्रा उक्ताः । तेभ्यः अन्ये केचित् सप्तमे उच्यन्ते ।

The Tīkā begins शिवेन वचसा त्वा :—

अथ रुद्राध्यायटिप्पनी लिख्यते। गिरौ शेते तिष्ठतीति गिरिशः। हे गिरिश शिव त्वामहं प्राप्तुं शिवेन मङ्गलेन स्तुतिरूपेण वचसा + + + + वयं प्रार्थयामहे यथा येन प्रकारेण नोऽस्मदीयं सर्व्वमिदं जगत् सर्व्वमपि मनुष्यपश्वादिकं जङ्गमजातं अयक्ष्मं रोगरहितं सुमना असत् सौमनस्योपेतं यथा भवति तथा कुरु ॥

450.

1263. **दर्शपौर्णमासमन्त्रव्याख्या।** *Darśa-Paurṇa-māsa-mantravyākhyā.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{3}' \times 3\frac{1}{4}''$ Folia, 67. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in Ślokas, 1500 Character, Nāgara Complete

It explains the mantras in connection with Darśapaurṇamāsa rites according to Black Yajurveda.

There are two paginations, one marked from 1 to 26 and the other from 2 to 41. The last leaf is doubly marked, 27 on the right-hand corner and 67 on the left hand, which is the sum total of the leaves

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः। ॐ विद्युदसि विद्यमे पाप्मानं ऋतात् सत्यं उपैमि। यज्ञ-ऋषिरग्निविद्युन्नामप्रजापतिर्देवता जले अध्यारोप्योच्यते। तथाच ब्राह्मणम्। प्रजापतिर्देवानसृजत ते पाप्मना संदिता अजायन्त तान व्यधत् तस्माद्विद्युत् इति व्यद्यति खण्डयति पाप्मानमिति विद्युत् यतो विद्युदसि हे अग्ने अतो मे पाप्मानं खण्डय संस्पर्शनात्तेन विपाप्माहं ऋतात् सत्यात् यज्ञात् निमित्तात् सत्यमुदकं उपैमि ॥ इत्यादि ॥

End:—अनेनान्तेऽपि मङ्गलमनुष्ठितं भवति आत्मानुसन्धानस्य परमङ्गलत्वात् वामदेवो यजुर्ब्राह्मणांस्तर्पयितवै। हे परिचारका ब्राह्मणान्त्विजोऽन्यांश्च तर्पयितवै तर्पयत भोजनादिभिः।

Col..—इति दर्शपौर्णमासमन्त्रव्याख्या।

451.

1009. एकाग्निकाण्डमन्त्रव्याख्या or मन्त्रभाष्यम् ।

Ekāgnikāṇḍamantravyākhyā or Mantra-Bhāṣya.

By Mahopādhyāya Haradatta Miśra.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 41. Lines, 14 to 17 on a page. Extent in ślokas, 1380. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1765 Appearance, old. Complete in two chapters.

An exposition of mantras relating to Gṛhya ritual of the Black Yajurveda for those who keep one, that is, Smārta Fire.

Printed in Mysore series No. 28.

It is divided into two chapters called *Praśna,* the first being subdivided into 18 sections and the second into 22.

Beginning :—

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।
एकाग्निकाण्डमन्त्राणां व्याख्या सम्यग् विधीयते ॥

तत्रादितो वैश्वदेवमन्त्राऽपि अभिधीयन्ते ।

तत्र चोक्तमुभयतः परिषेचनं यथा पुरस्तादिति तस्मात् परिषेचनमन्त्राः पूर्वं व्याख्येयाः ।

End :—एतमर्थं मृत्युलक्षणं मागात् ततश्च शतं शरदः पुरूचीः बह्वन् दिवसान् जीवन्तु मृत्युं त्वमेन पर्व्वतेन अश्मना तिरोदधतां तिरोहितं कुर्व्वन्तु ॥ इति द्वाविंशखण्डः ।

Col. :—इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-महामहोपाध्याय-मिश्रश्रीहरदत्तसूरि-विरचितायां एकाग्निकाण्डमन्त्रव्याख्यायां सन्देहविमौषध्यां द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीविठ्ठलेशाय नमः ।

संवत् १७६५ वर्षे वैशाख शुक्ल गङ्गासप्तम्यां अनन्तकृष्णसुत—श्रीकृष्णेण लिखितम् ।

452.

6389 सन्ध्याटीका सुदर्शनी । *Sandhyāṭīkā Sudarśanī.*

(With the Text.)

Substance, Kāśmīrī paper. $8\frac{1}{4} \times 6\frac{1}{2}$ inches Folia, 217. Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 1300 Character, Modern Kāśmīrī Appearance, fresh Complete

The daily prayers uttered by the Brāhmaṇas of Kāśmīra. The commentary is anonymous. Every leaf is marked सं टी॰.

Beginning:—

T. श्रीगणेशाय नमः । ॐ ब्रह्मणे नमः ।

ॐ प्रणवस्य ऋषिर्ब्रह्म गायत्रं छन्द एव च ।

दैवतोग्निर्व्याहृतिषु च विनियोगः प्रकीर्त्तितः ॥

Comm.

ॐ गोपाल-गोकुलानन्द-गोवर्द्धनधरं हरिम् ।

नत्वा टीकां प्रकुर्व्वेऽहं सुदर्शनप्रबोधिनीम् ॥

... ...

सन्ध्यामन्त्रार्थजननीं सांख्ययोगोपकारिणीम् ॥

The commentary ends: --

214B. कलाकलैक्यखातन्त्र्यचित्तवैचित्र्यरूपिणी ॥

गायत्र्यद्वयमार्गेण केनचित् प्रकटीकृता ॥

सम्पूर्णम् ।

The rest of the MS. gives a number of epithets of Keśava, a list of vedic metres and a list of Devatās and a list of Śaktis.

453.

2620. **तैत्तिरीयब्राह्मण ।** *Taittirīya Brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 12×4⅓ inches. Folia, 72 (1st)+80 (2nd) +125 (3rd) Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1885

The post-colophon statement of the first kāṇḍa :—श्रीरस्तु ॥ संवत्सर भाद्रपद वद्य ५ शुक्रवार संवत् १८८५; of the second kāṇḍa :—इदं पुस्तकं लिखितं समाप्तं । भाद्रपद शुद्धत्रयोदश्यां आदित्यवार संवत् १८८५ विकृति-नाम संवत्सरे कटकाख्यग्रामे लिखितम्, of the third kāṇḍa :—विकारिनाम संवत्सर कार्त्तिक शु पञ्चमी बुधवार तद्दिने कटकाख्यग्रामे खङ्करावेण लिखितं संवत् १८८५ ।

Printed in the Ānandāśrama, in the Mysore Sanskrit and in the Bibliotheca Indica series.

125B. Preceding the post-Colophon Statement III :—

प्रश्नसंख्या प्रथम अष्टक ८, द्वितीयाष्टक ८, तृतीयाष्टक १२ मिलित्वा २८। अनुवाकसंख्या प्र० ७८। द्विती० ९६। तृती० १६४। मिलित्वा ३३८। दशकसंख्या प्रथमाष्टक ४९६, द्वि० ५३९, तृ० ७९२ ॥ संख्या १८२७ ।

453A.

11179. *The Same.* I. 1 1.

Country-made paper. 10×4 inches Lines, 10 on a page. Nāgara of the seventeenth century

Col. :—प्रथमाष्टकस्य प्रथम प्रश्नः ।

454.

10680. **वेदार्थप्रकाश ।** *Vedārthaprakāśa.*

(Being Mādhava's commentary on the Taittirīya Brāhmaṇa).

Substance, country-made yellow paper. $9\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{4}$ inches. Folia, marked 29—38. Lines, 23 on a page. Character, modern Bengali Appearance, fresh A mere fragment.

37A, इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुर्ब्राह्मणे द्वितीयप्रपाठके प्रथमोनुवाकः ॥

455.

3989. तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यम् । *Taittiriya Brāhmaṇa Bhāṣya.*

By Bhatta Bhāskara Misra.

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 184 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2950 Character, Nāgara in a very modern hand Appearance, fresh. Date, Samvat 1949

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥ निर्व्विघ्नमस्तु । ॐ ।

ईशानः सर्व्वविद्यानां भूतानामीश्वरः परः ।

पुनातु सर्व्वदा युष्मान् शब्दब्रह्मतनुः शिवः ॥

अथ पारत्सुगानमनुक्रमिष्यामः । अनारभ्याधीतानां प्रकृत्यर्थत्वात् तत्तल्लिङ्गवचनाभ्यूह्नीयमानानि विकृत्यर्थानीतराद्योतकानां (?) शुक्रामन्थि ग्रहप्रचारेऽपि विनियुक्तास्तच्च जघनेनोत्तरवेदिं ग्रहावरक्तौ वा संधत्तो अध्वर्युः प्रतिप्रस्थाता च ब्रह्मसंधत्तमिति यजूंषि ॥ ग्रहकाद्दत्वात् सोमार्थयं ब्राह्मणजातिं ब्रह्मवर्चसं वा मदीयं सधत्तं संहितमविच्छिन्नं कुरुतं मया सह । किञ्च तद्ब्रह्म मे जिन्वतं ।

Colophon:—इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्व्वेदभाष्ये पारत्सुगे प्रथमेऽष्टके अष्टमप्रपाठके दशमोऽनुवाकः । समाप्तश्च प्रपाठकः ॥ इति प्रथमाष्टकम् ॥

Post-Colophon Statement:—

संवत् १९४९ ॥

Printed in the Bibliotheca Series, Mysore.

456.

3990. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper, 11×5 inches Folia, 210 Lines. 9 on a page Extent in Ślokas, 4200 Character, Nāgara. Date, Samvat 1949 Appearance, fresh

Colophon.—इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्व्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये तृतीये काठके नवमोऽनुवाकः समाप्तस्तृतीयप्रपाठकः।

एष निष्पादनप्राखोऽयं कुशिकान्वयजन्मना।

भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रवर्त्तितः॥

Post Colophon.—संवत् १९४९।

Beginning.—

यस्य निःश्वसितं वेदाः यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्।

निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं(रौ)॥

अग्निहोत्रादिकं कर्म्म द्वितीये काण्ड ईरितम्।

नक्षत्रेष्ट्यादिकं कर्म्म तृतीये काण्ड उच्यते॥

आद्यप्रपाठके पूर्व्वभागे याज्यानुवाक्यकाः।

क्रमेणेष्टिषु वक्ष्यन्ते उभयेऽस्मिन(?) तदिष्टयः॥

तत्र प्रथमेऽनुवाके देवनक्षत्राणां याज्यानुवाकाः तद्विभागश्च ब्राह्मणे समाम्नातः। कृत्तिकाः प्रथमं विशाखे उत्तमं तानि देवनक्षत्राणि अनुराधा प्रथममपभरणीरुत्तमं तानि यमनक्षत्राणीति तत्र देवनक्षत्रेषु प्रथमस्य पुरोऽनुवाक्यमाह अग्निर्नं जुहोत न आयोयं कृत्तिकानक्षत्रस्य देवतारूपोऽग्निः।

This contains Bhaṭṭa Bhāskara's commentary on the third astaka of Taittirīya Brāhmaṇa. The third astaka has, after the 9th, three more chapters called kāthakas. The comm. in the first three leaves does not agree with the printed edition.

457.

1856.

The second prapāṭhaka of the Taittirīyāraṇyaka, printed in Bibl. Ind. Ed., pp. 193 to 279.

Substance, country-made paper. 8×4 inches Folia, 16 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara Appearance, old

Beginning :—

गणेशाय नमः । हरिरोम् ।

नमो ब्रह्मणे नमोऽस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधिभ्यः नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ सह वै देवानां चासुराणां च यज्ञौ प्रततावास्तां वयं स्वर्गं लोकमेष्यामो वयमेष्याम इति ते सुराः सन्नह्य सहसैवाचरन् ब्रह्मचर्येण तपसैव देवास्ते सुराः अमुह्यंस्ते न प्राजानंस्ते पराभवं ते न स्वर्गं लोकमायन् प्रसृतेन वै यज्ञेन देवाः स्वर्गं लोकमायन् प्रसृतेनासुरान् पराभावयन् etc ।

It contains 20 sections or anuvākas.

458.

1865.

The third prapāthaka of the Taittiriyāranyaka.

Substance, foolscap paper 8¾×1¾ inches Folia, 11 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1777 Appearance, tolerable Complete

Printed in Bibl. Ind Ed. pp. 280 to 363.

Post Col :—

शुभं भवतु । इदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

सप्रे इत्युपनामक-दामोदरभट्टात्मज-रामचन्द्रेण लिखितम् । शके १७७७ प्रभवनामसंवत्सरे दक्षिणायने वर्षाऋतौ आषाढमासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यां तिथौ भृगुवासरे रेवतीनक्षत्रे इदं पुस्तकं समाप्तम् ।

हे पुस्तक माधवराव वैद्य भोलकराचे असे ।

459.

4180 (T.).

Substance country-made paper 10×3½ inches Folia, 10 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Incomplete at the end.

It contains the first twenty anuvākas of the third prapāthaka of the Taittirīyāraṇyaka, covering pp. 280 to 360 of the Bibl. Ind. Edition. The MS. breaks off abruptly in the 20th anuvāka

460.

2619.

This number contains several MSS., all parts of the Taittirīya. There are eight batches of leaves.

I. (A I)

Substance, country-made paper. 12¾×4 inches. Folia, 48 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured Accented

This MS. contains the first, second, fourth, fifth and sixth prapāṭhakas of the Taittirīyāraṇyaka

It was one of the MSS. used by Dr. Rājendralāla Mittra in editing the work in the Bibl. Ind. series. He got it from Sakhārāma Shāstri, and marked it A.

II. (A II.)

Substance, country-made paper 12×4 inches. Folia, 24 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured

This is the second of the two MSS. marked A by Rājendralāla. It contains the third and the seventh to the tenth prapāthakas of the Taittirīyāraṇyaka. The third ends in leaf 7A. Then come prapāṭhakas seventh to tenth.

This was also a MS. of Sakhārāma Shastri. On the obverse of the first and on the reverse of the last leaf, in red ink—इति तैत्तिरीयोपनिषत् इति तैत्तिरीयोपनिषत् समाप्तिमगमत् ।

So this MS. contains the Upanisad portion of the Taittirīyāraṇyaka, in which the third is also included, in the Āndhra recension which it represents.

III.

Substance, country-made paper 13×4½ inches Folia, 126 Lines, 14 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance, very old and discoloured.

This is the MS. marked F by Rājendralāla, when editi the work.

It contains Sāyana's commentary on the first six p pāthakas of the Taittirīyāraṇyaka, that is, excluding · Upanisad portion. Sāyana does not include the third in t Upanisad portion, as done in the preceding MS. marked II, purchased at Benares.

IV.

Substance, country-made paper 13×4½ inches. Folia, 30. Lines, 14 a page Character, Nāgara. Appearance, very old and discoloured.

This MS. was marked P. by Dr. Rājendralāla. It is the same hand with III. and contains the commentary Sāyanācārya on the 10th parpāthaka which is called t Nārāyaṇopanisad.

This is the Drāviḍa Text, containing 64 anuvākas on a recension followed by Sāyanācārya. See the Bibl. I Edition of the work, p. 910.

V.

The MS. marked G. with the names "Śivaprasāda Hall."

Substance, country-made paper 13×4½ inches Folia, 101. Lines, 9 a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh

It contains Sāyana's commentary on the first 3 p pāṭhakas and a portion of the fourth of the second kāṇḍa the TAITTIRIYA BRAHMAṆA.

It covers pp. from the 337th to the first line of t 414th of the printed edition of the Ānandāśrama seri the MS. breaks off abruptly at सरस्व . Although the MS. marked G, it does not agree with the description giv by Rājendalāla, of that MS. in p. 76 of the preface to l edition of the work.

VI.

The MS. marked N.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches Folia, 136. Lines, 9 o page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discolou and decayed.

Contains the entire text of the Taittirīyāraṇyaka of the Āndhra recension

VII.

MS. marked Q.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia 20 to 46 Lines 15 to 18 on a page Character Nāgara Appearance, old and discoloured Complete

It contains the commentary on the 10th book by Sāyanācārya without the text

VIII.

Not marked by Rājendralāla Mitra.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 13 Lines, 18 on a page Character Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured

The manuscript contains the Bhāṣya of Sāyanācārya to the end of the third prapāṭhaka of Taittirīyāranyaka.

461.

3498. नक्षत्रमन्त्रसंग्रहः ।

Substance, country-made paper $7\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 8. Lines, 10 on a page Extent in ślokas 98. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः नक्षत्रं देवमिन्द्रियं इदमासां विचक्षणं । हविरासं जुहोत न । यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवः यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्व्वा । स कृत्तिकाभिरभिसंवसानः । अग्निर्नो देवः सुविते दधातु । १ ।

The Nakṣattra-Mantra-Saṃgraha or Nakṣattrakalpa ends in leaf 6B. It contains the puronuvākyās and yājyās of the 28 Nakṣattras together with Pūrṇimā and Amāvasyā. The series of Naksattras begins with Kṛttikā. The first fourteen Nakṣattras, called Deva Nakṣattras, together with Pūrṇimā are treated of in the first anuvāka of the third

kāṇda of the Taittirīya Brāhmana. The second fourteen called Yama Nakṣattras, together with Amāvasyā, are treated of in the second anuvāka of the same After the thirty yājyās and puronuvākyās come thirty homa-mantras for the Hotā.

462.

9948. नक्षत्रमन्त्राः । *Nakṣttra Mantras.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 36 Character, Nāgara Date, Sam. 1859. Appearance, tolerable Generally correct

Mantras in honour of asterisms, 28 in number, collected from different sources, such as, Taittirīya Āraṇyaka, Taittirīya Brāhmaṇa, and so on.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । अग्निः कृत्तिका ॥

अग्निर्ऋषिः पवमानः । पांचजन्यः पुरोहितः ॥

तमीमहे महागयं ॥ १ ॥ इत्यादि ।

End:—यमः भरणी ॥ परेयिवांसं प्रवतोमहीरनु बहुभ्यः पंथामनुपस्पशानं वैवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषादुवस्य ॥ २८ ॥

शिवमस्तु ।

Colophon:—नक्षत्रमन्त्राः समाप्ताः ।

संवत् १८५९ वैशाख कृष्णाष्टम्यां रवौ ।

463.

1892. सिंहानुवाकाप्रसिद्धपदव्याख्या । *Siṃhānuvākā-prasiddhapadavyākhyā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70 Character, Nāgara. Appearance, faded

Beginning:—

श्रीगजानन ।

सिंहानुवाकेऽप्रसिद्धानि पदानि व्याख्या क्रियन्ते सिंहे मे

मन्युर्मदीयो यो मन्युः क्रोधः पापहेतुरस्ति सोऽयं सत्र मन्युमतिसिंहे विनिहितोऽस्तीति शेषः ।

The work is thoroughly ungrammatical.

Animals, tribes, countries weapons, and other things mentioned are :—

सिंह, व्याघ्र, वृक, अश्व, धन्वन, राजगृह, अश्मन्, गर्द्दभ, संयक, अश्वत्थ, कूर्म्म, वत्स, अप्रिय, भ्रातृव्य, सपत्न, दुष्कीर्त्ति, परस्वत्, खड्ग, गवय, गौर, ऋष्य, गोधा, जरा, कृष्णशकुनि, काश, उलूक, श्लोक, मर्कट, कुलाल, उलल, उष्ट्र, ऋश्य, अवि, कोश, कुमारी, सूकर, पृदाकू, अजगर, विद्युत्, लोभा, शलभ, स्त्री, अजा, व्रात्य, शूद्र, वैश्य, राजन्यवन्धु, नैषाद, कुलिङ्ग, उलल, उम्रिन्, किम्पुरुष, द्वीपी, हस्ती, श्वा, वन्य, विदेह, महावर्ष, मुजवत्, दुन्दुभि, इक्ष्वाकु, कलिङ्ग, अश्वतरी, पुंश्चली, आखु, मक्षिका, शुक, मयूर, वृष, ब्रह्मन् ।

It ends:—

उपथाहृतिसूत्रस्य पूर्णावृत्तिः सुबोधिनी ।
अध्यायद्वितयेनासावाधानमथ कथ्यते ॥

द्वितीयोऽध्यायः ॥ खण्डाः ५ ॥ श्रीराम ॥

The mantra is used in the chapter of Gopitṛyajña in placing a vessel full of water on a crossing of four roads.

464.

1893. **सिंहानुवाकभाष्यम् ।** *Siṃhānuvāka-Bhāṣya.*

A shorter commentary than the preceding.

For the manuscript and the work see L. 4260.

Aufrecht says Siṅhānuvāka "is alluded to in Baudhāyana Dharmasūttra 4, 7, 7," in the Gopitryajña prakaraṇa. See above. Both Rājendralāla and Aufrecht say that the Siṅhānuvāka of the Taittirīya Brāhmaṇa 2, 7, 7 does not agree with the present anuvāka

465.

The Text of Siṃhānuvāka.

2120C.

Country-made paper Folia, 2, marked 18 and 19 Lines, 9 on a page Nagara

अथ वैश्वानर्यां वैश्वानरो नो ऊत्या प्रयातु परावत। अग्निरुक्थेन वाहसा स्वाहा अग्नये वैश्वानरायेदम्। ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिष्पतिं अजस्रं धर्ममीमहे स्वाहा। 18b अयं पाठक्रमः सिंहे मे मन्युरित्यादि।

466.

1864 तैत्तिरीयोपनिषत्।

Substance, country-made paper 9×4¼ inches Folia, 12 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara

It contains Prapāṭhakas VII to IX and the beginning of the 10th of T.A.; VII is called Śiksopaniṣad (ends in 5B), VIII Brahmánandavallī (9A), IX Bhṛguvallī Upaniṣad (12) and X Nārāyaṇavallī, of which the present MS contains the first section of the first anuvāka and the first sentence of the second only.

Printed in Bibl. Ind., pp. 725 to 757

467.

2256. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 13. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, oldish Complete

Printed in Bibl. Ind.

468.

2377. *The Same.*

Substance, foolscap paper 8¼ × 4 inches. Folia—Sikṣāvallī in 6, Bhṛguvallī in 4 and Brahmavallī in 5 Lines, 6, 7 on a page. Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

469.

443. तैत्तिरीयोपनिषत् । *Taittirīyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 6 Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 140 Character, Nāgara Appearance, old.

Complete in three sections: (1) Śikṣādhyāya, (2) Brahmavallī, and (3) Bhṛguvallī.

Often printed.

Post Col.:—इदं पुस्तकं खे० कें० का०

वया-परिमलोल्लास-वासिताधर-पल्लवम् ।
मुखं वरदराजस्य मुग्धस्मितमुपास्महे ॥
गङ्गाया दक्षिणे भागे योजनानां शतद्वये ।
पञ्चयोजनमात्रेण पूर्व्वाम्भोधेस्तु पश्चिमे ॥
वेगवत्युत्तरेतीरे पुण्यकोट्यां हरिः स्वयम् ।
वरदः सर्व्वभूतानां अद्यापि परिदृश्यते ॥
करि-गिरिवर-शृङ्गे पुण्यकोटीविमाने
अज-गज-गुरु-शेषैः सेव्यमानं क्षमाच ।
विकसितमुखपद्मं विश्वमात्रा समेतं
शशिशतसमवर्णं देवराजं भजेऽहं ॥

470.

1757. शिक्षोपनिषत् । *Sikṣopaniṣad.*

Substance, country-made paper 11¾×5½ inches Leaf 1 Lines on a page, 19. Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara. Old. Correct. Complete.

Colophon:—इत्यापस्तम्बशिक्षायां उपनिषत् समाप्तम् ।

Beg.:—ॐ शन्नोमित्रः शंवरुणः शन्नोभवत्वर्य्यमा ।

शन्न इन्द्रो तेः शन्नो विष्णुरुरुक्रमः ॥

नमो ब्र वायो, त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् अवतु वक्तारं । ॐ शान्तिः हरिः । ॐ शिक्षां व्याख्यास्यामः वर्णस्वरः । मात्रा बलम् । सामसन्तानम् ।

इत्युक्ताः शिक्षाध्यायः । शिक्षापञ्च । सहनौयशः । अथातः संहिताया उपनिषदं व्याख्यास्यामः । पञ्चस्वधिकरणेषु । अधिलोकमधिज्यौतिषमधिविद्यमधिप्रजमध्यात्मम् । ता महासंहिता इत्याचक्षते ।

471.

2336. *The Same. (Triśaṅkorvedānuvacana.)*

Being the tenth anuvāka of the first prapāṭhaka of Taittirīyopanisad

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches Folia, 2. Lines on a page, 8 and 9 Extent in Ślokas 12. Character, Nāgara of the nineteenth century. Fresh. Complete.

Col.:—In leaf 2 line 5. इति त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनं ।

Śāntipaṭhas only ॐ शन्नोमित्रः शंवरुणः etc. ॐ सहनाववतु etc., ॐ यश्छन्दसामृषभोविश्वरूप etc., ॐ अहं वृक्षस्य रेरिवा etc.

The colophon stands after the fourth Śāntipatha. Then ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं etc. आप्यायन्तु ममाङ्गानि etc.

472.

2433. *The Same.* (भृगुवल्ली) ।

Substance, country-made paper Folia, 5 Lines 8 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance discoloured. Complete.

See printed edition Bib. Ind., pp. 122–141.

473.

2376.

Substance, country-made paper. 6¾×4¼ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Incomplete

It contains the Brahmavallī of the Taittirīyopaniṣad from the beginning to the seventh anuvāka and the first mantra and the beginning of the second mantra of the eighth anuvāka.

474.

9700. **तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ।** *Taittirīyopaniṣad-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper 13×5½ inches Folia, 17. Lines, 19 on a page Extent in ślokas, 688 Character, Nāgara Date, Śāka 1752 Appearance, old Complete Written in an extremely small hand.

Often printed

The last colophon runs :—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादकृतौ तैत्तिरीयोपनिषद्-भाष्यं समाप्तं । शाके १७५२ कार्त्तिक-शुक्ल-प्रतिपदि बुधे काश्यां लिखितं ।

475.

444 **तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ।** *Taittirīyopaniṣad-Bhāṣya.*

By Ānandatīrtha, the founder of the Mādhva School

For the MS. see L. 1370.

इदं पुस्तकं खे० के० का० ।

476.

950 **तैत्तिरीयोपनिषदालोकः ।** *Taittirīyopaniṣadāloka.*

By Vijñānabhikṣu.

For the manuscript and the work see L. 1798.

477.

1149. **नारायणोपनिषद्भाष्यम् ।** *Nārāyaṇopaniṣad-Bhāṣya.*

By Keśava, a disciple of Mādhavācārya.

Substance, country-made paper 9⅓×4 inches. Folia, 92. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2200. Character, Nāgara. Appearance, old. Date, Śaka 1749. Complete.

It ends :—श्रीमत्काशीपुर्य्यां सकलबुधजनावासवृन्दातिमञ्जुां विद्यारण्याङ्घ्रिपद्मप्रणतिमनुसरन् केशवः शिष्य एवं ।

श्रीमन्नारायणीयोपनिषदमतुलां विन्दुनागानुवाकां
व्याचख्यौ चान्ध्रपाठक्रमत इह सतां संविदां रञ्जनाय ॥

So the author is Kesava, a disciple of Mādhavācārya. It follows the Āndhra readings of the text.

Post Colophon :—संवत् १८८४ शके १७४९ भाद्रपद वद्य १० समाप्तं ।

478.

2431 **वृहन्नारायणोपनिषत् ।** *Vṛhannārāyaṇopaniṣad.*

The 10th Prapāṭhaka of Taittirīya Āranyaka.

Substance, country-made paper 6⅓×9. Folia, 20 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Incomplete.

The present MS. agrees with Rājendralāla's edition up to इत्युपनिषद् (in leaf 14A), *i e.* the 14th anuvāka, although the numbering of the anuvākas does not. The present MS does not belong to Añdhra recension

It ends at the मा नो महान्त उत मानो अर्भकं मा न उक्षन्त मुतमान उक्षितं or the 52nd anuvāka

479.

2432. *The Same.*

Substance, country-made paper 6×4 inches. Folia, 1-22, of which 13-19 are missing Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Fragment

This MS. agrees with the preceding one with a slight difference in numbering.

It ends with the 36th anuvāka and the beginning of the 37th which corresponds with the 38th anuvāka of the preceding MS.

480.

2368. **कठकोपनिषत् ।** *Kaṭhakopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. 8⅓×4⅓ inches Folia, 12. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

Printed in pp. 74 to 159 in the Bibl. Ind. edition.

481.

2252. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 12 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh Complete

482.

9529. *The Same.*

Substance country-made paper 13 × 5 inches Folia, 4 Lines, 12 on a page Extent in Ślokas, 162 Character, Nāgara Complete

483.

9168. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches Folia, 5. Lines, 14 on a page. Extent in Ślokas, 150 Character, Nāgara Appearance, old. Incomplete Badly written

From the beginning to the end of the 5th vallī and a few lines of the sixth

484.

441 **काठकोपनिषद्भाष्यम् ।** *Kāthakopanisad-Bhāṣya.*

By Ānandatīrtha, the founder of the Mādhva school

For the manuscript see L. 1373.

ईदं पुस्तकं खे० के० का० ।

485.

9605 **सटीकभाष्यसहित-कठवल्ल्युपनिषत् ।**

Satīka-Bhāṣya-sahita kaṭhavallyupaniṣad.

Substance, country-made paper 13 × 5 inches. Folia, 5 Lines, 12 on a page Extent in slokas, 2700 Character, Nāgara

This codex contains the Kaṭhavallī Upanisad, along with Śaṅkara's Bhāsya and a gloss thereon by Gopālayogī.

Both the text and the Bhāṣya are well known and

often printed. For Gopālayogī's commentary on the Bhāṣya, see L. Vol. II, p. 135.

The last Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यवर्य्य-श्रीमद्रघुनाथेन्द्र-सरस्वतीशिष्य-श्रीमद्बालगोपालेन्द्रयतीश्वरविरचित-कठवल्लीभाष्य-विवरणे अन्तिमवल्ली समाप्ता ।

श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

486.

9520. कठोपनिषट्टिप्पनं । *Kaṭhopaniṣaṭṭippana.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches Folia, 9 Lines, 12, 13 on a page. Extent in Ślokas, 400 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

Beginning:—ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

काठकोपनिषद्वल्लीनामनुबन्धचतुष्टयं मोक्षहेतुब्रह्मविद्याप्रतिपादकत्वात् सिद्धं आख्यायिकाविद्या स्तुत्यर्था ॥ उशन् क्रतुमिच्छन् ॥ इत्यादि ।

End:—विरजः विरजा धर्म्माधर्म्महीनः । विमृत्युः अविद्याकामहीनः अन्योऽपि य एवंविदस्ति सोऽप्यध्यात्ममेव प्रत्यग्रूपमेव ब्रह्म प्राप्तो विरजो विमृत्युर्भवति विद्यातत्फलयोर्निर्विघ्नत्वाय जप्यं मन्त्रं पठति नौ आवां ॥ शिष्याचार्य्यौ इत्यादि ।

SUBSIDIARIES TO THE BLACK YAJUR VEDA.

487 & 488.

6063.

Substance, country-made paper 11 × 4¼ inches Folia, 27 Lines, 9 on a page Extent in ślokas 500 Character, Nāgara Date, Sam. 1913 and Śaka 1778 Appearance, fresh Complete

I. Padmanābha's work, Samānalakṣaṇa.

This is a roughly alphabetical list of words in the Yajuḥ saṃhitā, in which visarga is dropped after आ

Beginning.—श्रीगणेशाय नमः। हरि रों।

अथ यजुःसंहितायामाकारप्लुतपूर्व्वो घोषवद्व्यञ्जनोत्तरप्रसकार-
परो विसर्ज्जनीयो येषु पदेषु ङ लुप्यते तानि पदानि प्रवक्ष्याम्य-
नेकपदाना नानापदत्वमसंख्याने तेषां पूर्व्वपदमवग्रहः उष्मविसर्ज्ज-
नीयप्रथमद्वितीया अघोषाः॥ न हकारः॥ व्यञ्जनशेषो घोषवान्।

गजडाद्यास्त्रयो वर्णाः दादयश्चैव बादयः।

यदि वान्तो हकारश्च प्रसौ तावन्यसंयुतौ॥ इति परिभाषा।

अग्निया अयक्ष्मा अगा अग्रा असुरा अष्टगा अजायथा अश्वा अह्रणीयमाना etc., etc

3B. हिमा होतव्या हाया हायना हारका होत्राः॥ न देपरः॥ ऊक्ताः मकारपरः।

Colophon —इति श्रीपद्मनाभविरचितं समानलक्षणं समाप्तम्।

II The work of Nārāyaṇa, Vilañghya.

हरि रों।

प्रणम्य भारतीं देवी सर्व्वसम्पत्करं परम्।

नारायणः प्रवक्ष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम्॥

ऋकारैकारवर्णौ यौ संहितायां विकारिणौ।

तदन्तानि विलङ्घ्यानीत्युच्यन्ते वेदवित्तमैः॥

तरापुनेति रिक्तं यत् त्यक्त्वानुक्तं समाप्य च ।
वर्णक्रमेण गृह्यन्ते सव्याख्यान्येव तान्यपि ॥
छन्दस्य यत्पदमत्रापि नानापदवदिष्यते ।
निमित्तत्वेन यद्ग्राह्यं गृह्यते पदमेव तत् ॥
इति परिभाषा ।
अग्ने वारे यदृर्ये के तियये निष्के जरे ।
अन एवाद्यते साङ्ग ईरतामवरेश्नुते ॥

6A. ह्रीयते ह्रयते हत्यै हन्तवे च हरामहे ।
हयामहे हरै हित्यै नेभ्यः सन्त्वधिकानि तु ॥
इति विलङ्घं समाप्तः ।

III. The work of Saurisūnu.

हरि रों ।
नत्वा विनायकं देवं सर्व्वसम्पत्करं परम् ।
शौरिसूनुः प्रवक्ष्यामि नवं नवपरं पदम् ॥
लक्षणं क्रियते चापि परं नाम नवं मया ।
दुर्ज्ञानं दुष्पठं यत्तु सापेक्षं चाक्रमं तथा ॥
तत्परित्यज्य सव्याख्यमकारादि च पुष्कलम् ।
नारम्भणीयमेतच्च स्वत एव व्यवस्थिते ॥
प्रसिद्धाध्ययनात्तत्र केचित् सन्दिह्यते(?) भृशम् ।
कुतोऽवसीयते कैश्चिन्निपुणैश्च महात्मभिः ॥
निश्चितं स्वानुरूपेण लक्षणेनावसीयते ।
आदौ विकारिणो नेतः पदान्तो विषयोऽस्य नः ॥
अभिधेयौ च तावेव तज्ज्ञानञ्च प्रयोजनम् ।
चक्रजेषु तवर्गीये थकारेण विवर्जिते ॥
चतुष्टये मकारे च लकारे चोपरि स्थिते ।
विकारी नः पदान्तो यो मकारो नपरश्च यः ॥
दृश्यते येषु तौ ज्ञातुं प्रवक्ष्यामि पदान्यहम् ।
नानापदत्वमिंग्यानामिष्यते चात्र लक्षणे ॥
क्रस्वोपधमनिंग्यं यत्तःपरं नीचमेव तत् ।

नागमश्च शके यश्च प्यचारिषमथाश्चकम् ॥
अयथ्यमेनमित्येतत् यदषट्कं विधीयते ।
नकारान्तं पदं पूर्व्वमकारादिक्रमेण तु ॥
तकारान्तं ततोऽनेन क्रमेणैव च गृह्यते ।
इति परिभाषा ।
असुम्निन्नवन्नस्मिन्ननड्वानसुरानपि ॥
अकुर्व्वन्नवसं नक्तं ननयं नदुहंस्तथा ।
अधुक्षं निधयं नघ्नं न क्षीणं न विघ्नं नपि ॥

8A. इति नपदं समाप्तं ।

IV. अद्यादद्व्यादश्नीयादब्रवीदजुषन्ततः ।
अस्यादस्मदसच्चैव मनन्य जनदर्पयेत् ॥ १ ॥

End:—यत्र क्वचन तेनैवं पूर्व्वं ग्रहणमपेक्ष्यते ।
न तान्तं पदमालेयं नवरत्नोत्तराक्षरम् ॥ ११ ॥
सगुणा वेदविदुषा रचिता कर्णभूषणा ॥
इति तपदं समाप्तम् ।

V. हरि ॐ ।
अवर्णयन्त्यनुक्तं समोप्यातिरिक्तं
परित्यज्य दुष्कीर्त्तितं चाभिवीक्ष्य ।
ककारादिवर्णक्रमेणाहमेतत्
सुवृत्तिं करिष्यामि विस्पष्टवाच्यम् ॥ १ ॥
ओ देववर्णसंक्लृप्तं संहितायां पदादिगं ।
अवर्णं ज्ञातुमस्माभिरिदं शास्त्रं प्रणीयते ॥ २ ॥
नोदात्तो यः पदाध्याय उदात्तः संहितागमे ।
यश्चोदात्तः पदाध्याये स्वरितः संहितागमे ॥ ३ ॥
अघोषाद्धरतः पूर्व्वं उकारः सांहिताश्च यः ।
तेभ्यः परः पदाध्याये त्वकारः स्यात् पदादिगः ॥ ४ ॥
संयोगादिगतो रेफो यश्चकारपरो न तु ।
संयोगाद्युत्तमो यश्च पदश्चस्वरितो नतु ॥ ५ ॥

10B. अस्याहिरहभूनोहन्नरूतादोहरन्नहः ।

अहरबाहरं ताहारहामिं चारूतादहं ॥ ४१ ॥

अहास्या अहरतां चेत्यतो क्रमस्य + संग्रहः ॥ ४२ ॥

इत्यवर्णिः समाप्तः ।

VI. हरि ॐ ।

आग्नीध्रायथगाव्योपावर्त्तान्नोन्नायुधः श्रुतिः ।

आग्नीराहवनीयाम्नेयाम्नामुष्यायगाः श्रुतिः ॥

12A. ऋतुनाक्षप्रहव्याप्रपराश्वाथानुवाक्यया ।

आहैतत् पूर्व्वमारूथेषावर्णी मुनिर्म्मिता ॥ २० ॥

तिंतिणी-फलसम्भृता सभाधिपतियज्वना ॥ २१ ॥

इत्यावर्णी समाप्ता ।

हरिः ॐ ।

VII. The work of Śrīvatsāṅka.

मुनिमानसमन्थान-मथितागमसागरात् ।

उदिताय नमोभूयादमृताममराग्रये ॥

गुणत्रयविहीनाय जगत्त्रयविधायिने ।

श्रुतित्रयदृशे शश्वत् पुरत्रयमथे नमः ॥ २ ॥

नमस्कृत्य विनेतारं विघ्नानामनुशिष्यते ।

अनिंग्यमिंग्यसादृश्यात् यत्सन्देहास्पदं पदम् ॥ ३ ॥

भि-भ्यां-भ्यः-सुभिर्वागोभागं क्रमभागदीर्घ च ।

नित्यं विहाय नेग्यं गोगीः सुरदुंदुचेतिभि श्रुत्या ॥ ४ ॥

18A. एवानिंग्यपदानां पदवी सन्दर्शिता सुगा सुधिया ।

देवमनीषिसुतेन श्रीवत्साङ्केन तैत्तिरीयाणाम् ॥ १०० ॥

इत्यनिंग्यं समाप्तम् ।

VIII. हरि ॐ ।

इषे मयोभूः प्रथममकर्मस्मि द्वितीयतृतीयतृतीयस्यां याः पुरस्तादमावास्यां गात्यां पत्नीकरणहोमं सोमस्याहं यदृते चित्तामन्दसाना शर्म्मवर्म्मेदं प्रजावती ॥ अन्यच प्रजापतिः ।

It ends:—

कारां तं याग्नेरग्ने बृहस्पतिसुतस्य द्वादशमु माविन्नं विश्वा अग्निश्च चत्वार्य्येग्रीति ॥

इति षड्विंशति सूत्रम् ।

The name Ṣadvinsati-sūttra is rather misleading. As shown above, the MS contains a number of tracts, relating to the grammar and pronunciation of the Taittirīya saṃhitā, of which the Sadvinsati-sūttra is the eighth and last, which led the ignorant scribe to suppose that the whole MS was Sadvinsati-sūttra, and, accordingly, he marked every leaf of it with the letters ष सू

489.

6175.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 10 Lines, 10 on a page Character Nāgara of the early 19th century. Appearance, old and discoloured

Contains three tracts:—

I On the motions of the hands, marking the rise and fall in the recitation of the Vedic mantras (Krsnayajuh ?). It is accompanied by a commentary.

Colophon :—

6A. हस्तस्वरसंग्रहः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नित्योभिनिहत-क्षैप्र-पूर्व्वोदात्तस्य संग्रहः ।

क्रियते हस्तविन्यास [:] भेदोच्चारणसिद्धये ॥ १ ॥

यदेकस्मिन् पदे स्वार-पूर्व्वोदात्तो न विद्यते ।

संहितायान्तथा तस्मादिदमित्यवगच्छत ॥ २ ॥

Comm.

अयमर्थः । यद्यस्मात् कारणात् स्वार-पूर्वोदात्तो न विद्यते प्रचयत्वं सिद्धं । यथा । वीर्य्याणि । अतः कारणादुदात्तप्रचये सन्देहो नास्ति ।

After the second verse, it quotes only the parts of the kārikās, as it explains them In Fol. 5B, we get the number 9. Then we have another kārikā and its commentary, unnumbered.

II. In 6B the second tract begins—the object of which is given in the following lines —

अतीन्द्रियार्थ-विज्ञानं प्रणम्य ब्रह्म शाश्वतं ।
तैत्तिरीयपदादीनां वक्ष्यामि स्वरसंग्रहम् ॥

It consists of 55 Kārikās and ends in 9A.

Col. :—स्वरपञ्चाशत् समाप्तः

III *Beg.* —प्रणम्य नारायणपादपङ्कजे समस्तलोकार्चितमूर्त्तिहारिणो ।
कथिष्यते वेदपदानि पाठतो निरूप्य चोचस्वरवर्णयो मया ॥ (१)

It is incomplete There are 35 kārikās and the first four letters of the 36th.

490.

569. स्वरमञ्जरी । *Svaramañjarī.*

By Narasinha Sūri, son of Rudra Acārya.

For the manuscript see L. 1429 and for the work see I.O. Catal. No. 701

An elementary treatise on Vedic accents. It quotes and explains the Sūtras of Pāṇini with reference to accents of the Black Yajurveda.

Post-Colophon statement:—

स(स)म्यक्तोज्ज्वलशब्दशास्त्रनिचयो निस्तीर्णशब्दार्णवः
सत्कौण्डिन्यकुलोद्भवः स्फुटमतिर्नाम्ना नृसिंहः सुधीः ।
बालानामवबोधनाय विविधान् ग्रन्थानवेक्ष्यादरात्
वेदोदाहरण-प्रपञ्च गुणमाख्यत् स्वरप्रक्रियां ॥
नृसिंहाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥
यथा प्रती तथा लीखी मम दोष न दीयते ॥
शंवत् १७२३ ॥

In leaf 83A. occurs the following:—

नित्यस्वाध्याय-निष्णातैर्निर्वाच्यः शब्दवादिभिः ॥
शाखेयं तैत्तिरीयाणां बञ्धावत्त्वं धीमता ।
वृक्षस्वरोदाहरणं नृसिंहेन विपश्चिता ॥

शब्दविद्या प्रशंसात्मक् ॥ सक्तुमिवेति ॥ तत्प्राप्तिप्रार्थनार्थदिवीवाचमिति अनयोरयमर्थः । यत्र शब्दशास्त्रे धीरा विवेकिनः । तितउना चालनीपात्रेण सक्तुमिव वाचं पुनन्तः शोधयन्तः अक्रत व्याकृषत । अत्र सखायः स्निग्धाऽसख्यानि सखित्वफलानि जानते । विन्दति । एषां वाचि भद्रा लक्ष्मीर्निहितेति देवाः ॥

491.

1155 लक्षणरत्न । *Lakṣaṇa Ratna.*

By Vaidyanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$. inches Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara. Date, Sam. 1672. Appearance, old Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अम्भोजसम्भूतगभीरनाभी
विभूतिकेली भवनाय मानम् ।
विद्याविशुद्धौ विबुधाः श्रयध्वं
विद्यावदग्रेसर-वैद्यनाथम् ॥ १ ॥
आखुवाहन-सेनानी-पार्व्वती-परमेश्वरान् ।
सकलश्रेयसः सिद्धौ सन्ततं प्रणमाम्यहम् ॥ २ ॥

यजुषि प्रतिपच्छाश्रत्पदादिनिहताकार-पदान्तनकारयोः पदान्ततकारप्रग्रह्यरिङ्गपदाद्याकारयोः संहितावसानस्य च सा+तयत्वणत्वयोश्चैकादेशे उत्तरपदाद्यैकारौकारपदान्तङकाराणां च पदान्तसमानाक्षरे दीर्घत्रयस्य च समविषमसङ्ख्याद्योतकं विसर्ज्जनीयसङ्ख्याप्रतिपादकं प्रतिशाखाशदेकैकाक्षरं प्रत्यनुवाकमेकैकं वाक्यं लक्षणरत्नं वक्ष्यामः ॥ तत्र प्रवर्त्तका वर्णाः अकाराद्युकार-पर्य्यन्ताः प्लुतवर्ज्जिताः स्वराः पञ्च । अकाराद्यौकार-पर्य्यन्ता ऋऌ-वर्ज्जिताः स्वराः पञ्च ॥ कगौ चजौ डडौ तदौ पवौ मनौ लवौ

प्रसौ चेति। अत्र द्वन्द्वसमासयुक्तं तत्तल्लक्ष्यद्वन्द्वं संहृत्य एकरूपतो विगणय्य समविषमसंख्या द्रष्टव्या। पदादिनिहिताकारपदान्त-नकारौकद्विके समौ। चद्विके विषमौ॥ पदान्ततकारप्रगृह्यौ टद्विके समौ। तद्विके विषमौ। इंग्यपदाद्याकारौ पद्विके समौ। मद्विके विषमौ॥ एतल्लक्ष्यद्वन्द्वत्रयमपि लद्विके समं। घद्विके विषमम्। यत्रैकं लक्ष्यद्वन्द्वं समं वा विषमं यदि तत्र तदितरोभयलक्ष्यद्वन्द्वन्तु तद्विपरीतं स्यादिति ज्ञातव्यम्॥ द्विकानामष्टकानां पूर्वोत्तरवर्गौ क्रमात् संहितावसान-समविषमसंख्यासूचकौ। द्विकाष्टकस्य यकार-वकाराऽन्यतरसंयोगे सांहितषत्वणत्वयोर्वैषम्यं द्रष्टव्यं। तत्संयोगा-भावे सममेवेति ज्ञातव्यम्॥ द्विकाष्टकस्य रेफसंयोग एकादेश उत्तरपदाद्यैकारौकारपदान्तङकाराणां वैषम्यं द्रष्टव्यं। तत्संयोगाभावे सममेवेति ज्ञातव्यम्। पदान्तसमानाक्षरदीर्घत्रयमपि पूर्वस्वर प+च+ञ्चके समं उत्तरस्वरपञ्चके विषमं॥ विसर्ज्जनीयान् पञ्चकान् पञ्चकान् कृत्वा गणनायां अन्त्यस्वरपञ्चके अकारादिभिरुकारादि-भिश्च क्रमात् एकद्वित्रिचतुःपञ्चविसर्ज्जनीयसंख्या द्रष्टव्या॥ अत्र मपरस्वरमपि विसर्ज्जनीयाभावज्ञापकः। अत्राखण्डमाङ्पदं लक्ष्यं न भवति॥ लक्ष्याभावः समो भवेदिति ज्ञातव्यम्। इत्यन्तोपसर्गाः पदान्तलक्ष्येषु न गणनीयाः।

इति वेदविज्जनसम्मत-श्रीवैद्यनाथभट्टविरचितलक्षणरत्नपरिभाषा समाप्ता। ॐ

It ends thus:—

गावो वा एतत् सत्रं॥ पौढ़ाख्याचातल्ये। श्वीतौ। प्राक्य। लाकौ। द्यपू। मूल्यू तैता। लोटूपिञ्जो। प्रिच्यौल्यकैत्या। ताचोचे षौ। ला। लंप्रौ। प्रोम्मि। क्षि। चे। ल्याटाप्रि। प्रै। टौ। ल्यु। चम्यु। के। त। प्रा। टोदू। मि। श्योमु॥ ५॥ १॥ ७॥ कमि॥ हरि रों ३॥

The last Colophon:—इति श्रीवैद्यनाथभट्टविरचितायां वेदविद्भिः सम्मतलक्षणरत्नं समाप्तं॥

श्रीः॥ शुभमस्तु॥ श्रीः॥ क॥

Post Col. :—संवत् १६७२ समये आषाढ़मास-शुक्लपक्षसप्तम्यां शुभ्रा वाराणस्यां लिखितम् ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥

On the reverse of the last leaf:

पुस्तकमिदं श्रीविनायकदीक्षितानाम् ॥

This is a short work which serves the same purpose for the Yajurveda as Padagādha, Caturjñāna, etc., does for the Ṛgveda.

492.

10519. मानवशुल्वभाष्य । *Mānava Sulva-Bhāṣya* (with the Text).

(Being the earliest comm. on the Mānava-sulva sūttra).

By Śivadāsa, son of Nārada.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 32 Lines, 10-12 on a page Extent in ślokas, 1000 Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured Complete

Beginning :—

ॐ नमः श्रीढुंढिराजाय ॥ श्रीयज्ञपुरुषाय नमः ॥
श्रीविश्वेशं नमस्कृत्य विश्वेशं जगतां गुरुं ।
पादपद्मं पितुर्नत्वा नत्वा वै याज्ञिकान् द्विजान् ॥
आसीत् पुरा पण्डितपूज्यपाद श्रीठाकयो यज्ञसमूहकारी ।
आनीय येनैव गोनामशुक्री प्रवर्ग्यकृत्यं प्रथितं हि यज्ञे ॥
तदन्वये याज्ञिककीकशर्म्मा यज्वा वदान्यो विदुषां वरिष्ठः ।
तत्पुत्रपुत्रः किल नारदाख्यो वेदार्थवेत्ताऽपर एव शम्भुः ॥
तस्यात्मजः शङ्करभट्टनामा तदग्रजोहं शिवदासशर्म्मा ।
काश्यां स्थितो मानवशुल्वभाष्यं कुर्वे यथार्थं श्रुतिसूत्रमूलम् ॥
निरालम्बस्य शुल्वस्य पूर्वैरव्याकृतस्य च ।
तस्य व्याख्यां कथं कर्त्तुं शक्नुयामतिमन्दधीः ॥
तथापि क्रियते किञ्चिच्छोधयिष्यन्ति याज्ञिकाः ।
अकरणान्मन्दकरणं श्रेष्ठमाङ्कर्मनीषिणः ॥
संपाद्य गणितज्ञानं शुल्वशास्त्रं समारभेत् ।
अन्यथा सकलं ज्ञानं शुल्वस्यैव न जायते ॥

सन्ति शुल्वान्यनेकानि तद्भाष्याणि बहून्यपि ।
मैत्राणां चैकवाक्यत्वं बोधायने न दृश्यते ॥
तस्माद्बौधायनं शुल्वं लिख्यतेत्र क्वचित् क्वचित् ।
स्वीयशुल्वस्य सम्मत्यै पठतां ज्ञानवृद्धये ॥

तत्र तावत् सकलधर्म्मशास्त्रप्रवर्त्तकस्वायम्भुवो मनुर्मैत्रीशाखायां श्रौतसूत्रं विधाय तत्र क्रियमाणवेद्युपयोगितया शुल्वसूत्रं कुर्व्वन् आदौ रज्जुलक्षणमाह ॥

पार्श्वमानीं समां त्रिगुणां रज्जुमुभयतः पाशामस्थूलामार्द्रामायतशुल्कां प्रतिमुक्तमयूखां मिनुयात् अस्यायमर्थः । पार्श्वे मीयते यया सा पार्श्वमानी तां । etc., etc.

5B, इति श्रीनारदात्मजशिवदास-विरचिते मानवशुल्वभाष्ये परिभाषाखण्डः प्रथमः ।

7A, इति श्रीपाकयज्ञिकी-वेदी-साधन-शुल्वसूत्रव्याख्याने द्वितीयः खण्डः ।

12B, इति श्रीनारदात्मज० साङ्गदर्शपौर्णमासिकी-वेदेः साधनसूत्रव्याख्याने तृतीयः खण्डः ।

16B, इति श्री नारदात्मज० वारुणप्रघासिकीवेद्यादिपाशुकीवेद्यन्तसाधन-शुल्वसूत्रव्याख्याने चतुर्थखण्डः ।

Beg. (12B) अथ चातुर्मास्यसंस्थायां वारुणप्राघासिकयजनसाधनभूतयो-र्मारुतीवारुणीवेद्योर्युगपत्साधनप्रकारमाह ॥

16B. तिर्यङ्मापात्राणां द्रोणकलशादीनां सोमे उपयोगात् तत्स्वरूपं शुल्व-कृद्वदति ।

21A. इति श्री नारदा० पञ्चमः खण्डः ॥

25A. इति श्री नारदा० सदोहविर्धानाग्नीध्रसाधनविधायकः षष्ठः खण्डः ।

32A. इति श्री (The names are blurred over with ink) अष्टावक्रीये (?) (written on the margin in a later hand) सग्निरस्क-प्रथमाग्निसाधन-सूत्रव्याख्याने सप्तमः खण्डः ॥

तुर्य्यपुरुषं शिरोविधायेति मनुनोक्तं सूत्रस्यायमर्थः । The explanation continues to the reverse of the last leaf which contains an illustration of an altar.

493.

3493.

The fourth patala of the Kāthaka srauta sūttra.

Substance, country-made paper 7×3¼ inches Folia, 4 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 60 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Complete

This patala of the Kāthaka 'srauta sūttra, which is generally supposed to be lost, contains directions for two different sacrifices, one the Divahsyeniyāga and the other Apādyāyāga.

See Cs. Vol. I., 424.

494.

416. **भारद्वाजीय पैतृमेधिक सूत्र ।** *Bhāradvājīya Paitṛmedhika sūtra.*

For the MS. see L 1395 and for the work see Burnell 20B.

The statements in L. are not all correct The Sūtra in 24 sections comes to an end in line 3, leaf 18B. Then commences an anonymous Bhāṣya which abruptly ends shortly after the completion of the fifth patala

Text printed by Dr Calland in his Pitrmedhasūtrām.

495.

1388 **भरद्वाज-सूत्रभाष्य ।** *Bharadvāja Sūtra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper 10¾×1½ inches Folia, 16 Lines on a page, 14 Extent in slokas, 650 Character, Nāgara Appearance, old

It contains a bhāṣya on the Pitrmedha Sūtra of Bharadvāja. On the blank page of the first leaf, the bhāsya is attributed to Maunabhaṭṭa.

It begins :—

पैतृमेधिकं कर्म्म वक्ष्यते पूर्व्वोक्तानि कर्म्माणि जीवतां पुरुषाणा ।

जातकर्म्मप्रभृतीनि नित्यनैमित्तिककाम्यप्रायश्चित्तानि जातकर्म्माद्युप नयनान्तानि उभयं साधयन्तीति पुरुषसंस्काराय नित्यानि ।

It ends:—दर्शपूर्णमासाग्रयणार्थमिति सामर्थ्यादग्निहोत्रशेषाणि कर्म्माणि पश्वादीनि न भवन्ति । प्रोषितप्रमीत इत्यनुवादः । पलाशवल्कैरित्येवमादि विधातुमेवं ब्रूते प्रोषितप्रमीत इति श्रुतेः ।

496.

2206. **भारद्वाजपैतृमेधिकसूत्रव्याख्या ।** *Bhāradvāja Paitṛmedhika Sūttra Vyākhyā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches Folia, 18, of which the first is missing Lines, 11 on a page Extent in Ślokas, 528, by a statement in the manuscript Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

It ends:—

प्रमादमरणे सत्येव पितृमेधः कर्त्तव्यः । अविकारैर्मन्त्रैर्दारकर्म्मणि यद्यग्नौ इति विनाशैः कदाचिन्मरणे यावज्जीवश्रुतेरनपगत्वात् दारान्तरग्रहणे चाशक्तत्वात् आत्मार्थमग्न्याधेयमिति दर्शपूर्णमासाग्रयणार्थमिति । सामर्थ्यादग्निहोत्रं । शेषानि कर्म्माणि पश्वादीनि न भवन्ति । प्रोषितप्रमीत इत्यनुवादः । पलाशवल्कैरित्येवमादि विधातुमेवं ब्रूते प्रोषितः प्रमीत इति श्रुतेः । ग्रन्थसंख्या ५२८ ।

For the Text see Burnell 20B. The work is marked आहिताग्नि अन्त्येष्टि भारद्वाज on the top of fol. 2.

The second praśna begins:—

9A. अथात उत्तरं पैतृमेधिकं व्याख्यास्याम उत्तमपुरुषेभ्य एवैतद् विधानं कर्त्तव्यमित्युत्तरं पितृमेधश्च सर्व्वेषां क्रियते पितृमेधप्राप्तानामपि ब्रह्मविद्भिः कर्त्तव्य इति ब्रह्ममेध इत्याचक्षते अथवा ब्रह्मनिष्ठानामिति केचित् ब्रह्मविद्भिर्विधीयत इति अथाप्युदाहरंति अर्थंतराच्छ्रुतिरानीयते विस्पष्टार्थं द्विजातीनामित्यारभ्य क्रतूनामुत्तमः क्रतुरित्यन्ता श्रुतिरानीता द्विजातयो ब्राह्मणा एव । इत्यादि ॥

497.

1261. भारद्वाजगृह्यसूत्रम् । *Bhāradvāja Gṛhyasuttra.*

Substance, country-made paper 10½×4½ inches Folia 25 Line, 8 to 14 on a page Extent in Ślokas, 500 Character, Nāgara Date, Sam 1796 Appearance, old. Complete

Colophon in 24B. :—

इति भारद्वाजीयगृह्यसूत्रात् प्रायश्चित्तसंग्रहखण्डाः संगृहीता इति ।

Col. in 25A. —इति गृह्यप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ।

Post Col. :—श्रीरस्तु । अनन्तदीक्षितदीक्षितसुतविनायकदीक्षितानां ।

संवत् १७९६ वर्षे आषाढ़ शुक्ल ५ दिने समाप्तिमगमत् ।

The Kalpa Sūttra of Bhāradvāja School is very rare. Pitṛmedha Sūttra only of the school is generally known, having been published by Dr. Caland. Dr. Buhler in his Gujerat Catalogue, Vol. I, p. 186, mentions परिशेषसूत्र of that school, but gives no description The work contained in this manuscript is divided into 37 sections. The first section contains a few sūtras identical with the first few sūttras of the Āpastamba Grhya ritual. The sections are short, but there seems to be a short commentary accompanied by directions for ritual, given along with the sūttras.

In the left-hand upper corner of each leaf, we have sometimes बोप, sometimes बोप . भ . टी, sometimes बोपभाटी, and sometimes बोपटी. It seems that the short commentary is by बोपभ. The colophon given above, says that only Prāyaścitta section has been picked up from the Grhya Sūttra of Bharadvāja. But this statement seems to apply to that portion of the manuscript which lies between the two colophons, namely, the last line of leaf 24B and 25A. This manuscript seems to reveal a large portion of Bharadvāja Gṛhyasūttra, hitherto considered as lost.

The beginning is the same as that of Āpastamba Grhya-sūttra.

End before the first colophon in leaf 24B.

व्याहृतिभिर्विहृताभिर्भूरग्नये चेति प्रतिमन्त्रं त्रयोदशाज्यहुतीर्जुहुयात् । होमे सर्वत्र अग्नेः परिस्तरणमाज्यसंस्कारस्रुक्स्रुवसंमार्जनमुभयतः परिषेचनं कुर्यात् ॥ २७ ॥

The end before the last colophon —

औपासनादौ च वसथे इत्युपवासस्वरोच्चैःपवसदिकर्म्म प्रतिपद्यते । तृतीयपक्षे होमं कुर्य्यात् । पुनराधेयं तस्य प्रायश्चित्तः ॥

498.

446. परिभाषासूत्रम् (भारद्वाजीयम्) *Paribhāṣā sūtra of Bharadvāja*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 3 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara Appearance, fresh Complete.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

स्त्रियाश्चैवं संस्कारार्थमौपासनं । अग्निहोत्रं यजमानस्येति विज्ञायते । अन्यतरं पत्न्या अन्यतरं यजमानस्य तयोर्यः प्रथमं म्रियेत तस्याग्निहोत्रं पत्युर्जायाया वा सह प्रमीतयोरुभयोः प्रतिषेधः । अथ यद्यपत्नी एकः स्यादुभाभ्यां तस्य संस्कार उपासनाग्निहोत्राभ्यां । अथ यदग्निहोत्रेण पत्नी दहति यदेकस्मिन् यूपे द्वे रसने पत्नी विन्दत इति विज्ञायते । सा पुंवद्भवति स स्त्रीवद्भवति इति विज्ञायते ।

It ends thus:—

खदिरबिल्वपालाशानामिध्मदारूणि इत्यादि आज्यालाभे अजसाविकं माहिषं वा घृतमाज्यार्थे इत्यादि ।

इति भारद्वाजपरिभाषासूत्रम् ।

इति समाप्तम् ।

श्रीरामेश्वरार्पणमस्तु ।

HIRANYAKEŚĪ SŪTRA.

499.

438. **हिरण्यकेशिसूत्रम् ।** *Hiraṇyakeśi sūtra.*

For the manuscript see L. 1375.

Leaf 2B. इति हिरण्यकेशिसूत्रे प्रथमप्रश्ने प्रथमः पटलः ।
4B. इति हिरण्य० द्वितीयः ।
6A. इति हि० तृतीयः ।
7B. इति हि० चतुर्थः ।
9A. इति हि० पञ्चमः ।
11A. इति हि० षष्ठः ।
12B. इति हि० सप्तमः पटलः ।
13A. इति हि० अष्टमः । प्रश्नः
15A. इति हि० द्वितीये प्रथमः ।
16A. इति हि० द्वितीयः ।
17A. इति हि० तृतीयः ।
18A. इति हि० चतुर्थः पटलः ।
19B. इति हि० पञ्चमः ।
21B. इति हि० षष्ठः ।

Five lines more and the MS. ends abruptly.

500.

631. *The Same.*

A mere fragment containing only the chapter on Aśvamedha, noticed in L. 1473.

501.

2068. **मातृदत्तीय चतुःसूत्रव्याख्या ।** *Mātṛdattīya Catuḥsūttravyākhyā*

of the Hiraṇyakeśī School.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 19. Lines on a page, 11. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1862. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति मातृदत्तीया चतुर्थसूत्रव्याख्या समाप्ता ।

Post Col. :—सम्वत् १८६२ फाल्गुनशुक्लाष्टम्यां ब्रह्मोपनामकेन वासुदेवेन श्रीकाश्यां लिखितम् । श्रीविश्वेश्वरायार्पणमस्तु ।

Matṛdatta is hitherto known as a commentator of the Hiraṇyakeśī Sutras only. See Aufrecht Cat. Cat.

It contains the commentary with directions for the application, on the first four sūtras of the Chapter on Rudra. The sūtras are—

1. अथातो रुद्रस्नानविधिं व्याख्यास्यामः ।

The commentary ends in 6*a*.

2. अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपहोमार्चनविधिं वक्ष्ये ।

The commentary on the second sūtra ends in 12*a*.

3. अथातोरुद्रस्नानार्चनविधिं व्याख्यास्यामः ।

The commentary on the third sūtra ends in 15*b*.

4. सुगुप्ते पुण्यदेशे गोचर्म्ममात्रे स्थण्डिले पद्मे वा लिङ्गं प्रकल्प्य पूजयेदिति ।

The commentary ends in 19*b*.

The work begins यस्य निश्वसितं वेदाः etc.

502.

3036. प्रयोगवैजयन्ती । *Prayoga-Vaijayantī.*

A commentary on Hiraṇyakeśisūttram.

By Mahādeva.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 54 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1100 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

The commentary is on the 4th praśna of the Hiraṇyakeśisūttras, which deal with animal sacrifices and is complete in 5 paṭalas.

The last Colophon :—

इति श्रीसत्याषाढहिरण्यकेशिसूत्रव्याख्यायां प्रयोगवैजयन्त्यां महादेवकृतायां चतुर्थे पशुप्रश्ने पञ्चमः पटलः । प्रश्नश्च समाप्तः ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हविर्यज्ञेषु नियतोपक्रमास्तु निरूपिताः ।

दर्शाद्या इष्टिपर्यन्तास्तत्रारोऽथ निरूप्यते ॥ (?)

नित्याभ्यासः पशुः पूर्व्वमनित्याभ्यासकर्म्मतः ।

चातुर्म्मास्येष्वेवं सौत्रामण्यास्च पूर्व्वतः ॥

प्रश्ने चतुर्थे ऐन्द्राग्नो निरूढो विकृतैः सह ॥

सर्व्वेभ्यः कामेभ्यः पशुबन्धो विधीयमानो दर्शितो बौधायनेन, अर्थवादकफल आपस्तम्बेन । अत्र यज्ञेषु प्रथमप्रश्ने प्रथमपटल एव अधिकारिनिर्णयो दर्शपौर्णमासवदेव कृतोऽतो न व्याख्यायते । इत्यादि ।

It ends :—

न्यायोपदेशयोः केचिद्विकल्पं ब्रुवते न तत् ।

युक्तं न्यायो ऽनुमानन्तु श्रुतितुल्यं कथं भवेत् ॥

503.

581. ज्योत्स्ना हिरण्यकेशिसूत्रव्याख्या ।

Jyotsnā, being a comm. on Hiraṇyakeśi sūttra.

By Gopīnātha.

For the MS. see L. 1505.

A mere fragment containing the comm. on the 10th Praśna. The last leaf is marked 133, but the leaves from 127 to 132 (both inclusive) are missing

504.

10494. हिरण्यकेशिस्मार्त्तसूत्र . *Hiraṇyakeśismarta sūtra.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 52 Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 800 Character, Nagara Date S 1731. Appearance, old and discoloured Complete

Last Colophon :—इति हिरण्यकेशिस्मार्त्तसूत्रं समाप्तम् ।

Post Colophon:—शाके १७३१ सर्व्वधारीनाम संवत्से श्रावण वद्य ८ भृगुवार तद्दिने डोगरे-इत्युपनामकस्य त्र्यम्बकभट्टात्मजगंगाधरेण लिखितं ॥ स्वार्थपरार्थं ॥ यदिशुद्धमशुद्धं etc. शुभं भवतु ॥ अवन्तिकापुरि महाकालसन्निधौ संपूर्णमस्तु ॥

Beginning:—उपनयनं व्याख्यास्यामः ॥

सप्तवर्षं ब्राह्मणमुपनयेदेकादशवर्षं राजन्यं द्वादशवर्षं वैश्यं वसन्ते ब्राह्मणं ग्रीष्मे राजन्यं शरदि वैश्यमापूर्य्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रे......

6B, इति हिरण्यकेशिसूत्रे एकोनविंशतिप्रश्ने प्रथमः पटलः ।

11B, इति ० द्वितीयः पटलः । अधीत्य वेदं स्नानं तद्व्याख्यास्यामः ।

15B, ० तृतीय पटलः—आनयत्यस्मै रथमश्वं हस्तिनं वा—

20A, ०चतुर्थः पटलः ॥ दर्शे चन्द्रमसं दृष्ट्वाप आचम्यापो धारयमाणः etc.

23A, ० पञ्चमः पटलः ॥ समावृत्त आचार्य्यकुलान्मातापितरौ बिभृयात्ताभ्यामनुज्ञातो भार्य्यामुपयच्छेत् ।

26B, ० षष्ठः पटलः । तां ततः प्रवाहयन्ति प्रवाहारयन्ति समोप्येतमग्निमनुहरन्ति नित्यो धार्य्योनुगतोमन्थ्यः श्रोत्रियागाराद्वाहार्य्योपवासश्चानुगते भार्य्यायाः यत् पूर्व्वागारं प्राप्याथैनां संशास्ति दक्षिणं पादमग्रेति हर ।

33A, ० अष्टमः पटलः ॥ गृहामाबिभीत वा स्तोष्यते ॥ शालां कारयिष्यन् ॥ पाणिग्रहणादिरग्निः ॥ विष्णुर्योनिं कल्पयतु ॥

33B, ० उपनयनं विराजं चैकमिषैकान्नत्रिंशत् ॥ (?) इति हिरण्यकेशीसूत्रे एकोन्नविंशतिप्रश्ने समाप्तः ॥—

34A, *begins*:—अथातः सीमन्तोन्नयनं । प्रथमगर्भायाश्चतुर्थे मास्यापूर्य्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रेऽग्निमुपसमाधाय व्याहृतिपर्य्यन्तं कृत्वा धाता ददातु नो रयिमिति चतस्रो धात्रीः जुहोति ।

38B, इति हिरण्यकेशिसूत्रे विंशतिप्रश्ने प्रथमः पटलः । अथातश्चाग्नेयप्रायश्चित्तं समुपदृश्यते यज्ञोपवीत्याचान्तो नाप्रीतेन शरावेणोदकमाहृत्य सभायां मध्येविदे?वनमुद्धृत्य......सभायाः वाह्य तृणानि

तेन कुमारमभ्याहृत्याच्चेषु तानं निपात्य दध्ना लवणोदकमिश्रेणा भ्युक्ष्य... ...

40A, ० विंशतिप्रश्ने द्वितीयः पटलः ॥ २ ॥ अथातः शूलगवमापूर्य्य मागापच्चे पुण्ये नक्षत्रेऽग्निमुपसमाधाय संपरिस्तीर्य्य . etc , etc

41B, ० तृतीयः पटलः ॥ ३ ॥ अमावास्यायामपराह्णे मासिकमपर-पक्षस्य वायुं त्वहःमु (?) पितृभ्यो नं संकृत्य न दक्षिणाग्रान् दर्भा-नासनानि कल्पयित्वा ब्राह्मणान् शुचीनन्नभवतः समं गानयुज आम-न्त्रयते etc., etc.

45B, चतुर्थः पटलः ॥ अष्टकां व्याख्यास्यामः ।

47B, ० पञ्चमः पटलः ॥ अथातः श्रवणाकर्म्म ।

48B, ० षष्ठः पटलः ॥ आग्रयणीं व्याख्यास्यामः ।

49B, ० विंशतिप्रश्ने सप्तमः पटलः ॥ ७ ॥ अथात उपाकरणोत्सर्ज्जने व्याख्यास्यामः ॥

End:—० अष्टमः पटलः ॥ ८ ॥ अथात उपाकरणोत्सर्ज्जने ॥ आग्रयणीं व्याख्यास्यामः ॥ अथातः श्रवणा ॥ श्वोभूते पितृभ्यो गामालभते ॥ अष्टकां व्याख्यास्यामः ॥ एष तेततः ॥ भुंजानान् समीक्षेत ॥ ये चेह पितरः ॥ अमावास्यायामपराह्णे ॥ अथातो बौधायनविहार एव ॥ अथातः शूलगवं ॥ अथातः अग्रहप्रायश्चित्तं ॥ तृतीये वर्षे चूडाकर्म्म ॥ अथ षष्ठे मास्यन्नप्राशनं ॥ या देवीस्त्वतमः ॥ यथैव वायुः पवते ॥ अथातः पुंसवने ॥ अथातः सीमन्तोन्नयनं ॥ अथातः स्वग्रहप्रायश्चित्तं ॥ अथातः शूलगवं ॥ अमावास्यायामपराह्णेऽष्टका व्याख्यास्यामोऽथातः श्रवणाकर्म्माग्रायणीं व्याख्यास्यामोऽथातः उपा-करणोऽष्टौ ॥ अथातः सीमन्तोन्नयनं ॥ ये चेह पितरो विंशतिः ॥

Then comes the last col. quoted above.

505.

10583. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches Folia, 12-41 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Defective in the beginning.

Fol. 12 (L. 1) contains the colophon of the third paṭala of Prasna XIX.

Col. :—इति हिरण्यकेशिसूत्रे एकोनविंशतिप्रश्ने तृतीयः पटलः ।

Last Col. :—०विंशतिप्रश्नेऽष्टमः पटलः ।

506.

2704. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 750 Character, Nāgara. Appearance, discoloured

The MS. contains the 19th Prasna of the Hiranyakeśi Gṛhya sūttra, which deals with the ceremony of Upanayana, and is divided into 8 patalas. It also contains the first four leaves (44 to 47) of Sīmantonnayana, which abruptly comes to an end.

The 19th Prasna begins —

हरिः । ॐ उपनयनं व्याख्यास्यामः ॥ सप्तवर्षं ब्राह्मणमुपनयीत । एकादशवर्षं राजन्यं, द्वादशवर्षं वैश्यं । वसन्ते ब्राह्मणं ग्रीष्मे राजन्यं शरदि वैश्यमापूर्य्यमाणे पक्षे पुण्ये नक्षत्रे विशेषेण पुन्नामधेये युग्मान् ब्राह्मणानन्नेन परिविश्य पुण्याहं स्वस्त्ययनमृद्धिमिति वाचयित्वा शितस्य कुमारस्य केशान् वापयित्वा स्नातमलङ्कृतं × × × वासः परिधाप्य etc., etc.

43B. इति हिरण्यकेशिसूत्रे एकोनविंशतिप्रश्नः समाप्तः .

Leaf 44 begins :—

अथातः सीमन्तोन्नयनं प्रथमगर्भायाश्चतुर्थेमास्यापूर्य्यमाणे पक्षे पुण्ये नक्षत्रेऽग्निमुपसमाधाय व्याहृतिपर्य्यन्तं कृत्वा धाता ददातु नो रयिमिति चतस्रो धातृ र्जुहोतीमं मे वरुणतत्त्वायमि० इत्यादि वाचयित्वा etc., etc.

ĀPASTAMBA SŪTRAS.

507 & 508.

988A and 988B **आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ।** *Āpastamba Śrauta sūtra.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Folia, 66. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

A fragment containing the first six praśnas (Garbe's Printed Text, vol I, pp. 1-393), and another containing the eighth praśna (printed in Garbe's edition, Vol. II, pp. 1-94) They contain all the Haviryajña sacrifices except Nirūdhapaśubandha which comprises the seventh praśna.

509.

659. *The same to the end of Praśna IX.*

For the manuscript see L. 1226.

The first five leaves are missing.

Continuous pagination down to leaf 82 and to the end of the fifth praśna.

Post Col. Statement:—

नारायणभट्टफुकटेन लिखापितं ।

The sixth praśna is complete 21 leaves, the seventh in 16, the eighth in 23 leaves.

Post Colophon Statement:—

श्रीफुकटोपनामककृष्णभटस्य सुतेन नारायणेन लिखापितम् ।

The ninth praśna has 19 leaves.

510.

461. *The Same.* **(चातुर्म्मास्यसूत्रं वा चातुर्म्मास्यप्रश्नः) ।**

For the manuscript see L. 1353.

Post Col.:—इदं चातुर्म्मास्यसूत्रपुस्तकं मौन्योपनाम-वैद्यनाथभट्टेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतम् । साक्षी उपाध्या ॥ सं १८६४ भाव ८ बुधदिने ।

511.

2636 *The Same.* (Praśna VIII).

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 6 Lines, 17 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

This is the eighth praśna of the Āpastamba Śrauta Sūttra, printed in pp. 1 to 94 of the second volume of Dr Richard Garbe's edition.

512.

8508. *The Same*

(Praśna IX, Vidhyaparādhanimitta-prāyaścitta).

Substance, country-made paper 10×3½ inches Folia, 14. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

Colophon.—श्रुतिलक्षणमापस्तम्बसूत्रे नवमः प्रश्नः समाप्तः ।

512A.

1199. *The Same*

Country-made paper 9×4 inches Lines, 8 on a page Nāgara.

513.

648 *The Same.*

The codex contains praśnas 10 to 15 of the Āpastamba sūttra.

For the manuscript see L 1227.

The 10th praśna agrees with that in Dr. Garbe's edition. After the close of the thirty-first or the last kaṇḍikā, the pratīkas of all the kaṇḍikās are given in the reverse order.

The 11th praśna in this manuscript is the same as the 15th in Garbe's edition, complete in 21 kaṇḍikās, at the end of which come the pratīkas of the kaṇḍikās in reverse order.

The 12th praśna in this manuscript wrongly called 13th in the chapter colophon, is the same as the 11th in Dr. Garbe's edition, complete in 21 kaṇḍikās, ending with the pratīkas in reverse order as before

519.

1037. *The Same.* (वाजपेयसूत्रम्) ।

Substance, country-made paper 8 x 3½ inches. Folia, 4. Lines, 8, 10, 1 on a page. Extent in Ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Post-Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं हेमाद्रिमहादेवस्य ।

This comprises the first 7 kandikās of the 18th prasna of the Apastamba Śrauta sūttra (Dr. Garbe's edition, pp. 7[illegible] to 84).

520.

635. *The Same.*

(Praśna XX).

For the MS. see L. 1228. It agrees entirely with Garbe's 20th praśna consisting of 25 kaṇḍikās. 'It treats of Aśvamedha.

One line more after the completion of the twenty-fifth, which runs

राजार्थेनं वेदिकाले प्रतायत आक्रान्वाजी पशुकाले पश्वाद्धः सप्त ।

These are the Pratīkas of seven Kaṇḍikas out of 25.

No Colophon :—

The Post Colophon :—

१७ ॥ ७० ॥ आ ॥ १२ सु ।

521.

644. *The Same.*

(Praśna XX).

Substance, country-made paper 10 x 4½ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 326. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

After the completion of the 25th kaṇḍikā the present manuscript has the following :—

सौत्रामण्या मैत्रावरुण्या चामिक्षया। पञ्चाहः पुरुषमेधः। अथैकेषां चैतानां। गोमृगकण्ठेन प्रथमामाहुतिं जुहोति। पशुकाल उत्तरत उपरिष्टादग्नेः। ऋषभचर्म्माभिषिच्यमानस्य। दक्षिणतः कृष्णशाखाखिलरेषां पशूनां। गणानां त्वा गणपतिं हवामह इत्यभिमन्त्र्य। आक्रान् वाजी। युञ्जन्ति ब्रध्नमिति। श्वेता आदित्याः। रोहितो धूम्ररोहित इति। प्रतायते एकविंश उक्थः। नमो राज्ञे नमो वरुणायेति। विभुर्मात्रा प्रभुः पित्रेत्यश्वनामानि। प्राचीं दिशा अध्वर्य्यवो वेदिकाले। यदमित्रा अश्वं विन्देरन्। सायं प्रातर्वा ब्राह्मणौ। सवित्रे प्रातरष्टाकपालं निर्वपति। अथैनं प्रतिदिशं प्रोक्षति। शतेन राजपुत्रैः सहाध्वर्य्युः। ब्राह्मणा राजानश्च। नमोऽग्नये पृथिवीक्षिते। राजा सार्व्वभौमोऽश्वमेधेन यजेत। असितवर्णा हरयः सुपर्णाः॥ राजाथैनं वेदिकाले प्रतायते आक्रान् वाजी पशुकाले पञ्चाहः सप्त।

These are the pratīkas of the 25 kaṇḍikās in the reverse order.

522.

646. *The Same.* (Praśna XXI).

The 21st praśna of the Āpastamba sūttra, noticed in L. 1229.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 17 Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara Appearance, old. Complete.

Post-Colophon Statement:—

शुभमस्तु। श्रीयज्ञमार्कण्डेयस्य पुस्तकमिदं।

It is called also Dvādaśāhapraśna.

523.

633 *The Same* (द्वादशाह प्रश्नः)।

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 9 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 270 Character, Nāgara Date, Saṃ 1804 Appearance, old Complete

For the manuscript see L. 1229. It is divided into 25 sections, as in the printed text of Garbe. Then come the pratīkas of the kaṇḍikās in reverse order.

एव मतऊर्द्धं। उत्सर्गिणामयनं। सौर्य्यं विषुवत्युपालभ्यं। इमा नुकं भुवना सीषधेम। व्याख्यात उदयनीय। छिन्नकान्द्वे गायेता। उपाकृते माहेन्द्रस्य स्तोत्रे। दिक्षु दुन्दुभीन् प्रवघ्नन्ति। ततो महाव्रतमुपयन्ति। ततः सभार्य्यं द्वौ अभिक्रन्तौ। गवामयनेन प्रजां भूतिं। अनीकां व्याख्यास्यामः। प्रायणीयावत् उदयनीयमुपयन्ति। अकुशलो वा अयं प्रजापतिः। यद्दश होतारः सत्रमासत। ततः प्राजापत्याय मनोग्रहाय संप्रसर्पन्ति। ततो दशममहः। अग्रहीतो माहेन्द्रः ततः प्रतिप्रस्थाता। श्वो भूत एकविंशं षोडशिनं। तदा अग्नीध्र अग्नीधागारं प्रविश्य। श्वो भूतो प्रतायते। परं मत्वो अनुपरेहि पश्वां। अन्यो वा ब्राह्मणो दीक्षितः। सर्व्वंइष्टप्रथमयज्ञाः। द्वादशाहे नैव प्रजायते। द्वादशाहेन श्वो भूते ततो दशममहः प्रायणीयवत् गवामयनेन उपाकृते व्याख्यात उदयनीय उत्सर्गिणां अयनमष्टौ।

Col.:—इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वादशाहप्रश्नः समाप्तः।

Post Colophon:—

लिखितं भवानीशङ्करेण संवत् १८०४ ज्येष्ठशुक्ल ३ सोम।

524.

647. *The Same.* (Praśna XXII)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete.

Post-Colophon Statement:—

श्रीगणमार्कण्डेयदीक्षितानामिदं पुस्तकम्॥

It is called also Ekāhapraśna.

525.

645. *The Same.* (Praśna XXIII).

For the manuscript see L. 1230. The 23rd praśna is complete in 24 kaṇḍikās, as in Dr. Garbe's edition.

526.

632. *The Same* (सामान्यसूत्रम्)।

Substance, country-made paper 7×3 inches. Folia, 4 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara Date (?). Appearance, old. Prose Generally correct Complete

It comprises the first 4 sections of the 24th praśna of the Āpastamba sūttrā, as published by Dr. Garbe.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः।

ॐ यज्ञं व्याख्यास्यामः। स त्रयाणां वर्णानां ब्राह्मणराजन्ययोः वैश्यस्य च। सा त्रिभिर्वेदैर्विधीयते। ऋग्वेद-यजुर्वेद-सामवेदैः। ऋग्वेदयजुर्वेदाभ्यां दर्शपौर्णमासौ। यजुर्वेदेन अग्निहोत्रं। सर्व्वै-रग्निष्टोमः। उच्चैः ऋग्वेदसामवेदाभ्यां क्रियते। उपांशु यजुर्वेदेन। अन्यत्र अश्रुतप्रत्याश्रुतप्रवरसंवादसम्प्रैषैश्च। अन्तरा सामिधेनी-ष्वनूच्यं। मन्द्रेण प्रागाज्यभागाभ्यां प्रातःसवने च। मध्यमेन प्राक्-स्विष्टकृतो माध्यन्दिने च। क्रुष्टेन शेषे तृतीयसवने च। वाक्संप्लवश्च तद्वत्॥ ऋग्वेदेन होता करोति। यजुर्वेदेन अध्वर्य्युः। सामवेदेनो-द्गाता। सर्व्वैर्ब्रह्मा। वचनादिप्रतिषेधाद्वा अन्यः कुर्य्यात्। ब्राह्मणानां आर्त्त्विज्यं॥ सर्व्वक्रतूनां अग्नयः सकृदाहिताः। जुहोतीति चोद्यमाने सर्पिराज्यं प्रतीयात्। अध्वर्य्युं कर्त्तारं॥ जुहूंपात्रं। व्यापृतायां स्रुवेण आहवनीये प्रदानम् इत्यादि।

End :—कालस्य अशेषभूतत्वात् आरम्भविभागाच्च। अर्थायां अर्थायमिं प्रणयेत्। अप्रवृत्ते कर्म्मणि लौकिकः सम्पद्यते यथा समारूढे।

Colophon .—इति सामान्यसूत्रम्।

527

1078. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 4 Lines, 8-9 on a page Extent in ślokas, 70 Character, Nāgara Accented. Old.

528.

3280 *The Same*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 6 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

529.

967 *The Same*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches Six parts each separately paged, the first part covering 8 leaves, second 13, third 11 fourth 12, fifth 8, sixth 10. Lines, 9 on a page Extent in Ślokas 1400 Character Nagara Appearance, fresh Fragmentary.

Āpastamba sūttra of the Black Yajurveda is complete in 32 praśnas or prapāthakas. The first twenty-four praśnas deal with Śrauta-rites and are called the Āpastamba Srauta sūttra. The praśnas 25th, 26th and 27th are devoted to the Gṛhya rites and go under the name of Āpastamba Gṛhya sūttra Praśnas 28th and 29th refer to customs, traditional and local, and are called Dharma sūttra The 30th praśna is Śulvādhyāya and refers to the construction of sacrificial halls and altars. Praśna 31st and 32nd treat of Paitṛmedhika rites and hence go under the name of Paitṛmedhika sūttra

This manuscript contains in the first pagination, the 23rd praśna; in the second, the 24th; in the third, 25th, 26th and 27th; in the fourth, 30th; in the fifth, 31st; and in the sixth, 32nd

The whole text of the sūttras has been printed piecemeal, the Śrauta sūttra by Dr Garbe, the Gṛhya sūttra in Bibl Sanskritika, the Dharma sūttra by Hofrath, Dr. Buhler and in Bibl Sanskritāka, Śūlvādhyāya by Dr. Thibaut, and Paitṛmedhika sūttra by Dr Caland.

In the printed text of Dr. Garbe the 24th praśna comprises 14 sections, but our manuscript has two more after the 24th.

530.

1249. **आपस्तम्बगृह्यसूत्रम् ।** *Āpastamba Gṛhyasūttra.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 10 Lines, 12 on a page. Character, Nāgara Appearance, very old Complete

Printed in Bibl Sanskritā

531.

8333 **आपस्तम्बधर्मसूत्र ।** *Āpastamba Dharmasūttra.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia 33 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured Complete

Beg ·—श्रीगणेशाय नमः ।

I. अथातः सामयाचारिकान् धर्म्मान् व्याख्यास्यामः ।

It consists of 11 patalas :—

18B. एकादशः पटल :—

II. Then, after seven lines, we have the beginning of the second praśna, which also consists of 11 patalas.

Beg. ·—19A. श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ पाणिग्रहणादधि गृहमेधिनोर्व्रतं कालयोर्भोजनमतृप्तिश्चान्नस्य पर्वसु चोभयोरुपवास :—

33A. इति एकादशः पटल :— इति आपस्तम्बसूत्रे द्वितीयो धर्म्मप्रश्नः समाप्तः ।

प्रयोजयितामन्ता कर्त्ता । चेत्तं परिगृह्य । चरिते यथापुरं । भृत्यानाम-नुपरोधेन व्याख्याताः सर्व्ववर्णानां etc.

These are the Pratīkas in reverse order in 8 lines.

After the eight lines, there are 7 more in a much later hand.

532.

1226. *The Same*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 29 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Appearance, tolerable

The eleven patalas of the 28th prasna of Āpastamba

Col.—इत्यापस्तम्बे प्रथमे धर्मे एकादशः पटल ?

533.

1254. *The Same.*

The first Dharma sūtra only, that is, the 28th Prasna of the Āpastamba sūttras

Substance, country-made paper 7½ × 3 inches Folia, 25, of which foll marked 5 to 8, 17 and the 21, are missing Lines 9 on a page Character, Nāgara Appearance, old

At the end of the prasna, the Pratikas of the khandas are given in reverse order, after which the initial words of the patalas are given in their proper order

534.

1153. *The Same*

Substance, country-made paper 12 × 5½ inches Folia, 180 to 200 Line 16 on a page Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete in 2 Prasnas

535 & 536.

1041 **आपस्तम्बीय-शुल्वसूत्रं सटीकं ।** *Āpastambaya Sulvasūttra with a Comm.*

Substance, country-made paper 9½ × 3¾ inches Folia, 74 Lines, 12 on a page Extent in Slokas, 2300 Character, Nāgara Appearance, old Complete

The commentary is by Karavinda Svāmin, for which see *infra*

For the beginning and end of the Ṭikā see Stein, p. 246.

The Ṭikā ends in leaf 65A.

Colophon.— इति श्रीकरविन्दस्वामिकृतौ शुल्वटीकायां षष्ठः पटलः ॥
समाप्तः प्रश्नः ॥

Post Col.:— शक १६४[०] हेमलंबो विक्रममार्गवदि एकादशामिन्दु-वासरे काश्यां विश्वेश्वरार्पणमस्तु । देवापरसदाशिवदीक्षितस्य पुस्तकम् ॥

In 65B. begins—श्येनोपधानकारिका ।

अथ द्वितीयश्येनोपधानकारिका ।

अग्नेरभेदाय च पञ्चभिस्तत्

सङ्ख्यसंख्यापरिपूर्त्तिरेव ।

मन्त्रोपधानमाद्यन्तु प्रस्तारे वक्ष्यतेऽधुना ।

This portion is very defective It is full of lacunæ and ends abruptly.

537.

2774. *The Same.* (*Text only*)

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 15 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured Complete

538.

937. आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः । *Āpastamba sūttravṛtti.*

By Rudra Datta.

The manuscript contains only the comm. on the first praśna.

Printed along with the Text by Dr. R. Garbe in Bibl Ind.

539.

1204. *The Same*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 76 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara Date, Sam. 1631. Appearance, old

Post Col. :—शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥

संवत् १६३१ समये आश्विन शुदि २ भृगुवासरे लिखितमिदं

पुस्तकं ॥ शुभम् भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥

In a later hand :—

पायाद्वः कल्याणोरणो । etc , etc.

The present manuscript contains the comm. on praśnas VI to VIII

540.

1283. *The Same.*

Substance, country-made paper 11 × 4 inches Folia, 25. Lines, 12 on a page Character, Nāgara Date, Sam. 1639 Appearance, old

Printed in Dr. Garbe's edition, Vol II, pp 1-94

The eighth prasna of Āpastamba Kalpa Sutra—devoted to Cāturmāsya, namely, Vaiśvadeva, Varuṇapraghāsa, Śākamedha and Sunāsirīya sacrifices.

The comm. has a different division called patalas and not kaṇḍikās. In the present MS. 22 kaṇḍikās are grouped in six paṭalas.

Post Col.:—श्रीरस्तु ॥ भट्टनारायणसुतभट्टगोविन्दसुतलक्ष्मणेन लिखित- मिदं पुस्तकं। संवत् १६३९ समये मा, कृष्णाष्टम्यां रवौ श्रीविश्वेश्वर- संनिधौ स्वार्थं परार्थंच ॥ ५ ॥ शुभमस्तु सर्व्वजगता। श्रीविश्वेश्वरो जयतु ॥

541.

636. सामान्यसूत्रकपर्द्दिभाष्यम्। *Sāmānya-sūtra Bhāṣya by Kapardi.*

For the manuscript see L. 1469.

Post Colophon Statement:—

लिखितं नारायणव्यासोपनाम स्वार्थं च परार्थं वा। संवत् १८६६ श्रावणबद्यचतुर्थ्यां च।

542.

2762. आपस्तम्बसूत्रभाष्यम्। *Apastamba sūtra* Stein, p. 246.

By Kapardi Svāmin.

For the MS. and the work see L. 1220. It contains comm. on the Paribhāṣā chapter only. It has the first leaves missing.

543.

3215. *The Same.*

Substance, country-made paper $7\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 3 Lines, 10, 12, 13 on a page Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured

It contains that portion of Kapardi's Bhāṣya on Āpastamba Śrauta sūttra, which relates to Naksattresṭi.

It begins.—

श्रीः। नक्षत्रेष्टयोऽप्यग्निर्वा अकामयतेत्यादिब्राह्मणव्याख्याताः ता एकोपक्रमा एकान्वारंभणीयाः नक्षत्रसत्रेण ज्योतिषामयने-नेष्टातिसमुदायशब्दचोदितत्वात्। इत्यादि।

544.

643. **आपस्तम्बसूत्रभाष्यम्।** *Āpastamba sūttra Bhāṣya.*

By Dhūrttasvāmī.

For the manuscript see L. 1231.

In the Bhāṣya, the praśnas are divided into patalas and not into kaṇḍikās.

It contains the comm. on 9 praśnas in full and a portion only of the tenth praśna.

545.

668. *The Same.*

For the manuscript see L 1232.

It contains the comm on praśnas IX to XIV, XVI and XVII.

22A. इति धूर्तस्वामिकृतौ आपस्तम्बसूत्रव्याख्याने नवमप्रश्ने पञ्चमः पटलः समाप्तः।

X ends in 34B, end दशमः पटलः।

XI ends in 42A, end अष्टमः पटलः समाप्तः।

XII ends in 60A, end अष्टमः पटलः।

XIII ends in 73A, end सप्तमः पटलः।

XIV ends in 108A, (दशमः पटलः) But it is called in the Colophon पञ्चदशः प्रश्नः

Chapter XV seems to be wanting

„ XVI ends in 138A, दशमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

„ XVII ends in 160B, the last leaf अष्टमः पटलः ।

546.

2951 *The Same* With its vrtti commentary

By Kauśikarāma Agnicit

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 63 Lines 11 on a page Extent in ślokas, 1600 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

The present manuscript contains the Bhāṣya and Vṛtti on the eighth praśna bearing on the Cāturmāsya rites, of the Āpastamba Śrauta sūttra. See Dr Richard Garbe's edition of the Āpastamba Śrauta sūttra, Vol. II, pp 1 to 94

The Bhāṣya begins :—

चातुर्मास्यैरिष्टवांश्चातुर्मास्ययाजी तस्याक्षय्यं सुकृतं भवति न प्राक्यं क्षेतुमक्षय्यं शोभनं कृतं । चतुर्षु चतुर्षु मासेषु क्रियन्ते इति चातुर्मास्यानि तद्याजिन इत्यादि ।

The sub-commentary begins :—

चातुतस्य (?) चातुर्मास्ययाजिनः न च प्राक्यं क्षयितुमित्यक्षय्यं । इत्यादि ।

The eighth praśna of the Āpastamba Śrauta sūttra is complete in 22 kaṇḍikās, grouped in the Bhāṣya and Vṛtti into 6 paṭalas.

The last Colophon :—

इतिधूर्तस्वामिभाष्ये षष्ठः पटलः । समाप्तश्च प्रश्नोऽष्टमः । इति कौशिकेन रामेणाग्निचिता कृतायां धूर्तस्वामिभाष्यवृत्तौ षष्ठः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ॥

547.

652 *The Same*

A gloss on Dhūrtta Svāmin's commentary on the Āpastamba sūttra by Kauśika Rāma.

For the manuscript see L. 1233. But the description given in it is misleading The manuscript contains praśnas X—XIII, and not, as Rājendralāla says, the first four chapters. See I.O. Catal No 304

Chapter X comes to an end in leaf 86A

The Col.:— दशमः पटलः ॥ कौशिकेन रामेण कृतायां धूर्त्तस्वामिभाष्य-टीकायां सोमोपोद्घातो नाम दशमः प्रश्नः समाप्तः ।

In spite of the colophon it is wrongly called on the top of the leaf "प्रथमः प्रश्नः" (in the handwriting of Mahāmahopādhyāya Kāmākhyānātha Tarkavagīśa), and accordingly the ensuing chapters XI, XII and XIII are called II, III and IV in the same hand The mistake is corrected here.

Chapter XI comes to an end in leaf 114B

Col. :—अष्टमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

Chapter XII comes to an end in leaf 171B

Col .—अष्टमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

Chapter XIII comes to an end in 211B.

Col. :—सप्तमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

Post Col. Statement:—

संवत् १८६६ मार्गशीर्षे ४ गुरु लिखितं नानजी व्यासोपनामः । स्वार्थं परार्थं च । गुरवे नमः । सांबसदाशिवाय गुरवे नमः । ग्रन्थ ४००० ।

548.

3009. **प्रयोगरत्नमाला ।** *Prayoga Ratnamālā.*

A commentary on the sixth praśna of Āpastamba by Viṣṇu Bhatta.

For the manuscript and the work see L. 4223.

549.

2638 **दर्शपौर्णमासपरिभाषा (आपस्तम्बशाखीया)।**

Darsa-Paurnamāsa-paribhāṣā Āpastambaśākhīya

Substance, country-made paper 9½ × 4¾ inches Folia, 15 Line 13 on a page Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

It begins —

श्रीगणेशाय नमः। श्रीमांवादित्याय नमः।

अथ दर्शपौर्णमासपरिभाषा लिख्यते। अथातो दर्शपौर्णमासौ व्याख्यास्यामः मन्त्रान्ते + + + नमित्याम्नियाते दाचारे धारायां चादिसंयोग + + + + + + + + + + + + जुहुयात् प्रक्षेपादीषत्पूर्वं वा कुत्रचिदन्तेऽपि भवति आचारे। तत्र पूर्व्वमनवकाशत्वं हि यत्रावकाशस्तत्र यथापूर्व्वमेव। कर्म्मकरण-काले प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा हस्तद्वयं अन्तर्जानु कुर्य्यात्।

It ends —प्रागुदेत्यानन्तरं विहाराभिमुखो भूत्वा गोमती जपति। यत्र खती-व्रतोपायनीय-जपस्य भवति या सरस्वतीति मुखं विमृज्य इति च भवति अन्यत् सर्व्वं याजमान्यं उद्देशत्यागानुमन्त्रणादिनियुक्तो-ऽध्वर्युः करोति सङ्कल्पोऽप्यध्वर्युरेव करोति न पत्नी॥

Colophon —इति परिभाषा समाप्ता॥ आज्ञवा सुब्रह्मदीक्षितैः कृता॥

There are two leaves marked 5, one being a supplement to the other—

इदं शोधपत्रं पञ्चमाङ्कस्य पत्रस्य परिभाषायाः।

The authorities consulted.

1A, कात्यायन, रुद्रदत्त and भारद्वाज; 2B, बौधायनीय, मायनीय and प्रयोगवृत्तिः; 3A, धूर्त्तवृत्तिः, रुद्रः; 10B, अङ्‌विला।

11B, ब्राह्मणस्य प्राशनाव्यस्य पुरोहितप्रवर एव होतुरुपांशु नाम गृह्णाति मानुष इत्यवैरवलीयात्॥

550.

7827. आपस्तम्बगृह्यसूत्रतात्पर्यविवरणम् । *Āpastamba-gṛhya sūttra-tātparyavivaraṇa.*

By Gopinātha Maunī.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 76. Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured. The first five leaves are missing

A mere fragment

40B, इति गोपीनाथमौनिनः कृतावापस्तम्बगृह्यसूत्रतात्पर्यविवरणे प्रथमः पटलः समाप्तः ।

551.

1109. उज्ज्वला । *Ujjvalā.*

By Haradatta Misra.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 143. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 3700. Character, Nāgara. Date, Saṃ 1648. Appearance, old.

See Burnell's Catal. p. 16B. CIX.

An exposition of the Dharmasūtras of Āpastamba by Haradatta Miśra. The 28th praśna and 8 patalas of the 29th praśna.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीआपस्तम्बाय नमः ।

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।

धर्म्माख्यप्रश्नयोरेषा क्रियते वृत्तिरुज्ज्वला ।

अथातः सामयाचारिकान् धर्म्मान् व्याख्यास्यामः । अथशब्द आनन्तर्ये वर्त्तते । अतः शब्दो हेतौ ।

It ends :—

एवंप्रकारमनुतिष्ठन्नुभौ लोकावभिजयति । भोगेनेमं लोकं तीर्थप्रतिपादनेन चामुमिति ।

Col. :—इति श्री[हर]दत्तमिश्रविरचितायां धर्म्माख्यप्रश्नयोरुज्ज्वलायां वृत्तौ अष्टमः पटलः ।

Post Col. :—संवत् १६४८ समये माघसुदि प्रतिपदि लिखितेति ॥
श्रीकृष्णाय नमः । राम । राम ।

Printed in Bibliotheca Sanskrita No. 15

552.

1239 *The Same.*

Substance, country-made paper $10 \times 4\frac{1}{3}$ inches Folia, 83 Lines, 14 on a page Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara Appearance, old

It contains the commentary on the 28th praśna only of Āpastamba.

553.

1040. **शुल्वप्रदीपविवरणम्** । *Śulvapradīpavivaraṇa.*

By Sundararāja, son of Mādhavārya.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{3} \times 4$ inches. Folia, 53 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 1170. Character, Nāgara Date, Sam 1645 Complete.

A commentary on Śulvasūtra of Āpastamba, complete in six chapters.

This work treats of the formation of altars in sacrificial ceremonies.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आपस्तम्बेन योऽयं व्यरचि भगवता शुल्वसंज्ञो गभीरः ।
प्रश्नार्थं तस्य भाष्यप्रभृतिषु कथितं विस्तृतं वीक्ष्य कृत्स्नम् ।
संक्षिप्योद्बोधनार्थं कुशिककुलनिधेर्माधवार्यस्य यज्वः
पुत्रः शुल्वप्रदीपं विवरणमधुना सुन्दरो निर्मिमीते ॥
विहारयोगान् व्याख्यास्यामः । विहारो विहरणं चतुरस्रादिकल्पेषु
भूमेः करणं तस्य योगा उपाया यावदायामं प्रमाणं तदर्धमभ्यस्या-
परस्मिंस्तृतीये षड्भागेन लक्षणं करोति ।

It ends thus:—

अश्वमेधप्राप्तश्चेदाहार उर्द्धांविधामभ्यस्येत् । नेतरदारिङ्गियेता-
दितश्चेदाहरेदाहृत्य श्चतां तावत् प्रत्यादधीतेति ॥

Col.:—इति सुन्दरराजीये शुल्वविवरणे शुल्वप्रदीपे षष्ठः पटलः ॥

Post Col:— संवत् १६४५ दुर्म्मुखसंवत्सरे वैशाखशुद्धचतुर्थ्यां भृगौ
लिखितम् । काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ । सदाशिवदीक्षितदैवापर ।

554.

3024. *The Same.*

Substance, country-made paper 10½×4 inches Folia, 33. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1000 . Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured and worn out Complete in six paṭalas.

A comm. on Āpastamba Śulva Sūtra, Praśna XXX.

The last Colophon runs:—

इति श्रीसुन्दरराजीये शुल्वविवरणे शुल्वप्रदीपे षष्ठः पटलः ।

For the work see L. 1459.

555.

650. शुल्वप्रदीपविवरणम् ।

By Sundararāja, son of Mādhavācārya.

The leaves missing are: 3, 6, 16,

For the manuscript see L. 1459.

556.

1253. आपस्तम्बीय शुल्वभाष्यम् ।

By Gopāla.

The author was the son of Gārgya Nṛsiṇha Somasut, and the disciple of Vādhūla Rangarāja Miśra.

Substance, country-made paper 13×4½ inches Folia, 30. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Complete.

Beginning :—

यस्य यूः प्राणिनः सर्व्वे यो हेतुर्जगतां सताम् ।
तं यज्ञपुरुषं वन्दे स्वर्गादिफलदायिनम् ॥
बाधूलान्वयरङ्गराजविदुषः शिष्येण विद्यानिधे-
र्गार्ग्श्रीन(ा)रसिंहयज्वतनयेनोद्ग्राहिणी निर्म्मला ।
आपस्तम्बमुनीन्द्रवक्त्रजनुषीं शुल्वाह्वयानां गिरां
गोपालेन विरच्यते नयवती सद्याज्ञिकालंकृतिः ॥
मया यथासूत्रमियं यथामति
प्रणीय तेभ्यः परिदीयतेऽधुना ।
य एव सन्तो जगतीह याज्ञिका
विदूष्यतां तैर्यदिवाभिनन्द्यताम् ॥
सुद्योगो न्यायविद्वीम्मन् जातः सुशिक्षितः ।
शुल्वानां धारकः सम्यक् + दयान्वोधमर्हति ॥ (?)

व्याख्यातानि दर्शपूर्णमासादीनि श्रुतिलक्षणानि कर्म्माणि तेषां यानि नानाकारपरिमाणकार्थ्याणि मन्दमतिभिरस्मदादिभिर्यूः प्रतिपदा निवेद्यादीन्यङ्गान्यप्रयोगेऽन्यथाप्रयोगेऽपि दोषकराणि बकुलप्रतिबन्धकानि च तेषां साधनानां विस्तरप्रतिपाद्यत्वात् पृथक् व्याख्यानं प्रस्तौति । विस्तारयोगान् व्याख्यास्याम इति ।

End :—

एवं शुल्वरहस्यबोधनकरी सन्दर्शिता पद्धति-
र्न्नैयैवैव यतः समस्तमुपयोग्यचोदितं कर्म्मसु ।
श्रद्धा यस्य + + श्वरादिषु + + भक्तिः + + + + +
+ स्रोतामवलम्ब्य शौल्वमखिलं तत्वं परिज्ञास्यति ॥ १ ॥
विशोध्यतां साधुपदार्थवेदिभिः सुवृत्तशीलैः प्रतिगृह्यतामपि ।
इयं न दीयेत हितार्थिभिर्जनैरसूयकायान्वत + + वे च ॥ २ ॥
यत्कृतमाधुनिकत्वं व्याख्यानान्तरविरोध इत्येते ।
मानविरोधाभावेनास्या दोषाः स खलु दोषः ॥ ३ ॥
उपनिषवृत्स्मृतिनीतिविशारदा यमनुसंदधते हृदि योगिनः ।
स्वविषयां मम भक्तिमचंचलां स तनुताद्भगवान् मखपूरुषः ॥ ४ ॥

विधिविश्वुश्चिवादिन्द्रदेवता आपस्तम्बमहर्षींस्तथा परान् ।
प्रणमामि गुरून् महीसुरानपि नित्यं सुव्रताभिवर्द्धनात् ॥ ५ ॥

अत्र चत्वारः श्लोकाः ।

Colophon :— इति श्रीमद्वाधूल-श्रीरङ्गराजमिश्रशिष्यस्य गार्ग्यश्री-नृसिंहसोमसुतसुतस्य गोपालस्य कृतापस्तम्बशुल्वरहस्यप्रकाशने भाष्ये षष्ठं पटलः ॥

आलोच्य मूलमानानि गोपालो यदरीरचत् ।
समासं तदिदं भाष्यं शुल्वतत्त्वप्रकाशनम् ॥

557.

2888. **आपस्तम्बीय-शुल्वसूत्राक्षरार्थविबोधिनी ।**

Āpastambīya-Sulva-sūttrākṣarārtha-vibodhinī.

By Karavindācārya.

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 61 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 2000 Character, Nāgara Date, Saka 1640 Appearance, old, brittle, mouse-eaten Complete

For a description of the work see Stein p. 246 and Extr. No. 183. Stein, from the majority of his colophons, calls it Sulvapradīpikā The first three of the colophons in the present manuscript call it Pradīpikā, others call it simply *tikā.* The author in the opening verses names it Akṣarārtha-vibodhinī which I have preferred.

The Ṭīkā ends in 55B, with the following colophon :—

इति श्रीकरविन्दस्वामिकृतौ शुल्वटीकायां षष्ठः पटलः । ६ समाप्तः प्रश्नः ।

Post Colophon :—

शके १६४[०] हेमलम्बो विक्रम मार्ग वदी एकादश्यां इतवासरे काश्यां विश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

After this there is a short treatise of 80 verses, entitled द्वितीयश्येनोपाधानकारिकाः—which comes to an end in leaf 58B, and after which there are short collections of kārikās without names.

558.

10635. **बौधायनश्रौतसूत्र ।** *Baudhāyana Śrauta-sūttra.*

Substance, foolscap paper 8½ × 4 inches. Folia, 256 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 4600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete

I. अमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो० ।

25A. (२१) प्रथमाध्यायः ।

II. अथोपहरणं (and not उपव्याहरणं as in the printed Text).

47B. (२२) इति बौधायनीये सूत्रे आधानप्रश्नो द्वितीयः ।

III. अग्नीन् पुनराधास्यमानो भवति । 71B. (३१) With an index of the Praśna.

Col.:—इति बौधायनसूत्रे तृतीय-प्रश्नः ।

IV. ॐ पशुना यक्ष्यमाणो ।

87B. (११) इति बौधायनसूत्रे पशुबन्धः (४)

V. वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो० ।

106B. (२० The Printed Text 18) इति बौधायनचातुर्मास्यसूत्रं सम्पूर्णम् ।

VI. अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो० ।

139B. (३४) दशमः ॥ सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ॥ (The Printed Text षष्ठः प्रश्नः)

VII. अथातो महाराात्र एव बुध्यन्ते 166B. (२०) इति अष्टमः प्रश्नः

VIII. प्रसर्पन्ति माध्यन्दिनाय सवनाय ।

189A. (१३ Printed Text 22) (with an index to the तृतीय सवन in a reverse order).

Col :—इति तृतीयसवनं समाप्तं दशमप्रश्नः समाप्तः ।

IX उखाः संभरिष्यन्नुपकल्पयते ।

233A. (६१) ऊनविंशतिः बौधायनीयप्रवचनसूत्र समाप्तः । एकादशः प्रश्नः ।

In the printed edition, it comes after the next Prasna.

X. प्रवर्ग्यं संभरिष्यन्नुपकल्पयते । 256B. (Last col) (१८) इति प्रवर्ग्यः ।

The printed text has two more Kandikās or paragraphs, ((1) beg. अथातोऽवान्तरदीक्षां व्याख्यास्यामः, (2) beg. संवत्सरमेतद्व्रतं चरेत्) included in this prasna See Prefaces to Vols. I and II of the printed edition of Dr. W. Calland; Burnell 18B and I O. Catal Nos. 284 and 285.

559.

737. *The Same.* (दर्शपौर्णमासप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches Folia, 12 Lines, 13 to 15 on a page. Extent in slokas, 408. Character, Nāgara Appearance, old Complete

The first prasna of the Baudhāyana Srauta sūttra

For a description of the work see L. 1554.

560.

742. *The Same.*

For the manuscript see L. 1554.

The first prasna of the Baudhāyana Srauta sūttra.

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं + + न्योपनामकस्य-गदाधरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ शुभमस्तु शुभम् ।

561.

1200. *The Same.*

Substance, country-made paper 10¾ × 4½ inches Folia, 25 Lines, 9 on a page, Character, Nāgara Complete.

562.

1703 *The Same.*

Substance, country-made paper 8¼×4¾ inches Folia, 21. Lines, 10, 11 on a page Character, Nāgara Date Sam 1548 Appearance, very old. Complete.

Post Colophon Statement :—

वसु-वेदेषु-पृथ्वीभिः संयुते त्वयवत्सरे ।
ऋतौ ग्रीष्मेऽथ वैशाखे चतुर्दश्याः तिथौ रवौ ॥
लिलेख ऋग्वेदनिर्वेस्त्राम्बकस्य हि शङ्करः ।
सूत्रं बौधायनं सद्धी रत्नगीयं जलादितः ॥

563.

542. *The Same.* (प्रश्नः द्वितीयः) ।

Substance, country-made paper. 9⅔×4 inches Folia, 3. Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 110 Character, Nāgara Appearance, old. Fragment.

It begins with :— अथोपव्याहरणं विज्ञायते ऋत्वादौ ऋतुकामं कामयीत ॥

564.

772. *The Same.* (आधानप्रकरणम्) ।

For the MS. see L. 1564.

It contains the second praśna of the Baudhāyanīya sūttra complete in 22 sections.

Rājendralāla calls it an anonymous manual "according to the rules of Baudhāyana."

The portion of the sūttra under notice covers pp. 34 to 68 of Dr. Caland's edition.

But the praśna in Caland's edition ends with Kaṇḍikā 21, while in the present MS. with K. 22. For what is ninth in Dr. Caland's text makes up both ninth and tenth in this manuscript.

Besides, the two (the MS and the printed edition) do not often agree in the commencing and in closing sections. For

instance, the eighth in this manuscript ends : पितरोह्वेविति इत्यथोल्मुकमादत्ते; but that in Caland ends: पितरो ह्वेविति. Again section 14 of Caland ends : वत्सतरीं ददाति, whereas the corresponding section in this MS. ends : ते प्रतिगृह्णाति ।

Post Colophon Statement:—

शके १६७८ संवत्सरे १८१४ सर्व्वजित्संवत्सरे भाद्रपद शुक्लतृतीया बुधवासरे इदं पुस्तकं लिखितं तोवाडीजीवनराम ।

565.

1348. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾×4½. Folia, 12. Character, Nāgara. Appearance tolerable

Printed by Dr. W. Caland, Vol. I, pp. 34—68.

After the colophon there are the first two lines of the next praṣna (III).

566.

1331. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia. 23 Written in two different hands The second and larger hand begins in leaf 3B, and continues to the end of the manuscript Character, Nāgara. Appearance, oldish All omissions of the scribe are supplied on the margin.

The arrangement of sections is slightly different from that of the printed text of Dr. Caland. This covers pages 34 to 68 of Dr. Caland's edition.

567.

474.

Ādhāna Baudhayanī or Adhānaprakaraṇa according to the School of Baudhāyana.

For the MS. see L. 1844.

Post Col. :—श्रीरस्तु संमत् १८७३ सर्वजित्संवत्सरे फाल्गुनकृष्णप्रतिपदा चन्द्रवासरे प्रथमप्रहरे लेखनसमाप्तम् । भारद्वाजगोत्रोत्पन्न खड्गे-

गवचीमथाजीश्रीगोदेकरेण यथामति लिखितं। शुद्धाशुद्धदोष-मस्माभि न दीयतां ग्रहस्थोऽहम्।

This is a manual based on the second prasna of the Baudhāyana sūttra, but is put here among the sūttras.

568.

1031. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 48. Lines, 7 to 9 on a page Extent in ślokas, 980 Character, Nāgara. Appearance, old.

Another copy of 474, apparently incomplete at the end.

It ends :—

अनुराधः पूर्व्वाषाढ़ः उत्तराषाढ़ः धनिष्ठा ॥

569.

1101. *The Same.* (तृतीयप्रश्नः)।

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas 450 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

The third prasna only of the Baudhāyana Śrauta sūttra. Printed in Bibl. Ind.

570.

2098. *The Same.* (पुनराधेयसूत्रम्)।

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

The first three sections only of Prasna III of Baudhāyana Kalpasūtra, see Caland's edition, pp. 69-72.

571.

2053. *The Same.* (आग्रयणसूत्रम्)।

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured.

Colophon :—

बौधायनीयमाध्यर्यं सूत्रं समाप्तम् ।

It is the 12th Adhyāya of Praśna III of Baudhāyana Kalpasūtra.

See Caland's edition, Vol. I, p. 82-83.

572.

761. *The Same.* (*Praśna IV.*)

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 18 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 325 Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1814. Appearance, old. Generally correct.

Paśubandha is dealt with in the fourth praśna; complete in pp. 107 to 127 of Dr. Caland's edition of Baudhyāyana Śrauta sūttra.

Post Col. :—

संवत् १८१४ शके १६७९ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा इत्यादि ।

भग्नपृष्ठकटिग्रीव etc.

सर्व्वजितनामसंवत्सरमिति भाद्रपदशुक्लपक्षचतुर्थींमन्दवासरे ।

573.

1201. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4 inches Folia, 10 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old

574.

574. *The Same.*

For the manuscript see L. 1425.

Post Col. Statement :—

श्रीब्रह्मार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥

इदं पुस्तकं मौन्योपकनाम वैजनाथेन मौल्यं दत्वा गृहीतम् ॥

575.

97. *The Same.* (V. चातुर्मास्यसूत्रम्) ।

For the MS. see L. 865.

The fifth prasna, Cāturmāsya sūttra, is printed in pp 128 to 155 of Dr. Caland's edition of Baudhāyana Śrauta sūttra.

576.

762. *The Same.*

For the manuscript see L. 1574.

577.

1202. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 15 Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old Complete

578.

10677. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and worn out. Complete.

Beginning:—श्रीमन्महागमकुलमूर्त्तये नमः ॥

वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां । etc., etc.

Colophon:—(१८) बौधायनीय-चातुर्मास्य-सूत्रं समाप्तं ।

579.

10636. द्वैधकाण्डः (बौधायनीयः) । *Dvaidhakāṇḍa.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 81. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1360. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

There are four prasnas of 10 chapters each.

I. उपवसथ इति । कथमु खलूपवसथं जानीयात् ।

31B, दशमोऽध्यायः (without the Prasna col.)

II. अथ चातुर्मास्यानि व्याख्यास्यामः ।

52B, दशमोऽध्यायः ॥ द्वितीयप्रश्नः ॥

III. अथातोऽग्निकल्पं व्याख्यास्यामः ॥

61B, षष्ठः । इति षड्विंशतिप्रश्नः ॥ अथातो वाजपेयं व्याख्यास्यामः ।

But still Prasna III continues.

67A, दशमोऽध्यायः । इति सप्तविंशतिप्रश्नः ।

IV. अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः ॥

Last Col. :—इति श्रीबौधायनीयद्वैधकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ।

(After the sixth chapter we have no chapter marks.)

Aufrecht in his Cat. Cat. describes Dvaidha kāṇda, as constituting Adhy. 22-25 of the Baudhāyana sūttra. But his references to L. 1571 and Burnell 20A do not justify the statement. For the MS. described in L. 1571, see *infra*; and as for Burnell's MS, its contents are the same as those of the present MS. But, in the present MS. as has been shown above, Prasna III is called also saptavimsati prasna (evidently as it stands in relation to the whole sūttra of Baudhāyana); I take it therefore that the present work constitutes prasnas XXIV-XXVIII, prasnas XXVI and XXVII together constituting the third section. In Caland's edition, however, they form 20-23.

580.

764. बौधायनद्वैधसूत्रम् । *Baudhāyana Dvaidha sūttra.*

For the MS. see L. 1571.

The leaves 23 and 24 are missing, while 9 and 10 mark two leaves each.

The codex contains, in the first 16 leaves, the third prasna of the Baudhāyana Srauta sūttra, complete in 31 sections.

16A. इति बौधायनसूत्रे तृतीयः प्रश्नः ।

It agrees completely with Prasna III of Dr. Caland's edition.

It contains also, in the remaining leaves, Mantragaṇāmnāta Prāyascitta (Prasna I; end missing) and prasnas III to V of the Dvaidha kāṇḍa of Baudhāyana.

The Prāyaścitta begins :—

अथातो मन्त्रगणाम्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः ।

30B. *Col.* :—द्वैधे तृतीयः प्रश्नः । (Praśna XXI of Caland's edition).

It is complete in 26 sections.

The Praśna IV begins :—

अथातोऽग्निकल्पं व्याख्यास्यामः ।

Complete in 21 sections.

38A. द्वैधकाण्डे चतुर्थप्रश्नः । (Praśna XXII in Caland's edition).

The fifth praśna begins

अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः ।

Complete in 18 sections.

The last colophon in 47A.

इति बौधायनीयद्वैधकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः । (Praśna XXIII in Caland's edition).

See the preceding number. What this MS. calls Dvaidha Praśna IV is Burnell's third Praśna, and what it calls Praśna V is Burnell's Praśna IV.

581.

10637. **कर्मान्तसूत्र (बौधायनीय)** । *Karmānta sūttra.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 34 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beg. :—पञ्चतयेन कल्पमवेक्षेत छन्दसा ब्राह्मणेन प्रत्ययेन न्यायेन संस्थावर्णेनेति ।

26B. (२८) इति कर्मान्तसूत्रे विंशोध्यायः २० द्वाविंशतिप्रश्नः ।

कथमु खलु यावज्जीवप्रयुक्तानां चातुर्मास्यानामनुप्रयोगो भवतीति फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां शुनासीरीयपुरस्ता यजेत ।

34B. (१२) सप्तमोऽध्यायः ।

कउ खलु ग्रिह्यवदिष्मा—The MS. ends here abruptly.

See Burnell 19B.

582.

499. **बौधायनीयं शुल्वसूत्रम् ।** *Baudhāyanīya śulva suttra.*

For the manuscript see L. 1318

4B. इति प्रथमः, 6B. इति द्वितीयः, 9B. चतुर्थः, 10A. षष्ठः 11A. सप्तमः ।

583.

1042. **बौधायनीययज्ञप्रायश्चित्तम् ।** *Baudhāyanīya Yajñaprāyaścitta.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550 Character, Nāgara. Appearance, old.

Baudhāyana ritual on expiations. Complete in three praśnas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ अथातो मन्त्रगणाम्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । सर्व्वंचोपरिष्टात् मन्त्रक्वतं यद्यधस्तान्निपतेत् ब्रह्म-प्रतिष्ठामनस इत्येतया प्रतिष्ठाप्येतयैव स्रुवाहुतिं जुहुयात् ।

It ends :—

महाव्याहृतिरित्येके प्राजापत्यानित्येके व्याहृतीरित्येके प्रणवमि-त्येके सर्व्वानित्याचार्य्यः सर्व्वानित्याचार्य्यः । १३ । श्रीः ।

Col. :—इति बौधायनयज्ञप्रायश्चित्ते तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ।

Post Col. :—श्रीकृष्णाय नमः । शुभं भवतु ॥

584.

56. **यज्ञप्रायश्चित्तविवरणम् ।**

By Gopal.

The MS. is noticed in L. 783. It is a commentary on the preceding work. Baudhāyana's Prāyaścitta sūttras are

very rare. Gopāla seems to have commented upon the whole of the sūttras, but the commentary on the only other portion that is known, is on the Mṛgāiīṣṭi.

Colophon:—इति गोपालकृते यज्ञप्रायश्चित्तविवरणे तृतीयप्रश्नस्य अष्टमोऽध्यायः ।

Post Col. :—त्रुटितो ग्रन्थः खण्ड २ संवत् १७८० फाल्गुनवदि बुधे तद्दिनीदं पुस्तकं समाप्तम् । युधनल्युलङ्खपः किवं तुल्य चंटिं पलभिधचयज एथटें ।

585.

85. *The Same.*

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches Folia, 50. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 1250. Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete.

It is a commentary on Baudhāyana's Yajñaprāyaścitta sūtrāṇi.

The work is described in L. 783.

586.

2179. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 5½ inches. Folia, 49. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 1250. Character, Nāgara Appearance, fresh

587.

3223. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8¾ × 4½ inches Folia, 5 to 8. In Tripātha form Character, Nāgara. Appearance, discoloured Date, Saṃvat 1813

A mere fragment containing the colophons of the first three chapters of the second praśna.

For the work see L. 783.

Post Colophon Statement:—

इदं पुस्तकं महादेवदेवसुतरामचन्द्रदेवेन लिखितम् । संवत् १८१३ मि. आ. क ५ चन्द्रे समाप्तं गोपालभाष्यम् ।

588.

3224. *The Sam*

By Gopāla.

Substance, country-made paper. 9¾×4 inches Folia, 4 by counting Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Leaves not numbered.

A mere fragment containing the colophons:—(1) इति गोपालकृते विवरणे एकादशोऽध्यायः ॥ प्रथमः प्रश्नः, (2) इति गोपाल० द्वितीये तृतीयः, (3) इति गोपाल० द्वितीये चतुर्थः ।

589, 590.

2138. इष्टिकल्पः or काम्येष्टिसूत्रम् । *Iṣṭikalpa or Kāmyeṣṭisūttra.*

Substance, foolscap paper. 9½×4¼ inches Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 570 Character, Nāgara Date, Śaka 1697 Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—इति बौधायनकाम्येष्टिसूत्रं समाप्तम् ।

Post Col.:—शके १६९७ मन्मथनामसंवत्सरे श्रावणवद्य ४ तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं । इदं पुस्तकं भागवतोपनामक-यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थंच । श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु मङ्गलमस्तु नमः ।

The work begins:—अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामस्तासां सकृत्प्रवृत्त-मेव । दार्शपौर्णमासाः संस्काराः सर्व्वा प्रथमाः सर्व्वा मध्यमा सर्व्वा उत्तमा यथाकालं पर्व्वतिथ्या निर्व्वपेद्या आदिष्टस्थाना अथवा-नादिष्टस्थाना यानि पूर्व्वपक्षस्य पुण्याहान्येतत्तीर्थानि भवन्ति ।

This is the 13th Praśna of the Baudhāyana Śrauta sūttra in Caland's edition in Bibl. Ind.

There is a short lacuna in leaf 1. This is the इष्टिकल्प of बौधायन ।

591.

1229. बौधायनगृह्यम् । *Baudhāyana Gṛhya.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 133 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Appearance, old Incomplete.

The Gṛhya Sūttra is complete in 4 praśnas, coming to an end in leaf 41A.

Then commences गृह्यपरिभाषासूत्रं, with a new pagination, which ends in leaf 19, which is marked 59.

Then commences गृह्यशेषसूत्र, with a new pagination which comes to the end of the 4th praśna in leaf 56. Of the 5th praśna of Grhya Śesa sūttra there is only a line

Then commences पितृमेधसूत्रम् with a new pagination from 1 to 13 It has one praśna only.

Printed in Bibliotheca Sanskrita No. 32.

The last two sections of the fourth praśna of the printed text do not agree with the present MS

592.

5455. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 132 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It contains the Gṛhya sūttra, Gṛhyaparibhāsā sūttra and Gṛhya Śeṣa sūttra which is incomplete.

593.

8626. बौधायनधर्म्मसूत्र । *Baudhāyan Dharma Sūtra.*

Substance, country-made paper 11×5 inches. Folia, 34 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara Complete.

The last Colophon :—

इति बोधायने धर्म्मशास्त्रे चतुर्थप्रश्ने पञ्चमोऽध्यायः समाप्तेयं स्मृतिः । शुभमस्तु ।

This is, in fact, the Baudhāyana Dharmasūttra printed in Bibliotheca Sanskrita no 34 with which, however, the present MS. does not agree in subdividing the praśnas. In this P. I is complete in 11 adhyāyas, II in 9, III in 8 and IV in 5. It agrees with Bick. Cat. No. 789.

594.

3501. **सहस्रभोजनसूत्रम् ।** *Sahasra Bhojanasūttra* of Baudhāyana.

Substance, country-made paper 10½×5 inches Folium, one. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The scribe's note—

वासुदेवदी० आपटेयाचे पुस्तका वरुण लिहीली स्मार्त्तसूत्र बौधायन पत्र चालीसाचे पुस्तक वालक खरे ।

Often noticed.

595.

2282. **देवस्वामिकृतं बौधायनीयभाष्यम् । (आधानाद्यग्निष्टोमान्तम्)**

Baudhāyanīya Bhāṣya. By Devasvāmī

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 118 The sixth leaf is missing Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 3510. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

From leaf 55 to the end of the MS. there is a double pagination, one counting from 1 and the other from 55.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

जपादिभिरेनोनिर्हरणं कृत्वा आधानादिकर्माणि कुर्वन्ति । ब्राह्मणेनोक्तं कुर्य्यात् । कर्मैकादश्मितीजपः कृच्छ्रादितपोभिर्गोभूम्यादिदानैः कुष्माण्डहोमैस्त्रिराचोपवासेन च विशुद्धात्मासपत्नीको अग्नीनादधीत । वैशाख्याः पूर्णमास्या उपरिष्टात् अमावास्यायां यस्यां तिथौ रोहिणीयोगस्तस्यां अर्द्धोदिते सूर्ये आहवनीयमादधाति

आह्वनीयस्य प्राधान्यात् वसन्ते पूर्व्वपक्षे रोहिण्यां ब्राह्मण आद-
धाति ग्रीष्मे राजन्यः शरदि वैश्यः वर्षासु रथकारः वसन्ते पूर्व्वपक्षे
रोहिण्यां सर्व्वेषामाधानं शिशिरः सार्व्ववर्णिकः तत्रापि पूर्व्वपक्षे
रोहिण्यां ब्राह्मण आदधाति ।

It ends thus:—मथितामिं विहृत्य चतुर्गृहीतद्वयेन मनस्वतीं पूर्णाहुतिं
च हुत्वा पुनरग्नीन् । समारोह्य स्वगृहे अग्न्यायतनेषु मथित्वा
विहृत्य काले काले सायं प्रातरग्निहोत्रं जुहुयात् ।

Colophon:—इति देवस्वामिनोक्ते प्रोक्ते ऽग्निष्टोमः समाप्तः । शुभमस्तु ।

On the obverse of the first leaf:

देवस्वामी आधानादि अग्निष्टोमान्त

In fainter ink:

वीरेश्वरीयं क्रीतमिदं मद्दानन्दात् ।

596.

413. (बौधायन-) कल्प (-सूत्र-) विवरणम् ।

Baudhāyana Kalpasūtra vivaraṇa.

For the MS. see L. 1400.

But the description there is not all correct. The MS. contains three works mostly incomplete.

A. The first and most important is Bhāvasvāmī's Vivaraṇa of Śrauta section of Baudhāyana's Kalpasūtras, leaves 16—176

B. Bhāvasvāmī's commentary on Vājpeya, Rājasūya, etc., etc

C. A Supplement in 3 leaves to Bhāvasvāmī's Kārikās on Vājapeya and others.

A.

17B, चतुर्थोऽध्यायः । 19B, पञ्चमोध्यायः । 20A, षष्ठोऽध्यायः । 20B, सप्तमोध्यायः ।* 22A, अष्टमोऽध्यायः । 24A, नवमोध्यायः । 25B, दशमोध्यायः । 26B, एकादशोध्यायः । 27B, द्वादशोध्यायः । 28B,

त्रयोदशोऽध्यायः। 30A, चतुर्दशोऽध्यायः। 31B, पञ्चदशोऽध्यायः। 32B, षोडशोऽध्यायः। 33A, सप्तदशोऽध्यायः। पुरोडाशी समाप्ता।

For this portion see I.O. Catal. 286A.

34A, प्रथमोऽध्यायः। 35A, द्वितीयोऽध्यायः। 36A, तृतीयोऽध्यायः। 40B, चतुर्थोऽध्यायः।

43A, प्रथमोऽध्यायः। 47B, द्वितीयोऽध्यायः। For these 2 parts see I.O. Catal. 286B

50B, प्रथमः। 52B, द्वितीयोऽध्यायः। 53B, तृतीयोऽध्यायः। 55A, चतुर्थोऽध्यायः। 56B, पञ्चमोऽध्यायः। 57A, षष्ठोऽध्यायः। 59A, सप्तमोऽध्यायः। 59B, अष्टमोऽध्यायः। 60B, नवमोऽध्यायः। 62B, दशमोऽध्यायः समाप्ता दशाध्यायी। For this portion see I.O. Catal. 286C.

63A commences:—दर्शपूर्णमासव्यापारं समाप्यानन्तरं यज्ञोविशेष उक्तस्तत्सम्बन्धेनारभ्यते पशुना यक्ष्यमाणो भवतीति। पश्वन्तानीतिवचनात् यज्ञो निर्ज्ञाते शक्यानि चातुर्मास्यान्यनुष्ठातुम् सोमेऽप्येव प्राप्ते महाप्रपञ्चत्वात् अनन्तरं तद्विवक्षया इष्टानारम्भः।

From leaf 67 a fresh subsidiary numbering commences. The colophon seems to have been lost in a lacuna.

68B. 2B, प्रथमोऽध्यायः। 76B. 10B, श्रीगणपतये नमः दर्शपूर्णमासानन्तरं चातुर्मास्येषु प्राप्तेषु अग्निहोत्रं वै दशहोतुनिदानमित्यनेन क्रमेण प्रयोजनवान् पशुबन्ध उक्तः। अधुना क्रमाच्चातुर्मास्यमुच्यते। 81B. 15B, इति प्रथमोऽध्यायः। 87B. 21B, द्वितीयोऽध्यायः। 89B. 23B, तृतीयोऽध्यायः। 94A. 27A, ऊहः। 96A. 30A, चतुर्थोऽध्यायः। 97A. 31A, पञ्चमोऽध्यायः। 97A. 31A, षष्ठोऽध्यायः। समाप्तानि चातुर्मास्यानि। प्रवर्ग्यं सम्भरिष्यन्तीत्यादि।

102A. 37A, द्वितीयोऽध्यायः। 104B. 38B, तृतीयोऽध्यायः। 106B. 40B, चतुर्थोऽध्यायः। 108B. 42B, इति भवस्वामिकृते प्रवर्ग्यकल्पविवरणे पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः। अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति ज्योतिष्टोम इति कर्मनामधेयं। 113A. 47A, प्रथमोऽध्यायः। 117A. 51A, द्वितीयोऽध्यायः। 119A. 53A, तृतीयोऽध्यायः। 123A. 57A, चतुर्थोऽध्यायः। 127A. 61A, पञ्चमोऽध्यायः। 127B. 61B, षष्ठोऽध्यायः। 132A. 66A, सप्तमोऽध्यायः।

136B 70B, अष्टमोध्यायः। The 136th or the 70th leaf comes abruptly to an end. Then commences a new subsidiary pagination from 1 to 40, which begins:—

अथातोनन्तरं उषित्वा महाराच एव त्रिभागावशेषायां इत्यादि। For this portion see I.O. Catal 287. It ends in leaf 176 or 40:—

इति श्रीभवस्वामिविरचितः समाप्तोऽग्निष्टोमः।

B.

Begins·—आखुवाहमखिलस्य नायकं
कारणाकुलवक्त्रसंश्रितम्।
बालचन्द्रसदृशं विनायकं
पार्व्वतीसुतमहं भजे तम्॥

वाजपेयेन यक्ष्यमाणः सोमसंस्था कर्म्मनाम स वा एष ब्राह्मणस्य चैव राजन्यस्य यज्ञ इति दर्शनात्। न वैश्यस्य प्रदर्शनार्थत्वात् तस्यापि सप्तदशस्तोत्रश्छत्वं एतस्थाने रथन्तरः। 2B. इति वाजपेये प्रथमः। 4A. इति द्वितीयः। 5B तृतीयः। 8B. इति भवस्वामिकृते कल्पविवरणे वाजपेये पञ्चमोध्यायः इति वाजपेयः समाप्तः। 9B. इति भवस्वामिकृतौ कल्पविवरणे राजसूये प्रथमोध्यायः। 11A. द्वितीयः। 12A. तृतीयः। 14A. चतुर्थः। 15B. पञ्चमः। Though the leaves are marked consecutively, there must be some leaves missing here. 17A. पञ्चमः॥ उक्थ्यः समाप्तः। 18A, षष्ठः। 18B, सप्तमः इति भवस्वामिकृते कल्पविवरणे समाप्तश्च राजसूयः। 19A, हरिः ॐ अथात इष्टीर्व्याख्यास्यामः। 27B. इष्टिकल्पे प्रथमोध्यायः। 28A. इति भवस्वामिकृतौ इष्टिकल्पविवरणे द्वितीयोध्यायः। 28B. तृतीयः। 29A. चतुर्थः। 29B. पञ्चमः। 30A. षष्ठः। 31B. सप्तमः। 32A. अष्टमः। 33B. नवमः। 34A. दशमः। 34B. एकादशः। 35A. द्वादशः। 35B. इति भवस्वामिकृते इष्टिकल्पविवरणे त्रयोदशोध्यायः। 2 lines after समाप्त इष्टिकल्पः। 36A. अथेमानि अर्घ्यपात्राणि। 37B. प्रथमोध्यायः। 38B. द्वितीयः। 39A. तृतीयः। 40B. चतुर्थः। 41B. पञ्चमः। This portion ends abruptly:— स मावत्वित्यनुषंगः जयाभ्यावानां राष्ट्रभृतः।

C. A supplement to Bhāvasvāmī's Kārikā, on Vājapeya, etc.

श्रीऊच्छिष्टराजाय नमः ।

आचार्य्यैः कारिका तत्र भावस्वामिभिरीरिता ।

विशेषो वाजपेयेऽत्र तदनुक्तौ तदुच्यते ॥

2B. इति वाजपेयकारि[काः] समाप्ताः । End इत्याग्रयणम् ।

597.

307. सुबोधिनी बौधायनसूत्रविवृतिः ।

Subodhinī being a comm. on Baudhāyana Sūttra.

For the MS. see L 152.

The author's name is given by Aufrecht as Mahādeva Vājapeyī.

598.

2209. *The Same.* (आधानसूत्र) । With the text.

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 74 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 2240 Character, Nāgara Date, Samvat 1781 Appearance, discoloured and worm-eaten Complete.

Maṅgalācaraṇa:—

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्व्वविघ्नोपशान्तये ॥

The work begins:—

T. अथोपव्याहरणमिति

Comm.:—अथ दर्शपूर्णमासयोर्निरूपणानन्तरमुपव्याहरणमुच्यते ।

It ends:—संतिष्ठते अग्न्याधेयं संतिष्ठते अग्न्याधेयमिति ।

Comm.:—यद्यपि अग्न्याधेयस्य पूर्वाङ्गत्वन्ते संस्था वृत्ता तथापि सपरिवारस्य पूर्त्तिरत्राभिप्रेतेति ध्येयम् ।

वृत्तिराधानसूत्रस्य दक्षिणामूर्त्त्यनुग्रहात् ।

सुबोधिनीवृत्तिरेषा तुष्यतु प्रीयतां शिवः ॥

Post Col.:—इदं पुस्तकं संवत् १७८१ भाद्रपद शुद्धतृतीया लिखितमिदं चिन्तामणिभट्टपण्डकेन ।

For the Text see Caland's edition, pp. 34 to 68
See the preceding number.

599.

2181 *The Same.* (**आग्रयणसूत्र-प्रवासोपस्थानसूत्र-दर्शपूर्णमासयाजमानसूत्राणि**)।

With the Text

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 80 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1200 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, oldish

On the obverse of the first leaf.

अथ बौधायन आग्रयणस्य सूत्रस्य प्रवासोपस्थानसूत्रस्य दर्श-पूर्णमासयाजमानसूत्रस्य सुबोधनीप्रारम्भः ।

On the reverse of the last leaf:—

इति बौधायन ० सुबोधनीसमाप्तः ।

It begins:—(T.) वर्षासु श्या[मा]कानामाग्रयणं करिष्यन् भवतीति ।

(*Comm.*):—वर्षासु वर्षर्त्तौ श्यामाकानामेतद्धान्यसम्बन्धि आग्रयणमिदं कर्म्मनाम अग्रं नव सस्या(स्या)नामग्रपाकः । अयते प्राप्नोति देव-नच्चेत्याग्रयणं अथवा अग्रं प्रथममयनं प्राशनं यस्मिन् कर्म्मणि तदाग्रयणं अग्रायणमिति वक्तव्ये आर्षत्वादाग्रयणमिति युक्तं । इदं कर्म्म करिष्यन् भवति कुर्य्यात् ।

Colophons:—

18B. सुबोधिन्यां दशाध्यायां (?) पञ्चमोऽध्यायः ।

27B. इति बौधायनसूत्रव्याख्यायां सुबोधिन्यां दशाध्यायां षष्ठोऽध्यायः ।

78A. दशाध्यायां याजमाने द्वितीयेऽध्याये चतुर्थः खण्डः । समाप्तश्चाध्यायः ।

After this, we have the following verse:—

याजमानस्य सूत्रं हि व्याख्यातं शङ्कराज्ञया ।
विद्वांसस्तेन तुष्यन्तु प्रीयतां मे सदाशिवः ॥

Then follows the explanation of a few lines of the next chapter on *Brahmatva*.

79A. इति बौधायन-आग्रयणसूत्रस्य प्रवासोपस्थानसूत्रस्य याजमानदर्श-पूर्णमाससूत्रस्य सुबोधनी समाप्ता ।

After this colophon there are 17 lines on the observances in Āgrayana, when performed on days other than the full and, the new moon, as directed in Hemādri

अथ खण्डपर्व्वण्याग्रयणे कर्त्तव्ये पूर्णिमायामादौ आग्रयणं कर्त्तव्यं । दर्शोत्तरं नतु पूर्णमासदर्शयोर्मध्ये इति निर्णये मूलभूतां श्रुतिमुदाजहार हेमाद्रिः ॥ कालतत्त्वविवेचने तु इयं श्रुतिर्न सर्व्वान् प्रति प्रवर्त्तते किन्तु येर्व्रीहिभिरिष्टा व्रीहिभिरेव यजेत ।

The Topic closes with the colophon :—इति आग्रयणे कर्त्तव्ये ।

For the Text see Caland's edition of Baudhāyana, Prasna III, sections 12 to 22, pp. 82 to 94.

600.

2212. बौधायनीयचातुर्म्मास्यसूत्रव्याख्या ।

Baudhāyanīya Cāturmāsya Sūttravyākhyā

With the Text.

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 142. Lines, 8 on a page Extent in slokas, 2120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

Comm.:— अथ चातुर्म्मास्यान्युच्यन्ते । तानि चतुर्षु मासेषु संपूर्य्यंते । चत्वारि पर्व्वाणि तानि वैश्वदेवं वरुणप्रघासाः शाकमेधाः सुनासीर्य्यमिति तेषामेकस्मिन् फले चोदनादेककर्म्मत्र तथाच चतुर्णामपि वर्णानां साधारणमुपव्याहरणं विहितं उपव्याहरणसूत्रे । स्वर्गकामश्चातुर्म्मास्यैर्यजेत इति चातुर्म्मास्येष्विति तेषु प्रथमं पर्व्व वैश्वदेवनामकं तद्विधत्ते ।

T. वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति ।

Comm.:—वैश्वदेवनामकैर्हविःसाध्यैर्यागैः स्वर्गं भावयिष्यमाणो भवेदित्यर्थः ।

For the Text see Caland's edition of Baudhāyana Srauta sūttra, pp. 128—155.

The MS. does not give the author's name.

The authorities consulted :—

3A. शालीकि (often quoted), भाष्ये ; 9B, उपमन्यव ; 18A, कात्यायन ; 25A, गोपाल, आपस्तम्ब , 37B, आश्वलायन ; 42B, भारद्वाज ; 47A, याज्ञिकाः ; 52A, यज्ञतन्त्रकार , 66A, धूर्त्तस्वामी , 80A, कर्कभाष्य ; 81A, सत्याषाढ़ ; 83B, शाकल , 88B, गौतम ; 93B, कौषीतक ; 96A, कल्पसार ; 103A, वाजसनेयक ; 119A; रुद्रदत्त ; 142B, केशव ।

601.

1240. बौधायनीयनक्षत्रसत्रसूत्रभाष्यम् ।

Baudhāyanīya nakṣattra sūttra Bhāṣya.

By Devabhadra, son of Balabhadra.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, fresh. Complete.

A commentary on the sūttras of Baudhāyana on the Naksatra sacrifices, which are to be found in the Prāyaścitta section of his Kalpasūttra. The sūttras are given in full. The author of the commentary speaks of, however, many rites which are peculiar to Kātyāyana of the White Yajurveda.

Beginning :—गणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीविघ्नेशं मुनिं बौधायनं कात्यायनं गुरुं ।
अस्मद्वृद्धजनानां सद्गुरुं च हरिशङ्करम् ॥ १ ॥
गङ्गाधरपाठकं च यागकालविवेचकं ।
भागीरथीं मातरं च पितरं बलभद्रकम् ॥ २ ॥
गर्गादियाज्ञिकान् स्वीयान् कपर्द्दादीन् परानपि ।
प्रणम्य मनसा वाचा कर्म्मणापि च भक्तितः ॥ ३ ॥
तैत्तिरीयश्रुतिं मूलं प्रायश्चित्तप्रदीपकं ।
देवानन्तप्रयोगं च तथा गोपालकारिकां ॥ ४ ॥

प्रयोगौ केशवानन्तावापस्तम्बानुसारिणौ ।
ग्रन्थानेतांश्च संगृह्य निजबुद्ध्या विमृश्य च ॥ ५ ॥
बौधायनोक्तनक्षत्रसत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यमहं कुर्वे कातीयानुगतं स्फिटं ॥ ६ ॥

सूत्रम् । अथातो नक्षत्रेष्टीः व्याख्यास्यामः ।
अत्रायमथशब्दः सृगारपरिच्छेदिभ्यां ॥

End:—तथैव सङ्ख्योदाहरणदर्शनात् । बहुतरपापाक्रान्त एनोनिवर्हणार्थं
नक्षत्रसत्रेण यजेत इति चन्द्रिकायां ॥

विघ्नेशचरणद्वन्द्वमाधाय हृदि मङ्गलम् ।
बलभद्रतनूजेन देवभद्रेण धीमता ॥
कातीयानां हितार्थाय भाष्यं चेदं मया कृतम् ।
संक्षिप्तं पूर्व्वजैर्यस्मात् न कृतं वृद्धयाज्ञिकैः ॥
तेन मया स्वशाखीया युक्तं चेदपरेऽपि च ।
तुष्यन्तु याज्ञिकाः सर्व्वे मत्कृतं परिलोच्य ते ॥
ज्ञानादज्ञानतो वापि यच्चेह विहृतं मया ।
क्षन्तव्यं तच्च संशोध्यं याज्ञिका अयमञ्जलिः ॥
न मदीया कृतिर्यस्मात् एषा यज्ञस्य वै कृतिः ।
यथा प्रेरितवान् यज्ञः तथा विकृतवानहम् ॥
यश्च श्रमः समुत्पन्नो भाष्यस्यास्य विलेखने ।
यज्ञभोक्ता विभुस्तेन प्रीयतां परमेश्वरः ॥
नेत्रेन्दुवसुभूवर्षे सिते नभसि भास्करे ।
पितृभे च द्वितीयायां सूत्रभाष्यमिदं कृतम् ॥
भसत्रसूत्रभाष्येऽस्मिन् देवभद्रकृते वरे ।
सपञ्चाशत्सहस्रं च ग्रन्थसंख्येयमीरिता ॥
अपरिष्कृतमेतस्य पुस्तकं याम्यदिग्गतं ।
अस्यतोऽनेन साकं तत् शोध्यमेव ममाञ्जलिः ॥

Colophon:— इति नागरज्ञातीय-श्रीमन्महायाज्ञिकपाठकश्रीरामचन्द्र-
सूनुगङ्गाधरपाठकवंशसम्भूत-पाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रकृतौ बो-

धायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनक्षत्रसत्रयज्ञस्य सूत्रभाष्ये द्वितीयखण्डमध्यायस्य तुरीयम् ॥ समाप्तं च नक्षत्रसत्रयज्ञस्य सूत्रभाष्यम् ॥

बौधायनोक्त-नक्षत्रसत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यं पुरा कृत्वा श्रुतिसूत्रादिसम्मतः ॥
कात्यायनानुसारेण कर्कदेवमतेन तु ।
होत्रमन्त्रैश्च संयुक्तः प्रयोगो रच्यतेऽधुना ॥
तत्र ॥

Post Colophon:—

संवत् १८१८ वर्षे श्रावणशुद्धदशम्यां सोमवासरदिने काश्यां भाष्यमिदं लिखापितम् ग्रन्थकर्त्रा पाठकश्रीबलभद्रसूनुना श्रीदेवभद्रपाठकेन ॥ शुभं भूयात् ।

602.

2216. *The Same.*

By Devabhadra, son of Balavadra, belonging to the family of Gangādhara Pāthak, son of Rāmacandra, a Nāgar Brahmaṇa.

For the manuscript and the work see L 4180. It seems to represent the unrevised recension, which went to the south. See *Supra.*

The extent given by Rajendra Lal is 1206 (?).

The Date and the Scribe.

शके १७४३ संवत् १८८८ शुभकृतनामसंवत्सरे माघ शुद्ध ३ मन्दवासरे तद्दिने ग्रन्थसमाप्तं । इदं पुस्तकं भागवतोपनामनारायणदीक्षितः वास्तव्य गोदातीर चौके श्रीसिद्धेश्वरचरणे स्वत प्रस्तुत-वास्तव्यक्षेत्र श्रीकाशी ।

Rajendra Lal's MS. gives the date of composition as नेत्रेन्दुवसुमे वर्षे = 813 'of some unknown era,' but, as appears

from the previous MS , the author wrote it in 1756 A.D. =1812 of the Saṃvat era.

603 & 604.

2459. **सहस्रभोजनसूत्रव्याख्या ।** *Sahasrabhojana-suttravyākhyā.*

By Bhāskara Rāya Dīkṣita, son of Gambhīra Rāya Dīkṣita, of the school of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches Folia, 8 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete

The author and his work

8A. इति भास्कररायेण सहस्रभुजिकर्म्मणः ।
सूत्रं विवृण्वता सम्यक् प्रयोगविधिरीरितः ॥

इति श्रीगम्भीरराजदीक्षितात्मज-भास्कररायदीक्षितकृता सहस्रभोजनसूत्र-व्याख्या संपूर्णा ।

1B. सहस्रभोजनविधौ सूत्रं बौधायनोदितम् ।
व्याकरोति शिवप्रीत्यै गाम्भीरिर्भास्करो द्युतिः ॥

T. अथातः सहस्रभोजनविधिं व्याख्यास्यामः ॥

Comm.: अथशब्दो मङ्गलार्थोऽधिकारार्थः पुनःप्रतिष्ठाकथनानन्तर्य्यार्थो वा ।
अतःशब्दो हेत्वर्थः ॥

605.

8178. **शुल्वमीमांसा ।** *Śulvamīmāsnā.*

By Vyaṅkateśvara Dīkṣita.

Being a commentary on the Baudhāyana Śulvasūttra, in three adhyāyas.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 83. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1660. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

26A. इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्य्य-सामिचित्-सर्व्वतोमुखातिरात्रसामिचि-त्याप्तवाजपेययाजि-गोविन्ददीक्षितवरनन्दनस्य सर्व्वतन्त्रस्वतन्त्रसामिचित्सर्व्वपृष्ठा-

सोर्यामयाजि-श्रीयज्ञनारायणदीक्षितानुजस्य तच्छिष्यतालब्धसमस्तविद्यावैशद्यस्य सामिचित्याप्तवाजपेययाजि-श्रीवेंकटेश्वरदीक्षितस्य कृतिषु बौधायनशुल्बमीमांसायां प्रथमोध्यायः ।

46B. इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्य्य० बौधायनशुल्बमीमांसायां द्वितीयोऽध्यायः ।

Last Colophon :—इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्य्य-सामिचित्यसर्व्वतोमुखातिरात्रसामिचित्याप्तवाजपेययाजि-गोविन्द [दीक्षितकृत शुल्बमीमांसेयं । पुरोहित सीतारामस्येदं] ।

The enclosed portion has been added by a much later hand. Hence the confusion of the author's father with the author himself.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 291

606.

1854. **बौधायनशुल्बदीपिका ।** *Baudhāyana Śulvadīpikā.*

By Dvārakānātha, son of Ṭīkā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches. Folia, 17 Lines, 10 on a page Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

See I.O. Catal. No. 292 and L. 656.

The text of Baudhāyana Śulvasūttra has been published with a translation and Dvārakānātha's commentary, by Dr. G. Thibaut, in the Paṇḍit, Vols. IX, X (1874—6).

607.

1882. **महादेवपरिचर्य्यासूत्रव्याख्या ।** *Mahādeva-paricaryā Sūttra Vyākhyā.*

Entitled Upacāraṣoḍaśa—Ratnamālā.

By Sureśvara Svāmī, the disciple of Raghurāmatīrtha.

For the manuscript and the work see L. 4137.

It is on foolscap paper and not on country-made paper, as stated in there.

The pratīkas only of the sūttras are given in the commentary. They are attributed to Baudhāyana, though in the Prayoga given in the work the peculiar Ṛgvedī form of repeating "न मम" after every homa is often used.

608.

2106 शिवपूजासूत्रव्याख्या (बौधायनीया)

A comm. on the Sivapūjāsūttra of Baudhāyana.

By Rāmacandra, son of Pāṇḍurāya.

For the MS. and the work see L. 4263 and for a similar work see the next number, in which only the 1st sūtra has been explained.

Post Colophon :—

इति श्रीहरिहरार्पणमस्तु। श्रीसर्व्वात्मा श्रीसीताराम लिखिता। श्लोक ६०।

The first seven sūtras are as follows :—

I. अथातो महादेवस्य अहरहः परिचर्य्याविधिं व्याख्यास्यामः।

II. स्नात्वा शुचौ देशे गोमयेनोपलिप्य प्रतिकृतिं कृत्वा अक्षतपुष्पैर्यथालाभमर्च्चयेत्॥

III. सपुष्पोदकेन महादेवमावाहयेत्। ॐ भूर्महादेवमावाहयाम्योम्। भुवर्महादेवमावाहयाम्योम्। सुवर्महादेवमावाहयाम्योम्। ॐ भूर्भुवःसुवर्महादेवमावाहयामीति॥

IV. आवाह्यायातु भगवान् महादेव इति।

V. स्वागतेनाभिनन्दति। स्वागतमनुना स्वागतं महादेवाय एतत् प्रासनं क्लृप्तमास्तां भगवान् महादेव इति।

VI. अथ कूर्चं ददाति। भगवतोयं कूर्चो दर्भमयस्त्रिवृत् हरितसुवर्णस्तं जुषस्वेति।

VII. अथ स्थानानि कल्पयति। अग्रतो ब्रह्मणे कल्पयामि। विष्णवे कल्पयामि। दक्षिणतो(?) स्कन्दाय कल्पयामि। विनायकाय कल्पयामि॥

पश्चिमतः शूलाय कल्पयामि महाकालाय कल्पयामि । उत्तरतः उमायै कल्पयामि नन्दिकेश्वराय कल्पयामि ।

609.

2105. शिवपूजासूत्रव्याख्या (बौधायनीया) ।

A comm. on Śivapūjāsūttra of Baudhāyana.

Substance, French foolscap paper. 8½×4 inches. Folia, 3 Lines 9 on a page Extent in ślokas, 30 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete

It begins:—

भवानीशङ्करौ नत्वा गङ्गां काशीं गजाननम् ।
योगेश्वरीं शारदाञ्च भैरवं+ सुखप्रदम् ॥
नारायणं पद्मभवं सूर्य्याचार्य्यगुरूनपि ।
पूजापद्धतिकृद्बौधायनविश्वगुरूंस्तथा ।
तदीयं शिवपूजायाः सूत्रं व्याचक्ष्महे मुदा ।

The sūtra explained is

अथातो महादेवस्याहरहः परिचर्याविधिं व्याख्यास्यामः ।

It ends:—इत्याह भगवान् बौधायनः ।

PRAYOGAS OF MAITRĀYAṆĪYA MĀNAVA ŚŪTTRA.

610.

6271. मानवसूत्रपद्धति । *Mānavasūttrapaddhati.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 5. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured

A mere fragment of what appears to be a comprehensive work on Paddhati, based on the Mānava sūttra.

4B, इति मान[व]सूत्रपञ्चमाध्याये पद्धतौ तृतीयः खण्डः ।

The fragment begins:—

अथाधानक्रमो लिख्यते ।

अत्र पौर्णमास्यामाधाने चतुर्दश्यामुपक्रमोऽरणिदानादि पूर्णमास्यां मन्थनम् । अमावास्यायामाधाने अमावास्यायामुपक्रमोऽग्न्याधानं प्रतिपदि । नक्षत्राधाने च यथोक्तनक्षत्र उपक्रमः ।

611.

6390.

Substance, country-made paper $8 \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 1-113. Lines, 7, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

Two leaves pasted together were made one. Many leaves were disjointed and separated. We have put them together, one side with the other. Foll. 3, 9, 13, 14, 15, 17, and 113 are without their obverse sides, while there are seven without their reverse sides, viz. the sides bearing the page marks. These must be beyond the number 113 and have been put at the end of the manuscript.

It begins:—

श्रीरामाय नमः ।

श्रीकृष्णाख्यं परानन्दसन्दोहामृतविग्रहम् ।

महोऽस्तु मे महामोहध्वान्तसन्तानशान्तये ॥

प्रणम्य विष्णुमहयं हरं तथा गुरुं तथा ।

प्रवक्ष्यते यतेर्हितं मनोमतं महात्मनः ॥

ब्रह्मचारिगृहस्थवानप्रस्थाख्यानामाश्रमाणां गाय्वत्र(?) ब्राह्म-प्राजापत्य-नैष्ठि(ष्ठी)कावार्त्ताक(?)शालीनयायावराघोरसंन्यासिकवैखानसोदुंबरवालखिल्यके-नपाख्या वृत्तिभेदोक्तयोक्ताः। अथेदानीं परिव्राजकाख्यस्य आश्रमस्य कुटीचकबहू-दकहंस(सहं)परमहंसाख्या वृत्तिभेदा धर्म्मभेदोक्तया उच्यंते। एतत् सर्वं स+मायामुदर्के दर्शयिष्यामः ॥ ननु ॥ यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहुयादि(?)त्यादिश्रुतिविरोधात् कर्म्मसंन्यासो नोपपद्यते। नैष दोषः।

कुटुंबं पुत्रदारांश्च वेदांगानि च सर्वशः ।

यज्ञं यज्ञोपवीतं च त्यक्त्वा गूढश्चरेन्मुनिः ॥

इत्यादिश्रुतेः कर्म्मसन्न्यासस्य विहितत्वात्। विषयविभागोपपत्तेश्च विरक्ता-विरक्तत्वेन। एतदप्युदर्के निपुणतरं उपपादयिष्यामः।

4B. अतः परिव्राजकस्याश्रमस्य कुटीचकबहूदकहंसपरमहंसाख्या वृत्तिभेदा धर्म्मभेदोक्तयोच्यंतेहनि पुष्कलम् ॥

तत्र केचित् श्लोकैरधिकारः कथ्यते केचित् साधारणो धर्म्मः केचिद-साधारणः। केचित् प्रासङ्गिकश्च किंचित् किंचिद्विभागः। असाधारणधर्म्मोक्तिं प्रकरणस्याप्यविरुद्धस्य धर्म्मस्य सर्वत्रा+पहतिव्याख्याप्रकारः। तत्र ब्रह्मचर्यं समाप्यगृही भवेत्। गृहाद्वनी भूत्वा प्रव्रजेदित्याश्रमसमुच्चयः। ... ... यदि वेतरथा ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेदिति। अव्यवस्थितविकल्पोऽपि गृहाद्वनादेति ॥ स्मृतयश्चेममेवार्थमभिदधति ... ... etc., etc.

7B. इत्यादिकाठश्रुतिविहितं संन्यासप्रकारं गृहाद्वा वनाद्वा इति विहित-मव्यवस्थितविकल्पं च दर्शयिष्यन्नाह।

प्राजापत्यां निरूप्येष्टिं सर्ववेदसदक्षिणाम् ।

आत्मन्यग्नी(मा)न् समारोप्य ब्राह्मणः प्रव्रजेद् गृहात् ॥

इष्टीकरण-अग्निसमारोपादिप्रकारस्तु श्रुत्या विहितो भगवता बौधायनेन विवृतः अथातः संन्यासविधिं व्याख्यास्याम इत्यादिना स एवात्रापि द्रष्टव्यः। आहिताग्नेरनाहिताग्नेरपि उक्तस्तेनैवोक्तं सन्न्यासप्रकारन्तच्छेषे तमुदाहरिष्यामः।

अथोत्तरं सन्न्यासविधिं व्याख्यास्यामः॥

उदगयन आपूर्यमाणपक्षे पूर्व्वोक्तेन विधिना चरित्वा etc., etc., (The explanation of अथ—Then).

10A, अत(थ) ऊ(उ)र्द्धं रौद्रं संन्यासं संन्यासविधिं व्याख्यास्यामः॥

12A, अत ऊर्द्धं त्रिदंडिनां संन्यासविधिं व्याख्यास्यामः।

वैशाख्यां पौर्णमास्यां उक्तानां एकेन विधिना चरित्वा etc., etc.

12B, षोड़श प्राणायामान् धारयित्वा उत्तीर्य वासः पीडयित्वा ...

... ...अत ऊर्द्धं इति

19A, परिव्राजकस्य संस्कारविधिं व्याख्यास्यामः। etc., etc.

From what has been quoted above, this appears to be a very exhaustive commentary in the form of a Prayoga, on that part of *Mānava Sūttra* (Mānavadharma sūttra) which relates to *Paribrājakāśrama*—the fourth or the last stage of a Brāhmaṇa's life. It gives, before commencing the actual commentary, a long disquisition which turns on two points: (1) propriety of *Karmasannyāsa* or renunciation of the world, (2) the necessity of the three stages—preceding the last—that of Sannyāsa.

612.

1496. मैत्रायणीयसोमसंस्थापद्धति ।

Maittrāyaṇīya Somasaṃsthāpaddhati.

Substance, foolscap paper. 8×6⅓ inches In book form Lines, 22 on a page Folia, 71. Extent in ślokas, 2300 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

It treats of the seven soma sacrifices, agniṣṭoma and others.

See I.O. Catal. No 399.

613.

1559. मैत्रायणीयगृह्य[पद्धति] ।

Maitrāyaṇīya Gṛhya-[paddhati.]

Substance, foolscap paper 6½×8 inches. Folia, 29 Lines, 21 on a page. Extent in ślokas, 1050 Character, Nāgara Date, 1880. Appearance, fresh. Incorrect.

It appears to be a unique Paddhati based on the Gṛhya sūttras of the Maitrāyaṇins of the Black Yajurveda.

Colophons :—

5B, इति शान्तिहोमं सर्व्वकर्म्मानुक्रमणं समाप्तं । अथ गर्भाधानम्; 6A, इति गर्भाधानविधिः अथ अरण्याहरणम्, 6B, इति अरण्याहरणविधिः; इति सीमन्तोन्नयनम्; 8A, इति जातकर्म्म; इति नामकरणविधिः; 10A, अथ कर्णवेधविधिः; 11B, इति अन्नप्राशनविधिः; 14A, इति चूडाकरणविधिः; 17A, इति व्रतबन्धः समाप्तः; 18B, इति समावर्त्तनविधिः; 19B, इति समावर्त्तनगोदानविधिः समाप्तः; 20A, इति कन्यावरणम्; 21B, इति जामातृवरणम्; 22B, इति कन्याप्रदानविधिः; 24B, इति प्रथमकर्म्म समाप्तम्; 26B, इति द्वितीयकर्म्म समाप्तम्; अथ तृतीयकर्म्मविधिर्लिख्यते; 28A, अथ चतुर्थीकर्म्म लिख्यते, 29B, इति चतुर्थीकर्म्म समाप्तम् । 29B, इति अनुक्रमं षोडश संस्काराः समाप्ताः ।

इति मैत्रायणीयशाखायां गृह्ये षोड़शकर्म्म। प्रथमपुरुषा को पद्धतिः॥ श्रीन्टसिंहाय॥

The two parts of this work are called Purusos.

It opens with kārıkās on the construction of altar.

Beginning:—

अथ दशकर्म्म आरम्भ[ः]। सर्व्वकर्म्म-आरम्भे शान्तिकर्म्म-
विधिर्लिख्यते। अथ वेदिकरणम्।
षड़ङ्गुलोनाश्चत्वारः प्राची पश्चाच्चयः शयाः।
पूर्व्वार्द्धे+तृतीयाः स्युः सा वेदी पाकयाज्ञिकी॥ अपि वा।
सप्ताङ्गुलं शयं मित्वा सर्व्वतः परिले(लो)खयेत्।
द्विगुणं तु पुन(र्ध)र्मध्येऽनुत्करं (तु) वत वाहणं (वतु वाडणं)।
ॐ तीर्थेन संप्रविश्य एता आयतनमुल्लिखेत्।
अद्भिः प्रोक्ष्य[ग] ततो धिष्ण्यं स्फ्येन कुर्व्वीत [त]त्त्वणं।
अथ धिष्ण्यसंस्कारस्तत्र आचार्य्यस्यारभेत्। स्रुवं सोदक[ं]व[ग]
कमण्डलुं गृहीत्वा धिष्ण्योत्करमध्येन प्रविशति धिष्ण्योत्करस्य
पश्चात् प्राङ्मुख उपविशति। ततः स्रुवदण्डेन धिष्ण्यं खनति।
दक्षिणे चीणि खनित्वा (खित्वा) मध्ये चीणि तथोत्तरे।
स्फ्यं करे गृहीत्वा तु मृत्तिकामुद्धरेत् क्षिपेत्।
सीतां प्ररोचयित्वा तु तत्र रेखा प्रकल्पयेत्॥
पृथिवी-अग्नि-वायु-सोम-इन्द्र-प्रजापतिः॥
लक्षणे तु कृते तस्मिन्नग्नेः प्रणयनं भवेत्॥
उदीची प्रथमा रेखा द्वितीया दक्षिणा स्मृता।
तृतीया चोत्तरा ज्ञेया चतुर्थी दक्षिणा पुनः॥
पञ्चमी चोत्तराश्चैव मध्ये तासां तथापरा।
धिष्ण्यप्रमाणा रेखा[ः]स्यु[ः] रेखाः सर्व्वा यथाक्रमम्
षोड़शाङ्गुलमाग्नेयी अष्टमी सोमवायवी।
ऐन्द्री प्रजापतिश्चैव अङ्गुलैर्द्वादशभिस्तथा॥

मध्यमेन तु या(यो)रेखा ध्रुवमार्गानुगामिनी ।
तस्याः प्रमाणं वक्ष्यामि अङ्गुले द्वाविंशतिस्तथा ॥
रेखानामानुपूर्व्वेण देवताः सम्यकीर्त्तिताः ।
मध्यमायां तु + + + पूर्व्वं पूर्व्वं प्रकल्पयेत् ॥

On the reverse of the last leaf :—"Sent by Dr. Mitter on 10 February, 1880."

614.

61. ऋषितर्पण । Ṛṣitarpaṇa.

For the description of the MS. see L. No. 841. It is said to belong to the Maittrāyaṇīya sākhā.

It is called ऋषितर्पणम्, but it does not actually concern itself with the details of offering water to the seven Ṛsis, as the title indicates. It seems to deal with all the preliminaries to ऋषितर्पण, उत्सर्ग and उपाकर्म. For in page 2A occurs the following:

अद्येत्यादि पुण्यतिथौ ऋषितर्पण-उत्सर्गोपाकर्म-प्रारम्भनिमित्तमिमे सप्तर्षयः साऽरुन्धतीकाः सुप्रतिष्ठिताः वरदा भवन्तु ।

615.

5990. सप्तर्षिपूजा । Saptarṣipūjā.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 17 Lines, 7 on a page Extent in slokas, 180 Character, Nāgara Date, Saṃ. 1826 Appearance, fresh. Complete.

This relates to the worship of seven Ṛṣis with Arundhatī. On the title page it is called मैत्रायणीयानां सप्तऋषिपूजा ।—

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः ।

सप्तऋषि-अरुन्धतीसहितवन्धनं स्थापनम् ।

The Post Colophon Statement :—

श्रीरस्तु संवत् १८२६ वर्षे श्रावणमासि शुक्लपक्षे दशम्यां तिथौ बुधवासरे लिखितम् । पण्ड्या दुर्लभराम नाथराम । श्रीरस्तु । etc.

616.

1919. पवित्रेष्टिः । *Pavittreṣṭi.*

Of the Bhāradvāja School.

Substance, country-made paper. 8⅓ × 4¼ inches. Folia, 4 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 70 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

It begins :—

भारद्वाजीयपवित्रेष्ट्यतिपवित्रेष्ट्योः सूत्रम् । अथ पवित्रेष्टिं व्याख्यास्यामोऽमावास्यायां पौर्णमास्यां वा(या)मग्नीन्नाधाय वैश्वदेव वत् इद्मावर्हिराहरति प्रणीय च चतुर्गृहीतं गृहीत्वा येन देवा पवितेनेति । अपरं च चतुर्गृहीतं गृहीत्वा प्राजापत्यं पवित्रमिति अपरं च चतुर्गृहीतं गृहीत्वा इन्द्रः सुनीतीति । अभ्यानानान् ऊत्व आग्नेयमष्टाकपालं निरूप्य पवमानहवींषि वैश्वानरं द्वादशकपाल पञ्चममाग्नेयं परिहाप्य अग्नये व्रतपतये इत्येके समामनन्ति ।

Pavittreṣṭi comes to an end in leaf 2A, with the words अथैतदनुसारी प्रयोगः ।

Then वसन्ते शरदि वा आवण्यां तेषां वा अमावा + + + वैद्युः रात्रावुदकशान्तिप्रतिसरौ स्नात्वा श्वः पवनखानादिपञ्चकानं पश्चाद् गार्हपत्यस्य याः पुरस्तादित्यादि श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मवर्च सकामः ओजस्कामः वीर्यकामो वा शुद्धिकामो वा अतिपवित्रेष्ट्या यक्ष्ये ।

Leaf 4. इति अतिपवित्रेष्टिर्भारद्वाजसूत्रोक्ता[ा] समाप्त[ा] । श्रीराम प्रसन्न ।

इति पवित्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ।

617.

2078. अतिपवित्रेष्टिहौत्रम् । *Atipavittreṣṭi Hautra.*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches Folia, 3 Lines, 12, 13, on a page. Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

It is a manual for the use of the Hotri priest for the performance of the Atipavittresti Sacrifices of the Bhāradvaja School of Black Yajurveda.

It begins :—

नमः प्रवक्रोति इत्यादि सप्तदश सामिधेन्यः प्रोचिष्केशस्तमीमहों पवमानः सुवर्जनः(?) पवित्रेणाविचर्षणिः ।

Colophon :—इति भरद्वाजसूत्रोक्त अतिपवित्रेष्टिहौत्रम् समाप्तम् ।

Post Col. :—आज्ये आज्यभागौ च समानौ ।

PRAYOGA OF KAṬHA SŪTRA.

618.

1630. **काठकगृह्यपञ्जिका** or **काठकगृह्यपद्धतिः ।**

Kāṭhaka Gṛhyapañjıkā or Kāṭhaka Gṛhyapaddhati.

By Brahmavala, son of Mādhavadhvaryu.

Substance, country-made paper Bound ın book-form ın full leather $10\frac{1}{2}\times6\frac{1}{2}$ ınches Two pagınatıons, one from 1 to 50, the other from 1 to 65, but the wrıtıng ıs contınuous Worm-eaten. Character, modern Kasmīrī Appearance, old.

Last Colophon :—

इति श्रीकाठके लौगाक्षिसूत्रे चरकशाखायां गृह्यपञ्जिकायां पञ्चमोध्यायः । समाप्तेयं गृह्यपद्धतिर्मन्त्रसहिता कृतिर्माधवाध्वर्युतनयब्र(ा)ह्मवलस्य ।

Thıs is a Padhati (manual) based on the Gṛhya Sūtra of Laugākṣī belongıng to the Caraka-Śākhā of the Kāṭhaka-sub-sectıon of the Black Yajurveda.

It begins :—

अथैकाग्नेः समाधानं । परमेष्ठिमरणे पुत्रस्याभिमुपसमाधानं । सर्व्वान् उपवासयेत् । अग्निं प्रज्वालयेत् । आकालमपयूषं माषकेश (?) मंथेन उदुम्बड़ेन कंसेन अग्निं शमयेत् । हिरण्यपाणिं सवितारं वायुमिन्द्रं प्रजापतिं देवा अङ्गिरसो ह्वयामहे इमं क्रव्यादं शमयतु अग्निम् इति ।

Colophons :—

22A. in the first pagınatıon :—इति यजुषि काठके चरकशाखायां लौगाक्षिसूत्रे गृह्यपञ्चिकायां चतुर्थोध्यायः (?) ; 29B, इति श्रीमद्यजुषि काठके लौगाक्षिसूत्रे गृह्य(ह्य)पञ्चिकायां द्वितीयोऽध्यायः ।

48A. इति गृह्यपञ्चिकायां तृतीयोध्यायः।

The fourth col. is wanting.

The last or the 5th col. is quoted above

Authorities consulted :—

(1) काठक 2A, (2) मनुस्मृति 2B, (3) गृह्यपद्धतौ 2B, (4) पञ्चचूडे 3A, (5) लौगाक्षिः 7B, (6) ब्राह्मणम् 8A, (7) गोभिल 8B, (8) काठके लौगाक्षिः 8B, (9) गृह्यसूत्रे 9A, (10) यजुः 12A, (11) वशिष्ठः 17A, (12) विष्णुस्मृतिः 18B, (13) हारीत 18B, (14) प्रातिशाख्य 20B, (15) मार्कण्डेयपुराणम् 20B, (16) शौनक 32B, (17) ब्रह्मपुराण 39B, (18) ज्योतिष, (19) सांख्यायनगृह्यम् 47A, (20) शंख (21) लिखितः (22) आश्वलायन गृह्यम् 50B.

(23) परिभाषा 4A, P. II, (24) श्रुतिः 5A, (25) गौतमः 6A, (26) वृत्समदभार्गवः 6B, (27) याज्ञवल्क्यः 8A, (28) अङ्गिराः 8B, (29) आचाराध्यायः 9B, (30) विष्णुधर्म्मोत्तरः 22A, (31) ब्रह्मनिरुक्तम् 27A, (32) वृद्धशातातपः, (33) यमः 28A, (34) मार्कण्डेयः 28B, (35) कात्यायनः 28B, (36) प्रचेताः 29B, (37) जमदग्निः 29B, (38) अत्रिः 30A, (39) व्याघ्रः 30B, (40) मरीचिः 31A, (41) श्राद्धपद्धतिः 31A, (42) वृद्धगौतमः 31B, (43) मत्स्यः, (44) ब्रह्माण्डपुराणम्, (45) विष्णुः, (46) आदिपुराणम्, (47) भारद्वाजगार्गीयायां स्मृतिः, (48) गृह्यपरिशिष्टम्, (गृह्यपरिशिष्टे तत्र मनुः) 42B; (49) पद्धतिः—as तथा च पद्धतौ लौगाक्षिः 42B, (50) व्यासः 59A, (51) आश्वलायनः।

Topics dealt with :—

First pagination :—

1B. अथ एकाग्नेः समाधानम्। 17B. वसथ्यो वा पच्यागः समाप्ताः। 18B, इति यजुषि काठके चरकशाखायां लौगाक्षिसूत्रे गृह्यपञ्चिकायां दर्शपूर्णमाससायंप्रातर्होमविधिः। 19A अथ वैश्वदेवः। 22B. इति पाकयज्ञः। 24A. इति ब्रह्मदेयाविधिः। 25B. अथातो हविष्यकल्पं व्याख्यास्यामः। 27A. इति कन्यासंस्काराः। 27A, इति प्राशानिकमन्त्राः। 27B,. इति प्राशानिकां

कर्म्म। 37A. इति उद्वाहविवाहहोमविधिः। 38A. इति दम्पत्योः श्वशुर गृहागच्छतोः विधिः। 38B. इति प्रायश्चित्तहोमः। 39A. इति समशनम् 39B. अथाभिधारणम्। 40A. इति यथाक्रमं विवाहमंत्रं समाप्तम्। 40A अथ उपनयनविधिं व्याख्यास्यामः। 41A. इति सीमंतोन्नयनविधिः। 41B इति पुंसवनम्। 42B. इति जातकर्म। 45B. इति नामकरणमन्त्राः। 45B इति निष्क्रमणान्नप्राशनम्। 46A. इत्यादित्यदर्शनम्। 46B. इति चन्द्रदर्शनम् 47A. इत्यन्नप्राशनविधिः। 48A. इति चूडाकरणम्। 48A. इति विद्यारम्भः

Second pagination :—

3A. इत्युपनयनहोमः। 3B. इति त्रैविद्यकं। 4B इत्यग्नीन्धनम्। 7A अथ सान्तपनं। 8A. इति कृच्छ्रतप्तकृच्छ्रयोर्विधिः। 8B. इति व्रतोपायनम् 10A. इत्याध्यायोपाकरणमन्त्राः। 11B. इति चातुर्होत्रिकम्। 12A. अथार्त्त वस्त्वस्त्ययनानि। 12B. इति श्रावणी। 13A. इति कपोतेष्टिमन्त्राः। 13B इत्याश्वयुजी अश्वशान्तिः। 14A. इति गोमतां विधिः। 16B. इति कुशाण्डार्च विधिः। 16B. अथ श्राद्धे छन्दोदैवतादि। 17A. इति श्राद्धार्चम्। 17A. अ पञ्चाग्निव्रतविधानम्। 18A. अथ पञ्चाग्निविधिः। 19A. इति न्यासकर्म्म 21B. समाप्तश्चायं पञ्चाग्निविधिः। 23A. इत्याग्रहायणीमन्त्राः। 25B. इ तृतीयान्वष्टका। 25B. इति विशेषाष्टकाः। 33B. अथ ब्राह्मणपरीक्षा 39A. इति द्विपितृकस्य श्राद्धकालेषु श्राद्धद्वयविधिः।

42A. इति पिण्डपितृयज्ञः। 42A, इति पाराध्यादिप्रेतकर्म्म। 42B. अ साग्नेरन्यसमये उद्वाहहोमक्लृप्तिः। 44A. इति त्रिपुष्करादि। 47A. अथास्थि संचयनपद्धतिः। 47B. इति पर्णपुरुषविधानम्। 47B. अथोदकक्रिया 47B. अथ प्रेतपिण्डदानविधिः। 50B. इति प्रथमश्राद्धादिसपिण्डीकरणान्त मंत्राः। 50B. अथ नवश्राद्धम्। 55A. अथ प्रथमश्राद्धस्याष्टकाहोमः। 55B अथ सपिण्डीकरणम्। 60A. इति फाल्गुनीमंत्रः। 62A. इति गोशान्तिः 63A. इत्यद्भुतशान्तिः। 63B. इति कूर्चलक्षणम्। 64B. इति कुमारीयज्ञः।

619.

10910. सोमप्रयोग । *Somaprayoga*

According to the rules of Hiraṇya Keśin.

By Mātṛdatta.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 12. Lines, 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः ।

ज्योतिष्टोमस्य अग्निष्टोमस्य प्रयोगः । प्रथमं करिष्यमाणसोमाङ्गत्वेन गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं नान्दीश्राद्धञ्च विधाय राजानमाहृत्य पयसौदनेन पूजयेत् पुरस्ताद्दीक्षातः । ततो यजमानः सोमप्रवाकं वृणीते त्वं सोमप्रवाको भवेति । बाढमिति सोमप्रवाकः । यजमानस्तं गन्धादिनाभ्यर्च्य सोमप्रवाकऋत्विग्भ्यः सोमं प्रब्रूहीति संप्रेष्य ज्योतिष्टोमेन अग्निष्टोमेन सप्रवर्ग्येण रथन्तरसाम्ना शतगुदक्षिणेन अहं यक्ष्ये इति प्रतिजानीते ।

35B, अथ महाभिषवः—A mere fragment.

It is carefully corrected On the obverse of the first leaf it is called हिरण्यकेशी मातृदत्तीय-सोमप्रयोग, in the same hand in which the corrections are made.

620.

1. अग्न्याधान पद्धतिः । *Agnyādhānapaddhati.*

By Lalla Dhuṇḍhi.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 56. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1850. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See L. 122. The MS. described there is incomplete. The present MS. is complete.

The second verse gives the object of the work.

वृत्तिभाष्याविरुद्धं हि हिरण्यकेशिशाखिनाम् ।
कुर्व्वेऽनुष्ठानसंसिद्ध्या अग्न्याधानस्य पद्धतिम् ॥

The topics treated of ın the work are thus summed up at the end.

आधनमादावधिकारपूर्व्वं श्रुतिस्मृतिप्रेरितचित्तपूर्व्वम् ।
इष्टिद्वयादिप्रतिपादनञ्च ततोऽग्निहोत्रस्य नवप्रसक्तिः ॥ १ ॥

आरम्भणं दर्शविधेः परस्तादुत्सर्गपूर्व्वा पुनराहृतिश्च ।
तृतीयमाधानमथाग्निहोत्रं प्रवासंजातन्तु कृते गृहस्य ॥ २ ॥
ततः प्रकृतं स्वगृहस्य यानमाग्रायणेष्टिः त्रितयानुकल्प्या ।
एतत्समन्तस्तु यथाधिया मया निरूपितं तत्रविचार्य्यतां बुधाः ॥

The Pradhānasaṃkalpa begıns in p. 20B, and ends thus in'p. 32A. इति हिरण्यकेशीये पूर्णाहृत्यन्तमग्न्याधानम् ।

The author speaks of himself ın the following two verses:—

सूक्तं वापि दुरुक्तं वा यत् स्यात्तत्तु विशोध्यताम् ।
लक्ष्मो दृष्ट्वाहं भूयः प्रार्थये तद्विदो जनान् ॥
कृतिरियं भृगुवंशसुवंशजात्परशुरामपदाब्जयुगेऽर्पिता ।
मतिमतां तनुतां मनसो मुदं मखकृतां सुकृतिं फलभूरिदा ॥

The works and authors quoted ın this book are:—

(1) कृष्ण (2) याज्ञवल्क्य (3) त्रिकाण्डमण्डन (4) यज्ञपार्श्व (5) बौधायन (6) पारस्कर (7) पैङ्ग्य (8) कात्यायन (9) वैखानस (10) यज्ञपार्श्वपरिशिष्ट (11) परिभाषासूत्र ।

The authorıtıes quoted are all very old—one of the latest being Trikāṇḍa-Maṇḍana which being quoted by Hemadrī, must have been composed before the middle of the 13th century.

The MS. is written in the bold Devanagara hand of the eighteenth century.

The Last Col. :—इति श्रीसत्याषाढ़हिरण्यकेशिसूत्रानुसार्य्याधानपद्धतौ सानुकल्पाग्रयणेष्टिप्रयोगः ।

इत्याधानपद्धतिः समाप्ता शुभं भूयात् परशुरामाय नमः ।

शिवार्पणमस्तु ।

The Post Col Statement in a different and later hand —
इदं पुस्तकं देवोपनाम्नो महादेवात्मजसिद्धेश्वरदेवस्य ।

The MS. was worm-eaten and slips of paper have been pasted at the ends of the leaves.

621.

2814. *The Same*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches Folia, 73 to 77 Lines, 11 on a page. Character, Nagara of the nineteenth century Appearance, discoloured Fragment

Topics.

75B, अथ यवाग्रयणम् , 76A, अथ श्यामाकाग्रयणम्; 77A, इति श्रीसत्याषाढ़हिरण्यकेशिसूत्रानुसार्य्याधानपद्धतौ सानुकल्पाग्रयणेष्टिप्रयोगः ।

It ends:—

आधानमादावधिकारपूर्व्वं, etc.

The Last Col :—इत्याधानपद्धतिः समाप्ता ।

622.

2705. **पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।** *Piṇḍapitṛyajñaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 70 Character, Nāgara Appearance, discoloured. Complete

It is based on the Hiraṇyakeśisūttra.

Colophon:—इति हिरण्यकेशिसूत्रानुसारिपिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।

Post Col.:—चारपुरे काशीनाथ ।

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः। अथ पिण्डपितृयज्ञः।

पश्चान्तं कर्म्म निर्वर्त्य वैश्वदेवन्तु साग्निकः।

पिण्डयज्ञं ततः कुर्य्यात् ततोऽन्वाहार्य्यकं बुधः॥

पश्चान्तं कर्म्म नामान्वाधानं। उपवेशकर्म्मानन्तरं यजमानो वैश्वदेवं कृत्वा दक्षिणाग्निं प्रज्वाल्य। etc., etc.

623.

5722. हिरण्यकेशिसूत्रप्रयोगरत्नम्। *Hiraṇyakeśi-sūttraprayogaratna.*

By Maheśa Bhaṭṭa, son of Mahādeva.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 84. Lines 9 to 14 on a page The 82nd leaf is missing Extent in ślokas, 2100 Character. Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worn out

It contains the first prakaraṇa only.

Beginning:—

प्रणम्य गोपालमनन्तमाद्यं

नेत्राञ्चलानन्दितगोपवृन्दं।

स्मार्त्तप्रयोगं विदधाति यत्नात्

हिरण्यकेशीयविधौ महेशः।

सत्याषाढमुनिं वन्दे स्वर्णकेशसमन्वितम्।

योऽनुष्ठेयपदार्थानां क्रमकल्पमकल्पयत्॥

यत्कृतां वेदवृत्तिमाद्रियन्ते विपश्चितः।

मातृदत्तश्चिरं जीयाद्वृत्तिरूपेण तत्त्ववित्॥

अथ संस्कारशान्तिश्राद्धाख्यप्रकरणत्रयेण हिरण्यकेशिसर्व्वस्मार्त्तकर्म्मणां प्रयोगोऽभिधीयते। तत्राद्ये संस्कारप्रकरणे गर्भाधानादयः संस्काराः॥

About a fourth of the last leaf is pasted over with transparent paper.

Col.:—इति श्रीसत्याषाढहिरण्यकेशिस्मार्त्तप्रयो + + + + + + +

+ + + + ट्टात्मजमहेशभट्टकृतौ संस्कारप्रकरणं।

Post Colophon :—+ + + + + + + + + + + + वैशाखशुक्लदती-यायां संस्कारप्रकरणं सं ।

624.

5843 **हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिहौत्रपद्धतिः ।**

Hiranyakeśi Smārtāntyeṣṭi Hautrapaddhati.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{4} \times 5$ inches Folia, 39. Lines, 12 on a page Extent in Ślokas, 550. Character, Nāgara in a modern hand Appearance, fresh Complete

Colophon :—इति हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिहौत्रपद्धतिः ।

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

अथ हिरण्यकेशिस्मार्त्तहौत्रविधानान्त्येष्टिपद्धतिप्रारम्भः । ॐ ।

एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः पितुर्जन्मप्रभृतिमरणपर्यंतं ज्ञानाज्ञानतः etc., etc. ....पातकानां निरासार्थं गोप्रतिनिधिभूतं हिरण्यद्वारा कृच्छ्रत्रयमितब्रह्म [प्राय]श्चित्तं करिष्ये ।

625.

10411. **हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिप्रयोगः ।**

Hiranyakeśi Smārtāntyeṣṭiprayoga.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 101 Lines, 6, 7 on a page. Character, bold, beautiful Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Incomplete at the end.

The above title of the MS. appears on the obverse of the first leaf.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अन्त्येष्टिप्रयोगप्रारम्भः ॥

गोमयेनोपलिप्तायां भूमौ तिलकृष्णाजिनसहितायां तुलसीसहितायां दक्षिणाग्रकुशास्तृतायां भूमौ उपविष्टस्य मुमूर्षोः कर्णे ब्रह्मविदाप्नोति भृगुर्वै वारुणिः इत्यादि नारायणनामानि पवित्राणि श्रावयेत् ।

626.

2023. **अन्विला** or **प्रयोगदीपिका ।** *Anvilā or Prayogadīpikā.*

By Tālavṛntanivāsī Keśava.

Darśapūrnamāsa chapter only.
Quoted by Trikāṇḍa maṇḍana. (See Karikā 92.)
For the manuscript and the work see L. 4234.

Colophon :—

एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ।
केशवेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥
इति दर्शपूर्णमासान्विला समाप्तिमिति ।

Post Col. :—संवत् १६०१ सिद्धार्थसंवत्सरे आषाढ़कृष्णैकादश्यां बुधे सदाशिवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

Hitherto the author was known only by his epithet Tālavrntanivāsī. The present manuscript gives clearly the name of the author as Keśava.

This refers to the first three praśnas of the Āpastamba Śrauta sūttra.

626A.

467. *The Same.*

By Tālavṛntanivāsin, with the surname Traividyavṛddha.

For the MS see L 1351. It refers to chapters X—XIV of the Āpastamba Śrauta sūttra. See I.O. Catal. No. 305.

Beginning :—अथ सोमप्रयोग उच्यते। सोम ओषधिविशेषः तत्साध्यत्वात् कर्म्मनाम अनेन यक्ष्यमाणः सोमेन यक्ष्यमाणः।

20B. दशम, पटलः। समाप्तः सोमप्रश्नः।

अथातिथ्याः। 46B. इति तालवृन्तनिवासिकृतायां प्रयोगदीपिकायां अग्नीषोमीयतन्त्रं समाप्तम्।

महारात्रे बुध्वा त्रिभागावशिष्टायां रात्रौ ब्रह्मणा सह etc., 50A. इति प्रथमः पटलः, 52B. इति द्वितीयः पटलः, and so on 68B. अष्टमः पटलः, समाप्तः प्रश्नः।

अभिषवादि माध्यन्दिनं सवनं तायते। 71B. प्रथमः पटलः, 76A. द्वितीयः पटलः। समाप्तं माध्यन्दिनं सवनं। आदित्यारम्भणं तृतीयं सवनं इति आदित्यपात्रं प्रक्षाल्य आदित्यपात्रद्विदेवत्यग्रहसम्पातेभ्यो गृह्णाति। 78B. तृतीयः पटलः, 81, चतुर्थः पटलः, 83A. पञ्चमः पटलः। अवभृथस्य तन्त्रं प्रक्रमयति। अवेदियज्ञस्य वेदियज्ञस्य चातुर्मास्यमुक्तं इत्यादि। 85B. षष्ठः पटलः, 87A. समाप्ता अनुबन्ध्या, 90B. समाप्ता उक्थ्यसंस्था, 92A. इति षोडशिनः संस्था समाप्ता; 93B. समाप्तो ऽतिरात्रः, 94A. एताः संस्था अग्निष्टोमस्य गुणविकाराः।

96A. इति संस्थाभेदः प्रथमः पटलः, etc., etc. 109A. षष्ठः पटलः, 110B. समाप्तं संस्तवप्रायश्चित्तम्, 116A. दीक्षितानामाश्ववनीय उत्तरवेदिकाः, 119B. सप्तमः पटलः, 124B. यज्ञं समाप्य परिभक्ष्य कर्म्म करिष्ये इति सङ्कल्प्य सामीन् विहृत्य अपां पुष्पमिति जुहोति। The MS. is incomplete.

627.

4352. त्रिकाण्डमण्डनम् or आपस्तम्ब सूत्रध्वनितार्थकारिका। *Trikāṇḍamaṇḍana or Āpastamba sūttra-dhvanitārtha Kārikā.*

By Trikāṇḍa maṇḍana Bhāskara Miśra, son of Śrīkumāra Svāmī.

With the commentary called Padaprakāśikā.

Substance, country-made paper. 13¼×8½ inches. Folia. 30+12+37, in Tripāṭha form. Character, Nāgara in a very modern hand. Appearance, fresh.

For the text see L. 4170 and for the commentary L. 4171. The text is quoted by Hemādri. See Cat. Printed in the Bibl. Ind.

There are three separate paginations. The first in 30 leaves contains the first kānda. The second in 12 leaves contains the beginning of the second khanda, of which the copyist did not get the rest. The third has 37 leaves, containing the third and the fourth kāndas.

Rājendralāla's Manuscript referred to above contains only the first two kāṇdas.

628.

2043. *The Same.* (With Padaprakāsikā).

The first only of the four kāṇḍas.

Substance, country-made paper 12×5½ inches Folia, 25. Lines, 10 to 16 on a page Character, Nāgara. Date Saṃ 1713 Appearance, fresh.

Aufrecht says that Karka has a comm. on the kārikās.

629.

7936. *The Same.* (Text only.)

Substance, country-made paper. 9¼×3¾ inches Folia, 18. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

5B, इति त्रिकाण्डमण्डनभास्करसूरिकृतान्वारम्भणीया; 6B, इति वादिमुद्गरकुठारश्रीमत्कुमारस्वामिसूनुत्रिकाण्डमण्डनभास्करमिश्रसोपपत्तिकृतांपस्तम्बसूत्रध्वनितार्थकारिकासु पुनराधेयं; 18A, इति त्रिकाण्डमण्डने आग्रयणं समाप्तं।

पशुबंधस्य वक्ष्यामि प्रयोगं सुखबुद्धये।
विनायकस्य वाग्देव्या विदुषां च प्रसादतः॥

The fragment ends abruptly in Paśubandha.

630.

1077. *The Same.*

Substance, country-made paper. 5½×3¾ inches. Folia, 21. Lines, 12 on page. Character, Nāgara. Date, Saṃ 1783. Appearance, tolerable.

A fragment containing Vājapeya Kārikās, based on the 7 chapters of Prasna 8 of the Āpastamba Šrauta Sūttra.

Beginning :—श्रीः । त्रिकाण्डमण्डनकृता वाजपेयस्य कारिका ।

जीयात् सर्व्वोत्तरा लोके ह्यापस्तम्बानुसारिणी ॥

वाजपेयविधिं वक्ष्ये सर्व्वविद्वदनुज्ञया ।

आपस्तम्बानुसारेण ज्ञात्वा सूत्रान्तराण्यपि ॥

वाजमन्नं द्रवं पेयमन्याभ्यासे विपर्य्ययाः ।

वाजपेय इति प्रोक्तो नित्योऽसौ जीवतश्च सः ॥

End :—अन्यानि राजचिह्नानि यानि कुर्व्वन्ति पार्थिवाः

कर्त्तुमर्हति तान्येषां छन्दोगानां निरूपणात् ॥ ३५२ ॥

Col. :—इति श्रीवादिघटमुद्गरकुठार० वाजपेयः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १७८३ माघशुद्ध १५ लिखितमिदं श्रीकृष्णेन ॥ शुभं भूयात् ॥

The present work contains four kāndas: Adhikāra, Pratinidhi, Punarādhāna, Ādhāna

See I.O. Catal. No. 312, which describes the first kānda.

631.

11077. प्रयोगरत्नमाला । *Prayoga Ratnamālā.*

By Caundapācārya, Minister of Vīra Bhupati, son of Bukka of Vijayanagari

Substance, country-made paper 12¼ × 4¼ inches Folia, 66 Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh

A commentary in the form of a Prayoga, on the Āpastamba Šrauta Sūttra The introduction is historically interesting.

Beg. :—नमो विरिञ्चिविष्णीशप्रभेदेन परमात्मने ।

सर्गस्थितिविनाशानां वक्त्रे व्यक्तमूर्त्तये ॥ १ ॥

... ...

पदवाक्यप्रमाणानां पारदृश्वा(श्वो)मक्षामतिः ।

सांख्ययोगरहस्यज्ञो ब्रह्मविद्यापरायणः ॥ ४ ॥

वेदार्थविशदीकर्त्ता वेदवेदाङ्गसारवित् ।
विद्यारण्ययतिर्ज्ञातः श्रौतस्मार्त्तक्रियापरः ॥ ५ ॥
श्रीचौरडमाचार्य्यमुखैर्विद्वद्भि ब्राह्मणोत्तमैः ।
व्याचख्याध्वरतत्त्वं त्वं समन्त्रार्थमिति स्फुटम् (?) ॥ ६ ॥
समुन्मीलित-सर्व्वाङ्ग-ज्ञातार्था भारती यतः ।
तं भारतीतीर्थगुरुं लोकैकगुरुमाश्रये ॥ ७ ॥
अस्ति स्वस्तिनिवासो वा वासुदेवनिवासभूः ।
क्षीरनीरनिधिः पद्म-सुधाकरसुधाकरः (?) ॥ ८ ॥
ततः समुदभूद्भूरियशसः शुभ्रलाञ्छनः ।
योऽसौ श्रुतिशिरोरत्नशिरोरत्नितविग्रहः ॥ ९ ॥
तस्मादजनि भूजानिकुलं कलिमलापहं ।
यादवं यदजन्मापि जन्मालब्ध परः पुमान् ॥ १० ॥
तत्राभूत् संगमः सम्राट् साम्राट्याश्रिकसंगमः ।
हरिरप्यवतारायां एको नान्येन संगमः ॥ ११ ॥
ततोऽभूवन् पञ्चभूपा भूतवज्जगतः कृते ।
हर्थ्यपञ्चापशुक्तोक्तेकक्रकंपसुदारयाः ॥ १२ ॥
तेष्वन्यक्षतदिक्पाल(त्रुटितं) + + + +
वेदान् व्याख्यन् माधवार्य्यः सायणार्य्यवपुर्धरः ॥ १३ ॥ (?)
तस्मात् समुदयं प्रापदुदयाद्रेरिवांशुमान् ।
करपूरितसर्वाङ्गः श्रीमान् हरिहरेश्वरः ॥ १४ ॥
शश्वदाकामितादब्धिभुवनाश्नाद्यपश्रियां । (?)
व्यधादपि पुराणानि महादानानि षोडश ॥ १५ ॥
तस्मादभूद्धरिधामा युवभुक्तामहीपतिः ।
यः प्राचीमाक्रमीदुद्यन्नथ सर्व्वा दिशो वशी ॥ १६ ॥
... ... ॥ १७ ॥
तिप्पंबा नाम तस्याभून्नाज्ञी गुणगरीयसी ।
देवपत्न्यो भजन्त्याशाः शच्याद्या यद्भिया भ्रमम् ॥ १८ ॥
तस्मादस्यां समुदभूद्भूपतिः श्रीभुवोपतिः ।
कर्मब्रह्माध्वनीनेन का लियैन कृतीकृतः ॥ १९ ॥

किंचावचितधर्म्मेण येन श्रीभूसमे प्रिये ।
पद्मामल्लांबिकादेव्यौ दिव्यतो दिव्यलीलया ॥ २० ॥
अलभत् कौ विक्रिययोः पुमर्थांस्तनयांस्तयोः ।
हर्य्यपेद्य-समुद्रेश्च-भुक्का-भूप-रघूत्तमान् ॥ २१ ॥
... ...
स कदाचिद्भूपतीन्द्रः पालयन् धर्म्मतः प्रजाः ।
संप्रार्थितो द्विजैः श्रौतं विशदीकर्त्तुमुद्यतः ॥ २५ ॥
विचार्य्य विदुषां मध्ये चौण्डपाचार्य्यमदीदिशत् (?) ।
व्याचक्ष्वाध्वरतन्त्रं त्वं समन्त्रार्थमिति स्फुटम् ॥ २६ ॥
किं स्तुमश्चौण्डपाचार्य्यं जातं तत्र महाकुले ।
वशिष्ठारुंधतीमुख्या यत्कुले गृहमेधिनः ॥ २७ ॥
वरिष्ठो वाशि(रि)ष्ठकुले चौड़पार्य्यः समन्ततः ।
कर्माम्बा गृहिणी तस्य भारद्वाजकुलोज्ज्वलिः ॥ २८ ॥
आद्यादिवातो मिथुनादभूवन् महिताः सुताः ।
चौण्डपार्य्यादित्यदेवामंचपार्य्याभिधास्त्रयः ॥ २९ ॥
... ...
उत्साही (हि) सर्व्वकृत्येषु प्रभुमंत्र्यनुजद्वयः ।
चौण्डपार्य्योऽमात्यवर्य्यः सोऽभूद् भूपतिभूपतेः ॥ ३१ ॥
सद्गुरुभ्यात्तसद्विद्यो विष्णुभट्टार्य्यसूरिभिः ।
विद्वत्प्रयोगं सकलं क्रतूनामकरोद्यतः ॥ ३२ ॥
कल्पसूत्रेष्वनेकेषु सर्व्वक्रतुसमन्वयात् ।
आपस्तम्बाचार्य्यसूत्रं प्रधानं प्रचुरत्वतः ॥ ३३ ॥
व्याख्यास्यते च तत् सूत्रं ह्यौचौण्डगार्चे प्रसंगतः ।
सूत्रार्थ-मन्त्रवाक्यार्थ-प्रयोगप्रतिपादनैः ॥ ३४ ॥ etc.
... ...
... ...
... ...

3A, त्रिंशत्प्रश्नात्मकं सूत्रमापस्तम्बमुनीरितं ।
श्रौतगृह्यस्मार्तकर्म्मबोधकं तत्र पञ्चभिः ॥

पञ्चविंशादिभिः प्रश्नैर्गार्ह्यस्मार्त्तविनिर्णयः ।
इतरैः पञ्चविंशत्या श्रौततन्त्रं प्रपञ्च्यते ॥
तत्रादिमैर्नवप्रश्नैर्हविर्यज्ञविधिक्रमः ।
अन्यैः षोडशभिः सोमः प्राधान्येन प्रपञ्चितः ॥
तत्रादिमैस्त्रिभिर्दर्शपूर्णमासौ तदादिमे ।
एकादशपिण्डपितृयज्ञोऽपि प्रतिपादितः ॥
चतुर्थे तद् याजमानमाधानं पंचमे मतम् ।
षष्ठेऽग्निहोत्राग्रयणे सप्तमे पशुरष्टमे ॥
चातुर्मास्यान्यथाप्रायश्चित्तानां नवमे विधिः ।
अग्निष्टोमप्रपञ्चोऽथा पंचभिर्दशमादिभिः ॥ etc.

25A, इति श्रीमद्राजराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीवीरहरिहर-महाराज-साम्राज्यधुरंधर प्रतापैक मुक्ताभुपालक्षीरार्णव-पूर्णचन्द्रस्य राजव्यासराजवाल्मीकेः कर्मब्रह्माध्वनीनस्य श्रीवीरभूपतिभूमिपालस्य मन्त्रिणा चिन्ताप्यनंदनेन आदित्यदेव-मंचपार्थ्याग्रजन्मना चौण्डपाचार्य्येण विरचितायां आपस्तम्बीयाध्वरतन्त्रव्याख्यातन्त्र-व्याख्यायां प्रयोगरत्नमालायां परिभाषापरिच्छेदः ।

40A, ०प्रथमप्रश्ने प्रथमः पटलः

52B, वर्ह्विरिष्माद्याहरणवेदायुक्तिसुगन्धिभिः ।
भक्तिप्रसूनैः पुष्णातु पुमर्थान् पुरुषोत्तमः ॥ द्वितीयः पटलः ।

66B, इति श्रीचौण्डपाचार्य्य विरचितायामापस्तम्बाध्वरतन्त्रव्याख्यातन्त्रव्याख्यायां प्रयोगरत्नमालायां प्रथमप्रश्ने तृतीयः पटलः

कर्मब्रह्माध्वनीनस्य मन्त्री भूपतिभूपतेः ।
व्याचष्टे चौण्डपाचार्य्यः सायं दोहादिकं कृती ॥

The MS ends abruptly in the beginning of the 4th Patala.

See Burnell 16B. Burnell says "He must have written about 1420—50. This introduction completely changes the received order of succession in the Vijayanagara dynasty, but is probably more correct than the four or five lists collected by Lassen."

632.

8927. *The same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Date, S K 1675.

Beg.:—मासानन्तरं दर्शं इति व्याख्यास्यामः

विप्रकीर्णानेकशाखागतमन्त्रब्राह्मणार्थवादगतानविरुद्धापेक्षिता-ङ्गोपसंहारेण न्यायतः प्रतिपादयिष्यामः etc., etc.

The Col..—इति श्रीमहाराजाधिराज परमेश्वर वीरहरिहर महाराज साम्राज्यधुरन्धर प्रतापयुवभूक्षभूपालक्षीरार्णव पूर्णचन्द्रस्य राज-व्यासराजवाल्मीकेः कर्म्मब्रह्माध्वनीनस्य श्रीवीरभूपतिभूमिपालस्य मन्त्रिणा चिन्तायानन्दनेन आदित्यदेवमखपाचार्य्याग्रजन्मना चौण्ड-पाचार्य्येण विरचितायां आपस्तम्बीयाध्वरतन्त्रसतन्त्रव्याख्यायां प्रयोगरत्नमालायां प्रथमे प्रश्ने ऽष्टमः पटलः ।

वाणाब्धिरसभूशाके मार्गमायां(?) तिथौ रवौ ।
प्रयोगाद्यांरत्नमालामलिखद्विबुधाग्रणीः ।

633.

247 नक्षत्रेष्टिप्रयोगः । *Nakṣattreṣṭiprayoga.*

By Bhardvāja Kesava Somayāji

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page Extent in slokas, 468 Character, Nāgara Date, Saṃ. 1882. Appearance, tolerable Complete.

Post Col. Statement:—

संवत् १८८२ मिति मार्गशीर्षवद्य ४ भौमवार ।

For another copy of this, see C S. 420.

A manual for the performance of Naksattreṣṭi, in which sacrifices are made in honour of the stars, in accordance to the school of Āpastamba, although based on the Bandhāyana sūttra.

It ends :—

नक्षत्रेष्टीः प्राह बौधायनस्तु
तंच चापस्तंवसूत्रोक्तमार्गे ।
बालानां तद्बोधनार्थं जगाद
भ[ा]रद्वाजः केशवः सोमयाजी ॥

From the mention of the name of Baudhāyana in the concluding statement, Aufrecht is misled to think that it belongs to the school of Baudhāyana. The mention of Baudhāyana, however, is made there simply as an ancient expounder of Nakṣatresti. तंच in the second line should be corrected into तंतं both for the sense and the metre and then the meaning of the whole verse would be clear that Baudhāyana wrote on Nakṣatreṣṭi, and it is according to the precepts of Āpastamba that Kesava Somayājī, wrote for the boys, on the same subject.

634.

10439. *The Same.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 19 by counting (after the 11th leaf, a new pagination begins from 1 without, however, any reason, and continues to No 7, the last leaf being marked 18 on the left hand upper margin and 19 on the right hand lower margin, in a later hand). Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured Complete. Incorrect.

Beginning :—

ज्योतिषामयनेनेष्ट्वा + + + + ज्योतिष्ट्वमुपपद्यते एतेन मर्त्यं जयतीति ह स्माह भगवान् बौधायनः ॥ इत्येवं बौधायनेन काम्येष्टिप्रकरणे खण्डद्वयेनोक्तस्य प्रयोगस्य आपस्तम्बसूत्रोक्तमार्गेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते । बौधायनाचार्येण काम्येष्टिप्रकारेण नक्षत्रेष्टिप्रयोगः खण्डद्वयेनोक्तः । आपस्तम्बेनानुक्ता अपि नक्षत्रेष्टयः इच्छायां सत्यां कर्तव्या एवापस्तम्बीयैः अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति वचनात् ॥ कपर्दिस्वामिनापि नक्षत्रेष्टीनां कर्तव्यत्वेन उक्तत्वाच्च ॥

... ...

सा या वैशाख्याः पौर्णमास्याः पुरस्तादमावास्या भवति सा स
+ + संवत्सरस्यापभरणीभिः संपद्यते तस्यामारभेतेति ॥ अस्याय-
.मेवार्थः ॥ नक्षत्रेष्टीः (ष्टिः) करिष्यन् चैत्रमासस्य वा वैशाखमा
+ मावास्यायामपभरणीनक्षत्रयोगे सति तस्यामौपवसथ्यं कृत्वा
परेद्युः प्रकृतीष्ट्यनन्तरं [न]क्षत्रेष्ट्यारम्भं कुर्वन्ति ॥

Col. :—नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥

The following is written on the reverse of the last leaf:—
नैमिषस्थ-मालवीय-भारद्वाजी—रामचन्द्रसोमयाजी-श्रौताधानयज्ञत्यादिकार-
+ + तत्सजातीयभारद्वाजी-केशवसोमयाजीकृतं नक्षत्रेष्टिप्रयोगोयं ॥

635.

1018. सौत्रामणि-कौकिलीपयोग्रहप्रयोगः ।

Sauttrāmaṇi Kaukilīpayograhaprayoga.

By Rāmacandra Vājapeyī.

Substance, country-made paper. 9⅜ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Sam. 1790. Appearance, old. Complete.

A manual for the performance of a special form of Sautrāmaṇi-offering in accordance with the school of Āpastamba.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

कौकिल्याः पयोग्रहमाश्रित्य प्रयोगः उदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे
पुण्ये नक्षत्रे पर्व्वणि वा प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्पं
करोति "कौकिल्या सौत्रामण्या यक्ष्ये स्वर्गार्थमिति" ।

It ends thus :—

समाप्ते पशुबन्धे । आदित्यचरुः । वत्समाता दक्षिणा दक्षि-
णासहिता ब्राह्मणतर्पणान्ता इष्टयः पशुबन्धाश्च नानाहवनीयाः
"सन्तिष्ठते कौकिली" । "तया स्वर्गकामो यजेत" छन्दोग-
मताश्रित्वा ।

सन्तिष्ठते कौकिली and तया स्वर्गकामो यजेत occur at the end of

the 10th section of the 19th prasna of the Āpastamba Srauta Sūttra.

Col. :— श्रीतिरामचन्द्रवाजपेयिभिर्विरचितोऽयं काठकयुक्ताकौकिल्याः प्रयोगः ।

Post Col. : —लि० श्रीब्रह्मणेशा संवत् १७९० पौष सुदि ॥

636.

3110 **श्रौतप्रयोगरत्न ।** *Srautaprayogaratna.*

By Nārāyaṇa Vājapeyī.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 12 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured

It begins :—

श्रीगुरुभ्यो नमः ।

'दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य देश-कालौ संकीर्त्य सोमेन यक्ष्ये ज्योतिष्टोमेन अग्निष्टोमेन रथन्तरसाम्ना द्वादशशतदक्षिणेन + + + अस्मिन् ज्योतिष्टोमे अग्निष्टोमे सोम-प्रवाकं त्वामहं वृणे ।

The remaining leaves 13 to 86 are put as a separate number, namely, 3119.

637.

3119. *The Same.* **(अग्निष्टोमः) ।**

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 13 to 86. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in slokas, 2250 as given at the end of the manuscript Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured, worn out and pasted.

The first twelve leaves are in the previous number.

Colophon :—इति श्रीमन्नारायणवाजपेयिविरचिते आपस्तम्बश्रौतप्रयोग-रत्नेऽग्निष्टोमः समाप्तः ॥ २२५० ॥

It ends thus :—देवयजनमध्यवसाय मथित्वोपावरो ह्यविहृत्य पूर्णाहुतिं जुहोति द्वादशगृहीतेन स्रुचं पूरयित्वा अंतर्वेद्यूर्ध्वस्तिष्ठन्निदं

विश्वुरिति जुहोति । अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति काले प्रातर्होमं संतिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ॥

638.

1786. सोमकारिका and पशुकारिका ।

Somakārikā and Pasubandhakārika.

By Vasudeva Dīkṣita (?).

Substance, country-made yellow paper. 11¼ x 5 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 375. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, faded

This is a versified liturgy of the Soma and the animal sacrifices. The authorship of the verses is not stated. The sūttra on which it is based is also not stated. But from a comparison it appears to be based on the 10th prasna of the Āpastamba sūttra.

The somakārikā ends in leaf 13A, where the Pasukārikā begins.

The somakārikā begins:—

अग्निर्यं विश्ववृत्प्रकृतीय वाक्यं सोमप्रवाकादि च याजमानम् ।
सोमप्रवाकोऽभिगम्य सोमो भविष्यतीत्यादिक ऋत्विजादि ॥
मह्यम इत्याद्युपतिष्ठते उस्मान्ध्वर्युपूर्वास्त्विश एव कुर्युः ।
होता तु को यश इतीह पृच्छेत् का दक्षिणेत्यत्र तदुत्तरे कः ॥
अग्निरं इत्यादि च याजमानं पर्कश्च सर्वोऽध्वर्युयजमाने ।
इदं पतिनिर्मिते वरोप्य भवं विभज्ये प्रकवेयजुषा ॥

13A. बर्हं नारिष्ठसौविष्टकृते औषध्य देवनम् ।
 मन्त्रिन् विकल्प्य तनसौ बृदस्त्वेदुपोबध्वं विस्मयदाध्वयमो
 अत्राभिमीत्वाग्निश्च यजदच्छिदारोपवेत् प्रायश्चित्तं तयग्योः ।
 अध्वाध्या एव हि नियमकाल स्यात् यजमान इदं चविरागः । (?)

Col.:—इति सोमिका । अथ पशुकारिका ।

Pasukārikā begins:—

यता सुराम्नर्नंजलं सृप्रैचे ।
पशुः समारोपयां मथने वह्निः ॥
निधायतो वह्निश्चपसृप्रैत्ततः
प्रणीय होता मनसैव संग्रहः ॥ (?)
अपास्यतेभिविंहतिर्यंचार्गु (?)
न दक्षिणेक्षा जपहस्थिविश्रुतः ।
न वैक्षते पार्व्वणनामको
समाप्यते चेष्टिरथाभिघारणं ॥

It ends:—

अह्वाया एव हि निष्कमकालः स्याद्विभाग इदां हविरास्यः ।
कार्य्यमतिक्रमणादि गोमा नत्र नमः स्वस्थ अथ ग्रमादि । (?)

Col.:—इति पशुकारिका ।

Burnell and Ulwar speak of soma and pasukārikā of the Āpastambaśākhā by Vāsudeva Dīkṣita. But unfortunately they do not give extracts.

639.

1048. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½×4¼ inches. Folia, 14. Lines, 10—11 on a page. Extent in ślokas 280. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Col.:—इति पशुबन्धकारिका ।

The Col.:—इति सोमकारिका । Occurs in 12A.

640.

6058. श्येनकारिका ।. *Syena Kārikā.*

I.

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

मन्त्रोपधानमाद्ये तु प्रथमे श्येन उच्यते ।

षष्ठ्यन्ता क्रमशो प्रोक्ता अष्टम्याद्या तु मण्डला ॥

आरोहे आत्मनि स्यातामष्टम्यांत्ये तु षष्ठिका ।

दूर्व्वेष्टकां तथा हैमी मुक्ता चैव तु वामभृत् ॥

नवम्याद्या च तत्पूर्व्वं उक्ते रेतःसिचौ क्रमात् ।

ज्योतिरंत्या तथाष्टम्यां दशम्यंतद्विषष्ठिके ॥

संयम्यौ (?) द्वे क्रमेणैव निधेये दीक्षणोत्तरे ।

ऋतव्ये युगपत्स्थाप्ये अष्टम्याद्ये तु षष्ठिके ॥

End :—अग्निर्मूर्द्धा जनस्य त्वामग्ने त्वमिति सर्व्वतः ।

दक्षपक्षे द्वितीयाद्या षष्ठ्यां षष्ठी च तत्र तु ॥

पुच्छे तृतीयरीत्यंता चतुर्थ्यां च द्वितीयका ।

उदक्पक्षे द्वितीयांत्या पञ्चलोकं पृणेष्टकाः ॥

इत्याद्यश्येनस्य प्रयोगकारिकाकारकृताः श्येनकारिकाः समाप्ताः ।

Aufrecht mentions Prayogakārikā—as based on the Āpastamba sūttra—of which this appears to be a part.

II.

The second is evidently a continuation of the first.

Substance, and the measure are the same as above. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

Written by the same hand.

Beginning :—

श्रीः । आद्यश्येनस्य मुख्योपधानम् ।

प्राच्यः षडात्मनो रीत्यो मध्यमे अप्ययादिके ।

चतुर्थी पञ्चमीषष्ठ्यौ चतुर्थी षष्ठिकाद्वयम् ॥

पञ्चमी च चतुर्थी च मध्या तत्रोदगायता ।

एवमाद्यंतमे रीत्यौ उपाद्योपान्तिमे अथ ॥

प्रागायतचतुर्थीभिर्मध्ये तच्चोदगायते ।
उदगायतषोड़श्यो मध्येऽष्टदश कल्पिताः ॥

End :—उपधाय ततस्तिस्रः पावमान्यः पुरःस्थिताः ।
ततो दक्षिणपक्षे तु छन्दस्याः सप्तसंख्यया ॥
उपधाय ततः शेषा लोकं पृणा इतीरिताः ।
द्वितीयस्यां तृतीया च तदुदक् पुरितोऽपि च ॥
तद्दक्षिणा च पूर्वे च तदुदक् तु यथाक्रमम् ।
षष्ठाः सप्तम्यामारभ्य चतस्रो राष्ट्रभिद्गणाः ॥
हिरण्यादि यथापूर्व्वमित्येताः श्येनकारिकाः ॥

641.

246. प्रायश्चित्तप्रदीपिका । *Prāyaścittapradīpikā.*

By Varadādhīśa Yajvan of the Vatsa vaṅśa.

A compendium of the vedic rites on expiation.

Substance, country-made paper 10 × 4 inches. Folia, 58 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 1166 Character, Nāgara Date Sam 1645. Appearance, decayed. Complete.

Post Col. :— संवत् १६४५ समये दुर्म्मुखसंवत्सरे मार्गशीर्षवदि ११ सोमे ।

काश्यां तेन(?) लिखितमिदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थेञ्च । शुभमस्तु ।

The author is to be differentiated from Varadarāja, son of Vāmanācārya of the Kauśika gotra, the commentator of Maśakasūttra of the Sāmaveda. He seems to belong to Āpastamba School as he speaks of Prayogavṛtti the well-known comm. on Āpastamba, evidently as an ancient authority of his school.

The author says he writes this work for his own use, and gives the subject only a general treatment, dealing with such expiatory rules as are essentially necessary; and for points that are omitted and not clearly stated in this, he refers us to Bhāṣya and Prayogavṛtti.

अस्यां प्रायश्चित्तप्रदीपिकायां अवश्यकर्त्तव्यानि कानिचिदेव प्रायश्चित्तानि यथामत्युक्तानि स्वस्यानुष्ठानसिद्ध्यर्थमेव। न तावदस्यां प्रायश्चित्तप्रदीपिकायां सर्व्वाणि प्रायश्चित्तानि शक्यन्ते प्रतिपादयितुं विस्तरप्रसङ्गात्। अतोऽत्रानुक्तमस्पष्टं वा प्रायश्चित्तं भाष्ये प्रयोगवृत्तौ वा तत्सर्वं सम्यगवबोद्धव्यम्।

It ends thus:—

यद्यप्येषा प्रायश्चित्तप्रदीपिका दुरुक्तादिदोषयुक्ता तथापि विदुषां याथार्थ्योपदेशरूपेणानुग्रहेण सर्वदोषविनिर्म्मुक्ता भवेत्।

तत्र च विदुषामनुग्रहादेव अनया प्रायश्चित्तप्रदीपिकयैव ममापि यथार्थं प्रायश्चित्तानुष्ठानं सिध्येत् इति।

वत्सवंशावतंसेन वरदाचीशयज्वना।
सोमपेन कृता वृत्तिः प्रायश्चित्तप्रदीपिका॥

See I.O. Cat., No. 441, p. 89A. and Oxf. p. 370.

An index to the work is given on the obverse side of the last leaf.

१५ हविषां व्यापत्तिनिमित्तानि १६ [केशपि] पौलिकादि

१६ अभागिदेवतावाहने

१७ देवतावदानादिविपर्य्यासे

१७ देवताविस्मरणे १७

१७ स्रुच्यवत्त[हवि]स्नाने (?)

१८ दुष्टेन हविषा यागे कृते

हवि[ः] षोद्वासनमकृत्वा नूयाजार्थं प्रवृत्ते

१८ अथ प्रायश्चित्तेष्टयः २१

१९ गार्हपत्यादिना मिथः संसर्गे

२० प्रायश्चित्तेष्टीनां युगपत् संनिपाते २१

२१ आरब्धेष्विष्ट्यादिषु अन्तराध्वरे सति पिण्डपितृयज्ञातिपत्तौ दर्शपूर्णमासातिपत्तौ च प्रायश्चित्तानि २२

२३ इष्टिपशुप्रत्याम्नायः।

२३ पशोराग्रयणस्यातिपत्तौ पथिक + + + +

२४ अग्निहोत्रकाले अग्निहोत्रानारम्भे प्रायश्चित्तम्।

पिण्डपितृयज्ञलोपेऽपि व्रत्येऽहनि व्रतलोपे।

२५ अरण्योर्नाशे

२६ व्रत्येहनि पत्न्यनालम्भुकायां। यजमानस्य ऋत्विजः दुःस्वप्नदर्शने अग्नौ विहृते यदि भयमागच्छ त्।

२६ कर्म्ममध्ये मृण्मयभेदे

२७ यदि स्त्रियां गवि वा यमौ जायेताम्।

२७ अग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि

२७ प्रणयनकालातिक्रमे

२८ प्रणयनकाले गार्हपत्यानुगमने

२८ परिमथ्यमानो गार्हपत्यो यद्यपि विहरणकाले न जायते

२८ प्रणयनात् पूर्व्वं केवलगार्हपत्यानुगमने

२९ गार्हपत्याहवनीययोरुभयोर्गमने

२९ गार्हपत्यो मथ्यमानो जायते

\+ + + + +

642.

1039. *The Same.*

By Varadādhīśa Yajvan.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 119 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 2000 Character, Nāgara. Appearance, old Complete.

Another copy of the same which, however, extends over 1166 ślokas, whereas this, over not less than 2000. It seems that the work has received later additions.

Post Colophon Statement :—

> श्रौषोपनामक-श्रीमच्चिन्तामणितनूजनेः ।
> ज्ञेयं पुस्तकमेतत्तु मार्कण्डेयस्य यज्वनः ॥

643.

1662. प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्यानम् entitled प्रायश्चित्तप्रदीपिका ।

Substance, country-made paper. 12×5 inches Folia, 79 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1700 Character, Nāgara Appearance, old—grown brown with age. Generally correct Complete in 5 patalas.

Last Colophon:—

> इति पञ्चमपटलः समाप्तः । प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्यानं ।
> गोविन्दाय ॥

On the obverse of the 1st leaf the following statement is made—

> प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्यानं पत्र ७९ अनन्तब्रह्मादीक्षितपुत्र-
> श्रीब्रह्मास्येदं ।

The 9th Prasna of Āpastamba Śrauta Sūttra contains 20 kaṇḍikās on 'Śrauta—Prāyaścitya'—for accidental transgression of sacrificial rules. Dhūrta Svāmī commented upon these kaṇḍikās. Bhāskarācārya wrote two hundred 'kārikās' on 'Śrauta-Prāyaścitya' following Dhurta Svāmī. He

seems to have divided the work in 5 paṭalas of 40 verses each. The present work is a commentary, on these two hundred 'kārikās' It is anonymous

For the beginning of the Comm., see Bik. No. 319

644.

1396. *The Same*

Substance, country-made paper. 12×5¼ inches Folia, 75. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2025 by counting, and 2200 by a statement in the manuscript Character, Nāgara Appearance, old Incomplete at the end. In the sixteenth century handwriting

The authorities consulted are:—14B, Tālavṛnta nivāsī, 23B Devala.

645.

40. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Cāturmāsyaprayoga.*

By Tryambaka.

This manuscript has been noticed by Rājendralāla Mittra under No. 802.

Directions for the performance of the quadrimensial rite, called Cāturmāsya

अक्षय्यं ह वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति ॥ १ ॥

फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां वैश्वदेवेन यजेत ॥ २ ॥

The MS. is incomplete.

The sūttras quoted are to be found in Garbe's edition of the Āpastamba Śrauta sūttra, Vol. II, p. 1.

646.

1016. *The Same.*

Substance, country-made paper 8¼×4 inches. Folia, 10. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 350 Character, Nāgara. Appearance, very old.

A fragment containing Śākamedhaparva including Grahamedhīyeṣṭi, Havirhoma, etc., and also Sunasīraparva.

Colophon in 9 B.

इति समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि मोलह्वोपनामकृष्णभ…

कृतोऽयं चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।

Then follow Prāyaścitta and Āpastambokta hauttra.

The manuscript is very old and remarkably correct. It seems to have been the author's family-copy, as it mentions the names of his father, grandfather and great grandfather in the course of the Pitryajña sacrifice (6B).

पित्रे कृष्णशर्म्मणा इदं पितामहाय श्रीरामचन्द्रशर्म्मणा इदं प्रपितामहाय नृसिंहशर्म्मणा इदम् ।

For the beginning and end of this see C.S. No. 320.

647.

2992. *The Same*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 72. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 864 Character, Nāgara. Date, Samvat 1731 Appearance, discoloured. Complete.

For the beginning of the work see L. 802.

It ends in leaf 69B.

पञ्चहोता अन्वारंभणीया च आवर्त्तते पुनः पुनरित्यापस्तम्बमते । आश्वलायनमते तु नावृत्तिः नावर्त्तते पुनः पुनः इति समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि ।

Colophon:—

मोलह्वोपनामकृष्णभट्टात्मजत्र्यम्बकेन कृतोऽयं चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।

The remaining leaves contain some notes by the scribe. The 70th leaf is missing.

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७३१ ओषधीसंवत्सरे मार्गशीर्षे शुक्ल + + + + काश्यामिदं वैद्योपनाम्ना गोविन्दभट्टस्य सूनुना देवभट्टस्येदं पुस्तकं समाप्तम् । श्रीहरिः प्रीयताम् ।

648.

1637. प्रायश्चित्तसारः—(आपस्तम्बीय)

Prāyaścittasāra.

By Tryambaka Mohla.

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 46 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 800 Character, Nāgara Old, worm-eaten, dilapidated. Correct. Complete.

Maṅgalācaraṇa :—

केशकेशवरूपैर्यः सृजत्यवति हन्ति च ।
तं गणेशं अहं वन्दे स्मृतमात्राघनाशनम् ॥

The author and his family :—

मोकोपनामकः ख्यातनुजस्त्र्यम्बकाभिधः ।
रामाख्याराद्रुद्रदख्यात् केशवाच्च विशेषतः ॥
प्रायश्चित्तीर्विविच्याहं तासां सारं प्रयत्नतः ।
बालानामल्पबुद्धीनां कुर्वे ह्यास्तु हिताय वै ॥

Object of the work :—

श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते। एकस्मिन् दोषे श्रूयमाणानि प्रायश्चित्तानि समभ्युच्चीयेरन् अर्थान्तरत्वात्। जपो होमः इज्या च दोषनिर्घातार्थानि भवन्ति। अनन्तरं दोषात् कर्त्तव्यानि निर्वृत्ते दोषे पुनः क्रतुत्वं कर्म्म तस्य नावत्वनात् (?) पुनः प्रयोगः।

Last Colophon :—

इति आपस्तम्बप्रायश्चित्तसारः।

649.

86. आधानविधिप्रयोगः। *Ādhānavidhiprayoga.*

By Tryambaka Bhaṭṭa, disciple of Sarvajña Mādava Dikṣita, and son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa Moḍhu, of the School of Āpastamba.

For the manuscript see L 825.

Post Colophon Statement:—

श्रीरामचन्द्रो जयतितरां । श्रीवाजपेयमखविस्तृत + यो द्वादशाङ्कुलविस्तृतिः षोड़शाङ्कुलं दैर्घ्यं इति बौधायनः सूत्रे । प्रमाणाभावः × श्रीभूरिकीर्त्तिः भूयावतंसजयसिन्धगुरोर्निदेशात् ॥ आम्बेकराख्य रघुनाथ इमामनूनामाधान-पद्धतिमसौ वलिख्य परार्थं ॥

Ādhanvidhiprayoga ends in leaf 50, then follow three leaves containing a priest's notes, which begin: गांगांभट्टकृताधान-पद्धतौ । The name of Gāngā Bhaṭṭa, the contemporary of Śivaji, is well known as a voluminous writer of the Āsvalāyana-School. Logākṣi also mentioned in the notes belonged to the Kāthaka School of Kashmere. Rājendralāla read the name as Gaṅgā Bhaṭṭa; which misled Aufrecht to think that it was the name of Gaṅgādhara Bhaṭṭa, who had a work of the same name, but who belonged to a different school, viz. the school of Vājasaneya and in no way connected with the present work.

The priest's notes in question are not incomplete, as Rājendralāla thinks.

The notes begin.

गांगांभट्टकृताधानपद्धतौ सर्व्वाधानसाधकम् ॥ लौगाक्षिः अर्द्धाधानं स्मृतं श्रौतस्मार्त्ताग्नोस्तुपृथक् कृतिः ।

Agnyādhāna is a Śrauta ceremony. It has nothing to do with "sacred House-hold Fire" as Rājendralāla supposes.

650.

2993. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 86 Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Post Colophon Statement:—

वैद्योपनाम्ना गोविन्दभट्टस्य सूनुना देवभट्टस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं च ।

651.

433. विद्यपराधप्रायश्चित्तलघुवृत्तिः ।

Vidyaparādhaprāyaścittalaghuvṛtti.

For the MS. see L. 1380. For the work see L 3245.

The author, Tryambaka Bhatta, the son of Krsna Bhaṭṭa, composed this at Benares

652.

1902 *The Same.*

For the MS. and the work see L 3245. Here the line containing the author's name is omitted

653.

60. अग्निहोत्रहोम । *Agnihottra Soma*

By Rudradeva, son of Toro Nārāyaṇa Deva.

The MS. is described in L. 837. Aufrecht says that the work belongs to the Āpastambaschool, and he is right. See our No. 694. It quotes from Kathaśakhā and Baudhyāyana

654.

2952. दर्शपौर्णमासप्रयोगः । *Darśapaurṇamāsaprayoga.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara Date, Samvat 1787. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—इत्यनन्तदेवकृतदर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

Post Colophon :—संवत् १७८७ आषाढ़शुद्ध १० लिखितमिदं पुस्तकं छोड़ोपनाम्ना वीरेश्वरेण स्वार्थं परार्थं च । शुभमस्तु सर्व्वजगतः ।

Beginning :—

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः (Āpastamba I. I. I)

प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा संभृतसंभारो हृतवासाः पवित्रपाणिः अपरेण

गार्हपत्यं पत्न्या सह दर्भेष्वासीनः त्रिः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य पौर्णमासेन यक्ष्ये । इत्यादि ।

655.

3007. **आधानपद्धतिः ।** *Ādhānapaddhati.*

By Ananta.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 31 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550 Date, Samvat 1798. Appearance, discoloured Complete

Last Colophon :—इत्यन्वारम्भणीयप्रयोगः इत्याधानपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—संवत् १७९८ पौष शु १३ दिवसे देवमहादेवतनुज-रामचन्द्रेण काश्यां लिखापितम् ।

On the establishment of the sacred fire, as directed in the Āpastamba sūttras

It begins :—

अथाधानम् । जातपुत्रकृष्णकेशोऽवस्थः सभार्यः पितुर्ज्येष्ठस्य वा कृताधानत्वे प्रयुक्ताधिकारप्रतिबन्धरहितोऽपि कश्चित्कालमनाहिताग्निःस्वेत् उक्तकृच्छ्राद्यनुष्ठान-पूर्वकं कूश्माण्डहोमैरात्मानं पावयेत् ।

It ends thus :—

प्राणाय स्वाहेति च प्रथमग्रासग्रहणं अन्वाहार्यविभागनं भूर्भुवःस्वरिति हविरासादनं ।

अवादीत्थमनन्तेन प्रवृत्यारम्भगोचरः ।
आपस्तम्बीयकल्पोक्तविधिः श्रीहरितुष्टये ॥

656.

422. *The Same*

For the manuscript see L. 1394

Post Col. Statement :—

हरिवंशे आश्चर्यधन्योपाख्याने
आश्चर्यश्चैव धन्यश्च त्वमेवासिजनार्दन इति । नारदेनोक्तं प्रत्यक्षं भगवता ॥

आश्वर्य्यंस्वास्मि धन्यस्य दक्षिणाभिः सहैव लिति ।

श्रीहरिः प्रीयतां ॥ लिं अयाचितोपाख्यरघुनाथेन ॥

शुभं भवतु ।

The authorities quoted (1) Āpastamba, (2) Rudradatta 4A, (3) Bhāsyakāra, (4) Bharadvāja, (5) Satyāṣādha 2A, (6) Rāmāṇdāra 2B, (7) Baudhāyanīya Ādhānapaddhati 3A, (8) Āpastambīya Cāturmāsyapaddhati 3A, (9) Vihāra 3B, (10) Āsvalāyana 3B, (11) Kātyāyana Sūtra 6B, (11) Baudhāyana Sūtra 6B, (12) Parāsara Mādhava 25A, (13) Āpastambabhāsya 25B, (14) Madanaratne Nāradah, and (15) Harivaṅsa

The name of Ananta as the author appears in verses in 24B, and in 28A, the last leaf —

24A. अवादीत्यनन्तेन प्रक्षत्यारम्भगोचरः ।

+ + + आपस्तम्बोक्तविधिः श्रीहरि-तुष्टये ॥ (?)

28A. अवादीत्यमनन्तेन दक्षिणानिर्णयोऽमुना ।

यज्ञस्तुष्यतु येनोक्तं दक्षिणाभिः सहैव तु ॥

It ends thus:—

सर्व्वाण्युदकपूर्व्वाणि दानानि यथाश्रुति विहारे इति धर्मसूत्रे। सर्व्वाणीति वचनाद् भिक्षाप्युदकपूर्व्वमेव देया। विहारे यज्ञकर्म्मणि यानि दानानि यथाश्रुत्येव नोदकपूर्व्वाणि इति हरदत्तः किञ्च अयाज्योऽनधीयानः (?) अनधीतवेदं न याजयेत् यदि याजयेत्तदानीं अपेक्षितं यथाशक्ति वाचयेत् इत्यपि तत्रैव ॥

657.

10632. *The Same* (with *Punarādheya*).

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 62. Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and mouse eaten, especially the first few leaves. Complete

On the obverse of the first leaf: अथाग्न्याधानस्य देवव्रतप्रयोगः ॥

Every leaf is marked with the letters आप

The work often quotes Anvilā

37B. इत्यापस्तम्बकल्पोक्ताग्न्याधानस्य निरूपणं ।

अकार्थेनन्तदेवेन देवेग्नस्तेन तुष्यतु ॥

अथान्वारम्भणीयकालः ॥ अपराह्णे रात्रौ वा सन्निमथ्यां पूर्णमास्यामाधाने सपवमानेष्टिः सान्वारंभणीया तत्रैवापवृज्य तदानीमेवान्वाधाय श्वोभूते न पूर्णमासेन यजेतेति ॥

48A. श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः ॥ अथ पुनराधेयं आश्वलाय नमः (?) ।

आधानाद्यद्यामयावी यदिवार्था वर्धेरन् पुनराधेय इष्टिरिति०

60B. प्रजापशुवृद्धिनिमित्तपुनराधेये शाखान्तरमतेन (?) द्वितीयप्रकारे इत्थमावाहनादिप्रयोगः ॥

61B. इति पुनराधेयं समाप्तम् ।

The last leaf (62) contains three lines

(पुनस्त्वग्निमित्ते पुनराधेयान्ते लेकः सुलेकः (?) etc., etc.)

658.

422. **अग्निहोत्रप्रयोगः ।** *Agnihottraprayoga.*

By Anantadeva.

For the MS. see L. 1390.

The authorities quoted.

(1) Siddhānta-Bhāṣya 2A, (2) Devatrāta 2B, (3) Tri-Kāṇḍamaṇḍana 5A, (4) Prāyaścittacandrikā 5B, (5) Smṛtyarthasāra 6A.

659.

1904. **प्रायश्चित्तकुतूहल ।** *Prāyaścittakutūhala.*

By Raghunātha.

Substance, country-made paper 10¼×4¾ inches Folia, 141 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2250 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance discoloured. Complete With an index running over 6 leaves

The Last Colophon:—इत्यापस्तम्बीयप्रायश्चित्तं ।

अवादीत्थमनन्तेन शिष्टेष्टजनतुष्टये ।
प्रायश्चित्तविधिर्हौम्यः स संक्षेपान्निरूपितः ॥
इत्येवं रघुनाथेन प्रायश्चित्तकुतूहले ।
निर्म्मिते वितते हौम्यप्रायश्चित्तविवेचनम् ॥

The work belongs to the Āpastamba school. It treats of prāyaścitta for flaws in homa It is an amplification by Raghunātha of Anantadeva's work.

For the Maṅgalācaraṇa and object of the work see Ulwar Extr. No. 332, p., 130.

The work begins:—

तत्रेष्टिकालः । सामान्यतो य इष्ट्या पशुना सोमेन यजेत सोऽमावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेतेति श्रुतिविहितः । विशेषस्तु सन्धिमभितो यजेतेति । सन्धिशब्देन च पर्व्वप्रतिपदोस्तुरीयप्रथमभागौ लक्ष्येते ।

Topics treated of:—

12B, इत्यनाहिताग्न्यनुगमे प्रायश्चित्तम्; 18B, अथ सान्नाय्यदोषे प्रायश्चित्तम्; 20B, अथात्र बौधायनानुसारी प्रयोगः; 21A, इति बौधायनीयसान्नाय्य-इष्टिप्रायश्चित्तम्; 23A, इत्यभ्युदितेष्टिः, 28A, अथ कपालसम्बन्धप्रायश्चित्तम्; इत्यनन्तदेवीयरघुनाथविरचिते प्रायश्चित्तकुतूहले दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तप्रकरणं समाप्तम्; 61A, इति ऋत्विक्प्रकरणम्; 63A, इति विध्यन्तविचारः अथ समिद्विचारः, 66A, इति परिभाषाप्रकरणं समाप्तम्, अथाधानप्रकरणप्रारम्भः, 71B, इति आधानप्रायश्चित्तानि, 73B, अथ पुनराधानप्रकरणम्; 75A, इति अग्निद्वयसंसर्गविधिः; अथ आहिताग्निव्रतानि; 75B, इत्याहिताग्निधर्म्माः; 87B, इत्यनन्तदेवीयरघुनाथविरचिते प्रायश्चित्तकुतूहले आधानप्रकरणम्, अथ अग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि उच्यन्ते; 89B, अथ अनुद्धरणप्रायश्चित्तम्; 91A, अथ वारुण्याः प्रयोगः; 91B, इति सायमनुद्धरणप्रायश्चित्तं, अथ प्रातरनुद्धरणप्रायश्चित्तम्; 94A, इत्युभयकालेऽनुद्धरणप्रायश्चित्तविधिः; 95B, अथ विहरणपक्षे अनुगमनप्रायश्चित्तम्; 96B, अथेष्टिप्रयोगः;

97B, इति प्रणयनपक्षे गार्हपत्यानुगमने प्रायश्चित्तम्; 112B, अथ हविर्दोष-प्रायश्चित्तम्; 115B, अथ प्रमत्तप्रयोगक्रमः; 116A, अथ अन्यद्रव्यस्य स्कन्दने पयसोऽन्यद्रव्यस्य च विस्कन्दने प्रायश्चित्तम्; 117B, अथ अग्निहोत्रद्रव्यमधिश्रितं यदि शब्दयेत् तदा प्रायश्चित्तं; 118B, अथ केशादिभिर्दुष्टौ प्रायश्चित्तम्; 119B, इति भिन्नप्रायश्चित्तम्, अथ योढ़ाग्न्यनुगतिप्रायश्चित्तम्; 120A, अथ उत्तराद्ध-त्वर्थहविःस्कन्दनादौ प्रायश्चित्तम्; 121A, इति स्कन्नप्रायश्चित्तम्; 124A, इति वह्नीनां एकदेशापहारे सर्व्वप्रायश्चित्तम्, अथ अग्निवह्निव्यातप्रायश्चित्तम्; 125A, अथ होमकालातिपत्तिप्रायश्चित्तम्; 130A, इति कालातिपत्तिप्राय-श्चित्तम्; अथ अग्निहोत्रसमासः; 131A, अग्निसमारोपः, 131B, इत्यरणि-समारोप-पाणिसमारोपयोः प्रायश्चित्तम्, अथ समारूढ़ेषु अरणिनाशे प्राय-श्चित्तम्; 135B, अथ अग्न्युपोद्घातप्रायश्चित्तम्, 141B, अथेराभक्षणोत्तरं वान्तौ प्रायश्चित्तम्, इत्यापस्तम्बीयं प्रायश्चित्तम्।

The later authorities quoted:—

3A, कारिकायां; 4B, केशव; 5B, रुद्रदत्त; 6A, शतदयीव्याख्या and वेङ्कटेश; 6B, रामाण्डार, निदान सूत्रम्; 7A, त्रिकाण्डमण्डन; 8A, गोपाल; 10B, नृसिंहकारिका; 11A, बौधायन and आश्वलायन; 13A, प्रायश्चित्तप्रदीप; 13B, अजस्रपटलम्; 14A, देवत्रात; 14B, सिद्धान्तभाष्य; 15A, सिद्धान्तवृत्तिकृत्; 15B, आश्वलायनकारिका; 17A, पराशरमाधव; 18A, कर्म्मान्तसूत्र; 19A, चन्द्रिकाकार; 20A, हौत्रालोकः, 21A, प्रायश्चित्त-चन्द्रिका; 28A, विद्यारण्य; 37A, प्रायश्चित्तप्रदीपिका; 38B, प्रयोग-पारिजात; 55A, यजनीयसूत्रोक्तपरिभाषा and आश्वलायनीय परिभाषा; 60A, संग्रह (तैलंग-कर्णाट-कलिङ्ग-वङ्गसम्बन्धिनो मातुर्हियाश्च विप्राः। श्राद्धे विवाहे खलु यज्ञपाके, न पूजनीया अपि शम्भुतुल्याः) and हेमाद्रिः; 63A, स्मृत्यर्थसार; 64A, पारिजात; स्मृतिसार; 67A, भारद्वाजगृह्ये, व्याघ्रवर्चसि; 67B, प्रायश्चित्तप्रश्न; 80A, षट्त्रिंशन्मते; 81A, शूलपाणि; 85B, यज्ञ-पार्श्वे; 88A, प्रयोगपारिजातपरिशिष्टे; 103B, इति गुरुचरणाः; 104A, इति देवयाज्ञिकाः; 104B, शतदयीकारः; 107A, स्मृतिचन्द्रिका; 108B, विज्ञानेश्वर; 122A, देवत्रात; 124B, रुद्रदत्त; 134A, आश्वलायन-परिशिष्ट; 141B, इत्याधानदीपिकायां।

660.

1052. द्वितीयश्येनशुल्वोपाधानमन्त्रोपाधानप्रकाशः ।

Dvitīya Śyena Śulvopādhānamantropādhānaprakāśa

By Rāya Bhatta, son of Vīreśvara Bhatta, by the daughter of Kamalākara

Substance, country-made paper 9¼ × 4½ inches Folia, 20 Lines, 11 on a page Extent in Ślokas, 600 Character, Nāgara Date Sam 1793 Appearance, old Complete

This refers to Āpastamba's śulvopādhāna chapter and is based on a Śyenôpādhāna Kārikā, complete in 5 chapters.

It often quotes Karavinda Svāmin and Sundararāja

Beginning :— श्रीसरस्वत्यै नमः ।

विश्वेश्वरौ पितरौ नत्वा भट्टान् मातामहानपि ।
रायभट्टेन विदुषा श्येनचिद्व्याख्यतेऽधुना ॥

अनन्तो व्याख्यातः । अत्रैकविधः प्रथमोऽग्निरितिसूत्रादेकविध एव प्राकृतस्तं कृत्वा तद्विकृतिभूतात् द्विविधत्रिविधादीन् शतविधपर्य्यन्तान् कुर्य्यादित्युक्ता । तदु ह वै सप्तविधमेव चिन्वीत । सप्तविधो वा व प्राकृतोऽग्निरिति ।

It ends :—

एतन्मते अग्निर्मूर्द्धेत्यादिपञ्चानामुपधानं नास्ति ततश्चितो हिरण्यं निधाय इत्यादि धामच्छन्दान्तं समानं ।

इति कारिकाकारमतेन मन्त्रोपाधाने प्रथमः प्रस्तारः समाप्तः ॥

... ...

विदुषा रायभट्टेन भट्टवीरेश्वरसूनुना ।
योऽत्र श्रमः कृतस्तेन प्रीयतां त्रिपुरान्तकः ।

Col. :—स्वस्ति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारीणविद्वन्मुकुटहीराङ्कुरमीमांसककमलाकरभट्टानां दुहितृसुतेन काणब्रुवुपनामकवीरेश्वरभट्टात्मजेन रायभट्टेन कृतौ द्वितीयश्येनस्य शुल्वोपाधानमन्त्रोपधानप्रकाशः समाप्तः । श्रीः ।

Post Col..—संवत् १७९३ । श्रीरामजी सहायः ।

On the reverse side of the last leaf there are 15 verses on Vihārapramāna, after which we have:—विहारनिर्म्माणं कर्त्तुं निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिपूजनपूर्व्वकविश्वकर्म्मणः पूजनं च करिष्ये । गणपतिं सम्पूज्य विश्वकर्म्मणे नम इति रज्जुं शङ्कोः पूजनं कुर्य्यात् ।

On the obverse of the first leaf.

इदं दर्शपूर्णमासपुस्तकं मौनि-नरसिंह-महाराज-दामोदरस्य । शुभं भूयात् लेखकपाठकयोः शुभम् ॥

In leaf 7B. पिण्डपितृयज्ञः ।

" " 10A अपि देवादेवेषु जपः ॥ श्रीशम्भवे गुरवे नमः ॥ उदिते आदित्ये पौर्णमास्यास्तन्त्रं प्रक्रमयति ।

In leaf 15B. प्रथमः प्रश्नः ।

663.

2112. *The Same.*

Of the Āpastamba School.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 40 Lines, 11 on page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete

It begins:—

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः etc., etc.

It differs from L. No. 1334 and CS. No. 429 by Ananta.

664.

449. *The Same.*

For the work see L. 754.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 63. Lines, 9, 10 on a page Extent in ślokas, 930. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The Colophon says:—इत्यापस्तम्बशाखायां दर्शपौर्णमासौ समाप्तौ ।

665.

3114 **दर्शपूर्णमासपद्धतिः (आपस्तम्ब) ।**

Darśapūrṇamāsapaddhati.

Substance, country-made paper 8×3¾ inches Folia, 51 Lines, 8 to 11 on a page Extent in ślokas, 400 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

It begins :—

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः ।

प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः . . .

. . . . दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्ये इति संकल्प्य ततो वपनं कृत्वा ॥ विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात् सत्यमुपैमि ॥ . . .

अस्यां पौर्णमासेष्ट्यां अध्वर्युं त्वां वृणीमहे । . . . . .

एवं ब्रह्माणं होतारमग्नीध्रं च ॥ इत्यादि

No Colophon.

666.

429 **दर्शपूर्णमासेष्टिप्रयोगः ।** *Darśapūrṇamāseṣṭi-prayoga.*

For the MS. see L. 1386

The MS is in two different hands, the first twenty-six leaves being in a bold Devanāgara and the rest in a smaller hand

The first sūtra quoted is that of Āpastamba.

667.

486. **दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।** *Darśapūrṇamāsaprayoga.*

For the manuscript see L. 1334.

In quotes Ap. Sū Pr. I. 1. अथातोदर्शपौर्णमासौ व्याख्यास्यामः ।

668.

2205. **पञ्चप्रयोगी ।** *Pañcaprayogī.*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 256. Character, Nāgara. Appearance, discoloured

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः। ‘याजमानं व्याख्यास्यामः। यजमानस्य ब्रह्म-
चर्य्यं दक्षिणादानं द्रव्यप्रकल्पनं कामानां कामनं प्रत्यगाशिषो
मन्त्रान् जपति। अकरणानुपतिष्ठतेऽनुमंत्रयते॥

(These are the first three sūttras of the 4th Prasna of the Āpastamba Srauta sūttra).

अथ दर्शपूर्णमासयोः शुचिः शुक्लवाससा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य अद्येत्यादिकालादिसंकीर्त्तनानन्तरं पौर्ण-मासेन यक्ष्ये दर्शेन यक्ष्ये इति संकल्प्य केशश्मश्रूणि वापयेत्। उपकक्षावग्रेऽथ श्मश्रूण्यथ केशान्। अपि वा श्मश्रूण्युपकक्षावथ केशान् एवं वपनं कृत्वा स्नानादि विधाय विद्युदसि विध्यमे पाप्मानमम्टतात् सत्यमुपैमि। यक्ष्यमाणोऽपः स्पृशति तदिदं सर्व्वयज्ञेष्वपः स्पर्शनं भवति। अथाध्वर्य्युवरणं। अस्मिन् दर्शपौर्णमासाख्ये कर्म्मणि अध्वर्य्युं त्वामहं वृणे। अध्वर्य्युर्वृतोऽस्मि कर्म्म करिष्यामि। तूष्णीमभिप्रणयनं विहारस्योत्तरतः प्राङ्मुख उपविश्य देवागातुविदोगातुं यज्ञाय विन्दत मन-सस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यतामिति जपित्वा अध्वर्य्युः ममाग्ने वर्च्चो विहवे-ष्वस्तु। इत्यादि।

The work is called Pañcaprayogī on the obverse of the first leaf and the word पंच occurs on the right-hand corner of every leaf. But it contains only the Yājamānaprayoga, that is, the duties of a yajamāna or a sacrificer in the Darśa Paurṇamāsa.

669.

481. याजमानम्। *Yājamāna.*

For this manuscript see L. 1837.

The sūttras quoted in the beginning belong to the Āpastamba Srauta sūttra (IV. 1—7.) The last sūttra (namely the 7th) quotes Vājasaneyaka as an authority.

670.

2737. आपस्तम्ब याजमानम् । *Āpastambayājamana.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches Folia, 6 Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Incomplete

It begins :—

आपस्तम्बयाजमानम् ।

प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः . . . . दर्शेन यक्ष्ये पौर्णमासेन वा यक्ष्य इति वा संकल्प्य । विद्युदसि विद्य मे पाप्मानं ॥ इत्यादि इत्यादि ।

671.

2730. प्रवसद्याजमानम् । *Pravasadyājamāna.*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia, 2 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

On the duties of a yajamāna (Fire-worshipper) when living abroad.

It begins :—

अथ प्रवसद्याजमानम् ।

तथाचापस्तम्बसूत्रम् ।

प्रवसन् काले विहाराभिमुखो याजमानं जपति प्राञ्चो वि + + + + मति प्राग्गुदेत्य गोमतीं जपति जपति ॥

अथ प्रयोगः ॥ तत्र यजमानोऽग्नियुक्तग्रामाद्ग्रामान्तरे वसन्नौपवसथ्येऽहनि यजनीये च कृतनित्यक्रियः औपवसथ्येऽहनि कृतनखकेशः कृतशौचो यस्यां दिश्यग्नयो भवन्ति तां दिशमभिमुखो यताशुः याजमानं मन्त्रजपं करिष्ये याजमानमिति वेति संकल्प्य विद्युदादिदृश्यन्तं । etc., etc.

End :—अयशक्त्या याजमानं चेत् पत्नीकर्म्म च लुप्यते ।

नताक्रतु + + + + स्यादथर्व्वणसूत्रतः (?) ॥

अत्रापि याजमानं पूर्व्ववद्याख्येयं ॥ अत्र यद्यपि विद्याक्रम-सदृशानां कर्म्मणां विहारसंयुक्तत्वं दृश्यते ॥ तथापि न तेषां विहारसंस्का[र]त्वं ॥ ।अर्थवादात् ॥ मन्त्रलिङ्गाच्च ॥ अन्ये तु, पुरुषार्थानि यजमानः कुर्यादित्याहुः ॥

672.

448. आधानप्रयोगः (आपस्तम्बशाखीयः)।

Ādhānaprayoga.

For the MS. see L. 1365.

It is dated Saṃ. 1742.

The word "Āpastamba Śākhīya" is given along with the title of the book in the Colophon.

Post Col. :—इति रामार्पणं अस्तु ।

संवत् १७४२

शुक्रे मासे सिते पक्षे द्वादश्यां भृगुवासरे ।

सदाशिवेन लिखितं आधानस्य च पुस्तकम् ॥

. . . .

खवसागेन्दुतुल्ये च वैजनाथेन मौनिना ।

दत्वा मौल्यं गृहीतोऽयं स्ववत् ग्रं ददतु स्फुटम् ॥ १८६० ।

The obverse of the first leaf and the reverse of the last are full of writing.

673.

2338. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Leaves 11. Lines on a page, 10. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured, old, crumbling at the edges. The leaves are full of marginal notes in different hands and the Mantras are all accented.

For the work see L. 1365. At the left-hand upper corner of leaves, आधा प्रयो आधा ।

In leaf 9A, इति पवमानेष्टिः। See Bibl. Ind. Edition of Āpastamba from 232 to 288. In 9A commences Darśapūrṇa-māsa-Sārasvatahoma.

674.

516 **आधानप्रयोगः (आपस्तम्बशाखीयः)।**

Ādhānaprayoga.

For this manuscript see L. 1304.

It is not incomplete at the end, as Rājendralāla says.

It ends thus in 16A :—

उपांशुप्रचारः मार्ज्जनान्ते आग्नेयादीनां चतुर्णां चतुर्द्धाकरणं कृत्वा वर्हिषदं करोति। ततोऽदितिं ब्रह्मणे परिहरति भक्षयन्ति। अग्न पिन्वस्वेत्यादि पवमानेष्टिवत् सन्तिष्ठते।

Col. :—इत्याधानं समाप्तम्।

श्रीश्रीदुर्गार्पणमस्तु।

Then follow 16 lines about the observance of the Ajasra ceremony.

It quotes from Rāmāṇḍāra in leaf 16B. and begins अथ आपस्तम्बाधान प्रयोगः।

675.

2021. **आधानविधिः।** *Ādhānavidhi from Śrauta tantra.*

Substance, country-made paper 9×4½ inches. Folia, 15. Lines, 10, 12 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured and fragile

Beginning :—

अथ अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः (The first sūttra of the 5th Praśna of Āpastamba).

श्रुताध्ययनसम्पन्नः सामचारिणोऽन्यूनातिरिक्ताङ्गो ब्राह्मणो विदुषा ब्राह्मणेन यजेत।

End :—आधानं त्रिविधं अग्निहोत्रं इष्टेः पूर्व्वं(?) सोमपूर्व्वं वामावास्याधाने नक्षत्राधाने वाजसविधिः। नात्र कात्यायनाश्वलायनौ तु

सर्व्वंत्र द्वादशाहमजस्रमिच्छतः। अजस्रमध्ये पौर्णमासी यदि प्राप्ता स्यात्तदा अजस्रां परित्यज्याद्यीत् पुनर्वित्यसारतादि यजेता (?)।

Col.:—इति श्रीश्रौततन्त्रे आधानविधिः समाप्तः॥

676.

2729. आपस्तम्बानामाग्रयणकर्म्म।

Āgrayaṇakarma according to Āpastamba.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches Folia, 2. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara Appearance, fresh

It begins:—

अथापस्तम्बानामाग्रयणकर्म्मोच्यते।

दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानयम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमे०र्थं श्यामाकाग्रयणं समानतन्त्रं पूर्व्वं व्रीह्याग्रयणेन यक्ष्ये इति संकल्प्य + + स्वकाले ऋत्विग्वरणादि।

The second leaf contains 4 lines only.

It ends:— इति श्यामाकयजमानभागप्राशनमन्त्रः॥ विश्वाभ्रमादियज्ञो बभूवेति जपः॥ यज्ञस्य पुनरालंभत्वात्॥ यज्ञ+चमवर्जं संतिष्ठत आग्रयणम्।

The MS. does not seem to be complete.

677.

10629. आग्रयणप्रयोग। *Āgrayaṇaprayoga.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Lāhi Bhaṭṭa (of the school of Āpastamba).

Substance, country-made paper 8½ × 4 inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Beginning:— श्रीगणेशाय नमः॥

आग्रयणप्रयोगो लिख्यते। तत्राग्रयणं तावच्चिविधं यवश्यामाकव्रीहिभेदात्। तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कस्मिंश्चित् पर्व्वणि॥ अथवा वसन्ते शुक्लपक्षान्तर्गतदेवनक्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्य्यं।

2A. अपि वा पौर्णमास्यामाग्रयणेष्टिमन्वायातयेदित्यापस्तम्बसूत्रात्
पौर्णमासाग्रयणयोः समानतन्त्रताकरणपक्षे प्रथममाग्नेयमष्टाकपालं
निर्वपति॥ पुराणानां व्रीहीणामिति सूत्रेणावगताग्रयणांगभावाग्नेय-
निर्वापपूर्व्वकमाग्रयणदेवताभ्यो निरूप्य पश्चादग्न्यादिप्रकृतिदेवता-
निर्वाप इत्येवं प्रकारेण तन्त्रेण प्रयोगः (2B.) . . . .
इति तदनुयायिनः। विद्यारण्यखिलाकारौ तु दर्शेप्याग्रयणं भवति

4A. इत्याग्रयणोपयुक्तकालादिनिर्णयः : अथ प्रयोगक्रमः॥

Post Colophon :— इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलभजनैकचित्तमहामान्य-
शाह्निभट्टाङ्गजवीरेश्वरभट्टविरचिते आग्रयणप्रयोगः(गा) सनिर्णयः
समाप्तः।

There are four lines after the colophon, containing an extract from Rudradatta.

678.

503. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः।** *Cāturmāsyaprayoga.*

For the MS. see L. 1315.

Post Col.:—संवत् १७५१ समये ज्येष्ठशुद्ध अष्टमि तद्दिने पचन्ति समाप्ति।
लिखितं माधवकिङ्कर। शुभमस्तु।

This belongs to the Āpastamba School of the Black Yajurveda for the final sūtra quoted in the MS. belongs to Apastamba.

Praśna VIII of the Āpastamba Śrauta Sūttra deals with Cāturmāsya.

679.

1032. *The Same*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches Folia, 26. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १६ समये आश्विने मासि विजयादशम्यां भानौ काशीं
रामकृष्णशुक्लविद्धरालेन लिखितं॥
शुभम् भवतु।

680.

2022. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 24. Lines, 13 to 15 on a page. Extent in ślokas, 1000 Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete

Beginning:—

अथ चातुर्मास्यानां प्रयोग उच्यते। फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते तयोः पूर्व्वस्यां चतुर्द्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ चातुर्मास्या-न्यारप्स्ये इति संकल्प्य पुनः प्राणानायम्य तिथ्यादि संकीर्त्य यथा-प्रयोगमाश्रित्य ऐष्टिकं चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये इति संकल्प्य अरण्योरात्मनि वा समारोप्य प्राचीनप्रवणं देवयजनं गत्वा आयतनानि कृत्वा मथित्वा लौकिके वा उपावरोह्य विहृत्य उपसृज्य ऐष्टिक-चातुर्मास्ययागे अध्वर्युं त्वामहं वृणे।

Colophon:—समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि।

Post Col.:—काशीभट्टकविमण्डनस्य पुस्तकमिदम्।

681.

3294A. चातुर्म्मास्य प्रयोगः or द्रोण-प्रयोगः।

Cāturmāsyaprayoga or Droṇaprayoga.

By Gadādhara.

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete

The date of the manuscript: सं १८६६ आषा० शु १५ गणेश-भट्टाभेन लिखितम्॥

It begins:—

गुरुं चिन्तामणिं नत्वा चातुर्म्मास्यैकपाशुकम्।

गदाधरो द्रोणनामा प्रयोगं तु करोत्यथ॥

देवयाज्ञिकमतानुसारेण आपस्तम्बानामैकाह्निकपाशुकचातु-र्म्मास्यप्रयोगो लिख्यते।

अथ अध्वर्य्योः याम्रुकं तन्त्रं प्रक्रमयति । प्रतिप्रस्थातुस्तदनुरोधेन स्वतन्त्रस्य प्रयोगः । उत्तरो निह्वारोऽविकृतः याम्रुकं अन्तरालं प्राकृते विह्वारे अधिकं त्याज्यं पित्र्यं । इत्यादि ।

It ends thus:—

सौमिकैः समानदक्षिणानि सर्व्वपशूनि चातुर्म्मास्यपशुदक्षिणैः याम्रुकानि ।

682.

3214.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 10 Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 260 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Directions for a number of expiations.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । अथ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः । विहितस्याकरणेऽन्यथाकरणे च प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्या ॥

6A, अथाहिताग्निप्रायश्चित्तमध्वर्युशाखोक्तं । तत्रापस्तम्बः ।

10A, इति समाप्तानि प्रायश्चित्तानि ॥ अथ ग्रहणप्रायश्चित्तम् ।

The scribe's name: इदं पुस्तक हविश्चालस्योपकनाम्नेनेदं लिखितं स्वार्थं परार्थं चेति ।

Based on Prasna IX of the Āpastamba Srauta Sūttra.

683.

2195. **अग्निष्टोमप्रयोगः ।** *Agniṣṭomaprayoga.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times4$ inches Folia, 71. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1200 Character, Nāgara. Date, Samvat 1613. Appearance, old and discoloured. Complete.

Col.:—इत्यापस्तम्बसूत्रे अग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col.—संवत् १६१३ विश्वावसुसंवत्सरे वैशाखवदी सप्तम्यां सोमे रामकृदस्य ढुंढिराजेन लिखितं । शुभमस्तु ।

In a different hand चित्रं वटतरो मूले etc., etc

It begins:— अमुककर्म्माङ्गभूतां अग्निप्रतिष्ठां करिष्ये । स्थण्डिलं कृत्वा

दक्षिणत आरभ्य प्रागग्रा उदक्संस्थास्तिस्रो रेखा लिखित्वा पश्चादारभ्य उदगग्रा प्राक्संस्थास्तिस्रो लेखा लिखित्वा स्थण्डिलोपरि सकलं निधाय अवाचीनेन पाणिना अद्भिरवोक्ष्य सकलं द्विधा कृत्वा निरस्याप उपस्पृश्य भूर्भुवः स्वरोमित्यग्निं प्रतिष्ठाप्य अग्न्यायतन-पात्रयोरुदकं निनयेत् ॥

It ends:—अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति काले प्रातर्होम[ः] संतिष्ठते अग्निष्टोमो ऽग्निष्टोमः ।

It is a complete manual for the performance of the Agniṣtoma rite, as laid down in the rules of Āpastamba Kalpa Sūttra, X to XIII Praśnas, viz up to the third savana.

684.

2202. **ज्योतिष्टोमप्रयोगः ।** *Jyotiṣṭomaprayoga*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 64. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1250 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

It begins:—दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य सोमेन यक्ष्ये अग्निष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतरसाम्ना द्वादश-शतदक्षिणेन परमेश्वरं प्रीणयानि विद्युदसि अस्मिन् ज्योतिष्टोमे अग्निष्टोमे सोमप्रवाकं त्वामहं वृणे इति वृत्वा मधुपर्कादिभिरभ्यर्च्य सोमप्रवाक सोमं मे प्रब्रूहि । इत्यादि ।

It ends:—हविर्धाने यजमानं जागरयन्ति प्राग्वंशे पत्नीमाग्नीध्र एतां रात्रिमृत्विजो वसन्ति यजमानो राजानं गोपायति गोपायति । श्री ॥

It is a manual for the performance of the Jyotiṣṭoma, as laid down in Āpastamba Kalpasūttra, praśnas X and XII, viz. up to Agniṣomīya.

685.

1056. **चयनप्रयोगः ।** *Cayanaprayoga.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 81. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1620. Character, Nāgara Date Sam. 1647. Appearance, old. Complete

A comprehensive manual on Agnicayana or Construction of Fire Altars, etc., based on Āpastamba Srauta ritual (16th and 17th Praśnas).

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ।

अग्निं चेष्यमाणोऽमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखां संभरति । अहर्दीक्षापक्षे उखासंभरणप्रभृत्यामिक्षापर्यन्तकर्माणि वसन्ते यथा भविष्यन्ति ।

It ends :—

अग्निं चित्वानन्तरे पर्व्वणि सौत्रामण्या यजेत । अपरेद्युः मैत्रावरुण्या चामिक्षयाः ।

Col —इति श्रीसाम्बशिवप्रसादात् चयनयोगः समाप्तः ॥

Post Col. :—संवत् १६४७ समये कार्त्तिक वदि दशमी सोमवार ॥

686.

1057.

Substance, country-made paper 10¼×4 inches Folia, 13 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara Appearance, old Fragment

This fragmentary codex comprises only one form of Vājapeya known as Āpta-Vājapeya. This manual follows the authority of Kapardisvāmin, on Praśnas 18 and 19 of Āpastamba.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ।

कपर्दिस्वामिभाष्यानुसारेण वाजपेयमारभ्य विश्वसृजामयनपर्यन्तानां कर्म्मणां प्रयोगः उच्यते । वाजपेयो द्विप्रकारः । आप्तवाजपेयः क्रतुवाजपेयश्च । अस्मिन् क्रतौ नास्ति चयनं प्रतिषेधात् । परिभाषायां केचित् अत्रापि इच्छन्ति । छन्दोगमतात्रयनं कार्य्यं । ज्योतिष्टोमस्य संस्थाभूतो वाजपेयोपीति छन्दोग उक्तम् । आपस्तम्बेन क्रत्वन्तरवाजपेय उक्तः । क्रत्वन्तरवाजपेयस्य द्विप्रकारः अत्र आप्तवाजपेयः प्रथममुच्यते ।

It ends.—

सन्तिष्ठते वाजपेयः। तेनेष्ट्वा सौत्रामण्या यजेत। मैत्रावरुण्या चामिक्षया। प्रत्यवरोहणं यदि करोति तदा बृहस्पतिसवेन यजेत। श्वेतश्चौह भवतीति विज्ञायते।

Col.:—आप्तवाजपेयः समाप्तः।

Then follow three lines.

Beginning:—अथक्रतुवाजपेयस्य कर्त्ता इत्यादि।

Thus another form of Vājapeya known as Kratu-Vājapeya is simply touched and the MS. breaks off abruptly.

687.

2316. इष्टिप्रयोग। *Istiprayoga.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{3} \times 4$ inches Folia, 14 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 228, as given at the end of the work Character, Nāgara Appearance, discoloured

It contains directions for the performance of certain iṣṭi rites, as dealt with in the 19th prasna of Āpastamba's Kalpasūttra.

Beg.: — अथाधानश्रौतम्

तत्र प्रथमायामग्निरग्नि[ः] पवमानः। पौर्णमासं तन्त्रं॰ आज्यभागावाज्य॰ अग्नि आ ३ वह। इत्यादि।

2A. इदं ह॰ सिद्धमिष्टिः॥ द्वितीयस्यां वृधन्वंतावाज्यभागौ अग्निं पावकम्।

2B. सिद्धमिष्टिः।

आश्वलायनश्चाग्निरेषा। तत्रैव विकल्पः।

आद्योत्तमे चैव स्यातां॥ आद्यायामिष्टौ द्वितीयस्या इष्टे र्देवताद्वयस्य प्रक्षेपः। पावकस्य शुचेः तेन अग्निमग्निं पवमानमग्निं पावकमग्निं शुचिमेताः प्रधानदेवताः।

4A. इयमिष्टिर्विकल्पेन आपस्तम्बैः क्रियते चेत्तदा उपांश्वेव प्रचारः इत्याश्वलायनपक्ष उक्तः।

4A. अथेष्टिरापस्तंबोक्ता।

तासामुच्चैरेव प्रचारः। प्रथमायां। अग्निरग्निः पवमानोऽग्निः पावकोग्निः शुचिः। इत्यादि।

5A. इतीष्टिपद्य उक्ताः ।

,, अथ वैकल्पिक इष्टिदयत्रयपद्य उच्यते । प्रथमायामग्निर्देवता पंचदश सामिधेन्यः । इत्यादि ।

6B. इत्यपांशुपद्ये विशेषः सिद्धमिष्टिः । इत्यन्वारंभणीया ।

7A. अथ पुनराधेयेष्टिस्तस्याः पूर्व्वमुत्सर्गेष्टिः आपस्तम्बेन भगवतोक्ता नाश्वलायनेन । तस्या देवताः अग्निरग्निर्वैश्वानरो वारुणोऽग्निरप्सुमान् मित्र इति ।

8A. इत्युत्सर्गेष्टिः । अथ पुनराधेयस्य प्रयोगः ।

9B. अथ आग्रयणेष्टिः ।

11B. इत्याग्रयणम् ॥ अथ स्वशाखे पवित्रेष्टिरनाम्नातत्वात् बौधायनोक्ता लिख्यते सा सर्व्वपापोपद्ययाय ।

वैश्वानरीव्रातपती पवित्रेष्टिं तथैव च ।
ऋताहती प्रयुञ्जानः पुनाति दशपूरुषम् ॥

इति यज्ञगाथा ।

It ends with the col. :—

14B. इति बौधायनशाखोक्ता पवित्रेष्टिः ।

Post Col. :—ग्रन्थसंख्या २२४ ।

As Agnyādhāna is necessary in iṣṭi rites, it gives the duties of the hotṛ priest from Āśvalāyana. As Pavitreṣṭi is not in Āpastamba, it is taken from Baudhāyana.

688.

2343. तृचपद्धति । *Tṛcapaddhati.*

For the MS. and the work see L. 3222.

A manual for the recitation of the Tṛc, the initial words of which are उद्यन्नद्य, for the propitiation of the Sun. The Tṛc is to be found in p. 225 Vol. I. of Dr. Richard Garbe's edition of the Āpastamba Śrauta Sūttra.

689.

3008. काम्ययागप्रयोग or त्रैधातवीय प्रयोगः ।

Kāmyayāgoprayoga or Traidhātavīya-prayoga.

For the manuscript and the work see L. 4142.

This refers to Prasna 19, Kaṇḍika 18-27 of the Āpastamba Sūtra commencing from काम्याभिरिष्टिभिः यजेतामावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत ।

690.

1238. आपस्तम्बगृह्यप्रयोग (आण्डविल) । *Āpastamba Gṛhyaprayoga (Āṇḍavila).*

Substance, country-made paper 10¾×4 inches. Folia, 30 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 1200 Character, Nāgara Appearance, old and dilapidated Complete in 8 sections

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः । अथ कर्म्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । अथानन्तरं आचाराद्यानि गृह्यन्ते ज्ञायन्ते कर्त्तव्यत्वेन ज्ञायन्ते तानि कार्य्याणि । कुत्र उदगयनपूर्व्वपक्षाहःपुण्याहेषु कार्य्याणि । उदगयनप्राण इत्यादयः (?) प्रसिद्धाः पुण्याहास्तु देवस्य सवितुः प्रातः प्रसव + + इति अस्मिन्ननुवाके पञ्च पुण्याहा उक्ताः प्रातर्मध्यन्दिनापराह्णादिशब्दवाच्याः नाड़िकात्रयं नाड़िकाष्टतीयांशस्यैको भागः पुण्याहस्तेषु तानि कर्त्तव्याणि चौलादीनि । सीमन्तोन्नयनदीनां नैमित्तिकानां अपि पूर्व्वपक्षपुण्याहा भवन्ति नतूदगयनादयः । सर्व्वं यज्ञोपवीतिना कर्त्तव्यं । यथा प्रादक्षिण्यं भवति तथा कर्म्माणि करोति । सर्व्वत्र पुरस्तात् उदग्वा कर्म्मणामुपक्रमः ॥

It ends thus :—

आज्यभागान्त इमं मे वरुण इति दशाहुती र्जुहोति । जयादि प्रतिपद्यते । परिषेचनान्तं करोति + + + + भो दक्षिणत इमं जीवेभ्य इति प्रत्यात्मानं परिधिं ददाति जीवतां त्राणार्थम् ॥

अनुक्तमप्युक्त[मयुक्तिमु]क्तं
व्यक्तेतर[त्वं] बहुयुक्तियुक्तम् ।
तत्सर्व्वमार्य्याः परिशोधयन्तु
गृह्यप्रयोगाख्यनिबन्धनञ्च ॥

Post Colophon :—रामार्पणमस्तु ॥ आण्डविलप्रयोगवृत्तिः ॥

For topics, etc., see below.

691.

1403. *The Same*

Substance, country-made paper. 8¼×3¾ inches Folia, 29. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 800 Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old. Complete

The owner of the manuscript at one time was Vināyaka Dīkṣita.

3A, पाणिग्रहणाकर्म्मोच्यते, 12A, उपनयनमुच्यते; 15A, समाप्तमुपनयनं, समाप्तं पालाशकर्म्म, 17B, इति मधुपर्कः, सीमन्तप्रयोग उच्यते; 18A, पुंसवनम्, 18B, जातकर्म्मोच्यते, 19A, इति जातकर्म्म; समाप्तं नामकरणम्; 19B, इत्यन्नप्राशनं, चौलमुच्यते; 20A, गोदानस्य प्रयोगः, गृहसम्मानस्य कर्म्मोच्यते; 20B, गृहप्रवेशकर्म्मोच्यते, 21A, सर्पबलिरुच्यते; 22A, समाप्तं कर्म्म; उत्सर्ज्जनस्य प्रयोगः, 22B, समाप्तमाग्रयणमीशानबलिरुच्यते; 24A, मासि श्राद्धमुच्यते, 26B, मासिश्राद्धं समाप्तम्, अष्टकोच्यते; 28A, इत्यष्टका।

The last Colophon runs:—आपस्तम्बीयाण्डविलप्रयोगवृत्तिः।

The chapter Colophons:—

3A, इति गृह्यप्रयोगवृत्तौ प्रथमः पटलः; 5B, इत्यापस्तम्बीये गृह्यप्रयोगवृत्तौ द्वितीयः पटलः, 12A, इत्यापस्तम्बीयगृह्यप्रयोगवृत्तौ तृतीयः पटलः; There is no colophon of the 4th paṭala, 17B, इति गृह्यप्रयोगवृत्तौ पञ्चमः पटलः; and so on.

This is a Gṛhya work based on Āpastamba Gṛhya sūttra and is called Adavila or Āndavilla. For every ceremonial, the section begins with a discussion about the nature of the ceremony, its proper time and proper method, then the Prayoga or liturgy is given; at the end a few ślokas are quoted to support what preceded.

The Samayācārikaprayogavṛtti or Sāmānyaprayogavṛtti of this author is known from Kielhorn's list of manuscripts in Guzrat. The present work, therefore, is an interesting find.

At the end of the manuscript there is a verse in a scribbling hand commencing रवीन्द्रोग्रंहचो तीर्थे; then five lines in a neat small hand, praying for longevity of a newborn child and its mother.

On the reverse of the last leaf, there are four lines in a small hand, for atonement of any defect in the above ceremonial.

692.

1663. *The Same.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia 29 Lines, 15, 16, on a page Extent in ślokas, 1100 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

Last Colophon:—

आपस्तम्ब-आश्वविते प्रयोगवृत्तिः ।

693.

936. **पाकयज्ञनिर्णयः ।** *Pākayajñanirṇaya.*

By Candracūḍa Bhatta, son of Umāpati Bhaṭṭa Sūri.

The author follows Āpastamba; for so he states in his preamble.

For the manuscript see L 1814.

The Post Colophon Statement:— संवत् १८२३ ।

694.

8438. **पाकयज्ञप्रकाश ।** *Pākayajñaprakāśa.*

(Of the School of Āpastamba.)

From the Pratāpanārasiṁha of Rudradeva.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 142 Lines, 9-12 on a page. Extent in ślokas, 3000 Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete

Last Colophon:—

इति प्रतापनारसिंहाख्ये पाकयज्ञप्रकाशे अग्निहोत्रिकविधिः ।

The author and his antecedents and the date of the composition of the work given at the end:—

श्रीलक्ष्मीनृसिंहो जगदेकनाथः ॥
शाकेऽब्धियुग्म-षट्-चन्द्र-मितेऽब्दे पार्थिवे तथा ।
इषस्य कृष्णपूर्णायां श्रीनृसिंहप्रसादतः ॥
गोदावर्य्युत्तरे तीरे प्रतिष्ठानपुरे शुभे ।
भारद्वाजकुलोत्पन्ननारायणसुतेन वै ॥
रुद्रदेवेन विदुषा पद्धतीनां शतं तथा ।
सूत्रं सूत्रान्तरव्याख्यानिबद्धांश्च यथामति ॥
शिष्टाचारं तथा दृष्ट्वा कृत्वा तैः सह सम्मतिं ।
प्रतापनारसिंहाख्यं पाकयज्ञप्रकाशकं ॥
कृत्वा समर्पयामास नृसिंहाय परात्मने ।
अत्र सूक्तमसूक्तं वा मोहेन लिखितं मया ॥
तत्र क्षेमं प्रकुर्व्वन्तु स्वतः सन्तो दयालवः ॥

Col.:— इति श्रीमद्नोरोनारायणात्मज-श्रीरुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये पाकयज्ञप्रकाशः समाप्तः । समाप्तोयं ग्रन्थः ॥

Post Colophon.—श्रीचण्डिकार्पणमस्तु ॥

यदतिहृदयवेगाल्लेखनीभ्रान्तिभावात्
नयनवचनसंज्ञाच्छोत्रशब्दावलम्बात् ।
लिखितमकृतबुद्ध्या यन्मया पुस्तकेस्मिन्
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्तु सन्तुः ॥

आनंदेदावत्सरे (?) आषाढ़े मासि शुक्लपक्षे सप्तम्यां सौम्यवासरे तद्दिने विठ्ठलभट्ट चाकूतस्य सूनुना व्यंकटेन लिखितं स्वार्थं परार्थं ।

The Maṅgalācaraṇa and the scope of the work.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः etc., etc.

नारसिंहं श्रिया युक्तं गणेशं च सरस्वतीं ।
आपस्तम्बमुखान् मान्यान् प्रणम्य पितरं गुरुं ॥
ततो नारायणसुतो रुद्रदेव इति श्रुतः ।
ग्रन्थाननेकान् संवीक्ष्य विदुषां प्रीतये सदा ॥

प्रतापनारसिंहाख्यग्रन्थं प्रारभते ततः ।
अविघ्नं वै न्यूनं चास्य कुर्वन्ति ब्रह्मणास्पते ॥
तत्रादौ पाकयज्ञाख्यः प्रकाश इह चोच्यते ।
यस्यानुष्ठानमात्रेण देवर्णान्मुच्यते द्विज इति ॥

तत्रादौ ऋणत्रयस्वरूपमुक्तं तैत्तिरीयसंहितायां जायमानो वै ब्राह्मणस्त्रिभिर्ऋणी जायते ब्रह्मचर्येण ऋषिभ्यो यज्ञेन देवेभ्यः प्रजया पितृभ्य इति तत्र यज्ञशब्देन एकविंशतिर्यज्ञाः तत्र सप्त पाकयज्ञसंस्थाः सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः सप्त सोमसंस्था इति तेषां प्रत्येकं नामान्युक्तानि सौदर्शने ।

औपासनं वैश्वदेवः पार्व्वणमष्टका मासि श्राद्धं सर्पबलिरीशानबलिरिति सप्त पाकयज्ञवाच्यानि । अग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासावाग्रयणं चातुर्मास्यानि निरूढपशुः सौत्रामणिः पिण्डपितृयज्ञादयो दर्व्वीहोमा इति सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः । अग्निष्टोमोऽत्यग्निष्टोम उक्थः षोडशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽप्तोर्याम इति सप्त सोमसंस्था इति । अनेन ज्ञानमाप्नोतीति स्मरणाच । पाकयज्ञ इति कर्मनामधेयं । लौकिकानां पाकयज्ञशब्द इति गृह्यप्रश्नात् । आश्वलायनेन तु पाकयज्ञानां त्रिविधत्वमुक्तं । त्रयः पाकयज्ञा हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुता इति व्याख्यातमेतन्नारायणवृत्तिकारेण पाकयज्ञा अल्पयज्ञाः प्रशस्तयज्ञाश्चेति अतस्तेषां मते यत्किञ्चिद्धोमबलिब्राह्मणभोजनं तदपि सर्व्वं पाकयज्ञसंज्ञमेवेति । आपस्तम्बानां तु औपासनादीनां सप्तानामेव पाकयज्ञसंज्ञा तत्रादौ औपासन उच्यते ॥

695.

2978. **नागवलिप्रयोगः ।** *Nāgavaliprayoga.*

Being an extract from Pratāpa Nārasiṅha.

By Rudradeva, son of Toronārāyana.

Colophon:—इति तोरोनारायणभट्टात्मज-रुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये संस्कारप्रकाशे नागवलिप्रयोगः । बौधायनोक्तः सौत्र(?) ॥

Beginning:—प्रतिकनागोपद्रवनिवृत्त्यै नागवलिः कार्य्यः । अत्रकालः गुरुशुक्रास्तादिरहिते अयनद्वयेपि पौर्णमास्यायां पंचम्यां आश्लेषायुक्तदिने वा कुर्य्यात् । तत्राधिकारार्थं चतुर्द्दशकृच्छ्रांश्चरेत् । तत्र प्रयोगः । उक्तदिनात् पूर्व्वेद्युः तदहरेव वा पार्षदं प्रदक्षिणीकृत्य

नत्वा तदग्रे निष्कं तदर्द्धं तदर्द्धं वा निधाय केशवशर्म्मणा मम इह जन्मनि जन्मान्तरे वा मया मम पत्न्या मम पुत्रेण मत्सम्बन्धिभिर्वा ज्ञानादज्ञानतो वा कृतसर्पवधदोषपरिहारार्थं प्रायश्चित्तमुपदिशन्तु भवन्तः। etc., etc.

For the MS. and the work see L. 4185.

It relates to expiation for killing a serpent, according to the precepts of Baudhāyana.

The Saṁkalpa runs:—

3B. मया मम पुत्रकलत्रमात्रादिभिर्वा इहजन्मनि प्रागतीतसप्तजन्मसु बाल्यवार्द्धक्ययौवनान्यतरावस्थासु ज्ञानतोऽज्ञानतो वा प्रसङ्गतो ऽप्रमादो(?)वा...... यः कृतः सर्पवधः तज्जनितपापसमूलोन्मूलनद्वारा तत्प्रयुक्तकुष्ठदद्रुकण्डूपामानेत्ररोगवर्णरोगविस्फोटकगण्डमालालूताद्यहरहरनुभूयमानचिकित्स्यानानाविधव्याधिजातापत्यविनाशदारिद्र्यादिक्लेशनिवृत्तये आयुष्मत्सुपुत्रादिसन्ततिप्राप्त्यै सर्पस्य पुण्यलोकावाप्तये मद्वंश्यानां ... ... सर्पबाधाविनिवृत्तये समस्तसर्पाधिनाथश्रीमदनन्तप्रीतये यथाशक्ति यथाज्ञानं ... ... बौधायनमुनिप्रोक्तप्रकारेण सर्पसंस्कारं करिष्ये।

696.

6383. आपस्तम्बानुयायिनामाह्निकप्रयोगः।

Apastambānuyāyināmāhnikaprayoga.

Part of Pratāpanārasiṃha, by Rudradeva, son of Toronārāyaṇa, who wrote at the request of Ānanda.

Substance, country-made paper 7½ × 4¼ inches. Folia, 45, of which the first 3 are missing Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Copied in Śaka 1693

The compiler was a native of Pratiṣṭhāna and his patron, of Devagiri

Colophon:—श्रीमच्छिवालयक्षेत्राद्दक्षिणे योजनमात्रे देवगिरौ श्रीमद्भारद्वाजकुलोत्पन्नसम्बनभट्टात्मजभट्टलक्ष्मणसुतानन्दविदुषा प्रेरिते (?) गोदावर्य्या उत्तरे तटे प्रतिष्ठानक्षेत्रे श्रीमद्भारद्वाजगोत्रोत्पन्न

तोरोनारायणात्मजचन्द्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये आपस्तम्बानुयायिनामाह्निकप्रयोगः ।

Post Colophon Statement.—

रामनन्दाङ्कभूयुक्ते शाके मन्दे शुचौ सिते ।
वसौ देवालयपुरे विद्या-गणप-सन्निधौ ॥

आपस्तम्बाह्निक सर्व्वात्मा श्रीरामलिखिता तद्भक्त नाना अचिरामदास ।

It gives at the end the date of its compilation as Śaka 1624.

सूत्रसूत्रान्तरव्याख्यानिबन्धांश्च यथामति ।
शिष्टाचारं तथा दृष्ट्वा कृत्वा तैः सह सम्मतिम् ॥
नारायणात्मजेनेत्थमुक्तं (क्ता) चाह्निकमुत्तमम् ।
विदुषां प्रीणनार्थाय नृसिंहस्तेन तुष्यतु ॥
शाके वेदाब्धिषट्चन्द्र(न्द्रे)मितेऽब्दे दक्षिणायने ।
नभस्ये कृष्णपञ्चम्यां तोरोकृष्णे निर्म्मितम् ॥

697.

2950. **पाकयज्ञादिनिर्णयः ।** *Pākayajñādinirṇaya.*

By Candracūḍa Bhaṭṭa, son of Umāśaṅkara.

Substance, country-made paper. 8¼×3¼ inches Folia, 5. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete

For a description of the work see L. 1814.

The five opening verses and the last verse giving the date of the composition of the work are not in the present MS.

698.

1062. **संस्कारनिर्णयः ।** *Saṃskāranirṇaya.*

By Candracūḍa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper 8¼×4¼ inches Folia, 71 Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1850 Character Nāgara Appearance, old Complete

A comprehensive manual on the rites and ceremonies with their proper astrological time and season and with various opinions old and modern By Candracūda Bhatta, son of Umaṇa Bhatta. This manual is mainly based on Āpastamba.

Beginning —प्रणिपत्य महादेवं चन्द्रचूड़ेन धीमता ।
संस्काराणां प्रयोगस्य निर्णयः प्रोच्यतेऽधुना ।

तत्रादौ गर्भाधानमुच्यते ।

Col. .— इति श्रीमत्पौराणिक धर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्य-
उमणभट्टसूरिसूनुचन्द्रचूड़भट्टविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्तिमग-
मत् ॥ श्रीः श्रीः ॥

Authorities quoted—

नारद, मदनरत्न, पारिजात, भविष्य, लौगाक्षि, अपरार्क, गौतम, धर्म्मसूत्र, वृद्धमनुः, शौनक, त्रिकाण्डमण्डन, प्रचेताः, पारस्कर, कात्यायन, वायवीये, आपस्तम्ब, हरदत्त, कूर्म्मपुराण, ज्योतिःपराशरः, कपर्द्दिस्वामिन्, गोभिल, सुरेश्वर, सुमन्तु, उज्वला, याज्ञपार्श्व, रत्नमाला, ऋष्यशृङ्ग, रामाण्डार ।

विधानमाला, गर्ग, हेमाद्रि, विज्ञानेश्वर, शिवरहस्य, माधवीय, याज्ञवल्क्य, बृहस्पति, देवल, हारीत, गृह्य, व्यास, शंख, पराशर, वृद्धशातातप, मिताक्षरा, संवर्त्त, मार्कण्डेय, बौधायन, उशनाः, स्मृत्यर्थसार, कार्ष्णाजिनिः, हारीतः, जातुकर्ण, सुदर्शनाचार्य्य, यम, वराह, वशिष्ठ, सत्यव्रत, गालव, आश्वलायन, विष्णु, जैमिनि, विष्णुधर्म्म, प्रजापति ।

It ends :—इतिमत्योरन्तर्धानभूतं दक्षिणतः स्थानं विदधाति तस्य
शुभमिच्छता चालनं न कुर्य्यात् । इत्यलमतिविस्तरेण ।
आपस्तम्बीयसूत्रं बुधवरसुलभं हारदत्तस्य भाष्यम्
दृष्ट्वासौ दर्शनं ता विविधकृतमहापद्धतीः सन्निबन्धान् ।
वद्धो यश्चन्द्रचूड़ाभिधबुधनिचयासन्नमानेन (?) रम्यः
संस्काराणां द्विजन्मप्रमुदितहृदयो निर्णयोऽयं समाप्तः ।
अत्र सूक्तमसूक्तं वा मोहेन लिखितं मया ।
तत्र क्षमां प्रकुर्व्वन्तु सन्तः सन्तो दयालवः ॥

699.

2960. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×3¾ inches Folia, 126. Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 2520. Character, Nāgara Appearance, discoloured The first leaf is missing

The last Colophon :—

इति श्रीमत्पौराणिकधर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यउमणाभट्टसूरिसूनुचन्द्रचूड़भट्टविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्तिमगमत् ।

700.

10082. *The Same.*

Substance, country-made paper 10½×4¾ inches Folia, 66 Lines, 11 on a page Extent in Ślokas, 1500. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

Colophon :—इति श्रीमत्पौरा[णि]कधर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यउमणाभट्टसूरिसूनुचन्द्रचूड़भट्टसूरिविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्तः ।

For the work see I O. Catal No. 465.

701.

3216 स्थालीपाकप्रयोगः । *Sthālīpākaprayoga.*

By Dāmodara, son of Candracūḍācārya.

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 17 Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 200 Character, Nāgara, of the eighteenth century Appearance, discoloured The 14th leaf is missing

The māngalācaraṇa and the object of the work.

नमस्कृत्य गणाध्यक्षं ईश्वरीं कुलदेवताम् ।
वडुयाग्रामसंस्थेन चन्द्रचूड़ाचार्य्यसूनुना ॥ १
दामोदरेण क्रियते प्रयोगोऽयं यथामति ।
नानापद्धतयः सन्ति ज्ञानार्थं केवलाश्च ताः ॥ २

अशक्याः कर्म्मकरणे ह्यविज्ञानां विशेषतः ।
तदर्थं वक्ष्यतेऽत्रैव प्रयोगो विधिवन्मया ॥ ३
सूत्रप्रायस्त्वयं कर्त्तुः पाठेनार्थावबोधकः ।
सद्भिः संशोध्य शिष्याणां पाठनीयः प्रयत्नतः ॥ ४

ॐ अथ स्थालीपाकप्रयोगस्तस्यान्वाधानाद्यारम्भस्तथापि समारोपे संस्कार-कर्म्मसु शान्त्यादिषु च प्रयुक्तः ॥ इत्यादि ।

It ends:—प्रणीतापात्रं नासिकाग्रसमं तथैव निदध्यात् एतद्ब्रह्मकरणा-मित्यन्नतं चेत् प्रणीतासंस्कारं पूर्व्ववत् कुर्य्यादिति ।

Colophon :—इति स्थालीपाकप्रयोगः ।

702.

2318. **जातेष्टिप्रयोगः (आपस्तम्बीयः)** । *Jātestiprayoga.*

Substance, country-made paper 8¼×4 inches Folium, one Lines, 8, 9 on a page Extent in ślokas, 17 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

On the birth ceremony.

Beginning .—अथ जातेष्टिप्रयोगः ।

अद्येत्यादि इष्ट्या यक्ष्ये जातः पुत्रः पूतस्तेजस्वं नादद इन्द्रियावी पशुमान् भवतु । इति संकल्प्य विद्युत् । अध्वयज्ञाय । ऐष्टं हविः । पौर्णमासं तंत्रम् । सप्तदश सामिधेन्यः । पात्रप्रयोगकाले विंशतिकपालानि स्फ्यादिप्राकृतानि पात्राणि निर्व्वापकाले आग्नेयं निरूप्याग्नये वैश्वानराय निर्व्वपति । अग्ने हव्यं रक्षस्वाग्ने वैश्वानर हव्यं रक्षस्व ॥

On the left-hand upper corner आपस्तम्बानां ।

Col.:—इति जातेष्टिः ।

703.

1063. **आपस्तम्बाह्निकम् ।** *Āpastambāhnika*

By Kavimaṇḍana Govardhana.

Substance, country-made paper 11¼ × 5 inches Folia, 67 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 2050 Character, Nāgara Date, Sam 1752 Appearance, old Complete

An elaborate digest on the rules of conduct and daily duties of a householder in accordance with Āpastamba

Beginning —श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा महेश्वरं देवमाह्निकं तैत्तिरीयके ।

गोवर्द्धनः प्रतनुते कविमण्डनवंशजः ।

अथातः सामयाचारिकान् धर्म्मान् व्याख्यास्यामः इति सूत्रम् ।

It ends:—

उपानहौ तु वासश्च धृतानन्यै नै धारयेत् ।

अन्याना...गोष्ठि (?) ब्राह्मणानाञ्च सन्निधौ ।

आहारे जपकाले च पादुके परिवर्जयेत् । इति ।

Col.—इति कविमण्डनगोवर्द्धनकृतापस्तम्बाह्निकं समाप्तम् ।

Post Col.—स्वार्थं परार्थञ्च लिखितं पुस्तकं । संवत् १७५२ भाद्रपदि पञ्चमी रविवारे । शुभमस्तु ।

704.

3140. **विश्वप्रकाशिकापद्धतिः ।** *Viśvaprakāśikāpaddhati.*

By Viśvanātha Bhaṭṭa, the son of Puruṣottama Bhaṭṭa, the grandson of Trivikrama and the great-grandson of Nārāyaṇācārya

A manual for the performance of Gṛhya rites. It opens with a salutation to Āpastamba.

Rājendralāla noticed this MS under No. 4116, but his account does not tally with the present MS.

Substance, country-made paper 11 × 5½ inches Folia, 282 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 10,500. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured and dilapidated Incomplete at the end

The first leaf, which is very much delapidated, contained much information about the author, his family, and the date of his birth. When Rājendralāla noticed the present manuscript under No. 4116, it was in much better condition.

See also I.O. Catal 369.

704A.

3002

Substance, country-made paper 10⅓ × 4⅔ inches. Folia, 14 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 280 Character, Nāgara Appearance, discoloured and worn out

It contains two different treatises

(I) 2A. इति दीक्षितमौनिमल्लारिकृतौ मासि श्राद्धमानोपन्यासः।

(II). इति सम्राट्स्थापति भट्टरघुनाथानुक्रान्तौ मासि श्राद्धप्रयोगः समाप्तः।

The first contains disquisitions on the monthly śrādha ceremony and the second directions for its performance

(I) *Begins* —

अष्टकादिश्राद्धेषु मासि श्राद्धविधिः। सांवत्सरिकादि दर्शश्राद्ध-विधिः सर्व्वेषां। नामचोदनालिङ्गानिर्द्देशाभ्यां प्रत्यक्षविधिनाति-देशस्य बलवत्त्वादष्टकादिषु स्पष्टः सूत्रेऽतिदेशः।

(II) *Begins* :—

नत्वा रामं गणेशानमापस्तम्बमुनिं तथा।
तत्सूत्रभाष्यकारादींस्तन्मार्गेण निबध्यते॥
सम्राजा रघुनाथेन मासिश्राद्धविधिक्रमः।
यदत्र स्खलितं किञ्चिच्छोध्यं तद् बहुवेदिभिः॥

705.

299. प्रयोगसारः । *Prayogasāra.*

By Keśava Svāmi

For the MS. see L. 26.

This has been extensively repaired. The first 89 leaves belong to Prayogasāra, which is incomplete There is one leaf which cannot be accounted for There are 16 more leaves on एकादशिनी प्रयोग which is complete.

For a complete MS. of Prayogasāra see I O. Catal. No. 870. It belongs to the school of Baudhāyana and follows Bhavasvāmī's commentary.

706.

749. *The Same.*

A fragment coming to the end of the first chapter only, namely, Darśapūrṇamāsaprayoga.

Substance, country-made paper $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 47 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 752. Character, Nāgara Date Sam 1814 Appearance, old

For description of the work see I O. Catal No. 870 and L 26

The last Colophon in the MS.:—

इति केशवस्वामिकृते दर्शपूर्णमासौ सम्पूर्णौ ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८१४ मिति श्रावणवदी ,१४ चतुर्दश्यां भृगुवासरे ॥
मिदं पुस्तकं जीवनरामत्रिवाडी लिख्यते ।

707.

1922. *The Same.* (चातुर्मास्य प्रयोगः)

By Kesava Svāmī.

Substance, country-made paper 9¼×4 inches Folia, 47. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 3,000 Character, Nāgara. Date, Saka 1731 Appearance, old and faded

The last Colophon runs:—इति केशवस्वामिकृतौ प्रयोगसारे षष्ठे सप्तमः। समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि।

Post Col.:—शके १७३१ शालिवाहनशके ग्रन्थसंख्या ३००० ।

Beginning:—

दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्ट्वेष्टिपशुचातुर्मास्यैरित्यनेन क्रमेण पश्वोरनन्तरं चातुर्मास्यान्युच्यंते। तेषां चत्वारः प्रयोगप्रकारा आचार्य्यैर्ग्योक्ताः, एकस्तावत् यावज्जीवप्रयोगः, सांवत्सरप्रयोगो द्वितीयः, द्वादशाह-प्रयोगो यथाप्रयोग इति।

Colophons:—

8A, प्रयोगसारे षष्ठे प्रथमः; 13A, षष्ठे द्वितीयः समाप्तो वैश्वदेवः; 25A, षष्ठे तृतीयः समाप्तो वरुणप्रघासः, अथ शाकमेधस्य प्रयोगो वक्ष्यते; 29A, प्रयोगसारे षष्ठे चतुर्थः; 43A, इति केशवस्वामिकृते प्रयोगसारे षष्ठे पञ्चमः, इति महापितृयज्ञः समाप्तः; 45B, इति केशवस्वामिकृते प्रयोगसारे षष्ठे षष्ठः. The last Col. 47A, इति केशवस्वामिकृतौ प्रयोगसारे षष्ठे सप्तमः॥

This is the 6th section of Kesavasvāmī's Prayogasāra, with 7 sub-sections. Our Catal. No. 788 is also a MS. of Prayogasāra by Kesavasvāmī of Baudhāyana's school.. But that is on Gṛhya rites, and the 6th section deals with the sacramental rites.

708.

1054. गोपालिकपूर्व्वकारिका। *Gopālikapūrvakārikā.*

Substance, country-made paper 10×4¼ inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 460. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Memorial verses on various Śrauta observances according to Baudhāyana school

Col.—इति गोपालिकपूर्व्वकारिकाः समाप्ता । नमो भगवते बौधायनाचार्य्याय ।

For a description of the work, see I O. Catal. 440, which gives the number of kārikās as 420 and calls the work simply Gopālakārikā

709.

1683. **चातुर्मास्यकारिका ।** *Cāturmāsyakārikā*

By Gopāla

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 6 Lines on a page, 14 No. of verses, 187 Character, Nāgara Old Complete

Colophon:—

इति गोपालकृताश्चातुर्मास्यकारिकाः समाप्ताः ।

It begins.—

चातुर्मास्यप्रयोगाः स्युश्चत्वारस्तत्र चादिमः ।
यावज्जीवप्रयोगः स्यात् द्वितीयस्त्वाब्दिकः स्मृतः ॥
द्वादशाहप्रयोगः स्यात् चतुर्थः स्यात् यथा क्रमः ।
चतुर्णाम् एककार्य्यत्वात् सर्व्वान्ते स्यात् समापनं ॥

It ends:—

अपरे तु विहारे सा तत्रैवोत्तरवेदिकं ॥
सद्यस्कालपशौ पक्षे होमकाल उपस्थिते ।
समाप्यैव तु होतव्यं काले एव जुहोति वा ।

710.

1874. **सोमकारिका ।** *Somakārikā*

By Gopāla.

For the MS and the work see L. No. 4261

The Colophon·—इति सोमे गोपालकारिका समाप्ता ।

This was read by Rajendralall's Pandits as इति सोमाङ्गपानकारिका ।

Post Colophon:—

इति आषाढ़ वदि एकादश्यौ रवौ युधनल्युलइंखख्ड़ः ।

710A.

1295 **यज्ञतन्त्रसुधानिधि ।** *Yajñatantrasudhānidhi.*

By Sāyana

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 80, of which the 1st is missing Lines, 10 on a page Extent in slokas, 1,690 Character, Nāgara Appearance, old Incomplete

Kusmānda Homa to Agnihotraprakarana (i.e the 1st part of the work)

For a description of the work see I O. Catal. No. 374.

The introductory verses of this codex are different from those of the MS. described in I.O. Catal. referred to above.

They are as follows (from the 6th verse).—

× × × × सत्क्रियाभिर्द्विजानां
हरिहरनरपालः कस्य न स्यात् प्रशस्यः ॥
अवितथगतिभिर्यो दानधारासरिद्भिः
नव नव परिणीता वर्द्धते सिन्धुराजः ॥ ६ ॥
तस्याभूदन्वयगुरुस्सलसिद्धान्तदेशिकः ।
सर्व्वज्ञः सायणाचार्य्यो मायणार्य्यतनूद्भवः ॥ ७ ॥
उपेन्द्रस्येव यस्यासीदिन्द्रः सुमनसां प्रियः ।
महाक्रतूनामाहर्त्ता माधवार्य्यसहोदरः ॥ ८ ॥
यः स्वन्निश्वसितं श्रुती(?) बहुविधा व्यासावतारं (?) स्वयं
व्यासज्ञाः पुनरध्वरश्रुतिफला बोधायनात्मा व्यधात् ।
पलगा(?)धक्रमतः प्रयोगसुलभा(?)स्तान्विप्रकीर्णान् बह्व-
नेकीकृत्य मयं हरिः समजनि श्रीसायणार्य्यः क्षितौ ॥ ९ ॥
स सत्कुर्व्वन् महादानान्याम्नायोक्तान्यनुक्रमात् ।
तुलापुरुषदानेन भूसुरान् समतोषयत् ॥ १० ॥
तस्मिन् महोत्सवे संतः प्रशंसन्तस्तदुद्भवम् ।
उपासत तदैकात्म्यादुन्नतश्रीपरिच्छदः ॥ ११ ॥

स तैः प्रकाशितो यातः प्रकाशात्मा वरोचनः ।
प्रभाकरस्तुलाल्ढ़ः प्रांशुर्ज्योतिर्गणैरिव ॥ १२ ॥
ते तपस्तेजसां राशिमासीनं परमासने ।
सर्व्वज्ञं सायणाचार्य्यं पर्य्यपृच्छन् सभासदः ॥ १३ ॥
अधीताः सकला वेदास्ते च दृष्टार्थगौरवाः ।
त्वत्प्रणीतेन तद्भाष्यप्रदीपेन प्रथीयसा ॥ १४ ॥
वेदाः सर्व्वेऽपि यज्ञार्थास्तत्प्रयोगान् सविस्तरान् ।
प्राणैषीदात्मकल्पेन महान् बौधायनो मुनिः ॥ १५ ॥
स पुनर्विप्रकीर्णत्वात् गहनत्वाच्च देशिका ।
न स्थूलबुद्धिभिः शक्यमस्माभिरवगाहितुं ॥ १६ ॥
आध्वर्य्यवेण हौत्रेण तथौद्गात्रेण वाचिना ।
न निर्वहन्ति कार्त्स्न्येन वैदिक्यो निखिलाः क्रियाः ॥ १७ ॥
पूर्व्वे तु ग्रंथकर्त्तारो ह्येकैकत्र कृतश्रमाः ।
तत्रापि कार्त्स्न्यतो वक्तुं नैव यत्नं समाश्रिताः ॥ १८ ॥
तदद्य वङ्कसन्देहनिवृत्तिकरणक्षमम् ।
विधेहि कृपयास्माकं यज्ञतन्त्रसुधानिधिम् ॥ १९ ॥
तेषां तद्वचनं श्रुत्वा सायणार्य्यः कृपानिधिः ।
त्रयीं सूत्राणि संवीक्ष्य तन्निबन्धान् स कृत्स्नतः ॥ २० ॥
संगृह्य सारं कृतवान् यज्ञतन्त्रसुधानिधिम् ॥ . .
अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितसर्व्वपापक्षयकामः etc . .

Col. — इति श्रीमद्राजाधिराजश्रीपरमेश्वरवीरहरिहरसकलसाम्राज्य-धुरंधरस्य वैदिकमार्गस्थापनाचार्य्यस्य श्रीसायणाचार्य्यस्य कृतौ यज्ञ-तन्त्रसुधानिधौ अग्निहोत्रप्रकरणम् ॥

Post Col.:—श्रीगोपालं गुरुं भजे ॥ श्रीरामः ।

It is a general compendium of various vedic rites and ceremonials for the use of Adhvaryu, Hautra, Audgātra, etc., as enjoined in the Black Yajurveda of Baudhāyana school As regards Hautra priest the author had recourse to rules of Āśvalāyana.

710B.

1060. *The Same*

(चातुर्मास्यप्रकरणम्)

By Sāyanāchārya

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 20 (from 26 to 45) Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 400 Character, Nāgara Appearance, old Fragmentary

For Yajnatantra see L. 1391, I.O. Nos 374—77

A comprehensive guide, as stated above, for performance of various vedic rites and ceremonies, based on Baudhāyana and Āśyalāyana The codex contains that portion only of the work which refers to seasonal sacrifices

Beginning :—अथ गृहमेधीयप्रयोगः। स च द्विविधः। मन्त्रवा नमन्त्रश्च।

It ends:—विश्वदेवा इति वैश्वदेवस्य। इति

Col. :— श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरश्रीवीरहरिहरमहाराजस्य सकलसाम्राज्यधुरन्धरस्य वैदिकमार्गस्थापना(नौ)चार्यस्य श्रीसायणाचार्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ चातुर्मास्यप्रकरणम्।

711.

2469. **चरकसौत्रामणिप्रयोगः।** *Carakasautrāmaṇiprayoga.*

From the Prayogaratna of Vāsudevādhvarī of the school of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia. 5. Lines, 18 to 22 on a page Extent in Ślokas, 250 Character, Nāgara Date, Śaka 1735 Appearance, discoloured. Complete

Colophon:—इति चरकसौत्रामणिप्रयोगः।

Post Col :—कर्माङ्गसौत्रामण्यां वृद्धिपुण्याह[वाच]नस्नानादि चत्वारि कृत्वा संकल्पः। पशुभेदात् पशुरशनादभेदः कदेवताभेदाद्यूपरसनाभेदः। (?) इत्यादि इत्यादि।

अग्नेर्द्दैपचक्षुषां मित्रस्य इन्द्रस्य वसूनामादित्यैः देवस्य सवितुर्धाचो यावानाम्नभूणां विवर्त्तो द्वादश ।

शके १७३५ श्रीमुखनामसंवत्सरे ज्येष्ठ कृष्ण ३ तदिने । अपादिच्छीतभागवतस्येदं पुस्तकं समापितं स्वार्थं परार्थं च । तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

It begins :—

अथ चरकसौत्रामण्याः प्रयोगः ।
धर्मायनबौधायनमीक्षध्वे यदि तद्भवे किमपि ।
बौधायनमाचार्य्यं सुकर्मुक्तर्नमता ॥
नत्वा बौधायनाचार्य्यं सौत्रामण्योर्द्वयोरिह ।
प्रयोगरत्नं तनुव वासुदेवाध्वरी सुधीः ॥

द्वे सौत्रामण्यौ चरकसौत्रामणी कौकिलीसौत्रामणी च ॥ तयोरन्यतरा नित्यानित्येषु हविर्यज्ञेषु परिगणनात् । तत्र चरकसौत्रामण्यां सुराग्रहाः पयोग्रहा वा स्युः । कलौ सुराग्रहनिषेधात् पयोग्रहा नियम्यन्ते । तत्र सुराधर्म्माः समानविधानात्तत्र साम्नाय्यधर्म्माः सोमग्रहवदेषां अपूर्व्वत्वात् । चरकसौत्रामण्या यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते त्रीणि नाना वृक्ष्याणि ऊर्द्धपात्राणि पर्णमयं नैयग्रोधमाश्वत्थमिति । त्रयात् सक्तं कदलवदरककर्कन्धूनां . . . . श्रीपरमेश्वर प्रीत्यर्थं चरकसौत्रामण्यात्र यक्ष्ये ॥

712.

10892. अग्न्याधानप्रयोग । *Agnyādhānaprayoga.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches Folia, 52 Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 850 Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete

The leaves are marked with the letters आ० प्रेयो० ।

This seems to form part of a comprehensive work on Vaidik ceremonial, entitled Śrautasarvasva by Śeṣa Nārāyaṇa,

according to the precepts of Bodhāyana (see I.O. Catal. No. 368).

Beg.:—श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्न्याधानप्रयोगः ॥

तस्य कालः—शि[शि]रवसन्तग्रीष्मा ऋतवः ॥ etc., etc.

End:—पौर्णमासीयागपर्य्यन्त एव अग्नयो (?) पौर्णमासीयागान्वाधानस्य कृतत्वात् ॥

इत्यन्वारम्भणीया ॥ पौर्णमासीयागः प्रतिपदि कर्त्तव्यः ॥

713.

10894. **सोमप्रयोगः ।** *Somaprayoga*

By Śeṣa Nārāyaṇa of the school of Baudhāyana.

Substance, country-made paper $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 152. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2400 Character, Nāgara. Date, Samvat 1858. Appearance, fresh Complete

Every leaf is marked with the letters सो॰ प्र॰ ।

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः ॥

विनायकाय गुरवे वासुदेवाय मे नतिः ।

यत्प्रभावप्रभूतार्था प्रचरिष्यति मे कृतिः ॥ १ ॥

सौमिकं व्याख्यास्यामः पूर्व्वेद्यु र्नान्दीश्राद्धोदकशान्तिप्रतिसरबन्धान् श्वः स्नानपवनमन्त्राचमनं मन्त्रं प्रोक्षणीयपुण्याहवाचनानि कृत्वा

. . . .

द्वादशस्तोत्रेण द्वादशशस्त्रेण रथन्तरसाम्नैकविंशतिगवादिदक्षिणेन ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन चतुष्टोमेन सोमेन यक्ष्ये ।

152B (the last but one leaf) इति श्रीशेषनारायणोक्तौ बौधायनीयेऽग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ॥

सदोमानं उत्तरास्थूणा अपि प्राचीनविशाखास्तूणीमुच्छ्रयति ।

Last Col.:—सोमप्रयोगः बौधा(द्धा)यण(न)मतं ॥ समाप्तं संपूर्णं शुभमस्तु ।

Post Col.:—संवत् १८५८ आषाढ़मासे शुक्लपक्षे तिथौ द्वितीयायां रविवासरे ॥

714.

3228. एकाध्वर्य्युप्रयोग । *Ekādhvaryuprayoga.*

By Ananta.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured Complete

The object of the work:—

अनुक्तमन्यतोग्राह्यमिति वाक्यमनुस्मरन् ।
एकाध्वर्य्युप्रयोगं च बौधायनमुनीरितम् ॥
अनन्तेन कृते वच्मि प्रायश्चित्त + पूर्व्वकम् ।
नित्यनैमित्तिकानां च प्रागुक्तावश्यकी यतः ॥
तत्रेह बौधायनसूत्रम् । अथ दर्शपूर्णमासयोश्चत्वार ऋत्विजस्तेषामेकस्मिन् अविद्यमाने त्रयः प्रचरेयुर्द्वौ वाऽथ यद्येकः स्यात् पुरा प्रयाजेभ्य आज्यस्थाल्या स्रुवर्णोपघातमेकाध्वर्य्यवप्रायश्चित्तानि जुहोति ॥

The author was not a follower of the Baudhāyana School. He was the son of Āpadeva and belonged to Ṛgveda, as many of his works belong undoubtedly to the Āśvalāyana School For the followers of his school, he brought in many observances from the schools of Āpastamba and Baudhāyana.

715.

734 (बौधायनीय) दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तम् ।

(Baudhāyanīya) Darśapūrṇamāsa Prāyaścittā.

By Ananta Deva.

For the manuscript see L. 1553. Incomplete.

The work quotes Prāyaścittacandrikā and Trikāṇḍamaṇḍana.

The Prāyaścittas mentioned here are intended for those followers of Āśvalāyana who propose to perform vedic sacrifices, according to the rules of Baudhāyana.

716.

738 *The Same.*

Substance, country-made paper 9¼ × 4¼ inches Folia, 21 Lines, 13 to 15 on a page Extent in ślokas, 810 Character, Nāgara Date, Sam. 1805. Appearance, old Complete

For the beginning see L. 1553

It ends thus :—

टी... आज्यानुवाक्याः सूत्रे द्रष्टव्याः इष्टिस्थाने पूर्णाहुतयश्च

अग्न्युपघाते प्रायश्चित्त ।

आश्वलायनसुन्युक्तमग्निगोचरमीरितं ।

प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

Colophon :—इत्यनन्तदेवकृते प्रायश्चित्ते अग्निहोत्रप्रकरणं ।

इति बौधायनसूत्रोक्तदर्शपौर्णमासयोर्होमस्य प्रायश्चित्तानि ।

Post Colophon Statement :—

रूपं कालो नु निर्वापो देवताश्रपणं तथा ।

आदौ ये विहृताः पश्चात् त एव स्युः सदैव हि ॥

संवत् १८०५ बहुधान्यशके १६७० विभवसंवत्सरे श्रावण

शुद्ध ४ सोमे लिखितं मेघश्यामेन ।

The colophon in leaf 14B.

इत्यैष्टिकानि प्रायश्चित्तानि ।

The incomplete MS. No 737 ends here.

717.

303. *The Same.*

For the MS. see L 120.

The name of the author is to be found in leaf 36B

इति अनन्तदेवकृते प्रायश्चित्ते अग्निहोत्रप्रकरणं ।

Post Col Statement in the last leaf :—

प्रवहति सुखकर्त्री विश्वपापौघहर्त्री

वसुमतिधरपुत्री यत्र तस्याश्च तीरे ।

वसति खलु समं श्रीब्रह्मग्रम्मोग्निहोत्री
सकलदुरितहन्त्री पुस्तिका तस्य पश्चात् ॥
श्रीसीतारामचन्द्रार्पणमस्तु । शुभं भवतु । १८६६ ॥

After the end of the Agnihottraprakarana of Darśa-pūrṇamāsa-prāyaścitta by Ananta Deva in leaf 36B, there is a treatise most likely by the same author entitled Darśa-paurṇamāsaprāyaścittakārikā The first kārikā is·

रूपं कालो नु निर्व्वापो देवताश्रयणं तथा ।
आदौ ये विहृताः पश्चात्त एव स्युः सदैव हि ॥ १ ॥

This kārikā has a long commentary coming down to the second line of the leaf 38A. Then follow ten kārikās in succession, marked from 1 to 10. Again some lines in prose. Again verses without any number. Then the work ends in prose. This treatise ends with the Col.: Iti Darśapaurṇa-māsa-prāyaścitta-kārikā.

718.

480. *The Same.*

For this manuscript see L. 1336. A mere fragment
Last leaf:—ततः सर्व्वप्रायश्चित्तं ।

719.

1909. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1500 Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Eighteenth century handwriting

Col. :—इत्यनन्तदेव प्रायश्चित्तम् ।

Colophons :—

11A, ततः सर्व्वप्रायश्चित्तं । 16B, एकाध्वर्य्यवप्रायश्चित्तम्, अथ अग्निनाशप्रायश्चित्तानि ; 18A, इत्याधानप्रायश्चित्तानि ; अथ अग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि , 21A, इत्यनुगतप्रायश्चित्तम् ;

22A, इत्युद्धरणप्रायश्चित्तम् ; 23B, इति कालातिपत्तिप्रायश्चित्तम्, 28A, प्रवासादागतस्य विधिः ; 29A, इति साग्निकप्रयाणविधिः ; 29B, इत्युपघातप्रायश्चित्तम् ;

The work ends in 29B; then come the kārikās (रूपं कालो etc) with notes.

Authorities quoted and consulted.

प्रायश्चित्तचन्द्रिका ; 4A ; सिद्धान्तभाष्यकारः, 21B ; 26A, देवयात, 26B, त्रिकाण्डमण्डन ; 29A, देवयाज्ञिक ; 30B, लौगाक्षि ।

720.

2947. पुनराधेयक्रमः । Punarādheyakrama.

By Ananta Deva

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete. Date, Saṃvat 1866 and Śaka 1731

The method of rekindling the sacred fire, as directed by Baudhāyana It is a chapter of Anantadeva's work.

Colophon:—

इति अनन्तदेवीये बोधायनोक्त-पुनराधानं समाप्तम् ।

Post Col.:—संवत् १८६६ शके १७३१ माघमासि कृष्णपक्षे प्रतिपदायां तद्दिने देवोपनामकरङ्गनाथदेवात्मजकोण्डदेवेन लिखितं । यादृशमित्यादिना ।

Beginning:— श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बोधायनोक्तपुनराधेयक्रमः— यस्याधानकालादारभ्य संवत्सरसमाप्तेरर्वाक् पुत्र-भ्रातृ-मातृ-बन्धु-पशूनां धनस्य वा हानिर्यजमानस्य महारोगो वा जायते अरणीसमारूढो वा अग्निर्नश्येदन्यानि वाप्यनुगत्यादीनि भवन्ति स पुनराधानं कुर्यात् ।

721.

765. **नक्षत्रसत्रप्रयोगः** *Nakṣattrasatraprayoga,*

containing all the Naksattrestis.

By Ananta Deva, son of Āpadeva.

For the manuscript see L. 1510. Foll. 14—16 are missing.

Colophon on the obverse of the last leaf:—

इति श्रीमदापदेवसूनुनानन्तदेवेन कृतो नक्षत्रसत्रप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. begins·—प्रायश्चित्तप्रदीपे। एवमौपवसथ्येन सह नक्षत्रहविषां द्वात्रिंशदहानि भवन्ति। नक्षत्रसत्रमध्यपातिन्यौ दर्शपूर्णमासेष्टी स्वे स्वे काले कर्त्तव्ये अतिक्रमितव्ये समाप्त्यनन्तरं पशुनेष्ट्वा ऽतिपन्नप्रायश्चित्तार्थं पाथिकृतीं कृतीमिष्टिं कृत्वा अतिक्रान्तदर्शपूर्णमासेष्टी कुर्य्यात्। नक्षत्रसत्रेणेष्ट्वा पापं निर्णुद्य ज्योतिष्टसुपपद्यते पशुनर्म्मृत्युं जयतीति। सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां त्रयोविंशतिर्घेत्यूहः। सर्व्वासु नक्षत्रे[ष्टि]षु प्रथममाग्नेयमष्टाकपालं तन्नक्षत्रहविर्मध्ये पश्चादनुमत्यै चरुं निर्वपेत्। सर्व्वासु नक्षत्रे[ष्टि]षु नक्षत्रदेवताहविषां यत् द्रव्यं तदेव अग्न्यनुमत्योः। अन्यत्र वायव्यपयस आज्यहविषश्च। होतुः सामिधेनीषु समिध्यमानां च समिद्धां चान्तरेण स्वाद्धायस्य श्रियो। दृषो दाभ्यः पुर एतेति श्रीमत्यै धाय्ये। सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां आज्यभागयोः अग्निनारयिमश्नवत् गयस्फान इत्याज्यभागयोरनुवाक्ये। जुषाणोऽग्निर्जुषाणः सोम इत्याज्यभागयोर्याज्ये [स]र्वत्र। आयुष्कामस्य तु। आ नो अग्ने सुचेतना त्वं सोम महे भगमित्याज्यभागयोरनुवाक्ये नित्ये याज्ये। अग्निर्मूर्द्धा, भुवो यज्ञस्या। अन्वादः। अनुनोद्यानुमतिरन्विदनुमते त्वं। प्रप्रजया। सर्व्वासु नक्षत्रेष्टिषु सद्धरदेवतयोरग्नेरनुमत्याश्च एता एव याज्यानुवाक्याः अनुमन्त्रणाश्च। सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां पुरस्तात् स्विष्टकृतः स्रुवेण उपहोमान् जुहुयात् सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां हव्यवाहं स्विष्टमग्ने एते एव संयाज्ये। सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां अन्वाहार्य्येण सह गौर्दक्षिणा। नक्षत्रेष्ट्युपक्रमदिवसप्रभृति समाप्तिपर्य्यन्तं पत्नीयजमानौ व्रतचारिणौ भवतः। अधःशायिनौ ब्रह्मचारिणौ स्यातां। यजमानो हविरुच्छिष्टं भुञ्जीत। हविष्यं पत्नी यद्वा उभावपि हविष्यं अश्नीयातां। नक्षत्रसत्रे वृतानां ऋत्विजां अन्ययजमानस्यार्त्विज्यं निषिद्धं। एवं चातुर्मास्यादिसर्व्वकर्म्मसु इति प्रदीपे।

तुह्वं इति हिंकृत्येत्यत्र ह्वकारैकारमकारस्य एव हिंकारः पठनीय इति प्रतिभाति वृत्त्यादिसर्व्वग्रन्थेषु दर्शनात्। रामाण्डारेण आश्वलायनोक्तो ऊंकारो न भवतीत्युक्तत्वात्। आपस्तम्बीयह्वोत्रे हिंकार एव आश्वलायनानां तु ऊंकार एव।

When is the Naksattresti to commence?

2A सा या वैशाख्याः पूर्णमास्याः पुरस्तादमा[वा]स्या भवति सा सकृत् संवत्सरस्यापभरणीभिः सम्पद्यते। तस्यामन्वारभेत। अपि वा अमावास्यायां पौर्णमास्यां वोपवसेत् यस्यां तत् लक्ष्म सम्पद्यते। तल्लक्ष्म भरणी। इदञ्च यथाश्रुतमेव व्याचख्यौ गोपालः। प्रदीपे तु वैशाखपूर्णमास्यां अमावास्यायां वारम्भः। अथवा फाल्गुनादिमासत्रये यस्यां तिथौ भरणीयोगस्तस्यामारम्भः कार्य्यः। यस्यां तत् लक्ष्म सम्पद्यत इत्युक्तत्वादिति व्याख्यातं। कार्त्तिक्यां वा पौर्णमास्यां भरणीयुक्तायामारम्भ इति कपर्द्दिस्वामिनः।

5B, कृत्तिकेष्टिः, 6B, मृगशीर्षेष्टिः, आर्द्रेष्टिः, पुनर्वस्विष्टिः, 7A, तिष्येष्टिः 7B, अश्लेषेष्टिः, 8A, मघेष्टिः, 9A, पूर्व्ववसुपूर्व्वेष्टिः (?), उत्तरेष्टिः, 9B, हस्तेष्टिः, चित्रेष्टिः, 10B, स्वातीष्टिः, 11A, विशाखेष्टिः, पौर्णमासीष्टिः, 11B, अनुराधेष्टिः, 11B, ज्येष्ठेष्टिः 12A, मूलेष्टिः, पूर्व्वाषाढेष्टिः, 12B, उत्तराषाढेष्टिः, अभिजिदिष्टिः, श्रवणेष्टिः, 13A, धनिष्ठेष्टिः, शततारेष्टिः, 13B, पूर्व्वप्रोष्ठपदानक्षत्रेष्टिः, उत्तरप्रोष्ठपदनक्षत्रेष्टिः (14 and 15 missing.), 16A, नाक्षत्रीष्टिः, सौर्य्यनाक्षत्रीष्टिः, आदित्येष्टिः, 16B, वैश्रवीष्टिः, वैश्वानरेष्टिः।

There are in this number the first two leaves marked 1 and 2, of Punarādheyakrama. See Catal. No. 720.

722.

2410. *The Same.*

For the MS see L 4181.

In leaf 5A—इति उपोद्घातः। अथ प्रयोगः।

Authorities consulted —

2A, चन्द्रिका, गोपालः, 2B, कपर्द्दिस्वामिनः, 3B, न्यायविदः, 5A, आश्वलायनः, 8A, लौगाक्षिः, 9A, प्रदीप।

Colophon —इति नक्षत्रसत्रप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon:—

शके १६७४ अङ्गिरानामसंवत्सरे आवणशुक्लतृतीयादिने भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं नक्षत्रसत्रं समाप्तम्। स्वार्थं परोपकारार्थञ्च। श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु।

723.

1975. **सोमप्रयोगः (बोधायनीयः)।** *Somaprayoga.*

By Rudradeva, son of Anantadeva and grandson of Āpadeva.

Substance country-made paper 9½×4 inches. Folia, 164 Lines, 9 on a page Extent in Ślokas, 4200 Character, Nāgara Appearance, discoloured and brittle Complete

The last Colophon in 163A.

इति श्रीमदापदेवपौत्रेण अनन्तदेवपुत्रेण रुद्रदेवेन कृतः सोमप्रयोगः समाप्तः।

163B and 164 are taken up with:—

अपूर्व्वाज्याद्युवेण प्रचरणा वा सर्व्वत्र प्रायश्चित्तानि।

For a description of the work see I.O. Catal. No. 398.

It begins after the Mangalācaraṇa:—

आश्वलायनशाखिनो यजमानस्य बोधायनसोमप्रयोगः।

724.

302. **श्रौतप्रायश्चित्तचन्द्रिका।** *Śrauta Prāyaścitta-candrikā.*

By Viśvanātha Bhaṭṭa, the son of Narasiṁha Dīkṣita.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 54 Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 1080 Character, Nāgara Appearance, very old Complete

This belongs to the Baudhāyana School of the Black Yajurveda

See L 165 and I O. Catal. No. 448. Before the colophon, the present manuscript has the following:—

तिमिरे मखसुग्ववतः फलानि सुज्ञतं (?) ।
अकरणमयथाकरणं वोरवितथयत चन्द्रिकैषा नः ॥

725.

10638. **महाग्निचयनं ।** *Mahāgnicayana*

(Of the School of Baudhāyana.)

By Vāsudeva Dīkṣita

Substance, foolscap paper 8¼ × 4 inches Folia, 154. Lines, 9 on a page
Extent in Ślokas, 2000 Character, modern Nāgara Date Śaka 1738
Appearance, old and discoloured

Written about 100 years ago under the patronage of Ānanda Rāya, the minister of the descendants of Shivaji's step-brother

Beginning.—

ॐ बौधायनीयकर्म्मान्तद्वैधकल्पानुसारतः ।
चक्रपक्षश्येनचितः प्रयोगः प्रवितन्यते ॥
उखाः संभरिष्यन्नुपकल्पयतेऽश्वं च गर्दभं च तयोरेव रशने मौञ्ज्यो वा कुशमय्यो वा + च ब्राह्मणसम्पन्नां वैणवी व्याममात्री च सुषिरोभयतः श्रिता ॥ etc., etc. Baudh X. I

143A, इति श्रीमत्संततसंतन्यमानश्येनकूर्म्मषोडशाररथचक्राकाराद्यनेकगुणविराजमान—महाग्निविलसितप्रौढापरिमितमहाध्वरस्य श्रीशाहजिप्रभृतिकोजिभोसलचोल-महीपालचयामात्यधुरंधरस्य श्रीमत आनन्दरायविद्वत्सार्व्वभौमस्य पम्पपुरीपोष्येण तदध्वर्य्युणा वाल्य एव तद्यानिर्वर्त्तितापरिमितमहाग्निविच्छंभितमहाध्वरेणाग्रजन्मविश्वेश्वरवाजपेययाजितो लब्धविद्यावैशद्येन महादेववाजपेययाजिसुतेनान्नपूर्णागर्भजातेन वाराणप्रीवाख्येन वासुदेवदीक्षितविदुषा विरचितो बौधायनीयमहाग्निप्रयोग पाटनकरश्रीबालकृष्णदीक्षितार्थं तच्छंभुभट्टैर्लिखिता ॥

अथ सौ[चा]मणीचयनाङ्गं आवश्यकं कर्त्तव्यं। तत्र प्रयोगः। अनन्तरे पर्व्वणि यजनीये वा पुण्यनक्षत्रे वा सौत्रामण्या यजेत मैत्रावरुण्या वा सा हवि-

यैस्त्रेन व्याख्याता तामन्यापि व्याख्यास्यामो नात्र व्यादि न पुण्याहं स्नानादिचतुष्टयं कृत्वा भिन्नप्रयोगत्वात् ।

Last Col. :—इति बौधायनाग्निचयनप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col :—शके १७३८ धातानाम संवत्सरे ज्येष्ठशुद्धत्रयोदश्यां मन्दवासरे तद्दिने पुस्तकं समाप्तम् ।

726.

59. **महाग्निचयनप्रयोगः ॥** *Mahāgnicayanaprayoga.*

By Vāsudeva Dīkṣita, son of Mahādeva Vājapeyi, brother and pupil of Viśveśvara Vājapeya Yājī.

For a notice of the present manuscript see L. 836.

The work was compiled under the patronage of Ānanda Rāya Vidvat Sarvabhauma, the minister to the three Kings of Tanjore in the Cola country, namely, (1) Shahaji, (2) Sarfoji, (3) Tukāji.

The Paddhati is preceded by the mantras used in Agnicayana, which take up sixteen leaves. The beginning of the mantras is quoted in L. 836, we give below the end.

देवो अग्निः स्विष्टकृदतिच्छन्दसा सत्रं । वेतु वियन्तु चतुर्वीतामेको वियन्तु चतुर्वेतु । अवर्द्धयदवर्द्धयं चतुर्वर्द्धतामेको वर्द्धयं चतुरवर्द्धयत् । स्वाद्वीं त्वा सोमः सोमः सुरावतं सीसेन मित्रो सियद्देवा होता यक्षत् समिधेन्द्रं समिद्ध इन्द्र आचर्षणि प्रादेवं वर्हिरिन्द्रं सुदेवं होता यक्षत् समिधाग्निं समिद्धो अग्निरश्विना श्विनो । हविरिन्द्रियं देवं वर्हिः सरस्वतमिमद्यो होता यक्षदीड्स्वदे समिद्धो अग्निः समिद्धा वसन्तनदेवं वर्हिरिन्द्रं वयो धसं विंशतिः ।

The beginning of the Paddhati is lost in the missing leaves. Its end is quoted in L. 836.

727.

1053. **महाग्निसर्वस्वम् ।** *Mahāgnisarvasva.*

By Vasudevā Yajvan.

Substance country-made paper. 8½ × 1¾ inches Folia, 11 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 290 Character, Nāgarī. Date, Śaka 1715 Appearance, tolerable. Complete. (?)

A digest on the Mahāgni rite according to the Kalpa-sūtra of Baudhāyana beginning with the exposition of the Dvaidha and Karmanta Sūtras. Author, the same as above

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः ।
धर्म्मायनबोधायनमीहध्वे यदि तद्रुवे किमपि ।
बोधायनबोधायनमाचार्य्यमिमं मुकुन्दमत ।
दुर्ज्ञेयं विरलप्रचारमलिनं बोधायनीयं महत्
सूत्रं व्यस्तविशीर्णभाष्यशकलानन्विष्य संगृह्य च ।
उद्धृत्य स्फुटमक्रमेण विदुषां बोधाय बौधायन-
श्रौते व्याप्रियते महाग्निविषये सन्तो दयन्तामिह ॥
शाहजिशरभजि तुक्काजि भोसालचोलक्षितीन्द्रसचिवस्य ।
गरुडकुर्म्मरथचक्रकन्दश्चिन्महितसन्ततमखस्य ॥
आनन्दराजविदुषः पञ्चपुरुषक्रमागतोऽध्वर्य्युः ।
श्रीवासुदेवयज्वा संप्रति तनुते महाग्निसर्व्वस्वम् ॥ ४ ॥
बौधायनं प्रणम्याग्नेः कल्पसूत्रं यथामति ।
द्वैधकर्म्मान्तसूत्राभ्यां सह व्याख्यास्यतेतरां ।

It ends:—

अत एवाग्निकल्पसूत्रे आचार्य्यैरुक्तं षड्विधं सप्तविधं चेत्यादि इत्यास्तां तावत् ।

Post Col. —

शके १७१५ आश्विन शुद्ध ५ गुरौ वैद्यनाथेन लिखितं पुण्यग्रामे। ।

728

1900. बौधायनदर्शपूर्णमासयजमानप्रयोगः ।

Baudhāyana-Darśa-Pūrṇamāsa-Yajamānaprayoga.

Substance, country-made paper Folia, 30 Lines 9 on a page Extent in ślokas, 260 Character, Nāgara Date, Samvat 1872 Appearance, oldish Complete

Duties of the sacrificer as opposed to priests, in the performance of the new and full moon rites, in accordance with Baudhāyana.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनदर्शपूर्णमासयजमानप्रयोगः ।

उक्तान्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रहोमानन्तरं केशश्मश्रुलोम-नखानि वापयित्वा सपत्नीकः स्नात्वा कृतनवनीताभ्यञ्जनः कृताञ्जन-स्त्रैकविंशतिदर्भपिञ्जलैः पवनं कुर्यात् । पत्न्यपि पवनाभ्यञ्जनाञ्जनवर्जं सर्व्वं कुर्यात् । ऋत्विजश्च कुर्य्युः । देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं पौर्णमासेष्ट्यङ्गभूतस्नानपवनमन्वाचमनमन्त्रप्रोक्षणानि क० दर्शे तु दर्शेष्ट्यङ्गभूत इति विशेषः ।

It ends:—

ब्रह्मार्पणं ० हरिर्दाता ० चतुर्भि ० एकोवि ० अनेन पौर्णमासे-ष्ट्याख्येन कर्म्मणा वा दर्शेष्ट्याख्येन कर्म्मणा यज्ञनारायणः प्रीयताम् ।

No Colophon:—

Post Colophon:—संवत् १८७३ इदं पुस्तकं जोशी इत्युपनामक हरभट्टस्य सुत-मिकंभट्टस्येदं पुस्तकम् । शुभं भवतु ॥

729.

10640. **बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ।** *Baudhāyana Darśapūrṇamāsaprayoga.*

(For the use of the followers of Āśvalāyana.)

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 60 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 750 Character Nāgara Date Śaka 1728 Appearance, discoloured Complete

Colophon.—इत्याश्वलायनयजमानोपयोगि(गी)बौधायनदर्शपूर्णमास-प्रयोगः समाप्तः ।

Post Col.:—श्रीदुर्गायै नमः ॥

शके १७२८ क्षयसंवत्सरे भाद्रपदवद्य ८ रविवासरे तद्दिने गण-पतिदैवज्ञस्य सूनु राजारामजोशीसेके करेण लिखितः ॥

स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ दर्शपूर्णमासे (?) पौर्णमास्या उक्तान्वाधानदिने यजमानः प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा केशश्मश्रुलोमनखानि वापयित्वा सपत्नीकः स्नात्वा कृतनवनीताभ्यञ्जनः कृताञ्जलिस्त्रिकविंशतिदर्भपिञ्जलैः वपनं कुर्य्यात् । पत्न्यपि वपनाभ्यञ्जनवर्ज्जं सर्व्वं कुर्य्यात् । etc., etc.

730.

11231. **दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।** *Darśa Pūrṇamāsaprayoga*

Being intended for the follower of Baudhāyana

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 13, Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 750 Character, Nagara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

Beginning.—

अहिताग्निरन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा श्मश्रूपपक्षकेश-नखलोमानि वापयित्वा कृतस्नाननवनीताभ्यञ्जनांजनो हुतवासाः स्नातैः पत्न्यध्वर्य्वादिभिः सह प्रत्येकं सप्तभिः सप्तभिर्दर्भपिञ्जलैर्मुखं नाभिं गुल्फौ च संमृज्य दर्भान् समुच्चित्य प्रोच्योदङ् निरस्यति ॥ तत्पवनं । आपोहिष्ठेति तिसृभिस्त्रिरपः पिबेत् व्याहृतिभिर्मुख-मुन्मृजेत् ॥ एतद्वाचि परीतं तन्मन्त्राचमनम् ॥ etc., etc.

The end of the MS.:—ततोऽग्न्यर्च्चनादि ब्राह्मणतर्पणान्तं कुर्य्यात् । सन्तिष्ठते दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

सिगिर्पतिं खोतमान अधि अन्यचेम ॥ श्रीलक्ष्मीव्यङ्कटेशविजया दुर्गार्पणमस्तु ॥

श्रीरस्तु पौर्णमासीयागः प्रतिपदः कर्त्तव्यः ॥

यजमान ॥ अध्वर्युं ॥ आग्नीध्र ॥ ब्रह्मा ॥ होता ॥ श्रीराम० ॥ बौधायनोपयोगो दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तः ॥

731.

28. **अग्न्याधाननिरूपणम् ।** *Agnyādhānanirupana.*

The present MS. is noticed in L. 758.

At the right-hand upper corner of every leaf the letters

बौ. आ are written. Which abbreviate बौधायन आधान. But they may also abbreviate बौधायन आग्रयण and there are descriptions of Āgrayana ceremonies also at the end. This treats both आधान and आग्रयन as in Baudh. II

732.

92. **आधानप्रयोगः** or **आधानबौधायनः ।** *Ādhyāna-prayoga or Ādhāna-Baudhāyana.*

This manuscript is noticed in L 833

Post Col. Statement :—

संवत् १८६६ शाके १७३१ चैत्रकृष्णपक्षे तिथौ ८ बुधवासरे इदं पुस्तकं लब्धम् मनोहरदीक्षित चौंधरी श्रीमोदेकरस्य इदं पुस्तकम् ॥ तैलाग्नेरक्षेदित्यादि ।

It is a Šrauta ceremony, which has nothing to do with "the Sacred Household Fire" as supposed by Rajendralāla. It refers to Pr. II of the Baudhāyana Šrauta sūttra.

733.

1905. **पुनराधेयप्रयोगः (बौधायनीयः) ।** *Punaradheya-prayoga.*

For the manuscript and the work see L. 4178. The Col. says it belongs to Baudhāyana Sūttra.

Punarādheya is dealt with in the third prašna of Baudhāyana.

734.

2346. **आपूर्व्विकविधिः ।** *Apurvikavidhi.*

For the manuscript see L. 4051 which describes it under the above title.

The beginning quoted in L 4051 is that portion of the Baudhāyana Kalpa Sūttra, which treats of Darvīhoma. It ends in 2B, with the following words :—

नांत्वा हुतस्य धारयाम्ौ संराधनि यजे स्वाहा । संराधन्यै देव्यै

स्वाहा प्रसाधन्यै देव्यै स्वाहा भूः स्वाहा भुवः स्वाहा सुवः स्वाहा
भूर्भुवः स्वः स्वाहेति एतावत् सर्व्वदर्व्वीहोमानामेष कल्पः ॥ ५ ॥

These two leaves have the letters बौ. सू. in their left-hand upper corner.

Then begins a series of Kārikās on the above

The beginning of the kārikās in 2A.—

राम ॥ अथ प्रकृतयस्तासु (?) दर्व्विहोमेषु सर्व्वशः ।
आघारवल्लिङ्गवत् सुपचेचरुमिति श्रुतिः ॥
तासां प्रयोग आदौ तु स्नात्वागत्याहृताम्बरः ।
आत्मानं दर्भपिञ्जूलैः पावयेत् सप्तकैस्त्रिभिः ॥

5B. इत्याघारप्रकृतिरष्टमोऽध्यायः ।

5B. अथापराग्निमिद्ध्यर्थं (ग्नं) पर्य्युक्ष्यास्तीर्य्य दर्भगैः ।
आज्यस्थालीं स्रुवं चैव स्रुचं च समिधं तथा ।
प्रोक्षणीं बर्हिषश्चेति कूर्चे पात्राणि सादयेत् ॥

For the end of Āpūrvavidhi see L. 4051, referred to above.

6B. इत्यापूर्व्विकविधिः समाप्तः । (See our Catal. No. 793.) After this there are 8 lines describing the size and the measure of Darvī.

इति होमदर्व्वीप्रमाणमिति ह स्माह बौधायनः ।

735.

1901. **पशुबन्धप्रयोगः ।** *Paśubandhaprayoga.*

A treatise on animal sacrifices.

For the manuscript and the work see L 4177.

See CS. No. 288 and W. 1452, where it is called Nirudha Pasubandha prayoga. In Weber 1452 it is said to belong to Baudhāyana's School. The subject is dealt with in P. IV of Baudhāyana.

The use of the parts of the sacrificed animal is stated below :—

15B. प्रतिप्रस्थाता गुदंतृतीयभागं वसाहोमहवनीं चादाय होतु-रुत्तरपार्श्वे उपविश्य गुदं प्रत्यनुयाजं सधितिना असम्भिन्दन् प्रच्छिद्य वसाहोमहवन्यां अपर्य्यावृत्य जुहोति ।

14B. अथ दक्षिणस्य पार्श्वस्य मांसवत्प्रदेशेन वसाहोमहवन्यां गृहीतां वसां मिश्रयति ... ... यथाहृतं जाघनीं प्रत्याहृत्य पश्चान्नीत्वा शालामुखीयस्य समीपे निदध्युः । पशुं जिह्वादि-पञ्चकं च यथाहृतं पर्य्याहृत्य यथास्थानं निदध्युः ।

736.

2052. *The Same.*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 25. Lines, 11 on a page Extent in slokas, 400. Character, Nāgara Date, Śaka 1615 Appearance, old Complete

Colophon:—

निरूढपशुबन्धप्रयोगः समाप्तः ॥

Post Col.·—

शके १६१५ विजयनाम ज्येष्ठशुद्ध १० तद्दिने इदं पुस्तकं भाग-वतोपनामकमोरेश्वरदीक्षितेन लिखितम् ।

737.

1455. **पशुबन्धप्रयोगः ।** *Paśubandhaprayoga.*

Substance, country-made yellow paper 11×4¼ inches Pages, 28 Lines 8 Extent in ślokas, 475 according to the scribes statement Character, Bengali Date, Śaka 1800 Appearance, fresh Prose Generally correct. Complete

For the beginning and the end of the work see C S. 287, Vol. I.

The mantras cited in this work are identical with those in the 4th praśna of Baudhāyana Kalpā sūttra (See Caland's edition of the text). It does not belong to Āśvalāyana's School, as stated in C.S. 287, referred to above, because Āśvalāyana gives only a few mantras for Hotr priest in Paśubandha.

738.

2114 **अग्निष्टोमप्रयोगः ।** *Agniṣṭomaprayoga.*

By Govinda Śeṣa, son of Yajñeśvara Śeṣa

Substance, country-made paper. 8×4 inches Folia, 138 Lines, on a page, 9, 10, 11. Extent in ślokas, 2450 Character, Nagar Date, Śaka, 1723 Appearance, fresh Complete.

Colophon :—सन्तिष्ठते अग्निष्टोमः ।

Post Col. :—शके १७२३ दुर्म्मतिनामसंवत्सरे दक्षिणायने भाद्रकृष्ण-त्रयोदश्यां इन्दुवासरे तद्दिने सहस्रबुद्धोपनामकमहादेवेन लिखितं श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु etc., etc., पुण्यग्रामे लिखितम् ।

For a description of the work see Weber 1453.

The last verse and the Colophon as given by Weber are not found in the manuscript.

The work belongs to Baudhāyana School, and follows Baudhāyana in due order. (P. VI—VIII.)

739.

2302 **अग्निष्टोमोपोद्घात ।** *Agniṣṭomopodghāta.*

By Rāmacandra Dīkṣita Dravida.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times5\frac{1}{4}$ inches Folia, 9 Lines on a page, 10 to 11 Extent in ślokas, 200 Character, Nāgar Appearance, discoloured Complete.

Col. :—इति श्रीमद्द्रविड़रामचन्द्रदीक्षितकृतोऽग्निष्टोमोपोद्घातः ।

Post Col. :—हे पुस्तक नानादिक्षितभागवतयांचे असे हस्ताक्षर सदाशिवभट्ट सप्रेसातारकर । श्री—

It begins :—वागर्थाविव etc., etc.

उक्ता हविर्यज्ञा अग्न्याधेयपूर्व्वका नित्याः । इदानीं नित्यत्वसामान्यात् सर्व्वेषामेकाहाहीनसत्राणां मूलप्रकृतित्वात् प्रथमानुष्ठेयत्वाच्चाग्निष्टोम उच्यते । अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवतीति (Baudh. VI. 1) अग्निष्टोमशब्दोयं सोमयागाङ्गस्तोत्रेषु द्वादशस्तोत्रे रूढः । तथाहि ताण्ड्यकब्राह्मणे स्तोमविभाजके त्रिवृत् बहि-

व्यवमानं पञ्चदशान्याज्यानि पञ्चदशो माध्यन्दिनः पवमानः। सप्तदशानि पृष्ठानि सप्तदश आर्भव एकविंशोऽग्निष्टोमः इति वाक्ये तस्यैव स्तोत्रस्यानुवादेनैकविंशस्तोमविधानात्॥ बृहदग्निष्टोमसामविरास्तु वामदेव्यमग्निष्टोमसामेत्याद्युत्तरक्रतुषु तथैव दर्शनात्। अग्नेर्देवतायाः स्तोमः स्तोत्रं गुणकीर्तनमग्निष्टोमः। यज्ञायज्ञावो अग्नय इत्यादि।

740.

479 **बौधायनसोमप्रयोगः।** *Baudhāyana Somaprayoga.*

For a description of this manuscript see L. 1335.

741.

300. **सोमप्रयोग (बौधायनीयः)।** *Somaprayoga according to Baudhāyana*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 174, Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3282 Character, Nāgara Appearance, tolerable Incomplete at the end

See L 16.

This ritual is intended for one belonging to the Āsvalāyana School, who chooses to perform the soma sacrifice according to the rules prescribed by Baudhāyana. It is in the main a work of the Baudhāyana śakhā, modified so far as to suit the sacrificer of the Āsvalāyana School.

Every leaf has on the left-hand upper corner, **बौ. सो.** as indicating the name of the ritual and on the right-hand lower corner, **हेरम्ब.**

The authorities quoted: (1) Kalpasāra (19B); (2) Āsvalāyana, 26A; (3) Deva Svāmī, 34B; (4) Keśava Svāmī, 46B; (5) Sāyanācārya, 82A; (6) Yajñatantra, 90B; (7) Gopāla, 98A; (8) Chandoga sūtra, 103B; (9) Addhvaryu sūtra, 103B; (10) Vṛttikṛt, 107A; (11) Kātyāyana, 108A; (12) Keśava, 111A; (13) Deva Svāmī, 111B; (14) Baudhāyana, 121B.

742.

2097. सोमभक्षः (बौधायनीयः)। *Somabhaksa according to Baudhāyana.*

Substance, country-made paper 8×3, inches. Folia, 5 Lines, 8, 9, 10, 11 on a page Extent in Śloka, 80 Character, Nagar. Appearance discoloured

It begins —

अथ बौधायनानुसारेण सोमभक्षो निरूप्यते। तत्र भक्षणे त्रीणि निमित्तानि वषट्कारो होमाभिषवः समाख्या च। तत्र होत्रादयः वषट्कारकर्त्तारः, अध्वर्य्वादयस्तु होमाभिषवकर्त्तारः, चमसिता तु होत्रादीनां दशानां। सदस्यचमसपक्षे तस्यापि। यत्र एकस्मिन् काले एकस्मिन् पात्रे द्वयोर्बहूनां वा भक्षणमुपपद्यते तत्र परस्परं उपह्वयं भक्षयन्ति। यत्र तु एक एव भक्षयति ता (?) तत्र नारायणवृत्त्यनुसारेण अध्वर्य्यवो रूपह्वः (?)। आदित्यसावित्र्यग्रहयोरुद्गातृचमसस्य भक्ष एव नास्ति। ततः प्रातःसवने ऐन्द्रवायवपात्रे द्वौ भक्षणपर्य्यायौ। तत्र वषटकर्त्तुः प्राथम्यात्। होता प्रथमे पर्य्याये अध्वर्युर्द्वितीये पर्य्याये।

It ends :—ततोऽध्वर्य्वादयस्तु उन्नेतारमुपहूय भक्षयन्ति। इति तृतीयं सवनम्॥

743.

3010. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches. Folia, 4 Lines 9, 10 on a page Extent in Ślokas, 100. Character, Nāgara Date, Śaka 1700 Appearance, discoloured Complete

Colophon.—इति बौधायनीयानां सोमभक्षः।

The Post Colophon Statement.—

शके १७०० विलंबी वैशा —

744.

1038. **बौधायनीयपौण्डरीकप्रयोगः ।** *Baudhāyanīya Pauṇḍarīkaprayoga.*

Substance, country-made paper 9¼ × 4¼ inches Folia, 25. Lines, 9 to 11 on a page Extent in ślokas, 500 Character, Nagar Appearance, old Complete

A manual for the performance of 'Paundarika' rite in accordance with Baudhāyana ritual.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनपौण्डरीकस्य प्रयोगः । तत्र सूत्रं तस्याह्नान्यभ्या-

संग्यः षड्हः स्वपस्कन्दो मादश्नमभ्हरथातिरात्र इति ।

It ends thus:—

... स्वगाह्नतामह्नं यजमानापतिष्ठत । ततः पत्नीश्नान्तय ... ...

वतं यूपपसु[मु]पतिष्ठते आश्नामानः ह्नतो॰मतिष्ठ । इत्यनूह्नेन देष्टे

भेदात् । ... ... ह्नतिवत् इति यूपैकानीत्वाष्ट्रपश्नास्वप्रयोगः ।

Col. :—इति पौण्डरीकयाजि + समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

Post Col. :—इति बौधायनीयानां प्रयोगः पौण्डरीयकः ।

तोरोप[नाम]सिंहस्य पुस्तकं तु सतां मुदे ॥

The last three leaves are in a dilapidated condition.

745.

1950. **प्रायश्चित्तप्रदीपः ।** *Prāyaścittapradīpa.*

By an anonymous writer of Baudhāyana's School.

Substance, country-made paper 9 × 3½ inches Folia, 86. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 1700 Character, Nāgara of the 18th century. Complete. Appearance, discoloured and fragile

The last Colophon:—

इत्याधानादिसोमान्तप्रायश्चित्तानि ।

Post Colophon :—

इंगह्लोपनाम्ना सखारामेण लिखितमिदं ॥ शुभं भवतु । यज्ञेश्वर-भट्टस्येदं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

For a full description of the work which is based on Bhāvasvāmi's commentary and the Sūttrabhāsya of Gopāla, see I.O Catal. No 449. Rājendralāla attributes this to Gopāla in L. 32 See Infra

746.

1677 *The Same*

Substance, country-made paper 10¾ × 4 inches Folia, 115 of which leaves 83—86 are restored in a different handwriting Lines, 8 on a page Extent in Ślokas, 2600 Character, Nagai Appearance, tolerable. Complete

The beginning and object of the work :—

नत्वा बौधायनाचार्य्यं तेनोक्तश्रौतकर्म्मणाम् ।
विध्यतिक्रमणप्रायश्चित्तदीपः प्रकाश्यते ॥

Authorities consulted :—

श्रौते बौधायनोक्तानि प्रायश्चित्तानि यानि तु ।
उक्तानि सूत्रभाष्ये च वर्यगोपालसूरिणा ॥
व्यासोक्तानि प्रकीर्णानि तैरनुक्तानि यानि च ।
भवस्वामिमतात्तेषां विस्तरान् निर्णयं ब्रुवे ॥

Sections into which the work is divided —

पञ्चप्रकरणान्यत्र तेष्वाधानाग्निहोत्रके ।
दर्शाद्याग्रयणाद्यच्च सोमस्येति यथाक्रमम् ॥

The last Colophon :—

इति प्रायश्चित्तप्रदीपे सोमप्रायश्चित्तं नाम प्रकरणं ॥
ग्रन्थः सम्पूर्णः ॥

Post Col. :—

वीरेण । ... ग्स्य तालपत्रानुसारतः ।
प्रायश्चित्तप्रदीपोऽयं लिखितः कदलीकरैः ॥
ग्रन्थसंख्या २६०० । शिवम् ।

See also Bik. No 313. (P. 137.)

Both Rajendralall and Aufrecht attribute the work to Gopāla Suri The author's name is nowhere mentioned, and in the beginning the author simply mentioned the commentary of Gopāla Sūri on 'Baudhāyana Kalpasūtra' as one of his authorities Rajendralall took this for the name of the author.

This is a compendium for expiations for accidental irregularities in the performance of the 'Adhana, Agnihotra, Darsapaurnamāsa, Āgrayana, and soma sacrifices according to Baudhāyana. The author professes to belong to the school of 'Bhavasvāmin.'

746A.

2468. *The Same.*

Substance, country-made paper 12¼×5 inches Folia, 23 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 530. Character, Nāgara. Date, Saka 1711 Appearance, fresh

The Colophons :—

1B इति प्रायश्चित्तप्रदीपे आग्रयणाद्यं नाम चतुर्थं प्रकरणम् ।

23B. इति प्रायश्चित्तप्रदीपे सोमप्रायश्चित्तं नाम पञ्चमं प्रकरणम् ।

This is the last chapter of Prāyaścittapradipa

The date of the MS :—

शशाङ्गिस्वपके शाके मासे प्रौष्ठपदेऽसिते ।
तिथौ दश्र रवौ वारे वैजनाथेन लेखिते ॥

747.

1929. **प्रायश्चित्ताधानम्** or **विच्छिन्नाधानम् ।** *Prāyaścittādhāna or Vicchinnādhāna.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 4 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara Appearance, old and faded. Complete Incorrect

On expiation for the discontinuation of the sacrificial fire and its restoration according to Baudhāyana.

It begins —

श्रीगणेशाय नमः। अथ प्रायश्चित्ताधानम् ॥

तत्र सर्व्वाग्निनाशे समारूढारणिनाशाद्यग्निलौकिकत्वे च पुनरग्न्याधेयं तत्र तत्र विच्छिन्नाग्नेः समारूढेषु नष्टारणिकस्य च कालो अनवेक्ष्य इति प्रायश्चित्तप्रदीपोक्तेर्विच्छिन्नाधाने न नक्षत्रादि-नियम इत्यापस्तम्बीयाग्निलाया (?) प्रायश्चित्तार्थमाधानं कर्त्तव्यं मासानतन्त्रम्। नर्तुनक्षत्रपर्व्वेच्छानिमित्तानन्तरं हि तत् ॥

आनन्तरमतिक्रम्य यदा कालान्तरे पुनः।

आधीयते यदा पूर्णाङ्गत्यन्तं सर्व्वचित्तकम् ॥

सर्व्वचित्तकं सर्व्वप्रायश्चित्तं समस्तव्याहृतिभिः।

The authorities consulted :—

1A, प्रायश्चित्तप्रदीप , अग्निला 1B, कात्यायनकारिका , 3B. बौधायनसूत्र।

It ends :—

इत्येतद्विच्छिन्नाधाने मेन्तमेव (?) प्रायश्चित्ताधानम्। इति विच्छिन्नाधानं समाप्तम्।

748.

2215 **कौकिलीसौत्रामणीप्रयोग।** *Kaukili Sautrāmaṇi-prayoga*

According to Baudhāyana, *by Bhairava*

Substance, country-made paper 9 × 4¼ inches Folia, 15 Lines on a page, 11. Extent in Slokas, 400 Character, Nāgara. Date, Saka 1753, Samvata 1888 Fresh Complete

Colophon :—इति बौधायनीयसाग्निकौकिलीसौत्रमण्याः प्रयोगः ॥

Post Col. :—प्रत्यन्तरे,—

शमितहृदयानि जिह्वावक्षांसि तानि सार्द्धं दक्षिणादोषाणि सव्या श्रोणीरणिमन्तिमभुदानां तानि तानि चक्राणि कुरुतात् ध्वनिर्ष्णुध्व आयनीष्वावधत्तावऋयूषः कुरुतान्निस्त्रिः पशून् प्रच्यावयतान्निस्त्रिः पशुनां पशूनां हृदयान्युमानि कुरुतात् ॥

भग्नपृष्ठि etc , शके १७५३ संवत् १८८८ शुभकृन्नाम संवत्सरे माघशु० १० शनौ इदं पुस्तकं भागवतोपनामनारायणदीक्षितेन लिखित्वा ॥ मंगमत् ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणं ।

The work begins :—

नत्वा शिवपदाम्भोजं कुर्वे बौधायनानुगम् ।
सौत्रामण्यास्तु कौकिल्याः प्रयोगं भैरवाह्वयः ॥

तत्र राजसूयवत् सौत्रामणीत्यत केचिच्च (?) ग्रहहोमपितृयज्ञादिसमुदायात्मककर्म्मनामधेयं । सा द्विविधा । कौकिलीत्येका चरकेत्यपरा । सर्व्वापि हविर्यज्ञसंस्थान्तर्गतत्वात् नित्या । एतया अन्नाद्यकामो यजेत स्वर्गकामश्चेत्यादिना फलश्रवणात् काम्या । बार्हस्पत्यं पशुं चतुर्थं यदि सामातिपचितो भवतीत्यादिना नैमित्तिकत्वमपि । तयोः स्वतन्त्रा कौकिली । अपत्नीकस्य असोमपस्यापि इयमेव । यजेत् सौत्रमण्यामपत्नीकोऽपि असोमपः इत्यैतरेयब्राह्मणोक्तेः । अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेत इत्यादौ अङ्गत्वेन श्रूयमाणा चरकैव । तत्र कौकिल्या आचार्योक्तकल्पस्य उत्सन्नत्वात् आपस्तम्बकल्पोक्तां विशेषमाश्रित्य स्वाविरोधेन प्रयोगो रच्यते । अनुक्ते चरकातिदेशः । तस्योदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे पर्व्वणि वा इत्यादिपशुकाल एव कालः । पर्व्वणि यथा त्रिपशुः सम्पद्यते तथा द्वादश्यां नान्दीश्राद्धोदकशान्तिप्रतिसरबन्धादि कृत्वा त्रयोदश्यां ऐन्द्रपशुना आदित्यचरुणा च प्रचर्य्य चतुर्दश्यां त्रिपशूपवसथं कृत्वा पर्व्वणि त्रिपशुं अवभृथं महापितृयज्ञं च समाप्य प्रतिपदि वायोधसेन पशुना आदित्येन चरुणा च प्रचर्य्य समापयेत् । चयनं चिकीर्षति यदि तदा त्रिपशौ कार्य्यं नान्यत्र पशौ । तयोरङ्गत्वात् समप्रधानपक्षे भवत्येव । असम्भवे पितृयज्ञोऽपि परदिने । अष्टे पुरस्तादिति वचनं सुरासन्धानकरणपक्षे नवम्यां आरम्भपरं । यद्यपि सुरोच्छेषेण भक्ष्यस्य एव निषेधो नतु स्वादीत्वेत्यादिसुरासन्धानकरणादेस्तथापि कल्पोक्तसन्धानप्रकारस्य आद्यत्वे उत्सन्नत्वात् लोकविद्विष्टत्वात् पयोग्रहा वा स्युरित्यापस्तम्बवचनाच्च मुख्यसुराकल्पमुपेक्ष्य पयोग्रहपक्षाश्रयणं कार्य्यम् ।

2B. अथ प्रयोगः पूर्व्वेद्युः नान्दीमुखादि श्वः स्नानादिचतुष्टयान्ते पुण्याहं वाचयित्वा पश्चाद् गार्हपत्यस्येत्यादिनिविष्टमित्यन्ते श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं कामकौकिल्या सौत्रामण्या यक्ष्ये। इति त्रिरुपांशु त्रिरुच्चैः संकल्प्य प्रभृतत्स्तष्टन् ऋत्विजो वृत्वा अर्हयित्वा ईडादेवहूविरित्यादि अन्वारम्भणीयां कृत्वा वारण्योरग्नीन् समारोप्य अजस्रैः वेदि[म]वसाय मथित्वा मनस्वती जुत्वा अजुत्वा वा साग्निचित्येयाः पुरस्तादित्यादि स्वर्गकाम आहवनीकेतुकं अग्निं चेष्ये इति संकल्पयेत्। यं चेष्यमस्तं वा संकल्पः। पुन र्याः पुरस्तादित्यादि यमेन्द्रेण पशुना यक्ष्ये इति पशुं संकल्प्य विहृत्य यक्ष्होता ह? कूष्माण्डत्यादिसारस्वतहोमाः सर्व्वपश्वर्थमादावेव सकृत्।

It ends —पूर्णाहुत्यन्तं पुनरलम्भवर्ज्जं समाप्य तदानीमेव विहृत्य आदित्येष्टिः पूर्व्ववत्। पूर्व्वदत्तवत्समातरं गां ददाति। पुनरालम्भवर्ज्जं ब्राह्मणतर्पणान्तं कृत्वा अग्नीन् समारोप्य स्वानि अग्न्यायतनानि अध्यस्य मथित्वा अग्नीन् विहृत्य अग्निहोत्रं जुहुयात्। सन्तिष्ठते कौकिलीसौत्रामणी तया स्वर्गकामो यजते। पञ्चशतब्राह्मणा भोज्याः।

This is to be differentiated from L. 4246 which belongs to the Āsvalāyana School

749.

2121. मित्रविन्देष्टि। *Mitravindeṣṭi of the Baudhāyana School*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page Extent in Ślokas, 100 Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Mitravindesti of Baudhāyana's School takes up 5 pages. Then there is the Kātyāyana Sūtra about Mitravindesti.

The Istis are treated of in P. XIII of Baudhāyana

(1) अथ बौधायनानां मित्रविन्देष्टिः। सा च पर्व्वणि कार्य्या। खण्डपर्व्वणि तु प्रकृत्यनन्तरं सद्य एव। अखण्डपर्व्वण्यपि पूर्व्वेद्युरेव विकृतिं कृत्वा प्रकृत्यन्वाधानं

कार्य्यमित्युक्तं तन्मरले। उदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे कृत्तिकादिविशाखान्तेषु देवनक्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्य्या। दक्षिणायनेपि कार्य्या। प्रथमप्रयोगे अन्वारम्भणीया कार्य्या। कृत्तिकारम्भ नेत्याह। शुक्रकाला सद्यस्काला वा पूर्व्वेद्युः पूर्व्वाह्णे वृद्धिश्राद्धं कृत्वा रात्रावुदकशान्तिं प्रतिसरबन्धञ्च कुर्य्यात्। श्वोभूते प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा यजमानः स्नानवपनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि कुर्य्यात् पुण्याहे अमग्रादयः प्रीयन्तामिति विशेषः। ऋत्विजः स्नानादिचतुष्टयं कुर्य्यात् गार्हपत्यस्य पश्चात् प्राक्कूलनान् दर्भान् आस्तीर्य्य तेषु प्राङ्मुखो यजमान उपविशति॥ यः पुरस्तादित्यादि श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं श्रीकामो वा, राष्ट्रकामो वा, मित्रकामो वा, आयुष्कामो वा, ईश्वरप्रीतिकामो वा, मित्रविन्द्या महावैराजेष्ट्या यक्ष्ये। इति मनसा त्रिः संकल्प्य त्रिरुच्चैः तन्मम ॐ तथेत्यन्तमुक्त्वा मित्रविन्दा महावैराजेष्टिसम्बन्धि हविः व्रीहिमयाः पुरोडाशाः व्रीहिमयाश्चरवः। पञ्चप्रयाजाः अग्नीषोमावाज्यभागौ अग्निः सोमो वरुणो मित्र इन्द्रो बृहस्पतिसविता पूषा सरस्वतीत्यष्टौ इति प्रधानादेवताः। देवा आज्यपाः। अग्निः स्विष्टकृत्।

(2) The Kātyāyana Sūtras for Mitravinda are to be found at the end of the fifth chapter of the Kātīya Śrauta Sūtras.

See L. 1572 and C S. 427 for slightly different processes for the performance of the Mitravindā iṣṭiḥ

750.

766 **मित्रविन्देष्टिः।** *Mitravindeṣṭi*

For the manuscript see L. 1572

751.

2128. **मित्रविन्देष्टिः।** *Mitravindeṣṭi*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 4 Lines on a page, 10 Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

This is slightly different from the two previous numbers.

It begins and ends, as in our Catal. No. 750 or L. 1572 But it differs a good deal in detail In the other MS it is described as a Mahāvairājīstih, but not so in this.

Performance of 'Mitravindesti' gives the performer many friends and prosperity.

752.

6279

Substance, country-made paper × inches Folia, 4 Lines, 16 per page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Incomplete at the end

We have only on the top of the second and the fourth leaves—the name उत्सर्गेष्टिः—उत्स on one side र्गेष्टिः on the other

It relates to the re-consecration of the sacred fires.

Beginning·— श्रीगणेशाय नमः। अथाहिताग्निविषये विशेषः।

तत्र श्रौताग्नयश्चेदिच्छिन्नाश्चेत् पुनराधानमिष्ट्यंतं पूर्णाहुत्यंतं वा कृत्वा प्रायश्चित्तादि कुर्य्यात्। विधुरोऽग्निहोत्री तु पूर्व्वमेव त्रिकाण्डमण्डनोक्तरीत्या कुशपत्न्या सह पावमानेष्ट्यंतं पूर्णाहुत्यंतं वाधानं कृत्वा कुर्य्यात्। तथा भार्य्यायां मृतायां तया सह वह्निषु गतेषु सोऽपि विधुराग्निः मण्डनोक्तरीत्या एकाकी पावमानेष्ट्यंतं पूर्णाहुत्यंतं वाधानं पूर्व्वमेव कृत्वा पूर्व्वोक्तकाले प्रायश्चित्तं कृत्वा पर्व्वणि प्राजापत्या स्यात्तत्पूर्व्वमष्टौ (?) श्राद्धमपि कृत्वा पुण्याहवाचनादि-सावित्रीप्रवेशान्तं पूर्व्वरीत्या कृत्वा काले ब्रह्मान्वाधानं कुर्य्यात्— तत्र प्रकारः ... ... ततः प्रतिपदि ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ... ... वैश्वानरी प्राजापत्यां च कुर्य्यात्। तत्र वैश्वानर्य्याः प्राजापत्याः समानतन्त्रप्रयोगः।

2B.—तत्प्रयोगस्तु ब्रह्मानन्दपद्धतावधगन्तव्यः। अथ बौधायनानुसारी वैश्वानरेष्टिप्रयोगः।

3B.—इति वैश्वानरेष्टिः। अथ प्राजापत्यः।

The second portion ends abruptly.

753.

6287. **मृगारिष्टेः प्रयोगः ।** *Mrgāreṣṭeh prayogah.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 11. Lines, 12 per page. Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara Copied in Samvat 1862 Appearance, old and discoloured. Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कात्यायनानुसारेण बौधायनसूत्रविहितमृगारिष्टेः प्रयोगः । सा च पवित्रेष्टिवत्—न विशेषः । तत्र प्रथमप्रयोगे मासश्राद्धं कुर्यात् । अन्वारम्भणीया च । पुनः खरस्थाने भूसंस्कारः । मृगारेष्ट्यर्थं गार्हपत्यादाहवनीयदक्षिणाग्निमाहरामि ।

Saṃkalpa runs :—

देशकालौ संकीर्त्य यक्ष्माद्यन्यतमरोगनिवृत्तिपूर्व्वक-आगरातो (?) निर्बर्हणद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मृगारेष्ट्याहं यक्ष्ये— इति संकल्पः ।

End :—इति दशहविर्मृगारेष्टिः संतिष्ठते ।

Post Col. :—संवत् १८६२ मिति कार्त्तिक शुक्ल ९ ।

754.

6309

Substance, country-made paper 8×5 inches Folia, 4—8. Lines, 10 per page. Extent in ślokas, 70 Character, modern Nāgara Appearance, fresh

1.

6A.—इति वैश्वानरेष्टिः ।

Beginning :—अथ बौधायनानुसारी वैश्वानरेष्टिप्रयोगः ।

देशकालौ संकीर्त्य सन्न्यासाङ्गवैश्वानरेष्टिअधिकारार्थं वपन-मन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणपुण्याहवाचनानि करिष्ये इति संकल्प ऋत्वि-जोऽपि सन्न्यासाङ्गवैश्वानरेष्ट्यार्त्विज्याधिकारार्थं वपनमन्त्राचमन मन्त्रप्रोक्षणानि करिष्ये इति संकल्प ... ... etc., etc.

II.

7A.—इति प्राजापत्येष्टिः—

Beginning 6A :—अथ प्राजापत्यः। पूर्व्ववत् त्रिश्यांस्तु त्रिरुचे प्राजापत्येष्ट्या यक्ष्य इति संकल्प्य ... ... etc., etc

III (Last work).

Colophon ·—इति त्रैताग्निकर्त्तृकं प्रतिप्रयोगः।

Beginning 7A—एवं प्राजापत्याद्यन्यतमामिष्टिं कृत्वा अर्द्धाधानिना औपासनाग्नौ सर्व्वाधानिना दक्षिणाग्नौ प्राणादिहोमपूर्व्वकं विरजाहोमं पुरुषसूक्तहोमं च अनाहिताग्निलिखितेन प्रकारेण तदङ्गैः दक्षिणादानान्तं कृत्वा अर्द्धाधानिना औपासनाग्नेः समाप्तिं च त्रिति उपस्थानं कुर्यात्।

755.

2122. दिग्विजयेष्टि। *Digvijayeṣṭi*

For the manuscript and the work see L. 4250.

Cat. Cat. says this belongs to Baudhāyana Sūtra

दिग्विजयेष्टि ends at the end of 4*a*. 4*b* commences with अथ हौत्रं and the new work begins in the usual way of Hautra works: नमः प्रवक्त्रे इत्यादि सप्तदशसमिधेन्यः।

The Hautra work ends in line 3 leaf 6

This Hautra is connected with the Digvijayesti. After

इति हौत्रं समाप्तं अस्यामिष्टौ याजुष्य एव याज्यानुवाक्याः।
नर्ग्वेदिक्यः दिग्वतीर्याज्यानुवाक्याः
भवन्तीति प्रत्यक्षश्रुतिविधानात्।

मृगारेष्टिवत्। आश्वलायनानान्तु वैश्वानरीयं नवमं कार्यं दशमं। उत्तमप्रयाजे ये३ यजामहे स्वा०स्वाहाग्निं गायत्रं त्रिवृतं राथन्तरं वासन्तिकं स्वाहेन्द्रं त्रैष्टुभं पञ्चदशं वार्हतं ग्रैष्मं स्वाहा विश्वान् देवान् जागतान् सप्तदशान् वैरूपान् वार्षिकान् स्वाहा मित्रावरुणावानुष्टुभावेकविंशौ विराजौ सारदौ स्वाहा वृहस्पतिं

पाङ्क्तं त्रिणवं शाक्वरं हैमन्तिकं स्वाहासवितारमतिच्छन्दसं त्रय-
स्त्रिंशं रैवतं शैशिरं स्वाहादितिं विष्णुपत्नीं स्वाहाग्निं वैश्वानरं
स्वाहानुमतिं स्वाहा कं उ० स्वाहा उ० देवा आज्यपा जुषाणा
अग्न आज्यस्य व्यन्तु वौषट् ।

Post Col :—इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं
परोपकारार्थंच ।

On the obverse of leaf 1 we have सर्व्वपृष्ठेष्टिप्रारम्भः. On the reverse of leaf 6, we have सर्व्वपृष्ठेष्टिसमाप्तम् ।

In leaf 2 the सङ्कल्प of सर्व्वपृष्ठेष्टि is given in the following terms —

स्नानादिपञ्चकं कृत्वा याः पुरस्तात् इत्यादिदिग्विजयकामः पाप-
निर्णोदकामः सर्वदिक्षु पुण्यकीर्त्तिकामोऽन्नाद्यकामो वा सर्वपृष्ठ-
हविर्भिर्यक्ष्ये । सर्वपृष्ठसम्बन्धिहविः व्रीहिमया पुरोडाशाः व्रीहि-
मयास्चरव आमिक्षा च पञ्च प्रयाजाः ॥

For सर्व्वपृष्ठेष्टि see C.S. 686 and 637

756.

3497. दिग्विजयेष्टिपद्धतिः । *Digvijayeṣṭipaddhati.*

Substance, country-made paper 9½ × 4¼ inches Folia, 1 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured Complete.

It begins :—श्रीगणेशाय नमः ।

अमावास्यायां पौर्णमास्यां वापूर्व्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे वा दिग्वि-
जयेष्टिः कार्य्या । दिग्विजयेष्टिकामः पापनिर्णोदकामः सर्वदिक्षु
पुण्यकीर्त्तिकामोऽन्नाद्यकामो वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सर्व्वपृष्ठहवि-
र्भिर्यक्ष्ये । ऋत्विग्वरणादिव्रतोपायनान्तशाखाहरणादिसन्नदश-
सामिधेन्यः । १७ । शुद्धपक्षे सायं दोहमन्त्रेषूहः एता आचरन्ति
रा इह वो मित्रावरुणावानुष्टुभावेकविंशवैराजौ शारदौ रमयतां
गावः । कामधु० हि मित्रावरुणाभ्यामानुष्टुभाभ्यामेकविंशाभ्यां
वैराजाभ्यां शारदाभ्यां हविरिन्द्रियम् ।

It ends in the third line of 1B

यज्ञो बभूव यज्ञप्राञ्चमवर्त्तं (?) । ब्राह्मणतर्पणादिभिरिष्टिः सन्तिष्ठते ।

Then 8 lines and a half more beginning with सर्वपृष्ठेष्टि-अध्वर्य्युप्रयोगः । अग्नये गायत्राय त्रिवृते राथन्तराय वासन्तायाष्टकपाल इन्द्राय त्रैष्टुभाय पञ्चदशाय वार्हताय etc., etc.

757.

1030. पवित्रेष्टिः । *Pavitreṣṭi.*

Substance country-made paper $10\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 80 Character, Nāgara Appearance, old and worn out Complete.

An anonymous manual for the performance of the Pavitra rite intended to exempt one from curse and sin. It follows the ritual of Baudhāyana and quotes the authority of Gopāla.

Beginning :—

अथ पवित्रेष्टिः सा च संवत्सरविप्रवासे प्रायश्चित्तार्थं कार्य्येति गोपाल आह ।

वत्सरातिप्रवासे तु पवित्रेष्टिस्तयोर्भवतीति बौधायनः । अभि-शप्तः अभिशप्यमानो वा पापक्षयकामो वा पवित्रेष्ट्या यजेत । सा च उत्तरायणशुक्लपक्षे कृत्तिकादिविशाखान्तेषु नक्षत्रेषु शुद्धिकामेन तु पर्व्वणोः शुक्लपक्षे यस्यां कस्यांचित्तिथौ पूर्व्वोक्तनक्षत्रयुक्ताया कार्य्या ॥ इत्यादि ॥

End —ततो गृहपतियागादिब्राह्मणतर्पणान्तं समानम् ॥

Col. :—इति पवित्रेष्टिः ॥

758.

10440. नक्षत्रेष्टि । *Nakṣatreṣṭi.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches Folia, 15 Lines, 11-13 on a page Extent in Ślokas, 750 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

A Ṛgvedi priest's manual for the performance of the Iṣṭis.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ नक्षत्रेष्टिः ॥

नमः प्रवक्त्र इत्यादि सप्तदश सा[मि]धेन्यः ॥ शोचिष्केशस्तमी मह्यों ३ स्वाहुहा यस्य श्रियो दृशेरयि वीरवतो यथा ॥ अग्ने यज्ञस्य चेततो ३ मदाभ्यः पुर एतामिविशां मानुषीणां ॥ तुणीरथः सदानवो ३ समिद्धो अग्न इत्यादि ॥ आवाहने ॥ अग्निमग्न आवह ॥ सोममा३ वह ॥ अग्निमा३ वह ॥ अग्निं कृत्तिका आ३ वह ॥ अनुमतिमावह ॥ देवां आज्यपामित्यादि ॥ उत्तमे प्रयाजे ॥ ये३ यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहाग्निं स्वाहाकृत्तिका स्वाहानुमतिं स्वाहा देवा इत्यादि ॥ पुष्टिमंतावाज्यभागौ ॥ अग्निना रयिमश्नवद् गयस्फानो अमी वहेति ॥ आयु[ः]कामकर्तृक-प्रयोगे तु जीवातुमंतावाज्यभागौ ॥ आनो अग्ने सुचेतुनारयिं विश्वायुपोषसं ॥ माडीकंधे जीवसों ३ त्वं सोममहे भगत्वं युन ऋतायते ॥ दक्षं दधासि जीवसो निव्येयाज्ये ॥ प्रधानानां ॥ अग्निर्मूर्द्धा ० ॥ भुवो यज्ञस्य इत्यग्नेः ॥ अग्निर्नः पातु कृत्तिका-नक्षत्रं देवामिन्द्रियं ॥ इदमासां विचक्षणं हविराजसंजुहोतनो ३ ये ३ यजामहेऽग्निं कृत्तिका यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवो यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्व्वा ॥ स कृत्तिकाभिरभिसंवसानो-ऽग्निर्नो देवः सुविते दधातु ३ वौ ३ षट् । वागोजः सर्व्वंच ॥ अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां ॥ अग्निश्च हव्यवाहनो भवना-दाशुषेमयो ३ ॥ ये ३ यजामहेऽनुमतिमन्विदनुमते त्वं मन्यासै शं च नः कृधि ॥ क्रत्वे दक्षायनोहिनु प्रण आयूंषि तारिषा वौ३ षट् ॥ अथ स्विष्टभः ॥ हव्यवाहमभिमाभिवाहं रक्षोहणं पृतनासु जिष्णुं ॥ ज्योतिष्मंतं दीद्यतं पुरंधिमग्निं स्विष्टकृतमाहुवेमों ३ ॥ ये ३ यजामहेऽग्निं स्विष्टकृतमयाजग्निरग्नेः प्रियाधामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययाडग्नेः प्रिया धामान्ययाडग्नेः कृत्तिकानां प्रिया धामान्ययाडनुमत्याः प्रियाधामान्ययाट् देवानां ० हविः स्विष्टमग्ने अभि तत् पृणाहि विश्वा देव पृतना अभिष्य ॥ उरु नः पंथां प्रदिशंन्विभाहि ज्योतिष्मद्धेह्यजरं न आयु ३ वौं०. सूक्तवाके ॥ अग्निरिदं० सोम इदं० अग्निरिदं० अग्निः कृत्तिका इदं हविरजु-

मता० स्नत ॥ अनुमतिरिदं स्नत ॥ देवा आज्यपा इत्यादिसंस्था-
जपान्तं प्रज्ञातिवत् ॥ इतिश्लक्तिकेष्टिः ॥

अथ रोहिणी नमः प्रवक्ता इत्यादि ममदग्नसामिधेन्यः ॥

2B, इति रोहिणीष्टिः, 3A, इति मृगशिरेष्टिः, इत्यार्द्रेष्टिः,
3B, इति पुनर्वसू इष्टिः ॥ ५ ॥, 4A, इति पुष्येष्टिः ६ ॥ 4B,
इत्यश्लेषेष्टिः ॥ सप्तमः ॥ अथ मघेष्टिः; 5A, इति पूर्व्वेष्टिः, 5B,
इत्युत्तराफाल्गुनीष्टिः १०, इति हस्तेष्टिः ११, 6A, इति चित्रेष्टिः
१२ ॥, 6B, इति स्वातीष्टिः १३, 7A, इति विशाखेष्टिः १४ —
अथ पौर्णमासीष्टिः, 7B, इत्यनुराधेष्टिः १६, 8A, इति ज्येष्ठा-
नक्षत्रेष्टिः १७, इति मूलानक्षत्रेष्टिः १८, 8B, इति पूर्व्वा-
षाढ़ा इष्टिः १९, 9A, इत्युत्तराषाढ़ेष्टिः २०, इत्यभिजि-
देष्टिः २१, 9B, इति श्रवणेष्टिः २२; 10A, इति श्रविष्ठेष्टिः ॥
२३, 10B, इति शतभिषजेष्टिः २४, 11A, इति प्रोष्ठपदेष्टिः
२५, 11B, इत्युत्तराप्रोष्ठपदेष्टिः २६ — अथ पूष्यानक्षत्रेष्टिः;
12A, इति रेवतीनक्षत्रेष्टिः २७; 12B, इत्यश्विनीनक्षत्रेष्टिः
२८, 13A. इति भरणीष्टिः २९; इत्यमावास्येष्टिः ३०; इति
चन्द्रमसेष्टिः ३१; 13B, इत्यहोरात्रेष्टिः ३२, इत्युषसेष्टिः ३३;
14A, इति नक्षत्रेष्टिः ३४; 14A, इति सूर्य्यनक्षत्रेष्टिः ३५,
इत्यदितेष्टिः; 17A (end) इति वैश्यावेष्टिः ॥ अथ (?) नक्ष-
त्रेष्टि होत्रः समाप्तः ॥

This is put in here as the Naksatrestı's belong exclusively to Baudhāyana. Here they have a Ṛgvedi treatment.

759.

2051. स्वर्गद्वारेष्टिसत्रप्रयोगः । (बौधायनीयः)

Svaragdvāreṣṭisattraprayoga.

By Ḍhunḍhirāja, son of Rāma, son of Jamadagni.

Substance, country-made paper 8¾ × 4½ inches. Folia, 14 Lines, 8—10 on a page Extent in ślokas, 210 Character, Nāgar Date, Śaka 1659 Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

प्रणम्य रामं जमदग्निसूनुं गुरुं गणेशं गिरिजां गिरिशञ्च ।
तनोति सत्रस्य विधेः प्रयोगं गुरोः प्रसादादिह ढुण्ढिराजः ॥

सूत्रं बौधायनीये चातुर्होत्रीये प्राग् दीक्षणीयायाः दिवः श्येनी-रनुविती सप्तान्वहं निर्वपति पञ्चापाद्या अनुवित्तीश्च । केवलं स्वर्गानु-कामो वा दिवश्यनीरभिन्वहं स्वर्गकामोयजेतापाद्याभिश्च ता ब्राह्मण-व्याख्याता । अन्यत्रापि ता ब्राह्मणे व्याख्याताः ।

आपस्तम्बोऽपि सञ्चिते अग्नौ सप्तैतानि हवीष्यहं निर्वपति (?) यथा ब्राह्मणचोदितानि पञ्चोत्तराणि च तत्तत्कामे यथाकामी भवतीति विज्ञायत इति । ता इष्टयः सायनाचार्य्यैरपि ब्राह्मण-तृतीयकाण्डभाष्ये निरूपिताः । तत्र सप्त दिवःश्येनयोऽनुवित्तयो॰ नाम पञ्च अपाद्या अनुवित्तयोर्नाम स्वर्गस्य लोकस्य द्वारः । तासां रक्षाकर्त्त्र्य आशादयो देवताः ।

It ends:—

आशादिदेवताप्रीत्या सत्याशादि भवेदिह ।
कामचारो भवेदन्ते स्वर्गद्वार्षु च सप्तसु ॥
अपाद्यानाञ्च पञ्चानां पृथक् सत्रं करोति यः ।
तस्य स्युस्तप-आदीनि सत्यानि द्वार्षु पञ्चसु ॥
स्वर्लोक कामचारोन्त इत्यूचुर्वेदवेदिनः ।

Date of composition of the work = 1626 Śaka = 1704 A D.

अब्धिद्विषट्कुयुक् शाके चित्रभान्वन्तिमे सिते ।
अकरोत्पद्धतिं ढुण्ढिः स्वर्गद्वारिष्टिसिद्धिदाम् ॥

Colophon.—

इति बौधायनसूत्रानुसारि स्वर्गद्वारेष्टिसत्रप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon:—

शके १६५९ पिङ्गलनामसंवत्सरे श्रावणवद्य ३ तद्दिने भागवतोप-नाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं । स्वार्थं परार्थञ्च ।

760.

1908. ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यप्रयोगः । *Aikāhnikacāturmāsya-prayoga*

Substance, country-made paper 8½ × 4 inches Folia 9 Lines 10 on a page Extent in Ślokas, 160 Character, Nāgara Date, Śaka 1715 Appearance, discoloured Complete

For the work see L 1556. The Ekāhas are treated of in Pr. XVIII of the Baudhāyana

Colophon —

बौधायनीयकल्पोक्त-चातुर्म्मास्य-निरूपणम् ।
ऐकाह्निकेन विधिनाऽकारीह हरितुष्टये ॥

Post Col. —

शुभमस्तु । परशुरामार्पणमस्तु ॥ श्री३ । शके १७१५ प्रमादिनाम संवत्सरे वैशाखमासे कृष्णपक्षे तिथौ १२ सौम्यवासरे तद्दिने समाप्तम् ।

In a later hand.—

भागवतोपनाम्नो मोरेश्वरदीक्षितस्येदं पुस्तकम् ।

It begins —

अथ बौधायनीयकल्पमवलम्ब्यैकाह्निकचातुर्म्मास्यं प्रकाश्यते फाल्गुन्यादिपौर्णमासीनां साम्वत्सरिके प्रयोगे सूत्रोक्तानां मध्ये कस्यामपि पौर्णमास्यां वारुणप्रघासिकं पैतृकं च विहारं युगपत् सम्पाद्य समारोपादिविधिनोदवसाय कृतं वपनादिः पश्चाद् गार्हपत्यस्य पत्न्या सह दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणःप्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य याः पुरस्तादित्यादिनिविष्टमित्यन्तं जपित्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ऐकाह्निकैरैष्टिकचातुर्म्मास्यैर्यक्ष्ये इति त्रिरुपांशु त्रिरुच्चैर्वदेत् । ॐ तथेत्यन्ते ऐकाह्निकेष्टिकचातुर्म्मास्यसम्बन्धि हविः ॥ इत्यादि ।

761

739 *The Same.*

For the manuscript see L. 1556.

This is a mere fragment of a comprehensive work on Prayogas

762.

6288. **ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Aikāhikacāturmāsya-prayoga*

By Śukla Dikṣita

Substance, country-made paper 10×3½ inches Folia, 1 Lines, 13 on a page Extent in Ślokas, 200 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

इति श्रीमच्छुक्लदीक्षितीयचातुर्म्मास्यप्रयोगे ऐकाह्निकप्रयोगमातो[?]पन्यासः ।

The following statement was added by a different, later hand. It was purchased in S. 1860.

खषस्नागेन्दु तुल्ये च वैजनाथेन मौनिना ।
मूल्यं दत्त्वा ग्रहीतोऽयं संवत् ग्रं ददतु स्फुटम् ॥

In a modern hand :—

बालमुकुन्दस्येदं ।

Beginning :—

अथैकाह्निकचातुर्मास्यप्रयोगः । फाल्गुन्यादिपर्व्वणां मध्ये कस्मिन्नप्येकपर्व्वणि वाक्यप्रयासिकं विहारं संपाद्य + + + गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य ऐकाह्निकैरैह्निकचातुर्म्मास्यैर्यक्ष्ये अद्यत्यं मे० संकल्प ... ... etc , etc., etc

A Śukla Dīkṣita has commented upon Āpastamba on Prāyaścitta (see Supra) This is put in Baudhāyana along

with other works about ऐकाह्निकचातुर्मास्य, which seems to be peculiar to that sage.

763.

2637 **ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Aikāhikacāturmāsya-prayoga.*

For the manuscript and the work see L 3211.

The scribe's name

इदं पुस्तकं परमनरसिंभट्टात्मज विश्वनाथेन लिखितम् ।

764.

1923 **पशुबन्धाग्निप्रयोगः ।** *Paśubandhāgniprayoga*

For the MS. and the work see L. 4253.

On offerings in sacrificial fires in animal sacrifices, according to the school of Baudhāyana.

Colophons:—

5B, इति साविचाग्नेः प्रयोगः ; 6B, इति नाचिकेताग्नेः प्रयोगः समाप्तः, अथ चातुर्होत्रप्रयोगो वक्ष्यते, 11B, इति समस्तस्याग्नेः प्रयोगः, 12A, इति वैश्वसृजः, अथ अरुणकेतस्याग्नेः प्रयोग उच्यते. The last section breaks off abruptly

Rājendralāla names the treatise साविश्याग्निप्रयोग, which forms only its first section

It refers to the 19th praśna of Baudhāyana.

765.

18 **अग्निप्रयोगः बौधायनीयः ।** *Agniprayoga according to Baudhāyana.*

By Agnicit Viṣṇuvṛddha

See L. No 775, where the same MS. is noticed and also IO. No. 437 Both the MSS. are incomplete.

It is stated in L. 775 to be anonymous. But the very

opening verse quoted there gives the name of the author as विश्वाब्द्वान्वयोऽग्निचित्". That is, अग्निचिद् विश्वाब्द. The word अन्वय is found sometimes to be used in the sense of name.

766.

2211. **काठकाग्निचयनक्रमः।** *Kāṭhakāgnicayanakrama.*

For the MS. and the work see L. No. 4128

It was composed in Śaka 1782 by Vāpu Bhaṭṭa of Phanasī Grāma, the son of Mahādeva Kelakāra, a Citpāvana Brāhmaṇa.

Post Colophon:—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा etc.

भग्नपृष्ठकटिग्रीव etc.

संवत् १८८८ मीषौ ? वदि १ प्रतीपदा पुस्तकं समाप्तं लिखि० ऊलासीरामब्रह्म० ।

Rajendralal takes Kāthaka fire to be cremation fire. But the author says they were seen or discovered by the Muni Kaṭha, they are —Sāvītrā Nācik‹e›ta, Cāturhotra, Vaiśvasrja, Ārunaketana, Svādhyāya and Brahmana. From the previous MS. it is known that many of these fires are used in animal sacrifices. The author bases the treatise on Baudhāyana, Keśava Svāmī and Sāyana.

767.

17. **रुद्रपद्धति।** *Rudrapaddhati.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 43 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1010 Character, Nāgara Date, Sam 1798 Appearance, tolerable. Complete

See L. 187.

Composed at Kāśī.

Post Col Statement —

यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥
श्रीरामो जयति । संवत् १७९८ समये आश्विनशुक्लाषष्ठ्यां रवौ
स्वार्थपरोपकारार्थं लिखितोऽयं ग्रन्थः । संख्या,—
परकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥
श्रीलक्ष्मीनारायणो जयति । ग्रन्थसंख्या १०१० । श्रीरुद्रो जयति ।

In a different hand—

इदं महारुद्रपुस्तकं मौन्योपकनामवैद्यनाथेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतं ।

The authorities quoted (1) बौधायन p 3A, 4B, (2) शातातप p. 3A, 4B, (3) शारदातिलक 11A, स्कन्दपुराण 26A, 28B

768.

2024 *The Same*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches Folia, 36 Lines, 11 on a page. Extent in Slokas, 1050 Character, Nāgara of the 18th century Appearance, discoloured Complete

Colophon :—रामेश्वरभट्टात्मजनारायणसूरिणा काश्यां कर्मठसज्जनतुष्ट्यै
रुद्रानुष्ठानपद्धतिः ।
ग्रन्थाननेकानालोच्य रचितः सदसच्च यः ।
कृतश्रमस्तेन विभुः शङ्करः प्रीयतां मम ॥
इति श्रीरामेश्वरभट्टसुत-नारायणभट्टकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ता ।

The author is a Ṛgvedi Brahman. But all rules for the sacrifices to Rudra are to be found only in Baudhāyana So the Ṛgvedis have recourse to Baudhāyana for Rudra.

Post Col. :—भागवत इत्युपनामकमोरेश्वरदीक्षितः सुतस्य नारायणदीक्षित
भागवतदीक्षित टोकेकर ।

Then commences a small treatise on Rudrajapādyārambha Kāla.

After what is quoted in L. 187 we have :—

स्मार्त्तरुद्रप्रयोगस्य बौधायनसूत्रमूलकत्वेन बह्वृचादीनां च "तत्र बौधायनं ग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात्" इति वाक्यानुसारेण बौधायनानुसारानुरोधित्वादिति अन्यत्र चैतद् विस्तरेण निर्णीतं। तत्र रुद्रः पञ्चधा; रूपं, रुद्रो, लघुरुद्रो, महारुद्रो ऽतिरुद्रश्चेति एकादशगुणावृत्त्या सर्वत्र त्रेधा जपरुद्रो होमरुद्रोऽभिषेकरुद्रश्चेति ॥ जपरुद्रो द्वेधा केवलजपात्मकः होमाङ्गकश्चेति। होमाभिषेकयोस्तु केवलतदात्मकत्वमेव।

769.

6209. रुद्रपद्धतिः। *Rudrapaddhati*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 270 Lines, 9 per page Extent in ślokas, 3200 Character, Nāgara. Date, Śaka 1669 Appearance, discoloured Complete Dated Śaka 1669

Beginning —श्रीगणेशाय नमः।

यदा यदा हि धर्मस्येत्यादि शास्त्रप्रमाणतः।
मत्तातपादरूपेण (मतातपातरूपेण) जातो यस्तं हरिं भजे ॥ १

The object of the work.

साधूनां सुखबोधाय तन्यते रुद्रपद्धतिः।
ग्रन्थानालोच्य बहुधा क्रियते संग्रहो यतः ॥ २
स्वकल्पितत्वशङ्कात्र न कार्या पण्डितैरतः ॥ ॐ

It goes on

तत्र तावदिह च रुद्रानुष्ठाने त्रैवर्णिकानामेवाधिकारो न स्त्रीशूद्रानुपनीतानां। तेषां वैदिकमन्त्रयुक्तकर्मण्यध्ययनाद्यभावेन, साक्षाद्वचनाभावेऽनधिकारादिति। अन्यत्र चैतत् विस्तरेण निर्णीतो महारुद्रः पञ्चधा रूपं १ रुद्रो २ लघुरुद्रः ३ महारुद्रः ४ अतिरुद्रश्चेति ५ ॥ एकादशगुणावृत्त्या ज्ञातव्यः। तत्र त्रिविधा (?) जपरुद्रो होमरुद्रोऽभिषेकरुद्रश्चेति। जपरुद्रोऽपि द्वेधा केवलजपात्मको होमाङ्गश्चेति— होमाभिषेकयोस्तु केवलं तदात्मकत्वमेव।

No colophon.

Post Colophon — शके १६६९ प्रभवनामसंवत्सरे माघे शुद्ध १ दा तद्दिने इदं पुस्तकं माहादेव चिचोरेकरस्य सुतेन काशीनाथभट्टेन लिखितं शुभं भवतु।

770.

5996. रुद्रस्नानपद्धतिः । *Rudrasnānapaddhati.*

By Rāmakṛṣṇa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa

Substance, country made paper 9¼ × 4½ inches Folia, 6 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 120 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1777. Appearance, fresh Complete

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ विरुद्धपदार्थोपसंहारेण रुद्रकलसस्नानविधिः ।

उदयनादौ गुरुशुक्रास्तादिरहिते शुद्धे मासे शुक्ले पक्षे ऋतौ विशेषेण चतुर्थ्यां अष्टम्यां चतुर्दश्यां वा रविवासरे वा शुभनक्षत्रे चन्द्रताराद्यानुकूल्ये तत् कर्त्तव्यम् ।

The end —

इति श्रीमद्रामेश्वरभट्टसुतनारायणभट्ट[सुतरामेश्वरभट्ट]कृता रुद्रकलसस्नानपद्धतिः ।

भट्टरामेश्वरसुत-भट्टनारायणात्मजः ।

रामकृष्णः समाचक्रे श्रीरुद्रस्नानपद्धतिम् ॥

Post Colophon Statement:—

संवत् १७७७ समये क्रोधिनामसंवत्सरे फाल्गुनशुद्धपञ्चम्या भानुवासरे समाप्तम् ।

यज्ञेश्वरलोष्येन लिखितम् । शुभं भवतु ॥ चतुःषष्टिसहाय । श्रीरामार्पणमस्तु ।

771.

2725. रुद्रानुष्ठानम् । *Rudrānuṣṭhāna*

Substance, country-made paper 10¼ × 5 inches Folia, 32. Lines, 12 on a page Character, Nāgara Appearance discoloured. Incomplete

It is a disquisition on Rudra Ritual.

It begins:—

अथ रुद्रानुष्ठानम् ।

अथातः प्रतरुद्रीयं जुहोतीत्यादिकया नमस्ते रुद्रमन्यव इत्यन्तया श्रुत्या विहिते प्रतरुद्रीयहोमे विनियुक्तस्य नमस्तेरुद्रमन्यव

इत्यादिकस्य जंभे दधामीत्यन्तस्य रुद्राध्यायस्यैव स्मृतिसूत्रपुराणस्य-रुद्रविधानेषु रुद्रत्वप्रतिपादनाद्रुद्रपदवाच्यतया तस्यैव प्रसिद्धत्वाच्च। एतेन ऋग्वेदशाखयोः शाकलवाष्कलयोः शतरुद्रीयं रुद्रापरपर्य्याय-मस्तीति भ्रान्तिः केषांचिन्निरस्ता। यदि ऋग्वेदशाखयोः शत-रुद्रीयत्वमस्ति तर्हि सो ऋग्वेदीयशतरुद्रीयानुष्ठानस्य कर्त्तव्यत्वेन ऋग्वेदिकरुद्रानुष्ठानपद्धतिनिबन्धनस्यैव उचितत्वात् कथमृग्वेदि-[भि]रपि नारायणभट्टादिभिर्याजुर्वैदिकरुद्रानुष्ठानपद्धतिर्निबद्धा।

अथ यजुर्वेदिन उद्दिश्येति चेत्तर्हि यद्यप्यनेकासु यजुःशाखासु रुद्रः पठ्यते तथापि तैत्तिरीयशाखानुसारेण रुद्रप्रयोग उच्यते। स्मार्त्तरुद्रप्रयोगस्य बौधायनसूत्रमूलकत्वेन बह्वृचादीनां च "तच्च बौधायनं ग्राह्यम्। बह्वृचादिभिरादरादि"ति वाक्यानुसारेण बौधा-यनीयानुष्ठेयत्वादित्युक्तग्रन्थविरोधः। अद्यावधि ऋग्वेदिभिः शिष्टै-रनुष्ठीयमानयाजुर्वैदिकरुद्रजपाद्यनुष्ठानस्यासङ्गतत्वापत्तिश्च तस्मात् ऋग्वेदशाखयोः शाकलवाष्कलयोः शतरुद्रीया यस्याऽपर्य्यायो रुद्रो नास्त्येव। यत्तु सांख्यायनगृह्ये वृषोत्सर्गे रुद्रान् जपित्वेति सूत्रं तद्गतशेषं विधाय रुद्रं जपित्वेति पौष्णस्य जुहोति रुद्रान् जपित्वेति वृषोत्सर्गे बौधायनपारस्करगृह्याद्येकवाक्यतया यजुर्वेदसमाम्नात-रुद्रजपविधायकम्।

772.

2710 **रुद्रन्यासः।** *Rudranyāsa.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{3}$ inches Folia, 20 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 240 Character, Nāgara. Appearance, discoloured Complete

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः॥ हरिरोम्।

अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः।

या ते रुद्र शिवा तनूरघोरा पापकाशिनी।

शिखायै नमः॥ ॐ अस्मिन्महत्यर्णवेऽन्तरीक्षे भवा अधि॥ तेषां शिरसे स्वाहा इत्यादि॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्र प्रचोदयात् ।
ईशानः सर्व्वविद्यानामीश्वरः सर्व्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधि-
पतिर्ब्रह्मा शिवोमेऽस्तु सदाशिव ॐ । उत्तरतश्चण्डीश्वराय नमः ।
निर्म्माल्यं विसृज्य ॐ नमो भगवते रुद्राय ।

श्रीरामजीस् दासाय ।

772A.

8611 *The Same*

Here called वेदोक्तशिवार्च्चनपद्धति ।

Country-made paper 9×5 inches Lines 3 on a page Character Nāgara of the nineteenth century Incomplete

Beg :—अथ वेदोक्तशिवार्च्चनपद्धतिः । तत्र प्रथममात्मविन्यासः । या ते रुद्र शिवातनूरघोरा, etc., etc. इति शिखायाम् ।

773.

3295.

Substance, country-made paper 10×1⅔ inches. Folia, 9 Lines, 10, 12 on a page Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara of the early eighteenth century Appearance, discoloured. Complete.

The object of the treatise :—

अथातः पञ्चाङ्गरुद्रन्यासपूर्व्वकं जपहोमार्च्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः ।

याते रुद्रशिवातनूरघोरा, etc.

774.

3118. **रुद्रन्यासः ।** *Rudranyāsa.*

Substance, country-made paper 9×5 inches Folia, 14 Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Incomplete

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमहादेवाय नमः ।

शश्च मे इत्यनुवाकः । अस्य रुद्रस्य प्रश्नस्य अनुष्टुप्छन्दस्य अघोर ऋषिः संकर्षणमूर्त्तिस्वरूपो योसावादित्यः परपुरुषः स एष रुद्रो देवता अग्निक्रतुचरमायामिष्टिकायां शतरुद्रीयजपे विनि-योगः । सकलस्य रुद्राध्यायस्य श्रीरुद्रो देवता एका गायत्रीच्छन्दः

तिस्रोऽनुष्टुभस्तिस्रः पंक्तयः सप्तानुष्टुभो द्वे जगत्यौ परमेष्ठी ऋषिः परमात्मा देवता देवी गायत्रीच्छन्दः श्रीभवानीशङ्करप्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॥ अवदानधर्म्मः १७१ । अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यास-पूर्व्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः । या ते रुद्रशिवातनूर-घोरा पापकाशिनी । etc.

3B, इति प्रथमन्यासः , 4A, इति द्वितीयन्यासः , 4B, अथ ध्यानम् , 8B, नमकं २८ चमकं २९ ;

18B, अथातो रुद्रस्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः ।

The MS. contains a manual for the worship of *Rudra*, based on the Rudrādhyāya or the fifth prapāthaka, and anuvākas 1—10, and the beginning of the seventh prapāthaka of the fourth kāṇḍa of the Taittirīya Saṃhitā. The worship of Rudra includes Nyāsa, Japa, *Homa* and Snāna. While on the last topic, the MS comes abruptly to an end.

775.

2709. *The Same*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 17 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 230 Character, Nāgari Appearance, discoloured. Complete

It ends :—

मन्त्रपुष्पाञ्जलि ॥ आवाहन० ॥ यस्य स्मृत्वा० ॥ अपराध० ॥ अनेन मत्कृतपूजनेन भगवान् श्रीभवानीशङ्करमहारुद्रः प्रीयताम् । अग्निर्वायुः सूर्यश्चन्द्रमा दिशः आपः पृथिव्यौषधिवनस्पतयः इन्द्रः पर्ज्जन्य ईशान आत्मा पुनर्मे त्रयोदश ॥ उत्तरन्यासः सुपारथि० ॥ हृदयाय० ॥ यज्ञेन० ॥ शिरसे० ॥ द्वौस्वते० ॥ शिखायै० ॥ यज्ञ-गणाः० ॥ कवचाय० ॥ देवास्त्रि० ॥ अस्त्राय फट् ॥ श्रीः ॥

There is no colophon.

776.

1699. रुद्रपद्धतिः । *Rudrapaddhati.*

By Harihara, son of Bhānubhaṭṭa.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 31 of which 9—19 leaves are missing Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 800. Character, Nagari. Appearance, very old Incomplete

The Colophon —

इति श्रीभानुभट्टात्मजहरिहरकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ताः ।

There is an extra leaf in this MS. numbered 7 which ends with the colophon.—

इति रुद्रानुष्ठानदीपिकायां कर्म्मारम्भकालनिरूपणम् ।

It begins:—

नत्वा विनायकं देवं सर्व्वविघ्नहरं प्रभुम् ।
हरिहरेण विचार्य्य क्रियते रुद्रपद्धतिः ॥

आग्नेयकाण्डे सर्व्वा इष्टकाश्चितीः समाप्य पञ्चमे रुद्राध्याये चित्याग्नौ होमः श्रूयते चरमायामिष्टकायां जुहोतीति ।

It ends —ततस्तेषां मन्त्राग्निभ्यो गृहीत्वा तान् सानुनयं विसर्ज्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानाथांश्च अन्नादिना संतोष्य सुहृन्मित्रादियुतो सोत्साहः सन्तुष्टः हविष्यं भुञ्जीत ।

सुतेन भानुभट्टस्य हरिहरेण धीमता ।
ग्रन्थाननेकानालोच्य कृतेयं रुद्रपद्धतिः ॥

Authorities consulted —

व्यास, शातातप ।

This manual follows Baudhāyana's School, as appears from the following —

21B, इति बौधायनोक्तविधिना प्रधानपूजां विधाय शिवानुज्ञां लब्ध्वा स्कन्द-पुराणोक्तरुद्रयन्त्रदेवतापूजां कुर्य्यात् ॥

777.

3149. अतिरुद्रपद्धतिः । *Atirudrapaddhati*

Substance, country-made paper 7¾ × 4 inches Folia, 9 to 30 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date Saṃvat 1786 Appearance, old and discoloured Incomplete in the beginning

Colophon —अतिरुद्रपद्धतिः समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु कल्याणमस्तु ग्रन्थसंख्या ६०० संवत् १७८६ वर्षे मीतौ आश्विन शुद्ध १२ दिने श्रीवाराणसीमध्ये ख्यातश्रीना (?) पठनार्थम् ।

It ends :—अर्घ्यविसर्जनम् ।

गच्छ त्वं भगवन्नग्ने स्वस्थाने कुण्डमध्यतः ।

हव्यमादाय देवेभ्यः शीघ्रं देहि प्रसीद मे ॥

उपहारजातं तुभ्यमहं सम्प्रददे ॥

778.

3150 **महारुद्रपद्धतिः ।** *Mahārudrapaddhati.*

Substance, country-made paper $7\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 76. Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 694 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1784 Appearance, discoloured Complete

In Saṃkalpa we get the date of the compilation of the work

20A & B, नृप विक्रमार्कराजाभिषेकसमयातीत स च (?) सप्तदशशतानि चतुःषष्ट्याधिकतमेऽब्दे प्रवर्त्तमाने तदन्तर्गतशालिवाहनशके षोड़शनवविंशति-संख्याके etc., etc., etc , Samvat 1764 and Śaka 1619.

Colophon :—

इति षोड़शस्तम्भदेवतानां पूजनं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७८४ वर्षे मिति कार्त्तिकवद्य १ मा + दिने श्रीवारा-णसीमध्ये ख्यातखीना (?) शुभं भवतु ॥ ग्रन्थसंख्या २२५ ॥ (?)

779.

6551. **षोड़शावरणमहारुद्रार्चनपद्धतिः ।**

Soḍaśāvaraṇa Mahārudrārcanāpaddhati.

By Kāśinātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160 Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Complete

Colophon :—इति भड़ोपनामक काशीनाथकृता षोड़शावरणमहारुद्रा-र्चनपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—श्रीमहागणपतये नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो० ।

आचम्य प्राणानायम्य मम श्रीमहारुद्रप्रीत्यर्थं षोड़शावरणपूजां करिष्ये

780.

6518. रुद्रार्चनामञ्जरी । *Rudrārcanāmañjarī*

By Mālaji Vedāṅgarāya, son of Tyagala Bhatta, son of Ranna Bhatta of Sristhalagrāma in Gurjara.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 55 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 1600. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, discoloured, mouse eaten and repaired Complete.

The Mangalācarana, the names of the author and the work :—

नत्वा विघ्नविनाशनाय च गुरुं विघ्नेशपादाम्बुजं
हृत्पद्मान्तरनित्यवर्तिजडतानाशाय विद्याप्रदम् ।
विप्राणामुपकारकाय तिगलाभट्टात्मजो मालजी-
नामाहं प्रकरोमि पद्धतिमिमां रुद्रार्चनामञ्जरीम् ॥

Then it goes on—

पूर्वं तावज्ज्योतिर्विदुक्तरुद्रानुष्ठानयोग्यं समयं निश्चित्य अनन्तरं धर्म्मानुष्ठानयोग्यं तीर्थतडागारामनदीतीरादिदेशं विचिन्त्य उक्तस्थलालाभे गृहस्योत्तरे देशे पूर्वदेशे वा भूमिशोधनादि विधाय मण्डपादि रचयेत् ॥

Colophons .—

17A, इति श्रीत्यगलात्मजेन वेदाङ्गरायोपनाम्ना मालजिना विरचितायां रुद्रपद्धतौ मातृकान्यासान्तो विधिः, 43B, इति भट्टश्रीत्यगलात्मजः० रुद्रमञ्जर्यां जपप्रशंसतो विधिः, 53B, इति भट्टश्रीत्यगलात्मजेन वे ...... lost in repairing,

Last Colophon :—

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यभट्टश्रीरन्नात्मजभट्टश्रीत्यगलसूनुना मालजिना वेदाङ्गरायोपनाम्ना कृतेयं महारुद्रपद्धतिः सम्पूर्णा ।

At the end, it gives an account of the author's family —

आसीद् गुर्ज्जरमण्डले क्षितितलालङ्कारभूते पुरे
स्वच्छे श्रीस्थलसंज्ञके गुणनिधिः श्रीभट्टरन्नाभिधः ।

तज्ज्ञः श्रीत्रिगलाह्वयः प्रवरधीस्तस्यात्मजो मालजी

सोऽयं पद्धतिमाकरोत् निगमविद्देदाङ्कराय: सुधीः ॥

781.

7877. एकरुद्रजपविधानम् । *Ekarudrajapavidhāna.*

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches Folia, 11 of which the 7th is missing. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 320 Character, Nagar Date, Samvat 1638 Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

इति एकरुद्रजपविधानं समाप्तम्

Post Col. :—

शुभं भवतु ॥ संवत् १६३८ वर्षे श्रावणवदि ८ लिखितं त्रवाडी गोपीनाथपरमानन्देन लिखितम् ॥

Beginning .—

एकरुद्रजपे इतिकर्त्तव्यता लिख्यते ॥ तत्र गोष्ठे शिवालये गृहे वा भूमिशुद्धिं कृत्वा विधानमारभेत ॥ तत्र उपस्कारः ॥ वस्त्र २ कुंभ २ उपवीत १ पञ्चामृत नालिकेर २ कुंकुम । चन्दन । सर्षप । सर्वौषधी । पंचप + + वा पञ्चरत्न । गुग्गुल होमद्रव्यं । दक्षिणा । पुष्प । दर्भ । इत्यादि सर्वमुपकल्प्य स्नानाचमननित्य-कर्म्म कर्त्तव्यं । प्राणायामं आचमनं सोमसा + दिकं कुर्य्यात् ॥ गणेशाम्बिकयोः पूजनं । श्रीमहारुद्रस्य संक्षेपपूजनं त्र्यम्बकमन्त्रेण ॥ अघोरेत्यादि । etc., etc.

This Ekarudra seems to be superior to the Eleven Rudras, the names of whom are given in fol. 8A (1) Aghora, (2) Paśupati, (3) Śarva, (4) Viśva, (5) Viśvarupi, (6) Tryambaka, (7) Kapardī, (8) Bhairava, (9) Śūlapāṇi, (10) Īśāna, (11) Maheśvara.

782.

6244. रुद्रपद्धतिः । *Rudrapaddhati*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches Folia, 24 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 650 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old, discoloured and repaired. Complete.

Last Colophon :—

इति रुद्राभिषेकविधिः समाप्तः ।

Then there are seven lines, giving a hymn in praise of Rudra, which begins :—

जयजय महाभैरव महाभीमभूतिभूषितकर्णमूल etc.; ending :—

जगदधीशमहेश नमस्ते नमस्ते— इति स्तुतिः ।

The Mangalācaraṇa and the object of the work —

श्रीगणेशं गुरुं नत्वा शारदाञ्च वरप्रदाम् ।
सर्व्वेषामुपकारार्थं क्रियते रुद्रपद्धतिः ॥

783.

10258. **रुद्रप्रकाश** *or* **रुद्रपद्धतिः** *or Rudrakailāsa* ।

Rudraprakāśa or Rudrapaddhati or Rudrakailāsa.

By Bhāskara Dīkṣita, son of Rāmakṛṣṇa Dīkṣita and pupil of Acala Dīkṣita

Nine batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches Folia, 1—21. Lines, 9—11 on a page. Character, Nagara of the seventeenth century Appearance, old and worn out

Beginning :—

नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम् ।
रुद्रकर्म्मविधातॄणां चतुर्वर्गफलप्रदम् ॥
प्रणम्य पितरौ पूज्यान् गुरूनचलदीक्षितान् ।
सर्व्वेषामुपकाराय क्रियते रुद्रपद्धतिः ॥

तत्र आदौ रुद्रारम्भे कालः ।

आरम्भस्य तु चैत्रस्य बहुदुःखप्रदायकः ।
वैशाखे स्वर्गलाभः स्याज्ज्येष्ठे तु मरणं ध्रुवम् ॥

2A. इति रुद्रकर्म्मतन्त्रप्रदीपिकायां आरम्भकालाः ।

7A. शृणुष्व भो महाप्राज्ञ रुद्रभेदान् वदामि ते ।
रुद्राः पञ्चविधाः प्रोक्ताः देशकैरुत्तरोत्तरम् ॥

साङ्ख्याद्यो रूपकाख्यः सशीर्षो रुद्र उच्यते ।
एकादशगुणैस्तद्वद्रुद्रीसंज्ञो द्वितीयकः ॥
एकादशभिरेताभिस्तृतीयो लघुरुद्रकः ।
लघ्वेकादशभिः प्रोक्तो महारुद्रश्चतुर्थकः ॥
पञ्चमः स्यान्महारुद्रः एकादशभिरन्तिमः ।
अतिरुद्रः समाख्यातः सर्व्वेभ्यो ह्युत्तमोत्तमः ॥ इति ॥

तत्र रुद्रो नाम शब्दरूपो यजुःशाखासु प्रसिद्धः संहिताध्याय-विशेषः शतरुद्रीयापरपर्य्यायः । स किं रुद्रसूक्तमुताभिचयनस्थं शत-रुद्रियमिति संशये रुद्रप्रतिपादकत्वाद्रुद्रशब्दाभिधेयत्वात् ... ... सूक्तयजुःसमाहाररूपयोः संशयेऽपि सन्दिग्धेषु वाक्यशेषा-दिति न्यायेन ॥ चरमेष्ठकायां चितौ हिरण्यशकलसहस्रृणाग्नेः (?) प्रोक्षणानन्तरं शतरुद्रियहोमे जुहोति धर्म्मेणोक्तः ॥ अथातः शत-रुद्रियं जुहोतीति ।

8B, रुद्राध्यायस्यैव शतरुद्रियसंज्ञा उक्तमन्त्रबाहुल्यात् ।

10A, एवं शतरुद्रियशब्दोप्युपपन्नो होमे० ।

11A, भविष्योत्तरेऽपि ।

शतरुद्रविधानन्तु यजुर्वेदे प्रतिष्ठितम् ।

... ... तर्ह्यापस्तम्बतैत्तिरीयशाखायामेवास्तु । महार्णवकारेण उक्तत्वात् तदप्यसुन्दरं० ... ... तर्हि 11B, जावालशाखायामेवास्तु ० जावालश्रुतौ किं जप्येना-मृतत्वं नो ब्रूहि शतरुद्रियकेणेति ० पञ्चदशशाखान्तः पठितत्वात् ॥ कुतः ॥ तथाच चरणव्यूहपरिशिष्टे । वाजसनेयानाम् पञ्चदश भेदा भवन्ति । जाबाला बौधायनाः काण्वा माध्यन्दिनाः शापेयास्ताय-नीयाः कपोलाः पौण्ड्रवत्सा आवटिका परमाचटिका पाराशरा वैणेया अद्धा बौधेयाश्चेति ॥ तस्माज्जावालकाण्वमाध्यन्दिनीयानां नमस्ते रुद्रमन्यव इत्यारभ्य तमेषां जम्भेदध्मः इत्येतत्पर्य्यन्तं समान-वर्णाक्षराणि समानस्वरा भवन्ति । तथा स वा अशीत्यां च स्वाहा करोति प्रथमे चानुवाकेत्यारभ्य अथैतानि यजूंषि (12A), जपति अथोत्तराणि जपतीति जपहोमपुरस्कारेणोक्तत्वात् तथा रुद्रप्रसादे

स वा अश्नीत्यां ... ... रुद्रो न रुद्रसूक्तानि इति सिद्धम् ॥

अत्र केचन सामगा भाषन्ते रुद्रो नामास्माकं रौद्रं नाम सूक्तं । etc , etc.

13B, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रप्रकाशे रुद्रोत्पत्तिः समाप्तः ।

अथ रुद्राध्यायस्य जपकाले षडङ्गन्यासपूर्व्वकं जपः कर्त्तव्यः । तान्याह याज्ञवल्क्यः । मन्त्राणामिषेत्वादीनां खं ब्रह्मान्तानां शिवसङ्कल्पो हृदयं । ६ । पुरुषसूक्तं शिरः । १६ । उत्तरनारायणी शिखा । ६ । अप्रतिरथं कवचं । आशुः शिशान इति सप्तदशर्चोऽनुवाकः । तन्मध्याद् द्वादशर्चात्मकस्याप्रतिरथसंज्ञा ।

15B, अत्र केचित् परशुरामकाशीदीक्षितरुद्रप्रसादादिभिः पद्धतिकारैस्तु प्रथमानुवाकस्य शतरुद्रियमित्यस्यार्थे पठ्यते ॥

19B, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मज दीक्षितभास्करकृते रुद्रप्रकाशे षडङ्गजपाधिकारिपुरश्चरणविधिः ॥

II.

Substance, etc , the same as above Folia, 4 (with leaf marks lost in repairing) and 34 to 70, of which those marked 64—68 are missing

37A, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मज-दीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ न्यासविधिः ॥ अथ होमदिनकृत्यम् ।

54A, इदमत्रादि रुद्रादिमहेशानपर्य्यन्तं पञ्चोपचारैः पूजनम् ॥ पूजनविधेः परिपूर्णमस्तु ॥ इदं सर्व्वं श्रुतिस्मृत्यागमपुराणविरुद्धं यैर्लिखितं तेभ्यो नमः ॥

अथ शिवशक्त्या युक्तत्वात् चतुःषष्टियोगिनीपूजनं लिख्यते ॥

57B. इति रुद्रपद्धतौ चतुःषष्टियोगिनीपूजनम् ॥ अथ ऋग्वेदिनां ॥

III.

Substance, etc , the same as above Folia, 6 (with leaf marks covered in repairing)+7—61 (of which between foll 11—16 there are two leaves without leaf marks, between foll 28 and 33, there are 5 leaves , and foll 34, 41 and 50 (?) are missing)+3 without leaf marks

27A, इति श्रीमद्रामदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ आश्वलायनानुसारेण वृद्धिश्राद्धांसप्रयोगः समाप्तः ॥

38A, इति सांखायनानुसारेण आभ्युदयिकश्राद्धविधिः समाप्तः ॥

अथ काण्वमाध्यन्दिनयोः शाखानुसारेण प्रयोगो लिख्यते ॥

55A, इति सपिण्डनादिश्राद्धं समाप्तं ॥ अथ सांकल्पिकनान्दिश्राद्धप्रयोगः ॥

IV.

Substance, etc , the same as above Folia, 13 (by counting). The leaf marks are not visible, being lost in repairing.

Two colophons in th·s fragment :—

इति श्रीमद्रामकृष्णादीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रकैलासे देहशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तकूष्माण्डगणहोमान्तविधिः ॥

इति श्रीमद्राम० मण्डपतोरणान्तपूजनबलिदानविधिः ।

V.

Substance, etc , the same as above Foll. 16 without any colophon

VI.

Substance, etc , the same as above Foll 70—79+87—95+103—106+108—111

No colophon in this batch. Leaves are marked with the letter रु.

VII.

Substance, etc , the same as above Character, comparatively modern. Foll. marked from 46—135, of which fol 50 is missing

46A, इति श्रीरामकृष्णादीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ कंकण-बन्धनान्तः समाप्तः । अथ कुण्डमण्डपप्रकारो लिख्यते ।

54A, ० संक्षेपेण कुण्डमण्डपविधिः समाप्तः । अथ आगमोक्तप्रकारेण मनसा चिन्तनमूत्रपुरीषोत्सर्गस्नानाचमनत्रिपुण्ड्रधारण-रुद्राक्षमालाधारणान्तो विधिरुच्यते । तत्रादौ मनसा चिन्तनं । अथ रुद्रजपकृत्यम् ।

84A, इति श्रीरामकृष्णादीक्षितात्मजदीक्षितभास्करेण कृतरुद्रपद्धतौ मुद्रा-विधिः समाप्तः ॥ अथ रुद्रविधानमुच्यते ॥

100A, इति रूपनारायणीये दिक्पालानां बलिदानप्रस्तावे दर्शितम् ।

135A, ० ग्रहस्थापनविधिः समाप्तः ।

VIII.

Substance, etc., the same as above. Foll marked 29, 30, 33, 38, 41, 42, 48—50, 54—68, 87 to 91, and 96 to 106, 122—124

48A, इति श्रीरामकृष्णादीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ संक्षिप्त-रुद्रपीठपूजनं समाप्तं ।

60A, ० वास्तुपूजनविधिः ॥ अथ मण्डपस्तम्भस्थितदेवतापूजनम् ।

87A, ० रुद्रप्रकाशे शैवमण्डपपूजादिकरणम् ।

96B, अत्र ग्रहवेद्यां ग्रहावाहनादिकलशस्थापनान्तं कर्म्मास्मत्कृतग्रहयज्ञ-प्रयोगपद्धत्युक्तप्रकारेण कर्त्तव्यं । अथ ग्रहस्थापनम् ।

IX.

Substance, etc. the same as above Foll marked 149—232 of which fol. 158 is missing

178A, देवताभिध्यानन्तु विश्वनाथदेवकाशीदीक्षितपरशुरामादिभिः लिखितम् । तदशुद्धं कात्यायनपारस्करदेवयाज्ञिकश्रीअनन्तशङ्करयाज्ञिकज्ञानदीपिकाकाररामवाजपेययज्ञवल्लभासम्प्रदायकर्कभाष्यवासुदेवभर्तृयज्ञप्रभृतिग्रन्थेषु न सन्ति ॥

174A, इति चतुःषष्टियोगिनीपूजा । इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रप्रकाशे संक्षिप्तरुद्रपीठपूजनम् ।

232B, इति कन्यादानप्रयोगः समाप्तः ॥

इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रकैलासे प्रसङ्गाद्दान-निर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७१७ शाके १५८२ शार्वरीसंवत्सरे वैशाखकृष्ण-त्रयोदशीभृगुवासरे ब्रह्मपुरे इदं पुस्तकं समाप्तम् ।
यदत्र सौष्ठवं किञ्चित्तद् गुरोरेव केवलं ।
यदत्रासौष्ठवं किञ्चित्तन्ममैव गुरोर्न हि ॥

In a later hand .— अनिरुद्धस्येदं पुस्तकं ॥

There are four leaves in this batch, which cannot be located.

784.

3227.

Substance, country-made paper 10×4½ inches. Folia, 2 Lines, 9, 11 on a page Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured and mouse-eaten

It relates to the restoration of Araṇis.

It begins thus :—

अरणिनाशो द्विविधः ॥ शक्तिनाशः स्वरूपनाशश्च ॥ तत्र शक्तिनाशे मन्थनासामर्थ्यं स्वरूपनाशश्च दाहदूषणादिना अनेकविधः। तत्र सूत्राद्युपहतानां उत्सर्ग एव। शक्तिनाशे तु भारद्वाजोक्तो विधिः बौधायनोक्तो वा। असमारूढेऽमावरणिनाशे तु ध्रियमाणोऽग्निः अनुगतोऽरणी अपेक्षिष्यते। तदा गत्यभावात् आधानं भविष्यति। इत्यादि।

2A. अथ प्रयोगः। अमायां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य अरण्योः जीर्णत्वे निमित्ते नूतने अरणी आहरिष्ये इति संकल्प्य। इत्यादि।

2B. अथ बौधायनसूत्रं।

अथ यद्यरणी जीर्णे स्यातां जन्तुभिर्मथनेन वा समाने नवे अन्ये अरणी आहृत्य अमावास्यायां उपोष्य श्वो भूते दर्शेनेष्ट्वा तस्मिन् जीर्णे शकलीकृत्य गार्हपत्ये प्रक्षिप्य प्रज्वाल्य दक्षिणे उत्तरारणिमादाय सव्येनाधरारणिमुपर्यग्नौ धारयन् जपति।

785.

2084 **विहारकारिका।** *Vihārakārikā of the Baudhāyana School.*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 5 Lines on a page, 11 Extent in ślokas, 70 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति बौधायनविहारकारिका समाप्ताः।

It begins :—

कथितं लक्षणं शुल्वकल्पे बौधायनीयके।
वैधे शुल्वान्तरे भाष्ये व्याख्यायां कारिकासु च।
वेद्यग्निधिष्ण्यायनाश्च दर्शयन्ते तदुच्यते।

This chapter consists of 34 verses.

Then begins :—अथ चातुर्मास्यविहारः।

This chapter consists of 28 verses.

786.

455. *The Same*

For the MS. see L. 1358

The first Colophon —

इति बौधायनदर्शपूर्णमासपशुचातुर्मास्यकारिकाः समाप्ताः ॥

It has seventy-one kārikās. Then commences अथाग्न्याधानं in prose. It ends एषा दर्शपौर्णमासिकी वेदिः ।

787.

10312. **पैतृकविहार (बौधायनीय)।** *Paitṛkavihāra.*

Substance, country-made paper. 4½×3½ inches Folia, 8. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :— इति पैतृकविहारः ।

Beginning :—

अथ बौधायनविहारलक्षणानि उच्यंते ॥ यथा ॥ आदर्शोदरवत् प्रशस्तां भूमिं वीक्ष्य तत्र प्राक्पश्चिमसद्भाराय भूमिं विहाय तत्र समानां रज्जुं दद्यात् । तत्र यथा भूमौ शङ्कुर्देयः स गार्हपत्यस्य मध्यशङ्कुः ।

On the construction and consecration of sacrificial halls sacred to the manes—as directed by Baudhāyana

788

1350. **बौधायनीयप्रयोगसारः।** *Baudhāyanīyaprayogasāra.*

By Keśva Svāmi (?).

Substance, country-made paper 10½×4 inches. Folia, 79 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2050 Character Nāgar Appearance, old Incomplete at the end

A compendium in Karikā form, of domestic rites and daily and ceremonial observances in accordance with Baudhāyana's ritual.

The manuscript is incomplete at the end, going down to a portion of the sixth or Saṃskāra Kāṇḍa; and the author's name does not appear. But a work of the same name and with a maṅgalācarana with a little variation in the 4th line, is described in I O. Catal. No. 293, p. 52. It is by Keśava Svāmī and in prose. The present work is in verse and appears to be an improvement on it by the same author, with the arrangement of the contents completely changed.

Beginning: — ॐ गणेशाय नमः ॥ निर्व्विघ्नमस्तु ॥

प्रणम्य विष्णुं विधियज्ञरूपं सरस्वतीं चापि तदीयसिद्धम् ।
त्रैविद्यवृद्धान् विदुषो गुरूंश्च ब्रह्मप्रयोगो विवरिष्यते स्म ॥
क्रियाक्रमेण गृह्याणां प्रयोग उपदिश्यते ।
ग्रन्थानां विप्रकीर्णत्वाद् व्याख्यानमतभेदतः ॥
कर्म्मणोऽवश्यकार्य्यत्वात् बहुज्ञजनसंज्ञया ।
अतः सारं समाहृत्य यथाशक्ति यतस्ततः ॥
निबध्यते प्रयोगोऽयमाचार्य्यग्रन्थसागरात् ।
आचार्य्येण यदाम्नातं तत्तात्पर्य्येण गृह्यते ॥
प्रदर्शनार्थमन्मत्ततकेषाणां (?) यथामति ।
\+ + + + + + + + + ॥

The first Kāṇḍa or Paribhāṣā Kāṇda comprises 10 sections —

(1) इति बौधायनीये प्रयोगसारे परिभाषाकाण्डे शास्त्रावतारः प्रथमोऽध्यायः; (2) इति प्रकीर्णको नाम द्वितीयोऽध्यायः; (3) इति परिभाषकविधिस्तृतीयोऽध्यायः; (4) इत्यनुकल्पविधिश्चतुर्थोऽध्यायः; (5) इति मन्त्रविधिः पञ्चमोऽध्यायः; (6) इति + + विधिः षष्ठोऽध्यायः; (7) इत्यग्निविधिः सप्तमोऽध्यायः; (8) इत्याधारविधिरष्टमोऽध्यायः; (9) इत्याग्निहोत्रिकापूर्व्विकविधिर्नवमोऽध्यायः; (10) इति प्रयोगसारे परिभाषाकाण्डे प्रायश्चित्तविधिर्दशमोऽध्यायः। समाप्तं चेदं परिभाषाकाण्डः ॥

The second Kāṇḍa or Vivāha Kāṇḍa comprises 13 sections.—

(1) इति प्रयोगसारे विवाहकाण्डे केशवरणं नाम प्रथमोऽध्याय; (2) इति गोत्रनिर्णयो द्वितीयः; (3) इति नान्दीमुखस्तृतीयः; (4) इत्युदकशान्तिविधिश्चतुर्थः; (5) इति देवयजनोदायनं पञ्चमं; (6) इति मधुपर्कविधिः षष्ठः; (7) इति पाणिग्रहणं समाप्तं, (8) इति वध्वानयनमष्टमः, (9) इत्युपसंवेशनं नवमः; (10) इति मत्स्यग्रहणम्, (11) इति वैश्वदेवविधिरेकादशः, (12) इति श्राद्धविधिर्द्वादशः; (13) इति विवाहकाण्डे प्रयोगसारे प्रायश्चित्तविधिस्त्रयोदशः समाप्तं चेदं विवाहकाण्डम्।

The third Kānda or Nitya Kānda comprises 24 sections :—

(1) इति प्रयोगसारे नित्यकाण्डे न्यायत्रयनिर्व्वचनं नाम प्रथमोऽध्यायः, (2) इति सन्ध्योपासनविधिर्द्वितीयः, (3) ब्रह्मयज्ञविधिस्तृतीयः, (4) इति पुरुषोत्तमार्च्चनविधिश्चतुर्थः, (5) इति पञ्चमहायज्ञः पञ्चमः, (6) इति संविभागविधिः षष्ठः, (7) इति भोजनविधिः (समाप्तः) सप्तमः, (8) इति पिण्डपितृयज्ञविधिरष्टमः, (9) इत्याग्रयणविधिर्नवमः; (10) इति (शूलगवदशमः) शूलगवो दशमः, (11) इति प्रत्यवरोहणविधिरेकादशः, (12) इत्यष्टकामासश्राद्धविधिः, (13) इति श्राद्धविधिस्त्रयोदशः, (14) इति उपाकर्म्मविधिश्चतुर्दशः; (15) इति आयुष्यचरुः पञ्चदशः; (16) इत्यष्टमीकल्पविधिः षोड़शः, (17) इति धूर्त्तबलिः सप्तदशः; (18) इत्युपसर्गबलिरष्टादशः, (19) इति सर्पद्यावापृथिवीबलिः एकोनविंशतिः; (20) इति यमबलिर्विंशतिः; (21) इत्याभिक्षाविधिरेकविंशतिः, (22) इतिवृषोत्सर्गः द्वाविंशतिः, (23) इत्यौपासननिष्ठाविधिस्त्रयोविंशः, (24) इति प्रयोगसारे नित्यकाण्डे नववृत्तिविधिश्चतुर्विंशोऽध्यायः। समाप्तं चेदं नित्यकाण्डं।

The fourth Kāṇda, called Naīmittika Kānda or Prayoga-Kānda, comprises 17 sections :—

(1) प्रयोगकाण्डे यन्त्राध्यायः प्रथमः; (2) इति प्रक्लतियावत्तविधिर्द्वितीयः (?), (3) इत्यघमर्षणस्तृतीयः; (4) इति कूष्माण्डविधिश्चतुर्थः (चतुर्दशः), (5) इति चान्द्रायणविधिः पञ्चमः; (6) इति पारायणविधिः षष्ठः; (7) इति प्रायश्चित्तविधिः सप्तमः (समाप्तः), (8) इति प्रायश्चित्तेष्टिरष्टमः; (9) इति वास्तुशमनं नवमः, (10) इत्यद्भुतशान्तिर्दशमः; (11) इति ग्रह-

शान्तिविधिरेकादशः (12) इति ग्रहादिशान्तिर्द्वादशः, (13) इति प्रकीर्णक-त्रयोदशः; (14) इति दत्तपुत्रग्रहविधिश्चतुर्दशः; (15) इति विष्णुप्रतिष्ठाविधिः पञ्चदशः; (16) इति पूर्त्ताबलिः षोड़शः, (17) इति प्रयोगसारे नैमित्तिक-काण्डे प्रकीर्णकं नाम सप्तदशोऽध्यायः समाप्तं चेदं नैमित्तिककाण्डम्।

The fifth Kānda called Kāmyakāṇda consists of 17 sections:—

(1) इति प्रयोगसारे काम्ये वायसबलिः प्रथमोऽध्यायः; (2) इत्युपश्रुतिविधि-कल्पो द्वितीयः; (3) इति विश्वपात्रपूजाविधिस्तृतीयः; (4) इति प्रणवकल्प-श्चतुर्थः; (5) इति व्याहृतिकल्पः पञ्चमः, (6) इति विनायकक[ल्पः] षष्ठः; (7) इति विष्णुकल्पः सप्तम; (8) इति [श्री]कल्पोऽष्टमः; (9) इति + + + कल्पो नवमः, (10) इति दुर्गाकल्पो दशमः; (11) इत्यपमन्युजपकल्प एका-दशः (?); (12) इति सरस्वतीकल्पः; (13) इत्यतिवृद्धिकल्पस्त्रयोदशः; (14) इति सहस्रभोजनविधिश्चतुर्दशः; (15) इति।प्रकीर्णकं नाम पञ्चदशः; (16) इति काम्येष्टिविधिः षोड़शः; (17) इति प्रयोगसारे काम्यकाण्डे अभिचारविधिः सप्तदशः अध्यायः। समाप्तेदं काम्यं काण्डम्।

After this there are two colophons:—

(1) इति गर्भाधानविधिर्द्वितीयः। (2) इति विष्णुबलिस्तृतीयः।

They belong to the Saṃskāra Kāṇḍa

The sixth Kāṇḍa or Saṃskāra Kāṇḍa is incomplete, breaking off abruptly in the 16th section:—

(1) इति प्रयोगसारे संस्कारकाण्डे ऋतुसंवेशनविधिः प्रथमोऽध्यायः; (2) इति गर्भाधानविधिर्द्वितीयः; (3) इति विष्णुबलिस्तृतीयः, (4) इति जातकर्म-विधिश्चतुर्थः; (5) इति नामकरणविधिः पञ्चमः; (6) इति नन्दन्होमविधिः षष्ठः; (7) इत्युपनिष्क्रमणविधिः सप्तमः (समाप्तः); (8) इति कर्णवेधोऽष्टमः; (9) इति चौलकर्मविधिर्नवमः; (10) इत्युपनयनविधिर्दशमः; (11) इति राजन्योपनयनविधिरेकादशः; (12) इति यज्ञोपवीतविधिर्द्वादशः; (13) इति + + भोजनविधिस्त्रयोदशः; (14) इति यमनियमविधिश्चतुर्दशः।

In the midst of the first section of the Saṃskāra Kāṇda the scribe has by mistake put the colophons of the second

and third sections, which are, however, not omitted in their proper places.

789.

1685. आधानबौधायनः । *Ādhāna-Baudhāyana.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches Folia, 11 Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 264. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

Colophon :—इति कूश्माण्डहोमः समाप्तः ।

Every leaf has, on the left hand upper margin, आधान बोधा. It appears to be a fragment of some manual of Baudhāyana's school, for the ceremony of the establishment of fire for one's lifelong preservation It relates to the preliminary ceremony *Kūṣmāṇḍa homa.*

It begins :—

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितपूर्व्वपापक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कूश्माण्डहोमं कुर्य्यात् । आमावास्यायां पौर्णमास्यां वोपक्रमः । तस्यायं प्रयोगक्रमः । एनोनिवर्हणार्थे कूश्माण्डैर्होष्यामीति संकल्प्य [श्म]श्रूपपक्षकेशलोमनखानि वापयित्वा स्नानाद्यनन्तरं देवतादिसंकल्पं कुर्य्यात् । पुण्याहे देवता अग्न्यादयः प्रधानदेवता सविता । चरुर्हविः आघारतन्त्रं देवयजनो लेखनाद्यग्निमुखान्तं कृत्वा भूर्भुवः (सुव-) स्वरोमित्यनुद्रुत्य तत्सवितुर्वरेण्यमित्येतया पक्वं कृत्वा स्विष्टकृतमवदायान्तःपरिधि सादयित्वाज्याहुतीरुपजुहोति । यद्देवा देवहेलनं देवासश्चकृमा वयं । आदित्यास्तस्मान्मा मुञ्चतर्त्तस्यर्त्तेन मामित स्वाहा । देवेभ्य आदित्येभ्य इदं नमः ।

790.

2120.

Substance, country-made paper 8¾×4½ inches. Folia, 19 Lines on a page, 9, 10. Extent in ślokas, 320 Character, Nāgara. Discoloured

There are three works in this manuscript.

(*a*) Kūṣmāṇḍa homa ends in ... 9A.
(*b*) Gaṇahoma ... ... 17A.

(c) and the third, Simhānuvāka, which has been put in its proper place.

(a) *Begins* :—यजुषाध्वर्यवं कार्य्यं ऋक्सामाथर्व्वभिः क्रमात् ।

तत्र बौधायनं ग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात् ॥

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूप-कूष्माण्डैर्जुहुयात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वोपक्रमः । तस्यायं प्रयोगक्रमः । एनोनिवर्हणार्थं कूष्माण्डैर्होष्यामि इति संकल्प्य श्मश्रुपक्षकेशलोमनखानि वापयित्वा स्नानानन्तरं देवतादिसंकल्पं कुर्य्यात् पुण्याहे देवता अग्न्यादयः प्रधानदेवता सविता, etc.

See above.

(b) *Begins* :—

पापापनोदनकामः पूर्व्वाह्णे गृह्याग्निं प्रतिष्ठाप्य प्राणाना-यम्य समस्तपापक्षयार्थमशेषकर्म्मानुष्ठानयोग्यतासिद्ध्यर्थञ्च गणहोमं करिष्ये । तत्र सविता देवता चरुर्हविः । आघारं तन्त्रं इत्यादिकं संकल्प्य अग्निमुखान्ते व्याहृतीः पुरोनूच्य सावित्र्या पक्वं कृत्वा विशिष्ट-चरौ प्रभूतमाज्यमानीय मेक्षणेन उपघातं जुहोति । अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

791.

5793 B. गणहोमविधिः (बौधायनीयः) । *Gaṇahomavidhi.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 10 Lines, 9 on a page Extent, 180 ślokas Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete

Beginning :—

अथ कर्म्माङ्गभूतो गणहोमप्रयोगः ।

पापापनोदकामः पूर्व्वाह्णे गृह्याग्निं प्रतिष्ठाप्य प्राणानायम्य समस्त-पापक्षयार्थं अशेषकर्म्मानुष्ठानयोग्यतासिद्ध्यर्थञ्च गणहोमं करिष्ये ।

तत्र सविता देवता चरुर्हविः । आघारान्तं तन्त्रमित्यादि सङ्कल्प्य । तत्र अन्वाधाने विशेषः ।

See above.

End :—

कर्म्मान्ते सर्पिषा पायसेन ब्राह्मणान् भोजयित्वा तेभ्यो गोहिर-
ण्यादि दत्त्वा पूतः सर्व्वकर्म्मार्हो भवति। दशपूर्व्वान् दशावरान्
आत्मानं च पुनातीत्याह भगवान् बौधायनः।

Colophon :—

इति श्रीगणहोमः सम्पूर्णः।

By a later hand :—

इदं पुस्तकं मन्योपकनामवैजनाथेन लेखितं।

792

8206. **षोड़शसंस्कारपद्धतिः।** *Ṣoḍaśasaṃskārapadhati.*

By Ānandarāma, disciple of Acala Dīkṣhita.

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches. Folia, 42. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350 Character, Nāgara Date, Samvat 1839 Appearance, discoloured Complete.

Colophon :—

समाप्तं चतुर्थीकर्म्म। इति श्रीमन्महायाज्ञिक-श्रीदी(द)क्षित-
आनन्दरामकृता षोड़शसंस्कारपद्धतिः समाप्ता।
श्रीगिरिजापतिः प्रीयातु।

There are seven lines more, containing, apparently, the scribe's note on the topics of saṃskāra after which we have the post colophon statement :—

मिति माघ सुधि पञ्चमी बृहस्पतिवार संवत् १८३९ लिखतं काशीमध्ये
गङ्गासमीपे॥ शुभं भवतु॥ कल्याणमस्तु॥ विश्वेश्वराय नमः। यादृशं पुस्तकं
etc., etc.

The maṅgalācarana and the object of the work :—

काश्यपादीन् मुनीन् नत्वा गुरूंश्चाचलदीक्षितान्।
सर्व्वेषामुपकाराय कुर्व्वे संस्कारपद्धतिम्॥

तत्र संस्कारक्रमः ।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं ततः ।
जातकर्माभिधानञ्च निष्क्रमः प्राशनं क्रमात् ॥
चूडोपनयनं वेदव्रतानाञ्च चतुष्टयम् ।
गोदानं मेखलोन्मोको विवाहः षोड़शः क्रमात् ॥

तत्र गर्भाधानमुच्यते ।

It is, apparently, a *paddhati* for the Baudhāyanins and quotes Kārikā, most likely Gopāla-Kārikā.

793.
7918.

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 32 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 960 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old, discoloured and mouse-eaten on the right-hand side

An exposition of some Śrauta and Gṛhya ceremonial in accordance with the rules of Baudhāyana in Kārika form.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ प्रकृतयस्तासु दर्व्विहोमेषु सर्व्वशः ।
आघारवत्विष्टवत् सुपचेचरुमिति स्थितिः ॥
तासां प्रयोग आदौ तु स्नात्वागत्याहृताम्बरः ।
आत्मानं दर्भपुंजीलैः पावयेत् सप्तकैस्त्रिभिः ॥
मुखं नाभिञ्च गुल्फं च प्रोक्ष्य तानि क्षिपेदुदक् ।
ऋत्विक् चेत् पावयित्वा स्वं स्वामिनं पावयेत्ततः ॥
कृत्वोत्तरीयं वासो वाप्यजिनं सूत्रमेव वा ।
त्रिराचामेत् त्रिभिर्मन्त्रैरापोहिष्ठादयश्च ते ॥

6A, [इत्याघा]रप्रकृतिविधिरष्टमोऽध्यायः ।

अथापरः समिध्याग्निं पर्य्युक्ष्यास्तीर्य्य दर्भकैः ।
आज्यस्थालीं स्रुवं चैव स्रुचं च समिधं तथा ।

6B, इत्यापूर्व्विकविधिः समाप्तः ।

This portion of the work is tacked on to our Catal. No. 734.

13A, इत्याह भगवान् बौधायनः ।

अथाग्निमूर्त्तिं वक्ष्यामि सर्व्वाभीष्टप्रदायकं ।

एकदेहं द्विशिरसं जटामुकुटमण्डितम् ॥

13B, अथाब्दिकस्य श्राद्धस्य प्रयोगो वक्ष्यतेऽधुना ॥

18A, एकोद्दिष्टप्रयोगोऽथ सविशेषं निगद्यते ॥

20A, एवं कल्पविधानोक्ता कारिका चानुपूर्व्वतः ।

एकोद्दिष्टक्रियामुक्ता सम्पूर्णा च विशेषतः ॥

Here end the Kārikas, the rest of the leaves, containing some of the Baudhāyana Sūttras

अथाष्टकाहोमस्तैषे मासि अपरपक्षस्याष्टम्यां क्रियेतैवं माघे एवं फाल्गुने ।
etc., etc.

22B, इत्यष्टकाहोमो व्याख्यात इतीमाः सप्तपाकयज्ञसंस्था व्याख्याताः अथ वै भवति श्रद्धा वा आपः etc.

24A, एवमेव त्रिरात्रं पञ्चरात्रं सप्तरात्रं नवरात्रमेकादशरात्रं पुनर्म्मृत्युं जयतीति ह स्माह बोधायनः ।

अथातः प्रतिसरबन्धं व्याख्यास्यामः यस्मिन् नान्दीमुखं कुर्य्यात् तस्यां रात्रि-प्रदोषान्ते प्रतिसरमारभेत ।

24B, इत्याह भगवान् बौधायनः ।

अथातो ब्रह्मकूर्चविधिं व्याख्यास्यामः ।

25B, अभक्ष्यभक्षणे चैव मलमस्थिगतं पापं ।

ब्रह्मकूर्चोऽभिवहेदित्याह भगवान् बौधायनः ।

अथ बलिहरणं ।

28B, बलिहरणं व्याख्यातं । अथ प्रत्यवरोहणं ।

29A, प्रत्यवरोहणं व्याख्यातं । अथाग्नावनुगते प्रायश्चित्तं ।

30A, इत्यग्नीनाहरेत् पुनः । अथ यद्यग्निः षण्मासादादूर्द्ध्वं उच्छिन्नः स्यात् तदा च पूर्व्वोक्तपुनःसन्धानानन्तरं षण्मासादूर्द्ध्वं विच्छिन्नस्यौपासनस्य प्रायश्चित्तहोमं करिष्ये ।

31A, अथ वृषोत्सर्गः ।

कार्त्तिक्या पौर्णमास्यां वैशाख्यां रेवत्यां वा आश्वयुज्यां वा गवांमध्ये

31B, अश्वमेधफलमवाप्नोतीत्याह भगवान् बौधायनः ।

अथातो मृत्तिकास्नानविधिं व्याख्यास्यामः ।

End ·—ध्यात्वा नारायणं प्रपद्यत इत्याह भगवान् बौधायनः ॥

794.

2271.

Substance, country-made paper 11⅓×5 inches Folia, 4 Lines, 9 on a page Extent in Slokas, 100 Character, Nāgara Appearance, fresh

It contains four works.

(I) बौधायनमहर्ष्युक्तवृषोत्सर्गविधिः ।

It begins —

कार्त्तिक्यां पौर्णमास्यां आश्वयुज्यां माघ्यां वा ।

It ends ·—

लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे च पाण्डुरः ।

श्वेतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो वृष[भः]स्मृतः ॥

इत्याह भगवान् बौधायनः ।

(II) A prayoga to the above

It begins ·—

यद्यपि बौधायनोक्तवृषोत्सर्गप्रयोगा बहवः सन्ति तथापि साद्यन्ततत्सूत्रपुस्तकदर्शनेन वृषोत्सर्गविधिप्रतिपादकसूत्रविरुद्धाः प्रतिभान्ति । अतोऽयं ममोद्योगः । अथ संक्षिप्तमूलसूत्रानुसारिणी सरणिः प्रदर्श्यते । देशकालसंकीर्त्तनान्ते मम दुष्कृतापराधेन तिर्यक्योनिप्राप्तानां जात्यन्तरे वर्त्तमानानां मत्तः पूर्वेषां दशपुरुषाणां परेषां दशपुरुषाणां च एकविंशस्य आत्मनः पावनद्वारा पुनरावृत्तिराहित्यार्थं बौधायनोक्तसूत्रविधिना वृषोत्सर्गं करिष्ये ।

(III) मोदकसहस्रहोमप्रयोगः ।

Begins :—

सुमुखश्चेत्यादि० थें मम अभीष्टफलसिद्धिपरिपन्थिदुरितक्षय-वाञ्छितफलप्राप्तिद्वारा श्रीवरदमूर्त्तिगजाननप्रीत्यर्थं गणपत्यथर्व्वशिरोविहितमोदकसहस्रहोमं करिष्ये ।

(IV) गोप्रतप्रयोगः ।

अथ गोप्रतप्रयोगो लिख्यते । यजमान आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुकपर्व्वनिमित्तं रजतमानेन प्रतिव्यक्ति पुराणत्रयपरिमित रजत (जज) प्रत्याम्नायद्वारा षट्कार्षापणपरिमितरजतप्रत्याम्नायभूतत्रयेण दश-कार्षापणपरिमितरजतप्रत्याम्नायभूतधेन्वा च सहितं प्रतिगु एकमाषपरिमितरजत-निष्क्रयात्मकालङ्कारयुतं तथा एकमाषपरिमितरजतनिष्क्रयात्मकदक्षिणायुतं च गोप्रतदानाख्यं कर्म्म करिष्ये ।

795.

2082. जातेष्टिप्रयोगः । *Jāteṣṭiprayoga*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches Folia 3. Lines on a page, 10, 11 Extent in ślokas, 45 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

Colophon .—

जातेष्टिः समाप्तः ।

Post colophon ·—

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं ।

The work begins :—

अथ जातेष्टिः ।

पूर्व्वेद्युः नान्दीश्राद्धं रात्रावुदकशान्तिं प्रतिसरबन्धं च कृत्वा परेद्युः पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणपुण्याहवाचनानि कुर्य्यात् ।

बौधायनश्चेत् अन्वारम्भणीयं कुर्यात् पुत्रे जाते जातकर्म्मानुष्ठानात् पूर्व्वं स्मृतिप्रसिद्धाशौचेऽतिक्रान्ते वा वैश्वानरं द्वादश-कपालं निर्वपेत् ।

2B, इति बौधायनोक्तजातेष्टिः ।

796.

522. बौधायनोक्ता ऋतुशान्तिः (संस्कारनिर्णयान्तर्गता)

Baudhāyanoktā Ṛtuśānti—Being an extract from Saṃskāranirṇaya

For the manuscript see L. 1299.

797.

3209.

Substance, country-made paper 8⅓×3⅓ inches. Folia 3 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured

The manuscript contains 12 *kārikas* on the construction of a hall for soma sacrifices, (2) and rules for the entertainment of a thousand Brāhmaṇas.

(1) The first is called Saumīyavihārakārikā It begins :—

महावेद्यामुत्तरवेद्यां च क्रियमाणायां ब्रह्मा दक्षिणत आस्ते प्राग्वंशस्य मध्यमात् ललाटिकाच्चीन् प्राचः प्रक्रमान् प्रक्रम्य शंकुं निहन्ति ।

Then begins the Kārikā :—

मीयते सौमिकी वेदिः प्रक्रमैर्द्विदशाङ्गुलैः ।
आदौ त्रिषु नवह्येकचन्द्राग्निशरभूद्विषु ॥
एकैकद्विशरैकेषु शंकवो दश पञ्च च ।
षट्त्रिंशिकामानरज्जुस्तस्यां ह्यष्टेषु लक्षणम् ॥

The Kārikās are based on the precepts of Baudhāyana.

1B. अन्तिमे द्वादशखंसौ चात्वालोऽस्यादुदक्क्रमे ।
शम्याः सर्व्वंच चात्वाल इति बौधायनोऽब्रवीत् ॥

2A. *Colophon* .—

इति सौमिकविहारकारिका समाप्ताः ॥

Then follows Sahasrabhojanavidhi.

अथातः सहस्रभोजनविधिं व्याख्यास्यामः। यजमानः कृतनित्यक्रियो दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सहस्रब्राह्मणभोजनेन सहस्रात्मानमीश्वरं सम्पूजयिष्यन् स्वस्तिपुण्याहवाचनं गौर्यादिषोडशमातृकापूजनं ब्राह्म्यादिसप्तमातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं च करिष्ये।

798.

3237. **सहस्रभोजनविधिः।** *Sahasrabhojanavidhi*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folium 1 Lines, 11+11 Extent in ślokas, 30 Character Nāgara Date Samvat 1904 Appearance, discoloured Complete

It begins :—

अथातः सहस्रभोजनविधिं व्याख्यास्यामः।
यजमानः कृतनित्यक्रियो दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सहस्रब्राह्मणभोजनेन सहस्रात्मानमीश्वरं संपूजयिष्यन् स्वस्ति पुण्याहवाचनं गौर्यादिषोडशमातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं करिष्ये।

Colophon :—

इति सहस्रभोजनविधिः।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं पटवर्द्धनोपनामकरामकृष्णभट्टेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

संवत् १९०४। चैत्रशुद्ध १३ त्रयोदश्यां इन्दुवासरे समाप्तम्।

799.

2230 **बौधायनसूत्रानुसारी सहस्रभोजनप्रयोगः।**

Sahasrabhojanaprayoga according to Baudhāyana.

By Vāvulalla.

Substance, country-made paper 11¼×5¾ inches Folium, 1 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the beginning of the eighteenth century Appearance, old, worn out and pasted Complete

It begins :—

अथ बौधायनसूत्रानुसारी सहस्रभोजनप्रयोगः। तत्रकालः। कर्क्कमकरमेषतुलासंक्रान्तौ जन्मर्क्षे ग्रहग्रस्तेते व्याधिग्रस्ते प्रजा-पश्वादिकामोऽन्यकामो वा विप्राज्ञां लब्ध्वा इष्टदेवतागुर्व्वादीन् नत्वा देशकालादि संकीर्त्त्य सर्व्वकामावाप्तिमहापापनिर्म्मुक्ति-पूर्व्वक-षष्ठिवर्षसहस्रावच्छिन्नकालावधिक-विष्णुलोकमहितत्वकामो ग्रहपीडानिर्म्मुक्तिकामो वा व्याधिनिर्म्मुक्तिकामो वा प्रजाकामो वा पशुकामो वा विपदयशमसंपत्प्राप्तिकामो वा अथवा सहस्रात्मविष्णु-प्रीतिकामो यथाकालं यथोपपन्नेनान्नेन सहस्रं ब्राह्मणान् भोजयिष्ये तदङ्ग-स्वस्तिवाचन-मातृकापूजन-नान्दीश्राद्धानि करिष्ये आदौ गण-पतिपूजनं करिष्ये इति संकल्प्य नान्दीश्राद्धान्तं कल्पोक्तविधिना कृत्वा सदन्नेन सहस्रं विप्रान् वेदपारगानेव भोजयेत् न तु वेद-रहितान्।

The authorship and basis of the work.

दृष्ट्वा बौधायनसूत्रं विचार्य्य च तदर्थतः।
बाबुलक्ष्मेन रचितः प्रयोगः शम्भुतुष्टये॥

Col :—इति दानदिनकरोद्योतस्थबौधायनसूत्रानुसारी सहस्रभोजन-प्रयोगः।

After the Colophon :—

अथ अयुतब्राह्मणभोजनसहस्रब्राह्मणभोजनप्रायश्चित्तमाह देवलः ... ... इति हेमाद्रि ॰ अयुतब्राह्मणभोजन-सहस्रब्राह्मणभोजनं समाप्तम्।

800.

1887 **उदकशान्तिः प्रतिसरबन्धश्च।** *Udakaśānti and Pratisarabandha.*

Substance, country-made paper 9×4½ inches Folia, 7 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 90 Character Nāgara Appearance, old, pasted with transparent paper Complete

It begins :—

अथ उदकशान्तिबोधसूत्रम् । अथ वै भवति श्रद्धा वा आपः श्रद्धा मेवारभ्येति यज्ञो वा आपो यज्ञमेवारभ्येति व्रजो वा आपः व्रजमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहृत्येति आपो वै रक्षोघ्नी रक्षसामपहत्य इत्यापो वै देवानां प्रियं धाम इत्यमृतं वा आपः तस्मादद्भिरस्यान्त-मभिषिञ्चति इत्यापो वै सर्व्वा देवता एवारभ्येत्यापो वै शान्ताः शान्ताभिरेव अस्य शुचं शमयतीति ब्राह्मणम् । तस्मात् पवित्रेण शान्त्युदकं करोति ।

Leaf 3A.—एवमेकरात्रं त्रिरात्रं पञ्चरात्रं सप्तरात्रं नवरात्रं एकादशरात्रं इत्यपमृत्युं जयति इत्याह भगवान् बौधायनः । दशकः ॥

Leaf 3A.—अथ प्रतिसरबन्धः बौधा[य]नसूत्रं व्याख्यास्यामो × स्मिन् दिने नान्दीमुखं कुर्य्यात् ।

It ends :—

यजमानः पूर्व्वादिक्रमेण ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दद्यात् ॥

प्रतिस[र]बन्धः समाप्तः ।

इत्युदकशान्तिः समाप्तः ।

Bik. 487 contains an Udakaśāntiprayoga without the Pratisarabandha. Burnell in 144*a* attributes an Udakaśānti with Pratisarabandhaprayoga to Śaunaka The present work, however, belongs to Baudhāyana's school.

801.

1059. सर्पसंस्कारविधिः । *Sarpasaṃskāravidhi.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4 Lines, 20 on a page Extent in ślokas, 150 Character, Nāgara Appearance, old Complete

An anonymous manual for the performance of an expiatory rite called Sarpasaṁskāra according to Baudhāyana. By this expiatory rite one escapes from the sin incurred by

killing snakes, and from the danger of snake-bite This rite is said also to be a great cure for leprosy.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

बौधायनानुसारेण सर्पसंस्कार उच्यते ।

प्रयोगः— इह जन्मनि जन्मान्तरे वा सर्पबधे विप्रैः पौर्णमास्या-ममावास्यायां पञ्चम्यामश्लेषान्वितायां अन्यतमस्यां वा तिथौ सर्प-संस्कारः कार्य्यः ॥

It ends :—

ततो येन देवता इत्यभिषेकं कृत्वा विप्राशिषोऽङ्गीकृत्य गम्यता-मिति ब्राह्मणान् विसर्जयेत् ॥ स्वजनैः सह भुञ्जीत ।

एवं कृते नागपीड़ानिवृत्तिर्जायते ध्रुवम् ।

सर्पहिंसाकृतात् पापान्मुच्यते नात्र संशयः ॥

कुष्ठव्याधिविनिर्मुक्तः(क्तेः ?) सर्व्वदा भेषजं त्विदम् ।

आयुरारोग्यमैश्वर्य्यं सर्व्वान् कामानवाप्नुयात् ॥

Col. :—इति बौधायनोक्तप्रकारेण सर्पसंस्कारविधिः ॥

Post Col. :—इदं पुस्तकं कमलाकरदीक्षितस्य । श्रीरामो जयति ।

802.

2878. **सर्पसंस्कारविधिः ।** *Sarpasaṃskāravidhi*

By Raghunātha Vājapeyī.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 2 to 5 Lines, 13, 12 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara Date, Śaka 16[0]5 Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete

Colophon :—

इति बौधायनोक्तरीत्या सर्पसंस्कारविधिर्वाजपेयिरघुनाथेन कृतः ।

Post Col. :—

लिखितं इदं काश्यां जनार्द्दनेन श्रीहरितुष्ट्यै आत्मतुष्ट्यै च ।

शके १६[०]५ वैशाखपौर्णमास्यामिदम् ।

It begins :—

बौधायनानुसारेण सर्पसंस्कारविधिरुच्यते । सर्पसंस्कारकर्ता सभ्यानुपवेश्य निष्काणां त्रयं द्वयमेकं वा निष्कं पर्षद्दक्षिणात्वेन दत्वा पर्षदं प्रदक्षिणीकृत्य स्वपापं ज्ञापयित्वा तन्निष्कृतिं पर्षदं प्रार्थयेत् ।

The Saṃkalpa runs —

मया मदीयपुत्रकलत्रमात्रादिभिरिह जन्मनि प्रागतीतसप्तजन्मसु बाल्य-यौवनवार्द्धक्यान्यतरावस्थासु ज्ञानतो ऽज्ञानतो वा रात्रावहनि सन्ध्ययोर्वा यः कृतः सर्पबधस्तज्जनितपापसमूलोन्मूलनद्वारा तत्प्रयुक्तकुष्ठदद्रुकण्डूतिपामानेत्ररोगकर्णरोग-विस्फोटगण्डमालालूताद्यहरहरनुभूयमानाचिकित्स्यनानाविधव्याधि + + + + + आयुष्मत्पुत्रादिसन्ततिप्राप्तिजातापत्यविनाशदारिद्र्यादिक्लेशनिवृत्तये सर्पस्य पुण्यलोकावाप्तये संदंशानां जलचरस्थलचरान्तरीक्षचरसर्पबाधानिवृत्तये समस्त-सर्पाधिनाथश्रीमदनन्तप्रीतये यथाशक्ति यथाज्ञानं यथासम्भृतद्रव्यैः बौधायनशौन-काद्यन्यतममुनिप्रोक्तप्रकारेण सर्पसंस्कारं करिष्ये इति ।

803.

6291

Substance, country-made paper 11×4¼ inches Folia, 2 Lines, 10, 12 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh

These two leaves contain explanations of some mantras in the Brāhmaṇa's daily prayer, giving rules about it, and also directions for Pāhi-trayodaśa Homa, to be performed by way of penance for the omission of the sacramental rites which follow that of Cūḍākaraṇa It is called Pāhi-Trayodaśa Homa—*Pāhi* being repeated in almost every mantra and Trayodaśa (13) being the number of the homas.

804.

491. **विनायकशान्तिः ।** *Vināyaka Śānti.*

For the present manuscript see L. 1323.

It follows the rules of Baudhāyana

Post Col :—इदं पुस्तकं वेदाध्यायौत्युपनामकलक्ष्मणभट्टस्य लिखितं तेनैव शके १७२३ दुर्म्मतिनामसंवत्सरे ज्येष्ठाधिकज्ञशुक्लप्रतिपत् ।

805.

2266. **विनायकशान्तिः ।** *Vināyaka Śānti.*

Substance, country-made paper. 11½×5 inches Folia, 2 Lines on a page, 9 Extent in slokas, 56 Character, Nāgara Fresh Prose

The first page and a half are taken up by the section of बौधायनकल्पसूत्र on the subject. This section begins as L 1323 The second part begins in 1 B

खगृह्ये स्वल्पमप्युक्तं कर्म्मफलप्रदं तदनुक्तौ तु बह्वृचे बौधायनोक्तमादरेण ग्राह्यमिति शास्त्रदर्शनात् महानिबन्धेषु उक्तोऽपि विनायकशान्तिप्रयोगोऽनादृतः । यद्यपि वृद्धौ फलभूयस्त्वमिति न्यायेन महानिबन्धिभिः लिखितत्वेन च ग्राह्यत्वेन प्राप्तस्तथापि स्मृतिपुराणमूलकः स इति तमुपेक्ष्य प्रयोगः प्रदर्श्यते, etc.

806.

1883 **महादेवपरिचर्य्याप्रयोगः ।** *Mahādevaparicaryā-prayoga*

By Sureśvara Svāmī, the disciple of Raghurāmatīrtha.

For the manuscript and the work see L. 4121.

Substance, foolscap paper and not country-made, as stated in L

807.

2137 **बौधायनोक्त पार्थिवलिङ्गपूजनम् ।** *Pārthivaliṅga-pūjana, as directed in Baudhāyana*

Substance, country-made paper 8×3½ inches Folia, 9 Lines, 8 on page Extent in ślokas, 130 Character, Nāgara of the latter part of the seventeenth century Appearance, discoloured Complete

It begins :—

अथ बौधायनोक्तलिङ्गपूजनम् ॥

कर्त्ताचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्त्यामुककामनया एतावत्संख्याकपार्थिवपूजां करिष्ये इति संकल्प्य ।

In leaf 1A :—

अथ न्यासः ।

2 A :—

अथ ध्यानम् ।

Leaf 7A :—

इति वैदिकप्रकारः,

अथ पार्थिवेश्वरचिन्तामणिकल्पः । अस्य पार्थिवेश्वरचिन्तामणिमन्त्रस्य निग्रहानुग्रहकर्त्ता ब्रह्मा ऋषिः कामदुघा गायत्रीच्छन्दः वरदश्च पार्थिवेश्वरचिन्तामणिर्देवता क्लां बीजं । क्लीं शक्तिः नमः कीलकं । मम सकलकामनासिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ।

Leaf 8A.—Colophon :—

इति बौधायनोक्तपार्थिवलिङ्गपूजाविधिः ।

In the same leaf :—

अथ पौराणोक्तपार्थिवलिङ्गपूजाविधिः ।

This ends abruptly with the well-known Dhyāna of Śiva

It is therefore a manual for the worship of Pārthiva Liṅga in accordance with the rules of Baudhāyana It contains also the Pauranic method of worship The work is anonymous.

808.

2229. शतादिभोजनविधिः । *Śatādibhojanavidhi.*

From Dāna Dinakaroddyota

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 2. Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 54 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, pasted and discoloured Complete

Topics .—अथ अन्नदानम् 1A; अथ शतभोजनविधिः 1B; अथ सहस्र-भोजनम् 1B; अथायुतभोजनम् 2B; अथ लक्षभोजनम् 2B,

Col :—इति शतादिभोजनविधिः ।

It gives the whole of the Baudhāyana Sūttras on the entertainment of a thousand Brāhmaṇas.

It follows Madanaratna, Visnudharma, Bhagavatīpurāṇa and Brahmavaivartapurāṇa and Ksemapurāṇa.

In a different hand at the end of the MS. —

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षितभागवतस्य ।

809.

2275. **बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।** *Baudhāyanokta-liṅgapratiṣṭhāvidhi.*

Substance, country-made paper 11½×5 inches Folia 4 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 100 Character Nāgara Appearance, fresh Complete

Begins:—अथ प्रतिष्ठाविधिः ।

अथ बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः । सुमुखश्चेत्यादि अस्यां मूर्त्तौ देवस्य सान्निध्यतासिद्ध्यर्थं दीर्घायुर्लक्ष्मीसर्व्वकामसमृद्ध्यक्षय्यसुखकामो लिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये । इति संकल्प्य गणेशपूजनं पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नान्दिश्राद्धमाचार्य्यादिकऋत्विग्वरणं च करिष्ये तानि कृत्वा ऋत्विजः पूजयेत् ॥

It ends:—ततो नामकरणान्तं नाम्ना देवस्य उत्तरपूजां कृत्वा आचार्य्याय गां दत्त्वा ब्रह्मणे वृषभं सदस्याय अश्वमृत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्त्वा पूर्णतां वाचयेत् । अग्निं विसृजेत् ।

Col. :—इति बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।

Then 8 lines more on the *Maṇḍaladevatās*.

810.

2697. **लिङ्गस्थापनविधिः । (बौधायनोक्तः)** *Liṅga-sthāpanavidhi.*

Substance, foolscap paper 6×3 inches Folia, 28 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 275 Character, Nāgara Nineteenth century handwriting Appearance, discoloured Complete

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीगणेशपदद्वन्द्वं भजामि भवतारकम् ।
सिद्धिबुद्धिसमायुक्तं तं नमामि विनायकम् ॥
किरातकायस्थवणिग्जनानां तथैव सन्न्यासिजटाधराणां ।
शिवस्तुत्या महिम्नेन स्थापनं पूजनं तथा । (?)
जप-प्रदक्षिणा-होम-स्तुतिश्चैव यथाक्रमम् ॥

तत्र स्थापने क्रमः ।

तत्र पूर्व्वेद्युः कृतनित्यक्रियः देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नो अमुकवर्म्मा वा शर्म्माहं सर्व्वपापक्षयार्थं दिर्घायुषि पुन (?) पुत्र-पौत्राद्यवच्छिन्नसन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मिः (?) किर्त्तिलाभशत्रुपराजय-सर्व्वपापनिरसनशिवलोकावाप्तिसकलसुखधर्म्मार्थकाममोक्षप्राप्ति-द्वारा श्रीसदाशिवप्रीत्यर्थं अचललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये। तत्र गण-पतिगौरिपूजनपुण्याहवाचनादिनान्दिश्राद्धान्तं अहं करिष्ये।

Col. :—इति बौधायनोक्तशिवलिङ्गस्थापनविधिः ।

Post Col. :—श्रीसांवशिवार्पणमस्तु । संख्या २७५ ।

811.

6305 **लिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।** *Liṅgapratisthāvidhi.*

As directed by Baudhāyana.

Substance, country-made paper 11×6 inches Folia, 13 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 260 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon ·—इति बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ।

Beginning :—ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र यथाशक्ति प्रायश्चित्तं कृत्वा कर्त्ता पूर्व्वेद्युः कृतनित्यक्रियो देशकालौ संकीर्त्य— अमुकगौत्रोत्पन्नः अमुकराशिरमुकशर्म्माहं मम दीर्घायुरारोग्यपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मीकी-र्त्तिलाभशत्रुपराजयसर्व्वपापनिरसनपूर्व्वकसकलसुखधर्म्मार्थकाम-मोक्षप्राप्तिकामः श्रीसदाशिवप्रीतये सनवग्रहमखां सवास्तुशान्ति-पूर्व्वकां अचललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये ।

It ends :—

आचार्य्याय गां ब्रह्मणे वृषभं सदस्यायाश्वं ऋत्विग्भ्यो यथाशक्ति दक्षिणां दत्त्वा संपूर्णतां वाचयेत् । तत आचार्य्यो नक्षत्रदेवता अग्निं च विसर्जयेत् ।

812.

5989. कलशरुद्रविधिः । *Kalaśa Rudravidhi*

Substance, country-made paper 7 × 4 inches Folia, 6 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas 90 Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः ।

शतानन्द उवाच ।

महारुद्रप्रसङ्गेन कलशाख्यो निरूपित' ।
तस्य कर्त्तव्यतां ब्रूहि कृपया प्रमथाधिप ॥

नन्दिकेश्वर उवाच ।

दुर्व्वाससस्तु संवादे बौधायनमहर्षिणा ।
प्रोक्तः स हि समासेन कथयामि तवानघ ॥
मण्डपाचार्य्यकर्त्तृणां ऋत्विजां लक्षणं पुनः ।
महारुद्रप्रसङ्गेन वक्ष्ये विस्तरतो द्विज ॥
इदानीं मूर्त्तिमानञ्च संख्याकलशजापिनाम् ।
कथयिष्यामि महाप्राज्ञ सावधानतया शृणु ॥
उत्तमा पलसंख्याका सौवर्णी प्रतिमास्त्विह (?) ।
फलं सुवर्णाश्चत्वारः पञ्च वापि प्रकीर्त्तितम् ॥ (?)
चतुर्निष्कः सुवर्णः स्यात् चतुर्म्माषस्तु निष्ककः ।
माषैः षोडशभिर्मध्यं अधमञ्च तदर्द्धकम् ॥
उत्तमं मध्यमं हीनं त्रिविधं मानमुच्यते ।
वित्तमानेन कर्त्तव्यं सर्व्वं भवति चाक्षयम् ॥
... ... ।

सौवर्णान् राजतांस्ताम्रान् कलशान् कारयेच्छुभान् ।
अशक्तश्च तथा कुर्य्यात् मृण्मयान् कलशान् शुभान् ॥
औदुम्बरीण्यासनानि तथा कलससंख्यया ।
कलसं प्रतिवस्त्राणां युग्मसंख्यां प्रकल्पयेत् ॥
अशक्तौ वंशपात्राणा आसने स्थापयेदिमाः ।
शिवरूपमनुस्मृत्य कार्य्यस्तत्र स्वशक्तितः ॥

2B. धुरन्धरो महानन्वान् धर्म्मोऽयं वृषभाकृतिः ।
स्वपापं हन्तु मे देवो ब्रह्मणा प्रतिपादितः ॥
यद्वा तन्मूलसंख्यातो द्रव्यं वा तन्नवित्तमः ।
हिरण्यगर्भमन्त्रेण ऋत्विग्भ्यः प्रतिपादयेत् ॥

There are altogether 89 verses in the ānustup metre. The Kalasa Rudra is a *vrata*, or a voluntary vow meant to propitiate Rudra, the golden jars representing the God.

Colophon :—इति श्रीकलसरुद्रविधिः ।

813

5992 **नमस्कारद्वारा रुद्रानुष्ठानप्रयोगः ।** *Namaskāradvārā Rudrānuṣṭhānaprayoga*

By Kāla Nāgoji Sarman.

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 10 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Complete

This is a part of a work on the ritual of Rudra.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

सप्रपञ्चं निरूप्याथ रुद्रं नागोजीशर्म्मणा ।
नमस्कारविधेस्तेन प्रयोगः प्रवितन्यते ॥

Then it goes on :—

अथैतच्छतरुद्रीयापरपर्य्यायस्य रुद्रप्रश्नस्य जपादिष्विव नमस्कार-
प्रयोगत्वमस्ति न वेति सन्देहे महार्णवादिप्राचीननिबन्धेषु अदर्शनात्
नेति पूर्व्वपक्षीकृत्य ।

नमस्कुर्व्वन्ति ये शम्भुं रुद्राध्यायनमःपदैः ।
निःश्रेयसश्रियो नूनं भाजनं सम्भवन्ति ते ॥
यावन्नमःपदैर्भक्त्या रुद्राध्यायस्य चान्वहम् ।
प्रणमेत् प्रणमेत् तं वै यो निजायो (?) निजं जगत् ॥

Colophon :—

इति श्रीकालोपनामककनागोजीशर्म्मणा विरचितो नमस्कारद्वारा रुद्रानुष्ठानप्रयोगः ॥

814.

2145. **वटोद्यापनविधिः** *Vaṭodyāpanavidhi of Baudhāyana's School.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Leaves, 18 Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 300 Character, Nāgara. Date, Śaka 1699 Appearance, fresh. Complete.

Col :—इति बौधायनोक्तवटोद्यापनविधिः ।

Post Col :—शके १६९९ हेमविलम्बिनामसंवत्सरे कार्त्तिकशुद्धचतुर्थ्यां २१ भौमवासरे तद्दिनी इदं पुस्तकं लिखितं स्वार्थं परार्थम् ।
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

It is a priest's manual for the final ceremony in the eighth, tenth or twelfth year after the planting of Vaṭa tree.

It begins :—वटोद्यापनलिख्यते । तत्र काल मच्छशौनक (?) ।
स्थापनादष्टमे वर्षे दशमे द्वादशेऽपि वा ।
ततः कालत्रये शस्ते कुर्यादुद्यापनक्रियाम् ॥
अथोत्तरायणे श्रेष्ठे गुरुशुक्रास्तवाल्यवार्द्धक्यरहिते कार्य्यम् ।
माघफाल्गुनयोः कुर्यात् चैत्रवैशाखयोरपि ।
न कुर्याच्छेदने वृक्षे विद्युद्दावाग्निनाहते ॥
उद्यापनं प्रकुर्व्वीत शुभे पत्राङ्कुरान्विते ।
शुक्लपक्षे शुभर्क्षे च सुवारतिथिलग्नके ॥

815

5686. काण्वसंहिता । *Kāṇvasaṃhitā*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 136 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Complete

816.

5612 *The Same.*

Substance, palm leaf $17\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches Folia, 44 Lines, 4 on a page. Character, Udiya about 150 years old Appearance, good To the end of the 12th chapter Of the 13th there are only 42 mantras from the beginning

Beginning :—

- ॐ नमो भगवते यज्ञपुरुषाय ।

ॐ ईषेत्वा तिस्रः, द्यौरसि चतस्रः, अतो व्रतपते अष्टौ, पर्व्वतेस्थ-स्वतस्रः, घर्म्मासि सप्त, दृष्टिरसि चतस्रः, घर्म्मासि पञ्च, देवस्य त्वा चतस्रः, देवस्य त्वा षट्, प्रत्युष्टां रक्षः पञ्चदशानुवाकेषु पञ्चाशत् ॐ ईषेत्वोर्ज्जेत्वा वायवस्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्म्मणे ।

817.

5687. काण्वसंहितापदपाठः । *Kānvasaṃhitāpadapātha*

Divided into four parts containing 10 chapters each.

I Substance, foolscap paper. 8×4 inches Folia, 126 Lines, 6 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured

Contains the first ten chapters

11A, इति पदपाठे प्रथमोऽध्यायः, 24A, ०द्वितीयोऽध्यायः, 38B, ०तृतीयोऽध्यायः, 50A, ०चतुर्थोऽध्यायः, 62B, ०पञ्चमोऽध्यायः, 64A, ०षष्ठमोऽध्यायः, 85B, ०सप्तमोऽध्यायः;

०अष्टमोऽध्यायः ; 104B, ०नवमोऽध्यायः, 116A, ०दशमोऽध्यायः ?

II Substance, foolscap paper 8×4 inches Folia. 137.

Contains chapters XI to XX.

14A, इति काण्वयजुःपदपाठे एकादशमोऽध्यायः ; 30A, ०द्वादशोऽध्यायः ; 52A, ०त्रयोदशमोऽध्यायः ; 64A, चतुर्द्दशो-ऽध्यायः ; 73A, ०पञ्चदशोऽध्यायः ; 89A, षोडशोऽध्यायः ; (The Colophon of the 17th is omitted), 119B, ०अष्टादशोऽध्यायः ; 128B, ०एकोनविंशोऽध्यायः ; 136B, ०विंशोऽध्यायः ।

III Number of leaves, 114 Substance, etc, the same

Contains chapters XXI to XXX.

21B, (इत्येकोन) इत्येकविंशतितमोऽध्यायः ; 35A, इति पदपाठे द्वाविंशोऽध्यायः ; 49B, इति त्रयोविंशतितमोऽध्यायः ; 58A, इति चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ; 70A, इति पदपाठे पञ्च-विंशतितमोऽध्यायः ; 81B, ०षड्विंशतितमोऽध्यायः ; ०सप्त-विंशतितमोऽध्यायः ; 97B, इति पदपाठे अष्टाविंशतितमो-ऽध्यायः ; 106B, इति पदपाठे एकोनत्रिंशत्तमो (नवमो) ऽध्यायः ; 114A, इति शुक्लयजुःकाण्वपदसंहितायां त्रिंशतितमोऽध्यायः ।

IV Number of leaves 76 by counting Substance, etc, the same

Contains chapters XXXI to XL.

The original leaves 12 to 53 have been lost. The contents of those leaves have been restored in 40 new leaves So we get 11+40+54 to 78 leaves

3B (Restored leaf) इति काण्वसंहितायां पदपाठे एक-त्रिंशोऽध्यायः, 17B, इति काण्वशाखायां संहितायां पदपाठे द्वात्रिंशोऽध्यायः; 26B, ०त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः; 35B, ०चतुस्त्रिंशो-ऽध्यायः; 60A, इति शुक्लयजुःसंहितायां पदपाठे पञ्चत्रिंशतितमो-ऽध्यायः, 62B, इति शुक्लयजुःकाण्वसंहिताया षट्त्रिंशोऽध्यायः

66A, इति शुक्लयजुःकाण्वपदायां सप्तत्रिंशतितमोऽध्यायः; 71A, ०अष्टत्रिंशतितमोऽध्यायः; 74B, ०एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः; 77B, शुक्लदशकपदः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शके १७२६ प्रवर्त्तमाने प्रभवनामसंवत्सरे उत्तरायणे ग्रैष्मि[र] ऋतौ फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे तृतीया भौमवासरे स्वातिनक्षत्रे शुभहोरायां तृतीयप्रहरे तद्दिने समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

अदृष्टभावान्मतिविभ्रमाद्वा यदर्थहीनं लिखितं मयात्र ।
तत्सर्व्वमार्यैः परिशोधनीया कोपं न कुर्यात् खलु लेखकस्य ॥

तैलाद्रक्षेत्, etc.

उगरगोलकरवेङ्कटेशात्मजगजक्रस्येदं पुस्तकम् ।

818.

5688. **काण्वसंहिताक्रमपाठः ।** *Kāṇvasaṃhitākramapātha*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 210+172, of which the 97th is missing Lines, 8 on a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1689. Appearance, good. Complete

Divided into two parts, the first, in 210 leaves, containing chapters I to XX and the second, in 172 leaves, chapters XXI to LX.

PART I.

Chapter I ends in leaf 9B (इति शुक्लयजुःकाण्वपदक्रमसंहितायां प्रथमोऽध्यायः); II. in l. 20A, III. in 31A; IV. in 40A; V. in 50B; VI. in 58A; VII. in 67A; VIII. in 79B; IX. in 82B; X. in 91B; XI. in 102A; XII in 116A; XIII. in 133B; XIV. in 144B; XV. in 153A; XVI. in 166B; XVII. in 178A; XVIII. in 194B; IX. in 202B; X. in 210A :—इति विंशतितमोऽध्यायः ।

PART II.

Ch. XXI. ends in 20B ;—इति क्रमपाठे एकोनविंशतितमोऽध्यायः ; Ch. XXII. in 33B; Ch XXIII. in 47A; Ch. XXIV. in 55A; Ch. XXV. in 66A; XXVI. in 76B; XXVII. in 86B; XXVIII. in 89A; XXIX. in 98B; XXX. in 105A, XXXI. in 117A; XXXII in 130A; XXXIII. in 139A; (XXXIV Colophon omitted); XXXV in 156B; XXXVII. in 162A; XXXVIII in 166B; XXXIX. in 169B; XL. in 172A; इति क्रमपाठे चत्वारिंशतितमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—श्रीगजानन श्रीजगतम्बाय नमः ।

श्रीमद्विक्रमशाके १६८९ ।

818A.

938 *The Same.*

For the manuscript see L. 1803 and 1804.

It contains both the first and second parts.

819.

8338 **काण्वसंहिताभाष्यम् ।** *Kāṇvasamhitā Bhāṣya.*

By Sāyanācārya.

Substance, country-made paper 10½ × 4½ inches Folia, 15 of which the 2nd is missing Lines, 11, 12, 13 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old A mere fragment, containing the 17th adhyāya only

Beginning :—श्रीगणपतये नमः ।

यस्य निःश्वसितं वेदाः, etc , etc.

षोडशेऽध्याये पञ्चमचितिविषया मन्त्रा उक्ताः । एतावता सर्व्वे चयनमन्त्राः समापिताः । अथ सप्तदशे चित्यग्नौ शतरुद्रीयहोममन्त्रा उच्यन्ते ।

15A. इति सप्तदशाध्यायेऽष्टमोऽनुवाकः ।

वेदार्थस्य प्रकाशेन, etc., etc.

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्क-

भूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायनाचार्येण विरचिते माधवीये काण्व-संहितायां वेदार्थप्रकाशे सप्तदशोऽध्यायः ।

820.

1660. **वाजसनेयिसंहितापदपाठः ।** *Vājasaneyisaṃhitā-padapātha*

Attributed to Śākalya.

Substance, country-made paper 10½×4½ inches Folia, 102, ten leaves being marked 100 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1400 Character, Nāgara. Appearance, old

Last Colophon :—

इति श्रीशाकल्यकृतपद विंशतमोऽध्यायः ।

N.B.—This should be चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः because in leaf 98B we have :—इति अष्टचिंशत्तमोऽध्यायः and in leaf 101*a* we have :—इति पद नवशिंतितिमोऽध्यायः which must be नवचिंशतिमोऽध्यायः ।

In leaf 8*a*—there is the following colophon :—

इति वाजसनेयपदसंहितायां एकविंशोऽध्यायः

Thus the MS contains the 'Pada-pātha' of the last 20 chapters of the 'Vājasaneya Saṃhitā' of the White Yajur Veda.

The MS. in many pages is full of diacritical marks.

It begins :—

इमम् । मे । वरुण । श्रुधि । हवम् ।

अद्य । च । मृडय । त्वाम् । अवस्युः । आ । चके ।

821.

1186. **माध्यन्दिनसंहिताक्रमपाठः ।** *Mādhyandina Saṃhitā Kramapāṭha.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 445 containing the Kramapātha from the beginning to the end of the 20th chapter, and

259 containing the Kramapātha from the 21st chapter almost to the end of the work Leaves from 36 to 58 (both inclusive) of the first part are missing. Lines, 7 on a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1883. Appearance, tolerable

Post Col. :—संवत् १८८३ मिति मार्गशीर्ष शुक्ल ७ भौमे ॥

Beginning :—

इषेत्वा। त्वोर्ज्जे। ऊर्ज्जेत्वा। त्वावायवं। वायवस्थ। स्थदेवः। देवो वः। वः सविता। सविता प्र। प्रार्पयतु। अर्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्म्मणे। श्रेष्ठतमायेति श्रेष्ठतमाय। कर्म्मण आप्यायध्वं। आप्यायध्वं॥ प्यायध्वमघ्न्याः॥

822.

1177. वाजसनेयिपदक्रमपाठौ। *Vājasaneyipadakrama-pāṭhau*

(With a fragment of Mādhyandina-Śatapatha Brāhmaṇa.)

Substance, country-made paper 8×5 inches. Folia, 406 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 8700 Character, Nāgara Appearance, very old

The first batch—leaves 121 to 192—contains the pada-pātha of chapters XXI to XXXIX, both inclusive

Date on the obverse of the first leaf :—

संवत् १७९३ मिति आषाढ़वदी गुरौ नेदीन जा जयकृष्ण-सुतचिरञ्जीवनसुतञ्जीवन सदाकृष्ण त० जा० देवकृष्णसुतविजय-कृष्णने पद ++++ याज्ञिकसर्व्वात्मा सु० देवकृष्णविभागे. श्रीमद्याज्ञिकदेवकृष्णविभागे पदसंहिता सम्पूर्णम्।

The second batch—leaves 1 to 101—contains क्रमसंहिता from chapters XXI to XXVII both inclusive.

The third batch—leaves 108 to 153—contains Krama-pāṭha from the middle of chapter XXXIII to the end.

Post Col. :— इति वाजसनेयीसंहितायां क्रमचत्वारिंशोऽध्यायः समाप्तः ।
संवत् १७०११ (?) वर्षे श्रावणवदी ६ रवौ दिने अद्येह श्रीवध-
नगरे नागरज्ञातीय अनीकश्रीसूरदाससुतगणेशकेन लिखितं ।
शुभन्ते भवतु कल्याणमस्तु ।

There is a statement at the end of leaf 152.

क्रमस्य पुस्तकं चेदं वाजसनेयशाखिकम् ।
स्वरितं पुञ्जराजेन शोधितं कुत्र कुत्रचित् ॥

At the end of leaf 153.

क्रमाध्ययनाध्येतृणां विप्राणां हितकाम्यया ।
पुञ्जराजेन शुक्लेन स्वराः सर्वा अलङ्कृताः ॥
संवद्विक्रमभूपस्य सप्तदशशते गते ।
एकादशाधिके वर्षे मार्गशीर्षे तु मासिके ॥
शुक्ले पक्षे त्रयोदश्यां सोमे चैव तु वासरे ।
स्वरितं पुस्तकं चेदं कुत्रचित् शोधितं मया ॥

The fourth batch—leaves 1 to 191—contains the third or अध्वराख्य काण्ड of the Mādhyandina Śatapatha Brāhmaṇa.

नवमोऽध्यायः ॥ १०३ ॥ सप्तमः प्रपाठकः ॥ ११४ ॥ यजुःसंख्या ॥ ८५६ ॥ ब्राह्मणानां सङ्ख्या ॥ ३७ ॥ इत्यध्वराख्यं तृतीयं काण्डं समाप्तम् ॥ संवत् १६८८ वर्षे वैशाख शुद्ध २ द्वितीयायां पुण्यतिथौ बुधवासरे वाराणस्यां लेखकमाधादेव-केन लिखितं शुभमस्तु ॥

The fifth batch—leaves 100 to 107—contains the 31st and 32nd adhyāyas of Krama Saṃhitā of the White Yajurveda. Two leaves more, without leaf marks—one contains the following :—

. इति वाजसनेयसंहितायां चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १४८५ ॥
वर्षे राक्षसोनामसंवत्सरे + + + सुदि पौर्णमासी. शुक्रवासरे पिण्डराशुभस्थाने
श्रोत्रिब्राह्मणपण्डित—श्रीविष्णुदा + + + ÷ सुतपण्डित । अशादिव्य तथा

कमलाकर। तथा रै ग्रम्भा। तथा आनंदकर। तथा हरख। + + + + ठनार्थे लिखापितं पदसंहितापुस्तकम्। लिखितं ठ० भैरवदासेन कायस्थ॥ शुभमस्तु + + + यादृशं, etc.

823.

1417. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4½ inches Folia, 34+11 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, oldish

A

वाजसनेयिपदपाठः to the end of the 5th chapter in 34 leaves.

B.

वाजसनेयिक्रमपाठः। 14th chapter only in 11 leaves.

824.

11152. मन्त्रभाष्य। *Mantra Bhāsya.*

Being a commentary on the Vājasaneya Saṃhitā, by Uvaṭa.

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 240 Lines, 10, 12 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

The MS. contains the comm. on Books I—XX.

Col. :—इति श्रीउव्वटकृतौ मन्त्रभाष्ये विंशतितमोध्यायः

Post Col. :—ग्रन्थसंख्या ६२०० ।

825.

3156. *The Same.*

Substance, country-made paper 12×5 inches. Folia, 94. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1558 Appearance, old, discoloured and worn-out. The first leaf is missing

The MS. contains the comm. on the last 20 chapters.

See L. 2540, Oxf. 405*a* and I.O. Catal. No. 186.

The last Colophon:—

इति उवटभाष्ये मन्त्रभाष्ये चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ।

The Post Colophon Statement:—

स्वस्ति संवत् १५५८ वर्षे शाके १४२४ प्रवर्त्तमाने उत्तरायणे ग्रीष्म ऋतौ ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे ५ तिथौ गुरुदिने अद्येह अकुलेश्वरवास्तव्यउदीच्यज्ञातीय केनचिद् भूदेवेन लिखितमस्ति ।

लेखकपाठकवाचकयोः शुभं भवतु ॥ यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

826.

10993 *The Same*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 94 Lines, 12 on a page Character, modern Nāgara. Appearance, fresh

It contains the commentary on Books XXI—XL.

10A, इति श्रीउव्वटकृतौ मन्त्रभाष्ये एकविंशोऽध्यायः ।

Last Col. :—इति श्रीउव्वटकृतौ मन्त्रभाष्ये चत्वारिंशोऽध्यायः ।

Post Col. :—समाप्तं चेदं मन्त्रभाष्यम् ॥

शुभमस्तु ॥ संवत् १८५१ समय फाल्गुन शुक्ल १० शुभमस्तु ॥

श्रीग्रंथसंख्या ८५४५ ॥

For a full description of the work see I.O. Catal. No 186.

827.

8996. *The Same* (उत्तरार्द्धम्) ।

Substance, country-made paper 14×5½ inches Folia, 220 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 6160 Character Nāgara in a very modern hand Appearance, fresh Very corrupt

Beginning:—

ॐ नमः श्रीगणेश-अम्बिकाभ्याम् ॥

इमं मे प्रथमेणानुवाकेनैष्टिकं चौत्रं प्रथमे वारुण्यौ गायत्री-त्रिष्टुभौ वारुणस्य हविषो याज्यानुवाक्ये हे वरुण त्वं मे मम इमं + + + + + etc., etc.

It ends :—

अश्विनौ पिबतौ मधुं मधुरखादोपलच्चितं सोमं सरखत्या च सजोषसा समानसोमपानौ इन्द्रश्च सुत्रामादत्तद्दापिबंतु मधुं ततो भूयोभूयः अश्विसरखंतीन्द्राः जुषन्तां सेवन्तां सौम्यं मधु ॥ ९० ॥

Colophon :—

इति श्रीउवटकृतौ मन्त्रभाष्ये विंशतिमोऽध्यायः ॥ २० ॥

828.

3859. *The Same.*

Substance, country-made paper, yellow from the beginning up to the 23rd leaf, and white in the rest 13¾ × 5½ inches Folia, 55. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the 19th century Appearance, fresh

A mere fragment containing the beginning of the work. For a complete manuscript see I.O. Catal. No. 186.

829.

10201A. **वेददीप ।** *Vedadīpa (fragments).*

Being a commentary on the Vājasaneyi Saṃhita, by Mahīdhara

I

Substance, country-made paper. 7⅞ × 5 inches Folia, 1—15+2 (not marked, though the first is connected with the 15th and the second connected with the next leaf marked 16) +16—23 of which the 20th is missing. Lines, 12 to 14 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1623. Appearance, old and discoloured Copied from a MS dated Sk 1532

Contains the comm. on Adhy. IV only.

Col. :—

श्रीमन्महीधरकृते वेददीपे मनोहरे ।
शालागमाद्यायनान्तश्चतुर्थोऽध्याय ईरितः ॥

Post Col. :—

द्वित्रीश्विन्दुमिते शाके षष्ठ्यां मार्गेऽसिते भृगौ ।
षड्व्योमेषुमितश्लोकांश्चाध्यायेऽलेखयद् द्विजः ॥

शाके १६३२ कार्त्तिकवदि गुरौ जीर्णदुर्गे अनन्तसुतश्रीकृष्णेन लिखितं ॥ शुभमस्तु ॥

II. Adhy 5.

Substance, etc, the same as above Folia, 42 Lines, 11 to 13 on a page Complete Written in two different hands

Col. :—श्रीमन्महीधरकृते वेददीपे मनोहरे ।

आतिथ्यात् स्थाणुहोमान्तः पञ्चमोऽध्याय ईरितः ॥

III. Adhy. 18 (Nos. 13 to 26).

Substance, etc, the same as above Folia, 4 Written in a bold hand

IV. Adhy. 23. (From the beginning to No 31).

Substance, etc, the same as above. Folia, 12 Lines, 14 on a page.

Beg. :—गणेशं कमलानाथं भवानीं च सरस्वतीम् ।

प्रणिपत्य त्रयोविंशेऽध्याये दीपः प्रकाश्यते ॥

(The mañgalācarana ślokas in the beginning of every adhy. are wanting in the edition of Sāmaśramī, printed in Pothi form)

V. Adhy. 35 (from the beginning to No. 21).

Substance, etc, the same as in others Folia, 14 Lines, 10, 11 on a page Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीमद्दुर्गां नृसिंहहेरम्बाभ्यां नमः ॥

पञ्चत्रिंशाध्यायस्य भाष्यं लिख्यते महीदासेन ॥ गणपतये नमः ॥ त्रयस्त्रिंशेऽध्याये सर्व्वमेधसम्बन्धिनः कियतो मन्त्रानुक्त्वा प्रवायुमच्छेत्यारभ्यानारभ्याधीतान् मन्त्रानुक्त्वा चतुस्त्रिंशाध्याये च तानेव समाप्य इदानीं पञ्चत्रिंशेऽध्यायेऽपि पितृमेधसम्बन्धिनो मन्त्रा उच्यन्ते ।

There are some stray leaves.

830.

3598. **रुद्राध्यायव्याख्या ।** *Rudrādhyāyavyākhyā.*

Substance, country-made paper 14½×3 inches Folia, 6 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Bengali of the 18th century Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति रुद्राध्यायव्याख्या ।

A commentary on the Rudrādhyāya of the White Yajur Veda.

Beginning :—

ॐ नमो गोपालाय ।

आनन्दमूर्त्तिं व्रजसुन्दरीणां
नेत्रोत्सवं नन्दकिशोरमन्तः ।
निधाय गूढार्थपदानि यद्वा-
न्यद्यैषतः कश्चिदभिव्यनक्ति ॥

The object and scope of the work is given in the following verse:—

हलायुधेन ये काण्वे कौथुमे गुणविष्णुना ।
ख्याता न मन्त्रा व्याख्याताख्तान् व्याख्यातुमिहोद्यमः ॥

अथ रुद्राध्यायव्याख्या ।

नमस्ते रुद्रमन्यव etc , etc.

The last verse explained is marked 66.

831.

9489. ईशावास्योपनिषत् । *Iśāvāsyopanisat.*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 2 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 20 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

The 40th adhyāya of the Vājasaneya Saṃhitā.

832.

9521. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folium, 1 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 21. Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

833.

9148. *The Same.*

Substance country-made paper 12×6 inches Folium, 1 only Lines, 15 on a page Extent in ślokas 45 Character, Nāgara Appearance, old

834.

2253 *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4¼ inches Folia, 3 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured and worm-eaten Complete Accented

835.

9027. *The Same.*

With the Bhāsya comm. by Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 12 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 275 Character, Nāgara Dated, Sm. 1855. Fresh Complete.

The Col. :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतौ वाजसनेयीसंहितोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णमिति भद्रम् ।

Post Col..—संवत् १८५५ ।भाद्रशुक्लपञ्चम्यां शे वाराणस्यां लिखितं सन्न्यासीवाल्मी पुरी ।

836.

9396. *The Same.*

With the Bhāṣya by Śaṅkarācārya and the comm on it by Ānanda Giri.

Substance, country-made paper 12×6 inches Folia, 12 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 408 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

The text and the Bhāsya on it by Śaṅkarācārya are well known and repeatedly printed.

The comm by Ānanda Giri begins:—

श्रीगणेशाय नमः ।

येनात्मना परेशेनव्याप्तं विश्वमशेषतः ।

सोऽहं देहद्वयसाक्षी वर्जितो देहतद्गुणैः ॥ १ ॥

ईशावास्यमित्यादिमन्त्रान् व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारस्तेषां कर्म्मशेषत्वशङ्कां तावद् व्युदस्यति तथाहि कर्म्मजड़ाः केचिन्मन्यन्ते ईशावास्यमित्यादयो मन्त्राः कर्म्मशेषाः मन्त्रत्वात् ईशेत्यादि-मन्त्रवत् । इत्यादि ।

End ततो मुख्यार्थबाधात् गौणार्थग्रहणं युक्तमित्यर्थः यस्मादर्थान्तरं न सङ्गच्छते तस्मात् इत्युपसंहारः ।

ईशाप्रभृतिभाष्यस्य शाङ्करस्य परात्मनः ।

मदीयकृति-सिद्ध्यर्थं प्रणीतं टिप्पनं स्फुटम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीगोविन्दभगवत्पूज्य-पादशिष्य-श्रीशङ्करभगवतः कृतं वाजसनेयोपनिषदीशावास्यभाष्यं श्रीआनन्दगिरिकृतं टिप्पनं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

837.

1070. ईशावास्योपनिषत् दीपिकाख्यटीकासहिता ।

The same with the Dīpikā comm

Substance, country-made paper 12½ × 4¼ inches Folia, 7 Lines, 8 to 10 on a page Extent, 120 ślokas Character, Nāgara Date, Samvat 1885 Appearance, new Complete

The accompanying commentary is by Rāghavendra Yati.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीप्राणपतिमानम्य पूर्णबोधादिदेशिकान् ।

ईशावास्योपनिषदः करिष्याम्यर्थसंग्रहम् ॥

अस्या उपनिषदः स्वायम्भुवो मनुः ऋषिः यज्ञनामा हरिर्देवता अनुष्टुबादि यथायोग्यं छन्दो ज्ञेयम् ॥

It ends thus :—

युयुवियोगे इति धातोर्लुङ्गविकरणं वयन्तु ते तुभ्यं भूयिष्ठां भक्तिज्ञानोपेतां नम उक्तिं इत्युक्तिं विधेम कुर्म्मः न तु तत् प्रतिकर्त्तुं शक्नुमः ॥ इति ।

समस्तगुणपूर्णाय दोषदूराय विष्णवे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय भक्ताभीष्टप्रदायिने ॥ १ ॥
ईशावास्योपनिषदो भाष्याद्युक्तार्थसंग्रहः ।
राघवेन्द्रेण यतिना कृतोऽयं शिष्ययाच्ञया ॥

Col. :—इति ईशावास्योपनिषद्दीपिका समाप्तिमगमत् ॥ श्रीमद्धय-ग्रीवार्पणमस्तु ॥

Post Col :—संवत् १८८५ फाल्गुने मासे शुक्ले पक्षे पौर्णमास्यां भृगुवासरे ॥

838.

9515. *The same with the Dīpikā by Śaṅkarānanda.*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 5 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 133 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

The last colophon of the commentary runs :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यशङ्करानन्दभगवतः कृतिः ईशावास्यदीपिका समाप्ता ।

839.

1119A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×5½ inches. Folia, 6. In Tripātha form Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete.

Col. :—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यशङ्करानन्दभगवतः कृतिरीशावास्यदीपिका समाप्ता ।

Beg. :—ईशावास्यादयो मन्त्रा विनियुक्ता न कर्म्मणि ।
प्रमाणाभावतस्तेषां कुर्व्वे व्याख्यामकर्म्मणाम् ॥

840.

9517.

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 2 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara Appearance, fresh

A fragment of a commentary on the ईशावास्योपनिषत्, other than the Dīpikā by Śaṅkarānanda

841.

6502. **कात्यायनीयमन्त्रखण्डव्याख्या ।** *Kātyāyanīya-mantrakhaṇḍavyākhyā.*

Substance country-made paper $10\frac{1}{2}$×5 inches Folia, 38 Lines, 7 on a page Character, modern Nāgara Appearance fresh. Incomplete both ends

The original of this was defective in the beginning and nowhere in the body of the MS we find the title of the MS. On the front page of the first leaf, it is called कात्यायनीयमन्त्रखण्डव्याख्या and every leaf is marked का. खः

It contains explanations of mantras—among others, those of *Sandhyā* and Purusasūkta.

842.

6172. **स्वप्रतीकः ।** *Svapratīka by Anantācārya, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper $6\frac{3}{4}$×4 inches Folia, 2 Lines, 12, 11, 7 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance old and discoloured. Complete

It forms part of a commentary on the White Yajurveda by Anantācārya.

Colophon :—

इति श्रीमन्नागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्ताचार्य्येण प्रथमशाखिना विरचितायां वेदार्थप्रदीपिकायां स्वप्रतीको (?) समाप्तः ।

It begins:—श्रीगणेशाय नमः ।

लोकं पृणां दच्चिणांसे आदध्यात्तमध्यादिति ॥ लोकं पृणसंज्ञका इष्टकादच्चिणां स्मारभ्य (?) मध्यदेशपर्यन्त लोकं पृणेत्यादिभि-स्त्रिभिर्मन्त्रैरुपदधादिति शेषः । तेषां मन्त्राणां प्रतीकान्याह ।

लोकं पृण ता अस्येन्द्रं विश्वा इति । लोकं पृणेति इदं प्रथमं मन्त्रप्रतीकं ॥ ता अस्येति द्वितीयमन्त्रस्य प्रतीकमिदं । इन्द्रं विश्वा इति तृतीयमन्त्रस्य प्रतीकं । ते च मन्त्रास्त्रयोदशाध्याये व्याख्यानाः । माधवीये चतुर्दशोध्यायः ॥ etc

See the end of Ch XIV of the Mādhyandinīsaṃhitā.

843.

5929. **कात्यायनस्मार्त्तमन्त्रार्थदीपिका ।** *Katyāyana Smārttamantrārthadīpikā.*

By Anantācārya, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper 11½×4 inches Folia, 31 of which the 5th to 17th leaves are missing Lines, 17 on a page Extent in ślokas, 2000 Character, Nāgara Date, Samvat 1721 Appearance, old

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीमदिष्टदेवताभ्यो नमः, etc., etc.

वन्दे विष्णुं दैत्यजिष्णुं भक्तकल्पमहीरुहम् ।
यच्छायामाश्रितैर्लभ्यं नरैरर्थचतुष्टयम् ॥
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
अपरोक्षब्रह्मतत्त्वान् वन्दे विद्यागुरून् परान् ॥
कात्यायनस्मार्त्तसूत्रगतमन्त्रार्थदीपिकाम् ।
अनन्ताचार्य्यनामाहं करिष्यामि सतां मुदे ॥
ऋषिच्छन्दोदैवतानि विनियोगोऽर्थ एव च ।
मन्त्रं जिज्ञासमानेन वेदितव्यं पदे पदे ।
अविदित्वा तु यः कश्चित् ऋष्यादिकमनुत्तमम् ।
जुहोति यजते वापि न स कर्म्मफलं लभेत् ॥

ऋष्यादिकमतो ह्येयं प्रतिमन्त्रं विपश्चिता ।
येन कर्म्मफलं सम्यक् लभते पुरुषः कृती ॥
इत्यार ऋषयः प्रोक्ता देवता लिङ्गगामिनी ।
गायत्र्युष्णिगनुष्टुब् बृहतीपंक्तिरेव च ॥
त्रिष्टुप् जगत्यतिजगती शर्क्करी चातिशर्क्करी ।
अष्टिश्चैव तथात्यष्टिर्धृतिश्चातिधृतिस्तथा ॥

It explains the mantras quoted in Katyāyana-Smiti-Sūttra

Colophon :—

इति श्रीमन्नागदेवभट्टात्मजेन अनन्ताचार्य्येण विरचिता स्मार्त्त-मन्त्रार्थदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्सया ।
रचिता दीपिका सेयं विद्वज्जनमुदे मया ॥
अनेन प्रीयतां देवो लक्ष्म्याराधितपादुकः ।
ब्रह्मरुद्रादिगीर्व्वाणसंसेव्यः सर्व्वदो हरिः ॥
यावच्चन्द्रश्च सूर्य्यश्च यावत्तिष्ठति मेदिनी ।
जयतात्तावदेवायं ग्रन्थः सज्जनवाञ्छितः ॥
श्रीरस्तु
सर्व्ववेदैकसंवेद्यं सर्व्वदेवशिखामणिम् ।
देशतः कालतश्चैव गुणतोऽनन्तमाश्रये ॥

The date of the composition of the work—Śk 1688.

शाके [वसु] वसुषट्कप्रथमाङ्कपरामिते १६८८ ।
ग्रन्थोऽयं निर्म्मितः काश्यामनन्ताचार्य्यधीमता ॥

Post Col. :—संवत् १७२१ । आषाढशुक्लषष्ठ्यां शाण्डिल्यगोत्रसम्भूतरत्नाकरभट्टात्मजशङ्करेण लिखितोऽयं ग्रन्थः । काश्यां शिवोऽस्तु सर्व्वजगताम् ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

There are four stray leaves

The obverse of the first leaf contains the beginning of Sauttramantrārthadīpikā by Prabhākara

नमस्कृत्वा गणेशाय सौत्रमन्त्रार्थदीपिका ।
प्रभाकरेण सुधियां सन्तोषाय वितन्यते ॥

ये ते शतमिति । (See Kāt Śraut. Suttra, 25, 1, 11A Not to be found in any of the Saṃhitās.) हे वरुण ते तव ये शतं या अधिसहस्रं असंख्याताः अत्र शतसहस्रशब्दौ असंख्यावाचकौ ।

844

6091. **पारस्करमन्त्रभाष्य ।** *Pāraskara Mantra Bhāṣya.*

By Murāri Miśra.

Substance, country-made paper 10½ × 3¼ inches. Folia, 84 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2200 Character, Nāgara. Date, Samvat 1438 Appearance, old Complete

It comments on the mantras quoted in Pāraskara, having for its basis the Bhāṣya of Vedamiśra, the father of our author *Murāri*.

It begins :—

ॐ स्वस्ति । ॐ ब्रह्मणे नमः ।

प्रणम्य पूर्वं पुरुषं पुराणं
तथैव कात्यायन-पादपद्मम् ।
तनोति पारस्करमन्त्रभाष्यं
मुरारिमिश्रः पितृगृह्यभाष्यात् ॥
गृह्यप्रकाशाभिधभाष्यगर्भात्
श्रीवेदमिश्रैर्विधिवत् प्रणीतात् ।
आद्यस्य बन्धुं विदधाति मन्त्रे
मुरारिमिश्रः श्रुतितो विविच्य ॥

तन्नो अग्ने इत्यादि ।

45A, इति श्रीवेदमिश्रप्रणीत-गृह्यप्रकाशाख्य-महाभाष्यादुद्धृत्य तत्सुत-मुरारिमिश्रकृतं प्रथमकाण्डमन्त्रभाष्यं समाप्तम् ।

64B, ०द्वितीयकाण्डमन्त्रभाष्यं समाप्तम् ।

It ends :—

अनर्हते यद्ददाति न ददाति यदर्हते ।
अर्हानर्हापरिज्ञानाद्दानाद्धर्म्माच्च हीयते ॥
इत्यादि स्मृतिषु ।

Last Colophon :—

इति श्रीवेदमिश्रप्रणीत-गृह्यप्रकाशभाष्यादाहृत्य मन्त्रभाष्यं पृथक्कृत्य तृतीयकाण्डस्य मुरारिमिश्रः (?) समाप्तिमनयत् ।

Post Colophon :—

अथ संवत्सरेऽस्मिन् श्रीविक्रमादित्यराज्ये संवत् १४३८ समये पौषसुदि १२ शनिवासरे रोहिणीनक्षत्रे शुभनामयोगे । यादृशमित्यादि ।

मङ्गलं लेखकाना च पाठकानां च मङ्गलम् ।
मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमौ भूपतिमङ्गलम् ॥

845.

3752 **वाजसनेयिवृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या ।** *Vājasaneyi Vṛṣotsarga mantravyākhyā*

An extract from Mantrakaumudī by Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made yellow paper. 17½×3½ inches. Folia, 6, the last leaf being narrower than the rest. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरामकृष्णभट्टाचार्य्यविरचितायां मन्त्रकौमुद्यां वाजसनेयिवृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या समाप्ता ।

These mantras have been explained quite independently of Sāyana. The explanations are according to a distinct

school of interpretation of Vedik mantra, accepted in Bengal centuries before Sāyana

846.

1273. यजुर्मञ्जरी । *Yajurmañjarī.*

By Rajā Maharāj of Vagharakula with the assistance of Kālanatha.

Substance, country-made paper 11⅓ × 3½ inches Folia, 72 Lines, 9 on a page Extent in Slokas, 2200 Character Nāgara. Date, Samvat 1581 Appearance very old Complete

It begins:—

श्रीगणपतये नमः । श्रीगणाधिनाथाय नमः ।

फलश्रुतीनां फलदं क्रतूनां
गुणातिगं सर्व्वगुणाभिरामम् ।
समग्र + सर्व्वजनीनवृत्तिं
परं पुमांसं परया भजेयम् ॥ १ ॥

नियतिं निखिलार्थवैभवां
निपुणं चेतसि निश्चितं मुनीन्द्रैः ।
भवरोगहरं भजे पदं ते
भवनीमन्तिनि भागधेयलभ्यम् ॥ २ ॥

अस्ति प्रशस्तं दिशि पश्चिमाया-
सुधा(सुचा ?)भिधानं नगरं गरीयः ।
अन्वर्थसंज्ञां लभते सुवर्णै-
र्यन्मेदिनी मण्डनतामवाप्य ॥ ३ ॥

यदीयपर्य्यन्तवसुन्धराया
हारावली विभ्रममातनोति ।
उच्चैस्तनारम्बरगावगाढं (?)
तीर्थं परं पञ्चनदं पवित्रम् ॥ ४ ॥

क्षितीश्वराः क्षत्रपदावतंसाः
तत्राविरासंस्तरुणप्रतापाः ।

येषामभूत् वाघरनामधेयः
प्रच्छन्नशक्तिः प्रथमो नरेन्द्रः ॥ ५ ॥

पूर्व्वेऽपि ये भूपतयोऽन्ववाये
बभूवुरत्युन्नतकीर्त्तिपूर्त्ताः ।
ते च प्रथन्ते चरमे च यस्य
रघोरिवामेयगुणस्य नाम्नः ॥ ६ ॥

यस्य प्रतापानलदह्यमान-
विपक्षवंशार्द्रसमित्समुत्थैः ।
धूमैरिवाक्रान्तमिदं विहाय
श्यामत्वमाविष्कुरुतेऽधुनापि ॥ ७ ॥

अभूदभूमीश्च (?) मवैरिवीरा-
दुत्साहदोऽस्मादुरुकीर्त्तिलक्ष्मीः । (?)
यं प्राप्य लोके बुबुधे धरण्या
रत्नप्रसूरित्यभिधां यथार्थाम् ॥ ८ ॥

ततस्ततश्रीरजनिष्ट राजा
तोलोक इत्यद्भुतकर्म्मशीलः ।
यो गाहते सज्जनमानसानि
विशुद्धपक्षद्वयराजहंसः ॥ ९ ॥

तस्मादभूद्राम इवाभिरामो
रामाभिधानो धरणीमहेन्द्रः ।
योऽयं जनस्थानमहीविभागान्
सीताविलासोल्लसितानकार्षीत् ॥ १० ॥

राजा हरिश्चन्द्र इति प्रसिद्धः
तस्मादभूद् यश्चतुरः प्रदाता ।
- - - तोषेष्वरिसुन्दरीभ्यः
पत्राबलीभूषणविभ्रमाणाम् ॥ ११ ॥

उदभूदवनौ वनीपकाना

सुरशाखी सुकृती ततः क्षितीशात् ।

सहदेवनराधिपो यदोजः-

प्रतिबिम्बा ननु भानुवाडवाद्याः ॥ १२ ॥

आसीदमुष्मात् प्रबलप्रतापः

श्रीहंसपालः प्रतिपक्षकालः ।

वाञ्छाधिकं दानमुदीक्ष्य यस्य

पक्षत्वमापुः किमु कल्पवृक्षाः ॥ १३ ॥

ततोऽजनि श्रीमहसां निदानं

सन्मङ्गलो मङ्कटभूमिपालः ।

पदद्वयं येन हरेः पवित्रं

कीर्त्तिप्रसूनैरमहि प्रगल्भैः ॥ १४ ॥

तस्मादितस्मारकलाविलासः

श्रीवीरपालो जगदेकपालः ।

आसीदनासीददधो (?) मघोना

संस्पर्द्धमानः क्रतुभिः शतेन ॥ १५ ॥

गुणालवाले घनसत्वबीजान्

निरन्तरं दानजलावसेकैः ।

उदीयमानं निजवंशमुच्चै-

रालम्ब्य यत्कीर्त्तिलता ललम्बे (ललाजटाम्भे) ॥ १६ ॥

तस्मादभूदरिविभूतिविभूतलक्ष्मी-

रक्षीणपुण्यविभवो जय(स)पालदेवः ।

निर्वैरि × क्षितितलं प्रविधाय शान्तौ

रामाश्रयात् परशुराम इवाभिरेमे ॥ १७ ॥

नीहारहारवरहासविकासिकाश-

नीकाशनिर्भरमनोहरकीर्त्तिवल्ल्यः ।

दिग्दन्तिदन्तवलन[ः] क्रमतोवितानाः
    पुष्यन्ति तारकमिषादधु(सु)नापि यस्य ॥ १८ ॥

लक्ष्मीपतिप्रणयकेलिगृहादमुष्मात्
    दुर्वांतुधे[दुग्धाम्बुधे (?)]रमृतभानुरिवोदयासीत् ।
भूभृत्किरीटनिदद्येषु पदं दधानः
    पूर्णः कलाभिरमलो महाराजदेवः ॥ १९ ॥

यस्य प्रतापे समुदीयमाने (?)
    वैरिक्षितीशकमला(ल्प)वलयो निमीलाम् ।
स्वैरं प्रयांत्यपि च बान्धवकैरवाली
    पद्माश्रया मुदमुपैति विचित्रमेतत् ॥ २० ॥

निर्दूषणा प्रियतमापि गृहाद[ग (?)]तेन
    लक्ष्मीविनोदनवशंवदमानसेन ।
निःकाशितास्मि कलयं (?) न्विति किं प्रवक्तुं
    कीर्त्तिः परिभ्रमति दिग्वलयं यदीया ॥ २१ ॥

दानेन निर्वृतिपदं नयतेऽर्थिनश्च
    प्रत्यर्थिनं च नश्वरप्रणयं दधानः ।
यः संसदि स्फुरति चाद्भुतमन्त्रशक्ति-
    विस्मापितामरगुरुर्गुणरत्नभूमिः ॥ २२ ॥

यो निश्चिनोति विदुषामपि संशयेषु
    धर्म्मे श्रुतिस्मृतिगतानभिधेयभावान् ।
यश्चातनोति निखिलासु कलास्वभिज्ञः
    यज्ञान्न(न)यज्ञमहितानहितापकारी ॥ २३ ॥

स यजुर्मञ्जरी रम्यां करोति व्रतिनां मुदे ।
    नानाविधफलव्यूहप्रसवोल्लासितश्रियम् ॥ २४ ॥

विविच्य भावान् विविधांश्च क[ा]लान्
    एतस्य तोषाय मुदा व्यतानीत् ।

भट्टः स्वयम्भूतनयोऽत्र विद्वान् ।
श्रीकालनाथः सहकारिभावम् ॥ २५ ॥
मन्त्रार्थमन्त्रौ विधा प्राया (?)
त्वद्योत्सर्वि (?) दैवतमप्यवेत्य ।
स्वैरं विधध्वं विबुधा यथेष्टं
पुमर्थमेतत् कृतधीविलासाः ॥ २६ ॥

It ends :—

अनेन अश्वगन्धादाकृतीनामप्ययसहस्रं जुहुयात् । चतुरश्वयुक्तं रथं लभते । असि यम इति तिलाकृतीः घृतसहस्रं जुहुयात् विपापो भवति । ब्राह्मणमपि लक्षहोमेन तारयेत् इति रथादीक्षा-प्रकारः ॥ १२ ॥ इति चतुर्थः पल्लवः ।

Col. :—श्रीवाघरकुलभूषणमहाराजमहीभुजा कृतिना ।
रचितायामजनि यजुर्मञ्जर्यां पल्लवस्तुरीयोऽयम् ।

Post :—शुभं भवतु ।

Then a few quotations from Lingapurāṇa, Skanda-purāna, Vāyupurāṇa at the end of which we have :—संवत् १५८१ समये चैत्रवदि ११ भौमदिने पुस्तकलिखात्रा गोविन्दभट्ट। लिखाव्या कायस्थजुवइसुत लिखित पति मङ्गलं करोतु । श्रीगोपालाय नमः। श्रीगोविन्दाय नमः ।

The following mantras among others are dealt with here :—

	पृः पं		पृः पं
द्विषतावधोऽसीत्यादि	६ A. ६ ।	अनेनमन्त्रेण चतुष्पथे शून्या-	
तनूपा अग्ने इत्यादि ...	७ A. १ ।	आकूत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहा	
एषते रुद्रभाग इत्यादि	८ A. ४ ।	इत्यादि	६ A. ६ ।
भेषजमसिभेषजं इत्यादि	८ A. ६ ।	विदसिमनासि धीरसीत्यादि	६ B. ३ ।
त्र्यम्बकं यजामहे इत्यादि	८ B. २ ,	इदमापः प्रवहता इत्यादि	१० B. ६ ।

	पृः	पं		पृः	पं
शं नो मित्रः शं वरुणः	६४ B	३ ।	अक्रन्ददग्निः	६७ B.	३ ।
वनस्पते वीड्वङ्गो हि	६७ A.	३ ।	आमूरज प्रत्यावर्त्तयेमाः	६८ A.	८ ।
असियमो अस्यादित्यो	६७ A.	७ ।	यत्र वाणाः सम्पतन्ति	६८ B.	८ ।

847.

9058. *The Same.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia 92 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured

The first 8 leaves are missing.

The last Colophon :—

श्रीवाघरकुलभूषणमहाराजमहीभुजा कृतिना ।
रचितायां अजनि यजुर्मञ्जर्य्यां पल्लवस्तुरीयोऽयम् ।

Aufrecht says that this is a Tantrik work But, as shown above, it contains Yajurmantras along with their explanations, stating their Devatās, Ṛsīs and liturgical uses, in 4 chapters.

848.

3597. नवग्रहमन्त्रव्याख्या *Navagraha mantra Vyākhyā from Brāhmana Sarvasva and Guṇa viṣṇu.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 11 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 180 Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

7B इत्यावसथिक-महाधर्म्माध्यक्षश्रीहलायुधकृतौ ब्राह्मणसर्व्वस्वे ग्रहयज्ञमन्त्रव्याख्या ।

11A. इति गुणविष्णुकृतनवग्रहमन्त्रव्याख्या ।

Post Colophon :—

श्रीरामसुन्दरशर्म्मणः स्वाक्षरम् ।

849.

3037.

Substance, country-made paper 11¼ × 5¼ inches Folia, 28 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 560 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured

The MS. contains a part of Halāyudha's Brāhmaṇa Sarvasva The name of the work is found in leaf 5B.

4B, इति पार्व्वणश्राद्धमन्त्रव्याख्या, अथ सपिण्डीकरणम्; 5B, इति हलायुधकृतौ ब्राह्मणसर्व्वस्वे पार्व्वणादिश्राद्धमन्त्रव्याख्या समाप्ता; 8A, इति भोजनविधिः, अथ जातकर्म्म, 9A, अथ निष्क्रमणम्, 9B, अथान्नप्राशनम्

It goes over all the ten sacraments ending with the marriage ceremony.

24A, इति ब्राह्मणसर्व्वस्वे समावर्त्तनव्याख्या, अथ विवाहः।

It begins :—श्रीगणेशाय नमः।

करोतीति कात्यायनः। तत्र षण्णां मन्त्राणां प्रजापतिर्ऋषि-र्यथासंख्यं ग्रीष्म-शिशिर-वर्षा-वसन्त-हेमन्त-शरदः षड्तवो देवताः ... ... पिण्डपितृयज्ञे षडुल्मुककरणे विनियोगः इत्यादि।

850.

3887

Substance, country-made paper 13×3 inches Folia, 12 of which the first two are missing Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 432. Character, Bengali of the 18th century Appearance, old, writing effaced Incomplete at the beginning.

It explains the mantras of Śradh

It ends —

ततश्च देवपक्षे पित्रादिदक्षिणादानं वाचस्पतिमिश्रोक्तं हेयम्। पितृपक्षे वस्तुतः + + + कत्वात् + + + विधानं युक्तमिति समाप्तमिदं पुस्तकम्।

Then there was the name of the former owner which has been blurred over with ink.

This is a part of a large manuscript as the twelve leaves are also marked from 93 to 102.

851.

11250 **पुरुषसूक्त ।** *Purusasūkta.*

With a commentary.

Substance, country-made paper 13½×7 inches Folia, 5 In Tripātha form Character, modern Nāgara Appearance fresh Complete

Comm. begins —

यः पुरुषो नाभेरूर्द्ध्वं दशाङ्गुलमति अतिक्रम्य अर्थवशाद्धृदयेव विज्ञानरूपः अतिष्ठत् ।, etc., etc

Colophon :—

(7) २२ इति पुरुषसूक्तसमाप्तः ।

(*Comm.*) इति यजुर्व्वेदे उत्तरनारायणं सम्पूर्णम् ॥

852.

43 **माध्यन्दिनशतपथस्य अश्वमेधकाण्डः** *Mādhyandina Śatapatha Brāhmaṇa Aśvamedhakāṇḍa XIII*

See L. 801 for the description of the manuscript.

See also pref to Weber's Edition of Śatapatha

853.

1411.

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 43 by actual counting Character, Nāgara Date, Samvat 1045 Appearance, very old

Post Colophon Statement :—

१० । ४५ वर्षे कार्त्तिक्यसुदि १५ सोमे । अद्येह श्री(महाराज in a later hand) राउलश्रीश्रीगङ्गदासविजयराज्ये नागरज्ञातिमहायाज्ञिक श्रीठठा[जी अर्ज्जन restored in a later hand) पठनार्थं जो + + जी लिखितम् । यादृष्टं पुस्तके तादृक् लिखितम् । Then a verse ending वासुदेव नमोऽस्तुते ।

The last Colophon runs —

९ ब्राह्मण ८ (चतुर्थः प्र A restoration) पाठकः काण्डी ७५. With a caret at this place and written at the bottom of the page:—ब्राह्मणानि संख्या ३१ एवं काण्डे कण्डिकासंख्या ३६९ ।

The last but one leaf is marked 53. Leaf-marks in most of the leaves are corroded or effaced. Some of the leaves are evidently restorations. I do not venture to put the leaves in order.

The first leaf contains three kandikās and a portion of the 4th, all of which agree with the opening kandikās of the Mádhyandina Śatapatha Kānda VII or Hastisaṭnāmakānda. But the second leaf is not a continuation of the first. The first prapāthaka ends in the 6th leaf by counting but marked **17**. But the end of this prapāthaka does not agree with the end of the first prapāthaka of the 7th kānda of the MS.; nor does the beginning of the second prapāthaka of the one agree with that of the other. The second prapāthaka ends in leaf 23 by counting marked 34. It has 8 Brāhmanas and 101 kandikās. The Colophon of the third prapāṭhaka I could not find out The last kaṇḍikā of the 4th prapāthaka is substantially the same as the last kandika of the Kānva Śatapatha, that is of the Brhadāranyakopanisad commented upon by Sāṅkarācārya, but the last but one is not the same. Under the circumstances the conclusion is irresistible that this portion of the Bráhmana belongs neither to the Kānva nor to the Mādhyandinaśākhā of the White Yajurveda

It is, not however, a portion of Aitareya Brāhmana as indicated in the printed catalogue. For, it begins with an invocation to the Yajurveda यजुर्वेदाय नमः. Further, the Aitareya is divided in Pañcika, adhyāya and khaṇda, while this is divided in the kānda, prapāthaka, Brāhmana and kaṇdikā, as in the Śatapatha Bráhmaṇa

854.

1165. **शतपथब्राह्मणस्य एकादशकाण्डभाष्यम्।** *Sāyaṇa's Bhāsya on Satapatha Brāhmaṇa Kaṇda XI.*

By Sāyanācārya.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 118 Lines, 12 on a page Extent in Ślokas, 4200 Character, Nāgara. Appearance, old. Date, Saṃvat 1606. Complete.

It begins :—

यस्य निःश्वसितं, etc

इत्थं काण्ड ... दशकात्मकशतपथपूर्व्वभागो व्याख्या[तः] तत्र प्रथमद्वितीयकाण्डाभ्यां + + धानाग्निहोत्रदर्शपूर्णमासादीनि चा[तु]-र्म्मास्यान्तानि प्रतिपादितानि तृतीयचतुर्थाभ्यां एकाहाहीनसत्रात्मकसकलसोमयागप्रकृतिभूतचतुःसंस्थो ज्योतिष्टोमः प्रतिपादितः पञ्चमेन वाजपेयराजसूयौ षष्ठादिकाण्डचतुष्टयेषु प्रकृतिविकृतिभूत-सोमयागाश्रितं अग्निचयनाख्यं कर्म्म विस्तरेण प्रतिपादितं। दशमे तत्प्रशंसामुखेन तदाश्रितान्युपशतानि विहितानीति पूर्व्वभागार्थ-संक्षेपः। उत्तरभागे अष्टाध्यायी-सौत्रामन्यश्वमेधाख्यास्त्रयः काण्डाः चतुर्थस्तु सुब्रह्मप्रतिपादको बृहदारण्यकाख्यः। तत्र प्रथमे काण्डे पूर्व्वोक्तं माध्यन्दिनं कर्म्म अनूद्य प्राग्विहितकालाद्यवशिष्टाङ्गकला-पविधिः तत्प्रशंसा च क्रियते।

End :—श्रीवेदार्थप्रकाशेन, etc., etc., etc.

इत्येकादशकाण्डभाष्यं समाप्तम्।

Post Colophon :—

संवत् १९०९ वर्षे श्रावणवदि १४ चतुर्दश्यां लिखितम्।

The Colophon in leaf 5B. :—

इति सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे माध्यन्दिन-शतपथब्राह्मणे प्रथमाध्यायस्य प्रथमं ब्राह्मणम्।

Aṣṭādhyāyīkāṇḍa is the name of the 11th chapter of Śatapatha Brāhmaṇa, as it contains eight chapters.

855.

9609. बृहदारण्यकं माध्यन्दिनीयम्। *Vṛhadāraṇyaka (Mādhyandinīya)*

Substance, country-made paper 13 × 6½ inches. Folia, 21 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 410 Character, Nāgara Appearance, old Incomplete at the end.

856

9131. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×5½ inches. Folia, 122 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 1500 Character, Nāgara Date, Sam 1686 Appearance tolerable

It ends :—

कश्यपान्नैध्रुवेः कश्यपो नैध्रुविर्वाचोवागम्भिणा अम्भिणादादि-त्यादादित्यानीमानि शुक्लानि यजूंषि वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्या-यन्ते ॥ ३ ॥ ब्राह्मणं ॥ षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ।

तथा सहस्रप्रवर्गे नवमोऽध्यायः कण्डिकासंख्या । ८९ ॥ पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः । कण्डिका १०१ । अस्मिन् काण्डे कण्डिकासंख्या ५४२ । एवं यजुर्वेदसंख्या । ९८ । ६ । अध्यायसंख्या १०० । ब्राह्मण-संख्या ४४० । कण्डिकासंख्या ७६२४ । अक्षरसंख्या ७९८००० । संवत् १६८६ । वर्षे श्रीशालिवाहनशाके १५५१ प्रवर्त्तमाने उत्त-रायणगते श्रीसूर्ये ग्रीष्मऋतौ ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे भौमे उदीच्य-+ + + पादेवीसुतवीश्रामेण लिखितम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ द्वयाह प्राजापत्याः । देवाश्चासुराश्च ततः कानीयसा एव देवाः इत्यादि ।

857.

8583. **माध्यन्दिनोपनिषद्वृत्तिः ।** *Mādhyandinopaniṣadvritti.*

By Vāsudeva Brahma, pupil of Hṛṣīkeśa.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 128 Lines, 12 on a page. Extent, 4500 ślokas Character, Nāgara Fresh Incomplete

These one hundred and twenty eight leaves go up to the 7th Brāhmaṇa of the 5th Prapāṭhaka.

It begins :—

ब्रह्मादीन् प्रणमाम्येतान् वंशर्षीन् स्वगुरूंस्तथा ।
श्रीशङ्करं महादेवीं सच्चिदानन्दरूपिणीम् ॥

सम्यगालोच्य खं भाष्यं सटीकं वार्त्तिकं तथा ।

माध्यन्दिनोपनिषदो वृत्तिरारभ्यते शुभा ॥

The Colophon of the 1st chapter in 58A.—

इति श्रीहृषीकेशभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यवासुदेवब्रह्मभगवतः कृतायां माध्यन्दिनोपनिषट्टीकायां तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

858.

1686. *The Same Text*

With the commentary by Nīlakaṇṭha

Substance, country-made paper 13½ × 5 inches The first three adhyāyas of the Upaniṣad complete in 130 leaves, of which folia 2nd to 8th are missing The fifth adhyāya in a separate pagination in 15 leaves up to the 14th Brāhmaṇa The text covers the same ground as pages 948 to 1005 of the Bibl Ind Edition The 6th prapāṭhaka in 19 leaves ending abruptly, printed in pp 1030 to 1095 of the same edition

The commentary begins:—

ऐन्द्रं जालमिवेदं रचितं विश्वं स्वमायया येन ।

तस्मै नमः परस्मै यस्मै सर्वे वहन्ति बलिमाद्याः ॥

ॐकारकल्पवल्लीमरुणां पाशाभयेष्टहस्ताम् ।

वन्दे समन्दहसितामुपनिषदरविन्दकुहरमधुधाराम् ॥

हरये हराय हरये हरजायायै हराङ्कजायापि ।

गायत्र्यै तत्पतये श्रुतये स्मृतये नमो लक्ष्म्यै ॥

स्वस्यैवायुर्दत्तं वेदव्यासेन नीलकण्ठेन [यस्मै] ।

स्वस्मात् प्रियाय तस्मै यतये कस्मैचिदस्तु मे प्रणतिः ॥

श्रीमल्लक्ष्मवती लक्ष्मी मातरं देशिकोत्तमाम् ।

पितरं रङ्गनाथाख्यं देशिकोत्तममाश्रये ॥

काशीनाथगुरुं नत्वा श्रीधराख्यं गुरुं तथा ।

श्रद्धया संयुतो भाष्यवार्त्तिकेऽप्यवलोक्य च ॥

माध्यन्दिनीयशाखायां बृहदारण्यकाभिधा ।

या चास्त्युपनिषन्मुख्या तस्या व्याख्या यथामति ॥

नीलकण्ठीति नाम्नेयं कलकण्ठीरुतोपमा ।
श्रितिकण्ठश्रिवाप्रीत्यै नील + + + + + + ॥

See below

859.

8580 *The Same.*

Substance country-made paper 13¾×5¾ inches Folia, 165 Lines 12 on a page Extent 8000 ślokas Character, Nāgara Complete

To the end of the 4th Adhyāya.

The author Nīlakantha was the son of Rañganātha Śaiva and Laksmī. His teachers were Kāśīnātha and Śrīdhara For writing this comm., he studied Śañkara's Bhāsya and Sureśvara's Vārtika He confines himself to the Vihadāranyaka Upanisada of the Mādhyandinaśākhā of the White Yajurveda, the reading of which differs from that of the other Śākhās He altogether rejects the first two Brāhmanas of the V A U of Kānvaśākhā which Śañkara comments upon. He says that these Brāhmanas belong to Aśvamedha, and therefore to Karmakānda. They are dealt with in the 10th Prapāthak of the Śatapatha of M. śākhā, and they are altogether out of place in an Upanisad or Jñāna kānda. Hence he begins from :—

"द्वयाह प्राजापत्यादेवाश्चासुराश्च" and not from उषा वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरः ।

The last five leaves are written in a scribbling hand and on paper of a different size.

860.

8907. **मुख्यार्थप्रकाशिका माध्यन्दिनीय वृहदारण्यकोपनिषट्टीका ।** *Mukhyārthaprakāśikā being a comm. on Vṛhadāranayka of the Mādhyandina Śākhā.*

By Dvivedagañga, the son of Nārāyana.

Substance, country-made paper 11¾×4 inches Folia, 250 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 6000 Character Nāgara of the eighteenth cen-

tury. Folia, 246—250 are a restoration in a modern hand Appearance, discoloured Complete

It begins thus :—

ॐ नमो ब्रह्मादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृभ्यो वंश-ऋषिभ्यो नमो गुरुभ्यः द्वयाह प्राजापत्या इत्येवमाद्या षडध्यायी माध्यन्दिनीयब्राह्मणोपनिषत् तस्या इयं अल्पग्रन्था वृत्तिरारभ्यते। उपनिषच्छब्देन मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव वाच्या उप समीपस्थं प्रत्यगात्मैकत्वं नीति निश्चितं सत्तत्पराणां सद्धेतोः (?) संसारं सादयति इत्युपनिषत् इति व्युत्पत्तेः॥

It ends thus :—

तत एव हिरण्यगर्भात् सम्प्रदायोक्ततदादिकान् सर्व्वानेव प्रति पारम्पर्य्येणागतोऽयं सम्प्रदाय इति युक्तं। यजुषामादित्यत्वं पुनः कथम्भूतानि यजूंषि शुक्लानि शुद्धानि यद्वा शुक्लानि ब्राह्मणेनामिश्रितमन्त्रात्मकानि। वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्यायन्त इत्यर्थः।

The Col. :—

इति श्रीमाध्यन्दिनारण्यकव्याख्यायां मुख्यार्थप्रकाशिकायां पञ्चमप्रपाठकस्य पञ्चमं ब्राह्मणम्। पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः। षष्ठोऽध्यायश्च समाप्तः। शुभमस्तु। इति श्रीविद्वज्जनतिलकद्विवेदश्रीनारायणसूनुना द्विवेदगङ्गेन विरचितायां माध्यन्दिनारण्यकव्याख्यायां मुख्यार्थप्रकाशिका सम्पूर्णा।

ब्रह्म सत्यं जगन्मिथ्या जीवो ब्रह्मैव नापरः।

इति यो वेद वेदान्तैः स मुक्तो नात्र संशयः॥

श्रीकृष्णाय नमः।

861.

I.

6035. बृहदारण्यकोपनिषत्। *Vṛhadāraṇyakopaniṣad.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 60 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, injured by damp Complete

This belongs to the Kānva Śatapatha Brāhmana. It is a well-known fact that Śañkarācārya commented on the Vṛhadāranyaka of the Kānva recension

II.

मैत्रावरुणीयम् । *Maittrāvaruṇiya.*

Kanda III of the Kānva Śatapatha.

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 99 Lines, 11 on a page Character, Nāgara. Date. Samvat 1531 Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

तृतीयकाण्डे षोड़शप्रपाठकः समाप्तः ।
इति मैत्रावरुणीयं तृतीयं काण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु लेखकपाठकयोः । कल्याणं भूयात् । स्वस्ति संवत् १५३१ वर्षे चैत्रवदी ३ शनौ श्रीइन्द्रपुरीग्रामे चातुर्विद्यमोढ़ज्ञातीय दूवे सुरासुतनारसिंहेन स्वपठनार्थं परोपकारार्थं । कल्याणं भूयात् । शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ।

862.

2369. *The Same* (*Vṛhadāranyakopanisad only*).

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches Folia, 13. Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh. The first chapter only

Col. —प्रथमोऽध्यायः ।

863.

2283. *The Same.*

Substance, country made paper 9¾ × 4½ inches Folia, 127 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, old and worm-eaten Complete

Post Col :—श्लोकसंख्या १३८६ ।

864.

2293. *The Same.*

Substance, country-made paper 8½ × 4¾ inches Folia, 1-21 (the first two chapters), 1-15 (the 5th chapter, incomplete), 27 to 38 (From the Second Brāhmana of the 7th chapter to the end of the 8th chapter.) Lines, 11 to 13 on a page Character Nāgara Appearance, discoloured

865.

8690. *The Same.*

Substance country-made paper $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 27 Lines, 19 on a page Extent in slokas 1800 Character, Nāgara Old Fresh Complete

866.

8579. *The Same.*

Substance country-made paper $12\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 20 Lines, 17 on a page Extent 1300 slokas Character Nāgara Fresh Complete

867.

11043. *The Same.*

Substance, country-made paper $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 61. Lines, 9, 10 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

Last Colophon :—

इति वृहदारण्यके षष्ठः प्रपाठकः (?) षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥

Post Col. :—ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु ॥

इति वृहदारण्यकोपनिषत् समाप्तिमगमत् ।

868.

371. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 94 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 1280 Character Nāgara Appearance, old Complete

The MS bears diacritical marks.

869.

11070. वृहदारण्यकटीका । *Vṛhadāraṇyaka Tīkā.*

By Śaṅkara.

Substance, country-made paper $12\frac{1}{2} \times 6$ inches Folia 141 Lines, 14 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh Complete Date, Sam 1857

Last Col :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीशङ्करभगवत[ः]कृतायां वृहदारण्यकटीकायां पञ्चमं ब्राह्मणं । अष्टमोऽध्यायः ॥

Post Col :—

संवत् १८५७ वैशाखमासे कृष्णपक्षे षष्ठमी बुधवासरे लीष्यीतां सेकुकायथं सामभट उली जो देख्या शो लीप्या ममोदोषो न विद्यते ॥

870.

11071. **वृहदारण्यकभाष्यतात्पर्यदीपिका ।** *Vṛhadāraṇyaka Bhāṣya Tātparyadīpikā*

By Ānandajñāna, the disciple of Śuddhānanda.

Substance country-made paper 12¾×6 inches Lines, 15 to 18 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance fresh

Adhy. III. foll. 58 —

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छुद्धानन्दपूज्यपादशिष्येण भगवदानन्दज्ञानेन कृतायां वृहदारण्यकभाष्यतात्पर्यदीपि-(टी)कायां तृतीयो(तीय्यो)ऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col :—

संवत् १८३७ समेष नाम चैयत्रवदि कृष्णपक्षे वासरे त्रियोदशि ॥

Adhy. IV foll. 25. (*Col* इति श्रीमत्परमहंस० चतुर्थोऽध्यायः) ।

Post Col. :—संवत् १८३७ समै वैशाखमासे ।

Adhy. VIII. foll. 11. (*Col.* O अष्टमोऽध्यायः) ।

Post Col. :—संवत् १८३७ समै चैत सुदि सुकुलपक्षे ।

See I.O Catal. 215.

The Upaniṣad consists of the 6 books, III–VIII, of the Bṛhadāraṇyaka, Eggeling, however, describes the first book as consisting Adhyāyas I–III !

871.

8582. *The Same.*

Substance, country-made paper 12×4½ inches Folia 535, the first 27 leaves being restored in a different hand Lines, 12 on a page Extent, 2500 Slokas Character, Nāgara Dated, Sam 1865 Fresh. Complete

The text, Bhāsya and Tīkā.

सम्वत् १८६५ पौषमासि कृष्णपक्षे षष्ठी गुरुवार गङ्गातीरे त्रिलोचनसन्निध्यौ लेखिनीकृता शुभमस्तु ।

The 1st chapter of the Upanisad or the 3rd of the 14th Prapāthaka of the Kānvasatapatha ends in 170, the 2nd or the 4th in 263, the third or the 5th ends in 347; the 4th or the 6th in 1 466, the 5th or the 7th in 495; the 6th or the 8th in 532.

872.

11075 *The same here called simply* बृहदारण्यकोपनिषद्-भाष्यटीका । *Vṛhadāranyakopanisad Bhāsya Tīkā*

By Ānandajñāna

Two batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper 12½×5 inches Folia, 57 Lines, 10 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

A modern copy

Beg. :—ॐकारोदमादित्रयं ब्रह्मोपासनानि ... ... एषोऽर्थः सप्तमे निवृत्तः । सम्प्रति प्राधान्येन तावद्ब्रह्मोपासनं फलं श्रीमन्थादि-कर्म्म च वक्तव्यमित्यष्टममध्यायमारभमाणो ब्राह्मणसंगतिमाह-प्राण इति ।

End :—इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छुद्धानन्दपूज्यपाद-शिष्यश्रीमद्भगवदानन्दज्ञानकृतायां श्रीमद्बृहदारण्यभाष्यटीकायां चतुर्थोऽध्यायः ।

I suspect up to fol. 20, it is adhy. VIII, the rest, adhyāya IV.

II

Substance, etc , the same as in I. Folia, 35, marked 1—34 and 57

Beg :—श्रीगणेशाय नमः ॥

शुभमस्तु ॥ मधुकाण्डे त्वाष्ट्रं कक्ष्यं चेति मधुद्वयं व्याख्यातं संप्रति काण्डान्तरं (कांतरार) प्रतिजानीते जनक इति ननु पूर्व्वस्मिन्न-ध्यायद्वये व्याख्यातमेव तत्त्वसुत्तरत्रादि वच्यते, etc.

873.

10851. *The Same.*

Substance, country-made paper 12½×6 inches Folia, 37. Lines, 15 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

The comm. on the last chapter only

End:—परिसमाप्तौ मंगलमाचरति ब्रह्मेति ।

Col.:—इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगव-दानन्दज्ञानविरचितायां बृहदारण्यकभाष्यटीकायां षष्ठोऽध्यायः ।

Post Col. —शुभमस्तु ॥ संवत् १८३७ मिति वैशाख सुदि नेकम भृगुवासरे ॥ समाप्तः ॥

874.

10850. *The Same.*

Substance, country-made paper 12½×5 inches Folia, 64 Lines, 10 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

End:—परिसमाप्तौ मंगलमाचरति ॥ ब्रह्मेति ॥ वंश ब्राह्मण ॥

There is one stray leaf

875.

10902. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 41 Lines, 10 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

A fragment. Every leaf is marked with the letters वृ० टी० भा ।

Beg :—श्रीगणेशाय नमः ।

तृतीयेऽध्याये सूचितविद्याविद्ययोरविद्यां प्रति विद्यां प्रपञ्चयितुं चतुर्थाध्यायमारभमाणो × तं कीर्तयति आत्मेति ।

35A चतुर्थस्य चतुर्थं ब्राह्मणं समाप्तम् ।

41A. पञ्चमं ब्राह्मणम् ।

The MS. ends abruptly

There is also the last leaf of the MS. containing only the col इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानार्चितायां (?) रचितायां षष्ठोध्यायः समाप्तम् ।

There is one stray leaf marked 37.

876.

11169. *The Same.*

Substance, country-made paper 12½ × 6½ inches Folia, 26 Lines, 15 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1837. Appearance, fresh

A fragment

Beg. :—श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

मधुकाण्डे + + + चेति मधुद्वयं व्याख्यातं । संप्रति काण्डान्तरं प्रतिजानीते जनक इति ।

Col. :—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानकृतायां वृहदारण्यकटीकायां पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ संवत् १८३७ समये चैत सुदि सुकुलपक्षे वासरे गुरुवारे समाप्तः ॥

877.

8581. **वृहदारण्यकव्याख्या मिताक्षरा ।** *Mitākṣarā being a comm. on Vṛhadāraṇyaka by Nityānandāśrama, disciple of Puruṣottamāśrama.*

Substance, country-made paper 12½ × 4½ inches Folia, 105 Lines, 14 on a page Extent, 5000 ślokas Character, Nāgara Date, Sam. 1867. Fresh Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

योऽनन्तोऽनन्तशक्तिः सृजति जगदिदं पालयत्यन्तरात्मा

संविश्रान्ते निपीय स्वकमहिमगतः सत्यचिन्मूर्त्तिरास्ते ।

योऽनुग्रः सज्जनानां परमहिततमः पापिनामुग्रमूर्त्तिः
सोऽस्माकं वाञ्छितानि प्रदिशतु भगवान् आत्मदः श्रीन्दसिंहः ॥

यन्मूलप्रवहत्पवित्रपयसः संसेवनादेव मे
रागद्वेषमदाभिधा ग्रहगणा नेशुः स्म सन्तापिनः ।
यत्संसारपरिश्रमापहृदया (?) संप्रीतलो मोदभाक्
वन्दे तत्पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादारविन्दद्वयम् ॥
या काण्वोपनिषत् प्रसिद्धबृहदारण्यश्रुतेः सादरं
तद्भाष्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनाम् ।
रम्या तत्कलनासमर्थमतिभिर्मोक्षेच्छुभिर्योगिभिः
सुज्ञातुञ्च मिताक्षरा पुनरियं व्याख्या मया रच्यते ॥

उपनिषच्छब्देन मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव वाच्या उप समीपस्थं प्रत्यगात्मैकत्वं निश्चितं सत् तत्पराणां संसारं सादयतीत्युपनिषदिति व्युत्पत्तेः । ग्रन्थस्तु विद्यासमर्पकत्वेन उपचारात् उपनिषदित्युच्यते ।

The Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्यपाद-शिष्यनित्यानन्दाश्रमकृतायां बृहदारण्यकव्याख्यायां मिताक्षरायां तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

The last Colophon —

बृहदारण्यकव्याख्याया मिताक्षराभिधायायां अष्टमाध्यायस्य पञ्चमः ब्राह्मणः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

यः सम्भूतिलयचित्रकाण्डकषडध्यायप्रभेदस्फुरत्-
स्कन्धः सत्पदपल्लवालिविलसच्छाखामयो ब्राह्मणः ।
ब्रह्मात्म्यैकफलः सुवाक्यकुसुमो वंशालवालाम्बुभाक्
संसेव्यः सततं बुधैः स बृहदारण्याख्यकल्पद्रुमः ॥
भाष्यवार्त्तिकसट्टीका मन्थन्यारण्यकं दधि ।
विमथ्य बुद्धिरज्वेदं नवनीतं समुद्धृतम् ॥
महतामाशयं बोद्धुं मादृशः कः क्षमो भवेत् ।
तथापि श्रद्धयास्माभिः + + मेतत् समुद्धृतम् ॥

यत्पादपद्ममकरन्दरसानभिज्ञा
विश्राम्य मा विधिपदादपि सञ्चरन्ति ।
न प्राप्नुवन्ति पशुकर्म्मरतादधनेहा ?
तस्मै नृसिंहवपुषे हरये नमस्ते ॥

878.

9513. *The Same.*

Substance, country-made paper 13 × 5 inches Folia, 181 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 6878 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

879.

11086. *The Same.*

Substances, country-made paper 10 × 4¼ inches Folia, 82 Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

Last Col. —इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीपुरुषोत्तमाश्रम-पूज्यपादशिष्यनित्यानन्दाश्रमविरचितायां मिताक्षरायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १८३७ मौति फाल्गु ।

See I O. Catal. 224.

880.

8689. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 5 inches Folia, 217 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 5600 Character, Nāgara Date, Sam 1861 Fresh. Worm-eaten Complete

. 881.

8979. बृहदारण्यकं सटीकम् । *Bṛhadāraṇyaka with a Comm*

Substance, country-made paper 13 × 7 inches. Folia, 16 Lines, 17 on a page Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Worm-eaten

The third and the fourth. The third complete and the fourth incomplete.

Nothing to supply any clue to the identity of the commentary.

One stray leaf.

SUBSIDIARY TREATISES TO THE WHITE YAJURVEDA.

882.

6118. **सर्व्वानुक्रमसूत्र (माध्यन्दिनीय)।** *Sarvānukrama sūttra (Mādhyandinīya)*

By Kātyāyana

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 29. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 580 Character, Nāgara. Date, Samvat 1930 Appearance, fresh Complete

See L. 2114 and 4135.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। हरिः॥

मण्डलं दक्षिणमक्षि हृदयस्थाधिष्ठितं येन।

शुक्लानि यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप॥

तं विवस्वन्तं त्रयीमयमर्च्चिष्मन्तमभिध्याय माध्यन्दिनीयवाजसनेयके यजुर्व्वेदाम्नाये सर्व्वे सखिले सशुक्रियर्षिदैवतच्छंदास्यनुक्रमिष्यामो यजुषामनियताक्षरत्वात् एकेषां छन्दो न विद्यते। द्रष्टार ऋषयः स्मर्त्तारः परमेष्ठ्यादयो देवता मन्त्रान्तर्भूता अग्न्यादिका हविर्भाजः स्तुतिभाजो वा ज्ञेनः शाखोखाग्न्योपवेषकपालेध्मोलूखलादयश्च प्रतिमाभूताश्छन्दांसि गायत्र्यादीन्येतान्यविदित्वा योऽधीतेऽनुब्रूते जपति जुहोति यजते याजयते तस्य ब्रह्म निर्वीर्य्यं यातयामं भवत्यथान्तरा च गर्त्तं वा पद्यते स्थाणुं वर्च्छति प्रमीयते वा पापीयान् भवत्यथ विज्ञायैतानि योऽधीते तस्य वीर्य्यवदथ योर्थवित्तस्य वीर्य्यवत्तरं भवति जपित्वा हुत्वेष्ट्वा तत्फलेन युज्यते।१।

इषेत्वादि खं ब्रह्मान्तं विवस्वानपश्यत्। ततः प्रतिकर्म्मविभागेन ब्राह्मणानुसारेण ऋषयो वेदितव्याः। परमेष्ठी प्राजापत्यो दर्शपूर्ण-

मासमन्त्राणां ऋषिर्देवा वा प्राजापत्या इषेत्वाशाखानुष्टुब्विनियोगः कल्पकारोक्त एवमूर्ज्जेत्वा वायवो वायव्यं देवो व ऐन्द्रो यजमानस्य शाखा व्वसोर्वायव्यं द्योर्मातरिश्विन उखा व्वसोर्वायव्यं देवस्त्वा पयः कामधुक्षः प्रश्नः सा विश्वायुस्त्वौषि गव्यानीन्द्रस्यैन्द्रं पयः ॥ २ ॥

11A, इति सर्व्वानुक्रमणिकायां प्रथमोऽध्यायः, 19A, इति सर्व्वानुक्रमणीये द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः, 23A, इति सर्व्वानुक्रमणीये तृतीयोऽध्यायः समाप्तः, 28A, इति सर्व्वानुक्रमणीये चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ।

It ends :—

सप्तमं जगती जागतपदाष्टिनस्त्रयः खौ च द्वौ महासतो दृष्टयष्टकौ सप्तकः षट्को दशको नवकश्च षडष्टका वा महार्यंक्ति-र्माध्यन्दिनीये वाजसनेयके सर्व्वानुक्रमणिकैषा कृतिर्भगवतः कात्यायनस्यैषा कृतिर्भगवतः कात्यायनस्य । इति । ॐ

Last Colophon :—

इति माध्यन्दिनीये सर्व्वानुक्रमणीये पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः । ५ ।

मीः । जेष्ठ शुक्ल ५ सनौ संवत् १६३० । श्रीजानकीवल्लभो विजयते । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

The following is added in a different hand in red ink.—

इदं पुस्तकं लेखयित्वा बालमुकुन्देन लिखितं सीतारामेण ।

883.

1769. *The Same.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 46. Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 600 Character, Nāgara Date, Sam 1681 Appearance, old Complete

The Post Colophon Statement :—

इति सर्व्वानुक्रमणी समाप्ता ॥ कंडिकासंख्या १२४ ॥ संवत् १६८१ । वर्षे चैत्रमासे कृष्णपक्षे दशमी भौमे वाराणस्यां लेखक उद्धवेन लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥

An index to the White Yajurveda of the Mādhyandina School, attributed to Kātyāyana.

884

6187. *The same with a commentary.*

By Holira.

Substance, country-made paper 5×4 inches Folia, 4. Lines, 12 on a page Character Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured A fragment

Beginning —

यजुर्व्वेदस्य मूलं हि भेदो माध्यंदिनीयकः ।
सर्व्वानुक्रमणी तस्याः (?) कात्यायनकृता तु या ॥
व्याख्यां तस्यास्तु होलीरः कुर्व्वे नत्वा गणाधिपम् ।
विलोक्य सर्व्वसूत्राणि भाष्याणि विविधानि च ॥ २ ॥
इह भगवान् कात्यायनाचार्य्यः सर्व्वानुक्रमसूत्रप्रारंभे प्रथमं मंगलाचरणपूर्व्वकं यजुर्वेदस्य मुख्य + ऋषिच्छन्दोदैवतज्ञानार्थं प्रतिज्ञासूत्रमाह ॥

Text :—ॐ मण्डलं दिव्यमचिं हृदयं चाधिष्ठितं येन, etc

Colophon —

इति सर्व्वानुक्रमणीये प्रथमकंडिकायां होलीरभाष्यं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement —

इदं चन्द्रचूड़देवज्ञेन लिखितमस्ति ॥

885.

10201 B. **सर्व्वानुक्रमणिकापद्धति ।** *Sarvānukramanikā-paddhati.*

Being a general index to the Vājasaneyasamhitā.

There are three fragments :—

I

Substance, country-made paper 8×4½ inches Folia, 39 (by counting). Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured.

Cols. :—इति संहितायां प्रथमोऽध्यायः; द्वितीयोऽध्यायः; इति पिण्डपितृयज्ञाः, इति चातुर्म्मास्याधिकारः—तृतीयोऽध्यायः; चतुर्थो-

ऽध्यायः, पञ्चमोऽध्यायः, षष्ठोऽध्यायः, सप्तमोऽध्यायः, इत्य-
ष्टमोऽध्यायः, इति वाजपेयमन्त्रादि—अथ राजसूयमन्त्राणामध्या-
यमभिधीयते, नवमोऽध्यायः, दशमोऽध्यायः समाप्तो राजसूया-
धिकारः। इति सर्व्वानुक्रमणिकापद्धतौ प्रथमोऽध्यायः (?)

There are only two lines of the 11th adhy. in the last leaf. There is also 1 leaf of probably another index containing I. 1—9.

II.

Substance, etc., the same as above Folia, 12 (by counting)

Cols —अध्यायः समाप्तः ११, अध्यायः समाप्तः १२।

III.

The last leaf of the index.

Col..—इत्यनुक्रमणिका समाप्ता।

Post Col.:—संवत् १७५३ शाके १६१८ पौषवदि १० रवौ अमरा-
वतीस्थिताहिच्छत्रनागरज्ञातीयभट्टानन्तात्मजश्रीकृष्णेण चरमपत्रं
लिखितमन्यल्लेखकेन ॥ श्रीरस्तु।

In a much later hand:—

दी० यज्ञकरेण मौल्येन गृहीतं जयपुरनगरे।

886.

6185.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 26 Lines, 9, 10 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh Incomplete at the end

A general index to the Mādhyandinīya-Yajurveda-samhitā—to be differentiated from the Yajurveda *Sarvānukramaṇikā*, described in L. 2114.

The MS being incomplete at the end, contains neither the name of the author, nor that of the work

It begins —

अथ वाजसनेयावान्तरभेदमाध्यंदिनीयाख्ययजुर्वेदसंहितामंत्राणामृषिदैवतच्छन्दांस्यभिधीयन्ते । ते च मन्त्रा द्विविधाः ऋग्रूपा यजूरूपाश्च तत्र नियताक्षरपादावसाना ऋगित्युच्यते ॥

अनियताक्षरपादावसानं यजुरिति । तत्र सद्यासां (?) ऋचां यथाक्षरं गायत्र्यादीनि छंदांसि सन्त्येव नियताक्षरत्वात् । यजुषाम-(च)नियताक्षरत्वात् केषाञ्चिन्मते छंदो नास्ति ।, etc , etc.

9A, इति वाजसनेयावांतरभेदमाध्यंदिनीययजुर्वेदसंहितायामुपयोगिनी परिभाषा समाप्ता ॥

अथ ऋषिदैवतच्छंदसां स्वरूपमुच्यते ॥

It comes up to the Cāturmāsya mantras.

24B, अथ चातुर्मास्यमंत्राणामृष्याद्युच्यते ।, etc , etc

887.

6190. **माध्यंदिनसंहितासंकल्पः ।** *Mādhyandina Saṃhitā Saṃkalpa.*

Substance, country-made paper 5×3 inches. Folia, 18, of which the 1st, 9th, 10th, 12th and one half of the 11th is lost Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Date, Samvat 1816

Last Colophon :—

इति माध्यंदिनीयसंहितासंकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon :—

मङ्गलं भगवन् विष्णुर्मङ्गलं गरुडध्वजः ।
मङ्गलं पुण्डरीकाक्षो मङ्गलायतनं हरिः ॥ १ ॥

श्री ॥ संवत् १८१६ रौद्रनाम्नि संवत्सरे वैशाखकृष्णप्रतिपदि शुक्रवासरे लिखितमिदं दीक्षितकृष्णशंकरेण ।

From fol. 11B to the end, the work contains *saṃkalpas* or resolutions for reciting the various chapters of the Śuklayajurveda of the Mādhyandinīya Śākhā—as a specimen, one is quoted from fol. 13.

वाचस्पतयेत्यष्टचत्वारिंशतिकण्डिका० नारायण ऋ० त्रिष्टुप्-
छन्दः काश्यपो देव० अश्वमेधावभृतस्नानफल० । ७ ।

Another is quoted from fol 17, 18

ईशावास्येत्यध्यायस्य सकलानुकण्डिकानुवाकस्य अत्रिऋषिः
विश्वेदेवा देवता जगतीच्छन्दः इह जन्मनि ब्रह्मज्ञानावाप्त्यर्थं जपे
विनियोगः—

The real samkalpa—ending पाठमहं करिष्ये is lost in fol. 12 missing.

In the leaves preceding 11, there are given rules for recitation

888.

1782. अनुवाकसंख्या । (शुक्लयजुर्वेद) *Anuvāka-Samkhyā of the Śukla Yajurveda.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 6 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara Appearance, old Complete

It begins :—

अथानुवाकान् प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा विहितान् पुरा ।
विप्राणां यज्ञकालेषु जपहोमार्चनादिषु ॥ १ ॥

इषे त्रिकावसोः पवित्रं तिस्रोग्ने व्रतपते सप्त पवित्रेस्थो द्वे शर्म्मासि
तिस्रो ध्रुविरसि शर्म्मासि द्विको देवस्यत्वातिस्रो देवस्य त्वा पंच
प्रत्युष्टं रक्षस्तिस्रो दशैकत्रिंशत् ॥ १० ॥ ३१ ॥ १ ॥

Col. :—इति अनुवाकसंख्या समाप्ता ।

The anuvākas and kāndas are given chapter by chapter. The anuvākas are summed up at the end as 303.

दशाध्याये समाख्याता अनुवाकास्तु संख्यया ।
शतं १ दशानुवाकाश्च नवान्ये च मनीषिभिः ॥ १ ॥
सप्तषष्टिश्चितौ ज्ञेया सौत्रे द्वाविंशतिस्तथा ।
अश्व एकोनपञ्चाशत् पञ्चत्रिंशत् खिले स्मृताः ॥ २ ॥

शुक्रियेषु च विज्ञेया एकादश मनीषिभिः ।
एकीकृत्य समाख्यातं त्रिशतं अधिकं मतम् ॥ ३ ॥

The result obtained is this :—

	I—X Adhyāyas	... 119
Citi	XI—XVIII ...	... 67
Sautrāmani	XIX—XXI ...	... 22
Asvamedha	XXII—XXV .	... 49
Khila	XXVI—XXXV	... 35
Sukriya	XXXVI—XL ...	.. 11
		303

See the Text with Mahīdhara's Bhāsya.

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ लेखकपाठकयोर्जयोऽस्तु ॥ रामाय नमः ॥ कृष्णाय नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ कालभैरवाय नमः ॥ विश्वनाथाय नमः चतुष्पदे नमः ॥

See L. 1806, which gives different introductory verses.

888A.

9770. *The Same.*

Substance, country-made paper 11×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 100 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

Beginning :—

अथानुवाकान् वक्ष्यामि ब्रह्मणा विहितान् पुरा ।
शिष्याणामुपदेशाय यज्ञसंस्करणाय च ॥
विप्राणां यज्ञकालेषु जपहोमार्चनादिषु ।
इषेत्वेकावसोः पवित्रं तिस्रोऽग्नेव्रतपते सप्त, etc.

889.

932. *The Same.*

Post Colophon Statement —

श्रीसंमत् १८३३ वैशाखकृष्ण ६ ॥ षष्ठी भृगुवासरे शुभम् भूयात् ॥

Beginning (after what Rajendralāla has quoted).

इषेत्वेका वसोः पवित्रं तिस्रोऽग्ने व्रतपते सप्त पवित्रेभ्यो द्वे घर्म्मासि तिस्रो, etc., etc

890.

6142. *The Same.*

Substance country-made paper 10×4½ inches. Folia, 6 Lines 7 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1861 Appearance, new Complete.

It is said to be the 4th pariśiṣṭa of Kātyāyana It is put here for convenience of reference.

Colophon:—

इति श्रीअनुवाकाध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon:—

श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥ संवत् १८६१ मार्गशीर्षशुक्लप्रतिपदायां चन्द्रवासरे लिखितं विश्वेश्वरेण ॥

श्रीरामाय नमः ॥ शुभम् ।

891.

6265. **क्रमसंधान** । *Kramasandhāna.*

Substance, country-made paper 11×4½ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon:—

इति दाक्षिणात्यमते चत्वारिंशत्तमाध्यायस्य क्रमसंधानमनुक्रमेण संपूर्णम् ।

This relates to the formation of the Kramapātha of the Mādhyandina Śākhā, which is rather difficult, because the mantras are often very short See Belval 262.

Beginning:—श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।

विश्वधा परमेण्यान्नावीँच्छतधारं। सहस्रधारं देवः। अधुक्षः सा विश्वधाया इन्द्रस्य राध्यतामिदं, रामिकः॥ तस्मै कर्म्मणे वा प्रयुक्तः। अरातय उरु रमिधुः। ध्रुवीमो देवानां। देवहृतमं सम-ऊतं। हविर्धानं विष्णुः। हस्ताभ्यामग्नये। गृह्णामि भूताय। रश्मिभिर्देवीः। देवयुवं युष्माः। अग्नीषोमाभ्यां दैव्याय वेतम्भिः। वेतम्भेः। ग्रमौव्व हविष्कृत्। इहि कुक्कुटः। वह ध्रुवं। वधा-यामे अन्तरिक्षं धर्त्तं। दिवं विश्वाभ्यः। वेत्तुधान्यं। व्यानाय दीर्घां। रसेन रेवतीः। एच्यन्तां जनयत्यै वधः पृथिवि। मौगप। वध्यासमररोवस्त्वान्‌गायत्रेण जागतेन सुस्मा। मार्ज्जीणि ग्निता। मार्ज्जदित्यै। पदमाम्यतम्भेः। यजुषे यजुषे सवितुः। २१।

892.

6197. क्रमरत्नमालिका। *Kramaratnamālikā.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 5 Lines, 10 on a page Character, Nagara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

The maṅgalācarana and the object of the work :—

प्रणम्याद्यं दिनमणिं योगीश्वरशिरोमणिं।
सर्व्वज्ञं याज्ञवल्क्यं तच्छिष्यकात्यायनं मुनिं॥
सर्व्वेर्ग्यजुषमन्त्राणां वेदे वाजसनेयके।
क्रमावसानविषयां कारिकामारभामहे॥
श्लोके विह्नादिविरतः प्रतीकेषु न दुःसहः।
प्रत्येकं प्रथमाषष्ठीसप्तम्युक्तं प्रकल्प्यते॥
पदानामानुपूर्व्व्येण क्रम एव प्रवर्त्तते।
गणान्तानां क्रमो नास्ति इति कात्यायनोऽब्रवीत्॥

The preface takes up 12 ślokas. Then comes the first kārikā. There are 40 kārikās.

The 40th has only two pādas.

End. ईशावास्यमिदं सर्व्वं द्विवेद्यं सर्व्वसम्मतम्॥ ०॥

Colophon :—

अमरत्नमालिका समाप्ता ।

शुभमस्तु ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

893.

6262. **शतपथानुवाक ।** *Śatapathānuvāka by Dāmodara*

Substance, country-made paper 8¼ × 4¼ inches Folia, 10 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 180 Character, modern Nāgara Appearance fresh Complete

Colophon :—

इति शा(श)तपथोऽनुवाकः ।

The maṅgalācarana and the object of the work.

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः सिद्धम् ।

गुरुं नमस्कृत्य महेश्वरञ्च गणेश्वरं चाथ सरस्वतीं च ।

माध्यंदिनब्राह्मणपाठकानां संख्यां प्रवक्ष्याम्यथ कण्डिकानाम् ॥

This is useful, as giving the extent of each anuvāka in the Śatapatha.

It ends —

यजुर्वेदसमाम्नाये ह्यस्मिन् माध्यंदिनीयके ।

चतुर्दशैव काण्डानि प्रोक्तानि मुनिसत्तमैः ॥

अष्टषष्टिः प्रपाठाश्च अध्यायाः शतमेव च ।

ब्राह्मणानान्तु चत्वारि शतानि कीर्त्तितान्यपि ॥

अष्टचिंशत्तथान्यानि समुद्दिष्टान्यसंशयम् ।

कण्डिकानामियं संख्या सप्तसाहस्रषट्शते ॥

चतुर्विंशतिरेवाथ संप्रोक्ता मुनिसत्तमैः ॥

श्रीदामोदरेणायं कृतो योऽत्र परिश्रमः ।

परार्थमेव तत् सन्तः परार्थकमलाश्रयाः ॥

894.
10314.

Substance, country-made paper 7 × 1 inches Folia, 21—37, of which fol 28 is missing Lines, 7 on a page Character Nāgara Date, Samvat 1712 Appearance, old and discoloured. Incomplete

An index to the White Yajurveda—both to the Samhitā and to the Brāhmana—of the Mādhyandina Sākhā.

I. Fol. 21 begins .—(Accented).

युदीर्घमनं नू॥ हि तद्यदि + + ऊर्दर्घन्त आयुरस्तु सर्व्व-
मायुरेह्रीत्यिष ते लोक एतत्तेस्त्विति दैवै तत्पश्यन्ती वाग्वदत्यथ
वंश्यः। २१। इति लाउश्यान्तिः (?)

II. अथ वंश्यः॥ (Accented) समानमासांजीवी + + साञ्जीवी पुत्रो
माण्डुकायनेर्माण्डुकायनिः, etc., etc.

27A.—इति वंश्य—

This is similar to Vansas, as given at the ends of the 5th and the 6th adhyāyas of Vrahadāraṇyakopanisad of the Kānva recension, commented upon by Sañkara

III इषे त्वा १। कृष्णोसि। २, etc.

Contains Pratīkas or initial words of the adhyāyas of the Yajurveda Saṃhitā. The Pratīkas of adhāyas 37—40 are lost in the missing leaf 28.

IV. 31B. - इति वेदाध्यायः।

Contains the Pratīkas of the adhyāyas of the Satapatha Brāhmana, the beginning of which is lost in the missing leaf 28.

V. व्रतमुपेष्यन्। १ तद्यदेवं पिनष्टि २ अथाज्यलिप्ताभ्यां पवित्राभ्यां ३

34A, इति व्रतानि।—

Contains the Pratīkas of the Satakas or centuries of paragraphs, called kaṇḍikās, numbering 77, which constitute the Satapatha Brāhmana and give the work its name.

VI. *Beg* :—व्रतमुपेष्यन् २ चतुर्द्धा विहितो इवा, etc

Contains the initial words of 68 prapāthakas into which the Śatapatha Brāhmana is divided

V. The last two lines of fol. 36B and fol. 37 contain two Brāhmanas accented.

I. *Beg* :—अथ व्रतं विसृजते स यस्मिन् हर्त्ता विमुक्ता कमेत्यथ निग्राव्याभ्यो ग्रहान् विग्रह्णतेथ गृहपतिः, etc., etc.

II. *Beg.* —एवं व्रतं विसृजते। यस्माद्भतिं गच्छतीति तस्माद्रोहचमसात् तस्मिन् समुपहवमिष्ट्वा समिधोभ्यादधति, etc., etc.

End ·—वाजसनेयेन याज्ञवल्क्योऽनाख्यायन्ते ॥

The date of the MS.

संवत् १७१२ वर्षे कार्त्तिक + + + + + गौ लिखितम् ।

Then two lines in red ink containing a stray verse.

895.

6157. यजुर्विधान । *Yajurvidhāna.*

Substance, country-made paper 12 × 5¼ inches Folia, 18 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 450 Character, Nāgara Date, Samvat 1650 Appearance, old, discoloured and repaired Complete

The use of Yaju, as directed by Yājñavalkya.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो मन्त्राणामनुष्ठानकल्पं वशिष्ठादिब्रह्मर्षिभिरनुष्ठितमनुव्याख्यास्यामः । नान्या ब्राह्मणस्य काचिद्वनाज्जने क्रिया विद्यते होमानां यज्ञानां वाऽवश्यं क्रिया । किन्तु मन्त्रविद्याधनानां यज्ञानां यजुर्विद्य उपदिश्यते । क एते मन्त्रा जपते ऋग्यजुःसामाथर्व्वाङ्गिरस उभयात्मका मन्त्रा देवताभिष्टवपरा द्रव्यसंस्कारकाश्चेति । य एते द्रव्यसंस्कारपरास्तेऽन्यैवोपयोगिनो ये पुनर्देवताभिष्टवास्तेषां सर्व्वार्थत्वमभिसन्धाय साधितानां फलदर्शनादत्र मन्त्रलिङ्गदर्शनाच्च तत्र कर्म्मकरणे । तुलापुरुषचान्द्रायणकृच्छ्रातिकृच्छ्रादिभिः पूतशरीरेण कर्म्मापिच्छया द्वादशरात्रं षड्रात्रं त्रिरात्रमेक-

गाचमिति च कर्म्माङ्गाणि कार्य्याणि सर्व्वमन्त्राणां पूर्व्वमेव लक्ष-मयुतं सहस्रमिति च सिद्ध्यपेक्षया कार्य्याणि। कर्म्मावसाने च फलावाप्तिर्ब्रह्मचारिणा भवितव्यम्। सरहस्यकल्पा ह्यसिद्धयो भावज्ञातव्याश्चेति।

अथ याज्ञवल्क्योक्तयजुर्विधानं व्याख्यास्यामः ॥१॥ सर्व्वचोंकार-पूर्व्वाभिर्महाव्याहृतिभिराज्याहुतिसहस्रं जुहुयात्। ... ... अथ यथेष्टकर्म्मकरणं समवेताभिरौदुम्बरसमिधो जुहुयात् पश्वन्न-कामो दधि वा पयो वा शान्तिकामोऽपामार्गतण्डुलानर्कसमिधो ... ... कन्याकामो मुष्टिभिस्तिलतण्डुलानां जुहुयात् ... ... वशीकर्त्तुकामोऽभिचारार्थे विषरुधिराक्तव्याघातकसमिधो जुहुयात् क्रोधान्वितो जनमरणे क्षये वा सर्व्वव्रीहीन् जुहुयात्, etc.

5A, यजुर्विधाने प्रथमोऽध्यायः, 7A, ०द्वितीयोध्यायः; 11A, ०तृतीयोऽध्यायः, 13B, ०चतुर्थोऽध्यायः, (*Last colophon*) पञ्चमोऽध्यायः।

Post Colophon:—

संवत् १६५० समय पुस वदि त्रयोदशी।

End:—अथ वा सर्व्वमन्त्राणां विस्तरेण पृथग्विधानमिति।

See Belval No. 272. For a larger version in 7 adhyāyas see Belval No. 273 Aufrecht relying upon Ben. 10, Lahore 2, Peters 2,175, registers in his Catal. I, a Yajurvidhāna of Taitt in 9 adhyāyas.

896.

1775. कात्यायनीयं प्रातिशाख्यम्। *Kātyāyanīya Prātiśākhya*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 17 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 275 Character, Nāgara Date, Samvat 1825 Complete.

See I.O. Catal No 192

It begins:—

जपादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः ।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥

१ । स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः । लौकिकानामर्थपूर्व्वकत्वात् । न समत्वात् । स्याद्वा आम्नायधर्म्मित्वाच्छन्दसि नियमः । यत्तत् न । वायुः खात् । शब्दस्तत् । संकरोऽयम् । ससंघातादीन् वाक् । त्रीणि स्थानानि । द्वे करणे । शरीरात् । शरीरम् । शरीरे । तेषां स उदयंस्त्वैका-त्यम् । ॐकारः स्वाध्यायादौ । ॐकाराथकारौ । ॐकारं वेदेषु । अथकारं भाष्येषु । प्रयतः ॥ १ ॥

It ends:—

वर्णदेवताः । आग्नेयाः कण्ठ्याः । नैर्ऋत्या जिह्वामूलीयाः । सौम्यास्तालव्याः । रौद्रा दन्त्याः । औष्ठ्या आश्विनाः । वायव्या मूर्द्धन्याः । शेषा वैश्वदेवाः । तत्समुदायोऽक्षरम् । वर्णो वा । अक्षरसमुदायः पदम् । अक्षरं वा । तच्चतुर्द्धा । नामाख्यातोपसर्गनिपाताः । तत्र प्रतिविशेषः ।

क्रियावाचकमाख्यातुमुपसर्गो विशेषकृत् ।
सत्त्वाभिधायकं नाम निपातः पादपूरणः ॥
चतुर्द्दश निपाता येऽनुदात्तास्तेऽपि सम्मिताः ।
निहन्यते खलु आख्यातं उपसर्गचतुष्टये ॥

अथ पदगोत्राणि ।

भारद्वाजकमाख्यातं भार्गवं नाम शिष्यते ।
वाशिष्ठमुपसर्गस्तु निपातः काश्यपः स्मृतः ॥

अथ पददेवता ।

सर्व्वं तु सौम्यमाख्यातं नाम वायव्यमिष्यते ।
आग्नेयस्तूपसर्गः स्यान्निपातो वारुणः स्मृतः ॥

इत्याह स्वरसंस्कारप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः ।
वृद्धं वृद्धिः ।

Colophon :—

इति कात्यायनकृतप्रातिशाख्ये अष्टमोऽध्यायः ।

समाप्तमिदं सूत्रम् ।

Post Colophon :—

ज्ञातिश्रीमालिब्राह्मणगाच्यवाडिमहादेवसुतत्र्यवाडिविरेश्वरलेखक इदं पुस्तकं लिखितम् ।

संवत् १८२५ वर्षे श्रावणकृष्णद्वादश्यौ भौमवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् । शुभं भवतु ।

897.

1091. *The Same.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 14 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara Date, Samvat 1809 Appearance, tolerable. Complete in 8 chapters

On Vedic phonetics, peculiar to the White Yajur Veda. Often printed.

Col. :—इति कात्यायनकृते प्रातिशाख्यसूत्रेऽष्टमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १८०६ मिति चैत्रकृष्ण १३ रवौ लिखितं श्रीमद्याज्ञिक-देवकृष्णस्यात्मजविजयकृष्णेन भ्रातकरुणाकृष्ण तथा रविकृष्णस्य स्वार्थेच्च ॥ श्रीगणपति-प्रसन्नोऽन्तु । शुभं भवतु ।

898.

3491. *The same here called* वाजसनेयप्रातिशाख्यम् ।

Vājasaneya Prātiśākhya.

Substance, country-made paper $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 28. Lines, 5 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Incomplete at the end

899.

6155. *The Same*

Substance, country-made paper $10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 14 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 300 Character, Nāgara Date, Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति कात्यायनप्रातिशाख्यसूत्रे अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संमतं १९३६ भादोवदी ६ के लीषा समाप्त । शुभ । मङ्गल ।

The text of the Vājasaneya-Prātiśākhya has been published in Roman letters, with a German translation and notes by A Weber, Ind Stud. V (1858), and in the Benares Sanskrit series.

900.

1092. *The same with a comm.*

By Ananta Bhatta, son of Nāgadeva Bhatta by Bhāgīrathī

Substance, country-made paper 8¾×4 inches Folia, 39 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 950 Character, Nāgara Appearance, tolerable Fragment

This codex contains Ananta's commentary on the first two adhyāyas and on 100 sutras of the third adhyāya

Beginning :—

ॐ नमः श्रीगुरुगोविन्दगणपतिशारदाभ्यः ।

वन्दे विष्णुं चिदानन्दं भक्तकल्पमहीरुहम् ।

यच्छायामाश्रितैर्लभ्यं नरैरर्थचतुष्टयम् ॥ १ ॥

याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनीनपि ।

सुमङ्गलादिकांश्चापि वन्दे विद्यागुरून् मम ॥ २ ॥

वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञोऽनन्तभट्ट इति श्रुतः ।

व्याख्यास्यामि प्रातिशाख्यं कात्यायनमुनीरितम् ॥ ३ ॥

समस्तकाण्वशाखिभ्यो मूर्द्धन्येषोऽञ्जलिर्मया ।

बध्यते मत्क्रमं दृष्ट्वा कृपां कुर्वन्तु ते मयि ॥ ४ ॥

उदाहरणवाक्यानि दीयन्ते काण्वशाखिनाम् ।

अलाभे परकीयाणि सूत्रकारानुशासनात् ॥ ५ ॥

ननु शाखायां शाखायां इति प्रतिशाखं प्रतिशाखं भवं प्रातिशाख्यमिति समाख्यया समग्रोदाहरणलाभेन च माध्यन्दिनशाखीयमेवेदं प्रातिशाख्यमिति गम्यते। अतः कथं काण्वशाखोदाहरणप्रतिज्ञानं क्रियते। इति चेत् सत्यम्। इदं माध्यन्दिनीयमेवेति न नियमः किन्तु काण्वशाखादिपञ्चदशशाखानुगतम्। यतस्तासु शाखासु मिथः स्वल्पभेददर्शनेन तल्लक्षणाय सन्नद्धुमा बहुप्रकारार्थं तन्त्रेणाचार्यस्य प्रवृत्तेः। तथा च पञ्चदशशाखासु एकमेव कात्यायनसूत्रमिति अनादिवृद्धव्यवहारात्। अधिकं प्रविष्टं चेत् न तु तद्धानिरिति न्यायात् अनेनैव काण्वापेक्षितसर्वलक्षणसिद्धिश्च। इतरथा केनचित् भ्रान्त्या प्रयुक्तस्यापपाठस्यापि सुष्ठुपाठस्यापत्त्यातिप्रसङ्गो दुष्परिहरः स्यात्। किञ्च प्रतिशाखं श्रौतस्मार्त्तप्रातिशाख्यादिसूत्रस्याभावात् क्वापि देशेऽनुपलम्भात् सर्वदेशीयानां एकेनैव सूत्रेण कर्म्मानुष्ठानदर्शनाच्च न केवलमेतदेव सूत्रैकत्वे गमकं अपि तु प्रातिशाख्यसूत्रेऽपि तत्र तत्र ज्ञापकाच्च। तथा हि। यान्युदाहरणानि माध्यन्दिनशाखायां न सन्ति काण्वशाखादौ सन्ति तदुदाहरणसाधकान्यपि सूत्राणि दृश्यन्ते।

\+ + + + +

तस्मात् सिद्धं काण्वादिपञ्चदशशाखास्वेकमेव प्रातिशाख्यमिति।

ॐ। जपादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये॥ १॥
सङ्गतिज्ञापकं तस्येदमाद्यं पद्यम्। स्वस्थार्थम्॥ ॐ॥
स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः। स्वर उदात्तानुदात्तस्वरितप्रचयरूपः। संस्कारो नाम लोपागमवर्णविकारप्रकृतिभावादिरूपः। तयोश्छन्दसि विषये नियमोऽधिक्रियते। प्रतिज्ञासूत्रमेतत्।

901.

1899. *The same Text with the same comm., here called* **पदार्थप्रकाशः** *Padārthaprakāsa*

For the manuscript and the work see L 4119. The first leaf is missing.

902.

1251. *The same Text with the same comm.*

Substance, country-made paper 11×4½ inches Folia, 69 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2450 Character, Nāgara Date, Samvat 1743 Appearance, old Complete

It ends —

एवं कृत्स्नं शास्त्रमभिधाय सकृतमिदमित्यलङ्करोति इत्याह स्वरसंस्कारयोः प्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः ।

उत्पत्तिं च विनाशं च भूतानामगतिं गतिम् ।
वेत्ति विद्यामविद्यां च स वाच्यो भगवानिति ॥
इति भगवच्छब्दार्थः । शेषं सुगमम् । वृद्धं वृद्धिरित्युक्तार्थम्
वेदवेदान्तविदुषाऽनन्तभट्टेन सादरम् ।
परेषामुपकाराय भाषितं प्रातिशाख्यकम् ॥
अम्बा भागीरथी यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन रचितं प्रातिशाख्यस्य वर्णनम् ॥
असाधु साधु वा यद्यं ग्रन्थेऽस्मिन् यन्मयोदितम् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां सन्तः श्रीमन्तः काण्वशाखिनः ॥
न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्सया ।
ग्रन्थोऽयं रचितः किन्तु रमानाथस्य तुष्टये ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रथमशाखिनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते श्रीमत्कात्यायनप्रणीतप्रातिशाख्यसूत्रभाष्ये पदार्थ-प्रकाशेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु । [संवत् १७४३ भाद्र शुक्ल ५ गुरौ लिखापितं गोवर्द्धनेन । This portion is retouched]

903.

3252. *The Same.*

Substance, country-made paper 9 × 3½ inches Folia, 28 to 50 Lines 9, 10, 11 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured A fragment

Leaf 11 contains the colophon of the third adhyāya.

इति श्रीमत् प्रथमशाखिनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते श्रीमत्कात्यायनप्रातिशाख्यसूत्रभाष्ये तृतीयोऽध्यायः ।

904.

5938. *The same Text.*

With the commentary entitled Jyotsnā by Rāma.

Substance, country-made paper 11¾ × 5 inches Folia, 49 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Appearance fresh

Two groups of leaves The first group consists of 27 leaves, of the last leaf, 27th, one side is left blank. Then comes the second group consisting of 22 leaves The last leaf is marked 21, two leaves being marked 5. But there is no mistake in the continuous pagination from 1 to 49, which appears on the left hand upper margin of the MS.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसद्गुरुनाथाय नमः ।
यस्य भृङ्गावलिः कण्ठे श्रुतदानाम्बुपूरिते ।
भाति रुद्राक्षमालेव स वः पायाद् गणाधिपः ॥
श्रीरामं सद्गुरुं नत्वा याज्ञवल्क्यमुनिं तथा ।
कात्यायनकृते प्रातिशाख्ये वाजसनेयके ॥
माध्यन्दिनानुसारेण ज्योत्स्नाख्या विवृतिर्लघुः ।
क्रियते सुखबोधार्थं मन्दानां रामशर्मणा ॥
(The Text) जयादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः ।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥
स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः प्रतिज्ञासूत्रमेतत् ।

5B, इति संज्ञापरिभाषाप्रकरणम्, 9B, इति स्वरसन्धिः, 14A, इति व्यञ्जनसन्धिः; 16B, इति विसर्गसन्धिः; 30B, इति प्रकृतिस्वराः।

Then come the eight vikrtis, with which the work comes to an end.

The commentary ends:—

अङ्काग्निसप्तकुमिते (१७३९) शक ईश्वरवत्सरे।
इषशुक्लदशम्यां श्रीसिद्धेश्वरतनूभुवा॥
रामेण रचिता प्रातिशाख्यज्योत्स्ना समर्पिता।
श्रीरामसिद्धेशगुरुचरणाम्बुरुहद्वये॥

Colophon:—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटरत्नश्रीसिद्धेश्वरयोगिवरसूनुरामचन्द्रपण्डित-विरचिता ज्योत्स्नाख्या प्रातिशाख्यविवृतिः समाप्ता।

905.

1776. **कात्यायनप्रातिशाख्यदीपिका।** *Kātyāyana-Prātiśākhya-Dīpikā.*

By Rāma Agnihottri, son of Sadāśiva Agnihottri.

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 165 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 2600 Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete

Last Colophon:—

इति :श्रीसदाशिवाग्निहोत्रिसुत रा[माग्निहो]त्रिकृता प्रातिशाख्यदीपिका समाप्ता।

The colophon in leaf 162A:—

इति सदाशिवाग्निहोत्रिसुतरामाग्निहोत्रिकृता प्रातिशाख्य-दीपिका समाप्ता।

It begins thus:—

नत्वा गुरुपदाब्जं कात्यायनादीन् ऋषीनपि।
क्रियते बालबोधाय प्रातिशाख्यस्य दीपिका॥

नानागन्थान् समालोक्य उवटादिकृतानपि ।
शिष्टांश्च सम्प्रदायांश्च तथाध्येतृगणस्य च (?) ॥
सम्यगुच्चरितो मन्त्रो भवेत् कामधुगित्ययम् ।
नियमः क्रियते श्रुत्या तथा सूत्रकृतापि च ।

जपादौ नाधिकारोऽस्ति इति ।, etc.

906.

6180B **जटापटल ।** *Jaṭāpaṭala by Anantācārya, son of Nāgadeva.*

Substance, etc the same as in Catal 284, on the reverse of the last leaf of which marked 1, begins the present work It has fol 9 Lines, 9 to 12 on a page Character Nāgara Appearance fresh

The object of the work.

श्रीगणेशाय नमः ।
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनीनपि ।
नागदेवात्मजः श्रीमाननन्ताचार्यसंज्ञकः ॥
आद्यशाखी स्वशाखायां जटाद्यष्टसुलक्षणम् ।
ब्रूते विचार्य बहुशो मतं व्याड्ेः समाश्रयन् ॥
स्वप्रातिशाख्यग्रन्थाज्जटालक्षणवर्जनात् ।
पारक्यमपि तद् ग्राह्यं यन्नाम्नातमिति स्मृतिः ।

The MS seems to be left incomplete

907.

1269 **वाजसनेयसंहितापदकारिकारत्नमाला ।**

Vājasaneyasaṃhitāpadakārikā-Ratnamālā.

Attributed to Śaṅkarācārya

Substance, country-made paper 9½ × 4⅓ inches Folia, 44, of which the 1st leaf is missing Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 900 Character, Nāgara Appearance, old Incomplete at the end

A comprehensive work on phonetics peculiar to Vāja-saneya Saṃhitā of White Yajur Veda and on resolving the Saṃhitā into pada. It is in the form of kārikās giving the

number of words in each Yajus with the number of Visargas, of Savarna Sandhis and other phonetical changes peculiar to the White Yajur Veda. This one work does for the Vājasaneya Samhita, what, the two classes of works, (1) Anukramaṇikā and (2) works like Caturjñāna and Padagādha, do for the Rgveda

As the first leaf is missing, the first Yajus of the 2nd adhyāya is quoted.

विंशस्तु कृष्णोसि ह्रद्वौ पञ्चविसर्जनाः ।

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०
१ । ॐ कृष्णः असि आ खरेष्ठः अग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि वेदिः आस

११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
बर्हिषे त्वा जुष्टं प्रोक्षामि बर्हिः असि स्रुग्भ्यः त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ।

Col. of the 1st adhyāya.—

इति श्रीशंकराचार्यकृतौ वाजसनेयसंहितायां पदकारिकारत्नमाला नाम प्रथमोध्यायः ।

The last Col. in the MS. :—

इति श्रीशंकराचार्यविरचितौ वाजसनेयसंहितायां पदकारिकारत्नमाला नाम सप्तत्रिंशतिमोऽध्यायः ।

The incomplete MS. goes up to the beginning of the 38th adhy. which abruptly ends.

For another MS see Taylor, Part I, p. 206, No. 1732.

This Śaṅkarācārya is certainly not the Great founder of the Advaita School of Vedānta Philosophy. He appears to be a Karmakāṇḍi Brāhmana.

908.

6066. **मौनमन्त्रावबोध ।** *Maunamantrāvabodha*

A commentary on the mantras of the Mādhyandiniya Samhitā by Sundara Śukla.

Substance, country-made paper 9×5¼ inches Folia, 37, of which the 36th is missing, while there are two leaves marked 26 Lines, 8 on a page

Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

See Oxf. No. 473 and page 384A.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय। अथातो मौनहस्तसंज्ञया यजुर्वाजसनेयमाध्यन्दिनसंहितामन्त्राणामवबोधं सुन्दरशुक्लो ब्रवीति। यन्मन्त्रपाठार्थवेदनफलविद्भिर्विपश्चिद्भिर्निगदितम् निषिद्धश्रुतिमंग्रवीर्थ्य त्वन्तया (?) पगमाय तदेतन्मन्त्रक्रमेणाधोमध्य-ऊर्द्धाधोमध्याधोध-ऊर्द्ध इति चत्वारोऽध्यायाः तेषु क्रमेणर्जुविसर्गसमस्वरितमध्योर्द्ध-रंगन्युब्जानुस्वारह्रस्वदीर्घतिर्य्यक्टतनमांतसंज्ञाभिः सुधीर्विजानाति ॥ १ ॥ अथर्जुसंज्ञामाह ॥

अग्नेस्तनूर्विषाणे त्वाग्निर्देवताग्नये स्वाहा यां प्राणाय स्वाहा।

1A, अथ ऋजुसंज्ञामाह, 2A, इति समसंज्ञामाह, 3A, स्वरितसंज्ञामाह; 3B, अथ मध्यसंज्ञामाह, 4A, अथ ऊर्द्धसंज्ञामाह; 5A, अथ रङ्गसंज्ञामाह, अथ न्युब्जसंज्ञामाह, 5B, अथ ह्रस्वसंज्ञामाह, 6A, अथ दीर्घसंज्ञामाह, 7A, अथ तिर्य्यक्संज्ञामाह, 7B, अथ टतनान्तसंज्ञामाह; अथ मान्तसंज्ञामाह, 8B, इति श्रीसुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोध अधोमध्यो नामप्रथमोऽध्यायः।

23B, इति सुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोधे ऊर्द्धाधो नाम द्वितीयोऽध्यायः; 27A, मध्याधोनामा तृती[यो]ऽध्यायः;

Last Colophon :—

इति श्रीसुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोधे अध-ऊर्द्धो नाम चतुर्थोऽध्यायः।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु। यादृशमित्यादि।

जोसीदाभायिसुत-सुरजिज्ज्ञाति-उदीच्यकेन लिखितं काश्यायां लिखितं मया श्रीविश्वेश्वरप्रियर्थे।

शुभं भवतु कल्याणमस्तु।

The Mauna mantras of the White Yajur Veda, are uttered inaudible and expressed only, by the peculiar movements of hands.

The commentary is simply concerned with the classification of the mantras, under four heads, as shown in the analysis given above.

909.

7933. *The Same*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 12 Lines, 14 on a page. Character Nāgara Date, Samvat 1644 Appearance, old and discoloured Complete

Last Colophon :—

इति श्रीसुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोधे अधऊर्द्धोनाम चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥ अध्याय ॥ इति मौनस्वरसमाप्तिः ।

Post Col. :—

अस्मिन् ग्रन्थे कण्डिका १११ । संवत् १६४४ वर्षे माघमासेऽमले पक्षे तृतीयायां शनेर्दिने लिखितं बलभद्रेण परार्थे पुस्तकं ॥

910.

6068. मौनमन्त्रसूत्र । *Mauna—Mantra sūttra.*

By Devabhadra, son of Balavadra, a descendent of Gangādhara Pāṭhaka, son of Pāthaka Rāmacandra.

Substance, country-made paper 11½×5 inches Folia, 13 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 350 Character, Nāgara Date, Samvat 1934 Appearance, fresh Complete

Beginning .—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ यजुर्वेदाम्नाये वाजसनेयके माध्यन्दिनीयेऽन्येन मौनेन हस्तेन अस्मदीयेन सत्सम्प्रदायेन अधीतानां संहितामन्त्राणां अवगमं गौतमो देवभद्रपाठकोऽहं ब्रवीमि । धर्म्मार्थकाममोक्षाख्यानि चत्वारिंसद्भूत्यचानि विकसितानि तेषु प्रत्येकं चन्द्रादितिथ्यन्ता अबोध्याः संज्ञास्ताभिर्मदुपदेशेन च सुधीः परश्छन्दृताः कण्डिका विजानातु । १ ॥

चन्द्र इमेत्वाप्रावग्निर्यज्ञो देवानां दे जुषाणो वह्निः पुरवष्मगो धामच्छदग्निः ।
etc , etc

A work, similar to the above But the arrangement is different It seems that there were different schools with different arrangements

3B, इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनुमहायाज्ञिकगङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रविरचिते माध्यन्दिनीयसंहितायां मौनमन्त्रसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ।

There are thirteen paragraphs in the first chapter.

8A, इति श्रीमन्महायाज्ञिक ०माध्यान्दिनीसंहितायां मौनमन्त्रसूत्रे द्वितीयोऽध्यायः ।

There are 24 paragraphs in the second chapter.

10A, ०तृतीयोऽध्यायः ।

There are eight paragraphs in the third chapter.

Last Colophon :—

०चतुर्थोऽध्यायः । सूत्रं च समाप्तम् ।

There are sixteen paragraphs in the last chapter.

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ।

मिति अगहण सुदी पूर्णिमा । संवत् १९३४ ।

The work ends :—

दुर्गाढ्यराजप्रसादेन सूत्रमेदं मया कृतम् ।
वैदिकास्तेन तुष्यन्तु विप्रा माध्यान्दिनीयकाः ॥
अध्येतव्यमिदं सूत्रं विप्रै र्माध्यन्दिनीयकैः ।
मौनेनाधीतमन्त्राणां क्षिप्रं ज्ञानाभिलाषिभिः ॥
मुहुर्मुहुः प्रार्थयेऽहं दुर्ज्जनान् दुष्टमानसान् ।
मत्कृतं सूत्रमेतत्तु न नष्टव्यं कदाचन ॥
एषा मत्सूत्रगा विद्या गोप्यैव फलदा भवेत् ।

अन्यथा विफलैव स्यादिति मद्वचनं कुरु ॥
शिष्यं मित्रच्छलं दुष्टं प्रभुं बालं न बोधयेत् ।
सच्छिष्यं शिक्षयेदाथ स्वग्रन्थानेव बोधयेत् ॥
यस्य श्रमः समुत्पन्नः सूत्रस्यास्य कृतौ मयि ।
गजाननविभुस्तेन प्रीयतां मम दैवतम् ॥

911.

6067. **मौनमन्त्रप्रकाश।** *Maunamantraprakāśa by Daivajña Pāṭhaka Venīdatta.*

Substance country-made paper 11×5½ inches Folia, 44 Lines, 8 on a page Extent in Ślokas, 750 Character, Nāgara Date, Samvat 1804 Appearance, old and discoloured Complete Stitched in the middle

This classifies the *mantras* of the White Yajur Veda under the four heads of *Dharma*, *Artha*, *Kāma* and *Moksa*, the four ends of human existence.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐकारप्रौढमूलः क्रमपदकठिनश्छन्दविस्तीर्णशाखो (?)
ऋक्पत्रः सामपुष्पो यजुरधिकफलोऽथर्व्वगन्धं दधानः ।
यज्ञच्छायासुशीतो द्विजमधुपगणैः सेव्यमानः प्रभाते
मध्ये सायं त्रिकालं श्रुचिरमृतनिभः पातु वो वेदवृक्षः ॥

अथ धर्म्मवर्गे प्रथमे प्रथमः ।

माता च ते पिता च तेऽग्रे (?) ॥ निक्रमणन्निषदनं ॥ एतावानस्य ॥ आतिष्ठन्तं परि ॥ इति चत्वारः ।

अथ प्रथमे द्वितीयः, etc , etc.

3A, इति दैवज्ञपाठकवेणीदत्तविरचिते मौनमन्त्रप्रकाशे धर्म्मवर्गे प्रथमोऽध्यायः ; 4B, ०द्वितीयोऽध्यायः, 6A, इति श्रीदैवज्ञपाठकवेणीदत्तविरचिते यजुर्वेदान्तर्गतमाध्यन्दिनशाखायां मौनमन्त्रप्रकाशे धर्म्मवर्गे तृतीयोऽध्यायः ; 7B, ०चतुर्थोऽध्यायः ; 8A, ०पञ्चमोऽध्यायः ; 9B, ०षष्ठोऽध्यायः, 10A, ०सप्तमोऽध्यायः, 10B, ०अष्टमोऽध्यायः ; 11A, ०नवमोऽध्यायः, 11B, दशमोऽध्यायः समाप्तोऽयं धर्म्मवर्गः ।

19B, इति श्री०अर्थवर्गे दशमोऽध्यायः—

Then begins the *Kāmavarga*, which consists of 30 adhyāyas

27B, इति श्री०कामवर्गे त्रिंशोऽध्याय·—

Then comes the *Mokṣavarga*

Last Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञपाठकवेणीदत्तविरचिते मौनमन्त्रप्रकाशे मोक्षवर्गे चत्वारिंशो-ऽध्यायः— समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Post Colophon Statement :—

अधोर्द्ध्वमध्यदीर्घाश्च क्रमशुच्छिद्दलान्तकाः ।

कच्छपान्युजब्रह्मचिह्नं दशाध्याय्यां प्रतिष्ठितम् ॥

संवत् १८०४ मिति ज्येष्ठकृष्णा ११एकादश्यां लिः नन्दलालकान्यकुब्जेन ।

912.

6267. **हस्तस्वरप्रक्रिया ।** *Hastasvaraprakriyā*

By Pitṛbhaktamalla, son of Khagapati Agnihottri.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 5. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 120 Character Nagara Copied in Saṃvat 1937 Appearance, discoloured and worm-eaten Complete

Colophon :—

इति श्रीमत्कान्यकुब्जोपनाम्ना(मन्या)मिश्रोचिखगपतितनुजेन पितृभक्तमल्लेन पाटमपुरवासिना कृता हस्तस्वरप्रक्रिया समाप्ताभूत् ।

शुभम् । श्रीरस्तु ॥

Post Colophon :—

संवत् १९३७ मीः जेठसुदी ६ वार शनवारके लीखा समाप्त ।

Following addition is in a later hand :—

मालवीत्युपनामकबालमुकुन्दस्येदम् ।

The mangalācarana and the object of the work

नत्वा गणपतिं देवं ध्यात्वा श्रीकुलदेवताम् ।
मङ्गलमर्म्मा हस्तपूर्व्वां करोमि स्वरप्रक्रियाम् ॥
नत्वा विघ्नहरं सदा शुभकरं सर्व्वस्य कामप्रदम्
स्मृत्वा श्रीगुरुपादुकां सुललितां ध्यात्वा परां देवताम् ।
वेदे वाजसनेयिके त्वधिकृता विप्राश्च ये सत्तमाः
तेषामेव कृते कृता न कुधियां हस्तस्वरप्रक्रिया ॥

Then it goes on :—

अथ साधारणो नियमः ।

तथाहि प्रातिशाख्ये मनुः

ब्राह्मणः प्रणवं कुर्य्यादादावन्ते च सर्व्वदा ।
स्रवत्यनोंकृतं सर्व्वं परस्ताच्च विहन्यते ॥

तथा । उत्तानपाणिः प्रणवं कृत्वा सह शलाकया ।
गुरुं प्रणम्य मनसा ततः स्वाध्यायवान् भवेत् ॥

अत्र जपादौ हस्तस्वरवर्णहीनस्यानधिकारत्वं रावणेन स्वराङ्कुशे याज्ञवल्क्येन शिक्षायाञ्च बोधितम् ।

तथाहि । हस्तहीनन्तु योऽधीते स्वरवर्णविवर्जितम् ।
ऋग्यजुःसामभिर्दग्धो वियोनौ स च गच्छति ॥

It was written in Sam 1781.

The work ends :—

श्रीमता कान्यकुब्जेनेत्युपनाम्ना(त्युपमन्या)भिद्योचिणा ।
श्रीमद्देवस्वरूपाणां श्रीमत्खगपतिनाम्नाम् ॥ (?)
सूनुना पितृभक्तेन मङ्गविप्रेण श्रीमता ।
विक्रमार्कगताब्देषु चन्द्रवस्वङ्कभूमिषु १७८१ ॥
ऊर्ज्जे मासि सिते पक्षे ह्येकादश्यां शनेर्दिने ।
कृतेयं बालबोधाय सुहस्तस्वरप्रक्रिया ॥

वक्ष्ये वाजसनेयशुक्लयजुषां संख्यां पदानां क्रमा-
देकं वर्गान्तरस्वतुल्कागणनं लभ्यः प्रकाशः शुभम् ॥

Then follows the commentary :—

3A, अथ पुनः स्वराध्यायदेवतानमस्कारलक्षणं मङ्गलमाचरति सुरा-
सुरेति ... ... ।

3B, अथाभिधानान्याह ॥ पदानामिति । पदानामावलिः तासां संख्या अस्यां खण्डितायां कति पदानि सन्ति तत्संख्या वेलाशब्देन वेष्टनानि, etc , etc.

There is one leaf at the end in the Marathi language, on the same subject .—

अथ महाराष्ट्रभाषेण पदशुद्धिलक्षणमाह

914.

6264. **काण्वशाखावेष्टनक्रमबोधिनी ।** *Kāṇvaśākhā-veṣṭanakramabodhinī.*

By Govinda, son of Kṛṣṇa.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 3 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 50 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

This is in the form of kārikās

There are 37 kārikas.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतनूजगोविन्दसूरिकृता काण्वशाखावेष्टनबोधिनी समाप्ता ।

After the colophon there are three lines added by the scribe.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
यत्र विश्वं शुक्तिकादौ रजतादीव भासते ।
तं नत्वा कृष्णजः कुर्वे गोविन्दः क्रमबोधिनीम् ॥
काण्वक्रमेऽनुवाकान्ते वेष्टनं निश्चितं भवेत् ।

प्रतीकैर्वेष्टमाणाया ऋचो वार्द्धर्च एव वा ॥
तदर्द्धान्ते प्रतीकात् यत् ऋगर्द्धे + ऋगन्तके ।
वेष्टनं स्यादथान्यासु निषिद्धत्वैकता मता ॥
असंयोगौ ह्रस्वपूर्व्वावीदुः स्याद्दीर्घपूर्व्वकः ।
काण्वशाखाक्रमे ज्ञेयं सन्ध्यादि प्रातिशाख्यतः ॥ ४ ॥

Then comes the first kārikā —

ॐ इषेऽध्याये पुरा क्रूरं द्वितीये वीतिहोत्रकम् ।
एषा ते त्वय देवागा संवर्च्चेत्युरुविष्णवी ॥ १ ॥

The 37th or the last kārikā —

यमायात्यन्तवेष्ट्यं स्यादीशावास्यादि सर्व्वतः ।
यदुक्तं तत् प्रतीकेषु वक्तं सद्भिर्हि सह्यताम् ॥

915.

6061. वेदलक्षणम् । *Vedalakṣaṇa.*

Substance, country-made paper 8½×4¼ inches Folia, 11 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 220 Character, Nāgara Date, Śaka 1651 Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :— इति वेदलक्षणम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीगुरुचरणारविन्दार्पणमस्तु । श्रीकुलदेवतार्पणमस्तु । श्रीरामो जयति । श्रीः । शके १६५१ । सौम्यसंवत्सरे याम्यायने पौषशुक्लप्रतिपदा गुरुवारे अन्तापुरे भास्करेण लिखितं परोपकारार्थम् ।

A work of the Prātiśākhya class (which commonly goes under the name of Laksaṇa grantha or Vedalaksaṇa), as will be apparent from the analysis given below.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॐ ॥
अथ पदान्तेष्वेकारैकारौ स्वरपरनिमित्ते विवृतौ । यत्र तानि महादेवमनीषिणा कथ्यन्ते वर्णानुक्रमेण यदैकदेशाख्यावच्यत इत्यन्तम् ।
यं ते मह्रे यात्वै यान्त्वै स्मै ध्ये वर्हे मर्हे ।, etc., etc.

2B, इति महादेवविरचिते षकारलक्षणम् ।

अथ यजुःसंहितायां च, छ, ज, त, द, ध, न, म, लपरास्तत्-तत्सानुनासिकपदान्ताः पदकाले नकारान्ता दृश्यन्ते। अमुष्मिन्न-स्मिन्नन्नूवन्ननह्नानकुर्व्वन् ।

3B, इति नकारलक्षणं सम्पूर्णम् ।

श्रीः । अथ वर्णक्रमकारिका ।
गणेशं वरदं देवं प्रणिपत्य गजाननम् ।
द्वित्वादीनां प्रवक्ष्यामि लक्षणं शास्त्रसम्मितम् ॥
स्वरो द्वित्वमवाप्नोति व्यञ्जनं व्यञ्जने परे ।
स्पर्शो लकारपूर्व्वो वपूर्व्वश्च द्विरुच्यते ॥
स्वरपूर्व्वस्य रेफस्य परस्तद्व्यञ्जनं स्थितम् ।
आपद्यते द्विवर्णं तत् वर्णमात्रे परे सति ॥

There are seventeen kārikās dealing with the cases of the reduplication of letters.

4B, इति वर्णक्रमकारिका ।

यो हि यद्यतस्ततः सोमे सोममुभयान् विमुक्तः सौम्यो यानि येन यत्र ययोर्येषां यासां यस्मात् कस्मात् आसन्नमपदपरात् स्वरितं वा समासान्तं वा अन्तोदात्तं वा भवति । द्वित्वष्टा तेभ्यः पूर्व्वं यदग्रे यत्सौम्यो ब्रह्मवर्चसं यदन्तरिक्षं यदा दशोद्यामं पश्चात् स्वर्ग्गं हि पुनर्यद्दशममहर्यत् पञ्चममहर्यत् षष्ठमहर्यत् सप्तममहस्तस्मिन् मुक्तो यो न ह्यासामिति वर्ज्जयित्वा

5B, इति तकारलक्षणम् ।

वशान्नायाकवारिं महेन्द्राय माहेन्द्राय माहेन्द्रमैतु मैतोरष्टा चिरस्थाक्षराण्यष्टा यदष्टाक्षरा जे देया जामार्पयन्ति याज्यानु-वाक्ये याज्यानुवाक्ययोर्याज्यानुवाक्याभ्यां याज्यानुवाक्यापरे त्वप-रोचपरापतत्परावर्द्धिदूर्व्वेष्टकामां तु आराग्रामाराग्रां यन्मां जिता-जावयो जिह्माग्रेण यथोदितमायातयाम्नि या विश्वाह्नां जससा यर्णाराग्नीरावर्त्तत महाव्रतं पूर्व्वं दीर्घो ॥

6A, इति पूर्व्वापरोभयदीर्घयः ।

इमे मयो भूः प्रथममहस्मि द्वितीयं तृतीयं तृतीयस्यां या पुर-स्तादमावास्यायां रात्र्यां फलीकरणहोमं सोमस्याहं यदृतेन चित्ता-मन्दसानां ग्रम्भैवर्म्मेदं प्रजापतीः ।

9B, इति षड्विंशतिलक्षणं सम्पूर्णम् ।

अथ ईकारान्तपदान्तानि ।

10A, इतीकारान्तपदान्तानि ।

एष्टस्त्न्यतुः शुचिर्जरायुर्भिस्तपति कविर्दष्टीधेनुर्ह्वेतिस्तित्तिरी-रवश्चितिः सुविंशुरिन्दुः जिष्णुम्बतुम्बतुरिति ।

This portion is without any colophon.

Then in the same leaf (10A) we have :—

चिक्रमोदाहरणानि ।

प्राश्नात् प्रियधाविग्नतपूषः धत्तधाता धत्तक्लत्वा धत्तहृत्या प्रमाहच्छिमाहच्छि ।

After the end of this portion comes the colophon :—

इति वेदलक्षणम् ।

Aufrecht in his Cat. Cat. Vol. I, enters Vedalaksaṇa with the remark " This is rubbish "

916.

1079. नमकमन्त्रविभागप्रदीपः । *Namakamantra-vibhāgapradīpa.*

By Kāmadeva.

Substance, country-made paper. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 240 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete.

The author discusses the various schemes of the division of Rudrādhyaya into mantras. The author belongs to the Mādhyandina School of the White Yajur Veda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ रुद्रे नमकमन्त्रविभागः कथ्यते स च चतुर्द्धा । द्वाषष्ठ्युत्तर-शतात्मक (१६२) एकः । षोढ़ाविभागपक्षो (६) द्वितीयः । सपादशतचतुष्टयात्मक(४२५)स्तृतीयः । एकाशीत्यधिकशतद्वया-त्मक(२८१)श्चतुर्थः । आहुतिचतुष्टयपक्षे तु अशीत्यधिकं शतद्वयं (२८०) भवति ।

तत्र आद्ये प्रमाणं तावत्—परिशिष्टवाक्यं षोड़शेऽध्याये नमस्तु इति षोडश द्रापे अन्धस इति सप्तदश षोड़शे ऋचस्त्रयस्त्रिंशद् यजूंष्येकोनत्रिंशदुत्तरशतमिति । द्वितीये स वै जानुदघ्ने प्रथमं स्वाहा करोतीत्याद्युपक्रम्य स वा अशीत्याञ्च स्वाहा करोति । प्रथमे चानुवाके अथाशीत्यामथाशीत्याञ्च यानि चोर्द्धानि यजूंष्याव-तानेभ्योन्नमशीतयोन्ने । नैवैनानेतत् प्रीणाति इत्यादिश्रुतिः । अनु-वाकान्ते स्वाहाकारो जानुमात्रे पश्चान्ते च नाभिमात्रे प्राक् च प्रत्य-वरोहेभ्यो मुखमात्रे प्रतिलोमं प्रत्यवरोहान् जुहोति । प्रमाणेषु नमस्तु इति प्रतिमन्त्रमिति शतरुद्रियहोमप्रकरणस्य सूत्रं च ॥

तृतीये अथातः शतरुद्रियं जुहोत्युपक्रम्य षष्टिश्च ह वै त्रीणि च शतान्येतत् शतरुद्रियम् । अथ त्रिंशत् अथ पञ्चत्रिंशदिति श्रुतिरेव ।

चतुर्थे सर्व्वानुक्रमणिकासूत्रं रौद्राध्यायः । परमेष्ठिनः आर्ष-देवानां वा प्रजापतेर्वाद्योऽनुवाकः षोड़शर्चः एकरुद्रदेवत्य इत्यादि ॥

तत्र आद्ये पक्षे षोड़शर्चे प्रथमानुवाके नमस्ते इत्याद्या षोड़श ऋचः षोड़शमन्त्राः ॥ एवं अन्त्यानुवाके द्रापे अन्धसस्पते इत्याद्याः सप्तदश ऋचः सप्तदश मन्त्राः तत्रैवान्यानि नमस्तु रुद्रेभ्यो ये दिवीति त्रीणि यजूंषि त्रयो मन्त्रा मध्यस्थेषु सप्तसु अनुवाकेषु षड्विंशत्यधिकं शतं सर्व्वाणि यजूंषि तावन्तो मन्त्राः । ते सर्व्वे मिलित्वा १६२ भवन्ति ।

It ends :—

आदिशब्दात् तर्पणं दशांशेन मार्जनं तद्दशांशेन ब्राह्मणभोजनञ्च वेदितव्यम्। महार्णवोक्तास्त्रिधा षोडशधा अष्टाचत्वारिंशद्विभाग-पक्षा अस्माकं वाजसनेयिनां न भवन्ति। तेषां परशाखोक्तत्वात् स्वशाखोक्तपक्षविरोधाच्च। एवं च सति त्रिधा पक्षस्य परशुराम-लेखनं अष्टचत्वारिंशद्विभागपक्षस्य काशीदीक्षितलेखनञ्चायुक्त-मेव। किञ्च काशीदीक्षितोक्ते कस्मिन् पक्षे अष्टावनुवाका अष्टौ यजूंषीति काशकृत्स्नवचनप्रमाणविरोधोऽपि। आद्येऽनुवाके षोडश-मन्त्राः। ततो हिरण्यबाहव इत्यादीनां यजुषां सप्तानुवाकाः सप्त मन्त्राः। यजुषामष्टानुवाका अस्माकमभावान्नाष्टौ। तैत्तिरीयाणां तु नमकमन्त्राणां एकादशानुवाकाः सन्ति ततश्च तेषामष्टमानु वाकस्य सद्भावात् भवत्ययं पक्षः। अस्माकन्तु नचैवानुवाकाः सर्वे तत्र प्रथमान्तौ द्वावनुवाकौ तावदृचामेव ततश्च यावन्तोऽत्र ऋच-स्तावन्तो मन्त्राः यजुषां मध्यमानुवाकास्तु सप्तैव ततश्च तावन्तो मन्त्रास्ते॥ अन्त्यानुवाके सप्तदश ऋचः सप्तदशमन्त्राः ततोऽन्यानि त्रीणि यजूंषीति त्रयः सर्वे मिलिताः त्रिचत्वारिंशदेव। एवञ्च सति दीक्षितैर्यदुक्तं पञ्चव्याहृतिभिः सह एते अष्टाचत्वारिंशन्मन्त्रा इति तदसत्। व्याहृतीनां सप्तमानुवाकान्तर्गतत्वात्। अष्टावनुवाका अयजूंषीति काशकृत्स्नवचनमवान्तरमहावाक्याभिप्रायेति (?) महार्णवः। केचित् सकलरुद्राध्यायस्यैकमन्त्रत्वमेवेच्छन्ति। तत्र मूलं मृग्यं। तत्पक्षे सुकर एव मन्त्रविभागः।

Colophon :—इति श्रीत्रैवेद्यमोढज्ञातीयकामदेवदीक्षितकृतो नमक-मन्त्रविभागप्रदीपः।

In the title-page there are a few lines :—

कामदेवकृतो रुद्रमन्त्रभेदप्रदीपकः।

लिखापितोऽस्ति मोढेन हरिशङ्करशर्मणा॥

Authorities consulted —

(१) शतरुद्रियहोमप्रकरण, (२) सर्वानुक्रमिकासूत्रम्, (३) यास्क,

(४) गंगदेव, (५) काशीदीक्षित, (६) देवयाज्ञिक, (७) महार्णवकार, (८) कात्यायन, (९) परिशिष्टकार, (१०) शान्तिरत्नप्रभृतिनिबन्धकार, (११) परशुराम, (१२) बौधायन, (१३) वृद्धपराशर, (१४) कमलाकर भट्ट, (१५) शाकपूणि, (१६) कामकृत्खि ।

THE SŪTRAS OF THE WHITE YAJURVEDA.

917

2864. **श्रौतसूत्रं कात्यायनीयम् ।** *Srauta sūtra of Kātyāyana.*

Substance, country-made paper $8\frac{3}{4}\times8\frac{3}{4}$ inches Folia, 5 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Fragmentary.

Col. :—इति कात्याय० प्रथमोऽध्यायः ।

918.

3250. *Two incomplete copies of the same.*

I.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, marked 30 to 60 Lines 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

From the concluding portion of the 6th adhyāya to the end of the 11th adhyāya. The present manuscript makes adhyāyas I to XI Pūrvārdha.

II.

From the latter portion of the first adhyāya to the end of the 11th adhyāya.

Substance, country-made paper Folia 4 to 6. Lines, 10 on a page Character Nāgara Date, Samvat 1672. Appearance, discoloured

The Post Colophon Statement :—

संवत् १६७२ मार्गशिरस्यामावास्या भृगुयुतायां श्रौतसूत्रपूर्व्वार्द्धं जानीवच्छी-सुतरामचन्द्रो ऽलिखत् श्रीमद्गणपप्रसादात् ॥ काशीविश्वनाथाभ्यां नमः ।

919.

3249. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia marked 2, 34 to 75, 77 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

Leaf marked 2 contains sūttras 32 to 81 of the first adhyāya. Leaves 34 to 77 run from the 7th sūttra of the 6th adhyāya to the end of the 11th chapter

In a later hand :—प॰ गणपतिजीस्येदं पुस्तकम् ।

920.

1347. कर्कभाष्यम् । *Karka Bhāṣya.*

Substance, country-made paper 11 × 5, 10¼ × 4¼ inches Folia 831 Character, Nāgara Date, Samvat 1672 Appearance, tolerable. Complete

The MS. is written in parts, each with a separate pagination. It is mainly divided in two parts, Pūrvārdha and Uttarārdha.

Printed in Chaukhāmba Series, Benares

Post Col. :—संवत् १६७२ ।

921.

11053 *The Same.*

Substance, country-made paper 13 × 5 inches Character, modern Nāgara

A fragment with two sets of leaves.

I. 2—30.

16B, इति कर्कोपाध्यायविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये सप्तमोऽध्यायः ।

II. 1—32.

17A, इति श्रीकर्कोपाध्यायकृते कात्यायनसूत्रभाष्ये नवमोऽध्यायः ।

30B, इति श्रीकर्को॰ दशमोऽध्यायः ।

There are also two leaves, written lengthwise containing topics of Vedic grammar.

922.

5092C. *The Same.*

Substance, palm-leaf $16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches Folia, 104 Lines, 5, 6 on a page Character, Udiya of the eighteenth century Appearance, old and worm-eaten

A fragment, copied from a very defective manuscript.

The MS begins with the 5th chapter of the Kātyāyana Śrauta Sūttra with Karka's Bhāṣya, which ends in 19A. The 6th chapter ends in leaf 36A. The end of the 7th seems to be lost. The 8th chapter ends in 64A, the 9th in 75B. Then begins the 10th. But we get no colophon of that In the 85th leaf we find the colophon of the 25th adhyāya But what is 25th in the present manuscript is 26th in the printed edition. After the 25th chapter of the present manuscript comes the 26th, which is 25th in the printed edition, although there is nothing wrong in the pagination.

923.

10959. *The Same.*

Substance, country-made paper $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 87. Lines. 10 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh To the end of the 2nd adhyāya Date, Saṃ 1849

Beginning :—ॐ नमो गणेशसरस्वतीगुरुभ्यः ॥

त्रयीसुसंवित्तिविवेकनिर्म्मलाः
समग्रनिःश्रेयससिद्धिहेतवः ।
समस्तशास्त्रार्थसतत्त्वबोधका
जयन्ति कात्यायनपादपांशवः ॥

अथातोऽधिकारः व्याख्यास्यत इति सूत्रशेषः ।

38B, उपाध्यायकर्क्कृतौ कात्यायनसूत्रविवरणे परिभाषा समाप्ता ।

87B, इति श्रीकात्यायनीयसूत्रविवरणे कर्कोपाध्यायकृतौ द्वितीयोऽध्य

Post Col. :—संवत् १८४९ लिखितं सेवारामेण काश्यां पंचनदे ।

924.

10997. *The same with the Text.*

A.

Substance, country-made paper 12½×5 inches Character, modern Nāgara Appearance, fresh

Six batches of leaves

I. Foll. 1—103, containing adhy. III—VI.

Col. VI :—इति कर्कभाष्ये निरूढ़पशुः षष्ठोऽध्यायः ६ समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १८४६ शुभमस्तु शुभं भूयात् ॥

II Foll 1—16, containing XI—XIII.

Col. XIII :—इति श्रीउपाध्यायकर्कक्कतौ कात्यायनसूत्रभाष्ये त्रयोदशोऽध्याय १३ ।

Post Col. :—लिखितं सेवारामेण काश्यां ।

III. Foll. 1—34 (of which foll. 14—26 are missing) contain adhy. XIV—XVI.

Col. XVI :—इति कात्यायनविवरणे कर्कक्कतौ षोड़शोऽध्यायः १६ समाप्तः ।

Post Col. :—लिखितं सेवारामेण काश्यां पञ्चनदे संवत् १८४६ ।

IV. Foll. 1—20, contain adhy XVII and XVIII.

Col. XVIII :—इति उपाध्यायकर्कविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये अष्टादशोऽध्यायः १८ ।

V. Foll 1—69, contain adhy. XX—XXV

Col. XXV :—इत्युपाध्यायकर्कविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये पञ्चविंशोऽध्यायः २५ समाप्तः ।

VI. Foll 1—10.

Fol. 1 contains the beginning of adhy. XVIII (to the 8th sūtra).

Foll. 2—10 begin with XXVI, 20, and go to the end of the chapter

Col. :—इति कात्यायनसूत्रभाष्ये उपाध्यायकर्कक्कृतौ षड्विंशतितमो-ऽध्यायः ।

Pos Col. —संवत् १८५० "श्रीरामजी" राम ।

B.

Substance, etc , the same as above

Foll. 1—22 contain short notes on the Karka-Bhāsya from the beginning to the end of the 8th adhy. (with the texts).

Beg. :—श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ अधिकारेति । अधिकारग्रहणं सकलवेद-वाक्यार्थप्रतिपाद्यानामर्थानामुपलक्षणार्थं अधिकारादिकः सर्व्वोऽपि वेदवाक्यार्थो-भिधास्यत इत्यर्थः ॥ शास्त्रावतारेति शास्त्रावतारेण सम्बन्धश्च प्रयोजनञ्च तयो-रभिधानम् ।, etc., etc.

924A.

10978. *The Same.*

Country-made paper 12½ × 5 inches Folia, 15—26 Lines, 10 on a page Modern Nāgara. Appearance, fresh

A mere fragment.

21A, इति उपाध्यायकर्कक्कृतौ कात्यायनविवरणे राजसूयः समाप्तः १५ ।

It ends abruptly in the 16th adhy.

There is one stray leaf marked 37, containing the last col. of the 12th adhyāya.

925.

11144. *The same* (*with Text.*)

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 13 Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Contains adhy. XXI only.

Col. :—इति उपाध्यायकर्कविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये एकोनविंशति-तमोऽध्यायः समाप्तः ॥

926.

11253 *Fragments of Karka's comm.*

Two leaves (Country-made paper 13×5 inches. In Nāgara)
Both marked 1

(1) *Beg.* :—श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रुत्यर्थमनुविदधताचार्येण हविर्यज्ञानुविहिता ? इदानी श्रुति-
मन्त्रपाठावसरप्राप्तो ज्योतिष्टोमोऽनुविधेयः ।

1B. तस्मादाधानसमनन्तरमेव सोमे प्रवृत्तिः । कुत एतत् आधानस्य सोमप्राधान्यात् ।

End :—वसन्ते ज्योतिष्टोम इत्येतदेव उक्तं भवति ॥

Comm. on the first five sūttras of the 7th adhy. of Karka

(2) *Beg.* :—प्रायश्चित्तानि समाप्तानि । आधानादीनि पितृमेधान्तानि उक्तानि ... ... इदानीमवसरप्राप्तः प्रवर्ग्योऽनुविधेयस्तदर्थं सूत्रमारभ्यते ।

This is the beginning of the comm. on the 16th adhy. of Kātyāyana

927.

11023. **पदप्रयोजना ।** *Padaprayojanā.*

Being a commentary on the Bhāsya of Karkopādhyāya on the Kātyāyana Srauta Sattra

Substance, country-made paper 12½×5 inches. Folia, 19 Lines, 12 on a page Character, modern Nāgara. Appearance, fresh

A fragment containing the comm. on the first chapter only.

Col. .—इति कर्कोपाध्यायकृतकात्यायनसूत्रविवरणटीकायां पदप्रयोजना-
ख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

Post Col.:—संवत् १८५८ (evidently the date of the copying of the original) मार्गशिर्षे कृष्ण २ चन्द्रवासरे ॥

928.

6511. **कात्यायनसूत्रव्याख्यान ।** *Kātyāyana sūttra vyākhyana.*

By Yājñikadeva, son of Prajāpati.

Substance, country-made paper 11×5 inches. Folia, 288, of which foll 149—202 are missing Lines, 15 on a page Character, Nāgara Date, Sam 1677 Appearance, discoloured and repaired

It contains the comm. on adhy. I, complete in fol. 1—70; II, complete in 71—118 ; III, complete in foll 119—148 (the missing leaves 149—202, contained the fourth adhyāya); V, complete in foll. 203—255; and VI, complete in 256—288.

Written in two different hands The second hand begins in 273A, l. 11 and continues to the end.

Adhy I, begins:—

ॐ नमो गणेशाय ।

ॐ ब्रह्माणमथ विष्णुञ्च शिवं गणपतिं तथा ।
अम्बिकां शारदां चापि वन्दे विघ्नोपशान्तये ॥
कात्यायनं नमस्कृत्य गुरून् श्रीश्रीपतींस्तथा ।
पितरौ भाष्यकर्त्तृंश्च पितृभूम्यादिसंज्ञकान् ॥
कात्यायनप्रणीतेऽस्मिन् सूत्रे यज्ञप्रकाशके ।
प्रजापतेस्तनूजोऽहं कुर्व्वे व्याख्यामिमां स्फुटाम् ॥
जयन्ति ते गुरोर्वन्द्याः श्रीपतेः पादपांशवः ।
तेषां प्रसादादज्ञोऽपि चापलं कर्त्तुमुद्यतः ॥
आलोच्य सूत्रभाष्यादि क्रियते संग्रहो यतः ।
स्वकल्पितत्वशङ्कात्र न कार्य्या विबुधैरतः ॥

Colophons:—

I. इति कात्यायनसूत्रव्याख्याने सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीश्री-श्रीप्रजापतिसुतमहायाज्ञिकश्रीश्रीदेवकृते प्रथमाध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७७ वर्षे फाल्गुनसुद्ध ४ दिने भट्टरामचन्द्रलिखितम्

II. ०द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७७ वर्षे चैत्रसुदि ४ दिने प० रामचन्द्रलिखितम्

Then in a different hand --

पाठकवामनभद्रस्य

On the reverse of the last leaf :—

पाठकवामनस्य २ ।

III. इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्० तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७७ वर्षे ।

V. ०पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भवतु ॥ श्रीराम ॥ संवत् १६७७ वर्षे २ आषाढ़ वदि ४ दिने लिखितं श्रीरामचन्द्र अड्डोह श्रीपाटनग्रामे ।

Then in a different hand :—

पाठकवामनभद्रस्य ।

VI. इति श्रीसम्राट्स्थपतिचिरमिचित्चिंशत्क्रतुक्रन्मच्छायाचिक-श्रीप्रजापति० षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ।

Then again in a different hand :—

पाठकवामनभद्रस्य ।

929.

1183 *The Same.*

Substance, country-made paper 12×5¼ inches Folia, 129 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 4500 Character, Nāgara Appearance, old

The first 58 leaves contain the commentary of Yājñikadeva on the 7th chapter.

इति श्रीचिरम्मिचित्‌समाट्स्थपतिचिंग्रकुशहन्म(?)हायाज्ञिक-श्रीश्रीप्रजापतिसुतेन याज्ञिकदेवेन कृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ॥

Then follow 19 leaves, containing a commentary possibly by the same author, on a portion of the ninth chapter, commencing from the sutra 267.

Fifty-two leaves from 128 to 179 contain the commentary of Devadatta or Devayājñika on the 9th chapter, which is complete

इति श्रीसम्राट्स्थपतिचिरम्मिचिन्महायाज्ञिक श्रीप्रजापतिसुतेन देवदत्तेन कृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने नवमोऽध्यायः ॥

930.

6514. *The Same.*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 7 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured

It contains the comm. on adhy. XI only.

Colophon :—

इति श्रीचिरम्मिचित्‌सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीश्रीप्रजापति-सुतेन क्रतुहन्महायाज्ञिकश्रीश्रीदेवेन कृते कात्यायनसूत्रव्या[ख्या]न एकादशोऽध्यायः। समाप्तोऽयं पूर्व्वभागः।

931.

6515 *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 27 Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Incomplete at the end

It contains the comm. on adhy. XII only.

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः।

ज्योतिष्टोम उक्त इदानी अतिमन्त्रपाठक्रमप्राप्तो द्वादशाहोऽभिधीयते।

932.

6513. *The Same.*

Substance, country-made paper 15×7 inches Folia, 10 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Date Samvat 1711 Appearance, old and discoloured.

It contains the comm on adhy XIV only.

Colophon :—

इति श्रीचिरम्भिचित्सम्राट्स्थपतिविंशत्क्रतुकृन्महायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतमहायाज्ञिकश्रीदेवकृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ।

समाप्तो वाजपेयः ।

Post Colophon :—श्रीरामाय नमः ।

रुद्रसागरभूमिते समे तिष्ये सिते मासि हरेर्दिने रवौ । वाजपेय + तदेवभाष्यके याज्ञिकौ द्विजवरौ बुधोत्तमौ रामकृष्णकमलाकरनाम्नौ लेखनं प्रकुरुतां मुदे सतां ।

So the MS is written in two different hands and the date suggests that the copyists of the MS. were the members of the Bhatta family of Benares

933.

6512. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4¼ inches Folia 64 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance fresh

It contains the comm. on adhy XV only

Colophon :—

इति श्रीचिरम्भिचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतेन याज्ञिकश्रीदेवेन कृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः शुभमस्तु ।

934.

1406 **कात्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyana Śrauta Suttra Bhāsya*

By Ananta Deva.

Substance country-made paper 11¾×6 inches Lines, 11 on a page Character, Nāgara Appearance, oldish

The adhyāyas are each separately paged

Adhyā II, 128 ; III, 82 , IV, 61 (संवत् १७०६ वर्षे श्रावणमासे सिते पक्षे त्रयोदश्यां तिथौ लिखितं गङ्गाजी श्रीविश्वेश्वरसन्निधौ कात्यायनसूत्र अध्यो एकतोदीवसे समाप्त कीद्धो) , V, 88 (संवत् १७०६ वर्षे भाद्र वा सुदि पञ्चमी ५ रविवार ग्रन्थ समाप्त । यादृशं पुस्तकं, etc , etc., कल्याणमस्तु । ग्रन्थना श्लोकनी संख्या २३००) , VI, 72 (शिवमस्तु, etc., etc., ग्रन्थनी संख्या ए अध्याये १८००) , VII, 48 (शुभं भवतु, etc , etc , ग्रन्थनी संख्या २०३०), VIII, 54 (ग्रन्थनी संख्या १३७०), IX, 43 (ग्रन्थसंख्या १३००).

For a manuscript containing 24 chapters from the beginning see Ulwar 125, Extr. 36 , and for another manuscript with the first four chapters see I.O Catal. 320—21.

The commentator Ananta, though engaged in writing the extensive Bhāsya, performed eleven Vājapeya sacrifices, first lighted three then five fires, because some of his colophons describe him as Triragnicit and some as Pañcāgnicit. He performed also 81 Somayāgas From an obscure passage, his father's name seems to have been Vācaspati. The passage runs —

"सम्राजां वंशजो यस्य वाचस्पतिरिवार्थवित् वाचस्पतिस्तत्पादनं"

Some of the parts of the manuscript belonged to Ranchoda Dīksita and some to his three sons, Bhavānī Śaṅkara, Deva Śaṅkara and Śiva Śankara.

935.

6107. **कात्यायनसूत्रभाष्य ।** *Kātyāyana sūttra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 5$ inches Folia, 301, of which the leaves marked 278—283 and 285, 286, 288 and 289 are missing Lines, 10—13 on a page Extent in ślokas, 7800 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Incomplete at the end breaking off abruptly in the 10th chapter

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणतसुरासुरभासुरकिरीटकोटिप्रस्रुचरणाय ।
गजवदनाय नमस्ते सिद्धेः सदनाय विघ्नकदनाय ॥
यस्य लीलावशेनेदं जन्म-स्थितिलयं व्रजेत् ।
आनन्दैकरसं वन्दे तमुमासहितं शिवम् ॥
ऊर्ज्जितानन्दगहनां सर्व्वदेवस्वरूपिणीम् ।
परां वाग्रूपिणीं वन्दे महानीलसरस्वतीम् ॥
अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया ।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
भाष्याणि सम्यगालोच्य विचार्य्य च पुनः पुनः ।
क्रियते बालबोधार्थं सूत्रभाष्यमतिस्फुटम् ॥

अथातोऽधिकारः । वक्ष्यत इति सूत्रशेषः ।

36B, इति कात्यायनसूत्रभाष्ये प्रथमोऽध्यायः समाप्तः; 61A, °द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः, 78B, इति कात्यायनश्रौतभाष्ये तृतीयोऽध्यायः समाप्तः, 127B, °चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः, 164A, इति °पञ्चमोऽध्यायः; 191B, °षष्ठोऽध्यायः, 216B, °सप्तमोऽध्यायः समाप्तः, 243B, °अष्टमोऽध्यायः समाप्तः, 277B, कात्यायनसूत्रव्याख्याने नवमोऽध्यायः ।

Ch. X ends abruptly

936.

3226.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 8. Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, dilapidated and mouse-eaten

A fragment of a commentary on Kātyāyana Šrauta sūttra.

It begins —

उक्ता परिभाषा । इदानीं श्रुतिक्रमं मन्त्रक्रमं चानुसरन्नाचार्य्यः प्रथमं पौर्णमासेष्टिमुपदिदिक्षुस्तस्या उपक्रमकालमाह पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरां वोपवसेदिति (Katy. II, 1) द्वे पौर्णमास्यौ पूर्व्वा उत्तरा च तत्र पञ्चदशी पूर्व्वा प्रतिपदुत्तरा कुतः एषा ह संवत्सरस्य प्रथमा रात्रिर्यत् फाल्गुनी पौर्णमासी योत्तरैषोत्तमा या पूर्व्वेति श्रवणादित्यादि ।

937.

2329. चातुर्म्मास्यानि (कातीय)। *Cāturmāsya-Suttras from Kātyāyana.*

With a Commentary (anonymous).

Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches Folia, 29, of which the 20th and the 21st leaves are missing Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 750 Character, Nāgara of the sixteenth century Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins —

अथ चातुर्म्मास्यान्यभिधीयन्ते ।

Text :—चातुर्म्मास्यप्रयोगः फाल्गुन्यां ।

Commentary : —

प्रारभ्यत इति शेषः । अत्र चातुर्म्मास्यप्रयोग उत चातुर्म्मास्यानामिति । तत्र न चातुर्म्मास्येति चातुर्म्मास्यानीति प्रयोगैकत्वात् । नित्येषु त एतान् यज्ञक्रतूंस्ते निरमिमतोग्निहोत्रं दर्श्यपूर्णमासौ चातुर्म्मास्यानीति । तथाच प्रवर्ग्ये चातुर्म्मास्यानि वै प्रवर्ग्य इति । तस्यैकप्रयोगस्यावयवानां प्रत्येकं चातुर्म्मास्यत्वं । चतुर्षु मासेषु भवं चातुर्म्मास्यमिति व्युत्पत्तिः ।

It ends :—

Text. पात्र्यां कृत्वा दक्षिणाग्रमुल्मुकमादाय चतुष्पथे पलाशपत्रमध्यमेन होमः ॥

Commentary ·—

कर्त्तव्य इति शेषः । तानेकस्यां ।

here ends the MS abruptly

This portion of the süttras is divided into nine kandikas The MS ends abruptly in the midde of the 6th sūtra of the tenth kandikā

In the printed Chaukhamba edition the sūtras are not divided into kandikas. The present MS. covers 262 sūtras of the 5th chapter

The name of the commentator is nowhere found. He does not cite any authorities by name, he cites them as 'इत्येके' 'इत्यपरे' । He is always brief and to the point

938.

6139. **यूपलक्षणपरिशिष्टम्** । *Yūpalaksaṇa-Pariśiṣta*

Substance, country-made paper 11 × 5½ inches Folium one Lines, 25 in all Character, Nāgara Extent in ślokas, 25 Date, Samvat 1941 Appearance, new Complete

The first of the eighteen pariśiṣtas of Kātyāyana.

Colophon :—

इति श्रीयूपलक्षणं नाम परिशिष्टम् ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं सं १९४१ ।

See Oxf. p. 386, 510A.

939

6140. **छागलक्षणपरिशिष्टम्** । *Chāgalaksana-Pariśista.*

Substance, country-made paper 11 × 5½ inches. Folium, one Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1941 Appearance, fresh.

There are altogether thirteen verses in the anuṣṭup metre.

This is the second pariśiṣṭa of Kātyāyana

Colophon :—

इति कात्यायनोक्तं छागलक्षणं द्वितीयं परिशिष्टम्

Post Colophon Statement :—

सं १९४१ फा० कृ ४ भौः ।

See W p 62 and Oxf p. 386, 510B.

Beg .— अथातः संप्रवक्ष्यामि छागानां लक्षणं शुभम् ।
अशुभं चैव वर्ज्यानां तत्प्रवक्ष्याम्यतःपरम् ॥

940.

928. प्रतिज्ञासूत्रम् । *Pratijña Sattra.*

For the manuscript see L. 1799. This is the third pariśiṣṭa of Kātyāyana. See W. p. 54, 62 and Oxf p. 386, 510C.

941.

6141. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 2 Lines, 13 in all Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete.

Colophon :—

इति प्रतिज्ञासूत्रं परिशिष्टसंज्ञं ।

942.

6164. *The Same.*

Substance, country-made paper 13×6 inches Written lengthwise on both sides Folium, one Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured

Pratijñāsuttrapariśiṣṭa is preceded by Prasavotthāna, P. XVII of Kātyāyana, complete in 14 lines, with the colophon : इति प्रसवविधिः ।

There are two different versions of the third pariśiṣṭa

of Kātyāyana—one is contained in No. 6141, agreeing with L. 1799, and this is the second, agreeing with the Pratijñā sūttra as described in Oxf. 386B.

Colophon :—

इति प्रतिज्ञानाम तृतीयं परिशिष्टं समाप्तं शुभम् ।

943

6169.

One leaf, with nineteen lines on both sides, contains —

(1) प्रतिज्ञासूत्रपरिशिष्ट । This agrees with L. 1799. It ends in 1B

1B. इति प्रतिज्ञासूत्रं परिशिष्टसंज्ञकम्

II आचमनसूत्रम् ।

This is what is called Smārtācamana—the third work in Catal. No. 1003 (Kṣepaka sūttra).

Col. :—इत्याचमनसूत्रम् ।

III. The third consists of two lines and a half ending with the colophon :—

इति माध्यन्दिनीयप्रतिबन्धश्लोकः ।

It is a śloka of the Śārdūlavikrīdita metre, describing the Mādhyandinisākhā in a poetical language.

सन्मूलो यजुराख्यवेदविटपी जीयात् स माध्यन्दिनी
शाखा चन्द्रयुगेन्दुकाख्यसहिता यत्रास्ति सा संहिता ।
यत्राध्यायलता विभाति शरशैलाङ्केन्दुभिश्चैगद्दलैः
यस्य दोषुनभोऽङ्कवर्णमधुपैः खाम्रार्कै + गुंजितैः ॥

944.

6064 **प्रतिज्ञासूत्रम् ।** *The same* (*Pratijñasūttra*)

With the Bhāsya of Ananta Yājñika.

Substance, country-made paper 11¼ × 5½ inches Folia, 8 Lines 14 on a page Extent in ślokas, 272. Character, Nāgara Date, Samvat 1887 Appearance, fresh Complete

Last Colophon :—

इति श्रीअनन्तयाज्ञिकविरचिते प्रतिज्ञासूत्रभाष्ये तृतीया कण्डिका । समाप्तं चैतत् प्रतिज्ञासूत्रभाष्यम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८८७ आषाढे शुक्ले अष्टम्यां चैतत् समाप्तं । शिवम् ।

For the Bhāsya, See L 2578.

945.

6159 *The same Bhāsya (with the Text.)*

Substance, country-made paper 11×5½ inches Folia, 8. In Tripātha form Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and repaired Complete

Last Colophon :—

इति श्रीअनन्तयाज्ञिकविरचिते प्रतिज्ञासूत्रभाष्ये तृतीय-कण्डिका समाप्ता ।

946.

9962B. *The same Bhāsya (with the Text).*

It begins from leaf 7A, line 4, going to the end of the manuscript in leaf 26 The extent in ślokas, 250 Character, Nāgara Date, Sam 1910.

The Post Col. Statement :—

संवत् १९१० मिती पौषकृष्णवदी ९ मन्दवासरेण लिखितं रामकृष्णब्राह्मणेन ॥ पाठकस्य शुभं भवतु ॥ ० ॥

947.

1988. चरणव्यूहः । *Carana Vyūha.*

Being an account of the various Vedic schools.

Substance, country-made paper 11½×4 inches. Folia, 4 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 88 Character, Nāgara Date, Samvat 1872 Appearance, fresh Complete

Often noticed and printed. It is the 5th pariśista of the Mādhyandina Śākhā of the White Yajurveda. For the Anuvāka see Catal 858—90

An interesting work, being a graphic account of the different Vedic schools.

Colophon —

इति चरणव्यूहे चतुर्थः खण्डः । इति चरणव्यूहः ।

Post Col. --

इति १८७२ थयाब्दे ज्येष्ठ-कृष्ण-एकादश्यां काश्यां शनौ दिवा ब्रह्मोपनामगोविन्दो व्यलिखत् परमार्थतः ।

It begins as in W p 63

Leaf 8B नमः शौनकाय नमः शौनकाय नमः परमऋषिभ्यः नमः परम-ऋषिभ्यः ।

Then commences a Phalaśruti, at the end of which इत्याह भगवान् व्यासः ।

After which there is a panegyric of Vyāsa in one verse.

948.

2648. *The Same*

Substance, country-made paper 7½×4 inches Folia, 9 Lines, 7 to 9 on a page Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete Handwriting very bad

The work is called in this MS चर्णव्यू

Post Col. :—

चरणव्यूहं लिखितं समाप्तम् । विश्वेश्वराय नमः ॥ राम ॥ यादृशं नमस्ते श्वराय ॥ मंस्था गौस्थाने लिखितम् ।

949.

6143. *The Same.*

Substance, country-made paper 8×4½ inches Folia, 6 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

See W. p. 63.

End :—य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु ।
शुचिर्विधूतपाप्मा च ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥
ब्रह्मभूयाय कल्पत इत्याह भगवान् कात्यायनः ॥ ५ ॥

Colophon :—
इति कात्यायनोक्तचरणव्यूहः समाप्तः ॥
श्रीभवानीशङ्करार्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीसदाशिवार्पणमस्तु ॥
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

950.

1989 **चरणव्यूहभाष्य ।** *Caraṇavyūha-Bhāṣya*

By Mahidāsa

Substance country made paper 11⅞ × 4 inches Folia. 19. Lines 9 on a page Extent in ślokas 600 Character, Nāgara Date, Sam 1843 Appearance, fresh Complete

Col. —इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः ।
त्रिदशाङ्कधरामिते गतेऽब्दे
मधुमासे दशमीतिथौ सुधांशौ ।
महिदासबुधः परोपकृत्यै
चरणव्यूहमिदं व्यवारि काश्याम् ॥

That is, the date of the work is Samvat 1633.

विद्वद्भिः प्रार्थितेनेयं महिदासद्विजन्मना ।
चरणव्यूहवृत्ति(ह्य)स्य विहिता यत्नतो मया ॥ (विहितोऽमया कृता)

In a different hand.—

संवत् १८४३ शके १७०१ गताब्दे श्रीवाराणस्यां दुण्ढिविनायकसन्निधौ ब्रह्मोपनाम्ना खण्डभट्टात्मजगोविन्देन श्रावणकृष्णपञ्चम्यां लिखापितम् ।

For a description of the work see L. 2460, where in spite of Mahidāsa's name given in the last verse, Rājendralāla declares the comm. to be anonymous.

For details see below.

951.

9350. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 4 Lines, 10 in a page Extent in Slokas, 84 Character, Nāgara Date, Sam 1714 Appearance, tolerable Complete

Beginning :—

श्रीरामः सत्य चरणव्यूह लिख्यते ।

अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः । तत्र निरुक्त चातुर्विद्यं (?) चतुरो वेदा विज्ञानानि भवन्ति ॥ ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवन्ति चर्चा श्रावकश्चर्चकः श्रवणीयपारः क्रमपारः क्रमचटः क्रमजटः क्रमदण्डश्चेति चतुस्पारणमेतेषां शाखाः पञ्चविधा भवंति शाकला वाष्कला आश्वलायनाः शांखायना माण्डूकायनाश्चेति तेषामध्ययनमध्यायाश्चतुःषष्टिर्मण्डलानि दशैवतु ॥

End —य इदं चरणव्यूहं पठेत् स पंक्तिपावनः ।

तारयेत् प्रभ्टतीन् पुत्रान् पुरुषः सप्तसप्ततिः (?) ॥ ३ ॥

य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु ।

विधूतपाप्मा स स्वर्गं ब्रह्मभूयाय गच्छति ॥ ४ ॥

रामः ।

The concluding verse, giving the commentator's name as Mahīdāsa is omitted in the present MS. For further details see below.

Colophon :—

इति चतुःसाधारणं चरणव्यूहशाखीयं समाप्तम् । शुभं भवतु ।

Post Col. :—

रामेति द्विःस्वरो मन्त्रो यत्र कोटिशताधिकः ।

न रामादधिकः कश्चित् पावनः पृथिवीतले ॥ १ ॥

शरणं रघुनाथो मे शरणं जनकात्मजा ।

शरणं तावभौ भूयो भूयस्त्वं शरणं मम ॥ २ ॥

श्रीसामुद्री जयति नितरां ॥ श्री ॥

जोसी भगतीदास आत्मपठनार्थं तथा पुत्रपौत्रपठनार्थम् ॥

सम्वत् १७४४ । वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे पञ्चमीयां भौमवासरे लिखितं हिरजी । शुभमस्तु ॥ श्री ॥

952.

2557. *The Same.*

Substance, foolscap paper 8½×7 inches Pages, 50 Lines, 17 on a page Extent in slokas 600 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

The concluding verse is omitted in the present MS.

It quotes Kamalākara (1612) in p. 27 and makes obeisance to Vālakrsna and Mahādeva in p. 2 and in p. 29 respectively.

In page 31.

प्राच्य उदीच्य नैर्ऋत्यस्तच वाजसनेयानाम् पञ्चदशभेदा भवन्ति । ... ... इतरदेशेषु वेदशाखयोर्विभाग उच्यते तच्च महार्णवे ।

पृथिव्या मध्ये शाखा च नर्म्मदा परिकीर्त्तिता ।
दक्षिणोत्तरयोर्भागे शाखावेदश्च उच्यते ॥ १ ॥
नर्म्मदादक्षिणे भागे आपस्तम्बाश्वलायनी ।
राणायनी पिप्पला च यज्ञकन्याविभागिनः ॥ २ ॥
माध्यंदिनी शांखायनी कौथमी शौनकी तथा ।
नर्म्मदोत्तरभागे च यज्ञकन्याविभागिनः ॥ ३ ॥
तुङ्गा कृष्णा तथा गोदा सह्याद्रिशिखरावधि ।
आन्ध्रदेशपर्य्यन्तं बह्वृचश्चाश्वलायनी ॥ ४ ॥
उत्तरे गुर्ज्जरे देशे वेदो बह्वृचकीर्त्तितः ।
कौषीतकीब्राह्मणं च शाखा शांखायनी स्थिता ॥ ५ ॥
आन्ध्रादिदक्षिणाग्नेयी गोदासागर+वधि ।
यजुर्वेदस्तु तैत्तिर्य्यो आपस्तम्बी प्रतिष्ठिता ॥ ६ ॥
सह्याद्रिपर्व्वतारम्भा दिशां नैर्ऋत्यसागरात् ।
हिरण्यकेशीशाखा च परशुरामस्य सन्निधौ ॥ ७ ॥

मयूरपर्व्वताच्चैव यावद् गुर्ज्जरदेशतः ।
व्यासवायव्यदेशात्तु मैत्रायणी प्रतिष्ठिता ॥ ८ ॥
अङ्गवङ्गकलिङ्गाश्च कालीनी गुर्जरस्तथा ।
वाजसनीयशाखा च माध्यंदिनी प्रतिष्ठिता ॥ ९ ॥
ऋषिणा याज्ञवल्क्येन सर्व्वदेशेषु विस्तृता ।
वाजसनीयवेदस्य प्रथमा काण्वसंज्ञका ॥ इति ॥ १० ॥

953.

6179. चरणव्यूहव्याख्या । *Caraṇavyūha vyākhyā called Padyāvṛtti*

Substance, country-made paper 10 × 4 inches Folia, 5 Lines, 17 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, old, discoloured and repaired Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नमो वैतण्डतुण्डाय शशिखण्डाङ्कधारिणे ।
हारिणे सर्व्वविघ्नानां पार्व्वतीप्रियसूनवे ॥
श्रीन्टसिंहं गणेशानं गिरिं गुरुपदाम्बुजम् ।
शोभनं चरणव्यूहं व्याकरिष्ये यथामति ॥

चरणव्यूहाख्यं परिशिष्टं चिकीर्षुः प्रतिजानीते अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः — अथ शब्दो मङ्गलार्थः — यतोऽन्यानि परिशिष्टानि — अतो वेदविभागज्ञानाय शाखाविभागज्ञानाय च चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः कथयिष्यामः । तत्र चतुर्व्वेदं चत्वारि वेदानि ज्ञातानि भवन्ति—चतुर्णां वेदानां समाहारः चातुर्व्वेद्यं तच्छिष्टं निश्चितं तत्तु प्रसिद्धमित्यर्थः । स्वयमेव चातुर्वेद्यशब्दं व्याचष्टे । चत्वारो वेदाश्चातुर्वेद्यशब्देन विज्ञाता भवन्ति— चत्वारो वेदाश्चातुर्वेद्यशब्देन उच्यंते इत्यर्थः— के ते चात्वारस्तत्राह— ऋग्वेदो यजुर्व्वेदः सामवेदोऽथर्ववेदश्चेति । आदौ वेदप्रशंसा तत्र मनुः—

The commentary is very useful and quotes a large number of authorities, the latest of which is Vīramitrodaya (1B)

2B. तत्र ऋग्वेदस्य विभागमाह ।

2B. भविष्यपुराणे,—

शाकलावाष्कला शाखा तथा शाखायनीति च ।
पैलशिष्यप्रशिष्याश्च नैमिषारण्यवासिनः ॥
वेदव्यासस्तु भगवान् शिष्यानध्यापयेद् गुरुः ।
पृथिव्या मध्यभागे तु सुमेरुस्तथा मेरुमध्यात् पूर्व्वदिग्भागे जम्बुद्वीपं तन्मध्यभागे नर्म्मदानदी । तथा,—
अन्येभ्यश्च प्रशिष्येभ्यः शाखाश्वालायनीति च ।
नर्म्मदादक्षिणभागे चाध्येटभ्यो ददौ गुरुः ॥
अध्वरोद्गातृहोतॄणां सन्ति सूत्राण्यनेकशः ।
तत्रापि योनिसम्बन्धः सूत्रे ज्ञातिकुलोचितः ॥
ऋग्यजुःसामवेदानामथर्व्वाङ्गिरसस्य च ।
विवाहयज्ञसम्बन्धः सर्व्वेषां च परस्परम् ॥

3A, अथ यजुर्वेदस्य भागमाह, 4A, सामवेदविभागमाह, 4B, अथर्व्ववेदविभागमाह ।

954.

9702. **चरणव्यूहभाष्यम् ।** *Caraṇa-Vyūha-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper 12½ × 5 inches Folia, 17 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 1200 Character, Nāgara Date, Sam 1866 Appearance, tolerable Incorrect

This is an anonymous commentary on Caraṇa vyūha, different from that noticed by Dr. Rājendralāla Mitra under No. 2460.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ चरणव्यूहभाष्यं लिख्यते ।
अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः इत्यादि पारायणमुच्यत इत्यन्तं वर्गाः संज्ञानसूक्तस्य चत्वारश्चात्र मौलिताः ।

एवं पारायणो प्रोक्ता ऋचां सख्येन (?) न्यूनत ॥

ॐ मित्येकाक्षरं ब्रह्म नादविन्दुकलात्मकम् ।

त्रिदेवात्मत्रिमात्रे च स्फुटं विष्णुसनातनम् ॥

तं सर्व्वज्ञं जगत्सेतुं परमात्मानमीश्वरम् ।

वन्दे नारायणं देवं निरवद्यं निरञ्जनम् ॥

कृष्णद्वैपायनं वन्दे गुरुं वेदमहानिधिम् ।

येन चरणव्यूहेषु शाखावेदमितन्ततम् (?) ॥

तच्छिष्यं शौनकगुरुं वेदज्ञं लोकविश्रुतम् ।

नत्वा तु शाकलाचार्य्यं तथैव चाश्वलायनम् ॥

एवं परम्पराप्राप्तं बालकृष्णं परं गुरुम् ।

यस्य प्रसादाद् व्याख्यामि चरणव्यूहसंज्ञकः ॥

अथातः चरणव्यू० स्यामः अथ शब्दो मङ्गलप्रस्तावे वा अथशब्दः पूर्व्वमेव मङ्गलार्थः इत्यर्थः अतः हेत्वर्थः चरणव्यूहं वेदपारायण-चतुर्विभागात् चरणोच्यते तस्य व्यूहो समुदायः चतुर्वेदानां समुदायो व्याख्यास्याम इत्यर्थः । इत्यादि ।

End —जन्मजन्मनि वेदपारो भवति जन्मजन्मनि वेद+रो भवति अप्रङ्क्तितो प्रङ्क्तितो भवति अव्रतो व्रती (धांतो) भवति अब्रह्मचारी ब्रह्मचारी भवति जातिस्मरो जायते। नमः शौनकाय नमः परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ।

य इदं चरणव्यूहं पर्व्वसु श्रावयेद्‌द्विजः ।

धौतपाप्मा शुचिर्विप्रो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ १ ॥

य इदं चरणव्यूहं श्राद्धकाले सदा पठेत् ।

+ + + + + + + + + + + + + + ॥ २ ॥

य इदं चरणव्यूहं गुर्व्विण्यः शृणवते स्त्रियम् (?) ।

पुमांसं जनयेत् पुत्रं सर्व्वज्ञं वेदपारगम् ॥ ३ ॥

योऽधीते चरणव्यूहः (?) स विप्रः पंक्तिपावनः ।

तारयत्यखिलान् पूर्व्वान् पुरुषान् सप्त सप्त च ॥ ४ ॥

यो नामानि पुराणवेदात् अमृतत्वञ्च गच्छति ।

लोकतात मह्याशान्तमम्रतत्वञ्च गच्छत्यो ॥ नमो नम इत्याह भगवान् व्यासः पाराशर्य्यो व्यासः पाराशर्य्यो नमः परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ।

वेदशास्त्रपरिनिश्चितशुद्धबुद्धिं
+ + + + + + + + + + + कवीन्द्रम् ।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं
व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनाम् ॥

Colophon :—

इति चरणव्यूहचतुर्थखण्डः समाप्तः । ... ...
इति चरणव्यूहविवरणं संवत् १८६६ ।

955.
6144.

The sixth pariśiṣta of Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches Folia, 7 Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokās, 125. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1817 Appearance, fresh Complete

See W. p. 62.

5B, नवकण्डिका समाप्तमिति ।

Then begins Trikandikā sūttra :—

अथातो नित्यस्नानम्, नद्यादौ मृद्गोमयकुशतिलसुमनसः आहृत्योदकान्तं गत्वा शुचौ देशे संस्थाप्य प्रक्षाल्य पाणिपादं कुशोपग्रहो बद्धशिखियज्ञोपवीत्याचम्य .... तोयमामन्त्र्य ..., etc

This belongs to the Ksepaka class. See my report for 1901—1902 to 1905—1906, pp. 2, 3.

7B, (Last colophon) इति नवकण्डिकात्रिकण्डिकासूत्र समाप्त ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं जानि श्री ५ देयाचंदजिसुत छवीलारामाभ्रात असुतरां मलिखितमिदम ॥

संवत् १८२७ ना वर्षे मीती गुजरति चैत्र शुदि १ भौमे ॥

श्रीरस्तु ॥

956.

6558 निगदव्याख्यान ।

Being a commentary on Katyāyana's Srāddha Sūtra, by Karkopādhyāya

Substance, country made paper 9¼×4½ inches Folia, 12 Lines, 12 on a page Extent in slokās, 350 Character, Nāgara Date, 1651 Saka (?) Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति कर्कोपाध्यायकृतं निगदव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

क्षितिवाणरसेंदौ च मधाष्टम्यां सिते तिथि ॥ (?)

It begins :—

श्रीकात्यायनाचार्य्याय नमः । परमात्मने ।

कात्यायनमुनिप्रोक्तं श्राद्धसूत्रविनिर्णयम् ।

कर्त्तुं कर्कः समाक्रम्य नत्वा सर्व्वज्ञमच्युतम् ॥

श्रौतकर्म्मानन्तरं स्मार्त्तान्यावसथ्यादीन्यनुविहितानि । तत्र श्राद्धमनुक्तम् । तद्वक्तव्यमित्यत आह भगवान् कात्यायनः ।

अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीत ।

957.

1224. *The Same.*

Substance country-made paper 10½×4½ inches. Folia, 9 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Date Sam 1746 Appearance, old Generally correct

See Bik. Nos. 353 and 1014.

958.

5957. **श्राद्धसूत्रभाष्यम् ।** *Srāddha sūtra Bhāsya*

By Chānga Bhatta.

Substance, foolscap paper 10 × 5 inches Folia, 1 to 28 Lines, 11 on a page Character modern Nāgara Appearance, fresh Incomplete both ends

The first and the last colophons in the incomplete manuscript.

9A, इति छाङ्गभट्टकृतौ श्राद्धसूत्रभाष्ये प्रथमकण्डिका समाप्ता ।

28B, इति छाङ्गभट्टकृते श्राद्धसूत्रभाष्ये अष्टमकण्डिका समाप्ता ।

Of the 9th kandikā, there are only five lines.

959.

1043. **नवकण्डिकाश्राद्धसूत्रभाष्यम् ।** *Navakaṇdikā Srāddhasūttra Bhāsya*

Substance, country-made paper 12 × 5¼ inches Folia, 24 Lines, 18 on a page Extent in ślokas, 1060 Character, Nāgara Date, Saka 1471 Appearance, very old. Complete

It is a detailed and scholarly exposition of the Kātyāyana's Sūtras on Srāddha ceremonies, known as "Navakaṇdikā Srāddha Sūtra" which forms the sixth pariśista of Kātyāyana. Kātyāyana's Sūtras on Pārvana Srāddha is also known as 'Srāddha Kalpa Sūtra.' The commentator's name is not mentioned.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

ब्रह्मधर्म्मप्रकाशार्थी यस्यासौ वेदराशयः ।

षड्भिरङ्गैर्युताःश्वासा ब्रह्म तच्छ्रेयसेऽस्तु नः ॥ १ ॥

गजाननाद्यादिविसर्गकाले
स्तोत्रं विधात्रा विहितं निशम्य ।
हर्षात् प्रवृत्तानि शुभावहानि
निघ्नन्तु विघ्नं मम वृंहितानि ॥ २ ॥
कात्यायनेन मुनिना यदगादि महार्थवत् ।
श्राद्धसूत्रमतिस्पष्टं विवृणोमि पदैरहम् ॥

तस्य तावदिदमादिसूत्रम् । 'अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीत' । अपरपक्षशब्दः कृष्णपक्षपर्य्यायः । पक्षौ पूर्व्वापरौ शुक्लकृष्णावित्यभिधानदर्शनात् ।

It ends :—

+ + यथा वृश्चिकशुक्लपक्षे नवान्नं प्राश्नाति ।

Col :—इति नवकण्डिकासूत्रश्राद्धविधिभाष्यम् ।

Post Col. :—स्वस्ति श्रीशके १४७१ सौम्यसंवत्सरे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ गुरुदिने गोदावरीतीरे इदं पुस्तकं लिखितम् । शुभं भवतु ।

960.

6122. *The same with the Text.*

Substance, country-made paper $11\frac{3}{4}\times4\frac{3}{4}$ inches Folia, 40. Lines, 13, 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end

31B. श्राद्धप्रकाशसंज्ञेऽस्मिन् भाष्ये कात्यायनस्य तु ।
विवेचितमिदं श्राद्धमेकोद्दिष्टमशेषतः ॥

अथ सपिण्डीकरणम् ।

The original of the MS. being defective, it has been left incomplete at the end

It quotes Kalpataru in fol. 40; while this is quoted in Nirnayasindhu. See Aufrecht's Cat. Cat. I.

961.

6121. श्राद्धकाशिका । *Srāddha-Kāsikā.*

By Krsna Misra, son of Visnu Misra, son of Atisukha, son of Nityānanda

Substance, country-made paper 9¼ × 5¼ inches Folia, 54 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance old and discoloured Incomplete at the end

For the beginning of the commentary see L. No 1738.

It is not a 'dissertation on the rite of Srāddha according to the Rules of Kātāyana' as stated by Rājendralāla, but is, clearly, a commentary on the Srāddhasūttra, the sixth parisista of Kātyāyana. The other commentaries, mentioned by Krsna Misra, are those by Karka and Halāyudha.

कर्कोऽव्याख्यदिदं गभीरवचनैः सूत्रं यतोऽस्मादभूद्
दुर्बोधश्च ततो हलायुध इति व्याख्यत् (व्याख्य) तथाप्यस्फुटम्
भूयोऽपि प्रतिषेधकारिवचनैः स्मार्त्तैर्मया काशिका
सूत्रस्योपरिसंशयौघतिमिरध्वंसाय तं तन्यते ॥

Aufrecht says that Krsna Misra was quoted by Nirnaya Sindhu and Srāddha-Mayūkha.

962.

6210. *The Same.*

Substance, country-made paper 12 × 5 inches. Folia, 10 Lines, 44 on a page Extent in slokas, 660 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh

Written lengthwise, most clumsily from one end of the first side of the leaf and from the other end of the other side

It begins with the first Sūttra of Kātyāyana अपरपक्षे श्राद्धं कुर्वीत् ।

End ·—अन्यत् प्रपञ्चितमस्माभिर्हलकाशिकायां ।

Colophon —

इत्यावसथिकश्रीमदतिसुखात्मजश्रीविष्णुमिश्रतनुजन्मनः कृष्ण-
मिश्रस्य कृतौ श्राद्धकाण्डिकाया सूत्रवृत्तौ काम्यश्राद्धप्रकरणं
समाप्तम् ।

समाप्तेयं श्राद्धकाण्डिकामूलवृत्तिरिति ॥

Then after 8 lines we have —

स्मृतेरनेकविषयादनंतत्वाच्च सर्व्वथा ।
तत्त्वं ज्ञातुमशक्यं तदलं चानल्पजल्पनैः ॥
स्वबुद्धिकल्पितं नेह वचनं लिखितं मया ।
दृष्टं श्रुतं मूलवाक्यं समूलं+रदूषणम् ॥
दृष्टं यत् स्वल्पदोर्वैषु निवन्धेषु च यद्धृतम् ।
श्रुतं स्मृत्यविरुद्धं यत् पठन्ति च सदा घृतम् ॥
प्रमाणमप्रमाणं वा सर्व्वं कर्त्तुमर्हति ।
दृष्टे श्रुते च विश्वासो (?) तादृशैः कर्त्तुमिष्यते ॥
कर्त्ता चेन्न चिरं ततः किमिष्यता दोषो निबन्धे भवेत्
सूरिश्चेदधुनातनैरपि कृते ग्रन्थे कथं नादरः ।
इत्थं ये कथयन्त्यनल्पमतयस्तान् प्रत्यद्येवज्ञया (?)
च्चन्तां (?) संत इमं निबन्धमखिलं किं वाद्रियन्तामिति ॥

Then we have Krsna Misra's date—Sam. 1505.

बाणव्योमेषुविध्वङ्गे वर्षे कार्त्तिकमासके ।
कृष्णमिश्रो + + ग्रंथं शुक्लपक्षमिमं शुभं ॥

Then again the colophon as quoted above.

From the statement before the first colophon, quoted above, there appears to be a more exhaustive commentary by Krsna Misra on Kātyāyana's Śrāddhasūttra. The larger version seems to have been described by Rājendralala in L. No. 1738

See above.

963

6457. *The same Text with Gadādhara's Commentary.*

Substance, country-made paper 11¼ × 5 inches. Folia, 47 Lines, 9 on a page Extent in ślokās, 950 Character Nāgara Date, Samvat 1927 Appearance, fresh Complete

Colophon —

इति चिरम्भिचितसम्राट्स्थपतिश्रीमच्छायच्छिकवामनात्मज-
दीक्षितगदाधरकृते कातीयश्राद्धसूत्रभाष्ये नवमीकण्डिका ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । रामकृष्ण वासुदेव, etc. etc.,
देवा मां रक्षन्तु माघमासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां गुरुवासरे बाल-
मुकुन्देन लिखितं नवकण्डिकाभाष्यं समुत्तमं चित्रभानुनामसंवत्सरे ।
संवत् १९२७ मि० मा० कृ० १३ बृहस्प० राम । श्रीशुभमस्तु ।
इति नवकण्डिकाभाष्यं स्वार्थं परार्थं वा भग्नपृष्ठकटिग्रीवा, etc, etc.

Beginning ·—

Comm. श्रीगणेशाय नमः । श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।
गृह्यसूत्र नवकण्डिकोपरि गदाधरंभाष्यं लिख्यते ।
शिवञ्च विघ्नहर्त्तारं गुरुंञ्च वामनं तथा ।
अम्बिकां शारदां वापि वन्दे विघ्नोपशान्तये ॥
कात्यायनकृते श्राद्धसूत्रव्याख्यापुरःसरां ।
प्रयोगपद्धतिं कुर्व्वे याज्ञवल्क्यादिसम्मतां ॥

It ends :—

अमावास्यायामनुष्ठितेन श्राद्धेनैककामप्राप्तिः—एवममावस्या-
न्तरानुष्ठितेनान्येन श्राद्धेनान्यः काम इति ॥

964.

5941 **श्राद्धसूत्रार्थमञ्जरी** *Śraddha Sūtrārthamañjarī*

By Gadādhara, son of Kaiśvara Daivajña.

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 11 Lines, 9 on a page Extent in ślokās, 230 Character, Nāgara Date, Samvat 1937 Appearance, fresh Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्राद्धसूत्रभाष्यम् ।

नत्वा स्फूर्त्तिप्रदे भाष्यं सूत्रवाक्यानुसारिणी ।
कुर्व्वेऽर्थमञ्जरीं लघ्वीं प्रस्फुटार्थां गदाधरः ॥

अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीतेति सूत्रम् ।

2B, इति श्रीमत्सकलगणकशिरोमणिकेश्वरदैवज्ञस्य सुतेन गदाधरेण विरचितायां श्राद्धसूत्रार्थमञ्जर्यां प्रथमकण्डिका समाप्ता, 4A, ०द्वितीयकण्डिका समाप्ता, 6A, इति तृतीया कण्डिका समाप्ता, 6A, इत्येकोद्दिष्टं ॥ ४ ॥ अथ पञ्चमी कण्डिका; 6B, इति सपिण्डीकरणम् ॥ ५ ॥ अथ षष्ठी कण्डिका, 7A, इत्याभ्युदियकश्राद्धं समाप्तम्—अथ सप्तमी कण्डिका, 10A, ८ ॥ अथ नव[मी] कण्डिका ।

Last Colophon :—

इति श्रीमत्सकलगणक० अर्थमञ्जर्यां श्राद्धसूत्रे नवकण्डिका समाप्ता ।

इति श्राद्धसूत्रभाष्यं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon.—

शिवं संवत् १९३७ । मी० भादौ व० १२ के लिख्या ।

965.

6119. **श्राद्धसंग्रहः** । *Śrāddha saṃgrahā.*

By Rāmakṛṣna, son of Koṇda Bhaṭṭa, son of Prayāga Bhaṭṭa, son of Ananta Śarmā, of the family of Bhāradvāja.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 500 Character, Nāgara Date, Śaka 1699 Appearance, old Complete

Colophon :—

इति श्रीयजुर्वेदान्तर्गतकाण्वशाखाध्यायिकोण्डभट्टात्मजरामकृष्ण-विरचितः श्राद्धसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon —

शकाब्द (शाब्द) १६६८ आश्विन क्व० ६ सोमे रोहिणी न०
मध्याह्नवेलायां मुकुन्दज्योतिर्विदा लिखितः श्राद्धसंग्रहः समाप्तः।

It is primarily a comm on Kātyāyana's Navakandikā Srāddha-Sūttra compiled in Saka 1660 Subsequently in Saka 1673, the author wrote Srāddha-Ganapati, a larger work on the same subject, which may be called an enlarged edition of the present work See infra See also I.O Catal No 1738.

The mangalācarana and the object of the work.

श्रीगणेशाय नमः ।
गजाननं नमस्कृत्य नमस्कृत्य गुरुं तथा ।
पितरौ च ततो नत्वा कुर्व्वेऽहं श्राद्धसंग्रहम् ॥
आलोक्य धर्म्मशास्त्राणि मन्वादिभिः कृतानि च ।
कात्यायनकृतं सूत्रं भाष्यञ्चैव हलायुधम् ॥
कर्काचार्य्यकृतं भाष्यं गदाधरकृतं तथा ।
काशिकां दीपिकां चैव अन्यानि च बहूनि च ॥
सारमेव समुद्धृत्य स्मृतीनां वचनं यथा ।
सिद्धान्तानि समूलानि विचार्य्य लिख्यते मया ॥
तीर्थं प्राप्य गयाप्रपुष्करसरित्क्षेत्रादिपुण्यं महत्
दानं भूमिगयाश्च हेमतुलया यागं चतुर्वेदवित् ।
राज्यस्तदिवाकरात् समधिकं पित्रं दिनं शाश्वतं
मातुः श्राद्धदिने फलन्तु कथितुं ब्रह्मादयोऽप्यक्षमाः ॥

End :— वशिष्ठायास्तटे शुद्धे चित्रमण्डलपत्तने ।
शुभकर्म्माऽनन्तशर्मा भारद्वाजकुलेऽजनि ॥
तदङ्गजः प्रयागाख्यः कोण्डभट्टस्तदङ्गजः ।
तदङ्गजो रामकृष्णश्चक्रे श्राद्धस्य संग्रहम् ॥
श्रीशालिवाहने शाके गगनाङ्काङ्कभूमिते १६६० ।
पौषशुक्लद्वितीयायां समाप्तः श्राद्धसंग्रहः ॥

966.

6120 श्राद्धगणपतिः । *Srāddhaganapati.*

By Rāmakṛṣṇa

Substance, country-made paper. 11×6¾ inches Folia, 84 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 3000 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Colophon —

इति रामकृष्णविरचितायां श्राद्धगणपतौ समाप्तः ।

शुभं भवतु ।

See I.O. Catal. No. 1738

967.

6199. *The Same.*

Substance, country-made paper 6×3⅓ inches Folia, 14 Lines, 14 on a page Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and discoloured

A fragment containing only the concluding portion

Beg :—अथामश्राद्धम् ।

7A, इति श्रीरामकृष्णविरचिते श्राद्धगणपतौ जीवत्पितृकश्राद्धविधिः— अथ किञ्चिदाशौचविधिरभिधीयते; 10A, तत्र सपिण्डीकरणम्, 13A, इति श्रीप्रयागभट्टपौत्ररामकृष्णविरचिते श्राद्धगणपतौ आशौचसपिण्डीनिर्णयः। अथ प्रायश्चित्तानाह। (Last colophon) इति श्रीप्रयाग॰ श्राद्धभोजने प्रायश्चित्तं समाप्तम् ।

Eggeling says that Srāddha Gaṇapati and Samskāra Ganapati are by one and the same author. It was composed in Saka 1673 See Catal. No. 965

968.

6145 शुल्वसूत्रम् । *Sula-Suttra.*

Being the seventh Pariśiṣta of Kātyāyana

Substance country-made paper 9½×4½ inches Folia, 6 Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh Complete

It consists of seven paragraphs, followed by 39 slokas. See Weber p 63 For another copy containing 47 slokas, see I.O. Catal. No. 363.

Colophon:—

इति भगवत्कात्यायनकृतं शुल्वपरिशिष्टं समाप्तम् ।

969.

5042A. *The same Text together with Kārkā's Commentary*

Substance palm-leaf 14×1 inches Folia, 1 to 63 Lines, 4 on a page Character, Udiyā of the nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

The text comes to an end in the fourth leaf and in the fifth the commentary begins thus .—

रज्वा त्रिगुणया चोची चोत्राणि संक्षिपत्यजः ।
यस्तं विश्वसृजं नत्वा शुल्वभाष्यं समारभे ॥

न हि कश्चिच्छास्त्रस्य सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनान्यजानानः प्रावृत्तो भवति अतः प्रवृत्तिसौकर्य्यार्थं अर्थात् सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनानि सूचयन् विवक्षितार्थप्रतिज्ञां करोति शुल्व(भाष्य?)सूत्रकारः रज्जुसमासं वक्ष्यामः ।

So the commentary as contained in the present manuscript, is entirely different from the commentary as published in the Chaukhamba series under the name of Karka.

For the beginning of the Sulva sūttra see p. 1045 of the Kātyāyana Srauta sūttra, the Benares Chaukhamba edition.

Colophon:—

इति उपाध्यायकर्क्कृतं शुल्वविवरणं समाप्तम् । रामः ।

970.

5092B. *The Same.*

Substance, palm-leaf $16\frac{1}{2}\times1\frac{1}{2}$ inches Folia, 24 Lines, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the eighteenth century Appearance, old. Incomplete at the end

971.

33 **कात्यायनीयशुल्वसूत्रविवरणम् ।** *Kātyāyanīya-Śulva sūtra vivaraṇa.*

By Mahīdhara.

See L. 753.

It is based on the Bhāsya by Karka and the Vrtti commentary by Rāma.

972.

6163. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 40. Lines, 8, 9 on a page Extent in ślokas, 900 Character, modern Nāgara Date, Śaka 1717. Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति श्रीमन्महीधरविरचितं शुल्वसूत्रविवरणं ।

Post Colophon :—

मिति शके १७१७ चयनामसंवत्सर आश्विन वदी संवत् १८५२ ।

See L. No. 753. The first maṅgalācaraṇa verse is wanting in this copy.

973.

5949. **कात्यायनशुल्वसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyana-Śulva Sūttra-Bhāṣya*

By Gaṅgādhara Paṭhaka, son of Rāmacandra Pāthaka.

Substance, country-made paper 11⅓×6 inches Folia, 76 Lines, 9 on a page Extent in ślokās, 1520 Character, Nāgara Copied recently. Appearance, fresh Complete

Beginning :—

श्रीगणपतिशारदाभ्यो नमः ।

जयत्येको जगत्यां श्रीहरिशङ्करदीक्षितः ।

त्रयीसारविवेके श्रीरामचन्द्रगुरोर्गुरुः ॥

रामचन्द्रं गुरुं नत्वा गर्गकर्कादियाज्ञिकान् ।

श्रीकात्यायनशुल्वस्य कुर्व्वे भाष्यमिदं स्फुटम् ॥

The Bhasya was revised by the author's son, Rāmakisna, who adds the following verses at the end

End: —रामचन्द्रतनूजेन गङ्गाधरशर्मभिः (?) ।
पितृचरणैः सूत्रेऽस्मिन् कातीये शुल्वसंज्ञके ॥
विवृतं यत्ततः शिष्टं तदिह विवृतं मया ।
गङ्गाधरतनूजेन रामकृष्णेन धीमता ॥
नागरज्ञातिसंज्ञेन काशीपुरनिवासिना ।
याज्ञिकास्तेन तुष्यन्तु प्रीयतां यज्ञभुग्विभुः ॥
यदत्र सौष्ठवं किञ्चित्तद्गुरोरेव केवलम् ।
यदत्रासौष्ठवं किञ्चित्तन्ममैव गुरोर्नहि ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिकपाठकश्रीरामचन्द्रसूरिसूनुमहायाज्ञिक-
पाठकश्रीगङ्गाधरकृते कात्यायनशुल्वसूत्रभाष्यं समाप्तिमभाणीत् ॥
इति शिवम् ।

974.

Substance, country-made paper 12¼ × 5¼ inches Folia, 15 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh.

This contains Pariśiṣṭas VIII and IX of Kātyāyana, one is called पार्षदसूत्र (Pārsada suttra) and the other ऋग्यजुषं (Rgyajusa)

VIII. Begins —

वृत्तेभः सुसमीकृतः क्षितितले केंद्रस्तु शंकोः क्रमात्
भागं यत् [प्र]विशत्यपैति च यतस्तत्रापरैन्द्रौ दिशौ ।
तत्कालागमनिःसृतेस्तु विव(वा)राङ्काकर्णमित्याहृतात्
लंबज्याप्रमितांगुलेरपरदिक् चैंद्री स्फुटा चालिता ॥

प्राचीसाधनप्रकारः ।

अथातः संश्रयान् व्याख्यास्यामो मोहात् पुरुषस्य द्वन्द्वानां पूर्वं सर्वांता-
मुत्तरमभिशङ्कणे प्रत्यादिशात् विनिवृत्तिर्द्वन्द्वं मिथुनं प्राणोदानावेवैतद्धाति
प्राणोदानावेवास्मिन्नेतद्धाति अन्नं + + + + + + रस उदंबरोना + र्णां

समवायोनयोर्मिरा उह्यमिरसोमिरावायमिरण्या उपनिनयत्यथ तत्राय उपनि-
नयति देवाश्च वा असुराश्च देवाश्चासुराश्च पस्पृधिरे पस्पर्द्धत । १ ॥

There are fourteen kandikās. The whole of the first kandikā has been quoted above, from which it will be seen that it does not treat of Prātiśākhya, like the Pārsada sūttra of Śaunaka

The opening lines of the other kandikās —

II. चमस्ये निह्नति ति वह्निर्दानि(?) प्रजापति वै मन्त्रस्तदुतथा न कुर्यात् तदेव ब्राह्मणमेवापोद्धरति ।

III अथातो द्विस्त्रिर्भूयश्च निपातानां क्रमं वक्ष्यामः ।

IV. हविर्यज्ञे प्रथमाधिदेवने प्रत्यक्षं याज्ञो देवानां ।

V. अथातः संग्रयान् प्रातिकंडिकान् + + त्मानश्चैवैतद्वाचं वा व्यावर्त्तय-
ती(ति)त्यग्निहोत्रं ब्रह्मणे संदधाति ।

VI. अथातः संवरणात्तत् सदृशानां क्रमं वक्ष्यामः ।

VII. अथातो सुररक्षसां + + + + + + + +

(The end of the 7th and the beginning of the 8th are not marked.)

IX. एको वा न वहवो वाधानहविर्द्धानयोच्चणेन ।

X. अवदानप्रत्यभिधारणसंदेशक्षदवनं खिष्टक्षते च सर्व्वंच हि + परि-
ष्टाभिधारणः ।

XI. अथ निर्णयसञ्चरणामारण्यके ग्रन्थ आदित्यसम्पदाः ।

XII. कको विभर्त्ति

XIII. मात्रा मात्रादण्याचा पोर्शुभ इति प्रथमं तावत् प्रणवेनैव + + + ।

XIV. एदमिति अवसाने आप इत्येकापो देवीरिति हे देवीं धियं × ×
पीता अमे त्वं त्वमम्र एषा ते वस्तासि समस्येभित्यमेकशः ॥

It seems to deal with the doubtful points in the Śatapatha Brāhmaṇa, which formed the subject of discussion among the Pārsadas or the savants of the day.

11A, इति पार्षदं समाप्तम् ।

IX. begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथगर्ग्यजुषं ।

अथादित्ये यजुर्वेदे भेदे माध्यन्दिनीयके ।

वक्ष्याम्यृग्यजुषां सम्यक् विभागन्तु यथाश्रुतम् ॥

Colophon :—

इति अष्टादशपरिशिष्टानां मध्ये ऋग्यजुषं समाप्तमिति ।

Aufrecht says it is "the ninth parisista of Kātyāyana, his Sarvānukramanī on the Ṛv. and Vs"

It is not a Sarvānukramanikā, but a treatise for distinguishing Ṛks from Yajus in the Mādhyandina Saṃhitā of the White Yajur Veda The Samhitā has been systematically surveyed for the purpose from the beginning to the end; and processes shewn, of converting Rks into Yajus. It goes without saying that these Ṛks are used as Yajus. At the end, Kātyāyana says: द्वे सहस्रे शते न्यूने is the number of the Ṛks and the number of the Yajus is अष्टौ सहस्राणि शतानि चाष्टावशीत्यन्यान्यधिकानि (?) ।

975.

505. इष्टकापूरणम् । *Iṣṭakāpūraṇa*

For the MS. see L. 1311.

It is the 10th parisista of Kātyāyana and relates to the construction of a sacrificial altar.

976.

934. *The Same.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia 5. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 70 Character, Nāgara Date, Sam 1933 Appearance, fresh. Complete

Post Colophon Statement :—

श्रीसम्वत् १९३३ आषाढ़ शुक्ला १२ भौमवासरे शुभमस्तु ।

977.

6147 *The Same.*

Substance, country-made paper 8×3½ inches Folia, 6 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 42 Character, modern Nāgara Appearance fresh. Complete

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातः सुपर्णचित्यस्याग्नेः कातीयसूत्रशेषमनुपचस्यानुव्याख्यास्यामः ।

तत्रेष्टकाप्रमाणम् ।

Colophon:—

इति पूरणसूत्रं समाप्तम् ।

Then it quotes a śloka:—

कण्ठे यस्य विराजितं च गरलं ग्रीवे च मन्दाकिनी, etc.

978.

6182 *The Same (on Droṇaciti).*

Substance, country-made paper 8⅓×4½ inches Folia, 2 Lines, 11+12+13 in all Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete

Beginning:—

श्रीः अथातो द्रोणचित्यस्य संवृतस्याग्नेः सुपर्णचित्यादिशेषं व्याख्यास्यामः ।

तत्रेष्टकाप्रमाणानि ।

पञ्चाधिकान्यङ्गुलैश्चतुर्भिः समचतुरस्रा नवभागा पादभाग एव तिर्यक् चतुर्भिः षड्भागाः पञ्चैव तिर्यगष्टाभिस्त्रिभागोना जंघामात्रैव तिर्यक् चतुर्दशभिः षोडशभिः सप्तपादादिद्रोणाद्विणी च, etc.

Colophon —

इति द्रोणचित्यस्येष्टकापूरणम् ।

Then there are seven leaves of another manuscript, marked 3—9, containing the following colophons .—

4A, इति निरूढपशुबन्धे देवमतं, 6A, अथ अग्नीषोमीयः, 7A, अष्टमोऽध्यायः; 8B, इति प्रातःसवनं, अथमाध्यन्दिनम्; 9A, इति माध्यन्दिनं सवनं, अथ तृतीयसवनम्; 9B, अथ स्वष्टेष्टिः, इति सोमे देवमतं।

979.

5042B. **इष्टकापूरणभाष्यम्।** *Iṣṭakāpūraṇa Bhāṣya.*

By Karkācārya.

Substance, palm leaf 14×1 inches Folia, 10 by counting Lines, 4 on a page Character, Udiya Appearance, discoloured Complete

For Karka's bhāṣya on the same, see W. p. 63.

Colophon:—

इति कर्काचार्यकृतौ इष्टकापूरणभाष्यम्।

There are eleven stray leaves kept in this number.

980.

1213. **कातीयपूरणभाष्यम्।** *Kātiyapūraṇa Bhāṣya.*

By Yājñikadeva, son of Prajāpati Yājñika

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 35 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable Complete.

A commentary on Iṣṭakāpūraṇa, the 10th of the 18 pariśiṣtas of the Śrauta sūttra of Kātyāyana, belonging to the Mādhyandina Śākhā.

See Rep. 1901 to 1906, p. 2.

See Peterson's 4th report, Extr. p 3.

981.

935. **प्रवराध्यायपरिशिष्टम्।** *Pravarādhyāyapariśiṣṭa.*

For the manuscript see L. 1795.

This is the 11th pariśista of Kātyāyanas.

See my Report 1901 to 1906, p. 2.

Col. :—इति प्रवराध्यायसंज्ञकं परिशिष्टं।

982.

1035. प्रवराध्यायः । *Pravarādhyāya.*

Attributed to Laugākṣi Kātyāyana.

Substance, country-made paper 9×3½ inches Folia, 10 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara Appearance, old

There are two paginations The first covering 4 leaves contains an enumeration of pravaras or the founders of only two families, namely, Bhṛgu and Gautama and breaks off abruptly It gives also at the beginning, the technicalities in connection with pravara The second pagination covers 6 leaves and contains an enumeration of the founders of the following Gottras —Jamadagni, Bharadvāja, Viśvāmittra, Attri, Gautama, Vasiṣtha, Kaśyapa and Agastya. Further, it discusses, in detail, the prohibition of marriage in the same Gottra, and in the same pravara even of a different Gottra

This is different from the above (Pravarādhyāya-Pariśista, described in L 1795), and from L. 2586.

See W. p. 54 and Oxf. 387A.

The manuscript begins —

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामस्तदेतद् ब्राह्मणं भवति भवत्यार्षेयं प्रवृणीते वन्धोरेव नैत्यथो सन्तत्या इति ।

The beginning of the 2nd pagination :—

अथ गोत्रप्रवरनिर्णयो वर्ण्यते ।
जमदग्निर्भरद्वाजो विश्वामित्रोऽत्रिगौतमौ ।
वशिष्ठकाश्यपागस्त्या मुनयो गोत्रकारिणः ॥
एतेषां यान्यपत्यानि तानि गोत्राणि मन्यते ॥

It ends :—

कात्यायनेन रचितो विप्राणां हितकाम्यया ।
अध्यायः प्रवराख्योऽयं पुरा ब्रह्मविनिर्मितः ॥

Col. :—इति प्रवरनिर्णयः प्रवराध्यायः एकादशः परिशिष्टः ॥ श्री ॥

983.

6148. *The Same.*

Substance, country-made paper 10¾×5 inches Folia, 9 Lines, 9 per page Extent in Ślokas, 200 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Beginning :—

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामः। तदेतत् ब्राह्मणं भवत्यार्षेयं वृणीते वंधोरेव नेत्यथो संतत्या इत्येकं प्रवृणीते द्वौ वृणीते त्रीन् वृणीते ... ...
भृगूणामादितो व्याख्यास्यामः, etc.

2B, इति कात्यायनप्रवराध्याये भृगुवंशः, 4B, इति कात्यायनीये प्रवराध्याये अंगिरोवंशः, 5A, ०अत्रिवंशः, 5B, ०विश्वामित्रवंशः; 6B, ०काश्यपवंशः; 8A, ०वशिष्ठवंशः, ०अगस्तिवंशः।

(*Last Colophon*):—

इति कात्यायनकृतौ समाप्तः प्रवराध्यायः।

End —पंक्तिपावनानामुपरिष्टाद्भवति यः प्रवराध्यायमधीते यः प्रवराध्यायमधीते।

984.

1151. *The same here called* **महापरिशिष्टम्।**

Mahāpariśiṣṭa.

Substance, country-made paper 10×3½ inches Folia, 8 Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 225 Character, Nāgara Appearance, old Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामः॥ तदेतद् ब्राह्मणं भवति आर्षेयं वृणीते बन्धोरेवेत्यर्थः सन्तत्या इत्येकं वृणीते द्वौ वृणीते त्रीन् वृणीते न चतुरो वृणीते पञ्च वृणीते न पञ्चातीतप्रवरान् वृणीते।

End :—अगस्तिमध्यमपुराणेति होता पुराणवत् मध्यमवत् अगस्त्यवदित्यध्वर्युः।

Col. :—इति श्रीकात्यायनकृते महापरिशिष्टे अगस्त्ये वंशः॥

985.

2533 **प्रवराध्यायः ।** *Pravarādhyāya.*

For the MS. and the work see L. No 2586.

986.

1777. **प्रवरसंग्रहनिर्णयः** *or* **प्रवराध्यायः ।**

Pravara Samgrahanirṇaya or Pravarādhyāya.

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 5 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara. Date, Samvat 1730 Appearance, fresh

Colophon :—

इति प्रवराध्यायः ।

Post Colophon :—

समाप्तमिति ॥ संवत् १७३० वरषे असाढ़मासे कृष्णपत्ते पुण्य-तीथै उदीचज्ञातिय उपाध्याज सवंतसुत हरीरामेन लीषीतं ॥ लीषी अमदा गीरांधरः ।

It begins :—

जामदग्न्या वत्सा श्रीवत्सा रोनग्नायना वैगेहिरण्या माण्डव्या माण्डुकेया माण्डिकेया मार्कण्डेयाः पाणिन्या वाल्मिक्यादीनां पञ्च प्रवराः भार्गवच्यवनाप्रवान--ऊर्व्वजामदग्न्य इति । ऋष्टिषेणादीनां पञ्चप्रवराः भार्गवच्यवननार्ष्टिसेनानूपा इति (?) विदविड़प्राचीन-योग्यादीनां पञ्च प्रवराः भार्गवच्यवनाप्रवान-ऊर्व्वजामदग्न्या इति । न्यक्षावाधुलमौनमौकग्नार्कराद्धिसार्ष्टिसावर्णसालंकायनजैमिनिजैन-न्यायनिजाबादीनां त्रयः प्रवराः भार्गववैतहव्यसांवेतसा इति श्वेतादीनां त्रयः प्रवराः भार्गववैन्यपार्थिवा इति मित्रयुजादीनां वायस्या इति ।

Not printed in Bibliotheca Sanskrita No 25.

The last two are put in here, as, being fragmentary, they cannot be located and, for the convenience of reference, should go along with other works of the same nature.

986A.

8591. महाप्रवर । *Mahāpravara.*

By Bhāskara Sūri (with an anonymous commentary)

Substance, country made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 160. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The text consists of 20 ślokas

Begins:—

ॐ प्रियमुरसि दधानं कुक्षि कोटौ त्रिलोकी
हृदि निजपरतत्त्वं स्वस्तिके स्वं शरीरं ।
मनसि करणसङ्घं नासिकाग्रे स्वदृष्टिं ।
प्रणवमपि मुखे स्वे योगमूर्त्तिं नमामि ॥

The object and scope of the work :—

2 B, प्रागीतह्यथाच मिथो विवाह इत्याद्यपर्य्याप्तमतोऽभिधास्ये ।
बौधायनारण्यनिवासिमत्स्यलोगाक्षिकात्यायनदृष्टमार्गम् ॥

End:—

9 B, विद्वज्जनौघाङ्घ्रिसरोजभृङ्गो विद्योतिताम्नायगभीरमार्गः ।
त्रिकाण्डभूषः प्रवरं समग्रं संक्षेपतो भास्करसूरिराह ॥

The comm. begins:— अनेन श्लोकेनेष्टदेवतानमस्कारं करोति ।
योगेन उपलक्षिता मूर्त्तिः शरीरं यस्य स योगमूर्त्तिः

The comm. ends:—त्रीणि काण्डानि कर्म्मकाण्ड-देवताकाण्ड-ज्ञान-
काण्डानि भूषणं यस्य स तथोक्तः. प्रवरं समग्रं सकलं संक्षेपतो
भास्करसूरि राह ॥

Colophon:—इति श्रीभास्करसूरिविरचित(तं)महाप्रवरभाष्यं समाप्तं ॥

987.

929. उक्थशास्त्रम् । *Uktha-Śāstra.*

For the manuscript see L. 1794.

This has nothing to do with the Ukthya rite as stated in L. It rather relates to *uñcha* (see infra). This short

work treats of the ways and means of a Brahmacārı, who lives by beggıng.

This ıs the twelfth parıśısta of Kātyāyana.

See W. p. 54 and Oxf. 387A.

988.

6149. *The same here called* उंछशास्त्रं । *Uñchaśāstra.*

Being the twelfth pariśiṣta of Kātyāyana

Substance, country-made paper 9⅓ × 1½ inches Folium, one Lines, 14 in all Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old Complete

See Oxf. 387A, W. p. 54 and L. 1794, in all of which it is called उक्थशास्त्रं ।

Beginning —

अथ ब्रह्मचारिव्रतमुंछवृत्तीनां प्रास्थानविधिं व्याख्यास्यामः, etc , etc.

Here उक्थवृत्तीनां in the place of उंछवृत्तीनां would give no sense

Colophon :—

इत्युंछशास्त्रं नाम परिशिष्टं समाप्तम् ।

989.

6150. क्रतुसंख्या ।

Being the thirteenth pariśiṣta of Kātyāyana.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 2 Lines, 12, 13 on a page Extent in ślokas, 100 Character, modern Nāgara Appearance fresh. Complete

Colophon :—

इति कात्यायनक्रतुसंख्यापरिशिष्टम् ।

Then five ślokās and a half with the following colophon :—

इति क्रतुसंख्यासंग्रहः ।

Then come the other half of the sloka marked 6, and the 7th and the 8th slokas. The 9th breaks abruptly.

See W p. 54 and Oxf. 387A

An enumeration of the Vedic sacrificial rites.

९90.

6151. **निगमपरिशिष्टम्** : *Nigamapariśiṣta*

Being the fourteenth pariśiṣta of Kātyāyana.

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 18. Lines, 9 on a page Extent in Slokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1718. Appearance, discoloured Complete

Colophon —

इति कात्यायनकृते चतुर्द्दशं परिशिष्टं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७१८ पौषमासे कृष्णपक्षे सप्तमीचन्द्रवासरेण लिखितम् ।

शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥

अद्येह वाराणसीस्थमोढज्ञातीयत्रैविद्य-उपाध्यायशिवशङ्करात्मज-

हरिकृष्णस्येदं पुस्तकम् ।

लेखकपाठकयोः कल्याणं भूयात् ॥

Rules for the expansion, restriction and modification of the meanings of words used in Nigama, which here means Śruti and Brāhmana.

For the full description of Nigama-Pariśista, see W. p. 54.

In this MS, there are altogether 33 paragraphs, that is, one more than in the MS, described by Weber. The additional para. is between the 26th and the 27th paragraphs of that manuscript.

991.

933 *The Same.*

For the manuscript see L. 1800 and for the work W. p. 54 and Oxf 387A

992.

6152 यज्ञपार्श्वं । *Yajñapārśva.*

Being the fifteenth pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Substance, country-made paper 10½ × 4 inches. Folia, 15, of which the 14th is missing Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance old, repaired and discoloured Stitched in the middle

Rules for the guidance of those engaged in homa regarding the paraphernalia for the purpose such as the sort of kuśa to be used, the sort of kindling stick to be used, the sort of Brāhmaṇas to be fed and so on. The word *pārśva* in Yajña-pārsva appears to mean side-issues in a sacrifice.

See I O. Catal. No 362.

As indicated by Eggling, it has two parts, both ending with the colophon :—

इति यज्ञपार्श्वं समाप्तम् ।

The first part with 154 ślokas ends in 10B. The second part consisting of 77 ślokas, does not appear to agree with the I.O.MS.

See also Weber p. 64.

993.

6166. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 12 to 15 on a page. Character. Nāgara Date, Samvat 1801. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथातो यज्ञपार्श्वं व्याख्यास्यामः ।

स्थूलः स्थूलः कुब्जो गतिलो वादिनो व्यावृत्तः कटिस्कन्दत्रिलोचनकुब्जः संलोचनशुष्कायोल्पग्नलो भावोद्दिष्ट व्याख्यसांपूय्यस्वोघयुकङ्ग + सारोल्पसारोः ॥ (?)

लौकिके लोकमामान्ये क्रव्यादेमौ ऊतं वृथा ।
अयज्ञियमनायुष्यं होमं तत्र न कारयेत् ॥ १ ॥
न पैतृयज्ञियो होमो लौकिकेऽग्नौ विधीयते ।
न दर्शेन विना श्राद्धमाहिताग्नेर्द्विजन्मनः ॥ २ ॥

The kārikās number 63, the last of which runs :—

यस्य यज्ञे न भुंजीत ब्राह्मणा वेदपारगाः । (?)
अकृतं तद्भवेद्यज्ञं देवानां नोपतिष्ठति ॥ ६३ ॥

Colophon —

इति यज्ञपार्श्वपरिशिष्टं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement:—

संवत् १८०१ वर्षे ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे प्रतिपदा १ चंद्रवारेण लिखितं संपूर्णम् ॥

See above, of which this is said to be an abstract (Laghu Yajñapārśva Pariśiṣṭam). But this shorter work seems to be the original work, of which the larger one is an amplification.

994.

993. यजुर्वेदिहौत्रप्रयोग *Yajurvedi Hauttraprayoga* [हौत्रिकपरिशिष्ट ।]

For the manuscript see L 2062

It is a manual for the use of Hotṛpriest The Hotṛ-Priest is concerned only with the Ṛgveda The present work contains directions for the guidance of the Hotā, as given in the Yajurveda. See I O. Catal No 388.

Aufrecht says that this is the 16th pariśiṣta of Kātyāyana.

Post Colophon Statement:—

संवत् १७०५ समये माघे मासे कृष्णपक्षे ।

995.

6153. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 19 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 550 Character Nāgara Date, Samvat 1866 and Śaka 1731 Appearance good Complete

Last Colophon :—

इति श्रीमत्कात्यायनाचार्य्यकृतवाजसनेयिहौत्रिके पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १८६६ शके १७३१ पौषमासे शुक्लपक्षे दशम्यामिन्दुवासरे समाप्तिमगमत् ।

नारायणात्मजहरिशुक्लोपनामकेन लिखितम् ।

996.

6160 हौत्रिकपरिशिष्टभाष्यम् । *Hauttrika Pariśista Bhāṣya.*

By Karkopādhyāya.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 30. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 800 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

Last Colophon —

इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ हौत्रिकपरिशिष्टभाष्ये पञ्चमोऽध्यायः ।

See W p 64.

997.

6154.

Substance, country-made paper 12×5 inches. Folium, one Lines, 17 in all Character, Nāgara. Date, Samvat 1941 Appearance, fresh

Contains the 17th and the 18th pariśistas of Kātyāyana.

XVII. प्रसवोत्थान Prasavotthāna (on the re-kindling of the domestic fire for the purpose of cooking food to be offered to the Gods and the manes)

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सम्मार्डिति होवाच—भगवन् याज्ञवल्क्य उत्पन्नाग्नीनां को विधिः स्यात् । स होवाच । देवपितृमनुष्याणां निर्देशार्थे पाकयज्ञस्तर्पण प्रसवार्थविधिं वक्ष्यामि । अनेन विधिनाग्निमुपसमाधाय ब्राह्मणानां न वृथा पाको भवति ।

Ends in 1A. —

इति प्रसवोत्थानं नाम सप्तदशमं परिशिष्टं समाप्तम् ।

XVIII. कूर्मलक्षण । Kūrma Lakṣana. (Being concerned with the kind of turtle, which is required to be buried under the Fire Altar,

Beginning —

मन्त्रब्राह्मणकल्पज्ञश्चित्या कूर्म्मं चिनोति यः ।
स चेत् कूर्म्मी भवेत्तत्र प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ॥
गायत्र्यष्टसहस्रन्तु जुहुयुस्तत्र ऋत्विजः ।
प्रायश्चित्ते कृते तस्मिन् कूर्म्मस्तत्रोदधीयते ॥

There are altogether ten ślokas.

Colophon :—

इति कूर्म्मलक्षणं नाम अष्टादशमं परिशिष्टम् १८ समाप्त ।

Post Colophon :—

सं १९४१ भादो वदी ५ पंडित बालमुकुन्दस्येदम् ।

998.

1927. मूल्याध्यायः वा मूल्य-संग्रहः । *Mulyādhya* or *Mulya-Saṃgraha*.

For the MS. and the work, see L 4120.

Post Col —

शके १७५६ विश्वावसुसंवत्सर पौष कृष्ण ७ तद्दिने समाप्तम् ।
हस्ताक्षर विनायक भटसतवकाणे । हे पुस्तक नाना दीक्षित भागवत टोंके काशां चे असे ॥

999.

6174. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 2 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured and wornout

There are two leaves, marked 1, 2, although they belong to two different MSS. Both of them contain Mūlyādhyāya of Kātyāyana in 5 ślokas, with the same disquisitions in prose on the subject of Dakṣiṇā etc The first breaks off in the middle of a verse from Smṛti, in corroboration of what is stated in Mulyādhyāya The second leaf, in the second line of which Mulyādhyāya begins, contains the whole thing, and it is dated Samvat 1660

For the topics treated of here, see our Catal No 1002

This is one of the Ksepaka Sūttras attributed to Kātyāyana regulating the valuation of cattle, etc For a collection of Ksepaka Sūttras, see Catal. No. 1003

The text ends in the first line of 2B :—

इति मूल्याध्यायः।

Then follows the disquisition, at the end of which, again, we have the colophon :—

इति मूल्याध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६६० वर्षे श्रावणवदी १० रवौ+ + ग्रामद्दास्थाने अग्निहोत्री विष्णुवासुत चक्रपाणि अग्निहोत्रीणा लिखीत ।

1000.

5550. कात्यायनमूल्याध्यायविवरणम् । *Kātyāyana-Mūlyādhyāyavivaraṇa*

By Gopāla.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 3 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 125 Character, Nāgara Appearance, old and discoloured Complete Date, Sam 1750

Gopāla's commentary on Kātyāyana's Mūlyādhyāya, begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीगोपालं गोपगोपीपरीतं

नत्वा सम्यक् श्रीगुरून् जीवदेवान् ।

मूल्याध्याये भाष्यमेतद्विधत्ते

गोपालः श्रीयाज्ञिकानां हितार्थम् ॥

तत्रादौ आचार्य्याः अभ्यर्हितत्वात् सर्व्वयागप्रदेयत्वाच्च गोमूल्यमेव वदन्ति ।

Colophon —

इति कात्यायनकृते मूल्याध्याये गोपालकृतं विवरणं समाप्तम ।

Post Colophon Statement.— सं १७५० ।

1001.

931. *The Same.*

For the manuscript see L. 1796.

The Post Colophon Statement:—

संवत् १८३३ आ० कृ० ७ गुरुवासरे शुभं भूयात् ॥

1002

6093. **मूल्याध्यायविवरणम् ।** *Mūlyādhyā-avivaraṇa*

By Vaidyanātha Pāyaguṇḍi with the Text.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 64 Lines, 17 on a page Extent in ślokās, 3200 Character, Nāgara Samvat 1888. Appearance, fresh Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

मुकुललसितभालं कुण्डलामण्डिगण्डं

गलधृतमणिमालं वेणुवाद्ये रसालम् ।

जलधितरणलोलं कामिनीमोहजालं

निजजनकुलपालं नौमि गोपालबालम् ॥

व्याख्यातुं वैद्यनाथोऽहं श्लोकान् कात्यायनोदितान् ।

प्रणमामि गणेशानं सावर्णं गिरिशं गुरुम् ॥

तत्र तावत् सकलकर्म्मणां साक्षात् परम्परया वा नारायणप्रीतिफलकत्वेन श्रीनारायणप्रीत्यर्थं स्वस्वश्रुतिस्मृतिसूत्रादिविहितावश्यकनित्यनैमित्तिकश्रौतस्मार्त्त-कर्म्मानुष्ठाने प्रथमजो गौर्दक्षिणा प्रथमजो वत्सो दक्षिणेत्यादिना स्वस्वश्रुति-स्मृतिसूत्रादिषु प्रत्यक्षगोदानादीनि दक्षिणात्वेन कर्त्तव्यतयाम्नातान्यधिकारिणां ॥

.. ..

स्वपरिशिष्टेषु तत्प्रतिनिधीन् मूल्यरूपानाह सार्द्धपञ्चपद्यैरेकार्थ्यार्द्धपद्येन च ।

तथाहि— द्वात्रिंशत्पणिका गावश्चतुष्कार्षापणो वरः ।

वृषे षट्कार्षापणका अष्टावनडुहि स्मृताः ॥

End —इदममुकमानेन गोमूल्यं अयं गोनिष्क्रयः इति वा प्रयोगेऽपि

बाधकाभाव इत्याहुरिति सर्व्वेष्टसिद्धिरिति शिवम् ।

गोपालकामदेवाभ्यां कृता व्याख्या विसङ्कुला ।

लब्धि च विदुषां प्रेमकारिणी नोप्यहं ततः ॥ (?)

यत्प्रेरणात् प्रवृत्तोऽहं मूल्याध्याये सतां प्रिये ।

पायगुण्डाख्यको भट्टवैद्यनाथो यथामति ॥

व्याख्यातवान् प्रयासेन कात्यायनवचो हि तत् ।

तुष्टोऽस्तु दक्षिणामूर्त्तिर्दक्षिणाविवृतेः सदा ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पायगुण्डोपाख्यवैद्यनाथविरचितं मूल्याध्यायविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८८ शुभंकनाम संवत्सरे श्रावण वद्य ३ तृतीयायामिदं पुस्तकं समाप्तं बुधवासरे ।

श्रीमन्महागणाधिपतये नमः ।

58A, अथ वस्त्रमूल्यमाह, अथ छागमूल्यमाह ; 58B, अथाविमूल्यमाह ,

अथ वृषलीमूल्यमाह, अथ निष्कमूल्यमाह, 61A, अथ रथमूल्यमाह, अथ दोलामूल्यमाह, 61B, अथ गृहमूल्यमाह, अथ पणमूल्यमाह ।

The authorities quoted are :—

1A, भविष्यपुराण, 2A, अङ्गिराः, 2B, आपस्तम्ब, 4B, विश्वहेमकोषाच्च, 6A, याज्ञवल्क्य, 7B, बृहस्पति, 8B, हेमाद्रौ विष्णुगुप्तोक्तिः, 10A, द्वैतनिर्णय; 10B, याज्ञवल्क्य, 12A, प्रायश्चित्तचन्द्रिका, मयूखकौस्तुभभाष्यादिकृत्, कर्क; दानरत्नावली, 13A, नन्दिपुराण, 15B, गोपाल, 18B, विष्णु; 19A, मेदिनीकोष, 21B, विद्यारण्यस्वामी, 22A, कालिकापुराणात्, 29A, मेधातिथि, 31A, मिताक्षरा; 32A, विज्ञानेश्वरमदनपारिजातभट्टादि; वशिष्ठ; 32A, मनु, 32B, शङ्खलिखितौ, 33B, षट्त्रिंशन्मत, 36A, पराशर, पैठीनसि, 38B, वशिष्ठ-विज्ञानेश्वर-महार्णव-मदन-पारिजाताः; 42A, नारदीय, 45B, गाँगाभट्ट; रायमुकुट, 47A, रामायण; 47B, कामदेव, महाभाष्यकृत्, 60A, शूलपाणि, 64A, शान्तिरत्न, हरिवंश ।

1003.

6161. क्षेपकसूत्राणि । *Kṣepaka Sūttras.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 5. Lines, 9 on a page Character, modern Nāgara. Appearance, fresh

Of the nature of the Pariśiṣṭas There is a class of short works, attributed to Kātyāyana, called Ksepakasūttra—see my report for 1901—1902 to 1905—1906 The present MS was meant to be a collection the Ksepakāsūttras, but it is incomplete. The sūttras, are separately, given here.

I. अथातः शौचविधिं व्याख्यास्यामः । दूरं गत्वा दूरतरं गत्वा यज्ञोपवीतं शिरसि दक्षिणे कर्णे वा कृत्वा काष्ठन्तर्धानं कृत्वोपविशेत् उत्तरतो निशायान्तु दक्षिणतः उभयोः सन्ध्ययोरुदङ्मुखोऽप्युदकगोसमीपं वृक्षमूलं चतुष्पथं गोष्ठं देवब्राह्मणसन्निधिं दहनभूमिं दहनविच्छिन्नदेशं इति दशदेशान् वर्ज्जयित्वा मूत्रपुरीषयोः कुर्य्यात् ।

गृहीतमिश्रश्चोत्थाय मृद्भिरभ्युद्धृतैर्जलैः ।
गन्धलेपक्षयकरं शौचं कुर्य्यादतन्द्रितः ॥, etc.

It ends in 1B.

II 1B. अथ आचमनविधिं व्याख्यास्यामः प्रक्षालितपाणिपादः शुचौ देशे उपविष्टः प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा बद्धशिखः यज्ञोपवीत्यतिजान्वोर्मध्ये करौ कृत्वा द्रव्यान्तरासंसृष्टाभिः गन्धरूपरसस्पर्शाभिस्रमप्राप्ताभिः फेणवद्बुद(वुद्धि)-रहिताभिरवर्षधारागताभिः अशूद्राद्यावर्ज्जिताभिरद्भिः द्विजातयो यथाक्रमेण हृत्कण्ठतालुगं (?) दक्षिणहस्ते ब्रह्मतीर्थेनाचामति ।

III. 2A. अथ स्मार्त्ताचमनं व्याख्यास्यामः कर्त्ता हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य धृतशुद्धाधोवस्त्रोत्तरीयो बद्धशिखो बद्धकच्छो दर्भपाणिः प्राङ्मुख उपविश्य उक्तपात्रे जलमादाय दक्षिणकरे गृहीत्वा वामतर्ज्जन्या संस्पृश्य मुक्ताङ्गुष्ठकनिष्ठेन संहतत्र्य-ङ्गुलिना (संहतात्रिरङ्गुलिना) करेण माषमज्जनपरिमितं जलं त्रिप्रक्षिः पिबेत्, etc., etc.

IV. 2A. अथ स्वस्तिवाचनम् ।

ऋद्धिपूर्त्ते ऋद्धिविवाहान्ता अपत्यसंस्कारप्रतिष्ठोद्यापने पूर्त्तं तत्कर्म्मण-स्त्वाद्यन्तयोः कुर्य्यात् । शुचिः स्वलङ्कृतो वाचयिता तथाभूते सद्मनि मङ्गलसम्भारान् सम्भृत्य युग्मान् ब्राह्मणान् प्रशस्तान् लक्षणसम्पन्नान् गन्धादिभिरभ्यर्च्य दक्षिणया तोषयेत् ।

V. 3A. अथातः पुण्याहदेवदेवता व्याख्यास्यामः ।

पुण्याहं वाचयिष्यन् नाम गृह्णीयादसौ प्रीयतामिति विवाहस्याग्निरौपासनस्य अग्निसूर्य्यप्रजापतयः स्थालीपाकस्य अग्निः गर्भाधानस्य ब्रह्म पुंसवनस्य प्रजापतिः सीमन्तस्य धाता

VI, 4A. अथ सार्पदैवते जातानां विधानं व्याख्यास्यामः तत्र मूलवद्वि-पर्य्यासेन पीडा भवति ततः सम्प्राप्ते सार्पे विधानं कुर्य्याद्भद्रं कारयित्वा स्वस्तिकञ्च कृत्वा भद्रे आग्नेयादिचतुर्विदिक्षु चत्वारः(?) कलसान् सहिरण्यान् स्थापयित्वा ततो मध्ये पञ्चमं कलसं स्नानार्थं तीर्थोदकपूरितं वचामुराप्रियङ्गुनागकेशरञ्च क्षिप्त्वा ततो जपः कार्य्यः ।

VII. 4B. अथ कात्यायनोक्तगृह्यपरिशिष्टं लिख्यते ।

अथ गर्भाधानं । स्त्रियाः पुष्पवत्यास्त्वनुरक्ताद्दूर्द्ध्वं ज्ञात्वा विरजाया वा तस्मिन्नेव दिवा आदित्यं गर्भमित्यादित्यमवेक्षते ।

Garbhādhāna breaks off abruptly.

1004.

6162. **शौचविधि** *Saucavidhi of Kātyāyana.*

Substance, country-made paper 8½×4½ inches Folia, 3 Lines 9 on a page Twenty ślokas of the anustup metre Character modern Nāgara Appearance, fresh Complete

One side of fol 2 is left blank, although there is no gap

See Śaucavidi in the last number, of which this is a metrical version.

Beginning :—

ॐ नमो श्रीगणेशाय नमः ।
अथातः शौचविधिं व्याख्यास्यामः ।
दूराद्दूरतरं गत्वा दूरात् परतरं व्रजेत् ।
नैर्ऋत्यां दिशि वायव्यां वस्त्रेण प्रावृतशिरः ॥ (?)
यज्ञोपवीतं कण्ठे तु कर्णे वा चैव विन्यसेत् ।
उपविश्य तृणे काष्ठे मूत्रं गच्छनमुत्सृजेत् ॥
दिवा उदङ्मुखश्चैव रात्रौ स्याद्दक्षिणामुखः ।
एवं मूत्रपुरीषाभ्यामुभे सन्ध्ये उदङ्मुखः ॥, etc.

Colophon :—

इति कात्यायनेनोक्तं विधिराचमनं स्मृतं ।
यः कुर्यात् प्रातरुत्थाय शौचं श्रेष्ठद्विजोत्तमः ॥ १८ ॥
यथोक्तफलमाप्नोति स्नानादिकर्मणाक्रिया ॥ १९ ॥ (?)
हित्वा संध्यासु कर्णस्थब्रह्मसूत्र उदङ्मुखः । (?)
कुर्यान्मूत्रपुरीषे तु रात्रौ चेद्दक्षिणामुखः ॥ २० ॥

Colophon :—

इति शौचविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रा० नानाभाइसुतरामजी लिखितम् ॥

श्रीरामाय नमः ॥ श्रीरस्तु ॥

1005.

6251.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 3 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 100 Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete

This explains Kātyāyana's sūttra relating to the disciplinarian duties of a *snātaka* or a young man of the first three castes, who has just completed his term of studentship and entered life.

Beginning :—

स्नातकयमान् वच्यामः—स्नातकस्य ब्रह्मचर्य्यात् समावृत्तस्य द्विजातेः यमान् व्रतानि वच्यामः कथयिष्यामहे । कामादितरः । कामादिच्छाया इतरः । द्विजातेरन्यः शूद्र इति यावत् । यमेष्वस्नातकोऽपि अधिक्रियते । नृत्यगीतेति । नृत्यं तालस्यादिभेदभिन्नं गीतं षड्जादिस्वरैः ध्रुवादिरूपकविशेषैः निवद्धं । वादित्रं तन्त्र्यादिभेदेन चतुर्विधं । नृत्यं च गीतं च वादित्रश्च नृत्यगीतवादित्राणि तानि स्वयं न कुर्य्यात् ।

End :—अग्र्यं मुख्यं अनुपहतं शुभ्रं धर्म्मनिर्म्मलीकरणं बलसामर्थ्यदं तेजःप्रभावदं अस्याचानुक्तिः । कात्यायनपरिभाषितत्वात् परिभाषावचनादन्यच्छेयं इति ॥

1006.

6156 स्नानविधि । *Snāna Vidhi of Kātyāyana.*

Substance, country-made paper $10 \times 4\frac{3}{4}$ inches Folia, 2 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured. Complete

The same as Trikandikā sūttra, for which see our Catal. number 955

Colophon :—

इति कात्यायनपरिशिष्टं समाप्तम् ।

इयं स्नानविधिः लिखिता ज्योतिर्विद्भट्टश्रीरामेण स्वार्थं परार्थंञ्च ।

1007.

3143.

Substance, country-made paper 7½ × 4 inches Folia, 3 to 37 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured

The 9th, 10th, 14th 24th, 35th and 36th leaves are missing.

It contains a commentary on the Snānasūttrapariśista of Kātyāyana, by Agnihottri Harihara Miśra and a paddhati for the same

I.

7B, इति स्नानसूत्रभाष्ये प्रथमकण्डिकार्थः ।

11B, इति सूत्रभाष्ये द्वितीयकण्डिकार्थः ।

19A, इति श्रीमिश्र-अग्निहोत्रि-हरिहरविरचितं कात्यायनस्नानविधि-सूत्रविवरणं समाप्तम् ।

II.

Then follows the paddhati :—

अथ पद्धतिर्लिख्यते । तत्राह्नधाविभक्तस्याह्नश्चतुर्थे भागे मृदादीनि स्नानो-पकरणानि आहृत्य नद्याद्युदकाश्रयं गत्वा तत्र तीरं प्रक्षाल्य ।

The paddhati breaks off abruptly.

1008.

5956. **कात्यायनस्नानसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyana-Snāna sūttra Bhāṣya.*

By Chāṅga Cintāmaṇi.

Substance, foolscap paper 9½ × 5 inches. Folia, 30 Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 800. Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

The beginning :—

श्रीगणेशाय नमः etc , etc

यस्य निःश्वसितं वेदाः, etc , etc.

यस्य स्मरन्ति नामाद्य नित्यं वैष्णवसत्तमाः ।

तस्य पुरुषरूपस्य वन्दे चरणपङ्कजम् ॥

भवानीतनयं वन्दे मुनिं कात्यायनं तथा ।

पितरं मातरं वृद्धान् भाष्यकारान् परानथ ।

कुर्व्वे पारस्करस्नानपरिशिष्टे परिश्रमम् ॥

अथातो नित्यस्नानम् ।

विधास्यत इति सूत्र शेषः ।

End :— श्रीदक्षिणामूर्त्तिपदप्रसादात्

कात्यायनस्नानविधायिसूत्रे ।

हरणाभिधो याज्ञिकचक्रचूड़ः

चिन्तामणिर्भाष्यमिदं चकार ॥

1009.

6236. (कात्यायनीय) त्रिकण्डिकास्नानसूत्रव्याख्या

(Kātyāyanīya) Trikaṇḍikā Snana-Sūtra Vyākhyā

By Caṇḍeśvara Thakkura

Substance country-made paper 10×5 inches Folia, 3 Lines, 14, 16 on a page Extent in Ślokās, 130 Character, modern Nagara Appearance, fresh Complete

This is included in the series of works written by Caṇdesvara under the common title of Gṛhasthāratnākara

Colophon —

इति ठक्कुरश्रीचण्डेश्वरकृते गृहस्थरत्नाकरे त्रि० सू० व्याख्या ।

Beginning :—

अथातो नित्यस्नानमित्युपक्रम्य विष्णोर्वा स्मरणमितिसूत्रम् ।

उपगृह्य इत्यनेनापि उपग्राह्यो हस्तः कुशहस्त इत्यर्थः ।

1010.

6223. **कात्यायनीयस्नानसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyanīya Snāna sūtra Bhāṣya.*

By Gaṅgādhara (Yājñika).

Substance, toolscap paper 10×5 inches Folia, 30 Extent in ślokās, 800. Lines, 1' on a page Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति श्रीमद्गङ्गाधरयाज्ञिकविरचितं श्रीमत्कात्यायनीयस्नान-सूत्रभाष्यं समाप्तम् ।

Beginning :—

यस्य निःश्वसितं वेदाः, etc., etc

यस्य स्मरन्ति नामार्थं नित्यं वैष्णवसम्भवाः ।

तस्य पुरुषरूपस्य वन्दे चरणपङ्कजम् ॥ २ ॥

भवानीतनयं वन्दे मुनिं कात्यायनं तथा ।

पितरं मातरं वृद्धान् भाष्यकारान्तरांस्तथा ॥

The object of the work

कुर्व्वे पारस्कारस्नानपरिशिष्टे परिश्रमम् ॥ ३ ॥

अथातो नित्यस्नानं विधास्यत इति सूत्रशेषः ।

See our Catal No 1008 (?)

1011.

2968. **कात्यायनगृह्यसूत्रम् ।** *Kātyāyana Gṛhya-Sūttra.*

Substance, country-made paper 11×4½ inches Folia, 26. Lines, 9 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh Complete in 6 chapters

It begins —

श्रीकात्यायनोक्तं गृह्यसूत्रम् अथातःपाकयज्ञान् व्याख्यास्यामः । अभिसमावर्त्स्यमानो यत्रान्त्यां समिधमभ्यादधानमग्निमिन्धीत वै वाह्यं वा दायाद्याकाल एके इत्यादि ।

The last colophon runs thus :—

इति षष्ठोऽध्यायः । समाप्तोऽयं गृह्यसूत्रग्रन्थः ।

This is different from Pāraskaragrhyasūtra.

1012.

6497. **सर्व्वानुक्रमसूत्र ।** *Sarvānukramasūttra*

(Being a general index to the Kātiya Grhya sūttra.

Substance country-made paper 12×5 inches Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 90 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

The three leaves are marked 22, 23, 24 and apparently formed part of a big manuscript, containing many other works.

It begins —

श्रीगणेशाय नमः । कात्यायनाय नमः । ॐ ये ते शतं वामदेव-त्रिष्टुप् लिङ्गोक्ता अयाश्चाग्ने वामदेवस्त्रिष्टुप् अग्निः । देवागातु-विदो गौतमो गायत्र्यग्निः । etc., etc

23A, इति सर्व्वानुक्रमसूत्रे प्रथमोध्यायः समाप्तः ।

23B. ०द्वितीयोध्यायः ।

(Last colophon)—

इति श्रीगृह्यसूत्रस्य सर्व्वानुक्रमसूत्रे तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon —

वालमुकुन्देन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

It ends —

चतुर्विंशत्यक्षराणि चतुर्भिरधिकं क्रमात् ।
ज्ञेयानीमानि छन्दांसि कर्म्माणि फलसिद्धये ॥ इति ॥

1013.

1419. **पारस्करगृह्यसूत्रम् ।** *Pāraskra Grhya Sūttra.*

Substance country-made paper 9×4 inches Folia, 119 Lines 4, 6 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1904 Appearance fresh, Complete.

Printed by the late Mahārāja of Hatwa with the commentaries of Karka, Harihara, Jayarāma and Gadadhara

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९०४ भाद्रपदशुद्ध ११ सोमवार मूले-इत्युपनाम-गङ्गाधरेण लिखितम् । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । श्रीसूर्य्याय नमः ॥

1014.

1790. *The Same.*

Substance, country-made paper 7×3½ inches Folia, 61 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, old Complete

1015.

887. *The Same.*

For the manuscript see L. 1168.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९२३ कार्त्तिकचकादश्यां । (?)

1016.

280. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches Folia, 31 Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 240 Character, Nāgara Appearance, tolerable

Col. :—इति गृह्यसूत्रप्रथमकाण्ड समाप्तम् ।

Post Col. Statement :—

श्रीकाशीश्वरविश्वेश्वरकालभैरवार्पणमस्तु । हस्ताक्षर भवानीशङ्कर ज्योतिषी ।

A fragment containing the first chapter of Pāraskara Gṛhya Sūttra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः । अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म ।

End :—हृदयमालभ्य पूर्व्ववत् सव्येन पाणिना उपस्थं अभिमृशति । भग-

प्रगोतरौति प्राशुतेदानौमिति रेतो-मूत्रमिति सन्धत्ते। गायत्रेणेति प्र-सन्नं मध्यं पुत्रकामोऽन्निरह्वेन्नित्यं । २४ ।

The Garbhādhāna ritual at the end of the first chapter is not found in the printed text

1017.

1130. *The Same.*

Substance, country-made paper 10¼ × 4½ inches Folia 46 Lines, 7 on a page Extent in ślokas 970 Character, Nāgara Date Sam 1910, Śaka 1775 Appearance fresh Complete in three chapters

Post Col :—संवत् १९१०, शाके १७७५ ।

1018

1222 *The Same.*

The present number consists of three batches of leaves.

I Folia 16 8½ × 4½ inches Lines 7 on a page Character, Nāgara Appearance, tolerable

II Folia, 13 to 29 9 × 5 inches Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, very old

These two batches complete the Gṛhya sūttra

III Folia, 17 to 26 Continued from the first batch

1019.

11228. *The Same.*

Substance, country-made paper 9 × 3¾ inches Folia, marked 14—20, Lines, 5 on a page. Character Nāgara Date Samvat 1686 Appearance old and discoloured

A mere fragment containing kaṇḍikās X—XVII (the last kaṇḍikā) of the second kāṇḍa.

Col. :—इति श्रीगृह्यसूत्रे द्वितीयकाण्डं समाप्तं ।

Post Col. :—शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या २१० संवत् १६८६ समए सावनवदि चउथी ४ ।

1020.

831. गृह्यसूत्रविवरणम् । *Gṛhyasūttravivaraṇa.*

By Karkopādhyāya

For the manuscript see L. 1679

14B, इति कर्कोपाध्यायकृते गृह्यभाष्ये प्रथमकाण्डे सांवत्सरिकस्य चूडाकरणम् ।

25A, इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ गृह्यभाष्ये द्वितीयं काण्डं समाप्तं ।

35, इति कर्कोपाध्यायकृतं गृह्यविवरणं समाप्तं ।

Post Col. :—

संवत् १८७९ रामाय नमो नमः ।

Rajendralāla takes it for a comm. on Āpastamba Gṛhya sūttra. But it quotes in the beginning "Athāto Gṛhyasthālīpakākānaṃkarma" (which is the first sūttra of the Pāraskara Gṛhya sūttra).

1021.

1223. *The Same.*

Substance, country-made paper 11×4½ inches Folia, 28. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, by a statement in manuscript, 1400 Character, Nāgara. Appearance, old Complete.

Post Colophon :—

उपाध्याय रघुरामस्य पुस्तकम् ॥

1022.

6458. *The same (with the Text).*

Substance, country-made paper 9½×5 inches. Folia, 52 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 1100 Character, Nagara Date, Sam 1931 Appearance, fresh

To the end of the third kāṇḍa. The text is marked by rubrics.

There are two colophons at the end.

31B. इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ पारस्करगृह्यभाष्ये तृतीयं काण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं । सं १८३१ भाद्रपदकृष्णामन्द-वासरे ।

Again, after two lines, the same colophon —

इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ गृह्यभाष्ये विवरणं समाप्तम् ।

गृह्यभाष्यं तृतीयकाण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं । श्रीरस्तु ।

1023.

6100. **पारस्करगृह्यविवरण ।** *Pāraskara-Gṛhya-Vivaraṇa*

By Bhartṛ Yajña.

Substance, country-made paper 9 × 3¾ inches Folia, 68 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

A mere fragment

Beginning — श्रीगणेशाय नमः ।

श्रौतान्याधानादीन्युक्तानि कर्म्माणि तदनन्तरं स्मार्त्तान्यन्यानि विधीयन्ते । तत्रैतदादिमं सूत्रं अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म व्याख्यास्य इति सूत्रशेषः ।

29B, इति भर्तृयज्ञकृतौ पारस्करगृह्यविवरणे प्रथमं काण्डं समाप्तम् ।

55A. इति ॰द्वितीयं काण्ड समाप्तम् ।

The third breaks off abruptly.

1024.

91. **पारस्करगृह्यभाष्य ।** *Pāraskara Gṛhya Bhāṣya*

By Gadādhara.

Substance, country-made paper 8½ × 5 inches Folia, 41 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 616 Character, Nāgara Appearance, old Incomplete

It begins thus —

श्रीगणेशाय नमः ।

आविर्भूतश्चतुर्द्धा यः कपिभिः परिवारितः ।

हतवान् राक्षसानीकं रामं दाशरथिं भजे ॥

स्वाभिप्रायेण हि मया न किञ्चिदिह लिख्यते ।

किन्तु वाचनिकं सर्व्वमतो ग्राह्यश्च निर्णयः ॥

अथातोधिकार इत्यादिना श्रौतानि कर्म्माण्युक्तानि तदनन्तरं स्मार्त्तानि विधीयन्ते । तत्रैतत् प्रथमं सूत्रम् । अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म । उच्यते इति सूत्र शेषः ।

1025.

6456. *The same (with the Text).*

I.

Substance, country-made paper 11½ × 5½ inches Folia, 59 Lines, 18 on a page Extent in ślokas, 4300 Character, Nāgara Date, Samvat 1716 Appearance, discoloured Part I complete

For the beginning of the commentary see above and L. 832.

Colophon:—

इति श्रीसम्राड्वामनात्मजदीक्षितगदाधरकृते पारस्करगृह्य-सूत्रभाष्ये प्रथमकाण्डं समाप्तं ।

Post Colophon:—

श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । संवत् १७१६ किलकसंवत्सरे आषाढ़े मासे कृष्णपक्षे द्वादश्यां तिथौ इन्दुवासरे भरणीनक्षत्रे सुकर्म्मायोगे वाराणस्यां शङ्करेण लिखितं ।

शुभमस्तु । यादृशं, etc., ग्रन्थसंख्या ४५०० (?)

II.

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches Folia, 31, of which the first five are a restoration Lines, 19 on a page Extent in ślokas, 2100 Character, Nāgara Date, Samvat 1716 Part II complete Both written in the same hand

Last Colophon :—

इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्स्थपतिश्रीमद्दायाज्ञिकवामनात्मज-दौहित्रगदाधरकृते सीतायज्ञे पदार्थक्रमः॥ समाप्तं द्वितीयं काण्डम्।

Post Colophon :—

संवत् १७१६ आश्विनवदि ८ तद्दिने शुक्लरेण सूत्रभाष्यं लिखितं। शुभमस्तु॥

Beginning :---

ॐ श्रीगणेशाय नमः etc., etc

चूड़ाकरणमाह सांवत्सरिकस्य चूड़ाकरणं, etc., etc

It ends —

स्त्रियश्च बलिहरणं कुर्युरिन्द्रादिभ्योऽन्येभ्यश्च क्षेत्रपालादिदेवताभ्यो वृद्धाचारेण। ततो ब्राह्मणभोजनम्।

1026

5968A **संस्कारगणपति।** *Saṃskāra-gaṇapati*

being a comm on **पारस्करगृह्यसूत्र।**

By Rāmakṛṣṇa, son of Koneri.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 405 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Saṃvat 1935 Appearance, fresh

Written in two different hands—the first and the older ends in the 120th leaf, the rest being written in the second hand.

It contains the first kāṇḍa See I.O. Catal. No. 358—59.

Last Colophon :—

इति श्रीप्रथमशाखीयरामकृष्णविरचिते पारस्करगृह्यसूत्रविवरणे संस्कारगणपतौ कपिलसंहितोक्तशिशुरक्षाविधानं। प्रथमकाण्डं समाप्तम्।

Post Colophon :—

भाद्रपदशुक्लपक्ष ३ शुक्रवासरे लि० नाथरामब्राह्मण काश्यां मध्ये। १८३५ कार्त्तिक सु० रवौ। बालमुकुन्देन लिखापितं खेरवकौनजमुनाकायथिन् ग्रन्थ सं १०५००।

The genealogy of the author's patron begins in the second verse In the 5th verse the author's patron is said to be—विपूर्व्वोजयसिंहदेवः = विजय सिंह। See below.

In our MS. the name of his capital is यदुपत्तन, while in the MSS. of the I O it is either मडुपतम or मडुपत्तन।

श्रीबिन्ध्याचलदक्षिणे सुललिते देशे च पुण्यालये

चातुर्वर्ण्यसमाकुले बहुविधे नाम्ना यदु(?)पत्तने।

तत्रासीन्निजवंशवर्द्धनकरः, etc , etc

The fifth verse gives the name of the family, of the author's patron. The I O. MS reads सेंगरवंशरो धौरो, while our MS. reads सेंगरवंशवीरः. Seṅgara Vanśa is well known, to which Bhagavanta Rāya the patron of Nīlakantha, the author of Bhagavanta Bhāskara belonged Their influence in the 16th, 17th, 18th centuries was the greatest in the country where the Chambal falls into the Yamunā.

The sixth verse in the present manuscript runs :—

सम्प्राप्तजीविकस्तस्मात् काश्यां कोनेरदेवविबुधः।

तत्सूनुरघुरामकृष्णाख्यः सूत्रविवरणं कुरुते॥

I.O. MS. reads तत्सुनु राम०. The metre would be faulty, if the reading of our MS. is accepted.

1027.

5968B. *The Same.*

Substance, country-made paper 10⅝ × 4½ inches Folia, 203 Lines. 10, 11 on a page Character, Nāgara Appearance, new

It contains the second kāṇḍa up to the 12th kandikā and a portion of the 13th.

The author in the beginning of the first kāṇḍa, gives genealogies of his patron and of his own The author's patron's name is Vipūrva Jaya Siṁha, which Eggeling takes to be merely Jaya Siṁha, while it should be Vijaya Siṁha. Again, Eggeling takes Vijaya Siṁha to be his grandfather But Vijaya Siṁha was, clearly, the patron of his father (who obtained their livelihood from Vijaya Siṁha and lived at Benares) and, probably, of himself

Colophon :—

12B. इति प्रथमशाखीयरामकृष्णविरचिते पारस्करगृह्यसूत्रविवरणे संस्कारगणपतौ द्वितीयकाण्डे प्रथमकण्डिका; 46B, इति श्रीप्रथमशाखीय॰ द्वितीयकण्डिकाविवरणम्, 49B, ॰तृतीयकण्डिकाविवरणम्, 56A, ॰चतुर्थकण्डिका, 64A, ॰पञ्चमीकण्डिका, 94B, ॰षष्ठीकण्डिका, 101A, ॰सप्तमीकण्डिका, 104B, ॰अष्टमीकण्डिका. 168B, ॰नवमीकण्डिका, 186A, ॰दशमीकण्डिका, 191A, ॰एकादशकण्डिका. 197A, ॰द्वादशकण्डिका।

The MS. is written in two different hands, the first is older, going up to the 46th leaf.

1028.

6101. [पारस्कर]गृह्यसूत्रप्रकाशिका। *Pāraskara Gṛhya sūtraprakāśikā*

By Viśvanātha, son of Nṛsiṁha or Āśādhara and Gaṅgā Devī

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 105 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh Incomplete at the end

For the beginning and the end of the work, see Ulwar Extr. No 42.

At the end of the work the name of the author's grandfather is given as Sūrya Datta, that of his great-grandfather as Lakṣmīdhara and that of his great-great-grandfather as Muñja, a native of Nandapura and a Nāgara Brāhmaṇa.

The Bhāsya is based on Gargasiddhānta. Rajendralāla describes the work of Garga in L 1916, under the name of Garga-Paddhati or Grhya-Paddhati.

The colophons in the incomplete MS.

43A, इति श्रीपण्डितचन्द्रसिंहात्मजपण्डितविश्वनाथकृतायां गृह्यसूत्रव्याख्यायां आद्यं काण्डं समाप्तम्; 82B. ०द्वितीयं काण्डं समाप्तिमगमत्।

It goes up to the end of the 9th kandikā of the second kānda. The MS. has been left incomplete in the third kandikā

It gives also the text, which begins in leaf 2B :—

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म।

प्रोच्यत इति सूत्र शेषः।

1029.

6571. सज्जनवल्लभाख्य कातीयगृह्यसूत्रभाष्य। *Kātiya*

Grhyasūttrabhāṣya

Entitled Sajjana-Vallabha, by Jayarāma.

Substance, country-made paper. 9¼×5 inches Folia, 64+32 Lines, 10—13 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh Complete Samvat, 1936

Folia 1—64 contains the comm. on the first two chapters.

This part is written in two hands, one larger and the other smaller. The latter begins in 47B and goes to the end.

इत्याचार्य्यबलभद्रसुतजयरामकृते सज्जनवल्लभे गृह्यभाष्ये द्वितीयकाण्ड-विवरणं समाप्तं।

46A, इत्याचार्य्यजयरामकृतं गृह्यभाष्ये सज्जनवल्लभाख्ये प्रथमकाण्ड-विवरणं।

Foll. 1—32 contain the last few lines of the second kānda and the whole of the third.

Last Col..—इति श्रीमत्कात्यायनसूत्रभाष्ये सज्जनवल्लभाख्ये जयरामकृतौ तृतीयकण्डिकाविवरणं समाप्तं ।

Post Colophon :--

सम्वत् १९३६ शके १७८६ आश्विन कृष्ण अमावास्यायां मंदवासरे लिखि० मच्छाति भट्टमेत्रात जोशि अम्बारामेण काश्यां । शुभं भवतु संवत् १८७६ १ वर्षे पाश्विन शुद्ध १५ दिने पाठक वलभद्रसूनुना देवभद्रेण विभीगोत्तरं लिखापितमिदं माश्रम इदं पुस्तकं पाठक देवभद्रस्यैव ग्रन्थस्यास्य संख्या २७०० तत्र मूलसं ६०० विवरण सं २१०० ।

The post-colophon-statement is unintelligible. For, in the first place S. 1936 is equivalent to Śaka 1801 and not 1786 The second Saṃvat date 1876 appears to be the date of the original MS. from which it is copied. But the statement in Sanskrit of a sort does not appear to be clear.

Maṅgalācaraṇa, the author, his Guru and Paramaguru, father and grandfather, and the object of the work :—

श्रीमत्केशववागगणाधिपपदद्वन्द्वप्रभाभासुर-
स्वान्तोत्साहविजृम्भितामलमतिग्राह्ये च गृह्ये कृतेः ।
दृष्ट्वा कर्कमुखैः कृतानि बहुशो भाष्याणि गुह्यानि त-
द्देशार्थं स्वमतेरिदं जयपरो रामो लिखत्यादरात् ॥ १ ॥
कतिसूनुपदाम्भोजपरागोद्ध(द्ध)सरालकः ।
जयरामस्य मेवाटो भारद्वाजसगोत्रकः ॥ २ ॥
श्रीमन्माल्लिकमाधवः श्रुतिसुधासिन्धोर्विगाह्यासतद्
वेद्यस्तत्वपयाभवद्विजवरः श्रीकेशवस्तादृशः ।
तत्पादद्वयकस्पृशा कृतमिदं कात्यायगृह्यस्य सद्
भाष्यं सज्जनवल्लभं च जयरामेण प्रसादाद् गुरोः ॥ ३ ॥
आचार्योपरनामधेय इति यो दामोदरोऽभूद्द्विजो
भारद्वाजसुगोत्र आत्मरतिरस्याप्यात्मजस्तादृशः ।

नाम्ना श्रीवलभद्र आप्तमु(षु)यष्यास्तत्सूनुनैतत् कृतं
भाष्यं सज्जनवल्लभं जययुता रामेण मन्त्राप्तये ॥ ४ ॥
पाठे योऽभूद्विसंवादो गृह्यसूत्रे समन्त्रके ।
उपेक्षितः स विदुषां मतमाश्रित्य युक्तितः ॥ ५ ॥
प्रयुक्ता अन्यथा मन्त्रा न भवन्त्यर्थसाधकाः ।
संसाधयन्ति सर्व्वार्थान् यथावत् पठिता यदि ॥ ६ ॥
नानाशास्त्रीयमन्त्राणां पाठशुद्धौ स्वपाठकाः ।
व्याख्यातारः प्रमाणं स्युरित्येतच्छिष्टनिश्चयः ॥ ७ ॥
अतस्तत्तत् स्वशाखीयमन्त्राणामग्र्यपाठकान् ।
दृष्ट्वा सुबोधं गृह्यस्य भाष्यं वै लिख्यते स्फुटम् ॥ ८ ॥
तत्क्षन्तव्यं सुनिपुणै[:] स्वबालचापलं यथा ।
मया तु स्वीयबोधाय क्रियते ननु तद्विदां ॥ ९ ॥

Then it goes on :—

आदौ तावत् सूत्रकृता श्रौताग्न्याधानादीनि कर्म्माणि उक्तानि स्मार्त्तानि चाभिधीयन्ते । तत्रैतदादिमं सूत्रं ।

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्मेति ॥ वक्ष्यत इति सूत्रशेषः ।

Though called Kātīya, this is really Pāraskara

The closing couplet gives the date of the work as S K 1611.

शशीन्दुरसचन्द्रेऽब्दे मासीषे प्रथमे दले ।
त्रयोदश्यामिन्दुयुजि प्रालेखीदं सतां प्रियम् ॥

1030.

3219 *The Same*

Substance, country-made paper 11½ × 5¼ inches Folia 2 to 37 and the 40th and the 48th In Tripātha form Character Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured and worn-out Fragmentary.

The colophon of the text :—

30A, इति कातीयगृह्यसूत्रे प्रथमं काण्डम् ।

The colophon of the Bhāṣya —

इत्याचार्य्यजयरामकृतगृह्यभाष्ये सज्जनवल्लभाख्ये प्रथमकाण्ड-विवरणम् ।

1031.

5870 **पारस्करगृह्यसूत्रभाष्यम् ।** *Pāraskara Gṛhya sūtra Bhāṣya By Viśveśvara*

Substance country-made paper 12×5 inches Folia 9 to 38 Lines, 13 on a page Character Nāgarī of the early nineteenth century Appearance fresh

A mere fragment

The original of the manuscript was defective, and it leaves the reverse of the 37th leaf blank.

It quotes largely, Harihara, Karkācārya, Ananta Yājñika and Deva Yājñika Viśveśvara, the commentator was the nephew of Yājñika Harihara.

Fol 38, इति श्रीयाज्ञिकहरिहरभ्रातृसूनुना विश्वेश्वरविरचिते (?) गृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे अष्ट + + +

Here ends the leaf. There is no other colophon

1032.

6171.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia 6 Lines, 8, 9 on a page Extent in ślokas, 100 Character modern Nāgara Appearance, discoloured

A number of short treatises, ending with the colophon :—

इति कात्यायनपारस्करकृते गृह्यसूत्रे शान्तिकर्म्मप्रयोगे क्षेप-काणि समाप्तानि ।

I अथातो मूलविधिं वक्ष्यामो मूलांशे प्रथमे पितुर्नष्टो द्वितीये मातुस्तृतीये धनधान्यस्य, etc , etc

2A इति मूलनक्षत्रविधानम् ।

II. अथातो यमलजनने प्रायश्चित्तिं व्याख्या[स्या]मो यस्य भार्य्या गौर्दासी महिषी वडवा विकृतिं प्रसवेत्, etc.

3A. इति यमलजननविधानम् ।

III. A paragraph of three lines and a half about *Garbhādhana* numbered 3, beginning अथर्त्तुमती जायामभिगच्छेत्,etc.

IV. Then simply अथ गर्भाधानमूर्द्धं numbered 4—Fol. 3B.

Begins :—अथ गर्भाधानं स्त्रियाः पुष्पवत्याश्चतुरहादूर्द्धं स्नात्वा विरजायास्तस्मिन्नुदकमादित्यं + गर्भमित्यादित्यमवेक्ष्यते ।

V. 4A अथ कर्णवेधो वर्षे तृतीये प्रथमे वा, etc , etc.

VI. 4A. अथातो वापीकूपतड़ागारामदेवतायतनानां प्रतिष्ठापनं व्याख्यास्यामस्तत्रोदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे, etc , etc

VII. 4B. *Beginning* :—

अथोपनीतो ब्राह्मणस्त्रिशिखशिखी जटिलो मुण्डो वा ... ...

......, etc., ending तस्माद्गोदानमिति तस्माद् गोदानम् ।

VIII. 4B. *Beg.* :—

अथातो धर्म्मजिज्ञासा केशान्तादूर्द्धं अपत्नीक उच्छिन्नाग्निरनग्निको वा ... ...

Ending in 6A (5B left blank, although there is no gap) पिण्डपितृयज्ञयज्ञपच्चाद्याग्रयणानि कुर्य्यात् ।

IX. 6A. अथातो यमलचरुं मारुतं व्याख्यास्यामो यस्य च यमलौ पुत्रौ दारिका वा प्रजायते पूर्णे दशाहे चतुर्णां क्षीरवृक्षाणां कषायमाहृत्य ... ...,
etc., etc.

X. 6B. अथात आरोपणम् ... . ., etc.

1033.

6204.

Substance, country-made paper 12 × 4¼ inches Folium, one Lines, 10 on a page—20 in all Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured

I. The obverse of the leaf.

Beg. :—अथ गृह्यसूत्रक्षेपकाणि लिख्यन्ते ।

अथ गर्भाधानं । स्त्री० कुर्यात् ॥ १ ॥ अथ गर्भाधानादूर्द्ध्वम् चिरात्रात् सम्भवकाले यदि ऋतुमती भवति व्यपगतरजसि यथामङ्गलं स्नातायां निशि तस्य-श्छाया दक्षिणेन पाणिनोपस्थमभिमृश्य जपेत् विष्णुर्योनिं कल्पयतु, etc.

. .. . . २ ॥ अथर्त्तुमती जा० त्य० ॥ ३ ॥ अथातो यमल-जनने० वति ४ ॥ अथातो मूल वि० श्वत्थवटार्कखादिर . ... ५ ॥ अश्लेषा अथ कर्णवेधो० ६ ॥ अथातो वापी कू० ७ ॥ अथात उपनीतौ० मिति ८ । इति कात्यायनप्रणीताष्टादशपरिशिष्टोक्तवेदव्रतानां विधिः ।

अथातो धर्म्मजिज्ञा० कुर्यात् ९ ॥ अथातो यमलचरुं .. . . अथात आरोपणम् ... . .. इति कात्यायन प्रणीतानि परिशिष्टानि समाप्तानि ॥

II. The reverse of the leaf.

Beg. — कात्यायनं सुखासीनं गौतमं परिपृच्छति ।

लक्षहोमस्य यत् पुण्यं + + +

Colophon :— इति कात्यायनोक्तलक्षहोमविधिः ।

1034.

6158. **भोजनसूत्रम् ।** *Bhojana sūtra*

Attributed to Yājñavalkya

Substance country-made paper 9½×4 inches Folia, 4 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 50 Character Nāgara of the nineteenth century Appearance fresh Complete

Colophon :—

इति वाजसने[य] याज्ञवल्क्यभोजनसूत्र समाप्त ।

Beginning :—

अथ भोजनसूत्रम् ।

अथातः श्रुतिस्मृतीरनुसृत्य भोजनविधिं व्याख्यास्यामः ।

आचान्त उत्तरीयवस्त्रो घृतश्रीखण्डगन्धचित्रपुण्ड्रो भोजनशाला-मागत्य गोमयोपलिप्ते शुचौ देशे विहितपीठाधिष्ठितो नित्यप्राङ्मुखो

नोदङ्मुखो न दक्षिणामुखो न प्रत्यङ्मुखो न विदिङ्मुखः श्रीकाम-
श्चेत् प्रत्यङ्मुखः सत्यकामश्चेदुदङ्मुखो यशस्कामश्चेद्दक्षिणाभिमुखः
जीवन्मातृपितृकवर्ज्जं हस्तपादास्येषु पञ्चार्द्रो नीवारचूर्णैः गौर-
मृदा भस्मनोदकेन वा मण्डलं कुर्य्यात् चतुष्कोणं ब्राह्मणस्य त्रिकोणं
क्षत्रियस्य । etc

1035.

6165. *The same here called* **भोजनविधित्रिकण्डिकासूत्रम् ।**

Bhojanavidhi-Trikaṇḍika sūttra

Substance, country made paper 10 × 4½ inches Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas 50 Character mod in Nāgara Appearance, discoloured Complete

The same work as above But here it is stated to be by Ananta Deva.

Fol 3A, Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदि--वेंकटदेवात्मज—अनन्तदेवविरचितं भोजन-
विधित्रिकण्डिकासूत्रं समाप्तिमगमत् ।

Then we have a number of ślokas, containing invocations to gods.

Beg. :—धर्म्मराज उवाच ।

गोविन्द माधव मुकुन्द हरे मुरारे ।
शम्भो शिवेश शशिशेखर शूलपाणे ॥

1036.

10115. *The Same.*

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 2 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 30 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति वाजसने[य]याज्ञवल्क्य भोजनसूत्र समाप्तः ।

Post Col :—

मालवी रघुनाथस्येदं पुस्तकम् ।

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE WHITE YAJURVEDA.

1037.

10443. क्रतुरत्नमाला । *Kraturatnamālā.*

By Harihara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured.

This forms part of a comprehensive work (Kraturatna mālā) on Vedic ceremonials, of the school of Kātyāyana. It is an old and authoritative work, being quoted by Hemādri, Kāmadeva, Raghunandana and others; while it often quotes Trikāṇḍamaṇḍanācārya.

Harihara, the author of the present work, is better known as the author of the Bhāsya on the Pāraskara Gṛhya sūttra.

Beg. :— श्रीगणेशाय नमः ॥ अथेदानीं सूत्रक्रमप्राप्याग्न्याधेयपद्धतिः लिख्यते । तत्राग्न्याधेयं । जाते + यजमानः चन्द्रतारानुकूले पुण्येऽहनि निर्दोषशुचिभूभागस्थितस्य शमीगर्भस्याश्वत्थ + + प्राचीमुदीचीं + + + घुणकीटादिदोषरहितां सरसां शाखां छेदयित्वा गृहमानीय तस्या मूलखण्डेन चतुर्विंशत्यङ्गुष्ठपर्व्वदीर्घां षड़ङ्गुष्ठपर्व्वायतां चतुरङ्गुष्ठपर्व्वोत्सेधां अधरारणिं त घटयित्वा तादृशीमेवोत्तरारणिमुत्तरखण्डेन घटयेत् ॥

15B, इति मिश्राग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां क्रतुरत्नमालायामग्न्याधेयप्रयोगरत्नगुम्फः ॥ तत्राग्न्याधेय अन्यथाकरणादिना कर्म्मभ्रंशे (भ्रषे) जाते प्रायश्चित्तस्य अभिधानात् अनादिष्टप्रायश्चित्तहोमः ॥

16A, ०अग्न्याधेयप्रयोगरत्नगुम्फः ॥

23A, ०पुनराधेयप्रयोग[र]त्नगुम्फः ॥

25A. इत्युपस्थानप्रकरणं ।

29A, ०अग्निहोत्रहोमप्रयोगरत्नगुम्फः ॥

30A, तथा च त्रिकाण्डमण्डनाचार्य्यैः ॥

एवमागामियागाय मुख्यकालादधस्ततः ।
स्वकालादुत्तरो गौणकालः पूर्व्वस्य कर्म्मणः ॥
गौणेष्वेतेषु कालेषु कर्म्म चोदितमाचरेत् ।
नित्येष्टिमग्निहोत्रञ्च भारद्वाजीयभाष्यतः ॥ इति ।

Last Col. :—इति श्रीहरिहरविरचिते रत्नमालिकायां पञ्चहोमप्रयोग-विधिः समाप्तः ॥

1038.

6098. **कात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिः ।** *Kātyāyana Śrauta-Sampradāya paddhati*

By Sampradāyācārya Mādara Vājapeyi

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 143. Lines 11 on a page. Leaves 8 to 32 belong to a much older manuscript on country-made paper. Extent in ślokas, 3700. Character, Nāgara. Appearance new. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सम्प्रदायाचार्य्यकृतकात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिर्लिख्यते ।

हेरम्ब संहर विभो तरसान्तराय-
वर्गं न भर्गतनयात्र तवोपचारः ।
यद्विघ्नमूलखननाय विषाणहस्तः
सन्तर्कितोऽसि भगवन् स्वयमुद्यतस्त्वम् ॥

कृताधानस्य प्रथमपौर्णमास्यां मातृ[पूजा]पूर्व्वकं श्राद्धं । ततोऽन्वारम्भणीया । पुनः खरस्थाने निर्क्षेपः । पुनः पञ्चभूसंस्कारः । उद्धरणम् । वैकल्पिकपदार्थावधारणम् । बद्धशिखः कुशोपग्रहः षट् समिधो गृहीत्वा अग्न्यन्वाधानम् आहवनीयगार्हपत्य-दक्षिणाग्निषु व्याहृतिपञ्चे गार्हपत्यदक्षिणाग्न्याहवनीयेषु ।

This is a sort of commentary on the Srauta-sūttra of Kātyāyana, explaining and giving directions for, the ceremonials in the same order as dealt with in the Srauta-sūttra It leaves out the first chapter, Paribhāsā, and starts from the second chapter on Paurnamāsa-Yāga

4B, प्रथमोऽध्यायः. 6B, द्वितीयोऽध्यायः, इष्टिः समाप्ता, 16A, होमः समाप्तः. 33B. इति पशुबन्धः समाप्तः, 65A. आग्निष्टोमिकी पयस्या समाप्ता; 75A. गवामयनं समाप्तम्· 78B. वाजपेयः समाप्तः, 89A, राजसूय· समाप्तः, 104B, आग्निः समाप्ता, 109A, सौत्रामणिः समाप्ता, 115A, अश्वमेधः समाप्तः, 115B. पुरुषमेधः समाप्तः, 116B, सर्व्वमेधः समाप्तः, 117B. पितृमेधः समाप्तः. 127A, अहीनाः समाप्ताः, 133A, सत्राणि समाप्तानि, (Last colophon इति सम्प्रदाये प्रायश्चित्ताध्यायः समाप्तः— इति माधववाजपेय्युपनामकसम्प्रदायाचार्य्यकृता कात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिः समाप्ता।

It ends.—सत्रेऽप्येतदेवाहरावर्त्तने। प्रमादात् सोऽपि कर्म्मण्यला इदानी कालाकृतिविश्लिष्टेन निमित्तेन पद्धती सर्व्वथां प्रज्ञाप्ररोहिणी। (?)

Sampradāya paddhati as stated by Aufrecht in Cat Vol I, is quoted by Yājñikadeva on Kātyāyana Srauta sūttra 6, 8, 13, and by Devabhadra in Prayogasāra L. 756; whereas it often quotes Karka Bhāsya

1039.

6498 **सम्प्रदायार्थदीपिका।** *Sampradāyārthodīpikā.*

By Vaidyanātha Miśra, son of Ratneśvara.

Substance, country made paper 11×4, inches Folia, 4 Lines, 13 on a page Extent in Slokas 160 Character, Nāgara. Date, Samvat 1919 Appearance, fresh Complete

This comments only on difficult portions of Kātyāyana Srauta Sampradāya paddhati It consists of two chapters

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

गणेशानं नमस्कृत्य वैद्यनाथः कुशद्विजः ।
सम्प्रदायाशयं स्वार्थं विविनक्ति क्वचित् क्वचित् ॥

प्रथमपौर्णमास्यामिति । प्रथमशब्दोयं द्वयोः पौर्णमास्योः पूर्व्वा-माधानसमनन्तरभाविनी च पौर्णमासीमाह पुनरिति पुनःशब्दो अन्वारम्भणीयायाः पूर्व्वमप्येतान् गमयति उत्तरेष्वपि पदार्थेषु पुनःशब्दोऽनुवर्त्तते सामर्थ्यात्, दर्शपूर्णमासादौ तु कथनं प्रकृति-त्वात् बद्धशिखत्वादिकथनं स्मृतिविहितानां स्नानादीनामप्युप-लक्षणम् । मध्ये कथनं लेखकदोषात् ... ... अस्मिन्नेव विहारे इति ... ... स्वयमेवेति ... ... आरण्याशनं वेति ... ... ततो ब्रह्मवरणादीनि आदिपदमुत्तरपदार्थाभिप्रायेण इदानीं पदार्थानाह व्रतजप इत्यादि ।

2B, श्रीरत्नेश्वरपुत्रोऽसौ वैद्यनाथः क्वचित् क्वचित् ।
संप्रदायाशयं स्वार्थं व्यवनक्ति प्रथमेऽध्यये ॥

अत्र यद्यपि होतुरनुमन्त्रणं नोक्तं होतृवेदविहितत्वात् तथापि शाखान्तरीयमभ्युपगतमस्त्येवेति मन्तव्यं ॥ वेदस्तरणे होतुः स्वस्य वचनेनाहवनीयं यावत् ॥ ... ... 4A.

होतुः स्वस्येति आश्वलायनके होत्र इत्यर्थः । एतेनेदमहं रक्षसां ग्रीवेत्यादौ पुस्तके उदकोपस्पर्शः संप्रदायानभिमत इवाभाति समानन्यायात्, etc.

Last Colophon :—

इति श्रीमन्मिश्ररत्नेश्वरसुतमिश्रवैद्यनाथकृतायां सम्प्रदायार्थ-दीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १९१९ ।
कार्त्तिके मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां सौम्यवासरे ।
गोपीनाथोऽलिखत् काश्यां समीपे राजमन्दिरे ॥

1040.

10387. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 6. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 132 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old.

4B, सायं ज्ञतशेषः कर्के पद्धतिस्वरूपं दर्शयति अग्न्याधानमित्यादिना।

Karka is also quoted in 5A, 5B and 6A.

3A, सम्प्रदाये प्रथमः।

4B, इति सम्प्रदायटीकायां वैद्यनाथलिखितायां द्वितीयोऽध्यायः॥

Last Colophon:—

इति श्रीवैद्यनाथलिखितायां सम्प्रदायटीकायां तृतीयोऽध्यायः॥

1041.

6111. **कात्यायनसूत्रपद्धतिः।** *Kātyāyanasūttrapaddhati*

By Deva Yājñika.

(Chapters II and III, Darśa-Pūrnamāsa-Paddhati).

Substance, country-made paper 11×5½ inches. Folia, Ch II—complete in 15 leaves, of which the first is missing, and Ch III complete in 12 leaves Lines, 13, 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

Colophon of Ch. II·—

चिरस्मिचित्सम्राट्स्थपतियाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकश्रीदेव-
कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ द्वितीयोऽध्यायः।

Colophon of Ch. III.—

तृतीयोऽध्यायः।

1042.

6112. *The Same.*

(Chapter IV.)

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 56. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance old and discoloured Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पौर्णमासेष्टिरुक्ता । अथ दर्शेष्टिरुच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीचिरमिचित् सम्राट्स्थपतिर्विंशत्क्रतुकृन्महायाज्ञिक-श्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकदेवेन कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ।

1043.

6113. *The Same.*

(Chapter V, called Cāturmāsya-paddhati).

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 43 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Incomplete

Ending abruptly in the seventh kaṇḍikā.

Beginning :—

अथ चातुर्मास्यानां पद्धतिर्लिख्यते । तत्र प्रथमप्रयोगे मातृ-पूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धम् । तेषां प्रारम्भः फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां । शाखान्तरात् चैत्र्यां वैशाख्यां वा ।

43A. षष्ठी कण्डिका ।

1044.

6117. *The Same* (ऐकाहिकचातुर्मास्यपद्धति) ।

By Deva Yājñika.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 4 Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and discoloured

This relates to the duties of the Hotr priest in Aikāhika-Cāturmāsya.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ऐकाहिकचातुर्मास्यानां हौत्रप्रयोग उच्यते ।

End :—इति शांखायनसूत्रानुसारेण ऐकाहिकचातुर्मास्यहौत्रम् ।

मरुतां गृहमेधिनां अन्वावाहनोत्तमप्रयाजस्विष्टिकृन्निगदेषु कीर्त्तनाभावः सूक्तवाकव्यूहनयोस्तु(?) भवति ।

इति देवयाज्ञिककृतैकाह्निकचातुर्म्मास्यपद्धतौ ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥

1045.

6110. *The Same.*

(Chapter VI, called Nirūdha-Paśubandha.)

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 26 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and discoloured

Beginning :—

अथ निरूढपशुबन्धस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

Colophon :—

इति श्री[चि]रग्निचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकप्रजापतियाज्ञिकश्रीदेवकृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ षष्ठोऽध्यायः ॥

1046.

6109. *The Same.*

(Chapters VII—IX, called *Agniṣtoma-paddhati.*)

Substance, country-made paper 9½ × 3½ inches Folia, 96 Lines, 11—13 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1589 Appearance, old and discoloured

Last Colophon :—

इति चिरग्निचित्सम्राट्स्थपतिचिंशत्क्रतुकृद्याज्ञिकश्रीश्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकश्रीश्रीदेवकृते कात्यायनसूत्रपद्धतावग्निष्टोमः समाप्तः ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् १५८९ वर्षे चैत्रसुदि १ श्रीरुद्रनागदेव । श्रीवामदेवात्मजेन गोवालाकेन लिखितमवलोकनाय ।

Beginning :—

अथाग्निष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते । स्वकालकृताधानस्य दर्शपूर्णमासाभ्यां यागः ।

19B, इति श्रीचिरमिचित्, etc ० सप्तमोऽध्यायः, 46B, ० अष्टमोऽध्यायः, 74B, ० नवमोऽध्यायः ।

The last colophon in this MS. quoted above, is that of the 10th adhyāya. But it is not so marked.

1047.

23. *The Same*

The present manuscript is noticed in L. 764

Rajendralāl says "Directions for the performance of Agniṣṭoma Sacrifice, according to the rules of Kātyāyana; founded on the Mādhyandina Śākhā of the White Yajurveda" I think that in this MS. directions are given for the Mādhyandina Savana or midday ceremony of Agniṣṭoma. For, in leaf 2A, तत्र पूर्वं प्रातःसवनवदेव शुक्रग्रहणम् shows that in the midday Savana some rites are to be performed in the same way as in the morning Savana The word Mādhyandina does not mean here a Śākhā of the veda, but the midday ceremony of soma sacrifice. The midday ceremony comes to an end in leaf 13A. Then begins the third Savana.

1048.

6116. *The Same (Dvādaśāha, etc)*

Two sets of leaves.

I.

Substance, country-made paper. 11×5 inches Folia, 28 Lines, 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old, worm-eaten and discoloured.

A fragment.

Beginning: —

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सत्रात्मकस्य द्वादशाहस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

24B, इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतेन

याज्ञिकदेवेन कृतायां कात्यायन[सूत्रपद्धतौ स]त्रात्मको द्वादशाहः समाप्तः ।

अथाहीनात्मको द्वादशाहोऽभिधीयते ।

It ends abruptly

II.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 18 to 13 Lines, 19 on a page Character, Nāgara of Samvat 1638 Appearance, discoloured

19A, इति श्रीचिरस्मिचित्, etc द्वादशाध्यायः समाप्तः । अथ गवामयनस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

21B, इति श्रीयाज्ञिकदेवकृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ गवामयनसंज्ञं संवत्सरसत्रं समाप्तम् ।

इति कात्यायनसूत्रपद्धतौ त्रयोदशोऽध्यायः ।

अथ वाजपेयस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

Last Colophon in this fragment:—

इति वाजपेयः ।

इति चिरस्मिचित् ०. etc चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon·—

संवत् १६३८ वर्षे आश्विनशुद्ध २ शुक्रे लिखितम् । शुभमस्तु ।

वाजपेयस्य ग्रन्थसंख्या शत ५७५ ।

1049.

34. *The Same* (**वाजपेयपद्धतिः**)

The MS. has been described by Rājendralāla under No. 808.

Post Colophon:—

संवत् १६५५ चैत्रवदि ७ रवौ श्रीकाश्यां श्रीभवानीशङ्करचरणसन्निधौ । श्रीभवानीशङ्करार्पणमस्तु । कात्यायनसूत्रस्य चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ।

आपद्गतः संप्रगृह्णन् भुञ्जानोऽपि यतस्ततः ।

न लिप्यतैनसा विप्रो ज्वलनार्कसमो हि सः ॥

This is based on the 14th chapter of Kātyāyana Srauta sūtra, in which the Vājapeya ceremony is treated of.

The authorities quoted are —(1) Gautama, (2) Dhanañjaya, (3) Āsvalāyana.

1050.

6108. *The Same.*

(Chapters XVI—XVIII, called Cayana-paddhati.)

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$, inches Folia, 104 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Copied from a manuscript, dated Saka 1679 Appearance, fresh

The first five adhyāyas of this treatise have been printed by Weber in his edition of the White Yajurveda, Vol. III.

Beginning :—

अथ सोमाङ्गभूतस्याग्निचयनस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

तदग्निचयनं सोमयागमात्रे विकल्पेन भवति ॥

32A, इति श्रीचिरग्निचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतेन याज्ञिकदेवेन कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ षोडशोऽध्यायः; 77B, ० सप्तदशोऽध्यायः; (Last colophon) ० याज्ञिकश्रीदेवेन कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतावष्टादशोऽध्यायः समाप्तः ।

End :—तेन मैत्रावरुण्यायाः पयस्याया उपांशुत्वे देवसूहविषां(?) क्रमस्त्वाध्वर्युसूत्रादवगन्तव्यः ।

Post Colophon Statement :—

शाके नवाग्निरसनीरजसंख्ययुक्ते

ह्यब्देश्वरे त्वसितपक्षनभस्यमासे ।

पक्षास्यगे दिनमणावलिखच्चतुर्थ्यां

देवाकरिश्चयनपद्धतिमादरेण ॥

1051.

6115. *The Same.*

(Chapter XXII.)

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 20 Lines, 13 to 15 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old, discoloured and worn-out Complete

Beginning :—

श्रीगणपतये नमः ।

अथैका[हा]नां पद्धतिर्लिख्यते । तत्र उदगयने सर्व्वपक्षे पुण्याहे प्रतिपदि वा शोभने नक्षत्रे अनुकूले चन्द्रे वा एकाहानां दीक्षा भवति ।

Colophon :—

इति श्री[चि]रग्निचित् सम्राट् स्थपति त्रिस(?)क्रतु महायाज्ञिकेन (?) प्रजापतिसुतदेवकृतौ पद्धतिः समाप्ता । द्वाविंशोऽध्यायः ॥

1052.

6114. *The Same.*

(Chapter XXV.)

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 90 Lines, 12 on a page Character, Nāgara Date, Saṃvat 1709 Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

दर्शपूर्णमासादीनि सत्रान्तानि कर्म्माण्युक्तानि अधुना तेष्वेव कर्म्मसु कर्म्मविनाशे प्रायश्चित्तमभिधीयते ।

Colophon :—

इति श्रीचिंशत्क्रतुब्रह्ममहायाज्ञिकश्रीश्रीप्रजापतिसुतेन सम्राट्-स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीश्रीदेवकृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ पञ्च-विंशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १७०६ वर्षे श्रावणमासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यां शनिवासर इदं पुस्तकं समाप्तम् । शुभमस्तु । लिखितं पितमलकायथ ।

1053.

10211 *The same here called* **यज्ञकवल्लभा** । *Yājñika-vallabhā*

By Yājñika Deva

Substance, country-made paper 9×4½ inches Folia, 19. Lines, 11, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured.

On the observe of the first leaf :—

यज्ञवल्लभायामुत्तरार्द्धप्रारम्भः ।

A portion of Yājñikadeva's Paddhati, usually called यज्ञवल्लभा or more commonly याज्ञिकवल्लभा .

Beginning :—

अतः परं ब्रह्मत्वमुच्यते ॥ वर्त्तमाने कर्म्मणि वाग्यतः स्यात् ।, etc., etc.

2B. इति ब्रह्मत्वम् ॥

श्रीमालं कमलानिवासभुवनं धर्म्मस्य धामाद्भुतं
स्वर्गस्पर्द्धि समृद्धिचारुजनतापापापहं सेवितम् ।
तीर्थैः स्वर्गधुनैर्मखैश्च मुनिभिर्विद्याधरैश्चामरैः
दानेज्याध्ययनैर्व्रतैर्द्विजगणैराभाति भूमौ पुरम् ॥
शश्वच्छास्त्रप्रमाण + पुटमतेर्वेदवेदाङ्गवेत्तुः
पुत्रः श्रीयाज्ञिकोऽसौ गृहपति + रतिः श्रीमहादेवनाम्नः ।
प्राक्तनं कर्म्मकाण्डप्रवचनचतुरः स्वर्गसोपानकल्पं
चक्रे विद्यावदातो विबुधजनमनोऽम्भोधि-(विबुधननमवोधाभोंधि)
चन्द्रायमाणम् ॥

पुर्वा पौर्णमासीमुत्तरां चोपवसेदित्यारभ्य खमितरे खमितर इत्येवमन्तं पूर्व्वतन्त्रमभिधाय इदानीं साम्प्रतं कर्त्तुं महोदयाय अध्वे-तृ(त्री)णां दुरपोष (?) प्रत्यूहव्यूहव्यपोहार्थं श्रोत्र(च)जनमन[ः] समाधा[ना]र्थ उत्तरतन्त्रमारभ्यते। ज्योतिष्टोमधर्म्माः सर्व्वक्रतुषु भवन्ति(ति) ए(य)काहे द्वादशाहे च।, etc., etc

3B. इति महावीरकरणं, 8A, इति प्रवर्ग्यः, 10A, इति प्रवर्ग्योत्सादनं, 11A, इति सर्व०अत्यग्निष्टोमः समाप्त., 12A, इति उक्थः समाप्तः, 12B, इति षोडशी— अथ वाजपेयः, 16A, इति बृहस्पतिसवः समाप्तः।

19A. तथाचाह ग्रन्थकारः। (?)

गुरूणां वचनं मत्वा तथा कर्कस्य + + + ।
उक्तं ग्रन्थं मया चास्मिन् शिशूनां हितकाम्यया ॥
यज्ञभूमिं समागत्य मुग्धामत्र दिवौकसः। (?)
पदार्थतत्त्वबोधेऽहि केवलं नवकीटकाः ॥

अवसितमारभ्यते ॥

See the next number.

1054.

10212 *The Same*

Substance, country-made paper 10½×4 inches Folia, 19 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

Beg.:—पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरां वोपवसेत्, etc., etc.

So it begins with the topic of fol. 2B of the last number.

2A, इति महावीरकरणं, 5B, इति प्रवर्ग्यः समाप्तः, 6B, इति प्रवर्ग्योत्सादनं, 7A, इति सर्व्वचपूज्ययाज्ञिकवल्लभायां अत्यग्निष्टोमो द्वितीयः समाप्तः।

8A, इति याज्ञिकवल्लभायाः उक्थस्तृतीयः समाप्तः, इदानी चतुर्थः षोडशी प्रारभ्यते।

8A, इति षोडशी समाप्ता ॥ अथ वाजपेयः ॥

10B, इति बृहस्पतिसवः समाप्तः ॥ ततो वाजपेयः ।

14B, गुरूणां वचनं मत्वा, etc , etc (The same as in the last leaf of the last number)

19B, इति याज्ञिकवल्लभायां वाजपेयः समाप्तः । इदानीमतिरात्रः प्रोच्यते ॥

The MS ends abruptly.

1055.

6099. **कात्यायनश्रौतसूत्रपद्धतिः ।** *Kātyāyana-Śrauta sūtra-paddhati.*

By Padmanābha.

There are six sets of leaves

I

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 30 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance old and discoloured

The first two leaves are a restoration.

This set contains the beginning of the work.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

विघ्नराजं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीं तथा ।

शिष्याणामुपकाराय लिख्यते श्रौतपद्धतिः ॥

कृताधानस्य प्रथमपौर्णमास्यां मातृपूजाभ्युदयिकं श्राद्धम् ।

12A, उल्मुकः समाप्तः, 15A, इति इष्टिः समाप्ता ; 19B, अथान्वारंभणीया ; 28B, इति प्रवासविधिः , — अथाग्निहोत्रहोमः ;

(Colophon in the last leaf of this batch)

इति पद्मनाभीयश्रौतपद्धतौ आधानादिप्रयोगः— अथ चातुर्म्मास्यानि of which there are only eight lines

II —Contains the Cāturmāsya.

Substance, country-made paper 10½×5 inches Folia, 40 Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured. Complete

Colophon :—

इति पद्मनाभिश्रौतपद्धतिचातुर्मास्य समाप्त ।

After the colophon there are three lines

III.

Substance, country-made paper 6½ × 3½ inches Folia, 125 Lines, 8, 6 on a page Character, Nāgara Date Samvat 1871 Appearance, old and discoloured

Contains (I) Paśubandha and (II) Agnistoma which includes Jyotistoma and many others

27A, इति कात्यायनसूत्रपद्धतौ पद्मनाभीये (?) निरूढ़-पशुबन्धप्रयोगः समाप्तः ।

The date is given in a different hand

संवत् १८७० मिति पौषशुक्ल १० शनौ लिखितम् ।

The Colophon of Agniṣtoma :—

इति श्रीपद्मनाभीयकात्यायनसूत्रपद्धतौ अग्निष्टोम आध्वर्यु-प्रयोगः सम्पूर्णः ।

Post Colophon : –

ग्रन्थसंख्या २६०० श्रीयज्ञपुरुषाय नमः ।

संवत् १८७१ मिति श्रावण कृष्ण ३ शनौ लिखितं गणेशराम-हस्तेन । मौल्येन गृहीतमिदं पुस्तकम् । गोपीनाथदीक्षितस्य १) मुद्रा दत्तम् ,

IV

Substance, country made paper Of the original manuscript there are 91 leaves from 17 to 107 The contents of the first 16 leaves have been restored in 13 leaves After the 107th leaf again, there are 35 leaves newly restored, marked both from 1 and 108 Lines, 6, 7 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, good

Contents —

4B, इति महावीरकरणम् , 10A, इति प्रवर्गः 11B, इति प्रवर्ग्योत्सादनम् , 19A, (of the older MS) इति षोड़शी ,

— अथ वाजपेयः; 23B, इति बृहस्पतिसवः, 48B, इति वाजपेयः, 49B, इत्यतिरात्रः; 50A, अथ साग्नेर्द्वादशाहः; 58A, अथ इष्टकानां प्रमाणानि, 59A, अथेष्टकानां संख्या; 71B, अथ चयनपरिभाषा, 92B. अथ द्वितीयायामाश्विनुपधानम्, 96A, अथ तृतीया, 99B, अथ चतुर्थी, 103A, अथ पञ्चमी; 123A, इत्यग्निः समाप्तः — अथ सौत्रामणी; 138A, इति सौत्रामणी समाप्ता — अथ हौत्रम्; 140B, अथ हविःप्रचारः।

V

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 1 to 16 and 18 to 25 are of the original manuscript -the 17th and three leaves at the end being newly restored Lines, 11 13, 18 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, good

Beg.:—अथ द्वादशाहः,

Contents :—

1B, अथ गवामयनम्, 2A, अथ सुत्याहः, 2B, अथ महाव्रतधर्म्मा उच्यन्ते; 4A, इति गवामयनम् — अथ राजसूयः; 13B, इति राजसूयः समाप्तः, अथाश्वमेधः, 21A, इत्यश्वमेधः समाप्तः; 22A, इति पुरुषमेधः, इति सर्व्वमेधः, — अथ पितृमेधः, 23B, इति पितृमेधः, 24A, इति विश्वजित्, 25B, इति सर्व्वजित्, इति ज्योतिः — विश्वज्योतिर्नामा एकाहः अग्निष्टोमवत् सहस्रदक्षिणः; सहस्रदक्षिणवत् सर्व्वा ... ...

Here the MS. breaks off

Then the first of the three restored leaves begins— इति विश्वज्योतिः — So evidently there is a small gap

Contents in the three restored leaves at the end.

1A, अथ सर्व्वज्योतिरेकाहः, 2A, इति प्रथमसाद्यस्क्रः; एवं द्वितीयः, इति तृतीयः, इति चतुर्थः साद्यस्क्रः; 2B, इति पञ्चमः साद्यस्क्रः; इति षष्ठः साद्यस्क्रः।

Then begins the Vrātyastoma, which breaks off abruptly.

VI.

Ot the original MS there are five leaves 28 to 32—measuring 11×5 inches, and there are 35 leaves restored at the end (9×3½ inches) But there is no gap.

This gives the concluding portion of the work

Contents .—

28B, इत्यमिष्टुति द्वितीयः पक्षः, 30A, इति द्वितीयः; इति तृतीयः; इति वाचस्तोमः, इति इत्यास्तोमाः; 31A, इति वरुणप्रघासस्तोमः; इति शाकमेधाः, इति सुनासिरीयसौमिकम्, इत्यग्न्याधेयसोमः; 31B, इति दर्शः; 32A, इति पशुबन्धसोमः, 32B, इत्यपहव्यः।

Contents in the restored leaves :—

2A, इत्यपरिसरः; 6B, इति द्वियज्ञाः; 7B, एकाहाः समाप्ताः; 9A, इति संक्रमद्वादशाहः, 9B, इति सत्राणि; 28A, इति म्हताभिष्टोचम्; (Last Colophon) इति पद्मनाभीयकात्यायनसूत्रपद्धतिः समाप्ता।

Post Colophon :—

संवत् १८५५ भा० कृ० ६।

End :—

विद्वज्जनविनोदाय कातीयसूत्रमध्यतः।
शिष्याणामुपकाराय लिखिता पद्धतिर्मया॥

1056.

6261. दर्शपूर्णमास पद्धतिटीका। *Paddhati-Ṭikā*

By Vaidyanath, the son of Ratnesvara of Kuruksetra.

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 36 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1300 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः। नमो विघ्नहन्त्रे।
कलयन्तं करैः कान्तां कमलां कमलापतिम्।
तिरस्कृतोपसंभान्तं प्रणमामि नवीमि च॥ १॥

जनकं जानकीजानि[ ] जननीं नौमि जानकीम् ।
रत्नेशं विश्वकल्पज्ञं सदा कुशलवादिनीं ॥ २ ॥
श्रीमद्दुर्गेशानकृपां विधाय दीने मयि श्रीकुलदेशजाते ।
यल्लिख्यते तस्य समापनाय सर्व्वान्तरायस्य निर्ब्बंधि मूलम् ॥ ३ ॥
यत्रोदास्ते कर्क एषोऽत्र धीरः प्रायेणास्ते तत्र सत्संप्रदायः ।
यत्रोदासाते उभावप्यदृष्टौ स्रष्ट्योऽयं तत्र चेत्समुपायः ॥ ४ ॥
अथात्मकृतपद्धत्यां लिखितं तत्र युक्तयः ।
समूला अत्र लिख्यंते भावनीया धिया बुधैः ॥ ५ ॥

सौत्रमंत्रेऽपीति नचैवं वाच्यं सूत्रे स्वररहितस्य + + तथैव प्रयोग इति ।

तथाच सति याजमानमंत्राणामपि सूत्रे स्वररहितप्रतीकोपादानात्तेषामपि स्वरो न स्यात् । प्रतीकस्य तथा आयुक्ता इति सकलमंत्रोपलक्षणार्थत्वात् । प्रावचनो वा यजुषीतिसूत्रे प्रातिशाख्ये तु तानोवात्र + + + स्वर्य्यं वेति विकल्पितम् ॥ अतएव शाखान्तरे सर्व्वत्र स्वरपूर्व्वमनुष्ठानमिति ॥ आश्वलायन-कारिका तु अविज्ञातस्वरे सौत्रमंत्रएकश्रुतिर्भवेदित्याह सर्व्वेषामिति ॥

ब्रह्मारम्भे विरामे च यागहोमादिषु शान्तिपुष्टिकर्मस्वन्येष्वपि काम्यनैमित्तिकादिषु विनियोगोऽस्येति सर्व्वानुक्रमात् ।

26B, इति श्रीमिश्ररत्नेश्वरसूत-श्रीवैद्यनाथकृत-पद्धतिटीकायां प्रथमोऽध्यायः ।

मंदाकिनीसंगमशीतभाजोः
संतप्तयोः कंठविषस्य संगात् ।
दिवा[क]रं शीतकरं च वंदे
हेरंबमंके शिवयोर्लसंतम् ॥

It ends :—

कर्कोऽप्यमुमर्थमूचिवानेकश्रुतिदूरादिति सूत्रव्याख्याने ॥ यत् श्रुतेर्मंत्रस्वरूपेण तात्पर्य्यमिति । ब्रह्मा वेति संप्रदायाशयात् ॥

Colophon :—

इति मिश्ररत्नेश्वरसुत-वैद्यनाथकृत-पद्धतिटीकायां द्वितीयोऽध्यायः ॥

From what has been quoted above, it is clear that Vaidyanātha has a *Paddhati* based on Kātyāyana Srauta

sūttra, of which he himself writes a commentary, giving his reasons and citing the original text of the sūttras Here we have only the first two chapters of the comm.

The authorities quoted —

2A, दालभ्यपरिशिष्टे च, 2A, छन्दोगपरिशिष्टे, 2B, मदनरत्ने व्यासः, 2B, आश्वलायनवृत्तिकारः, 3A, ब्रह्मभट्टीये, 3B, यज्ञपार्श्वोच; 5A, जावाल; 5B, श्रीदत्त, 6A, रामवाजपेयी, 11A, कर्क, 17B, आपस्तम्बपद्धतिः।

In Cs 2, No. 119 the *Paddhati* is said to relate to *Ādhāna* But it evidently relates to Darsa Paurnamāsa.

1057.

6322 श्रौतनृसिंह। *Śrauta Nṛsiṁha.*

By Narahari Bhatta, surnamed Saptarṣi

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 40, of which the 18th and 19th are missing Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured.

Śrautanṛsiṁha appears to be a comprehensive work on *Śrauta* observances, of which the present manuscript is a mere fragment. It belongs to the school of the White Yajuveda and quotes Yajñapārśva in fol. 37.

Another work of Narahari, entitled Kuṇḍamaṇḍana-maṇḍana, is known from Cat. Cat. Vol. II.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः।
ऋतेऽग्निहोत्रे शुचिराचान्तः सपत्नीको यजमानः गार्हपत्यमपरे-णोपविश्याचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य परमेश्वरप्रीत्य पौर्णमासेन यक्ष्येऽहं यक्ष्ये। दर्शे तु दर्शेन यक्ष्येऽहं यक्ष्ये॥

17B, इति पौर्णमासदर्शौ।

अथ सोमयाजिनो नियमेन सान्नाय्यवती दर्शेष्टिः।

17B, पञ्च महायज्ञाः अपराह्णे पिण्डपितृयज्ञः; 20B, इति सान्नाय्यपक्षः;

23B, इति स्वरविह्नतयः; 24B, इत्यन्वारंभणीया, 26B, इत्याग्रयणम्; 35B, इति सप्तर्षिनरहरिभट्टदेवज्ञविरचिते श्रौतन्टसिंहे पुनराधेयम्; 37A, अथ अग्निहोत्रहोमः, 40B, इति गौणकालः।

The M.S. ends abruptly.

1058.

7866. नृसिंहकारिका। *Nṛsinhakārikā.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia 4 Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured

A mere fragment of what the last owner of the MS. calls Nrsimha Kārikā

Beg :— अथेष्टिपशुसोमेषु ब्रह्मत्वमिह वक्ष्यते।
ब्रह्मा स्नानादिना शुद्धो विहारं प्रविशेत्ततः॥

3B, इति ब्रह्मत्वकारिका।

1059.

6323. श्रौतोल्लास। *Śrautollāsa.*

By Śivaprasāda.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 44, of which fol. marked 7, 8, 29 are missing Lines, 11 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Incomplete.

The MS., from which it was copied, was defective at both ends, as it begins in the middle of a sentence and ends quite abruptly.

A modern work, relating to the Śrauta rites.

3B, इति श्रीशिवप्रसादकृते श्रौतोल्लासे मुहूर्त्तादि-अग्न्याधानप्रयोगः समाप्तः अथान्वारंभणीया; 4A, इत्यन्वारंभणीयेष्टिप्रयोगः; 6B, इति सायंप्रातर्होमः; 11A, इति श्रौतोल्लासे होमविधिः; 12B, इति पर्व्वनिर्णयः; 12A, इति वपनविधिः; 18B, इति श्रौतोल्लासे इष्टिपरिभाषा अग्निनयनविधिः;

It belongs to the school of Kātyāyana and quotes Karmapradīpa in fol. 11A, Gadādhara Bhāsya in fol. 12A,

Śrīdhara-Paddhati in 12B, Haisvāmin in 13B, and Śrāddha Kāśikā in 14A.

1060

6308. **आधानकारिका ।** *Ādhāna Kārikā, part of Śrauta Prayoga kārikā.*

by Govinda Bhatta, son of Ganeśa Bhatta (Yajuh Prathama Śākhīya).

Substance country-made paper 10×5 inches Folia, 5. Lines, 12 on a page Extent in Slokas 150 Character Nāgara Copied in Samvat 1843 Appearance discoloured Complete

Colophon.—

श्रीमद्गणेशात्मजश्रीगोविन्दरचितासु श्रौतप्रयोगकारिकासु आधानकारिकाः समाप्ताः ।

Post Colophon:—

श्रीपाण्डुरंगार्पणमस्तु सं १८४३ । चैत्रकृष्ण ४ बुधवार ।
सर्व्वे ब्रह्म वदिष्यन्ति संप्राप्ते तु कलौ युगे ।
नानुतिष्ठन्ति कौन्तेय शिश्नोदरपरायणाः ॥
एकभक्तेन नक्तेन तथैवायाचितेन च ।
उपवासेन चैकेन पादकृच्छ्रः प्रकीर्त्तितः ॥

The maṅgalācarana and the object of the work

श्रीगणेशाय नमः ।
ॐ नमः श्रीगणेशाय श्रीगणेशसूनवे ।
विघ्नहारा[य] हाराय तारापरसभानवे ॥ (?) १ ॥
श्रीमद्गणेशशर्म्माणं नत्वैवादौ महागुरुम् ।
रामपाठकमिश्रादीन् संप्रदायगुरूनपि ॥ २ ॥
यजुःप्रथमशाखीयश्रीमत्काशीपुरस्थितिः ।
गोविन्दशर्म्मा कुर्व्वेऽहं प्रयोगक्रमकारिकाः ॥ ३ ॥

Then it goes on.—

श्रौताधानेऽपि तत्रादौ कालोऽङ्गत्वेन चोच्यते ।
ब्रह्मक्षत्रविशां नित्या वसन्तग्रीष्मशरदयः ॥ ४ ॥

It ends:—

प्रीयतामीश्वरोऽनेन कर्म्मणानीश्वरार्पणम्
गोविन्देनेति रचिताः श्रौताधानादिकारिकाः ॥ १११ ॥
प्रीयतानु सज्जनास्तेषु: कारुकासौविदालिदि ॥ (?) ११२ ॥

1061.

6271. आधानदीपिका · Ādhāna dīpikā

Substance, country-made paper 9¾ × 1¾ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the establishment of the sacred fire.

Colophon:—

इत्याधानदीपिका समाप्ता ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः

ऋतुनक्षत्रसम्भारसंभारसमावयनन्दात् प्राप्य जागरणेध्याहार-पूर्व्वकान्वारंभण + + + + + कुर्य्यादिति विकल्पत्वात् केवलं पूर्णाहुत्यन्तं आधान लिख्यते । अमावास्यायामग्न्याधेयं Katyāyana IV. 175 कृत्तिकारोहिणीमृगशिरज्येष्ठाहस्ताचित्राविशाखापुनर्वसुपुष्यारेवतीउत्तरादिषु नक्षत्रेषु वसंतादिशुभदिने चन्द्रताराद्यनुकूले ... ... यजमानः सुस्नातः ... ... एवंगुण० पुण्यतिथौ यजमानस्य सकलपातकक्षयार्थं श्रौताधाने अधिकारार्थं हिरण्यदाना तीर्थदाना वा यथाशक्ति प्रायश्चित्तमहं आचरिष्ये इति संकल्प्य प्रायश्चित्तानन्तरं ... ... एवंगुणपुण्यतिथौ नित्यनैमित्तिककाम्यकर्म्मानुष्ठानमम्यद्यार्थं गार्हपत्य-आहवनीय-दक्षिणाग्नीन् + + + हमाधास्ये ।

1062.

1913. आधानप्रयोगः । *Ādhāna prayoga.*

Substance, country-made paper 8¾×4 inches. Folia, 61 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1100 Character, Nāgara Date, Samvat Śaka 1688 Appearance, discoloured Complete

A treatise on the kindling of fire. On the obverse of the first leaf it is called दैवज्ञत आधान प्रयोगः ।

Maṅgalācarana —

फलमत उपपत्तेरिति नयतो ऽग्रेषकर्मफलदाता ।
तमहं सकलसुराणां परमं प्रणमामि यज्ञनामानम् ॥

The work begins :—

आधानप्रयोगः । तत्र कल्पसारः ।
आधित्सुरग्नीन् पुरतो विशुद्धः
शिष्टाननुज्ञाप्य तथोत्तमर्णान् ।
कृच्छ्रादिशुद्धः कुशली सजायो
मैत्रीं व्रजेत् प्राणिभिराकुमारम् ॥
शुद्धोऽपि कुशाण्डगणाहुतीः क्रमात् कुर्यादिति ।
आपस्तम्बः । द्विभार्यो नैकया सार्द्धमादधीत हुताशनम् ।
असंस्कृतसवर्णाग्निमसवर्णां विहाय च ॥
कात्यायनः । सवर्णायां व्यतीतायां असवर्णा यदा भवेत् ।
ऊढ्वा सवर्णामाधानं विदध्यान्नान्यथा क्वचित् ॥
हरिदत्तीये जैमिनिः ।
अनाचारां पापरोगां हीनाङ्गीं कुलदूषिताम् ।
सवर्णामसवर्णां वा विहायाधानमाचरेत् ॥
जातपुत्रो ऽजातपुत्रो वा

1063.

2. प्रवासकृत्यम् । *Pravāsa kṛtya.*

By Gangādhara, the son of Mahāyājñika Pāṭhaka Rāmacandra, who was a follower of Mahayājñika Hari

Sankara Dīksita.

Composed at Stambhatīrtha in Gujrat, on Sunday, the full moon day of Mādhava in the Saka year 1663–1741 A.D.

See L. 701

On the obverse of the first leaf it is written :—

दी० जयक्षाख्यदं पुस्तकं प्रवासकारीका पत्र १०

The book is a collection of kārikās. As to the authorities consulted, the author says .—

त्रिकाण्डमण्डनेनात्र विशेषा भूरि दर्शिताः ।
विज्ञेयास्तु ततः सर्व्वे विद्वद्भिर्नेह लिख्यते ॥
श्रीकर्कदेवभाष्यादि गुरुवाक्यञ्च सर्व्वशः ।
यथामति विचार्य्येदं सामेः कृत्य[ ] प्रवासजं ।
रचितं तेन स ग्रन्थः प्रीयतां यज्ञभुग्गणः ॥

Bits of new paper pasted on the edges.

1064.

1845.

This number contains two MSS

A.

Substance, country-made paper 8¼ × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 400 Character, Nāgara Appearance, old. Incomplete

It begins:—

पौर्णमासेष्ट्याहं यक्ष्ये। तत्र अग्निं अष्टाकपालेन पुरोडाशेन अग्नीषोमौ चतुर्गृहीतेन आज्येनोपांशु अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन सद्योऽहं यक्ष्ये। तत्र पञ्चदशो वज्रः। ममाग्ने पञ्चः। व्रीहिभिर्यागः। अन्वाहार्य्यो दक्षिणा। समिद्धोमः। अध्वर्य्युर्यजमानो वा। ममाग्ने वर्चो विभवेष्वस्तु वयं त्वेंधाना स्तन्वं पुषेम। मह्यं नमंतां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम। तूष्णीं द्वितीयम्। एवं गार्हपत्यदक्षिणाग्नि ।१

The mantra—*mamāgner*, etc, is found in Kātyāyana II. 3, in the same connection. The work is therefore put down in the Kāty School

1845

B.

Substance country-made paper 8 × 4½ inches Folia, 1, 10 to 43 and 44 Lines, 6 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1690 Appearance old and dilapidated

The MS seems to be part of a larger one.

The first leaf begins —

त्वा उद्धरणम्। तत्र तावत् पौर्णमासेनाहं यक्ष्ये दर्शेन + + + + काले व्रतोपायनं। अग्न्यन्वाधानम्। शेषमध्वर्युः + प्रत्यय + + मेयो गृहीत्वा अग्निमष्टाकपालेन पुरोडाशेन। विष्णुं आज्येन। अग्नीषोमावन्तराज्येन। अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन। सद्योहं यक्ष्ये। इन्द्राग्नीदादशकपालेन पुरोडाशेन श्वोहं यक्ष्ये। तत्र पञ्चदशो वत्सः। व्रीहिभिर्यागः। यवैर्वा। अन्वाहार्यो दक्षिणा वैकल्पिकपदार्थानां यथाकालं यथाभ्यासं करणम्। ममाग्नेः पक्षः।

It ends:—

अयाज्यग्निं जातवेदा अन्तरपूर्वो अस्मिन्निषद्य सन्नं शनिं सुविमुचा विमुचं धेह्यस्मभ्यं द्रविणं जातवेदः स्वाहा ॥ ० ॥ यथैवमेत्य।

Col.:—इति पौर्णमासेष्टिः समाप्ता। इति पञ्चपदार्थौ समाप्ता।

After this there are 3 verses, before the date —

संवत् १६९० वरषे आषाढ़मासे दीक्षितरघुनन्दन प०।

Both the works relate to Paurnamāsesti. But they seem to be by different authors, belonging to different Śākhās of the Yajurveda.

1065.

3218. मित्रविन्देष्टि। *Mittravindesti.*

Substance, country-made paper 10¾×5 inches Folium, one Lines, 11+13 Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

It begins :—

मित्रविन्दा श्रीराष्ट्रमित्रायुष्कामस्य मित्रविन्देति कर्म्मणो नामधेयम् । अभिधायकत्वात् । सा श्रीराष्ट्रायुष्कामस्य पर्य्यायेण च योगसिद्धिः । दशहविः उपक्रमादेव तत्सिद्धेरवाच्यमेतदिति चेदुच्यते । उपहोमेष्वपि मित्रविन्दाशब्दो माभूदिति दशग्रहणम् । आग्नेयसौम्यस्य त्वाष्ट्रो दशकपालइति स्पष्टोऽर्थः । इत्यादि ।

Both the Sūtras underlined belong to Kātya. Chap III. Sū. 307 and 308

1066.

5070B. **मित्रविन्देष्टि ।** *Mittravindesti.*

Substance, palm-leaf 15½×1 inches Folia, 3 Lines, 4, 5 on a page Character, Udiyā of the sixteenth century Appearance, old Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ मित्रविन्देष्टिर्लिख्यते ।

श्रीराष्ट्रमित्रायुरन्यतरकामो मित्रविन्देष्ट्याहं यजेयेति संकल्पः ।

तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं वैकल्पिकावधारणं प्रत्येकं वरणमन्वारम्भणीयं । ततः पुनरुद्धृत्य मित्रविन्दा तत्रान्वाधानादि कर्म्मापवर्गान्तं विशेषाः ।

1067.

6272 **निरूढपशुप्रयोगः ।** *Nirūdhapaśuprayoga.*

(Of the White Yajurveda)

Substance, country-made paper 9×4½ inches. Folia, 32 Lines, 11 on a page. Extent, in ślokas, 600 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति निरूढपशुबन्धः समाप्तः ।

Post Colophon —

स्वस्ति दुर्मुखसंवत्सरे वैशा० शुक्लत्रयोदश्यां लक्ष्मणा-अग्निहोत्रि-णामिदं पुस्तकं काश्यां लिखितं समाप्तम् ।

श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

There are four lines more concerning the same ritual

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः, etc

अथ निरूढपशुप्रयोग उच्यते ।

पश्चिज्या संवत्सरे संवत्सरे प्रावृष्यावृत्तिमुखयोर्वेति Kāt V 1, 2, प्रतिसंवत्सरं श्रावणे भाद्रपदे वा पौर्णमास्याममावास्यायां वा पशुः कर्त्तव्यः । यद्वा उत्तरायणमुखे दक्षिणायनमुखे कर्त्तव्यः । पशुप्रत्ययनमिति वचनात् । तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकमा-भ्युदयिकं विधाय ऋत्विजो वृणीते ।

निरूढपशुनाहं यक्ष्ये तत्र मे त्वं ब्रह्मा भवेति ब्रह्मणो वरणम् । होत्रध्वर्युप्रशास्तृप्रतिप्रस्थात्रग्नीध्राणां क्रमेण वरणम् । तेभ्यः स्रक्-चन्दनवस्त्रताम्बूलादीनां दानम् । अद्येत्यादि एताननुलेपन-पुष्पवस्त्रयुग्मताम्बूलादि श्रीयज्ञपुरुषप्रीतये दातुमहमुत्सृज इति । केचिन्मधुपर्कमिच्छन्ति नान्वारम्भणीया अग्नीषोमीये प्रकृतित्वात् प्रागुदयादारम्भः । पशोः सान्नाय्यस्येति सान्नाय्यप्रकृतित्वात् ।

1068.

6270 पशुपद्धति । *Paśupaddhati.*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 15 Lines, 10 on a page The 11th leaf is missing Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete.

A manual for the performance of animal sacrifice, of the White Yajurveda

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पशुपद्धतिर्लिख्यते । स च संवत्सरे वर्षर्त्तौ दक्षिणायनोत्तरायणयोर्मुखे वा प्रथमप्रयोगे तु पशोः साम्नाय्यस्येति । पशोः प्रकृतिवदनुदिते आरम्भः । पूर्व्वेद्युर्मातृकाभ्यर्चनाभ्युदयिके कृत्वा ऋत्विजां वरणम्—ब्रह्मा होताध्वर्युः प्रशास्ता प्रतिप्रस्थाताग्नीध्रः । प्राङ्मुखानुपवेश्य गन्धादिभिः पूजयेत् ।

श्वो निरूढ़पशुनाहं यक्ष्ये तत्र मे त्वं ब्रह्मा भव भवामीत्यादि ।

14B, इति पशुपद्धतिः ।

अथाधिकारपशौ विशेषः ।

Under this heading, there is one leaf, namely, the 15th, which mentions the names of Karka, Vāsudeva and Harihara—कर्कवासुदेवहरिहरैर्मन्त्रवन्धे निरूपितम् ।

The mention of these authors clearly shows that the treatise belongs to the school of Kātyāyana.

1069.

10502. **अग्निष्टोमपद्धति ।** *Agniṣṭoma paddhati, a part of Dīkṣāpaddhati*

By Jagannātha, son of Vidyākara.

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches Folia, 69 (The last two leaves are restored by the last owner of the MS) Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured Complete

A metrical treatise on the performance of the Agniṣṭoma rite, according to Katyāyana. The author's father, Vidyākara was a famous teacher of the school of Katyāyana. See Catal. 1088. In fol 67, the number of ślokas comes down to 838. In the restored leaves, the ślokas are not numbered.

See Bik. No 256, which describes a MS. of the work dated Sam. 1552.

Beg. :—ॐ नमो गणेशाय ।

अथाभिधीयते श्लोकैरग्निष्टोमस्य पद्धतिः ।
स वसन्ते हि कर्त्तव्यः सुत्या पर्व्वदिने यथा ॥
पञ्चमे सप्तमे वा सा दीक्षैका तिस्र एव वा ।
अनन्तरञ्च नित्येष्ट्योरन्ययागक्रिया मता ॥
संभृत्य सोमसम्भारान् आधायाग्नीश्च तद्दिने ।
सोमयागसमारम्भं कुर्य्यादिष्ट्योरनन्तरम् ॥
पितामहः पिता वापि उभौ वा सोमपौ न चेत् ।
स चैन्द्राग्नमग्न्यस्युं पूर्व्वं कुर्य्यादालभ्य पर्व्वणि ॥
मङ्छोतारारूतिर्नाच (?) न स्युर्विंशुक्रमास्त्रयः ।
पुरोडाशे प्रणीताः स्युर्व्रताभ्युपगमस्तथा ॥

End ·— वाजपेय्यग्निचिद्विद्वन्मुख्यविद्याकरात्मजः ।
जगन्नाथोऽभ्यधात् श्लोकैरग्निष्टोमस्य पद्धतिम् ॥

Col. —इति चारिचीनदिकरणम् ? श्रीमज्जगन्नाथविरचित दीक्षापद्धतिः समाप्तः (?)

Post Col. —श्रीमालवीयपंडित् बालमुकुन्दस्येदम् ॥

1070.

5107A **अग्निष्टोमपद्धति ।** *Agniṣṭomapaddhati*

Substance, palm-leaf 14×1½ inches Folia, 3 Lines, 4 on a page. Character, Udiya of the nineteenth century Appearance, fresh Written with a style Incomplete at the end

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अविघ्नमस्तु ॥
अथाभिधीयते श्लोकैरग्निष्टोमस्य पद्धतिः ।
स वसन्ते हि कर्त्तव्यः सुत्यापर्व्वदिने यथा ॥
पञ्चमे सप्तमे वापि दीक्षैका तिस्र एव वा ।
अनन्तरं च नित्येष्ट्योरन्ययागक्रिया मता ॥

1071

4113

Substance, palm-leaf 14¼×1 inches Folia, 42 Lines 4, 5 on a page Extent in ślokas, 925 Character, Udiya of the eighteenth century Appearance soiled, worm-eaten and effaced Incomplete

It contains versified manuals for the performance of Agnistoma by Jagannātha Vājapeyī, preceded by a versified treatise on *Agnyādhāna and Anvadhana* by a different author, namely, Śambhukara Vājapeyī.

Beginning :—

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ।

अथारभ्य स्व आवाभ्या आधीयन्तेऽग्नयो यदा ।

अग्न्याधेयकर्म्मणीह वैकल्पिकाः पदार्थकाः ॥

ये च ऋत्विक्प्रत्ययेनानुष्ठातव्या मयाधुना ।

आधास्यावहे ऽग्निमावां तच्च त्वमावयोर्भव ॥

This is the versified manual for the ceremony of the establishment of the sacred fire by Agricit Miśra Śambhukara Vājapeyī.

It ends in 3B. :—

इत्यग्निचिन्मिश्रश्रीशम्भुकरवाजपेयिकृता श्रौताधानस्य श्लोकपद्धतिः ॥

II. Then begins Anvādhāna.

ॐ नमो गणेशाय ।

अथान्वाधानमग्नीनां ध्रुवं संस्कृत्य पञ्चधा ।

कुर्यादग्नीन् विहृत्याहवनीये समिधं क्षिपेत् ॥

The colophon is lost

III. 15A. यत्नविरूढस्य पशोः संक्षेपश्लोकपद्धतिः ।

The beginning of this is lost.

IV. An amplification of III.

15A. विस्तरेणाथ पश्विज्यापद्धतिः श्लोकसंभृता ।
वाजपेयकृतानेन जगन्नाथेन लिख्यते ॥
प्रावृट्पर्व्वसु पश्विज्या कार्य्या मकरगेऽथवा ।
कुलीरगेऽथवा सूर्य्ये प्रथमाहे ऽप्यपर्वणि ॥
कृतनित्यक्रियः पश्चात् पुण्याहं वाचयेत्ततः ।
अद्य मया निरूढपशुबन्धेनेज्यते यदा ॥

These are the versified manuals for the animal sacrifice by Jagannātha Vājapeyī.

22A, इति श्रीजगन्नाथवाजपेयिकृतावग्निष्टोमपद्धतौ व्रात्यपशुः ।

23B, इति श्रीजगन्नाथवाजपेयिकृतावग्निष्टोमपद्धतावस्तदीक्षा ।

25A, इति श्रीजगन्नाथवाजपेयिकृतावग्निष्टोमश्लोकपद्धतौ दीक्षणीयेष्टिः ।

26A, ० प्रायणीयेष्टिः, 27B, ० सोमक्रयः; 28B, ० अतिथ्येष्टिः; 32A, ० अग्नीष्टोमीयपशौ हविर्धानप्रवर्त्तनसदःकरणम्, 34A, ० अग्नीष्टोमीय पशुः; 42A, प्रातःसवनम् ।

After this there is no colophon, the MS. being incomplete.

1072.

6313. यज्ञदीपिका । *Yajñadīpikā.*

Substance, country-made paper 9⅓×4½ inches Folia, 36 Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh A fragment.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नत्वोमेशगणेशांश्च गुरूनचलदीक्षितान् ।
शिष्याणामुपकाराय क्रियते यज्ञदीपिका ॥
अथाग्निष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकं द्वितीयादिप्रयोगे तु विघ्नेशपूजनमात्रमेव मम दौर्ब्राह्मण्यनिरासार्थं ऐन्द्राग्नपशोरग्नीषोमीयेण पशुना सद्योपालम्भं कुर्व्वन् हिरण्य-शतगवदक्षिणेन वासोस्यदक्षिणेन (?) च रथन्तरपृष्ठेन चिवि(वृ ?)दादिचतुष्टोमे-नाग्निष्टोमसंस्थेन ज्योतिष्टोमेनाहं यक्ष्ये ।

6B, अथ कृष्णाजिनदीक्षा: 15A, इति प्रायणीया, अथ सोमक्रयः; 21A, अथेड़ान्ता आतिथ्या; 23B, इति आतिथ्येष्टिः, अथ सप्रवर्ग्ये प्रवर्ग्य-प्रचारः; 32B, इति सूत्रानुसार्य्यनुष्टुप्प्रयोगे द्वितीयदिनकृत्यम्, अथ वेदिमानम्, 34B, इति सूत्रानुसार्य्यनुष्टुप्प्रयोगे तृतीयदिनकृत्यम् ।

In fol. 36 the MS. ends abruptly

The sūttra followed here, appears to be that of Kātyāyana, as, an instance, the Sūttra नवनीतेनाभ्यङ्क्ते, etc., quoted in fol. 4A is to be found in p. 428 of the Chaukhamba edition of the Katyāyana Srauta Sūttra.

1073.

7832. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¼×4¼ inches Folia, 34 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Incomplete at the end

1074.

5070C. अग्निष्टोमपद्धति । *Agniṣtomapaddhati.*

By Jaleśvara Miśra

Substance, palm-leaf 13½×1 inches Folia 45 Lines, 5 on a page Extent in ślokas, 1440 Character, Udiya of the sixteenth century. Appearance, very old. Complete

Beginning :—

अविघ्नमस्तु ।

यजमानः कृताह्निको वैश्वदेवं कृत्वा आचम्येष्टदेवता सम्पूज्य अग्न्यागारे आसने प्राङ्मुख उपविश्य पुण्याहवाचनं कुर्य्यात् । पुण्याहमित्यादि । अद्यारभ्यागामिन्यां पौर्णमास्या अमावास्याया देवतायजने ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन क्रतुना मया इज्यते । यदेत्यादि ।

Colophon :—

इति जलेश्वरमिश्रविरचिता अग्निष्टोमपद्धतिः समाप्ता ।

Then there are three stray leaves.

1075.

4271.

Substance, palm-leaf 11½ × 1½ inches Folia, 55 Lines, 5, 6 on a page Character, Udiya, written about a hundred years back Appearance soiled Incomplete at the end

A manual meant for Āhitāgnis, by Balabhadra. No definite name of the work can be found in this incomplete copy. The work belongs to the school of Kātyāyana.

Maṅgalācaraṇa

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीयज्ञपुरुषं कात्यायनं मुनिं गुरुम् ।

कर्कादींश्च तथाचार्य्यान् ग्रन्थविघ्नोपशान्तये ॥

The object of the work

कर्कशुल्ववचनं विचारयन्नाहिताग्निकजनोपयोगिनीम् ।

व्यातनोति बलभद्रदीक्षितो देशपात्रघटने प्रदीपिकाम् ॥

Along with this, there are 13 leaves, containing a fragment of Pāṇini

1076.

29. **ज्योतिष्टोमप्रयोगसारः ।** *Jyotiṣṭomaprayogasāra.*

By Devabhadra.

For the MS., see L No. 756.

28A. The colophon giving the names of the author and his ancestors :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसुनुमहायाज्ञिकश्रीगङ्गाधरपाठकवंशसंभूतपाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रेण रचिते कात्यायनसूत्रप्रयोगसारे ज्योतिष्टोमप्रयोगे शुक्लैकादश्यां प्रारम्भदिनकृत्यं ।

1077.

1393. **सहौत्रनक्षत्रसत्रप्रयोगः ।** *Sahauttranaksattra-sattraprayoga.*

By Devabhadra, son of Balabhadra.

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 70. Lines 8 on a page. Extent in slokas, 1150 Character, Nāgara. Date, Sam. 1818 Appearance, tolerable. Complete

This is according to the school of Kātyāyana and the bhāsya of Karka. Devabhadra also wrote a Bhāsya on the sūttras of Baudhāyana on the same subject

बोधायनोक्तनक्षत्रसत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यं पुरा कृत्वा श्रतिसूत्रादिसम्मतः ॥
कात्यायनानुसारेण कर्कदेवमतेन तु ।
होत्रमन्त्रैश्च संयुक्तः प्रयोगो रच्यतेऽधुना ॥ Leaf 1.

Again he says :—

तत्र सत्रारम्भकालादिनिर्णयसिद्धान्तास्तु प्राक्कृतौ सूत्रभाष्ये ज्ञेयाः ।

Date of composition is given in the following verse 19B —

नेत्रेन्दुवसुभूवर्षे नभस्ये भास्करौ सिते ।

(Samvat 1812)

प्रौष्ठपद्यां प्रयोगोऽयं समाप्तिमगमच्छिव. ॥

Date of copying :—

संवत् १८१८ वर्षे आषाढ़शुक्लषष्ठ्यां भौमवासरदिने काश्यां सभाष्यप्रयोगोऽयं लिखापितो ग्रन्थकर्त्रा पाठकश्रीबलभद्रसूनुना देवभद्रपाठकेन ॥ शुभं भूयात् ।

The last Colophon :—

इति श्रीमन्मध्यायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनु-गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रकृतौ बौधाय-

नोक्तः कात्यायनसूत्रानुगतः सर्वौचो नक्षत्रसत्रप्रयोगः समाप्तः ॥ शुभं भवतु । श्रीराम ॥

The book treats of sacrifices in honour of all the asterisms.

1078.

10045 **राजाभिषेक ।** *Rājābhiṣeka.*

By Deva Bhadra.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 42 Lines, 9 on a page Extent in Ślokas, 750 Character, Nāgara. Date, Samvat 1831, Appearance, old and worn-out Complete

Colophon :—

[इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनु-गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठकश्रीबलभद्रात्मज This much in a different hand] देवभद्रकृतो राजाभिषेकप्रयोगः ।

Post Col. :—

संवत् १८३१ आषाढ़ सुदि १० भौम ।

A manual for the performance of coronation ceremony.

Beg. :—अथ राजाभिषेको हेमाद्रौ विष्णुधर्म्मोत्तरे पुष्करवाक्यम् ।

अथ सम्भृतसम्भारो राज्ञः + सोत्सवस्ततः ।
कालेऽभिषेचनं कुर्य्यात् तं कालं कथयामि+ ॥
मृते राज्ञि न कालस्य नियमोऽत्र विधीयते ।
ज्योतिःशास्त्रोक्तकाले वा तिथ्येवा श्रवणेन च ॥

1079.

1022. **वाजपेयपद्धतिः ।** *Vājapeya paddhati.*

Substance, country-made paper 9½×4¼ inches. Folia, 14 Lines, 12 on a page Extent in Ślokas, 340 Character Nāgara Date, Sam 1557 Appearance, very old Complete

An anonymous manual for the performance of Vājapēya rites, following Kātyāyana (Chapter XIV)

Beginning :—

ॐ वाजपेयस्य सोमस्य पद्धतिस्तत्त्वतो मया ।

वाजपेये उभयत शुक्लापच्चौ वृहस्पतिसवेन यजते । वृहस्पति-
सवेन अग्निष्टोमसंस्थेन त्रिवृत्स्तोमेन रथन्तरपृष्ठेनाश्वाधिकगोत्रय-
स्त्रिंशद्दक्षिणेन अहं यक्ष्ये ॥

End ·—षष्ठ्यां वृहस्पतिसवः ।

Col. :—इति वाजपेयस्य पद्धतिः समाप्ता ।

Post Col. :—शुभं भवतु संवत् १५५७ वर्षे अश्विने शुदि १ गुरौ अद्येह
श्रीवामनगरे दीक्षितनारायणभुतयुवराजकेन लिखितम् ॥
वृहस्पतिसवसहितेन वाजपेयस्य पद्धतिर्लिखिता ।, etc , etc.

1080.

651. **सुपर्णचितिपद्धतिः ।** *Suparnaciti paddhati.*

By Ramacandra Sthapati Agnicit, son of Sūryadāsa.

For the manuscript see L. 1460.

It is a very defective manuscript. The leaves in the first portion are comparatively fresh, and are in a different hand. This portion has been evidently restored It comes to an end in leaf 36, but is wanting in the first 8 leaves, and leaves 10 to 16.

Col. :—इति सम्राट्स्थपति-अग्निचित्सूर्यदासात्मज-सम्राट्स्थपतिराम-
चन्द्रकृता सुपर्णचितिः सम्पूर्णा ।

Leaf 37 A begins :—

अथ द्वितीया चितिः सा[वि]त्र्युपसत्त्वे क्रतौ प्रथमोपसद्दिने एव
प्रथमा चितिः पुरीषनिवापोपस्थानान्ते क्रियते ।

This is quoted in L. as the "beginning" of the whole work ! !

The work relates to the construction of alters in vedic sacrifices, especially those in the form of birds, just as Syena alter in the form of a hawk.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १७५७ कार्त्तिकशुद्ध ८ शुक्रे भगवानजीदीक्षितात्मज-दीक्षित-अनिरुद्धेन लिखितोऽयं ग्रन्थः । आत्मार्थे । श्रीरस्तु । श्रीयज्ञपुरुष प्रसंन अस्तु ॥ श्रीसूर्याय नमः ॥

1081.

6192. **चयनपद्धतिः ।** *Cayana paddhati.*

By Rāma Vājapeyin.

Substance, country-made paper 8¼ × 3¾ inches Folia, 113 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 1130 Character, Nāgara or the early nineteenth century Appearance old and discoloured Complete

This is according to the rules of Kātyāyana. The author's name, Rāma Vājapeyī, appears at the top of the reverse side of every leaf—Rāma at the left hand upper corner and Vājapeyī at the right hand upper corner. The author is well known and is said to have been a resident of Naimiṣāraṇya.

Beginning :—

अष्टागृहीतं जुहोति सततमुदृह्वन् युंजान इति । संयुजानः प्रथमं मनस्तत्वा० गायत्रेण रथंतरं बृहद्गायत्रवर्त्तनि स्वाहा ।

25B, अथ चयनपरिभाषा, 33B, इति चयने प्रथमोऽध्यायः; 80B, इति चयने द्वितीयोऽध्यायः; (Last colophon) इति चयने तृतीयोऽध्याय समाप्तः—इति चयनपद्धतिः ॥

1082.

306. **चयनपद्धति ।** *Cayana paddhati.*

By Nṛsiṃha

For the MS. see L. 46.

It belongs to the White Yajurveda

***Post Col. Statement* —**

संवत् १५७७ वर्षे वैशाखमासे कृष्णपक्षे बुधे याज्ञिकश्रीदेव-
दत्तेन स्वार्थे स्वहस्तेन लिखितमिदं जलेश्वरचयनी । शुभं कल्याणं च ।

In a different hand दी० गदाधरस्य १५०० (?)

1083.

10352. **सौत्रामणिप्रयोग ।** *Sauttrāmani prayoga*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 21 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and worn-out Incomplete at the end

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः ॥

यशोदानन्दनं वन्दे कृष्णं कमललोचनं ।

गोपिकाहृदयानन्ददायिनं परमाद्भुतम् ॥

अथ सौत्रामणीप्रयोगो लिख्यते ॥

ब्राह्मणयज्ञः सौत्रामणी ऋद्धिकामस्य । ऋद्धिकामेन ब्राह्म-
णेन सौत्रामणीयज्ञेन यष्टव्यं न क्षत्रियवैश्याभ्यां । तस्मादेव
ब्राह्मणयज्ञ एव यत् सौत्रामणीतिवचनात् । न केवलं ऋद्धि-
कामस्यैव सौत्रामणी किन्तु अग्निचित्सोमयाजिसोमातिपूत-
सोमवामिनां सा अग्निष्टोमेन इष्टवतो भवति । सोमेनातिपूतस्य
मुखव्यतिरिक्तनासिकादिरन्ध्रद्वारेण सोमरसस्राविणः सोमवामिनः ।
पीते सोमे यस्य यजमानस्य छर्दिर्भवति तेन सौत्रामणी कर्त्तव्या ।
अग्निमत्सोमयाजिक्षत्रियवैश्ययोरपि भवति । सोमातिपूतसोम-
वामिब्राह्मणस्यैव भवति नेतरयोः सोमपाने ऽधिकाराभावात् ।
अलं पशोरपशोश्च सौत्रामणी भवति पशुकामस्य पशुभरण-
समर्थस्यापि भवति राज्याच्युतस्य राज्ञोपि सौत्रामणी भवति ।
तत्र सौत्रामणीति कर्मनामधेयं तत्र त्रिपशोरेव ॥

It quotes Vāsudeva Dīkṣita in 14B.

1084.

384 अश्वमेधपद्धति । *Āśvameda paddhati.*

By Mahānanda Pāthaka, son of Vīrabhadra Pāthaka.

Substance country-made paper 11¼ × 5¼ inches. Folia, 138 Lines, 9 on a page Extent in Ślokas, 3600 Character Nāgara Appearance new Complete

On Horse-Sacrifice according to the rules of Kātyāyana

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ अश्वमेधमखस्येह पद्धतिः सर्व्वसम्मता ।

वीरभद्रात्मजेनेयं महानन्देन तन्यते ॥

अथ सम्भाराः

Then follows a complete list of things necessary for the sacrifice

The later authorities quoted (1) Padmanābha, (2) Sidhānta Bhāsya (3) Devapaddhati, (4) Arjuna Miśra, (5) Govinda Dīksita, (6) Aṇḍavilā, (7) Hari Svāmī, (8) Jaya-Simha-Kalpadruma. (9) Gaṅgādhara Yājñika, (10) Mahīdhara Yājñika

In this work authors of various schools are consulted It cites, as examples, many songs actually recited in the Āśvameda sacrifice performed by Jaya Simha Savai Varman. These songs were composed by Kavikalānidhi Krsṇa Bhatta.

Here begins the real work :—

6B अथ कात्यायनसूत्रानुसारेणाश्वमेधः॥ राजयज्ञो ऽश्वमेधः सर्व्वकामस्य (XX. 1) अभिषेकादिगुणवान् क्षत्रियो राजेत्युच्यते। आपस्तम्बसूत्रे। राजा सार्व्वभौमः अश्वमेधेन यजेत। यः सार्व्वभौम इत्यनेन माण्डलिकस्याप्यधिकारः। इति मेधा क्षत्रियस्य इति वैतानसूत्रात् क्षत्रियमात्रस्याप्यधिकारः। कात्यायनसूत्रे

विजितस्य वा मध्ये यजेत अस्य व्याख्यानं असार्व्वभौममण्डलेश्वरः सोऽपि विजितस्य देशस्य मध्ये यजेत। अनेनापि माण्डलिकस्याधिकारः। दक्षिणादाने विजयमध्यादित्युक्तत्वात् प्रारम्भात् प्राग् विजय इति पद्मनाभः। छन्दोगसूत्रादौ पक्षे केवलगोदक्षिणादर्शनात् विजयाभावेषु अधिकारोऽनुमीयते॥ सिद्धान्तभाष्ये तु त्रयाणां वर्णानामधिकार उक्तः। सर्व्वे कामा ब्राह्मणस्य विजयो राजन्यस्य वृष्ट्यो वैश्यस्येति। देवयज्ञतावपि प्रकृतत्वनोक्तत्वादिति सूत्रेण यवाग्वादौत्यादिशब्दात् त्रयाणां वर्णानामधिकारः प्रतीयते॥

136A

श्रौतानुष्ठानगीर्व्वाणगुरुभिर्गुरुभिर्भुवि।
पाठकश्रीमच्छानन्दैः स्मार्त्तेऽतिनिपुणैरयम्॥
अश्वमेधाख्ययज्ञस्य प्रयोगः स्वतिनिर्मलः।
निरमायि सतां तुष्ट्यै नितरां स जयत्यलं॥

Col :—इति श्रीमद्याज्ञिकधुरन्धरपाठककुलप्रदीपपाठकश्रीवीरभद्रात्मजपाठकश्रीमच्छानन्दविरचितो ऽश्वमेधप्रयोगो विद्वद्वराणां श्रौतस्मार्त्तकर्मनिपुणानां सन्तोषाय चिरं भूयात् इति शिवं।

Post Col :—

श्रीसीतारामचन्द्र प्रसंन्। श्रीकाशीविश्वेश्वाय नमः शुभं भवतु।

Here ends leaf 136A, and there is also every indication of the end of the work. But the MS still continues in the same hand and apparently on the same subject to the end (leaf 138A).

1085.

6191. **अश्वमेधपद्धति।** *Aśvamedha paddhati.*

Substance, country-made paper 9×4½ inches Folia, 46, of which the fol. 19, 20, 36, 38, 39, 41, are missing. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old, soiled and worn-out Written in three different hands Defective

This is according to the rules of Kātyāyana.

Beginning :—

अथ अश्वमेधपद्धतिर्लिख्यते। राजयज्ञोऽश्वमेधः सर्व्वकामस्य। अष्टम्या नवम्या वा फाल्गुनीशुक्लामीष्म एके (?)। तत्र प्रथमं मातृ-पूजापूर्व्वकं आभ्युदयिकं श्राद्धम्। ब्रह्मौदनं पचति चतुर्णां पात्राणा-मंजलिप्रस्तानां च। तत्र प्रथममध्वर्युः कस्मिंश्चित् पात्रे आनडुहे चर्म्मणि वा तण्डुलाना चत्वारि पात्राणि निर्वपति।, etc., etc.

23B. सौवर्णालंकृतास्वत्वारोऽश्वाः सौवर्णरथयोक्तादौ युंजंति ब्रध्नमिति ॐ युंजंति ब्रध्नमरुषं तस्थुषः। रोचते॰दिवि इतरांश्च युंजंत्यस्येति। चौनितरान्।, etc., etc , etc.

1086.

1026 पितृमेधपद्धतिः। *Pitṛmedha paddhati.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 7 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 140 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

This is a manual for the performance of Pitṛmedha ceremony which is generally to be performed (I) in the case of one dead long ago and forgotten and (II) in an odd number of years after death such as 3rd, 5th, 7th, etc. See Kātyāyana XXI, 32, 33

Beginning .—

अथ पितृमेधस्य पद्धतिर्लिख्यते।

मृतस्य मरणसंवत्सरवहुकालव्यवधानादिना विस्मरणे सति पितृमेधो भवति अथवा मृतस्य मरणसंवत्सरादारभ्य तृतीयपञ्चम-सप्तमादिष्वयुग्मेषु संवत्सरेषु भवति। यदा बहुकालव्यवधानेनापि कुर्व्वतो मरणसंवत्सरः स्मर्य्यते एव तदायं पक्ष इति हरिस्वामिनः॥ तथा एकनक्षत्रे पितृमेधो भवति।

It ends in 6B :—

तथा पुराणोऽनड्वान् दक्षिणा पुराणा यवाश्च इच्छया भूयसी च देया॥

Col. :—इति पितृमेधः समाप्तः।

Post Colophon :—

दीक्षितरघुनन्दनस्यैकमिदं पुस्तकम् ॥ लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

The leaf marked **7** apparently gives a paraphrase of Kātyāyana XXI, 36, 35, 34.

Beginning :—

पितृमेधो ग्रीष्मशरदी (?) माघे वा तेष्वमावस्यायामेकनक्षत्रे वा।

End :—सर्व्वपुराणम् ॥ भूयसीश्चेच्छया ददाति ॥

Col :—पितृमेधः समाप्तः ॥

The latest authorities quoted are Hari Svāmī and Vāsudeva Bhatta Yājñika.

1087.

4280

Substance, palm-leaf 17⅓ × 1⅓ inches Folia, 106 to 144 and three unmarked Lines, 4, 5 on a page Character, Udiya of the early eighteenth century Appearance, old and soiled

I अहीनपद्धतिः *Ahīnapaddhati* by Upādhyāya Vedagarbha

Beginning : —

विनायकं नमस्कृत्य विशेषेण सरस्वतीम् ।
कात्यायनञ्च कर्कं सम्पूज्य करिष्ये ऽहीनपद्धतिम् ॥
अस्त्यहीनो द्वादशो निरग्निश्चैकाह्निकः ।
विशेषांस्तत्र वक्ष्यामि समासेनानुपूर्व्वशः ॥

आभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा वैकल्पिकाः पदार्थाः अवधार्य्यन्ते। ऋत्विजां वरणम् । द्वादशाहेन प्रत्यहं शतदक्षिणेनाहं यक्ष्ये।

108B. उपाध्यायवेदगर्भकृतौ द्वादशाहस्य संक्षेपपद्धतिः ।

II. Then we have the following :—

व्युतच्छन्दसि अवज्ञावासने अग्नोर्यामोत्तरमाश्रयणस्य यथागृहीतत्वात् षष्ठे पार्श्विके शुक्रस्य ग्रहणं प्रथमम् । तत्र ऐन्द्रवायवादिकाले साधनं । अग्नोर्या-

मोत्तरकालमेकवचनान्तेन मन्त्रेण यथा मग्निनस्थाने सप्तमे पार्थिके ऽप्यवमेव सुक्रस्य मग्निनस्य च नवमे ।, (?) etc , etc., etc.

110A. अग्नोर्यामे प्रतिचारपद्धतिः समाप्ता ।

III. 112A. इत्यग्निचिन्मिश्रग्राम्भुकरकृतौ श्रौताधानस्य श्लोकपद्धतिः समाप्ता ।

It begins in 110B :—

नमो यज्ञपुरुषाय ॥

अद्यारभ्य श्व आवाभ्यामाधीयन्ते ऽग्नयो यदा ।
अग्न्याधेयकर्मणीह वैकल्पिकाः पदार्थकाः ॥
ये च ऋत्विक्प्रत्ययेनानुष्ठातव्या मयाऽधुना ।
आधास्यावहे ऽग्निमावां तच्च त्वमावयोर्भव ॥

The same as the first work in our Catal. No. 1071.

IV. Then in leaf 112A, begins a manual for the performance of Sauttrāmaṇī.

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ॥

ऋद्धिकामस्य सौत्रामणी द्वादशग्रामयजतग्रैवस्थापनम् वरुणपूजा स्वस्तिवाचनम् अद्यारभ्य आगामिन्यां पौर्णमास्याममावास्यायां वा सौत्रामण्या यजेतेत्यादि । ततः संकल्पः । ॐ अद्यारभ्य आगामिन्यां पौर्णमास्यां अमावास्यायां वा सौत्रामण्यामहं यजेयम् ।

It ends in leaf 120B. There is no colophon.

IV. 123B. इति श्रीदीक्षितजलेश्वरपतिविरचितायां बालबोधिन्यां वाजपेयाङ्गभूतो बृहस्पतिसवः समाप्तः ।

It begins in 121A :—

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ।

शरदि वाजपेये ब्राह्मणराजन्ययोरधिकारः । आश्वयुजि सुत्या चेत् भाद्र[प]व पौर्णमास्यां बृहस्पतिसवः आश्वयुजि कृष्णादशम्यां दीक्षा । कार्त्तिकामावास्यायां सुत्या चेदाश्वयुजशुक्लादशम्यां दीक्षा । कार्त्तिक्यां सुत्या चेदाश्वयुजि बृहस्पतिसवः कार्त्तिककृष्णादशम्यां

दीक्षा। आग्राह्णयण्यामावास्यायां सुत्या चेत् कार्त्तिकशुक्लादशम्या दीक्षा सर्व्वपक्षेषु उभयतः शुक्लपक्षौ बृहस्पतिसवः।

V. 123B. अथाश्वयुजि कृष्णादशम्यां ऋत्विग्वरणम्। तत्र वैकल्पिकावधारणम्। अस्मिन वाजपेयसंस्थे क्रतौ यावन्तो वैकल्पिकाः पदार्थाः ते मया ऋत्विक्प्रत्ययेनानुष्ठेयाः। वरणे विशेषः एकाहेन वाजपेयसंस्थेन रथन्तरपृष्ठेन सप्तदशस्तोत्रेण सप्तदशशस्त्रेण गवामेकादशेनसहस्रद्वयदक्षिणेन ... ... अहं यक्ष्ये।

136B. <u>इति दीक्षितजलेश्वरपद्धतिविरचिते बालबोधिन्या संस्था-वाजपेयः समाप्तः</u>।

VI. 137A. अप्तोर्यामपद्धतिर्लिख्यते। पुण्याहवाचने अप्तोर्यामेन क्रतुना इक्षिते (?) यदेत्यादि।

139B. इत्यप्तोर्यामः।

VII. 139B, कुह (क्रतु (?)) वाजपेये विशेषः एकाहेन साग्निचित्येन वाजपेयसंस्थेन रथन्तरपृष्ठेन सप्तदशस्तोत्रेण गवां सप्तदशदक्षिणेन अयुतभोजनेनेति।

This was left incomplete. Leaf 140B contains only two lines.

VIII. Then in 141A, we get the following:—

समस्थितो वा प्रपदस्थितो वा
कृतोर्द्ध्वबाहुर्यजमान एव।
चित्यस्य माने पुरुषप्रदिष्टः
तत्पञ्चमो भाग इह त्वरत्निः।

In leaf 144B, we get the following colophon:— इति चित्यश्लोकाः

The remaining three leaves, which are not marked, contain notes on some sacrifices.

1088

5070B. **प्रायश्चित्तप्रदीपिका ।** *Prāyaścitta pradīpikā.*

By Rāmacandra Agnicit.

Substance palm-leaf. 13½ × 1 inches Folia, 65 Lines, 5 on a page Extent in Ślokas, 1885 Character, Udiya of the sixteenth century Appearance, old Complete

Beginning:—

नमो गणेशाय ।

सम्राजोऽग्निचितो नत्वा विद्याकरगुरोः पदे ।

रामः पद्धतिमाधत्ते प्रायश्चित्तप्रदीपिकाम् ॥

कात्यसूत्रोदितं सर्व्वमत्र वाच्यं मया स्फुटम् ।

समुच्चयोऽन्यतो दृष्टो विशेषः क्वचिदेव तु ॥

कर्माणि स्वस्वाङ्गयुक्तानि यथोक्तफलसाधनानि भवन्ति ॥, etc., etc,

End:— ऋज्वीमेतामग्निचिद्रामचन्द्रः सूत्रैकार्थीं नैमिषारण्यवासः ।

सम्राजः श्रीसूर्य्यदासस्य सूनुः प्रायश्चित्ते पद्धतिं संव्यधत्त ॥

Colophon:—

इत्यग्निचिद्रामचन्द्रविरचिता प्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ॥

1089.

5092D **प्रायश्चित्तपद्धतिः ।** *Prāyaścitta paddhati*

By Śrīnivāsa.

Substance, palm-leaf 16⅓ × 1⅓ inches Folia, 30 Lines, 4, 5 on a page Character, Udiyā of the eighteenth century Appearance, old Complete.

It begins thus:—

नमो यज्ञपुरुषाय ।

नत्वा विश्वेश्वरं देवं नत्वा देवीञ्च शारदाम् ।

लिख्यते श्रीनिवासेन प्रायश्चित्तस्य पद्धतिः ॥

अथाग्निहोत्रप्रायश्चित्तं लिख्यते ।

It ends :—

उत्तरा प्रजापतेरुद्धतमैन्द्रं यथा प्रायश्चित्तं गुरूपदेशतः कृतं विपर्य्यस्व (?) मतांधीराः सत्कृतैसारपद्धतिः (?)

शुभमस्तु । श्रीगोपीनाथाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

1090.

5096B. *The Same.*

Substance palm-leaf 16½×1 inches Folia 25 Lines, 4, 5 on a page Character Telugu of the eighteenth century Appearance, old and discoloured Complete.

See the previous number

There are eight stray leaves with it, all relating to expiations for flaws in sacrifices

1091.

6319.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 7 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 200 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

A Paddhati based on Kātyāyana Śrauta Sūttra, Adhy. XXVI.

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

दीक्षासु महावीरकरणम् द्वितीयादौ यज्ञे । तत्र प्रवर्ग्यकरणम् । एका दीक्षा पक्षे यूपच्छेदनान्ते महावीरसंभरणं । अनेकदीक्षापक्षे अन्यतरस्मिन् अहनि । तत्रान्त्यः । पात्वदेशे संभारनिधानमुदकसंस्थं । मृदं । वल्मीकवपां । वराहविहतं । पूतिकां । अजापयः । गवेधुकाः । कृष्णाजिनम् । अभ्रिमौदम्बरीमरत्निमात्रीं । वैकंकतिका वा देवस्यत्वेत्य+दानं । ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां, etc., etc.

It ends —

यजमान[ः]व्रतदुघा होत्रे पत्नी व्रतदुघामुद्गात्रे ॥

Kātyāyana Srauta Sūttra, Adhy. XXVI S. 143.

उद्गातृशब्देन प्रस्तोता इति केचित् ॥

आग्नीध्रेण इति प्रवर्ग्योत्सादनं । अग्निप्रणयनम् ।

On the obverse of the first leaf we have —

सोमयज्ञदीपिका ।

वालमुकुन्दशर्म्मणः ॥ .

The title of the M.S and the owner's name are not in the same hand as the body of the manuscript.

1092.

6214. **रुद्रजपाभिषेकहोमप्रकारः ।** *Rudrajapābhiṣeka homa prakāra.*

By Yādava.

Substance, country-made yellow paper 10¼ × 5½ inches Folia, 4 Lines, 15 on a page Extent in slokas, 150 Character, Nāgara Date, Samvat 1843 Appearance, fresh. Complete

Colophon ·—

इति श्रीकुडलीयप्रसादितयादवकृतरुद्रजपाभिषेकहोमप्रकारः समाप्तः ।

Post Colophon .—

संवत् १८४३ वैशाखशुक्ल १२ शनौ । वालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं भिनगायां लिखितम् ।

The maṅgalācarana and the object of the work.

श्रीशङ्करं नौमि सदाशिवं च गिरीशजालिंगितदेहमीड्यं ।

नागेशभूतींदुविभूषितांगं लोकेशमेनं करुणार्द्रचित्तम् ॥

लक्ष्मीपतिमिंद्रमुखामरांश्च गुरुं गणेशं पितरौ सरस्वतीं ।

ब्रह्मायामीनं (?) खलु वाक्पतिं च वंदेऽप्यहं भक्तजनेषु वत्सलम् ॥

श्रीशांतिसारं कमलाकरीयं रामस्य तावत् परशोर्मतं च ।

कर्कादिकानां गुह्ययाज्ञिकानां जपेऽभिषेके सवने प्रकारम् ॥ ३ ॥

रुद्रस्य कात्यायनकण्वशाखिनां विलोक्य चैव प्रकरोमि यादवः।

तत्रादौ रुद्रमहिमा ॥

End :—अत्रावशिष्टं शांतिरत्नाकरादिग्रंथेषु विस्तरेणावलोकनीयमिति ॥

1093

5950. **रुद्रपद्धतिः ।** *Rudra paddhati.*

By Vaidyanātha, son of Lāmba.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 89 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 2900 Character, Nāgara. Date, Śaka 1715 Appearance, discoloured. Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ रुद्रपद्धतिर्लिख्यते ।

त्रिगुणगणविहीनं सेव्यमानं शिवाद्यैः ।

निखिलजनहृदिस्थं सच्चिदानन्दरूपम् ॥

शिवसरसि समाप्तै जाड्यबल्लीकुठारं ।

दशरथकुलदीपं रामचन्द्रं समर्यम् (र्थम् ? ?) ॥

The object of the work is given in the following couplet:—

रुद्रकल्पानुसारेण + वाले बोधहेतुतः

क्रियते पद्धतिः सम्यक् वैद्यनाथेन धीमता ॥

The end :—

श्रीवैद्यनाथेन च वैदिकेन लाम्बोपनाम्ना शिवपूजनाय ।

सम्यक् प्रयोगैरुदपादि याद्या (?) सदाशिवोपाशनि (?) मे स्थितं नमः ॥ १ ॥

श्रीवैद्यनाथेन समापितेयं पद्यां चतुर्थ्यां शशिशेखरस्य ।

बाणाङ्क + तेन्दुशकेऽर्कवारे प्रमादिनीयेऽसितपक्षकाले ॥ २ ॥

समीरणग्रामनिकेन मो (?) ऽसौ लाम्बोपनामा कविवैद्यनाथो ।
चकार पद्यां शशिशेखरस्य परोपकाराय गिरीशतुष्ट्यै ॥

Colophon —

इति श्रीमन्महोपाध्यायाग्निहोत्रिलाम्बोपनामायो(?)पाध्याया-त्मजचातुर्मास्ययाजि-वैद्यनाथकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement:—

शके १७१५ प्रमादीनामसंवत्सरे दक्षिणायने वर्षांतृत आषाढ़ वद्यचतुर्दश्यां इंदुवासरे तद्दिने गणेशभटलुलेन इदं पुस्तकं समाप्ति-कम् । आत्मपरोपकारार्थं शुभं भवतु
श्रीसिद्धिविनायकार्पणमस्तु ।

Then the following is added in a later hand
बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं सं १८३२ वै. शु. १०
मालवीयप्रधानपुस्तकालय गौघाट ।

1094.

5943. **रुद्रदीपिका ।** *Rudra dīpikā*

By the son of Vaijanath, son of Vināyaka.

Substance, country-made paper 12×5 inches. Folia, 150 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 3500 Character, Nāgara. Date, Samvat 1934. Appearance, fresh Complete.

On the worship of Rudra

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः ।
गणेशञ्च गुरुं नत्वा वाग्देवीञ्च वरप्रदां ।
देवं वरप्रदश्चेष्ठं शिवं परममव्ययम् ॥
भुक्तिमुक्तिप्रदातारं सदानन्दमयं विभुम् ।
उत्पत्तिस्थितिकर्त्तारं कर्त्तारञ्च जगद्गुरुम् ॥
सोमार्द्धधारिणं शान्तं नीलकण्ठं निरामयम् ।
परात्परं निराभासं तं वै वन्दे शिवप्रदम् ॥

क्रोड़पाठकमिश्रादीन् सम्प्रदायार्थबोधकान् ।

नत्वा प्रतन्यते रुद्रदीपिका सविधानका ॥

तत्र प्रथमतो रुद्रप्रशंसा ।

तत्र जाबालोपनिषच्छ्रुतिः ।

किं जप्येनामृतत्वेन ब्रूहि शतरुद्रीयेनेत्येतानि ह्वा अमृतनामधेयान्येतै र्हवा अमृतो भवतीति ।

अथ हैनं ब्रह्मचारिण ऊचुः ।

किं जाप्येन वा अमृतत्वं ब्रूहीति । इत्यादि ।

3A. जपरुद्रो होमरुद्रो ऽभिषेकरुद्रश्चेति त्रिधा रुद्र उक्तः । अथो द्विधा केवलजपात्मको होमाङ्गश्च । अथ षड़ङ्गरुद्राणां विधिः । परशुरामपञ्चाङ्गसंज्ञया पञ्च रुद्राः प्रोक्ता विमिश्रिताः ।

एकाद्या अतिरुद्रान्ताः षड़ङ्गसहिता हिताः ।

शतानन्दो महाकल्पे कथितश्च + + + ॥

Some of the topics are given below, to give an idea of the work.

6B. इति रुद्रदीपिकायां महाकल्पोक्तकर्म्मविपाके अधिकारिनिरूपणं ; 10A, इति महाकल्पोक्तकर्म्मविपाके ऽनपत्यदोषपरिहारे कालसरुद्राख्यो महारुद्रः ; 14A, इति अष्टाविंशतिधापञ्चः, अथ प्रसङ्गतः तैत्तिरीयशाखिनां चतुश्चत्वारिंशतिधा अष्टचत्वारिंशतिधा पक्षश्च कथ्यते, अथ वाजसनेयिनां षष्ठ्युत्तरशतधामन्त्रविभाग उच्यते ; 15B, अथ क्रमप्राप्तचतुश्चत्वारिंशदष्टचत्वारिंशत्पक्षौ तैत्तिरीयाणां कथ्येते—इति चतुश्चत्वारिंशदष्टचत्वारिंशत् पक्षौ—अथ षष्ठ्युत्तरशतात्मकपक्षे दशांशहोम ; अथ लघुरुद्रे अष्टपक्षाणां शतांशहोमः ; 17B, अथ लघुरुद्रसमग्रहोमपक्षा उच्यन्ते ।

Colophon.—

इति श्रीमाध्यन्दिनीयविनायकतनयवैजनाथसुतविरचिता[यां] रुद्रदीपिकायां कुण्डमण्डपादिहोमान्तलक्षणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३४ माघशुक्लनवमी भौमवारे शुभं भूयात् । शुभमस्तु ग्रन्थसंख्या २५०० । बालमुकुन्दस्येदं ।

1095.

6139 रुद्रानुष्ठानप्रयोगः । *Rudrānusthāna prayoga.*

By Khanda Bhatta son of Mayūresvara Bhatta, or Moresvara Bhatta of the Kāṇva Sakhā.

Substance country-made paper 13×5¾ inches Folia, 53 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 1000 Character, Nāgara Date, Samvat 1951 Appearance, new Complete

Beginning —

नत्वा विनायकं देवं शङ्करं रेणुकां तथा ।
मोरेश्वराख्यपितरं श्रौतस्मार्त्तविशारदम् ॥
याज्ञिकानां सौकर्य्याय सारमुद्धृत्य ग्रन्थतः ।
रुद्रानुप्रयोगः संक्षिप्तो रच्यते मया ॥

अथ देवयाज्ञिक-काशीदीक्षित-रुद्रकल्पद्रुम-रुद्रानुष्ठानकौमुदी-इत्यादिग्रन्थान् समालोक्य तेभ्यः सारांशमादाय माध्यन्दिनादि-सर्व्ववाजसनेयिशाखानुसारेण होमात्मकरुद्रानुष्ठानप्रयोगो रच्यते ।

Colophon :—

इत्ययाचितोपनामकमयूरेश्वरभट्टसुतखण्डभट्टविरचित-सनवग्रह-मखहोमात्मकरुद्रानुष्ठानप्रयोगः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon ·—

संवत् १९५१ वैशाख वदी १ ।

1096.

5849. रुद्रसूत्रम् । *Rudra Sūttra.*

By Anantadeva

Substance, country-made paper 6½×3¼ inches Folia, 46 Lines, 6, 7 on a page Extent in slokas, 322 Character, Nāgara Date Sam 1928 Appearance, new. Complete The first three leaves have been recently restored.

Mañgalācaraṇa :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सिद्धिबुद्धिप्रदातारं विघ्नवृन्दविदारणम् ।
महागणपतिं वन्दे भक्तकल्पमहीरुहम् ॥
श्रीनृसिंहं रमानाथं सच्चिदानन्दविग्रहम् ।
विरिञ्च्यादिभिराराध्यं भक्तकामदुघं भजे ।
सच्चिदानन्दरूपाय शिवदेहार्द्धधारिणे ।
ॐकाराख्याय + + + शिवायाभीष्टदायिने ॥
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
श्रीगुरून् पितरौ रुद्रग्रन्थकर्तॄंस्तथापरान् ॥

The object of the work is given in the following verses :—

श्रुतिं शातपथीं वीक्ष्य दृष्ट्वा पाराशरीं स्मृतिम् ।
बौधायनमुनेः सूत्रं श्रीमदुद्धवसूनुना ॥
श्रीमतानन्तदेवेन रुद्रसूत्रं विरच्यते ।
उपकाराय सर्व्वेषां परं वाजसनेयिनाम् ॥
अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपविधिं व्याख्यास्यामः ।

18B. इति रुद्रसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ।

अथ पराशरबौधायनादिप्रोक्तरुद्रहोमविधिं व्याख्यास्यामः ।

25B. अथातो मन्त्रसिद्धिविधिं वक्ष्यामः ।

26B. अथ पराशरानुक्तमविरोधिनं रुद्राभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः

24A. इति रुद्रसूत्रे द्वितीयोऽध्यायः ।

अथातो भस्मत्रिपुण्ड्रधारणविधिं व्याख्यास्यामः ।

37B. अथातो रुद्राक्षधारणविधिं व्याख्यास्यामः ।

It ends :—

इति रुद्रसूत्रे तृतीयोऽध्यायः ।

श्रीमतानन्तदेवेन श्रीमदुद्धवसूनुना ।
त्रैविद्यमोढसंज्ञेन काशीपुरनिवासिना ॥
मया विरचितं चैतत् श्रुतिस्मृतिपुराणतः ।

स्वकल्पितस्त्वयाऽत्र न कार्य्या विबुधैरतः ॥
परोपकृतये कृत्वा रुद्रसूत्रं समर्पितम् ।
मदीयनाथयोर्विश्वावन्द्ययोः शिवपादयोः ॥
न मदीया कृतिर्यस्मात् कृतिरेषा शिवस्य च ।
यथा प्रेरितवान् रुद्रस्तथा लिखितवानहम् ॥
अध्येतव्यमिदं सूत्रं विप्रैः वाजसनेयिभिः ।
रुद्रस्य त्रिविधस्यास्तु तत्त्वज्ञानाभि (?) ॥
मुहुर्मुहुः प्रार्थयेऽहं सज्जनान् शुद्धमानसान् ।
मयोक्तमिह संशोध्य विचार्य्य सदसच्च यत् ॥
ज्ञात्वानुदिष्टमर्थं यः करोति ग्रन्थगोपनम् ।
तस्य श्रेयोर्थिनस्तन्न भूयाच्चौरो यतो हि सः ॥
यश्च श्रमः समुत्पन्नो ग्रन्थस्यास्य विलेखने ।
सर्वात्मा तेन विश्वेशः प्रीयतां परमः शिवः ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदि-उद्धवात्मजानन्तदेवविरचितं रुद्रेतिकर्त्तव्यता-बोधकं रुद्रसूत्रं समाप्तम् ।

Post Colophon : —

ग्रन्थसंख्या ३०० । लिखितं कृष्णदेवात् प्रमादतः । संवत् १९२८ चैत्रशुक्ले १ प्रतिपदा शनौ ।

1097

1691 **भर्तृयज्ञश्राद्धकल्प ।** *Bhartṛyajña Śrāddhakalpa.*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 19 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 386 Character, Nāgarī Date, Sam 1769 Appearance, old and worm-eaten Complete

Colophon :—

इति भर्तृयज्ञश्राद्धकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon —

नन्दर्त्तस्वमुखच्छपाकरमिते श्रीविक्रमेऽब्दे गते
ऊर्ज्जे चासितपक्षपक्षतितिथौ सौरेः शुभे वासरे ।
अश्विन्या गुरुवैजनाथतनयः श्रीरामदेवाभिधः
श्राद्धज्ञानकृतेऽलिखन् मत्वचन सच्छ्राद्धकल्पं शुभम् ॥

संवत् १७६५ कार्त्तिके मासि कृष्णे पक्षे प्रतिपद्यश्विन्यां राम
देवेन लिखितमिदं पुस्तकम् ।

The date does not agree with the Chronogram.

Written in different hands, the first leaf is in a larger hand, the second, third and fourth in a smaller one, the rest, again, in a larger hand

It begins: —

स्कन्दपुराणे भर्त्तृयज्ञश्राद्धकल्पे ।
अमावास्यादिनं + + + श्राद्धं दत्त्वा स्ववंशजैः ।
भुक्त्वा मासमात्रं ते तस्थुः संहृष्टमानसाः ॥
आषाढ्याः पञ्चमे पक्षे कन्यासंस्थे दिवाकरे ।
मृताहनि पितुर्यो वै श्राद्धं दास्यति मानवः ॥
तस्य संवत्सरं यावत् तृप्ताः स्युः पितरो ध्रुवम् ।
एवं ज्ञात्वा करिष्यन्ति प्रेतपक्षे नरा भुवि ॥
आषाढ्याः पञ्चमे पक्षे यान्यहानि तु षोड़श ।
क्रतुभिस्तानि तुल्यानि तत्र दत्तमथाक्षयम् ॥

A treatise on srādh, based mainly on Bhatr Yajña's commentary on Kātyāyana's Srauta Sūttra.

Authorities quoted are :—

स्कन्दपुराण, सम्राट्समुच्चय, भर्त्तृयज्ञ, वशिष्ठ, बृहस्पति, पुलस्त्य, श्रीधरसमुच्चय, पराशर, कात्यायन, शातातप, भास्कर, नारायण स्मृतिमञ्जरी, मनु, व्यास, मारीच, यम, पराशर, षट्त्रिंशन्मत, याज्ञवल्क्य, वायुपुराण, सुमन्तु, आदिपुराण, शङ्ख, वृद्धशातातप,

असित, देवल, हारीत, लौगाक्षि, तार्क्ष्य, विष्णुपुराण, शौनक, ब्रह्माण्डपुराण, बृहन्नारद, मत्स्यपुराण, व्याघ्रपाद, पञ्चार्षेय, आपस्तम्ब चतुर्विंशतिमत, शम्भु, निगम मार्कण्डेय, आचारसार, बौधायन ।

1098

5758 **कुण्डरहस्यं (वसिष्ठोक्तम्) ।** *Kunda Rahasya.*

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 5 Lines 11 on a page Extent in Ślokas, 150 Character Nāgara in a modern hand. Appearance fresh Complete

Beginning

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कुण्डस्थण्डिलयोर्विशेषलक्षणमुच्यते ।

श्रवणस्योदये प्राची प्राची स्यात् कृत्तिकोदये ।

चित्रास्वात्यन्तरे प्राची न प्राची चन्द्रसूर्ययोः ॥

छायादिकं बलं प्राप्तो ध्रुवस्तु सततं ध्रुवः ।

तस्मादुदीची संसाध्या ध्रुवात् सर्वा दिशस्ततः ॥

कुण्डस्य निर्णयः प्रोक्तः पुरा ग्रन्थसमुच्चयात् ।

स्पष्टीकृत्य स एवार्थनिर्णयः समुदीर्यते ॥

तिर्यग्यवोदरा यस्य इष्वा वा त्रीण्यशस्त्रय ।

प्रमाणमङ्गुलस्योक्तं दिग्भिस्तद्वादशाङ्गुला ॥

Colophon .—

इति वसिष्ठोक्तं कुण्डरहस्यं सम्पूर्णम् ।

श्रीत यज्ञेश्वरशिवलिङ्करस्येदं पुस्तकम् ॥

1099.

8658 **कुण्डनिर्माणश्लोक ।** *Kundanirmāna Śloka with Vivriti*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia 38 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 750 Character Nāgara Fresh. Complete

The verses commented upon are 72 in number. Composed in 1450 A.D

It begins -

सूनोः श्रीधरमालवस्य शिवदासाख्यादुरख्य[ा]नित ।
सम्मार्डम्मिचिदालयस्य जनकः श्रीसूर्य्यदासोऽजनि ॥
यस्मातुर्यसुता दिसो दश विशालाद्या वलद्दा सुज-
त्यय स्वाहितकुण्डलक्ष्मविहतिं रामो वसन् नैमिषे ॥ (?)
शिष्येषु बुद्ध्यनुकूलनाय प्रयोजनं वर्णयन् चिकीर्षितं प्रति-
जानीते ।

इष्टापूर्त्तेष्वङ्गमाद्यं यदाङ्ग-
वेश्योनत्वाधिक्यतो भूरिदोषाः ।
कुण्डं स्वाङ्गं भूरिभेदं तदत्र
ब्रूते रामो नैमिषस्थो विचार्य्य ॥

It ends :—

श्रीमद्रत्नपुराधिपेन महितः श्रीरामचन्द्रेण यो
भारद्वाजकुलाम्बुधे विधुरिव श्रीमज्जटाभट्टद्विजः ।
बन्धुना परिणीतयेऽभ्युपगतोऽसौ मालवो नैमिषं
तेनर्ग्वेदविदो हितेन रचिता रामेण कुण्डाहृतिः ॥ १२ ॥

षोड़शदानादिदाता रत्नपुराधीश्वरेण श्रीरामचन्द्रभूभुजा पूजितचरणो भारद्वाजमुनिकुलसमुद्रचन्द्रमाः । ऋग्वेदपारदृश्वा मालवीयद्विजकुलकमलबन्धुः रघुदेवचतुर्वेदिपुत्रः श्रीमज्जटामदास चतुर्वेदी रत्नपुरात् । नैमिषारण्यं निजबान्धवानामुद्वाहनेन सहा-यासीत् । तेन प्रेरितो रामचन्द्रो नैमिषस्थः कुण्डानां आहृतिं निर्म्माणं व्यरचयत् ।

रसगगनतिथिप्रमाणवर्षे Sam. १५०६ ।
गतवति विक्रमभूमिपस्य कालात् ।
क्रतुविधिफलदायकेऽमरेड्ये
कृतिरियमस्तु समार्पिता सुरेशे ॥

विक्रमादित्यकालात् पञ्चदशशतेषु षोडशवर्षाधिकेषु गतेषु अयं ग्रन्थोऽभूत् । This date does not agree with the Chronogram स चाय यज्ञफलदे यज्ञभोक्तरि परमपुरुष मुरारौ नारायणेऽर्पितमस्तु ।

प्राक्कृतमर्पणं पुनः क्रियते आदरातिशयात् । इति नैमिषस्थरामवाजपेयिकृता स्वकृतकुण्डनिर्माणश्लोकविवृतिः सम्पूर्णा ।

1100.

3240 *The Same.*

Substance country-made paper 8¼×3½ inches Folia, 14 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance discoloured Incomplete at the end

See L. 2258. Often noticed

1101.

1767. **कुण्डाकृतिः** *or* **कुण्डश्लोकप्रकाशिका ।**

Kuṇḍākṛti or Kuṇḍa śloka prakāśika

By Rāma.

Substance, country-made paper 10½×4½ inches Folia, 12 Lines, 13 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1679 Appearance, old Complete

Colophon.—

इति श्रीनैमिषनिवा[सि]रामरचितकुण्डश्लोकप्रकाशिका समूर्त्तिमगमत् ।

Post Colophon Statement:—

संवत् १६७९ वर्षे फाल्गुन सुदि १३ भौम लिखितम् ॥
श्रीकल्याणमस्तु ॥ लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

Printed in Kunda-Grantha-viṁśati, p 37A.

1102.

1918. *The Same.*

The Text Kuṇḍa śloka is by Rāma Vājapeyi and the commentary is anonymous, if not by the author himself

Substance, country-made paper 9¾ × 4 inches Folia, 28 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 400 Character Nāgara Date, Śaka 1681 Appearance, discoloured Complete

Colophon —

इति श्रीनैमिषवासिरामरचिता कुण्डश्लोकप्रकाशिका पूर्त्ति

मगमत ।

Post Col. —

क्षेत्रं षोड़शधा कृत्वा पुरोभागं तु वर्द्धयेत् ।

वृत्तानां मध्यतः कृत्वा वृत्तं कुण्डं तु अङ्कयेत् ॥ १ ॥

पञ्चमांशं पुरो न्यस्य तदर्द्धं कोणयोः क्षिपेत् ।

कोणयोरग्रपर्य्यन्तं न्यसेत् सूत्रद्वयं ततः ॥ २ ॥

मध्यकोणार्द्धमानेन भ्रामयेदर्द्धचन्द्रकम् ।

कुण्डदोषानाह विश्वकर्म्मा ॥

खाताधिक्ये भवेद्रोगी हीने धेनुधनक्षय ।

वक्रकुण्डे तु सन्तापो मरणं छिन्नमेखले ॥

मेखलारहिते शोकोऽप्यधिके वित्तसंक्षयः ।

भार्य्याविनाशनं प्रोक्तं कुण्डं योन्या विना कृतम् ॥

अपत्यध्वंसि तत् प्रोक्तं कुण्डं यत् कूटवर्ज्जितम् ।

अन्यत्र पञ्चग्रन्थे ।

मानाधिके भवेन्मृत्युर्मानहीने दरिद्रतेति ।

शके १६८१ प्रमाथिनामसंवत्सरे आषाढशुक्ल ६ तद्दिने रामवाजपेयि-पुस्तक समाप्तम् ।

यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितम् ।

स्वार्थं परोपकारार्थम् ।

The text is complete in 72 verses.

The commentary is anonymous.

1103

2030. **कुण्डमण्डपसिद्धिः ।** *Kundamandapasiddhi*

By Vittala Diksita, son of Vava Sarma of Krsnātrigottra professing Mādhyandiniya Sakhā.

For the MS. and the work see L. 4106

The chronogram giving the date of the work runs thus .—

अग्नि-युग-तिथिगण्ये याति शाके वरेण्ये १५२१
विभवशरदि रम्ये मासि शस्ये तपस्ये ।
शशधरभृति दक्षे पुष्यपक्षे वलक्षे
कमलनयनतिथ्या भानुमद्वारवत्याम् ॥

1104.

9639. *The Same*

With a comm. by the author himself.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 26 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 450 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

This gives rules for the formation of sacrificial altars and for the erection of sacrificial halls. For descriptions of the text and for the comm. see L. Vol. VII, No 2331 and 2332, respectively. The accompanying Tikā was composed in Saka 1541, as appears from the chronogram given in the MS. noticed by R. Mitra. The last verse, comprising the chronogram, which is the same as quoted in Catal No. 1103, is wanting in the MS. under notice.

1105.

10501. कुण्डशिरोमणि । *Kunda Siromani*

By Viśrāma, son of Puruṣottama.

Substance country made paper 6 3 inches Folia, 9 Lines 13 14 on a page Extent in Ślokas, 150 Character Nagari Date Samvat 1706 Appearance fresh Complete

Colophon :—

इति श्रीविश्रामविरचितः कुण्डशिरोमणिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु । संवत् १ ६ वर्षे ज्येष्ठ सुदि ७ भृगुवासरे लिखितं भट्टशिवदेवेन स्वार्थं परार्थंच ॥

There are altogether 82 kārikās, composed in Śaka 1521 at Śrīnagara in the kingdom of Jambūsara

Beg :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा श्रीगणनाथपादयुगलं विघ्नौघविध्वंसकं
नित्यं चामरवृन्द + + मुकुटैर्दृष्टं परं दैवतम् ।
कुण्डं रत्नमयैः क्रमेण खचितं चालोक्य कुण्डागमान्
ब्रूते कुण्डशिरोमणिं सुविशदं विश्रामसंज्ञो द्विजः ॥ १ ॥
हस्ताग्रपादाग्रगसूचकस्य नरस्य यः पञ्चलवः स हस्तः ।
हस्तस्य भिद्दाग्रकमंगुलं स्यात्तदष्टमाणो यवसंज्ञितश्च ॥ २ ॥

End :—

वृद्धा ये लघवोऽपि येऽत्र निपुणास्तान् वच्मि नत्वादरात्
सद्युक्त्या रचितं मया सुनिमतैर्बालानबोधं स्फुटम् ।
कुण्डं वामनया विचार्य निखिलं धार्यं चमत्कारकम्
यत्किञ्चिद् भ्रमतस्त्वथात्र पतितं शोध्यं सद्भिश्च तत् ॥ ८० ॥
स्वस्ति श्रीसहिते पुरे सकलविद्वज्जनैर्भूषिते
श्रीजम्बूसरके महागुणनिधिः श्रीयाज्ञवल्क्यो द्विजः ।

श्रीमच्छ्रीपुरुषोत्तमः प्रवरधीस्तज्जस्तु विश्रामकः
चक्रे कुण्डशिरोमणिं सुविशद दैवज्ञचूडामणिः ॥ ८१ ॥
शाके चन्द्रद्विपश्वेन्दु १५२१ प्रमिते रचितो मया ।
ग्रन्थं कुण्डागमानां हि वृत्तैश्चन्द्राष्टसम्मितैः ॥ ८२ ॥

1106.

5818 **कुण्डकल्पद्रुमः ।** *Kunda kalpadruma*

By Mādhava Śukla.

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 44 In Tripātha form Character, Nāgara in a modern hand Appearance, fresh Complete

For the work see H P.R. Vol III, No 60

This was composed in 1712 Vikrama-Samvat and 1548 Śaka, i e in 1656 A D It is noted for its accuracy of mathematical calculations It has been printed in the Kundagranthavimśati.

It is accompanied by an anonymous running commentary which begins

श्रीगणेशाय नमः । विश्वकोषे ।
ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा ।
कण्ठं भित्वा विनिर्यातौ तेन माङ्गलिका वुभौ ॥, etc.

1107.

6494 **कुण्डक्षेत्रफलोदय ।** *Kunda ksettra phalodaya*

By Vedāṅga Rāya, son of Tyagalā.

Substance, country-made paper 12½ × 5½ inches. Folia, 34. Lines, 9 on a page Extent in Ślokas, 1400 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete Date, Samvat 1961

Colophons :—

इति श्रीवेदाङ्गरायविरचितः कुण्डफलोदयग्रन्थः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९६१ । मीः आषाढ़ वदी ८ वार मङ्गल । श्रीः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा श्रीवासुदेवेन्द्रसरस्वत्यभिधं यतिम् ।

गणेशादिसुरांश्चात्र भट्टश्रीत्यगला(?)त्मजः ॥

The object of the work .—

ब्रूते वेदाङ्करायाख्यः कुण्डच्छेचफलोदयम् ।

गणितागतरीत्या च दृष्ट्वा मुनिमतानि च ॥

Then it goes on :—

अथ रत्न्यरत्न्योर्मानम् ।

त्रिभिश्चैवाङ्गुलैर्हीनः करो रत्निः प्रकीर्त्तितः ।

अरत्निः सार्द्धचन्द्रेण चाङ्गुलेन विवर्ज्जितः ॥

An account of the author's family, given at the end of the work :—

आसीद् गुर्ज्जरदेशमण्डनमणिः श्रीवत्सगोत्रोद्भवो

र[ा]लाभट्ट इति प्रसिद्धमहिमा वेदान्तशास्त्राम्बुधिः ।

तज्जः श्रीतिगलाभिधो द्विजवरैः सम्पूजितः सज्जनैः

श्रौतस्मार्त्तविचारसारचतुरो वेदार्थवारांनिधिः ॥

तत् सूनुर्द्विजदेवभक्तिनिरतः श्रीमल्ल(ल)जिद्राजते

यं ठिल्लीन्द्रमणिः सुनामकृपया वेदाङ्करायं व्यधात् ।

सोऽयं सज्जनरञ्जनाय विविधानालोक्य युक्त्यागमान

चक्रे पुण्यफलोदयं सुविशदं सद्युक्तियुक्तं सुधीः ॥

शुल्वज्ञा (ज्ञाति) विविधागमार्थनिपुणा याद्या वौजे चरताः (?)

वेदे वेदमुखे सुपर्णचितिके ये मेति (?) निःसंशयाः ।

येवाप्यत्र च मतकृतौ सुपटवस्तान् वच्मि नत्वादरात्

ङ्कर्यत्किञ्चिमतो मयात्र कथितं शोध्यं बुधैस्तैश्च तत् ॥

1108.

5766 कुण्डरत्नाकरटीका. *Kunda Ratnākaratīkā.*

By Viśvanātha Dvivedī, son of Śrīpati Dvivedī.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1890 and Śaka 1754. Appearance, fresh. Complete.

The author is his own commentator. The text has been printed in Kundagrantha-vinśati.

The commentary begins:—

श्रीगणेशाय नमः । विश्वकोश ।
ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा ।
कण्ठं भित्वा विनिर्यातौ तेन माङ्गलिकावुभौ ॥

The end of the commentary:—

नानाशास्त्रौघसुन्वागमनिपुणमतिर्वेदवेदार्थवेत्ता
ज्योतिःसिद्धान्तपाटीगणितसुगणकः कश्चिदेव श्रमं मे ।
विज्ञायाङ्गीकरोतु त्यजतु कृतिमिमां वाऽञ्जलिर्बद्ध एषो-
ऽन्येषां नाचाधिकारः पिकखरविरुतं बद्धकर्णस्य तुल्यम् ॥
ज्योतिःसिद्धान्तवेत्ता यदपि निजमनस्तुष्टिपुष्टिं निधत्ते
नो धत्ते वागमज्ञः क्रतुरसनिचयक्लिन्नसर्वाङ्गयष्टिः ।
नो धत्तेऽस्मत्कृमे चेत् सुकृतचयवशात् सर्वविद्याविनोदी
धत्ता धत्ते च नेर्ष्या(व)र्यनिचितमनाश्चन्द्रचूडो दधातु ॥ (?)
वेदत्रय्यामधीती गुणिगणगणनारम्भगण्याग्रगण्यो
वेदव्याख्यानविख्यापितचतुरचमत्कारकारिस्वकीर्त्तिः ।
मीमांसान्यायवैशेषिकफणिगणितामोधिसन्तारपोतो
जीयात् श्रीश्रीपतिर्यो जगति गुरुगुरुः श्रीजगन्नाथसूनुः ॥
तत् सूनुर्विश्वजीयः श्रुतिनिकरशिरःसिद्धसिद्धान्तवेत्ता
मीमांसान्यायदीक्षागुरुरखिलफलाधारभूतः कवीन्द्रः ।
तस्याज्ञापालको योऽनुज इह कथितो विश्वनाथः कवीन्द्रः
तेनेयं कुण्डरत्नाकरवरविवृतिः संव्यधायि स्वबुद्ध्या ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलविद्याविशारदश्रीश्रीपतिद्विवेदिसूनुविश्वनाथ-
द्विवेदिकृता स्वकृतकुण्डरत्नाकरटीका समाप्ता ।

Post Colophon Statement : —

श्रीसंवत् १८९० शाके १७५४ वैशाखस्यासिते पक्षे त्रयोदश्यां
बुधवासरे ।

1109.

5773 **कुण्डोद्योत** । *Kundoddyota*

By Nīla Kantha Bhatta with the Vivrti commentary by his son, Sañkara Bhaṭṭa entitled Kunda bhāskara

Substance, country-made paper 10 × 5 inches Folia, 65 In Tripāṭha form Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured. Complete

The text begins :—

देवर्षिरक्षःसङ्घानामवाङ्मनसगोचरम् ।
प्रत्यक्षमपि तद्धाम सर्व्वदा समुपास्महे ॥
द्विजराजैकमूर्द्धन्यं रुषाध्यक्षं शिवान्वितम ।
काश्या सर्व्वोपदेष्टारं भावये शङ्करं गुरुम् ॥

विरोधिमार्गद्वयदर्शनाय
द्वेधा बभूवाच परः पुमान् यः ।
श्रीशङ्करो भट्ट इहैकरूपो
मीमांसकाद्वैतमुरीचकार ॥

कुण्डमण्डपनिर्म्माणकारिका उपकारिकाः ।
नीलकण्ठकृताः सन्तु कण्ठे ताः कर्म्मठैः कृताः ॥

रविरश्मिगतो गवाक्षगो
वसुभिर्यः परमाणुभिर्मितः ।
त्रसरेणुरयं तदष्टभी-
रथरेणुर्विबुधास्तथावदन् ॥

The commentary begins :—

श्रीगणेशाय नमः । साम्बादित्याय नमः ।
यतः सर्व्वं विश्वं भजति जनिसत्त्वालयमिदं
यः आत्मा सर्व्वेषां स्थिरचरजडाना अपि विभुः ।
तमेतं भास्वन्तं विधिहरिमहेशानवपुषं
नमस्यामः कामं परमकमनीय सुकृतिनम् ॥
तमोज्ञानप्रहर्त्तारं कर्त्तारं द्युतिसंविदः ।
आनन्दामृतदातारं सवितारं भजामहे ॥
श्रीभट्टनीलकण्ठं पितरं परिचिन्त्य शङ्करः कामं ।
पितृकृतं कुण्डोद्योतं व्याचष्टे मूलमालोच्य ॥

End of the commentary :—

इह पण्डितदुर्विगाहशास्त्रे
यदलेखि स्वधिया मया तु किञ्चित् ।
अवलम्बनमेकमेव तस्मिन्
मम गङ्गायुतनीलकण्ठपादौ ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्मीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ पितृकृतकुण्डोद्द्योतविवृतिः कुण्डभास्कराख्या समाप्तिमगमत् ।

After which there are seven lines more on the subject

1110.

80. कुण्डार्क । *Kundārka*

By Śaṅkara, son of Nila Kantha, with the commentary entitled Kundārka marīcimālā by Raghuvīra, son of Viṭhala.

Kuṇdārka, a metrical treatise on the construction of ten kinds of fire-altars.

The MS is noticed in L 708 in which the text is not fully described

It begins thus :—

भास्वन्त नीलकण्ठं पितरमनुसरन् शङ्करो वक्ति कुण्डं
भूद्व्याङ्कास्त्वङ्क्तं दशघ्नतत्त्वनाप्तदग्नोत्तरे स्यात् ।
इत्तः स्यादुर्द्धबाहोः प्रपदगमखिनः पञ्चमोऽंशोऽङ्कलं तत्
सिद्धांशस्तद्भजांशो यव उदगलवस्तस्य यकाष्टलीत्वा ॥ १ ॥
छायान्तो मध्यशङ्कोः समभुवि विहितं मण्डलं येन गच्छेत्
उच्छ्रे च स्थानयुग्म तदनुगतगुणः प्रागगुणोऽथोदगंशुः ।
तस्यां ताभ्यां तदर्द्धाधिकगुणाङ्कतयोर्मत्स्ययोर्मध्यतः स्यात्
तत् सन्धेर्भ्रामयांशुं कृतवलयमितः सर्व्वकुण्डप्रसिद्धिः ॥ २ ॥

It ends thus ·—

स्वर्दृत्तव्यासवर्गा त्रियमकुचरणाभांशखाब्धांशयुक्तौ
रामाश्वांशौ शरांशो नगकुल[व]वियुक्त्यवतो बाहुवर्गः ।
दोर्न्न दोर्व्यासङ्गयोः खपदमितिफल स्याच्चतुर्णा त्रिदोष्ण
पादार्द्धावृत्तदोष्णामितिभुजमवदच्छङ्करो नैलकण्ठिः ॥ १५ ॥

The authorities quoted in the commentary are :—(1) Kātyāyana, (2) Rāma Vājapeyī

Post Colophon Statement —

अस्य त्र्यस्त्ररणाः ७५२० अयं अस्तो दोर्व्यासवर्गः ३५२० । अस्य मूलम् । ८६४८६ । ४ । ७ । पादोनस्य दोर्वर्गः ।

The MS. breaks off here.

1111.

45 *The same (text and comm)*

Substance, country-made paper 8 × 4 inches. Folia, 23 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 290 Character, Nāgara. Date, Samvat 1885 Appearance, fresh Prose and verse Generally correct Incomplete.

संवत् १८८५ वषत रामात्मजकालुरामशर्म्मस्तुलिखितं स्वार्थ परार्थ श्रीशुभम् ।

1112.

1010. *The Same Text*

With a commentary by Sītāpati, son of Govinda

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 18 Lines, 15 to 17 on a page. Extent in ślokas, 725 Character, Nāgara Date, Sam 1812 (?) Appearance, new Complete

The text is by Śaṅkara, son of Nīlakantha.

The text is in the middle of the MS and the comm. above and beneath it.

The commentary begins thus :—

नत्वा साम्बसदाशिवं निजगुरु कुण्डार्कमद्रासनं
श्रीमत्कृष्णपदारविन्दममलं स्मृत्वा गणेशस्य च ।
प्रौढी प्रौढ़सभासु नैति गणको ह्यास्योपपत्तिं विना-
ऽतः सीतापतिनामको वदति तां गोविन्दपुत्रोऽल्पधीः ॥

अत्र श्रीमन्महाविद्वन्मुकुटमणिभट्टनीलकण्ठतनयशङ्करनामा विद्वान उपपत्तिप्रधानमल्पक्रियं सगमोपायं कुण्डप्रकाशकं ग्रन्थं कुण्डार्कसंज्ञं आविष्कर्त्तु प्रतिजानीते ॥ अस्मिन् ग्रन्थे तृतीयचतुर्दशश्लोकवर्ज्जितेषु सर्व्ववृत्तेषु स्रग्धरावृत्तं । तयोस्तु शार्दूलविक्रीडितम् ॥ तत्र प्रथमं भास्वन्तमिति ॥

It ends thus :—

दशविधकुण्डप्रभृतिवृत्तव्यासानामेकद्विहस्तादिमानभेदेन प्रत्येकं दशविधानां तथा दोष्णां बाहूनां अनेन प्रकारेण मितिं प्रमाणं श्रीभट्टनीलकण्ठसूनुः शङ्करनामाचार्य्यः अवदत् उक्तवान् । विस्तरस्तु ग्रन्थान्तरादवगन्तव्यः । द्वादशेन युक्तः ११८ । ७ । ४ । अयं भुजवर्गः । अस्य मूल भुजः १० । ७ । २ । वृत्तव्यासार्द्धवर्गः २ ३ । ० । ४ । अस्य मूल ४ । ... ... १३ । १ । २ । ४ । लम्बगुणितभुजार्द्ध ७१ । ६ । २ । इदं अस्मिन वृत्तेऽष्टास्त्रक्षेत्रफलम् ।

Colophon :—

इति समाप्तोऽयं कुण्डार्कः सटीकः आवं वं १३ सं १८१२ ।

1113.

1768 *The Same.*

With an anonymous commentary.

Substance, country-made paper 10½×4⅓ inches Folia, 22 In the Tripātha form Character, Nāgara Appearance tolerable Incomplete at the end

The comm. begins thus —

आद्यां श्रियं स्वकुलजाम्बू मदीश्वरी तां (?)

सांवं शिवं सततयं च चिरं विचिन्त्य ।

कुण्डार्कजार्थकराह्वां ॥ ध्यनाभिलालिं (?)

टीकां करोमि तुर (?) भोगदकर्म्मसिद्धै ॥

1114.

7898.

Substance, country-made paper. 6×3⅘ inches Folia, 33 of which foll 2—13 are missing. Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured.

I.

21A—

इति श्रीपरशुरामविरचितायां रुद्रपद्धतौ मण्डपकुण्डलक्षणं समाप्तम् ।

Beginning :—

ॐ अथ मण्डपकुण्डादिसाधनं यज्ञसिद्धये ।

साधयेत् प्रथमं प्राचीं शंकुना चोडुनाथवा ॥, et. etc.

There are only three kārikās in the first leaf. Then follows a long gap. The next leaf, marked 14 begins with kārikā No. 93. The last kārikā is marked 145 (with hundred omitted).

II

Beg. :— अथ नवकुण्डविधानम् ।

मण्डपमध्यस्थितचतुःस्तम्भेषु मध्ये या वेदिस्तस्याः पूर्व्वभागे चतुरस्रकुण्डं उदङ्मुखयोनिकं कृत्वा आग्नेय्यां योनिकुण्डं कुर्य्यात् । तस्य निर्म्माणमेवं ।

कृत्वा द्वौ चतुरस्रमध्यरशनाभागान्नवत्या शत-
मष्टत्रिंशदिमान् विधाय च ततः संवर्द्धितान् पूर्व्वतः ।
पश्चात् कोणयुगे तदर्द्धयुगले संवर्द्ध्य योन्योत्तरं
तन्मध्यस्य च मध्ययोः प्रमितया कुर्य्याद्द्विवर्त्तुले ॥ १ ॥

अस्यार्थः ।

This portion contains stanzas in the Śārdūlavikrīdita metre, relating to the construction of nine different kinds of Kunda, with their explanations. It speaks also of a 10th Kunda.

प्रसङ्गात् सप्तास्रकुण्डं कथ्यते ।

तदित्थं । कृत्वादौ चतुरस्रमध्यरशनां द्वेधा तदेकं पुनः
षट्त्रिंशद्विधमारचय्य च ततः सप्तांशकान् वर्द्धयेत् ।
तावन्मानगु + + वर्त्तुलमथो सम्पाद्य तद्विस्तृतिं
कृत्वा विंशतिधा नवांशमितया ज्याः सप्तरज्वा लिखेत् ॥

अस्यार्थः, etc , etc

1115.

6469. **कुण्डमण्डपकौमुदी ।** *Kunda-mandapa-kaumudi*

By Viśvanātha Deva, with Vivarana.

Substance, country-made paper $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 51 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1122 Character, Nāgara Date, Samvat 1961 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथदेवविरचिता कुण्डमण्डपकौमुदीविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon:—

शुभं। श्रीसमयनाम समत १६६१ मीः जेठसुदी १३
वार रविः।

The text by Viśvanātha Deva is well-known, being printed in Kundagranthaviṁśati

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः।

T. जयति जगति रामो जानकीजानिरेको
दशरथकुलदीपः सच्चिदानन्दरूपः।
दशमुखमुखशत्रुच्छेदविच्छेददक्षो
भृगुकुलतिलकोधन्मानहानिप्रवीणः॥ (?)

सूनोः श्रीपुरुषोत्तमस्य तनयः श्रीमन्मुकुन्दस्य यः (या)
शम्भुः शम्भुरिवापरो दृढमतिः श्रीरामसंचिन्तने।
तत्सूनुर्विबुधागमेषु निपुणः श्रीरामदेवानुजो
ब्रूते कुण्डमिहाङ्गभेदसहितं श्रीविश्वनाथः सुधीः॥ २॥

Vivarana:—

श्रीपुरुषोत्तमस्य सूनोर्मुकुन्दस्य यस्तनय इत्यन्वयः ... ..., etc., etc.

1116.

10246. **कुण्डमण्डपदर्पण।** *Kuṇḍa-maṇḍapa darpaṇa.*

By Nārāyaṇa

Substance, country made paper 9×4 inches Folia, 3 of which the second is missing Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

Colophon:—

कुण्डमण्डपदर्पणः समाप्तः।

Post Colophon.—

श्रीविश्वनाथार्पणमस्तु॥

Printed in Kundagranthaviṅśati.

1117.

6032. कुण्डशिक्षा । *Kundaśiksā*

By Keśava, son of Gopāla Dīksita

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia 7 Lines, 13, 14 on a page Extent in ślokas, 180 Character Nāgara Date, Samvat 1859 Appearance discoloured Complete

The maṅgalācarana and the object of the work

गणेशं गिरिजां तातं गुरून् भास्करपूर्व्वकान् ।

अ[ा]चिन्त्य मनसा भक्त्या युक्त्या कुण्डानि वच्म्यहम् ॥

मध्यमाङ्गुलककूर्परमध्यं

तत् करोन्मितमुदाहृतमवद्यैः ।

सार्द्धकेन रहितोयमरत्नि-

स्त्वङ्गुलित्रयवियुक् स च रत्निः ॥

The end :—

यत्किञ्चिदत्र गणिताब्धि-तितीर्षुणा चेद्

युक्तं तथान्यदपि वा लिखितं भ्रमेण ।

शोध्यं तदाशु सुधिया + + + विचिन्त्य

विज्ञापना नतिकृता क्रियते मयैषा ॥

श्रीयाज्ञवल्क्यमुनिवंशवतंसभूतो

गोपालदीक्षितविश्रुतितत्त्ववेत्ता ।

तस्यात्मजेन गणितार्णवपारगेण

श्रीकेशवेन रचिता किल कुण्डशिक्षा ।।

Colophon :—

इति कुण्डमण्डपविधिः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५९ आश्विनमासे कृष्णपक्षे २ द्वितीयायां चन्द्रवासरे ।

1118.

2994. कुण्डकारिका । *Kuṇḍakārikā*

By Lakṣmīdhara.

Substance, country-made paper 9½×4⅓ inches Folia, 3 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured and worn-out Complete Date, Saṃvat 1809

It contains 40 kārikās on Kunda

The first kārikā runs .—

एकहस्तादिके कुण्डे योन्यादिविविधाकृतौ ।
सुगमेन विधानेन कर्त्तव्यांशेन चोच्यते ॥ १ ॥

The last kārikā :—

तस्यैव कर्णसूत्रेण साधितं नवहस्तकम् ।
पञ्चहस्तस्य कर्णेन साधितं दशहस्तकमिति ॥ ४० ॥
एवमेवोत्तरा वृद्धिः कार्य्या कार्य्यविशेषतः ॥

Colophon :—

इति लक्ष्मीधरकृता कुण्डकारिका समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

संवदंकाभ्रनागेन्दुवर्षेत्याषाढ़मासके ।
विष्णुतिथ्यां सिते पक्षे वासरे मित्रसंज्ञके ॥
लिखिताः श्लोककाः सर्व्वे कुण्डानां शङ्करेण तु ॥
शुभं भवतु ।

1119.

2687.

Substance, country-made paper. 7×4 inches Folia, 14. Lines, 9 to 11 on a page Character, Nāgara Appearance, old and discoloured. Incomplete and corrupt

It begins —

अथ सर्व्वेषां कुण्डानां प्रकृतिभूतं
चतुरस्रतावच्छालिन्यान्याहे (?)

द्विघ्नव्यासे तूर्यचिह्नं सपाशं-
सूत्रं शङ्कौ पश्चिमे पूर्वकेऽपि ।
दत्त्वा कर्षेत् कोणयोः पाशतूर्ये
स्यादेवं वा वेदकोणं समानम् ॥

1120.

2269 **कुण्डमण्डपप्रकारः ।** *Kunda-mandapa-prakāra*

Substance, country-made paper 10½ × 4½ inches Folia, 5 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 115 Character Nāgara Fresh Incomplete

It begins .—

अथ कुण्डमण्डपः स्पष्टीक्रियते । ऊर्द्धबाहुप्रपद्यातिष्ठद्‌यजमानस्य पञ्चमांशो हस्तो हस्तस्य चतुर्विंशाङ्गुलं अङ्गुलस्याष्टमांशो यवे ।

1121.

7873.

Six strips of paper, containing figures of 11 different kundas, with directions for their drawing

1122.

2728

Substance, country-made paper 10 × 5 inches Folia, 8, without page marks Lines, 14, 16 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured

A fragment of some work on the construction of altars for sacrificial rites

Topics :—

अथ वृत्तकुण्डमाह, अथ समभुजषडस्रकुण्डमाह, अथार्द्धचन्द्र-कुण्डम्, अथ त्रिकोणकुण्डम्, अथ वृत्तकुण्डम्, अथोत्किलकमस्ना-स्थिकुण्डम् (?), अथ अर्द्धवृत्तकुण्डमाह, अथ त्रिकोणकुण्डमाह, अथ चतुरस्रकुण्डस्य क्षेत्रफलानयनप्रकारो लीलावत्याम् ।

The MS. contains also the figures of the *kundas*

1123.

5916 **कुण्डप्रदीपक ।** *Kunda-pradīpaka*

By Mahādeva, with a commentary

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia 8 Lines, 17 on a page Extent in ślokas, 350 Character, Nāgara Date, Samvat 1856 Appearance, old and discoloured Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्यैकरदं देवं शारदां गुरुमेव च ।

कुण्डप्रदीपकं कुर्व्वे बालाज्ञानतमोऽपहम् ॥

Comm :—

अहं कुण्डप्रदीपकं कुर्व्वे इत्यन्वयः ।

Colophon. —

इति श्रीराजगुरुमहादेवविरचितः कुण्डप्रदीपक[ः] सटीक[ः] समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८५६ वैशा.

Printed in Kundagranthavinśati, p. 11B

1124.

5814. **मण्डपकरणविधिः ।** *Maṇḍapa-karaṇa-vidhi*

By Śivarām Śukla, the son of Viśrāma

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 38 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 532 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete

On the construction of a maṇḍapa or hall for sacrifices and for other purposes

Beginning :—

प्रणम्य तातं विश्रामं विघ्नेशं जगदम्बिकाम् ।

शिष्याणामुपकाराय मण्डपस्य विधिं ब्रुवे ॥

मण्डपकरणे पूर्व्वं यथाशास्त्रं प्राचीं साधयेत् । यथा । तत्र पूर्व्वं समां भूमिं कृत्वा शङ्कुद्वादशाङ्गुलोच्छ्रितषडङ्गुलविस्तारम्टजुं सूच्यग्रं तथा पृथुमूलं यथा भुवि धृते स्थिरो भवति तथा कुर्व्वीत ॥

Colophon :—

इति मण्डपपूजाविधिः ।

इति श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्यविराजितचरणकमल-शुक्लश्रीविश्रामात्मजशिवरामेण विरचिता मण्डपकरणादिपूजनान्तं समाप्तम् ।

1125.

1100 **मण्डपद्रुमः ।** *Mandapa-druma*

By Mahādeva.

Substance country-made paper 8×3½ inches Folia, 26 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara Date, Samvat 1719. Prose with drawings Complete

A manual for the construction of sacrificial pandals, by Mahādeva, son of Lavācārya, an inhabitant of Mundhāpur in Guzerat Date of composition, Saṃ. 1711

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः ।

ब्रह्मस्वयम्भुवं नत्वा समूलमण्डपद्रुमः ।

वास्तुशास्त्रवनाद्रम्यात् महादेवेन रच्यते ॥ १ ॥

अथादौ सूक्ष्मगणना दूषयति ।

इयं हस्तक्रिया मौली न च वादक्रिया खलु ।

तस्मादेवातिसूक्ष्मोक्तिर्गिरां नात्र प्रयोजनम् ॥ २ ॥

It ends —

चितिशिक्षार्थसूत्रोक्तपद्यकुण्डस्य शिक्षया । (?) ।

आमकत्यजनात् सन्तस्तुष्यन्तु विरमन्तु च ॥

विरमन्तु एतस्मादधिकं वर्ज्जयन्त्वित्यर्थः ।

ससूत्रद्विशतश्लोकैरियमुक्तिश्चिदात्मनि ।

समर्पितेशसप्तैकवर्षे विक्रमतो मया ॥

इत्येवं खलु मण्डपद्रुममहो मुन्धापुरे गुर्ज्जरे
विख्याते भुवि मण्डपौघजननं संवर्धमानं धिया ।
शालाशास्त्रवनात् प्रगृह्य+ महादेवार्थं आनीतवान्
कृष्णो देवतरुं यथामरवनात् शार्दूलविक्रीडितात् ॥

Col :—

इति श्रीमत्सकलशास्त्रपारीणरमम(?)पण्डितमुकुटपद्मराग-
मणिलवाचार्यसूनुमहादेवसूरिविरचिते मण्डपद्रुमे नवकुण्डिकाफल-
प्रकरणस्तृतीयः ॥ ३ ॥

Post Col. :—

विक्रमार्कात् सप्तदशशतोत्तरैकोनविंशतितमे वर्षे ९ कृष्णभट्ट-
सूनुना हरिभट्टेन लिखितस्वोपकाराय । संवत्. १७१९.

In a different hand .—

श्रीजीवादिवेदीपुत्रेण वाराणस्याभिधेन मण्डपद्रुमपुस्तकं
श्रीदिवाकरभट्टेभ्यो दत्तम् खेटकज्ञातिना दियादग्रामस्थेन ।

1126.

5815

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 5 Lines, 10 to 12 on a page Character, Nāgara Date, Saṃvat 1631 Appearance, old and discoloured.

This relates to the consecration of a *maṇḍapa.*

Beginning :—

ॐ नमः श्रीरामाय ।

अथ मण्डपस्य स्तम्भद्वारतोरणध्वजानां स्थापनम् ।

आवाहयामि देवेशं ब्रह्ममूर्त्तिपितामहम् ।

पुस्तकं चाक्षसूत्रञ्च स्रुवहस्तं कमण्डलुम् ॥, etc.

3B, अथ तोरणप्रतिष्ठा ; 4B, इति तोरणपूजा—सकलीकरणम्, 5B, इति ध्वजापूजा समाप्ता ।

The date and the original owner of the manuscript

स्वस्ति श्रीसंवत्षोड़श एकत्रिंशदाख्येऽब्दे सं १६३१ श्रावणे मासि शुक्लपक्षे

चतुर्थ्यां तिथौ बुधवासरेऽद्येह श्रीवीसलनगरवास्तव्यं नागरज्ञातीयमहं योषासूनुना-ष्ठाङ्केनावलोकनाय विभागानन्तरं लिखितम् ॥

शिवमस्तु सर्व्वजगतः ॥ शुभं भवतु ॥

1127.

2062. षोडशहस्तात्मकमण्डपस्तम्भादिविचारः ।

Soḍaśa-hastātmaka-maṇḍapa-stambhādi-vicāra.

Substance, country-made paper 12×4½ inches Folia, 2 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 56 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh

It begins:—

षोडशहस्तात्मकमण्डपस्तम्भादिविचारः । तत्र द्वात्रिंशत् स्तम्भाः । तद्व्यवस्था । पूर्व्वादिचतुर्दिक्षु सूत्रप्रान्ते द्वादशस्तम्भाः १२ । पूर्व्वादिचतुर्दिक्षु द्वारशाखाख्यं स्तम्भयोर्द्वयं द्वयं निखेयं । एवं च अष्टौ द्वारस्तम्भाः द्वारविस्तृतिश्च अष्टाङ्गुलाधिकद्विहस्तमात्रा ।

एते विंशति (२०) स्तम्भाः पञ्चहस्ताः कार्य्याः ।

1B, इति मण्डपविचारः । 2A, इति कुण्डविचारः । 2B, इति स्थपा-दिसंख्या, इति भूमिपूजनम् ।

End:— इति स्तम्भ[लक्ष्णं]

Rules for construction of sacrificial pandals, firepits, and images of deities

1128.

6275. आधानविहारकारिका । *Ādhāna-vihāra-kārikā.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 27 Character. modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon:—

ॐ आधानविहारकारिका ।

Twenty-two kārikās concerning the construction of the fire-altar.

Beginning :—

आधानविहारश्लोकः ।

समरियते(?) वा प्रपदोंघ्रिते वा य ऊर्द्ध्वबाहौ नरपञ्चमोऽ'ग्रः ।
हस्तः सतस्तस्य जिनांशकोऽथांगुलं यवस्तस्य लवोऽष्टमोऽस्य ॥१॥
हृतमुष्टिकप्रकोष्ठो मुष्टिररत्निर्निरष्टमांशकरः ।
सोऽरत्निस्वकनिष्ठकरः एव कलांशरहितः स्यात् ॥

End :—

एवमुत्तरतः कुर्य्याद् द्वे रेखान्तं चयाङ्गुलम् ।
मूलं तमौषधीनां वा वेदिः स्यात् पौर्णमासिकी ॥

1129.

5070D. **यज्ञशाला ।** *Yajña-Śālā.*

By Haladhara.

Substance, palm-leaf $13\frac{1}{2} \times 1$ inches Folia, 8 Lines, 5 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Udiya of the eighteenth century. Appearance, old Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ॥

T. नत्वा नत्वा पादयोः पद्मनाभं
छित्वा छित्वा मन्दधीभिर्विवादम् ।
स्मृत्वा स्मृत्वा शुल्वसूत्रार्थमर्म्म
श्लोकैर्ब्रूमः केवलां यज्ञशालाम् ॥

Comm.—पद्मनाभो नाम ग्रन्थकर्त्तुः पिता स एव पद्मनाभः क्षीरार्णव-
जलशायी नमस्कारं कृत्वेति भावः ... ... ॥

T. अग्निष्टोमः सर्व्वयज्ञादिमो यत्
तस्मादग्निष्टोमशालां ब्रवीमि ।
तन्मार्गेण स्वल्पभिन्नां विधिज्ञाः
कुर्व्वन्तु प्राग् वाजपेयादिशालाम् ॥

End :—

क्रतुषु विहितदीक्षो रामचन्द्रो रथो यः
समजनि खलु तस्माद्दीक्षितः पद्मनाभः ।
हलधररथधर्म्मा तत्सुतः पुण्यकर्म्मा
त्रिभुजनमनु पद्यैरब्रवीद्यज्ञशालाम् ॥

Colophon :—

इति श्रीअग्निष्टोमादिशाला समाप्ता ।

There are eight stray leaves after this.

1130.

2737.

One leaf only of some work on the measurement of sacrificial altar, without page marks.

Begins :—

उभयरूपतायां द्वारादिमानं मध्यममानेन कनिष्ठमानेन वा कर्त्तव्यमिति । इत्यादि ।

The authorities —तथाच बौधायनशुल्वे; चतुर्विंशतिहस्तपर्य्यन्तं मण्डपस्त्रिमन्त्रमुक्तावल्यादौ दृश्यते; भविष्योत्तरे । हर्षदीक्षितास्तु शारदाटीकायां ।

1131.

1012 **दर्शपौर्णमासचातुर्मास्यविहारकारिका विवरणसहिता ।**

Darśa-paurṇamāsa-cāturmāsya vihāra-kārikā with vivaraṇa

By Nīlakaṇṭha

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 5 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 110 Character, Nāgara Appearance, old Complete

Mnemonic verses on the measurement with mathematical accuracy and the method of construction of various

altars in accordance with the Sūlva Sūttras referring to the Haviryajña sacrifices, Darśapaurnamāsa and Cāturmāsya.

The kārikās are by Nīlakantha, the glosses are without the author's name.

Beginning :—

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

अथ दर्शपूर्णमासकारिकाविवरणम् ।

आयतनप्रमाणमाह ।

Text :— विंशत्यङ्गुलमात्रन्तु चतुर्विंशत्यथापि + ।

षट्त्रिंशदङ्गुलं वापि वाह्वोरन्तरमेव वा ॥ १ ॥

Gloss :— आयतनपरिमाणस्यैतावन्तो विकल्पाः चतुर्विंशत्यङ्गुलमायतनं प्रशस्य उच्यते ।

सर्व्वेषां प्रकृतिभूतं चतुरस्रसाधनप्रकारमाह ।

Text :— यावत् प्रमाणा रज्जुः स्यात् तावानेवागमो भवेत् ।

आगमार्द्धे तु शङ्कुः स्यादन्तरार्द्धे निरञ्छनम् ॥

Gloss :— चतुर्विंशत्यङ्गुलप्रमाणा रज्जुः स्यात्तावानेव आगमः तावत् प्रमाणं सूत्रम् तस्यां रज्जौ मेलयेत् । यन्मेलितं सूत्रं तदागमसंज्ञकं तस्मि-न्नागमार्द्धे शङ्क्वर्थं चिह्नं कुर्य्यात् तस्यान्तर्भागे यदर्द्धं तत्र निरञ्छनार्थं आकर्षणार्थं चिह्नं कुर्य्यात् । ततश्चतुर्विंशत्यङ्गुलात्मकमायतनभूमिं परिकल्प्य पूर्व्वपश्चिमयोः शङ्कुनिखातयोः शङ्क्वोस्तत्सूत्रप्रान्तौ दद्यात् ॥ इत्यादि ।

In this manner the glosses go on following their texts throughout the Darśapaurnamāsa section. In the Cāturmāsya section first come the glosses then follow the kārikās.

In 3B, end Darśapaurṇamāsa kārikas with the glosses and then commence the glosses on Cāturmāsya-vihāra kārikās.

इति दर्शपौर्णमासविहारकारिकाविवरणम् ।

अथ चातुर्म्मास्यवरुणप्रघासविहारः । षड्विंशदङ्गुला शम्या शम्यामात्रं गार्हपत्यायतनम् । इत्यादि ।

The glosses end in 4B

इति चातुर्म्मास्यविहारः समाप्तः ।

इति चातुर्म्मास्यदर्शपूर्णमासयोर्विहारकारिकाः समाप्ताः ॥

This is a mistake of the scribe The Cāturmāsya-kārikās are not there with the glosses. To make up this mistake the kārikās are added in the following leaf :—

The beginning of the kārikās —

श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ चातुर्म्मास्यविहारकारिकोच्यते ।

चातुर्म्मास्यविहाराणां कारिकाः शुभकारिकाः ।

याज्ञिकानां विनोदाय संतन्यन्ते मयाधुना ॥

प्रक्रमपरिमितं गार्हपत्यस्यायतनं भवेत् ।

गार्हपत्यात् पूर्वशङ्कोरग्रतस्य द्वारत्नित' ॥ इत्यादि ।

It ends thus ·—

गीयते शुल्वविहिता पितृयज्ञस्य वेदिका ।

नीलकण्ठेन (रुद्रस्य) विदुषा निर्म्मिताः कारिका इमाः ॥ १२ ॥

Col. — इति चातुर्म्मास्यकारिकाः समाप्ताः ।

Post Col :—

इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकफणिभट्टात्मजबालसरस्वतीभट्ट-तदात्मजरामभट्टस्य पुस्तकम् ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

1132.

6181.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 7. Lines, 9 on a page Extent in slokas, 125 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

Four groups of kārikās, relating to the construction of fire-altars.

I.

Beginning :—

ॐ नमो गरुडासनाय नमः ।

अर्द्धपद्यान्तरे पद्यामनूकान्ते तु पूर्व्वतः ।
षोड़शैवाभितः पद्याः कर्य्यां त्वङ्गान्तरा ततः ॥ १ ॥
पञ्चदक्षिणतो लम्बा अनूकस्योत्तरास्तु षट् ।
अर्द्धपद्यास्ततस्तिस्रो दक्षिणे द्वे तथोत्तरे ॥ २ ॥
षट्त्रिंशत् प्रदेयाः स्युः कर्य्यां पद्यास्तु सर्व्वतः ।
अर्द्धपद्ये च पादोने मात्रण्यायास्तु सर्व्वतः ॥ ३ ॥ ? ।
रेतःसिग्देशतश्चाष्टौ कर्य्यालम्बास्तु संस्थिताः ।
द्वेऽधिके पश्चिमे देशे सूचाद्वतव्यदेशतः ॥ ४ ॥

There are 56 kārikās in this group. But the 54th has been omitted.

4B. 55. यजुश्मत्या सह व्यामाः प्रतिपुंसि स्वमागराः ? ।
पादभा[ज]स्तु विज्ञेयाः वियत् सागर-पच्चगाः ॥
56. चतुर्थीरिति (चिति ?) रित्युक्ता सूत्रपूरणयुक्तितः ॥

II.

अनूकान्तेषु सर्व्वेषु द्वितीयेषु यथाक्रमम् ।
पश्चाच्चतस्रोऽनूकेषु पादमाव्यस्तु संस्थिताः ॥

There are twenty-three kārikās in this group

6A. 23. चतुर्द्दशशता+न्ये भागानां पक्षपुच्छयोः ।
पञ्चमी चि+रित्युक्ता सूत्रपूरणयुक्तितः ॥

III.

नवभागास्तु शिरोग्रेषु अर्द्धपद्यास्तु मध्यतः ।
पादभागास्ततः शेषे अष्टौ संख्यास्तु सर्व्वतः ॥

There are six kārikās in this group

6A. 6. उत्तरांसे तथा वाच्याः श्रोणितः सक्तिसंयुतः ।
उदक्सर्व्वास्तथा वाच्याः अन्याः किञ्चिद् वदन्ति हि ॥

IV

Mentions Vāstudeva as the author

Beg. :— इष्टकानां प्रवच्यामि संख्यामष्टौ च वक्रिकाः ।
चतस्रोऽर्द्धष्टत्यस्तु षड् वृष्टयः प्रकीर्त्तिताः ॥ १ ॥

There are nine kārikās here

7A. 9. अदग्रापराः पद्याः अर्द्धोत्सेधा इतीष्टकाः ।
इष्टका लोकभाजत्वं संचिप्य क्षतिना क्षताः ॥
वास्तुदेवेन लोकानां श्लोकास्य सुखबुद्धये ॥

There is a paragraph in prose, in 14 lines, apparently explaining the technicalities in the expressions of number by words, used here :—

Beg :— रन्ध्र ९ कृत ४ एका १ युग्म २ ग्रास ७ (?) रस ६ पच २ षट् ६, etc., etc.

1133.

6311

Substance, country-made paper. 12×5 inches Folia, 5 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150 Character, modern Nāgara Date, Samvat 1941. Appearance, fresh

Four short works on sacrificial fire-pits and altars. The leaves are marked with वे. का

I.

Beginning :—

श्रीगजानन प्रसन्न ।
अथ श्रौतवेदिनिर्म्माणकारिकामाह ।
प्राच्चीमविभ्रंशवतीं परीच्य
संशोध्य भूमिं सुसमां समुचाम् ।
प्रच्छाद्य तस्यामनुलिप्य शालां
कृत्वा निहन्याद्दृढमाद्यशंकुम् ॥

There are 15 such ślokas in this portion.

Colophon :—

2A इति श्रीकाश्मीरस्थमौढ़ज्ञातीयविरचिता श्रौतवेदिकाकारिका समाप्ता ॥ श्री ॥

II

Beg : –

गार्हपत्यमध्यादाहवनीयमध्यपर्यन्तं मध्ये अन्तरं अष्टौ पदानि वा गार्हपत्यस्य भ्रमणं सार्द्धनवोदशाङ्गुलमितं ॥ आहवनीयस्य व्यासविस्तृती चतुर्विंशाङ्गुलिमिते ॥, etc , etc

This portion ends in 2B.

III.

Mandapa-Kundamandala in seven verses, composed at the request of Visvambhara Pandita

Beg :—

(1) अथकात्यायनानुसारिणां पञ्चदशशाखिनां श्रौतविषये किञ्चिदुच्यते। तत्र स्यादिन्द्रवज्रा यदि तौ जगौ ग इतीन्द्रवज्रया गार्हपत्याहवनीयदक्षिणाग्निस्थानान्याह ।

It ends in 3A

IV

(2) अथेन्द्रवज्रयैव स्थानान्युक्त्वा दक्षिणाग्निसाधनमाह ।

It ends in 3B.

(3) अथ सूर्य्याश्वैर्मसजस्ततः सगुरव-इति शार्दूलविक्रीडितेन प्रकृतिवेदीमाह ।

One sloka with its commentary, ending in 3B

(4) अथेन्द्रवज्रया गार्हपत्याहवनीया [वा] ह—ends in 4A

(5) अथ वरुणप्रघासादौ ... ... दीर्घवृत्तेन वेदिमाह ।

It ends in 3B.

(6) अथास्यामाहवनीयार्थमुत्तरवेदिवितानाभ्या यदन्यदित्यनुष्टुप वितानाख्यवृत्तेनाह ।

It ends in 5A.

(7) (Last sloka) अथ जतौ तु वंशस्थमिति वंशस्थेन ग्रन्थनामधेयं मद्दत्प्रेरणया तत्करणा चाह ॥

प्रकाशिताशेषविशेषमुज्ज्वलं

सदाकरं मण्डपकुण्डमण्डलम् ।

चकार विश्वम्भरपण्डिताज्ञया

तदस्तु कण्ठाभरणं विपश्चिताम् ॥

इति प्रकृतिविकृतिविचारो + +

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९४१ मीः कुआर शुक्लपक्ष ३ वार सोमवार पण्डित बालमकुन्दस्येदम् ॥ राम ॥

1134.

5932. **गृह्यपद्धतिः ।** *Grhya paddhati*

By Karkopādhyāya.

Substance, country-made paper 11¼×5 inches Folia 17 Lines, 9 on a page Character Nāgara Date Samvat 1931 Appearance, fresh

The original of the present MS. was defective as it leaves a space of about four lines, blank in the beginning.

5A, इति कर्कोपाध्यायकृतौ गृह्यपद्धतौ प्रथमः काण्डः समाप्त; 10A, द्वितीयं काण्डं समाप्तम्. (*last colophon*) इति कर्कोपाध्यायकृतेयं गृह्यपद्धति-स्समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १९३१ ।

1135.

1181 **गृह्यकारिका ।** *Grhya-kārikā.*

By Reṇuka.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches Folia, 96 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1920 Character, Nāgara Date, Sam 1649 Appearance old, Incorrect Complete

Mnemonic verses, on the Grhya sūttras of Pāraskara, composed in Śaka 1188 = 1266 A.D. The author, Renuka, was son of Maheśa and grandson of Someśvara Dikṣita He belonged to the family of Śāṇḍilya.

It begins thus :—

मखादिकर्म्मविज्ञानकुमुदोद्बोधहेतवे ।
नमस्तस्मै गणेशाङ्घ्रिनखचन्द्रमरीचये ॥
हरीशिभक्तिस्मृतिबुद्धि + + शान्त्यादियोषिद्दरवल्लभोऽहं ।
ब्रवीमि संस्कारविधिं निषेकात् श्राद्धं प्रणम्याम्बुभवाङ्घ्रिपद्मम् ॥

अथ गर्भाधानम् 35 verses, पुंसवन 12 verses, सीमन्तोन्नयन 35 verses, जातकर्म्म 44 verses, नामकरण 20 verses, निष्क्रमण 14 verses, अन्नप्राशन 27 verses चूडाकरण 46 verses, उपनयन 149 verses, वेदारम्भ 46 verses उपाकर्म्म 5) verses, उत्सर्गविधि 23 verses, अनध्याय 30 verses, केशान्तकर्म्म 5 verses, समावर्त्तन 75 verses, स्नातककर्म्म 28 verses, विवाहकर्म्म 308 verses, चतुर्थीकर्म्म 27 verses, षोडशान्तकर्म्म 31 verses, शालाकर्म्म 213 verses, वृत्ति (containing Aśauca prakarana) 816 verses, अवकीर्णप्रायश्चित्त 21 verses, सभाप्रवेशन 13 verses, रथारोहण 14 verses, उपसंहार 36 verses

It ends —

इति तत्त्वार्थसम्पूर्णरेणुकार्य्येण यज्वना ।
कृतायां सूत्रविवृतौ समाप्ता ग्रह्यकारिका ॥ ३७ ॥
आसीच्छाण्डिलवंशजो द्विजवरः सौजन्यजन्मास्पतिः (?)
श्रीसोमेश्वरदीक्षिताम्बुजभवापद्मात्मजः यद्मजः (?) ॥
मच्छाम्नार्णभक्तोदयोर्मिरश्रवैदग्ध्यदुग्धाम्बुधि
श्रीमाध्यन्दिनधर्म्मदुर्द्धरधरोद्धारैकधुर्य्यस्ततः ॥ ३८ ॥
सूनुः स्तत्कुलपद्मखण्डतपनः श्रीमान् महेशाभिधः
सूरिर्भूरियशाः श्रुतिस्मृतिसदाचारैकनिष्ठोऽभवत् ।

तत्सूनुः कतिसूनुसूचतटिनीकल्लोलनक्रो महां-
स्तेनेयं रचिता प्रयोग(वृत्तिः) विवृतिः श्रीरेणुकार्य्यः सुधीः ॥३९॥
अब्दे जयाख्ये मधुसंज्ञमासि
शाकेऽष्टवसौम्य[र] सम्मिताङ्के ।
ग्रन्थः कृतोऽयं कमलालयाङ्घ्रि-
सरोरुहे मोदितषट्पदेन ॥ ४० ॥
यदुक्तमयुक्तं वा यच्चोक्तमसमञ्जस ।
तदत्र निपुणैः सम्यग्विधातव्यं समेजसम् ॥ ४२ ॥

इति गृह्यकारिका ।

Post Col :—

संवत् १६४९ समये आषाढ़ सुदि पञ्चमी रविवासरे लिखित-
मिदं पुस्तकं काश्यां वास तुलसीदासब्राह्मणेन । शुभमस्तु ! २००० ।
लेखकपाठकयोः कल्याण । शुभ भूयात् श्रीभवानी ।

In a different hand and modern ink .—आश्वलायनी, which is wrong as the author himself says माध्यदिन.

1136.

5975. *The Same.*

Substance, country-made paper 9 × 5 inches Folia, 150 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2450 Character, Nāgara Date, Samvat 1553 Appearance, old, worn-out and discoloured. Complete The leaves 73, 74, 76, 92 to 97 (both inclusive) and 122 to 139 (both inclusive) are missing (Traced by a recent hand)

Colophon :—

इति रेणुकगृह्यकारिका समाप्ता ।

Post Colophon Statement .—

संवत् १५५३ वर्षे श्रावणवदी ३ गुरौ दमनग्रामे पातसाह
श्रीमाहमुदविजयराज्ये सकमुकातिमलिकश्रीजमादिलमलिकराज्ये
अमलदेशाही नाइक श्रीषीषदिवकुलप्रतिपातो अथेह चिर्षली
नसीरावादवास्तव्यमहं श्रीभीमदेसूनुमहं शीञ्चालखितं । ढवाडी
अनन्तपठनार्थं पुस्तकं समाप्तम् ।

See I O. Catal No 361

This is the oldest known manuscript of the work, though defective The missing leaves have been noted above and on a comparison with the previous number, it is found to have been left incomplete at the end We give below the last verse in the manuscript.

सवर्णोत्तमवर्णाना नष्टनार्थ्याम्नतौ वदेत् ।
भर्त्तुरे (मे)काङ्गमार्गौच तज्जारस्य चिराचकम् ॥ १०२
(?) प्रायश्चित्तात्ततो स्त्रीणा प्रतिलोमगतासु च ।

1137

10848. *The Same*

Substance, country-made paper 12×4 inches Folia, 62 Lines 9 on a page Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and discoloured Incomplete at the end

53.A. इदं वधूप्रवेशन चिविक्रमादिसूरयः ।
चतुर्थकर्म्मणः पु + वदन्ति सोम्यवास + ॥ (?)
प्रयाणकालतो राज्ञामेवमन्द्वादिभेदनम् ।
तत्राय स्याद्विधिः सेनावह्नौ पौरोह्वितस्य वा ॥

53B इति षोड़शक्रिया ॥ सर्व्वंजगनः ।
ज्ञात्वा चर्चादिकं कीर्त्तिसुखायुर्वित्तवृद्धये ।
विदधीत गृहस्थोऽथ शालाकर्म्म यथोदितम् ॥

This chapter (Śālākarma or Vāstu) ends abruptly after kārikā 183.

1138.

5951 लघुगृह्यकारिका । *Laghu Gṛhyakārikā.*

By Sahadeva.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches Folia, 11 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara. Date, Samvat 1926. Appearance new Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

किमयं स्थण्डिलं कृत्वा स्थाप्यते चतुरिष्टकाः ।
बालुका क्षिप्यते मध्ये किमर्थं स्थापयेच्छुचिं ॥

कात्यायन उवाच ।

कूर्म्माकारा धरा ज्ञेया इष्टकाश्च चतुर्युगाः ।
स्थण्डिलं तत्र कर्त्तव्यं पृथ्वीतापोपशान्तये ॥

End :—

इति कात्यायनोक्तं गृह्यसारं संगृह्य सहदेवेन रचिता लघुकारिका ।

Then there are 13 lines beginning —

अथ होमद्रव्यमानम् ।

The date is added in a different hand .—

संवत् १९२६ ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे द्वादश्यां भृगुवासरे० बालमुकुन्दन लिखितं गृह्यसारसमुत्तमं बालमुकुन्दस्येदं ।

1139.

1164 **पारस्करगृह्यपद्धतिः ।** *Pāraskara gṛhyapaddhati.*

By Harihara

Substance, country-made paper 11¾×5 inches Folia, 108 Lines 9 on a page Extent in slokas, 2300 Character, Nāgara Appearance, tolerable Incomplete

A manual for the performance of the Gṛhya rites according to Pārskara's rules It gives also explanations of the sūttras relating to them.

It begins thus : —

श्रीगणेशाय नमः । याज्ञवल्क्याय नमः ॥

इष्टापूर्त्तक्रियासिद्धिहेतुं यज्ञभुजां मुखं ।
अग्निं त्रयीवचःसारं वन्दे वागधिदेवतम् ॥ १ ॥
पारस्करकृते गृह्ये सूत्रे व्याख्यानपूर्व्विकाम् ।
प्रयोगपद्धतिं कुर्व्वे वासुदेवादिसम्मता ॥

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म ॥

In leaf 62A. ends the first kānda

इत्यग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्व्विकायां प्रयोग-
पद्धतौ प्रथमः काण्डः समाप्तः ॥

Leaves 63 to 108 contain no colophon.

1140.

926. *The Same*

For the manuscript see L 1827

Post Colophon Statement:—

संवत् १८८७ चैत्रशुद्ध १४ सौम्यवासरे ॥ लिखितं महादेवः ॥
शु ॥ शु ॥

The third kānda only

1141.

6327. *The Same*

Substance, country-made paper 10½×5 inches Folia, 163 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 1500 Character Nāgara Appearance old discoloured and worn out. Copied in Samvat 1672

To the end of the third kānda

Colophons:—

56A इत्यग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यान-
पूर्व्विकायां प्रयोगपद्धतौ प्रथमकाण्डः समाप्तः ।

112A ० द्वितीयः काण्डः ।

Last Colophon:—

० तृतीयः काण्डः समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १६७२ समये + + + + + + +
+ + + + (obliterated)

Beg. — अथ तस्मिन्नग्नौ अहुतहोमपञ्चमहायज्ञपितृयज्ञपञ्चयज्ञादा-
ग्रयणादि कुर्यात् पूर्ववद् गृह्योक्तं एवोदिवि ? विधानम्।

1142.

6095. संस्थावैद्यनाथ। *Samsthā Vaidyanātha.*

By Vaidya Nātha, son of Ratneśvara, son of Keśava Miśra.

Substance, country-made paper 10 × 5 inches Folia, 162 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas 4050 Character Nāgara of the eighteenth century The leaves 101 and 102 are a restoration Appearance, discoloured, and worm-eaten on the left hand side Complete

A comprehensive work on the Pākayajñas, divided into four parts

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथावसथ्याधानं तत्साध्यानि कर्म्माणि च कात्यायनानुसारेण लिख्यन्ते।

तत्राङ्गहीनस्यासमर्थत्वात् अश्रोत्रियस्यावैदिकत्वात् षण्डस्याशुचित्वात् शूद्रस्याप्यवैदिकत्वात्। अङ्गहीनाश्रोत्रियषण्डशूद्रवर्ज्जितब्राह्मणराजन्यवैश्यानुलोमजरथकारस्त्रीणां चाधिकारः। न च रथकाराणां स्त्रीणां चावैदिकत्वात् कथमधिकारः इति चेन्न वर्षासु रथकार आदधीतेति पार्थक्येन आधानश्रुतेः।

Topics treated of :—

Chapter I.

11B, अथ मथ्रनयन्त्रम्; 14B, इति कुण्डप्रकारणविधिः, 25A, अथ सर्व्वकर्म्मसाधारणहोम, 28B, अथावसथ्याधानप्रयोगः; 36A, इति मणिकावधानप्रयोगः—अथ पाकयज्ञसंस्था, 37A, अथ पाकयज्ञसंस्थाहोमः; 49B, इति श्रीयजुराम्नायचन(चरण)मिश्रश्रीकेशवसूनु-श्रौतस्मार्त्तप्रचण्डरश्मि-मिश्र श्रीरत्नेश्वरतनूजनि-याज्ञिकभूवृन्दारकवन्दनीय-मिश्रश्रीवैद्यनाथप्रकाशिते श्रीसंस्थावैद्यनाथे प्रथममाननम्—अथ पञ्च महायज्ञाः।

Chapter II.

60A, अथ ब्रह्मयज्ञविधिः, 63A, अथ निरग्नेः शुष्कान्नहोमविधिः, 63B, अथ यज्ञपार्श्वोक्तवैश्वदेवविधिः; अथ पृष्ठादिविधानोक्तवैश्वदेवविधिः

65B, अथ नित्यश्राद्धम्, 68A, अथातिथिपूजा, 70A, अथ पञ्चादिस्थालीपाकविधिः, 86A, इति पार्वणस्थालीपाकप्रयोगः—अथ पिण्डपितृयज्ञः,

101B, श्रीरत्नेश्वरपुत्रेण वैद्यनाथेन धीमता।

कृतेयं पार्वणश्राद्धपद्धतिर्नियताक्षरा॥

102A, अथ नवान्नप्राशनम्, 106B, इति श्री० द्वितीयमाननम्।

Chapter III.

107A, अथ श्रवणाकर्म्म लिख्यते। 104A, श्रवणाकर्म्मप्रयोगः समाप्तः, अथ सर्वबलिहरणप्रयोगः, 117B, इति इन्द्रयज्ञः समाप्तः, अथाश्वयुजीकर्म्म, 121B, अथ स्वस्तरारोहणम्, 125A, ०तृतीयमाननम्।

Chapter IV.

125A, अथाष्टकाकर्म्म उच्यते, इति समाप्तं शूलगवः, अथ गोयज्ञपद्धतिः; (Last Colophon) इति पाकयज्ञसंस्था—इति श्रीयजुराम्नायचन्द्र० चतुर्थमाननम् समाप्तम्।

Then in a later hand—

ग्रन्थसंख्या ४००० चार। श्रीगणेशाय नमः।

The work ends :—

यत्तु श्रौते पुनराज्यसंस्कारः साम्नावग्निरिति जुहोति स्थाल्या- स्रुवेणेति ज्ञापकादिति।

The authorities quoted and consulted :—

1, मनु; 2A, हेमाद्रि, कल्पतरु; 2B, शातातप, 3A, छन्दोगपरिशिष्ट, 3B, गौतम, 4A, हेमाद्रौ सुमन्तः, वृद्धमनुः; 4B, वशिष्ठ, स्मृतिचन्द्रिकायां गर्गः; आथर्वणगृह्ये, 5A, पारस्कर, 5B, गोभिल, कात्यायन, सांख्यायनभाष्ये; 6A, रेणु, 6B, दीपिका, 9A, हिरण्यकेशियगृह्ये, 9B, यज्ञपार्श्व; 14A, हरिहररामवाजपेयिनस्तु; 15B, वायुपुराण, गृह्यासंग्रह; 19B, मैत्रगृह्य, 20B. मण्डन; 23B, ब्रह्मपुराण; 26B, सांख्यायनगृह्य, 31B, कारिकाकार; 45A, याज्ञवल्क्य, वृहस्पति, बौधायन, 46A, अङ्गिराः; 48B, कल्पभाष्ये; 50A, रेणुककारिकाकार, 50B, आपस्तम्ब

मदनपारिजात, 51A, कर्कोपाध्याय, 51B, मत्स्यपुराण, 56A, हारीत, 58B, शङ्खः, 66A, लघुहारीत, 68A, पराशर, 68B, विष्णु, 69B, नन्दिपुराण, दक्ष, 70A, देवयाज्ञिकधृतभारद्वाजगृह्ये, 75A, गर्ग, 78B, वृद्धनारदीये, 90B, शौनकस्मृतौ, 92A, अनन्त, जातुकर्ण, 116A, गदाधर, 122A, गङ्गाधर, रेणुदीक्षित, 123A, गर्गपद्धतौ, 129B, वासुदेव, 135A, काठके, 140A, वासुदेवदीक्षिताः, 153B, निदानसूत्र, 157A, बह्वृचकारिका ।

1143.

1164B **गृह्यपद्धतिः ।** *Gṛhya paddhatiḥ.*

By Vāsudeva.

A fragment containing leaves 24 to 28, 31, 40, 41, 46 to 48, 50 to 68, the last leaf containing the colophon of the third kāṇḍa In 24B. ends the first kāṇḍa.

श्रीदीक्षितवासुदेवविरचितायां गृह्यपद्धतौ प्रथमः काण्डः समाप्तः ॥

For a complete manuscript see L. 1890.

Our fragment is dated Śaka 1763 and appears to be the author's copy, as after the colophon there is an entry in a later hand to the effect that in the partition of Vāsudeva's property the present manuscript fell in the share of Kamala Dīkṣita.

शुभं भवतु शक १७६३ ।

In a later hand —

दी वासुदेवविभागे दीक्षितकमलस्येदं पुस्तकं । व्यासदामोदर-व्यासमहादेव-व्यासवासुदेव-व्यासरामेश्वरपठनार्थं इदं पुस्तकं । व्यासबालकृष्णव्यासविष्णुगो पठनार्थ इदं पुस्तकम् ॥

1144.

6205. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 104, of which the 20th is a restoration Lines 8 per page Extent in Ślokas, 1600. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1691 Appearance, fresh Complete.

Last Colophon:—

इति श्रीदीक्षितवासुदेवविरचितायां गृह्यपद्धतौ तृतीयं काण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon:—

शुभमस्तु संवत् १६८१ सुभाननाम संवत्सरे जेष्ठवदी ५ बुधवासरे लिखितम् ।

नागनाथात्मजगोविन्दे आश्वलायनेन यथाश्रुति संपूर्णम् ।

यादृशं पुस्तकं, etc.

For the work see L No 1890

1145

4265 **यज्ञप्रकाश ।** *Yajña prakāśa*

By Vāsudeva

Substance, palm-leaf 14 × 1½ inches Folia 79 by counting Lines, 5, 6 on a page Extent in Ślokas, 2370 Character, Udiyā of the early eighteenth century Appearance, old and discoloured Written with a style Incomplete at the end

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥

भक्तौघहृदयारण्यतमो-गज-विदारिणम् ।
श्रीहरिं याम शरणम् नीलाचलविहारिणम् ॥
यत्कृपालेशमात्रेण मूकानां वावदूकता ।
स्वसिद्धिभुवनेशानी वरदां तां नतोऽस्म्यहम् ॥

The object of the work —

यज्ञपार्श्वादिकग्रन्थान् समालोक्य विचार्य च ।
यज्ञप्रकाशः क्रियते वासुदेवेन धीमता ॥
निष्प्रत्यूहं चलत्वेव रथः प्रहृतवर्त्मना ।
प्राचीनत्सुसुमार्गस्तं न त्यजामि कदाचन ॥
एष याज्ञिकजीवातुरेष यज्ञार्थसंग्रहः ।
एनमेव गृहीत्वा तु पद्धतौ यान्तु याज्ञिकाः ॥

सुयाज्ञिका मत्सरितां विहाय
ग्रन्थं मदीयं परिशोधयन्तु ।
यदस्ति सम्यक् निपुणं विभाव्य
प्रचारयन्तु स्वयमेव सन्तः ॥

... ...
... ...

इह खलु पुराणन्यायमीमांसाधर्म्मशास्त्राङ्गमिश्रिता वेदाः स्थानानि विद्यानां धर्म्मस्य च चतुर्द्दश इत्यादिना चतुर्द्दशविद्यानां धर्म्मे प्रामाण्यमभिहितम् ।

तत्र अङ्गशब्देन शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तिश्छन्द एव च ।
ज्योतिषञ्चैव वेदानां षडङ्गानि प्रचक्षते ॥

इति कल्पसूत्राणां धर्म्मे प्रामाण्य । तत्र वेदस्य नित्यत्वेन अपौरुषेयत्वाद्दोष-सम्बन्धासम्भवात् स्वतः प्रामाण्यं तन्मूलत्वेनेतरेषां तत्रकल्पानां साक्षादुपलभ्यमान-श्रुतिमूलत्वात् स्मृतिभ्योऽनुमितश्रुतिमूलाभ्योऽधिकं प्रामाण्यं । नानाशाखागत-लिङ्गादिकल्पितश्रुत्यर्थोपसंहारनिबन्धस्य कल्पस्वरूपत्वात् प्रयोगशास्त्रमिति चेत् इत्यधिकरणे भाष्यकृता कल्पसूत्रप्रामाण्यस्य व्यवस्थापितत्वात् वार्त्तिककृता तु यद्य-प्यत्र कल्पप्रामाण्याप्रामाण्यचिन्ता नेष्टा तथापि कल्पानां स्वतन्त्राणामेव वेदवत् प्रामाण्यमुत स्मृतिवत् परतन्त्राणां इति चिन्ताभीष्टेव । तत्रकल्पानां मूलभूतश्रुतेः प्रत्यक्षत्वमेव आधिक्ये हेतुः स्मृतीनामनुमितश्रुतिमूलत्वमनुमानाच्च प्रत्यक्षस्य बल-वत्त्वमुपजीव्यकत्वात् प्रसिद्धमेव तथोक्तम् ।

वङ्गवेदगतन्यायविवेकज्ञो यदब्रवीत् ।
कात्यायनो न तद्वाच्यमन्युरुमिति मादृशैः ।
वेदादृतेऽपि कुर्व्वन्ति कल्पैः कर्म्माणि याज्ञिकाः ॥ इति ॥

(१) यथादीक्षायामग्निष्टोऽयं ब्राह्मण इति काण्वश्रुतौ गृहीतम् । कात्या-यनेन दीक्षितोऽयं ब्राह्मण इत्यभिहितम् । तत्र कात्यायनोक्तमाश्रियतो ननु

स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं तु यत् ।
कर्त्तुमिच्छति दुर्म्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥

इति विरोधः ॥

अतएव लावलाधिकरणे स्वशाखाश्रयेण परशाखाश्रयं वाचष्यतीत्युक्तम् । इति चेन्न ।

वाजसनेयिनां पञ्चदशशाखोपसंहारेण कात्यायनेन सूत्रं प्रणीतम् । तदुक्तादानुष्ठानेन माध्यन्दिनादिवाजसनेयिनां कर्म्मसागुण्यं । पञ्चदशशाखाभिन्नशाखासु परशाखोक्तन्यायः प्रवर्त्तते । इत्यादि ।

1146.

1286. **पारस्करगृह्यप्रयोगपद्धतिः ।** *Pāraskara gṛhya-prayoga paddhatiḥ*

By Kāmadeva

Substance, country-made paper 11½×5 inches Folia, 89 Lines, 11 on a page. Character, Nāgara Appearance, tolerable Generally correct Incomplete at the end Coming to the end of the Upākarma rite

Directions for the performance of Gṛhya-rites in accordance with the rules of Pāraskara. The directions are preceded by explanations of the sūttras For the beginning see Burnell 23A. The author's name is mentioned neither in our manuscript nor in Burnell W. p. 65 describes a work of the same name and the same contents by Kāmadeva. But in the beginning, it does not agree with the present work, although according to Aufrecht it is identical with Burnell p 23A.

1147.

6241. **गृह्यपरिशिष्टपद्धतिः ।** *Gṛhya pariśiṣṭa paddhatiḥ*

By Kāmadeva Dīkṣita, son of Viśvāmittra Dīksitā.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 8 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 250 Character modern Nāgara Date, Samvat 1925. Appearance, fresh Complete

Colophon :—इति श्रीदीक्षितविश्वामित्रात्मज — दीक्षितकामदेवकृता गृह्यपरिशिष्टस्य सप्तमीकण्डिकापद्धतिः ।

Post Col :—

संवत् १९२५ पौषशुक्लाष्टो शुक्रवासरे लिखतं नाथुरामब्राह्मण ॥

This comments on the ninth of the short treatises of Kātyāyana, as described in our Catal. No. 1032 But there

are three treatises about Garbhādhāna in that number If they are made into one, the treatise here commented on by Kāmadeva would be the seventh, and thus the description of the work in the colophon quoted above, as *Saptamī kaṇḍikā* would be intelligible.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो धर्म्मजिज्ञासा । अथेत्यधिकारानन्तरं यद्यपि केशान्ता-दूर्द्धमित्यनेन सर्व्वेषां केशान्ताख्यसंस्कारादूर्द्धमेव सामान्यतोऽधिकार उक्तस्तथापि पृथक् पाकोपजीविन एव वैश्वदेवकर्म्मण्यधिकारः ।

भ्रातृणामविभक्तानां पृथक् पाको भवेद्यदि ।
वैश्वदेवादिकं श्राद्धं कुर्य्युस्ते वै पृथक् पृथक् ॥

इति संग्रहवाक्यात् ।

Colophon in 7A —

इति श्रीदीक्षितविश्वामित्रात्मजगृह्यपरिशिष्टस्य व्याख्याने सप्तमी कण्डिका समाप्ता ।
लौकिकेऽग्नौ वैश्वदेवादिपद्धतिः ।

It ends in :—

ततोऽमावास्यायाममावस्यायां पिण्डपितृयज्ञं प्रतिपदि प्रतिपदि पक्षादिकर्म्म आगते आगते शरदि वसन्ते चाग्रयणं संस्कृताग्नावग्नौ यथोक्तं कुर्य्यात् ।

1148.

6211 कातीयगृह्यपरिशिष्टस्य षष्ठखण्डस्य सभाष्यपद्धतिः ।

Bhāsya and paddhati on Kātiyagṛhya pariśiṣṭa, Part VI.

Substance, country-made paper $11\frac{3}{4} \times 5$ inches Folia, 4 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150 Character, modern Nāgara Appearance fresh Complete

Beginning :—

7. अथातो वापीकूपतडागारामदेवतायतनपुष्करिण्यादीनां प्रति-ष्ठापनं व्याख्यास्यामः ॥

इति सूत्रम् ।

Bh. अथ शब्दो मङ्गलार्थः । आनन्तर्य्यस्य पाठादेव सिद्धेः ... ...

Paddh तत्र उदगयने आपूर्य्यमाणपक्षे पुण्याहे तिथिवारकरनक्षत्र-करणे च गुणान्विते वारुणं चरुं श्रपयित्वा आज्यभागाविष्ट्वा आज्या-हुतीर्जुहोति त्वन्नो अग्ने, etc , etc., etc , etc.

Colophon :– इति श्रीदीक्षितकामदेवकृतं (added by a different hand) कातीयगृह्यपरिशिष्टस्य षष्ठखण्डस्य सभाष्यपद्धतिः ।

Then there are six lines containing a quotation from Parāśara Smṛti, on the gift of cows, umbrellas, clothes and so on.

पराशरस्मृतौ विशेषः, etc , etc.

1149.

6167. गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः । *Paddhati to Gṛhya pariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches Folia, 2-7 Lines, 8-11 per page Character, modern Nāgara Appearance, discoloured The first leaf is missing

2A, प्रथमः काण्डः समाप्तः ।

सांवत्सरिकस्य चूडाकरणं त्रिरात्रमन्ततः ॥

3B, द्वितीयकाण्डः समाप्तः ।

अनाहिताग्नेर्नवप्राशनं नवं स्था० भोजनं ।

6A, इति गृह्यसूत्रे तृतीयकाण्डः समाप्तः ।

अथ गृह्यसूत्रे चतुर्थकाण्डे गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः ।

Last Colophon :—

इति गृह्यसूत्रे चतुर्थकाण्डे गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः-समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं विनायकपाठकस्य काकोपनामकस्य ।

There is one leaf more, prescribing drugs for a barren woman.

1150.

6125 **कर्म्मप्रदीपिका (श्रौर्द्धदैहिकपद्धतिः) ।**

Karmapradipika.

By Kāmadeva, son of Āvasathika Gopāla

Substance, country-made paper 10 × 3¾ inches Folia 44 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

This relates to śraddha, forming part of Karmapradīpikā, a *Paddhati* based on Pāraskara Gṛhya sūttra, written by Kāmadeva See W p 65 Kāmadeva bases his work on Karka Bhāsya, Vāsudevī Paddhati, the Bhāsya of Harihara and Renukā-kārikā

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वृषोत्सर्गः ।

तत्र स्वर्गपशुपुत्रधनयशआयुष्कामानामन्यतमकामः उपासनिक-कार्त्तिक्यामाश्वयुज्यां वा यस्मिन् कस्मिंश्चित् मासे वा शास्त्रा-न्तराच्चैत्र्यां वा मातृपूजापूर्व्वकं आभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा गोष्ठे गवां मध्ये गोष्ठाभावे नदीतटे पञ्चभूसंस्कारान् कृत्वा आवसथ्याग्निं स्थापयेत् ।

Colophon —

इत्यावसथिकगोपालात्मजकामदेवविरचितायां कर्म्मप्रदीपिकायां उर्द्धदैहिकपद्धतिः ।

1151.

6292. **त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।** *Tripendīśrāddhaprayoga*

By Kāmadeva.

Substance, country-made paper 9¼ × 4½ inches Folia, 8 of which the last two are a restoration Lines, 11 on a page Extent in slokas, 180 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old Complete

Colophon :—

इति गरुड़पुराणोक्तं दीक्षितविश्वामित्रात्मजकामदेवकृतीयं त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

Post Col :—

त्रिपिण्डीविधानं संपूर्णं लिख्यते परोपकारार्थं । शुभं भवतु ॥

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीविधानम् ।

तत्रादौ कर्त्ता तीर्थे गत्वा माध्याह्निकं च कृत्वा शुचिः ... ... पिण्डद्रव्येषु मधु आज्यं शर्करां च दत्त्वा संभारान् स्थाप्य ... ... ममशरीरस्य पुत्रकलत्रादेश्च सशरीरपीड़ापरिहारार्थं शरीरस्यारोग्यार्थं ऐश्वर्याभिवृद्ध्य (विध्य)र्थं ... ... अज्ञातनामगोत्राणां सात्त्विकराजसतामसरूपाणां दिव्यान्तरीक्षभूमिस्थानां वायुरूपाणां उत्तमगतिप्राप्त्यर्थं + + + + अमुकतीर्थे एकोद्दिष्टेन विधिना त्रिपिण्डीश्राद्धमहं करिष्ये ।

1152

5749. कातीयगृह्यकारिका । *Kātīya gṛhyakārikā.*

By Reṇukāgnihottrī.

Substance, country-made paper 11×4¾ inches Folia, 61 Lines, 9 per page Extent in ślokas, 1000 Character, Nāgara Date, Samvat 1937 Appearance, fresh Complete

Beginning :—

विघ्नाराति + + + + + +

निर्गच्छद्दानधाराविरचितपरशुर्वुद्धिवृद्धिं क्रियाग्रः ।

रक्षेत् द्वैमातुरोयं मधुकरनिकराराजितोद्दण्डतुण्ड-

चञ्चच्चामीकराभोऽमिततरदुरितच्छेदकः संततं सः ॥ १ ॥

. .

. . ॥ २ ॥

कर्कं कात्यायनाख्यं गणपतिचरणाम्भोजयुग्मं च वाण्याः

पादाम्भोजं प्रणम्य द्विजवरनिकरा × × रेणुप्रसादात् ।

गृह्योक्तस्मार्त्तकर्म्मण्यभिरतमनसां दीपवद्वर्त्तमाना

कातीये गृह्यसूत्रे विरचयति शुभां कारिकां रेणुकाख्यः ॥

This is to be differentiated from Renuka's Grhya kārikā as contained in Catal No. 1135.

Topics treated of :—

2A, अग्न्याधानादौ अधिकारी निरूप्यते, 5A, इति कातीयगृह्यकारिकायामधिकारिनिरूपणम्, 8A, इति कातीयगृह्यसूत्रे पात्रलक्षणम्, 17B, इति गृह्यकारिकायामाधानप्रकरणम्, 19A, इति मणिकावधानम्, 22B, इति गृह्यकारिकायां पञ्चमहायज्ञाः: 26A, इति होमविधिः, 29A, इति पत्न्यादिकर्म्म समाप्तम्, 32A, इति नवप्राशनम्, 36A, इति कातीयगृह्यसूत्रकारिकायां श्रवणाकर्म्म समाप्तम्, 38B, इति गृह्यकारिकायामिन्द्रयज्ञः समाप्तः; 39B, अथवाग्रयणं वक्ष्ये महालक्ष्मीप्रसादतः; 43B, इति प्रथमाष्टका; 46B, इत्यन्वष्टकाकर्म्म, 50B, इति द्वितीयाष्टका समाप्ता, 51A, इति गृह्यकारिकायामन्वष्टकाकर्म्म समाप्तम्, 54B, ०वृषोत्सर्गः; 55B, इति पायसप्राशनम्, 61B (last colophon) इति श्रीकातीयगृह्यसूत्रकारिकायां रेणुकाभिहोत्रिविरचितायां प्रवासविधिः समाप्तः ।

Post Colophon Statement:—

संवत् १९३७ मीती भादौ वदी ९ वार रविवारके लिखा ।

Ends — प्रवासविधिरुक्तोयं कमलाङ्घ्रिप्रसादतः ।

उभयस्तुल्य एव स्यादावसथ्याभिहोत्रयोः ॥

श्रद्धाभक्तिविभक्तयादि + + + + + + ।

+ + + रेणुकार्य्येण कृतेयं गृह्यकारिका ॥

1153.

6283 **पद्धतिरत्ने स्मार्त्ताधानादिपद्धतिः ।** *Paddhati ratna.*

By Kāṇva Govinda Bhaṭṭa, son of Gaṇeśa Bhaṭṭa, a resident of Kāśī

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 29 Lines, 7-9 on a page Extent in ślokas, 450 Character, modern Nāgara Date, Samvat 1889 Appearance, fresh

Colophon :—

इति श्रीमत् काण्वकाशीवासि—भट्टगणेशात्मज—गोविन्दभट्ट-
विरचितपद्धतिरत्ने स्मार्त्ताधानादिपद्धतिः ।

Post Col. :—

श्रीरामार्पणमस्तु । श्रीसंवत् १८८९ माघशुक्ल ८ भौमवासरे ।

The mangalācarana and the object of the work.

विघ्ननिर्विकतारं (?) दुरितघ्नं स्मृतिस्तवम् ।
वन्दे विघ्नहरं देवं प्रसन्नं करुणार्णवम् ॥
श्रीमद् गणेशशर्म्माणं नत्वैवादौ महागुरुम् ।
रामपाठकमिश्रादीन् सम्प्रदायगुरूनपि ॥
काशीनिवासिकाण्वश्रीगणेशार्य्यसुतः सुधीः ।
गोविन्दशर्म्मा कुर्व्वेऽहं स्मार्त्ताधानादिपद्धतिम् ॥

आधानवत् पुनराधानम् ।

5B, इति आधानप्रयोगः ; इति मथिकाधानपद्धतिः ; 6A, अथ वैश्वदेव-क्रमः ; 6B, इति भूतयज्ञः, इति पितृयज्ञः ; 7A, इति मनुष्ययज्ञः ; अथ ब्रह्म-यज्ञः ; 8A, अथ सायंप्रातर्होमः ; 9A, अथ पक्षादिप्रयोगः ; 12A, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः , 14A, अथौपासनीकस्य नवानुक्रमः ; 16B, अथ अनादिष्ट-प्रयोगः ; 17B, इति वैश्वानरचरुप्रयोगः ; 19B, प्रवासप्रवेशविधिप्रयोग-पद्धतिः—काण्वकाशीवासि० प्रवासविधिक्रमः— अथ स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि , 22B, अथ पुनराधाननिमित्तानि ; 24A, इति पुनराधानम् ; 24B, अथान्त्यकर्म्म-प्रयोगः ; 29A, इति मृताधानप्रयोगः ।

End :—एवं अतिक्रान्तमासादिप्रायश्चित्तहोमद्रव्यदानं च पूर्व्वं कृत्वा तत-प्रेताधानादिकमिति ॥

1154.

6096. स्मार्त्तोल्लास । *Smārttollāsa.*

By Śivaprasāda Pāṭhaka.

Substance, country-made paper Folia, 132 Written in two different hands—the first writes up to the 19th leaf on paper measuring $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches, and the second, the rest of the manuscript, on paper measuring 11×6 inches The leaves 21-70 and 93-96 and 99 and 101, are written on one side only Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh Complete

A treatise on the Gṛhya ceremonials in accordance with the precepts of Kātyāyana. The name of the author's native place is given in the colophon in leaf 46, as Yevanda-vallīpura (?) but in all other colophons in leaves 82B, 105B and 114B, the name is Puskaravallī

6A, इति श्रीशिवप्रसादकृते स्मार्त्तोल्लासग्रन्थे गृह्यकर्म्मकृताकृतमधिम-वर्णनञ्च अधिकारि अनधिकारि निर्णयः । 18A, इति श्रीशिवप्रसादकृते स्मार्त्तो-ल्लासे परिभाषाप्रकरणं सम्पूर्णम्, 46, इति रेवंडवल्लीपुरवासिशिवप्रसादकृते स्मार्त्तोल्लासे आवसथ्याधानप्रयोगः समाप्तः— अथ पाकयज्ञनिर्णयः; 57, इति स्मार्त्तोल्लासे गृह्याग्निमत्कर्त्तृके गृह्योक्तवैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः— अथेदानी तदुप-योगी निर्णय उच्यते, 82B, इति श्रीपुष्कवल्लीस्थशिवप्रसादकृते स्मार्त्तोल्लासे पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः समाप्तः— अथ नवान्नप्रयोग उच्यते, 90A, इति गृह्य-कारिकोक्तप्रवासविधिः— अथ प्रवासभोजनविधिः; 103A, इति निरग्निकयज्ञ-पार्श्वोक्त-वैश्वदेवप्रयोगः, अथ कुण्डकरणमुच्यते, 105B, इति पुष्करवल्लीस्थ-शिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे साग्निकनिरग्निकवैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः; 114B इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे औपासनकर्म्म पुनराधा-नादिप्रायश्चित्ताध्यायः समाप्तः—

विघ्नेश्वरञ्च पितरञ्च सरस्वतीञ्च
कात्यायनञ्च निजसूत्रकृतं प्रणम्य ।

गङ्गाधरादिवरपद्धतिम[.]निरीक्ष्य-
शिवप्रसादः कुरुते मखपाकपद्धतिम् ॥

119A, इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठकक्कते स्मार्त्तोल्लासे श्रवणा-कर्म्मप्रयोगः— अथेन्द्रयज्ञप्रयोग उच्यते, 122B, इति स्मार्त्तोल्लासे आग्रहायणी-कर्म्मप्रयोगः, 126B, इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठकक्कते स्मार्त्तोल्लासे अष्टकान्यष्टकाकर्म्मप्रयोगः समाप्तः— अथ वृषोत्सर्गप्रयोग उच्यते। 128B, इति वृषोत्सर्गः समाप्तः, 129B, इति श्रीपुष्करवल्लीवास्तव्य आलम्बायनगोत्रोत्पन्न-जयदेवपाठक-तत्सु[त]-निम्बाजिपाठक-तत्पुत्र-शिवप्रसादपाठकक्कते स्मार्त्तोल्लासे स्मार्त्ताधानादिपाकयज्ञान्तप्रयोगविधिनिर्णय' समाप्तः अथान्त्येष्टिप्रयोग उच्यते। (last colophon) इति श्रीशिवप्रसादपाठकक्कते स्मार्त्तोल्लासे आधानाद्यन्त्येष्टि-पर्य्यन्तं प्रयोगविधिनिर्णयः समाप्तः।

It ends:—

क्रियाधिकारिणी कनिष्ठा भवति, तदा एकादशरात्रिनिवृत्तौ पुनराधानपूर्व्वकमुर्व्वरितकर्म्मक्रिया कार्य्या श्रवणाकर्म्मोपक्रमे इति दिक्। इत्यन्त्येष्टिप्रयोगः।

5A, लौगाक्षिकारिका; 6B, आश्वलायन; वृद्धगार्ग; 7B, शिशुगृह्ये; 8B, काश्यपः; 14A, आपस्तम्ब; 15B, स्मृत्यर्थसारे; 16A, हरिहरश्च; गङ्गाधर; वराहपुराणे; विष्णुधर्म्मोत्तरे; 17A, दानभागवते; 30B, शातातप-मार्कण्डेय, काश्यप; 36B, रेणुकायां; 37B, गङ्गाधर; 38B, वैद्यनाथमिश्राः; 44B, हरिहर; 47B, चतुर्विंशतिमत; यज्ञपार्श्व, कात्यायन, सांख्यायन, कारिका; 49B, दक्ष; 52B, छन्दोगपरिशिष्टे कात्यायन; 58B, मण्डन; 60B, सिद्धान्तशेखरे; 63B, देवल; क्रमकारिकायां गृह्ये; 64B, मदनरत्ने-व्यासः; कूर्म्मपुराणे; 67B, गृह्यकारिका; 69B, दामोदरनिबन्धे, काठके; 71B, पुलस्त्यः; याज्ञवल्क्य; व्यास; 76B, गदाधरभाष्येऽपि; 77B: बौधायन; 78A, गार्ग; हरिहर-भाष्ये; 79A, त्रिकाण्डमण्डन; 80B, आश्वलायन; 84A, प्रयोगपारिजाते; 84B, अनन्तभट्टीये; कारिकायां; प्रयोगपारिजाते; कालादर्शे; 90A, परिशिष्टेऽपि; 103A, दीपिका; 104A, भविष्ये, अङ्गिराः; 104B, आचारादर्शे; 104B, मदनपारिजात; 105A, शङ्ख; 105B, लिखित; 106B, विष्णु; 111B, गृह्यकारिका.

1155.

The Same and Makhapāka

6325 *Part of* **स्मार्त्तोल्लास** *and* **मखपाकपद्धतिः ।**

By Śivaprasāda Pāthaka, of Puskaravalli.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia 9 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 950 Character, modern Nāgara Appearance, fresh A fragment

A Fol. 1–7A

The second volume of *ullāsa*, relating to *Gṛhya* rites. For the first volume see Catal No. 1059

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

प्रायश्चित्तं गङ्गाधरेणोक्तम् । एवं नित्यस्नानलोपे सन्ध्यालोपे सायंप्रातर्होमलोपे च स्नात्वाष्टोत्तरशतगायत्रीजपः कार्य्यः ।

7A, इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे उपासन-कर्म्मणि पुनराधानादिप्रायश्चित्ताध्यायः समाप्तः ।

B मखपाकपद्धतिः । (Fol 7B—the end)

The mangalācaraṇa and the object of the work.

विघ्नेश्वरञ्च पितरञ्च सरस्वतीञ्च
कात्यायनञ्च निजसूत्रकृतं प्रणम्य ।
गङ्गाधरादिवरपद्धतिसंनिरीक्ष्य-
शिवप्रसादः कुरुते मखपाकपद्धतिम् ॥ (?)

गृह्यकारिकायाम्

अथातः श्रवणाकर्म्म शास्त्रदृष्ट्या मयोच्यते ।
श्रावण्यामेव तत्कार्य्यममावा गौणकालतः ॥

After eight such kārikās (ending उत्सर्गोपगमनं पश्चादुत्तरे पात्रसादनम्) we have :—

अथ ब्रह्मोपवेशनादिआधारावाज्यभागान्तं गृह्यकारिकोक्तक्रमेण लिख्यते ।

अग्नेर्दक्षिणतो ब्रह्मासनं कृत्वा कुशास्तृतं ।
ब्रह्माणं वरयेदग्नेरुत्तरेण गुणान्वितम् ॥ १ ॥

There are forty-eight such kārikās, going to the end of the manuscript, with the colophon :—

इति ग्रहयज्ञकारिकोक्तासादनकारिका समाप्ता ।

1156.

886. प्रयोगदर्पणम् । *Prayogadarpaṇa.*

By Padmanābha Dīkṣita, son of Gopāla and Pārvatī, grandson of Nārāyaṇa, disciple of Sītikaṇṭha.

It treats of domestic and propitiatory rites.

For the manuscript see L. 1775

Post Colophon Statement·—

संवत् १८८४ मिति अगण सुदी ११ ग्रन्थ १८००० ।,

The manuscript has two separate paginations, one ending in 79 and the other in 102.

The later authorities quoted (1) Aparārka, (2) Mahārnava, (3) Vrataratna, Kālikāpurāna, (4) Madanaratna, (5) Śaiva-purāna, (6) Visnudharmottara, (7) Nirṇayasindhu, (8) Chandoga-pariśista, (9) Smiti-kaustubha, (10) Kalpatarau Halāyudha, (11) Todarānanda, (12) Saṃvatsara-pradīpa, (13) Hemādri, (14) Smrtyartha-sāra, (15) Śrīdhara, (16) Yogapadya, (17) Siddhānta-śekhara, (18) Kundasiddhikāra, (19) Prayoga-pārijāta, (20) Ratnasaṃgraha, (21) इति शौनकोक्ता अश्लेषाशान्तिप्रयोगः. Here ends the first pagination, (22) Jyotirnibandha, (23) Visnudharmottara, (24) Mayūracittra, (25) Pārijāte Saunakah, (26) Kaustubha, (27) Harihara, (28) Gadādhara, (29) Kārika, (30) Vāsudeva, (31) Medhātithi, (32) Mādhava, (33) Haradatta, (34) Śākātāgani, (35) Sattrinsatmata as quoted in Candrikāpārijāta, (36) Bhatta kārikā, (37) Sārasamuccaga, (38) Vākyasāra, (39) Jyotihsāra, (40) Prayogasāgara, (41) Smrti-kaustubha, (42) Kārikānibandha, (43) Smityarthasāra, (44) Krsṇa Bhattīya, (45) Smrti-ratnāvali, (46) Jyotih-prakāśā, (47) Smrti-candrika,

(48) Ratnamālā, (46) Ratna-kosa, (47) Sambandhatattva, (48) Muhūrta cintāmani, (49) Deva-Yajanadīpikā.

It belongs to the school of Mādhyandina of the Yajurveda, as is evident from the following passages.

3B, माध्यदिनशाखायां पुण्याहवाचनस्यानुक्तत्वात् यन्नाम्नातं स्वशाखाया-मितिवचनात् बह्वृचगृह्य[परि]शिष्टोक्तमेव मयापिवृतम् ।

41B, इति सङ्कल्प्य यथोक्त विधिना वास्तुपूजनं मण्डपपूजनं च कुर्य्यात् ।

1157.

2990.

Substance, country-made paper 9×5 inches Folia, 12 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 250 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Complete

This contains a clear exposition of Āgrayaṇa or the ceremony of eating a new crop.

It begins:—

अथाग्रयणमिति कर्म्मनामधेयं । अत्र श्रुतिः शतायुधाय शत-वीर्य्याय शतोतयेभिमतिषाहे । शतंयो नः शं तनुवे स्योनः ।

It ends.—

असामर्थ्ये तु ब्राह्मणं तर्पयीत वै इत्याह कात्यायनः ।

अत्र कर्कोपाध्यायैः ऋत्विजाधिकमेकं भोजयेत् अनेन च न्यायेन सर्व्वत्र ज्ञेयमिति व्याचक्षृतम् ।

1158.

65 **यजुर्व्वेदीयकुशण्डिका ।** *Kuśaṇḍikā*

By Paśupati.

For the MS. See L. 1528.

This is only a section of Daśakarmapaddhati dīpikā (L. 525) by Paśupati, the brother of Halāyudha, the Chief Justice of Laksmana Sena, King of Bengal Paśupati is well-known.

Though the MS. commences with अथ यजुर्वेदिनां दशकर्म पद्धति लिख्यते there are many Tāntrika ceremonies mentioned in it.

1159.

6102. गर्गपद्धतिः । *Gargapaddhatih.*

By Sthapati Garga.

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia, 29 of which the 8th is missing Lines, 12 on a page Extent in slokas, 600 Character, Nāgara Date given in a later hand, Samvat 1748 Appearance, old and discoloured

Based on Pāraskara Gṛhya sūttra, as interpreted by Bhartṛyajña.

For the beginning of the work see L. 1916.

Topics :—

3A, इयं परिभाषा; अथ विवाहः; 7B, समाप्तोऽयं विवाहः; 9A, अथ चतुर्थीकर्म्म; 9B, इति चतुर्थीकर्म्म, अथ पाकयज्ञः; 10A, अथ सोष्यन्तीकर्म्म उच्यते; 10A, इति मेधाजननम्; 11B, अथातो जमल(?) जनने विधिरुच्यते; 12A, अथान्नप्राशनम्; 13A, सांवत्सरिकस्य चूडाकरणम्; 18B, इति सावित्रव्रतोत्सर्गः; 19A, आग्नेयव्रतम्; 20B, समाप्तमुपनयनमिति, इदानीं ब्रह्मचारिणः व्रतान्युच्यन्ते; 22A, अथ ब्रह्मचारिणो धर्म्माः; 22B, अथ अतीतकालविधिमाह; 23B, अथ आग्नेयव्रते विसर्गः; तत आयव्रतविसर्गः; 24B, ततो व्रतविसर्गः; तत उपनिषद्व्रतादेशः; 25A, अथ प्राम्नतमुच्यते; 26A, ततो गोदानव्रतादेशः; 26A, ततश्च संवत्सरे पूर्णे व्रतविसर्गः; 26B, इति व्रतानि समाप्तानि; 27A, ततः समावर्त्तनम्; 29A, अथ स्नातकस्य यवान्(?) वक्ष्यामः;

यदि प्रवर्ग्यदीक्षितो भवेत् तदा मूत्रपुरीषे ष्ठीवनञ्च आतपे न कुर्य्यात्, दात्येव मादि(?) न कुर्य्यात् ।

Colophon :—

इति समाप्तः ।

Post Colophon :—

ॐ रथेश्वरलिखितम् ।

The date is given in a much later hand.

सं १७४८ वर्षे माघ सुदी १५ दिने ।

Cf. Gargapaddhati, as described by Rājendralāla Mittra, No. 1916. This appears to be a much shorter work.

1160.

6090. **पारस्करलघुगृह्यकारिका ।** *Pāraskara laghu gṛhyakārikā.*

By Viṣṇuśarmā.

Substance, country-made paper. Two sets of leaves—the first consisting of 37 leaves and the second of 13 leaves. The second written in a much later hand begins exactly where the first ends. The first measures 9 × 4 inches and the second 10 × 4¾ inches. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. The new set of leaves is dated Samvat 1937. The two sets complete the work.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य देवं गणनायकं परं
सरस्वतीं चाप्यथ याज्ञवल्क्यम् ।
श्रीधराचार्य्यं च (?) शिष्यमुख्यान्
ब्रवीम्यहं ग्रन्थमनुत्तमं च ॥
श्रीदेवदत्तो मतिनायकः पुरा
माध्यन्दिनीयोऽप्यथ गौड़वासी ।
श्रीविष्णुशर्म्मा इति तस्य सूनुः
सकारिका कारवितौ(?) बभूव ॥
पारस्करं नमस्कृत्य येन पारः प्रदर्शितः ।
शाखाधीशं याज्ञवल्क्यं लघ्वीं ब्रूते च कारिकाम् ॥
निषेकाद्याः श्मशानान्ताः संस्काराः स्मार्त्तकर्म्मणि ।
गृह्यसूत्रेऽपि गुप्तार्थाः प्रयत्ना दर्शयिष्यथः (?) ॥
पूर्व्वं कुशकण्डिकां ब्रूते यथा सूत्रे प्रदर्शिताम् ।
कुशोपरि समूहने(?)सप्तशाखाः प्रकीर्त्तिताः ॥
मध्यशाखा न वक्तव्या इत्येवं पारिभाषिकम् ॥

In the leaf 36A of the first set of leaves, ends Karma-kānda

चतुर्थे कर्म्मणि क्षते चरुं भुंक्ते तथैव च ।
आशीर्व्वचनकाले च वधूर्वामाङ्गमाश्रयेत् ॥

इति लघुकारिकायां कर्म्मकाण्डं समाप्तम् ।

प्रकरणानि २६ श्लोक संख्या ६७१ ।

The first set of leaves does not count the chapters. The second set begins from the 28th chapter.

The first colophon in the second set of leaves.

1B, इति श्रीप्रेतक्रिया प्रकरणमष्टाविंशतिमं ।
अथाशौचं प्रवक्ष्यामि यथावदनुपूर्व्वशः ॥

Aśauca ends in 5B

इति श्री० विदेशस्थाशौचं षट्त्रिंशत्तमम् ।

After four lines occurs the following colophon :—

इति श्री० भानुवारे पञ्चकम्हतानां प्रायश्चित्ताधिकारः सप्तत्रिंशत्तमः । •

6A, इति ++ तर्पणं अष्टत्रिंशत्तमम्; 9A, इति श्रीस्त्रियाधिकार एकोनत्रिंशत्तमम् ॥ वृषोत्सर्गं प्रवक्ष्यामि ।

11A, इति श्रीवृषोत्सर्गप्रकरणं चत्वारिंशत्तमम्; 11B, इति श्रीएकादशाहश्राद्धप्रकरणमेकचत्वारिंशत्तमम्; (Last Colophon) इति श्रीसकलकर्म्मचूडामणिविष्णुशर्म्मप्रणीतायां लघुकारिकायां सपिण्डीकरणप्रकरणम् + + + + + समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संमत् १९३७ मीः भादोः वदी १३ वार शुक्रवारके ली ।
पोथी पंडित बालमुकुन्दकै लीखी हैः ।

1161.

3780. **ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी ।** *Brahma-Saṃskāra-Mañjarī.*

By Nārāyaṇa Tarkavāgīśa.

Substance, country-made paper 11×3 inches Folia, 54. Lines, 3 to 8 on a page Extent in ślokas, 550 Character, Bengali Date, Śaka 1743 Appearance, worn-out and faded Complete

Colophon :—

इति श्रीनारायणतर्कवागीश-भट्टाचार्य्यविरचिता ब्रह्मसंस्कार-मञ्जरी समाप्ता ।

Post Colophon :—

कालब्रह्मशिरोऽर्का शकमा माने रवे दिने ।
अलिखदीश्वरो रामं नमन् पुस्तं शकस्य भोः ॥
श्रीईश्वरचन्द्रदेवशर्म्मणः पुस्तकं स्वाक्षरञ्च ॥
श्रीरामः शरणम् ॥

It begins thus :—

अथ घटस्थापनम् । तत्र वशिष्ठः ।
अपाटितां शुभां वेदीं कुर्य्यादेकाकरोच्छ्रितां ।
पद्मं वसुदलं तत्र चतुर्द्वारोपशोभितम् ॥
पञ्चवर्णैस्तथाचूर्णैश्चन्दनेनाथवा लिखेत् ।
अतुषं निर्म्मलं तत्र धान्यमञ्जलिमात्रकम् ॥
स्थापयेत्—etc.

The Vasiṣṭha gottrī Brāhmaṇas of Bhātpādā claim this work as written by Nārāyaṇa the founder of their family. They belonged to the White Yajurveda, and this is a priestly work of that Veda relating mainly to the 10 sacraments of Brāhmanas. Nārāyana, flourished, according to their tradition, about 200 years ago, and this work, they say, is their standard work.

1162.

6097. क्रियानिबन्ध । *Kriyā nibandha.*

By Yājñika Deva.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 196 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3500 Character, Nāgara Date, Samvat 1937 Appearance, fresh. Complete.

The MS. from which it was copied was defective, as it leaves lacunæ in places.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः ।
दुश्चिकित्स्यै मंहारोगैः पीडितस्तु पुमानपि ।
ज्ञात्वारिष्टादिभि र्मृत्+ + + +समाचरेत् ॥
सितासिते सरिते यत्र सङ्गे
तत्राप्लुतासो दिवमुत्पतन्ति ।
ये वै तन्व विसृ+ + + +
स्ते वै जनासो अमृतं भजन्ते ॥
सर्व्वेन्द्रियविरक्तस्य वृद्धस्य कृतकर्म्मणः ।
व्याधितस्य विना+र्थे मरणं तपसोऽधिकम् ।
असाध्यव्याधिना युक्त[ः] स्वव्यापाराक्षमः पुमान् ।
प्रविशत्य+ +दीप्तं करोत्यनशनं तु वा ॥
अगाधं तोयराशिं वा भृगोः पतनमेव वा ।
गच्छेन्महापथं वापि तुषारगिरिमादरात् ॥
प्रयागवटशाखाग्राद्देहत्यागं करोति वा ।
स्वयं देहविनाशस्य काले प्राप्ते महामते ॥

The manuscript seems to be defective in the beginning :—

26A, इत्युदकदानम्, अथ शोकापनोदः; 44A, इति पिण्डोदकदानम्—अथास्थिसञ्चयनम्; 52B, अथ नवश्राद्धान्युच्यन्ते; 110B, अथ श्राद्धक्रमाः; 114B, इत्येकादशाहिकश्राद्धप्रयोगः— अथ मृतशय्यादानविधिः; 116B, इति शय्यादानविधिः; 121A, अथोदकुम्भदानम्; 122A, अथ सपिण्डीकरणकालः; 125B, इति साग्निकस्य [स] पिण्डीकरणकालास्त्रैवर्णिकानां—अथ शूद्रस्य सपिण्डीकरणकालः; 155A, अथ सूतिकाप्रायश्चित्तम्; 164A, इति सहगमनविधिः; 170A, अथ अन्वारोहणेऽप्यनुमासिकविधिमाह, 175B, अथ नारायणबलिः ।

End :— स्वयं दत्तस्य शूद्रस्य षड् दायादाश्च बान्धवाः ।
यतिश्च ब्रह्मचारी च अपुत्रश्च नपुंसकः ॥
यो यजेत् (जयेत्) पितृभिः सार्द्धं वसुरुद्रान् मखा(का)दिभिः ।

Here the MS. comes to an end. So it is defective also at the end.

Colophon:—

इति याज्ञिकदेवकृत क्रिया(कृया)निबन्धः समाप्तः । समाप्तः ॥

Post Colophon:—

संमत १९३७ मीः भादौ वदी ५ वार बुध ।

The authorities quoted and consulted —

3A, वराहपुराण ; 3B, कात्यायन ; 4B, कूर्म्मपुराण ; 5B, नागर खण्ड : कालनिर्णयदीपिका ; 6B, हारीत, जावालि , 7A, विष्णु कात्यायन, पराशर ; 8A, वराहपुराण , 8B, गरुड़पुराण ; 10A, षट्त्रिंशन्मत ; 11A, याज्ञवल्क्य ; 11B, गृह्यकारिका : 17B, आश्वलायनगृह्यपरिशिष्ट ; 19A, पारस्कर , 19B, विष्णु, वशिष्ठ, शङ्खलिखितौ ; 20A, हारीत ; पैठीनसि, 20B, स्मृतिमञ्जरी ; 21A, बौधायन, प्रचेताः ; 21B, याज्ञवल्क्य ; 22A, आपस्तम्ब ; 23A, विष्णुपुराण , 23B, गौतम, मरीचि ; 24A, व्यास ; 25A, वृद्धमनु ; 26A, गरुड़पुराण ; 27B, श्रीरामायणे · 29A, वैजवाप ; हरिहर ; 31A, बृहस्पति, अङ्गिराः ; 34A, मत्स्यपुराण ; 35A, यम ; 35B, गोविन्द-राजलिखितवृद्धप्रचेताः ; 40B, आदित्यपुराण ; 42B, वृद्धशातातप ; 45A, कर्कोपाध्याय ; 50B, काशीखण्ड ; 55A, कालादर्श · 56B, वृद्धवशिष्ठ ; 57B, व्याघ्र ; बह्वृचपरिशिष्ट ; 58A, गालव ; 58B, देवल ; 59A, बृहत्-प्रचेताः ; भृगु ; 59B, स्मृतिमहार्णव ; 60A, कृष्णाजिनि ; 60B, वृद्धवशिष्ठ ; 65A, पैठीनसि ; 65B, मदनपारिजात ; 72B, स्मृतिसंग्रह ; 78A, साम-विधानाख्यब्राह्मण ; 79A, विष्णुधर्म्मोत्तर , देवीपुराण ; 79B, आदित्यपुराण ; 81A, विष्णुधर्म्मोत्तर ; 84B, शिवधर्म्मोत्तर , 90A, जातुकर्ण ; 90B, विश्वा-दर्श ; 98A, गालव ; 98B, लाट्यायन (शाट्यायन ?) ; 99B, स्मृतिरत्नावली ; 107B, लघुहारीत ; 125B, निर्णयामृत , 127B, चतुर्विंशतिमत , 129B, ऋष्यशृङ्ग , 131A, मरीचि , 133A, कालनिर्णयदीपिका ; 139B, काठक-गृह्ये , 140B, शातातप , 142B, स्मृत्यर्थसार ।

The author is not Devayājñika, the well-known writer of the school of Katyāyana, the author of Katyāyana Śrauta Sūttra Bhāsya, as he quotes such late authorities as Madana Pārijāta, Nirnayāmita and Kālanirnayadīpikā. Aufrecht mentions a work, Kriyā-nibandha, quoted in Nirnayasindhu, but it is anonymous

1163.

5897. **क्रियापद्धतिः ।** *Kriyā paddhatiḥ*

By Yājñika Deva, son of Prajāpati (Agnicit Samrāt Sthapti Mahāyājñika).

Substance, country-made paper 10½ × 4 inches Folia, 30 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 780 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

On ceremonies beginning with cremation and ending with Sapiṇḍīkarana.

Beginning:—

ॐ नमः श्रीवासुदेवाय ।

अथाहिताग्नेर्मरणसमयादारभ्य सपिण्डीकरणान्तं कर्म्म लिख्यते ।

Colophon:—

इति सपिण्डीकरणं समाप्तम् ।

इत्यग्निचित् सम्राट्-स्थपति-महायाज्ञिक-श्रीप्रजापतिसुत-याज्ञिक-देवकृता क्रियापद्धतिः समाप्ता ।

Then the following ślokas are added:—

पतिपत्न्योः सदैकत्वं त्रिषु स्थानेषु वै पृथक् ।
कन्यादाने तथा सोमे पिण्डसंसर्ज्जने तथा ॥
आर्त्तानामपि जन्तूनामार्त्तिच्छेदं करोति यः ।
शङ्खचक्रगदाहीनो द्विभुजो विष्णुरुच्यते ॥
स्वकृतं भुज्यते भूतैः सर्व्वैः सर्व्वत्र सर्व्वदा ।
न कोपि कस्यचित् किञ्चित् करोत्यत्र हिताहितौ ॥

1164.

1267 प्रयोगरत्नम् । *Prayogaratna*

By Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 161 of which leaves 59-65 are missing Lines 10 on a page Extent in ślokas, 3220 Character, Nāgara Date, Samvat 1870 Appearance, tolerable Generally correct

For beginning see Bik. Catal. No. 945

This MS. has three maṅgalācaraṇa verses addressed to Gaṇapati, Śiva and Śivā and Nīlasarasvatī before the commencement of the work as given in Biks

It ends:—

आस्यनासाक्षिकर्णौ च नाभ्युरस्कं भुजौ स्पृशेत् ।
एवमाचमनं कृत्वा साक्षात् नारायणो भवेत् ॥
ग्रन्थाननेकानालोक्य विचार्यसदसच्च यः । ?
कृतस्तेन विभुर्भूय एकतः प्रीयतां मम ।

... ...

... ...

अज्ञानदोषात्, etc.
यादृशं पुस्तकं, etc.
भग्नपृष्ठ कटिग्रीव, etc.
तैलाद्रक्षेत्, etc.

Col.:—

इति सदाशिवदीक्षितसुत-काशीदीक्षितकृतः प्रयोगरत्नः समाप्तः ।

Post Col.:—

संवत् १८७० शके १७३५ कारणमाससम्वत्सरे दक्षिणायने वर्षा ऋतौ श्रावणमासि कृष्णपक्षे तिथ द्वितीयां श्रवणनक्षत्रे योगप्रीति रोजगुरुवासरे पुस्तकं दिवस तृतीयप्रहरे इदं पुस्तक समाप्तम् ।
पत्रसंख्या—प्रमाण येक सो १६१ येक षष्ठ काश्यां लिखितम् ।
साम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।

स्वार्थं परोपकारार्थञ्च ।

इति प्रयोगरत्न सदाशिवदीक्षितसुत ।...

1165

6533 तृचार्घ्यदानविधान । *Tṛcārghyadāna-Vidhāna.*

By Kāśīnātha.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia 9. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 200 Character, modern Nāgara Date. Samvat 1961 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति काशीनाथविरचितं तृचार्घ्यदानविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९६१ मी: श्रावण वदी ६ मालवीय बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अथ तृचार्घ्यदानविधिरुच्यते ।

कृतावश्यको लब्धगुर्व्वनुग्रहो जलाशयान्तिकासीनः आचान्तः ॐ मानस्तोक इत्यनेन शिखां बद्धा आचम्य आसनविधिं कृत्वा गायत्र्या प्राणानायम्य तिथ्यादि स्मृत्वा आत्मनोऽमुकस्य वा क्षिप्रममुकरोग-शान्त्यर्थं श्रीमार्त्तण्डभैरवप्रीत्यर्थं वा तृचकल्पोक्तविधिना श्रीसूर्य्या-र्घ्यदानमहं करिष्ये ॥

Looks like a combination of Tāntrika and Vaidika rituals.

1166.

5863. आचारतिलकम् । *Ācāra-tilakam.*

By Gangādhara.

Substance country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 9. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 180 Character. Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीगुरुभ्यो नमः।
अथ साधारणं सर्व्वेष्वाधानादिषु कर्म्मसु।
विधिरालोच्य गृह्यादिः सम्यक् संगृह्यते मया॥
ततः स्मृतिविधिनाचमनं लिख्ये (?)
तत्र दक्षः।
आधानादिक्रियाः सर्व्वाः श्रौते स्मार्त्ते च कर्म्मणि।
प्रतिष्ठा सर्व्वदेवानां वह्नीनां स्थापनादिभिः॥

This is a very incorrect manuscript. It gives 139 kārikās, relating to the establishment of the sacred fire

संस्रवप्राशनं
संस्रवप्राशने चामे कुर्य्याच्छुद्धिः स्वकारणात् (?)।
प्रणीता विमोकं पश्चात् आयुष्यार्थौ प्रपंचरेत् (?)॥ १३८॥
पुरा(ग्रन्थेनमालोक्य) ग्रन्थान् समालोक्य सन्देह ईरिसं मया(?)।
कारिकारचितं वन्दे गङ्गाधरविधिः स्मृतः॥ १३९॥
अपारदीपिकां ज्ञेयं सर्व्वकर्म्मणि साधितम्।
स्वल्पं स्वल्पतरश्चैव निरीक्ष्यं पण्डितैर्बुधैः॥
परोपकरणं वक्ष्ये कुर्य्यांश्च तु साधनम्॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीगङ्गाधरविरचितमाचारतिलकं सम्पूर्णम्।

1167.

6282. स्मार्त्तपदार्थसंग्रहः *or* प्रयोगपद्धतिः।

Smārta-padārtha-saṃgraha.

By Gangādhara, an inhabitant of Kolāpura.

Substance, country-made paper 9⅓ × 4 inches Folia, 77 Lines, 9 on a page Extent in ślokas 1300 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance old and discoloured Complete

An exposition of the Vedic rites and ceremonies, of the school of Kātyāyana.

Beginning :—

गणनाथं नमस्कृत्य शारदां गुरुमेव च ।
वैक + + कात्यषिच्छन्दों देवता गृह्यकर्म्मसु ।
देवतानामभिधानं वक्ष्ये संकल्पपूर्व्वकम् ॥ १ ॥
अग्न्याधानं द्विजेन्द्राणां स्या[त्] कृत्तिकाविशाखयोः ।
रेवतीरोहिणीपुष्यमृगज्येष्ठोत्तरात्रये ॥

12A, इति श्रीगङ्गाधरभट्टविरचितायां [प्रयोगपद्धतौ] स्मार्त्तपदार्थसंग्रहे आधानं समाप्तम्; 13B, इति स्मार्त्तपदार्थसंग्रहे मणिकाधानं समाप्तम्, 20A, इति प्रयोगपद्धतौ पञ्चमहायज्ञाः— अथ सायं प्रातर्होमविधिः, 22A, अथ समिधः; 22B, अथ समिद्‌वृत्ताः; 24A, अथ पक्षादिकर्म्मप्रयोगः; 28B, अथ पिण्डपितृयज्ञः; 32B, अथ नवान्नप्राशनम्; 36B, अथ उपाकर्म्म; 44B, श्रीगङ्गाधरभट्टविरचितायां प्रयोगपद्धतौ उपाकर्म्म समाप्तम् ।

कोलापुर प्रवरपीठ निकेतनां त्वां
लक्ष्मीं महापदयुतां पुरतः पुराणाम् ।
वेलापदे तु वरदानवशंगतानां
श्रान्ताम्बिकाञ्च कुलमातरमानतोऽस्मि ॥
विश्वेश्वरं हरिहरौ च सरस्वतीञ्च
कात्यायनञ्च निजसूत्रकृतं प्रणम्य ।
श्रीरेणुकादिवरपद्धतिसन्मतानि
संवीक्ष्य पाकमखपद्धतिमातनोमि ॥

50A, इति श्रीगङ्गाधरभट्टविरचितायां प्रयोगपद्धतौ श्रवणाकर्म्म— अथ इन्द्रयज्ञ उच्यते ।

53A, अथ पृषातकोकर्म्म उच्यते; 56A, अथ हस्तरारोहणमुच्यते; 57B, अथ अष्टकाकर्म्म उच्यते; 64A, अथ वृषोत्सर्गः; 69A, इति पायसप्राशनं समाप्तम्—समाप्तश्च पाकयज्ञः ।

अथौपासने प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यास्यामः, etc.

(Last Colophon):—

इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तम् ।

Post Colophon :—

ब्रह्मार्पणमस्तु । नित्यश्रीरस्तु । लेखकपाठकयोः ।

गोदावरीतीर नारायणभट्टस्यास्तु मङ्गलमाहेश्वरी शुभम् ॥

It ends :—

यदास्पृष्टे लङ्घिते वा पात्रे क्षालनमेव च ।

अरण्योस्तु तक्षणमेव ।

1168.

278. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 73 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1300 Character, Nāgara. Date, Sam 1890 Appearance fresh. Prose Generally correct Complete

It begins :—

गणनाथं नमस्कृत्य शारदां गुरुमेव च ।

आधानपद्धतिं कुर्व्वे स्मार्त्तसंग्रहकारकम् ॥ १ ॥

It ends :—

यदास्पृष्टे लङ्घिते वा पात्रक्षालनमेव । अरण्योस्तु तक्षणमेव ।

Col. :— इति गङ्गाधरभट्टविरचितायां प्रयोगपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः समाप्तम् ।

Post Col —

संवत् १८९० माघी वद्य१४ रविवारे । शुभमस्तु ।

नारायणगणेशजोसीदिं डुरकरयां चे पुस्तक आसे श्रीभद्रकाली प्रसन्नम् ।

10A. इति श्रीगङ्गाधरभट्टविरचिते स्मार्त्तपदार्थसंग्रहे आधानं समाप्तम् ।

The authorities quoted :—

(1) Gadādhara Bhāsyām 2B. (2) 21B, Vājasaneyī and (3) Kātyāyana

1169.

1277. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 56, of which 9-10, 16-19, are missing Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 1450 Character Nāgara Date, Sam 1652 Appearance, old Generally correct Complete

Col. :—

इति गङ्गाधरविरचितं स्म[ा]र्त्तपदार्थसंग्रह समाप्ता ॥ (?)

Post Col. :—

संवत् १६५२ समये काह्नोपाध्यायेन लिखितं आत्मार्थं कौमौत् परोपकारार्थं शुभस्तु ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथौपासने प्रायश्चित्तं व्याख्यास्यामः । अरुणोदये उत्थाय अग्निं प्रादुष्कृत्य दन्तधावनपुरःसरं यथाविधि स्नायात् ।

It ends :—

स्मृतिसंग्रह—विष्णुकात्यायनौ,

दर्शे पौर्णमासे वा परान्नौ पाकसेवनं ।

ते नरा क्रियावज्ज्या सर्व्वे यदुच्छिष्ठ भवेत् । (?)

1170.

6220. संस्कारपद्धतिः । *Saṃskāra-paddhati.*

By Gangādhara

Substance, country-made paper 10×3½ inches Folia, 25 Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old, discoloured and worn-out Incomplete at the end.

Of the school of White Yajurveda.

The last colophon in the incomplete manuscript :—

22A, इति केशान्तः— अथ व्रतविसर्गः ।

The MS. breaks off abruptly.

1171

10077. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¼×4 inches Folia, 56 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1120 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured and old Complete Written in two different hands

The maṅgalācaraṇa and the object of the work —

श्रीन्दसिंहं शिवं नत्वा श्रीमदम्बां सरस्वतीम् ।
गणेशं पितरौ कात्यायनादीन् कर्करेणकौ ।
रामाभिद्दीचपुत्रस्य पुत्रो गङ्गाधराभिधः ।
परोपकृत्यै कुरुते गद्यैः संस्कारपद्धतिम् ॥
तत्र संस्कारक्रमः ॥
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं ततः ।
जातकर्माभिधानञ्च निष्क्रमःप्राशनं क्रमात् ॥
चूडोपनयनं वेदव्रतानां च चतुष्टयं ।
गोदानं मेखलोन्मोको विवाहः षोडश क्रियाः ॥
तत्र गर्भाधानं प्रागुच्यते ॥

It ends :—

ग्रन्थान्तराणि संवीक्ष्य यथामति मयोदितम् ।
(?) युक्तायुक्तत्वं च यत्र शोध्यंत सर्पैकैः (?) ॥
यो वात्स्यायनवंशभालतिलको रामोऽभवद् भूतले ।
तत्पुत्रो वसुधा निजेन यशसा दामोदरो मण्डयन् ॥
तत्पुत्रो व्यदधात् हृदय (?) दशसु संस्कारेषु गद्यैरृजु-
विंप्राणामुपकार एव निरतो गङ्गाधरो पद्धतिम् ॥
विप्रकार्य्यार्थिये कृत्वा गद्यैः संस्कारपद्धतिं । ?
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

Then there is a line and a half of writing in a later hand.

1172.

5746A. संस्कारसुबोध । *Saṃskāra-subodha.*

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 69 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Incomplete at the end

Written in two different hands. The second hand begins in the 6th line of leaf 45 and continues to the end.

It gives directions for sacramental rites

Beginning :—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।
गणेशं गिरिजां नत्वा शिवञ्चैव सरस्वती ।
लक्ष्मी नारायणञ्चैव प्रसन्नं गुरुमेव च ॥
पारस्करं तथा रेणुं भाष्यकारांस्तथैव च ।
गर्भाधानादिसंस्कारसुबोधः क्रियते मया ॥
बालानां सुखबोधाय नित्यं सत्कर्म्मदर्पणः ।
संस्कारा द्विविधाः प्रोक्ता ब्राह्मा दैवाश्च नित्यशः ॥
तत्र ब्राह्मा गर्भाधानाद्याः पाकयज्ञीया दैवाः ।
तत्र गर्भाधानाद्या अनुष्ठेयरूपेणोच्यन्ते ॥
ते संस्काराः षोडश :—
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो जातकर्म्म च ।
नामक्रिया निष्क्रमोऽन्नप्राशनं वपनक्रिया ॥
कर्णवेधो व्रतादेशो वेदारम्भक्रियाविधिः ।
केशान्तः स्नानमुद्वाहो विवाहाग्निपरिग्रहः ॥
त्रेताग्निसंग्रहश्चैव संस्काराः षोडश स्मृताः ।
नवैताः कर्णवेधान्ता मन्त्रवर्ज्जं क्रियाः स्त्रियः ॥

Last colophon in the incomplete manuscript :—

63B, इति वराहपुराणोक्त ऋतुदर्शनशान्तिविधिः ।
अथास्य शान्तिप्रयोगः ।

1173.

5746B.

Substance, country-made paper 11¾×5 inches Folia 56 Lines, 12 per page Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, new Incomplete at the end

A manual for sacramental rites The manuscript breaks off in the middle of the marriage ceremony

I do not think it forms part of Saṃskāra subodha, though that title appears on the reverse of the first leaf, and it says in leaf 12 A :--

इति संस्कारसुबोधे जन्मदिनमारभ्य दशदिनपर्य्यन्तं पूर्व्वरात्रौ सूतिकागृहद्वारसमीपे यथारीत्युक्तानि नानाप्रकारेण कथितानि ॥

Beginning :—

अथ गर्भाधानप्रयोगः । तद्यथा :—

ऋतुप्राप्तदिनात् षोडशरात्रिषु आद्यचतुर्द्दिनामावास्याष्टमी पौर्णिमाचतुर्द्दशीसन्धिसंक्रान्तिव्यतीपातवैधृतिपरिघपूर्व्वार्द्धभद्राश्राद्धतत्पूर्व्वदिनमघामूलरेवत्यश्विनीभरण्यश्लेषाश्रवणधनिष्ठाजन्मतारारहितासु चन्द्रताराऽनुकूलासु समासु रात्रिषु कार्य्यं ।

1174.

5748. संस्कारभास्कर । *Saṃskāra-bhāskara.*

By Ṛsibudha, son of Gaṅgadhara, son of Viśvanātha.

Substance, country-made paper. 12×5 inches Folia, 106 Lines, 9 per page Extent in Ślokas, 2200 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

It gives directions for the performance of sixteen leading sacraments It is based on the Gṛhya-sūttra of Pāraskara and it consults Harihara, Karka and Vāsudeva

See Lez. No 539.

Colophon —

इति संस्कारभास्कराख्यः प्रयोगः समाप्तः ।

1175

6217 **उत्सर्गोपाकर्म्मविधिः ।** *Utsargopākarma-vidhi*

Part of Prayoga-paddhati by Gaṅgādhara Bhatta.

Substance, country-made paper 9½ × 5¼ inches Folia, 40 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 560 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Beginning :—

अथोपाकर्म्म लिख्यते ।

प्रारम्भः । ततः गृहे अभ्यङ्गस्नानं देवतार्च्चनं मातृकापूजापूर्व्वकं नान्दीश्राद्धान्तं कृत्वा ... ... ग्रामाद्बहिः शिष्यैरन्यैश्च ब्राह्मणैः सह रम्यजलाशयं गच्छेत् ॥

19B, अथोत्सर्गः ; 39B, इत्युत्सर्गः ।

Last Colophon :—

इति गङ्गाधरविरचितायां प्रयोगपद्धतौ उत्सर्गोपाकर्म्मविधिः समाप्तः ।

Post Colophon —

हस्त अक्षर मल्हार जोसि लोहोगावकर याचे असे । शुभं भवतु । श्रीरामाजय, etc , etc.

1176.

6235B.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches Folia, 47. Lines, 9 on a page. Fol 20-26 are lost and their contents have been restored in fol. marked 20-27 Extent in ślokas, 1000 Character, Nāgara Dated Samvat 1927. Appearance, good

Beginning :—

अथ तीर्थप्रार्थना ॥

त्वं राजा सर्व्वतीर्थानां त्वमेव जगतः पिता ।

याचितं तीर्थं मे देहि सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

The prayer takes up the first leaf.

The real work begins in the second.

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो नित्यस्नानम् ।

नद्यादौ मृद्-गोमय-कुशतिलसुमनस आहृत्योदकान्तं गत्वा शुचौ देशे स्थाप्य प्रक्षाल्य पाणिपादं कुशोपग्रहो बद्धशिखो यज्ञोपवीती आचम्य विष्णु० तिथौ छन्दसामुत्सर्गमहं करिष्ये .... एवं गुण० एतत्कालपर्य्यन्त-जन्मप्रभृति बाल्ययौवनवार्द्धकेषु रहसि प्रकाशे वा ज्ञानाज्ञानकृतमनोवाक्काय-कर्म्मकृतानां महापातकानामुपपातकानां गोवधादीनां गुरुतल्प-सुरापान-ऋणा-नपाकरण-पर्णविक्रय-परवेदन-इन्धनार्थद्रुमच्छेदन-गर्भपातन-हिंसामन्त्रविधान-भ्रूण-हत्या-सङ्कलीकरण--मलिनीकरण--अपात्रीकरण--जातिभ्रंशकरण--अयाज्ययाजन-ब्राह्मणवध-स्त्रीवध-बालवध-पशुवध-कृमिकीटादि-जीववध-ब्राह्मणस्त्रीगमन......
... ... (4A) प्रत्यवायपरिहारार्थं अध्यायोत्सर्गोपाकर्म्मनिमित्तं गण-स्नानमहं करिष्ये ।

But actually we have only the mode of utsarga or the recital of the vedas (probably in the month of Śrāvana, as everyone of the first twenty leaves is marked श्रा.) and no upākarma or the closing of the recital. It is for the followers of the Mādhyandina school.

Last Colophon :—

इत्युत्सर्गविधिः । शुभं भवतु । कृष्ण । कृष्ण । कृष्ण ।
(*Kṛsna* repeated five times). बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।
साक्षीत्य । संवत् १९२७ मिति पौषकृष्ण १० ।

1177.

6240. **कुशकण्डिकानिर्णयः ।** *Kuśakaṇdikā-nirṇaya*

For the Mādhyandina School, being a commentary on the chapter of Kuśakandikā of Pāraskara Gṛhya sūtra by Gaṅgādhara

Substance, country made paper 10 × 3½ inches Folia, 7 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 340. Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon —

इति गृह्यसूत्रे टीकाविधाने गङ्गाधरविरचिते कुशकण्डिकानिर्णयः ।

There are six lines more, added by the scribe and something more in a second hand

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः ।

पारस्करगृह्यसूत्रे कर्कोपाध्यायपादं प्रणम्य व्याख्यास्यामः ।

अथ शब्देन किं कथ्यते ।, etc., etc.

1178.

6317 **स्मार्त्तमार्त्तण्डप्रयोगः ।** *Smārtta-Mārttaṇḍa-prayoga*

Substance, country-made paper 8×5 inches Folia, 60 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 1200 Character, modern Nāgara Appearance fresh Complete

Colophon :—

इति स्मार्त्तमार्त्तण्डप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

वेदमूर्त्तिमल्हारदीक्षितमुरगोड़वासस्मार्त्तमार्त्तण्डपद्धतिप्रयोगश्चेत सम्पूर्णा ।

कात्यायनसूत्रभारद्वाजसगोत्रोद्भवउगरगोलवासदासेन लिखितम् । शुभम् ।

The author does not give his own name, although he gives that of his guru as Svaprakāśa. It belongs to the school of Kātyāyana but in the Kānva Śākhā

The maṅgalācarana and the object of the work.

शिवात्मजं नमस्कृत्य स्वप्रकाशगुरूनपि ।

करोमि स्मार्त्तमार्त्तण्डं यथा स्मृत्यनुसारतः ॥ (त्यानुसारतं)

Topics :—1A, आदौ दारकाल उच्यते ; 3B, अथ प्रयोगः ; 7B, अथ वैश्वदेवः ; 8B, अथ शिष्टां प्रवक्ष्यामि ; 9B, अथ सायंहोमः, 10A,

अथ प्रातरौपासनम्; 10B, अथ चतुर्थीहोमः; 14A, अथ स्थालीपाकः; 19A, अथ पिण्डपितृयज्ञः; 21B, अथ दर्शस्थालीपाकारम्भः, 31A, इति स्मार्त्तमार्त्तण्डे आधानप्रयोगः समाप्तः—अथ मणिकाधानम्; 31B, अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते।

37B, अथोपाकर्म्म, 38B, एतावानुत्सर्गः ततः प्रयोगः—एवं गुणविशेषणाध्यायोत्सर्गनिमित्तसूत्रोक्तविधिना स्नानमहं करिष्ये, 42B, ततः शान्तिपाठं कुर्य्यात्, 44A, अथ वैकल्पिकावधारणम्, 46B, उत्सर्गोपाकर्म्मकर्म्मणि अनाज्ञातन्यूनातिरिक्तानादिष्टप्रायश्चित्तब्रह्मणा होष्ये; 47A, उदात्तादिस्वराः प्रदर्शनीयाः; 48A, ब्राह्मणारम्भः (gives pratīkas of various Brāhmanas) 48A, इत्येकपात्काण्डे, इति हविर्यज्ञकाण्डे, 48B, इत्यध्वरकाण्डे चतुर्थः, इति ग्रहकाण्डे पञ्चमः, इति वाजपेयकाण्डे षष्ठः, 49A, इति राजसूयकाण्डे सप्तमः, इत्युखासम्भरणकाण्डमष्टमम्; इति हस्तिघटकाण्डं नवमम्, 49B, इति चित्काण्डं दशमं; इति सावित्रि(?)काण्डमेकादशं; इत्यग्निरहस्यकाण्डं द्वादशं, इत्यष्टाध्यायिकाण्डं त्रयोदशं; 50A, इति मध्यमकाण्डं चतुर्दशं; इत्यश्वमेधकाण्डं पञ्चदशं; इति प्रवर्ग्यकाण्डे षोडशं, 50B, इति बृहदारण्ये सप्तदशं इति दश ग्रन्थाः; 51A, इति स्मार्त्तमार्त्तण्डे उपाकर्म्म पद्धतिः समाप्ता।

51A, अथ नवान्नप्राशनम्; 51B, अथ वैकल्पिकावधारणम्; 54A, इति स्मार्त्तमार्त्तण्डनवान्नप्राशनपद्धतिः समाप्ता अथोत्तरकर्म्म।

End:—गृहस्थकाण्डे।

नावसथ्यात् परो धर्म्मो नावसथ्यात् परं तपः।
नावसथ्यात् परं दानं नावसथ्यात् परं धनम्॥
नावसथ्यात् परं श्रेयो नावसथ्यात् परं यशः।
नावसथ्यात् परा सिद्धिर्नावसथ्यात् परा मतिः॥
नावसथ्यात् परं स्नानं नावसथ्यात् परं व्रतम्॥

The authorities :—

1A, हरिहरभाष्ये; भर्तृयज्ञभाष्ये, वासुदेवभाष्ये, जयरामस्तु, 2A, याज्ञवल्क्यः; 2A, आश्वलायन आपस्तम्ब हिरण्यकेशी बौधायन भर्तृयज्ञ मिश्रगदाधर इत्यादयः; 3A, यज्ञपार्श्वे, 9A, गदाधरभाष्ये, 24A, कारिकायां।

1179.

6219 **प्रयोगदीपिका (कर्कानुसारिणी) ।** *Prayoga-dīpikā.*

Two Parts

I.—Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 8 Lines, 11 on a page Character, modern Nāgara Dated Samvat 1933 Appearance, fresh.

Colophon :—

इति प्रयोगदीपिकायां जातकर्म्मादिचूडाकरणान्तानां समान-तन्त्रेण कर्कादिमतानुसारेण प्रयोगः समाप्तः ।

Then there are four lines, prescribing a silent (that is without uttering Mantras) performance of those sacraments for a daughter

The date at the end of the 5th line .—

सम्वत् १९३३ ।

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः । यदि जातकर्म्मादीनि स्वकाले न कृतानि स्युः कालातिक्रान्तिनिमित्तं प्रायश्चित्तं कृत्वा कार्य्याणि ।

एतेष्वेकैकलोपेपि पादकृच्छ्रं प्रकीर्त्तितम् ।

चूडायामर्द्धकृच्छ्रं स्यादापदीत्येवमीरितम् ॥

II.—Substance, etc , the same as in the first description Both the parts written by one and the same hand Folia 12

Colophon —

इति श्रीप्रयोगदीपिकायां कर्काद्यनुसारी उपनयनादिसमा-वर्त्तनान्तप्रयोगः ।

Beginning :—

अथ उपनयनप्रयोगः ।

कर्त्ता उपनयनदिनात् पूर्व्वेद्युः नित्यक्रियां निर्वर्त्त्य स्वस्योपनयने कर्त्तृत्वाधिकारसिद्धये कृच्छ्रत्रयं गोदानादिद्वारा कृत्वा द्वादशसहस्रं गायत्री द्वादशाधिकसहस्रं गायत्री वा जपित्वा कुमारेण कामचार-

कामवाद-कामभक्षणादि-दोषापनोदनार्थं प्राजापत्यत्रयं कारयित्वा ...
.........स्वस्तिवाचनं ग्रहयज्ञश्च कुर्य्यात् ॥

1180.

10057. **विवाहपद्धतिः ।** *Vivāha-paddhati*

By Rāma Datta

Substance country-made paper 8×6 inches Folia, 8 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 130 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Incomplete

Beginning —

अथ विवाहरामदत्तकृतपद्धति लिख्यते ।
संध[धि]विग्रहमन्त्रीन्द्रदेवादित्यतनूद्भवः
भूमिपालशिरोरत्नरञ्जिताङ्घ्रिसरोरुहः ॥
सान्धिविग्रहिकः श्रीमान् वीरेश्वरसहोदरः ।
महामन्त्रकरः श्रीमान् विराजति गणेश्वरः ॥
श्रीमता रामदत्तेन मन्त्रिणा तस्य सूनुना ।
पद्धतिः (पद्धिति) [क्रि]यते धर्म्मेण रम्या वाजसनेयिनां ॥

1181.

6216. **विवाहपद्धतिः ।** *Vivāha-paddhati.*

Being an extract from Gṛhya-candrikā by Jagadrāma Dvivedi.

Substance, country-made paper 9¾×5½ inches Folia, 11 Lines, 9, 10 on a page Extent in ślokas, 200 Character Nāgara Date, Samvat 1857 Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदहरेश्वरात्मजश्रीजगद्रामकृते गृह्यचन्द्रिकाख्ये ग्रन्थे विवा[ह] पद्धतिः ।

Post Colophon :—

सं १८५७ ज्येष्ठकृष्ण ३ चन्द्रवार । शुभं । श्रीशिवपार्व्वती ।

Beginning :—

पुत्रविवाहनिमित्तमातृपूजापूर्व्वकं नांदीमुखं श्राद्धं विधाय विवाह्यं पुत्रं मङ्गलतूर्य्यवेदघोषेण कन्यापितृगृहमानयति । etc., etc.

The Gṛhya sūttra on which the Paddhati is based is apparently of Kātyāyana.

1182.

10402 **विवाहपद्धति ।** *Vivāha-paddhati.*

According to the rules of Kātyāyana.

By Rudradhara

Substance, foolscap paper 7×5 inches Folia, 19 Lines, 12 on a page, Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara Date, Samvat 1909 Appearance, discoloured Complete.

Colophon —

इति कात्यायनमतानुसारेण रुद्रधरकृता विवाहपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १९०९ सके १७७४ फाल्गुन वद्य ६ बुधे भागानगरे अजादित्यौतेन लिखितं ।

अथ सप्तपदीश्लोकानि (Seven ślokas containing the oaths of the bride).

Beginning :—

यजुर्वेदोक्तगौड़विवाहो लिख्यते ॥ देशकालौ स्मृत्वा च कन्यार्थिने गृहागताय अस्मै स्नातकाय वराय कन्यादानाङ्गभूतं मधुपर्कं करिष्ये ॥, etc., etc.

1183.

6280. **आवसथ्याधान ।** *Āvasathyādhāna*

Substance, country-made paper 10½×4 inches. Folia, 42 Lines, 10 on a page Character, modern Nāgara Appearance, discoloured Incomplete at the end

An exposition of *Āvasathyādhyāna*, as directed by Kātyāyana. It often quotes Renu as in 8A and Harihara as in 11A

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

एकं नमामि कमलापतिमेव सद्यः

सर्व्वांतरायगणमूलविनाशनाय ।

संस्कारसंस्कृततनोरतिसन्निकृष्टं

तद्धीनदीर्घतपसोऽप्यतिविप्रकृष्टम् ॥

अथावसथ्याधानम् तत्साध्यानि कर्म्माणि च कात्यायनानुसारेण लिख्यन्ते । तत्राङ्गहीनस्यासमर्थत्वादश्रोत्रियस्यावैद्यत्वात् शठस्याशुचित्वाच्छूद्रस्याप्यवैदिकत्वात् अङ्गहीनाश्रोत्रियशठशूद्रवर्ज्जितब्राह्मणराजन्यवैश्यानुलोमजारथकाराणां स्त्रीणाञ्चाधिकारः ।

The occasions of the rite.

7B, आवसथ्याधानं दारकाले दायाद्यकाल एकेषां । दारशब्देन पाणिग्रहणादिसंस्कारसंस्कृतं स्त्रीद्रव्यमभिधीयते तत्कालस्तत्सम्बन्धिकालस्तदिष्टिकाल इति यावत् ... .

8A, दायाद्यकाल एकेषां दायं पैतृकधनं तस्य विभागादिना स्वीयत्वेनाद्यः कालस्तस्मिन् काले आवसथ्याधानं कर्त्तव्यमित्येकेषामाचार्य्याणां मतम । एवञ्चाच पारस्करकल्पानां माध्यंदिनादीनां अविभक्तदायादरहितानां दारकालेऽविभक्तदायादवताञ्च तेषां दायाद्यकाल एव आधानं भवतीति व्यवस्थितविकल्प इति ।

21B, इति कुण्डकरणविधिः । अथ साधारणो विधिरुच्यते । तत्र पारस्करः ।

परिसमूह्योपलिप्य त्रिरुल्लिख्योद्धृत्याभ्युक्ष्य अग्निमुपसमाधायेति परिसमूहनं पांसूनामपसारणं ... ...

It ends abruptly.

1184.

6284. **स्मार्त्ताधानप्रयोगः** *Smārttadhānaprayoga*

According to Karka—(White Yajurveda).

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches Folia 34 Lines, 9-11 on a page Character modern Nāgara Appearance, old and worm-eaten Incomplete at the end

A modern tract quoting Gaṅgādhara.

The mangalācarana and the object.—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गुरुं गणेशञ्च कातीयसूत्रसम्मतः (सम्मं ततः) ।

स्मार्त्ताधानप्रयोगोऽयं तन्यते बालहेतवे ॥

कर्कमतानुसारेण सूत्रोक्तः स्मार्त्ताधानप्रयोगो लिख्यते ।

Then it goes on —

कालनिर्णयो(य) गङ्गाधरियद्धतौ ।

अग्न्याधानं द्विजेन्द्राणां स्यात् कृत्तिकाविशाखयोः ।

रेवती रोहिणीपुष्यमृगज्येष्ठोत्तराचये ॥

4A, इति चरुसुद्धिः, 9A, इत्यावसथ्याधानम्, 9B, इति मणिकावधानम्, 13A, इति पञ्चमहायज्ञाः, 13B, इति निरग्नेर्वैश्वदेवः, 14A, अथ सायंप्रातर्होमः, 16B, इति होमनिर्णयः, अथ पुनराधानम्, 20A, अथ दर्शे पिण्डपितृयज्ञः; 22B, अथ नवान्नप्राशनम्, 28A, अथ श्रवणाकर्म्म 31A, अथेन्द्रयज्ञ उच्यते, 32A, अथ एषातकाकर्म्म उच्यते, 34A, अथ रारोहणमुच्यते ।

It ends abruptly.

1185.

987. **यजुर्वल्लभा** *Yajurvallabhā on* **आह्निकपद्धति ।**

By Viṭhala Dīkṣita.

For the manuscript, see L 2061 and for the work Alwar ext. 294

Rājendralāla is wrong in thinking that Yajurvallabhā is a part of Āhnikapaddhati It is named Yajurvallabhā,

because it is intended for the priests of the Yajurvedī School. Āhnika is one of the subjects, out of three, treated of in the three chapters of Yajurvallabhā.

Post Colophon Statement.—

शुभमस्तु सर्व्वजगतां परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः ।
दोषाः प्रयान्तु शान्तिं सर्व्वत्र सुखी[सुखिनो]भवन्तु लोकाः ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्टं इत्यादि ।

संवत् १८९१ मिति फाल्गुन वद्य १२ द्वादश्यां मन्दवासरे लिखितं पुस्तकं शिवप्रसादेन स्वार्थं परार्थं च । शुभमस्तु लेखकपाठककर्त्तृणां ॥

1186.

1647 यजुर्व्वल्लभा । *Yajurvallabhā*

By Kesavajit, son of Bisvanāth Bhatta.

Substance, country-made paper 10 × 4⅞ inches Folia, 88. Lines on a page 14, 15, 16 Extent in ślokas 2800 Character, modern Nāgara

Last Colophon —

इति श्रीविद्वद्वरभट्टश्रीविश्वनाथात्मजेन, भट्टकेशवजिता संग्रहीतायां यजुर्व्वल्लभाख्यायां कर्म्मसरणौ आह्निककाण्डः ।

This work is based on the above

In the obverse of the first leaf there is a table of contents of this book :—

१ । यजुर्व्वल्लभानुक्रमणिका, तत्र परिभाषा, आचारप्रशंसा, अङ्गनियमः, दिङ्नियमः, प्राचीनिर्णयः, उपवेशनादिविचारः, उपवीतशिखादिबन्धनं, कर्म्मादिज्ञानं ।

२ । आदौ प्रणवोच्चारः, शौचोपाकर्म्मकरणनिषे[धः], तल्लक्षणं च, जलस्पर्शविधिः, तैलयन्त्रशब्दकर्म्मनिषेधः, स्नानादौ संकल्पाकरणे, कर्म्मणो ब्रह्मार्पणत्वं, ईश्वरार्पणत्वं च, तल्लक्षणे च, यद्देवैरनुष्ठितं तन्मनुष्यैर्नानुष्ठेयं, उपवासे कर्म्मनियमः, इत्यादिभक्षणोत्तरमपि स्नानसन्ध्यादिकार्य्यमिति परिभाषा, अथ प्रबोधकालः,

ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ईश्वरचिन्तनं, ब्राह्ममुहूर्त्तलक्षणं, रात्रेः पश्चिमे यामे वेदाध्ययनम्, तत्र निद्रायां प्रायश्चित्तं, ब्राह्मे मुहूर्त्ते कर्त्तव्यमाह, स्मरणीयान्यपि,

३। भूमि प्रार्थना, प्रातर्मङ्गलद्रव्यदर्शनम्, अदर्शनीयान्यपि, तिथिविशेषे दर्पणादर्शनानिषे[ध] इति प्रबोधविधिः।

The manuscript is full of marginal notes in the first two pages.

1187.

6505. प्रयोगसंग्रहः। *Prayoga-saṃgraha.*

By Paraśurāma Pāṭhaka.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 148 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2800 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete Every leaf is marked आह्निक।

The daily duties of a Brāhmaṇa of the school of Kātyāyana, composed in Saṃvat 1851

It ends :—

नृपात्यष्टिशके Śaka 1616 पौष शुक्ले दिग्बुधवासरे।
प्रयोगसंग्रहः काश्यां कृतः शङ्करप्रीतये॥
अष्टादशशतोत्तर एकं पञ्चाशत्संख्याके (?)
श्रीधननामसंवत्सरे पौषशुक्लदशम्यां प्रयोगसंग्रहरचनं समाप्तम्।

It gives the names of the author's friends who helped and patronised him in this work

अथ ग्रन्थस्य करणे उपयोगप्रेरणकर्त्तार उच्यन्ते।

दादंभट्टः कुहाडग्रामस्थः। नारायणभट्टो धर्म्माधिकारी।
महाजनोपनामजीवनरामो मंगक [जीवनरामसंज्ञकः] वेटया
[म]स्थः॥ ६॥

ग्रन्थसहायकर्त्ता यत्किञ्चित् महादेवभट्टब्रह्मचारी देवलग्रामस्थः॥ ४॥ पद्माकरदीक्षिताः नासिकक्षेत्रस्थाः॥ ५॥ अथ लेखनद्वारा सहायकर्त्तारः काले इत्युपनामकत्र्यम्बकभट्टाः॥ १॥ ज्ञानी इत्युपनामकउत्तमश्लोकाख्यः॥ २॥ नारायणभट्टो धर्म्माधिकारी॥ ३॥ कावले इत्युपनामक सदा ... ...

Here ends the last leaf, 184A. The B. side is left blank.

12B, इति प्रयोगसंग्रहे परशुरामपाठकक्कते (त) प्रयोगपारिजात-पराशर-माधव-नृसिंहाह्निक-धर्मप्रवृत्ति-आचारमयूख-आचारादर्शाद्यनुसारी प्रबोधकादिशौचविधिः।

38B, इति श्रीमच्छङ्कराचार्यभगवतः कृतौ गायत्रीभाष्यं सम्पूर्णम्। अथ तैत्तिरीयश्रुतौ नारायणोपनिषदि विहितत्रिकालसन्ध्योपासनमन्त्राणां विद्यारण्यस्वामिमाधवकृतं भाष्यं लिख्यते। माध्याह्निकसन्ध्यानुष्ठाने अभिमन्त्रितजलपानार्थं मन्त्रमाह आपः पुनन्तु, etc , etc., etc 39B, इति नारायणीये चतुर्विंशोऽनुवाकः, 40B, इति नारायणीये षड्विंशोऽनुवाकः, 41B, इति तैत्तिरीयश्रुतौ सन्ध्योपासनमन्त्रभाष्यं समाप्तम्, 60B, इति कात्यायनत्रिकण्डिका सूत्रं समाप्तम्, 80A, इति श्रीश्रौतस्मार्त्तानुष्ठानपारगजीवनरामद्विवेदी तस्य शिष्येण कृतौ स्मृकल्पद्रुमहरिहरस्नानदीपिकाद्यनुसारी ब्रह्मयज्ञतर्पणप्रयोगः समाप्तः। अथ संक्षेपतर्पणम्; अथ भीष्मतर्पणम्, 80B, अथ वैश्वदेवः, etc., etc. ... 92B, अथ भोजनविधिः, etc., etc., ... 120A, अथ सायंसन्ध्योपासनाप्रयोगः।

1188.

6250 (*a*) **नित्यस्नानपद्धतिः** *Nitya Snānapaddhati.*

As directed in the Trikāṇḍa sūtra of Kātyāyan.

By Kahundeva, son of Dvivedi Guṇadeva.

(*b*) ऋषिस्थापनपूजनप्रकारः

By the same author, corrected later by his son, Kṛṣṇadeva in Saṃ. 1820

Substance, country-made paper 9¼×5 inches Folia, 1-9 (of which fol 2-6 are wanting)+1-27, but there is no break between the first and the second pagination They are differently paged, being written by two different hands Lines, 11 on a page Character, Nāgara Dated, Samvat 1931 Appearance, fresh, but mouse-eaten

A. Ends in 11B.

Colophon :—

इति श्रीद्विवेदिगुणदेवात्मजवेदशास्त्रविद्द्विवेदिकाहुदेवविरचिता त्रिकण्डिकासूत्रोक्तनित्यस्नानपद्धतिः समाप्ता।

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः ।

कृष्णमूर्त्तिपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।

स्फुटं स्नानप्रयोगोऽयं यथामति वितन्यते ॥

तत्र उत्सर्गकालो निर्णीयते ।

अत्र गृह्यसूत्रम् । पौषस्य रोहिण्यां मध्यमायां वाष्टकाया अध्यायानुत्सृजेयु-
रुदकान्तं गत्वेति सूत्रार्थः ।

B. *Colophon* :—

सूत्रकारिकयोर्भाष्यं विलोक्य पद्धतिः कृता ।

कर्म्मठानां प्रबोधाय काह्नदेवद्विजन्मना ॥

खनेत्रवसु भूवर्षे (S 1820) माधवे जाह्नवीतिथौ ।

त्रैविद्यमोढसंज्ञेन काशीपुरनिवासिना ॥

काह्नदेवात्मजेनैषा कृष्णदेवेन धीमता ।

काह्नदेवकृतिः साध्वी शोधिता विदुषां मुदे ॥

समाप्ता

Post Colophon :—

संवत् १९३१ ।

1189.

10359. **स्नानसूत्रपद्धति ।** *Snāna Sūtrapaddhati.*

By the son of Trimalla.

Substance, country-made paper 10×4 inches Foll. marked 8-13 and 18-27 Lines 10, 11 on a page Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old and discoloured Fragmentary

Colophon :—

18B, इति ज्योतिर्विदाराध्यत्रिमल्लसुतनिर्म्मितसन्ध्यादिरूपो द्वितीयः परिच्छेदः, 27B, इति ज्योतिर्विदाराध्यत्रिमल्लसुत-निर्म्मिते तर्पणाख्यस्तृतीयोऽयं परिच्छेदः ।

On the obverse of the 8th leaf :—

त्रिमल्लकृतस्नानसूत्रपद्धतिः ।

1190.

6092 पर्व्वनिर्णय । *Parva-nirṇaya*

By Gaṇapati Rāvala

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia 11 Lines, 12 on a page Extent in ślokas 400 Character Nāgara Appearance discoloured Complete

Colophon·—

इति श्रीमदग्निहोत्रचातुर्म्मास्यादियजनसमासादितपुरुषार्थ-सार्थश्रीरावलहरिशङ्करसूरिसूनुगणपतिरावलकृतोऽयं पर्व्वनिर्णयः सम्पूर्णः ।

The date of the composition of the work — Sam. 1742.

नेत्राम्भोधिधराधरर्त्तितिमिते । श्रीविक्रमार्के शके
१७४२ मासीषे विजयातिथौ रविदिने मौल्ये च दुर्गाचले ।
योगे पर्व्वविनिर्णयं गणपतिः श्रीरावलाख्यो मुदा
नानाग्रन्थविलोकनादिमलधीरेनं समापूरयेत् ॥

The maṅgalācarana and the object of the work .—

श्रीशिवं सद्गुरुं नत्वा कर्कगर्गादियाज्ञिकान् ।
दर्शे च पौर्णमासे च यागकालो निरूप्यते ॥

The works consulted by the author are —

चयुक्तश्रुतिसूत्रभाष्यनिचयं श्रीकर्कदेवोदितान्
श्रीतन्ताभिधरामयाज्ञिकमतांस्तान् पर्व्वणोनिर्णयान् ।
श्रीगङ्गाधरनिर्मितं हरिहरं रेणुं तथा मण्डनं
श्रीकात्यायनयज्ञपार्श्वसहितं कर्मप्रदीपं तथा ॥
हेमाद्रिप्रथितांश्च माधवमतं स्मृत्यर्थसारामृतं
रत्नं श्रीमदनस्य निर्णयमहासिन्धुं तथा भास्करम् ।
तत्त्वं कालविवेचनं स्मृतिगणान् श्रीकौस्तुभं ज्योतिषां
सिद्धान्तस्मृतिचन्द्रिकादिनिखिलग्रन्थान् विचार्यादरात् ॥
श्रुतिसूत्रस्मृतिभाष्य-प्राचीननिबन्धसागरानेतान् ।
गणपतिरावलविदुषा निर्मथ्यैषां धीयते सारः ॥

The author and his parentage —

औदीच्यद्विजपुङ्गवेषु महितः श्रीरामदासोऽभवत्
राज्ञो वीरमनोहरार्पितपदो यो याज्ञिकः कीर्त्तिमान् ।
तत्पुत्रो हरिशङ्करोऽध्वरकृती श्रीरावलख्यातिभृत्
तत्सूनुर्यजुषां स्थितिर्गणपतिर्ब्रूते ह्ययं पर्व्वणः ॥

Then it goes on :—

पर्व्वण्यखण्डे स कथं विधेयः
खण्डेऽथवा पिण्डयजिः कदा स्यात् ।
एकानुमत्योः सकलं तदेतद्
विचार्य्य वक्ष्ये सुगमैर्वचोभिः ॥

1191.

6314 पर्व्वनिर्णयसिद्धान्तोद्धार (साग्निकानां वाजसनेयिनां)। *Parva-nirnaya siddhāntoddhāra.*

Substance, country-made paper 12×6 inches Folia, 3 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 75 Character, Nāgara Copied in Samvat 1941. Appearance, fresh Complete

Colophon —

इति साग्निकानां वाजसनेयिनां पर्व्वनिर्णयसिद्धान्तोद्धारः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । संवत् १९४१ मीर भा० व० वार बुध पोथी पंडितबालमुकुन्दस्येदम् ।

Beginning .—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ । अथाहिताग्नीनां वाजसनेयिनां उपयोगी पर्व्व निर्णय उच्यते ।

तत्र पर्व्वप्रतिपदोः संपूर्णत्वे संदेह एव नास्ति । खण्डत्वे तु तत्रोपवासयागयो-र्निर्णय उपयुज्यते इति तथाह लौगाक्षिः ।

पूर्व्वाह्ने वाथ मध्याह्ने यदि पर्व्व समाप्यते । उपोष्य तत्र पूर्व्वेद्युस्तदहर्याग इष्यते ॥, etc., etc.

It ends:—

अधिकविस्तरस्तु पर्व्वनिर्णयेऽनुसन्धेयम् इति शिवम् ।

1192.

6225. **सर्व्वकर्मसाधारणाङ्गपद्धतिः ।** *Sarva-karma-sādhāraṇanga-paddhatiḥ*

(Mādhyandinīya).

By Hari Bhaṭṭa, son of Koṇḍena Bhaṭṭa, son of Viśvanātha.

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 25 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 500 Character, Nāgara by a modern hand Appearance, fresh Complete

Colophon —

इति श्रीमन्महायाज्ञिकदेवज्ञीयमन्युवंशसम्भूतसमस्तख्यातविश्वनाथसूनुकोण्डेनभट्टात्मजनरहरिभट्टकृतसर्व्वकर्मसाधारणाङ्गपद्धतिः समाप्ता ।

Then there are seventeen lines under the heading of—
अथ पत्नीवामदक्षिणविषयः ।

Beginning :—

अथ माध्यंदिनीयानुसारेण सर्व्वकर्मसाधारणाङ्गानां पद्धतिः ।

1193

10504 **वैश्वदेवनिर्णयः ।** *Vaisvadeva-nirṇayaḥ*

By Kāmadeva, the disciple of Anantadeva.

Substance, country-made paper $9\frac{3}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 13 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 208 Character, Nāgara Date, Samvat 1716. Appearance, discoloured Complete.

Colophon :—

इति श्रीमदनन्तदेवशिष्यकामदेवेन कृतोयं वैश्वदेवनिर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७१६ वर्षे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे एकादश्यां पुण्यतिथौ शनिवासरे वाराणस्यां लेखक उपाध्याय उद्धवेन लिखितोयं ग्रन्थः॥ शुभं भवतु, etc , etc

In a later hand :—

श्रीअद्येह वाराणसीस्थमोढज्ञातीयत्रै[वि]द्य उपाध्यायशिव-शङ्करस्येदं पुस्तकम्

In another hand :—

इदं पुस्तकं द्विवेदिप्रद्युम्नदेवात्मज-द्विवेदिचन्द्रदेवात्मज-द्विवेदि-सूर्य्यदेवेन मौलेन गृहीतं॥ श्रीरामजयती।

Beginning :—

अथातः पञ्चमहायज्ञा इति विहितपञ्चमहायज्ञेषु अयं संशयः॥ किं कृतस्मार्त्ताधानः सन् यः पृथक् पाकोपजीवी स तत्राधिकारी उत सर्व्वोपि कृतस्मार्त्ताधान इति॥ अत्र पञ्च-महायज्ञा इत्युक्तत्वात् पञ्चानामपि विचारविषयत्वमिति न मन्तव्यं॥ किन्तु एतत् सूत्रोक्तानां चतुर्णामेव। न सूत्रान्तरोक्त-ब्रह्मयज्ञस्य॥ तस्याग्निसाध्यत्वाभावान्नित्यस्नानसूत्रे उपविश्येद्दर्भेषु दर्भपाणिः स्वाध्यायञ्च यथाशक्त्यादावारभ्य वेदमित्यविशेषण सर्व्वान् प्रति विधानाच्च। तत्र सर्व्वेषामधिकारसिद्धेः। पञ्चेतिग्रहणन्तु सर्व्वत्र सूत्रानुकरणमित्यदोषः॥ एवं वक्ष्यमाणवैश्वदेवशब्दादपि न पितृयज्ञान्तानां त्रयाणां बोद्धव्यं॥ किन्तु नृयज्ञान्तानां चतुर्णामेव। तावतामप्यग्निसाध्यत्वादविच्छिन्नसाहित्यत्वाद्ब्रह्मयज्ञस्येव पृथग्विध्य-न्तराभावाच्च॥

तत्र भ्रातॄणामविभक्तानां पृथक् पाको भवेद् यदि।
वैश्वदेवादिकं श्राद्धं कुर्य्युस्ते वै पृथक् पृथक्॥

इति संग्रहवचनात् कृताधानस्य पृथक्पाकोपजीवित्वे सत्येव अधिकार इति प्राप्ते अभिधीयते सत्यं। यदीदं वचनं साग्नि-

कानग्निकसाधारणविषयं स्यात्तदेवमेवं स्यात् ॥ इदन्तु निरग्निक-
विषयमेव ॥ तथाहि ॥ कृतावसथ्याधानस्य आधानान्तरं अवश्य-
मग्निमाधाय पाकयज्ञैश्च संयजेदिति वचनात् ॥ सायंप्रातर्होमा-
दिषु नित्यपाकयज्ञेषु यथाधिकारः प्राप्तः तथा पञ्चमहायज्ञानां
पाकयज्ञत्वाविशेषादहरहः स्वाहा कुर्य्यादन्नाभावे केनचिदाकाष्ठा-
द्देवेभ्यः पितृभ्यो मनुष्येभ्यश्चोदपात्रादिति वीप्सया पुनर्नित्यत्वाव-
गमाच्च तत्राधिकारः प्राप्तः श्रौताधानिनः अग्निहोत्रादिष्विव ॥

3B, क्रतुसंख्यापरिशिष्टे ॥ अथ पाकयज्ञसंस्था होमः पार्वणस्थालीपाका-
वाग्रयणस्थालीपाक एकाष्टका पितृदेवतं बलिरेव सप्तम इति। अस्यायमर्थः।
होमस्तावत् सायंप्रातःकर्त्तव्यत्वेन विहितः प्रयोगद्वयरूप एकः पाकयज्ञः। पार्वण-
स्थालीपाकौ दर्शपूर्णमासप्रतिपद्विहितौ द्वौ पृथक् पृथक्। आग्रयणस्थालीपाकः
शरद्वसन्तयोर्विहितौ द्वौ मिलित्वा एकः। श्यामाकचरुपक्षे त्रिरेकः। एकाष्टका
चतसृभिर्मिलिताभिरेका एव। पितृदेवतं पार्वणश्राद्धं। बलिः पञ्च महायज्ञाः ॥
एवकारो मिलितानामेव एकत्वज्ञापनार्थः ॥ एवं च सति पञ्चभिर्मिलितैरेवैकः ॥
स च सप्तमः पाकयज्ञो भवति। अत्र बलिशब्देन पञ्चमहायज्ञानुष्ठानं लक्ष्यते।
नित्यत्वाद्बलिदानसाहचर्य्याच्च ॥ तथाच ॥

वैश्वदेवे तु निर्वृत्ते यद्यन्योऽतिथिराव्रजेत्।
तस्मा अन्नं यथाशक्ति प्रदद्यान्न बलिं हरेत् ॥

इति मिताक्षरास्थवचनस्य बलीतिपदं वैश्वदेवपरं व्याख्यातं न्यायविद्भिः ॥

So Vaiśvadeva vali is one of the seven Pākayajñas and constitutes offerings to the gods, manes, guests and animals and (the recitation of the Vedas ?) Brahmayajña.

It ends —

कांस्यभोजनन्यायेन अग्निमतः पाकोपजीवित्वं निरग्नेरित्यलं
विस्तरेण ॥

श्रीमदनन्तदेवानां गुरूणां सुप्रसादतः।
कृतोयं कामदेवेन वैश्वदेवविनिर्णयः ॥

1194.

6127. **और्द्धदेहिकपद्धति ।** *Aurddhvadehika-paddhati.*

By Viśvanatha, son of Gāvāla

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 59 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1900 Character, Nāgara Date, Samvat 1934 Appearance, fresh. Complete

Portions of the 46th and the 47th leaves are written in a different hand.

Colophon —

इति श्रीमद्गोमतीवालज्ञाय (?) ज्योतिर्विद्गावालात्मजविश्व-
नाथकृते और्द्ध (ऊर्द्ध)देहिकपद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement:—

संवत् १९३४ मिति माघसुदि ४ वार शनिवारे। १९००

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशो जयतु ॐ इष्टदेवताभ्योः नमः ।
गणेशं गिरां पद्मनाभं सुरेशं
विभुं विश्वनाथं विशालाचि(?) माद्यं ।
विरिञ्चिं विवस्वन्तमन्यांश्च नत्वा
क्रियापद्धतिं विश्वनाथः करोति ॥
वस्वर्थां श्रुतिसम्मताञ्च सरलां कर्त्तव्यमार्गप्रदाम्
नानाग्रन्थविलोड़नात् सुरचितां प्रेतत्वमुक्तिप्रदाम् ।
शिष्याणां सुखहेतवे च विदुषां चित्तप्रसादप्रदां
गुर्व्विष्टस्य प्रसादजाञ्च सुधिया सर्व्वार्थदामादृताम् ॥
ये चैत्वाग्निमतः(?) प्रवासनिरताः स्वस्थाश्च गेहे च ये
ये चानग्निमतोऽथवाग्निरहिता ये ब्रह्मचर्य्ये स्थिताः ।
तेषां चान्यतमस्य पूर्व्वमपराब्दान्ताः समग्राः क्रिया
उक्ताप्यत्र मया क्रमेण निरता दुर्म्मार्गगाणामपि ॥

सधवानामपि विधवानां सर्व्वयोषितां, बालानामपि वृद्धाना-मनाश्रमगता[ना]मपि, ततो यजुर्वेदान्तर्गतमाध्यन्दिनीशाखोक्त-मरणसमयादारभ्य सपिण्डीकरणान्तं कर्म्म लिख्यते ।

End :— यथा-शाखं स्वस्त्ययनं वाचयित्वा अग्निखो गृहीत्वा बन्धुभिः सह भुञ्जीत । अत ऊर्द्धं श्रीखण्डधारणं ताम्बूलभक्षणानि कुर्य्यात् ।

1195.

5774. **कात्यायन श्राद्धकल्प ।** *Kātyāyana śrāddha kalpa.*

By Hemādri.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 54 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1100 The last leaf has been newly restored Appearance, old and discoloured. Complete Character, Nāgara of the eighteenth century.

Beginning :—

यत् पादपङ्केरुहपांसुपूते
दत्तैर्गयामूर्द्धनि शक्तुपिण्डैः ।
मुक्तिं महापातकिनो लभन्ते
गदाधरं तं शरणं प्रपद्ये ॥
प्रणेता शास्त्राणां सपदि सुहृदासन्नमयिता
क्रतूनामाहर्त्ता समरभुवि जेता क्षितिभृतां ।
विनेता साधूनामभिलषितदाता गुणवतां
मनीषी हेमाद्रिर्जयति जगतीभूषणमणिः ॥
अयाचयापाकरणातिरिक्तै मुंदां निदानैरपि यस्य दानैः ।
देवादयः प्रत्युत धारयन्ते चिन्तामनन्तामधमर्णतायां ॥
स्रजतः सततं दिगङ्गनानां
श्रवणाभोगविभूषणं यशः
चरितं कथमस्य कथ्यते
जगती जङ्गमकल्पशाखिनः ॥

निखिल(?) चित्रान्यखिलस्मृतिभ्यः
कृत्यानि कात्यायनसम्मतानि ।
निबध्यते श्राद्धविधिः क्रमेण
हेमाद्रिणा श्रीकरणाधिपेन ॥
यश्चकार चतुर्वर्गचिन्तामणिमनन्यधीः ।
हेमाद्रिसूरिणा तेन क्रियते श्राद्धपद्धतिः ॥

End:— श्रुतिस्मृतिपुराणेभ्यो मया हेमाद्रिणोद्धृतम् ।
श्राद्धकल्पमिदं सम्यक् पितॄणां तुष्टिकारकम् ॥

Colophon.—

इति श्रीपण्डितहेमाद्रिविरचितः श्राद्धकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon:—

शुभं भूयात् ।

Then in a different hand:—

इति हेमाद्रिश्राद्धकल्पपद्धतिः ।

1196.

6136. **कात्यायनश्राद्धकारिका ।** *Kātyāyana śrāddha-kārikā.*

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches Folia, 5 Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 100. Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

कात्यायनो मुनीनाह यथाश्राद्धं तथा वदे ।
गयादौ श्राद्धं कुर्व्वीत संक्रान्त्यादौ विशेषतः ॥
काले वाऽपरपक्षे च चतुर्थ्यां उत्तरे च वा ।
संपाद्य + + + पूर्व्वेद्युश्च निमन्त्रयेत् ॥

Kārikās based on the Śrāddha-Pariśiṣṭa of Katyāyana

Colophon:—

इति श्राद्धकारिका समाप्ता ।

1197.

5970. **श्राद्धदीपिका ।** *Śraddha dīpikā.*

By Yājñika Kāśī Dīksita, son of Sadāśiva Dīksitā.

Substance, country-made paper 10¼ × 1 inches Folia, 73 Leaf 72 is missing Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1460 Appearance discoloured Complete

Śrāddha ceremony, as performed by the followers of the White Yajurveda. It is based on Kātyāyana Sūttra and the Karka Bhāsya.

See C S Vol. II, No 426.

Last Colophon :—

इति श्राद्धदीपिकायां संक्षिप्तनान्दीश्राद्धप्रयोगः ।

इति श्रीसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितकृता श्राद्धदीपिका समाप्त ।

1198.

6200. **पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।** *Pārvana-śrāddha-prāyoga.*

Being an extract from Śrāddha-Bhāskara.

By Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva Dikṣita

Substance, country-made paper 8 × 4¾ inches Folia, 29 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।

तत्र यज्ञोपवीती विष्णुस्मरणपूर्व्वकं प्राणायामत्रयं कृत्वा प्राचीनावीती संकल्पवाक्यमुच्चारयेदिति हेमाद्रिः ।

27A, इति सदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितकृते श्राद्धभास्करे पार्व्वण-श्राद्धप्रयोगः समाप्तः ।

28A, इति श्राद्धभास्करप्रयोगपार्व्वणश्राद्धसंकल्पः समाप्तः । अथ दर्भ-लक्षणमाह, अथ कूर्चलक्षणम्, ब्राह्मणाः, 28B, अथ यजमानः, अथ माह-लयनिर्णयः, 29B, अथ वैष्णवभोजनविधिः ।

1199.

6135 **कात्यायनसूत्रश्राद्धपद्धतिः ।** *Kātyāyana-sūtra-sraddha-paddhati.*

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 5 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 100 Character, Nāgara Appearance, new Complete

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

सूर्यं साम्बं गुरुञ्चैव नत्वा त्रिपुरसुन्दरी ।

कात्यायनस्य सूत्रस्य क्रियते श्राद्धपद्धतिः ॥

सूत्रानुसारिणी ह्येषा बालबोधप्रबोधिनी ।

ज्ञातव्या शास्त्रविद्भिः संक्षेपेण कृता तु या ॥

तत्रादौ सर्व्वप्रकृतिभूतं दर्शश्राद्धमारभते ।

Colophon :—

इति सूत्रोक्तश्राद्धप्रयोगपद्धतिः ।

This *Paddhati* closely follows Kātyāyana Śrāddha-Pariśiṣṭa-sūttra.

1200.

6230. **कातीयपार्व्वणश्राद्धसूत्रपरिशिष्टपद्धतिः ।**

Kātīya-pārvaṇa-srāddha-sūttra-pariśiṣṭa-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 6 Lines, 10 on a page Extent in ślokās, 300. Character, modern Nāgara Date, Samvat 1930 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति परिशिष्टसूत्रेषु पार्व्वणश्राद्धसूत्रपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभं भवतु। बालमुकुन्दस्येदम्। संवत् १८३० फाल्गुन क्व० १ चन्द्रे काश्यां लिखितम्।

Beginning —

श्री अथातोऽपरपक्षादिषु पार्व्वणश्राद्धं व्याख्यास्यामः (Sūtra).

1201.

6207 **श्राद्धपद्धतिः।** *Śrāddha-paddhatiḥ*

By Ḍhoṅḍhū Miśra, son of Prāṇadhara

Substance country-made paper 10½ × 5 inches Folia, 46. Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete Written in two different hands, the first writes up to 9A, the second continues to the end

Last Colophon.—

इति श्रीप्राणधरात्मज-श्रीढोंढूविरचितायां पद्धतौ यतिधर्म्मविधिः समाप्तः।

The Paddhati is for the followers of the White Yajurveda.

The mangalācarana and the object of the work :—

कर्क्कात्यायनकल्पवृत्तवचो विचार्य्याचरणं सताञ्च।
यजुर्विदां श्राद्धविधिं व्यधत्त ढोंढूबुधो बोधविबोधनाय॥
विविधाः पद्धतीर्बुद्ध्वा बह्वीं श्राद्धस्य पद्धतिम्।
माध्यन्दिनीयविधिना शोधयन्तु धिया बुधाः॥

अथ पार्व्वणश्राद्धक्रमसूचनम्।

1202

5763 **श्राद्धपद्धतिः।** *Śrāddha-paddhatiḥ.*

By Ḍhoṅhu (?) son of Prāṇadhara.

Substance, country made paper 11 × 4½ inches Folia, 89 Lines, 8 per page Extent in ślokas 2100 Character. Nāgara Date, Samvat 1940 Appearance, mouse-eaten Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
सकर्क्कात्यायनकल्पवृत्त-
वचो विचार्य्याचरणं सताञ्च ।
यजुर्विदां श्राद्धविधिं विधत्ते (तद्वृत्त)
दोङ्कं बुधोऽबोधविबोधनाय ॥
विविधाः पद्धतीर्बुद्ध्वा वद्धा श्राद्धस्य पद्धति[ः]
माध्यंदिनीयविधिवर्णं(?) शोधयन्तु धिया बुधाः ॥

अथ पार्व्वणश्राद्धस्मरणसूत्रं, etc , etc.

The author's name is variously spelt in different colophons

22B, इति श्रीमिश्रप्राणधरात्मजडोङ्कविरचितायां सांवत्सरैकोद्दिष्ट-कर्त्तव्यता समाप्ता; 29B, इति मिश्रश्रीप्राणधरात्मजडोंढूविरचिताऽशौचान्त-र्गतक्रियासमाप्ता: 34A, इति मिश्रश्रीप्राणधरात्मजडोंढविरचित एका-दशाहान्तर्गतवृषोत्सर्गविधिः समाप्तः; 36B, इति मिश्रश्रीप्राणधरात्मज-श्रीडोंढूविरचित एकादशाहश्राद्धविधिः समाप्तः; 44B, श्रीप्राणधरात्मज-डोंढूविरचिता सपिण्डीकरणेतिकर्त्तव्यता समाप्ता; 52A, इति मिश्रश्रीडोंढु-विरचिता तीर्थश्राद्धेतिकर्त्तव्यता समाप्ता; 53A, इति मिश्रडोंढूविरचित-नित्यश्राद्धेतिकर्त्तव्यता समाप्ता; 89B, इति मिश्रश्रीप्राणधरात्मजडोङ्कविर-चितायां पद्धतौ धर्म्मविधिः ।

Post Colophon Statement:—

शुभमस्तु श्रीसंवत् १६४० मी० भा० कृष्ण ५ ।

1203.

6124. **श्राद्धान्धभास्कर ।** *Śrāddhāndhabhāskara,*

By Viṣṇu Śarmā Agnihotri, son of Yajña Datta, (a disciple of) Ānubhūti svarūpa.

Substance, country-made paper 10×4¼ inches Folia, 30 Lines, 14 on a page Extent in ślokas, 900 Character, Nāgara. Appearance, old. Date, Samvat 1745 and Śaka 1610 Appearance, fresh Complete.

A manual for the performance of Śrāddha, of the school of Mādhyandina, based on the Bhāsya of Karka.

Colophon .—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमदनुभूतिस्वरूप दीक्षित-यज्ञदत्तात्मजाग्निहोत्रिविश्वनाथविरचिते श्राद्धान्धभास्करे प्रयोग-पद्धतिः।

Post Colophon Statement :—

शुभ भूयात्। १७४५। १६१०। ज्येष्ठ सुदि १ प्रतिपदा रवौ लिः ए' नाथन्हसिंहसुतमोहचातुर्वेदी वाराणसीस्थितः उत्तर-प्रदेशे कसहैग्रामे लिखित। शुभ + + +

Then we have the following —

विंशत्यंशे शनैश्चरः।

सैंहिकेयस्य विंशांशे परमोच्चो विगद्यते। ५७।

इति श्रीसर्व्वशास्त्रविशारद—श्रीकाशीनाथकृतौ लग्नचन्द्रिका सम्पूर्णा समाप्तम्। (?)

नीचस्थितो जन्मनि यो ग्रहः स्यात् तद्राशिना + + + +।
भवेत्त्रिकोणी यदि वा च केन्द्रे राजा भवेद्धार्म्मिकचक्रवर्त्ती॥

१७४५। ज्येष्ठ सु० १५ + + + + + १६१०। लिः भट्ट नाथ।

The beginning of the work :—

साध्यसाधनयोगेषु साधके च निजेच्छया।
अन्तर्यामितया तिष्ठन् फलदोऽस्तु सतां हरिः॥

अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः।

ततः श्वः श्राद्धमिति निश्चित्य पूर्व्वद्युर्वस्त्रक्षालनस्नानोपलेपन-भूमिकरणं च विधाय द्विजान् निमन्त्रयीत।

End — इतिकर्त्तव्यतामन्त्रकर्कभाष्यानुसारिणी।
श्री माध्यंदिनशाखीयैर्ज्ञातां विश्वनोद्धता॥

श्राद्धरत्नानि हि मया श्राद्धरत्नमहोदधेः ।
संगृह्याचापि नद्धानि रज्यतां हृदये सताम् ॥

See Ulwar Extract No 359, where the work is called :—

श्राद्धाङ्गभास्कर (?)

1203A.

6194, **मात्रादिश्राद्धनिर्णयः** *Mātrādi-śrāddha-nirṇayaḥ.*

(कात्यायनीयः) ।

Substance, country-made paper 10×4¼ inches. Folia, 24 Lines, 7 per page. Extent, in ślokas 300 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः पितृभ्यो नमः ।
त्रयीसुसंविर्त्तिविवेकनिर्म्मलाः
समग्रनिःश्रेयससिद्धिहेतवः ।
समस्तशास्त्रार्थं ससत्त्वबोधकाः
जयन्ति कात्यायनपादपांशवः ॥
ये नाम केचिदिह नः, etc , etc

The object of the work

केचिदज्ञानतो नष्टाः केचिन्नष्टाः प्रमादतः ।
केचिद् ज्ञानावलेपेन केचिन्नष्टैश्च नाशिताः ॥
गतानुगतिको लोको न लोकस्तत्त्वचिन्तकाः । (?)
अहो जनस्य मूर्खत्वात् हरितं ताम्रभाजनम् ।
पितॄन् प्रणम्य जनकान् तथा मातामहानपि ।
क्रियते संशयच्छित्त्यै मात्रादिश्राद्धनिर्णयः ॥

The end of the work.

निरीक्ष्य धर्म्मशास्त्राणि निबन्धांश्चापि नैकशः ।
उचितः + + श्चायं मात्रादिश्राद्धनिर्णयः ॥
चेतः प्रसन्नजननं विष्णुनामानन्दि सर्व्वरसयुक्तमिति प्रसन्नं ।
शास्त्रं खलु ... ...

Thus it ends abruptly

1204.

10308 पार्व्वणदर्श(र्भ)वटुश्राद्धप्रयोग ।

Pārvaṇa-darbha-vaṭu-śrāddha-prayogaḥ.

According to the rules of Kātyāyana.

By Devabhadra, son of Balabhadra Pāṭhaka

Substance country-made paper 8½×4 inches Folia, 16 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति श्रीमत्पाठकबलभद्रात्मजदेवभद्रकृतपार्व्वणदर्शवटुश्राद्धप्रयोग सम्पूर्णं समाप्तम् ।

Post Col. :—

श्रीविष्णवे गदाधराय नमः ॥

Beginning .—

श्री गणेशाय नमः ॥

नत्वा गदाधरं पितॄन् कातीयसूत्रसम्मतः ।

वटुश्राद्धप्रयोगोऽयं तन्यते बालहेतवे ॥

2A, श्राद्धपाकात् देवनैवेद्यं स्वयं दक्षिणामुखः पञ्चसप्तनवभिरनियतैर्वा कुशैः देववत्सार्द्धद्विवेष्टनेन ॐकारेण कृतौ देवे कुशाग्रभागप्रमुखौ द्वौ वटू(टु) एवं पितृवत् कृतौ पित्र उदङ्मुखौ द्वौ प्रार्थना भवद्भिरस्मत्सपत्नीकपित्रादित्रयश्राद्धे ब्राह्मणकार्य्यमद्य सम्पाद्यं नः प्रसीदत सम्पादयिष्यामः ॥

1205.

5765. श्राद्धविधिः । *Śrāddha-vidhi.*

By Rāmāgnihotri

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 1 to 9 and 1 to 22, 31 in all Lines, 8, 9 on a page Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara by a modern hand Appearance, fresh.

There is nothing to show that the work is complete in the present manuscript

In spite of two different paginations, there is no break in the matter.

Beginning :—

ॐ तं मुनिवरमभिवन्दे यस्य प्रसादप्रयोग्या क्रतुवृन्दाः ।
फलन्ति सततं याज्ञिकाना चिदिवोद्भवान्यनेकफलानि ॥
कौलाच्छको नाम मुनिस्तपोनिधि—
स्तदन्वये वेदविचारदक्षः ।
अभूद्द्विजार्य्यो बलभद्रनामा ।
तदङ्गजो याज्ञिकचक्रपाणिः ॥ १ ॥
श्रीमान् याज्ञिकचक्रपाणितनयो वेदान्तवित् श्रोत्रियः ।
श्रौतस्मार्त्तविधानकृत् हरिपरः श्रीमाननेशाभिधः
तत्पुत्रः श्रुतिसागरैकतरणो दक्षः सुविद्वान् शुचिः
श्रीमान् शार्ङ्गधराभिधस्तु गिरिजानाथाङ्घ्रियुग्मे रतः ॥
तत्पुत्रोऽप्यभवत् श्रुतिश्चचतुरो रामाभिधोत्री सदा
भूदेवाङ्घ्रिषु पूजनेषु सततं युक्तैकधीः सर्व्वदा ।
कुर्व्वे श्राद्धविधिञ्च पार्व्वणविधिज्ञानार्थकार्य्यान्तये
सूत्रस्योपरि संशयौघतिमिरध्वंसाय सूर्य्यो महान् ॥
श्रुतिसूत्रोदितं सर्व्वं दृष्टमेवात्र दर्शितं ।
नोक्तं किञ्चित् स्वमत्यातो ग्राह्येयं मत्कृतिर्बुधैः ॥
अतः प्रथमं प्रकृतित्वात् पार्व्वणश्राद्धं अभिधास्ये ॥

It follows the Kātyāyana sūttra.

1206.

5877. **वृषोत्सर्गप्रयोग** । *Vṛṣotsarga-prayoga.*

By Anantadeva, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches Folia, 27. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 378. Character, Nāgara Date, Samvat 1893 Appearance, fresh Complete

This belongs to the White Yajurveda

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नीलवृषोत्सर्गः ।

तत्र वृषलक्षणम् ।

जीववत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं त्रिहायनं द्विहायनं एकहायनं नीलं, बभ्रुं, कपिल, पिङ्गलं, कृष्णं लोहितं श्वेतं वैकवर्णं अनेकवर्णं वा अव्यङ्गाङ्गं..... ।

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणि-प्रथमशाखि-श्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना अनन्तभट्टेन कृतो वृषोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon —

संवत् १८९३ आषाढ़शुक्ल २ भृगुवासरे ।

1207.

6130 **अन्त्येष्टिपद्धति ।** *Antyesti-paddhati*

By Gadādhara Dīkṣita

Substance, country-made paper 9×7¼ inches Folia, 51 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 1000 Character, Nāgara Date, Samvat 1929 Appearance, fresh. Complete

The work was written in Śaka 1709; for the Brāhmaṇas professing the Mādhyandina Śākhā

Beginning .—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ।

नत्वा गुरून् गणपतिं वासुदेवादिसम्मतां ।

श्रीगदाधरधौरेया तन्यतेऽन्त्येष्टिपद्धतिः ॥

तत्रासन्नमरणं पित्रादिकं पुत्रास्तीर्थं नीत्वा प्रायश्चित्तं कारयेत् ॥ (?)

End :— चिन्तामणिसुतो नाम्ना काशीवासी गदाधरः ।

व्यधत्त ग्रन्थानालोक्य रुचिरामन्त्यपद्धतिम् ।

माध्यन्दिनीयशाखायामौर्द्ध्वदेहिककर्म्मभिः ।

कात्यायनोक्तमार्गेण सन्ति पद्धतयः शतम् ॥
ताभ्यस्त्वस्या विशेषोऽयं पण्डितैः सोऽवधार्य्यताम् ॥

Colophon —

इति श्रीचिन्तामणिसूनुना दीक्षितगदाधरेण रचितान्त्येष्टि-
पद्धतिर्म्मरणविधानानि च समाप्तानि ।

Date :— ग्रहाभ्रऋषिभूसंख्ये (१७०९) वत्सरे मासि फाल्गुने ।
गङ्गायामलिखद् ग्रामनगरस्थो गदाधरः ॥

Post Col. :—

शिवनारायणसुतो नाम्ना काशीनिवासिनः ।
श्रावणे मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां भृगुवासरे ।
बालमुकुन्देन लिखितमन्त्येष्टिपद्धतिं शुभाम् ।
संवत् १९२९ ।

1208.

6203 लक्षहोमपद्धति । *Lakṣa-homa-paddhatiḥ*

By Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva Dīkṣita.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 34 Lines, 11 on a page Extent in ślokās, 900 The 8th and 9th leaves newly restored Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

इति लक्षहोमपद्धतिः समाप्ता ॥
इति श्रीयाज्ञिकसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितकृता लक्ष-
होमपद्धतिः समाप्ता ॥
शुभमस्तु ॥

Beginning —

अथ लक्षहोमपद्धतिः ॥
तत्र तावन्नानादेवतोद्देशेन वक्ष्यमाणनानामंत्रैः सर्व्वपापक्षयार्थं
परमसुखशान्त्यर्थं क्रियमाणस्त्वेकः ॥

3B, इति लक्षहोमविधिः अथ लक्षहोमप्रयोगः ।

4A, अमुककामो लक्षहोमेनाहं यक्ष्ये, इति संकल्प्य तदंगत्वेन गणेशपूजन-पुण्याहवाचन-मातृकापूजन-नांदीश्राद्धाचार्य्यवरणादीनि करिष्ये इति संकल्प्य गणेशं पूजयेत् ।

1209.

6221

Substance country-made paper 12×5 inches Folia 6 Lines, 8 on a page Character modern Nāgara Appearance, fresh

It relates to the purifying rite for a child born under the evil star of Mūlā and follows the precept of Deva and Karka

Beginning :—

अथ मूलविधानपद्धति लिख्यते ।

तत्र प्रसवमूलनक्षत्राद्द्वितीयमूलनक्षत्रे सुस्नातः सपत्नीको यजमानः .. ..

मम जातस्य कुमारस्य कुमार्य्या वा मूलप्रथमचरणादिजनन-सूचितपित्राद्यरिष्टशांतिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीतये सग्रहमखं मूल-विधानमहं करिष्ये ।

The last leaf (the 6th) is not connected with the 5th which breaks off abruptly, and it contains no leaf mark. It ends with the colophon :—

इति श्रीगोपीनाथदीक्षितेन कामदेवकृतप्रपद्धत्युक्तमूलविधान-कंडिका संक्षिप्तसरणी कृता ॥

Post Colophon —

भाद्रकृ० तृतीया गुरुवासरे समाप्तिः ॥ शांतिः ॥

The beginning quoted above does not appear to be the beginning of the Saraṇī, but probably of a part of Kāmadeva's work itself, which is entitled Karma-pradīpikā or Pāraskara-gṛhya-sūttra-paddhati. See W. p 65

1210.

6222 (कात्यायनपरिशिष्टोक्त) मूलशान्तिप्रयोगः।

Mūla-śānti prayoga.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 10 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 200 Character Nāgara Date, Samvat 1937 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति कात्यायनपरिशिष्टोक्तमूलशान्तिप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सं० कार्त्तिकवदि १२ वार शनि संमत् १९३७।

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः।

अथ कात्यायनपरिशिष्टोक्तमूलशान्तिविधानम्। अथातो मूलजातस्य विधिं व्याख्यास्यामो मूलांशे प्रथमे पितुर्नेष्टो द्वितीये मातुः तृतीये धनधान्यस्य चतुर्थे कुलशोकावहः। स्वयं पुण्यभागी स्यात्। मूलनक्षत्रे मूलविधानं कुर्य्यात्॥

End — सार्पदैवते एष एव विधिः कात्यायनोक्तः कृतः। शान्तिर्भवति शान्तिर्भवतीति कर्मशेषं समापयेत्॥

1211.

6224 विनायकशान्तिः। *Vināyaka-śāntiḥ*

(*Mādhyandina*)

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in slokas 180 Character, Nāgara Date, Samvat 1918 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति विनायकशान्तिप्रयोगः।

Post Colophon :—

श्रीगजाननार्पितमस्तु उत्तरे कर्म्मणि निर्व्विघ्नमस्तु॥

यज्ञहोममन्त्राः take up 12 lines after which we have the date —

संवत् १९१८ चैत्र कृष्ण ६ ।

The following is added by a later hand —

स १९३४ आ० कृ० ९ बालमुकुन्दस्येदम् ।

Beginning —

श्री गणेशाय नमः ।

ॐ अथ सर्व्वकर्माङ्गभूतं विनायकशान्तिविधानम् । तस्यानिष्ट-निवृत्तिफलकत्वेन काम्यत्वेऽपि ।

एवं विनायकं पूज्य ग्रहांश्चैव विधानतः ।

कर्मणां फलमाप्नोतीति याज्ञवल्क्योक्तेन सर्व्वकर्माङ्गत्वोक्तेः ।

याज्ञवल्क्यः ।

विनायकः कर्मविघ्नसिद्ध्यर्थं विनियोजितः ।

गणानामाधिपत्ये च रुद्रेण ब्रह्मणा तथा ॥

इयं शान्तिः पुण्यार्थं श्रीप्राप्त्यर्थं सर्व्वकामसिद्ध्यर्थ वा क्रियते ॥

1212.

6299. **कूपप्रतिष्ठाविधिः ।** *Kūpa-pratiṣṭhā-vidhiḥ*

By Gaṇēśa—as directed by Kātyāyana.

Substance, country-made paper 7×5 inches Folia, 3 Lines, 11 on a page Extent in Ślokās, 40 Character, modern Nāgara Copied in Samvat 1946 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति श्री [मालव—added by a recent hand] दीक्षित-गणेशकृतकातीयोक्तसंक्षिप्तकूपप्रतिष्ठाविधिः ।

Post Colophon —

सं १९४६ ।

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः।

कातीयोक्ता कूपादिप्रतिष्ठा।

तत्र मुहूर्त्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा कूपं खातयेत्।

सिद्धे कूपे शुभेऽह्नि प्रतिष्ठां कारयेत्।

देशकालौ संकीर्त्त्य श्रीविष्णुप्रीतिकामः कूपोत्सर्गमहं करिष्ये।

End :— स्विष्टकृदादि-उत्तरपूजां पूर्णाहुत्यन्तं समापयेत्। ब्राह्मणभोजन-संकल्पः। आचार्यादिदक्षिणां भूयसीं दक्षिणां दद्यात्। ततो विसर्ज्जयेदिति।

1213.

9284. **कातीयतर्पणप्रयोग।** *Kātīya-tarpaṇa-prayoga*

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 2 Lines, 13 on a page Extent in ślokas 84 Character, Nāgara Date, Sam 1867 Appearance, tolerable. Complete

Colophon :—

इति तर्पणं कातीयं सम्पूर्णं।

The note of the scribe —

संवत् १८६७ मिति पौषकृष्णबुधे लिखितं साहिवचन्द्रविद्याधर-पठनार्थं।

1214

9790. **कात्यायनीयशान्तिप्रयोग।** *Kātyāyanīya-śānti-prayoga.*

Substance country-made paper 11×4¼ inches. Folia. 2. Lines 9 on a page. Extent in ślokas, 33 Character, Nāgara Appearance tolerable

- A fragment comprising only the worship of Gaṇeśa.

PRAYOGA WORKS COMMON TO ALL ŚĀKHĀS OF YAJURVEDA

1215.

5108.

Substance, palm-leaf 14×1½ inches Folia, 70 Lines, 4 on a page. Character, Udiyā of the early nineteenth century Appearance, discoloured

It begins thus:—

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ।

अथातो दर्शपूर्णमासादौ हविश्यादिव्याम [sic] कृतो होता प्रागुद-
गाहवनीयादवस्थायाध्वर्युं पृच्छत्यध्वर्यो देवताश्चक्ष्वेति तासामानु-
पूर्व्यमुच्चैरुपांशु ताश्च यजमानस्य नक्षत्रनामगोत्रप्रवराणि देवता-
सङ्कीर्त्तनैः अग्निः अग्नीषोमौ अग्नीषोमौ इति पौर्णमासे ।

15B, इति दर्शपूर्णमासौ समाप्तौ, 22B, इति पशुहौत्रं समाप्तम् ।

अथ सप्तसंस्थो ज्योतिष्टोमाख्यः सोमयागो विधीयते ।

28A, अथातिथ्येष्टिः; 29B, अथोपसदः; 30B, इत्युपसदः; 31B, इति वाग्विसर्गः, अथाग्नीषोमप्रणयनम्; 33B, अथाग्नीषोमीयपशोर्विशेषो-दर्श्यते; 35A, अथाग्निषोमीयः समाप्तः, 53A, प्रातःसवनं समाप्तम्; 57A, अथ निष्क्रैवल्यम्; 59A, इति माध्यन्दिनसवनं मध्यमस्वरेण, अथ तृतीयसवनम्, 59B, इति स्विष्टकृद्याज्या, अथ प्रस्थितयाज्या, 70A, इत्यग्निष्टोमः, अत ऊर्द्ध्वं प्रशास्तः प्रसूतीतिश्रुत्या प्रशास्ता सर्पतेति ब्रूयात् ।

The MS. breaks off abruptly.

1216.

6286. **दर्शपौर्णमासेष्टिप्रयोगः** । *Darśapaurṇamāseṣṭi-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper 11×1½ inches Folia, 31 Lines, 8 on a page Extent in ślokas 600 Character, Nāgara Date, Samvat 1870. Appearance, old and discoloured. Complete

No Colophon.

Post Colophon :—

संवत् १८७० नावके पौषमासे शुक्लपक्षे षष्ठि भोमवासरे लिखिटं इदं पुस्तकं शुभमस्तु ॥

Beginning :—

अथ दर्शपौर्णमासेष्टिप्रयोगः ॥

आहवनीयदक्षिणाग्निरवरे पंचभूसंस्काराः। पौर्णमासेष्ट्यर्थे गार्हपत्यादाहवनीयमुद्धरामि इति संकल्प्य आहवनीयोद्धरणं। पौर्ण० र्थे गार्हपत्याद्दक्षिणाग्निमाहरामीति दक्षिणाग्नेः। अग्न्यन्वाधानमध्वर्युर्यजमानो वा तत्र षट् समिधो गृहीत्वा स्रुग्र सव्यहस्ते धृत्वा॥ ॐ ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेधानास्तन्वं पुषेम मह्यं नमंतां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम। इत्याहवनीये समिधमादधाति।

1217.

484. चातुर्मास्य-प्रयोगः। *Cāturmāsya-prayogaḥ.*

For the manuscript see L 1332

5A, इति वैश्वदेवपर्व्व। 6B इति करम्भपात्रकरणम्। 9B. अत्र अध्वर्योः पात्रासादनं कथ्यते। 10A. इति प्रतिप्रस्थातुः पात्रासादनम्। 16B. अथ अवभृथेष्टिः। 20A. इति सान्तपनीया। 23B अथ क्रीडनीया। 24A. अथ क्रमप्राप्तं महाहविः। 26A अथ पितृयज्ञः। 32A इति पितृयज्ञेष्टिः। अथ त्रैयम्बका निरूप्यंते। 35B. इत्यैष्टिकचातुर्म्मास्यानि। 35B. समाप्तमिति। अथ क्रमप्राप्ता मित्रविन्दा लिख्यन्ते।

1218.

420. सोमप्रयोगः। *Soma-prayogaḥ*

For the manuscript see L. 1393.

It commences from the appointment of the Ṛtviks in Agniṣṭoma and Jyotiṣṭoma.

The manuscript breaks off thus abruptly :—

अध्वर्युः प्रतिभक्षयति । पूतभृतो विल इत्यादि । होटचमसे अवायावकाशं कुर्व्वन् चमसानुचर्यं दशाभिः कलशो(?) ।

Leaf 22B इडामार्ज्जनान्ता सन्तिष्ठते ।

28B प्रवर्ग्यसम्भरणम् ।

1219.

2972. **सोमतत्त्वविवेकवार्त्तिकम्** *Soma-tattva-viveka-Vārttikam.*

Substance, country-made paper 9½×5 inches Folia, 3 Lines, 16 to 19 on a page Extent in slokas, 114 Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured and worn-out Complete

The text Soma-tattva of which this is a commentary in verse, is not known.

It begins :—

महेश्वरशिरोरत्नं नमस्कृत्य सुधाकरम् ।
सोमतत्त्वविवेकार्थः श्लोकैः सम्यक् प्रकाश्यते ॥
श्रयतेऽध्वर्य्युवेदे [वेदे] हि सोमतत्त्वप्रकाशकः ।
एष वो भरता राजा सोम इत्यादिको मनुः ॥
अस्यार्थः कथ्यते स्पष्टं भरताः कर्म्मठा मताः ।
इहामुत्रफलार्थानां कर्म्मणां भरणात् सदा ॥
राजा फलप्रदाने र्नो रंजकत्वादयं विदुः ।
युष्मत्प्रतानां यज्ञानां यजध्वं तमतो मखैः ॥

It ends :—

सोमतत्त्वविवेकस्य वार्त्तिकामृतमीरितं ।
तत्त्वेन्दुश्लोकप्रमितं तेन तुष्यतु विप्रराट् ।

So the work comprises 124 verses

Colophon :—

इति सोमतत्त्वविवेकवार्त्तिकं समाप्तम् ।

1220.

2076

Directions for keeping up the sacred fire during sojourn and mourning.

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 2 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 30 Character, Nāgara Date Saka 1715 Appearance, discoloured

It begins :—

अथ यजमाने प्रवसति आध्वर्य्यवादिना कर्त्तव्येष्टिप्रयोगः ॥

It ends in leaf 2A :—

इति यजमाने प्रवसति अन्यकर्तृकेष्टिप्रयोगः ।

Post Col :—

शक १७१५ प्रमादिवत् ज्येष्ठ वद्य १

Then, there are directions given how the sacred fire is to be preserved during mourning.

The latest authorities quoted are .—

(i) Nirṇayasindhu and (ii) Dinakarôdyôta.

1221.

10779. दशकर्म्मपद्धतिः (यजुर्वेदीया)।

Daśakarma-paddhatiḥ (Yajuḥ).

A.

Substance, palm-leaf 15×1 inches Folia, 61. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, old and worn-out

Beg. : — अथ दशकर्म्मपद्धतिर्लिख्यते । तत्र विवाहदिवसे प्रातर्निर्वर्त्तित-

नित्यक्रियो, etc., etc.

61A, इति वृद्धिश्राद्धपद्धतिः ।

B.

Substance, etc., the same as above Folia. 9

Col. :—इति यजुर्वेदिनां कुशण्डिका समाप्ता ।

One stray leaf marked 34.

1222.

10799P. **यजुषामग्निस्थापनं ।** *Yajuṣāmagnisthāpanam.*

(A Yajurvedi priest's manual for the consecration of fire.)

Substance, country-made yellow paper 12×4⅓ inches Folia, 2 Lines, 10, 11 on a page. Character, modern Bengali Appearance fresh

Beginning —

अथ यजुषामग्निस्थापनं। कुण्डलस्य स्थाण्डिलस्य वा पश्चिमदिश्युपविश्य गोमयेनोपलिप्य स्फ्येन कुशेन प्रादेशप्रमाणं रेखात्रयं प्रागग्रमुत्तरोत्तरक्रमेण कृत्वाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां तत्रोत्कीर्णमृत्तिकां क्रमेणोत् + ऐशान्यां दिशि प्रक्षिप्य जलेनाभ्युक्ष्य आत्मदक्षिणे कांस्यपात्रस्थाग्नेर्ज्वलदिन्धनं गृहीत्वा। ॐ क्रव्यादमग्निं प्रहिणोमि दूरं, etc., etc

1223.

6662. **यजुर्वेदीय-वह्निस्थापनपद्धतिः ।** *Yajurvedīya Vahnisthāpana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper 16½×4 inches Folia, 4 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Bengali in a very modern hand Appearance, fresh Complete

It begins :—

अथ यजुर्वेदिनामग्निस्थापनम्। तत्र क्रमः। हस्तप्रमाणं स्थण्डिलं कृत्वा, etc.. etc.

1224.

9856. **उपवीतपद्धतिः ।** *Upavīta-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper 11×6 inches Folia, 15 Lines, 8 in a page. Extent in ślokas, 240 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

On the investiture of a Yajurvedi Brāhmana boy, with holy thread.

1225.

2172 ब्रह्मयज्ञप्रयोगः *and* **तर्पणप्रयोगः।** *Brahma-yajña-prayogah.*

Substance, country-made paper 9×5¼ inches Folia, 3 Lines, 13-14 on a page Extent in ślokas 80 Character, Nāgara Appearance discoloured Complete

(1) Brahmayajñaprayoga—Sacred texts for daily recitation of a Yajurvedī Brāhmana.

अथ ब्रह्मयज्ञप्रयोगः,

कर्त्ता उदिते सूर्ये प्रातर्होमोत्तरं अकृतप्रातराशः ग्रामात् प्राच्यामुदीच्यामैशान्यां वा दिशि यावति देशे स्वग्रामच्छंदींषि स्वगृहच्छंदींषि वा न दृश्यन्ते तावति दूरे नदीतीरे देवखातादितीर्थेऽन्यस्मिन्नपि शुद्धे देशे वा गत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य आचम्य प्रदक्षिणमावृत्योपवीती भूत्वा जलं नमस्कृत्य प्रयतः प्राङ्मुख उपविश्याचम्य प्राणानायम्य अप उपस्पृश्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये इति संकल्प्य हस्तौ जलेन प्रक्षाल्य त्रिराचम्योदकेनाकुष्ठमूलेन द्विरोष्ठौ संमृज्य आर्द्राङ्गुलिभिरोष्ठौ सकृदुपस्पृश्य दक्षिणहस्तेन सव्यं पाणिं पादं च प्रोक्ष्य ... ... इषेत्वेति काण्डप्रपाठकमात्र मनुवाकमात्रं वा मनसा यथाशक्त्यधीत्य प्रश्नातं निधाय नमो ब्रह्मण इति परिधानीयमृचं त्रिः पठित्वा प्रणवमुच्चरेत् ... ... ततो गृहमागत्य मुष्टिमात्रमन्नमपि कस्मैचिद् ब्राह्मणाय दक्षिणां दद्यात्।

2A, इति ब्रह्मयज्ञप्रयोगः।

Then follows Tarpana-prayoga —

एवं रीत्या ब्रह्मयज्ञं विधाय देवर्षिपितृतर्पणम्। अकृतब्रह्मयज्ञस्तु मध्याह्नसन्ध्योत्तरं ब्रह्मयज्ञं कृत्वा तर्पणं कुर्यात्। तद्यथा। शुचौ देशे प्राङ्मुख उपविश्य देशकालौ संकीर्त्य देवर्षिपितृप्रीत्यर्थं तर्पणं करिष्ये इति संकल्प्य शुचौ देशे प्रागग्रान् दर्भानास्तीर्य ताम्रपात्रमक्षतसंयुक्तं जलेन पूरयित्वा अञ्जलौ प्रागग्रान् दर्भान् गृहीत्वा यज्ञोपवीती देवतीर्थेन आस्तृतेषु प्रागग्रेषु कुशेषु अग्रभागे अथ व्रीहितण्डुलसंयुक्तेन जलेन एकैकाञ्जलिं ... ... देवेभ्यो दद्यात्॥ ताम्रादिभाजनांतरे जले वा तर्पयेत्॥

1226.

10231.

One leaf only (9 × 2½ inches) with 8 lines, written on one side only

Beg. :— अथ यजुर्वेदिशाखानां शाकल्यवैश्वदेवो लिख्यते । आचमनं । प्राणायामः । ॐ अद्याद्य मासे पक्षे तिथौ वासरे मम गृहे पञ्चसूनादोषनिरस्त्यर्थं शाकल्यवैश्वदेवमहं करिष्ये । ॐ परिसमुह्य वारत्रयं ॐ उपलिप्य ३ ।, etc., etc

1227.

207. **सन्ध्यापद्धतिः (यजुर्व्वेदीया)।** *Sandhyā-paddhatiḥ*

For the MS. see L 472.

It is a MS with 3 leaves, with 7 lines on a page

1228.

3923. **यजुर्वेदि ग्रहयज्ञपद्धतिः।** *Graha yajña paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper 16 × 3¼ inches Folia, 20 Lines, 6 on a page Extent in slokas, 400 Character, Bengali Date, Śaka 1725. Appearance, old and discoloured Complete

16B. *Colophon* —

इति कपिलपञ्चराचोक्तब्रह्मर्षिदर्शितसमन्त्राग्निस्थापनपूर्व्वक-यजुर्वेदीयग्रहयज्ञपद्धतिः समाप्ता ।

Then comes Agnisthāpana.

It begins :—

अथ ब्रह्मर्षिप्रणीतकपिलपञ्चराचोक्तसमन्त्रकाग्निस्थापनसहित-ग्रहयज्ञपद्धतिर्लिख्यते ॥

तत्र ग्रहदोषनराधिपप्रबलशत्रुदुःसहरोगादिनिमित्त-निरवकाशशान्तिकं मलमासादिसमयाशुद्धावपि कार्य्यं । स्त्रीपुत्रादि-रूपकाम्यसावकाशकर्म्मणि मलमासादितरः शुद्धकालोऽपेक्षितः ।

In 17A begins Agnisthāpana.—

अथ कपिलपञ्चरात्रोक्तयजुर्वेदिगृह्ययज्ञार्थमेतद्विधानात् समन्त्रकाग्निस्थाप-
नम् ।

तत्र प्रथमं प्रागुदकप्लवदेशे हस्तमात्रं चतुरस्रं, etc., etc

Colophon :—

इति कपिलपञ्चरात्रोक्तवृहद्वशिष्ठप्रणीतसमन्त्रकयजुर्वेदिगृह्य-
यज्ञाग्निस्थापनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon·—

लिखितं श्रीरामलोचनदेवशर्म्मणा आत्मनः पाठार्थम् ।
शकाब्दाः १७२५ ॥ १० । ५ । २८ ।

1229.

6234. वृषोत्सर्गः (यजुःशाखीयः) । *Vṛsotsargaḥ.*

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 7 Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

यजुःशाखीयवृषोत्सर्गकर्म्म ।

Post Col. :—

लिखितं यागेश्वरमिश्रेण । वृषोत्सर्गान्ते आद्यश्राद्धं कृत्वा ।
श्री महालक्ष्म्यै नमः स्वाहा ॥

It begins in 2A (first line).

श्रीगणेशाय नमः ।
अथैतद्दशाहकृत्यम् ।
चतुर्णामपि वर्णानामाद्यमेकादशेऽहनि ।
कर्त्तव्यात् कालिकी शुद्धिरशुद्धः पुनरेव सः ॥

The foregoing portion contains anuṣṭup ślokas marked 18–46 and one (47th) unmarked on the subject of funeral.

After making gifts of bedding, shoes, umbrellas and other things *Vṛṣotsarga* itself begins in 5A.

1230.

5085 **आभ्युदयिकश्राद्धम्** । *Ābhyudayika-śraddha.*

Substance, foolscap paper 14½×3¼ inches Folia, 6 Lines, 13, 14 on a page Extent in ślokas, 150 Character, Bengali. Date B.S. 1290 Appearance, fresh Complete

Beginning :—

अथ यजुर्वेदिनामाभ्युदयिकश्राद्धम् । स्वस्ति वाच्य

सङ्कल्पं कुर्यात् ।

Colophon :—

इत्याभ्युदयिकं श्राद्धं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

इति सन १२९० साल तारिख १० इ भाद्र ।

1231.

5152. **यजुर्वेदीयाभ्युदयिकप्रयोगः** । *Ābhyudayika-prayoga*

By Rāma Datta.

Substance, country-made paper 14½×3¼ inches. Folia, 6 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 150 Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

Beginning :—

नमो गणेशाय ।

सन्धिविग्रहमन्त्रीन्द्रदेवादित्यसमुद्भवः ।

भूमिपालशिरोरत्नरञ्जिताङ्घ्रिसरोरुहः ॥

सन्धिविग्रहिकः श्रीमद्वीरेश्वरसहोदरः ॥

महामह[त्त]कः(?) श्रीमान् विराजति गणेश्वरः ॥

श्रीमता रामदत्तेन मन्त्रिणा तस्य सूनुना ।

पद्धतिः क्रियते धर्म्मविद्[ ]वाजपेयिनां(?) ॥

Colophon :—

इति यजुर्विदामाभ्युदयिकप्रयोगः ।

1232.

6131 **नारायणबलिप्रयोगः (यजुर्वेदोक्तः)।** *Nārāyaṇa vali-prayoga.*

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 51 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Beginning :—

अथ यजुर्वेदोक्तनारायणबलिर्लिख्यते। तत्रादौ स्नानविधिना स्नात्वा तस्य कातीयप्रयोगः।

Colophon :—

इति श्रीगदाधरदीक्षितायन्तेष्युदाहृतयत्किञ्चिच्छौनकबौधायनगारुडाद्यनुसारी समन्त्रकनारायणबलिप्रयोगः समाप्तः।

1233.

227. **वास्तुहोमः।** *Vāstu homa.*

For the manuscript see L. 439.

1234.

7862. **होमविधि।** *Homa vidhi.*

By Mādhava

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 20 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 380 Character, Nāgara Dated, Samvat 1874 Appearance, discoloured Complete

A manual of Homa for Yajurvedins.

Colophon :—

इति श्रीहोमविधिः समाप्तः।

Post Col. :—

शुभमस्तु संवत् १८७४ शाके १७३० श्रावणमासे कृष्णपक्षे तिथौ एकादश्यां ११ शुक्रवासरे लिखितं नंदनउपाध्यायस्थाने गंगातटे॥

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

यामर्चन्त्यनिशं सुरासुरगणा ध्यायन्ति यां योगिनो

व्यक्ताव्यक्तगिरस्तुवन्ति सततं यां केशवेशादयः ।

यां ज्ञात्वा मुनयो व्रजन्ति परमं स्थानं माम(?) सेवितं

तां विद्वज्जनवन्दितां भगवती भक्त्याहमीशां भजे ॥

The object of the work.

श्री रूपनारायणनारदादिभिः

कृतं विचित्रं बहुशास्त्रविस्तरं ।

विलोक्य सम्यक् शुभदं सुशान्तिकं

व्यधात् समस्तादिह माधवो बुधः ॥

It goes on :—

सुस्नातः प्राङ्मुखो भूत्वा यजमानः कृताह्निकः ।

आहूय ब्राह्मणान् ब्रूयात् प्रतिज्ञां विधिवत्तथा ॥

1235.

711. साम-वेद-संहिता ।

Substance, country-made paper Folia. Chanda-Ārchika in leaves 1, 24 to 42 and Uttarārcika complete in leaves from 1 to 74 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 1316 Character, Nāgara Date, Sam 1856 Appearance, tolerable Generally correct Complete Repaired in places with transparent paper

The colophon of the Chanda-ārcika

इति छन्दसी आर्च्चिक समाप्तं । संवत् १८५६ ।

The colophon of the Uttarārcika.

उत्तरग्रन्थं सम्पूर्णमिति । १८५६ वर्षे आश्विन सुदि २५ रीखजी ब्राह्मण स्वयं हस्ते लिखितमिदं पुस्तकं । श्रीरामजी । यादृशं • पुस्तकं ।, etc.

Often printed.

The text appears to belong to the Kauthuma recension, published by Satyavrata Sāmaśramī.

1236.

8075. सामवेद (उत्तरार्च्चिक) । *Uttarārcika.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 87 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Sam 1838 Appearance, discoloured Complete

Last Colophon —

इति नवमः प्रपाठकः । इति उत्तरसंहिता समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८३८ कार्त्तिककृष्णपक्षे प्रतिपदायां तिथौ सौम्यवासरे लि० मोढ़ज्ञातीय चातुर्वेदीय त्रि० धनेश्वर-सुत-अमरेश्वर-सुत देवेश्वरेण लिखितं वाराणसीवास्तव्यं । श्री गङ्गाविश्वेश्वर यदृच्छे ।

1237.

557. **पवमानः ।** *Pavamāna*

For the manuscript see L. 1440.

This contains the mantras of the Uttarārcika from the beginning to the end of the Pañcama prapāthaka and the three first Rks of the Sastha prapāthaka.

The Pāvamāna apparently comes to an end in leaf 33. The 34th is a stray leaf. The page mark is in a different hand.

It begins :—

ष्टावामानि प्रेषे भगायर्त्तंम्स्तवादिभ्यो नमः(?) ।

And it ends as in L. 1440.

1238

8087A. **सामवेदः ।** *Sāma-vedaḥ.*

(*The first two prapāthakas only*).

Substance, country-made paper 8×4⅓ inches Folia, 22 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured. Remarkably correct

1239.

8087B. *The Same.*

Substance, country-made paper 8⅓×5 inches Folia, 21 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured

1240.

1293. **पदपाठः (सामवेदः) ।** *Padapāṭhaḥ (Sāma-Vedaḥ).*

Substance, country-made paper Folia, in all 248 The MS contains 5 parts with separate paginations and written in different hands First part contains 11 leaves, second part, 95, third part, 56, fourth part, 7, fifth part, 94, of which 11-12, 40-51, are missing Appearance, old Date Sam [illegible], (first part), Sam. 1688 (fourth part), Sam. 1634, (fifth part) Generally correct Complete

The first part of this codex contains 14 Stobha-pada-pātha.

The second and the third part are the same, each of them contains the Sāmaicas of Chanda-Ārcika with padapātha

The fourth part contains Āranya-pada-pātha including Mahanāmni icas which are considered to be the part of the Āranya Sāmans

The fifth part contains the Uttarārcika-pada-pātha complete in nine prapāthakas.

N.B.—(It is curious to notice that in Satya-vrata Sāmasrami's edition of Sāma Veda (B. I), the Uttarārcika begins with the fourth prapātha of the codex. This MS. therefore, contains 3 prapāthās more. It is also to be noticed that Satya-vrata Sāmasramī has missed the point where to begin the Uttarārcika—omitting 1—3 prapāthakas and in his edition he has failed to account for his beginning of this Ārcika).

1241.

2662 वेयगानम् *or* ग्रामगेयगानम् *or* प्राकृतगानम् ।

Veyagāna.

Substance, country-made paper 10⅓ × 4 inches. Folia, 217. Lines, 6 on a page Extent in slokas, 1750 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1748. Appearance, discoloured Complete in 17 Prapāthakas

Colophon :—

इति वेयगानं समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १७४८ समये चैत्रमासे कृष्णपक्षे सप्तमे भौमिवासरे लिखितमिदं वेयपुस्तकं त्रिपाठिश्रीदेवस्य स्वार्थं परार्थं च ।

See W. pp. 66 and 67 and I.O. Catal. Nos. 107 to 109.

It begins —

१ ४ ५ २ २२
ऊमायि। आयाह्वी ३ वोयि तेया २ यि। तोये २ यि।
१ २ २ १ २ २ २ १ २
ग्ट्यानोह्व। थ्रदतो या २ यि। ना यि ह्वोता सा २३ सा २
१ ५ २ ४
यि वा २३४ व्रत ह्वोवा। ह्वी २३४ ष॥ १॥

It ends :—

अपामिवाक्षु ह्वोवा। ह्वो ह्वो ५ इ भा एष स्वधा ५ वया सुताः। अव्यावारायि। भिः पवता २३ इम इ मदितमाः। क्रीडन्नूर्म्मिरपो वा ३ नु २३४ वा। आ ५ इ वोडह्वायि॥ ३५ दशति।

Col. :— इति सप्तदशः प्रपाठकः।

Printed in Bibl. Ind in Vols. I to III.

1242.

2663. वेयगानम्। *Veyagāna.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 207 of which 46th is missing and the first leaf is restored Lines, 6 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1711 Appearance, discoloured and brittle. Complete

Colophon :—

इति वेयगानं समाप्तम्।

Post Col. :—

इति संवत् १७११ वरषे भाद्रपदमासे कृष्णपक्षे चतुर्थी रवौ यादृशं पुस्तकमित्यादि॥ यदि शुद्धमित्यादि।

1243.

2664 *The Same.*

Substance, country-made paper $10 \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 230. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1808 Appearance, worn-out and discoloured. Complete

Col. .— इति वेयगानं समाप्तम् ।

Post Col .—

संख्या ११६७ एवं स्वस्ति संवत् १८०८ वर्षे आषाढ़मासे सुदि ४ चतुर्थौ गुरुवासरे पूर्व्वार्ध्दं सरखेजग्रामे मोढज्ञाति त्रवाडी ७० पुरुषोत्तमसुत धनेश्वर अद्येह श्रीवाराणसीस्थाने विश्वेश्वरसन्निधौ लिखापितं स्वपठनार्थं वा परोपकारार्थम् ।

1244.

3303. **उह्यगानम् ।** *Uhyagāna*

Substance, country made paper 10 × 4½ inches Folia (by counting) 89. Lines, 6 on a page Character, Nāgara Date Samvat 1681 Appearance discoloured and worn-out Complete

Colophon :—

इत्युह्यगाने षष्टमः[षष्ठः] प्रपाठकः + + + + तु । कल्याणमस्तु ॥ छ ॥ श्री ॥

Post Colophon :—

संवत् १६८१ वर्षे फाल्गुन वदि १३ + + + + स्तकं काश्यां क्र० मोडज्ञातीय-चातुर्वेदित्रिपाठिदामोदरसुतगङ्गाधरेण + + + + रोपकारार्थं वा ॥ शुभं भवतु ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री छ ॥ छ ॥

It begins thus :—

२ २ २ २ १ २२ २ २ २
आभित्वाशूर नो नुम + + ॥ आदुग्धा इव धेनवः ईशान

१ २
मस्य जगतः ॥ सुवाच ३ ईशाम् । आइ + + + + मो २३

४ १ २
हंमा ३ । स्तू स्तूा २३४ षा ॥ इत्यादि ।

1245.

7829. **सामवेदारण्यविवरणं ।** *Sāma-vedāraṇya-vivaraṇam*

By Śobhākara Bhatta.

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 8 Lines, 15 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured Incomplete at the end

Beginning :—

ॐ नमः सामवेदाय ॥

वेदाख्यगानव्याख्यानं सम्यगेतत् कृतं मया ।

आरण्यगानव्याख्यानं तथैवाथ विभाव्यते ॥

यथा ॥ वैरूपः प्रजापतिरस्तु ॥ अंजः प्रथमं । ऋत्वा वृन्दोपप्ना द्वितीयं ।, etc , etc.

3A, इति भट्टशोभाकरकृतारण्यविवरणे प्रथमः प्रपाठकः, 6A, ०द्वितीय प्रपाठकः, 8A, ०तृतीय प्रपाठकः ।

1246.

8906 **आरण्यकविवरणं ।** *Āraṇyaka-vivaraṇa*

By Bhatta Śobhākara.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 22 Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 880. Character, Nāgara Date, Samvat 1825. Appearance, fresh Complete

It begins thus :—

वेदाख्यगानव्याख्यानं सम्यगेतत् कृतं मया

आरण्यगानव्याख्यानं तथैवाथ विभाव्यते ॥

3A. इति भट्टशोभाकरात्मज[कृते] आरण्यकविवरणे प्रथमः प्रपाठकः ।

6A. ०द्वितीयः प्रपाठकः ।

8B. ०तृतीयः प्रपाठकः ।

12A. ०चतुर्थः प्रपाठकः ।

17A. ०पञ्चमः प्रपाठकः ।

The last Col —

आरण्यकविवरणे षष्ठः प्रपाठकः। समाप्तः॥ संवत् १८२५ मार्गशीर्षे शुक्ले नवम्यां लिखितमिदं पुस्तकं लेखकपाठकयोः शुभं भूयात्॥

1247.

5597. **सामवेदमन्त्राः।** *Sāma-veda mantrah*

Substance, palm-leaf 17×1¼ inches Folia, 130. Lines, 4 on a page Character, Udiya, about 300 years old Appearance, old and soiled

Beginning:—

नमः सामवेदाय।

आमहीयवं- उचा ३ अईश्रां ३ तमन्धसाः पं सु दिवाईसाह्न ८ कुमियाददाईकः उग्रं शर्म्मारो महाईश्रवाउकः। वाग। सन-आईन्द्रा ३ य ययवाईपंसु। वहणाया ८ कु महद्भियाः कः। + + + + वाईत्कै खराईखवाउकः। वाग। ए ३ ना ३ वाईखा ३ निसर्थं आपंसु चुम्रानाईमा ८ कु। नुषाणांकः। सिषा ३ सन्ताःरो। वनामहाउकः। वाग। स्तौ ४ से ५ नी। न १। पुनारौरवं पुना ३ नसो ३ माधा + + + + आपी ३ वसा नो ४ अर्षस्या ४ रत्नधा ३ यो ३ निनिम्लतस्य साईदसाईकः ओहाउवाकः।

6A, अर्द्धप्रपाठकः; 11A, प्रथमप्रपाठकः; 15B, अर्द्धप्रपाठकः, 22B, द्वितीयप्रपाठकः; 34B, तृतीयप्रपाठकः; 45B, चतुर्थप्रपाठकः, 56A, पञ्चमः प्रपाठकः; 67B, षष्ठः प्रपाठकः, 78A, सप्तमप्रपाठकः, 87B, अष्टम-प्रपाठकः, 99A, नवमप्रपाठकः। द्वितीयपर्व्वम्।(?) 108A, दशमप्रपाठकः, 117B, एकादशप्रपाठकः; 129B, द्वादशप्रपाठकः।

End:— गच्छसे ३ दाई कै। वमा ३ दाशः ३ गे। हा हौ। उ। क्रतुरिन्दुः ४ दु औ ३ पैई। विचाक्षाणाः शोभि ५ दु। ठाञ्चो १।

The date of the copying of the manuscript.

श्रीरश्रीमुकुन्ददेवमहाराजाङ्कर विजयसुभराज्ये समस्त ५ अङ्क माघ कृष्ण-प्रतिपद्रविवारे दामोदरपुरग्रामसनमहाजनगोविन्दनन्देन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् आत्मपठनार्थं ।

भमपृष्ठेत्यादि ।

This seems to be the gāna of another Sākhā

1248

7870. भारण्डसाम । *Bhāranda Sāma*

Substance, country-made paper 7¼ × 3½ inches Folia, 2 Lines, 6 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

Beginning :—

ॐ हरिः ॥

१ २ २ १८ १
उद्वयाम् । तमसस्परी २ । ज्योतिः पश्यन्त उत्तरारम् । स्वः

३ १ २
पश्यन्त उत्तरा रम् । देवं न्दे वृत्रा सू २३४ रीम् । अ गन्म

१८ २ ३ १११
ज्योतिरुत्तमा २३४५ म् ।, etc., etc.

२२ १ २ २२ १२ २ १ २ १ १ १२१२ २७८३ ११११
End :— ए । वातो न्हृमगानिपुर यद्यमः पितरोभारण्डार । ई २३४५ ॥

Col. :— इति भारंड साम ॥

Post Col. :—

यथा प्रतिलिखितम् ॥ सागरग्रामे ।

Printed in Ūsa among the Saptadasa-mahā-sāmāni; its number being 16th. Also printed as the 2nd appendix to Sāma-veda samhitā, Bibl Ind.

1249.

3499.

Substance, country-made paper 7¼ × 3½ inches Folia, 4 Lines, 6 on a page Extent in slokās, 32 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, worn-off

It contains (1) the Bhāranda-sāman, (2) Jyestha sāman, (3) and the Mahāvaiśvānara-sāman.

1250.

2125. वैश्वानरसाम । *Vaiśvānāra-sāman*

Substance, foolscap paper $7\frac{3}{4} \times 3$ inches Folia, 2 Lines, 8 on a page Extent in ślokās, 18 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

It begins —

कायमान इति वैश्वानरव्रतं । ऋषि वैश्वानरः । बृहतीछन्दः घर्म्मो देवता ॐ ३१ म् ॐ ३१ म् ॐ ३१ म् । आयूः । आयूः आयूः । ज्योतीः । ज्योतीः । ज्योतीः । ज्योतो वा । ज्यो'तो' वा । ज्यो'तो' वा । ज्यो'तो' वाहायि । ज्यो'तो'वा'हायि । ज्यो'तो' वा ३ हाउ वा ।

It ends ·—

वैश्वानरसाम समाप्तं ।

1251.

2086. महावैश्वानर साम । *Mahāvaiśvānara-sāman.*

Substance, foolscap paper $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 2 Character, Nagri

It begins :—

प्रश्नेता चन्द्रगानान्तरं अन्यान्यपि घर्म्मलिङ्गानि सामानि सह्वत् गायेत् । कायमान इति वैश्वानरं । वैश्वानर ऋषि बृहती- छन्दः घर्म्मो देवता । उ ३१ म् ३ । उ यूः ३ । ज्योतिः ३ । ज्योती वा ३ । ज्योतो वाहा यि २ ।

Colophon :—

इति महावैश्वानरं साम ।

1252.

2630 प्रस्तोतुः सामानि *Prastotuḥ Sāmāni.*

Substance country-made paper 9¼ × 3½ inches Folia, 11. Lines, 7 on a page Extent in ślokās, 110 Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति प्रस्तोतुः सामानि ॥

On the obverse of the last leaf

In red ink —

प्रस्तोता इदं पुस्तकं ग्रंभ्र मदन गम्करेण लिखितम् ।

In black ink .—

इदं पुस्तकं साभेत्युपनाम-गंगारामभट्टात्मज-गणेशभट्टस्य प्रस्तोता ॥

It contains 34 Sāmans accented for chanting by the Prastotā priest.

The first Sāman :—

५ २ २०१९ ३ ५ ३ २ १ २
त्वमूंषु । वाजि । ना ३प्५॥ देव जुता २३४ म् । सा ह्वो वा न ता । त्व ता ३

२ २ ४ ५ २ ३ ५ २ २ ३ ५ २ १
रं ५ रथा नां । अ रिष्ट ना २३४ यिमा । एतना २४३ जमाशुं । स्वस्त । आयि

२ ३ २ २ ४
तार्क्ष्यं मीहा ३४३ । हु ३ वा ५ यिमा ६५६ ॥ १ ॥

Based on the first Ṛk of the 5th Daśati, of the 4th prapāṭhaka of the Chanda Ārcika.

The last Sāman is based on the first Ṛk of the second half of the 4th prapāṭhaka of the Chanda Ārcika.

Counting from the beginning the first Sāman is based on Chanda 332 and the last on Chanda 342.

1253.

2116. *These Same here called Pari-samani.*

Substance, country-made paper 5 × 3 inches Folia, 13 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 150 Character, Nāgara Date, 1775 Appearance fresh. Prose. Complete

Col — इति प्रस्तोतुः परिसामानि(सं) समाप्तानि ।

Post Col. :—

शुभं भवतु श्रीराम । संवत् १७७५ आषाढ़शुद्ध १० रविवासरे मच्छोपनामक-दिवाकरेण लिखितं ।

For the work see I.O. Catal 423 Part I. In this work there are no directions only a number of Sāma chants are given.

It begins त्वमूषू 2*b* after 4 Samans प्रवर्ग्य सामानि There are altogether 34 Samans given in this manuscript with accents and figures.

1254.

2115 **अग्निष्टोमसाम ।** *Agnistoma-sāma.*

Substance, country-made paper 5×3 inches Folia, 15. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 98. Character, Nāgara Date, Samvat 1775. Appearance, discoloured Prose. Complete

Col. :— अग्निष्टोम-साम समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १७७५ मार्गशीर्ष शुद्ध ८ सोमवासरे लिखितं मच्छोपनामक-दिवाकरभट्टस्य पुस्तकं ।

Printed in the Ūsā Vol. II. Sāma-śramī collects only those Sāmans used in Agniṣṭoma which are not to be found in the regular works on gānas. But the present MS. is complete. It contains Sāmans inside and outside the gānas.

For the work see I.O Catal. 419.

Though that work begins :—

ज्योतिष्टोमे स्वतन्त्रे त्रिसंस्थे विश्वरूपागानमुच्यते

The first गान of that work युंक्ष्वा वा० agrees with the present manuscript. This manuscript is accented and figured throughout.

It begins :—

युञ्जे वाचं शत पदोम् । गायें सहस्रवर्त्तनि गायत्रं त्रैष्टुभं
जगद्विश्वरूपां निसंभर्त्तां २ देवा-

२
नुकां सिचा १२ १२ इम् आक्रा २

२
क्राई रो । आ ३ ४ ५ ॥ १ ॥
अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्नोम्

I.O. Catal. 420 seems to give some of the Sāmans used in Agnistoma

1255.

2312. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4$ inches Folia, 13 Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 180 Character, Nāgara of the 17th century Appearance, discoloured. Incomplete

It contains the Sāmans of the Jyotistoma.

Beginning :—

प्रथमं ज्योतिष्टोमे विश्वरूपा गानम् ।

१ २ १ ८ ८ ८
ॐ युञ्जे वाचं शतपदोम् ॐ गाये सहस्रवर्त्तनि गायत्रं त्रैष्टुभं
८ ८ ८ ८१ ८ ८ २
जगद्विश्वारूपाणि संभार्त्तारदेवा ॐ कांसिचा १२१२ ।

(1A) इति त्रिर्विश्वरूपागानम्, (2A) इति ज्योतिर्गानम्, अथ धुरागानम्, (3A) अथ धुरागानम्, (4A) इति बहिर्ष त्रिवृत्स्तोमः; (5A) अथ ब्राह्मणाच्छंसिनं तृतीयमाज्यम्; (6B) इत्याज्यानि पञ्चदशस्तोमानि, अथ माध्यंदिनः पवमानः, (9A) इति माध्यं दिनः पवमानः, अथ पृष्ठानि, (10A) महावामदेव्यम्, (11B) इति पृष्ठानि, अथार्भवः पवमानः (12B) संहितम्, (13A) सप्त पौष्कलं, श्यावाश्वं; (13B) आंधीगवम् ।

The MS. breaks off abruptly in 13B. Jyotistoma is another name of Agnistoma.

1256.

2119. *The Same here called* ० ऊह्लाचः ।

Substance, country-made paper 8¼×3½ inches Folia, 6 Lines. 10 on a page • Extent in slokas, 150. Character, Nāgara of sixteenth century Appearance, discoloured fragile, very old Prose Complete

Col. :— इति अग्निष्टोम ऊह्लाचः समाप्तः ।

It begins —

युंजे वाचं, etc., and it contains as the other work, वह्निष्पवमान Samans, आमहीयवं रौरवं बौधायवं माध्यन्दिन-पवमान वामदेव्य नौधस कालेय इति पृष्ठानि । संह्नितं साम सप्तं पौष्कलं श्यैवाश्वं आधीगवं ।

1257.

2083 धुरासाम *and* पृष्ठसाम । *Dhurā-sāma and Prstha-sāma*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Character, Nāgara of the eighteenth century

The above-named Sāmans are written with accents and other diacritical marks.

1258.

1921. आधानसामानि । *Ādhāna-Sāmāni.*

Substance, country-made paper 8½×4 inches. Folia, 3 Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 40. Character, Nāgara of the seventeenth century. Complete

The Sāmans are to be chanted at the kindling of the sacrificial fire.

It begins :—

आधानसामानि ।

५ २ २ ३ ५ ३ ४ ३ ४ ५
अरण्योः निह्नितो जा ३४३ त वेदाः गर्भे इवेत्सुभृतो गर्भिणा

५ २ १ ३ २ ३
२३४ यिभीः। दि वे दिवं ईभ्यो जागृवा २३ भ्भोः हा २३४
५ ३ ५ ५ ४ ४
वीश्वा २३४ भ्भोः मनुष्ये ५ भिरग्निः।

Col :— आधान-सामा[नि] समाप्तानि।

Post Col. :—

उद्गाता मन्थनारम्भकाले अरणिं स्पृष्ट्वा अरण्योरिति साम गायेत्। मथ्यमाने० हा उ अग्निं नर इति साम गायेत्। उदिते-धूमे० त्वेषस्ते धूम इति साम गायेत्। प्रज्वलिते अदर्शि गातु-वित्तम इति साम गायेत्। रथंतरं बृहद्वीत्युक्तो हाउवा अग्निमीडे ३ अभित्वा सूर णो नुम इति गायेत्॥

1259.

2124. **कुण्डमण्डपे पश्चिमद्वारसामानि।** *Kuṇḍa-maṇḍape Paścima-dvāra-sāmāni*

For another manuscript of the work see L. 4111. The work is accented in figures throughout.

1260.

1036 **अग्निष्टोमीय स्तोमयोगः।** *Agnistomīya-stoma-yoga.*

Substance, country-made paper 9×3¼ inches Folia, 4 Lines 10 on a page Extent in Ślokas 90 Character, Nāgara Date, Samvat 1801 Appearance, old Prose Generally correct Complete

A distribution of Stomas in the Angistoma sacrifice

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः॥

ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमस्य स्तोमयोगो लिख्यते। अग्नेस्तेजसेन्द्रस्ये-न्द्रियेण सूर्यस्य वर्चसा बृहस्पतिस्त्वा युनक्तु देवेभ्यः प्राणायाग्निर्यु-नक्तु। तपसा स्तोमं। इत्यादि।

It ends thus —

अग्निर्देवता । देवा वै ब्रह्म व्यभजन्ते विधायकब्राह्मणम् ।
लोमहिंकार इति रहस्यब्राह्मणं । प्राणः प्रस्तावस्य देवतेत्यादि
पूर्ववत् । स्तुतस्येति यजमानवचनम् ।

Col. :— इत्यग्निष्टोमीयस्तोमयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८०१ समये फाल्गुन सुदि तृतीयदिनं समाप्तम् ।
यादृष्टं पुस्तकं etc

1261.

1013 **अतिरात्रस्तोमयोगः ।** *Atirātra-stoma-yoga.*

Substance, country-made paper 8×2¼ inches Folia, 4 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete

Beginning :—

अतिरात्रस्तोमयोगः ।
अग्नेस्तेजसेति अग्निर्यनक्तु तपसा स्तोमं मन्म ॥ इत्यादि ॥

End :— सन्धिस्तोत्रं । दीक्षायै । एना वो प्रक्त अदर्शा इमा उर्वां दिविक्षयः ॥

इति सन्धिस्तोत्रम् । वशिष्ठ ऋषिः ककुबुत्तरा बृहतीच्छन्द-
अग्निरुषसाश्विनौ देवता सन्धिनाभिप्रयायन्त इति विधायकमभि-
मन्त्र इति रहस्यब्राह्मणम् प्राणः प्रस्तावस्येति पर्य्यायादिषु
हिंकारेण स्तुवीरन् ॥

Col :— समाप्तो ऽतिरात्रस्तोमयोगः ।

A distribution of Stomas in the Atirāttra Soma sacrifice

1262.

1020. **व्यूढपौण्डरीकस्तोमयोगः ।** *Vyūdha-Paṇḍarīka stomā-yoga.*

Substance, country-made paper 9½×4½ inches Folia, 10 Lines, 14-15 on a page. Extent in ślokas, 360 Character, Nāgara Appearance, tolerable Prose. Date, Śaka 1810 Generally correct Complete

Distribution of Stomas or Mantras and Stotras in Paundarīka rite at the eleven days' Soma sacrifice of the Baudhayana School.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ स्तोमयोगः। अग्नेतेजसेन्द्रियेन्द्रियेण
सूर्य्यस्य वर्च्चसा बृहस्पतिस्त्वायुनक्तु देवेभ्यः प्राणायाम्नियुंनक्तु।

It ends —

अभिमन्थति सहिंकारस्तस्य प्राणाः प्रस्तावस्येति त्रिवृत्स्तोमः।
संतिष्ठते वैश्वानरो रात्रिः॥

Col. :— इति व्यू(?)पौंडरीकस्य स्तोमस्य योगः समाप्तः।

Post Col. :—

दिक्दिक्पालाब्जेशके विक्रमाख्ये, चैत्रे शुक्ले चन्द्रजे वह्नितिथ्यां।
छन्दर्षीणां पुस्तकं वै परार्थं, काश्यां सीतारामभट्टो लिलेख॥
सं १८१० चैत्र शुक्ल प्रतिपदा बुधवारे।

1263.

50. ज्योतिरतिरात्रम्। *Jyotiratirātram.*

The MS. is noticed in L. 793.

For Atirātra sacrifice See Shām Shāstri's Govāmayanam.

1264.

7886. रुद्रजप। *Rudrajapa.*

Substance, country-made paper 9¼×4 inches. Folia, 3 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

A collection of mantras for Rudrajapa, accented.

Colophon :—

इति रुद्रजपः।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

२ र १   २ र   _ १ २ १ र र २ र र
आजा ॥ २ ॥ आजा ३१ उ ॥ वा २ ॥ अ म आपुंषि पिवसें०

१ र र   र र   र १   १ १ १
सतूँ   स्रीत्वा चतुरा २३४५ ।

1265.

63. *The Same.*

For a description of the MS see L. 843

There is no statement in the present MS as to what Sākhā it belongs to. But we have it on the authority of Aufrecht that it belongs to the Sāma Veda.

Post Col Statement :—

संवत् १८६७ भाद्रशुक्ल १ भृगुवासरे समाप्तम् ।

1266.

801. **छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् ।** *Chāndogya-mantra-bhāsyam.*

By Guna Visnu.

Substance, country-made paper 13×4½ inches. Folia, 46 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 1840 Character, Bengali Date, Sk 1697 Appearance, old Complete

See I.O. Catal. No 280 and L. 491, 1024 and 1049

Post Colophon Statement :—

सारस्ते चरणाम्बुजे हरिहरब्रह्मादि(रा)भिर्वन्दिते
ग्रैवोरःस्थलपूजिते परतरे बन्धूकपुष्पोज्ज्वले ।
धर्म्मादिप्रतिपादके भगवतां योगीन्द्रचित्तास्पदे
दत्तोऽयं गुणविष्णुपाठकुसुमाऽसङ्कीर्णपुष्पाञ्जलिः ।
शाके सिन्धुनवर्त्तुभूमिगणिते वारे गुरोर्माधवे
मासि श्रीहरसुन्दरीपदयुगं धर्म्मार्थकामप्रदं ।

नत्वा मोक्षफलप्रदं मुकुरत्नो योगैकगम्यं मुदाऽ-
लेखि श्रीगुणविष्णुपुस्तकमहो वेदार्थसम्पादकम् ॥

This does not appear to be a commentary on th Chandoga Brāhmaṇa, as stated by Rājendralāla in p. 282 Vol. I and p 26, Vol III

It explains the mantras used in the gṛhya-rites of th Sāma-vedī Brāhmaṇas in Bengal.

1267.

3786. *The Same.*

Substance, country-made paper 14×2 inches Folia, — the first 6 leaves seem to be a restoration of the first 49 leaves of an old MS, of whic leaves 50 to 97 still remain Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali Th restoration is dated in B S 1267 and Śaka 1782, while the old MS is at leas three hundred years old

The colophon at the end of the old MS. :—

इति श्रीगुणविष्णुभट्टविरचिते छन्दोगमन्त्रभाष्ये द्वितीयकाण्ड समाप्तम् ।

The post colophon statement in the restored portio runs thus :—

सन १२६७ साल तारिख २रा आश्विन। श्रीकाशीपर्ण देवशर्मणः स्वाक्षरं लिखितम्। शकाब्दा १७ शौ ८२ शके श्रीसरस्वती ।

Colophons :—

19B, इति श्रीगुणविष्णुभट्टकृता श्राद्धमन्त्रव्याख्या समाप्ता

28B, इति कुशण्डिका मन्त्रव्याख्या समाप्ता ,

Then come the mantras for different sacraments.

1268.

3525. *The Same*

Substance, country-made paper 15×3 inches Folia, 67 Lines, 7 on page Character, Bengali of the eighteenth century Appearance, di coloured and worn-out. Complete

1269.

10799G. (सामवेदीय) सन्ध्याटीका। *Sandhyā ṭika of the Sāma-Veda.* (*With the Text*)

Substance, foolscap paper 11×4½ inches Folia, 5. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 150 Character, modern Bengali Appearance, fresh Complete

Col. — इति सन्ध्याटीका समाप्ता।

Beg. :— श्रीहरिः शरणं॥

(?) ॐ शन्न आपो धन्वन्याः, etc., etc.

(*Comm.*) धन्वन्या आपः मरुदेशभवानि जलानि शं कल्याणं नो अस्माकं कुर्व्वन्त्विति शेषः, etc , etc

1270.

10799H. *The Same*

Substance, country-made paper 12×4 inches Folia, 9 Lines, 7, 8 on a page Character, modern Bengali Appearance, fresh The first leaf is missing.

Col. —इति सन्ध्याटीका समाप्ता।

There are four lines and a half after the col. containing the explanations of Sahasra-śīrsā, etc.

1271.

709 ताण्ड्यमहाब्राह्मण or पञ्चविंशब्राह्मण।

Tānda or Pañca viṁśa brāhmaṇa.

Substance, country-made paper 9¼ × 4¼ inches Folia, 180, with leaf 179 missing Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 2720 Character, Nāgara Date, Sam 1851 Appearance, old Prose Generally correct Complete.

Repaired with transparent paper.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५१ चैत्र वदि भैम वार ७।

Printed in the Bibl Ind. series

1272.

8123 *The Same.*

Substance, foolscap paper 8 × 5 inches Folia, 185. Lines, 20 to 23 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh

The MS. ends abruptly in the 11th khaṇḍa of the 25th adhyāya or prapathaka (into which the work is divided)

1273.

7908. *The Same.*

Substance, country-made paper 11 × 4 inches Folia, 52+41. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1614 Appearance, old and discoloured

Foll. 1—52 contains Prs. I—XV and Foll. 1—41 Prs. XXI—XXV

Last Colophon :—

इति ताण्ड्यब्राह्मणपंचविंशप्रपाठकः।

Post Colophon :—

संवत् १६१४ वर्षे माघ सुदी ११ सोमे आभ्यन्तरनागरीज्ञातीय
त्रवाडीगङ्गाधरसुत त्रिवाडीगोपीनाथ नी पोथी सही ॥

The following is added in a later hand —

त्रवाडि श्रीजी उदयरामजीनी पोथि ।
श्रीनारायण छे श्रीगणेशाय नम: ॥ त्रविडा चैयरवेद ॥

1274.

708 **षड्विंशब्राह्मणम्** । *Sadvimśa brāhmana.*

Substance, country-made paper 9¼×4½ inches Folia, 41 Lines, 10 on a page Extent in ślokas 677 Character Nāgara Appearance old Complete

It is a supplement to the Pañcavimsa-Brāhmana The MS breaks at the end of the 4th prapāthaka.

See Weber's "History of Indian Literature," p 69.

Printed.

1275.

3121. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×3¾ inches Folia, 45. Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured Complete The Colophon of the 4th prapāthaka is not found

On the reverse of the first leaf it is called in Devanāgara **पञ्चवीश ब्राह्मण.** But it is the Sad-vimsa Brāhmana See Web. Hist. Sans. Literature N. p. 69, N. 287. On the obverse of the last leaf it is named, in Bengali, **अद्भुत ब्राह्मण** which is the name of the concluding portion of Sadvimsa Brāhmanam.

1276.

7895 **षड्विंशब्राह्मणभाष्य** । *The Same with bhāsya.*

By Sāyana.

Substance, country-made paper 8¾×4 inches. Folia, 18 Lines, 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured

Beginning :—

वागीशाद्याः, etc , etc यस्य निःश्वसितं, etc., etc.

तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।

आदिशत् सायनाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥

ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात् ।

कृपालुः सायणाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥

व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेपि संहिता ।

व्याख्यातं ब्राह्मणं चाद्यं प्रौढं व्याख्यातमादरात् ॥

अथ द्वितीयं षड्विंशब्राह्मणं व्याचिकीर्षति, etc , etc

Col. :— इति षड्विंशब्राह्मणे प्रथमाध्यायस्य पंचमः खण्डः ।

The MS. ends abruptly in the 3rd line after the colophon.

1277.

437. छान्दोग्य-ब्राह्मणं वा उपनिषद्-ब्राह्मणम् ।

Chāndogya or Upaniṣad-brāhmaṇa.

For the manuscript see L 1379.

It contains two chapters preceding the Chāndogyopanisad in the Chāndogya Brāhmaṇa.

1278.

717. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×3 inches Folia, 25 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 225 Character, Nāgara Appearance, old. Generally correct

Entered in Rājendralāla's list as Vaidika-Mantra Saṃgraha.

It contained the first two prapāthakas, the first complete and the second nearly complete.

1279.

7881. वंशब्राह्मण । *Vaṃśa-brāhmana.*

Substance, country-made paper 9¼ × 4 inches Folia, 5 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Date, Samvat, 1574 Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति वंशब्राह्मण समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १५७४ वर्षे माघ सुदि १२ शनौ यादृशं पुस्तकं

श्रीरस्तु ॥ चिं विश्वनाथ चिं गोविन्दपाठनार्थं गोपीनाथनी पोथी

तैलाद्रक्षेत्, etc., etc

Printed in the Ūsā

1280.

716. आर्षेय ब्राह्मणम् । *Arseya-brāhmana.*

Substance, country-made paper 10 × 3½ inches Folia, 25 Lines, 6 a page Extent in slokas, 300 Character, Nāgara Date, Sam, 1563 A pearance, old Complete in three prapāthakas

Post Colophon Statement in a different hand :—

संवत् १५६३ वर्षे फाल्गुन वदि ।

See Weber's Ind. Lit. p. 74 Printed in Ūsā.

Published in the Pratna-kamra-nandinī

Dr. Burnell has also an edition of it.

For a description of the work see L. 1272.

1281.

1750. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches Folia, 17 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1805 Appearance, tolerable. Generally correct Complete.

Post Colophon Statement —

सं १८०५ वर्षे फाल्गुन वद ८ दीने ल + + आत्मारामेण स्वयं परार्थे पठनार्थे वा + + + ।

One of the Brāhmaṇas of the Sāma Veda.

See I.O. Catal. No 141 and W p 71

1282.

710. **सामविधानब्राह्मणम्** *Sāma vidhāna-brāhmana*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 27 Lines 8, 9 on a page Extent in Slokas, 132 Character, Nagara Date Sam 1863 Appearance, fresh Complete in three prapāṭhakas

The text with Sāyana's commentary has been published by Burnell, and the text with a Bengali translation has been published in the Ūsā.

See I.O. Catal. No. 143 and 144, and Weber Ind Lit p. 74 and notes

Post Colophon Statement:—

शुभं भवतु संवत् १८६३ मिती द्वितीय श्रावण कृष्ण ५ भौमवासरे लिखितमिदं पुस्तकं श्रीलक्ष्मीनाथेन । श्रीरस्तु । श्रीहरिः ॥

1283.

1698 *The Same.*

Substance, country-made paper 7¾×3¼ inches Folia, 31 of which 14-24 leaves are missing Lines, 8 on a page Extent in slokas, 300 Character Nāgara Date, Samvat 1798 Appearance old Complete Prose

The last Colophon:—

इति सामविधाने तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १७९८ वर्षे आषाढ वद ९ दीने श्रीऔदिच्यवास्तव्यमोढज्ञातीय-श्रीआत्मारामगङ्गारामेण । यादृशमिति ।

For reference see I.O. Catal No 143. Bik No. 140 (p 58)

Printed and edited by Dr. A. C Burnell in 1873 A D. and by Satyavrata Sāmaśramī.

1284.

3200. *The Same*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 23 Lines, 10 to 12 on a page Character Nāgara Date, Samvat 1828 Appearance, discoloured Complete

A Brāhmaṇa of the Sāmaveda complete in three prapāthakas. Edited, with Sāyana's commentary, by Dr A. C. Burnell, 1873.

The Post Colophon Statement:—

संवत् १८२८ वर्षे वैशाख वदि ३ चन्द्रदिने अद्येह श्रीउदयपुरग्रामे नागर विसलनगरज्ञातीयमहं त्रिपाठीदेवशङ्करसुतरमेश्वरस्य इदं पुस्तकं लिखितवान् हरिः॥ शुभं भवतु॥ सर्व्वेषां देवऋषीणां शरीराणि पार्थिवशरीरत्वादस्मच्छरीरवत्॥ शुभं भवतु॥ लिखितमित्ययं ब्राह्मणम्॥ श्रीसांबशिवो जयति॥ श्रीरस्तु॥ कल्याणमस्तु॥ शुभमस्तु॥

1285.

2285. छान्दोग्योपनिषत्। *Chāndgyopaniṣad.*

Substance, country-made paper 9¼×4½ inches. Folia, 98 Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara Appearance, old and worm-eaten. Complete.

The last Colophon:—

इति छान्दोग्येय उपनिषदि दशमः प्रपाठकः। अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु॥

Often noticed and often printed.

1286.

2380 *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 71 Lines, 8 on a page Character, Nāgara, of the early eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

1287.

2622 *The Same.*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 33 Lines, 13 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1743 Appearance, discoloured Complete

Colophon –

इति कौथुमशाखायां छान्दोग्योपनिषत् समाप्ता अष्टमः प्रपाठकः ।

Post Col. :—

कपोलकर गोपालेन काश्यां लिखितं । संवत् १७४३ ।

आप्यायन्तु ममाङ्गानि, etc., etc

1288.

3929. *The Same.*

Substance, country-made paper 16×4 inches Folia, 4 Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh

The MS contains the 6th prapāthaka only, printed in pp. 382 to 468 of the Bibl. Ind. Edition of the work.

1289.

9028 *The Same*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{4}$ inches Folia, 56 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1100 Character, Nāgara Old. Complete

Complete in 56 leaves

1290.

9202 *The Same.*

Substance, country-made paper 11×7 inches Folia, 35 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 910 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

1291.

9855. *The Same.*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches. Folia, 60 Lines, 8 on a page Extent in Ślokas, 952 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

1292.

10942. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 32 Lines, 13 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Last Col. :—इति अष्टमः प्रपाठकः संपूर्णं प्राणपर्व्वं चतुर्थम् ।

इति छान्दोग्योपनिषत् समाप्तम् ।

1293.

9421. *The Same.*

Substance, country-made paper 7½ × 5 inches Folia, 9 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 126 Character, Nāgara Appearance, tolerable Generally correct

The last chapter only of the Chāndogyopanisad

1294.

605. *The Same.*

With its comm. by Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper 11 × 5 inches Folia, 154. Lines, 15 on a page Extent in Ślokas, 6776 Character, Nāgara. Appearance, tolerable Complete

1295.

4096. *The Same.*

Substance, palm-leaf 16½ × 1½ inches Folia, 146 Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya Appearance, fresh. Written about a hundred years ago Complete

Post Colophon Statement :—

श्रीमहादेवमिश्रेण लिखितमिदं पुस्तकम् ॥

1296.

2624. *The Same with Sub com Vivaranam.*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 115 Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Though, called a Vivarana, it is really the Bhāsya of Śaṃkarācārya.

1297.

11016. *The Same.*

Substance country-made paper $10\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 162 Lines, 9 on a page Character modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon .—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीगोविन्दभगवत्पूज्य-पाद-शिष्य-श्रीशङ्करभगवतः कृतौ छान्दोग्यविवरणमष्टमोध्यायः।

Post Col :—समाप्ता चोपनिषत् ॥

संवत् १८४४ फाल्गुन शुक्ला ७ शुक्रवारे ।

1298.

8612. *The Same.*

With the भाष्य *by Sankarācārya and the comm. by Anandajñāna.*

Substance, country-made paper 14×7 inches Folia, 309 Lines, 9-10 on a page Extent in slokas, 12,000 Character, Nāgara

Complete

The first prapāthaka in 50 leaves.

,,	2nd	,,	,, 29	,,
,,	3rd	,,	,, 36	,,
,,	4th	,,	,, 29	,,
,,	5th	,,	,, 44	,,
,,	6th	,,	,, 44	,,
,,	7th	,,	,, 26	,,
,,	8th	,,	,, 49	,,

1299.

2623 *The Same.*

Substance, country-made paper $10\frac{3}{4} \times 5$ inches Folia, 152. Lines, 12 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

The Post Col :—

दामोदराश्रम आवणशुक्लचयोदशि समत ।

Printed in the Bibl. Ind Series with the text and the Bhasya.

1300.

11018 *The Same.*

Substance, country-made paper $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 161 Lines 11 on a page Extent in ślokas 5300 Character modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Last Col :—

इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपाद-शिष्यभगवदानन्दज्ञानगिरिकृतायां छान्दोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः ।

Beg :— ॐ नमः श्री सदाशिवाय नमः ।

नमो जन्मादिसम्बन्धबन्धविध्वंसहेतवे ।
हरये परमानन्दवपुषे परमात्मने ॥
नमस्त्रय्यन्तसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥
छन्दोगानामुपनिषद्भेदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारः ... ...
... ... व्याख्येयस्वरूपं दर्शयति ॥ ओमित्येतदिति ।

1301.

8615

A fragment of Chāndogyabhāṣyaṭīkā. Twenty-one leaves only marked chā, bhā, Ṭī.

Substance, country-made paper $13\frac{1}{2} \times 7$ inches Folia, 21 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara Complete

1302.

9512. *The Same.*

With the comm. मिताक्षरा *by Nityānandāśrama*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia 175 Lines, 8, 9 in a page Extent in ślokas, 1375 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

The text is well known. For the comm see Oxf. 390*a*.

The Colophon of the comm —

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्य-पादशिष्यनित्यानन्दाश्रमविरचितायां छान्दोग्यव्याख्यायां मिता-क्षरायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

1303.

8976. *The Same.*

With the comm. निगूढार्थप्रकाशनं *by Dāmodara Śāstri*

Substance, country-made paper 11×7 inches Folia, 67. Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 3100 Character, Nāgara Worm-eaten Fresh Complete

Complete in 67 leaves.

The tīkā not known to Aufrecht.

It begins :—

अस्य ग्रन्थस्य मोक्षहेतुत्वद्वैतविद्याप्रतिपादकत्वेनानुबन्धचतुष्क-सम्भवादारम्भोपपत्तिः उपासनानां मोक्षान्यफलत्वेन कर्मसाम्यात् कर्मकाण्डे पाठसम्भवेऽपीह पाठ उपनिषत्पदवाच्यत्वेन मनोवृत्ति-रूपत्वेन चाद्वैतविद्यासाम्यात् ।

The Col. :—

इति श्रीदामोदरशास्त्रिकृतच्छान्दोग्योपनिषत्निगूढार्थप्रकाशनं समाप्तं ।

1304.

2254. केनोपनिषत् *or* तलवकारोपनिषत् ।

Kena or Talavakara-Upanisad

Substance, country-made paper 9¾×4½ inches Fol 4 Lines, 7, on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance discoloured. Complete

Printed in Bibl Ind

The name Talavakāra had, long, been a puzzle to scholars. For, Weber. in his "History of Indian Literature," pp. 73-74, says—"The Kenopanisad has come down to us as the remnant of a fourth Brāhmana of the Sāmaveda, supposed to be its ninth book In the colophons and in the quotations found in the commentaries, it also bears the otherwise unknown name of the Talavakāras." In a footnote of page 74, he says—"Might not this name be traceable to the same root tâd, tand, from which Tāndya is derived."

But I find an exceedingly interesting piece of information on this subject in p. 146 of the report dated 6th Sept. 1918, of M.R. R. Rao Saheb H. Krsna Śāstri Avargal, Assistant Superintendent for Epigraphy, Southern Circle. The conqueror Rajendra Cola, who belonged to the first half of the 11th century A.D., established a college for Vedic studies with a hostel in the temple at Innāirām, in which two professors were appointed, one for Chāndoga and the other for Talavakāra Sāma; and twenty students were assigned to each of the professors From this it is apparent that as the Yajurveda has two divisions—Taittirya and Vajasaneya, so Sāmaveda had two divisions—Chāndoga and Talavakāra. This piece of information is much more definite than that given by Śankara; for he says only नवमस्य अध्यायस्य But we are left in the dark as to the nature of the text.

1305.

9522. *The Same.*

Substance country-made paper 13×5 inches Folium, one Lines, 12 in a page Extent in Ślokas 38 Character Nāgara Appearance fresh Complete

Colophon.—

इति सामवेदतलवकारशाखोक्तकेनोपनिषत् समाप्ता ।

1306.

607 *The Same with Bhāṣya*

Substance country-made paper 12×6 inches Folia 20 Lines, 12, 13 on a page Extent in Ślokas 720 Character Nāgara Appearance, fresh Complete

There are also short, explanatory notes on difficult portions of the Bhāsya

1307.

11143. *The Same.*

By Śaṅkara

Substance, country-made paper $12\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 7 Lines, 16–18 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Col. :— इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतौ केनोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

1308.

606. *The same with ṭippana*

Substance, country-made paper $13\frac{1}{2} \times 7$ inches Folia, 28 Lines, 12 to 14 on a page Extent in ślokas, 972 Character, Nāgara Date, Sam 1911 Appearance, tolerable Complete

Kenopaniṣad along with the Śāṅkara Bhāṣya and its comm.

Both the text and the Bhāṣya have often been printed.

The comm. on the Bhāsya is anonymous, it begins thus :—

प्रयत्नादऽन्तरेणैव मन आदिप्रवर्त्तकम् ।
विदिताविदितान्यत्वं सिद्धं ब्रह्माहमद्वयम् ॥

केनेषितमित्यादिकाम् सामवेदशाखाभेदब्राह्मणोपनिषदं पदशो व्याख्यायापि न तुतोष भगवान् भाष्यकारः । शारीरकैर्न्यायैरनिर्णीतार्थत्वादिति न्यायप्रधानैः श्रुत्यर्थग्राहकैर्वाक्यैर्व्याचिख्यासुः पूर्व्वकाण्डेन सम्बन्धमभिधित्सुः पूर्व्वकाण्डार्थं संक्षेपतो दर्शयति समाप्तमिति । इत्यादि ।

End :— ब्रह्मेति वेदस्तन्मूलत्वात्तदाश्रयतया तयस आदीनि वदाङ्गानि अन्याङ्गानि यस्याः ।

सत्यकामः स्वयंसिद्धः सर्व्वेशो यः स्वशक्तितः ।
स एवान्तःप्रविष्टोऽहमुपास्यः सर्व्वदेहिनां ॥

Col. :— इति श्री केनेषितवाक्यभाष्यटिप्पणं ।

Post Col. :—

संवत् १९११ लिखितं चिन्तामणिः ।

1309.

4176.

The Same bhāṣya with an anonymous commentary.

Substance, country-made paper 13 × 6½ inches Folia, 22 Written in Tripatha form Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

Colophons :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवत्कृतौ केनोपनिषत्पदभाष्यम् समाप्तम् ।

इति श्रीमच्छङ्करस्य तवलकारोपनिषद्भाष्यस्य टिप्पनं सम्पूर्णम् ।

The tippana begins :—

ॐ यच्छ्रोत्रादेरधिष्ठानं यच्चुर्वागाद्यगोचरम् ।
स्वतोऽध्यक्षं परं ब्रह्म नित्यमुक्तं भवामि तत् ।

केनेषितमित्यादिका तलवकारशाखोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारो अहंप्रत्ययगोचरस्यात्मनः संसारित्वादसंसारिब्रह्मभावस्य उपनिषत्प्रतिपाद्यस्य असम्भवात् निर्विषयत्वात् अव्याख्येयत्वमित्याशङ्क्य अहंकारसाक्षिणः संसारित्वग्राहकप्रमाणाविषयत्वात् ब्रह्मत्वप्रतिपादने विरोधासम्भवात् सविषयत्वात् व्याख्येयत्वं प्रतिजानीते केनेषितमित्याद्येति ।

1310.

9523. *The Same text with a ṭīkā.*

Substance, country-made paper 13 × 5 inches Folia, 2 Lines, 12 in page Extent in Slokas 70 Character, Nagara Appearance tolerable Incomplete

Anonymous

It begins thus :—

ॐ गणेशाय नमः । कर्म्माण्युपासनानि प्रागुक्तानि तै र्न मोक्षः इति मोक्षहेतुब्रह्मविद्या वक्तव्या सा च कर्म्मानुष्ठानविशुद्धचित्तस्यैव सम्भवति इति कर्म्मकाण्डोत्तरं उच्यते । संवादोक्तिः सुखप्रतिपत्त्यर्था । इत्यादि ।

1311.

11191B. *The Same with a comm.*

Substance, country-made paper 13½ × 5½ inches Folia, 2, marked 1 and . In Tripātha form Character, modern Nāgara Appearance fresh.

3B. इति प्रथमः खण्डः ।

Beg. (Comm.) :—

केनेषितोपनिषदं व्याकरिष्ये यदाध्वना ।
श + तलवकाराणां शाखायामात्मबोधिनीं ।

1312.

1682. संहितोपनिषद् । *Saṃhitopaniṣad.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 4. Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara Complete, old

Colophon :—

इति संहितोपनिषद् समाप्त ।

This is the Samhitā-Upanisad of the Sāma-Veda, text only The Catal. of the Adyar Library says that there is a Saṃhitōpaniṣad for every Veda It deals with Samhitā (i e.) Sandhi. For a description of the present manuscript see Cal Sams. Col. Lib. Catal Vol. I, No 607. It is also called Saṃhitōpadeśa Brāhmaṇa.

1313.

751. नैगेयम् । *Naigeyam*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 23 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 350 Character, Nāgara Date, Sam 1704 Appearance, old and repaired. Generally correct

This is an index to the Sāma-veda according to the śākhā of the Naigeyas, a subdivision of the Kauthumas

It has two divisions in the main, the first giving the names of the different Ṛsis of the Ārcikas of the Sāma-veda, and the second those of the deities for Tṛcas, Ṛcs and Ardharcas.

The first ends in 14B

Col :— नैगेयानामृच्च आर्षं समाप्तं ।

The second division begins thus .—

वेदविद्भ्यो नमस्कृत्य नैगेयेभ्यस्तु विशेषतः ।
तृचर्चार्द्धर्चपादानां तेषां वक्ष्यामि दैवतम् ।

The first division contains eight prapāṭhakas and the second two prapāthakas only.

The second prapāthaka of the second part ends in leaf 21A. But it still continues to 23B, the last leaf, at the end of which occurs again "द्वितीयः प्रपाठकः."

The last Colophon .—

इति नैगेयं समाप्तं । इति द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७०४ वर्षे श्रावण वद्य २ गिरपुरे कुञ्जाजीविजयराज्ये ॥
जनी देव जी + + ।

1314.

1075. *The Same.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 19 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Date, Sam 1707 Appearance, old Complete in two chapters

The same as the above

Post Col. —

संवत् १७०७ आषाढ़ वदि ११ शुक्रे ।

1315.

1033 वेयगान-ऋषिदेवता-निरूपणम् । *Beyagāna-ṛsi-devatā nirūpaṇam.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 28. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara Appearance, old Generally correct Complete in six prapāthakas

Enumeration of Ṛsis, metres and deities of Sāma songs known as Veyagāna derived from the Chanda Ārcika of the Sāma-Veda as well as of the āranya-gānas.

Beginning:—

ॐ नमः सामवेदाय ॥

अथ वेयगानस्य ऋषिच्छन्दो देवता लिख्यते ।

उत्तरादिपूर्व्वान्तमंध्यानुवृत्तिश्छन्दसां देवतानां च ऋषयः पृथगुच्यन्ते ॥ अग्न आयाहि' वीतय इत्यादिआग्नेयपर्व्वणः । अग्निर्देवता । अग्न । आयाहि । वीतये साम । २ । गौतमस्य पर्क्वाविभितः । काश्यपस्य वर्हिषं मध्यमं । गायत्री ।

End:— इन्द्रं धनस्येति तृचं प्राक्करं । पुरीषपदानि गायत्रीपदपङ्क्तिर्वा-ऐन्द्रो महानाम्नः प्रजापतेर्वा विष्णोर्वा विश्वामित्रस्य वा + + + + प्राक्कर्य्यो वेति नाम-विकल्पाः ।

Col.: — इति आरण्यगाने षष्ठः प्रपाठकः । इति ऋषीणां स्पष्टीकरणं यथामति कृतं समाप्तं ॥

Post Col. : – यादृशं पुस्तके, etc.

चौ ॥ चि। मधुसूदन सुत नान्हाभाई अवलोकनाथ प्राप्तं।
विद्याभक्तेन प्रदत्तं। श्रीरस्तु ॥

1316.

743 **छान्दस्यार्चिकच्छलाक्षरम्।** *Chāndasyārcika-cchalākṣaram*

For the manuscript see L. 1559, where it is wrongly called Pavamānacchalākṣaram It is a chalākṣara or an index to the entire Chanda-ārcika, complete in three kāṇḍas Āgneya, Aindra and Pāvamāna It gives the first three letters of each of the Ṛks in the same order as to be found in the Kauthumī recension of the Sāma-veda, together with syllables indicating the song or songs derived from each Ṛk.

1317.

259. **ऊहच्छलाक्षरम्।** *Ūhacchalāsāram*

For the MS. see L 1415

It is an index to the Ūha or the third song-book of the *Sāma-veda.* It is divided into the same seven *parvas*, as the Ūhagāna, namely, (1) Daśarātra-parva, (2) Saṃvatsara-parva, (3) Ekāha-parva, (4) Ahīna-parva, (5) Sattra-parva, (6) Prāyaścitta-parva, (7) Kṣudra-parva. They have 11, 7, 7, 7, 5, 2, 3 sections.

The editor of the Sāma-veda does not seem to have consulted this book, though from Sāyana's preface to the Sāma-veda he (Sāyana) seems to have been familiar with it.

It is called Chalākṣara. But Burnell calls it *Calākṣara,* and his exposition of the term is quite wrong This is something like an anukramaṇī of the Ūha songs.

1318

258.

The present number contains no manuscript, but only the card board cover of one side.

The MS. appears to have been noticed in L. 1420 under the name of Rahasya-cchalākṣara.

1319.

746 A. **ऋक्सङ्ख्यापरिशिष्टम्** । *Ṛksaṃkhyāpariśiṣṭam.*

For the manuscript see L. 1588.

Twelve verses only It is a pariśiṣta giving the number of Ṛks from which Sāmans have been derived in the Kauthumī Śākhā of the Sāma-veda

शतद्वयं तथैकोनं गायत्रं परिकीर्त्तितं ।
अनुष्टुप्यश्च पञ्चाशत् पञ्चषष्टिस्तथोष्णिहं १ ॥
द्वाविंशत्यधिकं चैव बृहतीनां शतं तथा ।
चतुस्त्रिंशत्तथा पांक्तं त्रैष्टुभं सप्ततिस्त्वतुः ॥ २ ॥
त्रयोविंशतिर्जागतं चत्वार्य्येति च जागतम् ।
विराट्चत्वार्य्यत्यष्टयो ऽष्टयस्तिस्र एव च ॥ ३ ॥
अष्टादशद्विपदाः स्युरेका एकपदा तथा ।
इत्येवं तु षड़शीत्यधिकं शतपञ्चकम् ॥ ४ ॥

छन्दसी ॥

गायत्रं त्रिंशदेकादशैवमानुष्टुभं भवेत् ।
चतुर्द्दश त्रैष्टुभं स्यात् बृहतीद्वयमेव च ॥ ५ ॥
जगती सप्तविंशश्चास्तिस्रः पंक्तिर्विधीयते ।
इत्येवमष्टषष्टिः स्याच्छस्यं परिकीर्त्तितम् ॥ ६ ॥
गायत्रं षट्शतं प्रोक्तं द्विषष्ट्यधिकमेव च ।
उष्णिहं सप्तपञ्चाशत् ककुभ्यं च तथैव च ॥ ८ ॥

षस्तवत्यनुष्टुभं स्यात् बृहती सप्तदशैव तु ।
पांक्तश्चैकान्नपञ्चाशत् त्रैष्टुभं ह्युत्तरं शतं ॥ ८ ॥
वैराजं षोडशं षष्टि ह्यधिकं जागतं भवेत् ।
षडत्यत्यष्टयश्चैव शक्वर्यस्तिस्र एव च ॥ ९ ॥
चतुर्दश द्विपदां स्यात् एका एकपदा तथा ।
षट् पञ्चाशद्बार्हताः प्रगाथाः ककुभा दश ॥ १० ॥
प्रगाथैश्च विना चैवं षडशीत्यधिकं तथा ।
सहस्रं चोत्तरे प्रोक्तो रहस्ये ऋग्गणो मया ॥ ११ ॥
नव शतं सहस्रैकं त्रिंशत्सप्ताधिकं तथा ।
कौथुमानां ऋचां सम्यक् सङ्ख्यामाऽऽह मनीषिणः ॥ १२ ॥
इति ऋक्सङ्ख्यापरिशिष्टं समाप्तं
चि० वेणीदाससुतगोवर्द्धनेन लिखितम् ।

1320.

7460. महानाम्न्य(ाः) परिशिष्टम् । *Mahānāmnyāḥ pariśiṣṭam*

For the manuscript see L 1590

ॐ महानाम्न्यस्त्रयोदशपदाश्चतुर्दशोत्तमाः(ता)सा विवेकः ॥ पूर्वे पदे द्विपदा गायत्री, प्रथमा विष्टारपंक्ती परे गायत्रजागताभ्यां पञ्चपदाषट्पदेति प्रति लोमार्थवादो न भ्यासेदद्योपशाः संस्तुता भवंतीत्युत्तमाया ह्यभ्यासत्वादाधिक्यमुत्त-मायाः पूर्वाभ्यां वदंत्युपशयत्वादद्योपशाः स्तुतत्वात् संस्तुता वदंत्यधस्यो विडयोरेकं ताभ्यां स्याहरगोशब्दसंस्तावकाम्ययोर्वचनयोरधस्योर्विकारः शब्दार्थवत्त्वादुपच्छन्दा गायतीति छन्दैरेव व्यवायान्नानारूपा गायतीति छन्दशाक्वरवैरूपात् सप्तपदाः शक्वर्योऽष्टाक्षरैः पादैर्द्विपदामुक्ता त्रीणि शाक्वराण्यंशुवान् मा पञ्चाक्षराष्टाक्षरौ शाक्वरमूधश्चिन्हतं तस्य ह्यक्षराः पदादयः प्रपुरुषोतीतोदाः शाक्वरः पञ्चाक्षरः शाक्वराण्येव त्रीणि पदानि पदान्यंध्यासो शाक्वरो ऽष्टाक्षरः ।

इति महानाम्न्य(म्न्याः)परिशिष्टम् ।

संवत् १९९९ वर्षे श्रावण शुदि १५ शनौ लिखितं । चि० वेणीदाससुत-गोवर्द्धनेन ॥ शुभं भवतु ॥

1321.

746.

The MS. contains —

a. Rksamkhyā parisista coming to an end in 1B.

b. Somotpatti. Coming to an end in 2B.

c Mahānāmnī parisista coming to an end in 3B.

The above three parts of the same manuscript are noticed in R. Mitra under three different Nos. 1588, 1589 and 1590 respectively.

1322.

999. **तण्डालक्षणं सूत्रं ।** *Tandālaksanam Sūtram.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 14 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 280 Character, Nāgara Date, Samvat 1690 Appearance, old. Complete in three prapāthakas.

For a description of the work see Cs. Veda 496, 97.

Post Colophon Statement:—

संवत् १६९० वर्षे आश्विन सुदि १२ शुक्रे लिखितम् ।

अद्येह वाराणसीवास्तव्य(') श्री विसलनागरज्ञातीयत्रवाडी-प्रवजीसुत कान्हजीभाटशङ्करपठनार्थं ॥

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेदित्यादि ।

1323.

375. **पुष्पसूत्रम् ।** *Puspa Sutram.*

Substance, country-made paper. 8¾×3½ inches Folia, 58 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 928 Character, Nāgara Date, Sam 1680 Appearance, old and pasted Complete

Post Col. Statement —

संवत् १६८० वर्षे कार्त्तिक शुदी ९ नवमी भौमे बालम्भवास्तव्य-आभ्यन्तरनागरज्ञातीयश्रीवाणीरामजीसूनु कान्हार्जिहरीश्वर-धनेश्वरपठनार्थं कान्हानजीकेन लिखितमिदं कल्याणमस्तु । यदक्षरं परिभ्रष्टं इत्यादि ।

This work gives rules for the transformation of the *Ṛks* of the *Ārcikas* into *Gānas*

For the work see Bik. No 324, Cs. Veda, No. 79.

Burnell in 10*b* calls this work Fulla sūtra, and attributes it to Vararuci. But the beginning of his MS. agrees neither with that of ours nor with that of Bik. or Cs.

1324.

1108 *The Same*

Attributed to Gobhila

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 38 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 890 Character Nāgara, Date Sam 1672 Appearance, old Verse Generally correct Complete

For description see Weber's Catal. Nos 303, 304, 305, and I.O. Cat. No. 270.

Post Col. :—

संवत् १६७२ वर्षे भाद्रपद शुदि १ भौमे। चवाडी केशवेन लिखितम्।

1325.

1180. *The Same.*

Substance, country-made paper $11\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 64 Lines, 7 on a page Extent in slokas, 1000 Character, Nāgara Date, Sam 1713 Appearance, old Generally correct Complete

The present manuscript belonged to Vidyānidhi Kavīndra on whom the Emperor Saha-Jahan conferred the title of Sarva-vidyā-nidhāna.

Post Colophon —

पावकेन्दुमुनिभूमिसम्मिते

हायने मितदले शुचेःस्थिते

अष्टमीदिनयुतेऽह्नि गौरवे

पुष्पसूत्रलिखनं मया कृतम् ॥

1326.

1205. फुल्लसूत्रटीका । *Phulla-sūtra-ṭīkā.*

By Ādityarāmakṛṣṇa Tripāṭhī alias *Nāhnābhāī, son of Dāmodara Tripāṭhī*

Substance, country-made paper 9¼×4 inches Folia, 10 Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 300 Character Nāgara Date, Sam 1781 Appearance. tolerable Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथोह्यगीतीनां प्रस्तावोद्देशः ॥ सू ।

अथ भावकथनानन्तरमूह्यगीतीनां साम्नां प्रस्तावोद्देशो लक्षण-मुच्यते ॥ स्तोभः पुरस्तादन्त्यर्वा प्रस्तोतुः ॥ सू ॥ तस्य प्रस्तावस्य पुरस्तात् पूर्व्वः स्तोभः ।

It ends —

एवमुत्तरयोः प्रस्तावो भवति । अभ्यासो ग्रन्थसमाप्त्यर्थः ।

Colophon :—

इति श्रीत्रिपाठिदामोदरसूनुनादित्य(त) रामकृष्णेन नाह्ना भाइद्वितीयनाम्ना कृते फुल्लदीपे दशमप्रपाठकस्यैकादशः खण्डः ॥ दशमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Post Col. :—

संवत् १७८१ वर्षे पौषशुदि ३ चन्द्रवासरे फुल्लदीपः समाप्तः ॥ राम ॥ श्रीरस्तु ॥

This codex contains the commentary only on the 10th and 11th sections of the 10th prapāṭhaka, along with the text.

1327.

6570. पुष्पसूत्रभाष्यम् । *Puṣpasūtrabhāṣyam*

By Ajāta-śattru.

Substance, country-made paper 10½×5½ inches. Folia, 78 of which the first and the most part of the last are written by different hands. There are lacunae in foll 50B, 51B, 52B, 58B, 59B, 67B, 72B Lines, 11 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Incomplete

In fol. 68A, we have .—

इति चतुर्थस्य दशमी कण्डिका उपाध्यायाजातशत्रुपादै-र्विष्णुयश[:]शिष्याय अनुग्रहार्थं भाष्यं कृतमिति ॥ भावः(?) परिसमाप्ताः । इदानी विकल्पा उच्यन्ते भावशेषश्च ।

This statement differs slightly from that given in the Berlin MS. (W. p. 76), where for भाव, Weber reads Bhāsā, and adds doubtingly परि before it, thus making it परिभाषा. The word is not, however, परिभाषा, but भाव, as it appears from the end of the above quotation, namely, भावशेषश्च ।

Weber's Prapāthaka V of the text begins —

गौभराभिवर्त्तेजयानां कृद्धं तुरीयं......

That is however the beginning of the first prapāthaka in the present MS. In fol. 17B, we have :—

अहं शब्दो नीचैः उच्चनीच समाप्तं १२ (कण्डिका) इति पुष्पभाष्ये प्रथमः प्रपाठकः । मूलेषु पञ्चमः प्रपाठकः ।

Unable to reconcile this difference in the numbering of prapāthakas, some owner of the MS. writes down on the title-page .—

सामकठिनस्थलपुष्पसूत्रभाष्य । अजातशत्रु । ७८ ।

Ajātaśatru seems to have commented upon the last six prapāṭhakas only.

27B, इति पुष्पभाष्ये द्वितीयः प्रपाठकः ।

That is the sixth of the text.

45B, इति पुष्पभाष्ये तृतीयः प्रपाठकः ।

That is the seventh of the text

68A, इति चतुर्थस्य दशमी कण्डिका ।

It is known from Weber, that the 8th of the text and the 4th of the comm consist of 10 kandikās. In the present manuscript, too, the colophons of the kandikās are

given, in some instances, as of the 4th, and in other, as of the 8th.

78B, इति पुष्पसूत्रभाष्ये नवमः प्रपाठकः समाप्तः ।

But the colophons of kandikās are, in some instances, referred to the 5th and in others to the 9th prapāthaka

Burnell 10B, mentions a MS., of the commentary, which also begins with the 5th prapāthaka ; but it has a mangalā-carana, which is wanting in the present MS.

1328.

1457. **सामतन्त्रसूत्रभाष्यम् ।** *Sāma-tanta-sūtra bhāṣyam.*

Substance, foolscap paper 6½×8 inches. Pages, 98 Lines, 18 on a page Extent in ślokas 1100 Character, Nāgara Date, Sam 1937 Appearance, fresh Complete Written in book-form

The Post Colophon Statement : —

समाप्तमिदं छन्दोगसम्बन्धिकं सामतन्त्राभिधं व्याकरणम्
स्वरमात्राक्रमलक्षणेन प्रसिद्धहेतोः स्वररत्नकोषं ।
विचार्य शास्त्रस्वररत्नभाण्डं श्रुताङ्गलक्ष्यं परिलक्षितव्यम् ॥
संवत् १९३५ वर्षे माघे मासे शुक्ले पक्षे तिथौ १५ मायाम्
शुक्रवासरे ।

For the text with a commentary see W p. 76, No. 308, and Sesagiri Vol. I, p. 68, and for the text only see Bik. 336. There are two short vyākaranas for the followers of the Sāmaveda, one is Rk-tantra-vyākaraṇa, and the other Sāmā-tantra-vyākarana They are not grammars, but works on phonetics Rk-tantra applies to Ārcikas and Sāma-tantra to Gānas The Sāma-tantra treats of how vowels are to be lengthened in *Gāna*, and *stobhas* introduced. The sūtras are first divided into thirteen prapāthakas, ; each prapāṭhaka again is sub-divided into 10 or 11 daśakas or groups of ten

The anonymous bhāsya appears to be ancient from its style of writing.

1329

1006. **संज्ञाकरणभाष्यम् ।** *Sajñākaraṇa bhāṣyam*

Substance country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 39. Lines, 10 on a page Extent in slokas, 585 Character Nāgara Date, Sam 1726 Appearance, tolerable Complete With text

This is a commentary on Samjñākaraṇa, a treatise in sūttra form on the stobha or particular words put in in-chanting various *Sāma* hymns By Tripāthī Kāhnaji, son of Sivaji

It begins thus —

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

(Text) अथ संज्ञाकरणं वर्णयिष्यते । अन्त्यगाद्यक्षरं (Comm) अनु-प्रतिषेधे न ऋगाद्यक्षरमन्त्यगाद्यक्षरं ऋगव्जित अक्षरस्य स्तोभसंज्ञा भवति ॥ उदाहरणानि आ । उप् । मोई । ऊम् । एवं स्तोभा-क्षरस्य एकं एकं संज्ञा उक्ता ॥

The whole manuscript runs in the form of a commentary.

It is divided into two prapāthakas or chapters, each containing 12 sections The second has six sūttras more after the 12th section

End:— हो ह्वौ ऊवे सिंचाभ्यः ॥ चत्वारि सूत्राणि मतानि ।

Colophon:—

त्रिपाठीशिवजीसूनुना त्रिपाठीकाह्नजीकृते संज्ञाकरणभाष्ये द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । संज्ञाकरणभाष्यं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement:—

संवत् १७२६ समये भाद्रपदनवम्यां लिखितमिदं पुस्तकं आत्मोपकारार्थं परोपकारार्थं च । शुभं भवतु । श्री सरस्वत्यै नमः ।

1330.

1008. सामप्रकाशनम् । *Sāma-prakāśanam.*

By Prītikara.

Substance, country-made paper 9½ × 4⅓ inches Folia, 20 Lines, 10 on a page Extent in Ślokas, 500 Character, Nāgara Appearance, tolerable Verse and Prose Generally correct Complete.

A valuable compendium of the divisions of Sāma Songs into Veya, Āranya, Ūha, Uhya and miscellaneous subdivisions with copious and regular illustrations from all the Saman ṛks. In the beginning the author mentions his valuable works on different sama songs entitled 'Darpana.'

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गजवदनचरणकमलं ।, etc , etc.

... ... ।

It ends :—

मिश्रितमिदमेति सुखदं कौतुकसहितं दुर्घटश्लोकैः ।

प्रीतिकरणे यथाक्रममुदितस्य तस्य सर्व्वस्य ॥ श्रीः ।

Col. :— समाप्तमिदमिति सामप्रकाशनाख्यं ग्रन्थजातम् ।

Post Col. :—

खरामशरसंख्याको(कु) ग्रन्थः । श्रीः ग्रन्थसंख्या ५३० ॥

Printed in the Ūsā.

1331.

8362. *The Same*

Substance, country-made paper 8½ × 3¾ inches. Folia, 28 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 600 Character, Nāgara Date, Sam 1560 Appearance, old, discoloured and faded Complete

Col. :— इति सामप्रकाशग्रन्थः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १५६० वर्षे चैत्रसुदि ३ भौमे कापिकामस्थाने त्रिवेदी-कीकासुतकाह्नजीकेन स्वार्थं परार्थं च भ्रातृणां पुत्रपौत्राणामध्ययनार्थं च स्वयमेव लिखितमिदं पुस्तकं । शुभमस्तु, etc.

Beg. :— नमः श्रीसामवेदाय ।

गजवदनचरणकमलं नत्वा सामप्रकाशनं ग्रन्थं ।
रचयति सामसमूहात् प्रीतिकरः सार मु [द्धृ] त्य ॥ १
यद्यपि मया निबद्धो लक्षणनिवहस्य दर्पणो साम ।
एकद्वित्रिप्रभृतिभिरृक्भिश्च प्रकीर्त्तितं भवता ॥ १
सत्वाह्निन्वेति कथितमृगवर्ज्जितमेकमेवात्र ।
वेये गाने स्तोभादीनिर्म्मितमस्मान्न कथितमित्यपरम् ॥ १
पंचप्रकृशां पंचपदं पञ्चविवृत्तिकं समाख्यातं ।
वेये यत्ते नूनामिति सामैकधान्यत्र ॥ १
एकसप्तस्वरयुतं वेये साम प्रकीर्त्तितं ।
मोषुचावाद्यतस्मिन द्वितीयमिति कौथुमे ॥ १
एकं पवस्व सोमेति मह्हे दच्चाय संयुतं ।
विवृत्तिरहितं सामैकमित्यस्याच्चरः स्मृतः ॥ ७ ॥
वेयेऽष्टप्रकृशां चाष्टपदं चाष्टविवृत्तिकं ।
प्रोक्तमेकं प्रयद्धान्तं नेदृशं विद्यते क्वचित् ॥
सतन्वेयान्तत्रिचमेकं वेये प्रकीर्त्तितं ।
नवैव प्रकृशाश्चात्र वेये नवविवृत्तिकं ॥
एकं नवपदं साम प्रयोगाय प्रकीर्त्तितं ॥
ऋक् प्रथमपादहीनं संक्रोशमित्यक्तंत्यं प्रकीर्त्तितं ॥
ऋक्पादे प्रयुतं सामद्वयं वेयगाने द्विस्वरं परिकीर्त्तितं ॥
उपोषुजातमादिम मर्षासोमादिमं तथा ॥

End :— इदं श्रेष्ठं ज्योतिरुत्तममिति नवाच्चरं तुल्यं । तं होतारमध्वरस्य प्रचेतसं दुष्कर्त्तारमध्वरस्य प्रचेतसं इति दशाच्चरं चतुष्पश्च यद्दयदयं नानामच्चराणां पदानि व्यक्तानि बहुत्वात् ।
मिश्रितमिदमेति सुखदं कौतुकसहितं दुर्घटश्लोकैः ।
प्रीतिकरणो यथोक्तमनुदितस्य तस्य सर्व्वस्य ॥
समाप्तमिदमिति सामप्रकाशनाख्यं ग्रन्थजातं ।
खरामशरसंख्याङ्क (कु) ग्रन्थः ॥ श्रीः ग्रन्थसंख्या ५३० ॥ प्रीतिकरेरितः ।
सामप्रकाशनाख्योऽयं सम्यक् सम्पूर्णतां गतः ॥

Aufrecht in his Cat. Cat. II., p. 169B, says .—

(The work is) "composed in 974," he means of course of the Christian era He does not cite his authority for this statement.

In Stein's Kashmere Catalogue, p. 244 the extent in slokas of the work is given in the following sloka :—

खरामशतसंख्याङ्कग्रंथः प्रीतिकरेरितः ।
सामप्रकाशनाख्योऽयं सम्यक् सम्पूर्णतां गतः ॥

Apparently, Aufrecht takes the first line of the verse as a chronogram and somehow interprets it as 1030 Samvat, and deducting 56 from it he makes it 974 A D. The present MS. reads खरामशरसंखाङ्कग्रन्थः and then gives figure 530 in a parenthetical way, thus showing that the first carana can not be a chronogram and that Sata in Stein is a misreading for Sara.

Stein is right, when he says in his Cat. referred to above "The date of transcript, Samvat 1476 or 1420 A.D. shews that Prītikara is not a recent writer."

1332.

994A. अनुस्तोत्रम् । *Anustotram*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 8. Lines, 8 on a page Extent in slokas, 100 Character, Nāgara Appearance, old Complete

It begins thus :—

ॐ नमः सामवेदाय

स्वरवर्णमात्राक्रममन्त्रगुनियमात् वर्णं क्रमं वा प्रवचनशस्त्रानुवचन-स्वराख्यत्वाच्चतुर्विंशत्यच्चरेति चाच्चरतः कालः प्रसङ्गात् प्रवचने-त्वंपूर्व्वोत्पत्तिस्तत्र नियमस्तदङ्गत्वात् वर्णव्यतिरेकः । इत्यादि ।

End :— सामि हैतुत्वात्त्वमिवत् तत् प्रथम्यम्मगा ह वा इति चाविकारेण ताः संहितान्तरे रूपान्तरमेकस्य ताछ्छ्याद्यक्षं प्रतिसंहितं संनित-त्वत्वशब्दः मह्हखे सहस्रे ।

Colophon —

इत्यनुस्तोत्रसूत्रं समाप्तम् ।

A direction for proper application of vowels and musical sounds, viz Stobha, in connection with certain sāman hymns

1333.

994B. **पञ्चविधसूत्रम् ।** *Pañcavidhasūtram*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches Lines, 9 on a page Folia 10 Extent in ślokas 140 Character, Nāgara Date, Sam 1651 Appearance old Complete

For the work see Cs 499 and Oxford Catalogue 377B

Post Colophon Statement :—

संवत् १६५१ वर्षे वैशाखवदि ११ दिने अद्येह श्रीकाश्या रायांरायमहाराजश्रीविश्वेश्वरविजयराज्ये आभ्यन्तरनागरज्ञातीय-त्रपाठी वेणीदासपुत्रपौत्राणामध्ययनार्थं ॥

शुभं भवतु ॥

त्रिपाठिगोवर्द्धनस्य पुस्तकं ।

इति श्रीवाह्यनागरज्ञातीयत्रिपाठी श्रीवेणीदत्तस्य पुस्तकम् ॥

It lays down rules for converting Rks into the following five kinds of sāman (1) Prastāva, (2) Udgītha, (3) Pratīhāra, (4) Upadrava, (5) and Nidhāna.

1334.

1017. **अग्निष्टोम-प्रतिहारभागः ।** *Agnistoma-prtihara-bhāgah*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia 7 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara Date, Sam 1863 Appearance, tolerable Incorrect Complete

On the conversion of Ṛks to be recited in Agnistoma, into Sāma hymns in accordance with the Pratīhāravidhi.

Beginning.—

अथाग्निष्टोमप्रतिहारभागः ।

हिंकारो वै गायत्रस्य प्रतिहारः स मनसा ध्येयः । इत्यादि

The Pratīhāra-bhāga ends in 3A.

वा ३४५ । अ अथवा नामिति च निधनमनुष्टुभं उत्तमम् ।

Col.— इत्यग्निष्टोमे प्रतिहारभागः समाप्तः ॥

Then follow 4 leaves containing several Sāma hymns.

The manuscript is very corrupt.

Post Colophon Statement:—

तैलाद्रक्षेदित्यादि । संवत् १८६३ शके मार्गशीर्षकृष्ण १२

चन्द्रवासरे ईश्वरनामसंवत्सरे दिने समाप्तः ।

1335.

998 **कल्पसूत्रम् । (आर्षेयं)** *Kalpa-Sūtram (Arṣeyam).*

By Maśakācārya.

Substance, country-made paper 9×3¼ inches Folia 61 Lines 9 on a page Extent in ślokas 1150 Character, Nāgara Date, Sam 1650 Appearance, very old Complete in 11 prapāṭhakas

Śrauta sūttra (Sūttras treating of the sacrificial rituals of the Sāma-veda) attributed to Maśaka

Beginning :—

> स्वामो ज्योतिष्टोमोतिराचो षोडशी + + कः पवस्व वोचो अग्निर्यः पवस्वेन्दोः वृषा सुत उपास्मै ॥

The Last Colophon.--

> इति कल्पे एकादशोऽध्यायः समाप्तश्चायं कल्पसूत्राभिधानो ग्रन्थः ।

Post Colophon Statement :—

> संवत् १६०५० वर्षे आषाढ़ वदि दशमी सोमे लिषितं वाराणसीक्षेत्रे विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितं मोढ़ज्ञातीय पा० रामदत्ते[न] लिखावितं नागरज्ञातीय च०गोपीनाथे[न] ।
>
> गङ्गाधरसुतगोपीनाथ पोथी सही पीताम्बर-पुरुषोत्तम-पद्मनाभ-परमानन्दपठनार्थम् च० गोपीनाथस्य ॥

1336.

1717 *The Same*

Substance country-made paper 10¼×4½ inches Folia, 30 Lines, 11, 12 on a page Extent in ślokas, 1275 Character, Nāgara Date, Sam 1763 Prose. Fresh Complete

Colophon :—

इति कल्पेषु एकादशोध्यायः समाप्तः। समाप्तः संवत् १७।
वर्षे अश्वयुग्शुक्लावदि एकादशि।

For description of the work see L. 113 and 654.

In the present MS. in leaf 56 we have .—

इति मशकाचार्य्यविरचिते कल्पसूत्रे द्वितीयः प्रपाठकः।

In leaf 15*b* —

इति मशककृतकल्पसूत्रे षष्ठोध्यायः।

See also Burnell page 22*b*

1337.

7844.* **कल्पसूत्रव्याख्या।** *A comm —on the above.*

By Varadarāja, son of Vāmanācāryya.

The manuscript is on foolscap paper and of foolscap size Charac Nāgara

A commentary on Maśakācāryya's Kalpasūttra or Ārse kalpa.

At the end of the manuscript occurs the following the hand-writing of Rāja Rājendralāla Mittra.

" Copied from an old manuscript in the Library of the Benares College. The College manuscript is incomplete."

The college manuscript is noticed in L 664.

The manuscript is a very defective one, leaving gaps and lacunae in many places It contains chapters I to VIII and the first portion of Chap. IX.

Page 31 :—

इति वरदराजेन वाम[ना]चार्य्यसूनुना ज्योतिष्टोमस्य यत्तन्त्रमौद्गात्रं तत् प्रदर्शितं।

Page 55 :—

इति कल्पव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ॥

Pages 70 and 71 .—

इति वामनाचार्य्यसूनुः कौशिकान्वयसंभवो वरदराजः कल्पसवत्सर-कल्पव्याख्यायां चक्रे सह प्रयोगेण गवामयनभेदा ये सूत्रोक्ताः तेषु केचन विनियोग-ज्ञापनार्थं मूहसामौहोदिता[?] ये त्वन्ये विस्तरभयादत्र न दर्शिताः ते सूत्र एव द्रष्टव्याः । प्रीयतां पुरुषोत्तमः इति कल्पव्याख्याने द्वितीयो ऽध्यायोऽध्यायः ॥

Page 88 :—

इति कल्पव्याख्यायामेकाहेषु प्रथमोऽध्याय आदितस्तृतीयः ॥

Page 114 :—

इति वामनाचार्य्यसूनुः कौशिकान्वये संभवो वरदराज एकाहानां कल्प-व्याख्यायां आगम यथावृद्धिरिति कल्पव्याख्याने पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ।

Page 178 :—

उक्तं वरदराजेन वामनाचार्य्यसूनुना ॥
अहीनकल्पो व्याख्यातो गोविन्दः प्रीयतामिति ॥
इति कल्पव्याख्यायामष्टमोऽध्यायः ।

Then begins the 9th adhyāya

See I O. Catal. No. 262.

1338.

6038 *The Same.*

Substance, country-made paper 11¼ × 4¼ inches Folia, 100 Lines, 11 on a page. Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, dis-coloured Defective

Written in two different hands—the first hand comes up to the 4th leaf. There is evidently some gap between the 49th and the 50th leaves From the 50th to the end the leaves are marked on the top from 1 in a very small hand. The consecutive numbering to the entire MS was given in a much later hand.

For the beginning, see I.O. Catal. No. 262.

23A. इत्थं वरदराजेन वामनाचार्यसूनुना ।
ज्योतिष्टोमस्य युवत्तंचं [यत्तंत्र]मौद्गाच तत्प्रदर्शितम् ॥

39B. इति कल्पव्याख्यायां प्रथमोध्यायः ।

The first and the last colophons in the portion written in the second hand —

51A इति कल्पव्याख्याने द्वितीयोऽध्यायः ।

84B. इति वामनाचार्यसूनुः कौशिकान्वयसम्भवो वरदाराज एकाहानां कल्पं व्याचष्ट यथागमं यथाबुद्धि इति ।

99B. इति कल्पव्याख्यायामहीनेषु प्रथमोऽध्यायः । आदितः षष्ठः ।

The seventh chapter was left incomplete.

1339.

995 **कल्पानुपदसूत्रम् ।** *Kalpānupada-Sūtram.*

Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches Folia, 16 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 320 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1690 Appearance, old Complete

This is a critical supplement to the Ārseya-Kalpa-sūttra of Sāma-veda. Weber was at one time doubtful about the existence of this work It is one of the ten Sūtras of the Sāma-veda.

Beginning :—

ॐ नमः सामवेदाय ।

ॐ । आचार्यप्रमाणनिर्देशो ब्राह्मणसूत्रार्षेयकल्पक् समाम्नायो-पोपदेशमाचरं चैके नियमाभावस्त्वेवं तेषां क्वचिदविशेषश्रुतौ तद्वि-शेषश्रुतिस्तदन्ववेत्य विधिर्यथा ज्योतिर्देशराचयोर्दैवतलिङ्गच्छन्दः-सूक्तचोदनासु ब्राह्मणेन ऋक्समाम्नायस्तदनूचेत्यधिः ॥ इत्यादि ।

End :— चतुर्विंशप्रक्लृतत्वात् क्लृतस्थानत्वाद्वा त्रयस्त्रिंशोऽग्निष्टोमसाम-

स्त्रिकः परस्थानत्वात् परेष्वग्निष्टोमेन्त्ययोः स्तोमयोन्यत्वाद्वा स्तोम-योगः प्रकृतिसम्बन्धित्वः प्रकृतिसम्बन्धित्वः ।

Colophon · –

द्वितीयप्रपाठकः समाप्तः कल्पानुपदसूत्रंसमाप्तं

Post Colophon –

संवत १९९० वर्षे आश्विन सुदि १ रवौ लिखितं ।

स्वस्त श्रीवाराणसीवास्तव्यं यत्र शवनीसुत काह्नजी भाट्टशङ्कर पाठनार्थम् ॥

1340.

996 अनुपदसूत्र । *Anupada-Sutra*

Substance country-made paper 8½ × 3¼ inches Folia 39 Lines 13 on a page Extent in slokas 1170 Character, Nagara Appearance old Complete

For a description of the work see Web p 75

It belongs to the Sāma-veda. It attempts an exposition of obscure passages of the Pañcavimsati Brāhmana, and quotes as authorities a large number of works of the different schools of the Rk and the Yajur-vedas, besides those of the Sāma-veda. One MS was only known to Weber.

Among the authorities consulted are :—

(1) कौषीतकी, (2) लिङ्गार्थवाद, (3) वाभ्रव: (4) वागधिकारे तु विसर्ग(:)संहितायां 6A, (5) औप्मनायीति 7B; (6) आर्थर्व्वणे, (7) तैत्तिरीयाणा रथन्तरे 8A, (8) मरुत्वतीये 8B; (9) आथर्व्वणाभीवर्त्तयोः 8B (Two leaves are marked 8) (10) आर्भवस्य प्रकरणादन्या सार्चवादः 8B, (11) शाघायनिनां [शाट्यायनीनां] 8A; (12) पौण्डरीकेऽधिकायां 20A; (13) माध्यन्दिनाः 22A; (14) वसिष्ठ 23A; (15) महाव्रत समानप्रकरणे 24A; (16) काठक 26B; (17) ऐतरेयिणां 27A, (18) स्तोमविधानप्रकरणम् 28B; (19) वाजसनेयिनां 29A.

1341.

3307. **लाट्यायनश्रौतसूत्रम् ।** *Srauta-sutra by Lātyāyana.*

Substance, country-made paper 9¼×4 inches Folia, 76 Lines, 12 on a page Character, Nāgara of the early eighteenth century Appearance, discoloured and worn-out Complete

The Last Colophon.—

इति लाट्यायनसूत्रं समाप्तम् ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणं भवतु ॥

Published in the Bibl Ind Series.

1342.

4269. *A comm on the above.*

Substance palm-leaf 16×1⅓ inches Folia, 146 Lines, 5 on a page Extent in ślokas 1900 Character, Udiya Date, the 21st year of the reign of Divyasimha Appearance, old and worm-eaten

Beginning :—

अथश्रौयज्ञपुरुषाय ॥

अथ विध्यव्यपदेशे सर्व्वक्रत्वधिकारः; किमिदं सूत्रं नाम शास्त्रं किमर्थमिहारभ्यते यज्ञविधिप्रसिद्धये । इहास्माकं छान्दोग्ये-द्विविधो हि विधिः । अनुब्राह्मणिकः + + + + + + अनुब्राह्मणिकः यजुषां कर्म्मसु लिङ्गतो विधानमर्थग्रहणादित्यत आरभ्य साधारणग्रहणविधिस्तु सर्व्वं चेति यावत् । अपरः षड्भिः प्रमाणैः निर्वर्त्यते । कानि पुनः षट्प्रमाणानि ब्राह्मणसूत्राणि च कल्पर्क् साममसमाम्नायोपदेशः ।

It contains five prapāthakas, each divided into 12 kandikās.

Colophons :—

44B, प्रथमः प्रपाठकः, 60B, मैत्रायणिपौत्रस्य श्रीभट्ट-भूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य]कृतौ सुभाष्ये द्वितीयः प्रपाठकः; 95B, मैत्रायणपौत्रस्य श्रीभट्टभूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य]-कृतौ तृतीयः प्रपाठकः, 124B, मैत्रायणपौत्रस्य श्रीभट्ट-

भृतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य] कृतौ सुभाष्ये चतुर्थः प्रपाठकः, 146A, मैत्रायणपौत्रस्य श्रीभट्टभूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य] कृतौ सुभाष्ये पञ्चमः प्रपाठकः ॥

Post Colophon Statement :--

यथा दृष्टं तथालिखितम् । लेखकस्य नास्ति दोषः । वीरश्रीदिव्यसिंहमहाराजस्य २१ अङ्क आश्विनशुक्लद्वितीया शुक्रवासरे वीरवलभद्रपुरशासनमहाजनश्री नीलकण्ठानन्दात्मज केशवानन्देन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ।

भीमस्यापि, etc. etc.

This is the commentary on Latyāyana Srauta sūttra, published in the Bibl. Ind. Series, as by Agnisvāmi

All the colophons in the present manuscript, however, seem to attribute it to Bhattabhūti, the son of Jayasvāmin and the grandson of Maitträyana.

1343.

1133 **द्राह्यायणीयसूत्रदीपः ।** *Drāhyāyaniya-sutra dipa.*

By Dhanvin.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 31 of which the first two leaves are missing. Lines, 10 on a page Extent in slokas 300 Character Nāgara Date, Sam 1658 Appearance, old

See I.O Catal No 269.

Col :— द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते ।

द्वितीये दशके स्पष्टः पञ्चमः पटलोऽधुना ॥

श्रीरस्तु संवत् १६५८ समये वैशाखभौमे इदं पुस्तकं ॥

शुभं भवतु । राम ॥

In leaf 10B appears the following colophon —

द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते ।

द्वितीये दशदशो(?) द्वितीयः पटलो ऽधुना ।

1344.

1349. *The Same*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 21 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 500 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Incomplete

It begins :—

श्री गणेशाय नमः। अथ सर्व्वयज्ञेषु ब्रह्मत्वं विधातुमुपक्रमते। सर्व्वत्र ब्रह्मा दक्षिणेन इति। सर्व्वेष्वपि श्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु ब्रह्मा भवेत् न पुनरुद्गात्रादिवत् श्रौतेष्वेव ब्रह्मणः (?) प्रवर्त्तेत इत्यर्थः। तेषां तेषु कर्म्मसु क्रियमाणेषु नित्यं दक्षिणतो भवेदिति। इयमप्यत्र विवक्षितमिति।

Col. :— इति माह्मायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते।
द्वितीये दशके वृत्तः पञ्चमः पटलोऽधुना॥

As there are no other colophons in this MS. it seems to contain the 15th patala only.

For other patalas see Weber No. 311, I O Catal 269. L. 61.

1345.

36. छन्दोगापरसूत्रम्। *Chandôgāpara-Sūtram.*

For a description of the MS see Rāj Mittra Notices No 806.

Chandoga is a word of frequent use in Smrti works, meaning a chanter of the Sāma Veda, and the word अपर is used here as distinguished from पूर्व्व, पूर्व्व meaning prior to death and अपर after death.

The work contains directions for a Chandoga for "अन्त्येष्टिक्रिया" or funeral rites, and for एकादशाहश्राद्ध or rites to be performed on the 11th day from death, i e the day on which mourning terminates.

1346.

997. क्षौद्रसूत्रम् *or* क्षुद्रसूत्र । *Ksudra-Sūtra.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia, 20 Lines, 13 on a page Extent in Ślokas, 550 Character, Nāgara Date Sam 1916 Appearance, old. Complete

For the work see I.O Catal. No. 272. It is a Sūttra work in three prapāthakas, consisting of 43 sections.

Post Colophon Statement:—

वर्षे संवत् १९१६ आ वदि ९ नवम भृगुदिने लिखितं लक्ष्मण-सुत + + + रघुनाथेन । लिखितं परोपकारार्थम् ॥

1347.

2324. गोभिलगृह्यसूत्रम् । *Grhya-Sūtra by Gobhila.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 29 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Śaka 1741 Appearance, discoloured. Complete. But the Pariśista is wanting

Post Col.:—

शके १७४१ विक्रमनामसंवत्सरे चैत्रवद्य द्वादशी सोमवार लक्ष्मणयावर फाटक ४७५। इदं पुस्तकं नानादीक्षित भागवत टोकेकरस्य ।

Printed in Bibl. Ind.

1348.

2791. *The Same.*

Substance country-made paper $6\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 38. Lines, 10 to 12 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1652 Appearance, discoloured and worn out. Complete

Last Colophon:—

इति चतुर्थः प्रपाठकः । इति गृह्यसूत्रम् समाप्तं शुभमस्तु ।

Post Col.:—

संवत् १६५२ समये प्रथमभाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां गुरौ वाराणस्यां लिखितम् ।

1349.

2797. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 37 Lines, 7 on a page Character Nāgara Date Samvat 1813 Appearance, discoloured Complete

Colophon.—

इति गोभिलगृह्यसूत्रे चतुर्थः प्रपाठकः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

श्रीः ॥ संवत् १८१३ वैषाक वदी अमावास्या लिखितम् ।
जगन्नाथस्य पुत्र भ० देवनामस्येदं पुस्तकम् ।

1350.

1297. गोभिलगृह्यभाष्यम् । *A comm. on the Same*

By Nārāyana son of Mahābala

Substance, country-made paper 11¾×5½, 10¾×5 inches Folia, 1st part 58, 2nd from 21 to 85, written in a different hand and at a different time Extent of the work, ślokas 4815 as stated at the end of the MS Appearance, old Generally correct Complete (but 2nd prapāthaka is twice repeated owing to ill-adjustment of the two different MSS)

For a description of the work, see L. No. 1967

1351.

10587. *The Same In four batches of leaves.*

I.

Substance, country-made paper 8½×3¾ inches. Folia 34 Lines, 13-15 on a page Character, Nāgara of the 15th century Appearance old and repaired

To the end of the first prapāthaka.

Col..— इति गृह्यभाष्ये नवमी कण्डिका प्रथमः-प्रपाठकः समाप्तः ॥

For the beginning of the work see L. 1967

II.

Substance, foolscap paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 61, of which the first is missing Lines, 6 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

Fol. 2. —

इति गृह्यभाष्ये प्रथमप्रपाठकस्य नवमी कंडिका ।

Fol. 59B. —

इति द्वितीयप्रपाठकस्य सप्तमी कण्डिका ।

The MS. ends abruptly

III

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 139-337, of which four are missing Lines, 8 on a page Character Nāgara of the fourteenth century Appearance, very old and repaired

From II. 8 to the end

146B, इति द्वितीयस्य अष्टमी कण्डिका ।

End :— आसीद्वत्ससगोत्रोयं (गोत्राख्यं) ब्राह्मणो ब्राह्मणाग्रणीः ।
व्यासाभिधानश्छन्दोग[ः] साक्षाद्व्यासइवापरः ॥
तस्य पुत्रोऽनुरूपो (लरोपो) भूद्रामदेव इति स्मृतः ।
विदितः सर्व्वलोकैस्तु रामदेव इवापरः ॥
महावलस्तु विख्यातो भुवि(?) (रामदेवसुतो भवत् in the next batch of leaves)
यस्य कीर्त्तिमतः कीर्त्तिर्म्लानिम(र)द्यापि नर्च्छति ॥
नारायणाख्यस्तस्यापि नारायणपरायणः ।
पुत्रो बलवतस्त्वाभूत् सदा स्वाध्यायवत्सलः ॥
तेन संदेहनाशाय कर्मणां तुष्टिहृत् सतां ।
गोभिलाचार्य्यगीतायाः स्मृतेर्भाष्यमिदं कृतं ॥
तदेतद्विजितद्वेषैर्विप्रैर्मध्यस्थवृत्तिभिः ।
छलाग्रहौ विहाय संग्राह्यं मदनुकम्पया ॥

Here ends the MS. (see L 1967).

IV.

Substance country-made paper 10×4 inches Folia, 7 First six leaves are marked both 1–6 and 333-338 The 7th is written in a different hand containing the concluding portion The 6th leaf ends abruptly The last leaf, however, begins in the first line of 6B and goes to the end of the MS

Last Col :—

इति श्रीगोभिलगृह्यसूत्रभाष्ये नारायणकृते चतुर्थप्रपाठकस्य दशमी कण्डिका चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः ॥ समाप्तं गोभिलगृह्य-सूत्रभाष्यं ।

The extent of the work is thus given in the preserved portion of MS .—

अत्र श्लोकसहस्राणि चत्वार्यष्टौ शतानि च । (Here ends the 6th leaf)

श्लोकाः पञ्चदशेतीयं संख्या नारायणोदिताः ॥

1352.

1607. गृह्यासंग्रहं नाम परिशिष्टम् । *Gṛhyā-saṃgraha.*

By Govila's son.

Substance, country-made paper 3¾×3 inches. Folia, 12 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara Date, Sam 1538. Generally correct Complete Appearance, old (borders corroded with age)

Post Col. :—

संवत् १५३८ वर्षे मार्गशिर्षवदि ९ शनौ श्रीइलदुर्गे महाराय श्रीभवानुविजय राज्य चिवाड़ी ... ... त् चिवाडी शववान अध्ययनार्थं लिखितं शुभं भवतु कल्या(ण) मस्तु श्रीः । ...'... ष० शवदानत्रिपाठी ।

Printed in Bib. Ind.

1353.

3023. गोभिलपरिशिष्टम् । *Gobhila pariśiṣṭa*

For the manuscript and the work see L. 4074.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १६४५ वर्षे फाल्गुण सुदे १३ भूमे अथादह नागरज्ञाति पुरुषोत्तमेन लिखितम् ।

श्रीवमस्तु ॥ ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ श्रीन्रसिंहो रक्षतु ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीलेखकपाठक शुभं भवतु ॥ ॥ श्रीरामाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः श्रीः ॥ ॥ क्ष ॥ श्री ॥ श्रीः ॥ १

1354.

1034. **छन्दोगपरिशिष्ट** *or* **कर्म्मप्रदीपः** । *Chandogapariśista or Karmapradīpa.*

By Keśava Miśra see Cat. Cat. page 191*B*.

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 28 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 550 Character, Nāgara Date, Sam. 1723 Appearance, old Verse Generally correct. Complete

Colophon :—

इति श्रीकर्म्मप्रदीपे चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७२३ वर्षे जेष्ठ वदि ८ अष्टम्यां तिथौ सोमवासरे अद्येह श्रीवृद्धनगरवास्तव्यं आभ्यन्तरनागरज्ञातीय (The name following is struck out and can not be read).

A metrical treatise on Grhya rites in accordance to Gobhila and others. It also professes to clear up obscure points in them.

It is generally known by the name of Gobhila Smrti.

See I.O. Catal. No. 460, and W p. 80. But our manuscript contains a 4th prapāthaka. It begins thus :—

अथातश्छन्दसामुत्सर्गोपाकरणक्रियां व्याख्यास्यामः ॥ प्रौष्ठपदे तिष्येण वहिरपोभित्यो उपस्पृश्य कृतकृत्याः ।, etc.

This additional chapter is devoted to Utsarga and Upākarana rites to be performed before the commencement and completion of the annual recital of the Vedas.

1355.

1298. छन्दोगपरिशिष्टटीका (परिशिष्टप्रकाशाख्या)।

Chandoga-pariśiṣṭa ṭīkā

By Mahāmahopādhyāya Nārāyana.

Substance, country-made paper 11 × 3½ inches Folia, 104, of which leaves 66, 42–46, and 48 are missing Lines, 9 on a page Extent in slokas, 3500 Character, Nāgara Date, Sam 1560 Appearance very old, indistinct at places Complete

For the beginning see I O Catal No. 450

A commentary on Keśava Miśra's Chandôga-pariśiṣta by Nārāyana, son of Śôna, son of Umāpati of the time of Jayapāla.+ This Chandôga-pariśista is also sometimes called Karmapradīpa.

Printed in Bibl. Ind

It ends:—

अपराह्णे तु पितरः सन्ध्यायां सिद्धचारणाः ।
शर्वर्यां सर्वभूतानि तृप्यन्ति नितरां स्वधेति ॥ १४६७२० ।

Col. — इति श्रीमन्महामहोपाध्यायश्रीनारायणकृतौ छान्दोगपरिशिष्ट-टीकायां तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः । सम्पूर्णमिति ।

Post Col. --

शुभमस्तु । संवत् १५६० समये श्रावण वदि १ सोमवारे राजाधिराज श्रीमत् रूपनारायणभूत्वै ... ... तिरभुक्तिदेशमध्ये (?) हरिभंगानगरे ... ... कर्म्मे ... ...

+ Nārāyāna is said to be a great supporter of Prābhākara school Belongs to Kāñjivilla family

त्रिपाठी श्रीजगन्नाथस्यात्मपाठार्थं ॥ कारणफलालक्षत परिहृत-श्रीगौतम्यात्मज-श्रीरत्नाकरेण लिखितमिति सद्दस्तपुस्तकम् । शुभमस्तु ।

पुस्तकलिखनपरिश्रमवेत्ता विद्वज्जनो नान्यः ।
× × लङ्घनखेदो हनुमान् परं वेद ।
शुभमस्तु । स्वर्गादित्यनत्यन्नमुपकारितां ।
परितमविकःकार्य्येत्वार्य्ये साधुगुरुष्वपि ॥ ?

On the obverse of the last leaf there is a line—
कर्म्मप्रदीपको भाष्य श्रीत्रिपाठीरघुनाथसुत-त्रिपाठीजगन्नाथकी पुस्तक ।
वामदेवतः काञ्चदेवस्येदं पुस्तकं (in a different hand).

1356.

6470 *The Same*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 84+61 Lines, 10 on a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1816 Appearance, old and discoloured Complete.

The first two prapāthakas are contained in fol. 1–84 The colophon of the second prapāthaka comes in the third line of the first leaf of the second batch of leaves 1–61, which contains the third prapāthaka.

See I.O Catal. No. 450.

Last Colophon :—

काञ्चिविह्नीयमहामहोपाध्याय श्रीनारायणविरचितपरिशिष्ट-प्रकाशे तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon —

श्रीविश्वेश्वरो जयति, etc , etc.

संवत् शाके १८१६ विरोधकृत्नामवत्सर आषाढ़कृष्णपञ्चम्यां भौमवासरे । श्रीगङ्गाविश्वेश्वरसन्निधौ अयं ग्रन्थः समाप्तिमगमत् । शुभं भूयात् ॥

1357

6455. **कर्म्मप्रदीपभाष्यम् ।** *Karma pradīpa-bhāṣyam*

By Miśra Āśāditya

Substance country-made paper 12×5 inches Folia 166 Lines 10 11 per page Character Nāgara of the eighteenth century Fol 1-39 and 116-166 restorations in a modern hand The original leaves are badly damaged, but have been carefully repaired Complete We have also the Text here

The Text is better known under the name of *Gobhila Smṛti,* being a supplement to the rules of Gobhila

For Āśāditya's commentary see I O Catal. Nos. 462 463.

Last Colophon :—

इत्याशादित्यमिश्रविरचिते कर्म्मप्रदीपभाष्यं समाप्तम् ।

1358.

6488. **कर्म्मप्रदीपविवृति ।** *Karma-pradīpa-vivṛti.*

By Śivarāma, son of Śukla Viśrāma.

Substance, country-made paper 13×5½ inches. Folia, 104 Lines, 9 on a page Extent in slokas 2000 Character, modern Nāgara Date, Samvat 1961 Appearance, fresh Complete

Last Colophon :—

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यनीराजितचरणकमल-शुक्लश्रीविश्रामात्मज-शिवरामविरचितायां कर्म्मप्रदीपविवृतौ तृतीयाध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं । मीः । श्रावण सुदी ११ । संवत १९६१ मालवीय-बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

For the beginning of Karmapradīpavivṛti, see Oxf. 395 A

It ends :—

यस्याः कृपाकटाक्षेण कृतेयं विवृतिर्मया ।
परिश्रमेण सा देवी प्रीता भवतु सर्व्वदा ॥
मोडझातीय-विश्रामसुतस्य तनयेन हि ।
शिवरामेण रचिता विवृतिर्विदुषां मुदे ॥
यदत्र साधु + + + यदसाधु तदादितः ।
विलोक्य विबुधैः शोध्यं मयेष विहितोऽञ्जलिः ॥

1359.

10501 **गोभिलीयश्राद्धकल्पभाष्य ।** *Gobhilīya-Śrāddha-kalpa-bhāṣya*

(With the Texts marked in rubrics)

By Mahāyaśas, disciple of Tārkika Bhatta

Substance country-made paper 10 × 5¼ inches Folia 62 Lines 11 on a page Extent in slokas 1400 Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, old and repaired Complete

An old and authoritative work, quoted by Raghunandana in his Śrāddha Tattva. See W. p 79, which describes a MS. of the work dated S 1456 (A D 1400)

Beg. :—

ॐ नमो श्रीगणेशाय ॥ श्री सामवेदाय नमः ॥
आराधितो नरैर्यस्तु वाञ्छितार्थफलप्रदः ।
तमहं भक्तियुक्तः सन् नौमि देवं जनार्द्दनम् ॥
नत्वा गोभिलमाचार्य्यं नत्वा भट्टन्तु तार्किकम् ।
करिष्ये श्राद्धविवृतिं सुहृदां प्रीतये स्फुटम् ॥

अथ श्राद्धममावास्यायां पितृभ्यो दद्यात् ॥ यत् पिण्डपितृयज्ञादन्तरं श्राद्धं सूचितं तद्द्वा + + + + दस्याद्यार्थ्यमासीनमिति वदता न च तस्येतिकर्त्तव्यता काचित् उक्ता ॥ तदर्थं + + + + + + प्रारभ्यते ॥ अथ पिण्डपितृयज्ञादनन्तरं श्राद्धकर्म क्रियते ॥

It consists of 9 chapters; at the end of the last chapter, it is said.—

एषोऽध्यायश्चिरन्तनभाष्यकारैर्न व्याख्यातो नापि दर्शितः। अस्माभिस्तु सर्व्वासु प्रतिषु दृश्यमानत्वाद्दर्शित इति ॥

Last Col.—

इति गोभिलीयश्राद्धकल्पभाष्ये महामहिहुतश्रीमहायशोविर-चितं समाप्तमिति ॥

Following the last colophon, there are seven slokas, containing, however, no information

The date of the MS. —

संवत् १७० + आश्विन वदि ८ सोमे चवाडी जागनद्वेन लिखापितं नग्रपुर मध्ये ॥

1360.

10499. **आवसथ्याधानपरिशिष्टं।** *Avasathyādhāna-pariśiṣṭam*

One leaf in the Nāgara character of the eighteenth century containing 21 kārikās

Col.— इति सामवेदिनामावसथ्याधानपरिशिष्टं समाप्तम्

Then in a later hand·—

एतद् गृहपतौ प्रेते कुर्य्यादेकादशेऽहनि।
प्रागेवैकादशश्राद्धादस्त — + विवर्ज्जितम्।

Beg:—

श्री॥ स्मार्त्ताधानं प्रवक्ष्यामि यथोक्तं मुनिभाषितम्॥
निःश्रेयसार्थिनो ह्यत्र प्रवदन्ति मनीषिणः॥ १॥
तत्पूर्व्वेद्युः — + + + गृह्योक्तं पौर्णमासवत्।
आ(य) ह्यौपवसथिकं भुंजीयाता तु दम्पती॥ २॥
क्षौमादिसम्भवे वासः परिधा — + विभ्रतौ
शुचौ देशे उपक्रामे कटादिपरिवारिते॥ ३।

पत्नी दक्षिणतस्तस्मै प्रयच्छत्यथ धारणीं ।
उत्तरीय + मानाय ऋत्विग्भानोदयात्तये ॥ ४ ॥
उक्ताच्च धारणं रात्रौ क्वत्वा जागरणं ततः ।
उषाकाले बहिः स्नात्वा आहृत्यापः पवित्रिताः ॥ ५ ॥, etc , etc.

1361.

10862. गृह्यभाष्य । *Gṛhya Bhāṣya.*

Substance country-made paper 9 × 4 inches Folia 26 by counting The leaf marks are lost in corrosion Lines, 8–10 on a page Character old Nāgara of the fourteenth century Appearance very old and worn-out

A fragment

The following colophons are found :—

इति गृह्यभाष्ये प्रथमा कण्डिका ।

इति गृह्यभाष्ये सप्तमी कण्डिका ।

इति गृह्यभाष्ये प्रथमप्रपाठकस्य नवमी कण्डिका समाप्ता ।

It quotes Karmapradīpa and Kātyāyana.

(1) स्रुवस्रुचप्रमाणं कात्यायनेनोक्तं ।

(2) खादिरो वाथ पार्णो वा ।

From the following passage, it appears to be the comm. on some Gṛhya Sūttra of the Sāma Veda :—

प्रायश्चित्तविधानं कर्म्मप्रदीपस्य ।

अत्र कश्चिदाह इध्माधानविधिरनाम्नाता अध्वर्य्युभ्यो गृह्णीयादिति तदसमीचि + + + धानस्य । कुतः स्वशाखायामेव ग्रन्थान्तरे विधानात् । परिधायाद + + + इत्यादि कात्यायने कर्म्मप्रदीपे । पूर्णाहुतिगोदानान्तं सर्व्वमुक्तं । स्वगदो + + च लक्षणमुक्तं ।

नचैतद्युक्तं । यत् स्वशाखाविहितमना(?) इत्यपरशाखाविहितमनुष्ठीयते ... ... होमो विधीयते । सायं हूयत इति सायमाहुतिः । ... ... सायमाहुत्यपक्रम एव । कौथुमराणायणीयानां होमः ।

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE SĀMA VEDA.

1362.

4281. **चयनप्रदीपः ।** *Cayanapradīpaḥ.*

By Narasimha.

Substance, palm-leaf 17½×1 inch Folia 102 Lines 4, 5 in a page Extent in ślokas, 2450 Character Udiyā of the early eighteenth century Appearance, soiled Complete

Beginning:—

गणेशाय नमः ॥

अथ महावीरकरणम् । दिव इवेति वचनात् दिवा दीक्षामन्तो पात्ये (?) सम्भारात्वाग्निदधाति । उदकसंसृष्टं मृदं कल्पकवर्णां वराहविहतं पुत्रिकानजापयः (?) गवेधुकाः कृष्णाजिनं अग्निहोत्तरतो निधानं अभ्रादानं देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णः हस्ताभ्यामाददे नार्यसीति सव्ये कृत्वा दक्षिणेनालभ्य जपति । युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः विहोत्रा दधे वयुनाविदेक इन्मह्हि देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ।

33A, इत्युद्गातृनरसिंहकृतौ चयने उखासम्भारकर्म्माणि समाप्तानि, 40B, इत्युद्गातृनरसिंहकृतौ चयने एकादशीकर्म्माणि समाप्तानि, 61B, द्वादशीकर्म्माणि समाप्तानि, 80B, इत्युपाध्यायनरसिंहकृतौ चयने त्रयोदशीकर्म्माणि समाप्तानि, 102B, इत्युद्गातृनरसिंहकृतौ अध्यायकर्म्मणि चयनं समाप्तम् ।

It ends thus —

ज्योतिष्टोमस्य अतिरात्रसंस्थस्य साग्निचित्यस्य क्रतोरङ्गतया नाना तेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो सहस्रं ब्राह्मणभोजनानि दातुमहमुत्सृजे । तत्र शान्तिकरणं आशीष्करणमादीपनान्ते (?) गृहप्रवेशनम्, गार्हपत्यादिस्थापनम्, भ्रान्तिभिर्निर्मुक्तोऽमुं यज्ञं विद्वान् समाचरेत् ॥

1363.

38. **सप्तसोमसंस्थापद्धतिः ।** *Sapta-Soma-Saṃsthā Paddhati.*

By Govardhana Tripāṭhī

For the MS. see L. No. 804. The word Saṃsthā means, literally, establishment, that is, liturgy of Soma Sacrifices Sapta-saṃsthā would mean seven sets of such rules, evidently for the performance of seven sacrifices, only one of which, the Agnistoma, is treated of in this MS It seems to be a mere fragment of a large work for the use of Sāma-Vedī priests

For a description of the work, see I O Catal 410 and 411

1364.

1049. *The Same.*

Substance country-made paper 8×3½ inches Folia 42 Lines 9 on a page Extent in Ślokas, 950 as stated in the MS Character Nāgara Appearance discoloured

Colophon :—

इति श्रीदीक्षितगोवर्द्धनेन विरचितायां सप्तसोमसंस्थापद्धतौ अग्निष्टोमः समाप्तः ।

Post Colophon :—

ग्रंथसंख्या ९५० ।

1365.

1023. **ज्योतिष्टोमपद्धतिः (ऊद्गात्र) ।** *Jyotiṣṭoma-paddhati*

By Rāmakṛṣṇa, the son of Dāmodara Tripāṭhī

Substance country-made paper 9×4 inches Folia 31 Lines, 8 on a page Extent in Ślokas, 550 Character Nāgara Date, Sam. 1805 Appearance, old Complete

A manual for the performance of Jyotiṣṭoma sacrifice

Jyotistoma is a Soma sacrifice, which consists of 21 stomas, and is performed in the spring season

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य प्रयोग उच्यते ।

ऋत्विगार्षेयोऽनूचान इत्याद्युक्तलक्षणवान् ऋत्विग् भवेत् । असौ ज्योतिष्टोमेन यक्ष्यते तत्रौद्गात्रं भवता कर्त्तव्यमिति सोमप्रवाकेन प्रार्थित उद्गाता यद्यार्त्विज्यं न चिकीर्षति तदा नमः सोमाय राज्ञ इत्युक्त्वा सोमप्रवाकं प्रत्याचक्षीत न करिष्यामीति । यद्यार्त्विज्यं चिकीर्षति तदा तं प्रतिमन्त्रयेत् । महन्मेवोच इत्यादि ॥

End.—

अनुष्टुप् छन्दः इन्द्रो देवता उदवसानीयायामिष्टौ विनियोगः । गायन्तित्वा० चा २ रो ३५ ह्रोइ । ३ पूर्णाहुतियज्ञेऽपि प्रस्तोता उद्गीथस्थाने गायेत् ॥

Col. — इति श्रीत्रिपाठिदामोदरसूनुना रामकृष्णेन नाभाया-द्वितीयनामधेयेन कृतायां ज्योतिष्टोमस्य पद्धतौ तृतीयसवनं समाप्तम् ।

इति ज्योतिष्टोमस्य पद्धतिः समाप्ता ॥

Post Col. :—

संवत् १८०५ शके १६७० माघ शुद्ध १० भौमे ।

1366.

755. **व्यूढनवरात्रम् ।** *Vyūdha-Navarātra*

For the manuscript see L 1592, see also I O. Catal. Nos 431 and 432, which seem to supplement the portion of the work embodied in the present manuscript

1367.

450. **सुब्रह्मण्यप्रयोगः ।** *Subrahmanya-prayoga.*

For the manuscript see L 1366.

Post Col :--

इदं पुस्तकं मौन्युपनामनैजनाथेन स्वार्थं परार्थञ्च ।

The nine lines on the reverse of the last leaf are Subrahmaṇya Sāman

1368.

1050. **क्रतुप्रायश्चित्तम् ।** *Kratu-prāyaścittam*

Substance country-made paper $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 18 Lines 11 on a page Extent in ślokas 500 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

Directions for expiatiatory rites in connection with accidental violation of the rules for sacrifices enjoined in Sāma Veda. This work professes, in the beginning, to follow the authority of Brāhmaṇas, Kṣudrakāra and Upagranthakāra

Beginning —

नमः सामवेदाय । अथ क्रतुलोपमिदानीमुच्यते । ब्राह्मणोक्तं क्षुद्रकारोक्तमुपग्रन्थकारोक्तमप्युपसंहृत्य प्रथमं तावदवच्छेदप्रायश्चित्तमारभ्योच्यते । तत्र ब्राह्मणंदृवचमुक्ताः । (?) यदि प्रस्तोवाच्छिद्यते (?) यज्ञस्य शिरश्छिद्यते ।

It ends:—

एवमेवाऊतिद्वयं हिरण्यदानमुक्तं ।
सर्व्वत्र सर्व्वहोमविच्छेदे प्रायश्चित्तम् ॥

Col :— इति क्रतुप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ।

Authorities consulted —

1. क्षुद्रकार, for ग्रन्थकार, कात्यायन, सूत्रकार, कल्पकार, भाष्यकार, बौधायन ।

1369.

5829 **होरिलपद्धति ।** *Horila-paddhati.*

By Horila.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 96 Lines, 8 on a page Extent in ślokas 1500 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete

The manuscript is hopelessly corrupt.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

क्रियापद्धतिर्लिख्यते ।

तत्रानुक्रमः ।

+ + दुकांजली दत्त्वा एतद्दशाहपिण्डः ।

स्नानाङ्गतर्पणमिदं प्रथमाहपिण्डं ।

कुर्य्याच्च नवमे चैव + + + + +

+ + + + + + + +

आग्निषो द्विगुणा दर्भा स्वस्त्यस्तु प्रणवस्तथा ॥

अग्नौ करणमुच्छिष्टं श्राद्धं + वैश्वदेविकं ।

अनुशब्दं न कुर्व्वीत नावाहानं + + + + ॥

विकिरं न स्वधा कुर्य्यात् पितृशब्दोभिरम्यतां ॥

आसीमान्तमनुव्रज प्रदक्षिणाविसर्ज्जनम् ।

अष्टादशपदार्थाश्च प्रेतश्राद्धेषु वर्ज्जयेत् ॥

स्वगोत्रः परगोत्रोवा यदि स्त्री यदि वा पुमान् ।

प्रथमेऽहनि यो दद्यात् स दशाहं समापयेत् ॥

शालीभिः + + वापि शाकैर्वा उत निर्वपेत्

प्रथमेऽहनि यद्द्रव्यं तदेव स्याद्दशाहिकम् ॥

तिलाहविष्य + कर्म्म च + + + + +

गयाध्यान पुसवनसी + + अयनान्यतः ॥

शोष्यन्ती जातकर्म्म + + + +

+ + नामधेय पौष्टिकं च ततोऽन्नप्राशने विधिः ॥

चूड़ाकर्म्मोपनयनसन्ध्याग्निविधयस्ततः ॥

चतुर्गोदानिकादीनि व्रतानि च समासतः ॥

ऋषितृप्तिमुपाकर्म्म समावर्त्तनमेव च ।

आचारस्य गृहस्थस्य गृहं कृषिविधिस्ततः ॥

कृमिकीटमशकदंदशूकाद्यनाशनं ।

परिभाषा प्रतिनिधिर्भूशुद्धीद्रवादयः ॥

अग्नीनां नामधेयानि विवाहादिव्यवस्थितिः ।
व्यवस्था चोपनयने व्यक्तिर्वस्त्रोपवीतयोः ॥
अजिनं मेखलादण्डसावित्रीविधिरेव च ।
भिक्षाग्निनियमाशौचं विधिराचमनस्य च ॥
सन्ध्याग्निकार्य्यनिर्णीतिस्तथाकर्म्मव्यवस्थितिः ।
साङ्गस्यान्तव्यवस्था च समावर्त्तनकर्म्मणः ॥
श्रीह्योरिलेनोपक्षतौ सामगानां निगद्यते निगद्यते ।

अथाग्निस्थापनपूर्वकेभ्यः परिणयादिकर्म्मभ्यः प्रथममेव सगणाधिपमातृपूजापूर्वस्य वृद्धिमभिमतम् । तथाच छन्दोगपरिशिष्टम् ।

End :—

या श्रौतं गोभिलाद्यैर्गहन(ग्रन्थगाः) मृजुपदैः सम्यगाक्रम्य सूक्ष्मा श्रीमच्छिश्रादिभिर्या विषम (भिन्नेम) समतया प्रापिता प्रोज्ज्वलत्वम् ।
सैवेयं कण्टकादिव्यपनयनमनोहारिणी भ्रान्तिशून्या
व्यापारार्थं मदीया भवतु शुभगतिः पद्धतिः सामगानाम् ॥
सुदृढ़वितत(विदत)सूत्रानुक्रमन्यस्तवृत्ता (?)
समरसृषिविनियोगैर्मन्त्ररत्नैश्च पूर्णा ।
विविधमुनिवरोक्तिन्यासमंतर्करश्मि—
र्भवतु हृदयभूषा गुंफरेयं द्विजानाम् ॥

Colophon :—

इति त्रिपाठिश्रीह्योरिलविरचित-पद्धतिः ।

1370.

10585. छन्दोगगृह्यपद्धति *or* कर्म्म-शिक्षा ।

Chandoga-gṛhya paddhati or Karma-Sikṣā

By Viṣṇu (Māthura, Agnihottra) son of Āsādhara and grandson of Trivikrama.

Substance, country-made paper 10½×4 inches Folia, 147 Lines, 7 on a page Samvat 1605 Character, Nāgara Appearance, old and discoloured. The author's own copy

A manual for the performance of domestic rites in accordance with the Gobhila Grhya Sūttra It often quotes Karmapradīpa and Grhyā Saṃgraha

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगोभिलाचार्याय नमः ॥
वासुदेवं नमस्कृत्य पद्मनाभं सनातनं ।
छन्दोगानां हितार्थाय करिष्ये गृह्यपद्धतिं ॥
गृह्यञ्च परिशिष्टञ्च गृह्यभाष्यञ्च पद्धतीः ।
विचार्य्य न्यायवत् सर्व्वं सदाचारञ्च शाश्वतं ॥
कर्म्मशिक्षां करिष्येहं शिशूनां हितकारिणीम् ॥
कुर्व्वन् कर्म्माणि यां दृष्ट्वा न मुह्यन्ति कदाचन ॥ २ ॥

अथ सर्वकर्म्मणामादौ स्नानं सन्ध्यावन्दनञ्च कुर्य्यात् 19B, अथ पार्वणस्थालीपाकपद्धतिः, 23B, इतीदानीं पुनराधानादि वाच्यं, 27B, अथ विवाहकरणं; 47A, आधानपुनराधानसहितं विवाहकर्म्म चतुर्थीपर्य्यन्तं अग्निहोत्रीविष्णुना, माथुरेण कृतं समाप्तमिति ॥ गर्भाधानं तु वक्ष्यामः ।

47B, अथ पुंसवनं; 52A, अथ सीमन्तकर्म्मपद्धतिः, 55A, अथ जातकर्म्म, 55B, अथ मेधाजननं, 58A, अथ चन्द्रदर्शनकर्म्मपद्धतिः. 59B, अथ नामकरणम्, 73A, उपनयनपद्धतिः सत्साविता समाप्ता। अथ केशान्तकरणं, 78A, अग्निहोत्रीविष्णुकृतपद्धतौ गोदानादीनि षट् व्रतानि समाप्तानि, 82B, अग्निहोत्रीविरचिते (?) विष्णुकृतपद्धतौ सोत्सर्गोपाकर्म्मपद्धतिः समाप्ता, 84A, इत्यादि प्रायश्चित्तादि समाप्तानि(?), 84B, अथाप्लवनपद्धतिः. 88A, इत्यग्निहोत्रीविष्णुकृतपद्धतौ (?) स्नानान्तः समाप्तः। अथ विवाहं करोति, 93B, इति गोयज्ञः। गोयज्ञेनाश्वयज्ञो व्याख्यातः।

94A, अथावसथ्यकर्म्मणामारम्भः। अथ श्रवणाकर्म्म, 98B, श्रवणाकर्म्म समाप्तः।

101A, अथाश्व[यु]जीकर्म्म, 102B, अथाग्रायणं 106A, अथाग्रहायणीकर्म्म; 107B, अथा पूपाष्टका; 110A, अथ + + ऊर्द्धं कृष्णाष्टम्यां मांसाष्टकाकर्म्म। तत्रानेकधा विप्रतिपत्तिर्दृश्यते।

116A, यथा नारायणेनोक्तं भूवाकेन तथैव च ।
तथा मयात्र लिखितमादौ त्रिविक्रमोदितम् ॥
किमधिकं तु वक्ष्यामि मत्तस्ते हि मदुत्तमाः ।
यदत्र लिखितं दुष्टं शो (सो)ध्यं तद्याज्ञिकैर्द्विजैः ॥

मासाष्टकाकर्म्म समाप्तं । अथान्वष्टका, 124B, अथानन्तरं पिण्डपितृयज्ञस्य पद्धतिः, 127A, फाल्गुनाष्टका समाप्तेति, 129B, चैत्रीकर्म्म समाप्तं दीक्षित-त्रिविक्रमेण शाखान्तरोक्तविधिना एतत् कर्म्म लिखितं तच्च शांखायनपद्धतौ त्रिविक्रमपद्धतौ वा द्रष्टव्यं ।

अग्निहोत्री (?) विष्णुसुतपद्धतौ कर्म्मशिक्षायां आवसथ्यकर्म्माणि समाप्तानि ॥ अथ प्रज्ञातकृत्यादीनि कतिचित् कर्म्माणि काम्यप्रसङ्गेन पद्धतिक्रमाद्वक्ष्यामः; 131A, एतत्कर्म्मप्रदीपगृह्यासंग्रह-विरुद्धं नारायणाचार्यसम्मतेन केवलपाय-सत्त्वमेण शालाकर्म्म समाप्तम् । पशुपत्त्वविधिस्तु भूवाकाचार्य्येणोक्ता(?) द्रष्टव्या द्रष्टुकामेनेति इदं ग्रन्थगौरवात् ... ... न लिखितमिति । अथ वृषोत्सर्गपद्धतिः । अथ गोभिलोक्तत्वात् संपूर्णानुष्ठानसिद्धि र्न भवति । अथ सामवेदसंबंध्यच्छायाय-निलोक्तविधिमाश्रित्य पद्धतिर्लिख्यते ।

133B, वृषोत्सर्गकर्म्मपद्धतिः शिक्षायां समाप्ता ... ... अथ कृष्यारम्भे पुण्येऽहनि प्रतिष्टं प्रथमे लांगलयोजने वृद्धिश्राद्धं ।

140B, अथातो वास्तुपरीक्षा (and some minor topics).

End :— कृमिमिन्द्रस्येतिमन्त्रे वसिष्ठ ऋषिः इन्द्रोदेवता गायत्रीच्छन्दः कृमिपातने विनियोगः ॥ अथ मधुपर्कविधिः ... ... कर्म्मविधिः प्रागुक्त एव द्रष्टव्यो विवाहकाले । अतस्तत्र पुनर्नोक्तम् ।

Col. :—

इति गृह्यपद्धतिः समाप्ता ।
भार्गवो जमदग्निश्च पञ्चप्रवरसम्मितः ।
श्रीधरशर्म्मणो नप्ता पौत्रस्त्रिविक्रमस्य च ॥
पुत्र आशाधरस्यैव सामवेदैश्च शाखवान् (?) ।

आहिताग्निमाधुरो विप्र[:] छान्दोग्यगृह्यपद्धति ।
कर्म्मशिक्षामिमा चक्रे विष्णुनामा सुधीः खलु ॥
विद्वन् दिशक्त शोध्यं सदेति प्रार्थना पुनः ।
प्रसन्नं हि मनो येषां प्रेक्षणीयाः सदैव तैः ॥
छत्वेयं (?) सर्व्वशास्त्राणि छन्दोगान्यवलोकयन् ।
न चात्रातीतिकर्त्तव्यं दोषदृष्टिपरं मनः ॥
दोषो ह्यविद्यमानो हि तच्चित्ताना प्रकाशते ॥

Last Col. :—

अग्निहोत्रीविष्णुना (?) क्षता लिखिता च छन्दोगगृह्यपद्धतिः ग्रन्थस्य अर्द्धसमाप्तिः ॥

Post Col :—

स्वस्ति श्री संवत् १६०५ समये आनन्दनाम संवत्सरे + + + वदि १२ सोमे तद्दिनं । पठनार्थं परोपकारार्थं ॥

A line after this is blurred over with ink.

1371.

8092. कौथुमि-सामगानां संस्कारप्रयोगः ।

Kauthumi-Sāmagānāṃ Saṃskāra-Prayoga

Forming part of Śivārkodaya by Gāgā Bhatta.

Substance, country-made paper 10⅓×4½ inches Folia, 19 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 400 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance old and discoloured Complete

Colophon :—

इति श्रीगागाभट्टक्षत-शिवार्कोदये कौथमि-सामगानां संस्कार-प्रयोगः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कौथुमि-सामगानां संस्कारप्रयोगा उच्यन्ते । तत्र पुण्याह-वाचनस्वविशेषात् कात्यायनानामेव । तत्र सर्व्वोपयोगित्वादग्नि-प्रयोग उच्यते ।

1372.

6029. **रामकुतूहलः ।** *Rāmakutūhalkh.*

By the son of Mukunda.

Substance, country-made paper 13 × 6¼ inches Folia, 86 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 3400 Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete Date, Samvat 1941

Last Colophon :—

इति श्रीरामकुतूहलोत्तरे छान्दोग्यनिबन्धे सकलनिबन्धार्थ-द्योतकं षोडशं प्रकरणं पूर्णम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९४१ मी० अगहं वदी १ वार मङ्गल । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं ३३ । सं १८०६ प्रति लिखी (प्रतिलिपि ?)

The beginning of the work :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः । श्रीमन्महात्रिपुरसुन्दर्यै नमः श्रीसामवेदाय नमः ।

यस्य ज्ञानाद्यत्नमप्येकरूपं
यस्य ज्ञानाद्भाति नानास्वरूपम् ।
निःसङ्गत्वेऽपीदृदः सप्रपञ्चः
यस्तं वन्दे विष्णुमोङ्काररूपम् ॥
गौरीशं गिरिशं मृडं त्रिनयनं शम्भुं हरं त्र्यम्बकम्
गङ्गां धूर्जटिकं भवं पशुपतिं गङ्गाधरं यो विभुं ।
एवं नाम गणेश्वरं स्मरहरं स्तुत्वा प्रबन्धं नवम्
नत्वोमाञ्च गणाधिपं वितनुते किन्तस्य विघ्नाद्भयम् ॥
ब्रह्माम्भोधौ संप्रविश्यात्मशक्त्या
येनाज्ञातं शाश्वतं धर्म्ममूलम् ।
संसाराब्धौ हेतुभूतं द्विजानां
वन्दे श्रीमद् गोभिलाचार्य्यपादम् ॥

The object of the work :—

कर्म्मागारे भवाब्धौ नियतितजनश्रेणीसम्त्राणपोतं
निःसामान्यं वरिष्ठं निगमगदितान्नान्यमात्राधिरूढम् ।
छान्दोग्ये गोभिलोक्तादभिमतसदाचारयोग्यं सुबोधं
ध्यायं[ध्यायं] प्रबन्धं कमपि च रचये श्रीरमाकान्तपादम् ॥

The author's father, family, Guru and native place :—

देशानामपि मध्यदेशविदिते राष्ट्रे महाख्ये शुभे
श्रीमत्सूर्य्यकुले त्रिवेदिविमले ख्यातो मुकुन्दात्मजः ।
काशीरामधरासुरार्च्चनपरः तेनाद्यमारभ्यते
ग्रन्थोरामकुतूहलोस्तु सुतरा भूतौ मुहुच्छाखिनाम् ॥
अथातः सर्व्ववर्णस्य तत्त्वज्ञानार्थसिद्धये ।
तन्मूलज्ञापनार्थञ्च सदाचारो ऽभिधीयते ॥
सोऽपि वर्णाश्रमाणां वै पृथक्त्वेन विवक्षितः ।
देशकाल-कुलाचार-स्वशाखाभेदबोधकः ॥
स आचारः ऋषिभिः पार्थक्येन स्पष्टीकृतः । + + + + +
पुनः कीदृशः देशकालादिना वर्णाश्रमाणां भेदज्ञापकः ।

So it relates to domestic rites, as prescribed by Gobhila for a Sāmavedī Brāhmaṇa. It quotes and explains various texts bearing on the subject, and gives directions for the performance of the rites.

3B, इति श्रीरामकुतूहले छान्दोग्यनिबन्धे संबन्धचतुष्टयविज्ञापनीयं नाम प्रथमं प्रकरणं पूर्णम् ।

अथातश्चत्वारिंशत् संस्कारा अष्टगुणयुक्ताः गौतमोक्ता द्विजातिविषयास्तेषामपि आदावेव अष्टौ संस्कारा द्विजत्वप्रतिपादकाः ते च ।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं तथा ।
जातनामान्नभक्ताश्च चौलोपनयने तथा ॥

संस्कारानिति जानीयाद् गौतमोक्तविधानतः । मार्कण्डेयपुराणञ्च ... ...
... ...

अतएव श्रीमद्गोभिलाचार्य्यैः कौथुमिशाखायां सूत्रं प्रणीतवान्। तच्छिष्योपशिष्यपारम्पर्य्येणागतं प्राप्य स्वशाखाविहितपरिशिष्टांश्चावलोक्य साम्प्रतं कर्म्मानुष्ठानाविरोधेन सुबोधार्थं स्मार्त्तसिद्धान्तकौस्तुभविधिः प्रारभ्यते।

तत्र पुण्याह-स्वस्तिवाचन-गणपतिमातृचतुर्द्दश-नवग्रहपूजायुष्यजप-वृद्धिश्राद्धानां समस्त-कर्म्मादिषु विधानात् कर्म्मप्रदीपोक्तविधिना मातृपूजनमारभ्यते।

कर्म्मप्रदीपे

गौरी पद्मा शची, etc., etc.

The other authorities consulted are —

4A, षड्विंशब्राह्मणं, 4B, तथाच व्यासः, 5B, वशिष्ठसूत्रम्, वशिष्ठ, 7B, तथाच सादनिकापरिशिष्टम्, 32A, दक्षः, 35B, मनु; 41A, छान्दोग्यपरिशिष्ट, 56B, पितृसंहिता।

It is divided into two parts, the first consisting of 19 chapters and the second of 16 chapters.

Part I.

The colophon of the first chapter has been quoted above.

5 इति श्रीरामकुतूहले छान्दोग्यनिबन्धे गणाधिपगौर्य्यादिमातृनवग्रहावाहनपूजनप्रकरणं द्वितीयं पूर्णम्, 7B, ०वृद्धिश्राद्धप्रकरणं तृतीयं पूर्णम्; 10B, ०कुशकण्डिकाख्यं प्रकरणं चतुर्थं पूर्णम्, 17B, ०विवाहप्रकरणं पञ्चमं पूर्णम्; 20A, ०चतुर्थीकर्म्मप्रकरणं षष्ठं पूर्णम्; ०गर्भाधाननाम सप्तमप्रकरणम् पूर्णम्; 20B, ०पुंसवनं नामाष्टमं प्रकरणं पूर्णम्, 22A, ०सीमन्तोन्नयनं नवमं प्रकरणं पूर्णम्, 23A, ०जातकर्म्मप्रकरणं दशमं पूर्णम्, 24B, ०नामकरणप्रकरणमेकादशकं पूर्णम्, (The colophon of chapter XI on annaprāśana has been omitted), 27A, ०चूडाकरणप्रकरणं त्रयोदशं पूर्णम्, 30A, ०उपनयनप्रकरणं चतुर्द्दशं पूर्णम्, 32A, सन्ध्योपासनप्रकरणं पञ्चदशकं पूर्णम्, 33A, ०ब्रह्मचारिव्रतोद्देशकं नाम षोड़शकं प्रकरणं पूर्णम्; 33B, ०सावित्रव्रतविसर्गो नाम सप्तदशकं प्रकरणं पूर्णम्; 35B, ०समावर्त्तनप्रकरणमष्टादशं पूर्णम्, 38B, ०प्रकरणमेकोनविंशतिकं पूर्णम्।

Part II

Begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ कारं कौथुमिं व्यासं गोभिलं जैमिनिं तथा ।

नत्वा गणपतिञ्चाथ वक्ष्ये पञ्चमुखीमहम् ॥

चातुर्वर्ण्यस्य सामान्यमनुष्ठानमुदाहृतं ।

महामखमनाहृत्य पतत्येव न संशयः ॥

आदावेतेोत्तरे तस्मात् पञ्चयज्ञविधिं ब्रवे ।

प्राप्यते च फलं यस्मात् सूनादोषैर्न लिप्यते ॥. etc

41A, इति श्रीरामकुतूहले छान्दोग्यनिबन्धे वैश्वदेवप्रकरणं प्रथमम् . 49A. ०सामान्यहोमप्रकरणं द्वितीयं पूर्णम्, 51B, ०वास्तुपूजनप्रकरणं तृतीयं पूर्णम्, 56A, ०पार्व्वणश्राद्धप्रकरणं चतुर्थं पूर्णम्, 61B. इति रामकुतूहलोत्तरे छान्दोग्यनिबन्धे ऋषितर्पणोत्सर्गप्रकरणम पञ्चमं पूर्णम्, 63B, ०उपाकर्म्म-प्रकरणम् षष्ठं प्रकरणम्, 64B, ०सप्तमं प्रकरणं पूर्णम्, 68B, शाम्याधान-प्रकरणमष्टमं पूर्णम्, 71B, दर्शनामकप्रकरणं नवमं पूर्णम्, (The colophon of Ch. X omitted), 74B, ०आश्वयुजीकर्म्मप्रकरणं एकादशं पूर्णम्, 75B, नवान्नप्राशनप्रकरणं द्वादशं पूर्णम्, 77A, आग्रहायणप्रकरणं त्रयोदशं पूर्णम्. 78B, अष्टकाप्रकरणं चतुर्द्दशकं पूर्णम्, 82B, ०अन्वष्टकाप्रकरण पञ्चदशं प्रकरणम् ।

The last colophon has already been given above.

It ends with giving a list of contents.

अनुक्रमणिका चेयं संस्कारा गौतमोदिताः ।

सुखावबोधार्थतया अस्मिन्नेव प्रकीर्त्तिताः ॥

सख्या प्रकरणानाञ्च त्रिंशत्पञ्चाधिकास्ति या ।

एकोना विंशतिः पूर्व्वे चोक्ता वै षोडशोत्तरे ॥

आलोकयिष्यन्ति च ये नित्यं रामकुतूहलम् ।

स्मार्त्ते कर्म्मणि छन्दोगा मोहं नेष्यन्ति ते क्वचित् ॥

गृह्यं कर्म्मप्रदीपश्च नवग्रहमखस्तथा ।

आर्चिको वेदमन्त्राख्यः परिसंख्यानमेव च ॥

वाशिष्ठं श्राद्धकल्पाख्यं गृह्यासंग्रहक तथा ।
एतन्मतमुपादाय साङ्गो विधिरिहोदितः ॥
आनन्दाद्वयमप्रमेयविषयं यौगैकगम्यं सदा ।
आसीद्भावि च साम्प्रतं त्रितिपदैः शून्यं पदं (ः) शाश्वतम् ।
तस्मै कोटिनतिं विधाय सततं चाशास्महे शाखिना
श्रीमद्गोभिलसूत्रसूक्तिरचितः स्याद्वै विधिर्भूतये ॥
अशेषाशिवहन्तारं शिवया संयुतं शिवम् ।
त्रैलोक्यशिवदं वन्दे देवं हरिहरात्मकम् ॥

1373.

79. ऋषितर्पणम् । *Ṛṣi-tarpaṇam*

For a description of the MS see L 817.

The first seven leaves are lost, and twenty leaves only remain out of the 27 which completed the MS. So the manuscript extends over 320 slokas only, a leaf in the average containing 16 slokas, and not 500 as put down by Rājendralāla, who apparently did not notice that the MS. had seven leaves missing.

Post Col :—

लिखितं श्रीताजवन्तसुत श्रीतामयारामेण ॥ राजनगरमध्य सम्वत् १८०२ वर्षे शा १६६७ श्रावण सुदि ११ रवौ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्री ॥

There is no clue to ascertain to what sakhā it belongs.

1374.

5274. वृषोत्सर्गप्रयोगः । *Vṛṣotsarga-prayogaḥ.*

Substance, foolscap paper. 14×8½ inches. Folia, 14. Lines, 6, 7 on a page. Extent in slokas, 336 Character, Bengali. Date, Saka 1790 Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual on the consecration of a bull in a śrāddha.

Beginning :—

अथ सामगवृषोत्सर्गप्रयोगः। तत्र गोशालायां वितानयुक्तायां पुण्यभूमौ वा प्रागुदक्प्लवनं देशं गोमयेनोपलिप्य द्रव्याण्यासादयेत्।

Colophon —

इति सामगानां वृषोत्सर्गप्रयोगः।

Post Colophon Statement :—

खपक्षिमुनिमहीसम्मिते शाकवर्षे
वृषगवदिनकान्तेऽष्टौन्दुमे मित्रपक्षे।
हिमगिरितनुजायाः पादपद्मं विभाव्य
लिखनमिदमकार्षीत् श्रीयुतः कान्तिचन्द्रः॥

1375.

218 श्राद्धविधिः। *Śrāddha vidhi.*

Substance country-made paper 15×3½ inches Folia, 5 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Bengali Appearance, fresh Complete

Directions for the annual śrāddha according to the Sāma Veda

1376.

4601. सन्ध्याप्रयोगः। *Sandhyā-prayogaḥ.*

Substance, country made paper 14×3¼ inches Folia, 5 Lines, 3 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh Incomplete.

With explanatory notes in Sanskrit.

1377.

10679. *The Same.*

Substance, toolscap paper 15×4 inches Folia, 3 Lines, 7, 8 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Col. .— इति सामगानां सन्ध्याविधिः ॥

Post Col. :—

लिपिरियं श्रीरामचरणविद्यालङ्कारः पाठकश्रीमधुसूदन देवशर्म्मणः ॥

1378.

2740.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folium, one Lines, 16+7. Character, Nāgara. Appearance, fresh

One leaf only beginning :—

अथेष्टिकालः ।

गोभिलः ।

पञ्चान्ता उपवस्तव्याः पञ्चादयोऽभियष्टव्या इति उपवासो ऽन्वाधानं तत्र मध्याह्ने तत् पूर्व्वं वा पर्व्वप्रतिपत्सन्धौ तद्दिने यागः इत्यादि ।

1379.

5280. **दशकर्म्मपद्धतिः ।** *Daśa-karma-paddhati.*

By Bhavadeva.

Substance, country-made paper $13\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches Folia, 51 Lines, 5 on a page Character, Bengali. Date, Saka 1766 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति भवदेवभट्टविरचिता दशकर्म्मपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

श्रीदुर्गा श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्री भवनाथदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदं स्वाक्षरम् । शकाब्दाः १७६६ । २ । २७ ।

पितृचरणे मतिरास्तां । श्रीरामः शरणम् ।

कान्तं वक्ति कपोतिकाकुलतया नाथान्तकालोऽधुना

व्याधोऽधः शरचापसन्धृतकरः श्येनः परिभ्राम्यति ।

इत्थं सत्यहिना स दष्ट इषुणा श्येनस्तु तेनाहतः

तूर्णं तौ तु यमालयं गतमहो (?) दैवी विचित्रा गतिः ॥

1380.

10371. *The Same*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 47 Lines, 8 on page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old Complete

The work ends in 41A, इति दशकर्म्म समाप्तं।

The rest of the MS. is taken up with the following *Saṃskāra*, added by the scribe —

गर्भाधान अथाधिवासमन्त्राः ।

1381.

5760 सुबोधिनी । *Subodhinī.*

By Śiva Rāma Śukla.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 1 to 45, 46 to 77, 66 to 136. The contents of the leaves 46th to 65th have been restored in a new hand in 32 leaves marked from 46 to 77 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1756 Appearance, old and discoloured Complete

The mangalācarana and the object of the work.

प्रणम्य ततं विश्रामं विघ्नेशं जगदम्बिकां ।
कृत्यचिन्तामणौ खीये निर्णीतानां तु कर्म्मणां ॥
प्रयोगपद्धतिं सम्यग् गुरूणां सुप्रसादतः ।
सामगानां हितार्थाय कुर्व्वे नाम्ना सुबोधिनी ॥

The work ends :—

यस्याः कृपाकटाक्षेण पद्धतिर्निर्म्मिता मया ।
परिश्रमेण सा देवी प्रीता भवतु सर्व्वदा ॥

Colophon :—

इति विद्वन्मुकुटमणिमाणिक्यनीराजितचरणकमलशुक्लश्रीविश्रा-
मात्मजशिवरामविरचितायां सुबोधिन्या पञ्चमप्रकाशप्रयोगपद्धतिः
समाप्ता ॥

Post Colophon Statement :—

लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

मङ्गलं लेखकानां च पाठकानां च मङ्गलं ।
मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमिभूपतिमङ्गलं ॥
यावल्लवणसमुद्रो यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।
यावच्च चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

अद्येह अहंमदावादमध्ये प्रकंदरपुरमध्ये वास्तव्यं श्रीआभ्यंतर उदीच्यसहस्रज्ञातीयत्र० जयदेवात्मज-दयानन्देन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् । संवत् १७ आषाढ़ादि ५६ वर्षे माघमासे शुक्लपक्षे द्वितीयायां तिथौ भृगुवासरे उत्तरायणगते श्रीसूर्य्ये कृत्यचिन्तामणिप्रयोगपद्धतिं समाप्तं(?) ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया आत्मपठनार्थं लिखितं तथाच परोपकारार्थं ॥ स्वय लिखितं ॥ शुभ भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीशिवो जयति ॥

1382.

5974. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 251 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3000 Character, Nāgara Date, Samvat 1730. Appearance, old and soiled Complete Written in two different hands

The second hand begins in leaf 146 and ends in 175. Then the first hand resumes and writes to the end.

It is based on the author's Śrāddha-Cintāmani to which it is intended as a practical manual.

See I.O. Catal. No. 1735 and for Śrāddha-Cintāmani see Oxf. 710.

The author speaks of Nārāyana Bhatta (1514–1574) in the very beginning So it is clear that Śrāddha-Cintāmani quoted by Raghunandana (1567) must be by Vācaspati Miśra (1500) and not by our author. For Nārāyaṇa Bhaṭṭa is known to be a contemporary of Raghunanda On the other hand our author is quoted by Nirṇay-sindhu. (1612 A.D.).

89A, अथ द्वादशाहकृत्यम्। तत्र सपिण्डीकरणम्। तस्य अनेककालत्वेपि कलौ द्वादशाह एव कार्य्यमनित्यत्वाच्छरीरस्य। पूर्व्वेद्युर्ब्राह्मणानां निमन्त्रणं वैश्वदेवार्थे द्वौ विप्रौ एकश्च प्रेतार्थम्। प्रेतस्य पित्रादे यैः सह सपिण्डीकरणम्, तत्त्रयार्थे त्रीन्। एवं पञ्च निमन्त्रणम्। अशक्तौ तु दैवे प्रेते त्रये चैकैकं इत्येवं त्रीन्। प्राङ्मुख विप्रद्वयमुपवेश्य यवस्तैः(?) तयोर्दक्षिणजानु आलभ्य श्वः करिष्यमाणसपिण्डीकरणश्राद्धे विश्वदेवार्थं युवामहं निमन्त्रयामि। ततो निमन्त्रितौ स्थः इति ताभ्यामुक्तो अक्रोधनै इत्यादिना नियमान् श्रावयेत्।

So according to this there must be a living Brāhmana to eat the Srāddhānna or funeral food and not their effigy in Kusā as prescribed in Bengal

11B, इदं विष्णु विचक्रमे इदं विष्णवे न मम, मानस्तोके० इदं रुद्राय न मम।

So it utters न मम in the style of a Rgvedi Brāhmaṇa though it is intended for a follower of the Sāmaveda

End ·—

मोढ़ज्ञातीयविश्रामशुक्लस्य तनयेन हि।
शिवरामेण रचिता पद्धतिर्विदुषां मुदे॥

Colophon ·—

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यनीराजितचरणकमलशुक्लश्रीविश्रामात्मजशिवरामविरचिता श्राद्धचिन्तामणौ तृतीयप्रकाशप्रयोगपद्धतिः समाप्ता।

Post Colophon Statement :—

मातः परतरं नान्यत् त्वत्तः पश्यामि चक्षुषा।
अतस्त्वं पाहि दुःखान्मां शरणागतवत्सले॥

There are three verses more.

Then the date —

संवत् १७३० वर्षे आश्विन सुदि ८ सोमे लिखितम्।
श्राद्धचिन्तामणिः सम्पूर्णः।
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु॥

1383.

4196A **आथर्व्वणसंहिता ।** *Atharvaṇa Saṃhitā.*

Substance, country-made paper, alternately white and yellow 14×6 inches Folia, 268 Lines, 8 on a page Character, Bengali Date Śaka 1741 Appearance, fresh Complete

It belongs to the recension published by Roth and Whitney

Post Colophon Statement:—

एवं खण्डि अनुवाक ९ सुक्त १४३ ऋचा ९३६ सर्व्वेषु काण्डेषु ऋचा संख्या ६०१५ शुभमस्तु ग्रन्थसंख्या ६६८० शकाब्दाः १७४१ आषाढ़स्य तृतीयदिवसे समाप्तम् ॥ श्रीईश्वरचन्द्रमुखोपाध्याय-लिखितमेतत् मोकाम वाराणस शुभमस्तु ॥ श्रीश्रीहरि श्रीहरि जयदुर्गायै ।

1384.

1723 **कृत्यानिर्हरणसूक्तगणव्याख्या बालबोधविवेकिनी** *Kṛtyā-nirharaṇa-sūkta-gaṇa-vyākhyā Bālabodha-vivekinī* and **शौनकीयप्रत्यङ्गिराकल्प ।** *Śaunakīya Pratyaṅgira Kalpa.*

By Vāsudeva.

Substance, country-made paper 16½×5½ inches Folia, 34 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1050. Character, Nāgara Date, Sam 1830 Appearance, fresh Incorrect.

Post Col.:—

संवत् १८३० ।

For the beginning of Kṛtyānirharaṇa-sūktagaṇa-vyākhyā see Stein. Extr. 243, p. 247

3B, इति श्रीद्विवेदश्रीश्रीपतिकनिष्ठतनय-वासुदेव-विरचितायां कृत्या-निर्हरणसूक्तगणव्याख्यायां बालबोधविवेकिन्या दूष्यादूषिरसीति-सूक्त-व्याख्यानं समाप्तम्। A.V II 11.

6B, इतीशानां त्वेति सूक्तत्रयाद्यस्यैव सूक्तं व्याख्यातम्।

8B, इति समं ज्योतिरिति द्वितीयं सूक्तं व्याख्यातम्।

10B, इति उतो अस्यीति तृतीयं सूक्तं व्याख्यातम्।

These three sūktas form the 17th, 18th and 19th sūktas of the 4th kānda of A V.

इति श्रीद्विवेदश्रीपति-कनिष्ठतनय-वासुदेव-विरचितायां कृत्यानिर्हरणसूक्त-गणव्याख्यायां बालबोधविवेकिन्यां ईशानान्त्वेति-सूक्तत्रय-व्याख्यानं समाप्तम्।

अथ क्रमप्राप्तं [ये] पुरस्तादित्यर्चमभयगणपरिपठितं व्याख्यायते।

12B, इति श्रीद्विवेद ० ये पुरस्तादिति सूक्तव्याख्यानं समाप्तम्।

A.V. IV 40.

16A, इति श्रीद्विवेद ० सुपर्णस्त्वान्वविंददिति त्रयोदशर्चसूक्तव्याख्यानं समाप्तम्। A V. V. 14th.

21A, ०यां ते चक्रुरिति द्वादशर्चसूक्तव्याख्यानं समाप्तम्।

A V. V. 31st.

22A, प्रतीचीन फलो हि त्वमिति तृच-सूक्तव्याख्यानं समाप्तम्।

A.V. VII. 65th sūkta.

28A, ०अयं प्रतिसर इति अर्थसूक्ताभिध-द्वाविंशर्च-सूक्तदय-व्याख्यानं समाप्तम्। A.V. VIII. 5

इति या कल्पयन्ति व्याजेन प्रतिज्ञातानि दूष्यादूषिरसीत्यादिकानि दशापि(?) कृत्यानिर्हरणा सूक्तानि व्याख्यातानि।

Here ends the Kṛtyānirharana-sūktagana-vyākhyānaṃ. It is an explanation of a collection of Sūktas from Atharva-veda, directed against witchcraft, Kṛtyā meaning a witch. Aufrecht says that the text belongs to the first adhyāya of the tenth kānda, of which however the first four rks of the first sūkta only are found at the beginning.

Then follows शौनकीय-प्रत्यङ्गिरा-कल्पः, which is but a rite of the Tāntrika form in connection with Kṛtyānirharaṇa.

It begins:—28B,

अथ प्राधान्येन व्याख्यातव्यत्वेन प्रतिज्ञातं क्रमप्राप्तं या कल्पयन्तीत्यर्थसूक्ताभिधं द्वात्रिंशदृचं सूक्तत्रयं व्याख्यायते ।

तत्र तावत् प्राचीनस्तत्कल्पो लिख्यते । स च यथा ।

नमोऽथर्व्ववेदाय ।

ब्रह्मलोके सुखासीनं सर्व्वलोकगुरुं शिवम् ।
सर्व्ववर्णमयं साक्षात्सर्व्वतेजोमयं परम् ॥
सर्व्वविद्यापरं शश्वज्ज्ञानोपायार्णवं हरम् ।
प्रणम्य सर्व्वदेवांश्च ऋषयः प्रथमागताः ॥
वशिष्ठो वामदेवश्च जावालिः कपिलस्तथा ।
नारदश्च शुकः कण्वो विश्वामित्रश्च काश्यपः ॥
अगस्त्यश्च पुलस्त्यश्च दुर्व्वासा जनकादयः (वणपकादयः) ।
एवमादिमुनीन्द्राणां वृन्दमध्ये पितामहम् ॥
पप्रच्छ च मुनिश्रेष्ठः शौनकः सुमहातपाः ।
अथर्व्वणस्य माहात्म्यं यथावद् वक्तुमर्हसि ॥
उवाच तस्मै देवेशो रहस्यं परमं शिवम् ।
सर्व्वदेवमयं साक्षादथर्व्वणमिहोच्यते ॥
तदग्र्यं मन्त्रभागेषु प्रत्यङ्गिरसमुच्यते ।
यद्द्वात्रिंशदृचः प्रोक्ताः सर्व्वकार्य्यार्थसाधकाः ॥
गुह्याद् गुह्यतराः साक्षात्त्रैलोक्यविजये परा ।
शिवेनोक्ता मया लब्धा समाहितमनाः शृणु ॥
शान्तौ पुष्टौ समृद्धौ च महामृत्युभये तथा ।
अभिचारिककृत्याख्या शान्तिप्रत्यभिचारिके ॥
निग्रहानुग्रहे चैव सर्व्वपापहरं शुभम् ।
भूतप्रेतपिशाचादिग्रहबाधानिवारणम् ॥
... ...

उत्पातशान्ति र्देवाना कोपशान्तिस्तथैव च ।

ग्रहशान्तिः रोगशान्तिः कृत्याशान्तिस्तथैव च ॥

End :— अथर्व्वमन्त्रात् संप्राप्ता सर्व्वसिद्धिर्भविष्यति सर्व्वसिद्धिर्भविष्यति ।

Col. .— इत्याथर्व्वणे शौनकीयः प्रत्यङ्गिराकल्पः समाप्तः ।

1385.

1871 प्रत्यङ्गिरासूक्तम् ।

Substance, country-made paper 9×4½ inches Folia 5. Lines 8 on a page Extent in ślokas, 50 Character Nāgara Appearance, old

A paraphrase in 49 verses in the anuṣṭubh metre, of the first three sūktas of the 10th kāṇḍa of the Atharvaveda. There is a similar paraphrase of the Rudra Sūktas of the Vājasaneya Saṃhitā in the Vallālacarita

On the obverse of the first leaf occurs the following .—

सिंही सिंहमुखीं सखी भगवतः प्रोत्फुल्लनेत्रोज्ज्वलां

शू[ल]शूलकपालपाशपरशुव्यग्रोग्रहस्ताम्बुजाम् ।

दंष्ट्राकोटिविशङ्कितास्यकुहरामारक्तनेत्रोज्ज्वलां

बालेन्दुज्वलमौलिकां भगवती प्रत्यङ्गिरामर्थये ॥

The work begins —

या कल्पयन्तीत्यृचामन्त्रस्य प्रत्यङ्गिरा ऋषिरनुष्टुप्-पंक्ति-बृहत्य-छन्दांसि । श्री कृत्यादेवता ॐ बीजं ह्रिं शक्तिः मम गणमन्त्र-पारायणे विनियोगः ॥

यां कल्पयंती ॥ नोरयः ॥ क्रूरां कृत्यां ॥

वधूमिवा ॥ तां ब्रह्मणापनिर्नु ॥ प्रत्यक्कर्त्तारं म्रयतु ॥ १ ॥

शीर्षं ण्वती कर्णवतीं विश्वरूपां भयं ॥ करी ॥

यः शाहियोदिह्याद्यं त्वां वित्तं त्वं योजयाम्युभिः ॥ २ ॥

It ends :—

फट् फट् जहि माहाकृत्ये विधूमाग्निसमप्रभे ॥

जहि शत्रूं स्त्रिशूलेन कध्यस्वं पिव शोणितं ॥ ४८ ॥

एको मंत्रः प्रयोगाय च ॥ व ब्रह्मादिषो जहि ॥

Colophon :—

इति श्रीप्रत्यङ्गिरासूक्तं समाप्तम् ॥ ६ ॥ श्रीकालभैरवार्पणमस्तु ॥

Post Col. —

हे पुस्तक नानादिच्छित भागवतटोकेकर याचे असे लिखितं पाण्डुरंग विनायक ॥

This is called Pratyangirā Kalpa because Rsi Angirāh was the first to use these sūktas in his Abhicāra, i.e. the six cruel rites.

Leaf 2A :—

यथा त्वाङ्गिरसः पूर्व्वं भगवन्नायसेधिरे ।
अत्र यत्र वशिष्ठाश्च तथैव त्वायसेधिरे ॥

Vide A. V. 10. 6 .—

प्रतीचीनआङ्गिरसोऽध्यक्षो नः पुरोहितः ।
प्रतीचीः कृत्या-आकृत्यामून्कृत्याकृतो जहि ॥

Of which the above verse appears to be a paraphrase in Classical Sanskrit.

BRĀHMAṆAS OF THE ATHARVA-VEDA.

1386.

331. गोपथब्राह्मण । *Gopatha Brāhmaṇa*

A portion of Rājendralāla Mittra's MS. for the press

These leaves are written in beautiful, bold Devanāgari, on foolscap paper, but are soiled by the hands of the compositor, and bear in places directions for the press

1387.

4196B. *The Same.*

Substance, country-made paper Yellow and white. 14×5½ inches Lines, 8 on a page Character, Bengali Written in the same hand as Catal. No 1383. Appearance, fresh Complete

Published in the Bibl. Ind. Series.

Post Colophon Statement:—

लिखितं श्रीईश्वरचन्द्र मुखोपाध्याय मोकाम वारानस ॥

शिवाय नमः ॥

1388.

2249. मुण्डकोपनिषत् । *Muṇḍakopaniṣad.*

Substance, country-made paper 7½×4 inches Folia, 8 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Complete

Printed in the Bibl. Ind. Series, pp. 262 to 325 of a collection of Upanisads.

1389.

9525. *The Same.*

Substance, country-made paper 13×5 inches. Folia, 3 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 96 Character, Nāgara. Appearance, fresh Prose Generally correct Complete

The text only.

1390.

11072. मुण्डकोपनिषद्भाष्यव्याख्यानम् ।

A sub-comm to the same.

By Ānandagiri.

Substance, country-made paper 13 × 6¾ inches Folia, 15 In Tripātha form Character, Nāgara of the thirteenth century Appearance, fresh Complete

The leaves are marked with the letters मु: भा: आ:

The comm begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ नमो ब्रह्मणे ।

ॐ यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितं ।

यस्मिन् ज्ञाते भवेज् ज्ञातं सर्व्वं तस्यामसंशयम् ॥

ब्रह्मोपनिषद्गर्भोपनिषदाद्या अथर्व्ववेदस्य बह्व उपनिषदः सन्ति । तासां शारीरके अनुपयोगित्वेन अव्याचिख्यासितत्वाद-दृश्यत्वादिगुणको धर्म्मोक्तेरित्यधिकरणोपयोगितया मुण्डकस्य व्याचिख्यासितस्य प्रतीकमादत्ते ब्रह्मा देवानामित्याद्याथर्व्वणोपनिष-द्व्याचिख्यासितेति विशेषः ॥

Edited by Dr. E. Roer, in the Bibl. Ind , 1850. The text was first translated into English by Raja Rammohan Roy.

1391.

1657. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 5 inches Folia, 9 Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Prose. Complete.

Colophon :—

इति मुण्डकभाष्यटिप्पणम् समाप्तम् ।

It begins —

यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितम् ।
यस्मिन् ज्ञाते भवेत्ज्ञातं सर्व्वं तस्माम संश्रयम् ।

ब्रह्मोपनिषद् गर्भोपनिषदाद्या आथर्व्वणवेदस्य बह्वः उपनिषदः सन्ति ।

1392.

9526. **मुण्डकोपनिषट्टीका ।** *A comm on the same text.*

Substance, country-made paper 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 12 in a page. Extent in slokas, 209 Character Nāgara Appearance tolerable Complete

From the note on the margin मु० उ० दा० it appears to be by Dāmodara.

Beginning :—

अस्या आथर्व्वणिकोपनिषदो मोक्षहेतुब्रह्मविद्याप्रतिपादकत्वात् अनुबन्धचतुष्टयं सिद्धं । विद्याया ब्रह्मादिमहत्सम्प्रदोक्तिविद्यास्तुतये स्तुतिः श्रोतृप्ररोचनार्था ब्रह्मणः सर्व्वयज्ञकस्य ब्रह्मविद्याया वाक्योत्थवृत्त्यभिव्यक्त-ब्रह्मरूपायाः सर्व्वविद्याप्रतिष्ठत्वे सर्व्वविद्यावेद्यानां ब्रह्मविद्याया विदितत्वसम्भवेन सर्व्वविद्यासमाप्तिभूमित्वात् वा प्रतिष्ठात्वमित्यादि ।

1393.

949. **कठवल्ल्युपनिषदालोकः मुण्डकोपनिषदालोकश्च ।**

A comm. on Kathavalli and Mundo Kopanisad.
By Vijñānabhiksu.

For the manuscript, see L. 1813.

1394.

440. **आथर्व्वणोपनिषद्भाष्यम् ।** *Ātharvaṇopanisadbhāṣyam.*

By Ānanda Tīrtha, the founder of the Madhva School.

For the manuscript see L 1372.

It is not a comm. on the Upanisads of Atharva-Veda, as Rājendralāla says, but on the Ātharvanopanisad by which the Mundakopanisad is meant.

1395.

9530. *The Same.*

Substance, country-made paper 13×5 inches. Folia, 3 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 114 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः। सुकेशा च भारद्वाजः शैब्यश्च सत्यकामः सौर्यायणीच गार्ग्यः कौशल्यश्चाश्वलायनो भार्गवो वैदर्भिः कबन्धी कात्यायन स्ते है ते ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा परंब्रह्म अन्वेषमाणा एष ह वै तत्सर्वं वक्ष्यतीति। इत्यादि।

1396.

2250. प्रश्नोपनिषत्। *Praśnopanisat.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 9 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Printed in Bibl. Ind. in a collection of Upanisads

1397.

9791. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 7 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 115 Character, Nāgara. Appearance, tolerable Prose Generally correct

1398.

8595. आथर्व्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्य। *Ātharvanopanisat-praśnabhāsya.*

By Śankarācārya.

Substance, country paper $9\frac{1}{2}\times4$ inches Folia, 38 Lines, 9 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nāgara Fresh Complete

Complete in 38 leaves The Ātharvaṇopaniṣad is said to be the Mandukopaniṣad, which is complete in 3 Praśnas

1399.

9016. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4 inches Folia, 31. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 550 Character, Nāgara. Fresh Complete

Complete in 31 leaves

The Colophon :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतावाथर्व्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्यं सम्पूर्णं समाप्तं । ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

1400

1658. **प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ।** *A sub-comm. on the same*

By Nārāyanendra Sarasvatī, the disciple of Jñānendra, the disciple of Kaivalyendra

Substance, country-made paper 9½ × 5 inches Folia, 29 Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1150 Character, Nāgara. Appearance tolerable. Complete

Colophon :—

इति परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीकैवल्येन्द्रशिष्यज्ञानेन्द्र-उभचरणसेवि-नारायणेन्द्रसरस्वतीविरचितं प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् समाप्तम् ।

It begins :—

आथर्व्वणे ब्रह्मा देवानामित्यादिमन्त्रैरेव आत्मतत्त्वस्य निर्णीतत्वात् तत्रैव ब्राह्मणेन तदभिधानं पुनरुक्तं इत्याशङ्क्य तस्यैवेह विस्तरेण प्राणोपासनादिसाधनसाहित्येन अभिधानात् न पौनरुक्त्यमिति वदन् ब्राह्मणमवतारयति मन्त्रेति विस्तरेति । मन्त्रे हि द्वे विद्ये वेदितव्ये परा चेति अपराचेति उक्ता तत्र परा ऋग्वेदाद्यभिध्यायेत्युक्तम् । सा च विद्या कर्म्मरूपा उपासनारूपा ।

तत्र द्वितीयाद्वितीयतृतीयप्रश्नाभ्यां विव्रियते । आद्या कार्य्यकाण्डे विवृतेति नेह विव्रियते । उभयोः फलं तु ततो वैराग्यार्थं प्रथमप्रश्ने स्पष्टीक्रियते ।

1401.

11034 *The Same*

Being a commentary on Śaṅkara's Bhāsya on the Praśnopanisad.

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 45 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1100 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Last Col :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमत्कैवल्येन्द्रशिष्य ज्ञानेन्द्रगुरुचरणसेवि-नारायणेन्द्र-सरस्वतीविरचितं प्रश्नोपनिषद्-भाष्यविवरणं (विवर्णं) समाप्तम् ।

Post Col. —

ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु मिति आषाढे कृष्णपक्षे रविवासरे संवत् १८५० (evidently the date of the copying of the original).

1402.

9516 **अथर्व्वणप्रश्नोपनिषद्दीपिका ।**

Text with the comm. Dīpikā

By Śaṅkarānanda Bhagavat

Substance, country-made paper 13 × 5 inches Folia, 19 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 722 Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete

1403.

254 **प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ।** *Praśnopanisadbhāṣya.*

By Ānandatīrtha.

Substance, country-made paper 10 × 5 inches Lines, 10 on a page Extent in ślokas 50 Character, Nāgara Appearance, old Verse Complete

An exposition of the Prasnopanisad in the Kārikā form, in imitation of Gaudāpāda's Kārikā on Māndūkyopanisad

The commentator, Ānandatīrtha, is the founder of the Māddhva School and bases his interpretations of the text on the Vaisnavite doctrine.

It begins thus —

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

श्रीपूर्णप्रज्ञपूजितचरण-श्रीसीतापतिरामचन्द्राय नमः ।

नमो भगवते तस्मै प्राणादिप्रभविष्णवे ।
अमन्दानन्द-सान्द्राय वासुदेवाय वेधसे ॥
प्रजानां पालनाद् विष्णुः प्रजापति रितीरितः ।
स वायुं सूर्य्यनामानं चन्द्रनाम्नीं सरस्वतीम् ॥
सूर्य्यचन्द्रगतो देवः ससर्ज पुरुषोत्तमः ।
तावाविश्य स्वयं विष्णुः सर्व्वसृष्टीः करोत्यजः ॥
अमूर्त्तस्थः स वायुस्तु मूर्त्तसंस्था सरस्वती ।
आदित्यस्थः स वायुस्तु प्राणानात्मनि संनयेत् ॥

End :—

नमो नमोस्तु हरये प्रेष्ठप्रेष्ठतमाय मे ।
परमानन्दसंदोहसान्द्रानन्दवपुष्मते ॥

The last Col :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितं श्रीमत् षट्प्रश्नोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

Post Col. :—

श्रीमध्ववल्लभ-श्रीनृसिंहप्रीत्यै लिखितं उपेन्द्रयतिना ।

1404.

951. **प्रश्नोपनिषदालोकः** । *Praśnopanisadāloka.*

By Vijñāna Bhiksu

For the manuscript see L. 2051. Leaves are marked from 96 to 112.

1405.

9528. **प्रश्नोपनिषट्टीका ।** *A comm on Praśnopaniṣat.*

Substance country-made paper 13×5 inches Folia, 6 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 264 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

It is an anonymous comm. on प्रश्नोपनिषत्.

Beginning :—

आथर्व्वणे मुण्डमन्त्रार्थविस्तारानुवादीदं ब्राह्मणं मुण्डकानुबन्धैरेव सानुबन्धं । आख्यायिका विद्यास्तुत्यर्था ब्रह्मचर्य्यादिसाधनविधानार्था च । सुकेशा भारद्वाज इत्यादिके द्वे द्वे पदे एकैकव्यक्तिपरे । सौर्य्यायणीपदे त्वदीर्घश्च छान्दसः । ब्रह्मपराः । हिरण्यगर्भाख्यं कार्य्यब्रह्मैव परं ब्रह्मेति मन्वानाः । इत्यादि ।

1406.

2246 **माण्डूक्योपनिषत् ।** *Māṇḍūkyopaniṣat.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 3 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old Complete.

Printed in Bibl. Ind

1407.

9531. *The Same.*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folium, one. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 20 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete

The text only.

1408.

442. **माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ।** *The comm. on the same.*
By Ānandatīrtha.

For the MS. see L. 1374.

It has 9 leaves and not 8 as Rājendralāla says.

On the reverse of the 9th leaf occurs the following :—

गायत्री यत्र देवी स्यात् तत्र श्रीः परिकीर्त्तिता ।
गायत्री नाम ब्रह्माणी देवी लक्ष्मीः प्रकीर्त्तिता ॥

and 6 lines more

Then —

इदं पुस्तकं खे० बे० का० ।

Then —

A few lines on Cakrābjalakṣaṇa.

1409.

9514 **माण्डूक्योपनिषत्** *with the comm.* **दीपिका ।** *Dīpikā-By Śaṅkara Bhagavat.*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 1 Lines 12 on a page Extent in ślokas 126 Character Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति श्रीमच्छङ्कर[ानन्द]भगवत्पूज्यपादविरचितं माण्डूक्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

1410.

9422 *The Same*

Substance country-made paper 5¼×11 inches Folia, 3 Lines 14 on a page Extent in ślokas, 108 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

See L 2559

1411.

948. **माण्डूक्योपनिषदालोकः ।** *A comm. on the same called Āloka.*

By Vijñānabhikṣu

For the manuscript see L 1808

1412.

9532 **माण्डूक्योपनिषट्टीका।** *A comm on the same.*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 2 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 68 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete

Anonymous.

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः। समाहितेन ॐकारोच्चारणे क्वते यत् चैतन्य स्फुरति तदोंकारसामीप्यात् शाखाचन्द्रन्यायेन ॐकारेण लक्ष्यते तेन ॐकारलक्षणया ब्रह्मधीहेतुः। १। ॐकारो ब्रह्म बुद्ध्युपास्यमानः ब्रह्मधीहेतुः। २। समाधिस्थो यदोम् इत्युचार्य्य आत्मानमनुसन्धत्ते तदा स्थूलमकारं सूक्ष्मउकारे तच्च कारणे मकारे तमपिकार्य्यकारणातीते प्रत्यगात्मनि उपसंहृत्य तन्निष्ठो भवतीत्यनेन प्रकारेण ब्रह्मधीहेतुः। ३। ॐकारब्रह्म इति बोधकं सामानाधिकरण्येन ब्रह्मधीहेतुः। ४। ॐकारो ब्रह्मणः सर्व्वा-स्पदत्वेन साम्यात् ऐक्ये ॐकारधीरेव ब्रह्मधीः एभिः श्रुत्यन्तर-सिद्धप्रकारैः रोङ्कारस्य यथाधिकारं वाच्यवाचकविलक्षणब्रह्म-धीहेतुत्वमभिप्रेत्य ब्रह्मप्रतिपत्तये ओङ्कारमुपदिशति ओमिति। इत्यादि।

1413.

4174 **अथर्व्ववेदसंहिता मन्त्रानुक्रमणिका ।**

Mantrānukramaṇikā of the Atharva-Veda.

Substance, country-made paper 7 × 4 inches Folia 27 Lines, 4 on a page Extent in ślokas, 200 Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथर्व्ववेदमन्त्राणामनुक्रमणिका स्फुटा ।

ऋषिच्छन्दोदैवतानि निरूप्याथ निरूप्यते ॥

तत्रादौ प्रथमकाण्डानुक्रमणिका ।

प्रथमेऽनुवाके सूक्तानि ६ ऋचः १९ आद्यः प्रथम ऋचो नव स्युर्विद्यात् द्वितीयेऽनुवाके सूक्तानि ५ ऋचः २५ ।

Last Colophon:—

इत्यथर्व्ववेदसंहितायां विंशतिकाण्डा मन्त्रानुक्रमणिका समाप्ता ।

1414.

4175 **बृहत्सर्व्वानुक्रमणी ।** *Bṛhat-Sarvānukramaṇī.*

Substance, country-made paper 15 × 5 inches Folia, 40 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1400 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

See W. 1487 and I O. Catal No. 235.

Beginning:—

ब्रह्मवेदे भृग्वङ्गिरोक्तं(?) बृहत्सर्व्वानुक्रमणिका लिख्यते ।

नमो गणेशाय ।

ब्रह्मवेदं नमस्कृत्य दुर्गां विघ्नेश्वरं गुरुम् ।
नृसिंहं दक्षिणामूर्त्तिं मथर्व्वाणमभेदतः ॥ १ ॥
आविष्कुर्व्वे ब्रह्मवेदमन्त्रानुक्रमणी यथा ।
ऋषिदैवतच्छन्दोभिर्युक्तां पाठकलान्वये ॥ २ ॥

अथाथर्व्वणमन्त्राणां ऋषिदैवतच्छन्दांसि यत्कामऋषिर्मन्त्र-दृष्टा वा भवति छन्दोत्तरसंख्यावच्छेदकमुच्यते। तावत्तत्रच्छन्दो-ऽनुक्रमणं गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपङ्क्तिस्त्रिष्टुप्जगत्यतिजगती शक्वर्य्यत्यष्टिधृतिकृतिप्रकृत्याकृतिविकृतिसंकृत्यभिकृत्युत्कृत्येकविंशति २१ च्छन्दांसीति ।

5B, इति श्रीब्रह्मवेदोक्तमन्त्राणां बृहत्सर्व्वानुक्रमणिकायां प्रथम पटलः ।

II Patala begins thus:—

अग्निर्न इति द्वे सेनामोहने वज्रदेवत्ये त्रैष्टुभे अथर्व्वाऽत्र षोडशर्च्चं प्रभृतिरन्या विकृतिरिति विजानीयात् ।

9A, इति॰ द्वितीयः पटलः ।

III Begins:—

अथैवं वक्ष्यमाणानां मन्त्रेषु सूक्तप्रभृति सार्षिच्छन्दोदेवतेत्र-गच्छेत्सर्व्वंचेत्यूं स्वं मन्त्रस्तदिदादासेति । (?)

11B, ॰तृतीयः पटलः ।

IV Begins:—

अथातस्तृचसूक्तकान्तमन्त्रर्षिच्छन्दोदेवता व्याख्यास्यामः । तत्र तृचप्रकृतिरितरा विकृतिरिति दोषो गायेत्रायसो समिति द्वे ।

15B, ॰चतुर्थः पटलः ।

V Begins thus.—

अथैकर्चसूक्तकाद्यमन्त्राणामृषिदैवतच्छन्दांसि वक्ष्यामः । श्रीतौ वायेति तत्रमेतत्प्रभृतीनि त्र्यष्टुभान्यष्टसूक्तानि पूर्व्वाणि त्रीण्यात्म-देवत्यानि चतुर्थं वाचा पञ्चमं पञ्चर्चमात्मदेवताकं षष्ठं द्व्यर्चं तथापरं त्रीणीणानि अदितिदेवत्यानि ब्रह्मवर्च्चसकामोऽथर्व्वामन्त्रो-क्तान् देवान् अस्तौदिति ।

18B, ॰पञ्चमः पटलः ।

VI Begins :—

अथेयं प्राग्रापरं प्रेयरं (?) ऋषानुक्रमणीत्यनुसन्धानाभिधेयेना-
विष्कृताथर्व्वमन्त्रर्षिच्छन्दोदेवतानुक्रान्ति स्ता (?) पूर्व्वमनुजातो
योधीते ध्यापयति ।

22B, ०षष्ठः पटलः ।

VII Begins —

या कल्पयतीति द्वाविंशत्यत्र्यङ्गिरसः कृत्यादूषणा देवत्य मानुष्टुभ-
माद्या महाबृहती यौर्वरावतीति (?) विराटा नाम गायत्री वे
त्वेति ।, etc

26B, ०सप्तमः पटलः सम्पूर्णतामियात् ।

VIII Begins —

एवं षट्त्रिंशदर्थसूक्तानाथर्व्ववेदसंहितायामिति ॐ । अथा-
नुवाक उच्यन्ते ।

29B, ०अष्टमः पटलः ।

IX Begins :—

उसत्येनेति सैकोनचत्वारिंशच्छ्व्दद्वयानुवाककाण्डा सावित्री
सूर्य्यात्मदैवतमानुष्टुभं प्रथमाभिः पञ्चभिः सोममस्तौत्परामिः
इत्यादि ।

32B, नवम• पटलः सम्पूर्णः ।

X Begins :—

ॐ विषासहिमृचर्चस्त्रिंशद्ब्रह्मादित्यदेवत्याजगतीप्रथमाविषासहिं
सहमानमित्यष्टौ अवसाना आद्याश्चतस्त्रोऽतिजगत्यनुदिष्टीति ।

37B, दशमः पटलः सम्पूर्णः ।

XI Begins ·—

सूक्तसंख्या ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुवर्त्तन्ते अपरस्योः संख्या ऋषि-
दैवतच्छन्दोभ्यो बृहती सतोबृहत्यैवार्हतः प्रगाथः प्रगाथोक्तौ तं
ब्रूयादिति परिभाषा ॥ अथाथर्वणो विंशतितमकाण्डस्य सूक्तसंख्या
संप्रदायादृषिदैवतच्छन्दांस्याश्वलायनाद्युक्तक्रमानुसारेणानुक्रमिष्यामः

खिलान् वर्ज्जयित्वा । इन्द्रत्वाद्दचं विश्वामित्रगौतमविहृपाः प्रत्यृच-
मिन्द्रमहदमयापि गायत्रं महत्तः इत्यादि ।

40B, इति श्रीब्रह्मवेदोक्तमन्त्राणां बृहत्सर्व्वानुक्रमणिकायां उत्तरार्द्धे
एकादशमः पटलः ॥ ११ । २० । सम्पूर्ण ॥

लिखितं मेवा"लाल"रामशर्म्मा ।

सं १९४७ । फाल्गुन कृष्ण ३० काश्यां मध्ये मिश्र पुष्करनगर-
निवासि ॥ महादेवदत्त ॥ सं । १९५१ ॥ राम ॥

1415.

7852. *Several works subsidiary to the Atharva-Veda*

Substance, country-made paper. 9⅜×4½ inches Folia, 27–55, of which foll 29, 32, 34, 35 are missing Lines, 11 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1671=1615 A.D Appearance, old and discoloured.

All the leaves are marked with the letter अ० प०, on the top of the left hand margin.

I. Foll. 27–33 contain the fragment of a Sūttra, commencing with the fifth sūttra of the 6th section of a chapter Sections VII–X are marked with numbers. The rest is without numbers. Leaves 27 and 28 contain propitiatory mantras for Nakṣattras from Krttikā to Śatabhiṣā. 30A contains the beginning of a section :—

अथातोऽद्भुतमहाशान्त्यादि यजते विदिशे । यममिन्द्रं वरुणं विश्वेश्वरं विष्णुं सूर्य्याचन्द्रमसौ अग्निं ग्रहान् वायुं अश्विनावित्येके अथ मंत्रा आशानामिति दिशां विदिग्भ्यः स्वाहा, etc., etc.

31A, contains .—

अथातो महाशान्तिं व्याख्यास्यामः ।

33A, the beginning of a section :—

तन्त्रभूतां महाशान्तिं प्रवक्ष्यामो यथाविधि ।
अन्यासां सर्व्वशान्तीनाममृतां विश्वभेषजी ॥

II. 36A —

ॐ नमोऽथर्व्ववेदाय ।

चतुर्णां पदजातानां नामाख्यातोपसर्गनिपातानां सर्व्वपद्यौ गुणौ प्रातिज्ञं । एवमिहेति च विभाषाप्राप्तं सामान्ये । पदान्तः पद्यः । अनुकारः स्वरः पद्यः । लकारविसर्ज्जनीयौ च । स्पर्शाः प्रथमोत्तमाः । नव वर्गाः । प्रथमान्तानि हृदयान्तानीति शौनकस्य प्रतिज्ञानं न वृत्तिः । अविसर्ग्गश्च । द्वितीय चतुर्थाः सोष्माणः । उत्तमा अनुनासिकाः । श्वासो घोषेऽनुप्रदानुः । नादो घोषवत् स्वरेषु ।

Foll. 36–43, line 5, contain a grammatical work in four chapters, each divided into 4 pādas The colophons name the work चतुराध्यायी

Col and Post Col :—

चौ इति चतुराध्यायि समाप्तं सं १६७१ वर्षे जेठ वदि ११ ।
See the next number

III. From 43B, line 6. आथर्व्वणप्रातिशाख्य commences and ends in fol. 46B. It is divided into three *pādas*

Col :—

प्रातिशाख्यः (?) समाप्त— प्रथमोऽध्यायः समाप्ताः रातचि कमनी ॥ चौः ॥ पोथी ॥ — सं १६७१ वर्षे जेठ वदि ११ ।

Beg :—

अथातो न्यायाध्ययनस्य पार्षदं वर्त्तयिष्यामः । पदानां संहितां विद्यात् । पदविधिरिति । द्विवदात्तं बृहस्पत्यादीनां । प्रत्यंचे । द्वे उपोत्तमे । अवर्णमध्य आकार एकादेशे विशेषः । अवर्णान्ताश्च । इकारादौ च । एकारादौ च ।

IV. From fol. 47A to 53B, line 8, there is a short work called in the col. पञ्चपटलिका.

It is divided into 5 Patalas.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

ॐ उक्तानु अयं न्यायं प्रोवाच परिबभ्रवः ।

पर्य्यायाणामृचां वापि तद्वच्यामो यथाक्रमं ॥
बह्वनामन्यवेतानां अनेकं सदृशं पदं ।
आदिष्वान्तेषु वा यत् स्यात् तदुक्तानुक्तमुच्यते ॥
तदुत्पत्तौ तु सम्बन्धमन्ते प्रकरणस्य च ।
ते चरः सांतरिच्चे च विद्यादत्र निदर्शनं ॥
यतस्तूर्द्धं निवृत्तिः स्यादाद्यस्यान्तस्य वा पुनः ।
तेनैव तत्र वक्तव्ये तयोश्चानन्तरे पदे ॥
ते चक्रुः सूत्रसप्तम्यां दिशोवायु निंदर्शनं ॥ १ ॥
आकारो यत्र चाद्यं स्यादत्रापि द्वे पदे वदेत् ।
सा पितृन् प्रभृतिस्त्वेन्द्रीत्येतदत्र निदर्शनं ॥
अवसानेकदेशस्य योगच्छेदवशानतां ।
प्रक्रमस्य समाप्त्यर्थं तत्रापि द्वे पदे वदेत् ॥
योऽस्य स्कंभं तमित्येते विद्यादत्र निदर्शनं ।
अवसानन्तु यद् भूत्वा भवेदवयवः पुनः ॥
यां त्वावदवसानानां तासामप्येवमुत्सृजेत् ।
वीसन्त्वेति यनाशनीत्येतदत्र निदर्शनं ॥ (?)

Col :—

53B, इति पञ्चपटलिका समाप्ता ।

V Another short work commences on the 9th line of 53B, and ends in 55A, l 2.

Col. :—

इति दन्त्योष्ठविधिः समाप्तः ।

Beg. :—

अथर्व्वाणमृषिं देवं देवं हयशिरोधरं ।
प्रणम्य संप्रवक्ष्यामि दन्त्योष्ठविधिविस्तरं ॥
छन्दस्यध्ययने प्राप्ते विदुषामप्यधीयतां ।
वकारे संशयो नित्यमौष्ठं दन्त्यमिति स्म ह ॥
तस्मात्तद्विधिनिर्णितं संशयच्छेदनाय च ।
मुक्ता दन्त्याः प्रयोज्यास्त ओष्ठ्यान् वक्ष्ये समाहितः ॥

भपरं यत्र दृश्येतानिंग्ये स्पर्शनं क्वचित् ।
ओघं तत्र वदेत् धीरो बिभीतो बिभ्रतीर्यथा ॥

VI In four lines in 55A

Beg :—

अथ कालातीतप्रायश्चित्तमुच्यते ।
आज्यतंत्रमाज्यभागांतं तत्त्वायन्मे खं नं वद स्मृतीति द्वाभ्यामृग्भ्यां शरीरमनुमन्त्रयेत् । तस्मै प्राच्या दिशो अंतर्द्देशादिति सूक्तेन अवसानऋचा ॥ २१ ॥ आज्यं जुहोति ॥ ततः उत्तरतंत्री ॥

Col. :—

इति कालातीतप्रायश्चित्तं समाप्तं ॥

Post Col. :—

संवत् १६७१ वरषे ज्येष्ठ वदि १२ सोमे अद्येह श्रीवीसगल नगर वास्तव्य नागरज्ञातीय रावल श्रीपन्यकासुत माह्वखजी भ्रातृ विश्वनाथ अध्ययनार्थं ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ तैलाद्रक्षेदित्यादि । लिखितं व्यावामदेव शुभं ॥

On the reverse of the last leaf, there is a line After a name blurred over with ink we have स्येद पुस्तकं लक्ष्मणग्रंथनी पोथी ।

So this collection of works goes by the common name of Laksmana grantha, which, as Aufrecht says, is quoted in Smṛtyarthasāgara.

1416.

1272. **आथर्वणप्रातिशाख्यभाष्यम् ।** *Ātharvanaprātiśākhya-bhāṣyam.*

चतुरध्यायिका शौनकीया ।

(With text).

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 110, of which leaves 62–63, 65–109 are missing Lines, 7 on a page. Character, Nāgara Date, Sam. 1689. Appearance, old Incomplete.

(Fourth section of the third Adhyāya and whole of the fourth Adhyāya are wanting).

It begins :—

ॐ नमः सरस्वत्यै नमः ॐ नमो ब्रह्मवेदाय नमः ।

अथांगिरसः चतुर्णां पदजातानां नामाख्यातउपसर्गनिपातानां सन्ध्यपद्यौ गुणौ प्रतिज्ञा ।

चतुर्णां पदजातानां नामाख्यातउपसर्गनिपातानां सन्ध्यश्च गुणः पद्यश्च तत् ॥ प्रतिज्ञं मन्यन्ते । सन्ध्योनाम एवमन्तानि पदानि एव-मादिषु एवम्भवति । पद्यो नामप्रथमान्तानि । लिङ्गानि तृतीया-न्तानीति शौनकस्य प्रतिज्ञानं न वृत्तिः । सन्ध्यपद्याविति किमर्थं लीढ़मित्यत्र ढोढत्वम् । पदचतुर्थत्वं । ष्टुनाष्टुत्वं । ढोढे लोपो दीर्घ-त्वमिति वैयाकरणेन वक्तव्यम् ।

It ends :—(leaf 110).

पूर्व्वत्ययः (?) पूर्व्वशास्त्रे ।
आम्नातव्यमनाम्नातं प्रपठे चेत् क्वचित्पदम् ।
छन्दसो परिमेयत्वात् परिवत्तस्य लक्षणम् ।
परिषन्तस्य लक्षणम् ।

Col. :—

इति शौनकीये चतुरध्यायिके चतुर्थः पादः चतुरध्यायिभाष्यं समाप्तमिति ।

Post Col :—

संवत् १६८६ वर्षे पुरुषोत्तममासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यौ मन्दवासरे लिखितमिदम् ।

In a different hand : -

भं श्रीभवदेवस्य इदं पुस्तकं नात्र सन्देहः ।

This is a copious commentary on Caturadhyāyikā of Śaunaka or Prātiśākhya of the Atharva-Veda

1417.

8151. आथर्व्वणरहस्य । *Ātharvaṇa-rahasya.*

By Govinda Śāstrī

Substance, country-made paper 10¾×5 inches Folia, 82. Lines, 10, 11 on a page. In Tripātha form Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete

Written in two different hands The second hand begins in 47 A

A dissertation on the literature of the Atharva Veda, with a learned and exhaustive commentary The text consists of 53 ślokas

Beginning:—

(Comm श्रीगणेशाय नमः। ओं नमो ब्रह्मण्यदेवाय।
प्रणवतुरीयार्णभवो नवशाखोऽभीष्टफलदाता।
वल्लीचयरञ्जिततनू रागमकल्पद्रुमो जयति ॥ १ ॥
तूर्य्याम्नायरहस्यं चिकीर्षुरादौ गिरं देवी गोविन्दशास्त्रिसूरि-
र्ध्यायत्याद्येन पद्येन वाचस्पत्यादीति।

(T.) वाचस्पत्यादि-दिविषद-वन्द्य-विग्रहवैरका।
तारतूर्य्यां स्वसंवेद्या भारती भावयेतरां ॥ १ ॥
जगज्जनिलयस्थाननिदानौ सच्चिदद्वयं।
साकारं वा निराकारं ब्रह्मज्ञेयमिति स्थितिः ॥

The work is thus summarised at the end of the commentary :—

इत्थमनवद्यपद्यसन्दोहैरथर्व्ववेदाभिव्यक्तिशाखाचार्य्यादि-भेदतन्माहात्म्य-तद्विषय-दूषणोन्मूलनाद्यनेकपरामर्शपदवी प्रदर्श्य सम्प्रति मङ्गलानुगतानि च शास्त्राणि प्रखण्डे इति भगवत्पतञ्जलिस्मृत्यनुपूर्वाथर्व्वस्मरणरूपमङ्गलमाचरन् ग्रन्थमप्युपसंहरति असाविति।

The work ends :—

असावथर्व्वसम्मोदोऽथर्व्वनिगमानुगमः।
अथर्व्वणरहस्याख्यो निबन्धः प्राप पूर्णतां ॥

Col. :—

इति श्रीगोविन्दशास्त्रिणः कृतावाथर्व्वणरहस्यं पूर्णं।

The Topics it treats of —

20A, अथ पैलादीनामृग्गादिश्रुतिप्राप्तिमाह ; 34B, अथात्र प्रसङ्गादु-पनिषद्विषयसम्वादमाह ; 35B, अथर्व्वशिरोपनिषदि देवान् प्रति रुद्रोपदेशः ;

41B, इति शौनकशाखीयानामुपनिषदः, 42A, इत्यथर्व्ववेदोपनिषद्विवेचनं; 43A, इत्यथर्व्वसंहितास्वरूपनिरूपणं; 43B, इति ब्राह्मणनिरूपणं; 43B, अथ रुद्रजपनिरूपणं; 44A, अथाथर्व्वणश्रतिप्रसिद्धवर्णगोत्रादिकं निरूपयति।

1418.

5715. **वैतानसूत्रम्** *Vaitāna-sūttram.*

Belonging to the Atharva-Veda.

Substance, foolscap paper 10½×6 inches Folia, 51. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 1350 Character, Nāgara by a very modern hand Appearance, fresh Complete

Last Colophon :—

इत्यथर्व्ववेदे वैतानसूत्रे प्रायश्चित्तप्रसङ्गे च यज्ञप्रसङ्गे च चतुर्दशो-ऽध्यायः समाप्तः । इति वैतानसूत्रं समाप्तम् ।

See W No. 1491.

1418A.

5716. **वैतानसूत्रभाष्यम् ।** *A comm. to the same.*

By Somāditya.

Substance, foolscap paper 10½×6 inches Folia, 74 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 2000 Character, modern Nāgara Appearance, fresh

The Bhāṣya is entitled Ākṣepānuvidhi. It ends with the eighth adhyāya.

It begins thus :—

ओं नमोऽथर्व्ववेदाय । गणपतये नमः ।

ओं अथेति संहिताविधिसापेक्षत्वद्योतनाय तदानन्तर्यार्थः ।

The last colophon :—

कौशिकीये वैतानकस्य ++ मादित्यस्याक्षे[प] अष्टमो-ऽध्यायः ।

Then after a few lines :—

आक्षेपानुविधिर्नाम सोमादित्यः वामोषितं (?) ।

अर्चाच्छिन्नं यदेतेन वियद्यत्तु विधीयते ॥

आच्छेपानुविधिस्तेन + + ।

\+ + + + + ॥

इति समाप्तौ कौशिकीयकल्पे आच्छेपानुविधिरिति वैतानसूत्र-
भाष्यं समाप्तम् । शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥

PRAYOGA AND PADDHATI OF THE ATHARVA-VEDA

1419

58 महाशान्तिपद्धतिः ।

This manuscript is noticed in L. 835.

Post Col. :—

संवत् १५६८ वर्षे मार्गशिरस मासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ भृगुदिने लिखितमिदं । शुभमस्तु ।

This is a work on Sānti according to the Parisistha of the Atharva-Veda. It gives the names of the articles to be collected (1B) the installation of Vināyaka (2B), bathing of Vināyaka (3B), and then Navagraha Yajña (8A)

1420.

2225.

Substance, country-made paper 11×5¼ inches Folia, 4 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 70 Character Nāgara Appearance discoloured

It contains 3 works

(I). Ends in line 8 of leaf 2A.

Col :—

इति शौनकोक्ता उग्ररथशान्तिः समाप्तः ।

(II). Begins in line 9 of 2A and ends in line 7 of 3B.

इति शौनकोक्ता उग्ररथशान्तिप्रयोगः समाप्तः ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७४८ व्ययनाम संवत्सरे आषाढ़ शुक्लतृतीया शनिवासरे तद्दिनि रात्रौ समाप्तोऽयं इदं पुस्तकं देवोपनामकस्य चन्द्रसूनु पुरुषोत्तमेन लिखितम् ।

(III). Begins in line 10, fol. 3 and ends in 4A.

इति क्लेशनिवारणानि दानानि । इति क्लेशदानः समाप्तः ।

In a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षीत भागवतस्य ।

I and II are works in which Markandeya who lived for 7 kalpas is worshipped in the 60th year of a man's life to avert death. In (III) the following gifts are made for the cure of all sorts of diseases. The gifts are iron, salt, beans, blankets, and oil.

I and II differ from Ugraratha Śānti in No. 1914 where an image of Ugraratha is put up with all the paraphernalia of the Tāntrika worship.

1421.

2948. पौषे स्त्री प्रथम-प्रसूति-शान्तिः शौनकीया ।

Pause strī-prathama-prasūti-sānti.

Substance, country-made paper. 6¼ × 4¼ inches Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 17. Character, Nāgara Date, Samvat 1869 Appearance, fresh Complete

Seventeen verses in the *anuṣṭup* metre, attributed to Śaunaka, containing directions for the propitiatory rites for averting the evils consequent upon women's first delivery taking place in the month of Pausa.

Colophon :—

इति शौनकीये पौषे स्त्री प्रथम-प्रसूति-शान्तिः समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १८६९ कार्त्तिकक्ष्णा १० गुरौ आत्मारामेण ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पौषे स्त्री-प्रथम-प्रसूति-शान्तिः ।

शौनकः ।

सिंहे तु गावो महिषी तु माघ

नभे तु माघे वड़वा प्रसूतिं ।

पौषे तु भार्य्याप्रथमां प्रसूतिं
कृत्वा तु शान्तिं स्वगृहेऽश्नुते सुखम् ॥
अथ शान्तिं प्रवक्ष्यामि शौनको हि द्विजातये ।
शुभेऽह्नि कुर्य्याद्विधिवद्दानेन सुखमश्नुते ।

1422.

8102. **अथर्व्ववेदस्य कुशकण्डिका** ; *Kuśa-kaṇḍikā according to the Atharva-Veda*

Substance, country-made paper 12 × 4½ inches Folia 12 Lines 13 on a page. Extent in ślokas, 400 Character Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

A priest's manual for consecration of fire in accordance with the *Atharva Veda*

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाज्यतन्त्रप्रयोगः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्त्य अमुकहोमं कर्त्तुं वेद्यादिसर्व्वकर्म्म करिष्ये । कर्मारम्भणीयमन्त्रं जपति ।

अव्यसश्च ब्रह्मा लिङ्गोक्तानुष्टुप् कर्म्मारम्भणायमन्त्रजपे विनियोगः । ॐ अव्यसश्च व्यचसश्च बिलं विष्यामि मायया ताभ्यामुद्धृत्य वेदमथ कर्म्माणि कृण्महे । दर्भाहाराय दात्रं प्रयच्छति प्रयच्छ पर्शु यमो लिङ्गोक्ता गायत्री दात्रप्रदाने विनियोगः । ॐ प्रयच्छ पर्शु त्वरयाहरौष मर्हिं सन्तः । यजमानो दर्भाहारेण सह दर्भदेशं गत्वा तस्माद्दात्रं गृहीत्वा वर्हिरुपरि पर्व्वणा लुनाति ।, etc., etc.

It ends:—

इति श्रीब्रह्मवेदे स्मार्त्तकर्म्मण्याज्यतन्त्रप्रयोगः ।
कर्म्मणां कौशिकानाञ्च व्याख्यातं तन्त्रमाज्यकं ।
तुष्यन्तु याज्ञिकाः सर्व्वे सदा नन्दन्तु पाठकाः ॥

Col.:—

इति अथर्व्ववेदस्य कुशकण्डिका समाप्ता ।

1423.

1588. राजाभिषेकप्रयोगः । *Rājābhiṣeka-prayoga.*

By Kamalākara Bhatta

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches Folia, 34 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 660 Character, Nāgara. Date, Samvat 1860 Appearance, old Complete

Last Colophon :—

इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मज-महामहोपाध्याय-कमला-
करभट्टकृत-ऐन्द्रीमहाशान्ति-सहितो राजाभिषेकप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—

मीती काती सुदी १३ भृगुवासरे संमत्त १८६० ।

It begins :—

अथ विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

कार्य्या पौरन्दरी शान्तिः प्रागेवास्य पुरोधसेति राजाभिषेके
प्रथममैन्द्रीशान्तिरुक्ता । तेनाथर्व्वणशौनकगृह्योक्तामृतादिचिंश-
न्महाशान्तिष्वैन्द्रीशान्तिप्रयोग उच्यते । सा च षड्हःसाध्या प्रति-
दिनं भिन्नं होमतन्त्रं । इत्यादि ।

1424.

2301. सन्यास-पद्धतिः । *Sannyāsa-paddhati.*

According to Śaunaka.

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 10 Lines on a page 8 to 10 Extent in slokas, 140 Character, Nāgara of the latter half of the seventeenth century. Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति शौनकप्रोक्तः एकदण्डि-सन्न्यासविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

शेषं वित्तं त्यजेद्विप्रो धनधान्यादिकं त्यजेत् ।
अत्यागी सर्व्ववित्तस्य सन्न्यासो निष्फलो भवेत् ॥
ब्रह्मब्रह्मावशिष्टस्य शक्तिस्वैव परात्परः ।

व्यासशुको गौडपादो गोविन्दस्वामिशङ्करौ ॥

इति श्रीसन्न्यास-पद्धतिः समाप्ता ।

It begins —

व्रतयज्ञतपोदानहोमयागादिकाः क्रियाः ।

शौचाचारपरिभ्रष्टं सन्न्यासं नैव कारयेत् ।

आरूढपतितापत्यं कुनखी श्यावदन्तकः ॥

च्यवत्रीणागतौ (?) लोके सन्न्यासं नैवमर्हति ।

अनाश्रमीरेकचत्वारि कृच्छ्राणि (?) आश्रमी कृच्छ्र एकं तु

एवं कृत्वा द्विजाः पूर्वं पश्चात् सन्न्यासमर्हति ।

— — — — —

अथ शौनकोक्तसन्न्यासविधिं व्याख्यास्यामः। तत्र पूर्वं नान्दीमुख-श्राद्धं कुर्य्यात्। तत्र क्रमः देवऋषिदिव्यमनुष्यभूतपितृमातृ आत्मनः अष्टौ श्राद्धानि कुर्य्यात् मनुष्यवत्कर्त्तव्यानि ।

1425.

64. हौत्रकल्पद्रुमः । *Hautra-kalpadruma.*

For a description of the MS. see L 844.

As will be seen in L, the manuscript is very defective; and there is no indication to shew that the work ends in the 5th Kusuma up to which the MS goes.

The leaves were greatly in disorder; and it is with much difficulty that they have been put in order; and we find it in the same condition as described by Rājendralāla Mittra.

1426.

3221. हौत्रालोकः । *Hautrāloka.*

By Raghunātha.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches Folia, 12 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured and mouse-eaten Incomplete.

On the duties of a Ṛgvedī priest. It follows Āśvalāyana and his commentator Devasvāmī.

It begins :—

प्रणताख्यान(?) सन्दोहध्वान्तध्वंसनकर्मठं ।
नमामि तुरगग्रीवं हरिं सारस्वतप्रदम् ॥
आश्वलायनमानम्य देवस्वाम्यादिभिः सह ।
विदुषा रघु[ना]थेन हौत्रालोको विधीयते ॥
तत्र श्रुतिः ।
ऋग्वेदेन हौत्रीयं यजुर्व्वेदेनाध्वर्य्यवं सामवेदेनोद्गात्रं सर्व्वै-
र्ब्रह्मत्वमिति ऐतरेये ब्राह्मणे यदृचैव हौत्रा ह्रयते यजुषाध्वर्य्यव-

मिति। तथाच न्यायसूत्रेऽपि ऋग्वेदेन होता करोति। यजुर्वेदेनाध्वर्य्यवं साम्नोद्गीथमिति। वाक्यचये उपक्रमोपसंहारयोरेकवाक्यप्रतीति दृश्यते। अत्र वेदपदं मन्त्र-ब्राह्मण-समुदायपरम्।

1427.

2989. **सब्रह्मत्व-चातुर्म्मास्य-हौत्रालोकः।** *Sabrahmatva-Cāturmāsya-Hautrāloka*

or

चातुर्म्मास्य-हौत्र-ब्रह्मत्वयोः प्रयोगः।

Substance, country-made paper 9½×4½ inches. Folia, 16 Lines, 14, 15 on a page Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured Complete The third leaf is not there and the 13th is twice given

On the duties of the hotā or the priest of the Ṛgveda and of the Brahmā or the superintending priest in a *Cāturmāsya* rite.

It begins:—

अथ चातुर्म्मास्यहौत्रब्रह्मत्वयोः प्रयोगः।

चातुर्म्मास्यानि प्रयोक्ष्यमाणः पूर्व्वेद्युः वैश्वानर-पार्ज्जन्येति चातुर्म्मास्यानीति इष्ट्यायन तमे+नि च वैश्वदेवादीनि चत्वारि पर्वाणि तानि फाल्गुन्या पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा आरप्स्यमानः तस्याः पूर्व्वस्मिन्नहनि वैश्वानर पार्ज्जन्य-देवतामिष्टिं चातुर्म्मास्यानामारम्भार्थे कुर्य्यात्।

4B, समाप्तं वैश्वदेवपर्व्व। वैश्वदेवानन्तरं पौर्णमासेनेष्ट्वा चातुर्म्मास्यव्रतान्युपेयादिति यथासूत्रं। प्रकृतिवद्ब्रह्मत्वप्रयोगो ज्ञेयः। अथ वरुणप्रघासाः।

8A, इति वरुणप्रघासाः।

It ends:—

विज्ञेषु विज्ञापनमेतदेव

मूर्खोत्थनिन्दापि विभूषणं मे।

ग्रन्थान्समालोक्य विभाव्य सर्वं
स्तुवन्तु निन्दन्तु वताथ वा माम् ॥

The last Col. :—

इति सत्रह्मत्वचातुर्म्मास्यहौत्रालोकः ।
अनेन प्रीयतां देवो भगवान् कमलेश्वरः ।
लक्ष्मीन्टसिंहः पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥

The authorities quoted and consulted —

1B, कारिका ; 2A, सिद्धान्तभाष्य ; 12A, देवत्रात, अग्निस्वामी ; 12B. गोपाल , 14A, मिश्राः, सांख्यायनः ; 15A, जयन्तभाष्य ।

1428.

1051. हौत्रकारिका *from* प्रयोगरत्नम् । *Hautrakārikā from Prayogaratna*

By Narasimha Yajvā, disciple of Īsvara Bhārati.

Substance, country-made paper 9¼×4¼ inches Folia, 18 Lines, 12 on a page Extent in Slokas 430 Character Nāgara Appearance, tolerable Complete

For Proyagaratna see I.O. Cat. 478

Memorial verses on the duties of the Hotr priest during the performance of Haviryajña sacrifices, viz new and full moon sacrifices, seasonal sacrifices, etc.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
विघ्नेशं शारदां लक्ष्मीं शंकरं लोकशंकरम् ।
नत्वाथ लिख्यते हौत्रकारिकापुस्तकं मया ।
प्रणमामि गणाधीशं विघ्नध्वान्तदिवाकरम् ।
दन्तावलमुखं सान्द्रं सिन्दूरारुणविग्रहम् ।
वन्दे विष्णुं जगद्वन्द्यं नीलाचलनिवासिनम् ।
यत् कटाक्षैकदेशात् स्युः शतशक्राः सुरा अपि ॥
मीमांसायुगलव्याख्यानिपुणां श्रौतकर्म्मणाम् ।

विद्यातारं गुरुं नौमि यतिमीश्वरभारतीम् ।
प्रणम्य पञ्चाननवाहनामुमां
ऋषींस्तथा शौनकमाश्वलायनम् ।
करोति तत् सूत्रविबोधितार्थं
प्रयोगरत्नं नरसिंहयज्वा ।
नानाश्रौतेषु निपुणाः याज्ञिकास्त्यक्तमत्सराः ।
युक्तमेतदयुक्तं वा ज्ञातुमर्हथ सज्जनाः ।
वक्ष्येते प्रथमं दर्शपौर्णमासौ यतस्तयोः ।
अवस्थानादिकं संस्थाजपान्तं तन्त्रमीरितम् ।

It ends —

सूर्यस्य मित्रं देवानामिति याज्या विराट् ऋचौ ।
संयाज्ये वाजिनं नात्र शेषं स्यात् वैश्वदेववत् ॥

Col. :—

इति चातुर्मास्ये शुनाशीरीयेष्टिक-हौत्रकारिका समाप्ता ।

After the colophon there are three verses

The following verses describe the lineage and abode of the author just preceding the colophon of Darsapaurnamāsa-kārikā in 9B.

जयति सह्योपकण्ठे ग्रामवरोनाम वसुवर्तुः ।
यत्र श्रीनरसिंहो जातस्तत्सुनुर्गतः काशीम् ।
अस्त्यन्वयावतंसो नारायणभट्टसंज्ञकः ।
काश्यां अमायी च सुपुत्रं गोपीनाथं विपश्चितं सुषुवे ।
गोपीनाथवुधात्तु(ज) यज्वा श्रीमन्नृसिंहरचितेऽस्मिन् ।
श्रौतप्रयोगरत्ने दर्शपूर्णमासविधिरुक्तः ।

Col. :—

इति दर्शपूर्णमासहौत्रकारिका समाप्ता । 9B.

1429.

3225 हौत्रम् । *Hautra.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches Folia, 13. Lines, 6, 7. 8 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end

It begins —

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

अथ हौत्रं लिख्यते ॥ दर्शपूर्णमासयोर्हविर्ष्वासनेषु होता मन्वितः प्रागुदगाऽवनीयादवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्धविर्द्वारं प्रपद्यते ॥

1430.

1029 **दर्शपौर्णमासहौत्रप्रयोगः ।** *Darśa-paurṇamāsa hautra-prayoga.*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 14. Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 230 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

Mantras are unaccented.

A manual on new and full moon sacrifices, intended for the Hotr order of priests. It appears to belong to the Āśvalāyana School of Ṛgveda

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दर्शपौर्णमासहौत्रप्रयोगः । होता वृतोऽस्मि कर्म्म करिष्यामीत्युक्त्वा कृतावश्यकक्रियः होतरेहीत्युक्ते प्रागुदगाहवनीयो अवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्धविर्द्वारं प्रपद्यते ॥

It ends thus :—

ॐ भूः स्वाहा, भुवः स्वाहा, स्वः स्वाहा,

ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा... ... ...

संस्थाजपेन उपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्यानियमः । इष्टिः सन्तिष्ठते ॥

Colophon :—

इति दर्शपौर्णमास-हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥

1431.

1939. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×5¼ inches Folia, 6 (marked 30–35) Lines, 10-12 on a page Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. A fragment

It begins :—

होतरेहि इत्युक्ते प्रागुदगाऽवनीयात् अवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञो-पवीत्याचम्य दक्षिणाद्विद्वारं प्रपद्यते। पूर्व्वेणोत्कर अपरेण प्रणीता इध्ममपरेण प्रणीते चात्वालं चात्वालवत्क्षेत्त (?) तीर्थमा-चक्षते।

Colophon :—

इति दर्शपौर्णमास-हौत्रं समाप्तम्।

Two lines more—

Ends — श्रीवक्रतुण्डः।

A manual of duties of the Ṛgvedī Hotṛ Priests in connection with the Darśa and Paurnamāsa Ceremonies. Such books are generally based on Āśvalāyana

1432.

2639. **पौर्णमास-हौत्रप्रयोगः।** *Paurna māsa-hautra-prayoga*

For the MS. and the work see L 3218

Colophon :—

इति पौर्णमासहौत्रं समाप्तम्।

अमावास्यायां विशेषः।

The portion of the manuscript giving particulars in the New moon rites is lost.

1433.

2048. **(इष्टित्रय) आधानहौत्रप्रयोगः।** *Ādhāna-hautra-prayoga.*

Substance, country-made paper 8×3½ inches. Folia, 2 Lines, 10-11 on a page Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara Appearance, discoloured

It begins —

तत्रैव विकल्पः। आद्योत्तमे चैवायास्यातां आद्यमिष्टौ द्वितीयस्यामिष्टौ देवता। अथ प्रयोगः नमःप्रवक्त्र इत्यादि। पञ्चदश सामिधेन्यः। आवाहने अग्निमग्न आवह। सोम मा(३)वह। अग्निं पवमानमावह।

Colophon —

Leaf 1B—

इति प्रथमेष्टिः, द्वितीयेष्टिः।

Leaf 2A—

अथ तृतीयस्यामिष्टिः।

Leaf 2A—

इति इष्टित्रय आधानहौत्रप्रयोगः।

In leaf 2B begins :—

अन्वारम्भणीयेष्टिः—अन्वारम्भेणीयेष्टिः। नमः प्रवक्त्र इत्यादि। पञ्चदश सामिधेन्यः। आवाहने अग्निमा(३)वह। सोममा(३)वह। अग्नाविष्णाव्आ(३)वह।

Colophon in the same leaf —

इत्यन्वारम्भणीयेष्टिः।

It is a manual for the guidance of the Hotr priest in Adhāna ceremony. The MS appears to be a fragment. It ends with the Anvārambhanīyesti ceremony.

For a similar work see C.S. No. 337.

1434.

447. **आधानान्वारम्भनीयहौत्रं।** *Ādhānānvārambhanīya-hautra.*

For the manuscript see L 1369

1435

66. **चातुर्म्मास्यहौत्रम् ।** *Cāturmāsya-hautra.*

This MS. is noticed in L. 847.

Post Col. Statement:—

संवत् १७०७ समये माघे मासि शुक्लपक्षे चतुर्द्दश्यां पुण्यतिथौ ।

1436.

458. *The Same.*

For the MS. see L. 1356.

It is a section of a comprehensive work on Hautra entitled Hautrakalpadruma.

1437.

6310 **चातुर्म्मास्यानां हौत्रपद्धतिः ।** *Cāturmāsyānām Hautra-pāddhati.*

(Of the Mādhyandina School.)

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 19 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 300 Character, Nāgara Copied in Śaka 1686 Appearance, old and discoloured Complete

Last Colophon:—

चातुर्म्मास्यहौत्रपद्धतिः समाप्ता(प्तः),

Post Colophon:—

संवत् १८२१, शके १६८६ मन्मथनामसंवत्सरे दक्षिणायने श्रावणशुद्ध अष्टम्यां भौमे लिखितम् ।

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीपाण्डुरंगाय नमः ।

अथ चातुर्मास्यानां हौत्रपद्धतिः । अन्वारंभणीया । वैश्वानर-पार्ज्जन्येष्टिर्वा । नमः प्रवक्त्र इत्यादि पञ्चदश सामिधेन्यः । आवाहने प्राकृतं सर्व्वम् । प्रधानस्य । अग्निं वैश्वानरमावह । पर्ज्जन्यमावह । देवा आज्यपा इत्यादि । पञ्च प्रयाजाः ।

2A, इतीष्टिः । अथ वैश्वानरपर्व ।

7A, इति वैश्वदेवपर्व—अथ वरुणप्रघासपर्व ।

11A, इति वरुणप्रघासः— अथ साकमेधानां प्रयोगः ।

अथ ग्ट[ह]मेधीयाः; 15A, अथ पितृयज्ञः; 18A, इति साकमेधः समाप्तः—अथ सुनासिरीया ; 19B, इति सुनासिरीयपर्व्व समाप्त ।

1438.

428 आश्वलायनोक्ताग्रयणहौत्रप्रयोगः ।

Āśvalāyanoktāgrayana-hautra-prayoga.

For the manuscript see L. 1391.

Sāyanācārya wrote a comprehensive work entitled Yajñatantra-sudhānidhi on all the Vedic ceremonies. This is a part of it Āgrayaṇa is the Vedic ceremony on the use of a new crop. The present MS. treats of the Āgrayana ceremony only

The work has two chapters, one on Āgrayana ending in leaf 4A, and the other Āgrayana Hautraprayoga in leaf 5.

Post Colophon :—

शुभं भवतु श्रीरस्तु ।

संवत् १८८४ कार्त्तिकशुक्लाभौमवारे वटवृक्ष-रघुनाथभट्टात्मज वालकृष्णेन लिखितं श्रीमथुरायां । श्रीयज्ञनारायणार्पणमस्तु ।

This belongs to the Rgveda and the Āsvalāyana Śākhā The Āgrayaṇas are three.

"वर्षासु श्यामाकाग्रयणं शरदि व्रीह्याग्रयणम् वसन्ते यवाग्रयणम्" ।

1439.

2308 आग्रयण । *Āgrayana.*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 5 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

The work is divided into two parts आग्रयण and आग्रयणहौत्र ।

The first part comes to an end in leaf 4*b*

It begins —

> अपि वा अमावस्यायां पौर्णमास्यां वा आग्रयणेष्टिमन्वायातय इति मूलं। तत्र प्रयोगः, प्रकृत्या सह आग्रयणप्रयोगो लिख्यते पौर्णमासश्यामाकश्रीह्याग्रयणैस्त्वेण यक्ष्ये। विद्युत्सद्यस्कालयष्टे अद्य यज्ञाय ०। इमा मूर्ध्ना प्रथमां ०। पौर्णमासाग्रयणाद्धविः।

The second part begins :—

> अथ हौत्रं सप्तदश सामिधेन्यः। प्रोपिच्छ्वेश्वतमौमहों पृथुपाजा, ० etc.

1440.

541. मृगारेष्टिहौत्रम् । *Mṛgāreṣṭi-hautram.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 2 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 30 Character Nāgara Appearance, tolerable

Beginning :—

> श्रीगणेशाय नमः। मृगारेष्टिहौत्रप्रयोगः। ॐ नमः प्रवक्र इत्यादि सप्तदश सामिधेन्यः। प्रोपि ० महो ३ मयामिदं ० भवों ३ नमस्ते ह ० मवों ३ समिद्ध इत्यादि ॥ आवाहने ॥

End :—

> देवा आज्यपा इत्यादि। शेषं प्रकृतिवत्।

Col. :—

> इति मृगारेष्टिहौत्रं समाप्तं।
> शंयूवाकान्ते वाजिनयागः।

1441.

2057. *The Same.*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia 3 Lines, 10, 12 on a page Extent in ślokas, 60 Character Nāgara Date, 1660 Appearance, discoloured Complete

It begins —

हौत्रम्मृगारेष्टिः । ॐ नमः प्रवक्षेत्यादि । सप्तदश सामिधेन्यः । प्रोचिष्केशमाग्नस्तमिमङ्गो २ मयामिदं थयन् समुद्रस्य निवेशनम् ।

It ends :—

शन्नो भवतु वाजिनो हवो ० मृदे०वो ३ वे २ यजामहे वाजिनो वाजे वाजे ० नैवौ ॥ वाजिनयागे वौ हौ ३० ।

Colophon ·—

मृगारेष्टिहौत्र समाप्त ।

Post Colophon ·—

१६६० कालयुक्तसंवत्सरे वैशाखसुदी तद्दिने समाप्तम् ।

It is a treatise on the duty of the Hotı priest in the Mrgārestı—otherwise called Pavıtrestı—which is a purificatory ceremony in a sacrifice

1442

2100 **पवित्रेष्टिहौत्रप्रयोगः ।** *Pavitresti-hautra-prayoga*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia 2 Lines, 10 on a page Extent in slokas 35 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh

It is a manual for the guidance of the Hotı priest in Pavıtrestı ceremony which is otherwise called **मृगारेष्टि**, a purificatory ceremony.

It begins as in the previous number

It ends —

देवा आज्यपा इत्यादिसंस्थाजपान्तं प्रकृतिवत् ।

Colophon —

इति पवित्रेष्टिहौत्रं समाप्तम् ।

Post Colophon ·—

इदं पुस्तकं भावावतो कृपाया यज्ञेश्वरलिखितम् ।

1443.

2973. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¼ × 4 inches Folia, 4 Lines 10 on a page Extent in ślokas, 96 Character Nāgara of the early seventeenth century Appearance, discoloured Complete

This is based on Baudhāyana and Prāyaścitta-Pradīpa.

It begins :—

अथ हौत्रप्रयोगः ।

नमः प्रवक्त्रे इत्यादि ।

प्रोच्चिव्कोग्रस्तमीमद्दो मयामिद (?) न्ययन+समुभवो नमस्तेद्द

रसे भवो समिद्धो अग्र अग्र आऊतत्यादिकाले आज्यभागान्त

अग्निपवमानमाह । सरस्वती प्रीयाउ आवह । इत्यादि ।

It ends :—

देवा आज्यपा इत्यादि संस्राजपान्तं समानम् ।

Colophon :—

इति पविचेष्टि बौधायनसूत्रानुसारि-प्रायश्चित्तप्रदीपपत्रिका

नुसारि-हौत्रप्रयोगः ।

1444.

2455 **मित्रविन्देष्टिहौत्रम्** । *Mitra-vindesti-hautram.*

Substance, foolscap paper 6¾ × 3½ inches. Folia, 2 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 18 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

On the duties of the Hotr priest in Mitravindesti, a full account of which has been given in our Catal. number, 749.

It begins :—

अथ मित्रविन्देष्टिहौत्रम् ।

नमः प्रवक्त्रे इत्यादि सप्तदश सामिधेन्यः आवाहने साज्यभागान्त

अग्निमग्न आवह सोममावह अग्निं सोमं वरुणं मित्रं इन्द्रं बृहस्पतिं

सवितारं पूषणं सरस्वतीं त्वष्टारं इत्युपांशु आवहेत्युच्चैः ।

1445.

2127. कारीरीष्टिप्रयोगः । *Karīriṣṭi-prayoga*

For the MS and the work see L 4127 The Kārīriṣṭi comes to an end in leaf 4*b*. With 5*a* commence Kārīriṣṭi-hautra-prayoga It begins as usual with नमः प्रवक्त्रे, etc., and ends in leaf 5*b* Then follows —

पिण्डीना यागपक्षे आत्त्वाह्ननोत्तम (?) प्रयाजस्विष्टकृत्सूक्तवाकादौ सकृन्निगमः । पृथक्नििगमो नास्ति । मरुतः प्रधानत्वात् । याज्यानुवाक्यान्तु उदीरयथा मरुतः ० प्रवो मरुतः तदि ० १ । आय नरन्तु ० विद्युन्महसो० २ कृष्टं नियान० नियुचंतोग्राम० ३ सर्व्वेत्र मरुतो देवताः । आपस्तम्बाना नव-प्रयाजा नवानुयाजाः । मथन आग्नेयोऽष्टाकपालः ।

अच्छावदेत सूक्तं तु वृष्टिकामः प्रयोजयेत् ।
निराहारः क्लिन्नसादः अचिरेण प्रवर्षति । १
कृत्वा युवं वैतसीनां क्षीराक्तानां कृताग्नं
महद्वर्षमवाप्नोति सूक्तेनाच्छावदेन हि । २
आस्यदन्नं विहाय्यम्भः प्राङ्मुखः प्रयतः शुचिः
सूक्ताभ्यां चित्र एताभ्यां उपतिष्ठेद्दिवाकरम् । ३
अनश्नता तु जप्तव्यं वृष्टिकामेन यत्नतः
पञ्चरात्रे त्वतिक्रान्ते महद्वर्षमवाप्नुयात् । ४
वृष्टिकामो यताहारः प्रपठेत वृहस्पतिं
पायसेनोपहारेण कृवेन (?) प्रसमन्वितः । ५
वृहस्पतेः प्रतीत्येत वृष्टिकामः प्रयोजयेत् ।
पर्ज्जन्यञ्च नमस्कृत्य वृष्टिं विन्दति शोभनाम ॥ ६
वृष्टिकामोजपेच्चैता आपोहिष्ठा सनातनः ।

जातेष्टिः । नमप्रव ० पञ्चदश सामि ० पौर्णमासतन्त्रं । आवाहने । अग्नि सोभ ० प्रधानस्य अग्निवैश्वानरमाह्यवह । उच्चैः । देवां आज्यपा इत्यादि वार्त्तघ्ना-वाज्यभागौ प्रधानस्य । जाते यदग्ने ० पशुं न ज्मा ० वैश्वानर ब्र ० दानोमेऽ हेग्निं वैश्वानरस्य दं स ० विः । उभापित ० वेतसावौ । पिप्रीहि ० ये यजामहे

मिं खिष्ट ० इमेपि ० सो ० इमे वैश्वानरस्य प्रिया देवानामित्यादि सूक्तवाके अग्निरिदं सो ० अग्ने वैश्वानर इदं देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं प्रकृतिवत् ।

This MS. contains three works namely .—

(1) कारीरीष्टिप्रयोग (i e. आध्वर्यवप्रयोग), (2) कारीरीष्टिहौत्रप्रयोगः and (3) जातेष्टिहौत्रप्रयोगः । Between (2) and (3) there are certain verses in praise of कारीरीष्टिः which is resorted to for copious rain in times of draught

1446.

2029 **त्रिपशुहौत्रप्रयोगः** *Tripaśu-hautra-prayoga*

Substance, country-made paper 9½ x 4 inches Folia, 26 Lines 9 on a page Extent in ślokas, 600 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured Complete

3A, इत्यैन्द्रे होममन्त्राः । सौत्रामण्यौहौत्रम्; 5A, इति सौत्रामण्यौहौत्रक्रममन्त्राः, 6A, इत्यग्निप्रणयनम्; 6B, इति यूपाञ्जनम् । ततोऽग्निमन्थनम्; 7A, इत्यग्निमन्थनम्; 9A, इति न पावमानानि; 10A, ततः पशुप्रचारः: 12A, इत्येकादशानुयाजयाज्याः; 15A, इति मैत्रावरुणाः; 16A, इति सप्तदशावसानानि; 18A, इत्येकादशानुयाजयाज्याः; 18B, इति त्रिपशौ हौत्रम्, 22A, त्रिपशौ होत्रे मन्त्रभागः, 26A, इति त्रिपशौ हौत्रस्य मन्त्रभागः ।

Post Col —

रामचन्द्रस्य ढुंढिराजेन लिखितम् ।

This work gives the mantras, which a Ṛgvedi priest, namely, Hotṛ, is to recite, when called upon by the adhvaryu at the time of homa. These mantras are required in those yāgas only in which three animals are immolated

1447.

1906 **पशुहौत्रम् ।** *Paśu-hautram*

For the MS. and the work see L 4176

Post Colophon.—

शाके १७(०)१५ प्रमादिनाम संवत्सरे आषाढ वद्य १४ तद्दिने देवोपनाम्ना भिकुने लिखितं श्रीराम ।

This is a work for the guidance of the Hotr priests, viz. the Rgvedi priests

1448

2162 **अग्निष्टोमहौत्रम् ।** *Agnistoma-hautram*

Anonymous.

Substance, country-made paper 9 × 3½ inches Folia, 70 Lines, 6-8 on a page Extent in slokas 1000 Character Nāgara Appearance, discoloured

It begins;—

अथाग्निष्टोमहौत्रमुच्यते ।

For the beginning of the work see C. S. No 803, p. 196.

Topics treated of—

2B. अथ दीक्षणीयाः ।

3A. अथ प्रायणीया ।

5A. अथातिथ्येयान्ता ।

14B. परिहिते समुत्थाप्येनामध्वर्य्यवो वाचयन्तीति पूर्व्वं पटलम् ।

18B. अथ उपसत् ।

22A. अथाग्निसोमीयेन चरन्ति ।

42A. अथ सवनीयेन पशून् आचरन्ति ।

48A. इति प्रातःसवनम् ।

*53A. अथ निष्केवल्यशस्त्रम् ।

55B. इति माध्यन्दिनसवनम् ।

61B अथ अग्निमारुतं शस्त्रम् ।

It is a manual for the guidance of the Hotr priest in an Agnistoma Sacrifice

1449.

6094. **अग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः ।** *Agnistoma-sapta-hautra-prayoga.*

By Rāma Bhatta

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 67 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 2200 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete Date, Samvat 1941

The 34th leaf and one side of the 35th are written by a different hand

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सप्तहौत्रप्रयोगः ।

अथ सोमप्रवाको होतृगृहं गत्वा तं प्रत्याह यज्ञशर्म्मणः सोमो भविष्यति । तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमिति ।

होता तं सोमप्रवाकं पृच्छति । को यज्ञ इति सोमप्रवाकः ज्योतिष्टोमोऽग्निष्टोमः सोमः होता-क ऋत्विजः इत्याधानादिषु कर्म्मसु सोमप्रवाकः—विष्णुमित्रादय इत्याह ।

होत्रा का दक्षिणेति पृष्टे सन्ति कल्याण्यो दक्षिणाः सुरूपा बहुमूल्या द्वादशशतं गावः ।

उद्गातृवरणान्तर—

आपो मे हौत्राशंसिन्य स्ता मे हौत्राशंसिन्यः अमुकशर्म्मणं वृणे ।

मैत्रावरुण ब्राह्मणाच्छंसिपोतृनेष्ट्राच्छावाकाग्नीध्राणा वरणमाकाशो मे सदस्य इति सदस्यपक्षे ग्रावस्तोता च ।

This is a manual of Agnistoma for the use of seven priests

It is meant for the Mādhyandinis.

5B, इति मन्त्रेण सर्व्वे होत्रकाः आश्वलायनमार्गेणाभिमृशन्ति ।

65B, इत्यग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः ।

Then we have the concluding mantras

नमो वाचे वाचोदिता वाचानुदिता तस्यै वाचे नमो वाचे नमो वाचष्पतये नम ऋषिभ्यः, etc.

Last Colophon :—

इति रामभट्टसोमयाजिकृतो माध्यन्दिनानामग्निष्टोमसप्तहौत्र-प्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । शुभम् । संवत् १६४१ खौः । भाद्रो सु ० ६ वार शनि ।

The name of the author is also written on the top of the first leaf.

सोमयाजी रामभट्टकृत ।

1450.

2362. **अग्निष्टोमहौत्रप्रयोगानुक्रमणिका ।** *Agnistoma-hautraprayogānukramanikā*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 9 Lines, 31 on a page Written breadthwise Extent in slokas, 225 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, discoloured and brittle at the edges Complete

It begins :—

, श्रीगणेशाय नमः । अथ अग्निष्टोमहौत्रप्रयोगानुक्रमणिका लिख्यते ।

पवन पावनं कृत्वा वरणं । को यज्ञः के ऋत्विजः का दक्षिणा मह्यन्मे वोचो ० प्रीय ॥ मधुपर्क ॥ अथ दीक्षणीयम् । प्रवक्ता इत्यादि सप्त ० न्यः ॥ प्रोचिः ० हौ ३ हमुपाजास्तं मवाधः ।

Col. :—

इत्यग्निष्टोमहौत्र-अनुक्रमणिका समाप्त ।

Topics —

(1A) प्रायणीय, सोमक्रय, (1B) अथातिथ्येड़ान्तः प्रवर्गः. घर्म्म; (2B) अथोत्तरपटलम्, (3B) अपराह्णिके, अथाग्निप्रणयनम्, अग्निष्टोमप्रणयनम्,

(4A) अथ प्रातरनुवाकापरमित यज्ञः, (5A) एकादश प्रयाजाः ॥ प्रधानम् ॥; (5B) आज्यशस्त्रम्; (6A) अत्र प्रयोगशस्त्रम्, माध्यन्दिनं सवनम्; दधिघर्मं, (7A) अथ वैश्वदेवशस्त्रम्, (7B) अथाग्निमारुतं शस्त्रम्; (8A) वाजिनयागाः। हारियोजनम्, (8B) आशुगादायनम् ॥ चत्वारः प्रयाजाः; द्वावनुयाजौ, उदायनीयाः; (9A) मैत्रावरुणामिक्षा; इडावासिनः प्रायश्चित्तसंस्थाजपः; सोमपानप्रायश्चित्तम्।

This enumerates in detail the duties of the hotṛ priest in Soma sacrifices, with the pratīkas of the mantras in connection therewith.

1451.
2363.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 4 Lines, 29 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century Appearance, discoloured Written breadthwise

Beginning :—

> अनाधृष्ट० तानुन० अंशुरंशुष्टि० राजानमाप्या एकाग्र एषा प्रस्तेरिन्द्र मित्रावरुणयो ऋत्स्वावाक० होता यक्षदग्निं समिधा होता यक्ष्यत्तनू०

In 4B —

> उदयनेष्टिः ॥ पंचदश सामिधेन्यः आज्यभागौ ॥ वार्त्रघ्नौ प्रधानमग्निमावह अथाद्यमेकृतो० मों ये० हेमिमाभिष्टे अद्य गीर्भि० सुभावौ० स्वि० एभिर्नो अर्कै० अग्नेत्वमधाश्वं न स्तोमै० संयाज्ये ॥

Topics —

(1A) प्रातः सवनम्, (2A) माध्यंदिनम्, अथ तृतीय सवनम्; (3A) आज्यशस्त्रम्, वै० सो० प्रातःसवनम्; (3B) अथ माध्यन्दिनसवनम्, वस्थ-शस्त्रम्, सोम० तृतीयसवनम्; (4A) अवभृथेष्टिः, उदयनीया।

An incomplete work similar in nature to the above, but less detailed.

1452.

431. द्वादशाहहौत्रप्रयोगः आश्वलायनसूत्रसम्मतः ।

Dvādasāha-hautra-prayoga (Āsvalāyana).

According to the rules of Āsvalāyana.

For the manuscript see L. 1383.

1453.

1917. सोमसप्तहौत्र-प्रयोगः ।

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 39, of which the 25th and the 26th are missing Lines, 12 on a page Extent in slokas, 1000 Character, Nāgara Appearance, old Incomplete The seventeenth century handwriting

It begins :—

अथ सोमप्रयोगे सप्तहौत्रप्रयोगा उच्यन्ते। तदर्थं प्रायश्चित्तपशुः तस्य प्रयोगो वक्ष्यते। प्रथममैत्राग्नस्तस्य सममामुक्त प्रकृतिवत्। उस्रशब्देन निगमाः। न केचिच्छागशब्देनैव। आश्विनस्य कर्म्म प्रकृतिवत्। अश्विनावावह। वनस्पतिमावह। वपायागे विशेषः। आपश्वातां नासत्या पु० दानो ॐ होता यक्षदश्विनौ छागस्य वपाया *मेदस इति प्रैषः। ये यजामहे उदुस्तोमासो० विवक्षौ वौषट्। पुरोडाशस्य आगोमता नासत्या रथेनाश्वा० न। ॐ होता यक्ष्यदश्विनौ पुरोडाशस्येति प्रैषः। ये यजामहे विवेदुच्छ-न्त्यश्विना० दस्रयः समिधा जरंता इ[ति] वौषट्। अथाङ्गानां आनो देवेभिरुप० बन्धुरुत तस्य वित्त ॐ। होता यक्षदश्विनौ छागस्य हविषा आत्ता मेद्य करश एवाश्विनौ जुषेतां हविर्होतर्यज। ये यजामहे हिरण्यत्वं मधुवर्णो० दुरितानि विश्वा वौषट्। वनस्पतौ यक्षाश्विनौ छागस्येति प्रैषः। तथैव स्विष्टकृतः। सूक्तवाकेच। संस्थाजपान्तं प्रकृतिवत्।

सोमप्रयोगः॥ आदौ सोमप्रवाको होतारं गत्वा तं प्राह यज्ञ-शर्म्मणः सोमो भविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यं। इति होता

तं सोमप्रवाकं पृच्छति । को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेतिप्रश्नः । तेन प्रतिवचनं दत्ते । होताच दक्षिणाग्निं विहृत्य स्रुवेण एतेनाग्ने- ब्रह्मणा० सुमत्यावा जवस्वेति जुहुयात् । अनाहिताग्निश्चेत् उपा- सने । इमामग्ने सरणिं० ग्रमर्त्तानामिति यजमानगृहं गच्छति वृणीते यजमानः । अग्निर्मे होता स मे होता होतारं त्वां यज्ञ- ग्रम्मीणं वृणीमहे । ततः अग्निष्टे होता स ते होता तेनानुमतः कर्मैवाह् करिष्यामीत्युक्त्वा पृतोजपति महन्मेवोचो भार्गमेवोचो भागामेवोचो यशोमेवोचः स्तोमं मे वोचः वृत्तिं मे वोचः क्लृप्तिं मे वोचः भुक्तिं मे वोचः इत्येवं जपित्वा तन्मामवतु तन्मा विशतु तेन भुक्षिषीय इति जपति होत्रकाणामप्येष एव वरणविधिः ।

Topics treated of —

2A, होत्रकाणामप्येष वरणविधिः अथ मधुपर्कः; अथ दीक्षणीयाः; 2B, अथ प्रायणीयाः; 3B, अथ सोमक्रयः; 4A, अथ अग्निमन्थनम्; 7A, अथोत्तरम्, 9A, अथाग्निप्रणयनम्, 10A, अथाग्नीषोमीयेण पशुना चरति; अथ स्विष्टकृत् प्रेषितः; 13A, अथ प्रातरनुवाकः: 15A, अथ सवनम्, 16A, अथ प्रयाजैश्चरति; 17B, अथ स्विष्टकृतः; 22A, अथ प्रउगं शंसति, 31A, इति माध्यन्दिनं सवनम्; 31B, अथ ऐन्द्रैः पुरोडाशैश्चरति, अथ स्विष्टकृत्; 34B, अथ छन्दोगेभ्यः पृच्छति ।

It treats of the duties of the Ṛgvedi priests in a Soma sacrifice.

1454

6307 वाजपेयसप्तहौत्रम् । *Vāja-peya-sapta-hautram*

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 12 Lines, 13-15 on a page Extent in ślokas, 380 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old, discoloured and worm-eaten Complete

Colophon :—

इति वाजपेय-सप्तहौत्रम् ।

Beginning :—

अथ वाजपेय-हौत्रम् ।

हिरण्यस्रज ऋत्विज याजयेयुः, वत्सपिङ्गलका प्रतपुष्करा होतु

अग्निषोमीयान्तं अग्निष्टोमवत् देवसूना हविषा निर्वापपक्षे अग्नि गृहपतिरित्यादोना याज्यानुवाक्याः आदेशरहिता बृहस्पतिसवं प्रयोगे उक्ता इति कृत्वा अत्र नोक्ताः। प्रातरनुवाके अपरिमित- पक्षः सहस्रपक्षो वा शतंवेति पशव उच्यन्ते। आग्नेयैन्द्राग्नौ छागौ ऐन्द्रो मेष मारुतौ उस्रा सारस्वतौ मेषौ सारस्वतो मेष॰ प्राजा पत्याः सप्तदशच्छागाः होता नमः प्रवक्त्रे इत्यादि सप्तदश सामि- धेन्यः। आवाहने विशेषः। आवह देवान् सुन्वते यजमाना अग्निमग्न आ॰ सोममा॰ अग्निमा ॰, etc , etc , etc

End :—

नमो देवेभ्यः। शंयुवाकः। वाजिन॰। हारियोजनः। विनिःहताहुतो इत्यादि उदयनीयान्ते मैत्रावरुणी पयस्या तमग्निष्टोमवत्।

1455.

6290. **बृहस्पतिसवहौत्र**। *Vṛhaspati-sava-hautra*

For the use of the Hotṛpriest

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 6 Lines, 15, 16 on a page Extent in slokas, 350 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

समाप्तो बृहस्पतिसवः।

Beginning :—

बृहस्पतिसवहौत्रम्। ऋत्विग्वरणादि। अग्निषोमीयस्य पशु- पुरोडाशमनुदेवसुवां हविषा निर्वापः। अग्नीषोमाभ्यां पशुपुरो- डाशस्य + + + प्रेषितो मैत्रावरुणः। अग्नीषोमौ अ॰ + + होता यक्षदग्नीषोमौ पुरोभागस्य + + + हविर्होतर्यज।, etc., etc

1456.

6278. **याजिनहौत्र**। *Yājina-hautra.*

Substance, country-made paper 7×4 inches Folia, 9 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 125 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon.—

इति याजिनहौत्र समाप्त ।

Beginning.—

श्रीवरदमूर्त्तये नमः ।

हौत्र करिष्यन् संचरेण प्रविश्यापरेणाहवनीय प्रातिष्ठन् अध्वर्युः प्रेषितो ब्रह्मन् सामिधेनीरनुवक्ष्यामीत्युक्त्वा तस्मात् प्रसव-माकांक्षे ब्रह्मप्रसूतोऽङ्गुलिपर्व्वाग्रमाग्रंससंहितं हृदयदेशे अञ्जलिं प्रतिष्ठाप्य दक्षिणञ्च पादं वेद्या श्रोणिसमं घृत्वा द्यावापृथिव्योरन्तर-मीक्षमाणो नमः क्रन्दं जपेत् ।

नमः प्रवक्त्रे नम उपवक्त्रे नमो ऋष्ये नमोनुख्याचे क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति क आर्त्विज्यं करिष्यति स आर्त्विज्यं करिष्यति । etc.

1457.

425 **मैत्रावरुणप्रयोगः ।** *Maitrāvaruṇa prayoga*

For the manuscript see L. 1388.

Directions for the Maitrā-Varuṇa priest.

1458.

1907. **पशुमैत्रावरुणः ।** *Paśu-Maitrāvaruṇa.*

For the manuscript and the work see L. 4175.

Post Colophon:—

शक १७(०)१५ प्रमादि नाम संवत्सरे आषाढ़ वद्य १२ तद्दिने देवोपनाम्ना भिकूने लिखितम् ।

श्रीदिव्यलक्ष्मी नमः । तैलाभ्यक्तोदित्यादि ।

The Maitrā-varuna priest is an assistant to the Hotā.

1459.

2326. सौत्रामणीहौत्रमैत्रावरुणे । *Sautramaṇī-hautra-Maitrāvaruṇe.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 13 Lines 10 on a page Extent in ślokas, 286 Character, Nāgara Appearance, discoloured

The duties of the hotṛ priest and his assistant Maitrāvaruṇa priest in the Sautrāmaṇī Sacrifice, in accordance with the rules of Kātyāyana

It begins :—

अथ सौत्रामण्यां हौत्रमैत्रावरुणे लिख्यते । तत्रादौ ऐन्द्रः पशुस्तत्र + + प्रयायादि प्राकृतं सप्तदश सामिधेन्यः आवाहने आज्यभागावावाह्य इन्द्रं उ आवह उच्चैः वनस्पतिमित्यादि प्रयाजेषु । प्रयाजप्रैषाः प्राकृता होता यक्षत् समिधेन्द्र म्डस्पद इत्येवमादयो वैकादश प्राकृताः प्रथमोत्तमयोः प्रयाजानुयाजप्रैषा इन्द्रानेके प्रथमस्य वा योधसानुत्तमस्येति कात्यायनवचनात् । आप्रियस्तु समिद्ध इन्द्र उषदामनीक इति समिद्ध इन्द्र इत्याप्रियः प्रथमस्येति विशेषविधानात् कात्यायनवचनात् तत्र आप्रियस्सूच्यन्ते । प्रेषिता प्रेषितो होता यथाक्रमं यजति । इत्यादि ।

2A, होता । जे यजामहे उ० आन इंद्रो दूरादान आसादभिष्टिकृद्वसे यास उग्रः । उजिष्ठेभिन्द्रपतिर्वज्रवाङ्कः संगे समत्सुतुर्वणि पृतन्यून् ।

उच्चैर्वौत षट् चात्वा समार्जनान्ते पुरोडाशप्रचारः । तत्र आज्यभागपक्षे वार्त्तघ्नो पुरोडाशस्यानुब्रूहीत्युक्ते । मैत्रावरुणः । पूर्व्ववदुपांसु पुरोनुवाक्यामन्वाह ॐ इत्युच्चै आन इदंमोहरिभिरित्यादि ।

3A, तत आदित्येष्टिः ; इत्यादित्येष्टिः ततश्चतुर्थे त्रिपशौ ।

11A, इति त्रिपशुकम् ।

12A, इति सौत्रामणी ।

12B and 13A are taken up with the Kātyāyana sūtras from 131 to 175 of the 19th chapter of the Chaukhama edition, but marked in the manuscript as the 18th chapter.

In the left hand upper corner of every leaf there is written कौ सौ का or काथा, indicating that it is Kaukili Sauttrāmani and not Caraka Sauttrāmani.

1460.

1019. कौकिलीसौत्रामण्यौ मैत्रावरुणप्रयोगः ।

Kaukiliya-sautrāmaṇau Maitrā-varuna prayoga.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 8 Lines, 12-14 on a page Extent in slokas, 190 Character, Nāgara Date, Sam 1718. Appearance, old Prose Generally correct Complete

A manual for the performance of Kaukili, a special form of Sautrāmani offering for the use of Maitrāvaruna priest

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । अथातः कौकिलीं व्याख्यास्यामः । पूर्व्ववत् कल्पः । अहे पुरस्तादिते वचनान्नवम्यां आरम्भः । नवम्यां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पाणिनाचम्य संकल्प्य कौकिलसौत्रायन्याः यक्ष्ये स्वर्गलोकमवाप्नुयामिति ।

It ends:--

प्रियं पाग्रेन भेषजं । सौत्रामण्याः परिष्कृताः सर्व्वंच च ऊषसं ।

Col.:—

इति कौकिल्यांमैत्रावरुणम् ॥

Post Col —

संवत् १७१८ आश्विन व० ५० शु० ।

1461

2101. सौत्रामण्या मैत्रावरुणप्रयोगः । *Sautrāmaṇyā Maitrā-varuṇa-prayoga.*

Substance, foolscap paper 8½×3¾ inches Folia, 2 Lines, 13 on a page Extent in slokas, 35 Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins —

अथ सौत्रामण्याः मैत्रावरुणप्रयोगः ।

अथ वपायाः । अश्विनोः । आपस्वातामासत्येत्यनुवाक्या । होता यक्षत् अश्विनौ छागस्य वपाया मेदसाजुषेतां हविर्होतर्यज । अथ सरस्वत्या । सकाचैतत्सरस्वती नदीनामित्यनुवाक्या । होता यक्ष-त्सरस्वती मेषस्य वपाया मेदया जुषताम् ।

This a manual for the direction of the Maitrā-varuna priest in the Sautrāmani Sacrifice.

1462.

3 **अच्छावाकप्रयोगः ।** *Acchāvāka-prayoga*

By Yājñika Raghunātha, the son of Rudra Bhatta Ayācita

See L. 702 Acchāvāka is an assistant of the Hotr priest.

Post Col. Statement :—

इदं पुस्तकं सपुराग्निकोपनाम्ना पुरुषोत्तमेन लिखितम् ॥ स्वार्थं परार्थंच ॥ संवत् १७८३ आषाढ़ शुद्ध ४ सौम्ये श्रीरामचन्द्रो जयति ।

1463

2054. **अच्छावाकप्रयोगः ।** *Acchāvāka-prayoga in Jyotistoma.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4$ inches Folia, 5 Lines, 9-10 on a page. Extent in ślokas, 90 Character Nāgara Appearance, discoloured Prose. Complete

It begins :—

अथ अच्छावाकप्रयोगः । आपो मे होत्रा संसिन्य त्वा मे होत्रा संसिन्यो अच्छावाकममुकशर्म्माणं हवो हतोस्मि ॥ स हतो जपेत् मह्न्मे वोचोभर्गो मे वोचो ।

It ends :—

इति संस्था जपः । तीर्थेण निष्क्रम्य । सन्तिष्ठते ज्योतिष्टोमः ।

Colophon:—

इति आच्छावाकप्रयोगः समाप्तः ।

It is a manual for the guidance of the 'Achhāvāka priest' an assistant to the Hotr priest in Jyotistoma Sacrifice.

1464.

2314 ग्रावस्तोता । *Gravastotā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 45 Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

On the duties of the Grāvastotr priest in Soma Sacrifices

It begins:—

अथ ग्रावस्तोत्रत्वं लिख्यते । हिं भूर्भुवस्वरों ३ मभित्वादेव-सवितरीशानं वार्याणां सदावन् भागमीमहो ३ त्रिः ॥ युंजते मन उत युंजते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः । विहोत्रा दधे वयुनाविदे इन्महोदेवस्य सवितुः परिष्टुतो ३ मातून इंद्र त्वमतः चित्रं ग्राभं संगृभाय ॥

It ends:—

स्वादिष्ठया मदिष्ठया पवस्वसोमधारया इंद्राय पात वै सुतों ३ इत्यध्यायांतं पवमानीयम् । तदनन्तरं सूते अध्वरे अधिवाचमक्रता क्रीलयो न मातरं तुदेतः । विषुमुंचासुवधो मनीषां विवर्त्तंता मद्रय स्वायमानो ३ त्रिः ।

इति परिधानीया कर्त्तव्या ॥

Col.:—

इति ग्रावस्तोता समाप्तः ॥

Grāvastotr is an assistant to the Hotr priest

1465.

7819. **आध्वर्य्यवपद्धति ।** *Ādharyava-paddhati.*

Substance country-made paper. 10×4¼ inches Folia, 80 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old, faded and discoloured Ends abruptly.

A sacrificial manual for the use of an Adhvaryu, Yajurvedi priest, of the school of Harisvāmī, a follower of Kātyāyana.

Beginning :—

हरिस्वाम्यनुमतेन भर्त्तयज्ञानुष्ठानेन कात्यायनसूत्रेण आध्वर्य्यव पद्धति लिख्यते ।

रचितास्यपतिगर्गेण + + + + शुचिर्भूत्वा + पग्रहेण + + + + + कर्परेण गृहीत्वोद्धरणं, etc., etc

24B, दर्शः समाप्तः; 28B, दाक्षायणयज्ञः समाप्तः। प्रतिकाममाग्नेयीष्टिः; 33A, श्यामाकेष्ट्यन्तं समाप्तं। अथाधानं वक्ष्यामि, 35A, मधुपर्कविधिः, 80B, पित्र्या समाप्ता।

1466.

39 **दर्शपौर्णमासाध्वर्य्यवप्रयोग ।** *Darśa-paurnamāsā-dhvaryava-prayoga*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 21 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 462 Character, Nāgara Appearance, old Complete

Directions to an Ādhvaryava or a Yajurvedic priest, for the performance of New and Full Moon sacrifices.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः। यज्ञेश्वराय नमः।

अथ दर्शपौर्णमासयोराध्वर्य्यवप्रयोगः। प्रातरग्निहोत्रानन्तरं अध्वर्य्युः कृतमन्थोपास्याचमनो यजमानेन वृतो "वृतोऽस्मि करिष्यामि" इति वदति। आचम्य उद्धरणपक्षे ऽग्नीनुद्धृत्य नाजस्य-पक्षे(?) ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयन्त्वेन्धानास्तनुवं पुषेम। मह्यं

नमन्तां। मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्तयाध्यक्षेण पृतना जयेम त्रिभिः काष्ठैराह्वयणीयो मन्वादधाति। अग्निं मन्द्रामि सुरथं यो मयो भूयं उद्यन्तमारोहति सूर्यं इत्यादि।

Col .—

इति दर्शपौर्णमासयोराध्वर्यव प्रयोग[.] समाप्त।

Post Col. :—

इष्टेभो वषडनिष्टेभ्यो भेषजं दूरीष्यै तिष्कृत्यै निष्कृत्यै दौराध्यै दैवीभ्यः ऋध्यै समृध्यै अयाश्चाग्नेऽसंमेवत्वा तत्त्वायामि त्वन्नोऽग्ने सत्व नोऽग्ने त्वमग्ने प्रजापते व्याहृतिभिराश्रावितमनाज्ञातमतिरिक्तम् यदकर्म यत् प्रमत्तां ब्रह्मप्रतिष्ठानत्वं मे आप उदय मुदु त्यं चित्रं यद्वो देवा यत इन्द्र स्वस्तिदा आभिर्गीभि रचते है उदुत्तम् पुरुषं सन्मितो यत्पाकत्रा।

It ends thus :—

यानि घर्मे कपालान्युपचिन्वन्ति वेधसः पुष्णस्तान्यपि व्रत इन्द्रवायू विमुञ्चतां कपालानि विमुञ्चति ॥

Col. :—

इति दर्शपूर्णमासयोराध्वर्यवप्रयोगः।

On the reverse side of the last leaf begins another work entitled ब्रह्मत्वप्रयोग.

श्रीगणेशाय नमः। अथ ब्रह्मत्वप्रयोगः। ब्रह्मा कृतपवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणः। तीर्थेन प्रपद्येते देवाः ते इडा देवभूरिति ततो यजमानेन वृतो वृतोऽस्मि करिष्यामि अहं भूपतिरहं भुवनपतिरहं महतो भूतस्य पतिः देवेन सवित्रा प्रसूत आर्त्विज्यं करिष्यामि। इत्यादि।

1467.

2649. आपस्तम्बदर्शपौर्णमास आध्वर्यवप्रयोगः।

The same from Āpastamba.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches Folia, 16 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 500 Character, Nāgara of the eighth] century. Discoloured Complete

In leaf 6B, there is a colophon —

इत्यापस्तम्बदर्शपौर्णमासप्रथमप्रश्नसमाप्तः and in 7 A अथ द्वितीयः प्रश्नः The manuscript does not contain the Āpastamba Sūttras, but the duties of the Ādhvaryus in the order of the Sūttras.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथापस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः। प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा दर्भेष्वासीन इत्यादि देशकालौ संकीर्त्य श्री० पौर्णमासेष्ट्या यक्ष्ये। इत्यादि।

It ends :—

सख्याय उद्वास्य ॥ ब्रह्मा स्वभागं प्राश्याचम्य प्रायश्चित्तादि करोति। इत ऊर्द्ध्वं विष्णुक्रमादि याजमानम् ॥

इति केवलाध्वर्य्यवप्रयोगः:।

On the obverse of the first leaf we have :—

अथापस्तम्बदर्शपूर्णमासाध्वर्य्यवप्रयोगः। संवत् १९(०)१० क्रोधनामाब्दे षोड़सोपनामकलक्ष्मणेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च। वैशाख शुक्ल २ समाप्तिः।

1468

6285.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 20 Lines, 8, 9 on a page. Extent in slokas, 150 Character, Nagara Copied in Samvat 1602 Appearance, old and discoloured Complete

On the duties of adharyu or the Yajurvedi priest in Darsapaurnamāsa.

Colophon effaced.

Post Colophon :—

संवत् १६०२ वर्षे आषाढ़ सुदि ६ सोमे लिखितं शुक्लत्रिविक्रमपु + + + + पठनार्थं। शुभं भवतु ॥

Beginning :—

आध्वर्य्यव अग्नीध्रं च लिख्यते। पर्व्वणि प्रातर्होमानन्तरं आहवनीयदक्षिणाग्निखरे पञ्चभूसंस्कारपूर्व्वकं उद्धरणं करोति। पौर्णमासेष्ट्यर्थं गार्हपत्यादाहवनीयमुद्धरामि। पौर्णमासेष्ट्य० दक्षिणाग्निमाहरामि। ततोऽग्न्यन्वाधानं। ममाग्ने वर्चोवि० ? इत्यादिना स्वसूत्रानुसारेण। ततो वपनं विकल्पेन। ततोमावास्यायामेवमपराह्णे पिण्डपितृयज्ञः। ततो व्रताग्रनं। सायं प्रातर्यावज्ज स्वयमग्निहोमः।

1469.

6289. **दर्शपौर्णमासेष्टिपद्धतिः।** *Darśa-paurṇamāseṣṭi-paddhati.*

By Harihara.

According to the school of Kātāyana.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia 51 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 850 Character, modern Nāgarī Copied from a MS. dated Saṃvat 1862. Appearance, new. Complete

Colophon :—

अग्निहोत्रिणा मिश्र श्रीहरिहरेण मनस्विना।

पद्धतिः पौर्णमासेष्टे[:] दर्शेष्ट्य(व) कामर्थता (?)॥

Post Col. :—

संवत् १८६२ समये पुष्य सुदी ८ शुकुलपक्षे। शुभमस्तु॥

A manual for the use of a Yajurvedi priest cal Adhvaryu, in Darśa-paurnamāsa, belonging to the schoo Kātyāyana.

The maṅgalācarana and the object of the work :—

प्रणम्य यज्ञपुरुषं कात्यायनमुखान् गुरून्।

पौर्णमासादियागानां क्रियतेऽध्वर्य्युपद्धतिः।

1470.

6269. **[प्रतिप्रस्थातृ-प्रयोगः ।]** *Pratiprasthātṛ-prayoga.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 5 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 90 Character, modern Nāgara Appearance, discoloured Incomplete at the end

The first two leaves are marked प्रतिप्रस्था॰, the rest simply प्रति. The name of the work does not appear in full.

The MS. is full of marginal notes

The maṅgalācarana .—

प्रतिप्रस्थां प्रति ।

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

गङ्गाधरं गुरुं नत्वा सर्व्वशास्त्रार्थकोविदम् ।

द्विजानामुपकाराय क्रियते न्यायपद्धतिः ॥

वर्गोत्तरं मधुपर्कः सूत्रोक्तः अप्सु दीक्षा तत्रावपनपक्षेऽरे परिवृतेन खनित्रत-मुदकुम्भयोः स्थापनम् ।

It relates to the duties of the Pratiprasthātṛ priest, an assistant to the Addvaryu

The mention of the name of Gaṅgadhara, as the author's preceptor or father (Guru), would suggest the treatise to be of the school of Kātyāyana.

1471.

6320.

Substance, country-made paper 11×6 inches Folia, 3+1 Lines, 13 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

I.

चातुर्मास्ये प्रतिप्रस्थातृप्रयोगः । (Three leaves).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चातुर्मास्ये प्रतिप्रस्थातुर्मन्त्राः । प्रतिप्रस्थातुश्च पत्नीकासादनं अग्निः होत्रहवनी वचः पवित्रच्छेदनानि पवित्रे अन्तर्धानं हयां च ॥

Colophon :—

इति प्रतिप्रस्थातुः प्रयोगः ।

II.

दर्व्वीहोम (in one leaf only)

Beginning :—

प्रातरङ्कतेऽग्निहोत्रेऽङ्कते वा दर्वीहोमः । तत्र ब्राह्मणा स्तुणी-मासनसंस्कारः ॥ दक्षिणतो ब्राह्मयजमानयोरुपवेशनम् ॥ वैकं-कतं दर्व्यः ॥

Colophon :—

इति दर्व्वीहोमः ।

1472.

6326. **उन्नेतृत्वप्रयोगः ।** *Unnetṛtva-prayoga.*

Substance, country-made paper 10 × 6¼ inches Folia, 5 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 125 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete Copied in Samvat 1956

A manual for the use of the Unnetṛ priest of the school of Kātyāyana.

Colophon :—

इति उन्नेतृत्वप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon —

श्रीसीतारामचन्द्रार्पणमस्तु । शुभं भवतु । मितिमार्ग० वद्य ४ गुरुवार ॥

संवत् १९५६ । तद्दिने लिखितम् । स्वार्थं परार्थंञ्च ।

Beginning :—

अथ कात्यायनसूत्रानुसारी उन्नेतृत्वप्रयोगो लिख्यते । तत्र वरणो यजमानेन उन्नेता भवेत्युक्ते भवामीति प्रतिवचनम् ॥

1473.

293. **नेष्टृप्रयोगः** *Nestṛ-prayoga.*

For the MS. see L. 1411

1474.

32 **वाजपेयपद्धतिः ।** *Vājapeya-paddhati*

The present MS. is described in L. 752.

After the maṅgalācaraṇa :—

अथ वाजपेयक्रतोरुद्गातृप्रयोगो लिख्यते ।

1475.

2079 **आधानउद्गात्रप्रयोगः ।** *Ādhāna-udgātra-prayoga.*

Substance, country-made paper 7¼×4 inches Folia, 5 Lines, 8, 9 on a page Extent in slokas, 60 Character, Nāgara Appearance, fresh

It is a manual for the guidance of 'Udgātr' or Sāmavedi priest in the Ādhāna or in the churning of fire.

It begins :—

आधान उद्गात्रप्रयोगः । तत्र मन्थनारम्भकाले अरण्योरिति-मन्त्रं त्रिर्गायेत् ।

1476.

507. **प्रस्तोतृप्रयोगः ।** *Prastotṛ-prayoga*

For the manuscript see L. 1313.

Prastotr is a Sāmavedi priest, an assistant to the Udgātr, the chief Sāmavedī priest. The book gives, in two sections, the sāmas to be chanted by the Prastotr priest.

1477.

2692. **ब्रह्मत्वप्रयोगः ।** *Brahmatva-prayoga.*

Substance country-made paper 9×3¾ inches Folia, 6 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 90 Character Nāgara Date, Samvat 1796. Appearance, discoloured. Complete

Colophon —

इति श्री । समाप्तो ब्रह्मत्वप्रयोगः ।

On the duties of the priest called Brahmā in a sacrifice

It begins :—

वृतो ब्रह्मा वृतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वा स्तुतिः प्रागुदगाहवनी-
यात् प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य तीर्थेन विहार प्रविश्य समस्त-
पाण्यङ्गुष्ठाग्रेण आहवनीयं दक्षिणतो गत्वा निरस्तः परावसुरित
+ + नैरृत्या तृणानि निरस्योपविश्य, etc., etc., etc

It ends —

सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत्
गेहिकमुदवसनीयायां ।

1479

2420. *The Same.*

For the manuscript and the work see L 4039.

1480.

1392. **एकाहाहीनसत्राणां ब्रह्मत्वपद्धतिः ।** *Ekāhāhīna Satrāṇām Brahmatva-paddhati*

By Rāmakṛṣṇa Dīkṣitā alias *Nāhnābhai.*

Substance, country-made paper 9¼×4½ inches Folia, 35 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara Date, Samvat 1688, Śaka 1553 Appearance old and worn-out Complete

The work deals with the duties of Brahmā, the Superintending priest, in connection with sacrifices which take one or more days

The author's family.

34B. इति श्री त्रिपाठिदामोदरसूनुना दीक्षितरामकृष्णेन नाह्ना-
भाइद्वितीयनाम्ना कृतैकाहाहीनसत्राणां ब्रह्मत्वपद्धतिः समाप्ता ।

The date of copying —

संवत् १९८८ शके १५५३ फाल्गुन शुद्ध १४ शुक्र तद्दिने ब्रह्मत्व-पद्धतिः समाप्ता । शुभं भवतु ।

त्रिपाठिशिवजीपुत्र कानजी तस्य इदं पुस्तकं समाप्तम् ।

Beginning :—

क्रियमानेषु सर्व्वकर्म्मसु ब्रह्मा दक्षिणत आसीन होमवर्ति-रिक्तमुपवेशनप्रभृति सर्व्वं कर्म्म उदङ्मुखः कुर्यात् । होमांस्तु प्राङ्मुख एव श्रौते एकस्मिन्नग्नौ क्रियमाणान् यज्ञान् पाकयज्ञा इत्याचक्षते तेषां पाकयज्ञानां होमं करिष्यत्सु तूष्णीमुपविशेत् । मन्त्रेण तृणनिरसनम् । उपवेशनं चतुःप्रकारं ।

यजुषेति त्रयो मन्त्रा द्वौ मन्त्रावुपवेशने ।

तुष्णीमिति सकृन्मन्त्र आसीतेति न किञ्चन ॥

पाकयज्ञानां होमकृते यथार्थं गच्छेत् ।

Leaf 2 अत्रभवता ब्रह्मत्वं कार्य्यमिति सर्व्वकर्म्मोपक्रमेषु पूर्व्वया द्वारा शालां प्रविशेदवचने अग्न्याधेये ब्रह्मत्वमुच्यते । अग्न्याधेये कर्म्मणि दक्षिणया द्वारा शालां प्रविश्य चातुःप्राश्यं हविर्ग्रहणं करिष्यन् तुष्णीमुपविशेत् । हविर्ग्रहणे कृते यथार्थं गच्छेत् ।

1481.

453 **आश्वलायन ब्रह्मत्वप्रयोगः ।** *Brahmatva-prayoga (Āśvalāyana).*

For the manuscript see L 1363.

Post Col. :—

इदं वैजनाथेन ।

चातुर्म्मास्यपशुसोमब्रह्मत्वं । अथ प्रकृतिब्रह्मत्वं ब्रह्मा प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणावृत् विहारं प्रविश्य, etc

And 10 lines more.

148 .

8496 **ब्रह्मत्वमञ्जरी** . *Brahmatva Mañjarī.*

By Jagannātha Dīkṣita, son of Yadava Somayāji

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 25 Lines, 8, 9 on a page Extent in ślokas, 475 Character Nāgarī of the eighteenth century Appearance, old and discoloured Complete

The mangalācaraṇa —

अथ ब्रह्मत्वमञ्जरी प्रारम्भः ।
यद्दर्शितपथा गच्छन् मूढोपि ब्रह्मविद् भवेत् ।
तमाश्वलायनं नौमि ब्रह्मिष्ठं पितरं गुरुम् ॥ १ ॥
जननीं ब्रह्मरूपां तां कृष्णां साक्षात् शुभावहाम् ।
यस्याः सान्निध्यसम्बन्धाज्जगन्नाथो भवेन्नरः ॥ २ ॥

The object of the work .—

वेदार्थं सूत्रभाष्याणि वृत्तिमालोक्य कृत्स्न[श]ः ।
आश्वलायनसूत्रस्थां कुर्वे ब्रह्मत्वमञ्जरीम् ॥ ३ ॥

अथ ब्रह्मण इत्यादिना भगवताश्वलायनेन श्रौतसूत्रे ब्रह्मत्वमुक्तं तस्य प्रयोगोऽभिधीयते । तत्रादौ प्रयोगलाघवार्थं विशिष्टज्ञानार्थञ्च परिभाषासूत्रार्थः संगृह्यते ; प्रसङ्गादन्यत् किञ्चिदपि उपयोगार्थमुच्यते ।

7B, इति दर्शपूर्णमासयोर्ब्रह्मत्वमाग्न्याधानम्, 8A, अथ चातुर्मास्यानि, 10B, अथ पशुः; 11B, इति यादवसोमयाजितनुजजगन्नाथदीक्षितविरचितायां ब्रह्मत्वमञ्जर्यां हविर्यज्ञसंस्थाब्रह्मत्वं समाप्तं । अथ ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमे ब्रह्मत्वमुच्यते, 12A, अथ प्रवर्ग्यः; 13A, अथोपसत्, 15B, अथ सुत्या; 19A, अथ प्रयोगः 19B, इति प्रातःसवनम्, 20A, अथ माध्यन्दिनं सवनम्; 20B, अथ तृतीय सवनम्; 21B, अथ यज्ञपुच्छम्, 22B, अथ अवभृथेष्टिः, 23A, अथोदयनीयेष्टिः; अथ मैत्रावरुण्यनुबन्ध्याः; 24A, अथात्यग्निष्टोमादिषु ब्रह्मत्वमुच्यते, 24B, अथ त्रिरात्रः; अथातिरात्रः; 25A, अथाप्तोर्यामः ।

It ends :—

जगन्नाथस्य सन्तुष्ट्यै यज्ञोपज्ञातये सतां ।
तथा मुदे प्रबोभूयाज्जगन्नाथकृतोद्यमः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलविद्याविशारदाचेयक्षिपातनकरोपाह्वयादव सोमयाजितनूज-जगन्नाथदीक्षित-विरचिताया माश्वलायनसूत्रस्य-ब्रह्मत्वमञ्जर्यां सप्तसोमसंस्थाब्रह्मत्वं समाप्तं ।

Post Col. :—

समाप्तमिदं पुस्तकम् । सीतारामपुरोहितस्येदं । श्रीरामार्पणम् ।

1483.

10508 **यज्ञदीपिकाविवरण ।** *Yajña-dīpikā vivarana.*

(दर्शपौर्णमासपद्धति) ।

Substance, country-made paper $6\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 35 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 630 Character, Nāgara Date, Samvat 1769. Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

इति यज्ञदीपिकाविवरणे दर्शपौर्णमासयोः पद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७६९ आषाढकृष्णः १२ शनौ लिखितमिदं तापीतटे शुक्लहृदयरामस्य पुस्तकम् ॥

Then two lines in a later hand, containing a vedic mantra

Beg :— श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री भवानीशङ्कराभ्यां नमः ॥ पञ्चभू-संस्काराः दर्भैः परिसमुह्य ॥ ३ ॥ गोमयेनोपलिप्य ३ । वज्रेणो-ल्लिख्य । अनामिकाङ्गुष्ठेनोद्धृत्य । उदकेनाभ्युक्ष्य ॥ एवं दक्षिणाग्नेश्च गार्हपत्यादाहवनीयदक्षिणाग्नीरुद्धरणं ॥ अग्न्यन्वाधानमध्वर्युर्य-जमानो वा । वैकल्पिकपदार्थावधारणं । षट् समिधो गृहीत्वा । पौर्णमासेष्ट्याहं यक्ष्ये । दर्शे दर्शेष्ट्याहं यक्ष्ये ... ...

... ...

2A. मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम । आहव-नीये समिधमादधाति । तूष्णीं द्वितीयां । एवमितरेतरयोरग्न्योः

यज्ञासनं ब्रह्मयजमानयोरुत्तरतः वरणार्थं। ब्रह्मयजमानयोर्दक्षिणतः उपवेशनाय। गार्हपत्यादुत्तरतो रध्वर्य्योरुपवेशनार्थमेकं॥ आहवनीयादुत्तरतः प्रणीतासादनार्थमेकं। उदङ्मुखोपविष्टो यजमानः प्राङ्मुखोपविष्टं ब्रह्माणं वृणीते ब्रह्मिष्ठं। ॐ भूपते भुवनपते महतो भूतस्य पते ब्रह्माणं त्वा वृणीमहे। वृतो जपति। अहं भूपतिरहं भुवनपतिरहं महतो भूतस्य पतिर्भूर्भुवः स्वः देव सवितरेतं त्वावृणते (?) etc , etc. ... ...

3A ब्रह्मसदन आहवनीयमभिमुख उपविशति। गार्हपत्यमुत्तरेणोदपात्रं निधायालभते। भूत त्वा भूतं करिष्यामि। उच्चैः ब्रह्मन् यं प्रणेष्यामि यजमान वाचं यच्छ ... ... अनुज्ञात उत्तरेणाहवनीयं संप्रति निदधाति। कस्त्वेति। ॐ कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्ति ... ... दर्भैरग्नीन् परिस्तीर्य्य पुरस्तात् प्रथमं। अर्थप्रसंख्याया द्रव्योपकल्पनं द्विशः पात्राणि संसादयति ... .

This is a practical application of a Vedic Sūttra for the performance of the rites of Darsā-paurnamāsa, and from what has been quoted above, it appears to relate to the duties of Brahmā or Superintending priest

1484.

1021 ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः। *Brāhmanācchamsi-prayoga.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 8 Lines 11-13 on a page Extent in slokas 190 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

A treatise for rules, mantras and injunctions for the use of the priest called Brāhmanācchamsī at Agnistoma Sacrifice.

For beginning and end see I.O Cat. 414

Col. :—

इति ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः।

Post Col. :—

शुभं भवतु । लिखितं च्यवभट्टखेरडेन स्वार्थं परार्थेन्न ॥

1485.

2126. **ब्राह्मणाच्छंसी ।** *Brāhmaṇācchaṃsī.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Leaves, 7 Lines on a page 9 Extent in slokas, 130 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Prose Complete

Col. :—

सन्तिष्ठते ज्योतिष्टोमः । ब्राह्मणाच्छंसी ।

Post Col. :—

श्रीगुरुभ्यो नमः । रामचन्द्रात्मज-पुरुषोत्तम-दीक्षितेन लिखितं ।

It begins :—

आपो मे होत्राशंसिन्यस्ता मे होत्राशंसिन्यो ब्राह्मच्छंसिनम-मुकशर्म्माणं वृणे । वृतोऽस्मि । स वृतो जपेत् । महन्मे वोचो भर्गो मे वोचो० इति जपित्वा आयस्ते होत्रा शंसिन्यस्तास्ते होत्रा शंसिन्यः । ब्राह्मणाच्छंसी हन्ते मानुषः । तन्मामवतु तन्माविशतु तेन भुक्षिषीयः । सोमप्रवाकोऽन्यनन्तरं को यज्ञ इति (स्पृष्ठा) पृष्टः यजमानेन मधुपर्को निवेदितः तं प्रतिगृह्णीयात् । ता नून प्र करिष्यन्तो नाधृष्टमसि अनाधृष्यं देवानामोजो अभि-शस्तिपाः । अनभिशस्त्यंजसासत्यमुपेषां स्वितेमाधा । इति ता नून अमभिम्टशति । राजानमाप्याययति अंशुरंशुष्टे देवसोमाप्यायतां इन्द्रायैकधविद आ तुभ्यमिन्द्रः प्यायताम् । आ त्वमिन्द्राय प्यायस्व । आप्यायय अस्मान् सखीन् सन्यामेधया स्वस्ति ते देवशो सुत्या मुदृचमशीय । स्पृष्ठोदकं । प्रस्तरे पाणी निधाय उत्तारान् दक्षिणान् सव्यान् नीचः एष्ठाराय एष्ठावामानि प्रैषे भगाय । ऋतमृतवादिभ्यो नमो दिवे नमः पृथिव्यै द्वितीये विपरीतं ।

It ends :—

आदित्यमुपतिष्ठते । उद्वयं तमसस्पति० ततः समिधो अभ्या-दध्यात् ॐ नमेति ।

This work contains the duties of a ब्राह्मणाच्छंसी priest of the ज्योतिष्टोम sacrifice. This is a Proyōga work. 3*b* सन्तिष्ठते प्रातः सवनं. 4*a* इति प्रतिग्रहः। अथ शस्त्रं हिं भूर्भुवः स्वरोमध्वार्य्या ग्रों इ सावें इ तंवो दस्म मृतीषहं वसोमन्दानमन्धसः। अभिवत्सं नस्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नवामहोम् त्रिः

इन्द्रं गीर्भिर्हवामहे सुदानुं तावगीर्भिरामृतं गिरिं न पुरुभोजसं।

This शस्त्र is different from that given in Cs. Vol. I. 391 as ब्राह्मणाच्छंसी शस्त्र in अग्निष्टोम। But agrees with Peter extract 4. 2. 5*b* सन्तिष्ठते माध्यन्दिनं सवनं।

1486.

6196. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4½ inches Folia, 11—white and yellow alternately. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 110 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete.

Colophon.—

इति ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

ॐ यज्ञभोक्ता परमात्मा महाविष्णुः प्रीयताम्। इदं पुस्तकं ढुंढिराजभट् मुर्चेन्तिन् लिखितं। हे पुस्तक ददामुंजे याह्वातिष्ठोय। शुभं भवतु।

A manual of rules for the use of the Brāhmanāccharsi priest at Soma sacrifices

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः।

आपो मे होत्राशंसिन्यस्तामे होत्राशंसिन्यो ब्राह्मणाच्छंसिनं देवदत्तशर्म्माणं त्वां वृणे इति वृतावृतो जपति महन्मे वोचो, etc., etc.

1487.

1028 आग्नीध्रप्रयोगः । *Āgnīdhra-prayoga*

Substance, country-made paper 8½ × 4 inches Folia, 5 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara Date, Sam 1868 Appearance, tolerable Prose Generally correct Complete

On the duties of the Āgnīdhra priest who is to second the adhvaryu or the main priest in all his assertions

The mantras are accented.

On the title-page it bears the name of Āpastamba

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

आग्नीध्रप्रयोगः ॥

यजमानेन वृतः वृतोऽस्मीत्युक्त्वा उच्चैः समाते वै संप्रेष्यति आग्नीध्रः ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामाददे ॥

End :—

उपहूतां प्राश्नाति ॥ कोष्टप्रायश्चित्ते होतारमन्वारभन्तः सन्तिष्ठन ।

Col. :—

आग्नीध्रप्रयोगः ।

Post Col. :—

संवत् १८६८ आषाढ़ सु० १० मङ्गलवार तद्दिने लिखितं नाना भट्ट + + + +

1488.

2085. *The Same*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches Folia, 4 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 72 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and fragile Complete

Colophon :—

इत्याग्नीध्रप्रयोगः समाप्तः ।

आग्नीध्र is an assistant to the Hōtri priest. This work gives directions to the आग्नीध्र to play his part properly in sacrifice

The work begins :—

> अथाग्नीध्रप्रयोगा लिख्यन्ते। अस्मिन् कर्म्मणि आग्नीध्रं त्वामहं वृणे। इत्युक्ते आग्नीध्रः वृतोऽस्मि कर्म्म करिष्यामि इत्युक्त्वा आहवनीयस्य ईशाने भागे प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य तीर्थेन प्रविश्य गार्हपत्योत्तरतः उपविश्य यजति। ईड़ादेवहूर्म्मनुः जपति।

For a similar work see C.S. No. 406.

1489.

2733. आपस्तम्बानामाग्नीध्रप्रयोगः। *The Same* *(Āpastamba)*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 2. Lines, 12 on a page Extent in ślokas 60 Character, Nāgarī Appearance, discoloured

It begins :—

> अथापस्तम्बानामाग्नीध्रप्रयोगः॥ देवस्य त्वा० माददे॥ सम्या-मादाय॥ इयमावदो० जेष्म॥ इति दृषदुपले समाहन्ति। द्विदृषदि सकृदुपलायां त्रिः मञ्चारयन् नवकृत्वः सम्यादयति॥ इत्यादि।

It ends :—

> भूतानामुद्धुध्यख उदुत्तम भूः स्वाहा भुवः स्वाहा स्वः स्वाहा। भूर्भुवः स्वः स्वाहेति प्रायश्चित्तहोमानुक्रमः॥

2046. वेदाङ्गानि *Vedangāni* (पाणिनीय शिक्षा, ज्योतिषम् पिङ्गलच्छन्दस्सूत्रं याष्कनिघन्टुश्च)।

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches Folia, 21 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 420 Character, Nagara of the eighteenth century Appearance, discoloured

Pāṇinīya Śikṣā begins —

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्व्वं तद्विद्यात् यथोक्तं लोकवेदयोः ॥

It ends in leaf 4B.

Colophon :—

इति शिक्षा समाप्ता ।

Jyotis begins in leaf 4B :—

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिम् ।
दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ।
प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वती
कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥

It ends in leaf 6B

Colophon :—

इति वेदाङ्गज्योतिषं समाप्तम् ।

Chandah begins in leaf 6B.

मयरसतजभनगगमं मितं भ्रमति वाङ्मयं जगति यस्य ।
स जयति पिङ्गल नागः शिवप्रसादात् विशुद्धमतिः ॥
... ...

धीः श्रीः ह्रीम् । वरामायू ॥ कागुह्वार ॥ वसुधामु ॥
मातेक्षत् ॥ कदामज् ॥ किंवद्भ ॥ नाह्मन् । ग्टल् ॥ गंते ।
भ्रादिपरः ॥ हे ॥ लौकः । ग्लौः ॥ अष्टौ वसव इति ॥ २ ॥ छन्दः ।
गायत्री ॥ दैव्येकं ... ...

.. ..

पादः ॥ इत्यादिपूरणः ॥ गायत्र्यावमवः । जगत्या आदित्याः ।
विराजो दिशः । त्रिष्टुभो रुद्राः ॥ एकद्वित्रिचतुष्पादुक्तपालं ।

In leaf 8B —

द्विनीयं द्वितीयमतितः । अथ लौकिकम् ॥

It ends in leaf 11A

Colophon.—

इति छन्दः समाप्तं ॥

Nighantu begins in leaf 11A.

गौः । ग्मा । ज्मा । क्ष्मा । क्ष्मा । क्षामा ।

It ends in 5 chapters in leaf 21B.

Colophon:—

इति निघंटे पञ्चमोध्यायः ।

Post Colophon: Different and more modern hand —

इदं पुस्तकं नानादीक्षित भागवतटीकेकरस्य ।

Pāṇinīya Śikṣā is often printed For Jyotisam see L. No. 1455 This treatise is attributed to the School of Lagadha. In the MS noticed by Rajendra Lall there is not the second verse quoted above which clearly gives the name of the founder of the School of Astronomy, whose observations are said to be collected in this short treatise. For Chandas see W. pp. 9B–100 Chanda sūtras are attributed to Pingala. It appears to contain the commentary of Halāyudha? It contains not only Vedic but Laukika metres as used in Sanskrit literature.

For Nighantu see Bibl. Ind. Edition of Yāskas Nirukta Part I (pp. 1–498).

1491.

9326 *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 5 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 96 Character, Nāgara Appearance very old Complete

This appears to be part of a larger MS., containing all the works on the Vedāngas, with continuous pagination. There are, after the colophon of the Śiksā, the opening verses of Jyotisa.

1492.

9327.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia 14 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 140 Character, Nāgara Appearance, old

This codex also appears to be a part of a much larger one; containing (1) Śiksā in $6\frac{1}{2}$ leaves of which the first is missing, (2) Jyotisa in leaves from 6B to 10A, of which the leaf 9 is lost, (3) Chanda which begins from leaf 10A and ends in leaf 16A, (4) निरुक्त begins in 16B. Here the MS. comes abruptly to an end

1493.

7896. भाषिकसूत्र । *Bhāṣika-Sūtra*

Substance, country-made paper $8\times5\frac{1}{4}$ inches Folia, 2 Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

2B, इति भाषिकसूत्रं समाप्तं ।

उक्तो मंत्रः । अनुदात्तस्वरः कथ्यते ।

इंद्रः । वज्रः । शिरः पितरः, etc , etc., 6 lines.

See the next number.

1494.

6065. *The Same.*

With the commentary by Ananta Bhatta.

Substance, country-made paper 10 × 4¼ inches Folia, 12, of which the first two are missing Lines, 12, 13 on a page, Extent in ślokas 400 Character Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Defective in the beginning

अम्बा भागीरथी यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन विवृतं भाषिकं सूत्र मुत्तमम् ॥
अनेन प्रीयता देवो रमानाथः सदा मम ।
ब्रह्मादिवन्दि[त]पदो देवदेवशिखामणिः ॥
वचनप्रसूनमालानन्ताख्येन सूरिणा रचिता ।
ध्रियतां हृदयसदने कमलामहिलेन पुरुषेण ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रथमशाखि-नागदेव-भट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचितं भाषिकसूत्रं (?) समाप्तम् ।
अनेन ग्रन्थदीपेन ससन्देहात्मकं तमः ।
व्यावर्त्त्य सन्तः पठन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥
ॐ नमः शाकम्भर्य्यै । श्री काशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

The Bhāsika sūttra, consisting of 56 rules divided into two Kandikās, is a work on phonetics, treating of the accents in the Brāhmanas angas and upāngas, as different from those of the mantras.

For the sūttra see L. 663 and for the beginning of the commentary see H P R. Vol III, 205.

The 51st sūttra and its commentary

Fol. 12A. :—

अथाङ्गोपाङ्गानां स्वरमाह ।
ता एवाङ्गोपाङ्गानां ता एवाङ्गोपाङ्गानामिति । ५१ शिक्षा कल्पो व्याकरणं नैरुक्तं छन्दो ज्योतिषमिति षडङ्गानि प्रतिपदमनु-

पदं छन्दोभाषा धर्म्म मीमांसा न्यायतर्क इत्युपाङ्गानि तेषा मङ्गो
पाङ्गानां तान एव स्वरा भवन्ति। द्विरभ्यासः शास्त्रपरिममाप्त्यर्थः।
इति शब्दशास्त्रवेदिनामभ्युदयसूचनार्थः। तदेते श्लोका भवन्ति।

उदात्तः स्मर्य्यते नीचो नीच उच्चस्वरो भवेत्।
ब्राह्मणस्य स्वरो ह्येष ज्ञायते वेदपारगैः॥
ऋषिप्रोक्तमनुसारेण स्वरं ज्ञात्वा द्विजः पठेत्।
स वेदफलमाप्नोति ह्यन्यथा नरकं व्रजेत्॥
एकं वा ब्राह्मणं सम्यक् स्वराथ ज्ञानपूर्व्वकम्।
योऽधीते वेदवित् स स्यात् अन्यथा स्याद्गुरुच्यते॥ इति।

[The Sıksās ın versified form are all gıven together at this place though some of them are stated to belong to partıcular Vedas.]

1495.

662 लोमशी शिक्षा। *Lomaśī-Śiksā.*

Substance, foolscap paper 8½ × 3½ inches Folia, 8 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 84 Character, Nāgara Date, Sam 1931 Appearance, new Complete

For a description of the work see L. 132. It belongs to Sāmaveda

Both Aufrecht and Rājendralāla attrıbutes this to Garga Ācārya. But in the very opening verse लोमशिक्षां (?) प्रवक्ष्यामि गर्गाचार्य्येण चिन्तितां means "I propound the *Lomaśini* system of Vedic phonetics as thought out by Gargācārya"

Post Colophon Statement:—

श्री संवत् १९३१। वैसाख शु० ५।

1496.

2808. *The Same.*

Substance, foolscap paper 11⅓ × 4⅓ inches. Folia, 7 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

See the above.

1497.

873. **नारदीय शिक्षा ।** *Naradiya-Siksa*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 11 to 20 Lines 9 on a page Extent in slokas 160 Character Nāgara. Appearance, old, Complete

For the work see L 136. Belongs to Sāma Veda.

1498.

1375B **नारदीयशिक्षाभाष्यम् ।** *Nāradiya-Siksa-bhāsya.*

By Subhākara

Substance country-made paper 9½×4 inches Folia, 35 The first leaf is missing Lines, 12 on a page Extent in slokas, 820 Character, Nāgara Date, Samvat 1725 Appearance old Generally correct Complete

The last colophon :—

द्वितीयस्याष्टमी कण्डिका । इति श्रीभट्टशुभाकरविरचिते नारदशिक्षाविवरणे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

इति नारदशिक्षाभाष्यं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १७२५ वर्षे द्वितीय अषाढ़ वदी ८ रवौ चि० हरिरामेण लिखितम् । शुभं भवतु ।

There are two prapāthakas. The first comes to an end in leaf 19A, complete in 8 Kandikās

This is a commentary on Nārada's Siksa.

It ends thus :—

यदि नातिबलेन परिग्रहाति तथा भेदः उपघातो ऽपत्यानां भवतीत्येवं वर्णोच्चारणं कार्यं व्यक्ताः स्फुटाः प्रयोगास्तु जपे ऋषिस्वाध्याये अध्यापने चेति ।

1499.

3253. **याज्ञवल्क्य-शिक्षा ।** *Yājnavalkya-Śikṣā.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 13. Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 260. Character, Nagara Date, Samvat 1939 Appearance, fresh. Complete

Often printed.

See Bik. 153.

It ends :—

युक्तियुक्तं वचोग्राह्यं नाग्राह्यं गुरुगौरवात् ।
सर्व्वशास्त्ररहस्यं तद्याज्ञवल्क्येन भाषितम् ॥

For convenience of reference, it is placed along with other Śikṣās But it rightly belongs to the subsidiary literature of the White Yajurveda, as stated in the colophon :—

Colophon :—

इति श्रीयाज्ञवल्क्यमुनिकृता वाजसनेयिशिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १९३९ माघ शुक्ल ४ वार रवि लिख्या कालिका-प्रद शुभम् ।

1500.

660. **कात्यायनी शिक्षा ।** *Kātyāyanī Śikṣā*

For the manuscript see L. 1239.

1501.

3255. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4½ inches Folia, 3 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 60 Character Nāgara Date, Samvat 1940 Appearance, fresh Complete

It begins :—

अथ कात्यायनी दुर्विज्ञेयत्वात् स्वरितस्यादौ लक्षणमाह ।
यदुदात्तात् स्वरं नीचं स्वार्यं तत् परतो न चेत् ।

उदात्तात् स्वरितं वा स्यात् + + स्यात् स्वरितं वदेत् ॥
आद्यस्य पादत्रयस्यायमर्थः । पदकालीनं यदुदात्तात् स्वरं
अनुदात्तमक्षरं दृश्यते तत्संहिताकाले स्वरितं कार्य्यं ॥ इत्यादि ।

It ends —

पदकाले यदनुदात्तं तत्संहिताकाले तथैव भवति । यदुदात्तात्
परं नीचमित्यादिना स्वरितं च । अत्रोदाहरणं पितृश्रवणम् ॥
स्वरितलक्षणचतुष्टयं समाप्तम् ।

Colophon :—

इति कात्यायनी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon Statement : —

सं १६४० ज्ये० सु ७ ।

Though called Kātyāyanī-śikṣā in the colophon, it seems to be a commentary on it

1502.

663 पाणिनीय शिक्षा । *Pāṇinīya-Śikṣā.*

For this manuscript see L. 1237

On phonetics according to the school of Pāṇini. Rājendralāla thinks this to be of the Yajurveda recension. But he does not state, why ? It consists of 58 couplets, and tallys with I.O. Catal No. 544, up to the 9th verse. But that consists of only 21 couplets, and seems to be an abridgment of the present work

1503.

1375A. *The Same.*

Substance country-made paper 9½ × 4 inches Folia, 4 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 72 Character, Nāgara Appearance, old.

It contains 12 chapters—one more than in Weber's edition in *Indische Studien*, IV. The 12th chapter consists of a praise of Pāṇini. It contains the following ślokas.

(1) शङ्करः शाङ्करिं प्रादात्, दाक्षीपुत्राय धीमते ।, etc. (2) येनाक्षर-समाम्नायं (3) येन धौता गिरः पुंसा (4) अज्ञानान्धस्य लोकस्य (5) त्रिनयन-मभिमुखनिःसृतामिमा ।

See Weber pp 97 and 98 in which the fifth śloka is missing

Post Colophon :—

अथ शिक्षामात्मोदात्तश्च हकारं स्वरगा यथा गीत्यचोऽस्वष्टो-दात्तश्चाथस्तु शङ्कर एकादश रामकृष्णा । अर्जितं भूरिकष्टेन लिखितं पुस्तकं मया etc., etc

1504.

2632. *The Same*

Substance, toolscap paper 7×4 inches. Folia 6 Lines 9 on a page Character, Nāgara Date, Śaka 1795 Appearance fresh Complete

Often printed.

1505.

4180A. *The Same.*

I —Substance, country-made paper 8×4½ inches Folia, 6 Lines, 10 on a page Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh

An incomplete MS which contained the largest recension, consisting of 60 couplets, of which 46 from the first are there.

See I.O. Catal. No 544

4180A.

II —Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 6, of which the 4th is missing Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old

Colophon .—

इति शिक्षा समाप्ता ॥

श्रीमत्त्रिपुरसुन्दरी नमः ।

1506.

1169. **पाणिनीय-शिक्षापञ्जिका ।** *A comm. on the Same.*

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 9 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 200 Character, Nāgara Date, Sam 1800 Appearance, fresh. Complete

A commentary on Pāninīya siksā by Dharaṇīdhara.

For a description of the work see I.O. Catal. No 544.

Post Col :—

संवत् १८०० वर्षे आसुनी सुदी २ वार विह्नफेकी लीखा शुभमस्तु ।

In the same number there is another copy of the same work in 12 leaves, with ten lines each in Nāgara character.

Post Colophon :—

संवत १७८८ वर्षे ज्येष्ठकृष्ण चन्द्रवासरे लिखितमिदं पुस्तकं श्री ।

On the blank side of the first leaf is written :—

स्मृतिचन्द्रिका रामपण्डित विनायकस्य

In a fresher ink नन्दपण्डितपौत्रस्य गोपीनाथस्य पुस्तकम् ।

1507.

2834. *The Same.*

By Dharaṇīdhara.

Substance, country-made paper 9×4½ inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Appearance, discoloured Complete. Date, Samvat 1828

Colophon :—

इति वेदाङ्गशिक्षापञ्जिका समाप्ता ।

Post Colophon .—

पञ्जिका पदभञ्जिकेति विश्वप्रकाशे । इदं पुस्तकं खगागगोप-

नाम्ना श्रीवरामभट्टात्मजवेङ्कटेशेन लिखितं स्वार्थं परमार्थं च। शुभं लेखकपाठकयोः भूयात्। साम्बसदाशिवार्पणमस्तु। संवत् १८२८ ज्येष्ठ शु० १२।

1508.

4180B. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia 4 Lines, 13 on a page Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh A fragment

4180C. *The same work.*

Substance, toolscap paper $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 8 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Incomplete at the end

See I.O. Catal No 544 and Weber's Cat. Berl. No. 71

1509.

659. पाराशरी शिक्षा यजुर्वेदीया (?) *Pārāśarī-Śikṣā*

On phonetics of the Yajurveda of the school of Parāśara.

For the manuscript see L. 1236.

1510.

3256. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches Folia, 9 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1939. Appearance, fresh

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९३९ कालिकाप्रसाद।

See L. 1236. The 150th verse is wanting in the present manuscript.

1511.

667. केशवीशिक्षा । *Kesavī-Śikṣā*

Phonetics on the Yajurveda

By Keśava

Colophon :—

इति कात्यायनाचार्य्यकृतनवसूत्राणि समाप्तानि ।

For the manuscript see L. 1238

1512.

3259. केशवीशिक्षा *or* माध्यन्दिनीयपरिभाषकसूत्राणि *and* लघ्वमोघनन्दिनी शिक्षा ।

The same and an other Śikṣā

Substance, country-made paper 10×5 inches. Folia, 7 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150 Character, Nāgara Date, Samvat 1939 Appearance, fresh. Both complete

Keśavaśikṣā ends in leaf 6B. Then begins Laghvamoghanandinī.

इति केशवी शिक्षा समाप्ता । अथ लघ्वमोघनन्दिनी लिख्यते ।

For Keśavī Śikṣā see L 1238 and Keilhorn's remarks on the śikṣās p. 16.

Laghvamoghanandinī begins :—

पादादौ च पदादौ च संयोगावग्रहेषु च ॥
यः शब्द इति विज्ञेयो योऽन्यः स य इति स्मृतः ॥ १ ॥
युक्तेन मनसा तद्वत् तत्तायामि तथा परम् ।
अनुकाशेन वाद्यतुरीयमनुपापदे ॥ २ ॥
पदादादावस्य विच्छेदे संयोगान्ते च तिष्ठताम् ।
वर्ज्जयित्वा रहौ यानान् ईषत् स्पृष्टत्वमिष्यते ॥ ३ ॥

It ends :—

ज्ञात्वा वेदविनाशन्तु सम्यगभ्रयाश्च वै बुधः ।
आह्वय तं विविक्ते वै तस्य धर्म्मो न क्षीयते ॥ १७ ॥

Colophon :—

इति लघ्वमोघनन्दिनी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon —

संवत् १९३९ माघ कृष्ण १० कालिकाप्रसाद ॥ राम । राम ॥ राम ॥

1513.

2504. **केशवशिक्षाव्याख्यानम् ।** *A comm. on the Same.*

Substance foolscap paper $8\frac{1}{4} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथातो केशवीशिक्षां व्याख्यास्यामः ।

नत्वा गणपतिं वेदं परिभाषाङ्गसूत्रकम् ।

उच्यते केशवेनेदं वेदाध्यायिसुखाप्तये ।

तत्रादौ माध्यंदिनीयवेदपरिभाषाया अङ्गानां नवानां सूत्राणां-मध्ये येन सूत्रेण पदमध्यान्त्यवर्णेषु संज्ञा जायते तद्विना पदादि-वर्णेष्वेव येन संज्ञा जायते तत्सूत्रं पदादौ च पूर्व्वाहलयोः ।

द्वियोंचारः संपूर्व्वयोश्च छन्दसि माध्यन्दिनीये पदादौ आद्य हल्विहीनयोर्वकारयकारयोः संपूर्व्वयोश्चायनयोः क्रमात् ।, etc.

अस्योदाहरणानि । संहितायाः प्रथमाध्याये प्रथमकण्डिकाया वायव इत्युच्चारः ।, etc.

In leaf 8A. इति नवमसूत्रव्याख्या ; सूत्रार्थे कारिकापि ॥

8B. ऋस्वं दीर्घं भवेत् किञ्चित् संहितायां परो नचेत् ।

हल् संयुता युताकारश्चावर्णा हल्विसर्गयुक् ।

नवानामपि सूत्राणां यथिमताः कारिकास्त्विमाः ।

केशवेन कृतास्तास्तु वेदाध्ययनबोधिकाः ।

परिभाषाङ्गसूत्रं च यजुर्वेदसकारिकम् ।

दैववित् केशवेनेदं कृतं हस्तस्वरान्विता ।

ऋस्वोदात्तादिभिर्वेदैः हस्त संस्वरलक्षणम् ।

शिक्षादिभिः षड्ङ्गैश्च विज्ञेयं वेदपाठकैः ।

इति केशवकृतकारिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीरामकृष्णा वासुदेवार्पणमस्तु ।

काश्यपान्वयसंभूतः श्रीरामो वेदपारगः ।

तेनैव लिखितं त्वाशु तस्येदं पुस्तकं शुभम् । ग्रन्थ संख्या १४० ।

This is a commentary on Kesava's phonetics on White Yajurveda of the Madhyandiniya School The text comprises of nine sūtras only for which see L. No. 1238, where the colophon says that the nine sūtras are attributed to Kātyāyana Kesava has written karikās on these nine sūtras of Kātyāyana known as Veda-paribhāsanka-sūtras these karikās are known as Kesavīya-siksā. The commentary on the Sūtras appears to be by Kesava himself.

For the manuscript and the work see L. 2670.

1514.

1106. **सर्व्वसंमतशिक्षाविवरणम् ।** *Sarva-sammata-Siksā-Vivarana.*

Comm By Mañci Bhatta of Almura.

Text by Kesava.

Substance, country-made paper 9×3½ inches Folia, 21 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 550 Character, Nāgara Appearance, old Complete (containing 131 verses)

Commentary on Sarvasammatasiksā by Kesava, called Vivarana by Muñci Bhatta. Sarvasammata Siksā is a general digest on Vedic Phonetics.

In Weber's Catal 1502 the number of slokas is 153.

See Des. Cat Sans. MSS Madras, Vol II, pp. 720–724 The text is by Kesavārya, son of Sūryadeva, who appears to be a different person from the author of Kesavī-siksā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

गणेश्वरं प्रणम्यादौ लोकपालान्ग्रहान् गुरून्।

सर्व्वसम्मतिशिक्षाया वक्ष्ये व्याख्यानमुत्तमम ॥

प्रारिप्सितग्रंथस्याविघ्नेन परिसमाप्तये प्रचोदनाय शिष्टाचारपरि-
प्राप्तेष्टदेवतानमस्कारपूर्व्वकं ग्रन्थारम्भं तु प्रतिजानीते।

गणेशं वरदं देवं प्रणिपत्य गजाननम्।

द्वित्वादीनां प्रवक्ष्यामि लक्षणं सर्व्वसम्मतम् ॥

It ends : -

पदक्रमविशेषज्ञः वर्णक्रमविचक्षणः।

स्वरमात्रविभावज्ञो गच्छेदाचार्य्यसंसद ॥ १३० ।

सूरिदेवबुधेन्द्रस्य नन्दनेन महात्मना।

प्रणीतं केशवार्य्येन लक्षणं सर्व्वसम्मतम् ॥ १३१ ।

Col :— इत्यालमूरिमल्लिभट्ट विरचितं सर्व्वसम्मतशिक्षाविवरणमति-
निर्मलम्।

Post Col :—शुभमस्तु।

1515.

2815.

Three sheets of foolscap paper containing पराशरी शिक्षा, पाणिनीय शिक्षा and केशवीशिक्षा in Bengali character.

1516.

3260. **कारिकावली** *and* **माध्यन्दिनीयलघुशिक्षा।**

Kārikāvali and Laghu Śikṣā

By Keśavarāma, son of Gokulacandra

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 3 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Extent in ślokas, 60 Handwriting very modern Appearance, fresh.

(1) Kārikāvalī by Keśavarāma, son of Gokulacandra, consists of eighteen couplets of the anustup metre on Vedic phonetics

It begins --

अनुदात्तादुदात्तश्चेत् स्वरितोत्तर एव च ।
हृच्छिरःकर्णमूलेषु न्यसेद्धस्तं न संशयम् ॥ १ ॥
अनुदात्तादुदात्तश्चेत् अनुदात्तपरस्तथा ।
अनुदात्तं हृदि न्यस्योदात्तं वामभ्रुवि न्यसेत् ॥ २ ॥

It comes to an end in leaf 2A.

संयुक्तस्य पदाद्यस्य चाकारस्य प्रतीयते ।
ईषद्दीर्घतयोच्चारः कात्यायनमुनेर्गिरा ॥ १८ ॥

Colophon :—

इत्याग्निकवंशोद्भवगोकुलचन्द्रसुत-केशवरामकृता कारिकावलिः सम्पूर्णः ॥

(II) Then follows Mādhyandinīya Laghuśikṣā.

It begins .—

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि माध्यन्दिनमतं यथा ।
षकारस्य खकारः स्याद्टुग्योगेतु + नो भवेत् ॥ १ ॥
इषे त्वक्ष्यं त्वक्षा कृष्ठा समुद्रः प्रत्युदाहृतिः ।
पदादौ विद्यमानस्य ह्यसंयुक्तस्य यस्य च ।
आदेशो हि यकारः स्याद्युक्तः सन् हरणे न तु ॥ २ ॥

The last kārikā is numbered 28. It runs —

ऋकारः खलु सर्वत्र ह्येकारसदृशो भवेत् ।
हृदे म्रगस्ततीया च ऋषं वाचमथा परम् ॥ २४ ॥

Colophon —

इति माध्यन्दिनीयलघुशिक्षा ।

The colophon is followed by the following —

कण्ठे तर्ज्जन्यङ्गुलिनामनं, यकारे पञ्चाङ्गुलियोजनम्, जकारे कुण्डलीकरणम् ।

ककारे च टकारे च डकारेऽङ्गुलिनामनं ।
पञ्चाङ्गुल्यं पकारे तु जकारे कुण्डलाकृतिः ॥ १ ॥

मुख्याक्षतिर्मकारे तु नकारे तु नखानखः ॥

वेदे माध्यन्दिनीयके शिक्षावचनम् ॥

For the work we are referred by Aufrecht to Keilhorn on the Siksās, p. 24

1517.

666 **अमोघानन्दिनी शिक्षा** । *Amoghānandini-Sikṣā*

Substance European paper 11½×4½ inches Folia, 2 Lines, 7 on a page Extent in slokas 17 Character Nāgara Appearance fresh Complete

It consists of 17 couplets and agrees neither with L 133, nor with Bik. 153

It begins thus :--

श्रीगणेशाय नमः ।

पादादौ च पदादौ च संयोगावग्रहेषु च ।

यः शब्दमिति विज्ञेयं योन्यः स य इति स्मृतः ॥ १ ॥

युक्तेन मनसा तद्वत् तत्त्वयामि तथा परम् ।

मनुकारोन वाक्यं च तुरीये मनुया पदे (?) ॥ २ ॥

It ends thus :—

विसर्थ्यमपि नाम्नं च सम्यग् भूयाद्विचक्षणाः ।

मापस्त्विविवक्षं च यस्माद्धर्म्मो न क्षीयते ॥ १७ ॥

Colophon :—

इति अमोघानन्दिनी शिक्षा समाप्ता

1518.

3258 *The Same.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 7 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 160 Character, Nāgara Date, Samvat 1939 Appearance, fresh Complete

Colophon :—

Post Colophon:—

संवत् १९३९ मष्ठ क्षष्णा १३ रामरा० ।

See L 133

1519.

3261 **वर्णरत्नप्रदीपिका** or **अमरेशी शिक्षा ।**

Amareśī Śikṣā

By Amareśa

Substance, country-made paper 9½ × 4¼ inches Folia 11 Lines, 8 on a page Extent in ślokas 260 Character, Nāgara Samvat 1941 Appearance, fresh. Complete

The maṅgalācaraṇa —

श्रेयो दिशतु नः क्षष्णः कंसमातङ्गकेशरी ।
राधाकेलिकलाभिज्ञो गोपीवादकुतूहली ॥

The author and the work —

उत्पन्नो यः श्रुते वंशे बुद्धिमान् क्षतनिश्चयः ।
अमरेश इति ख्यातो भारद्वाजकुलोद्भवः ॥ २ ॥
सोऽहं शिक्षां प्रवक्ष्यामि प्रातिशाख्यानुसारिणीम् ।
बालानां पाठशुद्ध्यर्थं वर्णज्ञानादिहेतवे ॥ ३ ॥
जपादिशुभकार्य्येषु पुमाम्नाधिकृतो भवेत् ।
सम्यक् पाठं विना यस्मात् तन्निमित्तं वदाम्यहम् ॥

It consists of 227 verses, teaching the correct pronunciation and recitation of the Vedic texts

End —

अमरेशक्षतामेतां शिक्षां यो धारयेत् सुधीः ।
विद्वज्जनसभामध्ये जयं स लभते ध्रुवम् ॥ २२७

Colophon:—

इत्यमरेशक्षता वर्णरत्नप्रदीपिका शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon:—

श्रीसंवत् १९४१ भा० शु० ८ कालीकाप्रसाद लीः ।

1520.

3262. शिक्षा। *Sikṣā.*

By Malla Śarmā

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 5 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 100 Character Nāgara Date, Samvat 1939. Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति श्रीमत्कान्यकुब्जोपमन्युमिश्रौघि-खगपति-पितृभक्तमल्ल-शर्म्मकृता शिक्षा समाप्ता।

Post Colophon :—

संवत् १९३९। कृष्ण ११ कालिकाप्रसाद।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work

नत्वा गणपतिं देवं ध्यात्वा श्रीकुलदेवताम्।

मल्लशर्म्मा ह्रस्वपूर्वां करोमि स्वरप्रक्रियाम्॥ १॥

नत्वा विघ्नहरं सदा शुभकरं सर्व्वस्य कामप्रदं

स्मृत्वा श्रीगुरुपादुकां सुललितां ध्यात्वा परां देवताम्।

वेदे वाजसनेयिकेत्वधिकृतां विप्राश्च ये सत्तमा

स्तेषामेव कृते कृता न कुधियां ह्रस्वस्वरप्रक्रियाम्॥

The author and the date of the composition of the work (Samvat 1381).

श्रीमता कान्यकुब्जेन उपमन्युमिश्रौघिणा।

श्रीमद्देवस्वरूपायां श्रीमद्वागपतिनाम्ना॥

सूनुना पितृभक्तेन मल्लविप्रेण धीमता।

विक्रमार्कगताब्देषु चन्द्रवसुभिर्भूमिषु॥

ऊर्ज्जे मासि सिते पक्षे ह्येकादश्यां शने दिने।

कृते पश्चात्तबोधाय स्वह्रस्वस्वरप्रक्रियाम्॥

1521

8175

Substance, country-made paper 10½×6 inches Folia 27 Lines 10 on a page Character Nagara Date Samvat 1576 Appearance, old and discoloured

I (1-8B) माण्डुकी शिक्षा (Vedic phonetics)

See L 135

II (8B-15B) एवं शौनकशाखाया ब्रह्मवेदस्याङ्गं ज्योतिषग्रन्थं ब्रह्मकाश्यपानुवादं समाप्तम् ।

A work relating to auspicious and inauspicious moments in the form of a dialogue between Brahmā and Kāsyapa

Beg —

अथ ब्रह्माणं स्वयम्भुं गुरुं लोकपितामहं ।
ब्रह्मलोके सुखासीनं काश्यपः परिपृच्छति ॥
किं प्रमाणं मुहूर्त्तानां रात्रौ वा यदि वा दिवा ।
चन्द्रादित्यगतं सर्वं तन्मे प्रब्रूहि पृच्छतः ॥

III (Foll 15B-27) इति श्रीअथर्ववेदे महाशान्तिः समाप्ता ।

Beg. .—

महाशान्तिं प्रवक्ष्यामि या प्राप्य महती श्रियं ।
ब्राह्मणः क्षत्रियो वापि वैश्यो वाप्युपसर्ज्जति ॥
ब्राह्मणः सर्व्वकामाप्तिं क्षत्रियः पृथिवीजयं ।
सर्व्वतस्तुसमृद्धिं च वैश्यः समधिगच्छति ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् १५७६ वर्षे आश्विनमासे शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ सोमदौने अद्येह वाभिववास्तव्यं वाह्मनागरज्ञातीय पंडावासुत् भूधरी आलिखितं पठनार्थं पुत्रपौत्रपठनार्थं परोपकारार्थे लिखित ग्रन्थ सं ११०० लक्षणग्रन्थसमाप्त शिक्षा ज्योतिष महाशान्ति पञ्चपटलिका च पुरश्चरणाराध्याप्ति प्रातिशाख्याद्यत्यष्टिविधिछन्दः ग्रं ८ समाप्तं यंवतीहावा यादृशं, etc

1522.

6186

Substance country-made paper 8×4 inches Folia, 2 Lines 10 to 13 on a page Character modern Nāgara Appearance soiled

Two groups of *ślokas* on Vedic phonetics (śikṣā)

I. *Beg.* :—

स्वराद्द्वित्वमवाप्नोति व्यंजनं व्यंजने परे ।
स्पर्शो लकारपूर्वो यो वपूर्वस्य द्विरुच्यते ॥ १ ॥

There are 33 ślokās in this group

2A. II *Beg.* :—

+ + + जकारश्च ञकारः कमयोस्तथा ।
जमयोः कमयोः सन्धिस्तत्र वर्णौ विसंयुतौ ॥
मध्येतश्च चकारश्च तैत्तिरीयपदे स्थिते ।
सर्वानुदात्तं विज्ञेयं नित्यमित्यभिधीयते ॥

There are thirteen verses in this group.

The Colophon :—

इति नवशिक्षा was added by a later hand, as the first śloka of the first group of the *ślokās* is preceded by a couplet, also marked 1, which contains the words नवशिक्षा ।

It runs :—

व्यासलक्ष्मी भरद्वाज + + पिशलिनिर्मिताः ।
कौण्डेय + + त्रेयावण्य शिक्षा नव स्मृताः ॥

1523.

9921. शिक्षाविवृतिः । *Śikṣā-vivṛti.*

Substance country-made paper 15×5½ inches Four long leaves Extent in ślokas, 176 Character Nāgara Appearance, old Incomplete

A gloss on Siddheśvara's Śikṣā

Anonymous.

It begins thus —

श्रीगणराजायास्तु नमः ।

यत्पदपङ्कजसंस्मृति रतिविपुलानप्युपस्थितान् विघ्नान्

सपदि हरति हरतनुजं तनुजं दुःखं हरन्तमभिवन्दे ॥ १ ॥

कविकुलचूड़ारत्नश्रीसिद्धेश्वरविनिर्म्मितां शिक्षा

व्याकुर्व्वे नु यथामति बालमतीनां सुबोधाय । २ ।

अथ निरवद्यामितविद्यापारावारपारदृश्वा खिलीकृताखिल प्रतिवादिनिवहः । सुकवि यशस्तोममहानदमहासेतुः निजविपुला-मलकुलविततकेतुः अयर्नसिद्धशर्म्मा श्रीसिद्धेश्वरशर्म्मा दयार्द्रमान-सकतया स्वकीयान्तेवासिशिक्षार्थाजेन चतुर्वर्गायत्तसिद्धिनिदानभूतां शिक्षां उपदिक्षन् विघ्नविघाताय समनुष्ठितं त्रिभुवनसमर्च्चितपदा-रविन्दद्वन्दकरिवरवदनप्रणामात्मकं मङ्गलमवतारयति श्रीहेरम्ब इति । इत्यादि ।

1524.

3254. वशिष्ठ शिक्षा । *Vasistha-Siksā.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia 6 Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 170 Character Nāgari Date Samvat 1941 Appearance, fresh Complete

Hz. Vol II, No 143 is also Vasisthasiksā But it has only one leaf

It begins :—

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि वशिष्ठस्य मतं यथा ।

सर्व्वानुक्रममुद्धृत्य ऋग्यजुषोस्तु लक्षणम् ॥ १ ॥

अथादित्ये यजुर्वेदे भेदे माध्यन्दिनीयके ।

वक्ष्यामि ऋग्यजुषोस्तु विभागं मुनिभाषितम ॥ २ ॥

अनादेशे यजुर्ज्ञेयं अनादेशे तु केवलम ।

कृते तु यजुरुच्चारे शेषं विद्याद् यजुः कविः ॥ ३ ॥

उपयामः सयोनिश्च स्वाहाकारश्च योऽन्यभाक् ।

ऋक्सम्बन्धं यजुर्ज्ञेयं यच्च वक्ष्याम्यतो ब्रुवन् ॥ ४ ॥

ह्यवसाना ऋचः सर्व्वा यजुरन्यत्तदीप्सितम्
वर्गादिष्ठासु नेवं स्यात् तत्रादिष्टं यजुर्भवेत् ॥ ५ ॥
ज्ञेयान्येकावसानानि स्वाध्यायोपरमात् क्वचित् ।
अवसानानि वक्ष्यामि द्विपदैकपदास्तथा ॥ ६ ॥
क्रमर्द्धो चानुवाकानामस्तेषु यजुषां तथा ।
अवसानं विजानीयादाम्नायनियमेन तु ॥ ७ ॥
अध्याये प्रथमे नवमे ऽनुवाके ।
पुराक्रूरस्येत्येका ऋगन्यानि यजूषि ।
सर्व्वे मन्त्राः सप्तदशोत्तरशतं यजूंषि प्रथमे १ । ११७

It ends —

उमिति वा गायत्री क्रतो इति त्रीणि यजूषि हिरण्मयेन पात्रेणेति वा खं ब्रह्मेति चत्वारि ६० सात्तमे यजूंषि सप्तऋग्यजुषोः संख्याविभागः संख्याविभागः । १७ ॥ १ ॥

एकीकृता ऋचः सर्व्वाः मुनिषड्वेदभूमिताः ।
अब्धिरामाथवा (?) ज्ञेयाः १४ । ६३ वशिष्ठेन च धीमता ॥
एवं सर्व्वाणि यजूंषि समाश्विवसुयुग्मकाः । २८ । २३
अथवा पञ्चभिर्न्यूना संहितायां विभागतः ॥ २ ॥

Colophon :—

इति वशिष्ठमुनिप्रोक्तऋग्यजुषोर्विभागः समाप्तः ॥

Though called a Śiksā at the opening line it is really an Anukramaṇikā of the Mādhyandinī śākhā of the White Yajurveda It examines the Saṃhitā chapter by chapter, till the end, where in the colophon it calls itself ऋग्यजुषोर्विभागः ।

It may go also under the head of supplementary literature of the White Yajurveda or even with the Kātyāyana Paribhāṣās

Post Colophon :—

1525.

3257 **माण्डवी शिक्षा ।** *Māṇḍavī-Śikṣā*

Substance, country-made paper. 10×5 inches Folia, 4 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date Samvat, 1939 Appearance, fresh Complete

Beginning —

अथातः संप्रवक्ष्यामि शिक्ष्याणां हितकाम्यया ।

माण्डव्येन यथा प्रोक्ता तोष्य + + संख्या समाहृता ॥

इषेत्वा वत्सीः । प्रथमान्तरम् । बाजभ्यान्तिस्रः १ । पृथग्ग्रः २ ।

बृहद् ग्रावासि ४ । ब्रह्म वनित्वा ५ । इन्द्रस्य वाजरसि ६ ।

वधान देव तिस्रः । ७ । ऊर्ज्जत्वा दक्षेन त्वा ८ । पञ्चदश १ ।

In this way all the 40 chapters of the White Yajurveda have been analysed, the last chapter 40th being ईशावास्य शिव एका ४० ।

Although called a Śiksā, it is more of the nature of an Anukramaṇi.

Colophon :—

इति माण्डवी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon —

शुभमस्तु संवत् १९३९ । कालीकाप्रसाद ।

1526.

6266 **स्वराङ्कुशः ।** *Svarāṅkuśa*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folium, one Lines, 23 in all Extent in ślokas, 30 Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Dated, Samvat 1912. Complete

Colophon :—

सर्व्ववेदोपयोगिस्वराङ्कुशनामकं प्रकरणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९१२ मिति चैत्र कृष्ण १ शनौ गोपीनाथस्येदम्

A general treatise on Vedic intonation, different from Jayanta Svāmī's Svarāṅkuśa, a metrical work It is based on Pāṇini.

Beginning :—

श्रीः। अनुदात्तं पदमेकवर्ज्जं ॥ देवः।

मति शिष्टस्वरवलीयस्त्वमन्यच विकरणेभ्यः। गोपायतं। अनुदात्तस्य च यच लोपः। देवी। चौ। लुप्ताकारे च तौ पूर्व्वपदस्यान्त उ०। देवद्रीचा। आमन्त्रितस्य च। आदिश०।, etc , etc.

1527.

6177 लघुप्रातिशाख्य। *Laghu-prātiśākhya*

Substance, country-made paper 10×4½ inches. Folia, 2. Lines, nineteen in all Character, Nāgara by a modern hand Appearance, fresh Incomplete at the end

Beginning ·

श्रीगणेशाय नमः।

अथ लघुप्रातिशाख्यः।

तद्यथा :—

अन्त्याद्वर्णात् पूर्व्वं उपधा ॥ ३४ ॥ अन्त्याद्वर्णात् पूर्व्वं उपधासंज्ञा भवति। ककारादि ॥ ४२ ॥ सिमादितोऽष्टौ स्वराणां ॥ वर्णं समाम्नायस्यादौ अष्टाना स्वराणां सिम् संज्ञा भवति ॥ यथा अ आ इ ई, etc , etc

1528.

6184(A). पदचन्द्रिका। *Padacandrikā.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 4 Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

A fragment of a Vedic grammar.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विघ्नध्वंसकरं वन्दे गणेशञ्च तथा गुरुम् ।

उपकाराय सर्व्वेषां क्रियते पदचन्द्रिका ॥

शिवा पयस्वती चैव सुखदा च मधुमती ।

यत्नेन छन्दमोजस्वान्वर्चस्वाच्छुम्भिणी तथा ॥ २ ॥

1B, इति स्वरप्रकरणम्; 2A, इति विसर्गप्रकरणम्, 2B, इति विसर्गाभावप्रकरणम्; 3A, इति णत्वप्रकरणम्, इति णत्वाभावप्रकरणम्, 3B, इति नान्तप्रकरणम्, इति मान्त प्रकरणम्, 4A, इति प्रकृतिभावप्रकरणम् ।

Ends abruptly

1529.

6184(B) **पदज्योतिः ।** *Padajyotih.*

Substance country-made paper $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches Folia, 2 marked 2 and 3 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

Padajyoti begins in the first line of 2B, the foregoing portion containing the end of Pratijñāpariśista with the colophon —

इति कात्यायन-प्रणीत-प्रतिज्ञासूत्र-मूलकण्डिकात्रयं समाप्तम् ।

The beginning of Padajyotih :—

अथ पदज्योतिर्लिख्यते ।

अयम्मा स्वधा तन्वा ऊनं ग्राणी काष्ठा प्रावृता मात्रा वषट्कारैः भेराङ्गुङ्गती ऊर्द्धासती भूयस्वारमाना वर्द्धमाना ऊर्द्धमाना मोदमाना वर्द्धमाना रीयमाणा मह्विषः सर्व्वञ्च धीराः क्षायेयारोचने मिश्रा देवभियज्ञिया यज्ञियामानां त्रयो देवाः अस्य पादाः प्रथमा द्वितीयैर्वायवे वाला कामधुवाता मधुपिन्वमाना मिमाना याख्-दक्षिणा वणमैत्रावरुणः शुनःस्फाला चन्द्रमा देवता सरस्वत्येष इमाख्याय ऊष्मान्तः ॥

End :—

न संयोगात् परं खार्थ्य परसंयोगनायकसंयुक्तस्य न्ववर्णस्य न खार्थ्यपंचमच्चरं इति च ।

Colophon :—

इति पदज्योतिः समाप्तम् ।

Relates to Padapāṭha.

1530.

6183

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches Folia, 13 Lines, 5 on a page Extent in ślokas, 130 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

A treatise on Vedic Sandhi by Ananta.

Beginning :—

अ इ उ ऋ ए ऐ ओ औ इत्यष्टौ स्वराः । अ आमपरे । तव अयं तवाऽयं । एकारमिवर्णो तव इद तवेदं । ओकारमुवर्णो तव ऊचः तवोचः ।

4A. इति अनन्तकृता सन्धिः (number of sūttras—20). अथ स्वरप्रकरणम् ।

उदात्तानुदात्तस्वरितप्रायाः स्वराः तत्र आद्यलक्षणम् ।

The chapter on Svara is in 18 sūttras

8A अथ स्वरप्रक्षेपलक्षणम् ।

अनुदात्तो हृदि ज्ञेयो मूर्द्ध्न्युदात्त उदाहृतः ।

स्वरितः कर्णमूले स्यान्नासाग्रे प्रायशः स्मृतः ॥

8B, इति अनन्तकृतं स्वराष्टकम् ।

Two karikās only.

11B, इति अनन्तकृत हलसन्धिः (The number of sūttras is 17)

अपरविसर्गोऽनु अऽश्नोः

शिवः—असि शिवोऽसि

13A, इति विसर्ग सन्धिः ।

Then begins Svarāṅkuśa on the other side of the 13th leaf :—

Beg. :—अ इ उ ण ऋ ऌ क्, etc.

Colophon :—

इत्यनन्तकृतौ स्वराङ्कुशं संपूर्णकम् ।

1531.

6178

Substance, country-made paper 9¼ × 4¼ inches. Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara by a modern hand Appearance, fresh Complete

The rules of Vedic Sandhi

Beginning :—

श्रीः । अ इ उ ऋ ए ऐ ओ औ दीर्घं अ आम् परे । तव । अयं । तवायं । एकारमिवर्णो तव इदं तवेदं । ओकारमुवर्णो इन्द्रस्य उत इन्द्रोतं ।

1B, इति स्वरसन्धिः ।

इति स्वराः ॥ उदात्तानुदात्तस्वरित प्राय जात्याभिनिहित क्षैप्रप्रश्लिष्टस्वराः ।

2B, इति हलसन्धिः ।

अविसर्गोम् अऽशोः । शिवः असि शिवोऽसि ।

3A, इति समाप्तिः । श्रीरस्तु ॥

Here ends 3A 4B. contains 16 lines, on the motions of hands and fingers in the recitation of the texts.

Beginning :—

मुष्ट्याकृतिर्मकारे च नकारे तु नवग्रहः ।
अनुस्वारे द्वयोः क्षेप उश्मान्तेऽङ्गुलिमोचनम् ॥
ककारे च टकारे च उष्मे चाङ्गुलिनामनं ।
पंचाङ्गुल्यं ? पकारे तु भकारे कुण्डलाकृतिः ॥, etc , etc.

1532.

6173 सन्धिकारिका । *Sandhi-kārikā.*

By Ganeśadatta

With the commentary entitled Dīpakalikā.

Substance, country-made paper 6¼×3 inches Folia, 39. Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 400 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured Complete

It treats of Vedic Sandhi.

Beginning —

Comm. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सन्धिकारिका लिख्यते ।

वन्दे गणेशचरणं द्वन्द्वविघ्नैकसाधनम् ॥

सिद्धिबुद्धिप्रदातारं भक्तसर्व्वार्थसाधनम् ॥

सरस्वतीं गुरुंश्चैव याज्ञवल्क्यादिकान् मुनीन ।

वन्दे सन्धिकारिकायां व्याख्यां कुर्व्वे यथामति ।

इह खलु व्याकरणशास्त्रेषु मन्दाधिकारिणां वैदिकानां सुगम सन्धिज्ञानार्थं सन्धिकारिकामारभे । तत्र मङ्गलपूर्व्वकं प्रथम श्लोकः ।

Text. नत्वा श्रीगणनाथस्य चरणं वेदवर्णितम् ।

वालाना सुखबोधाय कुर्व्वेहं सन्धिकारिकाम् ॥

Comm. ... .

... ...

अकाराकारयोः सन्धिर्व्यत्ययो दीर्घताच्च न ।

इकारे एत्वमाप्नोति उकारे ओत्वमेव च ॥

End :—

इमां सन्धिकारिकां च विचारयति वैदिकाः ।

सन्धिज्ञानं भवेत्तेषां शीघ्रमेव तु निश्चितम् ॥

Comm. इति श्लोकस्यार्थस्य स्पष्टार्थः (?)

Colophon :—

इति श्रीगणेशदत्तसन्धिकारिका दीपकलिका समाप्ता। शुभं भवतु ॥

The enumeration of the kārikās is irregular After the 31st kārikā, a fresh enumeration from 1 begins which comes up to 5. Then there are 4 kārikās, unnumbered.

1533.

2633. छन्दः। *Chandaḥ.*

Attributed to Piṅgala

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 5 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1816 and Saka 1681 Appearance, discoloured Complete

Col. :—

इति छन्दः समाप्तः।

Post Col. :—

यो ऽनधीतो द्विजः, etc., etc

संवत् १८१६ शके १६८१ श्रावण शुद्ध ६ रवौ वापयोपाख्यकाशीनाथेन लिखितं स्वार्थं परार्थं शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥

"Edited, translated and explained by A Weber, *Indische Studien* Vol VIII. An edition of the text with Halāyudha's commentary, has also been published, in the Bibliotheca Indica by Viśvanātha Śāstrin."

See I.O. Catal. No. 560

1534.

4180(O). पिङ्गलछन्दः। *Piṅgala-chandaḥ.*

Substance, country-made paper 8×3½ inches Folia, 6 Lines, 4 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1825 and Saka 1690 Appearance, discoloured. Complete

Well known and printed.

Post Colophon Statement:—

सवत् १८२५ शाके १६६० समये आषाढ़वदि १४ रवौ तद्दिने समाप्तम् ।

1535.

316. *The Same.*

With Halāyudha-Vṛtti.

A MS. of 96 pages, of foolscap size and half bound in leather.

Copied in Devanāgarı ın Saṃ. 1926, from a MS. dated 1832.

1536.

8524. **पिङ्गलछन्दवृत्तिः** *Pıṅgalacchandavṛtti* *entitled* **मृतसञ्जीवनी ।**

A Comm. on the Same.

By Halāyudha.

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 27. Lines, 13 on a page. Extent, 1200 ślokas Character, Nāgara Appearance, old Prose and verse Generally correct

The Vṛttı only of Halāyudha wrıtten ın neat Devanagarı hand with rubrıcs to indicate quotations from the text and ends of topıcs. The last verse runs thus:—

पिङ्गलाचार्य्यरचिते छन्दःशास्त्रे हलायुधः ।
मृतसञ्जीवनीं नाम वृत्तिं निर्म्मितवानिमां ॥

इति पिङ्गलच्छन्दोवृत्तौ अष्टमाध्यायः

It begins after the Maṅgalācarana:—

वेदानां प्रथमाङ्गस्य कावीनां नयनस्य च ।
पिङ्गलाचार्य्यसूत्रस्य मया वृत्तिर्विधास्यते ॥ २
क्षीराब्धेरमृतं यद्वदुद्धृतं देवदानवैः ।
छन्दोब्धेः पिङ्गलाचार्य्यैश्छन्दोरत्नं तथोद्धृतं ॥ ३

श्रीमत्पिङ्गलनागोक्तच्छन्दःशास्त्रमहोदधौ ।
वृत्तानि मौक्तिकानीव कानिचित् विचिनोम्यहं ॥ ४

1537.

5528. **पिङ्गलछन्दः सूत्रम् ।** *Piṅgala-cchandaḥ Sūtram*

With the commentary by Candraśekhara.

Substance, country-made paper 14×5½ inches Folia, 68 In Tripātha form Character, Nāgara Date, Samvat 1891 Appearance, fresh Complete.

Colophon —

T. इति पिङ्गलग्रन्थः सम्पूर्णः ।

Comm. इति समाप्तं पिङ्गलविवरणम् ।

Post Colophon Statement:—

शुभमस्तु सिद्धिरस्तु । संवत् १८९१ मिति वैशाख वदी वार रवि दशरथराम पलट दास मकानमे करै उमे लिखा श्रीरामः ।

The commentary begins thus :—

श्री गणपतये नमः ॥

अहितहृदयकीलं गोपनारीसुलीलम्
सजलजलदनीलं लोकसन्त्राणशीलम् ।
असि[वि]निहितमालं भक्तवृन्दस्य पालं
कलयदनुगकालं नन्दगोपालबालम् ॥
तातसंरचितपिङ्गलदीपध्वस्तचित्तघनमोहसन्ततिः ।
अर्थभारयुतपिङ्गलभावोद्योत्तमा रचयति चन्द्रशेखरः ॥
श्रीमत्पिङ्गलनागोक्तसूत्राणां विशदार्थका ।
शिष्यावबोधसिद्ध्यर्थं संक्षिप्ता वृत्तिरुच्यते ॥

1538.

1994. **वैदिक-छन्दः-प्रकाशः ।** *Vaidika-cchandaḥ-prakāsa.*

By Gurjara Vināyaka

Substance country-made paper. 10¾ × 4½ inches Folia, 8 Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 192. Character, Nāgara. Appearance, discoloured Generally correct

The names of the author and of the work, and its scope are given in leaf **7B,** just before Jagatīpatala.

उदान्तैश्चतुर्भिस्तैश्चतुर्भिर्वानुदात्ततैः ।
अष्टधा गणितं भेदैश्छन्दो वै जागतं मया ॥
+ + थुपपदेनेन नायकोर्द्धपदेन च ।
गुर्जरेणेति मंचार्द्धं नागरेण कृतादिह ॥
चिचत्वारिंशदाद्येऽस्मिन् पटले कारिकाः कृताः ॥
अष्टौ वर्गाश्च विज्ञेया द्वितीये कारिकाः कृताः ॥
अष्टादशचतुर्वर्गा तृतीये कारिकाः स्मृताः ।
षोड़शाथ त्रयो वर्गाश्चतुर्थे कारिकाः कृताः ॥
त्रयोविंशतिरेतस्मिन् वर्गाश्चत्वार एव च ।
पञ्चमे पटले ज्ञेयाः कारिकाः पञ्चविंशतिः ॥
वर्गाः पञ्च ततः षष्ठे त्वेकोनत्रिंशदत्र च ।
वर्गाः षट् सप्तमे ज्ञेयाश्चतुर्विंशतिरन्तिमे ॥
कारिकाः पञ्च वर्गा ह्यध्यायेऽस्मिन् शतं खिलाः ।
सप्ततिः सप्त च श्लोका स्त्रिंशद्वर्गाः सपञ्चकाः ।
पटलानीह सप्तैव द्वितीये रचितानि च ॥
मुख्ये मुख्यार्थकेऽध्याये गायत्र्याद्युपवर्णने ।
इति वैदिकच्छन्दःप्रकाशे गुर्जरविनायककृते द्वितीयोऽध्यायः ।

The MS. contains the 2nd chapter and the first paṭala of the third. L No. 79 contains something like a maṅgalācaraṇa from which it seems to be the beginning of the work.

It begins :—

अधुनाथ प्रदर्श्यन्ते गायत्र्यः कतिचिन्मया ।
पदपंक्त्यादयः सर्व्वे तद्भेदाश्च विशेषतः ॥
सर्व्वागमाविरोधेन सर्व्वाचार्य्यसुसम्मताः :
गायत्री तु पुरा प्रोक्ता सा चतुर्विंशत्यक्षराः ॥
पादभेदेन तस्यास्तु स्वरूपं कथ्यतेऽधुना ।
अष्टाक्षरैस्त्रिभिः पादैश्चतुर्भिर्वा षडक्षरैः ॥
अग्निमीलेऽग्न आयाहि शन्नो देवि रमित्यमुः ।
ऋचः स्वादिष्ठयापोहि कया नः पावकेति च ॥
चतुर्वेदस्थिताः सर्व्वा दृष्टान्तायात्र संहृता. ।
... ...
. ...
अथ भेदाश्च गण्यन्ते गायत्र्याः क्रमशो मया ।
पदपंक्त्यादयः सर्व्वे सौकर्य्याय विविच्यते ॥

Colophons :--

2B, इति प्रथमं गायत्री पटलम्; 3A, इति द्वितीयमुष्णिक् पटलम्; 4A, इति तृतीयमनुष्टुभं पटलम्; 4B, इति चतुर्थ बृहतीपटलम्; 5B, इति पञ्चमं पङ्क्तिपटलम, 6B, इति त्रिष्टुप् षष्ठ पटलम्, 7B, इति सप्तम जगतीपटलम्, 8B, इति गाथा पटलम् ।

It ends :—

इति प्रगाथा विज्ञेयाः पञ्चैते त्वपरेऽपि च ।
प्रगाथं शंसति स्तौति प्रगाथेन यजेदिति ॥
प्रगाथान् परिहायाथ शस्त्राङ्गति वैदिकम् । (?)

The manuscript from which this was copied was defective, as there is a lacuna in leaf 8B, line 8

1539.

3239.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 3 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, oldish.

Three leaves containing a tabular statement of seven Chandas with their varieties according to Śaunaka, Piṅgala and Kātyāyana.

1540.

1978. **परिभाषाछन्दोमञ्जरी ।** *Paribhāsā-chando-mañjarī*

Substance, country-made paper 12×5½ inches Folia, 3 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 70 Character, Nagara Appearance, discoloured

It begins —

अथ छन्दोमञ्जरी लिख्यते ।
गायत्री च दशधो मासो हतं नाम्ने तमद्य च ।
तामे अश्वानां युवाकु भरद्वाजे पुरुतमम् ॥ १ ॥
सुसुन्वे य ईशानामायः स्वप्रेन्द्रमुप्रियं त्विति ।
इन्द्रः सहस्रदा वामे तद् गायत्रीछन्दः ॥ २ ॥
अष्टधौष्णिक् कदामत्त तचतुर्युन ऊषु च ।
ददीरेकृणः प्रयाणोषे हरीयस्य पितुं न च ॥ ३ ॥
... .
अग्निहोतारमवम व इन्द्र सहि ग्रर्द्धान इति छन्दोदाहरणानि ॥

The following Vedic metres with various modifications are treated of in this short treatise with copious examples —

(1) गायत्री—(*a*) त्रिपदा, (*b*) पदपंक्तिः (*c*) उष्णिग्गर्भा, (*d*) पादनिवृत् (*e*) अतिनिवृत्ः, (*f*) यवमध्या, (*g*) वर्द्धमाना, (*h*) प्रतिष्ठा (*i*) त्रसीयसी, (*j*) विपरीता त्रसीयसी ।

(2) उष्णिक—(*a*) पुप उष्णिक्, (*b*) ककुभ, (*c*) कुष्णिरा, (*d*) तनुष्णिरा, (*e*) पिपीलिकमध्याः, (*f*) अनुष्टुप्गर्भा, (*g*) स्तोमं ।

(3) अनुष्टुभ्—(*a*) महापदपंक्तिः, (*b*) कृतिः, (*c*) पिपीलिकमध्या, (*d*) काविराट्, (*e*) नष्टरूपी, (*f*) विराट्, (*g*) यद्दा विराट् ।

(4) बृहती—(*a*) पुरस्तात्बृहती, (*b*) न्यङ्कुसारिणा, (*c*) उरोबृहती, (*d*) स्किन्दाग्रीवी, (*e*) उपरिष्टाद्बृहती, (*f*) विष्टार-बृहती (*g*) ऊर्द्ध्वबृहती, (*h*) पिपीलिकमध्या, (*i*) विषमापदा।

(5) पंक्तिः—विराट्, मतो बृहती, विपरीतार् बृहती, प्रस्तारपंक्तिः, कस्तारपंक्तिः, विष्टारपंक्तिः, संस्तारपंक्तिः।

(6) त्रिष्टुप्—उपत्रिष्टुप्, अभिसारिणी, विराट्स्थाना, विराट्रूपा, विपरीता विराट्रूपा, ज्योतिष्मती, मध्ये ज्योतिष्मती, महाबृहती, यवमध्या, पंक्त्युत्तरा, विराट्पूर्वी।

(7) जगती—महासतो बृहती, महापंक्तिः, यद्वा महापंक्तिः। अतिजगती।

(8) शक्करी—अतिशक्करी।

(9) अष्टी—अत्यष्टी।

(10) धृतिः—अतिधृतिः।

(11) कृतिः—(अशीत्यक्षराणि) प्रकृतिः, आकृतिः, विकृतिः सस्कृतिः अभिकृतिः; उत्कृतिः।

This treatise on Vedic meters is different from the treatise noticed in L. 877 and Burnell 3B as छन्दोमञ्जरी।

Colophon : —

इति परिभाषाछन्दोमञ्जरी समाप्ता॥

1541.

661. **वेदाङ्गज्योतिषं**। *Vedaṅga Jyotiṣa.*

For the manuscript see L 1455.

At the end of the manuscript there are 6 lines of Chandah.

1542.

4180(P) *The Same.*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 4 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिम् ।

दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥

प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीम् ।

कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥

ज्योतिषामयनं कृत्स्नं प्रवक्ष्याम्यनु पूर्व्वशः ।

विप्राणां समतं लोके(^) यज्ञकालार्थसुद्धये ॥

Colophon —

इति ज्योतिषः समाप्तिमगमत् ॥

1543.

4180(Q) *The Same as P.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folia, 4 Lines, 7 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1689 Appearance, discoloured and worn out Complete

Colophon :—

इति ज्योति समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

श्री विश्वेश्वराय नमः । श्रीवक्रतुण्डाय नमः ॥ संवत् १६८ अष्टम्याया लिखितम् ॥ ज्योतिषगणेशेन लिखितम् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

1544.

513 निघण्टु : *Nighaṇṭu*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 12 (8-19) Lines on a page Character, Nāgara Date, Saka 1686 Appearance, old Generally correct Incomplete at the beginning.

10A, इति निघण्टौ द्वितीयोध्यायः, 14B, इति निघण्टौ तृतीयोध्याय 17A, निघण्टौ चतुर्थोऽध्यायः, 18B, निघण्टौ पञ्चमोऽध्यायः, अग्निर्द्रविणो अश्वो वायुः श्येनोश्विनौ षट् ॥ फाल्गुन मासे कृष्णपक्षे द्वितीयायां सौम्यवार तद्दिने भिकंभट्टेन लिखातं

यादृशं पुस्तकं, etc. । १ । २५० ।

काश्यां भानौ संवति खष्टेतिथ्ये ।

शाके षस्मागाङ्कभूगे पराह्णैया ।

भूकम्पो ऽभूच्छ्रावणे शुक्लपक्षे

तिथ्यामादौ मन्मथे सार्पयाते ॥

जलं रक्षेदित्यादि । भग्नपृष्ठ इत्यादि । हेरम्बार्पणमस्तु ।

In a different hand :—

कालभैरव । ग्रन्थसङ्ख्या २५० ।

1545.

9878 *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 17 Lines, 6 on a page Extent in slokas, 204 Character, Nāgara Date, Sam 1843. Appearance, tolerable Complete

It begins from the leaf 21 So this MS. is evidently a part of a larger one containing some other work in a continuous pagination.

Colophon :—

निघण्टुः समाप्तः ।

शुभमस्तु । कल्याणं भवतु । संवत् १८४३ वर्षे ज्येष्ठसुदि २ रवे उ मा पथि लक्षीराम डामधे प्रतगको र उ कारे खरजिनी ओ पथि थि लाखीतं पङ्गोलिवल्लभ रामजीस्यात्मज अनूपराम आत्म पठनार्थं । मङ्गलमस्तु ।

1546.

4180L. *The Same*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 6 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

Post Colophon —

जयसंवद्दामोदरेण लिखितम् । तच्छयासूनुना दत्तम् । परस्वम् ।

1547.

4180M *The Same.*

Substance, country-made paper. 7×4½ inches Folia, 5 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured A fragment. The first chapter only, coming very nearly to the end.

1548.

6477. निघण्टुनिर्वचन ।

A commentary on the same

By Devarāja Yajvan. In Tripātha form

Substance, country-made paper 14×5½ inches Folia, 153 Character, Nāgara Date, Samvat 1903 Saka, 1768 Appearance, fresh Complete

See I.O. Catal. No. 556 Published in the Bibl. Ind. series.

Colophon :—

इति श्रीमदत्रिगोत्रश्रीदेवराजयज्वनः कृते निघण्टुकाण्डनि-
र्वचनपञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon ·—

संवत् १९०३ शके १७६८ पौषशुक्लद्वादश्यां भौमवासरे तद्दिने
प्रातःकालसमये इदं पुस्तकं लेखन समाप्तः हस्ताक्षर गणेशभट्ट
वास्तव्य फणीन्द्रपुर साप्रत् श्रीक्षेत्रकाशी दशाश्वमेधघाटावर
असे । यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

1549.

4296.

Substance, country-made paper 9½×4½ inches. Folia, 15 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Nāgara Date, Samvat 1619 Appearance, discoloured The first leaf is missing

Colophon :—

इतिछन्दः समाप्तं ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६१६ संवत्सर प्रवर्त्तमा दक्षिणायने आश्विनवदि षष्ठी-शुक्रे। शुभमस्तु।

Then in a later hand :—

द्विवेदि आत्मारामात्मज-सोमेश्वर-विश्वेश्वर-कामेश्वरस्येदं पुस्तकम्।

This is an Anukramaṇī of the Nighantu, divided into five chapters. First chapter contains 17 words, II, 22, III, 30, IV, 4 and V, 5. In giving synonyms of words, subdivisions are also taken into account, as in 4B :—

मनुष्याः। नराः। नरः। जन्तवः। विशः। क्षितयः। चष्टयः। चर्षणयः। नहुषाः। हरयः। मर्य्याः। मर्त्तयाः। मर्त्ताः। व्राताः। तुर्वशाः। द्रुह्यवः। आयवः। यदवः। अणवः। पूरवः। जगतः। तस्थुषः पञ्चजनाः विवस्वन्तः। पूतन इति मनुष्याणां। २५। ३।

'3' means it is the third word of the second chapter and "25" means that Manusya has 25 names including subdivisions

The number of synonyms and the consequitive number of words is given in the following way —

(2A) 15/5; 8/6; 23/7, 16/8, (2B) 12/9; 30/10; (3A) 37/11, (3B) 10/12; 37/13, 26/14; (4A) 10/15, 11/16, 11/17 प्रथमोऽध्यायः।

(4A) 26/1, (4B) 15/2; 25/3, 12/4; (5A) 22/5; 18/6; 28/7. 10/8, (5B) 29/9; 28/10, 9/11; 10/12; (6A) 11/13 (6B) 122/14, (7A) 26/15, 11/16, 46/17; (7B) 10/18, 33/19; 18/20; (8A) 4/21, 4/22 द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः।

(8A) 12/1; 11/2, 25/3; (8B) 22/4; 10/5; 20/6; 6/7; 10/8; 11/9; 6/10; 8/11; 9/12; (9B) 12/13; 44/14, (10A) 44/14; 24/15; 13/16; (10B) 15/17; 17/19, 10/20; 4/21; 2/22; (11A) 14/23; 14/24; /25; /26; 6/27; (11B) 26/29 (?); 24/30 तृतीयोऽध्यायः।

(12A) 61/1; (12B) 83/2; (13A) 70/3; (13B) 61/4 चतुर्थोऽध्यायः।

(14A) 16/1 ; 26/2 ; (14B) 33/3 ; 36/4, (15A) 31/5 पञ्चमोऽध्यायः ।

Other synonyms —

2B, अद्रिः । ग्रावा । गोत्र । वल । अत्र । पुरुभोजा । स्वर्णान । अश्मा । पर्व्वतः । गिरिः । वज्रः । चमसः । अहिः । अभ्रं । वलाहकः । मेघ । दृतिः । उदनम् । वृषंधिः । वृत्रः । असुरः । बोध इति मेघानां (?) ३० । १० ।

14B, अश्विनौ । उषा । सूर्य्या । वृषकपायी । सरण्यूः । त्वष्टा । सविता । भगः । सूर्य्यः । पूषा । विष्णुः । विश्वानरः । वरुणः । केशी । केशिनः । वृषकपी । यमः । अज । एकपात् । पृथिवी । समुद्र । अथर्व्वा । मनु । इध्यङ् । आदित्याः । सप्तऋषयः । देवाः । विश्वेदेवाः । साध्याः । वसवः । वाजिनः । देवपत्न्यो । देवपत्न्यः । ३१ ५ ।

1550.

2200. निरुक्तम् । *Nirukta.*

Two manuscripts:—

(I) Contains the Pūrvasatka or the first 6 chapters of Yāska's work on Nigantu, printed in Bibl Ind., in the second volume and in pp 1 to 283 of Vol III.

(II) Contains the *uttaraṣaṭaka* or the latter half in 6 chapters of Yāska's work and the two chapters of Parisista or the 13th and the 14th chapters of the work, printed in Bibl. Ind. in pp. 283 to 504 of Vol. III and in pp. 1 to 415 of Vol. IV.

I Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 84 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1876 Appearance, discoloured

Col :—इति निरुक्ते पूर्व्वषट्के षष्ठोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १८७६ आश्विनवद्य १४ संवत्सरे विक्रतिनाम मन्दवासरे उत्तरादिग्गमनक्षत्रे ॥ स्वार्थ परार्थ ॥

II. Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 41 Lines, 9 on a page Appearance, discoloured Character, Nāgara Date, Śaka 1677

Col.:—इति नैषकाचतुर्दशोऽध्यायः ।

Post Col. :—

शके १६७७ युवासंवत्सरे वैशाख शुक्लतृतीयाया पुस्तक लिखित भागवत बालकृष्णेन ।

1551.

518. *The Same. The first half only*

For this manuscript see L. 1300.

It has 15 leaves and not 14 as Rājendralāla says. Incomplete at the end

1552.

4180. I. *The Same. The Same.*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 10 to 102 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Date, Samvat 1716 Appearance, discoloured. Incomplete

From very nearly the beginning of I. 4 to the end of the Pūrvasatka

Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ वर्षे श्रावण वद ७ सोमे पूर्व्वार्द्धमात्र लिखितं कालानटपद्ममध्यच । श्रीमाधवस्य सुत रघुनाथ ।

1553.

2487. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 108. Lines, 6, 7, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

The manuscript contains the first six chapters, printed in the second volume and in pp 1 to 288 third volume of the Bibl. Ind Edition

In a different hand in red ink occurs the following at the end of the last leaf :—

सहस्रबुद्धोपनाम्ना हरभट्टस्य लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

Then in a scribbling hand in red ink —

नानदीक्षित भागवत यास पोथी दीक्षित ग्रंक + + +

1554.

4180J. *The Same. The second half only.*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 1 to 52 Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Incomplete at the end

50A, दशमाध्याये प्रथमः पादः ।

1555.

4180K. *The Same.*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 53 Lines, 8 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1755 Appearance, discoloured Complete

Post Colophon Statement. -

सवत् १७५५ माघ कृष्ण ११ सोमे तीर्थराजराजप्रयागेष्ट
श्रीपुराणपुरुषः प्रीयताम् । धरणीधरदैवगणेश पठनार्थम् ।

On the reverse of the last leaf occurs the following .—

लिखितं तत्पुंचजी सुतरामलोहात्मजव्यंवकजीएन कृष्णार्पणं दत्ते ॥

1556.

2196 *The Same.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 12 Lines, 9 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured

Called on the label, written in English, " Nirukta up to 7 adhyāyas."

Colophon :—

इति निरुक्ते उत्तरषट्के सप्तमोऽध्यायः (?)

This is the second parisista or the 14th chapter of Yāska's work, as printed in Bibl Ind., Vol. IV, pp 367 to 415

1557.

108. दैवतकाण्डः *of Nirukta*

The present MS. has been noticed by Rājendralāla under No. 908.

Nirukta is divided into two kāndas, each with six chapters, (1) Naigama Kānda Pūrva Satka and (2) Daivata Kānda, Uttara Satka. Besides these there is a parisista, complete in five pādas. Our manuscript calls the five pādas Trayodasādhyāya, without marking it as Parisista, hence in this MS. the work ends in the Trayodasādhyāya

The Ajmere Edition divides the portion, after the end of the 12th chapter, into two chapters, Trayodasa and Caturdasa, calls them Parisista and does not subdivide them into pādas Sāmasramī calls this portion parisista and divides it into 4 pādas, the 1st pāda is called Trayodasādhyāya, the other three pādas he thinks to be either a part of Trayodāsa Adhyāya or of Caturdasādhyāya

1558.

508. निरुक्तपरिशिष्टम् । *Nirukta-parisistam.*

Substance, country-made paper 7×3 inches Folia, 23 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 240 Character, Nāgara Appearance, old and dilapidated Complete

The Parisista, here called 7th chapter, of Nirukta Uttarasatka

Col. :—इति उत्तरषट्के सप्तमोऽध्यायः निरुक्ते ।

Several times printed.

1559.

1991 **निरुक्तवृत्तिः ।** *A comm on Nırukta*

By Dugācārya

Substance, country-made paper 12×5¼ inches Folia 8 Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment

It contains the first pāda of the 5th chapter only See Bibl Ind. edition of Nırukta Vol. II, pp 253 to 276

1560.

8002. *The Same*

Substance, country-made paper. 11½×5¼ inches Folia, 172, of which the last but one leaf is marked both 170 and 171 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 3450 Character, modern Nāgara

It begins —

ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥

समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्यानुदैवतं तद्भवति अथायमादिरथातो दैवतमिति । यावंतो + + सर्व्वशाखासु तेषु यानि गुणपदानि लक्षणोद्देशतस्तानि सर्व्वाण्येव व्याख्यातानि । द्वयोः प्रकरणयोर्नैघंटु-कैकपादिकयोः संविज्ञातपदानि तु प्रधानस्तुतिभाग्देवताविषयाणि अग्न्यादीनि सर्व्वमंत्रेषु अवशिष्यंते । तानि च पुनरमूनि समा-म्नातानि अस्मिन् शास्त्रे अग्न्यादीनि देवप+तानि यत्स्तद्याचि-ख्यासया इदमारभ्यते । अथातो दैवतमिति ॥, etc.

Col. :— इति जंबूमार्गाश्रमवासिनो भगवद्दुर्गाचार्य्यस्य कृतौ ऋज्वर्थायां निरुक्तवृत्तिः समाप्ता ॥

1561.

4180L. **निरुक्तखण्डसंग्रहभाष्यम् ।** *Nırukta-Khaṇḍa-Samgraha-Bhāṣya*

Substance, country-made paper 7½×3½ inches Folia, 3 Lines, 13 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old Incomplete.

Nirukta is divided into Adhyāyas, Pādas and Khandas The present manuscript contains the Pratīkas or the first words of the Khaṇḍas. The Pratīkas, generally agree with those printed in the Bibl. Ind series But in the first adhyāya, while the present MS. has twenty, the printed edition has twenty-seven and it follows the Bhāsya of Durgācārya. The present manuscript seems to embody an older tradition It contains the pratīkas of all the twelve adhyāyas of the Nirukta and of the 13th, one of the supplementary adhyāyas. For the other supplementary adhyāya (which in some manuscripts is split up into five) the printed edition gives two different collections of pratīkas, one containing 37 and the other 50. The present manuscript contains the latter collection. But unfortunately it is not complete.

PRAYOGAS AND PADDHATIS COMMON TO ALL THE VEDAS.

1562.

6276. याजमान। *Yājamāna*

Substance, country-made paper 9¼×4 inches. Folia, 35 (by counting). The leaves are not numbered Lines, 5 per page Character, modern Nāgara Appearance, fresh

A collection of mantras, relating to different Vedic rites, for the sacrificer (yajamāna) himself

Beg. :— अथ दर्शपौर्णमासयोर्याजमानप्रयोगः।

पूर्णमासे दर्शे च प्रातरग्निहोत्रहोमानन्तरं प्राङ्मुख आसीन आचम्य देशकालावनुकीर्त्य पौर्णमासेष्ट्याऽहं यक्ष्ये इति संकल्पं कुर्य्यात्। पौर्णमास्यां दर्शेष्टं यक्ष्ये इत्यमावास्यायां दक्षिणोपक्रमान् केशान् श्मश्रूधार्य्यमानो (?) जपेत् ऋते इदं प्रजापतये वागस्यन्द्री सपत्नक्षयणी वाचामेन्द्रियेणाविश इति स्रुचा धार्यमानो जपेत् ऋते इदमिन्द्राय।

10B, इति पौर्णमास्यां इत्यमावास्यायां। 32A, इति अग्निहोत्रप्रयोगः; 34B, इति सायं प्रातरग्निहोत्रयाजमानप्रयोगः समाप्तः; (Last Col) इत्याधानयाजमानमन्त्राः।

1563.

3299. अग्न्याधानपद्धतिः। *Agnyādhāna-paddhati.*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 9 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 325 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out Complete

The Saṃkalpa runs :—

ॐ दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य अग्नीनाधास्ये सर्व्वक्रत्वर्थं येरग्न्यधिकृतो यांश्च यक्ष्ये प्रयोक्तुमित्यादि।

It ends —

अग्ने श्रु ये रुद्वमुज्जितिं इन्द्राग्नयोरुद्वमुज्जितिं आदित्या अह मुज्जिति यज्ञो बभूव यज्ञश्चंचमवज्ञ इष्टिः संतिष्ठते ।

1564.

6321. **अग्निहोत्रप्रथमाधानम् ।** *Agnihotra prathamādhana.*

Substance, country-made paper 11¼ × 5 inches Folia, 10. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 330 Character modern Nagara Appearance, fresh Complete Copied in Samvat 1941

Colophon:—

इति अग्निहोत्रप्रथमाधानं समाप्तम् ।

Post Colophon ·—

संवत् १९४१ मीः भाद्रपद सुदी ११ वार सोमवार । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work

विघ्नेश्वरं नमस्कृत्य पितरौ गुरुमच्युतम् ।
गौरी सीतापतिं विप्रान् वक्ष्याधानविधिक्रमम् ॥

Then it goes on —

तत्र प्राप्ताधिकारो ऽधीतवेदो ब्राह्मणोऽग्नी आदधीत, etc , etc

It ends —

एवमग्निचयं प्राप्तेऽपि (?) एकमेवानादिष्टहोतव्या इति निरावमध्ये ऽग्निचयप्राप्ते प्रायश्चित्तानि ॥

1565.

2320. **पवनपावनप्रयोगः ।** *Pavanapāvana-prayoga.*

For the MS. and the work see L. 2667

Pavana-pāvana is the name of certain sūktas from Maitrāyaṇīya Samhitā, Ṛgveda and other Samhitās which pray for purity of one's own self from sins.

1566.

6318. अग्निहोत्रहोमः। *Agnihotra-homa.*

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 4 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 130 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete Copied in Samvat 1941.

No Colophon.

Post Colophon :—

संवत् १९४१ मीः भा० दो सुदी १० रविवार। बालमुकुन्द-स्येदं पुस्तकं। शुभं भूयात्।, etc.

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः।

अथाग्निहोत्रहोममुच्यते। आचम्य प्राणानायम्य उद्धरेति यज-मानो ब्रूयात्।, etc

1567.

2437. अग्निहोत्रहोमप्रयोगः। *Agnihotra-homa-prayoga.*

Substance, country-made paper $5\frac{1}{2}\times4$ inches Folia, 85 of which 27th and 28th are missing Lines, 8 on a page Extent in slokas, 700 Character, Nāgara Date, Śaka 1732 Appearance, discoloured Complete Prose and verse

For a similar work see the next number.

84B, इति होमः समाप्तः।

Post Colophon :—

भुमपृष्ठइत्यादौ, यादृशं पुस्तकं, etc.

तैलाद्रक्षेपिरक्षाणि॥

शके १७०३२ (?) श्रावणवद्य १० शुभरात्रदिने समाप्तम्।

The MS. appears to be defective as there is a long lacuna in leaf 39A.

It begins :—

युगपत् सर्व्वतीर्थानि युगपत् सर्व्वदेवताः।

द्रष्टुमिच्छति यो मर्त्यः सोऽग्निहोत्रगृहं व्रजेत्॥

Page 2A. अथाग्निहोत्रकर्म्मोच्यते । अग्निहोत्रमिति कर्म्मनामधेयं । साग्नेऽप्यग्निहोत्रशब्दः प्रयुज्यते इत्यन्विलायाम् ।

Authorities consulted .—

2A, आश्वलायन, 2B, मीमांसकाः । 3A, कात्यायनः; 4B, आपस्तम्ब, सम्प्रदायपद्धतिः । 8A, देवजानीये, 8B, अन्विला: 10A, देवत्रात, देवजानीभाष्ये; 10B, बौधायन, श्रीधरीय, 12A, देवयाज्ञिका, धर्म्मसूत्र, 13B, रामाण्डारकद्रपद्धतौ । 17B, हेमचन्द्रकोशः; 19A, गोभिलगृह्ये, रुद्रदत्तः; 19B, कौण्डिन्यः; 21A, षट्त्रिंशमतम्; 22A, स्मृत्यर्थसारः, 23A, यज्ञपार्श्वे; 25A, मनुः, 25B, देवयाज्ञिकभाष्य; 29A, कर्कभाष्य स्मृतिचन्द्रिका; 31A, यज्ञपार्श्वे, प्रायश्चित्तसागरः; 37B, देवत्रातभाष्य 40A, सिद्धान्तभाष्यः; 40B, मरीचिः; 45A, भारद्वाजसूत्र, मण्डन, 45B, प्रायश्चित्तप्रदीपः; 46A, स्मृत्यर्थसार: 54A, आश्वलायनब्राह्मणे; 55A, धूर्तस्वामी: 56A, मार्कण्डेय, भविष्यत्, मयूखः; 56B, भट्टाचार्य्य, देवलः, गौडाः, 72A, प्राभाकराः ।

Topics dealt in —

43B इति सायंहोमप्रयोगः; अथ प्रातर्होमे विशेषः ।

44A अथात्यन्तापदि पत्नीहोमविधिः ।

52A. अथ मृताग्निहोत्रम् ।

60B अथाग्निहोममन्त्रार्थः

69B. अथ देवतानिर्णयः ।

78B. अथ प्रतिनिधिस्वरूपम् ।

84B *Colophon* :—

इतिहोमः समाप्तः ।

It is an elaborate manual for offering oblations on perpetual sacred household fire. Several later authorities are consulted along with Kalpasūtras of Baudhāyana, Apastamba, Āśvalāyana, Bharadvāja, Laugākṣī, etc, in connection with Vyavasthās arrived on the general topics as regards the

'Sâyamhoma' and 'Prâtarhoma' of Brāhmanas who keep sacred fire.

1568.

2426 **अग्निहोत्रहोमः ।** *Agnihotra-homa*

Substance, toolscap paper 13×4 inches. Folia, 3 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Prose Complete

It begins —

अथाग्निहोत्रहोमः ।

उदयादस्तमयात् प्राक् उद्धरणं प्रादुष्करणं आचम्य तीर्थेन प्रविश्य गार्हपत्यस्य पश्चादुपविश्य प्राणानायम्य तिथ्यादि संकीर्त्य देश-कालौ स्मृत्वा ऽमुकगोत्रस्यामुकशर्म्मणः यजमानानुज्ञया श्रीपरमे-श्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामि इति सायंप्रात-रग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामीति प्रातः सोदकेन पाणिना दक्षि-णाग्निं गार्हपत्यं आहवनीयं च ईशान्यादि तुष्णीं त्रिः परिसमुह्य पुनःपुनरुदकमादाय तथैव समन्तं पर्य्युक्षति ऋतसत्याभ्यां त्वा पर्य्युक्षामीति सायं त्रिः ।

It ends —

अनेन मया यथाज्ञानेन यत्कृतेन यथाशक्त्या सायमग्निहोत्र-होमाख्येन कर्म्मणा भगवान् श्रीयज्ञनारायणस्वरूपी परमेश्वरः प्रीयतां न मम । तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ वषट् ते विष्णवास आ अन्दणा अस्मिन्नन्दणाः प० ऋक् महत्तदुल्वं स्थविरं तदासीद्येना० ऋक् ।

A priest's manual for offering homas to the household fire.

For a similar work of Rudradeva see L. No. 837.

1569.

6198 सायंप्रातर्होमः । *Sāyam prātar homa.*

Substance, country-made paper 9×4½ inches Folia 4 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80 Character, modern Nāgara Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अद्येत्यादि एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं श्रौतेषु अग्निषु समिधतण्डुलद्रव्येण सायं प्रातर्होमेनाहं यक्ष्ये । तत्रेदानीं सायं होममहं करिष्ये ।

End :— ततः स्मार्त्तहोमः ।

No colophon.

1570

1932. विधुराधानप्रयोगः । *Vidhurādhāna-prayoga.*

By Dhuṇḍirāja Lelopa

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 6 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 160 Character Nāgara Date, Samvat 1890 and Śaka 1755 Appearance, discoloured Complete

On the kindling of the sacrificial fire by a widower.

It begins :—

अथ मृतपत्नीकस्य विवाहेप्यसमर्थस्य तदग्न्याधानप्रयोगो ऽभिधीयते ।

दारकर्त्ता सम्भवे आधानममिदारा पत्नीयजमानोभयार्थं तदसम्भवे आत्मार्थं तदा आत्मार्थमेव । तथा च आपस्तम्बः ।

पत्नी यज्ञाङ्गमरणे विधुरत्वं प्रपेदिरे ।

विवाहेप्यसमर्थस्यानाश्रमस्य निवृत्तये ॥

The authorities consulted :—

त्रिकाण्डमण्डन, कर्म्मदीप, भरद्वाजमत ।

Ḍhundhirāja's work comes to an end in leaf 6A. Colophon of the main work :—

इति लेलोपाख्य ढुंढिराजकृतविधुराधानप्रयोगः ।

After which there is a shorter work on the same subject which begins :—

> अथोपसुक्तिवचनानि चिकाग्रुमण्डनः ।
> सौवर्णीं कुशपत्नौ च पत्यभावऽस्मिन्होचिताः ।
> पत्युः प्रतिनिधिं कृत्वा पत्नी नैवं समाचरेत् ॥

This comes to an end in leaf 6 —

> इति विधुराधानप्रयोगः समाप्तः ॥

Post Col. :—

> मलमासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यायां गुरुवासरे ।
> लेखयेद्विश्वनाथेन विधुराधानपुस्तकम् ॥
> संवत् १८६० शके १७५५ क्रोधिनाम संवत्सरे ।
> श्रीअग्निनारायणायार्पणमस्तु ॥

1571.

2877 **आधाननिर्णयः ।** *Ādhāna nirṇaya.*

By Mallari.

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 112 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara Date, Samvat 1817 Appearance fresh but mouse-eaten Complete

Maṅgalācaraṇa —

> गौरीपुत्रं नमस्कृत्य वाग्देवी ह्या(?)लसापतिं ।
> विश्वेश्वरं गुरुश्चैव मातरं पितरं तथा ॥ १ ॥

The object of the work :—

> वृत्त्यादिग्रन्थानालोच्य साग्नेः संस्कारमुत्तमम् ।
> अल्पज्ञाना यथाबोधं तथा वक्ष्ये प्रयत्नतः ॥

तत्रादौ व्याधितस्याहिताग्नेरारोग्योपायः । क्वचित्तस्य इति शङ्काया तत्र कर्तव्यता चोच्यते । इत्यादि ।

The last Col :—

इति मल्लारिणा श्रीमद्रुद्ररामकृपालवात् ।
आहिताग्नेः कृतः पत्नीमृतावाधाननिर्णयः ॥

Post Col —

संवत् १८१७ । समय फाल्गुन शुद्ध पौर्णमा ॥ श्रीरस्तु ॥
शुभमस्तु ॥

The authorities quoted and consulted —

(1A) आश्वलायनसूत्र, (2A) अनन्तदेवीय ग्रन्थादौ, (2B) स्मृत्यर्थसार, (3A) त्रिकाण्डीये, (12B) मण्डनसतात्, (14B) स्मृतिसंग्रह, (23A) मनु, (34B) विष्णुस्मृति, (35A) विद्यारण्यभाष्य०; (36A) जैमिनि, (38B) ऋतुवचनम्, (43A) गॉगॉभट्टः, यमः; (44A) त्रिकाण्डमण्डन, (44B) कारिका, (47B) इति भारद्वाजः, (79A) स्मूलपाणि, विधानपारिजात, कल्पतरु, (80A) कूर्मपुराण, (80B) नारायणभट्ट, (81A) देवजानिभाष्य, (82A) वृत्तिण्यद्धतिः, (82B) कार्ष्णाजिनि; (83A) कालादर्शकारः, (84A) हेमाद्रि, व्यास, व्यासस्मृति, (84B) शाट्यायनि, (85B) मिताक्षरायां नारदः, (86A) हेमाद्रौ कौर्म्मोक्तिः, (86B) पैठीनसिः, (88A) कपर्दिकारिका; (91B) इति परिशिष्टम्; (96A) वृद्धगर्गः, (103A) विष्णुस्मृति ।

The Topics —

(3B) अथ पञ्चहोमादीना प्रकारः; (4B) इति तूष्णीधर्म्मकमग्निहोत्र-प्रयोगः—अथ शेष होमाः, (6A) इति पञ्चहोमादीना समस्यानुष्ठानप्रकारः, (9A) कृष्णपक्षे मृतस्यावशिष्टतिथिहोमविधिदर्शेष्टिविधिश्च, (10B) इति चातुर्मास्यान्तरालमृतौ होमप्रकारः, (11A) इति चातुर्म्मास्यान्तरालदर्शपूर्णमासावशिष्टपर्व्वणां च प्रयोगः, (20B) इति पितृमेधप्रयोगः. (20B) इत्याश्वालायनाहिताग्नेर्मृतदाहविधिः, (26B) इति सपिण्डीकरणकालः, (28A) देशान्तरमृतस्य निर्णयः, (47B) इति याग्निसमारोपे कर्त्तव्यविधिः, अथ नष्टापहारादिना अरण्योरभावे मण्डनः, (60B) इति प्रथमदिनकृत्यम्, (61A) अथ द्वितीयदिनविधिः; (61B) अथ तृतीयदिनविधिः, (61B) चतुर्थदिनविधिः; (62A) पञ्चमदिनविधिः—अथ षष्ठदिनविधिः, सप्तमदिनविधिः, अष्टम-

दिनविधिः, नवमदिनविधि ; (62B) अथ दशमदिनविधिः, (63B) अथैकादशदिनविधिः; (65A) इति वृषोत्सर्गः, अथ मन्त्रैकोद्दिष्टम्; (66B) इत्यमौ मन्त्रैकोद्दिष्टविधिः; (67A) अथ शय्यादानप्रयोगः, (68A) इति प्रेतशय्यादानप्रकारः; (69A) इति प्रेतशय्याप्रतिग्रहप्रायश्चित्तम्, (73B) इति सपिण्डीकरणश्राद्धप्रयोगः, (79B) अथ तर्पणविधिः, (80A) अथ दाहनिषेधः; (80A) अथ षोड़शश्राद्धानि, (93B) श्राद्धे कर्तृनिर्णयः, (97B) अथ अनपेतब्रह्मबहरणे पापं; (101B) अथ मन्नग्नस्तपितृस्मृतौ देशान्तरस्थपुत्राणां कर्त्तव्यतानिर्णयः।

1572.

3210.

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 2 Lines, 13, 14, 15 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured. Incomplete

On the reinstallation of the sacred fire by the widower who is an *āhitāgni* and has burnt his wife with the sacrificial fire.

It begins :—

आहिताग्निरनेकभार्य्यः प्रथममृतां भार्य्यां श्रौताग्निभिर्दग्ध्वा पुनरग्नीनादध्यात्। एकभार्य्यस्तु पुनर्विवाहं कृत्वा अग्नीनादध्यात्। तथाच याज्ञवल्क्यः।

दाहयित्वाग्निहोत्रेण स्त्रियं वृत्तवतीं पतिः।
आहरेद्विधिवद्दारान् अग्नीं श्चैवाविलम्बान्॥

1573.

2055. **प्रवासविधिः।** *Pravāsavidhi.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4$ inches Folia, 4 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas 50 Character, Nāgara Appearance, discoloured. Complete

It begins :—

अथ प्रवासविधिः।

अग्नीन् विहृत्य प्रज्वाल्य सर्व्वान् आचम्य प्राणानायम्य प्रवासविधि करिष्ये इति संकल्प्य वाकूयतस्तीर्थेन प्रविश्य आह्वनीयवायव्यां समीपे तिष्ठन्नुपतिष्ठते ।

In leaf 1B :—

इति गमनविधिः ।

अथ प्रवासात् आगमनविधिः ।

In leaf 3B .—

इति प्रवासविधिः । अथ प्रकारान्तरेण उपस्थानम् ।

It ends :—

ज्योतिषा त्वा वैश्वानरेण उपतिष्ठते विहृतामिच्छेत् प्रत्यग्निं मन्त्राहुतिः । आगमनोत्तरमनेनैव उपस्थानम् । परिसमूहनादि पूर्व्ववत् ।

Colophon :—

इति प्रवासविधिः ।

It is a short treatise on the duties of one who keeps fire, that is, who is a 'Agnihotri,' in case he goes away from home.

1574.

3207. **पशुबन्धप्रयोगः** । *Paśu-bandha-prayoga.*

Substance, country-made paper 10½ × 4½ inches Folia, 17 of which he first is missing Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 310 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

It ends :—

बृहस्पतिनारायाखगाहतो मह्यं यजमानाय तिष्ठ युयमुपस्थाय यज्ञ ग्रंचेम इति जपति । हविरसि ब्राह्मणाऽॅस्तर्पयितवै प्राजहितऽॅ समारोप्य गच्छति इति सन्तिष्ठते पशुबन्धः ।

Colophon :—

समाप्तः ।

1575.

2996 **सर्व्वावदानविनिर्णयः ।** *Sarvāvadāna-vinirṇaya.*

By Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper 9½×3½ inches Folia, 3 Lines, 11, 14, 15, 16 on a page Extent in ślokas, 130 Character, Nāgara Date, Samvat 1775 Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति सर्व्वा[व]दान विवेक[ः] समाप्तः ।

The Post Colophon Statement.—

संवत् १७७५ समये श्रावणशुक्लापौर्णिमायां समाप्तमिदं पुरोवर्त्ति श्रीवृद्धकालेश्वरार्पणमस्तु ।

किलाब्दे सिते पक्षे श्रावणे गुरुवासरे ॥ श्री श्री श्री श्री श्री ॥

The maṅgalācarana and the object of the work

नत्वा विश्वेश्वरं (द) विष्णुमवदानविनिर्णयः ।

नारायणेन क्रियते पशुयागे सतां मुदे ॥

यद्यपि अग्निषोमीयपशुमालभेतेत्युत्पत्तिवाक्ये देवतासम्बन्धित्वेन पशोरेव श्रवणात् तस्यैव साक्षाद्यविष्टं प्रतीयते तथापि पशुं विशास्ति हृदयं जिह्वा वक्षोयकृद्वृक्कौ सव्यदोरुभे पार्श्वे दक्षिणश्रोणिर्गुदहृतीयमिति दैवतानि दक्षदोःसव्याश्रोणिर्गुदहृतीयमिति सौविष्टकृतानि । इत्यादि ।

It relates to the parts of the body of the sacrificed beast, which should be offered to particular deities.

1576.

3288. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Cāturmāsya-prayoga.*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 5 Lines, 18 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh but pasted. A fragment

It begins :—

अथ चातुर्म्मास्यानि। तत्रापस्तम्बः। अक्षय्यं ह वै चातुर्म्मास्य-याजिनः सुकृतं भवति। कात्यायनः चातुर्म्मास्यप्रयोगः फाल्गुन्या-मिति चातुर्म्मास्यमिति कर्म्मणो नामधेयम् चातुर्म्मास्यैरयजन्त इति श्रूयते। संवृत्ते चतुर्थे चतुर्थे मासि अनुष्ठीयते यत् कर्म्म तच्चातुर्म्मास्यं।

The authorities consulted are —

भरद्वाजसूत्र, आपस्तम्ब, कात्यायन, हरिस्वामी, आश्वलायन, कर्क, देवयाज्ञिक, अनन्तभट्ट, पद्मनाभ, सिद्धान्ती, रामकल्पद्रुम, केशवस्वामी धूर्त्तस्वामी।

1577.

3294B चातुर्म्मास्ययाजमानप्रयोगः। *Cāturmāsya-Yājamāna-prayoga.*

Substance, country-made paper 8⅓×3¼ inches Folia, 5 Lines, 9, 10 on a page Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

It begins :—

चातुर्म्मास्य-याजमान-प्रयोगः।

ऐष्टिकैः चातुर्म्मास्यैर्यक्ष्य इति संकल्प्य चातुर्मास्यान् प्रारभमाणः पञ्चहोतारं होष्यामीति संकल्प्य जुहुते। वाचस्पतये ब्रह्मण इदं अग्निं परित्यज्य पुनः प्रणानायम्य चातुर्म्मास्यान् प्रारप्स्यमानोऽन्वारं-भणीयया यक्ष्ये। विद्युत्। अद्य यज्ञाय। इत्यादि

It ends :—

इति चतुष्पथपरिषेचने यजमानो जपति। त्रियंबकं यजामह इति सर्व्वैर्यजमानेन सह सव्यम्नमुक्ता त्रिः प्रदक्षिणमग्निं परियंति॥ स॥ यज्ञोम आगच्छन्तु वत्सरीणां स्वस्तिमाशाहे।

1578.

2317. **सोमशतद्वयी ।** *Soma Śata-dvayī*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia, 10 Lines, 10, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 220 Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

Two centuries of stanzas on the Soma

For the work see I.O. Catal. No. 438.

The front page of fol. 1 is written in a different hand; giving a list of the articles required for Yajurhoma.

1579.

641. **सोमप्रयोगः ।** *Soma-prayoga.*

For the manuscript see L 1463.

1580.

1004. **सोमयाजमानम् ।**

Substance country-made paper 12 × 5¼ inches Folia, 20 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600 Character, Nāgara Appearance, old Complete

A treatise on the Soma Sacrifice for the use of the sacrificer (yāja-māna).

For the work see L. 4169

1581.

5107C. **ज्योतिष्टोमपद्धतिः ।** *Jyotiṣṭoma-paddhati*

Substance, palm-leaf 15½ × 1½ inches Folia, 50 Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya of the nineteenth century Appearance, fresh

It begins thus.—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ॥ यजमानः कृताह्निको वैश्वदेव कृत्वा आचम्येष्टदेवतां सम्पूज्य अग्न्यागारे स्वासने प्राङ्मुख उपविश्य पुण्याहवाचनं कुर्यात् अथारभ्य आगामिन्या पौर्णमास्या-

ममावास्यायां वा देवयजने ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन क्रतुना मा यक्ष्यते यदेति। तत उदङ्मुख उपविश्य ताम्रपात्रं कुशजलफलादिकं गृहीत्वा संकल्पं कुर्यात्।

6A, वर्हिर्होमादिदीक्षणीया इष्टिसमाप्तिः, अथ कृष्णाजिनादिदीक्षाः 7A, इत्येकादशा कर्म्म, 11B, अथातिथेयेष्टिः; 15A, इति वेदिमानसंस्कारकरणान्तम्, 18A, अथ धिष्ण्यनिर्व्वापः, 28A, अथ मन्थिग्रहण, अथ शुक्रग्रहणम्; 28B, अथाग्रयणग्रहणम्, 34B, अथ चमसभक्षणम्, 35A: मह्राभक्षः, 36A, अथ ऋतुग्रहप्रचारः।

Leaf 47A, begins —

श्रीगणेशाय नमः।

शालाकौणेषु दध्योदनदान पत्न्याः शेषं शालाया दीक्षिताञ्जलावरानिदानमध्वर्य्योविदमगन्म(?) देवयजन पृथिव्या यत्र देवासोजुषन्त विश्वे, etc , etc.

The leaves are marked up to the 46th The remaining three are not paged.

1582.

6312. अग्निष्टोमयाजमान। *Agnistoma-yājamāna*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 95 Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 570 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इति अग्निष्टोमयाजमानं समाप्तम्।

Post Colophon :—

लिखितं विठल पुस्तक जानीकुवरजीकस्य ॥ माघाष्ट ॥

Beginning :—

अथाग्निष्टोमस्य याजमानं। शुभतिथौ चन्द्रानुकूल्ये कृतमाङ्गलिकः स्नातः शुचिशुक्लवासाः सपत्नीको यजमानः परिपूजितेष्टदेवतः गोमयोपलिप्तायां भुवि प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य

देशकालौ संकीर्त्य ज्योतिष्टोमेन अग्निष्टोमसंस्थेन रथंतरपृष्ठेन द्वादशशतगवदक्षिणेनाहं यक्ष्ये इति संकल्प्य ततो मातृकापूजा-माभ्युदयिकं च कृत्वा ऋत्विजो वृणीते। तद्यथा अध्वर्य्वादीन् षोडश ऋत्विज प्राङ्मुखानुपवेश्य स्वयमुदङ्मुखः इष्टदेवान् प्रणम्य पूर्व्व देवान्द्दत्विजो वृणीते मन्त्रोच्चारणमात्रेण। तथाहि आदित्यो-ऽध्वर्य्युः स मेऽध्वर्य्युरध्वर्य्यो त्वं मेऽध्वर्य्युरसि इत्यध्वर्य्युं चन्द्रमा ब्रह्मा, etc , etc . etc

It ends —

प्रथमो यज्ञियानमेव साम मे वसानायते विदत् दीदिवांसं त्वाकथं स च गमेमहि इति यच्छमान विहार पुरस्कृत्य गृहा-नागच्छत्यागच्छति ॥

1583.

3305. वाजपेयप्रयोगः । *Vājapeya-prayoga*

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 12 Lines, 10 to 14 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Incomplete at the end

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ वाजपेयस्य प्रयोग उच्यते। शरदि पर्व्वणि स्नात्वा त्रयोदश सप्तदश वा दीक्षाः शरदि चतुर्द्दश्यां दशम्या वा प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा सपत्नीको दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः स्वयं प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्यास्मिन् वाजपेयेन यक्ष्य इति नित्यपक्षे सङ्कल्पः। इत्यादि

The MS. comes abruptly to an end.

1584.

4266 पौण्डरीकपद्धतिः। *Paundarika-paddhati.*

Substance, palm-leaf $13\frac{1}{2}\times1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 by counting Lines, 5 on a page Extent in ślokas, 600 Character, Udiyā of the early nineteenth century Appearance, soiled.

Beginning :—

श्री दुर्गायै नमः ॥
सर्व्वेषां कर्म्मणामादौ साधारणतया तु यः ।
गणपत्यादिपूजादिवृद्धिश्राद्धादि ईरितः ॥
सर्व्वाञ्च तत् पौण्डरीके विशेषो यः स उच्यते ।
अस्मिन्नारभ्यमाने तु पौण्डरीकक्रतौ स्वयम् ॥
भवन्तु स्वस्ति संवादं वदन्त्विति वदेत् प्रभुः ।
एवं कर्म्मर्द्धिपुण्याहवाक्ये पुण्याहवाचने ॥
पौण्डरीकपदश्चैषः कर्त्तव्यः सर्व्वकर्म्मसु ।
सवर्द्धिकामशब्दश्च संकल्पे योजयेत् पुनः ॥
करणादौ विशेषो यः स इदानीं प्रदर्श्यते ।
पौण्डरीक एतावस्मिन विकल्पिकपदार्थकाः ।
मया ऋत्विक्प्रत्ययेन कार्य्य इत्यवधारणम् ॥
यच्चप्रश्ने ऋत्विजन्तु प्रतिवाक्यमिदं भवेत् ।
रथन्तरवृहत्पृष्ठयतेनाभ्यासंस्थितम् ॥
स्तोत्रशस्त्रादयो वापि त्रिः सप्तति शतेन च ।
क्रतुना पौण्डरीकेण गवामयुतसख्यया ॥
दक्षिणा संयुतेनाहं यक्ष्ये त्वं तत्र मे भव ।
ब्रह्मोद्गाता तथाहोता त्वध्वर्य्युश्चैवमादिकम् ॥
समारोपादि दीक्षान्तं दक्षदानादिकर्म्मसु । (?)
न विशेषः क्वचित् किञ्चित् साम यक्षेदाहृतोवनात् ॥

Colophon :—

इति पौण्डरीकपद्धतिः समाप्ता ।

1585.

57 सावित्रचयनम् । *Sāvitracayana.*

The MS. is noticed in L 834.

The work seems to be complete, as it ends with the words शेषं प्रकृतिवत्, and शुभमस्तु जगतः ।

Then in a different hand .—

इदं पुस्तकं मौन्यपनामवैजनाथेन ।

The present work treats of the installation of the fire named Sāvitrī. The rest of the sacrifice is the Prakṛti or Darśapaurnamāsa

1586.

1271. **सावित्रचयनप्रयोगः ।** *Sāvitra-caryana prayoga.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 10 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 230 Character, Nāgara Appearance, fresh Generally correct Complete

For the beginning see L. No 834

It ends :—

प्रवरणकाले मित्रावरुणाभ्यामनुज्ञहि । मित्रावरुनयज ।
मित्रावरुणाभ्यामिदं । मित्रावरुणयोरहं देवयज्यये प्रक्रियावी ।
थे मानमिति वा । संखावान्ते वाजिनयागः अन्वाहार्यो दक्षिणा ।
यज्ञो बभूव यज्ञष्टं च मवर्ज्यब्राह्मणसंतर्पणांतमिष्टिः सन्तिष्ठते ।

Col :— इति सावित्रचयन प्रयोगः ।

Post Col :— संव १७ ।

1587.

6193. **चयनप्रयोगः ।** *Cayana-prayoga*

Substance, country-made paper $11 \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 91 Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Incomplete at the end

Beginning :—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ।
रामं दूर्वादलश्यामं नृसिंहचरणौ पुनः ।
प्रणम्य चरणे स्वार्थं प्रयोगो लिख्यतेऽधुना ॥
अग्निः सोमाङ्ग अन्तरेणौपसदो विनोतीति सोमन्तणीमखला-

तत्र प्रथमप्रयुक्ताग्निष्टोमसंस्थज्योतिष्टोमव्यतिरिक्ते सोमेष्विष्टया-स्यात् ।, etc.

1588.

1005. **अग्निचयनकारिका ।** *Agni-cayana-kārikā*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 8 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Nāgara Appearance, old Complete

Memorial verses on the consecration of Fire in a sacrifice, numbering 87.

It begins thus :—

प्रकृतौ योऽङ्गभूतोऽग्निरग्निष्टोमेऽपि नेष्यते ।
विकृत्योस्तनयोरिष्टः सात्यस्त्वादिनिषेधतः ॥ १ ॥
प्रकृत्योश्च विकृत्योश्च चोयेतोक्थ्यातिरात्रयोः ।
पर्व्वण्येकाष्टकायां वा संकल्पो विकृतेः क्रतोः ॥ २ ॥
अमुना साग्निचित्येनेत्युक्ता एष्टन्तु निर्द्दिशेत् ।
दक्षिणाकामनं विद्युत् प्रवाकादि तु सौमिकम् ॥ ३ ॥
सच्वेदान्ते विकृत्याग्निं स्वस्त्यादिनाकृतिः ।
तुष्णीं स्वकृस्वसंमार्गस्वतुर्वाज्यस्य गृह्यते ॥

It ends thus :—

गत्वेष्टकास्वभ्रयो न तथाप्रहारो ।
नोह्यो निवर्त्तत इहापि ऊतायस्याः ॥
वायोऽथ पात्नीवतमग्निविमोकहोमो
धूमानुमन्त्रणमथाध्वरमाग्निकं स्यात् ॥ ८६ ॥
आकूतिहोम मवहृत्य पुनर्मनस्वा-
थायं न आदिरथ हृष्टिरथाप्युपश्का (?) ।
आरोपणं व्रजत एव भवेदुपत्वा
तच्चेद + + सकलं प्रकृतिप्रयोगः ॥

Colophon :—

अग्निचयनकारिकाः समाप्ताः ॥
श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥

1589.

5096A.

Substance, palm-leaf 16⅓×1 inches Folia 116 Lines, 4 on a page
Extent in ślokas, 2320 Character, Udiya Appearance, old Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। यज्ञपुरुषाय नमः। अत ऊर्द्धं प्रशास्त-
प्रसूरिति श्रुत्वा प्रशास्ता सर्पतेति ब्रूयात्। अथ म्रगतीर्थसर्पणं
कृत्वा प्रविश्य यज्ञपुसमनुयाजादि कुर्व्वन्ति तदुत्तरञ्च वक्ष्यामः।
उक्थे विशेषः। आग्निमारुतादूर्द्धं म्रगतीर्थसमर्पणान्ते समस्तोप-
स्थानं कृत्वा प्रविशेयुः। आग्निमारुतान्ते होत्रकणामुक्ता प्रयुक्तानि
श्राद्धानि कुर्व्वन्ति।

19A, आग्निकी पयस्या समाप्ता, अथ त्रैधातवीयेष्टिरुच्यते, 47A, अस्य ज्योतिष्टोमस्यातिरात्रसंस्थस्याश्विनः समाप्तः, 53A, इति सवनीयाः पाशुक-विशेषाः, अथ शस्त्राण्युच्यन्ते, 65B, इति वाजपेयसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य स्तोत्रं समाप्तम्, ततः शुक्ले बृहस्पतिसव ; 88B, इति पादविहरणम्, 91A, इत्यर्द्धर्चर-विहरणम् ; 93B, इत्यरगविहरणम्, 98A. इति बालखिल्यशस्त्रं समाप्तम् ; 110A अथ प्रशास्ता .

1590.

2113. **व्यूढाहीनद्वादशाहप्रयोगः।** *Vyūdhāhīna-dvādaśāha-prayoga*

Substance, foolscap paper 8×4 inches Folia, 64 Lines, 8 on a page
Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Incomplete.

For the beginning of the work and its description see C.S. Vol I (Veda) No. 344 and No. 345.

Beg. :– अथ व्यूढाहीनद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते। तत्र महन्मे वोच
इत्यादि समिदाधानान्तो विधिः सर्व्वोपि भवति।

2B, अथ दशरात्रस्य प्रथमस्याह्नः। 4B, इति बहिष्पवमानं। 5A, इति प्रातःसवनम्। 7B, इति माध्यन्दिनपवमानम्। 8B, इति पृष्ठानि,

इति माध्यान्दिनसवनम्। 11B, इति प्रथमस्याह्नः समाप्तः। 14B, इति वहिष्पावमानम्। 16B, यजमानवाचनम्। 17B, इति प्रातः सवनम्। 24B, इति माध्यन्दिनसवनम्। 30B, इति द्वितीयमह्नः। 35A, अथ माध्यन्दिनम्। 40A, इति माध्यन्दिनपवमानम्। 50B, इति तृतीयमह्नः। 57A, इति आज्यानि, अथ माध्यन्दिनपवमानः। 57B, इति माध्यन्दिनपवमानः।

1591.

5092A. **एकाहमहाव्रतपद्धतिः।** *Ekāha-Mahāvrata-paddhati.*

Substance, palm-leaf 15⅓×1⅓ inches Folia, 6 Lines, 5, 6 per page Character, Udiya of the early nineteenth century. Appearance, old Incomplete at the end

Beginning:—

श्रीभुवनेश्वर्य्यै नमः।

अथैकाहमहाव्रतपद्धतिर्लिख्यते।

तत्र नियमेनाभिचयनं। उत्तरस्या फाल्गुन्यां मघायामावास्याया प्रकृतिमिष्टिं समाप्य प्राजापत्येष्टकादिपशुः आगामिन्याममुक-चतुर्थ्याममुकषष्ठ्यां वा इत्याद्युच्चार्य्य देवयजनेन लप्स्यमानस्य सर्व्वां जिन्नाम महाव्रतवदेकाहस्य साग्निचित्यस्य क्रतोरङ्गभूतेन प्राजापत्येन पशुना मया इज्यते तद्देवर्त्वादि।, etc.

1592.

294 **इष्टिप्रयोगः**; *Isti-prayoga.*

For the MS. see L 1407.

For istis treated of are (1) Adhānesti, Anvārambha-nīyesṭi, Punarādheyesṭi, Āgrayanesti, Puttrakāmyesṭi, Mittra-vindesti, Pavittresti, Kārīrīsti. The MS is incomplete

1593.

514 **मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः।** *Mrgaresty ādi-prayoga.*

For the manuscript see L 1307.

Last Col. :—

इति कारीरीष्टिः सन्तिष्ठते । अथ सार्व्वपृष्ठेष्टिप्रयोगः ।

पितरं वैद्यनाथाख्यं नत्वा दुर्गां च मातरं श्रीगा

Here the MS. breaks off abruptly.

1594.

1925. **मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः ।** *Mrgareṣṭyādi-prayoga*

Substance, country-made paper 8½×4 inches. Folia, 12 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 220 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and faded The ends are corroded Complete

Colophon :—

इति मृगारेष्टिः समाप्ता ।

It begins :—

अत्र प्रायश्चित्तप्रकरणे मृगारेष्टिकथनं पापयक्ष्मादिक्षयरोग-गृहीतस्य आहिताग्नेः प्रायश्चित्तार्थम् । यो वा दध्येत देवकर्म्मभ्यः अग्निष्टोमादिभ्यो निरस्तः दारिद्र्यामक्षायजामितादिभिर्गोभ्यो वहिः कृतः गवामभावे पचये वा चौरादिहीनः ब्राह्मणेभ्यो वहिःकृतः शिष्टमर्य्यादातिक्रमादिभिःस्तेयः सुवर्णादीनां मोषकः परैरविदितः अभिशस्तपातकादिभिरकृतैर्दूषितः अभिशस्यमानो वा सरहस्येष्टि-संज्ञया महापवित्रेष्टिसंज्ञया मृगारेष्ट्या यजेत एतया यक्ष्यमाणो दक्षिणार्थं शतमानं हिरण्यं सम्पादयेत् । तस्याः काल उत्तरायण-शुक्लपक्षदेवनक्षत्राणि समुदितानि मुख्यः कालः । शुद्धिकामस्य पर्व्वद्वयम् । शुक्लपक्षे प्रतिपदादियुक्तदेवनक्षत्राणि वा कालः । रोगयुक्तस्य च अयमेव कालः । ... ...

... ...पातकोपपातकसंयुक्तो द्वादशाह एतयैव रहस्येष्ट्या यजेत । महापातकसंयुक्तो मासमेकं यजेत् । पुण्यमिच्छन् अग्निष्टोमादीन् प्राप्तकामः संवत्सरमृतू वा यजेत अथ पवित्रेष्टिः ।

In leaf 2A begins Mrgāreṣṭiprayoga :—

अथ मृगारेष्टिप्रयोगः । सा च पर्व्वणि कार्य्या । खण्डपर्व्वणि तु प्रकृत्यनन्तरे सद्य एव ।

It belongs to White Yajurveda.

It ends :—

यच्चोबभूवेत्यादि पुनरालम्भवच्च प्रागुच्चौषेत्यादिसमानं । सन्तिष्ठते मृगारिष्टिः

Col. :—इति मृगारेष्टिः समाप्ता ।

1595.

3019. ऐन्द्रावारुणेष्टिः । *Aindrāvāruneṣṭi*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches Folia, 3 Lines 8 on a page Extent in ślokas, 34 Character, Nāgara in a modern hand Appearance, discoloured Complete

It begins :—

यः पाप्मना गृहीतः स्यात् स उत्तरया यजेत इष्ट्या यच्चे पापक्षयार्थम् । अग्नीनन्वाधाय शाखाहरणं व्रतप्रवेशः प्रसूमयं बर्हिः । प्रस्तरश्च । त्रेधा बर्हिः संनद्ध भवति चातुर्म्मास्यवत् । पुनरेकधा सन्नद्ध तथेध्मः ।

It ends .—

आज्यभागान्तमिन्द्रावरुणयोरहमिन्द्रावरुणा युवमिति आज्यानुवाक्ये ।

Col — ऐन्द्रवारुणेष्टिः ।

1596.

497. सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामप्रयोगः । *Sarvapṛṣṭhāptoryāmaprayoga.*

For the MS. see L 1322.

In leaf 17B. :—

इति वैश्वदेवशस्त्रम्, अथ अग्निमारुतम्,

The first part of the work comes to an end in leaf 6.

In leaf 7 —

श्री क्री भूर्भुवः स्वरोम् ओंसावों ३ तामिद्धि ह्वामहे ।
शातावाजस्य कारवः ।

The second portion comes to an end in leaf 10 —

सर्व्वष्टस्त्राशोर्यमि होतुर्निव्कैवल्यमस्तं ।

In leaf 11 —

श्री सर्व्वषु० वैश्व० ह्निं ३ भूर्भुवः स्वरोम् । अध्वर्यो ओं साव
वों ३ तत्सवितुर्व्वणीमहे । वय देवस्य भोजनम् । श्रेष्ठं सर्व्वधातमं ॥

1597.

41 **रुद्रानुष्ठानपद्धतिः वा रुद्रानुष्ठानदीपिका ।**

Rudrānusthān-paddhati.

By Meṅganātha, belonging to the family of Sarvajña.

See L No 803 for the description of the MS.

1598.

5534. **रुद्रपद्धतिः ।** *Rudra-paddhati.*

By Paraśurāma, son of Karṇa.

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches. Folia, 36 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 1368 Character, Nāgara Date, Samvat 1666 Appearance, discoloured Complete

The maṅgalācaraṇa and the object of the work .—

श्रीगणेशं गुरुं नत्वा शारदा च वरप्रदाम् ।
विप्रः परशुरामाख्यः कुरुते रुद्रपद्धतिम् ॥
भुक्तिमुक्तिप्रदातारं सौम्यं सोमार्द्धधारिणम् ।
सदानन्दमयं शान्तं शिवं वन्दे शिवप्रदम् ॥
पूर्व्वाचार्य्यकृतिं दृष्ट्वा स्मृतीश्चागमसम्मताः ।
हृद्यैः पद्यैर्मुनिप्रोक्तैः क्रियते रुद्रपद्धतिः ॥
पञ्चाङ्गान् जपितुं रुद्रान् याजुर्विद्यात् द्विजन्मनां ।
मद्विधानाच्च मुग्धानां प्रबोधय[तु] बोधिनी ॥

पञ्चाङ्गसंज्ञया पञ्च रुद्राः प्रोक्ता विपश्चिता ।
एकाद्या अतिरुद्रान्ता षड्ङ्गसहिता हिताः ॥

4A, इति श्रीपरशुरामविरचितायां रुद्रपद्धतौ रुद्रजपप्रशंसा, 8B, ०कुण्डमण्डपलक्षणं समाप्तम्, 14B, ०कर्त्तव्यता समाप्ता, 15B, देहशुद्धिः, 19B, पीठपूजा समाप्ता, 25A, ०न्यासविधिः समाप्तः, 28A, ०आहुतिपात्र-लक्षणम्, 36A, last colophon. ०होमविधिः समाप्तः ।

End:— पीठार्चान्यास आहुत्याः प्रमाणं हवनं ततः ।
एतान्यनुक्रमेणाष्टौ प्रोक्तानि रुद्रपद्धतौ ॥
संवद्विक्रमभूपस्य पञ्चदशशते गते ।
पञ्चदशोत्तरं वर्षे जन्माष्टम्यां प्रकाशके ॥
उदीच्यज्ञातिविप्रेण कर्णपुत्रेण धीमता ।
कृता परशुरामेण महारुद्रस्य पद्धतिः ॥
इति यदिदमसूक्तं सूक्तं माहोस्विदुक्तं
तदपि मनसि धार्यं देशतो न प्रहार्यम् ।
दर्शति मुदमशोका बालकोक्तौ हि लोका
+ दुपरिरमणीयामित्रवद्धारणीया ॥

An authoritative work on the ritual of Rudra, composed in V.S. 1515 The author describes himself as belonging to the Udīcya family.

Post Colophon Statement —

संवत् १६६६ वर्षे श्रावण सुदि १४ गुरौ अद्येह श्रीवंश-पुरे महाराजाधिराज-महाराउल श्रीश्रीश्रीश्रीश्रीविजयराज्ये उग्रसेनजी विजयराज्ये ॥ भोगीपुत्रपौत्र अवलोकनार्थं फकुदेवजी उभयं लिखितम् ॥

1599.

1924 **रुद्रपद्धतिः ।** *Rudra-paddhati*

By Ananta Dīkṣita, son of Viśvanātha surnamed Yajñopavīta

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 55 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 990 Character, Nāgara Date, Śaka 1688 Appearance, faded Complete

Colophon :—

इति श्रीमद्यज्ञोपवीताभिधानविश्वनाथसूनुदीक्षितानन्तदेवविरचिता सर्व्वोपकाराय सर्व्वसंग्रहरुद्रानुष्ठाने त्रिविधा ग्रहमखपद्धतिः समाप्ता।

Post Col. :—

After a few verses about the character of certain Ṛksūktas and their efficacy, we have the following :—

इदं पुस्तकं भागवतोपनामकत्र्यम्बकेश्वरदीक्षितेन लिखितं। शके १६८८ क्षयनामसंवत्सरे माघ शुद्ध १२ तद्दिने समाप्तम्। स्वार्थं परोपकारार्थं च।

Maṅgalācaraṇa :—

नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम्।
रुद्रकर्म्मविधातॄणां चतुर्वर्गफलप्रदम्॥

The authorship of the work :—

दीक्षितानन्तविज्ञेन विश्वनाथस्य सूनुना।
रच्यते सुखबोधाय रुद्रपद्धतिरादरात्॥

The work begins :—

सुमुखश्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य अमुकफलसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं महारुद्राख्यं कर्म्म करिष्ये। लक्षहोमं करिष्ये। कर्म्मणो निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशपूजनं स्वस्तिपुण्याहपूजनं मातृकापूजनं नान्दिश्राद्धं आचार्य्यब्रह्मऋत्विग्वर्णनं च करिष्ये।

It ends :—

अथवा सर्व्वेभ्यः सुवर्णं देयं। रत्नादिदानं पूर्व्ववत्। ब्राह्मणमयुतहोमात् सहस्रगुणम्। अन्यत् सर्व्वं लक्षहोमवज्ज्ञेयम्।

1600.

1638. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches Folia, 57. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara Date, Sam. 1878. Old. Worm-eaten. Complete.

Last Colophon —

इति श्रीमत् यज्ञोपवीताभिधान श्रीविश्वनाथसूनुना दीक्षितानन्तेन विरचिता सर्व्वोपकाराय संग्रहरुद्रानुष्ठानचिविधा ग्रहमखपद्धतिः समाप्तः ।

Post Colophon —

यादृशं पुस्तकं, etc

संवत् १८७८ मिति वर्षे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे पञ्चम्यां भौमवासरे ।

The work was composed at Benares because at the very outset in the Samcalpa, Benares is mentioned The work contains not only रुद्रपद्धति in its fullest detail but also the ग्रहयज्ञ as well as कोटिहोम and लक्षहोम. This is to all intentional purposes a priest's manual.

1601.

9068. पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्च्चनविधि ।

Pañcāṅga-Rudrāṇām Nyāaspūrvakam Japa-homārcana-vidhi.

Substance, foreign paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 19 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 180 Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ मु अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः । ॐ याते रुद्रशिवातनूरघोरापापकाशिनी ॥ तथा नस्तनुवा शंतमया गिरिशं ताभि चा कशीहि ॥ शिवायै नमः ।

It ends :—

स्वामिन् सर्व्वजगन्नाथ यावत्पूजावसानकं ॥
तावत्त्वं प्रीतिभावेन लिङ्गे ऽस्मिन् सन्निधो भव ॥

शान्तो भव वरदो भव । एष ते रुद्रभागस्त्वं जुषस्व तेना० ॥
शान्तिः शान्तिः शान्तिः इति मह्रान्यासः समाप्तः ।

1602.

9592. पञ्चाङ्गरुद्रन्यासजपहोमार्च्चनविधि ।

Pañcānga-Rudrānnyāsa-japa-homārcana-vidhi.

Substance, country-made paper 10×6 inches Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara Complete

1603.

2726.

Substance country-made paper $10\frac{1}{4}\times5$ inches Folia, 5 Lines, 11, 13 on a page Character, Nāgara Appearance, oldish

The MS. contains :—

(1) महारुद्रहोमविधिः (2) and पुत्रप्रतिग्रहविधिः ।

(1) *Begins*:—

वक्रतुण्ड महाकाय सूर्य्यकोटिसमप्रभ ।
अविघ्नं कुरु मे देव सर्व्वकार्य्येषु सर्व्वदा ॥

Samkalpa —

एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ मम कायिकादि समस्तपापक्षयद्वारा श्रीकाशीविश्वेश्वरप्रीत्यर्थं ब्राह्मणद्वारा एकोनसप्तत्युत्तरशतधामन्त्रविभागपक्षमाश्रित्य सनवग्रहमखमहारुद्रसंज्ञकं होममहं करिष्ये ॥

This is complete in three leaves

(2) पुत्रप्रतिग्रहविधिः, on the adoption of a son

अथ पुत्रप्रतिग्रहः । तत्र पञ्चवार्षिकं ततो न्यूनं वा पितृगोत्रे नाक्षतचूडं च प्रतिगृह्णीयात् ।

This has two leaves only and does not seem to be complete.

1604.

2721

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 74+18. Lines 12 on a page Extent in ślokas, 3200 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh

The colophons in the MS. have all been struck out They contained :—

इति श्रीमीमांसकभट्टदिनकरकृते दिनकरोद्योते, etc., etc.

It begins :—

अथावसथ्याधानम् ॥

तस्य दारकाले दायाद्यकाल एकेषामिति पारस्करेण कालद्वयमुक्तम्। दायाद्यकालो विभागकालः। अयञ्च कातीयानामेव।

1A, अथ श्रौताधानम्।

तच्च त्रिविधम् अग्निहोत्रपूर्व्वकमिष्टिपूर्व्वकं सोमपूर्व्वकञ्च। वसन्तनक्षत्रामावास्याकालीनमाद्यमित्यादि।

1B, अथोर्द्ध्वदेहिकाधिकारी निरूप्यते।

तत्रादौ औरसपुत्रस्याधिकारः।

मातुः पितुः प्रकुर्व्वीत संस्थितस्यौरसः सुतः।

पैतृमेधिकसंस्कारं मन्त्रपूर्व्वकमादृतः॥

The authorities :—

1B, कात्यायन, सुमन्तु, मनु; 2A, कालादर्श. 2B, वशिष्ठ, छन्दोगपरिशिष्ठ, स्कान्दपुराण; 3A, याज्ञवल्क्य, शङ्ख, स्मृतिसंग्रह, 3B, मार्कण्डेयपुराण, अपरार्क, शातातप; 4A, भारद्वाज, 5A, चन्द्रिकायां वृद्धशातातप; 5B, विष्णुपुराण; 6B, माधवः, मदनरत्न; 7A, विज्ञानेश्वर, 8A, इति ऊर्द्ध्वदेहिकाधिकारिनिरूपणम्; 8B, अधिकारिभेदेने ऊर्द्ध्वदेहिके यत्तौक्ता (?) माधवीये विष्णुपुराणे, मदनपारिजात; 9A, बौधायन, षट्त्रिंशन्मत; 9B, त्रिकाण्डमण्डन, छागलेय, 10B, स्मृतिरत्नावली, वृद्धशातातप; 11B, पृथ्वीचन्द्रोदय; 12B, यज्ञपार्श्व, हारीत, विष्णु; 13A, इति अधिकारिभेदेनौर्द्ध्वदेहिकेयन्ता (?) निरूपणम्।

(13A,) शाखाप्रणेतृभेदाद्बहुविधमन्त्येष्टिकर्म्म तत्र यत्। स्मृत्युक्तमङ्गजातं वक्ष्ये।

साधारणतस्तत्रादौ अग्निनिर्णयः।

13A, आश्वलायन; 14A, यज्ञपार्श्वे, वृद्धयाज्ञवल्क्य, छन्दोगपरिशिष्ट, मिताक्षरा, त्रिकाण्डमण्डन; 15B, यम, कारिका; 16A, इति भट्टानन्तकृते प्रयोगचिंता[म]णौ दाहाग्निनिर्णयः।

आसन्नमरणस्य विधिः॥

The authorities :—

16A, गारुड़, नीतिविवेक; 17A, हेमाद्रिनागरखण्ड, 18A, मिताक्षरा; 19A, ब्राह्मे, 19B, रत्नावली, पारस्कर आदित्यपुराण, शातातप, 20A, गालव, माधवीय, सम्वर्त्त, कर्म्मप्रदीप; 20B, स्मृत्यर्थसार, गृह्य कारिका, यम; 21A, अथ वपननिर्णयः।

The authorities .—

21A, माधवीय, बौधायन, व्यास, मिताक्षरा, 21B, मध्यदेशीयानां, आपस्तम्ब, अपरार्क, 22A,

अथ नव श्राद्धकालः।

The authorities :—

22A, अङ्गिराः, 22A, कात्यायन, अपरार्क, षट्त्रिंशन्मत, कल्पतरु, पैठीनसि, 22B, गौतम, पारिजात, मदनरत्न, कालादर्श, निर्णयामृत, लौगाक्षि, गोभिल, याज्ञवल्क्य; 23A, आश्वलायन परिशिष्ट, बृहस्पतिस्मृति, वराहपुराण, 23B, हेमाद्रौ प्राङ्क, मात्स्य, उशनाः, सत्यव्रत; 24A, बौधायन, कौर्म।

(24A) अथ वृषोत्सर्गः।

स द्विविधः प्रेतत्वविमुक्त्यर्थः काम्यश्च।

The authorities : -

24A, षट्त्रिंशन्मत, ब्राह्म; 24B, आदित्यपुराण, भविष्योत्तर, ब्रह्माण्ड, विष्णुस्मृति, विष्णुधर्म्मोत्तर, 25A, पारस्कर, आदित्यपुराण, सौरपुराण, 25B, शिवधर्म्मोत्तर, 26A, देवीपुराण,

26B, अथोदकुम्भकालः।

26B, हेमाद्रौ, स्मृतिसमुच्चये०, याज्ञवल्क्यः, गौतम, अपरार्क, हेमाद्रि, पारस्कर, मात्स्य, 27A, विष्णुस्मृति, कात्यायन, स्मृतिरत्नावली, 27B, हारीत, गारुड़, लौगाक्षि, जातुकर्ण, 28A, मदनरत्न, गालव, गोभिल, पृथ्वीचन्द्रोदय,

गौतम, 28B, अङ्गिराः, पठीनसि, 29A, कार्ष्णाजिनि, नारदसंहिता, 29B, स्मृत्यर्थसार, वृद्धमनु, कात्यायन, हारीत, 30A, गोभिल, सुमन्तु; 30B, कालादर्श, निर्णयामृत, 31A, शाङ्खायन, 31B, गार्ग्यभट्ट, लघुहारीत: 32A, शूलपाणि, माधवीये देवल, स्मृतिरत्नावली, 32B, व्याघ्रपाद, उशनाः, 33B, प्रचेताः, 33B, पितामहकृतपद्धतौ, सिंहभट्टीयवचनात्, 34A, वैजवाप,

36B, सर्व्वौर्द्ध्वदेहिकनिरूपणम्।

प्रयोगरत्ने न विचारितानि नारायणेनान्यविधानजानि।

कर्म्माणि संक्षिप्तनिबन्धजातमालोक्य सर्व्वाणि विचारयेऽहम्॥

तत्रादौ सहमरणविधिः।

Authorities.—

37B, शुद्धितत्त्वे व्यासः, 38A देवजानीये, शूलपाणि, 38B, षट्त्रिंशन्मत, छन्दोगपरिशिष्ट, 39A, मदनरत्न; 40B विश्वप्रकाश, वाराह।

41A, अथ पितामहकृतौ मिताक्षरानुसारी नारायणबलिप्रयोगः।

कस्यांचित् शुक्लैकादश्यां नदीमन्यद्वा तीर्थं गत्वा मम पित्रादिदुर्म्मरणादि-जनितपापोपशमनद्वारा ऊर्द्ध्वदेहिके सम्प्रदानत्वयोग्यतासिद्ध्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये इति सङ्कल्प्य, etc, etc

42B, बौधायनस्तु अथातो नारायणबलिं व्याख्यास्यामः।

चण्डालादुदकात् सर्पाद्ब्राह्मणाद्वैद्युतादपि।

दंष्ट्रिभ्यश्च पशुभ्यश्च मरणं पापकर्म्मणामित्यादि॥

44B, अथ ब्रह्मचारिमरणेऽर्थविवाहः शौनकोक्तः।

ब्रह्मचारिमृतौ रीतिं कथयामि समासतः।

तत्रावकीर्णदोषस्य प्रायश्चित्तप्रशान्तये॥

44B, अथ कुष्ठिमरणे यमः।

45A, अथ सूतिका रजस्वलामरणे विधिः वृद्धशातातपः॥

45B, अथ गर्भिणीमरणे विधिः।

46B, अथ पञ्चकादिमृते शान्तिः।

पञ्चकं च धनिष्ठादिनक्षत्रपञ्चकम्।

The authorities :—

47A, अपरार्क, मदनरत्न,

48A, अथ जीवश्राद्धम् । कल्पतरौ ब्राह्मे ।

The authorities :—

48A, कल्पतरु and ब्राह्म ।

50A, अथ पितामह नारायणभट्टकृतप्रयोगः पुत्रादेप्रकाशाधन (?) श्राद्धं प्राप्तौ सत्यां स्वस्यान्यस्य वा जीवस्य जीवश्राद्धं, कुर्य्यात् ।

The present MS. contains a priest's extracts from Dinakarodyota, an elaborate digest of law, by Dinakara Bhatta, son of Rāmakisna Bhatta and grandson of Nārāyana Bhatta. The work was completed by his son Visvesvara. See I.O Catal. Nos. 1604 to 1606 and Bik. 386, 387 and 445.

Though the colophons bearing the name of the author and that of the work have been struck out, it is proved beyond doubt to be a part of Dinakara's work. It quotes several times from "Pitāmaha", it speaks of supplementing his "Pitāmaha's Prayogapārijāta" on the subject of funeral rites, and finally it mentions his Pitāmaha by name as Nārāyana Bhatta.

The quotations are all from authors older than Dinakara, except Gāgā Bhatta, his son But we know the son finished and supplemented the father's work; and he may have made some quotations from his own work.

The remaining portion contains यतिवल्लभा by Visvakarmā.

संन्यासश्चतुर्धा कुटीचरक बहूदकहंसपरमहंसभेदात्, (52B)

The pagination comes from the beginning of the MS. up to 74 The remaining leaves, although in continuation of the 74th, are marked 1 to 18.

In 8A, Sannyāsavidhi ends :—

यतिप्रियाभिधेयग्रन्थे विश्वकर्म्मविनिर्म्मिते ।
समाप्तिमगमन्नूनं सन्न्यासविधिरुत्तमः ॥

But some of the leaves contain the name of Viśveśvara.

8B, *begins*:—

अथ योगपट्टविधिः ।
तत्र सम्प्रदायविदः ।
अधीतविद्यः सभ्यश्चेद्द्यायोगपटं गुरुः ।
पादौ मृदा त्रिः प्रक्षाल्य पादुकाभ्यां मठं व्रजेत् ॥

9A, अथ यतिधर्म्माः, 18A, इति मृतयतिसंस्कारविचारः ।

It ends:—

यतीनामुपकाराय परितोषाय चात्मनः ।
विश्वकर्म्माकरोन्मया पद्धतिं यतिवल्लभाम् ॥
यावद् गङ्गादयो नद्यो यावत् सूर्य्यश्च चन्द्रमाः ।
तावत् कालमियं जीयाद्विश्वकर्म्मकवेः कृतिः ॥

Col:— इति यतिवल्लभापद्धतिः ।

L. 4048 describes Yativallabhā The present manuscript wants the two opening verses. The work dwells on the following four topics .—(1) the ordination of a Sannyāsī, or hermit, (2) his yogapaṭṭa or garment, (3) his devotional duties, and (4) his funeral ceremony.

1605.

3206A. अग्निमुखप्रयोगः । *Agnimukha-prayoga.*

Substance, country made paper 10×4½ inches Folia, 4. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and soiled Complete

Directions for the installation of sacred fire, common to all rites.

It begins:—

अथ सर्व्वसाधारणो ऽग्निमुखप्रयोगः । अमुकहोमाख्ये कर्म्मणि स्थण्डिलोल्लेखनानि करिष्ये ।

2B. प्रत्यगग्नेः कुशेषु शूर्पं निधाय तत्र प्रागग्रे पवित्रे निधाय अग्नये त्वा जुष्टं निर्वपामीति मन्त्रावृत्त्या चतुरो मुष्टी निर्वपति। अग्नीषो-माभ्यां त्वा जुष्टं निर्वपामीति निरूप्यते पवित्रे व्रीहीणामुपरि निधाय अग्ने त्वा जुष्टं प्रोक्षामि अग्नीषोमाभ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामीति प्रोक्षति।

It ends —

त्र्यायुषं जमदग्नेः ललाटे। कश्यपस्य त्र्यायुषं कण्ठे। अगस्त्यस्य त्र्यायुषं नाभ्यां। यद्देवानां त्र्यायुषं दक्षिणांसे। तन्मेऽस्तु त्र्यायुषं वामस्कन्धे। शतायुषं इति शिरसि। यस्य स्मृत्वा चतुःसागर-पर्य्यन्तं।

Colophon :—

इत्यभिमुखप्रयोगः समाप्तः।

1606.

3092. दर्शपूर्णमासस्थालीपाकप्रयोगः।

Darśa-pūrṇamāsa-sthālīpāka-prayoga.

Substance, country-made paper 9½×4½ inches Folia, 8 Lines, 10 on a page Extent in ślokas 150 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured Complete

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ दर्शपूर्णमासस्थालीपाकः।

देशकालौ स्मृत्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थममुककर्म्म करिष्य इति संकल्प्य कर्त्ता समित्समारोपे प्रतिदिनमष्टादशदशाङ्गुलकनिष्ठं चतुरङ्गुलोन्नतं वा स्थण्डिलं कृत्वा गोमयेनोपलिप्य यज्ञीयशकल मूलेन पश्चिमेऽङ्गुलं त्यक्त्वा उदक्संस्थं प्रादेशमात्रामेकां रेखां कृत्वा दक्षिणोत्तरयोरसंश्लिष्टेप्रागग्रे रेखे प्रादेशमात्रे द्वे लिखित्वा तयोर्मध्ये परस्परमसंश्लिष्टा उदक्संस्थाः प्रादेशमात्रास्तिस्र इति षड्रेखासु तच्छकलमुदगग्रं निधाय अद्भिरभ्युक्ष्य सकलमाग्नेय्यां निरस्य पाणिं प्रक्षाल्य वाग्यतो भवेत्।

2B आचम्य प्राणानायम्य ... ...

दर्शपूर्णमासाभ्यां स्थालीपाकाभ्यां यक्ष्ये तत्रेदानीं पौर्णमासस्थाली-पाकेन यक्ष्ये। दर्शे तु पूर्व्वसंकल्पिते तु दर्शस्थालीपाकेन यक्ष्ये।

Colophon —

दर्शपूर्णमासस्थालीपाकः समाप्तः।

1607.

3206B.

Substance, country-made paper $5\frac{1}{4} \times 3$ inches. Folia, 11, of which the 10th is missing Lines, 10, 11 on a page Extent in ślokas, 180 Character, Nāgara Date, Samvat 1803 Appearance, discoloured Complete

The Samkalpa runs .—

तिथ्यादिकं स्मृत्वा श्रीपरशुरामप्रेरणया श्रीपरशुरामप्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासाभ्यां यक्ष्ये तत्र सद्यः पौर्णमासेन यागेन यक्ष्ये इति संकल्प्य तदङ्गस्थण्डिलोलेखनाद्यग्निप्रतिष्ठापनं करिष्ये इति संकल्प्य स्थण्डिलादि कुर्य्यात्। दर्शेतु दर्शेन यागेनेति विशेषः।

3A, प्राणानायम्य ... ... तदङ्गं अन्वाधानं करिष्ये, 3B, अन्वाधानसमिद्धोमे विनियोगः, 7B, वामदेव ऋषिः ... ... इध्माधाने विनियोगः, 8B, स्विष्टकृद्धोमे विनियोग ; 9B, स्मृत्यक्तदोषपरिहारार्थमाज्य-होमे विनियोगः; 10th missing.

11A, स्थालीपाकप्रयोगेन वेदव्यासकृतेनरः।
जमदग्निकुलोत्पन्नरामो वै प्रीयतां सदा॥

इति स्थालीपाकप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

संवत् १८०३ कार्त्तिकमासे कृष्णपक्षे अमावास्यां भृगुवासरे धातानामा संवत्सरात् लिखितं वैजनाथभट्ट आचार्य्यस्य सुत गोपाल आचार्य्यस्य लिखितं स्वार्थं परार्थं च। यादृशं, etc., etc.

1608.

3208. **स्थालीपाकप्रयोगः ।** *Sthālīpāka-prayoga*

Substance, country-made paper 9¼ × 4 inches Folia, 8 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas 300 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured Complete

It begins :—

अथ स्थालीपाकविधिरुच्यते । यथोक्तं स्थण्डिलं विधाय तत्र यजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिः परिहितधौतवासाः दर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखो पाकयज्ञे द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थममुककर्म्म करिष्ये तदङ्गहवनं कर्त्तुं स्थण्डिलादि करिष्य इति संकल्प्य गोमयादिलिप्ते शुद्धे देशे ऐशान्यामारभ्य उदक्संस्थं चतुरङ्गुलोन्नतं वा चतुर्दिक्षु मिलित्वा द्विसप्तत्यङ्गुलपरिधिं फलितमष्टादशाङ्गुलविस्तृतं होमानुसारेण तदधिकं वा न तु ततोऽपि न्यूनं मध्योन्नतं स्थण्डिलं कुर्य्यात् । इत्यादि ।

1609.

6324. **नवान्नप्राशनम् ।** *Navānna-prāśanam.*

Substance, country-made paper 8 × 4½ inches Folia, 4 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Colophon :—

इति नवान्नप्राशनं समाप्तम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नवान्नप्राशनम् । तच्च शरद्वसन्तयोः नवस्य निष्पत्तौ वा । शरद्व्रीहीणां वसन्तो यवानाम् ।

1610.

2731. **आग्रयणप्रयोगः ।** *Āgrayaṇa-prayoga.*

Substance, country-made paper 10 × 4⅓ inches Folia 2 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 92 Character, Nāgara Appearance, discoloured

It begins :—

अथाग्रयणप्रयोगो लिख्यते। अपि वामावास्यायां पौर्णमास्यां वा आग्रयणेष्टिमन्वायातयेदिति मूलम्। पर्व्वणि खण्डे पृथक्करणपक्षे हेमाद्रिणा निर्णयामृतेन सांख्यायनश्रुतिरुदाहृता॥ दर्शेष्टिपरमुक्तमाग्रयणकं प्राक्पौर्णमासाच्च तदिति॥ दर्शेष्टिं कृत्वाग्रयणं एतद्धि विपरीतं पौर्णमास्यामित्यर्थः॥ तत्र प्रयोगः प्रकृत्या सह लिख्यते॥ कालस्तु शरत्। श्यामाकव्रीह्याग्रयणयोस्तन्त्रेण प्रयोगः॥ इत्यादि।

No Col :—

इदं पुस्तकं वोढ़सोपनामक लक्ष्मणेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

1611.

2949. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4}\times4$ inches Folia, 6. Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 180 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1799. Appearance, discoloured Complete

Colophon :—

इत्याग्रयणप्रयोगः समाप्तः।

Post Col. :—

संवत् १७९९ मिती भाद्रपदकृष्ण १० भानुवासरे तद्दिने काश्यां महादेवदेवसुत रामचन्द्रदेवेन लिखापितम्।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथाग्रयणं।

मण्डनं गोपवेशस्य गोपीगोरसलालसम्।
मयि वस्तु किमप्यस्तु स्फुरन्नीरधरच्छविः॥

अथाग्रयणं त्रिविधं।

श्यामाकाग्रयणं, व्रीह्याग्रयणं यवाग्रयणं चेति। तेषां कालक्रमः वर्षाः शरद्वसन्तः। ते च सौरचन्द्रभेदेन द्विविधाः इत्यादि।

1612.

3016. **आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः ।** *Āgrayaṇa-prayoga with Nirṇaya*

By Vīreśvara Bhatta, son of Lāhi Bhatta.

Substance, country-made paper 9¾ × 4 inches Folia 9 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 250 Character Nāgara Date, Samvat 18[0]9 Appearance, discoloured Complete

The Colophon :—

इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलभजनैकचित्तमहामान्य लाहि-भट्टाङ्गजवीरेश्वरभट्टरचित आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८९ (?) मितौ चैत्रकृष्णषष्ठ्या भानुवासरे तद्दिने वैदिक-शिरोमणिमहादेवदेवसुतरामचन्द्रदेवेन काश्यां लिखापितं शोधितं च ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाग्रयणप्रयोगो लिख्यते । तत्राग्रयणं तावत्त्रिविधं यव-श्यामाक-व्रीहि-भेदात् तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कस्मिंश्चित् पर्व्वणि अथवा वसन्ते शुक्लपक्षान्तर्गत देवनक्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्य्यं ।

2B. इति आग्रयणोपयुक्तकालादिनिर्णयः । अथ प्रयोगक्रमः ।

It ends thus :—

अत्र दर्शपूर्णमासग्रहणेन तद्विकारा अपि गृह्यन्ते इति रुद्रदत्त ।

5A. आश्वलायनस्य यो विशेषः सोऽभिधीयते ।

1613.

3204. **वैश्वदेवविधिः ।** *Vaiśva-deva-vidhi.*

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches, Folia, 4 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh

It begins :—

अथ वैश्वदेवविधिः ।

देशकालौ संकीर्त्य श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तपुण्यशुभफलप्राप्तिकामः पञ्चसूनाजनितपापक्षयार्थं श्रीराधाकृष्णप्रीत्यर्थं वैश्वदेवकर्म्माहं करिष्ये ।

Vaiśvadevavidhi ends in leaf 3A, Nity-śrāddhavidhi ends in 3B and in 4A commences Pindpitryajña to be performed on Amāvasyā, which is incomplete

1614.

9886. **वलिवैश्वकर्म्मप्रयोगः ।** *Vali-Vaiśva-karma-prayoga.*

Substance, country-made paper 7×5 inches Folia, 6 Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 18 Character, Nāgara Appearance decayed Complete

1615.

8944 **वैश्वदेवविधि ।** *Vaiśvadeva vidhi*

Substance, country-made paper 8¼×4 inches Folia, 6 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 100 Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete

Beg :— अथ अनग्निकस्य वैश्वदेवविधिर्लिख्यते । ... ...

2A अथ पञ्चमहायज्ञप्रयोगः ।

6B. इति निरग्निकवैश्वदेवविधिः

Then follow 2 verses with the col. —

इति वैश्वदेवकुण्डनिर्णयः ।

1616.

2926. **उपाकर्म्मप्रयोगः ।** *Upākarma-prayoga.*

From the Prayogapārijāta of Narasimha.

Substance, country-made paper. 8×3¾ inches Folia, 4 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—

इति नरसिंहीये प्रयोगपारिजाते षोडशकर्म्मकाण्डे उपाकर्म्मप्रकरणम् ।

Beginning :—

अथोपाकरणप्रयोगः ।

आचार्यः प्रागुक्तलक्षणे काले उपाकर्म्म करिष्यमाणो नवोपनीतशिष्यादिभिः सह स्नात्वा कृतनित्यक्रियो मध्याह्नादुपरि वहिः शुचौ देशे . . .. अस्य नवव्रतचारिणो वेदग्रहणाधिकारसिद्धिद्वारा इतरेषां मम वाध्यायनार्थमुत्सृष्टानां वेदानां पुनर्ग्रहणद्वारा च श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमुपाकर्म्माख्यं कर्म्म करिष्ये इति ।

1617.

5978. *The Same.*

By Nāgojī Bhaṭṭa

Substance, country-made paper 10 × 5 inches Folia, 11 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara Date, Samvat 1810. Appearance, fresh. Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

साम्बं शिवं नमस्कृत्य भट्टनागोजिशर्म्मणा ।

उपाकर्म्मप्रयोगोऽत्र चोपकाराय कल्प्यते ॥

तत्रकालः ।

नभस्यौषधिभावे च स्वां स्वां कुर्य्यादुपाकृतिम् ।

श्रुतौ पर्व्वणि हस्तर्क्षे ऋग्यजुःसामजाः क्रमात् ॥

तद्द्वैधं चेदुत्तरत्र विधेयम् ॥

End :—

नानानिवन्धानालोच्य संग्रहोऽयं निरूपितः ।

कालोपनाम्ना नागेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

Date of the Manuscript —

संवत् १८९० मिती आषाढ़ शुद्धसप्तम्यां तद्दिने तैतिलोपनामक-रघुनाथेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च ।

After this there are five lines of utsarjanakārikā.

The authorities quoted and consulted —

1A, गार्ग्यवचनम्, कालसाधुनिर्णय, निर्णयसिन्धु, कौस्तुभ, 1B, पृथ्वीचन्द्रोदय, मदनरत्न, स्मृत्यर्थसार, 2A, मयूखे, भट्टोजिदीक्षिताः; 2B, गृह्यपरिशिष्ट; पराशरमाधवीय, वशिष्ठ, मनु, 3A, कूर्म्मपुराण, बौधायन, कालसाधुविचार, 3B, ऋष्यशृङ्ग, तिथ्यर्के, प्रयोगपारिजाते वृद्धमनु-कात्यायनौ, समयमयूखे, 4A, नारायणभट्ट, भाष्ये: 4B, वृत्तिकृन्मते, 5A, नारसिंहीय प्रयोगपारिजाते, कारिकाया।

5A, शाकलानां समानीव इत्यृचा अन्त्याऽऽहुतिर्भवेत्। वाष्कलानान्तु तच्छंयोरित्यृचा अन्त्याऽऽहुतिर्भवेत्। ऋग्वेदस्य पञ्चशाखाभेदः। आश्वलायनी, साङ्ख्यायणी, शाकला, वाष्कला, माण्डूकाश्चेति तेषां मध्ये शाकलानां चेदमेव आश्वलायनसूत्रे कर्म्मानुष्ठानार्थं सुपकरोतीति प्रदर्शितमनेनेति।

5B, सत्याषाढ आपस्तम्बोक्तेः जयन्त, 6B, जैमिनि, 7A, गालव, 7B, कार्ष्णाजिनि, पारिजात; व्यास; 8A, पारस्कराचार्य; 8B, शौनक, 9A, ढौण्ढ्यपद्धतौ, कृष्णपद्धतौ च, 9B, देवयात, कारिकाभाष्ये, 11B, कृष्णभट्टीकार।

1618.

3096 उपाकर्म्मोत्सर्ज्जनप्रयोगः। *Upākarmotsarjana-prayoga.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 21 Lines, 8 to 11 on a page Extent in ślokas, 400 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete.

It begins :—

अथोपाकर्म्मोत्सर्ज्जनप्रयोगः।

केशवादि प्राणानायम्य ॥ सुमुखश्चेत्यादि ॥ विष्णोर्विष्णोरिति संकल्प्य ॥ तत्र कारिका।

अध्यायानामुपाकर्म्म श्रवण्यां श्रवणेन तु ।
तन्मासे हस्तयुक्तायां पञ्चम्यां वा तदिष्यते ॥
अवृष्ट्यौषधयस्तस्मिन् मासे तु न भवन्ति चेत् ।

तदा भाद्रपदे मासि श्रवणे न तु कारयेत् । अथ प्रयोगः ... ... ममाध्याप्यानां चाधीतानां छन्द आदीनां यातयामतानिरासेना प्ययनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं एभिर्ब्राह्मणैः सह उत्सर्ज्जनाख्य-कर्म्म करिष्ये ।

10A. इत्युत्सर्ज्जनम्—

अथोपाकर्म्म ... ... ममाध्याप्यानामध्येष्यमाणानां छंदआदीनां यातयामतानिरासेनाध्ययनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमुपाकर्म्माख्यं कर्म्म करिष्ये ।

1619.

3293 [उत्सर्ज्जनोपाकर्म्म] प्रयोगपद्धतिः ।

Utsarjanopākarma-prayoga-paddhati.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 8 Lines, 15 to 18 on a page Extent in ślokas, 448 Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured

A work on utsarjana and upākarma with quotations from many authors

For the explanation of the terms *upākarma* and *utsarjana*, see our number 1983.

The authors quoted :—

1A, कर्कभाष्ये; आश्वलायन, कारिका; हेमाद्रि; वृत्ति, देवजात-भाष्य; सिद्धान्तभाष्य, स्मृत्यर्थसार, शौनक, 1B, कातीयगृह्यकार, हरिहर, कातीयसूत्र, मनु, आश्वलायनकारिका, विद्यारण्यश्रीपादैः; इत्थमेव सुदर्शने-नापि; 2A, मदनपारिजात, अमर; 2B, परिशिष्ट, पृथ्वीचन्द्रोदयोदाहृत-वचने, कौस्तुभे; कालतत्त्वविवेचनसारोद्धार, गर्गवचनात्, मयूख, समयप्रकाशे, निर्णयसिन्धु, मदनरत्न, कालसाधुनिर्णयः; 3A, बौधायन, तैत्तिरीयकाः, बह्वृचा, पराशरमाधव, चन्द्रचूडी, निर्णयामृत, तिथ्यर्क, प्रयोगपारिजात, गोविन्दार्णव, धर्म्मप्रकाश, शाकल; 3B, आपस्तम्ब, नारायणवृत्तिः, गृह्यकारिका, गदाधर-

भाष्यम्, चापभट्टीये, 4A, वेदभाष्य, प्रयोगकाराः, बृहद्विनियोगदीपिका, सर्व्वानुक्रमभाष्य, 4B, सूक्तविनियोगे, कृष्णभट्टीये, वशिष्ठ, वैखानससूत्रम 5A, कार्ष्णाजिनस्मृतिः, नव्यव्रतोऽपि, वायुपुराणेऽपि, गालव, शाकलकारिका, 5B, कारिकाभाष्ये, व्याडि, 6A, पारस्कराचार्य्य, दाक्षिणात्याः, भास्कराचार्य्य-संहिता; 6B, वृत्तिकृत् नारायण, स्मृतिभामत्यां बृहत्प्रचेताः, भविष्ये, स्मृति-भामत्यां व्यासः, 7A, माधवीये संग्रहे देवल, कूर्म्मपुराणे, भट्टैरपि, 7B, कात्यायनस्मृति, शातातपवचने, श्रीदत्तादयः, बृहस्पतिः, याज्ञवल्क्यवचनम्, 8A, व्यासोक्तेः, गार्ग्य, द्वैतनिर्णय, भट्टसम्प्रदायः, अनन्तदेवानां सम्प्रदायः, 8B, शतपथब्राह्मणम्।

1620.

5519. **श्रावणीकर्म्मपद्धतिः।** *Śrāvaṇī-karma-paddhati.*

Substance, country-made paper 8×5 inches Folia, 68 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 450 Character, Nāgara Date Śaka, 1775 Appearance discoloured Complete

Beginning —

श्रीगणेशाय नमः। गुरवे नमः। अथ उपाकर्म्म लिख्यते। ततः गृहे स्नानं देवतार्च्चनं मातृपूजापूर्व्वकं नान्दीश्राद्धान्तं कृत्वा अक्षततिलदर्भापामार्गगोमयमृत्तिकाभस्मगन्धपुष्पधूपदीपा-च्छादनयज्ञोपवीतनैवेद्यफलताम्बूलादीनि गृहीत्वा ग्रामाद्बहिः शिष्यै-रन्यैश्च ब्राह्मणैश्च सह रम्यजलाशयं गच्छेत्। ततस्तीर्थभूमिं प्रक्षाल्य तत्र मृदादीनि विन्यस्य यथोक्तं शौचं कुर्यात्। ततः सर्व्वे यज्ञोपवीतिनः बद्धत्रिकच्छशिखिदर्भपाणयः गुरुः शिष्यश्च प्राङ्मुखोपविश्य प्राणायामत्रयं कालज्ञानं कृत्वा छन्दसामुत्सर्गमहं करिष्ये इति सङ्कल्प्य सर्व्वे स ऋचं गुरुशिष्येर्जपन्ति।

End :—

ब्रह्मग्रन्थिविमोकः। समुद्रे जले प्राप्य दिराचान्तो गृहं व्रजेत्। इत्युत्सर्गः।

Colophon :—

इति श्रावणीकर्म्मपद्धतिः।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु शके १७७५ प्रमादिनाम संवत्सरे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे पञ्चम्यायां इन्दुवासरे तद्दिने पुस्तकं समाप्तम् ।
दामोदर सदाशिव ।

1621.

6315 **अरणिलक्षणम्** । *Aranilaksana.*

Substance, country-made paper 12×6 inches Folia 3 Lines, 10 on a page Extent in Slokas, 50 Character, modern Nāgara Copied in Samvat 1941 Appearance fresh Complete

Colophon .--

इत्यरणिलक्षणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९११ मौः भादौ वदी ८ गुरुके इह पोथि पंडित बालमुकुन्दस्येदम् ।

The object of the work —

अथातः संप्रवक्ष्यामि अरण्योश्चैव लक्षणम् ।
रूपं तथा प्रमाणञ्च गुणदोषांस्तथैव च ॥
चोदिता सर्व्वशास्त्रेण आचार्य्येण तु धीमता ।
पुराकल्पे च यद्दृष्टं ऋषिभिश्चैव लक्षणम् ॥

Then it goes on .—

गृह्याग्निं परिसंगृह्य धर्म्मपत्न्या सहैव तु ।
वैतानिकास्तथाकुर्य्यादाधानाद्या यमोदिताः ॥

There are fifty verses of the anustup metre :—

It ends thus :—

पुत्रार्थी श्रावयेन्नित्यमचिराल्लभते सुतम् ।
श्रुतशीलं वीजवंतं दीर्घायुर्विपुलां प्रजाम् ॥ ४८ ॥
एतदेवं समाख्यातं पिप्पलादेन धीमता ।
द्विजानां बालवृद्धानां पुरश्चरणमुत्तमम् ॥ ४९ ॥

अधीत्यैतच्च देहान्ते परंब्रह्माधिगच्छति ।
न तस्य मृत्यु र्न जरा निद्राव्याधिर्न चैव हि ।
क्षुत्पिपासाभयं नास्ति ब्रह्मभूयाय तिष्ठति ।
ब्रह्मभूयाय तिष्ठति ।

1622.

7766 **स्वस्तिवाचन (ऋग्वेदयजुर्वेदोक्त) ।** *Svastivācana*

Substance, country-made paper 7×4⅓ inches Folia, 8 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति श्रीऋग्वेदयजुर्वेदोक्त स्वस्तिवाचनं संपूर्णं ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
संपूज्य गंधमाल्याद्यै ब्राह्मणान् स्वस्ति वाचयेत् ।
धर्म्मकर्म्मणि मांगल्ये संग्रामाद्भुतदर्शने ॥
पुण्याहवाचना दैवे ब्राह्मणस्य विधीयते ।
एतदेव निरोंकारं कुर्यात् क्षत्रियवैश्ययोः ॥ २ ॥
अवनिकृतजानुमंडलं कमलमुकुलसदृशमंजलिं शिरस्याधाय
दक्षिणेन पाणिना सुवर्णपूर्णकलसं धारयित्वा ।, etc., etc , etc

1623.

10307. **कूष्माण्डहोम ।** *Kuṣmāṇḍa-homa.*

Substance, country-made paper 10×4¼ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 120 Character, Nāgara Date, Śaka 1727 Appearance, old and discoloured Complete.

Colophon :—

इति कूष्मांडहोम समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाके १७२७ क्रोधनामसंवत्सरे कार्त्तिक शुद्ध ५ भानुवासरे तद्दिने देवोपनामक आत्मारामेण लिखितम् ॥ श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु ॥ चोचटोंके ॥ त्र्यंबकजटोद्भूते गौतमस्याघनाशिनी ।
सप्तधा सागरं याति गोदावरि नमोस्तुते ॥
करवीरवासिन्यै नमः ॥

Beginning .—

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वपापक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कूश्मांडहोमं कुर्य्यात् । अमावास्यां पौर्णमास्यां वोपक्रमः ॥ तस्यायं प्रयोगः ॥ एनोनिवर्हणार्थं कूश्माण्डैर्होष्यामि ॥ सङ्कल्पं कुर्य्यात् ॥ श्मश्रूपक्षे शलोमनखानि वापयित्वा स्नानानंतरं देवतासंकल्पं कुर्य्यात् ॥ कल्पोक्तगणपतिपूजनं कुर्य्यात् ॥ पुण्याहे देवता अग्न्यादयः प्रधानदेवता सविता चरुर्हविः ॥ ततोन्वाधानं ॥ क्रियमाणे कूश्मांडहोमे०ग्ने ॥ अग्नीषोमे चक्षुषी आज्येनेत्यंतु मुक्ता अत्र प्रधानं सवितारं चरुणा ॥ देवानादित्यान् ॥ १ ॥ विश्वान् देवान् ॥ २ ॥ द्यावापृथिवी सरस्वती च ३ इन्द्राग्नी मित्रावरुणौ । सोमं धातारं बृहस्पतिञ्च ४, etc , etc

It ends :—

अग्नये वैश्वानराय इदं इति स्विष्टकृदादिवरदानं कुर्य्यात् अनेन अग्निं अश्वत्थपर्णेषु हुतशेषं निदधाति ॥ एवमेनस्तारतम्यं विचार्य्य सम्वत्सरं मासं चतुर्विंशतिरात्रीर्द्वादशरात्री स्त्रिषोरात्रीर्वा हुत्वा उपतिष्ठेत् । यावद्धोमस्तावत्तस्येति व्रतं । न मांसमश्नीयात् न स्त्रियमुपेयात् न उपर्य्यासीत न जुगुप्सेत अन्हतात्पयो ब्राह्मणस्य व्रतं, यवागू राजन्यस्य आमिक्षा वैश्यस्य अथो एतद्व्रतं ब्रूयात् ओदनं दधानाः सक्तून् घृतमिति यथाश्चिमनुव्रतयेदात्मनोनुपदासाय इति ब्राह्मणम् ॥ अथ कर्म्माङ्गभूतप्रयोगः ॥ अग्न्याधाने पूर्णाहुतिं हुत्वा कूश्मांडैर्जुहुयात् पूतो देवलोकान् समश्नूते इति ब्राह्मणे ॥

See Śrautapadārtha-nirvacana page 54 and article 355.

1624.

5793A. **कूष्माण्डहोमप्रयोगः ।** *Kusmānda-homa-prayoga.*

Substance country made paper 9¼ × 4¼ inches Folia, 5 Lines, 9 10 on a page Extent in slokas, 150 Character Nagari of the nineteenth century Appearance fresh Complete

Beginning —

अथैनाधास्यमानः सर्व्वदुरितपापक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कूष्माण्डहोमं कुर्य्यात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा उपक्रमः । तस्यायं प्रयोगः ।

एनोनिर्व्हणार्थे कूष्माण्डैर्होष्यामीति संकल्प्य श्मश्रूपपक्षकेश-लोमनखानि वापयित्वा स्नानाद्यनन्तरं देवता सङ्कल्पं कुर्य्यात् । पुण्याहे अग्न्यादयः । स्थण्डिलाद्यग्निप्रतिष्ठापनान्तं कृत्वा ततोऽन्वा-धानम् । आज्यभागान्ते सवितारं चरुणा देवानादित्यान् विश्वान् देवान् द्यावापृथिव्यौ सरस्वतीमिन्द्राग्निमित्रावरुणसोमधातृबृह-स्पतीन् जातवेदसं अग्निं गार्हपत्यं ज्योतिषं अग्निं गार्हपत्यमग्निमा-न्तरं अग्निं गार्हपत्यं २ अग्निं अग्निं गार्हपत्यं आपः शुंधनीः आपोहिरण्यवर्णाः वरुण वरुणं अग्नीवरुणौ २ अग्निमयसं अग्नीन्द्रौ ।, etc , etc

The *homa* in which the Sāman called Kusmānda is to be used is called Kusmānda home

2A, यद्देवादेवहेलनमित्येकविंशर्चस्य प्रथमानुवाकस्य स्वयम्भूर्ब्रह्मा ऋषिः लिङ्गोक्तो देवता आद्यास्तस्रोऽनुष्टुभः पञ्चमी त्रिष्टुप् षष्ठ्यतिजगती सप्तमी जगती अष्टमी त्रिष्टुप् नवमी जगती दशमी बृहती द्वे पङ्क्त्यौ त्रयोदशी त्रिष्टुप् चतुर्द्दशष्टिः पञ्चदश्यनुष्टुप् षोडशी विराट् सप्तदशी गायत्री तिस्त्रस्त्रिष्टुभः एक-विंशानुष्टुप् यददीव्यमिति त्रयोदशर्चस्य द्वितीयानुवाकस्य ... . आम्राद्धोम विनियोगः ।

End :—

अग्न्याधेये पूर्णाहुतिं हुत्वा कूष्माण्डैर्जुहुयात् पूतो ।देवलोकान् समश्नुत इति हि ब्राह्मणं । जामदग्निमते तु सवितारं चरुणा त्विषि मभ्यावर्त्तिनमित्येतद्वर्जयित्वा सर्व्व पूर्व्ववत् ।

Colophon —

इति कूष्माण्डप्रयोगः ।

By a later hand —

इदं पुस्तकं मौन्योपकनाम वैजनाथेन लिखितम् ।

1625

8945. **होमपद्धतिः ।** *Homapaddhati*

Substance, country-made paper 10¾×4½ inches Folia, 6 Lines 8 on a page Character modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Col :— इति होमपद्धतिः समाप्त ।

1626.

3264 **लक्षहोमपद्धतिः ।** *Lakṣa-homa-paddhati*

Substance, country-made paper 8½×4 inches Folia, 33 Lines, 8 to 10 a page Extent in ślokas, 650 Character, Jaina Nagara of the seventeenth century Appearance, discoloured Complete

It begins :—

अथ लक्षहोमपद्धतिः ।

श्रीकामादिः प्रशस्तलानुकूले स + + + सुस्नातः प्रक्षालित-पाणिपादः आचान्तो यजमानः कृतमाङ्गलिको देशकालौ स्मृत्वा अमुककामो लक्षहोमा[मेना]हं यक्ष्ये + इति सङ्कल्प्य गणेशपूजनं पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं च कृत्वा आचार्यः ब्रह्म-ऋत्विग्वरणं कुर्यात् ॥

The first three leaves contain at the left hand upper margin, the word लक्ष But from the 4th to the end every leaf contains रुद्र in the place of Laksa

From this the work appears to be one on *homa*.

It ends —

ततः सम्पूर्णमस्त्वच्छिद्रमस्त्विति + युः ततस्तेषां मन्त्राशिषो गृहीत्वा तत् सानुनयं विसर्ज्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानाथान्

शाल्यन्नादिना सन्तोष्य स्वयं सुहृन्मित्रादियुतः सोत्साहः सन्तुष्टो हविष्यं भुञ्जीतेति ।

In 28A :—

देशकालौ स्मृत्वा कृतस्य अमुकहोमस्य सिद्ध्यर्थं पूर्णाहुतिं होष्ये इति ।

1627.

9342 **होमपद्धतिः ।** *Homa-paddhati.*

By Lambodara.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 42 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 550 Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete

Colophon :—

इति श्रीलम्बोदरविरचिते होमपद्धति समाप्तं ।

1628.

11054. **होम ।** *Homa.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 8 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Samvat 1896 Appearance, old and discoloured Complete.

Beg :— ॐ नमोस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्त्तये
सहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे ।
सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते
सहस्रकोटीयुगधारिणे (?) नमः ॥

Five such ślokas, at the end of which we have :—

2A, इति चरणप्रक्षालनं ॥

ॐ नमः परमात्मने नमः श्रीपुराणपुरुषोत्तमाय अद्य श्रीब्रह्मणो द्वितीयप्रहरार्द्धे . ...
अधिदेवतानत्यधिदेवतानां गणपत्यादिपञ्चलोकपालानां इष्टदेवताकुलदेवतासहितानां अन्येषामपि होमपूजन + + मह्यं करिष्ये ।
इति सङ्कल्प्य ॥

अथ पञ्चवारुणीहोमो लिख्यते। अथ स्वस्त्ययनकलशस्थापन गौरीगणेशपूजनं लिख्यते॥

Col. :—

इति होम समाप्तः।

Post Col. :—

श्रीसम्वत् १८८६ मी॰ श्रावण कृष्ण ७॥

1629.

6277. सायं प्रातर्होमप्रयोग। *Sāyaṃ-prātar-homa-prayoga*

Substance, country-made paper 7×4¼ inches Folia, 4 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 40 Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete

A treatise on morning and evening sacrifices

Colophon :—

इति सायंप्रातर्होमः।

Beginning :—

अथ पक्षादिकर्म्म।

तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकं श्राद्धं कर्त्तव्यम्। दक्षिणतो ब्रह्मासनमुत्तरतो प्रणीतासनं। तत्र ब्रह्मोपवेशनम् यावत् कर्म्म-समाप्यते तावत्त्वं ब्रह्मा भव। भवामि। ब्रह्मानुज्ञातः। प्रणीता-प्रणयनम्। ईशानादिपूर्व्वाग्रैर्द्दर्भैरेकमुष्ट्या परिस्तरणम्। अग्नेः पश्चादुत्तरतो वा पात्रासादनं पवित्रच्छेदनादीनि त्रीणि।

1630.

2111. पक्षहोमविधिः। *Pakṣa-homa-vidhi*

For the MS. and the work see L. 4192

1631.

2183. विधुरौपासनप्रयोगः। *Vidhuraupāsana-prayoga.*

Substance, country-made paper 7×3 inches Folia, 3 Lines, 11 on a page Character, Nāgara. Appearance, discoloured Incomplete

The Aupāsana fire is the name of the Gṛhya fire of one who keeps the Śrauta fires too. On the death of the wife, she is burnt with the Śrauta fires and they have to be rekindled The Aupāsana fire, too, has to be rekindled The present MS contains the process of the rekindling of the Aupāsana fire. See Karka Bhāṣya on Katyā 1. 20. वैतानिकस्यापि स्मार्त्तकर्म्मसाधनभूत औपासनो दृश्यते ।

1632.

1910. **विधुरौपासनम् ।** *Vidhuraupāsana.*

For the MS and the work see L. 3202.

On the rekindling of the Gṛhya fire by a widower who kept his Śrauta fire

Fol. 1B, इति प्रथमसन्धानम् , 2A, अथ अपत्नीकौपासनविधिरभिधीयते ।

Post Col. :—

परार्थं लिखितमिद हयग्रीवेणेति बोध्यम् ॥

1633.

6278. **उपासन प्रायश्चित्तविधिः** *Upāsana-prāyaścitta-vidhi*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches Folia, 15 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 250 Character Nāgara Copied in Samvat 1822. Appearance, old and discoloured Complete

Colophon :—

इति श्री उपासनप्रायश्चित्तविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२२ दुर्म्मुखनाम संवत्सरे माघमासे शुक्लपक्षे मन्दवासरेण समाप्तः ।

श्री पाण्डुरंगाय नमः । शुभमस्तु ॥

Expiation for a break in daily sacrifices, in the Aupāsana fire (?). Burnell 28A.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथौपासने प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यास्यामः । अरुणोदय उत्थाय दन्तधावनादिपुरःसरं यथाविधि स्नायात् । ... ...

... ...

ततोऽग्निं प्रादुष्कृत्य प्राणायामसंकल्पर्त्वादिस्मरणम् देवताभिध्यानानि विधाय यथाविधि प्रातर्होमं कुर्यात् । .. ..

... ... उपस्थानविषये उदयनियमो नास्ति । अथात्र प्रायश्चित्तं वक्ष्यते । अग्निस्थाने सूर्याहुतिः सूर्यस्थाने अग्न्याहुतिः एवं विपर्यासे संकल्पादिद्रव्यान्तरे होम आवर्त्तते ।

14B, इति श्रीधरपद्धतौ साग्निकस्य प्रवासे भोजनं स्वाग्निपक्वं लौकिकाग्निपक्वं न ।

End :— उच्छिन्नाग्नेररणिसद्भावे एवं ॥ अरण्योरभावे वा अन्ये अरणी आनीय अरण्योरुपरि दक्षिणं मिमपाणिं ? कृत्वायं ते इति समारोपमंत्रं पुत्रादिर्जपेत् ततो मृतान्वाधानं कृत्वा पूर्ववद्धहेदिति ।

The authorities quoted are —

11B, यज्ञपार्श्व; 12B, आपस्तम्बपरिशिष्ट; 14A, प्रदीपचन्द्रिका; 14B, श्रीधरपद्धति; 13B, केशवस्वामी ।

1634.

2073. **विच्छिन्नस्याग्नेः पुनः सन्धानम् ।** *Vicchinnasyāgneḥ punaḥ Sandhānam*

Substance, country-made paper 8×4 inches. Folia, 5 Lines, 6, 7, on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saka 1716. Appearance, discoloured Prose Complete

Colophon :—

पुनः सन्धानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शके १७१६ आनन्दनाम संवत्सरे मार्गशीर्षवद्य १२ भृगुवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं नानाजोशिना लिखितम् ।

It begins :—

विच्छिन्नस्याग्नेः पुनः सन्धानम् ।

आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्त्य विच्छिन्नदिनादारभ्य एतावन्तं कालं गृह्याग्निविच्छेदजनितप्रत्यवायपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुकप्रायश्चित्तं अमुकप्रत्याम्नायद्वारा यथा-शक्ति यथाकालं करिष्ये ।

1635.

2939. विच्छिन्नस्य गृह्याग्नेः पुनः सन्धानम् ।

Vicchinnasya Gṛhyāgneh Punnah Sandhānam.

Substance, country-made paper $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 3 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 35 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—

इति विच्छिन्नस्य गृह्याग्नेः पुनःसन्धानं समाप्तम् ।

It begins :—

श्री । तन्नाशे सति द्वादशरात्रात् पूर्वं स्थण्डिलाद्यग्निप्रतिष्ठा-पनं कृत्वा अयाश्चेत्याज्याहुत्योत्पाद्याग्निः तत्र कार्य्यः । तदूर्द्धं प्रमादा-दग्निपरित्यागे प्रत्यब्द प्राजापत्यं । एतावदब्दपर्य्यन्तं गृह्याग्निविच्छेद जनितदोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं एतावतः कृच्छ्रानेतत्-प्रत्याम्नायद्वारा चरिष्ये इति संकल्प्य तथैवाचरेत् ।

It ends :—

हृदयाञ्जनं कृत्वा हस्तं प्रक्षाल्य स्विष्टकृद्धोमशेषं समाप्य दश त्रीन् वा ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

1636.

3282 **अन्वाधानम् ।** *Anvādhāna.*

Substance, country-made paper $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 5 Lines, 11 on a page Extent in slokas, 44 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured Complete

It begins —

श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः ॥ क्रियमाणे घृतचरुहोमे देवता-
परिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये । अस्मिन्नन्वाहिते अग्नौ जातवेद-
समग्निं. इध्मेन, आज्येन, आदित्यादिनवग्रहानग्न्याद्यधिदेवतान्
रुद्रादिप्रत्यधिदेवतानेकैकसंख्यया समिच्चर्व्वाज्यैः अग्निं सोमं अग्नी-
षोमौ चक्षुषी नेत्रवक्त्रोद्घाटनार्थं जातवेदसं त्रिवारमाज्येन,
वह्नेर्गर्भाधानादिसंस्कारार्थं पञ्चदशवारमग्निमाज्येन नवपञ्चसमिद्भिः
हिरण्यां गगना रक्तां कृष्णां सुप्रभां अतिरिक्ता बहुरूपामिति
सप्त आज्येन सहस्रार्च्चिषं स्वस्तिपूर्णमुत्तीष्ठपुरुषधूम्रव्यापिनं सप्त-
जिह्वं हव्यवाहनं अश्वोदर वैश्वानरं कौमारतेजसं विश्वमुखं
चेत्यष्टमूर्त्तौ × × × × चतुरष्टहौते जातवेद इहा वह
सर्व्वकार्य्याणि वौषट् ।

Colophon :—

इत्यन्वाधानम् ।

After the colophon there are four lines more, containing a Tantrika Mantra

637.

2959 **संस्कार-कौमुदी ।** *Saṁskāra-Kaumudī.*

By Giri Bhaṭṭa, son of Yallaṃ Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 34. Lines, 11, 12 on a page. Extent in slokas, 1,000. Character Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh Incomplete

An exposition of the Gṛhya rites The manuscript is incomplete It goes to the end of the ceremony of Niṣkra-maṇa

34B. इति श्रीयल्लंभट्टात्मज-गिरिभट्टकृताया संस्कारकौमुद्यां निष्क्रमणं ॥ अथोपवेशनम्, on which there are only a few lines and the MS. breaks off abruptly

It begins .—

श्रीगणेशायनमः ।

अथ गर्भलंभनं । तत्रेदं गृह्यं । उपनिषदि गर्भलंभनं पुंसवनमनवलोभनं चेति । यच्चोपनिषदि त्रीणि कर्म्माणि आम्नातानि तदुक्तप्रकारेण तानि कुर्य्यादित्यर्थः ।

Besides the ancient authorities ; it quotes —

1B, ऋग्विधान, 2B. विज्ञानेश्वर; 3B, प्रयोगपारिजात; 4B, हेमाद्रिमाधवे, षड्गुरुभाष्य, हरदत्त, जयन्त, 8B, नृसिंह, 12B, स्मृतिचन्द्रिका, 13B. कारिकाभाष्ये विश्व, 19B, मेधातिथि, 23A, मुहूर्त्तचिन्तामणिटीकायां तत्प्रयोजनमाह गुरुः; 24A, प्रयोगरत्न, 29A, सुदर्शनभाष्य ।

1638.

2970 संस्कारसागर । *Saṁskāra-Sāgara.*

By Bhatta Nārāyaṇa (Āraḍa)

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 24 Lines, 8 on a page Extent in Slokas 381 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

The maṅgalācarana and the object of the work.

आड़राख्यो गुरुं नत्वा भट्टनारायणः सुधीः ।

संस्कारसागरं ब्रूते गृह्यार्थस्य प्रकाशकम् ॥

The work begins :—

कर्म्मण्यादौ हिरायम्य प्राणांस्त्रिधा सद्वत् क्वचित् ।

मासपक्षादिसर्व्वेषां श्रीपद्माख्यपुराणतः ॥

ज्ञात्वोल्लेखं ततः कर्म्म संकल्प्य विधिनाचरेत् ॥

इत्यादि ।

It is a versified treatise on gṛhya rites

Colophons :—

8B. इति श्रीमदारडोपनामक-नारायणभट्टकृते संस्कारसागरे सर्व्व-स्मार्त्तकर्म्मपरिभाषा ।

23A. आरडाख्येन संशोध्य भट्टनारायणेन च ।
स्थालीपाकप्रयोगोऽयं प्रोक्तः संस्कारसागरे ॥

24A. ॐ नम इति मन्त्रोऽयं प्रोक्तः संस्थाजपाभिधः ।
आरडाख्येन सत्पक्षे ब्रह्मणः कर्म्मसूचितम् ॥

The work does not seem to be complete

1639.

1898 **गृह्याग्निसागरः ।** *Gṛhyāgni-Sāgara.*

By Nārāyana Bhatta Ādare, son of Laksmīdhara.

Substance country-made paper 10×4 inches Folia, 133 Lines, 11 12, 13, and 14 on a page. Extent in ślokas, 3090. Character, Nāgara. Date, Śáka 1716 Appearance, old Complete

Maṅgalācarana and the author

नत्वा कृष्णपदाम्भोजं गणेशं शंकरं शिवम् ।
लक्ष्मीधरं च पितरं भट्टनारायणं तथा ॥
यथाज्ञानं विचार्य्यार्थंपक्षं शिष्टैरनुष्ठितम् ।
चौणि सूत्राणि तद् ग्रन्थानालोच्यान्यांश्च भूरिशः ॥
आडरेत्युपनामा वै भट्टनारायणः सुधीः ।
गृह्याग्निसागरं चैव कुरुते शिष्यतुष्टये ॥

Col. :—

गृह्याग्निसागरः समाप्तः ।

Post Col. :—

शके १७१६ आनन्दनामसंवत्सरे दक्षिणायने हेमन्तर्त्तौ मार्गशीर्षे पौर्णिमायां तिथौ शनौ + + + नक्षत्रे वृषस्थिते

चन्द्रे वृश्चिकस्थिते श्रीसूर्य्ये धनुःस्थिते देवगुरौ पुण्यग्रामे + + +
श्रुनगरकरोपनाम प्रसिद्ध आकूतनेरकर वडेव्योम नामक वत्स-
गोत्रोत्पन्नव + + + विठलात्मज निडकंठशर्म्मणाः पौत्रेण
नयरामशर्म्मणा इदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं लिखितं। शुभमस्तु
तस्यैव पुस्तकं कुलदेवता मार्त्तण्डभैरव + + + + + + +.

None of the I O. manuscripts, Catal Nos 1634, 35, 36 are complete The present MS contains a complete table of contents without page marks This is copied below —

स्मार्त्तप्रायश्चित्त[ानु]क्रमणिका लिख्यते।

प्रायश्चित्तभूतानि मूलवाक्यानि, अधिकारसिद्ध्यर्थं गृह्याग्निविच्छेदप्राय-श्चित्तानि, सर्व्वसाधारणप्रा०, प्राजापत्यनि०, प्रत्याम्नायनि०, पवननिर्णये कृच्छ्रत्रयम्, प्रमादाच्छिन्नाना०, भस्मादिस्नानादिनि०, मृत्तिकास्नाननि०, पञ्चगव्यस्नाननि० विष्णुश्राद्धनि०, गोदानदाने निर्णयः, उत्तराङ्गहोमनिर्णय', दशदानाना निर्णयः, अभ्युदयार्थं कृच्छ्रादिनि०, तस्य नियमे निर्णयः, हविष्याणा निर्णयः, हविष्याणा प्रत्याम्नायः, अग्निविच्छेदप्रा०, तदग्न्यायतनलक्षणम् इध्मलक्षणम्, होमानुसारेणानि०, अन्वाधानमन्त्राणि, पुनःसन्धाननि०, वृद्धिश्राद्धानि, अनेकभार्य्याकर्त्तृ०, प्रथमपुनःसन्धानकर्त्तृ०, सम्भारनि०, अग्निद्वयसंसर्गनि०, तस्य मू[ल] वाक्यानि, तत्प्रयोगश्च, अथ विच्छिन्नगृह्याग्निपुन'-सन्धानम्. होमद्रव्यस्थालीपाकद्रव्यनि०, अत्रार्द्धे मूलवाक्यानि०, अनारब्धस्थाली पाकनि०, पुनःसन्धानप्रयोगश्च, तत्र मूलवाक्यनि०, ब्राह्मणभोजननि०, ग्रह्याग्निपुनः-सन्धानम्, तत्र प्रायश्चित्तनि०, अथ सम्भारः, आलस्यादिना अग्नित्यागे प्रायश्चित्तम्, प्रयोगश्च, अथ नास्तिक्यादग्नित्यागे प्रायश्चित्तम् कृच्छ्रादिप्रायश्चित्तम् मासद्वयमग्नित्यागे अब्दपर्य्यन्तमग्नि[त्यागे] अथ सम्भारः, तत्प्रयोगास्त्र नास्तिक्यादालस्यात् प्रायश्चित्तं ग्रन्थान्तरेणोच्यते, प्रमादादग्नित्यागे आलस्यादग्नित्यागे, अथ कृच्छ्रलक्षणम्, अथातिकृच्छ्रलक्षणम्, अथ पराककृच्छ्रलक्षणम्. एतदाचरण[ा]शक्तौ प्रत्याम्नायनिर्णं०, अथ होमारम्भनि०, बहुपर्व्वातिक्रमे प्रा०, अथ प्रादुष्करणनि०. अथ होमकालनि०, होमकालात्यये प्रा०, अथ होमकर्त्तारः, अथ पर्व्वाणि होम-निर्णयः, उभयोरसमन्तहोमनिर्णं०, पत्नीहोमनि०, विवाहहोमोत्तरं होमारम्भनि०,

विवाहोद्वासनापूर्व्वमग्निमुखप्राय०, अथ होमद्रव्याणि, द्रव्यप्रतिनिधिः, होम-महिमप्रयोगः सायंप्रातर्होमफलम्, श्रौताग्निस्मार्त्ताग्निपरिचरणे नि०, संक्षेपतः सायंप्रातर्होमनि०, द्रव्याणामधिश्रयणानधिश्रयणयोर्नि०, अथ कर्त्तुर्नियमः, होमस्वरूपग्रहणनि०, आहुतिद्वयनि० आहुतिसंसर्गे प्रा०, अथ पत्नीकुमारीहोम-नि०, आपत्काले समस्यहोम प०, अथ गुर्व्वापदि पक्षहोमनि०, अथ शेषहोमः अत्र पक्षहोमशेषहोमयोर्मूलं, अनापदि पक्षहोमे दोषनि०, अनापदि पक्षहोमे तन्तुमतीष्टिप्राय०, तत्र मूलवाक्यानि उक्तानि · तत्र होमसमस्य शेषहोमेषु सर्व्वाणि सायं पृथक्कृहोमानि, अत्यन्तापत्तौ पर्व्वणि सायं होमो न शक्यश्चेति निर्णयः, तृतीयपक्षहोमनिषे०, विस्मृत्या क्रियते तदा पुनराधानप्रायश्चित्तः, पक्षहोममध्ये आपदि गच्छति तदा होमनि०, पक्षहोमविषये सायंप्रातः-प्रतीक्षणकर्त्तुमशक्यस्तदा विशेषनिर्णयः, मृत्युशङ्कायां विशेषनिर्णयः, मृत्युशङ्कायां पुत्रादिविशेषनि०, अथाशौचे होमविधिः, अथाशौचमध्ये पिण्डपितृयज्ञादि-श्रवणाकर्म्मादिषु कर्त्तव्यनिर्णयः, विवाहाद्युत्तरं पिण्डदाननिषेधः, सूतके कुलस्यान्न-भोजनं च नि० भोजनादौ प्रा०, अथ सभार्य्यस्य प्रवासे अशौचादिनिमित्ते वा समारोपविधिः आत्मसमारोपनियमः, प्रवासे प्रसक्तौ सीमातिक्रान्तौ अन्वारम्भे नि०, तेषां मूलवाक्यनि०, नियमापरिपालने अग्नयो लौकिका [इति] निर्णं०, प्रोषिते पत्यौ कर्त्तव्यनि०, पक्षहोमे पर्व्वातिक्रान्तौ निर्णयः, अथ पुरुषस्य प्रवासप्रसक्तौ निर्णयः, तत्प्रयोगश्च, आग्रयणेष्वनुकल्पनि०, राष्ट्रभयादौ यजमान-सन्निधाने स्त्रीणामग्निनयने विशेषः, राष्ट्रविभ्रमादिष्वत्यन्तापत्तौ स्त्रीणां विशेष-कार्य्यनि०, तत्प्रयोगश्च, तस्य मूलवाक्यानि, आहिताग्नेः पराग्निपक्वभक्षणे निर्णयः, अथापत्नीकौपासनप्रयोगः, अथ स्थालीपाकारम्भः, स्थालीपाकारम्भे रजोदोष-व्यसक्तिः, अथेष्टिनिर्ण०, अथ पर्व्वनिर्णं०, प्रतिपाद्यप्रति०, अथ पात्रलक्षणम्, अथ परिभाषा, देशकालोल्लेखनादिफलम्, अनादिष्टे होमे नि०, अथ कल्पित-काले अनेकपाकयज्ञविशेषः, जपोदाहरणम्, उपस्थानाभिमन्त्रणे जपादीनां करणे नि०, चरौ अध्यभागे चरुजलेक(?) प्रायश्चित्तम्, दधिसक्त्वादिकाठिनद्रव्यत्रिःप्रोक्षणं, आज्यस्य केवलोत्पवने नि०, जपहोमादिकनियमे नि०, जपहोमाद्यासने नियमः सर्व्वाधानीय गृह्यकर्म्माणि, लौकिके कार्य्यनिर्णयः, इध्मार्थे वृक्षविशेषः, अथेध्म-प्रमाणं, अथ हविषा निर्णयः, तत्प्रतिनिधिनिर्णयः। कुशादिप्रतिनिधि० पाला-शेध्मो मुख्यः। तत्प्रतिनिधिनिर्णयः, नित्यनैमित्तिकेष्टिषु दक्षिणादाननि० तत्प्रति-

निधिनि०, प्रत्यपवेशने स्थाननि० अथ स्थालीपाकादिनि० रज्जुकरणे नि० अथ लघुस्थालीपाकप्रयोगः। व्रतपतिस्थालीपाके स तच्चोदाहरणं,(?) आनन्तनिर्णय, आज्याधिश्रित्यलक्षणं निरूढ़ानिरूढ़लक्षणं, पञ्चावतीनिर्णयः, अग्न्यलङ्करणे फलम्। होमे मुद्रात्रयलक्षणः पूर्णपातसिचनमार्ज्जने फलं,(?) होमकाले स्रुवदर्व्वी-धर्त्तव्यनिर्णयः, अन्वाधानानुल्लेखे, किं कर्त्तव्यं, चतुरवतिपञ्चावतीनि० अन्वाधानोत्तरं इष्टकरणे नि०, सूतकादिना इष्टाकरणे नि०, पर्व्वत्रयातिक्रमे पुनराधेयप्रायश्चित्ते कृच्छ्राचरणं, अतीतेष्टौ कालविशेषनि०, अन्वाधानमध्ये ग्रहणनि०, अथाविकृति नि०, आग्रयणे विशेषनि०, अथ पाकसंस्थानामानि०, अथ श्रवणा-कर्म्मप्रयो०, अथ सर्पबलिप्रयोगः, अथाश्वयुजिप्रयोगः, अथाग्रयणविचारः, तेषा गौणकालः, सर्व्वाधान्यर्द्धाधानीयाग्रयणे विशेष नि० अथाग्रयणप्रयोगः, आश्वयुज्याग्रयणप्र० व्रीहिश्यामाकाग्रयणप्र० आग्रयणदिने श्राद्धकर्त्तव्यः आग्रयणाकरणे प्रा०, अथ प्रत्यवरोहणप्रा, सप्तपाकसंस्थाकरणे प्रा, तेषां मूलवाक्यनि०, अथ पिण्डपितृयज्ञ-कर्त्तव्यनि०, व्यतिषङ्गकर्त्तव्यनि०, प्रथमदर्शे पत्न्यां रजस्वलायां कर्त्तव्य नि०, पक्षद्वय उपवीतीप्राचीनावीती होमकर्त्तव्यनिर्णय', अर्धाधानीय-पिण्डपितृयज्ञकर्त्तव्य-नि०, तस्य मूलवाक्यनि०, तत्प्रयोगः, पिण्डे पितृयज्ञारम्भः, बहुपत्नीकस्य पिण्डप्राशने नि०, पिण्डप्रक्षेपे नि०, परिस्तरणनिर्णं०, गुर्व्विणी पत्नी चेत्तदा पिण्डप्राशने निर्णं०, पित्रादिनामाज्ञाने नि०, पित्रादित्रयस्य एकस्यापि जीवितत्वे नि०, पितामहे-जीवति द्वयोर्म्मृतिश्चेत्तदा तन्निर्णं०, अतिप्रणीतनाशे प्रा० तस्मिन् होमपक्षे अहोमप-क्षेति प्रणीतनाशे० नि० पिण्डपितृयज्ञाकरणे प्रा०, अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयो०, तत्र मूलवाक्यनि०, व्यतिषङ्गप्रयोगः, सर्व्वाधान्यर्धाधानीदर्शे श्राद्धकर्त्तव्यविशेषनि०, श्राद्धसम्पाते नि०, अथ सप्तमीश्राद्धप्रयो०, आहिताग्निनाष्टकादिश्राद्धे विशेषनि०, साग्निकानामष्टौ श्राद्धानि कर्त्तव्यानि, साग्निकानामग्नौकरणनि०, अथाष्टका-श्राद्धप्र०, तत्रैव मूलवाक्य नि०, पाणिहोमप्रकारनि०, पिण्डदानकर्त्तव्यनि०, अथान्वष्टकाश्राद्धप्र०, अथ माध्यावर्षश्राद्धप्र०, अथ मासिकश्राद्धं, अथ श्राद्ध-सम्पाते नि०, अथात्र प्रायश्चित्तानि, प्रादुष्करणकाले उभौ, सीमातिक्रान्ते तन्नि०, अष्टम्यां कर्तव्यमष्टस्थलान्तरमग्निनयने उच्छ्वासमध्ये गतश्चेत्तदा पुनःसन्धानं, आत्मसमारोपात्प्रत्यवरोहतन्निर्णय०, अमेध्यादिस्पर्शे नि०, रजस्वलाग्निस्पर्शे नि०, अनुपस्थायाग्निं प्रवासं गतश्चेत्तदा तन्निर्णयः, प्रादुष्करणकाले उभौ सीमातिक्रान्तिः, संक्षेपतो होमकालनि०, पुनः सीमातिक्रमे नि०, अथ नदीलक्षणं-अग्निनाशक-

लक्षणानि, अविधिंतासमारोपे कृतेऽग्निनाशनि०, बहुपत्नीनिर्णयः, रजोदोषनि०, आदिष्टे द्रव्यनि०, अनादिष्टे होमनि०, अनादिष्टे कर्त्तरि होमनि०, प्रधानवैगुण्य-त्यागवैगुण्यद्रव्यवैगुण्यानां नि०, अन्वाधानलोपेऽध्याहरणादिद्रव्यलोपे द्रव्यसंस्कार-लोपनिर्णयः, आज्यसंस्कारनि०, अग्नीनामुद्धरणकालः, अनुद्धरणप्राय०, होमकाल-नि०, होमकालात्यये प्राय०, अस्तमितभ्रान्त्या होमाकर्त्तव्यनि०, प्रादुष्करणादूर्द्ध यज-मानो भीयात्तत् प्रायश्चि०(?)। सायं-प्रातर्होमाकरणे प्रायश्चित्तं, आहूतिद्रव्यसंसर्ग-प्रा०, आहुतिस्कन्दने प्रा०, स्वयमग्निज्वलने प्रा०, समारूढेऽग्नौ तत्प्रादुष्करणप्रायश्चित्तं ज्योतिष्मतीजपः, स्वकाले स्थालीपाकानारंभे, अनापदिपत्नीहोमे तन्तुमतीष्टिप्रायश्चित्तं, आत्मसमारोपनियमापरिपालने मज्जने मैथुनकरणे पुनः सन्धानं, अग्नीनां वृष्ट्यादि-भिः स्पृष्टे प्राय०, संवत्सराधिकप्रवासश्चेत् सपवित्रेष्टिप्रा०, औपासनहोमलोपे प्राय०, चतुर्णां निमित्तानां पथिकृच्चरुप्रा०, अर्व्वाक् शम्यापरामाद्बहिर्गमने प्रा०, इध्माधा-नोत्तरं हविर्दोषे निर्णं०, स्विष्टकृदर्थं हविर्दोषे निर्दोषास्तु स्रुगभेदेनिर्णं०(?) स्रुक्प्रच्युते नि०, अथ हविर्दोषेप्राय० गृहदाहे०प्राय०, अन्याग्निना स्वगृह्याग्निसंसर्गप्रायश्चित्तं, गृहदाहशवाग्निना गृह्याग्निसंसर्गप्रायश्चित्तं, पचनाग्निगृह्याग्निसंसर्ग प्रा०, वैद्युतेन गृह्याग्निसंसर्गप्रा०, पर्व्वण्यश्रुपाते ग्रामे प्रा०, पर्व्वणि व्रतलोपे प्रा०, पविचनाशे प्राय०, सूर्य्याचन्द्रमसोर्ग्रहणे, अकृताग्रयणनवान्नभक्षणे प्रा०, कृपाणनाशे प्रा०, कयाजागारा अनुगतप्राय०,(?) पुरोडाशनाशपतने प्रा०, कपालभेदे प्रा०, पुरोडा-शस्फुटने प्रा०, पुरोडाशोत्पतने प्रा०, तेषा मूलवाक्यानि, जीवति मृतश्रवणे प्रा०, यमलजनने प्रा०, आज्यसंस्कारतः प्राग्दोषदर्शने नि०, आहुतिप्रमाणञ्च, आहुति-स्कन्दनदेशनिर्णं०, तापादुत्सेकनिस्रावादौ प्राय०, सवेपथुक्रमेण०प्राय०, यागात्म-कयागोत्तरं च व्युत्क्रमनि०, हविषामपाके नि०, हविर्दाहे नि०, सर्व्वहविर्दाहे मिन्द्रादिगणप्राय०, चर्व्वादीनां निस्रावे दुर्गादिगणप्रा०, हविषि केशाद्युपहतौ नि०, अवदानं दुष्टे चेत्तदा नि०, सर्व्वत्र हविर्विपर्यासे देवतामन्त्रकर्म्मादिविपर्य्यासे प्रा०, आहुतिदोषे प्राय०, स्रुत्यवदाने प्रा०, अन्तराये व्यतासे प्रा०, अङ्गहोमानां विस्मृतौ तदा प्रायश्चित्तं, अग्निषोमीयस्थाने आग्नेययागः आग्नेयस्थाने अग्निषोमीय-यागस्तदा प्रा०, स्वरवर्णादिदोषे अङ्गहोमानामकरणे इष्टिभ्यः स्वाहेत्यादिप्रा०, प्रधानव्रतान्तराये नि०, स्विष्टकृत् पूर्व्वोत्तरं चान्तराये नि०, प्रधानाहुतिदोषे ऋत्विजां मन्त्रदोषे उदात्तादिस्वरपदाक्षरवाचस्थानानां दोषेप्रा०, अथ हविर्दोषाः अथ भ्रूणघ्न नि०, अमेध्यदेशक्रांन्त(?) तस्य नि०, क्षुद्रकीटादिपतनेनि०, दुष्टहविषा

योगे, आज्योपहतौ तन्नि०, हविर्व्यापन्नस्य मिन्दादिगणीयं प्राय०, निर्वापात् पूर्व्वं युत्क्रमे नि०, हविष्युपरि काक आसीने तन्निर्ण०, पुरोडाशं पर्य्यावर्त्तयत् प्रतितिष्ठितं नस्य नि०, प्रधानाङ्गतिविस्वष्टक्तत्संसर्गे प्रा०, स्थालीपाकयो र्गौणकालस्थालीपाकानिष्पत्तिप्रा०, पञ्चमहायज्ञलोपे प्रा०, स्नातकव्रतलोपे प्राय०, अन्वष्टकाकरणे प्रा०, आग्रयणादिपाकयज्ञाना मध्ये अन्यतमस्याकरणे प्रा०, पिण्डपितृयज्ञेतिप्रणीतनाशे प्राय०, पिण्डपितृयज्ञाकरणे प्राय०, अथ द्रव्यशुद्धिः, कर्म्मणि प्रयुज्यमानानां पात्राणा निर्णयः। अथास्थिशुद्धिः। इति गृह्याग्नि-सागरात्नुक्रमणिका समाप्ता। सूर्य्याचन्द्रमसोर्ग्रहणं।

Authorities consulted —

1A, आपस्तम्बसूत्र; 2A, अण्डविला; 2A, बौधायनीयकल्पसार, 2A, देवस्वामी; 2B, प्रयोगरत्न, 2B, शंख; 3A, शान्तिहेमाद्रि, 3A, याज्ञवल्क्य, 3A, स्मृत्यर्थसार; 3B, मिताक्षरा, 3B, अपरार्क; 4A, मदनमहार्णव, प्रयोगरत्न; 5B, विद्यारण्यकृत-मिताक्षरा; 6A, श्राद्धकल्प, गृह्यपरिशिष्ट; 6B, महार्णव; 9A, शातातपीय-कर्म्मविपाक, 11A, भट्टोजीदीक्षित, आश्व-लायनसूत्र; 11B, कात्यायनसूत्र; 12B, बौधायनीयतन्त्र, 13A, प्रायश्चित्त-प्रदीप; 13A, प्रयोगरत्न, कारिका; 13B, रत्नसुदर्शनभाष्य, शौनक; 15A, गृह्यकारिका, प्रायश्चित्तीय वरदराजग्रन्थ, वैधसूत्र; 19A, कूर्म्मपुराण, 21A, बौधायनप्रायश्चित्त, 22A, चन्द्रिका; 25B, शातातप; 26A, प्रायश्चित्त-प्रदीप; 27B, स्मृतिचन्द्रिका; 28B, चन्द्रिकाया मरीचि, 30B, त्रिकाण्ड-मण्डन; 31A, निर्णयसिन्धु; 32B, वैयाघ्रपाद, पैठीनसि, 33A, जातूकर्ण, मिताक्षरा; 34A, वृहस्पति, जावाल; 34B, छन्दोगपरिशिष्ट; 35A, हरदत्त; 35B, भारद्वाज, विष्णुपुराण, व्याघ्रपाद, 36A, हिरण्यकेशीय-स्मार्त्तसूत्र; 37B, त्रिकाण्डी, 38A, संग्रह, 39A, मनु०; 40B, श्रौत-ग्रन्थ; 41B, माधव; 42A, मदनपारिजाते कात्यायन; 42B, तैत्तिरीय, 43B, गौडग्रन्थस्था प्रयोगदीपिका; 47A, मेडुभट्टी, संस्कारकौस्तुभः; 49A, पारिजात; 51B, प्रयोगपारिजात; 52A, स्मृतिदीपिका-ऋग्विधान; 55A, दीपिकाकार; 72B, रामाण्डार, नृसिंहपारिजात; 73A, मदनरत्न, वायु-पुराण; 74A, पराशरमाधव; 91B, हेमाद्रि, 114A, पायश्चित्तविषये कारिका; 114B, यज्ञपार्श्व; 133A, काशीखण्डः।

1640.

10641 **गृह्याग्निसागर।** *Gṛhyāgni-Sāgara.*

By Nārāyana.

Substance, country-made paper 9 × 2¼ inches Folia, 58. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 990 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured Complete Date, Śaka 1720

With a table of contents in two leaves.

Beg :—

अथाग्निनामकानि ॥

य आहिताग्निधर्म्मः स्यात् स उपासनिकस्य त्विति ॥ पक्षहोमादि-प्रकरणान्ते स्मृत्यर्थसारे उक्तत्वात् आहिताग्निर्यान्यग्निनामनिमित्ता-न्यविरुद्धानि तान्यत्रौपासनिकस्याप्युच्यन्ते ॥ अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति वचनात् सर्व्वशाखाप्रत्ययमेकं कर्म्मेति न्यायात् ।

इष्टापूर्त्तादिकं कर्म्म स्वशाखोक्तं न विद्यते ।

तत्र बौधायनं ग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात् ॥ इत्युक्तत्वात् तत्र बौधायनीयप्रायश्चित्त-प्रदीपोक्तानि कानिचित् प्रायश्चित्तानि विविच्य लिख्यन्ते ॥

A compilation of rites concerning Gṛhyāgni, as distinguished from Śrautagn. This has been very much enlarged in the previous number. The MS. of the work described in the I.O. Catal No 1634 is apparently of the same extent as this, but not exactly the same with it

55B. इति श्रीमदराडोपनामक-लक्ष्मीधरभट्ट-सूनु-नारायणभट्टकृते गृह्याग्निसागरे स्थालीपाकादिप्रायश्चित्तविषयकनिरूपणं समाप्ति-मगमत् ॥ अथ द्रव्यशुद्धिः ।

The Last Col :—

इति श्रीमदारड़ोपनामक-लक्ष्मीधरसूनुनारायणभट्टकृतो गृह्या-ग्निसागरः समाप्तिमगमत् ॥

Then we have the date of the composition of the work, etc.

समाङ्गाङ्केन्दुमिङ्काके (Samvat ?) १६८७ काश्यीस्येऽब्दे विरोधिनि,
अष्टयङ्गतिथिमिङ्काके १५६२ विक्रमाब्दे मधौनिनि(?) ॥
कृष्णाष्टम्यां भृगौ भागानगरे विधिसम्भवे ।
आरड्रेत्युपनाम्ना वै भट्टनारायणेन च ॥
श्रौणि सूत्राणि तद् ग्रन्थानालोच्यान्यांश्च भूरिशः ।
सर्व्वलोकोपकाराय कृतो ग्रन्थाग्निसागरः ॥
खवाणाङ्कचतुर्युक्ता (४६५०) ग्रन्थसंख्या भवेदिति ॥

(The date of the MS.) :—

१७२० कालयुक्तोब्दके मासे शुक्ले च कार्त्तिके (?) ।
चतुर्थ्यां लिखिते ग्रन्थ पुण्यक्षेत्रे यथामति ॥

In a later hand —

इदं पुस्तकं आत्मारामदेवस्य टोंकेकरस्य ॥

1641.

5881. संस्कारनृसिंह । *Saṃskāra-nṛsiṅha*

By Narahari Bhatta

Two batches of leaves.

I Substance, country-made paper 9¾×5 inches Folia, 21 Lines, 11 on a page Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh

II Substance, country-made paper 9¾×4¼ inches Folia 51 Lines 14 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, discoloured

I. *Begins* :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीपरमात्मने नमः ।
श्रीलक्ष्मीवेङ्कटेशाय नमः ।
अथ संस्कारप्रयोगो लिख्यते ।
विश्वोत्पत्तिस्थितिलया यन्मायया लेशतः किल ।
सच्चित्सुखैकरूपं तं स्वात्मानं नृहरिं नुमः ॥
गर्भाधानादिसंस्कारनृसिंहोऽज्ञानदैत्यहा ।

स्फुरत्ययं सतां चित्ते नित्यं सत्कर्म्मदर्शिनाम् ॥

ते च संस्कारा द्विविधाः ब्राह्मा दैवाश्च। तत्र ब्राह्मा गर्भाधानाद्या, पाकयज्ञाद्या दैवाः। अत्र तु गर्भाधानाद्या अनुष्ठेयरूपेणोच्यन्ते।

ते च षोडश।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो जातकर्म्म च।

नामक्रिया निष्क्रमोऽन्नप्राशनं वपनक्रिया ॥

कर्णवेधो व्रतादेशो वेदारम्भक्रियाविधिः।

केशान्तःस्नानमुद्वाहो विवाहाग्निपरिग्रहः ॥

त्रेताग्निसंग्रहश्चैव संस्काराः षोडश स्मृता।

नवैताः कर्णवेधान्ता मन्त्रवर्ज्जं क्रियाः स्त्रियाः ॥

विवाहो मन्त्रतस्तस्याः शूद्रस्यामन्त्रतो दश।

इति व्यासोक्ताः।

6A, इति समर्थ्युपाख्य-नरहरिभट्टविरचिते संस्कारन्टसिंहे गर्भाधानम्; 7A, ०पुंसवनप्रयोगः—अथ सीमन्तोन्नयनम्; 11B, ०सीमन्तोन्नयनप्रयोगः—16B, ०जातकर्म्मप्रयोगः, 19A, ०नामकरणप्रयोगः, 20A, निष्क्रमणप्रयोगः —अथ प्रोष्य गृहागमनविधिः।

II The second batch begins with Cūdā-karana —

अथ चुडाकरणम्।

6A, अथ कर्णवेधः; 9B, अथोपनयनम्; 20B, अथ वेदारम्भः; 22A. अथ केशान्तः; 22B, अथ समावर्त्तनम्; 27A, इति समावर्त्तनम्; अथ स्नातकस्य नियमः; 28A, अथ विवाहः; 44B, इति विवाहः—अथ चतुर्थीकर्म्म; 48A, इति वधूप्रवेशः; 48A, इति समर्थ्युपाख्याननरहरिविरचित-संस्कारन्टसिंहः समाप्तः—अथार्कविवाहः।

Last Colophon:—

इति श्रीसमर्थ्युपाख्यान-न्टहरिविरचिते संस्कारन्टसिंहे अर्कविवाहविधिः समाप्तः।

The authorities quoted in batch I —

1, व्यास, गृह्यकारिकायां; 2A, गौतम; 3A, नारद, वशिष्ठसंहिता; 3B, वशिष्ठ; वराहपुराण; 4B, शौनक; 11A, कारिका।

Batch II. —

4B, श्रीधरस्वामी, क्षीरस्वामी: 5B, कारिका; 8B, संग्रहेऽपि, 10A, मनु, प्रयोगसारावल्यां गार्ग्यः; 15B, सूत्रार्थसारः: 16A, पारिजातकारादयः, याज्ञवल्क्यः, 16B, हरदत्त; 17B, नारायणः; 18A, पाणिनिः; 19A, जैमिनिः; 19B, विष्णुपुराण; 45B, माधव, अमरः, 49A, त्रिविक्रमादिसूरयः।

1642.

419 **संस्कारपद्धतिः वा दशकर्म्मपद्धतिः।** *Samskāra-paddhati.*

For the manuscript see L 1392.

1643.

6020. **सत्कर्म्मकल्पद्रुमः।** *Sat-karma-kalpa-druma*

By Çaṁkara Daivajña.

Substance, country-made paper 11½×7 inches Folia, 184. Lines, 11, 15 on a page Extent in slokas, 6100 Character, Nāgara, by a modern hand Appearance, fresh Complete

The MS. is written in three or four different hands

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय।

श्रीमन्मङ्गलसदानन्दस्वामिसद्गुरुमूर्त्तये नमः।

नमो धर्म्माय महते नमः कृष्णाय वेधसे।

ब्राह्मणेभ्यो नमस्कृत्य धर्म्मान् वक्ष्यामि शाश्वतान्॥

श्रीमत्स्वतःप्रमाणभूतानामप्रामाण्यकारणरहितानां वेदानां सम्मतार्थप्रकाशक-श्रीमद्विद्यारण्यकृतभाष्ये तथा श्रीमदाश्वलायनकृतगृह्यसूत्रवृत्तौ तथा कात्यायणीयबौधायनादिसूत्रेषु द्विजत्रयाणां सवेदसंस्काराः साङ्गोपाङ्गाः समन्त्रकाश्चोक्ताः।

यद्यपि तत्तदर्थंदुर्विज्ञयत्वात् स्पष्टज्ञानार्थं तत्तत्कर्म्म कर्त्तुञ्च प्रयोगरीत्या प्रयोगपारिजात-प्रयोगरत्न-संस्कारकौस्तुभ-संस्कारमयूख-संस्कारभास्कर-ज्योतिर्निबन्धमार्त्तण्ड मुहूर्त्तमार्त्तण्ड-निर्णयसिन्धु-प्रवरमञ्जरी-प्रवराध्यायादिग्रन्थाः बहवः सन्ति तथापि प्रयोगरत्नादिग्रन्थेषु भाविशुभाशुभफलानां संक्षेपेण कथनं कृतम्। तथा त्याज्यग्राह्यतिथिवारादिकमप्यस्ति। एव संस्कारकौस्तुभादिग्रन्थेषु तिथ्यादिफलानां विस्तारो मन्त्राणां चोद्देशोप्यस्ति इत्येकेनैव ग्रन्थाधारेण सकलकर्म्म कर्त्तुं विज्ञातुञ्च साङ्गत्वेन न शक्यते, तदा सकलपूर्व्वोक्तग्रन्थावलोकनमवश्यं सम्भाव्यते। इत्येकस्मिन् ग्रन्थे तिथ्यादिफलाना विस्तारः। अन्यस्मिन् ग्रन्थे मन्त्रेतिकर्त्तव्यताविस्तारोऽस्ति। एवं कस्मिन् ग्रन्थे एकमधिकमेकमल्प चास्ति। यथा यत्र कूपोदके पानार्हतास्ति तत्र स्नानोपयोगो नास्ति। यत्रोदके सामुद्रे स्नानयोग्यतास्ति, तत्र प्राशनयोगो न भवति, क्षारत्वात्। अस्मिन् वाप्यादिजले स्नान-पानयोग्यतास्ति तत्र अघहरणत्वं नास्ति। स्नानपानाद्याघहरणान्तमे श्रीभागीरथ्यादितीर्थे एकस्मिन् एव काले सर्व्वं भवति। ... .

... ...

तद्वदधुनैकत्र सर्व्वधर्म्मकर्म्मणां फलोद्देशेन सर्व्वं संग्राहयितुञ्च. श्रुतिस्मृतिपुराणसिद्धान्तवचनेन शिष्टसाधुतुष्ट्यर्थं तथा कर्म्मनिष्ठचतुराणां बोधार्थञ्च कर्म्मकल्पद्रुम-ग्रन्थः क्रियते।

Then begins the philosophy of Karma

The work was compiled in 1842 under the patronage of Pratāpa Simha, descendant of Śivaji, known in history as Pratāpa Śiva, who was made Rājā by the English in 1818.

4A, सोमसूर्य्यवंशोद्भवाः राजर्षयः स्वकर्म्मनिष्ठा बहवोभूवन्निति श्रुतिस्मृतिपुराणेषु स्पष्टतः सिद्धान्तोऽस्तीति मत्वा सूर्य्यवंशावतंसभूतेन शाशादान्वयशिरोरत्नेन नरपतिशार्दूलेन रणरङ्गधीरेण दुष्टारिगजकुम्भविदारणशालिना राजाधिराजसार्व्वभौमचक्रवर्त्तीश्वरेण वैदिकमार्गप्रवर्त्तकेन क्षात्रकर्म्मधर्म्मतत्वप्रविदुषा ब्रह्मक्षत्ररहस्यविदा क्षत्रियकुलावतंसेन श्रीमत्प्रतापसिंहवर्म्मणा नित्यनैमित्तिकमासिकवार्षिकेति चातुर्विध्यकर्म्मणां निष्कण्टकः पन्थाः करणीय इत्यादेशितम्। अतः श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमन्मह्याभारतीतीर्थश्रीमत्सद्गुरुसदानन्दस्वामिचरणपङ्कजरसास्वादभ्रमरीभूतेन श्रीमद्विज्ञानान्त करणसम्-

शाखादक-अनेकग्रन्थतात्पर्य्यवाक्यार्थान् आलोच्य एकीकृत्य अयं सत्कर्म्मकल्पद्रुम-ग्रन्थः क्रियते ।

१ २ ३ ४ ५ ६
6B गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयन जातकर्म्म नामकर्म्म अन्नप्राशन
८ ९ १० ११ १२ १३ १४
चौल उपनयन महानाम्नीव्रत महाव्रत उपनिषद्व्रत गोदानव्रत समावर्त्तन
१५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४
विवाह ब्रह्मयज्ञ देवयज्ञ पितृयज्ञ भूतयज्ञ मनुष्य अष्टका पार्व्वण श्राद्ध श्रावणी
२५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१
अग्रहायणी चैत्री आश्वयुजी अग्न्याधेय अग्निहोत्र दर्शपूर्णमास चातुर्म्मास्य
३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८
आग्रयणेष्टि निरूढ़पशुबन्ध सौत्रामणि अग्निष्टोम अत्यग्निष्टोम उक्थ षोडशी
३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६
वाजपेय अतिरात्र आप्तोर्याम सर्व्वभूतदया अनसूया शुचित्व अनायास माङ्गल्य
४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४
अकार्पण्य क्षान्ति निस्पृहा विष्णुबलि अनवलोभन षष्ठीपूजा सूर्य्यावलोकन उपवेशन
५५ ५६ ५७ ५८ ५८
जीवनपरीक्षा आंदोलारोहण अङ्कुरार्पण सहकौतुकवद्धकर्णवेध ताम्बूलग्रहण
५९ ६० ६१ ६२ ६२ ६४
कटिसूत्रबन्धन दुग्धपान वर्द्धापन शास्त्रस्वीकार क्षुराम्भ धनुर्वेद एतेषां संस्काराणां यद्यत् फलं, तत्तत्प्रयोगप्रकरणे यथापद्धति श्रीनारायणभट्टकृतप्रयोगरत्न तथा संस्कारकौस्तुभ तथाच संस्कारभास्कर तथाच मार्त्तण्ड तथाच मुहूर्त्तमार्त्तण्डाननु-सृत्य उच्यते। तत्र प्रयोगपद्धतिस्तु तत्तत्शान्त्यादौ वेदमन्त्रैः सह नारायण भट्टानुमत-स्वीकृतास्तु (?) द्विजत्वसिद्धये गर्भाधानादि गोदानान्ता द्वादशसंस्कारा गौतमे-

१ २ ३ ४ ५ ६
नोक्ताः। गर्भाधान सीमन्तोन्नयन नामकरण चोल महानाम्नी उपनिषद्व्रत
७ ८ ९ १० ११ १२
पुंसवन जातकर्म्म अन्नप्राशन उपनयन महाव्रत गोदान गृहस्थाश्रमिणां तु

१ २ ३
स्नानविवाहाद्याः षट्त्रिंशत् संस्काराः कर्त्तव्याः इति। समावर्त्तन विवाह ब्रह्मयज्ञ
४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३
देवयज्ञ पितृयज्ञ भूतयज्ञ मनुष्ययज्ञ अष्टका पार्व्वण श्राद्ध श्रावणी अग्रहायणी चैत्री
१४ १५ १६ १७ ८ १९
आश्वयुजी अग्न्याधेय अग्निहोत्र दर्शपौर्णमास चातुर्म्मास्य आग्रयणेष्टि
२० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७
निरूढ़पशुबन्ध सौत्रामणि अग्निष्टोम अत्यग्निष्टोम उक्थ षोडशी वाजपेय अतिरात्र

२८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५
अव्ययाद (?) भूतदया क्षान्ति अनसूया शुचित्व अनायास माङ्गल्य अकार्पण्य
३६
निस्पृहा अष्टचत्वारिंशत्संस्काराः गौतमेनोक्ताः। आश्वलायनादिभिस्तु तदतिरिक्ताः विष्णुबलिमारभ्य षोडशोपसंस्कारास्चोक्ताः। ते च शरीरशुद्धिद्वारा द्विजत्वार्थम्। एवं सति एतच्च द्विजात्वसिद्ध्यर्थं गौतममतानुसारिभिः पूर्व्वोक्ताः संस्कारा द्वादश। तथा विष्णुबलिप्रभृतिषोड़श इत्येवं अष्टविंशतिसंस्काराः शरीरशुद्धये द्विजत्वप्राप्तये च बह्वृग्ब्राह्मणैर्विहिताः सन्ति। तथा गृहस्थाश्रमिणां गृहस्थाश्रमान्तर्गताः षट्त्रिंशत् संस्कारा विहिताः। एवं च सर्व्वे मिलित्वा चतुःषष्टिसंस्काराः त्रैवर्णिकैः कर्त्तव्याः तन्मध्ये अष्टावात्मगुणाः। तैर्द्विजत्वार्थे गृहस्थाश्रमार्थेच उभयत्र अवश्यम्भाव्यमिति दृश्यते।, etc , etc , etc

The MS comes to an end with the question of Gottra-pravara.

इति चांकरदैवज्ञविरचिते गोत्रत्रयनिर्णयः समाप्तः।

The present MS. belonged to the library of the author's patron The first leaf bears his seal, which contains the following sloka .—

श्रीश्रीदेवीवरप्राप्तसाहराजात्मजन्मनः।
मुद्रा प्रतापसिंहस्य भद्रा सर्व्वत्र राजते॥

Every other leaf is marked with another seal with the inscription —

मर्य्यादेयं प्रकाशते।

The title-page of the MS. contains the following statement :—

अथ सत्कर्मकल्पद्रुमप्रारम्भः। षोडशसंस्कार क्षत्रियजाति चे श्रीप्रताप-सिंहछत्रपतिभि खारिका सिमु काशि आसडा शके १७६३।

ध्रुवनाम संवत्सरे सुहृत्तं १८९८।

It bears also the name of the later owner of the MS :—

मालवीय पुस्तकालय गोघाट काशी में बालमुकुन्दकर्म्मकाण्डी।
मालवीयपुस्तकालयप्रकाशक गौघाट काशी।

1643A.

2296 धर्म्मसिन्धुसारः । *Dharma-Sindhu-sara.*

By Kāśinātha Upādhyāya, son of Ananta Upādhyāya

Substance, country-made paper 11×5½ inches Chapters are separately paged, the first in 20 leaves, the second in 59, and the first half of the third chapter in 135. Lines 15 on a page Character, Nāgara Appearance, old and worn-out

The last Colophon —

श्रीमत्काश्युपाध्यायसूरिसूनु-यज्ञेश्वरोपाध्यायानुजानंतोपाध्याय सूरिसुत-काशीनाथोपाध्यायविरचिते धर्म्मसिन्धुसारे तृतीयपरिच्छेदे-पूर्व्वार्द्धं समाप्तः ।

See L 773 and Burnell 13B

The contents of the first two chapters and the two halves of the third chapter are given in 135A

इत्थ गर्भाधानादुद्वाहान्ताः समस्तसंस्काराः सपरिकरा निर्णीताः अस्मिंस्तार्त्तीयपूर्व्वार्द्धे १ ॥

तत आह्निक आचारस्तत आधानादिकाः प्रकीर्णार्थाः ॥
शान्ति पौष्टिकमुख्या नित्यनैमित्तिकास्तथोक्ताः ॥ २ ॥
पूर्व्वपरिच्छेदकयोः कालः सामान्यतो विशेषाच्च
निर्णीतः सहव्रतैस्तिथिमासाद्येषु विध्यर्थैः ॥ ३ ॥
नाना पापे प्रायश्चित्तव्यवहारविस्तरश्चापि ॥
उपदानमहादानादिविधिश्चोक्तो मयूखादौ ॥ ४ ॥

श्राद्धविधिः सागोत्यशौचनिर्णीतौ (?) रेत्थ संस्कारस्तार्त्तीयकस्योत्तरखण्डेऽग्रे संप्रवक्ष्यते ॥

For the end see L 773

1643B.

9466 दशकर्म्मप्रयोगः । *Daśa karma prayoga*

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 11 Lines 8 on a page Extent in ślokas 175 Character Nāgara Appearance tolerable Incomplete

1644.

2210. **स्मार्त्तप्रयोगपद्धतिः (?)।** *Smārtta-prayoga-paddhati*

Substance, country-made paper 8½ × 4 inches Folia 31 of which leaves 6 12 are missing Lines, 11 12 on a page Extent in ślokas 720 Character Nāgara of the 16th century Appearance discoloured worn-out

It begins.—

अथ प्रथमे ऋतौ गर्भाधानं नाम कर्म्मोच्यते ।

Topics —

2B—इति गर्भाधानम् ।

3B—इति पुंसवनम्, चतुर्थे मासि सीमन्तोन्नयनम् ।

5B—इति जातकर्म्म अथ नामकरणं वक्ष्ये ।

14A—इति महानाम्नी व्रतम् ।

इति महाव्रतोपनिषद्व्रतद्वयम् ।

14B—इति गोदानम् ।

20A—इति समावर्त्तनम् ।

21B—इति मधुपर्कः ।

26B—इति गृहप्रवेशगृहहोमविधिः ।

29A—इत्याग्रयणम् ।

31B—इति उत्सर्जननामकार्य्यविधिः ।

It is a fragment The name of the work is not certain On the obverse of the 1st leaf the name given above has been put

It is a manual of Gṛhya Ceremonies.

1645.

6108. **कर्म्मकौमुदी ।** *Karma-Kaumudi*

By Kṛṣṇadatta, son of Brahmadatta (Āvasathika).

Substance country-made paper 11 × 4¼ inches Folia 45 Lines 9 on a page Extent in ślokas 900 Character, Nāgara Date Samvat 1763 Appearance, discoloured Complete

A manual for the performance of the Grhya rites

For the beginning and the end of the work, see Ulwar Extr. No 292.

Topics —

4A, इति कुशकण्डिका, 12A, अथ जयाद्होमः, 17B, इत्यावसथिकब्रह्मदत्तविरचितायां कर्म्मकौमुद्यां विवाहपद्धतिः समाप्ता, 19A, इत्यावसथिकब्रह्मदत्तात्मजब्रह्मदत्तविरचितायां कर्म्मकौमुद्यां चतुर्थीकर्म्मपद्धतिः, 20A, इति पुंसवनम्, 21B, इत्यावसथिक० सीमन्तोन्नयनपद्धतिः, 23B, इति जातकर्म्म समाप्तम्, इति नामधेयम्, 25A, इत्यन्नप्राशनम्, 28B, इति कर्णवेधः; 38B, इत्युपनयनपद्धतिः; 40B, इति वेदारम्भः, इत्यावसथिक० स्नातकसमावर्त्तनपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु संवत् १७६३ वर्षे श्रावण शुक्ल शुक्रवार ।

1646.

8516. **कर्म्मकाण्डरत्नप्रकाशनिबन्ध** । *Karma-kāṇḍa-ratna-prakāśa-nibandha.*

By Jagannātha, son of Kālicaraṇa

Substance, country-made paper 11½ × 5 inches Folia, 371 of which the first is missing Lines, 8–10 on a page Extent in ślokas 7600 Character Nāgara. Date, Saṃvat 1962. Appearance, fresh

A compilation for the use of a priest, of rules for domestic rites and other religious observances, such as Ṛṣi-Pañcamī, Ananta Caturdaśī, Navarātra and so on. It ends with Vṛṣotsarga (dedication of a bull in Śrāddha)

It ends :—

पृथिवीस्वर्गकल्याणं चाप्यागच्छतु मामथ ।
पितुर्मातुश्च श्राद्धाहे आगच्छ मां युवां तथा ।
राजा सोमः पितृणाञ्चामृतत्वायामृतप्रदः ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिक-मालवजातीय-द्विवेदिवाजपेय्युपनामक-कालीचरणात्मज-जगन्नाथकृतो कर्म्मकाण्डरत्नप्रकाशो निबन्धः समाप्तिमगमत् ।

Post Col. :—

संवत् १९६२ कार्त्तिकशुक्ल १४ शुक्रे इदं पुस्तकं मालवीयोपनामक-वचौपाध्यायेन लिखयापितः काश्यां चौलोचनेश्वरसन्निधौ । विनायकलाललेखक वाः खुदः ग्राम अथवा जिला बनारस ।

8519

Notes for the use of a priest in 24 batches of leaves. altogether numbering 135.

1647.

6104 **प्रयोगतत्त्व ।** *Prayoga-tattva*

By Raghunātha Sūri.

Substance, country-made paper 11×3½ inches Folia, 265 of which leaves 262 to 264 and 256 and 257 are missing There are fragments of the two of the missing leaves Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 8000 Character, Nāgara Date, Saṃvat 1741 Appearance, fresh. Complete

Last Colophon :—

इति रघुनाथसूरिविरचितं प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७४४ वर्षे आश्विन वदि द्वितीया भौमवासरे इदं प्रयोगतत्त्वं रामदीक्षितसूनु-छवालदीक्षितात्मजेन यागेश्वरदीक्षितेन काश्यां मणिकर्णिघट्टे सिद्धेश्वरीदेवीसमीपे लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं देवद्विजप्रसादतः । शुभमस्तु । श्रीरस्तु । शिवाय नमः । यादृशं पुस्तकं, etc.

Beginning :—

गणेशाय नमः ।

शक्यं यन्न विशेषतो निगदितुं ब्रह्मादिवृन्दारकैः

खान्तध्वान्तनिवारणाय सततं सम्भावितं योगिभिः ।
ध्यातं मन्दरसंस्थितेन जगतः संसारबन्धच्छिदा
ऽपर्णामानसमोदनं तदखिलाधारं महो मन्महे ॥
नैत्रप्रभापटलनिर्ज्जित-कोटि-पौषं (?)
लेखेन्द्र-वन्दितमहोज्ज्वलपादकंजं ।
प्रालेय-शैललसदुंदुरपत्रतातं
वन्दे स्फुरत्त्रिपथगाञ्चितचारुमौलिम् ॥
अहिनरसुरवारानन्ददात्री मृडानी
हृतमुनिकुलविघ्ना भक्तवृन्दात्तदोषा ।
दलितदितिजपुंजा सर्व्वराज्ञी सदा मां
सुखयतु जगदम्बा चन्द्रभित्तावतंसा ॥
शारदां शरदिन्दुसप्रभां
श्वेतनीरजसंस्थितां परां ।
हंसवाहनसंस्तुतां सदा
भावये निखिलार्थदां शिवाम् ॥
स्मृतिप्रणेतॄनथ सूत्रकर्त्तॄन् तथापरान् भाष्यकृतोऽभिपूज्य ।
प्रयोगसन्दर्भकृतोपि नत्वा प्रयोगतत्त्वं चरिकर्मि काश्यपाम् ॥

संस्क्रियते एभिः श्रौतस्मार्त्तकर्मभिः पुरुष इति संस्कारास्ते च चत्वारिंश-दित्याहतुः सुमन्तुगौतमौ गर्भाधानानवलोभन-पुंसवन-सीमन्तोन्नयन-बलि-जात-कर्म्म-नामकरण-निष्क्रमणान्नप्राशन चौलोपनयनमहानाम्न्यादिव्रतचतुष्टयसमावर्त्तन-पाणिपीडन-देवपितृ-मनुष्यभूतब्रह्मसंज्ञकपञ्चयज्ञानुष्ठानानि तथा पाकयज्ञसंस्था अग्न्याधेयमष्टकापार्व्वणश्राद्धे श्रावण्याग्रहायणी चैत्र्याश्वयुजी चेति तथा सप्त-हविर्यज्ञसंस्था अग्निहोत्रं दर्शपौर्णमासौ चातुर्मास्यान्याग्रयणेष्टिः निरूढपशुबन्धः सौत्रामणीति संज्ञास्तथा सप्तसोमसंस्था अग्निष्टोमोऽत्यग्निष्टोम उक्थः षोड़शी वाजपेयोऽतिरात्र आप्तोर्याम इति संज्ञाः-इत्येते (त्ये) चत्वारिंशत् संस्काराः ।

Colophons :—

5B, इति श्रीरघुनाथसूरिविरचिते प्रयोगतत्त्वे संस्काराख्यं प्रथमं तत्त्वम्; 18B, ०परिभाषाख्यं द्वितीयं तत्त्वम्, 26B,

०स्वस्तिवाचनाख्यं तृतीयं तत्त्वम् : 43A, ०आभ्युदयिकाख्यं चतुर्थं तत्त्वम् , 82B, ०ग्रहमखाख्यं पञ्चमं तत्त्वम् , 99B, ०रजस्वलाप्राश्याख्यं षष्ठं तत्त्वम् ; 104A, ०गर्भाधानाख्यं सप्तमं तत्त्वम् ; 106B, ०पुंसवनाख्यमष्टमं तत्त्वम् ; 109B, ०सीमन्ताख्यं नवमं तत्त्वम् ; 113A, ०विष्णुबलिसूतिकागृहप्रवेशाख्यं दशमं तत्त्वम् ; 116A, ०जातकर्म्माख्यं एकादशं तत्त्वम् ; 120A, ०षष्ठीपूजाख्यं द्वादशं तत्त्वम् ; 161A, ०जातकप्राश्याख्यं त्रयोदशं तत्त्वम् ; 163A, ०दत्तकपुत्रपरिग्रहाख्यं चतुर्दशं तत्त्वम् ; 166A, ०नामकरणाख्यं पञ्चदशं तत्त्वम् , 169A, ०षोडशं तत्त्वम् ; 172A, ०प्रोषितान्नप्राशनाख्यं सप्तदशं तत्त्वम् ; 173B, वर्द्धापणाख्यं अष्टादशं तत्त्वम् , 184A, ०चौलाख्यं एकोनविंशतितमं तत्त्वम् , 203A, ०उपनयनाख्यं विंशतिमं तत्त्वम् , 207A, ०वेदारम्भाख्यमेकविंशतिमं तत्त्वम् , 208A, ०केशान्ताख्यं द्वाविंशतिमं तत्त्वम् , 213B, ०समावर्त्तनाख्यं त्रयोविंशतितमं तत्त्वम् ,

Then we have the last colophon, quoted above.

The authorities quoted and consulted :—

3B, याज्ञवल्क्य, मनु ; यम , 4A, अङ्गिराः, हारीत , 5A, आश्वलायन, स्मृत्यर्थसार ; 5B, मार्कण्डेय ; 6A, वैजवाप ; वामनपुराण, वशिष्ठ ; 7A, छन्दोग-परिशिष्ट , 8A, कात्यायन, गृह्यपरिशिष्ट , 8B, परिशिष्ट , त्रिकाण्डमण्डन ; 9A, ब्राह्मे , 9B, बौधायन ; मण्डन , 10B, पैठीनसि , कारिका , 12B, भविष्ये , पराशर ; 13A, लिङ्गपुराण , 14A, बह्वृचपरिशिष्ट , व्यास, विष्णुधर्म्मोत्तर ; 15B, गरुड़पुराण , 19A, रूपनारायणीये , हेमाद्रौ ; 27B, कालादर्शे लौगाक्षि ; बह्वृचकारिका ; शातातप , 28B, गालव , हेमाद्रौ शङ्खः , पृथ्वीचन्द्रोदये, गारुड़े ; वृद्धवशिष्ठ ; 30A, आश्वलायनकारिका , 30B, मार्कण्डेयपुराणे ; 31A, मात्स्ये ; विष्णु ; चतुर्विंशतिमते , वृद्धपाराशरे , 32A, अपरार्क , छागलेय , 33B, चन्द्रिकायां प्रचेताः , 34B, ब्रह्मपुराण ; शांख्यायन ; 43A, स्कान्दे ; 44A, गर्ग ; 47A, पारिजात ; 57B, हेमाद्रौ गरुड़पुराणः , 61A, प्रतिष्ठासार ; 62A, अनन्तभट्ट ; 63A, कृत्यरत्नाकर ; 70A, गृह्यसंग्रह ; 83A, स्मृतिरत्न , 83B, देवरात, नारद ; 99A, श्रीधर ; वृद्धवशिष्ठ-

संहिता, 100A, संवर्त्त, 102A, देवजानीय, माधवीय; 105B, वराह; नृसिंह; सत्यव्रत, 106A, तैत्तिरीयश्रुति; पारस्कर: 107A, ज्योतिर्निबन्धे, भृगु; 107B, हारीत: 113B, बृहस्पति, 114A, मिताक्षरायां प्रजापतिः; 115B, कारिका: जयराम, 120A, बलिमन्त्रप्रयोगसार; 120B, कालगुणोत्तरे, 140A, विधानमाला, 141A, प्रयोगपारिजाते; 161B, पारिजाते शौनकः; 162A, माधवाचार्य्य, कालिकापुराण; 163B, नारदीय; गोभिलसूत्रे: ज्योतिर्निबन्धे गर्गः, श्रीधर, 164B, स्मृतिसंग्रह, 181A, स्मृतिदर्पण, 184B, मैत्रेयसूत्रे; 201A, राजमार्त्तण्ड, 201B, हरदत्त, पराशर; 215B, विश्वरूपनिबन्धे; 216B, समन्तु; 218B, अमर; 225A, विज्ञानेश्वर, 233A, ज्योतिर्विवरण, भट्टकारिकायां, 239A, सिद्धान्तशेखर, 254B, रेणुदीक्षितगङ्गाधरौ; 258A, ज्योतिःप्रकाशः।

The latest authorities quoted are those of the 14th century; and the fact that the work, although compiled at Kāsī quote none of the works of Kāsī, of the 16th or 17th centuries, shews that the author must have preceded them There is nothing to shew that Ananta Bhatta, quoted in leaf 62A, is the author of Vidhāna Pārijāta.

1648.

417 **प्रयोगचूडामणिः।** *Prayoga-cūdā mani.*

For the MS see L. 1396

A very rare work It appears to be complete

It ends thus —

विवाहहोमे प्रक्रान्ते यदि कन्या रजस्वला त्रिरात्रं दम्पती स्यातां (माथा) पृथ[क्] शय्यासनाशनौ चतुर्थेऽहनि संस्नातौ तस्मिन्नग्नौ यथाविधीति जुहुयादिति विशेषः।

इति विवाहे अशौचनिर्णयः।

Post Col Statement:—

संवत् १८९७ विश्वतिनामसंवत्सरे दक्षिणायने मार्गशीर्षमासे तद्दिने समाप्तम्॥

लीखितं काश्यां मध्ये ब्राह्मणसीताराम जोशी गुजर गौड

श्रीरामाय नमः। रामतिग सागषाग।

1649.

1673B *A compilation of Smṛti.*

Substance, country-made paper 11×4 inches Folia 155 Lines, 11 on a page Extent in ślokas 4340 Character, Nāgara Date Sam 1620 Appearance, very old Incomplete

Post Col. :—

संवत् १६२० समये वैशाखशुक्लाष्टम्यां शुक्रे पौषिदेशे डुम्बरीयार-ग्रामे फतेखानभुज्यमानराज्ये लेखकपाठकश्री अजयीतेन लिखितं पुस्तकं। ४००० । शुभमस्तु । श्रीरामचन्द्राय नमः।

In the margin **8778** in a different hand

On the obverse of the 1st leaf .—

१५५ गर्भाधानाद्यष्टौ संस्काराः निबन्धः।

On this page there is an attempt, though not complete, at a table of contents of some sort

It begins :—

अथाष्टसंस्काराः। तत्र गर्भाधानं। तत्र मनुः।
वैदिकैः कर्म्मभिः पुण्यै र्निषेकादि द्विजन्मनां।
कार्य्यः शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च।

याज्ञवल्क्यः।

ब्रह्मक्षत्रविशःशूद्राः वर्णा भवाद्यास्तु ये द्विजाः। (?)
निषेकाद्याः श्मशानान्तास्तेषां वै मन्त्रतः क्रिया, etc.

The authorities consulted in this book are generally Ṛṣis and Purānas. The only modern authority consulted is 'गौड़ा or गौड़निबन्ध' as in leaf 74*a*

गौडनिबन्धे तु।

नमस्ते सर्वदेवानां वरदासि हरिप्रिये।
या गतिस्त्वत् प्रपन्नानां सा मे भूयात्त्वदर्चनात्॥

and in leaf 70A

गौडाः आवाहनादौ सर्व्वत्र मन्त्रान् पठन्ति ।

in leaf 65B.

गौडाः—अभिषुप्ते जनार्द्दने पञ्चम्या भवनाङ्गने
पूजयेत् मनसादेवी स्नुहीविटपसंस्थिताम् ।
मनसा देवी विषहरी ॥

The customs referred to the Gaudas are still prevalent in Bengal

Leaves 1, 88, 89 to 94 are written in a different hand

1650.

6384.

Substance country-made paper $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches Folia, 70, of which fol 51 is missing Lines, 11 on a page Extent in slokas, 850 Character, Nāgara Date Samvat 1732=Śaka 1597 Appearance old and discoloured Complete

A manual for the performance of different sacraments. There appears no definite title in the body of the manuscript

Beginning --

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ प्राणायामः ।

ॐ सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः ।
लम्बोदरश्च विकटो विघ्ननाशो विनायकः ॥
धूम्रकेतु र्गणाध्यक्षो भालचन्द्रो गजाननः ।
द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि ॥
विद्यारम्भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ।
संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य न जायते ॥

26A, इति दामोदरपद्धतिः श्रेयःसम्पादनविधिः—अथ पराशरपद्धतौ श्रेयः-सम्पादनम्, 31B, इति दानसंकल्पः, 36A, इति शान्तिपटलं समाप्तम्, 38B, इति नान्दीश्राद्धम्, अथ स्तम्भप्रतिष्ठा, 40A, अथ विवाहः, 53B, इति विवाहः अथ अरुन्धती अर्घं, 56B, इति चतुर्थीकर्म्म ; 59B, इति चूडा-

करणाकर्म्म, अथ व्रतबन्धः, 65A, इति व्रतबन्धः; 69A, इति समावर्त्तनम्—इति व्रतविसर्गः समाप्तः—अथ आसादशौयविशेषः; (Last Col.) इति आसादशौयम्।

Post Colophon:—

सवत् १७३२ शके १५९७ आषाढ़सुदि १ भौमे तद्दिने पुस्तकं समाप्तम्।

1651.

452 **पुनरुपनयनप्रयोग।** *Punar upanayana-prayoga*

Substance country-made paper 9¼×4 inches Folia, 2 Lines, 10 on a page. Extent in slokas 40 Character, Nāgara. Appearance, old Complete

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ पुनरुपनयनमुच्यते। पारिजाते शातातपः।

लशुनं गृञ्जनं जग्ध्वा पलाण्डं च तथाशुनं।

उष्ट्रमाहिषमेषांश्च रासभीच्चीरभोजनात्॥

उपायनं पुनः कुर्य्यात् तत्र कृच्छ्रं चरेन्मुहुः। इत्यादि

End:—

अन्वाधानं चतुर्द्दश्यां परतः सोमदर्शनात्।

इदं पुस्तं वैजनाथेन॥

1652.

6559. **यज्ञोपवीत-पद्धतिः।** *Yajnopavita-paddhati.*

By Yugalakiśora Vyāsa.

Substance, country-made paper 8½×6 inches. Folia, 3 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 25 Character, modern Nāgara Date, Samvat 1959. Appearance, fresh. Complete

Colophon:—

इति सारस्वतविप्रेण श्रीमद्वि[श्वे]श्वर-कनिष्ठसूनुना देवविद्यालयाध्यक्षेण पाठकोपाह्व-श्रीयुगलकिशोरव्यासेन निर्म्मिता यज्ञोपवीतपद्धतिः समाप्ता।

Beg :—

इदं विष्णुरित्यस्य मेधातिथिः ऋषि विष्णुर्देवता गायत्रीच्छन्दो ग्रहमध्ये विष्णवावाहने विनियोगः ।

1653.

2727.

Substance, country-made paper 8×4¼ inches Folia, 5. Lines, 16 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured

Five leaves of some work on Samskāras.

Begins ---

वस्त्रं च श्रोत्रियाय निवेदयेत् ।
गोदानं भूमिदानं च स्वर्णदानं विशेषतः ॥
... ... इति गोचरप्रकरणम् ।
अथ संस्कारप्रकरणम् ।

Topics .—

आद्यरजोदर्शनकालाः, अथ पुंसवनं, अथ रजोदर्शनस्नानम्, अथ गर्भाधानम्, अथ सीमन्तः, अथ सूतिगृहनिर्म्माणप्रवेशौ, अथ प्रसूतौ शान्तिप्रयोजकानि, अथ मूलपुरुषः अथाब्दपूर्त्तिः, अथ चौलः, अथ कर्णवेधः ।

1653A.

2322 उपनयनकारिका ।

For the MS and the work see L 2662 and 3235.

It contains 21 kārikās in the anustup metre on upanayana or the investure with the holy thread

1653B

7915. विवाहप्रकरण ।

Substance, country-made paper 8½×3¼ inches Folia, 8 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 600 Character, Nāgari Date Samvat 1847. Appearance discoloured Complete

Colophon :—

इति विवाहप्रकरणं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १८४७ फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे अष्टम्यां तिथौ सूर्यवासरे नन्दनको लिखतं पुस्तकं ।

A priest's manual for marriage ceremony, written in a scribbling and illegible hand

1653C.

6218 विवाहपद्धतिः ("वेदोक्तकर्मनिर्णयः") ।

By Yugul Kiśora Pāṭhaka Vyāsa, son of Viśveśrara.

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches Folia, 16. Lines, 11 per page Extent in ślokas, 450 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance fresh Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

याज्ञवल्क्यं मुनिं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।

श्रीरामानन्दशर्माणं गुरुं शिष्यं दयाकरम् ॥

The object of the work —

वेदोक्तकर्मनिर्णयं वर्णानां हितकाम्यया ।

विवाहपद्धती रम्या प्रकटीक्रियते मुदा ॥

व्यासोपनाम्ना विप्रेण श्रीविश्वेश्वरसूनुना ।

युगलप्राक्‌किशोरेण पाठकेनानुजेन च ॥

तत्रादौ वाग्दानं कृत्वा विवाहदिनात् पूर्व्वं कन्यापिता गणेश-पूजनपूर्व्वकं स्वस्तिपुण्याहवाचन-मातृकापूजनायुष्यजपनान्दीश्राद्ध-ग्रहशान्त्यादीनि कर्माणि विधायोदाहेक्ति सुलग्ने सुमण्डपे विवाहं कुर्य्यात् ॥

End :—

वेदाग्निग्रहभूयुक्ते माघमासे सिते तिथौ ।

त्रयोदश्यां शुक्रवारे समाप्तोद्वाहपद्धतिः ॥

अत्रोपयुक्ता ये मन्त्रा ये दृष्टा वास्तुकर्मणि ।

सत्सुते सुप्रतिष्ठयाः सर्व्वस्वेपि बुधैः सदा ॥ (?) ॥

Colophon :—

इति श्रीविवाह प० ।

1653D.

2047 गर्भाधानम् ।

Substance, country-made paper 9¼×4 inches. Folia, 4. Lines, 7-8 on a page. Extent in ślokas 75. Character Nāgara. Date Śaka 1717. Appearance faded. Prose.

It begins :—

रजोदर्शनात् षोडशाहोरात्राणि ऋतुः तन्मध्ये आद्य रात्रि-चतुष्कपर्व्वादिनिषिद्धदिनादि वर्जयित्वा मघामूलादिव्यतिरिक्ते दैवज्ञोक्ते शुभे काले दम्पत्योश्चन्द्रानुकूले गर्भाधान कार्य्यम् ।

It ends :—

गर्भाधानस्याकरणात् तस्यां जातस्तु दूष्यति ।

अकृत्वा गां द्विजे दत्वा कुर्य्यात् पुंसवनं पतिः ।

Colophon :—

गर्भाधानः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाके १७१७ राक्षसनामसंवत्सरे चैत्र वद्य ४ तद्दिने भिकूदेवेन लिखितम् ॥

1654.

6303. अतिक्रान्तसंस्कारविधिः । *Atikranta-saṃskāra vidhi.*

Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas 132. Character modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथातिक्रान्तसंस्कारविधिः ।

देशकालौ च गोत्रः शर्म्मा अस्य कुमारस्य गर्भाधानादिचौला-

न्तानां संस्काराणां कालातिपत्तिदोषपरिहारेण अधिकारसिद्धि-
द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं इमानि दशगोनिष्क्रयभूतद्रव्याणि ब्राह्म-
णेभ्यो दातुमहमुत्सृजे—

अथ यज्ञोपवीतप्रयोगः—

6B, इत्युपनयनं समाप्तं अथ वेदारम्भः। 8A, इति वेदारम्भः—ततः षोड़शवर्षस्य केशान्त-संस्कार-कृत्यं ततः।—अथ समावर्त्तनम्।—11B, इति समावर्त्तनम्—(Then a list of things required for upanayana). 12A, श्रीस्नात[क]स्य नियमान् वक्ष्यामः।—12B (Last colophon) इति स्नातकस्य नियमाः।—

1655.

5892. **कुशकण्डिका-कल्पलता।** *Kuśa-kaṇḍikā-kalpalatā*

By Śivānanda Dīkṣita, son of Ādāra, son of Mukunda

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 42 In Tripatha form Character, Nāgara Date, Samvat 1937 Appearance, fresh To the end of the 4th stavaka The 26th leaf is missing

The beginning of the Text:—

श्रीगणेशाय नमः।
गौरीपुत्रं नमस्कृत्य गुरुं माखनमिश्रकम्।
कुशकण्डिका स्पष्टीकृता शिवानन्देन धीमता॥

The beginning of the commentary:—

नत्वा श्रीवेदमूर्त्तीन् ऋग्यजुषं च तथा सामगाथर्ववेत्तॄन्
तत् तत् सूत्रप्रकारानखिलमुनिवरान् गृह्यकारांस्तथैव।
सर्व्वान् बौधायनादीन् प्रणिपतति जगद्यज्ञसाफल्यहेतोः
दृष्ट्वा चावश्यकर्म्माण्यखिलमुनिवरान् सम्मतान् संविलोक्य॥
वक्ष्ये कल्पलतां लतासु विततां कुशकण्डिकायाः विधौ
कालेन प्रतिपुष्पितां च कलितां विद्वन्मनः-प्रेरितां।
+ + + कलसंग्रहं निजकरे कृत्वातिदृष्ट्वा भ्रमात्
+ + स्वादु विलोकिताधरपुटे कृत्वा सुधावत् पिब॥

(?) यद्वारा परिपूर्णपूरितगिरा विद्वत् सभान्तर्गता
तद् गोष्ठीष्ठविचारणावयवतो श्रीवेदमूर्त्तिः प्रभुः।
देवी दीनन्नतादरा विधिविदोऽन्येपि ये पण्डिताः
तस्मात् सर्व्वविलोकितव्यमखिलं ग्रन्थ नवीनं त्विदं ॥
यद्यपीह बुधोन्नीता ग्रन्थाः सन्ति परःशतं।
तथापीह विशेषोऽयं पण्डितैस्तद्विविच्यताम् ॥
नत्वा हरिहरावादौ शिवानन्देन धीमता।
कुण्डकण्डिकायां वितता बृहत् कल्पलता मता ॥

इह निर्विघ्नपरिसमाप्तिप्रचयपरिपन्थिप्रत्यूहनिवहध्वंसार्थं आचार्य्यः शिष्टाचारपरिप्राप्तं स्वेष्टदेवतास्तुतिरूपमङ्गलं विधाय विद्वद्वरहिताय ग्रन्थादौ निबध्नाति। गौरी पुत्रमिति।

The commentary ends :—

एषा कल्पलता नाम सर्व्वकल्याणकारिणी।
तां विलोक्य द्विजो नित्यं कर्म्मकाण्डे न मुह्यति ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्दीक्षितमुकुन्दशर्म्मात्मज-आडार-शर्म्मसूनु-दीक्षित-शिवानन्दशर्म्मविरचितायां कुण्डकण्डिकाकल्पलतायां ब्रह्मोपवेशनादि पर्य्युक्षणान्तकर्म्मविवरणं नाम चतुर्थस्तवकः ॥ ४ ॥

Post Colophon :—

समाप्त शुभ संवत् १९३७ मी जेठवदी ३ वार बुधके लीषा। राम।

The authorities consulted —

3A, कुण्डसिद्धि-कुण्डोद्योत-कुण्डार्क-कुण्डकौमुदी-कुण्डकला-होमकुण्डकल्पलता-कुण्डभास्कर-कुण्डार्णव-कुण्डतत्व-कुण्डमार्त्तण्ड-कुण्डनिर्णय-कुण्डमनोहर-प्रभृति-कुण्डमण्डप-ग्रन्थेभ्यो ... ... संक्षेपे किञ्चिदुच्यते।

3B, क्रियासार, वायवीयसंहिता, 4A, प्रयोगचिन्तामणौ, गृह्यपरिशिष्ट, 4B, पारस्करसूत्र, आश्वलायनपरिशिष्ट, संस्कारचिन्तामणि, 5A, प्रयोगचिन्तामणि, 5B, स्मृत्यर्थसार, प्रयोगपारिजात, 6A, पारस्करसूत्र, 6B, याज्ञवल्क्य, उशनः, देवल, दिवोदासीये, 7A, कात्यायन, 7B, श्राद्ध-

विवेक, प्रयोगरत्न; 7B, कारिकायां; 8A, नारायणभट्टकृतजलाशयोत्सर्गविधौ, 8B, सुबोधिन्यां; 9B, चन्द्रिकायां; 10A, पुराणे आदित्य, भगवन्तभास्कर, 10B, गृह्यपरिशिष्टसुबोधिनीभ्याम्, 11A, प्रयोगपारिजातसंग्रहे, नागोजीभट्टोक्तेः, 11B, मेधातिथि, 12A, अपरार्क, 12B, वैजवाप, 13A, आपस्तम्ब, आश्वलायन, छन्दोगपरिशिष्ट, 13B, कर्क, 14A, हेमाद्रौ मार्कण्डेयः, मिताक्षराया जाबालोपि, कात्यायनसूत्र, 14B, बह्वृचसूत्र, कातीयपरिशिष्टम्, 15A, गौतमसूत्रे, सामवेदे, 15B, मत्स्यखण्डे परशुरामोऽपि, 16B, योगचिन्तामणौ, मोक्षनमार्त्तण्डे, व्यासेनापि, प्रयोगरत्न, 18B, स्मार्त्ताधाने, हरिहरमते, 19B, सुबोधिन्यां, 31A, दानमयूख, निर्णयसिन्धु, कर्म्मप्रदीप, 36B, लघुकारिका, 37A, श्राद्धविवेककारिकायां।

1656.

5717 मन्त्रार्थदीपिका। *Mantrārtha-dīpikā.*

By Śattrughna.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 165. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1931 and Śaka 1796. Appearance, new. Complete.

Explanations and uses of the Vedic Mantras. It consists of two parts, Karma Kānda and Jnāna Kāṇda. The author was patronized by Dharmacandra, whose genealogy is to be found in the present manuscript.

See L. 1936. The opening verse in the present manuscript is the second in the manuscript, noticed by Rājendralāla, and *vice versa*. From the third verse begins the long genealogy, wanting in the manuscript noticed by Rājendralāla.

बभूव राजन्यकुलावतंसः पुरा सुशर्म्मा किल राजसिंहः।
निहत्य यो भारतसयुगेषु चकार भूमिधरभूमिरक्षां॥ ३॥
तदन्ववाये महनीयकीर्त्तिः सुवीरचन्द्रः क्षितिपः किलासीत्।
चकार यः संयुगयज्ञभूमौ पशूनशेषानिव वैरिवीरान्॥ ४॥

तस्मादसौ मण्डनसिन्धुरशेषबन्धु-
रासीत् समस्तजन-गीत-भुजप्रतापः ।
श्रीदेवकीतनय-पादरतः प्रयाग-
चन्द्रः प्रजानयनरञ्जन-पूर्णचन्द्रः ॥ ५ ॥

राजा श्रीरामचन्द्रः क्षितिपतितिलकः क्षौणिचक्रैकभूषा
तस्मादासीच्च दोषाकर इव जलधेः शोभमानः कलाभिः ।
येन क्षौणीधरेण क्षितिपतिनगरे स्थापिता धर्ममार्गाः
विद्या किं वा नवद्या द्विजवर निवहाः शिक्षिता रक्षिताश्च ॥ ६ ॥

तेन श्रीधर्मचन्द्रः समजनि धरणीपाल-मूर्द्धन्यरत्नं
यत्नादाराधित-श्रीपतिपदकमलध्यानधारी धुरीणः ।
यस्मिन्नायच्छमाने रणशिरसि धनुर्दण्डमुद्दण्डवीर्य्ये
प्रत्यर्थिक्षौणिपालाः क्षणमपि समरे नाशितुं संक्षमन्ते ॥ ७ ॥

आदेशादथ राज्ञस्तस्य श्रीधर्मचन्द्रस्य ।
मन्त्रार्थदीपिकेयं क्रियते शत्रुघ्नशर्मणा सम्यक् ॥ ८ ॥

उवटे मन्त्रव्याख्या गुणविष्णौ ब्राह्मणीयसर्व्वस्वे ।
वेद-विलासिन्यामपि कौशलमीक्ष्यं तथापि मे सद्भिः ॥ ९ ॥

पूर्व्वग्रन्थेषु या व्याख्या लिख्यतेऽत्रापि सा मया ।
किन्तु तेषु दुरूहं यत् तदत्रातिविशद्यते ॥ १० ॥

स्नानमन्त्रास्ततः सन्ध्या मन्त्रा देवार्चने तथा ।
श्राद्धमन्त्रास्तथा पश्चात् षड़ङ्गशतरुद्रियम् ॥ ११ ॥

वैवाहिकादयो मन्त्रा व्याख्यायन्ते क्रमादिह ।
उपोद्घात-प्रसङ्गाभ्यां केचिदन्येपि कुत्रचित् ॥

Part I ends in leaf 155B .—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीशत्रुघ्नविरचितायां मन्त्रार्थदीपिकायां नव-ग्रहादिमन्त्रव्याख्यानपरिच्छेदः समाप्तः ।

अथ ज्ञानकाण्डमिदानीं प्रस्तूयते ।

सुशिष्यं गर्भाधानादिसंस्कारैः संस्कृतशरीरं अधीतवेदं उत्पादितपुत्रं यथा-शक्त्यनुष्ठीत(?)मपापं निस्पृहं यमनियमवन्तं अतिथिपूजापनीतकल्मषं मुमुक्षुमुपपन्नं पुत्रवत् शिक्षयन्नाह ॐ ईशावास्यमिदं सर्व्वं, etc.

It is clear that the mantras explained are those belonging to the Yajurveda and to the Sāmveda, as stated in Cat. Cat.

It ends :—

इलायुधेऽमी उवटेऽपि चार्या-
स्ततो विधेयो मयि नावलेपः ।
रत्नाकरे किं मणयो न सन्ति
ततः समाकर्षति यः स धन्यः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराज-श्रीधर्मचन्द्रकारित-महोपाध्याय-
प्रभुप्रकृत-मन्त्रार्थदीपिकायां ज्ञानकाण्डव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

अलमति विस्तरेण । शुभं भूयात् ।
अथ शुभ संवत् १८३१ शके १७८६ ज्यैष्ठ शुक्लपञ्चम्यां भृगुवासरे
इन्द्रप्रस्थमध्ये लिपीकृतम् ।

1657.

3338. मन्त्र-कौमुदी । *Mantra-kaumudī.*

By Rāma Kṛṣṇa.

Substance, country-made yellow paper. 18×3½ inches Folia, 14 Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh A fragment.

A collection and explanation of Vedic mantras, employed in the performance of modern religious rites and festivals.

For the work see L. 1085 and 1048.

1658.

3012. स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि । *Smarta-prayaścittāni.*

Substance, country-made paper 8½×3 inches Folia, 103 Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 927. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured Incomplete at the end.

A treatise on expiations and purifications according to Smrti work. The MS being incomplete, the author's name is not ascertainable.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते। तत्रादौ पञ्चहोम-निर्णयोऽभिधीयते। तदाह मरीचि

शरीरापद्भवो यस्य भयादर्त्तिः प्रजायते।

तथान्यास्वपि वापत्सु पञ्चहोमो विधीयत इति ॥

The authorities quoted and consulted :—

1, मरीचि, त्रिकाण्डमण्डन, 2A, संग्रह, 2B, स्मृत्यर्थसार, 2B, प्रयोगचन्द्रिकाकार, 3B, स्मृतिभास्कर, शौनक, 6A, प्रजापति, चन्द्रिका, 13B, कारिका, 15A, स्मृतिरत्नावली, 28A, प्रयोगरत्न, 28B, चन्द्रचूडीये, 33A, ऋग्विधाने, 33B, हेमाद्रौ पितामहाः, पराशरमाधवीये कात्यायनः; 34B, स्मृतिचन्द्रिका, 36A, इति कृष्णभट्टीये, 37B, मनुः, 38A, कात्यायनः, 42A, संस्कारकौस्तुभ; 43A, विश्वप्रकाश, 44B, बृहस्पति, 45B, गोभिलवचनात्, 50A, रुद्रदत्त, 50A, रामाण्डार, 50B, प्रायश्चित्तप्रदीप, संस्कारकौमुदीकार; बौधायन, 74B, कौस्तुभे च, 75A, प्रयोगपारिजाते; 87B, कर्म्मान्तसूत्रे उक्तम्।

The topics :—

6A, इति पञ्चहोमः ॥ अथात्यशक्तश्चेत् समस्यहोमः, 8B, इति शेषहोमः, अथ चन्द्रसूर्य्यग्रहण-प्रायश्चित्तम्, 10B, इत्यन्वाधानेष्टिमध्ये ग्रहण-प्रायश्चित्तम्—अथ उपासनाग्न्यनुगत-प्रायश्चित्तम्, 12B, अन्वाधानोत्तरं कुत्रचित् यजमानस्यागत्य प्रयाण-निमित्तानि कर्म्माणि तु, 13A, अथ उपासनहोमलोपे तु; 22B, अथाग्रयणाकरणस्य नवान्नप्राशने तु, 26A, अनाहूतिरूप हविस्कन्दने तु, 29A, पञ्च महायज्ञलोपे तु, 31B, सर्व्वेषां महायज्ञानां दशाहं द्वादशाहं वा लोपे; 32A, सप्तपाकसंस्थाना मध्ये अन्यतमस्याकरणे प्रायश्चित्तमाह प्रजापतिः, 37B, अथेदानीं जातकर्म्मादि संस्कारा+काले अकृतसंस्कारस्य असंस्कृतस्य तु विशेषमाह मनुः, 39B, बहुधर्म्मलोपे तु.

स्नातकव्रतलोपे तु, 40A, अथ मेधाजननात् पूर्व्वमुपनयनाग्निनाशे प्रायश्चित्त-प्रयोगः; 42A, इति संस्कारकौस्तुभोक्त-उपनयनाग्निनाश-प्रायश्चित्त-प्रयोगः। अथ विवाहोत्तरं उपासनारम्भात् प्रागग्निनाशे तु। 48A, इत्याशौचे नित्यहोम-विधिः; अथेदानीं पिण्डपितृयज्ञे उद्धृत-उल्मुकाति-प्रणीताग्निनाश-प्रायश्चित्त-मुच्यते. 49B, अत्र स्त्रीरजस्वला चेत्तत्र निर्णयः, 51B, अथ परिस्तरणादाहे प्रायश्चित्तम्; 52B, अथ सायंप्रातर्होमकालातीतप्रायश्चित्तम्; 73B, अथ पुरुषस्यैव प्रवासकाले कर्त्तव्यम्, 75B, अथेदानीं काम्यस्थालीपाकानि लिख्यन्ते: 78B, इति पुत्रकामस्थालीपाकप्रयोगः, 82A, इति संज्ञानीस्थालीपाक-प्रयोगः। अथ मित्रविन्दा महावैराजेष्टिः, 85A, अथ वर्षकामेष्टिः कारी-रेष्टिः, 89B, इति स्वस्त्ययनी-स्थालीपाकप्रयोगः, 90A, अथापराग्नेयी स्थाली-पाकप्रयोगः, 92A, मधीस्थालीप्रयोगः, 97B, इति भेदकामस्थालीप्रयोगः. 99B, अथेदानीमत्र प्रसंगात् स्वसूत्रेऽनुक्तत्वात् काम्येष्टिरभिधीयते।

1659.

6201 **अनादिष्टप्रायश्चित्तम्।** *Anādiṣṭa-prāyaścittam.*

Substance, country-made paper 6½ × 4 inches Folia, 4 Lines, 8, 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured.

Expiations for belated sacraments for a Brahmana boy.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

आचार्य्यः उपनयनात् पूर्व्वदिने वटुना सह मङ्गलस्नातः प्राणा-नायम्य तीर्थ्यादि संकीर्त्त्य अस्य कुमारस्य गर्भाधानादि चौलकर्म्मा-न्तानां संस्काराणां कालातिपत्ति दोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं प्रतिसंस्कारे पादकृच्छ्रं चौलाकरणे अर्द्धकृच्छ्रात्मक-प्रायश्चि-त्तम् कार्षापणात्मक-गोनिष्क्रिये प्रत्याम्नायेन करिष्ये। मम कुमारस्य गर्भाधानादि-चौलकर्म्मान्तानां संस्काराणां कालातिपत्ति-दोषपरि-हारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अनादिष्ट-प्रायश्चित्तहोमं करिष्ये।

3B, अस्य कुमारस्य द्विजत्वसिद्ध्या वेदाध्ययनाधिकारार्थं उपनयनमहं करिष्ये।

4B, एव ० तिथौ गर्भाधानपुंसवनसीमन्तोन्नयनजातकर्म्म-नामकरण-निष्क्रमणान्नप्राशनचौलकर्म्मान्तानां संस्काराणां कालातिपत्तिदोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रतिसंस्कारे पादकृच्छ्रं चौलाकरणे अर्द्धकृच्छ्रं द्रव्यं प्रत्याम्नायेन ब्राह्मणद्वारा आचरिष्ये अस्य कुमारस्योपनयनाधिकार-सिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं कृच्छ्रत्रयात्मकं प्रायश्चित्तं द्रव्यं प्रत्याम्नायेन करिष्ये। अस्य कुमारस्य गायत्र्यधिकारसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अयुतगायत्रीजपं ब्राह्मणद्वारा करिष्ये। अस्य कुमारस्य कामवाद-कामाचार-कामभक्षण-दोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं कृच्छ्रत्रयात्मकं प्रायश्चित्तं ब्राह्मणद्वारा करिष्ये।

Here ends the MS.

1660.

2969 **ग्रहमखप्रयोगः।** *Graha-makha-prayoga.*

For the manuscript and the work see L. 4071.

On the details of the rites for the propitiation of the nine planets.

1661.

6316.

One leaf—12 × 5 inches—with 18 lines in all

Containing a list of things required in *Smārthādhāna* (स्मार्त्ताधानसामग्री संस्कारकं पत्रं)

Copied in Samvat 1941.

शुभ संवत् १९४१ शुमार— बालमुकुन्देन लिखापितं।

1662.

3270. **सामप्रयोग-मधुपर्कः।** *Sāma-prayoga-Madhuparka.*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches Folium, one Lines, 13 in all. Extent in slokas, 10. Character, Nāgara in a modern hand Appearance, fresh.

Colophon.—

इत्यस्य सामप्रयोग-मधुपर्कं।

The mantra for offering Madhuparka, or, honey, ghee and curd.

1663.

5070A कालाहुतिः । *Kālāhuti.*

Substance, palm-leaf $13\frac{1}{2} \times 1$ inches Folia, 6. Lines, 4, 5 on a page Character, Udiya of the sixteenth century Appearance, old and discoloured Incomplete at the end

Beginning :—

अथ यजमान-प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते ।

कालाहुति-पूर्व्वकमेतत्-दीक्षितोऽमनोज्ञस्वप्नं यदि पश्येत्तदा पर्य्यावर्त्ते दुःस्वप्नादवभूवै ब्रह्माहमन्तरं करवै पुनः स्वप्नमुखान्यधीति जपेत् ।

2B, इति सौमिक्यः कालाहुतयः समाप्ताः. 6A, इति सोमकालाहुतयः ।

The MS. breaks off abruptly.

There are nine leaves more, relating to expiations for defects in the performance of a sacrifice.

1664.

2484. दशशान्तिः । *Daśa-śanti.*

Substance, country-made paper 9×4 inches. Folia, 4 Written on one side only except on the 1st leaf. Lines, 6 to 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh

Called दश शान्तिः on the left hand upper margins of the first two leaves.

The benedictory texts.

शं नो मित्रः शं वरुणः ० १; सहनाववतु सहनौ भुनक्तु ० २; यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपः ० ३; ॐ अहं वृक्षस्यरेरिवा ॥ कीर्त्तिः पृष्ठं ० ४; ॐ पूर्णमदः पूर्ण मिदं ० ५; ॐ आप्यायन्तु ममांगानि वाक् प्राणश्चक्षुः श्रोत्र ० ६; वाङ्मे मनसि प्रतिष्ठिता ० ७; ॐ भद्रन्नो अपिवातय मनः ॥ ॐ शान्तिः ० ८; ॐ भद्रं कर्णेभिः ० ९; ॐ यो ब्रह्माणं विदधाति ० १०; ॐ नमो ब्रह्मादिभ्यो ब्रह्मविद्या-संप्रदायक-त्रिभ्यो वंशऋषिभ्यः ० ; ११

अथ उत्तरशान्ति प्रारंभः ॥ शं नो मित्रः शं वरुणः ० १; ॐ अतिक-

न्यायाद्भूयत्वाग्नित्यकल्याणमंश्रयात् ० २ ; ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा० Then the seven verses ज्ञानं परमगुह्यं मे, etc., etc , contained in the चतुःश्लोकीभागवतम् in No. 2476

These are the sacred benedictory texts, of which, the vedic ones are ten in number

1665.

2193 प्रतापनारसिंह वा संस्कारप्रकाश ।

Pratāpa-Nārasimha or Saṃskāra-prakāśa.

This is a Devanāgarī manuscript very old in appearance measuring 8×5 inches It is worm-eaten throughout—even in the leaves restored—greatly damaged and defective

It has two paginations. The first ends in leaf 25 with the colophon :—

> इति प्रतिष्ठान-पुरवासि-तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृते प्रताप-नारसिंहाख्ये सस्कार-प्रकाशे विदुषं प्रति स+से ब्रह्मानन्दी पद्धत्यनुकृत्य उपासनाभिमन्त्रं यजमानं प्रति तादृशं विधुरं प्रति च प्रयोगः ।

And the second ends in 74th leaf which contains the colophon - -

> इति प्रतिष्ठान-पुर्वासी तोरोनारायणात्मजरुद्रदेवकृते प्रताप-नारसिंहाख्येसंस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगिनिर्णयः समाप्तः संपूर्णम् शके १७१८ नल-नामाब्दे ।

Of the second pagination the first 8 leaves were restored, of which 4 and 7 are missing The mark of the leaf after the 8th leaf restored, is lost in pasting. The next leaf is numbered 9. Thence the old marks continue up to 38, of which 16 to 20 and 23 to 25 are missing. Then, the leaf after 38 is corroded in both the right hand and left hand sides, and the leaf mark is lost. Then 4 restored leaves which are doubly paged 1 to 4 and 38, 39, 40, 41. Then

we have the original leaf marks from 40 to the end, of which again 62 to 67 are missing.

The manuscript contains only one section of Pratāpa-Nārasiṃha—that on the ordination of a hermit, as directed in *Brahmānandī paddhati*.

It begins :—

अथ सन्न्यासकर्त्तारं ब्रह्मानन्दीपद्धतिमनुसृत्य प्रयोगमन्त्रमुच्यते। तत्रादौ उपासनाग्निमन्तं यजमानं प्रति तादृश-विधुरं प्रति च प्रयोगः। तत्रादौ निःस्पृहः सर्व्वतः शान्त इत्यादि लक्षणैर्युक्तं गुरु संबोध्य ... ...

... ... उदगयनादौ प्रशस्ते काले सन्न्यासमाचरेत्।

Leaf 1 of the second pagination begins :—

अथ यतिसंस्कारः।

शिष्य+ + +पुत्रादिभिर्वा ज्ञात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपनं कृत्वा कृच्छ्राचरणं कुर्यात्। तत्र संकल्पः। करिष्यमाणयतिसंस्कारे अधिकारार्थं कृच्छ्र-यात्मकप्रायश्चित्तं कृच्छ्रमेकैक-गोनिष्क्रय-द्रव्यद्वारा अहमाचरिष्ये।

So the first gives the rules for the renunciation of the world by one who keeps the sacrificial fire called *aupāsana* or by a widower keeping the same sacrificial fire; and the second treats of the severe austerities to be practised for getting oneself qualified for the order of Sannyāsins.

1666.

2208.

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 35 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 980 Character, Nāgara. Date, Śaka 1754. Appearance, worm-eaten.

It contains a number of works on the ordination of a Sannyāsī.

I. Colophon :—

22B, इति प्रतिष्ठानपुरवासी तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृत प्रतापनारसिंहाख्यसंस्कारप्रकाशे विदुरं प्रति सन्न्यासस्य ब्रह्मान-

न्दीयपद्धत्यनुसृत्य उपासनामिमन्तं यजमानं प्रति तादृश् विधुरं प्रति च प्रयोगः ।

For this work see the preceeding number. It agrees with the first part.

II. Colophon :—

49A, इति ब्रह्मानन्दीयप्रकरणे यतिसंस्कारे संस्कारोपयोगी निर्णयः समाप्तः ।

For the end of the work see L. 43 But the colophons differ.

It begins:—

तत्र अनाहिताग्निविषये विशेषः तत्र श्रौताग्नयो विच्छिन्नाश्चेत् पुनराधाना × हुतं पूर्णाहुत्यन्तं कृत्वा प्रायश्चित्तादि कुर्यात् ।

Topics :—

27A, अथ केवल-प्राजापत्येष्टिः, अथ बौधायनानुसारि-वैश्वानरेष्टि-प्रयोगः, 30A, अथ प्राजापत्येष्टिः, 33A, इति त्रेताग्निकर्तृकं प्रति प्रयोगः; 33A, कपिलोक्त-प्रयोगः, 34A. अथातुर-सन्न्यासो निरूप्यते; 35B, इति आतुरसन्न्यासप्रकारः, 36B. इत्यङ्गिरउक्ते आतुरसन्न्यासप्रकारः; 38B, इति षट्पञ्चाशद्देवताः; 42A, इति व्यासपूजाविधिः, अथात्र इतिहासः. 42B, इति श्रीविष्णुधर्मोत्तरे दाल्भ्यविष्णुसंवादे व्यासपूजाविधावितिहासः समाप्तः । अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगिनिर्णयः तत्र यमः, 49A, इति ब्रह्मानन्दीय-प्रकरणे यतिसंस्कारोपयोगी निर्णयः समाप्तः ।

III. Col. :—

53B, इति यतिसंस्कार-कारिका समाप्ता ।

इति तोरोनारायण-ब्रह्मानन्दीय-सन्न्यासपद्धतिः समाप्ता ।

It begins :—

अथ यतिविषये स्मृतयः ।

सन्न्यासो ब्रह्मणः स्थानं वैराग्यात् प्रकृतौ लयः ।

ज्ञानात् कैवल्यमाप्नोति तिस्रस्ता गतयः स्मृताः ॥ विष्णुः ॥

The Post Col. :—

नववसुगजचन्द्र विक्रमादब्दसंखे १८८६ ।
युगशरनगचन्द्रे १७५४ शालिवाहात् समौघे ॥
हिमगिरिभवतीर्थ्यां मार्गशीर्षसितायां ।
अलिखदिह सैन्ये मोद्गलि मधुरेशः ॥
मालीनी वृत्तः ।

सं १८८६

After the Post Col. Statement there is, in a different hand, another short treatise entitled कलिसंतरणोपनिषत्.

After the Yajurvedic Sāntipātha the Upaniṣad begins.

द्वापरान्ते नारदो ब्रह्माणं प्रति जगाम कथं नु भगवो गां पर्य्यटन् कलिं संतरेयमिति स होवाच ।

साधु पृष्टोस्मि सर्व्वश्रुतिरहस्यं गोप्यं तच्छृणु येन कलिं संतरिष्यसि । भगवंत आदिविष्णोर्नामेति ।

Col. :—

इति कृष्णयजुर्वेदे कलिसंतरणोपनिषदं समाप्तम् ।

On the left hand upper corner of every leaf, there is written सं० प०, which is the abbreviation of Sannyāsa-paddhati.

On the obverse of the first leaf :—

अथ तोरोनारायणकृत-संन्यासपद्धति लिख्यते ।

On the reverse of the last leaf :—

इति संन्यासपद्धति समाप्तम् ।

1667.

2975. सन्न्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhati.*

From Pratāpa-Nārasiṁha by Rudradeva Bhaṭṭa, son of Toro Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 26 Lines, 13, 14 on a page Extent in slokas, 1000 Character, Nāgara Date, Saṃvat

1835. Appearance, old and discoloured Complete in 26 leaves The 14th and 15th are missing

See L. 43, which describes the work under the name of *Yatisaṃskāra*, the funeral rites to a Yati, which forms the last of the topics

It clearly follows Brahmānanda's work on the subject and quotes very often Bahvrca Pariśiṣṭha and Smṛtyarthasāra.

Topics :—

10A, इति प्रतिष्ठान-पुरवासी तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहे संस्कारप्रकाशे विदुरं प्रति सन्न्यासो ब्रह्मानन्दीय-पद्धत्यनुसृत्य उपासनाग्निमन्तं यजमानं प्रति तादृशं विधुरं प्रति च प्रयोगः।

12A, अथ बौधायनानुसारी वैश्वानरेष्टिप्रयोगः।

23A, इति बौधायन-शौनक-यमस्मृत्यनुसार्याचारानुष्ठीतो-नारायणबलिप्रयोगः।

24A, इति नागरखण्डानुसार्याचारानुष्टीत आराधनाप्रयोगः।

अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगिनिर्णयः।

The last Colophon :—

इति प्रतिष्ठानपुरवासी तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये संस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगिनिर्णयः।

Post Col. :—

संवत् १८३५ वैशाख शुक्लैकादश्यां काशीनाथेन।

1668.

2988.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 19 Lines, 9 on a page Extent in slokas, 360 Character Nāgara Appearance, discoloured Date, Samvat 1863 Appearance, discoloured Complete

All the leaves of the MS. contain the abbreviation सं प apparently for सन्न्यास पद्धति or सन्न्यास प्रयोग But it relates to the obsequial rites for a hermit.

It begins :—

गजाननं तथा सांवं शिवं संसारमोचनम् ।
आश्वलायनमाचार्यं मातरं पितरं तथा ॥
विश्वेश्वरगुरुं चापि प्रणिपत्य यथाक्रमम् ।
विरक्तानां च सन्न्यासप्रयोगस्तु निरूपितः ॥
इदानीं यतिसंस्कारः शास्त्ररीत्या निरूप्यते ।
तत्र बौधायनः । यतिसंस्कारविधिं व्याख्यास्यामः ॥

First it explains the obsequial rites, then gives the details of their performance, from the burial to the last ceremony on the 12th day

8A, इति यतिसंस्कारप्रभृति-आराधनान्तोपयोगि-निरूपणम् ।

19B, *the last Colophon* :—

इति नागरखण्डानुसार्याचार्यानुगृहीते आराधनप्रयोगः ।

Ārādhana means the worship of the Yati on the 12th day from his death.

7B, एकादशेऽह्नि पार्वणश्राद्धं द्वादशेऽहनि आराधनमिति यतिसंस्कार पद्धतौ ।

It ends :—

ब्राह्मणानाहूय पादप्रक्षालनपूर्वकं गन्धादिभिरभ्यर्च्य भोजयेत् ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८६३ ज्येष्ठ वद्य ४ भौमवासरे काश्यां आचार्योपनामक-शंभुनाथेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

1669.

3286. सन्न्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhati.*

Substance, country-made paper $6\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches Folia—the first sixteen leaves are missing, and the remaining leaves, 14 in number, are numbered on the left hand upper margin from 17 to 30 and on the right hand lower margin from 1 to 14 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Topics :—

1B or 17B, यतेः सिद्धिं प्राप्तस्य एकादशेऽह्नि पार्व्वणं तत्र प्रयोगः; 2B or 18B, पुत्रादन्यः शिष्यः कर्त्ता चेत् नद्यादौ यज्ञोपवीती एव आत्मानं तर्पयामि .. .. गृहमेत्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ब्रह्मीभूतस्य गुरोः प्रत्यब्दादि-श्राद्धाधिकारसिद्ध्यर्थं [पार्व्वणश्राद्धं करिष्ये इति सङ्कल्प्य, 4B or 20B, ततो द्वादशेऽह्नि नारायणबलिं कुर्य्यात्। तत्र प्रयोगः एकादशे द्वादशेवेति विहितकाले शुचिः स्नात्वा देशकालौ संकीर्त्य ब्रह्मीभूतस्य गुरोः सिद्धिदिनादारभ्य द्वादशे वेति विहितकाले शुचिः स्नात्वा देशकालौ संकीर्त्य ब्रह्मीभूतस्य गुरोः सिद्धिदिनादारभ्य द्वादशेऽहनि विष्णु-केशवादि-द्वादशरूपिणो गुरोः सम्भावितसर्व्वपापक्षयपूर्व्वक-विष्णुलोकावाप्तिद्वारा श्रीपरमेश्वरनारायण-प्रीत्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये इति संकल्प्य; 5B or 21B, अग्न्याधानान्ते समिद्धयनाद्यक्रियमाणे नारायणबलिहोमे देवतापरिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये, 9A or 25A, अथ वै पुरुषो नारायणो कामयतीत्यादिकानौपनिषद्भागान् श्रावयेत्; 12A or 28A, नारायणबलिप्रयोगः; 12A and 28A, अथ द्वादशाहे वा यथाचारं समाराधनं; 13A or 29A, अथ प्रकारान्तरे-णाराधनविधिः; अथ त्रयोदशेऽहनि समाराधनविधिप्रारम्भः।

The Last Colophon in 14B :—

इति सन्न्यासविधिः समाप्ता।

1670.

6507. यतिपरमहंसाह्निक। *Yatiparamahaṃsāhnika*

Substance, country-made paper 10×4½ inches. Folia, 10 Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 200. Character modern Nāgara Appearance fresh. Complete

It relates to the daily duties of recluses, called Yati and Paramahaṅsa.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ यतीनां परमहंसानामाह्निकं लिख्यते।

स्नानं कुर्य्याद्यथाशक्ति यतिर्युक्तः समाहितः ।—
ततः स्नातकाले काले तत्समुक्तोऽपसंयुतः ॥ १ ॥
स्नानार्थं मृदमादाय दण्डञ्चैव कमण्डलुं ।
अध्वावलोकयन् गच्छेदनुद्विग्नपदक्रमः ॥ २ ॥
गङ्गातीरं समासाद्य पाणिपादौ तु शोधयेत् ।
अथाचम्य सकृत् प्राणानायम्य प्रणमेज्जलम् ॥ ३ ॥
तीर्थाभिवादको दण्डमूलाग्राभ्यामनुक्रमात् ।
अपः स्पृशेदभिनमेन्निर्गमे तद्विपर्य्ययात् ॥ ४ ॥

It consists of 141 verses in the anuṣṭup-metre

End :—

चतुर्द्दशभिरनन्तं अत ऊर्द्धं तथैव च ।
प्रवरे सर्व्वलोकाश्च केशामूले व्यवस्थिताः ॥ ४१ ॥
कथितं मुनिमुख्यैस्तु ह्येवं दण्डस्य लक्षणम् ॥

इति दण्डलक्षणम् इति आह्निकं सम्पूर्णम् ॥

1671.

2707. मण्डलदेवताः । *Maṇḍala-Devatā.*

Substance country-made paper. $7\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 8 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—

इति मण्डलदेवताः ।

It begins :—

अथ मण्डलदेवताः । तत्र मध्ये ब्रह्मस्थानं गौः ॥ तत उदीचीमारभ्य वायवीपर्य्यन्तं सोमादयो वाय्वन्ता अष्टौ लोकपालाःस्थापनीयाः । तद्यथा आप्यायस्व गौतमो गायत्री सोमा उत्तरे ईशाना वा । इत्यादि ।

On the obverse of the first leaf it is called "सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः".

1672.

2400.

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2 Lines, 31 on a page Extent in ślokas. 50 Character, Nāgara. Appearance, discoloured

It contains directions for invoking various deities presiding over various parts of sacrificial circles called Sarvato-bhadra-maṇḍala and Liṅgato-bhadra-maṇḍala.

It begins :—

अथ मण्डलदेवता। मध्ये ब्रह्मयज्ञानं गौतमो वामदेवो ब्रह्मा त्रिष्टुप् ब्रह्मावाहने विनियोगः।

2A, लिङ्गतो भद्रे विशेषः।

असिताङ्गाय भैरवाय ० रुरुभैरवाय चण्डभैरवा ० ... ...
... ...

मण्डले देवताह्वनम्।

ॐ ब्रह्मणे स्वाहा सोमाय स्वा ० ईशानाय ० इन्द्राय ० till the end. It closes with the following words :—

स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत्।

1673.

6490. (1) **सर्व्वतोभद्रदेवता।** *Sarvato-bhadra-devata*

and

(2) **लिङ्गतोभद्रदेवता।** *Lingato-bhadra-devata*

Substance country-made paper $10\frac{1}{2} \times 5$ inches Folia, 6 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh, but repaired Complete

(I) 5A, इति सर्व्वतोभद्रदेवताः।

Beginning :—

अथ सर्व्वतोभद्रदेवतास्थापनविधिः।

अथ गुरुर्मध्यावेद्यां सर्व्वतोभद्रं लिखेत्।

तल्लेखनप्रकारस्तु हेमाद्रौ स्कान्दे उक्तः ।

ततो यजमानान्वित आचार्य्यः वेद्यां सर्व्वतो-भद्रे मण्डलदेवताः स्थापयेत् । तद्यथाः—

देशकालौ संकीर्त्य अमुक[ा]ग[ङ्गभूतं] ब्रह्मादिमण्डलदेवता-स्थापनं पूजनञ्च करिष्ये इति सङ्कल्पं कृत्वा अक्षतेषु मध्ये कर्णिकायां ॐ ब्रह्मयज्ञानं ० भूर्भुवः स्वः ब्रह्मणे नमः ब्रह्माणमावाहयामि स्थापयामि । १ । एवमग्रेऽपि—

(II) 5A, अथ लिङ्गतो-भद्रे देवविशेषः । तद्यथा पूर्व्वे ॐ नमः कृत्वा०, etc., etc.

Colophon :—

इति लिङ्गतो-भद्रदेवता[ः] समाप्ताः ।

After the colophon, there are three lines.

1674.

6466 **वारुणमण्डल ।** *Vāruṇa-Maṇḍala*

Being an extract from Dāmodara Ṭhakkura's work

Substance country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 5. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance old and soiled. Complete.

Colophon :—

इति दामोदरठक्कुरकृत-निबन्धस्थो वारुणमण्डलप्रकारः ।

On the drawing of a mystic circle, dedicated to Varuna.

Beginning :—

श्रीरस्तु ॥

संक्षेपतो मण्डलकरणं दर्शयति । षोड़शारमिति । ततस्तत्र मण्डले कर्त्तव्ये अष्टदलात्मकपद्मगर्भं षोडशारचक्रं कुर्य्यात् । तस्य परितो मध्यवृत्तकं चतुर्मुखं चतुर्द्वारं चतुरस्रं पीठाख्यं कुर्य्यात्, etc., etc.

1675.

2669. *The Same.*

Substance, country-made paper 10¼ × 5 inches Folia, 3. Lines, 18 on a page. Extent in slokas, 80 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Complete.

The MS. begins with the enumeration of the deities and their respective positions in the diagram of Varuna, in verses. Then it proceeds to explain some tract on the subject of the drawing of Vāruṇa mandala, of which it quotes *Pratīkas* only. The MS. contains the diagram also

It begins :—

अथ वारुणमण्डल देवतास्थापनम् ।
वारुणे मण्डले लेख्याः पञ्चविंशतिकोष्ठगाः ।
मध्यकोष्ठे तु ब्रह्माणं सोममुत्तरकोष्ठके ॥ १
शिवमीशानकोष्ठे तु इन्द्रं पूर्व्वेऽग्निकोणके ।
अग्निर्याम्ये यमः पूज्यो नैर्ऋत्ये निर्ऋतिस्तथा ॥ ॥

The first leaf is taken up with the enumeration of the deities and a figure shewing their respective positions in the diagram.

Col. :—

इति वारुणमण्डलदेवताः ।

2A, *begins* :—

वारुणमण्डलव्याख्या । अस्यार्थः । वर्देति कर्णिकाकेशरदलाग्रवह्निमण्डलात्मकं मण्डलं चतुष्टयमित्यर्थः । यत्तु क्वचित् कर्णिकाकेशरदलाग्रवह्निमण्डलरूपं मण्डलपञ्चकमुक्तं तद्दलदलाग्रयोर्विभक्तदेशज्ञापनार्थं यद्वा चतुर्हस्तप्रमाणकं मण्डलं वारुणमण्डलं कुर्य्यात् ॥

It ends :—

कपोलाः कोणैककोष्ठरूपाः प्रत्येकं यथाशोभं त्रिवर्णभूषितः कार्य्यः वाह्ये सर्व्वापेक्षया वह्निः ।

Col. :—

इति वारुणमण्डलव्याख्या समाप्ता ।

The last leaf contains the diagram

On the obverse of the first leaf there are two figures under the heading .—

एकोनपञ्चाशत्पदं द्वन्द्ववास्तुमण्डलं पञ्चमं ।

1676.

6256. *The Same*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 2. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 30. Character, modern Nāgara Dated, Samvat 1927 Appearance, fresh Complete

On the drawing of the mystic diagram sacred to Varuna

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ षोडशारं लिख्यते ।— त्रिहस्तं चतुरस्रं साधयित्वा प्रागपरदक्षिणोत्तराभिर्नवरेखाभिः तदेव चतुःषष्टिपदं कुर्यात् । तानि च पदानि प्रत्येकं नवनवाङ्गुलानि सम्पद्यन्ते । ततो वहिरन्त्यपंक्तिषु चतुर्दिक्षु पार्श्वयोः कोष्ठकोणात् इष्टं द्वयं द्वयं त्यक्त्वा मध्यकोष्ठानि चत्वारि मार्ज्जयित्वा तदुपरिपंक्तिषु चतुर्दिक्षु पार्श्वयोः कोष्ठकोणात् त्रयं त्यक्त्वा प्रतिदिशं मध्यकोष्ठद्वयं द्वयं मार्ज्जयेत् । तेन चतुर्दिक्षु षट् षट् पदानि चत्वारि द्वाराणि संपद्यन्ते ।

Colophon :—

इति इदमेव वारुणं मण्डलमित्युच्यते ।

Post Colophon .—

संवत १९२७ श्रावणमासे कृष्णपक्षे द्वितीया गुरुवासरे बालमुकुन्देन लिखितं ॥

1677.

9281-9282.

Substance, country-made paper 8×5 inches Folia, 5 (5-9) Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50 Character Nāgara Appearance, tolerable Incomplete

This incomplete MS. contains in leaf marked 5, the concluding portion of *Sandhyāprayoga*, and the remaining leaves marked 5, 6, 7 8 and 9 contain बलिवैश्वदेवनित्यश्राद्धविधि to the end of the Tarpanavidhi

1678.

6460.

Substance, country-made paper 11×4½ inches Folia, 33 Lines, 9 on a page Extent in ślokas 750 Character, modern Nāgara Date Samvat 1915 Appearance fresh Complete

Directions for the daily prayers of a Brāhmaṇa.

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः। अथ सन्ध्याप्रयागः।

तत्राह योगी याज्ञवल्क्यः।

अत ऊर्द्धं प्रवक्ष्यामि सन्ध्योपासनविर्णयम्।

अहोरात्रकृतैः पापैर्यामुपास्य प्रमुच्यते॥

It ends by giving directions for the worship of Gāyattrī

End.—

गायत्री परमं जाप्यं गायत्री परमं तपः।

गायत्रीकृतविन्यासो विप्रो वेदषडङ्गवित्॥

प्रापयित्वा सत्यलोकं कुलानामेकविंशतिं।

ब्रह्मलोकमतिक्रम्य विष्णुलोकं स गच्छति॥

इति गायत्रीविधानं सम्पूर्णम्।

Post Colophon :—

शुभं । राम । संवत् १९१५ अषाढ़मासे कृष्णपक्षे तिथौ ६ भृगुवासरे ॥

1679.

9764 **सन्ध्यापद्धतिः ।** *Sandhyā-paddhati*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 16. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Date, Sam. 1917. Appearance, old Generally correct. Complete

पौषमासे शुक्लपक्षेऽष्टम्यां गुरुवासरे ।
सन्ध्यापुस्तक लिपिकृतधनुषधरी शर्म्मणा ॥

ब्राह्मणा संवत् १९१७ ।

1680.

9832 **सन्ध्याविधिः ।** *Sandhyā-vidhi*

Substance, country-made paper. 5½×3 inches. Folia, 32 Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara Date, Sam 1816. Appearance, tolerable Generally correct Complete

संवत् १८१६ समये कार्त्तिककृष्णा ४ भृगुवासरे लिखितमिदं पुस्तकं ।

1681.

2976. **श्रीसूक्तविधिः ।** *Srī-Sūkta-vidhi.*

Substance, country-made paper 10¼×5¼ inches Folia, 9. Lines, 15, 16 on a page. Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara. Date, Samvat 1849. Appearance, old and discoloured Complete.

Colophon :—

इति श्री (the name blurred over with ink) भट्टेन रचिता संक्षेपतः श्रीसूक्तपद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon —

संवत् १८४९ मिति भादो वदि १३ बुधवासरे लिखिता काश्यां मध्यगङ्गा ।

Beginning :—

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय शौचदन्तधावनादिकं कृत्वा स्नात्वा सन्ध्यादिकं कृत्वा गृहमागत्य, etc., etc., etc.

1682.

6544 **श्रीसूक्तविधान ।** *Srī-Sūkta-vidhana*

With the commentary by Vaidyanātha Pāyagundo

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Date Samvat 1961. Appearance, fresh. Complete

Śrisūkta as used in ritual.

Colophon :—

इति श्रीमत्पायगुंडोपाख्यमहादेवात्मज-वैद्यनाथविरचितं श्रीसूक्तविधानं सव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९६१ मीः आषाढ़ सु दी ४ वार मङ्गल । मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सकलदुरितदात्रं पार्व्वतीप्रेमपात्रं ।
अरुणललितगात्रं विश्वनाथैकपुत्रम् ॥
रचितविविधचित्रं हेमभूषाविचित्रं ।
मणिखचितसुगात्रं नौमि गंखाख (?) पत्रम् ॥

The object of the work :—

श्रियं प्रणम्य तत् सूक्तं विधियन्त्रादिसंयुतं ।
पायगुंडो वैद्यनाथो व्याचष्टे बालतुष्टये ॥
चतुर्विधं श्रियः सूक्तं वेदभेदात्तु यद्यपि ।
हिरण्यवर्णामित्याद्यं भूतपंक्त्यर्चनादिमम् ॥
रथे अक्षेष्विति चतुर्ऋचं बोध्यं द्वितीयकम् ।
आथर्वणीयं तृतीयं च चतुर्थमथ संज्ञया ॥

श्रियं धातुर्मयि धेहि तथाप्याद्ये श्रियेरिणा ।
विष्णुधर्म्मोत्तरे प्रोक्तं जामदग्न्याय पृच्छते ॥
पुष्करेण नृपेणैतत् प्रोच्यतेऽथ समाहृता ।
एवं मन्त्रं समाचक्ष्व देवलक्ष्मीविवर्द्धनम् ॥
प्रतिवेदं जगन्नाथ यादो गणान्द्यात्मजः ।
श्रीसूक्तं प्रतिवेदश्च ज्ञेयं लक्ष्मीविवर्द्धनम् ॥
अस्मिन् लोके परे वापि यथाकामं द्विजस्य तु ।
प्रतिवेदे समाचक्ष्व श्रीसूक्तं पुष्टिवर्द्धनम् ॥
हिरण्यवर्णा हरिणीमृचः पञ्चदश द्विज :
श्रीसूक्तं कथितं पुण्यमृग्वेदे पुष्टिवर्द्धनम् ॥
रथे अक्षेषु वाजेति चतस्रस्तु तथा ऋचः ।
श्रीसूक्तन्तु यजुर्वेदे कथितं पुष्टिवर्द्धनम् ॥
अयंतीयं तथा साम सामवेदप्रतिष्ठितम् ।
श्रियं धातुर्मयि धेहि प्रोक्तमाथर्व्वणे तथेति ॥
तत्र हिरण्यवर्णामिति सूक्तं लिख्यते स्पष्टतायै ॥
हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णा रजतस्रजां ।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आवह ॥ १ ॥

There are 15 Ṛks and 10 ślokas, about the Phalaśruti, making the number 25, after which the Vidhāna begins:—

4B. ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थायावश्यकं प्रागिविधाय च ।
स्नात्वा संध्यादिकं कृत्वा गृहमागत्य तत्परः ॥, etc., etc.

6A. अलक्ष्मीपरिहारार्थं लक्ष्मीपुत्रादि-ऋद्धये ।
श्रीसूक्तस्य जपं कुर्व्वे नित्यं नैमित्तिकं परं ॥

The commentary explains only the difficult and disputed portions of the ritual with much elaboration as in fol. 7 :—

अथ न्यासविषये केचिदाहुः हृदयाद्यधिकरणक-मंत्रविशेषकर्म्मकन्यासे कार्य्ये यथा हृदयादिपदं घटकं भाति तथैवाङ्गुष्ठाद्यधिकरणक-तन्मंत्रविशेषक-

मंत्र-न्यासे कार्य्याङ्गुष्ठादिपदमपि षटकं भवतीत्यंगुष्ठाभ्यां नमस्तर्ज्जनीभ्या इत्यादिन्यास इति तन्न ज्ञानार्णवादितंत्रैः शारदादिनिबंधैश्च विरोधात् ।

77 \ इत्येवं कथितं सर्व्वं विस्तृतं तंत्रसंस्थितम् ।
बौधायनेन यत् प्रोक्तं तदर्थो लिख्यते मया ॥

अथातः श्रीकल्पं व्याख्यास्यामः ।, etc , etc.

In foll 79B-97A, we have, in Tripatha form the Ṛks and the Phalaśruti ślokas, along with their commentary, at the end of which we have —

पंचविंशत्यृचानाञ्च व्याख्यानं सप्रमाणकम् ।
यथामति मया प्रोक्तं प्रीयतां श्रीस्तदर्थिरम् ॥
अथ वक्ष्ये स्वस्तार्थं प्रयोगं सप्रकारकम् ।
क्रमं प्रोक्तं पद्धतिस्थमादृत्य मया सादरम् ॥

This portion is in prose.

It ends :—

आनन्दकाननिवासि-जनाग्रगण्य-
श्रीविश्वनाथ-पदपंकज-षट्पदेन ।
श्रीवैद्यनाथ-विदुषांगकलापयुक्तं
श्रीसूक्तभाष्यममलं कृतमीशतुष्ट्यै ॥

1683.

3205. **मन्युसूक्तविधानम् ।** *Manyu-Sūkta-vidhānam.*

Substance, country-made paper 8¼ × 4 inches Folia, 4 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and soiled Complete

It begins :—

अथ मन्युसूक्तविधानमाचक्षते ।
यस्ते मन्यो इति सप्तम ऋचस्य प्रथम सूक्तं तपसो मन्युर्ऋषि मन्युर्देवता त्रिष्टुप् छन्दः इत्यादि ।

A ritual based on Rv. X. 83. 84, each having seven Ṛks

1A, महाशत्रुपराभवार्थे द्वादशलक्षं पुरश्चरणम्। मध्यमशत्रुपराभवार्थे द्वादशसहस्रं। सामान्यशत्रुपराभवार्थे द्वादशशतम् ब्राह्मणेन तु प्रयोक्तव्यम्।

1684.

3269. *The Same.*

From Viniyoga-dīpikā.

Substance, country-made paper 10½×5 inches. Folia, 6 Lines, 16 on a page Extent in ślokas, 170 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

3B. *Colophon* —

इति श्रीविनियोग-दीपिकाया मन्युसूक्तविधानम्।

Viniyogadīpikā seems to be a ritualistic compilation, known only in this fragment. The Manyusūkta is also given at the end. For the Vidhāna see Cs. Vol. I, No. 543.

1685.

3015 **दत्तपुत्रविधिः।** *Datta-putra-vidhi*

Substance, country-made paper 10½×4½ inches Folia, 7 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara in a modern hand Appearance, fresh. Complete

On the ceremony of the adoption of a son.

It begins :—

अथ दत्तपुत्रविधिः।

पुत्रकष्टे कृते फलाप्राप्तौ दत्तपुत्रस्वीकारं कुर्यात्। तत्र ग्राह्या-ग्राह्यविवेकः। सपिण्डेषु गोत्रेषु भ्रातृपुत्रो मुख्यस्तदभावे अन्यः सपिण्डः सगोत्रस्तदसम्भवे त्वन्यः तत्रापि दौहित्रभागिनेयौ वर्ज्यौ इति सर्व्वसंमतमित्यादि।

1B, अथ पुत्रपरिग्रहविधिरुक्तो बौधायनसूत्रे. 2A, अथ प्रयोगः; 3B, आश्वलायनानां तु शौनकोक्तरीत्या प्रतिग्रहः कार्य्यस्तत्र मूलवाक्यानि संस्कार-कौस्तुभे ज्ञेयानि; 6A, अथ दत्तकस्य विवाहाद्युपयोगि-गोत्रादि-निर्णयः, 7A,

Colophon :—

इति दत्तविधानं समाप्तम् ।

श्रीलक्ष्मीन्दसिंहार्पणमस्तु ।

1686.

304. **आहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः** । *Āhitāgne-rantyeṣṭi-prayoga*.

Substance, country-made paper 9¼×4¼ inches Folia, 88. Lines, 10 on a page Extent in ślokas 1760 Character Nāgara Date, Saṁ 1819 Śaka 1684 Appearance, old Prose Generally correct

This is a chapter of Saṁskāra-prakāśa, a comprehensive treatise on Vedic rites, called also Pratāpa Nārasiṁha. It relates to the observances on the death of both, who has kept the sacred fire, and who has not A fragment of this chapter comprising 8 leaves only, is noticed in L. 38.

It ends thus :—

वक्ष्यमाणाहिताग्निदहनप्रकारेण श्मशानायतनं खनित्वा गर्त्तादिकं च कृत्वा इत्यादि आहिताग्निवत् ॥ दग्निग्रावाज्याहुतीं (?) जुहुयादित्यत्र उपासनाग्नावेव ।

समाप्तमिदं पुस्तकं ।

संवत् १८१९ शके १६८४ चैत्रकृष्णभौमे शुभम् ।

After the date of the MS. follows in a different hand, Pālāśaprakṛtidāha which breaks off abruptly at पश्चान्मृतमन्त्रै

87A. इति प्रतापनारसिंहाख्ये संस्कारप्रकाशे अनाहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः ॥ अथाश्वलायनानां ॥ अनाहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः । प्रायश्चित्तादिपूर्ववत् ॥ पश्चान्मृतमन्त्रै ।

1687.

6195. **आहिताग्निमरणविधिः** । *Āhitāgni-maraṇa-vidhi*.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches Folia, 4. Lines, 12 per page. Extent in ślokas, 140 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance fresh.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाहिताग्नेर्मरणसमयादारभ्य दाहकर्म्म लिख्यते । तद्यथा अथ शुक्लपक्षे सायं होमानन्तरं रात्रौ यजमानस्य मरणाशङ्कायां तदेवाग्निं विहृत्य प्रातर्होमः कार्य्यः ।

It ends abruptly.

1688.

6134. **प्रेतमञ्जरी ।** *Preta-Mañjari*

By Chaṭṭa Miśra.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 26 Lines, 11 on a page Character, Nāgara Appearance new Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ निरग्नेरौर्द्ध्वदेहिकेतिकर्त्तव्यताविधिः ।

नमस्कृत्य हयग्रीवं जगत्कारणकारणं ।

लिख्यते बालबोधाय श्राद्धपद्धतिमुत्तमाम् ॥

नानास्मृतिनिबन्धाना मतमालोक्य धीमता ।

क्रियते च्छाट्टमिश्रेण संक्षिप्ता प्रेतपद्धतिः ॥

1689.

10140. **प्रेताधान ।** *Pretādhāna.*

Substance, country-made paper 9½×4 inches. Folia, 8 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 160 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured. Complete.

On funeral rites.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रेताधानमुच्यते । यो अश्वत्थः शमीगर्भ इत्यरणी आहरति । अस्माद्वयवाहादित्यभिमन्त्र्य आयुं मे धेहीत्यस्य तदभावे श्रोत्रियाया सदाहृते + +जमान इत्यस्य वा लोपः । (?) ।

No colophon.

1690.

6129 **अन्त्येष्टिपद्धतिः ।** *Antyesti-paddhati.*

By Devanātha, son of Prāṇanātha

Substance, country-made paper 10¾ × 4½ inches Folia, 60 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas 1200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and worn out Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं गणेशं कामदं शुभम् ।

सर्व्वेषामुपकाराय तनोम्यन्त्येष्टिपद्धतिम् ॥

आसन्नमरणं पित्रादिकं ज्ञात्वा पुत्रादिभिस्तीर्थे नीत्वा प्रायश्चित्तं कारयेत् ।

End :—

ग्रन्थाननेकानालोक्य प्राणनाथस्य सूनुना ।

देवनाथेन रचिता कायामन्त्येष्टिपद्धतिः ॥

Colophon :—

इति श्रीप्राणनाथात्मज-देवनाथ-विरचिता अन्त्येष्टिपद्धतिः समाप्ता ।

1691.

245A. **अन्त्येष्टिपद्धतिः ।** *Antyesti paddhati.*

Substance country-made paper 10 × 4½ inches Folia, 81 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 1350 Character, Nāgara Date, Sam. 188० Appearance, fresh Complete.

A priests' manual for all the obsequial rites to be performed from the day of death to the end of the year, including Sahamarana or cremation of females along with their deceased husbands.

The forms of the ceremonial are, however, different from the forms in vogue in Bengal.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अन्तिष्टीपद्धति । सर्व्वेषामुपकाराय तनुतेऽन्त्येष्टिपद्धतिं । १ ।

अ[ा]सन्नमरणं पित्रादिकं ज्ञात्वा पुत्रादिभिः॥ अथ स्मार्त्ताग्निता-

धानम् ॥ आ[ा]चमनम् ॥ प्राणायामः । अद्येत्याद्येवं गुण-विशिष्टायां पुण्यतिथौ ॥ अपसव्यं गोत्रस्यामुकप्रेतस्य उच्छिन्नाग्नेर्दा-हार्थं स्मार्त्ताग्न्याधानं करिष्ये ॥ अरण्योरुदग्रयोः प्रेतपाणिं कृत्वा अयन्त (Ṛv III. 29, 10) इति समारोपमन्त्रं पुत्रादिर्जपेत् । अयन्ते योनिः रयिं खरसंस्कार सन्तत् ॥ (?) आवसथ्याग्नेः पश्चाद् यस्याग्ने जुह्वतो इति मन्त्रेण मथित्वा आवसथ्याग्नेः स्थापनं । स च मन्त्रः ।

> यस्यापोऽग्ने जुह्वतो मांसकामाः
> सङ्कल्पयन्ते यजमानप्राणं ।
> जरां नु ते हविषत् पादनायते
> स्वर्गं लोकेभिमन्त्रे प्रेतये नु ॥

इति मथन-मन्त्रः ।

It ends :—

अथ द्वादशाहे सपिण्डीकरणश्राद्धे तन्मध्ये आसन-भाजन-प्रद-क्षिणान्यूनातिरिक्तान्तत् सर्वं परिपूर्णतास्तु । अस्तु परिपूरणः आम-न्त्रैरिन्द्र दानः इयामेव गोत्तवेद(?)तेषां वा उभयतो शमयति अनेन सपिण्डश्राद्धयज्ञेन पीतरः स्वरूपी ज यस्य स्मृत्या(?)आच्युताये नमः(?) गयायै नमः गदाधराय नमः पुण्डरीकाक्षाय नमः विष्णवे नमः । गयाकृतश्राद्धफलमस्तु ।

Col :—इति श्रीसपिण्डीकरणश्राद्धयज्ञप्रयोगः ॥ ६ ॥ मिती कुवार सदि ८ सं १८८५ ।

The MS has at the beginning two leaves, which begin :—

श्रीगणेशाय नमः अथ शाला अथैनं शाम्यपादयति, etc

End :— ओं अग्नौ ह वै देवाय हुतं कुम्भप्रेष्यं तस्मा एतदर(?) सम्रद्धयन्ति छिप्रेण इमं गृहं जुहोदिति तस्मादराहो गाव उपानहा उपमुच्यते ।

इति शाला समाप्तः ।

शुभमस्तु । श्रीराम ।

The subjects treated of :—

इति संक्षेपतः सहगमनविधिः :— 6B ; अथ पञ्चकमरणविधिः :— 6B ; इति पञ्चाङ्गतिः :— 7B ; इति ब्रह्मपुराणोक्त-पञ्चकविधानम् :— 9A ; अथ

पञ्चदानम् :— 11A ; इति प्रथमदिनकृत्यम् :— 16A ; अथ अस्थिसञ्चयनविधिः :— 16A ; अथ अस्थिसञ्चयनश्राद्धविधिः :— 17B ; इति द्वितीयदिनविधिः :— 21A , अथ तृतीयदिनकृत्यम् :— 21A ; अथ चतुर्थदिनकृत्यम् अथ पञ्चमदिनकृत्य :— 21B , अथ षष्ठदिनकृत्यम् : — 22A : अथ सप्तमेह्नि कृत्यम् :— 22A . अष्टमदिनकृत्यम् :— 22B ; अथ नवमदिनकृत्यम् :— 23A ; अथ दशाहबलि :— 23B , इति दशाहविधिः :— 24B ; अथ एकादशाहकर्त्तव्यता लिख्यंते :— 24B , अथ विष्णुतर्पणम् :— 26A , इति वृषोत्सर्गः :— 37A ; अथ मन्नैकोद्दिष्टश्राद्धम् :— 37A , अथ रुद्रगणश्राद्धम् :— 39A , अथ मन्नैकोद्दिष्टश्राद्ध दानानि :— 39A ; इति उत्क्रान्तधेनुदानम् :— 40A : अथ रूपधेनुदानम् :— 40A ; इति ऋणधेनुदानम् :— 41A , अथ पददानम् :— 41A , अथ इक्षुमईनौकादानम् :— 41B ; अथ तिलपात्रदानम् :— 42A ; अथ घृतपात्रदानम् :— 42A ; अथ लवणदानम् :— 42B ; अथ लोहदानम् :— 43A , अथ कार्पासदानम् :— 43A ; अथ तैलदानम् :— 43B ; अथ सप्तधान्यदानानि :— 43B ; इति व्रीहिः :— 44A ; इति यवदानम् :— 44B ; इति गोधूमदानम् :— 44B ; इति मुद्गदानम् :— 45A , इति माषदानम् :— 45A ; इति प्रियङ्गुवदानम् :— 45B ; अथ तिलदानम् , 45B : अथ दशदानानि :— 45B , अथ गोदानप्रयोगः :— 46A ; अथ भूमिदानम् :— 46A ; अथ तिलदानम् :— 46B ; अथ हिरण्यदानम् :— 46B ; अथ आज्यदानम् :— 47A , अथ वस्त्रदानम् :— 47A ; अथ धान्यदानम् , 47B . अथ गुडदानम् :— 47B ; अथ रौप्यदानम् :— 48A ; लवदानम् :— 48A ; अथ चतुर्दशउपदानानि :— 48B , अथ अन्नदानम् :— 48B ; अथ उदकदानम् :— 49A , अथ उपानह्योदानम् :— 49A ; अथ कमण्डलुदानम् :— 49B , छत्रदानम् :— 49B ; अथ वस्त्रदानम् :— 50A , अथ यष्टिदानम् :— 50A ; अथ लोहदण्डदानम् :— 50A ; अथ अङ्गुष्ठिकादानम् :— 50B ; अथ दीपदानम् :— 50B ; अथ तिलदानम् :— 51A : इति ताम्बूलदानम् : 51B , इति चन्दनदानम् :— 51B ; अथ पुष्पदानम् :— 52A ; अथ शय्यादानम् :— 52A ; अथ गजदानप्रयोगः :— 55A ; इति रथदानम् :— 55B ; अथ शिविकादानम् :— 55B , इति महिषीदानप्रयोगः :— 57B ; इति गृहदानप्रयोगः :— 59A ; अथ दासीदानप्रयोगः :—

59A ; इति कपिलाधेनुदानम् :— 60A ; अथ पापधेनुदानम् :— 60A ; अथ दर्पणदानम् :— 60B ; इति छायावस्त्रदानम् :— 61B ; अथ ऊर्णादानम् :— 61B ; अथ उपवीतिदानम् :— 62A ; अथ रुद्राक्ष-दानम् :— 62B ; कर्पूर-दानम् :— 63A ; इति केशरदानम् :— 63A ; अथ कस्तुरीदानम् :— 63B ; इति गोपीचन्दनदानम् :— 64A ; अथ तुलसीदानम् :— 64A ; अथ कुष्माण्ड-दानम् :— 64B ; अथ ताम्बूलकरण्डदानम् :— 64B . इति हरिद्रादानम् :— 65A ; इति सौभाग्यद्रव्ययुक्तशूर्प-दानम् , अथ सत्यव्रतोक्त-द्वादश-कुम्भ-दानम् . 65B ;

Then follow Māsika Srādhas .—

अथ सपिण्डीकरणोच्यते , 68B ;

The rest is taken up with *Sapiṇḍikaraṇa.*

1692.

245B. **अन्त्येष्टिप्रयोग ।** *Antyesti-prayoga*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 27 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 600 Character, Nāgara Appearance tolerable. Incorrect

Anonymous.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सङ्कल्प्य अपसव्यं अमुकगोत्रस्य अमुकप्रेतस्य प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं उत्तम-लोक- प्राप्त्यर्थं प्रथमेऽह्नि ऊर्द्धोच्छिष्ट उभयोच्चि (?) अधरोच्छिष्टस्पृष्टास्पृष्टमरजनित(?)-प्रत्यवाय-परिहारार्थं और्द्धदेहि-क्रियाधिकारार्थं मरणासूतकान्ते स्पृष्टास्पृष्टसर्वदोषपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं तीर्थद्वारो मद्यं(?)करिष्ये । आत्मशुद्धिद्वारा पित्रादेः ऊर्द्धदेहिकक्रियाधिकारसिद्ध्यर्थं कृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तं सूतकान्तेऽहमाचरिष्ये ।

यानि कानि च पापानि च ब्रह्महत्यासमानि च
केशनाश्रिर(?)तिष्ठन्ति तस्मात् केशान् वपाम्यहं ।

इत्यादि

End :—

ये समान[ा]ः गोत्राणां वसुरूपाणां द्वादशेऽह्नि सपिण्डीकरण-श्राद्धे पिण्डप्रत्यवने नियच्छ गोत्राणां[रुद्र]रूपाणां द्वादशेऽह्नि

सपिण्डीकरण-श्राद्धे पिण्डप्रत्यवने नियच्छ गोत्राणामादित्यरूपाणां द्वादशेऽह्नि सपिण्डीकरणश्राद्धे पिण्डप्रत्यवने नि नियच्छ (?) पुनः समस्ता[ः] पितरः अत्र समर्पयामि गन्धं समर्पयामि अक्षतान् समर्पयामि पुष्पं समर्पयामि, धूपं समर्पयामि, दीपं समर्पयामि, नैवेद्यं समर्पयामि, फलं समर्पयामि, फलताम्बूलदक्षिणां समर्पयामि। गोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां द्वादशेऽह्नि सपिण्डीकरणश्राद्धे एतानि।

Here the MS. breaks off abruptly.

The subjects treated of are gleaned below from the *Sankalpas* or the solemn vows

दहनश्राद्ध, 1B : अस्थिसञ्चयनश्राद्ध (अस्थिसंचेनश्राद्ध ?) 3B ; पिण्डप्रदान, 5B ; प्रेताय यमाय पिण्डप्रदानम्, 6A ; पूरकपिण्डप्रदानम्, 9A ; तिलतोयपात्रदानम्, 10B ; माषसहितकुम्भदानम्, 11A ; उष्णोदकैस्तर्पणम्, 12A ; विष्णुपूजनम्, 14A, सद्यैकोद्दिष्टश्राद्ध, 14B ; सद्यैकोद्दिष्टश्राद्धे पिण्डप्रदानम्, 16B ; सपिण्डीकरणश्राद्धम्, 20B ; सपिण्डीकरणश्राद्धे आसनदानम्, 22B ; सपिण्डीकरणश्राद्धे पिण्डप्रत्यवनेजनम्, 26B ;

1693.

1928 और्द्ध्वदैहिकम्। *Aurddhva-daihika*

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 15 Lines 9 on a page Extent in slokas, 270 Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and faded

On obsequial rites

Begins :—

अथ दाहसाधने अग्नौ विशेषवचनाना व्यवस्थोच्यते। तत्र मदनरत्ने वृद्धयाज्ञवल्क्यः।

आहिताग्निर्यथान्यायं दग्धव्यस्त्रिभिरग्निभिः।

अनाहिताग्निरेकेन लौकिकेनेतरो जनः॥

अनाहिताग्निः केवलं स्मार्ताग्निः इतरः श्रौतस्मार्ताग्निरहितः,

10A, अथ भारद्वाजसूत्रं लिख्यते, 10B, अथ आहिताग्नेराश्वलायनोक्तदाहविधिः; 13A, इति साग्निकदाहविधिः; 14A, अथ सन्न्यासिन और्द्धदेहिकविधिः। विश्वेश्वरीये बौधायनशौनकौ। यतीनां प्रेतसंस्कारविधिं व्याख्यास्यामः॥

The later authorities consulted.

1B, सूत्रार्थसारः; 2A; नारायणवृत्तिः, 2B, आपस्तम्बीय भाष्यकारः; 8A, औरङ्गकृत-प्रेताधानप्रयोगः, 8B, त्रिकाण्डमण्डनम्, देवयाज्ञिकाः 10B, प्रायश्चित्तप्रदीपः।

1694.

3006. विच्छिन्नाग्नेरनाहिताग्नेश्च मृतस्य अग्न्याधानपूर्व्वकदाहविधिः।

Vicchinnāgne ranā-hitagneśca mṛtasya Agnyādhāna-pūrvaka-dāha-vidhi.

Substance, country-made paper 10×4½ inches Folia, 10 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 220 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete.

The object of the work .—

अथ बहुकालं विच्छिन्नाग्नेरग्निहोत्रिणः पुनराधानेऽकृतेऽकस्मान्मरणे सूत्रान्तरोक्तं मृताग्न्याधानं दाहा[दि]विधिश्चोच्यते।

Colophon :—

इति विच्छिन्नाग्नेरनाहिताग्नेर्मृताग्न्याधानपूर्व्वकं दाहविधिः।

Then a few lines more in a different hand on the same subject.

1695.

5995. अनाहिताग्नि-दर्शश्राद्धप्रयोगः। *Anāhitāgni-Darśa-Śrāddha-prayoga.*

Substance, country-made paper 10½×5 inches Folia, 17. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old, discoloured and worn-out Complete

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीनकुलिवागीश्वर्य्यै नमः। श्रीमद्दिव्यलक्ष्मी-नृसिंहाय नमः।

अथ दर्शश्राद्धप्रयोगोऽभिधीयते।

नत्वा नृसिंहं पितृयज्ञदर्शश्राद्धद्वयस्य व्यतिषङ्गिणोथ।

अनाहिताग्नेः स्मृतियुक्प्रयोगो बुभुत्सुबोधाय विधित्सतेऽसौ॥

कर्त्ता पूर्व्वेद्युः पूर्व्वोक्तश्राद्धाय द्रव्याणि सम्पाद्य उदूखलमूषलादि-गृह्योपकरणानि शोधयित्वा निरामिषं सकृदेव भुक्त्वा पूर्व्वोक्तलक्ष-णान् ब्राह्मणान् निमन्त्रयेत्॥ तत्रायं क्रमः।

End —

अमी—करण—ब्राह्मणभोजन—पिण्डदानरूप—कर्म्मत्रयात्मकमन्व-श्राद्धेन मम पितृगणमध्यस्थ पिण्डद्वारा श्रीपरमेश्वरः प्रीयता-मित्युक्त्वा॥

1696.

3220 **पिण्डपितृयज्ञ।** *Pinda-pitṛ-yajna*

Substance country-made paper 8×4 inches Folia 13 Lines, 8 on a page Extent in ślokas 150 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance discoloured Complete

It begins :—

तान्यष्टौ पार्व्वणं पूर्व्वेद्युरन्यामन्वष्टक्यं मासि मासि काम्यं आभ्युदयिकमेकोद्दिष्टं चेति। पर्व्वण्यमावास्यायां भवं पार्व्वणं तदा-हिताग्निः पिण्डपितृयज्ञं कृत्वा करोति। अनाहिताग्नेस्तु तदितरेण व्यतिषज्यते॥ यथादौ पितृयज्ञो यावदिध्माधानादथ पार्व्वणं ब्राह्मण पच्छौचाद्याच्छादनान्तं पुनः पितृयज्ञ आमेक्षणानुप्रहरणात् पुनः पार्व्वणमातृपितृज्ञानादथोभयशेषं क्रमेण समापयेदेव व्यतिषंगस्त मिमं उदाहरिष्यामः। इत्यादि

It ends :—

प्रत्याब्दिकादीनि मासि श्राद्धं यदि पर्व्वणि स्यात्तदा तत् पार्व्वणं तेन विकल्प्यते काम्यं चेत् क्रियेत तदा पार्व्वणं मासि श्राद्धं च तेनैव सिध्यतः॥

1697.

10249 **कोकिलमत ।** *Kokila-Mata*

Substance, country-made paper. 10×6 inches Folia, 6 of which the first is missing. Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 130 Character, Nāgara Date, Samvat 1678 Appearance, old and worn-out

Colophon :—

इति कोकिलमते ।

Post Col. :—

सवत् १६७८ वर्षे चैत्र शुदि ४ बुधे दीसावाल्लभ अनन्त काशी खवराणपुरमध्ये लिखितम् ॥

5A, कोकिलपक्षे ॥ अन्वष्टकासु द्विपार्व्वणं श्राद्धं प्रकर्त्तव्यम् ॥ पितृ पितामह प्रपितामहाः ॥ मातृमातामह प्रमातामहाः ॥ इत्यमेव वृद्धौ वृद्धिश्राद्धे ॥ दर्शे वामावास्यायामपरपक्षे च ॥ एकमेव क्षयेऽहनि ॥ पितुर्वा मातुर्वा संवत्सरेऽहनि एकमेव पार्व्वणं ॥ अन्ये केचिद्दर्शसान्निध्यात् वृद्धौ वृद्ध्यागमश्राद्धमाहुः ॥ तदयुक्तं ॥ यतोऽग्रे एतद्वक्ष्यति ॥ आभ्युदयिकं षट्पिण्डमेव कुर्य्यात् ॥ कोकिलपक्षे तृतीयपार्व्वण-निषेधात् ॥ यत् प+ +वक्ष्यति ॥

कोकिलस्य यथापक्षे श्राद्धं कुर्य्याद्द्विपार्व्वणम् ।
गयावृद्धौ न दातव्यं तृतीयन्तु कदा च नेति ॥

Antiquity of the Kokilāmata.

6A, तथा कर्कभाष्ये ।

मातृमुख्यं सदाकालं कोकिलामतमीदृशम् ।
श्रवतोन्येषु देशेषु निवसन्तश्च वाजिनः ॥
आभीरा वणिजोपीत्थं श्राद्धं कुर्व्वन्ति यत्नतः ।
मातामह्यं मातृमुख्यं मागोपालप्रसिद्धितः ॥

It refers to the rules of Śrāddha according to a particular school, called *Kokilāmata*.

1698.

3243 **काम्यवृषोत्सर्गप्रयोगः ।** *Kāmya-Vṛṣotsarga-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches Folia, 8. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 275. Character, Nāgar of the nineteenth century Appearance, discoloured. Complete Date Samvat 1867

It begins :—

अथ काम्यवृषोत्सर्गविधिः भविष्योत्तरे ।
वृषोत्सृष्टः पुनात्येवं दशातीतान् दशावरान् ।
वृषोत्सर्गः पितृणां तदत्यन्त समुदाहृतम् ॥

It ends thus :—

प्रयोगारम्भात् पूर्वमेव वत्सतरीणां दोहनं अन्ते तदीयपयसि ब्राह्मणभोजनार्थं पायस-श्रपण-विधानात् । शेष यथासूत्र पौराणा गोपसंहारेण कार्य्यम् ।(?)

Colophon :—

इति वृषोत्सर्ग समाप्तः ।

Post Colophon —

संवत् १८६७ ज्येष्ठ-कृष्णत्रयोदश्यां गुरुवार ।

1699.

3285. *The Same.*

Substance, country-made paper 8×4 inches. Folia, 1 Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 40 Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete

The *Samkalpa* runs thus :—

देशकालौ संकीर्त्य मम कायिकादि-समस्त-दोष-परिहारद्वारा आकल्प-सन्तानाविच्छेदाय वृषोत्सर्गं करिष्ये । तदङ्ग-स्वस्ति-पुण्याहवाचन-मातृकापूजन-नान्दीश्राद्धं आचार्य्यादिवरणं च करिष्ये । आदौ निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपति पूजनं करिष्ये ।

It ends :—

वृषोत्सर्गसाङ्गतासिद्ध्यर्थं तिलानुदकुम्भं गां वासो हिरण्यञ्च दद्यात् । ब्राह्मणभोजनं भूयसी [दक्षिणां] दद्यात् ।

Colophon :—

इति वृषोत्सर्गप्रयोगः ।

1700.

3298. नीलवृषोत्सर्गपद्धतिः । *Nila-Vṛṣotsarga-paddhati.*

Substance, country-made paper 10×4¾ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara Date, Samvat 1825 Appearance, discoloured. Complete

No Colophon :—

The date of the manuscript :—

संवत् १८२५ मिति माधवच्छ द्वितीया लिखितम् । प्राननाथ-हस्ताक्षरपुस्तकं समाप्तम् ।

In a different hand —

इदं पुस्तकमाचार्य्योपनामक-गोपालभटात्मजप्राणनाथस्येदं पुस्तकम् । स्वार्थे न तु परार्थेन ।

The Saṃkalpa runs :—

1A, मम अमुककामनासिद्ध्यर्थं ममस्वपितृणां विष्णुलोकावाप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं नीलवृषोत्सर्गाख्यं कर्म्म करिष्ये ।

The description of the Nīlavṛsa —

1A. लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे च पाण्डुरः ।
श्वेतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो वृष उच्यते ॥

1701.

8230. नारायणवलिप्रयोगः । *Nārāyana-vali-prayoga.*

Substance, country-made paper 9½×4¼ inches Folia, 5 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

It begins :—

मुक्तैकादश्यां नदीतीरादिसुचिदेशे स्नानादिनित्यक्रियान्ते प्राणायामान्ते तीर्थादिसंकीर्त्तनान्ते मदीयकुलाभिवृद्धि-प्रतिबन्धकस्य प्रेतस्य प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये इति संकल्प्य तदादौ विष्णुपूजनं करिष्ये ।

Colophon —

इदं पुस्तकं नारायणबलि-प्रयोगः समाप्तः।

1702.

5791 **नारायणबलिः।** *Nārāyaṇa-vali.*

Substance, country-made paper 9¼×4 inches Folia, 16 Lines, 7, 8 on a page Extent in slokas, 192 Character Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

Every leaf is marked, on the reverse, ना ण on one side and बलि on the other.

The Srāddha of a yati consists in Nārāyaṇa-Vali, or offerings to Nārāyaṇa on the 12th day after death, in the belief of the identity of Nārāyaṇa and the deceased yati.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

ततः कर्त्ता सिद्धिं गतस्य ब्रह्मीभूतस्य नारायणरूपिणो ह्यस्य तर्पणं करिष्ये।

5A, ततो द्वादशेऽह्नि नारायणबलिं कुर्य्यात्। तत्र प्रयोगः।

12B, इत्याथर्व्वणशाखोक्तनारायणोपनिषत् समाप्ता।

14A, इति बौधायन-शौनकयमस्मृत्यनुसार्य्याचारानुष्ठितो नारायणबलि-प्रयोगः। अथ द्वादशे वा यथाचार-समाराधनम्।

Last Colophon :—

इति नागरखण्डानुसारेण आराधनप्रयोगः समाप्तः।

1703.

6258.

Substance, country-made paper 8×4 inches Folia, 3 to 12, of which the 9th and 10th are missing Lines, 7 on a page Extent in slokas 100, as stated at the end of the manuscript Character, modern Nāgara Appearance, fresh

Two works

I. 6A. इति नारायणबलिः समाप्तः।

The Samkalpa or resolution runs :—

3B, अमुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्य आत्महत्या-पार्षंडित्वादिजनित-पापक्षयद्वारा और्द्ध्वदेहिकसम्प्रदानयोग्यतासिद्ध्यर्थं नागयज्ञबलिं करिष्ये ।

II. —नागबलि by Gopīnātha, son of Mādhava.

Colophon :—

इति श्री शैवमाधवाग्निहोत्रसुत-शैव-गोपीनाथकृत नागबलि-प्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon:—

ग्रन्थसंख्या १०० । इदं पुस्तकं सदाशिवभट्टेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थम् ।

Beginning in 6A :—

भविष्ये युधिष्ठिरः ।

कृष्ण कृष्ण महायोगिन् न्दणां केन हेतुना ।

विविधोपद्रवाः कुष्ठदद्रुपामादिभिर्विभो ॥

सन्तान-प्रतिरोधश्च कृपया तद्वदस्व मे ॥

कृष्ण उवाच ।

श्टणु पार्थ प्रवक्ष्यामि लोकानां हितकाम्यया ।

यत् पृष्टं हि त्वया राजन् तन्निदानमशेषतः ॥

जन्मान्तरेऽथवैतस्मिन् कृतः सर्पवधो हि वै ।

तेषामुपद्रवा ह्येते जायन्ते नात्र संशयः ॥

कार्य्यो नागबलिस्तैस्तु सर्पसंस्कारपूर्व्वकम् ।

सिनीवाल्यां पौर्णमास्या पञ्चम्यां कारयेत्ततः ॥

अश्लेषानक्षत्रे(च) प्रकर्त्तव्यमन्यस्मिन् (मन्यस्य)वा तु कारयेत् ॥

इति शौनकः ।

तत्रादौ चतुर्थ्यां कृष्णाणि पूर्व्वोत्तराङ्गसहितानि कृत्वाचम्य प्राणा-नायम्य ... ...

मया मदीयपुत्रकलत्रादिभिर्वा इह जन्मनि जन्मान्तरेषु वा ज्ञानतोऽज्ञानतो वा यः कृतः सर्पवधस्तज्जनितपापोपशमनद्वारा

कुष्ठाद्युपद्रवनिवृत्तये सर्पस्योत्तमलोकप्राप्तये सर्वदेशानां सर्पत्राधा-निवृत्त्यै सर्वस्पर्धाभिमानपश्रीमदनन्तस्य प्रीतये यथाज्ञानं यथामिलितोपचारैः सपंसंस्कारपूर्वकं नागबलिं अहं करिष्ये ।

It ends —

नाना ग्रन्थान् समालोक्य गोपीनाथः शिवाश्रयः ।
सन्तोषाय विविदुषां अकरोत् प्रेतदीपिका ॥
आदितस्त्वान्तपर्यन्तं आलोक्येयं विचक्षणैः ।
विचार्य सदा प्रयुंजीद्यमसाशिषः ॥ (?)

1704.

6259

Substance, country-made paper 10 × 4¼ inches Folia, 17 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 250 Character modern Nāgara Date, Śaka 1746 Appearance, fresh. Complete

Two works

I.—2A. इति नारायणबलिप्रयोगः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नारायणबलि प्रारम्भः ।

कर्त्ता शुक्लैकादश्यां नदीतीरादिशुचौ देशे स्नानादिनित्यक्रियान्ते आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य मदीयकुलाभिवृद्धि-प्रतिबन्धकस्य प्रेतस्य प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये । इति संकल्प्य .. ..

II.—अथ नागबलिः (By Gopinātha Dīkṣita). तत्र शौनकः

अथ वक्ष्यामि सर्पस्य संस्कारविधिमुत्तमम् ।
सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां कारयेद्विधिवत्ततः ॥
पञ्चम्यामथवा कुर्यादश्लेषायुग्दिनेऽथवा ।
कृतसर्पवधो विप्रः पूर्वजन्मनि वा यदि ॥
स्नात्वागत्य ततो ब्रह्मदण्डं दद्याद्द्विजातये ।
वधं प्रख्यापयेच्चापि चरेत् कृच्छ्रांश्चतुर्दश ॥

वंर्षेऽस्मिन् जन्मनि कृते लोहदण्डं द्विजातये ।
दद्यात् पापविशुद्ध्यर्थं श्रोत्रियाय कुटुम्बिने ॥
विप्राय दण्डमूल्यं वा ह्यभावे सति दापयेत् ।
साक्षाद्दद्यात् कर्म्मकर्त्तुरेतदेव प्रदापयेत् ॥
... ...
... ...

4A, अथ प्रयोगः ।

गुरुशुक्रास्तादिरहिते काले ऽयनद्वयेऽपि पौर्णमास्याममावास्यायां वा पञ्चम्यामश्लेषायुक्तदिने वा कुर्य्यात् । तत्राधिकारार्थं चतुर्द्दशकृच्छ्रात्मकं प्रायश्चित्तं चरेत् ।

Colophon :—

इति गोपीनाथ-दीक्षितप्रयोगे पुत्रोत्पत्तीरुणायः (?)

Post Colophon :—

स्वार्थं परार्थम् । शके १७४६ मन्मथनाम संवत्सरे मार्गशीर्षमासे शुक्लपक्षे एकादश्यां तिथौ गुरुवारे तद्दिनपुस्तक समाप्तम् । रामसुतेन लिखितम् । श्रीगजाननार्पणमस्तु । श्रीशम्भ्वार्पणमस्तु ॥

1704A.

8377. श्राद्धकृत्यप्रदीप ।

By Tripāthi Horila

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 71 Lines, 9 on a page Extent in slokas 1820 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, old and discoloured. Complete

A Comprehensive work on Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गुरूपदेशै मुनिवाक्यबोधात् मतां समाचारपथं विदित्वा ।
श्रीहोरिलो मन्दधियां हिताय वक्ति स्फुटं श्राद्धविधिप्रभेदान् ॥
आदौ श्रद्धा श्राद्धफल श्राद्धकाल स्ततो हविः ।

पुष्पधूपादिकथनं ब्राह्मणानां परीक्षणं ॥
उद्देशः पार्व्वणविधेर्निमन्त्रणमनन्तरं ।
कर्त्तुर्भोक्तुश्च नियमा विश्वेदेवविवेचनम् ॥
कथनं चार्घ्यपात्राणां मन्नस्य परिवेशनं ।
पिण्डदानादिकं पिण्डप्रतिपत्तिरनन्तरं ॥
आमश्राद्धं तथा जीवत्पितृकश्राद्धनिर्णयः ।
श्राद्धं द्विपितृके तावत् पुत्रिकायाः सुतेन वा ॥
एकोद्दिष्टवृद्धिनित्यतीर्थश्राद्धानि च क्रमात् ।
अथ प्रेतस्य निर्हारः साग्निप्रेतस्य संस्कृतिः ॥
अन्वारोहणमन्त्रोक्तं निषेधविधिसंयुतं ।
रजस्वलासूतिकयोर्गर्भिण्याश्चैव संस्कृतिः ॥
पञ्चके संस्कृतिश्चैव तोयदानविधिस्ततः ।
अधिकारिविवेकोऽथ प्रेतपिण्डादिकं तथा ॥
प्रवेशाशौचनियमावस्थिसंचयनं ततः ।
अस्थिक्षेपोऽथ गंगायामाशौचान्तविधिस्ततः ॥
दाहः पर्णनरस्याथ बालसंस्कारनिर्णयः ।
पतितानां च संस्कारो यतिसंस्कार एव च ॥
एकादशाहश्राद्धं च वृषोत्सर्गस्य विस्तृतिः ।
द्वादशाहादिविषयः सपिण्डीकरणं ततः ॥
श्रीहोरिलेन कृतिना सर्व्वमेतद् विविच्यते ॥

Colophon :—

इति त्रिपाठि-श्रीहोरिलविरचिते श्राद्धकल्पप्रदीपः समाप्तः ।

In a later hand : -

ग्रन्थसंख्या १५८० । रत्नेश्वरसुत-नन्दकेश्वर ।

1705.

6281. **सर्व्वस्मृतिसंग्रहः** । *Sarva-Smṛti-Saṃgraha.*

Substance country-made paper 9×4½ inches Folia, 12 Lines, 11-17 on a page Character Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured Complete

Colophon:—

इति सर्व्वस्मृतिसंग्रहः ।

A collection of slokas about Vedic rites, numbering 286

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः ।

अग्निहोत्रं मुनिश्रेष्ठ यस्मिन् देशे प्रवर्त्तते ।

दशयोजनविस्तीर्णं काशीक्षेत्रं तदुच्यते ॥ १ ॥

दशजन्मादिभिर्वेदः शतजन्मापरिग्रहः ।

सहस्रजन्मनामन्ते सोमं पिबति वा नवा ॥ २ ॥

ऋत्विगात्मा धनं जाया शुद्धं यस्य चतुष्टयम् ।

तस्याग्निहोत्रं स्वर्गाय नरकायेतरस्य ॥ ३ ॥

Topics :—

4B, अथ पर्व्वनिर्णयः, 9A, अथ अग्न्याधानम्, 10A, दर्शपूर्णमास-विहारलक्षणम्; अथ चातुर्म्मास्यविहारः; 10B, पशुविहारः, 12B, इति मूल्याध्याय-पूर्णपात्र-लक्षणम् ।

The authorities.—

1A, पाराशरस्मृतौ, शौनकः; 2A, स्मृतिसंग्रहे; यज्ञकाण्डे; 2B, चतुर्विंशतिमते; स्मृत्यर्थसारे; 3A, आश्वलायन, यम, देवल, पठीनसि; आधानदीपिका; 3B, याज्ञवल्क्य, वृद्धशौनक, सायणाचार्य, 4A, गर्ग; 4B, शातातपः, सुमन्त, स्मृतिदीपिका; प्रयोगपारिजाते; 5A, मदनरत्ने, पारिजाते, षट्त्रिंशन्मते: 5B, छन्दोगपरिशिष्टे; 6A, स्मृतिचिन्तामणौ, 6B, प्रदीपचन्द्रिकायां; 7A, स्मृतिभास्करे हारीतः; दशस्मृतिसंग्रहे विष्णु-कात्यायनेनोक्तम् ।

1706.

1912. अष्टदोषवादः । *Asta-dosa-vāda*.

Substance, country-made paper 11×8½ inches. Folia, 5. Lines, 10 to 12 on a page Extent in slokas, 200 Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, old and faded Complete

Two different handwritings, one to line 5, leaf 6B. The same handwriting in the three last lines at the end of the manuscript.

Eight defects on the substitution of barley for paddy in Śrauta sacrifices.

It ends :—

अतएवोक्तं पूर्व्वकारिकान्ते भट्टपादैः ।
एवमेषो ऽष्टदोषो हि यो व्रीहियववाक्ययोः ।
विकल्प आश्रितस्तत्र गतिरन्या न विद्यते ॥
इत्यष्टदोषवादः ।

Maṅgalācaraṇa —

ॐकारवाच्यं भवमप्रतारम्
भक्तैकनाथं सुमुखं च नित्यम् ।
ज्योतिःस्वरूपं निगमैकवेद्यं
तं रामचन्द्रं शरणं प्रपद्ये ॥

The work begins —

केचित्तु व्रीहीन् प्रोक्षति व्रीहीनवहन्ति इत्यपूर्व्वनियमविध्युदाहरणयोः व्रीह्युद्देशेन विधीयमानयोः प्रोक्षणावहननयोर्यत्समाधारणार्थे व्रीहिपदं अपूर्व्वीय-परमिति सिद्धान्तमर्य्यादा । सा अनुपपन्ना । तथाहि लक्षणायां अन्वयानुप-पत्तिः तात्पर्य्यानुपपत्तिर्वा बीजम् । न चेह सास्ति । व्रीहित्वावच्छेदेन प्रोक्षणा-वहननयोः कस्या अप्यनुपपत्तेरप्रतिसन्धानात् ।

1707.

1884. अग्निहोत्रे दम्पत्योःसहाधिकारनिर्णयः ।

Agnihotre dampatyoas-sahadhikara-nirṇaya

Substance, foreign paper $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 10 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 100 Character, Nāgara Appearance, faded

It begins .—

अथ सर्व्वेषां प्रश्नानामुपोद्घातत्वेन किञ्चिदुच्यते । अग्निहोत्र दम्पत्योः सहाधिकारः श्रुतिस्मृतिपुराणन्यायसिद्धः । अनेक-

ऋषिमतपर्य्यालोचनया पक्षद्वयं सिध्यति। पत्नी यजमानेन समा इति एकः। यजमानस्याङ्गमिति द्वितीयः। अत्र प्रमाणानि तथाहि त्रिकाण्डमण्डनः।

"आहिताग्निर्मृतस्त्रीक आदधानोऽन्यया सह।
कृतारम्भादिधर्म्मोऽपि कृतसोममखोऽपि वा॥

It ends:—

यथा गोदोहनस्य प्रकृतिवत् विकृतिः कर्त्तव्या इत्यपव्कारश्चोदकः एतादृशाङ्गं विकृतौ नातिदिशति इत्यनावश्यकमेव। अतएव सर्व्वैः सूत्रकारैः स महाव्रत एव नियम इत्युक्तमिति।

Authorities consulted —

(1) त्रिकाण्डमण्डणम् (2) द्वैतनिर्णयः (3) तलवकारकल्पे जैमिनिः (4) भरद्वाजसूत्रम्। (5) आपस्तम्बसूत्रं। (6) आपस्तम्बस्मृतिः। (7) रामाण्डार-भाष्यम्। (8) आश्वलायनसूत्रम्। (9) ऐतरेयब्राह्मणम्। (10) वाजसनेय-ब्राह्मणम्। (11) याज्ञवल्क्यः। (12) चन्द्रिकायां काठकश्रुतिः। (13) कात्यायनः। (14) श्रौतप्रायश्चित्तकुतूहलः। (15) ग्रन्थद्वयीव्याख्या।

In this work the position of the wife of Brahmana who keeps three fires is discussed. Some of the Sūtrakāras say that her position is equal to that of her husband, others say that she plays a subordinate part.

1708.

2736 श्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु सवर्णासवर्णसन्निपाते चिन्ता।

Śrauta-Smārta-karmasu savarṇāsavarṇa-sannipāte cintā.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folium, one. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 30 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

It begins —

अथाधानादिश्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु सवर्णासवर्णासन्निपाते ऽधिकार-चिन्ता।

तत्र याज्ञवल्क्यः ।

सत्यामन्या सवर्णायां धर्म्मकार्य्यं न कारयेत् ।
सवर्णासु विधौ धर्म्ये ज्येष्ठया न विनेतरा ॥

सत्यां सवर्णायां ग्रहणाया अन्या असवर्णा धर्म्मकर्म्म न कारयेत एव चासत्या सवर्णाया असवर्णयापि कारयेदिति फलितोऽर्थः । तथापि शूद्राया नास्त्यधिकारः । रमणायैव न धर्म्मायेति वशिष्ठोक्तेः ।

1709.

6189 साग्निकस्य पराग्निपक्वभोजनविषयविचारः ।

Sāgnikasya parāgni-pakva-bhojana-viṣaya-Vicāra

Substance, country-made paper 8×3½ inches Folia 11 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 140 Character, modern Nāgara Appearance, new

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः ।

साग्निकस्य पराग्निपक्वभोजनविषयविचारः । आज्या + + + भक्षणेऽधिकारः । ह्वत्याविच्छिन्नत्वात् । भक्ष्यवचनादन्यत्र भक्षणा निषेधाः । परिग्निश्च शौनकः ॥

पराग्निपक्वं नाश्नीयात् गुडगोरसमन्तरा ।
आहिताग्नेरयं धर्म्मो याज्ञिकाना च यत्नतः ॥, etc , etc

1710.

9940.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 12 Lines, 9, 8, 12 in a page Extent in ślokas, 240 Character, Nāgara Appearance, toler-able Incomplete

Beginning: —

अथ प्रसङ्गाद्वैश्वदेवकालनिर्णयः ॥

4A इति वैश्वदेवकालनिर्णयः । प्रसङ्गात् पाकनिर्णयोऽपि क्रियते ।

11A. इति साग्निकस्यपाकाग्निनिर्णयः ॥

1711.

500. **जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः ।** *Jīvat-pitṛka-kartavya-Sañcaya.*

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country made paper $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 504 Character, Nāgara. Appearance old Complete,

Beginning :—

रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।
कुर्व्वतां सर्व्वकार्य्याणि निर्व्विघ्नाः कार्य्यसम्पदः ॥

इह जीवत्पितृकस्य साधारणेषु स्नानसन्ध्याब्रह्मयज्ञोपासनादिषु नित्येषु । ग्रहणस्नानदानादिषु नैमित्तिकेषु लक्षहोम-तुलापुरुषादिषु च काम्येषु न विशेषाभावादप्रतिवद्ध एवाधिकारः । एवमेव नित्येषु मघादि-निषेधेषु नैमित्तिकेषु चान्तर्वत्नी-पति-समुद्रस्नानादि-निषेधेषु काम्येषु च आयुःकामादि-तिथिविशेष-तैलादिनिषेधेष्वप्य-विशेषादप्रतिवद्ध एवाधिकार इत्यादि ।

For the manuscript see L. No 1319.

Post Colophon Statement :—

विक्रमार्काद्गते काले पारावारर्षिभूमिते ॥ क्वा (?)

This is a treatise on the duties and prohibitions of a son who has his father alive.

Prohibitions to those who have their fathers living :—

(1) Putting on wooden slippers, (2) wearing silver rings on the fore-finger, (3) the performance of the ceremony of Agnyādhāna, while both the father and the elder brother are living, (4) the performance of *Agnihottra* in case it is avoided by the father, (5) the performance of the Śrādh ceremony with a view to propitiate the manes before the first marriage of sons. Śrādha to the mother and Tīrtha Śrāddhas are however allowed to them, (6) the performance of Śrāddha on the day of the new moon, at the time

of Aparapaksa and at Gyā, (7) libations of the manes with black *tils*, (8) *Yama tarpana* and *Bhiṣma tarpaṇa* are not however prohibited to them (9) the use of any vessel made of a tusk of the rhinoceros on ceremonial occasions (10) Vaiśvadevavali is not prohibited to them, (11) the carrying and burning of corpses, with the exception however in the case of the mother, (12) Libations with water to deceased forefathers, but not to Agniṣvāttā and other pitrs

1711A.

2330 **जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः ।**

By Ramkrisna Bhatta, son of Nārāyana Bhatta and grandson of Rameśvera Bhatta

Substance country-made paper 7¾ × 4 inches Folia 43 Lines, 10 on a page Extent in ślokas 650 Character, Nāgara Date, Śaka 1717 Appearance discoloured Complete

Last Colophon.—

इति श्रीमत्विद्वद्वृन्दवन्द्यपाद-श्रीरामेश्वरभट्टसूनु-श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्य-नारायणभट्टसूनुरिरचित-रामकृष्णभट्टविरचितो जीवत पितृककर्त्तव्यसञ्चयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

In a different hand :—

शाके १७१७ राक्षसनामसंवत्सरे पौषवद्य त्रयोदश्यां इदं पुस्तकं शङ्करदेवात्मज-गणेशदेवस्य ।

For the work see L. No 1819 and the previous number

1712.

10596 **व्रात्यस्तोमसरणिः ।** *Vrātya-Stoma-Sarani*

By Mādhavācārya.

Substance country-made paper 10 × 4¼ inches Folia, 7 Lines, 8 to 15 on a page Extent in ślokas, 150 Character, Nāgara. Date, Sam 1950 Appearance, fresh Complete Written in two different hands, the second hand begins in fol 5 and continues to the end.

Col. :—

व्रात्यस्तोमसरणि । समाप्तिः(प्तः) ॥ इति माधवाचार्य्यशर्म्मप्रणीय ॥

Post Col. :—

संवत ॥ १९५० ॥ सावन् ॥ संयः १९५० । वालमुकुन्देय नमः ॥

See H P R III, 295.

The work was written at Kāśī under the patronage of Balarāma. It concerns itself with rites for admitting into caste those outcasted on account of their omission of essential religious duties, but really for admitting non-Brahminical warriors and chiefs, who rose to power to the Ksatriya Caste

तत्र व्रात्यशब्देनात्र पतितसावित्रीको गृह्यते । तस्य स्तोमः तत्सम्बन्धियागविशेष इत्यर्थः ॥

1713.

10598.

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches Folia, 5 Lines, 14 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete.

In this are given, portions of the Grhya sūttras relating to the expiations of the Vrātyas, or, those who have lost their caste by omission of essential religious duties. Of the Grhya sūttras, only Pāraskara and Chandoga sūttra (4B) are mentioned by names

Beg :— श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पतितसावित्रिकाणां अपत्ये संस्कारो नाध्यापनञ्च तेषां ॥ त्रिपुरुषान् यावत् । ये पतितसावित्रिकाः पितृपुत्रपौत्रास्तेषामपत्ये चतुर्थे पुरुषे असंस्कारः ॥ उपनयनं न भवति । अध्ययनं च न भवति । तेषां संस्कारेषु व्रात्यस्तोमेनेष्ट्वा काममधीयीरन् व्यवहार्य्या भवन्तीति वचनात् । तेषां पितृपुत्रपौत्राणां त्रयाणां पतितसावित्रिकाणां मध्ये यः संस्कारेप्सुः आत्मानं पावयितुकामः स व्रात्यस्तोमेन इष्ट्वा व्रात्यस्तोमसंज्ञं यज्ञं कृत्वा व्यवहार्य्या भवन्ति, अधीयीरन् वेदं पठेयुः ।

इति पारस्करगृह्यसूत्र भाष्यं च ॥ प्रसङ्गाद्व्रात्यस्तोमोभिधीयते । व्रात्यस्तोमाश्चत्वारः । व्रात्यस्तोमसञ्ज्ञकाश्चत्वारः क्रतवो भवन्ति । ते च गणयज्ञाः । अवचने ऽग्निष्टोम इत्युक्तत्वादग्निष्टोमसंस्थाः ॥ तेषां मध्ये द्वितीयस्य संस्थाविशेषमाह । द्वितीय उक्थ्यः । चतुर्णां मध्ये द्वितीयो व्रात्यस्तोम उक्थ्यसंस्थो भवति । अन्ये त्रयोग्निष्टोमसंस्थाः । ते च लौकिकाग्नौ भवन्ति । प्रायश्चित्तार्थत्वात्, etc., etc.

End:—

अतःपरं व्रात्यस्तोमकरणान्तरं ते व्रात्या व्यवहार्य्या विवाहयाजन-भोजनादिव्यवहारयोग्या भवन्ति ।

Col.:—

इति व्रात्यशुद्धिसंग्रहे व्रात्यस्तोमः ॥

अथ व्रात्यस्तोमसरणिः । (Here ends the M.S)

So the writer of the MS. meant to write a Sarani or Paddhati also.

1714.

10597. **व्रात्यस्तोमप्रकरण ।** *Vrātya-Stoma-prakaraṇa*

By Gosvāmī Giridhara.

Substance, country-made paper 11½×5 inches Folia, 7 Lines, 7–15 on a page Character Nāgara Date, Sam 1950 Written most clumsily Appearance, fresh Complete

The Colophon and Post Colophon :--

श्रीमद्-गोस्वामि-गिरिधरनिर्म्मितोयं शास्त्रार्थः ॥ सं १९५० ।

व्रात्यस्तोमप्रकरणं समाप्तम् ॥ वैसाखवदी + + + +

Beg :—श्रीः ॥

यदा यदेति वाक्यात् । धर्म्मग्लानिनिरासाय प्रादुर्भूतो (ति)ऽपि भूतले ।

श्रीमदाचार्य्यवर्य्याय(वयपि) तस्मै भगवते नमः ॥

6A, गीताया कर्म्ममार्गप्रवर्त्तकेत्यत्र टीकाया श्रीगोकुलनाथैरपि निन्दाराहित्याय कर्म्म कार्य्यमित्युक्तम ।

It contains extracts from Purānas and the Vedas and the Smitis, relating to the expiations of Vrātyas. It was written evidently in the interests of Gosvāmīs, so that they may make unclean and outcaste people their disciples

1715.

1097. **गोत्रप्रवरमञ्जरी ।** *Gotra-pravara-mañjarī.*

By Purușottama Pandita

Substance, country-made paper 9¼×4 inches. Folia, 67 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 1660 Character, Nāgara Date, Sam 1614 Appearance, old Complete

Printed in the Gotra-pravara-nivandha-Kadamvam No. 25 Bibliotheca Sanskritā

It treats of Gottras and Pravaras of many Sūttras— such as Baudhāyana, Āpastamba, Satyāsādha, Kātyāyana, Laugāksi.

श्रीमत्काश्यां विश्वेश्वर राजधान्याम् ।

Post Col. :—

सं १६१४ समये कार्त्तिकसुदि ५ रवौ परिसमाप्ति मिदगोत्र-प्रवरमञ्जरीमिति ॥ शुभं भवतु ।

On the obverse of the first leaf :—

वावुभट्टात्मजभट्टनारायणस्य ।

1716.

5758.

Substance, foolscap paper. 13×5½ inches Folia, 124 Lines, 11 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh

A collection of miscellaneous matters by Bābā Kāsīnanda

Beg. :—

अथ बृहदारण्यकोपनिषदि गायत्रीनिर्णयो लिख्यते ।

8A, पञ्चदशसहस्रसंख्याको ब्राह्मणो नाम यजुर्वेदभागोऽस्ति । तस्योपरि प्रातिशाख्यटीकादिभिर्मिलित्वा श्लोकानां लक्षमभूत् । तन्मध्यात् मया बाबा

काशीनन्देन गायत्रीमात्रनिर्णयं गायत्र्युपाधिकब्रह्मोपास्यं निःसारयित्वा संगृहीत्वा च लिखितं काशीपूर्य्यां धर्मेश्वरधर्म्मकूपयोः समीपे वसित्वा संवत्सरे १९२२ भाद्रपदमासे शुक्ले पक्षे रविवासरे त्रयोदश्यां तिथौ ।

10B, इति गायत्रीनिर्णयः समाप्तः । संगृहीतोयं ग्रन्थः वावाकाशीनन्देन उदासिवर्य्येण पिशौरनगरनिवासिना काश्यां समाप्तीकृतः । संवत्सरे । १९२३ ॥ ॐ ननु ॐ कारस्य सर्व्वकर्म्मारम्भे विनियोगे किं प्रमाण मेतच्छृणु ॥

11B, अथ मालामाहात्म्य, 15A, एत चास्माभिर्माध्यन्दिनीयैर्मुद्रादि. न करणीया परधर्म्मत्वात्, अङ्गन्यासादिकं तु यथेच्छं कर्त्तव्यं ।

15B. इत्येवमादिवाक्यानां अर्थं बुद्धा मयापि च ।
काशीपूर्व्वेण नन्देन सारतः संग्रहः कृतः ॥ १ ॥

ॐ अथर्व्ववेदे लिखितास्त्रम् परित्यज्य तस्मिन् स्थाने अन्याक्षरस्योच्चारणो पाणिन्यादिसूत्रकारैः याज्ञवल्क्येन च परंपरावेदपाठमर्य्यादायै आज्ञा कृतास्ति । ता संगृह्णामि ।

21A, अथ श्रुत्यत्त्या सह वैदिकप्रयोगान् कथयामि ।

26A, इति वावाकाशीनन्देन वैदिकप्रयोगाणां कृतसंग्रहः समाप्तः ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः । अथ स्वराणां उदात्तादिभेदा दुर्विज्ञेया अनभ्यासात् ॥ अतएवोदात्तादिभेदप्रयुक्ताः केचिच्छब्दाः पुनर्विशेषेणोच्यन्ते । ते प्रयोगाः सह सूत्रैः रग्रे लिखिताः सन्ति ।

29B, इति श्रीवैदिकस्वरप्रक्रियासंग्रहः समाप्तः ।
इत्थं वैदिकशब्दानां संग्रहस्तु मया कृतः ।
काशीपूर्व्वेण नन्देन जिज्ञासुहितकारिणा ॥
संवत्सरे १९२३ ॥

35B, इति श्रीवावाकाशीनन्देन कृतः पुनर्विशेषेण स्वरसंग्रहः समाप्तः ।

ॐ श्रीगणेशाय नमः । अथ अनेकार्थशब्दानां संग्रहः क्रियते ।

42A इति श्रीवावाकाशीनन्देन कृतो नाममालासंग्रहप्रथमप्रस्तावः समाप्तः ।

44B, पराशराख्यायिकामुखेनाश्चर्य्यरूपं कामविजयं वर्णयामि कौतुकात् ।
ससमाधिनिविष्टमानसः श्रुतिसंचारविचारचारकः ।
विचरन्नथ तीर्थयात्रया मुनिरायाद्‌ यमुनां पराशरः ॥ १ ॥

टीका ॥ ... ...

... ...

अन्तुलोकदलं(?)कलिन्दजाममलश्यामजलां लसज्जलां ।

तिमिनक्रझषालिसंकुलां ऋषिभिर्वैध[द]यशै सपासितां ॥ २ ॥

(Then follows the Comm.) ... .

... ...

तरणिं गगनादिव च्युतं तरणिं संतुदतीं सरिज्जले ।

प्रवया अपि तामकामुकीं रमयन्नैच्छत भावतो मुनिः ॥ ४ ॥

टीका ... ...

5. अनवेक्ष्य वपुर्वयः कुलं विगणय्यापि मुनीननेहसात् ।

सस्मरः च पराशितत्रपः प्रथमं वाचमवोचदुत्सुकः ।

टीका ... ...

6. क्व गतो वद नाविकः कुतस्त्वमिहास्से किमु नावि लिप्यते ।

टीका ... ...

तुदसि स्ववपुःश्रिया मनः कमनं कामिनि मानयाशु मां ।

टीका ... ...

7 इति तस्य निशम्य सा वचः चकिता वाचमुवाच लज्जिता ।

न हि तत्रभवान् भवान् भवेदुचितो वक्तुमनर्गलं वचः ॥ etc.

There are 15 verses, giving the well-known story of the birth of Vyāsa

49A. एवंभूता कामचेष्टा वर्णिता साधुना मया ।

काशीपूर्वकनन्देन पश्चिमायां निवासिना ॥

... ...

... .

इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतकामचेष्टासंग्रहः समाप्तः ।

53A, इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतो नानार्थशब्दसारसंग्रहः समाप्तः ।

53B, इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतः संक्षेपतः यामिनीभाषाशब्दसंग्रहः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीसम्बत्सरे १९२३ ॥ आषाढ़ सुदी चतुर्दशी काश्यां धर्मेश्वरधर्मकूपवीथ्या समाप्तिमगात् ।

56A, इति श्रीब्रह्मायडतन्त्रे गायत्रीकल्पः समाप्तः।
अथाहं संप्रवक्ष्यामि गायत्रीमुद्रालक्षणं ॥

58B, इति श्रीवावाकाशीनन्देन संगृहीतं परमतं समाप्तम्।
ॐ श्रीगणेशाय नमः।

अथ वाजसनेयावान्तरभेदमाध्यन्दिनीयाख्ययजुर्वेदसंहितामन्त्राणां ऋषि-दैवतछन्दांसि अभिधीयन्ते।

74A, इति श्रीसर्व्वानुक्रमणिकासारः समाप्तः।
कात्यायनमतमालोक्य याज्ञवल्क्यमतानुगः।
काशीनन्दः प्रसिद्धोहं कृतवानस्मि सारतः॥
संग्रहं ऋषिदेवानां छन्दसां च तथैव हि।
विनियोगानुक्रमानस्मि मन्त्राणां च विशेषतः॥

74B, इति श्री वेदमन्त्राणां ऋष्यादिसंग्रहः समाप्तोकृतः वावाकाशीनन्दन काश्यां धर्म्मेश्वरसमीपे च। अथ गायत्र्यादीनां छन्दसां भेदा लिख्यन्ते।

80A, इति श्रीवावाकाशीनन्देन कृतः छन्दसां संग्रहः समाप्तः॥
अथ पुनः स्पष्टार्थं अक्षरसंख्याभेदात् गायत्र्यादीनां नामभेदानाह।

82B, इति श्रीमया वावाकाशीनन्देन लौकिकवैदिकानां छन्दसां ऋषिदेवत-विनियोगानां च कृतसंग्रहः समाप्तः॥

श्रीगणेशाय नमः।
परमात्मानमानम्य परमानन्दविग्रहं।
सज्ज्ञानप्राप्तये नृणां कुर्व्वे सन्नीतिवर्णनम्॥
श्रीमत्पुष्करव्यासस्य सुतः श्रीनाथसंज्ञिनः॥
सन्नीतिशतकस्यास्य टीकां कुर्वे यथार्थतः॥

... .
. . ..

1. यां चिन्तयामि सततं मयि सा विरक्ता, etc., etc.
This is the Niti Sataka of Bhartrhari

110A, श्रीमत्-श्रीमथिदास-व्यासतनयो न्यायादिविद्यार्थवित्
श्रीमत्पुष्करदासनामविदितो विद्याप्रवीणः कविः।

तस्याभूत्तनुजो विशालयशसः श्रीनाथनामा सुतः
टीका तेन कृता हि भर्त्तृनृपतेः काव्यार्थसंख्यापिनी ।

इति श्रीव्यासश्रीनाथविरचिता भर्त्तृहरिशतकनीतिकाव्यार्थख्यापिनी सुखबोधिनी नाम टीका प्रथमशतकस्य समाप्ता ।

ॐ चतुर्द्दशसूत्राणां ब्रह्मोपदेशत्वं एवं द्रष्टव्यं । अः परमात्मा ई मायामाश्रित्य, etc., etc

In 111 A. begins Rāmagītā with a commentary, with which the MS. comes to an end.

Colophon :—

इति श्रीमदध्यात्मरामायणे उमामहेश्वरसंवादे श्रीरामगीता-
पञ्चमः सर्गः समाप्तः ।

Then in a different hand .—

श्रीगुरुभिः शोधितोऽयं ग्रन्थः । रामचन्द्रनाम्ने स्वशिष्याय पठनार्थम् ।
समत् १९२३ कर्कमासे ॥

1716B.

10136 कात्यायनस्मृति ।

Substance, country-made paper. 7¼×3¼ inches Folia, 4 marked 12-15 Lines, 9 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance old and discoloured A mere fragment

It ends :—

कात्यायनेन रचितं विप्रादिह्नितकाम्यया ।
ब्रह्मादिभाषितं शास्त्रं उक्तः प्रवरनिर्णयः ॥

Last Colophon :—

इति कात्यायनस्मृतौ प्रवरनिर्णयप्रकरणम् ।

Post Col :—

जन्मवासविपरीतपक्षके वासरे दिननिशोर्विपर्य्यये ।
जन्मभेदलविपर्य्ययक्रिया मङ्गलेषु सकलेषु कारयेत् ॥ (१)

1717.

610. द्विपञ्चाशत्-सङ्ख्यकोपनिषदः अथर्व्ववेदीयाः।

Fifty-two Ātharvana Upanisads.

Substance, country-made paper 13½×7 inches Folia, 98 Lines, 10, 11 on a page Extent in Ślokas, 2352 Character, Nagara Date, Sam 1912 Appearance, fresh Complete

It contains 52 Upanisads of the Atharva Veda. They are :—

(1) मुण्डकोपनिषत् in 6 mundakas ending in 4A, (2) प्रश्नो-पनिषत् in 8A, (3) ब्रह्मविद्योपनिषत्, 8B, (4) क्षुरिकोपनिषत्, 9B, (5) चुलिकोपनिषत्, 10A, (6) अथर्व्वशिरोपनिषत्, 14A, (7) अथर्व्व-शिखोपनिषत्, 15A, (8) गर्भोपनिषत्, 16B, (9) ब्रह्मोपनिषत्, 18B, (10) महोपनिषत्, 20A, (11) प्राणाग्निहोत्रोपनिषत्, 21A, (12) माण्डू-क्योपनिषत्, 23A, (13) वैतथ्योपनिषत्, (इति द्वितीयं वैतथ्याख्यं प्रकरणं उपनिषच्च त्रयोदश), 24B, (14) अद्वैतोपनिषत्, (इत्युपदेशग्रन्थे अद्वैताख्यं प्रकरणं तृतीयं समाप्तं), 26B, (15) अलातशान्तिः (इत्युपदेशग्रन्थे अलात-शान्त्याख्यं चतुर्थं प्रकरणं समाप्तम् शौनकोपनिषत् समाप्ता). 30A (These four prakaranas form the Gaudapāda-kārikā),

(16) नीलरुद्रोपनिषत्, 31A, (17) नादविन्दूपनिषत्, 32A, (18) ब्रह्म-विन्दूपनिषत्, 32B, (19) अमृतविन्दूपनिषत्, 34A, (20) ध्यानविन्दूपनिषत्, 35A, (21) तेजोविन्दूपनिषत्, 35B, (22) योगशिखोपनिषत्, 36A, (23) योगतत्त्वोपनिषत्, 36B, (24) सन्न्यासोपनिषत्, 37B, (25) आरुणेयोपनिषत्, 38B, (26) कण्ठश्रुत्युपनिषत्, 40A, (27) पिण्डोपनिषत्, 40A, (28) आत्मोप-निषत्, 40B, (29) नृसिंहतापनीय महोपनिषत्, प्रथमा 42A, (30) [नृसिंह] तापनीय-महोपनिषत् द्वितीया, 44A, (31) [नृसिंह] तापनीय महोपनिषत्, तृतीया, 44B, (32) [नृसिंह] तापनीय-महोपनिषत् चतुर्थी, 46B, (83)

नृसिंहतापनीय-मन्त्रोपनिषत् पञ्चमी, 48B,(34) नृसिंहोत्तर-तापनीय-उपनिषत्, 56B, (35) कठवल्ली-पूर्व्ववल्ली, 60B, (36) कठवल्ली-उत्तरवल्ली, 62B, (37) ऐकोनिषतोपनिषत्(?), 64B, (38) नारायणोपनिषत्, 65A, (39) वृहन्नारायणोपनिषत् पूर्व्वा, 71A, (40) वृहन्नारायणोपनिषत्, उत्तरा 76A, (41) सर्व्वोपनिषत्, 77B, (42) हंसोपनिषत्, 78B, (43) परमहंसोपनिषत्, 79B, (44) आनन्दवल्ली, उपनिषत्, 84A, (45) भृगुवल्ली उपनिषत्, 85B, (46) गारुड़ोपनिषत्, 86A, (47) कालाग्निरुद्रोपनिषत्, 86B, (48) रामपूर्व्वतापनीयोपनिषत्, 90B, (49) रामोत्तरतापनीयोपनिषत्, 93B, (50) कैवल्योपनिषत्, 95A, (51) जावालोपनिषत्, 96B, (52) आश्रमोपनिषत्, 91A.

Col :—

इति द्विपञ्चाशत्-सङ्ख्योपनिषद् ग्रन्थसमाप्तिः।

Post Col. :—

पञ्चदशोपनिषदो भवन्ति शौनकीयानां
मुण्डकादिस्तलान्ताता [स्थलान्तास्ता] विज्ञेया ब्रह्मवेदस्य।
सप्तत्रिंशत् तथान्याश्च पैप्पलाद-प्रभेदतः।
एवं पञ्चाशद्द्व्यधिका ब्रह्मवेदस्य नान्यतः॥
नीलरुद्र-प्रभृतयः आश्रमान्ताः प्रकीर्त्तिताः।
एताः सर्व्वाः पृथग्वाक्या जीवब्रह्मैक्यबोधिकाः॥

इत्यथर्व्ववेदोपनिषद्ग्रन्थः समाप्तः। शुभमस्तु सर्व्वजगतां।

ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे तिथि ८ गुरुवार सं १८९२ लिखितं चिन्तामणिमिश्र घण्टापूर्य्यां नगरे।

अज्ञानात्, etc.

1718.

1415 *A collection of Upanisads*

Substance, country-made paper $8\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 177, of which 13, 25 to 28 and 102 to 121 are missing Lines, 9 on a page Character, Nāgara Date, Sam 1779 Appearance, oldish. Complete

The Upanisads are :—

(1) मुण्डकोपनिषत् ending in 6B, (2) प्रश्नोपनिषत् in 12A, (3) ब्रह्मविद्योपनिषत्, (4) क्षुरिकोपनिषत्, 14B, (5) चुलिकोपनिषत् in

16A, (6) अथर्व्वशिरोपनिषत् in 21A, (7) अथर्व्वशिखोपनिषत् in 22A, (8) गर्भोपनिषत् in 24A, (9 and 10 are covered by the missing leaves 25 to 28), (11) अथर्व्वणीय-प्राणाग्निहोत्रोपनिषत् ending in 31A, (12) मण्डुकोपनिषत् in 24B, (13) इति द्वितीयं वैतथ्याख्यं प्रकरणमुपनिषदं च, 37A, (14) इत्युपदेशग्रन्थे अद्वैताख्यं प्रकरणं समाप्तम् तृतीयोपनिषत्, समाप्तं 40A, (15) इत्युपदेशग्रन्थे अलातशान्त्याख्यं प्रकरणं चतुर्थोपनिषत् समाप्त, 46A, (16) नीलरुद्रोपनिषत्, 47B, (17) नादविन्दूपनिषत्, in 49A, (18) ब्रह्मविन्दूपनिषत्, 50B, (19) अमृतविन्दु, 53A, (20) ध्यानविन्दु, 54A, (21) तेजोविन्दु. 55A, (22) योगशीर्षोपनिषत्, 56A, (23) योगतत्त्वोपनिषत्, 57A, (24) सन्न्यासोपनिषत्, 59A, (25) आरुणेयोपनिषत् in 60B, (26) कण्ठश्रुति in 63A, (27) पिण्डोपनिषत् in 63B, (28) आत्मोपनिषत् in 64B, (29) नृसिंहपूर्व्वतापनीये मन्त्रोपनिषत् प्रथमा in 68A, (30) Ditto ditto द्वितीया ending in 71B, (31) ०तृतीया, 72B, (32) ०चतुर्थी, 74 II. B, (33) ०पञ्चमी, 78A. Here ends Nrsinha Pūrvatāpanī in five parts, (34) ०नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषत् in nine parts ending in 81A,

(35) ०काठवल्ल्युपनिषत्, here called अथर्व्ववल्ली ends in leaf 101A, (35) सर्व्वोपनिषत् ends in 122B, (36) हंसोपनिषत् ends in, 124B, (37) परमहंसोपनिषत् ends in 126A, (38) यजुः-शाखाया जाबालोपनिषत् ends in 128A, (39) कैवल्योपनिषत् ends in 130B, (40) त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनम्, 133B, (41) 138B, आनन्दवल्ल्युपनिषत् (42) भृगुवल्ल्युपनिषत् ends in 141A, (43) गरुडोपनिषत् ends in 142A, (44) कालाग्निरुद्रोपनिषत्, ends in 143A, (45) गोपालपूर्व्वतापनीयोप, निषत् ends in 147A, (46) गोपालोत्तरतापनीयोपनिषत् ends in 154B, (47) कृष्णोपनिषत् ends in 156A, (48) वासुदेवोपनिषत् ends in 158B, (49) गोपीचन्दनोपनिषत् ends in 61A, (50) श्वेताश्वतरोपनिषत् ends in 170B, (51) गाणपत्यपूर्व्वतापनीयोपनिषत् ends in 176A. इति श्रीउपनिषदानि समाप्तानि ।

Post Col. :—

याद‍ृशं पुस्तकं, etc., etc. संवत् १७७९ मिति आषाढ़ वदी १३ गुरौ लिखितं अनीरामदीक्षित सनोढिया। वः। श्री अर्गला-पुरपटन ताजगञ्जवशच्छीमोनागरा शुभम्।

1719.

1577.

Substance, country-made paper 11×5½ inches Folia, 66 to 77 Lines, 12 on a page Character, Bengali Appearance, fresh

It contains :—

(1) Kālāgnirudropanisad, Fol. 66B to 67A.

(2) Maitreyopaniṣad, Fol. 67A to 69B.

(3) Subālopanisad, Fol. 70A to 75B.

(4) Mantrikopanisad, Fol. 76 to 77A

1720.

2379.

Substance, country-made paper 9½×4½ inches Folia, 36 Lines, 10 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh

(I). ईशावास्योपनिषत्।

2B, इति ईशोपनिषत् समाप्ता।

(II). केनोपनिषत्।

4B, इति सामवेदे तलवकारशाखे केनोपनिषत् समाप्ता।

(III). कठोपनिषत्।

12A, इति कठोपनिषत् समाप्ता।

(IV). आथर्व्व-वेदीय-प्रश्नोपनिषत्।

17A, इति पिप्पलादाथर्व्वणशाखायां प्रश्नोपनिषत् समाप्ता।

(V). अथर्व्व-वेदीय-मुण्डकोपनिषत् ।

21A, इति मुण्डकोपनिषत् समाप्ता ।

(VI). माण्डूक्योपनिषत् ।

21B, माण्डूक्योपनिषत् समाप्ता ।

(VII). ऐतरेयोपनिषत् or आत्मषट्कोपनिषत्

24A, *the last Col.* :—

इत्यात्मषट्कः समाप्तः ।

(VIII). याज्ञवल्क्योपनिषत् (?)

Beginning :—

जनको ह वैदेह आसाचक्रे । अथ ह याज्ञवल्क्य आवव्राज तं होवाच । याज्ञवल्क्य किमर्थमचारी· पश्रूनिच्छन् एवं तानित्य-भयमेव सम्राडितिहोवाच ।

Cf. I.O. Catal. No. 493–94, Upani. No. 116

1721.

6584 *A collection of works.*

Substance, palm-leaf. 18 × 1½ inches Folia, 123, of which foll 56-60 are missing Lines, 4–6 on a page Character, Bengali Appearance, old

I.

The first four leaves contain stray verses. From 4B, a second pagination begins and goes over 123 leaves.

II. लक्ष्मीचरित्र ।

On the means of obtaining the favour of Lakṣmī.

Colophon :—

इति खिलेषु हरिवंशे लक्ष्मीचरित्रं समाप्तं ।

For the beginning see L. 586

III. नारायणोपनिषत्

It ends in 6A :—

इत्याथर्व्वणीय-नारायणोपनिषत् समाप्ता

See L. 17.

IV. महोपनिषत् ।

It ends in 8A .—

इति महोपनिषत् समाप्ता ।

See L. 40.

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणाब्जतले तव ।
श्रीकाशीरामभक्तिना लिपिरेषा समर्पिता ॥

V. मुक्तिचिन्तामणि ।

By Gajapati Puruṣottamadeva.

It ends in 38B :—

इति गजपतिश्रीपुरुषोत्तमदेवसंगृहीतमुक्तिचिन्तामणिः समाप्तः।

On the greatness of Jagannātha at Purī. See H. P. R. Vol III, p. 151.

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने दयाधाने, etc.

शकाब्दाः १६१६ । २ आषाढ़ ।

VI. वर्णसङ्करदोषः ।

An extract from Brahmavaivarta, relating to the mixed castes.

It ends in 40B :—

इति वर्णसङ्करदोषः ।

Beginning :—

ब्रह्मवैवर्त्ते

विश्वकर्म्मवीर्य्येण घृताचीगर्भे अष्टौ पुत्रा बभूवुः

मालाकार-कर्म्मकार-शङ्खकारकुविन्दकाः ।

कुम्भकार-सूत्रधार-स्वर्णचित्रकरास्तथा ॥, etc , etc.

VII. गिरिशाख्य-शिवपूजापद्धति ।

By Vidyābhūsana Bhattācārya.

It ends in 45B —

इति विद्याभूषण-भट्टाचार्य्य-प्रपञ्चित-श्रीभगवद्गिरिशाख्य-शिव-लिङ्गपूजापद्धतिः पूर्णा ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १६१६ । १० आषाढ़ ॥ श्रीश्रीजाने, etc., etc.

VIII.

Fol. 46–55, contain various chants in Bengali and verses on astrological topics This portion ends abruptly

IX. गर्भोपनिषत् ।

It begins in 61A and ends in 63A —

इति गर्भोपनिषत् समाप्ता ।

Printed in Bibl Ind. in the Ātharvaṇa-Upanisads, pp. 11–15

X. कैवल्योपनिषत् ।

It begins in 63A and ends in 64B —

इति कैवल्योपनिषत् समाप्ता ।

See the Bibl. Ind Edition of the Ātharvana Upanisads, pp. 456–479

XI. अमृतविन्दूपनिषत् ।

It begins in 64B and ends in 65B.

Col. :—

इति अमृतविन्दोपनिषत् ।

Beginning :—

मनो हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धञ्चाशुद्धमेव च ।
अशुद्धं कामसङ्कल्पं शुद्धं कामविवर्ज्जितम् ॥

End :—

तदक्षरञ्च वासुदेवस्तदक्षरञ्च वासुदेवः ।

XII. हंसोपनिषत् ।

It begins in 65B and ends in 66A.

Col. :—

इति हंसोपनिषत् समाप्ता ।

See the Bibl. Ind. Edition of Ātharvana Upanisads, pp. 504–516

XIII. ईशावास्योपनिषत् ।

It begins in 66A and ends in 67A.

Col. :—

इति ईशावास्योपनिषत् समाप्ता ।

XIV. कालाग्निरुद्रोपनिषत् ।

It begins in 67A and ends in 68A

Col. :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता ।

XV. गारुड़ोपनिषत् ।

It begins in 68A and ends in 68B.

Col. :—

इति आथर्व्वणे गारुड़ोपनिषत् समाप्ता ।

Beg. :—

ॐ कपिलाक्षं गरुत्मन्तं सुवर्णसदृशप्रभं ।
दीर्घबाहुं बृहत्स्कन्धं नागाभरण-भूषितम् ॥

XVI. गायत्रीब्राह्मणं ।

It begins in 68B and ends in 70A

इति गायत्रीब्राह्मण ।

Beg. :—

ॐ भूमिरन्तरीक्षं द्यौरिति अष्टावक्षराणि ।, etc.

XVII. षट्पदीमञ्जरी ।

It begins in 70B and ends in 89A.

Col. :—

इति श्रीमत्-परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीशिवनारायणा-नन्दतीर्थगुरुचरणसेवक श्रीशङ्करानन्दतीर्थविरचिता षटपदीमञ्जरी संपूर्णा ।

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने, etc.

शकाब्दाः १६१६ ।

प्रणवं पूर्व्वमुद्धृत्य शक्तिवीजं ततो लिखेत्, etc., etc.

With the Col :—

इति शङ्करविरचिता सारदाविद्या समाप्ता ।

See our number 3548.

XVIII. आत्मबोध ।

By Śaṅkarācarya with a commentary.

It begins in 89B and ends in 104A.

Col. :—

इति श्रीपरमहंस-परिव्राजकाचार्य्यवर्य्य-गोविन्दभगवत्-पूज्य-पादशिष्य-श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीशङ्कराचार्य्यविरचिता-त्मबोधप्रकरणं सटीकं संपूर्णं ।

Post Col. :—

शकाब्दाः १६५१ । भाद्रस्य २२ दिने । श्रीकाशीरामशर्म्मणो लिपिरियं ।

The comm. begins :—

तत्रं भगवान् शङ्कराचार्य्यं उत्तमाधिकारिणां वेदान्तप्रस्थानत्रयं निर्म्माय तदवलोकनासमर्थानां मन्दबुद्धीनां अनुग्रहाय वेदान्त-सिद्धान्तसंग्रहमात्मबोधं दिदर्शयिषुः प्रतिजानीते तपोभिरिति ।

XIX. पञ्चप्रेतोपाख्यान ।

Being an extract from Itihāsa-Samuccaya.

It begins in 104B and ends in 107B.

Col. :—

इतिहाससमुच्चये पञ्चप्रेतोपाख्यानं समाप्तं ।

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने, etc. शकाब्दादि १६॥१ । ५ । १

XX.

Foll. 108–123 contain stray verses.

1722.

8584. *A number of Upaniṣads.*

Substance, country-made paper 10×4 inches. Folia, 31 Lines, 10 on a page. Extent, 500 ślokas Character, Nāgara. Fresh Complete.

(1) ऐतरेयोपनिषत् in 4 leaves. (2) प्रश्नोपनिषत् in 6 leaves. (3) one leaf of माण्डूक्योपनिषत्. (4) मण्डुकोपनिषत् in 5 leaves. (5) काठकोपनिषत् in 8 leaves. (6) केनोपनिषत् in 3 leaves. (7) ईशावास्य in 4 leaves.

1723.

8628. **आत्मपुराण ।** *Ātma-purāṇa.*

By Śaṅkarānanda with its com. by Rāmakṛṣṇa.

Substance country paper 15×7½ inches Folia, 829 Lines, 14-16, 18, on a page. Extent in ślokas, 50,000 Character, Nāgara

Text and Comm. complete Pagination not continuous.

1st chapter on ऐतरेय in 74 leaves.

2nd chapter on कौषीतकी in 41 leaves

3rd chapter कौषितकी सारार्थप्रकाश in 25 leaves

4th chapter on बृहदारण्यकमधुकाण्ड in 63 leaves

5th chapter बृहदारण्यके याज्ञवल्क्यकाण्ड in 52 leaves.

6th chapter बृहदारण्यके याज्ञवल्क्य जनकसंवाद in 128 leaves

7th chapter याज्ञवल्क्यमैत्रेयीसंवाद in 35 leaves.

Continuous pagination begins from 410

8th chapter श्वेताश्वतरसन्न्यासिसंवाद ending in leaf 468. Continuous pagination ends here

9th chapter काठकोपनिषत् in 51 leaves.

The 10th chapter तैत्तिरीय in 51 leaves.

The 11th chapter गर्भाद्युपनिषत् in 87 leaves.

The 12th chapter छान्दोग्य in 30 leaves.

The 13th chapter छान्दोग्य (सनत्कुमारनारदसंवाद) in 15 leaves.

The 14th chapter (प्रजापतीन्द्रविरोचनाख्यायिका) in 28 leaves.

The 15th chapter तलवकारोपनिषत् in 13 leaves

The 16th chapter मुण्डकोपनिषत् (अङ्गिरःशौनकसंवाद) in 17 leaves.

The 17th chapter प्रश्नोपनिषत् (पिप्पलादसुकेशसंवाद) in 12 leaves.

The 18th chapter in 47 leaves

The last Colophon of the text :—

> इति श्रीमत्-परमहंसपरिव्राजकाचार्य्या-नन्दात्मपूज्यपादशिष्येण शङ्करानन्दभगवता विरचिते उपनिषद्गते आत्मपुराणे अष्टादशो-ऽध्यायः ।

The last Colophon of the comm —

> इति श्रीदत्तकुलतिलक-कृष्णचन्द्रात्मज-दिलाराममहर्षितनुज-रामकृष्णस्य श्रीविश्वेश्वराश्रमपूज्यपादानुग्रहशीलस्य कृतौ आत्म-पुराण-टीकायां तत्वसवाख्यायां अष्टादशोऽध्यायः ।

The date of the composition of the comm. is Saṃ. 1859 :—

नागवाणाह्निविधुभिर्मिते वर्षेऽर्कविक्रमात् ।
नभसः सितपञ्चम्यां काश्यां पूर्त्तिमियं गता ॥

1724.

8667 *A collection of Upaniṣads.*

Substance, country paper 12½×6½ inches. Folia, 7 Line, 16-18 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Nāgara. New. Complete.

(1) जाबालोपनिषद्दीपिका by Sankarānanda Complete in seven leaves.

It begins .—

कृष्णद्वैपायनं व्यासं शङ्करं लोकशङ्करं ।
आनन्दात्मानमथात्मगुरुं देवं नतोऽस्म्यहं ॥
जाबालोपनिषद्व्याख्यां ख्यापयन्तीं सुखानिधिं ।
करिष्ये प्रीयतां देवोऽविमुक्तोयस्तयेश्वरः ॥ १ ॥

सर्व्वासामुपनिषदां सङ्गतिर्या कर्म्मकाण्डेन सा अस्यापि । तत्-सङ्गतिश्चास्माभिर्वृहदारण्यकदीपिकारम्भे प्रदर्शिता । अत्र सर्व्व-तीर्थसार आत्मा अशेषसंसारधर्म्मैरसंस्पृष्टो ऽहं प्रतिपाद्यः । एतादृशज्ञानेन च निःशेषानर्थनिवृत्तिरानन्दावाप्तिश्च परमप्रयो-जनमपि उपनिषदन्तरवत् अतएव सम्बन्धाधिकारिणावपि न पृथक् वर्णनीयौ । ब्रह्मज्ञानोपायश्च सन्न्यासानधिकारिणां शतरुद्रीय-जपः सन्न्यासिनामपि श्रवणाद्यधिकारिणां सर्व्वसङ्गपरित्यागश्च आक्षेप-समाधानाभ्यां प्रतिपाद्यत इति उपनिषदर्थ-संक्षेपः ।

(2) केनोपनिषद्भाष्यं complete in thirteen leaves.

(3) तलवकारोपनिषद्भाष्यं complete in 9 leaves.

(4) काठकोपनिषट्टीका complete in 10 leaves. Anonymous.

Substance, country paper. 11¼×6 inches Folia, 11. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara Old. Complete

(5) काठकभाष्यं complete in 11 leaves.

(6) ऐतरेयभाष्यटीका षष्ठाध्याय complete in 50 leaves, by Abhinava-Nārāyanendra Sarasvatī, pupil of Jñānendra Sarasvatī, pupil of Kaivalyendra Sarasvatī.

After the end of the 6th chapter, commented upon by Śaṅkara, the commentator explains the Śāntimantra on the line of Śaṅkara's Dīpikā Hence the writer says सप्तमाध्यायदीपिका ।

Substance, country paper 12¼×6 inches Folia, 50 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 1,800 Character Nāgara Worm-eaten New Complete

(7) मुण्डकोपनिषद्विवरणं by Śaṅkarācārya

Substance, country-made paper 12¼×6 inches Folia, 22 Lines, 10 15 on a page Extent in ślokas, 950 Character, Nāgara Worm-eaten New. Complete

(8) प्रश्नोपनिषत् with its comm by Nārāyaṇendra Sarasvatī.

Substance, country-made paper 13×6 inches Folia, 17 Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara New Complete

(9-14) Substance, country paper 11¼×6 inches Folia, 25 Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 1,100 Character, Nāgara Fresh Complete

(9) ईशावास्यभाष्यटीका by Ānanda Giri.

Complete in three leaves

(10) ईशावास्य ।

Text and Dīpikā.

Commentator's name is Śaṅkarānanda.

It begins :—

ईशावास्यादयो मन्त्रा विनियुक्ता न कर्मणि ।
प्रमाणाभावतः तेषां कुर्व्वे व्याख्यामकर्मणां ॥

आरण्युपनिषद्दीपिका by Śaṅkarānanda, the disciple of Ācārya Ānandātmā.

(11) परमहंसोपनिषद्दीपिका by Śaṅkarānanda

(12) ईशावास्योपनिषद् भाष्य by Śaṅkarācarya.

Complete in three leaves

(13) प्रश्नोपनिषद्दीपिका by Nārāyana, who follows Śaṅkara.

Complete in five leaves.

(14) कैवल्योपनिषद्दीपिका by Śaṅkarānanda.

Complete in five leaves.

(15) मुण्डकोपनिषत् ।

Substance, country paper 10¾ × 5¼ inches Folia, 4 Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara Fresh. Complete

(16) मुण्डकोपनिषद्विवरणं by Śaṅkarācarya

Substance, country paper 11¼ × 3½ inches. Folia, 22 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 750 Character, Nāgara New. Complete

(17) प्रश्नभाष्य-विवरण by Śaṅkarācarya.

Substance, country paper. 11 × 5 inches Folia, 15. Lines, 13. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Fresh Complete

(18) केनोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country paper 10 × 4 inches Folia, 15 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 500 Character, Nāgara. Fresh Complete.

लिखितं वंशीधरेण श्रिधराम्बयेन सम्वत् १७९५ ।

The Colophon :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिब्राजकस्य शङ्करभगवतः कृतौ केनेषित-पदभाष्यविवरणं समाप्तं ।

(19) काठकभाष्यं ।

Substance, country made paper 11 × 5 inches Folia, 29. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,100 Character, Nāgara New Complete

(20) मुण्डकभाष्यटिप्पनं ।

Substance, country yellow paper 9½ × 5 inches Folia, 8 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Fresh Complete

(21) छान्दोग्योपनिषद् विवरणं by Śaṅkara.

Substance, country paper 11¼ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 800 Character, Nāgara Fresh. Complete

The 6th prapāṭhaka only.

(22) ऐतरेयभाष्यटीका by Abhinava-Nārāyaṇendra-Sarasvatī.

Substance, country paper 10 × 4½ inches Folia, 28 Lines, 18 on a page Extent in ślokas, 1,400 Character, Nāgara New Complete

The 6th Adhyaya only

(23) ऐतरेयभाष्यटिप्पनं by Jñānāmṛta Yati, the disciple of Uttamāmṛta Yati

Substance, yellow country paper 11¾ × 3½ inches Folia, 22 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara Good Complete

The first prapāṭhaka only.

(24) तैत्तिरीयकसारव्याख्या anonymous.

Substance country paper 12 × 5 inches Folia 31 Lines 13 on a page. Extent in ślokas, 1,500 Character, Nāgara New Incomplete

(25) ऐतरेयारण्यकभाष्य।

Substance, country paper 10 × 4½ inches Folia 68 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,900 Character, Nāgara Old Incomplete

Leaves 1 to 78, of which 2, 19, 24, 37, 40, 71, 74–77 are missing. The Āraṇyakabhāṣya comes to an end on leaf 57B. Then begins

ऐतरेयसंहितोपनिषद्भाष्य which apparently remains incomplete.

(26–34) Substance, country paper 6¼ × 4½ inches Folia, 32 Lines, 12 on a page Extent, 2,000 New Incomplete

(26) कठोपनिषत्।

Complete in nine leaves The text only.

(27) ब्रह्मवल्ल्युपनिषत्।

Complete in four leaves.

(28) माण्डूक्योपनिषत्।

Complete in one leaf.

(29) मुण्डकोपनिषत्।

Complete in nine leaves

(30) प्रश्नोपनिषत्।

Complete in seven leaves.

(31) केनोपनिषत् ।

Complete in three leaves

(32) नारायणोपनिषत् ।

Complete in two leaves only.

(33) छान्दोग्योपनिषत् ।

Incomplete, 1 to 58 leaves, of which 13, 14, 19–22, 31–34 and 39–44 are missing.

(34) आत्मषट्क ।

Complete in four leaves.

(35) छान्दोग्योपनिषत् ।

Substance, country paper. 12×4½ inches Folia, 36 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 2,000 Character, Nāgara Complete.

इति छान्दोग्योपनिषदि अष्टमोऽध्यायः । साचोपनिषत् सामवेदे कौथुमशाखायां । संवत् १८५७ ।

1725.

8729. *Collections of Upaniṣads.*

(I).

Substance, country paper 14×7 inches Folia, 50 Lines, 15 on a page Extent in slokas, 3,000. Fresh Complete.

(1) ईशोपनिषत् with a tippanī complete in three leaves.

(2) काठवल्ली with the comm. by Dāmodara Śāstri, entitled निगूढार्थ-प्रकाशिका, complete in 12 leaves and 507 verses.

The last colophon of the comm. runs thus :—

इति श्रीदामोदरशास्त्रिकृत-काठवल्ली-निगूढार्थ-प्रकाशनं समाप्तं ।

(3) केनोपनिषत् with the comm. by Dāmodara Śāstri, slokas 132, complete in four leaves.

(4) मुण्डकोपनिषत् with the comm by Dāmodara Śāstri, complete in seven leaves and in 309 verses.

(5) प्रश्नोपनिषत् with the comm by Dāmodara Śāstri, complete in seven leaves and in 350 ślokas.

(6) शिक्षोपनिषत्, ब्रह्मोपनिषत् and भृगूपनिषत् with the commentaries by Dāmodara Śāstrī

The first has four leaves, the second three, and the third two leaves only The three have the same pagination

(7) आत्माष्टकोपनिषत् a part of the ऐतरेयोपनिषत्, with the comm. by Dāmodara Śāstrī Complete in five leaves, ślokas 180

(8) माण्डूक्योपनिषत् with the comm by Dāmodara Śāstrī, complete in three leaves, ślokas 89

II

Substance, country paper 13×7 inches. Folia, 67 Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,680 Character, Nāgara Good Complete

(9) छान्दोग्योपनिषत् with the comm. entitled मिताक्षरा by Nityānanda, the disciple of पुरुषोत्तमाश्रम, complete to the end of the 7th prap in 41 leaves, the 8th prap in a different hand, complete in 26 leaves, dated Sam 1893

(10) ईशावास्यभाष्य-टिप्पनं—The Bhāsya by Śaṅkara and the tippana by Ānandagiri.

Substance, country paper 13½×7 inches Folia, 13 Lines, 14 on a page Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara Fresh Complete

(11) केनोपनिषत् otherwise called तलवकार with the bhāsya by Śaṅkara, and with the tippana by Ānandagiri.

Substance, country paper 13½×7 inches Folia, 22 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 900 Character, Nāgara Fresh Complete

(12) कठवल्लीभाष्य टीका, the bhāsya being by Śaṅkarācārya, and the tīkā by Gopālajogi.

Substance, country paper 12½×6 inches Folia, 69 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,900 Dated Sm 1899. Fresh Complete.

The end of the ṭīkā .—

कठवल्लीभाष्यटीका कृता गोपालयोगिना
अनया-प्रीयता देवो दक्षिणा + + मुखः शिवः ।

The last col of the same :—

इति श्रीपरमहंस-परिव्राजकाचार्य्य-श्रीगोपालेन्द्र-यतीश्वरविरचिते कठ-वल्लीभाष्यविवरणे अन्तिमा वल्ली समाप्ता राधाकृष्णस्य पाठार्थे कठभाष्यं सटिपनं लिलेख । अस्रू वदि ८ सम्वत् १८६६ । आद्र ८ ।

III.

(13-20). Substance, country paper 13×6½ inches Folia, 228. Lines, 14-26 in a page Character, Nāgara Dated, Sm 1893 Fresh Complete.

(13) केनोपनिषद् भाष्यटिप्पनं the bhāsya by Śaṅkara, and the tippana by Ānandagiri, complete in 18 leaves.

(14) प्रश्नोपनिषद्भाष्यटीका the bhāsya by Śaṅkara and the ṭīkā by Nārāyanendra Sarasvatī, the pupil of Jñānendra Sarasvatī, the pupil of Kaivalyendra Sarasvatī, complete in 53 leaves.

(15) मुण्डकभाष्यटिप्पनं the bhāsya by Śaṅkara, and the tippana by Ānandagiri (?).

But Śaṅkara calls his comm. not a bhāsya but Vivarana

This is complete in 20 leaves.

(16) माण्डूक्यभाष्यविवरण टीका ।

The माण्डूक्योपनिषत्, with explanatory kārikās by Gaudapāda, is commented upon by Śaṅkara. But the comm. is not called a bhāsya; it is called Āgama-sastra-vivarana to which is added a comm by Ānandajñāna Complete in 67 leaves Dated 1875 (Saṃvat)

The whole printed in the Bibliotheca Indica Series.

(17) ऐतरेयोपनिषत् with Śaṅkara-Bhāsya, and the Dīpikā, complete in 33 leaves.

(18) केनोपनिषत् Bhāsya by Sañkara and tippana by Ānandagiri, complete in 19 leaves.

(19) तैत्तिरीयोपनिषत् in three parts, namely, (1) शीक्षोपनिषत्, (2) ब्रह्मविन्दूपनिषत्, (3) and भृगूपनिषत् Complete in thirty-nine leaves. Dated Samvat 1874 विरोधिनाम संवत्सरे फाल्गुने मासे शुक्लपक्षे पूरणमास्यां गुरुवासरे।

(20) Another copy of the above. Complete in 39 leaves. Dated Saṃvat 1893.

IV.

(21) श्वेताश्वतरोपनिषत् with a comm by Vijñānātman, the pupil of Jñanottama. Dated Samvat 1890

Substance, country paper 12×6 inches Folia, 35 Lines 13 on a page Extent in ślokas, 1,800 Character, Nāgara Dated, Sm 1890 Fresh Complete

(22) कठोपनिषत्.

Substance, country paper. $12\frac{1}{2}\times5\frac{1}{4}$ inches Folia, 5 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 200 Character, Nāgara Fresh Complete

(23) ईशावास्योपनिषत् with Sankara's Bhāsya

Substance, country paper. $10\frac{1}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5 Lines 16 on a page Extent in ślokas, 280 Character, Nāgara Dated, Sm 1827 Fresh Complete.

(24) केनोपनिषत् or, तलवकारोपनिषत् with दीपिका by Sañkarānanda.

Substance, country paper $11\frac{1}{2}\times5\frac{1}{4}$ inches Folia, 3 Lines, 17 on a page Extent in ślokas, 125 Character, Nāgara Old Fresh Complete

V

Substance, country paper. $11\frac{1}{4}\times5\frac{1}{2}$ inches Folia, 21. Lines 10 on a page. Extent in ślokas, 100 Character Nāgara Fresh Complete.

(25)

(1) मुण्डक ends in the 6th leaf

(2) अरुणोपनिषत् ends in the 11th leaf.

(3) परमहंसोपनिषत् ends in 14A.

(4) ब्रह्मोपनिषत् ends in 15B.

(5) मृत्युलाङ्गूलोपनिषत् ends in 16A.

From 16B the pagination changes into 1, and in 6B ends the प्रश्नोपनिषत् ।

VI.

(26) वृहदारण्यक with its comm. मिताक्षरा by Nityānandāśrama, the pupil of Purusottamaśrama.

Substance, country paper 13 × 6½ inches Folia, 25 Lines, 16-20 on a page Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Fresh Complete.

(27)

(1) ईशोपनिषत्, केनोपनिषत् and प्रश्नोपनिषत् ।

Substance, country paper 12¼ × 5¼ inches Folia, 16 Lines, 14 on a page Extent in ślokas, 640 Character, Nāgara Fresh Complete.

1726.

9031. *A collection of Upanisads enumerated below, with their commentaries by Nārāyaṇa.*

Substance, English paper 12½ × 5½ inches Folia, 184 Lines, 14 on a page Extent in ślokas, 7,400 Character, Nāgara Fresh Complete

(1) मुण्डक ends in leaf 10, (2) प्रश्न in 20, (3) ब्रह्मविद्या in 21, (4) क्षुरिका in 25, (5) चुलक in 27, (6) अथर्वशिर in 35, (7) अथर्वशिख in 38, (8) नारायण in 43, (9) आत्मबोधदीपिका in 44, (10) गर्भ in 47, (11) ब्रह्म in 53, (12) प्राणाग्निहोत्र in 55, (13) नीलरुद्र in 58, (14) नादविन्दु in 58, (15) ब्रह्मविन्दु in 60, (16) अमृतविन्दु in 66, (17) ध्यानविन्दु, in 70, (18) तेजोविन्दु in 71, (19) योगशिख in 73, (20) योगतत्त्व in 74, (21) सन्न्यास in 86, (22) अरुण in 90, (23) कण्ठश्रुति in 93, (24) पिण्ड in 94, (25) आत्म 95, (26) मन्त्र in 101, (27) पूर्व्वनृसिंहतापनीय in 118, (28) नारसिंह in 119, (29) षट्चक्र in 120, (30) नृसिंहोत्तरतापनीय in 139, (31) रामतापनीय in 151, (32) रामोपनिषत् in 157, (33) सर्व्वोपनिषत् in 160, (34) हंसोपनिषत् in 162, (35) परमहंस in 167, (36) जावाल in 171, (37) कैवल्य in 172,

(38) उपनिषद्रहस्य in 182, (39) गरुड in 184, and (40) कालाग्निरुद्र in 184.

1727.

9032 *A collection of Upanisads*

Substance, country paper 9 × 4½ inches Leaves 115 of which the leaves 15-20 are missing Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 2 600 Character, Nāgara Fresh Incomplete

(1) मुण्डक ends in 6, (2) प्रश्न in 12, (3) ब्रह्मविद्या in 13, (4) क्षुरिका in 14, (5) अथर्वशिख in 21, (6) गर्भ in 23, (7) प्राणाग्निहोत्र in 24, (8) आत्मबोध in 25, (19) श्वेताश्वतर in 31, (20) माण्डूक्य in 33, (21) तैत्तिरीयारण्यक in 37, (22) नीलरुद्र in 38, (23) नादविन्दु in 39. (24) ब्रह्मविन्दु in 48, (25) अमृतविन्दु in 41, (26) ध्यानविन्दु in 42, (27) तेजोविन्दु in leaf 43, (28) योगशिख in 44, (27) योगतत्त्व in 44, (30) सन्न्यास in 46, (31) आरुण्य in 47, (32) कठश्रुत्युपनिषत् in 48, (33) पिण्डोपनिषत् in 49, (34) आत्म in 49, (35) नृसिंहपूर्वतापनीय in 51, (36) महोपनिषत् in 49, (37) नृसिंहोत्तरतापनीय in 67, (38) कठवल्ली in 71, (39) उत्तरवल्ली in 73, (40) वृहन्नारायण in 49, (41) आनन्दवल्ली in 96, (42) भृगुवल्ली in 98, (43) गारुड in 99, (44) कालाग्निरुद्र in 99, (45) रामपूर्वतापनीय in 104, (46) रामोत्तरतापनीय in 109, (47) कैवल्य 111, (48) जावाल in 113, (49) आश्रम in 115.

1728.

9587.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches Folia, 31 to 48, 15 by counting Lines 8-9 in a page Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

This appears to be part of a large MS, containing a collection of Upanisads.

It comprises in its present form in leaves from 34 to 48. (1) शिक्षोपनिषत् ending in leaf 38A, (2) ब्रह्मविन्दूपनिषत् ending in 42A, (3) भृगुवल्ल्युपनिषत् ending in 45A, and (4) ऐतरेयोपनिषत् ending in 48.

1729.

11093.

Substance, country-made paper 11 × 4¾ inches. Folia, 73 Lines, 11-13 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh.

A collection of Upanisads

It begins —

अथाथर्व्वणीया उपनिषदस्तथा शाखान्तरीयाश्च लिख्यन्ते ।

I.

ॐ ब्रह्मा देवानां प्रथमः संवभूव, etc., etc.

This is the beginning of Mundakopanisad, which continues to the first line of fol. 4A and mixes itself with Ātharvanīyottaratāpanīyopanisad, being copied from an original which had the leaves of those upanisads confused

II.

4A, द्वितीयो खण्डकः; 5A, तृतीयः खण्डः—and so on to the end of the ninth khanda. The sixth khanda is repeated twice.

10B, इत्याथर्व्वणीयोत्तर-तापनीयोपनिषदि नवमः खण्डः ।

III

Then begins Kathavallī, which ends in fol. 15A without a colophon.

IV

16A, इति केषितोपनिषत् समाप्ताः । (?)

V.

16B, इति नारायणोपनिषत् समाप्ता । (Ātharvana).

VI.

26A, इत्याथर्व्वणीये महानारायणोपनिषत् ।

VII.

26A, इति पिण्डोपनिषत् समाप्ता ।

VIII

27B, इति सर्व्वोपनिषत् समाप्ता ।

IX.

29A, इति परमहंसोपनिषत् समाप्ता ।

X.

Then begins Śīkṣā, which ends in 31A (without a colophon).

XI.

32B, इत्यानन्दवल्ली उपनिषत् समाप्ता (called also Brahmavallī).

XII.

33A, इति भृगुवल्ली उपनिषत् समाप्ता ।

The last three constitute Taittirīyopaniṣad (=Taitt. Āraṇayaka VII–IX, prapathakas)

XIII.

34A, इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता ।

XIV.

(A) 35B, इति मन्त्रोपनिषत् समाप्तः खण्डः इत्याथर्व्वणीये तापनीये द (?) प्रथमोपनिषदः समाप्ताः ।

There are six short paragraphs called Khandas in this.

(B) 37A, इत्याथर्व्वणीये तापनीयो द्वितीयो द्वितीयोपनिषत् समाप्ता २ ॥

(C) 37B, इत्याथर्व्वणीय तापनीये तृतीयोपनिषत् समाप्ता ।

(D) 38B, इत्याथर्व्वणीयोपतापनीनिषत् (?) चतुर्थोपनिषत् समाप्ता ।

(E) 40A, मन्त्रोपनिषत् तृतीयः ॥ इत्याथर्व्वणीये प्रतापनीये पञ्चमोपनिषत् समाप्ता ।

Then we have —

ॐ देवा ह्वै प्रजापतिमब्रुवन्नणोरणीयांसः ।, etc , etc.

This is the beginning of Nrsimhottaratāpanī (the second work in the MS); and after a portion of the 2nd khanda (the end of which is in fol. 4A), we have, again, Mundaka (the first work) from the latter portion of the second Mundaka to the end in 42B

इति मुण्डकोपनिषत् समाप्ता ।

The first three leaves contain the Upanisad up to a portion of the second Mundaka.

XV.

45B, इति प्रश्नोपनिषत् समाप्ता ।

XVI

46A, इति ब्रह्मविद्योपनिषत् समाप्ता ।

XVII

47A, इति क्षुरिकोपनिषत् समाप्ता ।

XVIII.

47B, इति चूलिकोपनिषत् समाप्ता ।

XIX.

50A, इत्याथर्व्वणे मिश्रोपनिषत् समाप्ता । (The same as Rudropanisad. Beg. देवा ह वै स्वर्गं लोकमायंस्ते रुद्रमपृच्छन् को भवानिति०) ।

XX

51A, इत्याथर्व्वणे शिवोपनिषत्(?) समाप्ता ।

Beg :—

ॐ पिप्पलादोंगिरः सनत्कुमारश्चाथर्व्वणं भगवन्तं पप्रच्छ ॥
किमादौ प्रयुक्तं ध्यानं ध्यायितव्यं, etc

XXI.

Beg. :—

पञ्चात्मकं पञ्चसु वर्त्तमानं षडाश्रय षड्गुणयोगयुक्तं, etc , etc.

This is Garbhopanisad See I O. Catal No. 488 (7th work). It ends without a colophon in 52A.

XXII

इत्याथर्व्वणो मह्णोपनिषत् समाप्ता ।

XXIII.

52B, *Beg.* :—

ॐ शौनको ह्वै महाशालोऽङ्गिरसं भगवन्तं (53A) पिप्पलादं पप्रच्छ दिव्ये ब्रह्मपुरे संप्रतिष्ठिता भवन्ति कथं सृजति कस्यैष महिमा बभूव, etc., etc.

Thus begins Brahmopanisad in the present MS. What is quoted as the beginning of the work in I.O. Catal p 110A is the 11th line of fol 53A in the present MS

54B, इति ब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ।

XXIV.

56A, इत्यथर्व्वणे प्राणाग्निहोत्रोपनिषत् ।

XXV.

57B, इत्यथर्व्वणे मण्डुकोपनिषत् समाप्ता ।

Beg. :—

ओमित्येतदक्षरं, etc , etc. The same as Māṇḍūkya.

XXVI.

Beg. :—

ॐ वैतथ्यं सर्व्वभावानां स्वप्नमाहुर्मनीषिणः ।
अन्तःस्थानात्तु+भेदानां संवृतत्वेन हेतुना ॥

59A, इत्यथर्व्वणे द्वितीय+वर्गमुपनिषदं च (?)

XXVII.

इति उपदेशग्रन्थ अद्वैताख्यं प्रकरणं चत्वारिंशोपनिषत् ४४ ॥

Beg. :—

ॐ उपासिनाश्रितो धर्म्मो जाने ब्रह्मणि वर्त्तते ।
प्रागुत्पत्तेरजं सर्व्वं तेनासौ कृपणः स्मृतः ॥

There are 48 verses.

XXVIII.

65A, इति ब्रह्मविन्दूपनिषत् समाप्ता ।

XXIX

66B, इति अमृतविन्दूपनिषत् समाप्ता ।

XXX

67B, इति तेजोविन्दूपनिषत् समाप्ता ।

XXXI

69A, इति योगतत्त्वोपनिषत् समाप्ता ।

XXXII.

70A, इति सन्न्यासोपनिषत् समाप्ता ।

XXXIII.

71A, इत्यथर्व्वणे [आ] रुणेयोपनिषत् समाप्ता ।

XXXIV

72B, इत्यथर्व्वणे कण्ठश्रुति उपनिषत् समाप्ता ।

73B, इत्यथर्व्वणे जाबालोपनिषत् समाप्ता ।

आलोच्य सर्व्वशास्त्राणि विचार्य्य च पुनः पुनः
इदमेकं सुनिष्पन्नं ध्येयो नारायणः सदा ॥
इत्यथर्व्वणे द्विपञ्चाशदुपनिषत्सम्पूर्णा ।

1730.

616 दीपिका ।

A comm. on the Ātharvanopaniṣads.

By Nārāyaṇa.

12A, माण्डुक्योपनिषद्दीपिका, 22B, इति प्रश्नोपनिषत्, 24B, ब्रह्मविद्योपनिषद्दीपिका समाप्ता. तृतीयोपनिषत्. 28B, इति क्षुरिकोपनिषत् दीपिका समाप्ता चतुर्थी, 31A, इति चूलिकोपनिषद्दीपिका पञ्चमी. 39A, अथर्व्वशिर उपनिषद्दीपिका षष्ठी, 41B, अथर्व्वशिखोपनिषत् दीपिका सप्तमी. 45B. इति गर्भोपनिषत् दीपिका अष्टमी. नवमी महोपनिषत् त्रुटिता । (There are two leaves marked 46. At the end of the second is written त्रुटिपत्रं ४६ प्रथमपृष्ठे), 51, ब्रह्मोपनिषद्दीपिका समाप्ता दशमी, 53B, अग्निहोत्रोपनिषद्दीपिका, 55B, नीलरुद्रोपनिषद्दीपिका षोडशी । (The four upanisads based on the Māndukya are left out), 57A, इति नादविन्दूपनिषद्दीपिका सप्तदशी, 59A, ब्रह्मविन्दूपनिषत् दीपिका अष्टादशी, 65A, इत्यमृतविन्दूपनिषद्दीपिकोनविंशा, 68B, इति ध्यानविन्दूपनिषत् [दीपिका] विंशा, 70A, तेजोविन्दूपनिषद्दीपिका एकविंशा, 71B, योगशिखोपनिषद्दीपिका द्वाविंशी, 73A, योगतत्त्वोपनिषद्दीपिका त्रयोविंशी, 84B, सन्न्यासोपनिषद्दीपिका चतुर्विंशी, 89A, आरुणेयोपनिषद्दीपिका पञ्चविंशी, 92B, कण्ठश्रुत्युपनिषद्दीपिका षड्विंशी, 93A, पिण्डोपनिषद्दीपिका सप्तविंशी, 94A, आत्मीयोपनिषद्दीपिका [अष्टाविंशी], 100A, नृसिंहतापनीप्रथममन्त्रोपनिषद्दीपिका, 113A, इति मन्त्रोपनिषत् ५ तृतीयः खण्डः ३ इत्याथर्व्वणरहस्ये पूर्व्वनृसिंहतापनीयोपनिषत् समाप्ता एकोनत्रिंशा २९, इति पूर्व्वनृसिंह तापनीयोपनिषद्दीपिका ऊनत्रिंशी, (Here the numbering ceases)

118B, इषट्चक्रोपनिषद्दीपिका, 137A, इति नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषद्दीपिका, 153B, इति रामोत्तरतापनीदीपिका समाप्ता, 155A, इति श्रीभट्टरत्नाकरसूनु-भट्टनारायणविरचिता रामोपनिषद्दीपिका 157B, नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीवता अस्पष्टपदवाक्यानां सर्व्वोपनिषद इति सर्व्वोपनिषद्दीपिका, 160B, इति हंसोपनिषद्दीपिका, 165B, इति परमहंसोपनिषद्दीपिका, 170A, इति जावालोपनिषद्दीपिका ४०, 171B, इति कैवल्योपनिषद्दीपिका, 188A, इति गारुडोपनिषद्दीपिका समाप्ता (?) 190A, इति कालाग्निरुद्रोपनिषद्दीपिका समाप्ता ५५ (?) 211A, इति कृष्णोत्तरतापनीयदीपिका समाप्ता, 214A, इति कृष्णोपनिषद्दीपिका समाप्ता, 217A, इति वासुदेवोपनिषद्दीपिका समाप्ता, 220B, इति गोपीचन्दनोपनिषद्दीपिका, 226B, इति नारायणोपनिषद्दीपिका, 230A, इति द्वितीयोपनिषद्दीपिका, 230B, इत्यथर्व्वशिरसि वरद-गणपति-पूर्व्वतापनीयोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

1731.

3301

Substance, foolscap paper $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, by counting, 21 Lines, 11 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh

I

Colophon in 3A :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्-पादाचार्य्यविरचित-याज्ञीय-मन्त्र-व्याख्यानं समाप्तम् ।

II.

इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्-पादाचार्य्यविरचितं षट्प्रश्नोपनिषद् भाष्यं सम्पूर्णम् । (From 3A to 5A).

III

इति श्री मदानन्दतीर्थ-भगवत्-पादाचार्य्य-विरचितं तलवकारोपनिषद् भाष्यं समाप्तम् । (From 5A to 7A).

IV

मुण्डकोपनिषद् भाष्यम् ।

From 7A to 12. Incomplete.

V

इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्-पादाचार्यविरचितं तैत्तिरीयोपनिषद्-भाष्यं समाप्तम् । (Leaves 4 to 12)

At the 5th line of the 4th leaf ends. Śikṣā.

इति शीक्षा समाप्ता ।

1732.

374 **श्वेताश्वतरोपनिषत् ।** *Śvetāśvataropaniṣad.*

Substance, country-made paper 8¼ × 3¼ inches 4 pages Lines, 10 on a page Character Nāgara Appearance, tolerable Verse Generally correct Incomplete at the beginning

Often printed

1733.

2367. *The Same.*

Substance, country-made paper 8¾ × 1¾ inches Folia, 15. Lines, 7 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh Complete

Often printed.

1734.

945. *A comm. on the Same.*

By Vijñāna Bhikṣu.

For the manuscript see L. 1809

1735.

8695 **श्वेताश्वतरोपनिषद्विवरणं ।**

A comm. on Śvetāśvatara Upaniṣad, by Jñānātman, the pupil of Jñānottama

Substance, country paper 11¼ × 6 inches Folia, 19 Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 2,800 Character, Nāgara. Old. Fresh. Complete.

Complete in 19 leaves and 6 chapters.

It begins :—

ॐ अवच्छेद-त्रयातीत-निर्म्मलज्ञानमूर्त्तये
नमो गिरां विदूराय दक्षिणामूर्त्तये नमः ।
निगमान्तप्रतीयाय(?) निःसङ्गसुख-सम्विदे
संसारतापनोदाय विद्याश्रीपतये नमः
प्रत्यस्ताखिल-भेदाय जगद्विभ्रमसाक्षिणे ।
ज्ञानोत्तममुनीन्द्राय नमः प्रत्यक्सुखात्मने ॥
ततः परमहंसेभ्यो नमः ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्त्तृभ्यः । इदं ब्राह्मण-वाक्यं । वादिनो वदनशीलाः वेदार्थविपरीतपक्षान् निर्म्मलीकृत्य वेदार्थतत्त्वेन ब्रह्मवदनशीलाः साक्षाद्वा परम्परया वा सर्व्ववेदार्थ-त्वेन ब्रह्म वदन्ती त्येतत् सर्व्वे वेदा यत्पदमामनन्ति इति श्रुतेः ।

1736.

289. पिङ्गलोपनिषत् । *Pingalopanisad.*

For the MS. see L. 1409.

In the lists of upanisads given in the Muktikopanisad, this work has been placed as one of the 19 upanisads belonging to the White Yajurveda.

1737.

2248. ब्रह्मोपनिषत् । *Brahmopaniṣad.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 4 Lines, 6 on a page Character, Nāgara Appearance, fresh

Col. :—

इति श्वेताश्वतरशाखागत-ब्रह्मोपनिषत् समाप्तम् ।

Brahmopanisad, one of the Ātharvana Upanisads, is printed with the Dīpikā comm. by Nārāyana, in pp 239 to 259 of the Bibl. Ind. Edition. But the present MS omits the portion printed in pp. 239 to 247 and य एवं वेद, etc., in the next leaf It begins from अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि, etc., etc.

1741.

9013. **मैत्र्युपनिषद्दीपिका ।** *Maitryupaniṣad dīpikā.*

By **रामतीर्थ ।**

Substance, country paper 9¼×3½ inches Folia, 101 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 3,000 Character, Nāgara Dated, Sm. 1734 Fresh Complete

Printed in the Ānandāśrama Series with the Text.

Complete in 101 leaves

The last Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीरामतीर्थ-विरचितायां मैत्र्युपनिषद्दीपिकायां सप्तम[ः] प्रपाठकः समाप्तः ।

The Post Col. Statement:—

नमस्तस्मै भगवते रामायाकुण्ठमेधसे ।
येनान्तर्हृदयस्थेन बुद्ध्यमानो विचेष्टये ॥
विचारयाम्यहं नित्यं वेदतत्त्वार्थमादरात् ।
येषामनुग्रहात्तेभ्यो गुरुभ्योऽस्तु नमः शतं ॥
मैत्रीशाखोपनिषदां दीपिकेयं महात्मनां
अन्तर्वस्त्ववभासाय भूयादर्केन्दुमण्डलं ॥
संवत् १७३४ वर्षे चैत्रवदि नवमीमन्दे लिखितं ।

It begins thus:—

प्रणम्य रामं प्रणताभयप्रदं ।
गुरूंस्तथा कृष्णमुखांस्तदात्मनः ॥
मैत्रायणानां श्रुतिमौलिमर्थतः ।
प्रसाध्य विष्णोः परमे पदेऽर्पये ॥

1742.

357. **अमृतनादोपनिषत् ।** *Amṛtanādopanisad.*

Substance, country-made paper 8½×5 inches. Folia, 5 Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, old. Prose Generally correct. Complete.

For the work see L 39, and Adyar Library Catalogue, p 135.

It is one of the 32 upanisads of the Black Yajurveda.

1743.

366. नारायणोपनिषत् अथर्ववेदीया ।

Nārāyaṇopaniṣad (from the A.V.)

Substance, country-made paper 6×3 inches Folia, 1 Lines 6 on a page Extent in ślokas 18 Character, Nāgara Appearance old Complete

Printed by Jacob in B S S

1744.

2333. *The Same*

Substance, country-made paper 9½×4 inches Folia, 2 Lines, 9 on a page Extent in ślokas 30 Devanāgarī of the eighteenth century Fresh Complete.

Col. :—

इति नारायणोपनिषत् समाप्ता ।

Printed by Jacob in Bombay Sanskrit Series. See the above.

1745.

3767. *The Same.*

Substance, foolscap paper 7½×4½ inches Folia, 5 Lines, 6 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete.

Colophon :—

इति श्री अथर्वणवेदे नारायण उपनिषत् सम्पूर्ण ।
श्रीशुभमस्तु । श्रीब्रह्मणाय नमः ॥

See Lz. 211.

1746.

10896. *The Same*

With Śaṅkarānanda's commentary entitled Dīpikā.

Substance country-made paper 9½×4 inches Folia, 7. Lines, 9 on a page Character, modern Nāgara Appearance, fresh Complete.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

सम्बन्धो विषयस्तद्वत् साधिकारिप्रयोजनः ।

सर्व्वोपनिषदां तुल्यस्तस्मान्नात्रोच्यते पृथक् ॥ १ ॥

(T.) ॐ पुरुषो ह वै नारायणोऽकामयत । (Comm.) प्रजाः सृजेयेति नारायणात् प्राणो जायते मनः सर्व्वेन्द्रियाणि च खं वायुर्ज्योतिरापश्च पृथिवीविश्वस्य धारिणी नारायणात् ब्रह्मा जायते नारायणाद्रुद्रो जायते नारायणादष्टौ वसवो नारायणादेकादश रुद्राः नारायणात् द्वादशादित्याः सर्व्वे देवताः, etc., etc., etc.

2A, इति श्रीनारायणोपनिषद्दीपिकायां प्रथमोध्यायः जगत्कारणत्वं नारायणस्योक्ता इदानीं नित्यत्वादि-क्रममाह ।

End. —

(7). ॐ प्रत्यगानन्दब्रह्मपुरुषं प्रणवस्वरूपमकार उकारो मकार इति तानेकदा समभवत् तदेतदोमिति ।

यमुक्ता मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात् ॥ स्पष्टार्थः ॥

Colophon.—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीशंकर-पादभगवतः कृतिर्नारायणोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

1747.

2472. *The Same.*

Substance, country-made paper $5\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Fresh.

There are two works in this manuscript, (I) नारायणोपनिषत् from the Atharva Veda, and (II) गोविन्दाष्टकम् attributed to Sankarācārya.

Nārāyaṇopaniṣad begins.—

ॐ अथ पुरुषो ऽह वै नारायण अकामयत प्रजाः सृजयेति नारायणात् प्राणो जायते मनः सर्व्वेन्द्रियाणि च ।

Col. 6A :—

इति नारायणोपनिषत् समाप्ता ।

1748.

2241. कैवल्योपनिषत् । *Kaivalyopaniṣad*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches Folia, 2 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 36 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

Col. :—

इति कैवल्योपनिषत् समाप्ता ।

Often printed.

1749.

2247. *The Same.*

Substance, country-made paper 9¼ × 4 inches Folia, 3 Lines 7 9 on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured. Complete

One of the 41 *Ātharvaṇa Upaniṣads*, printed with Nārāyaṇa's Dīpikā in pp. 456 to 464 of the Bibl Ind. Edition.

1750.

2373 *The Same.*

Substance, foolscap paper 8¼ × 4½ inches Folia, 3 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance fresh. Complete

Printed in pp. 456 to 468 of the Ātharvanopaniṣads of the Bibl. Ind. Edition.

1751.

3761. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches Folia, 3 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Post Colophon :—

हरो यद्युपदेष्टा ते हरिः कमलजोऽपि वा ।

तथापि न तव स्वास्थ्यं सर्व्वविस्मरणादृते ॥

श्रीशिवार्पणमस्तु ॥

One of the Atharvanopanisads printed in the Bibl. Ind. Series.

1752.

9799. *The Same.*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 37 Character, Nāgara Appearance, old Complete

See L. Vol. I, 106 and Adyar Library, p. 166.

1753.

1548. *The Same with a comm*,

by Vidyāraṇya Muni

Substance, country-made yellow paper 13×5 inches Folia, 13 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Bengali Date, Śaka 1800. Appearance, fresh Complete

The Maṅgalācaraṇa.—

विश्वेशं माधवं ढुंढिं दण्डपाणिं च भैरवं ।
वन्दे काशी गुहं गङ्गां भवानीं मणिकर्णिकां ॥

Object of the work :—

ब्रह्मात्मैकत्वविज्ञानस्य सुखप्रतिपत्त्यर्थं आश्वलायनं मुनिं निमित्तीकृत्य आख्यायिकामवतारयति श्रुतिः अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्योवाच ।

Colophon —

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-शङ्करानन्द-पूज्यपादशिष्य विद्यारण्यमुनिविरचिता कैवल्योपनिषत्तात्पर्य्यबोधिनी टीका समाप्तिं गता हरिः हरिः ।

Post Col. :—

शाके १८०० वैशाखे ५ लिपिरभूत् ।

1754.

9082. *The Same.*

Substance, foolscap paper 12×5½ inches Folia, 3 Lines, 17 19 on a page Extent in ślokas, 270 Character modern Nāgara Appearance, fresh Complete

Complete in three leaves.

See L. 848.

1755.

946. कैवल्योपनिषदालोकः । *Āloka comm. on the same*

By Vijñāna Bhikṣu.

For the manuscript see L. 1810.

1756.

359 *With Śaṅkarānanda's Dīpikā comm. on the same upaniṣad*

Substance, country-made paper 13×4 inches Folia, 5 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 200 Character, Bengali Appearance, old Complete

For the Text see L 106 and for the comm L. 54

According to the enumeration in the Muktikopanisad, This Upanisad belongs to the Black Yajurveda.

1757.

9518. *The Same.* *The Same.*

Substance, country-made paper 13×5 inches Folia, 6 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas 198. Character Nāgara Appearance, fresh Complete.

1758.

9419. *The same with the two comm. above.*

Substance, country-made paper. 11×5½ inches Folia, 8 Lines, 16 on a page Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete

For the Text see L. No. 106.

It is accompanied by two well-known commentaries, one entitled उपनिषत्-सारार्थ-प्रकाश by Śaṅkarānanda (see L Vol I, No 54) and the other दीपिका by Vidyāranya (see L. Vol. II, No. 848).

1759.

9524. *An anonymous comm. on the same.*

Substance country-made paper 13×5 inches Folia, 2. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 32 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

This is an anonymous comm on Kaivalyopanisad.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ कैवल्याख्योपनिषदं कैवल्यार्थावबोधिनीं ।

व्याख्यास्ये केवलत्वेन कैवल्यात्मा प्रसीदतु ॥

भगवती श्रुतिमातेव सुखप्रतिपत्त्यर्थं कञ्चनाश्वलायनं मुखीकृत्या-ख्यायिकामवतारयति ब्रह्मविद्यायामास्तिक्यं जनयितुं । अथ साधन-चतुष्टयसम्पत्त्यनन्तरं आश्वलायनः ऋग्वेदाचार्य्यः भगवन्तं पूजावन्तं परमेष्ठिनं परमोत्कृष्टस्थाननिवासं परिसमेत्य शास्त्रीयेन विधिना समीपमागत्य उवाच उक्तवान् । इत्यादि ।

1760.

9800.

Substance, country-made paper 10×5 inches Folia, 5 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character Nāgara Appearance, tolerable Complete

This codex contains ब्रह्मोपनिषत्, along with कैवल्योपनिषत्, Brahmopanisad ending in leaf 3A, and Kaivalya, running from that leaf to the end.

For Brahmopanisad See L. Vol II, No. 955.

It does not correspond with L 23

For Kaivalya see L. 106, Vol. I.

1761.

4007.

Substance country-made paper 18½ × 3½ inches Folia, 6 (160 to 165) Lines, 8 on a page Character Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh Old

A collection of upanisads

I

1B, इति गायत्र्युपनिषत् समाप्ता ।

See L. 2185.

II.

2A, इति ब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ।

Printed with the Dīpikā commentary in the Bibl. Ind Edition of Ātharvanopanisads, pp 23) to 259.

III

2B, इति हंसोपनिषत् समाप्ता ।

Printed in the Bibl Ind Edition of the Ātharvanopanisads, together with the Dipikā commentary, pp 401 to 416

IV

3A, इति परमहंसोपनिषत् समाप्ता ।

Printed in the same, with the same commentary, pp 417 to 436.

V.

4B, इति तैत्तिरीयोपनिषदि प्रथमप्रपाठकः ।

5B, इति तैत्तिरीयोपनिषदि ब्रह्मवल्लीनाम द्वितीयप्रपाठकः ।

6B, इति तैत्तिरीयोपनिषदि भृगुवल्लीनाम तृतीयप्रपाठकः । (?)

Often noticed and often printed

1762.

2372 **निरालम्बोपनिषत् ।** *Nirālambopanisad.*

Substance, foolscap paper 8½ × 4 inches Folia, 5 Lines, 7 on a page Extent in slokas, 50. Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

An elementary treatise on the Vedānta doctrine, in the form of a catechism. It is not exactly the same as the Nirālambopanisad as noticed in L. 675 It belongs, perhaps, to some other recension.

नमः शिवाय गुरवे सच्चिदानन्दमूर्त्तये ।
निष्प्रपञ्चाय शान्ताय निरालम्बाय तेजसे ॥
निरालम्बं समाश्रित्य सालम्बं विजहाति यः ।
स सन्न्यासी च योगी च कैवल्यं पदमश्नुते ॥
एषामज्ञानजीवानां समस्तारिष्टशान्तये ।
यद्यद्बोद्धव्यमखिलं तदाशंक्य ब्रवीम्यतः ॥
ॐ किं ब्रह्म । इत्यादि ।

It ends :—

यच्चैतन्यमनुस्यूतं जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ।
तदेव त्वं परं तत्त्वमितो नास्त्यधिकं परम् ॥
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

1763.

8784. *The Same.*

Substance, country paper. 5½×4 inches Folia, 9 Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 50 Character, Nāgara. New. Complete

Complete in 9 leaves. Dated Saṃvat 1932.

An elementary treatise on the Vedānta.

The last Col. :—

इति निरालम्बोपनिषत् समाप्ता ।

I.O. Catal. 493-39 L. 675.

1764.

1575.

Substance, country-made paper. 11×5⅓ inches Folia, 4 Lines, 12 on a page Character, Bengali Appearance, new Generally correct. It bears page marks 79 to 82

The manuscript contains :—

(1) निरालम्बोपनिषत् ending in leaf 80B, for which see I O Catal. No 493, 494, No. 39

(2) शुकरहस्योपनिषत् ending in 82B for which see H.P.R. 304, Vol. III. It is followed by the first four lines of Vajrasūcikopaniṣad.

1765.

2235 *The Same with a Comm.,*

By Sāyana.

Substance, country-made paper 8×1 inches Folia, 3 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 60 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh Complete

It begins —

वागीशाद्याः, etc , the usual मङ्गलाचरण of Sāyana.

ॐ सहनाº ॐ शान्ति ३ हरि ॐ नमः शिवाय गुरवे सच्चिदानन्दमूर्त्तये, etc., as in No. 1762

It ends :—

अग्राह्यमिति स्वस्वरूपव्यतिरिक्तं मायामनोमयबुद्ध्यादीन्द्रियगोचरं जगत्सत्यत्वचिन्तनमग्राह्यमिति निरालम्बोपनिषद् बोध्यते। स सर्व्वमयं ब्रह्म भूत्वा सर्व्वान् कामानुपभुञ्जन् मुक्तबन्धः यो जायते पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायते ॐ तत् सत्। इति निरालम्बोपनिषत् समाप्तं। श्रीरामचन्द्रायर्पणमस्तु।

1766.

356 **महोपनिषत्।** *Mahopaniṣad.*

Substance, country-made paper 5½×3½ inches Folia, 2 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 25 Character, Nāgara Appearance, old. Complete

For the work see L. 40 and Adyar Library Catalogue, p. 247.

I.O. Catal. 394-395/79.

1767.

368. ब्रह्मविन्दूपनिषत् । *Brahma-Vindūpanisad.*

Substance, foolscap paper 12½ × 4 inches Folium, 1 Lines, 8+9 in all Extent in ślokas, 25 Character, Bengali Appearance, tolerable Complete.

For the work see L 96.

Printed in Bibl. Ind among the Ātharvanopanisads, pp 18–20.

1768.

2371. *The Sam*

Substance, foolscap paper 8½ × 4 inches Folia, 2 Lines, 8 on a page Character, Nāgara Appearance, new Complete

I O. Catal. 489 18

1769.

9810. स्वरूपोपनिषत् । *Svarūpopanișad*

Substance, foreign paper 9 × 5 inches Folia, 2 Lines 10 on a page. Extent in ślokas, 30 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

It comprises twenty-seven ślokas on the idea of the identity of Jīva and Parabrahma, the Supreme soul.

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ स्वरूपोपनिषल्लिख्यते ।

अहमेव परं ब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययं

इति स्यान्निश्चितो मुक्तो बद्ध एवान्यथा भवेत् । १ ।

अहमेव परं ब्रह्म न चाहं ब्रह्मणः पृथक् ।

इत्येवं समुपासीत ब्राह्मणो ब्रह्मणि स्थितः । २ ।

End:—

ब्रह्मैवाहं न संसारी न चाहं ब्रह्मणः पृथक् ।

नाहं देही न मे देहो केवलोऽहं सनातनः । २६ ।

तथा श्रुत्यन्तरेऽपि

" एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन "

इति श्रुतिः । २७ ।

Colophon :—

इति ब्रह्मानुचिन्तनिका स्वरूपोपनिषत् समाप्ता ।

1770.

9210. स्वरूपोपनिषत् *and* निरालम्बोपनिषत् ।

The last two Upaniṣads.

Substance, country-made paper 11×5 inches Folia, 6 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 102 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

This work treats of the identity of individual and supreme souls

It begins thus —

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अहमेव परं ब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययं ।

Colophon :—

इति स्वरूपोपनिषत् सम्पूर्णं ।

See upanisads in the Adyar Library, p. 299.

For the second see Adyar Library, p. 206.

1771.

1450. मुक्तिकोपनिषत् । *Muktikopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. 6½×4¼ inches Pages, 34 Lines, 11 on a page Character, Bengali Appearance, tolerable. Complete Bound in book form

See I.O. Catal. 494–495/127

1772.

2003. अथर्वशिखोपनिषत् । *Atharva-śikhopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 2 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35 Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

See L. 88 and the Catal. of Adyar Library p. 125. Printed in Bible Ind. Atharvana-Upanisads p. 229–238.

Col. :—

इति अथर्व्वशिखोपनिषत् समाप्ता ।

1773.

2239. *The Same*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 2 Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 35 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

For the work see L 88. It is printed in Bibl. Ind. and by Mahesh Chandra Pal. See also the above

Col. :—

इति अथर्व्वशिखोपनिषत् समाप्ता ।

1774.

2816. **सर्व्वोपनिषत्** *Sarvopanisad.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 4. Lines, 7 on a page Character, Nāgara Appearance, discoloured Complete

Printed in the Bibl Ind. series in the Atharvopanisad volume, pp 394 to 404, but paged as 504

1775.

355 **सन्ध्योपनिषत्** । *Sandhyopanisad.*

Substance, country-made paper 13×4 inches Folia, 3 Lines 10 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali Appearance, old Complete

For the work see L. 59. *Indische Studien*, I. 36, 11, 294

It contains at the end, the first leaf of Parivrājakopanisad which begins —

सह्वनाववत्विति शान्तिः अथ यतेर्नियमस्य कथमिति पृष्टवान्, etc

1776.

354. वज्रसूच्युपनिषत् । *Vajrasūcyupaniṣad*

Attributed to Śaṅkarācārya

Substance, country-made paper 10¾ × 4½ inches Folia, 6 Lines, 6 on a page Extent in ślokas 108 Character Nāgara Date Sam 1909 Appearance, fresh Complete

For the work see L 36.

Post Col. Statement :—

शुभमस्तु संवत् १९०९ पौष शुक्ल १२ द्वादश्यां भृगुवासरे लिः कन्हैलाल ।

According to the enumeration in Muktikopaniṣad it belongs to the Sāmaveda.

1777

728. *The Same*

Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches Folia, 4 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 88 Character, Nāgara Appearance, old. Complete

For the work see L. 36 and I O. Catal No. 488. 42. and No. 493, 494. 41

There is a Buddhist work entitled Vajra Sūci by Asva Ghosa. Protessor Bendall, in Cam Cat. p 96 says, this is a distinct work from the treatise of the same name attributed to Śaṅkarācārya.

But the upaniṣad seems to be based upon the older work by Asva Ghosa. They begin in the same way though not in the same words.

After maṅgalācaraṇa and so forth, Asva Ghosa begins:—

"कोऽयं ब्राह्मणो नाम, किं जीवः किं शरीरः किं ज्ञानं किमाचारः किं कर्म्म किं वेदः ।

Sankarācārya begins :—

को वा ब्राह्मणो नाम को जीवः को देहः का जातिः किं ज्ञा को धर्म्मः को वर्णः किं कर्म्म किं पाण्डित्यं इत्यष्टौ विकल्पाः। प्रथमः जीवो ब्राह्मण इति चेत् तदा सर्व्वस्यापि जनस्य जीवस्यैकरूपत्वात् जीवो न ब्राह्मणो भवत्येव, etc

1778.

2378. *The Same*

Substance, foolscap paper 7½×4 inches Folia, 7 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 88 Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh Complete

Colophon —

इति श्रीवज्रसूच्युपनिषत् सुबोधिन्यां (?) समाप्तम्।

See the above.

1779.

8654. *The Same.*

Substance, country paper 8×4 inches Folia, 6 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara New Complete

Complete in 6 leaves.

Colophon :—

इति श्रीमच्छङ्कराचार्य्यविरचितायां उपनिषत्सुबोधिन्यां वज्रसूचिः समाप्ता।

लिखितं शिवदत्त चानिणे पुस्तकं अयोध्यामध्ये सम्वत् १८३३ मार्गे मासे तिथौ सप्तम्यां भौमवासरसंयुक्तायां शुभं भवतु। शुभमस्तु राम श्रीकृष्ण गोपालतां।

1780.

3751. *The Same.*

Substance, country-made paper 14×5 inches Folia, 2 Lines, 15 on a page Extent in ślokas, 80 Character, Bengali Date, Śaka 1747 Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचिता वज्रसूची समाप्ता ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७४७ वैशाखस्य शुक्लपक्षे द्वादश्यां तिथौ श्रीहर-गोविन्द शर्म्मणा लिखितम् ।

1781.

740 **आश्रमोपनिषत् ।** *Aśramopanisad.*

For a description of the manuscript see L 1596.

This is one of the Ātharvanopanisads. See Adyar p. 145 and p 240

1782.

1574 **नारदपरिव्राजकोपनिषत् ।** *Nārada-parivrājakopaniṣad*

Substance, foolscap paper 11×6 inches Folia, 17 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 570 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete in 9 upadeśas

For the work see I.O. Catal. 493–494, No 48

1783.

456. **परमहंसोपनिषत्** *and* **सर्व्वोपनिषत्सारः ।**

Parama-haṃsopaniṣad and Savopaniṣat-sāra.

For the MS. see L 1359.

It contains two works named above. The first ends in 3A and the last in 5A. Both printed in Bibl Ind. in the Vol. on Ātharvanopanisads.

1784.

363. **परमहंसोपनिषत् ।** *Parama hamsopanisad.*

With its Dipikā commentary.

By Nārāyaṇa

Substance, country-made yellow paper $13\frac{1}{4}\times5\frac{1}{4}$ inches Folia, 6 Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 250 Character, Bengali Appearance, new Complete.

The text in the middle, and the comm above and below.

For the text see L. 104 and for the commentary L. 49.

The text has been printed with the comm in Bibl. Ind, pp 417 to 436 in the Edition of Ātharvana Upanisads.

1785.

362. हंसोपनिषत् । *Haṃsopaniṣad.*

Substance, country-made paper 8×3¾ inches Folium, 1 Lines, 8+13 in all. Extent in ślokas, 22 Character, Nagara Appearance, old Complete.

For the work see L. 41

Haṃsopanisad has been published in the Bibl Ind. among the Ātharvanopanisads, pp 404 to 416, with the comm by Nārāyana.

The editor follows Nārāyaṇa in fixing the text, but the present manuscript does not seem to have been consulted by him, because it has a different arrangement of parts altogether.

The work seems to have been composed long after the Tantrika-Yoga system became current in India.

1786.

358. छुरिकोपनिषत् । *Churikopaniṣad.*

Called also Kṣurikā

Substance, country-made paper 9×4 inches Folia, 2 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 20 Character, Nāgara. Date, Śaka 1642 Appearance, very old. Complete

Post Col. Statement :—

शाके १६४२+ + + + +त्रयोदश्यां चन्द्रे संगवे
श्रीवेङ्कटगिरौ लिखितं श्रीवेङ्कटेश+ + + + +

For the work see L 42.

It relates to Yoga

Printed in the Bibl. Ind. edition of the Ātharvanopanisads, pp. 203–218 (with Dīpikā).

1787.

2867. भावनोपनिषत् । *Bhāvanopaniṣad.*

Substance, country-made paper $8\frac{3}{4} \times 4$ inches Folia, 2 Lines, 30 on all. Extent in ślokas, 40 Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete

It is not an upanisad, but a small treatise containing definitions of Tantrika technical terms

It begins :—

गुरुः सर्व्वकारणभूता शक्तिः । तेन नवरन्ध्ररूपो देहः । नवशक्तिरूपं श्रीचक्रं । वाराही पितृरूपा । कुरुकुल्ला बलिदेवता । माता क्रियाशक्तिः पीठं । कुलकुण्डलिनीज्ञानं शक्तिग्रहः । तत्सामरस्येच्छाशक्तिः महात्रिपुरसुन्दरी पुरुषार्थसागरः । देहे नवरत्नद्वीपः त्वगादिसप्तधातुरोमसंयुक्तः । संकल्पाः कल्पतरवः । तेजःकल्पको ध्यानम् ।

Thus to the end.

See Burnell 34B, and I.O. Catal. Nos 493–494, the 102nd MS.

1788.

9025. भावनोपनिषद्भाष्यं । *Bhāvanopaniṣad-bhāṣya.*

By भास्करराय ।

A bhāṣya comm. on the Bhāvanopaniṣad.

Substance, country paper. $10\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17 Lines 9 on a page Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara Dated, Sm 1823. Fresh. Complete

Complete in 17 leaves. Dated संवत् 1823.

1789.

9441. मृत्युलाङ्गूलोपनिषत् । *Mṛtyu-lāngulopaniṣad.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 2 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 33. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete

See Oxf. 390B and Burnell 35B.

Published by Colonel Jacob in the Indian Antiquary of 1887 (p. 287).

Colophon :—

इति मृत्युलाङ्गूलोपनिषदः सम्पूर्णं शुभं भुयात् । श्रीराम ।

1790.

353. अमृतविन्दूपनिषद् । *Amṛta-vindūpaniṣad*

Substance, country-made paper $6\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches Folia, 4 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 28 Character, Nāgara Appearance, new Complete

It belongs to the Vaisnava sect.

For the work see L. 35 Published in Bibl Ind. Ed. Athav Upani. pp 21–25.

1791.

369. गोलोकतापनी । *Golokatāpanī.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia. 3 Lines, 9, 10 on a page Extent in ślokas, 64 Character Nāgara. Date, Sam 1909. Appearance, fresh Complete

The original MS. from which this has been copied is noticed in L. 34, in the year 1871. That MS. bore the date Saṃ. 1909 The date of the original MS. has been apparently copied here.

1792.

3779. गोपालतापनीयोपनिषत् सटीका ।

Gopāla-tāpanīyopaniṣad with comm

Substance, country-made paper $11 \times 5\frac{1}{4}$ inches Folia, 6. In Tripātha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1873 Appearance, discoloured Complete

The accompanying commentary is by Viśveśvara.

The Pūrvatāpanīya ends in leaf 11B.

T. इति पूर्व्वतापनीयोपनिषत् समाप्ता ।

Comm. इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां गोपालतापनीटीकायां गोपीनाथध्यान-स्मरण-भजन-निरूपणं नाम पूर्व्वतापनीयोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

The Uttaratāpaniya ends in leaf 25A.

T. इति गोपालतापनी उत्तरभागः समाप्तः ।

Comm इति श्रीअथर्व्वणोपनिषत्सु विश्वेश्वरविरचिता गोपालतापनी समाप्ता ।

Post Colophon —

शुभमस्तु संवत् १८७३ तत्र पौष शुक्ल अष्टम्यां शुक्रे लिपिकृत्य बालकरा [म] विप्रेण मेराष्ठकनगर बलराम वाचस्पति पठनार्थम् ।

See I.O. Catal. No. 528. Edited with Visvesvara's commentary, by Haracandra Vidyābhūsana and Visvanātha, Bibl. Ind., 1870

1793.

3154. **गोपालतापन्युपनिषद् ।** *Gopāla-tāpanyupanisad.*

With the commentary.

By Jiva.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 23 In tripātha form Character, Bengali Appearance, discoloured.

For the beginning and the end of the work see L. 11.

The commentary begins :—

अथ क्लींकारादसृजद्विश्वमिति प्राह श्रुतेः शिरः ।
लकारात् पृथिवी जाता ककाराज्जलसम्भवः ॥

इत्यादिभिः श्रीमता गौतमेन भगवता स्वीय-तन्त्रस्य प्रमाणतया दर्शिता पूर्व्वतापनी । तदिह कादायो लोलात् पृथिवी ईतोऽग्नि विन्दोर्विन्दुस्तत्सम्पातात् तदर्क इति क्लींकाराद सृजदित्यादि प्रतीकमयी गुर्ज्जरादिदेशप्रसिद्ध-पराशरगोत्रादि-ब्राह्मणसम्प्रदायसमुपदाय (?) प्र[ा]प्ताथर्व्ववेदस्य-पिप्पलादशाखादिपठिता-गोपालताप-

व्याख्या श्रुतिरियं सप्रतिपाद्यं श्रीकृष्णमेव सर्व्ववेदान्तसम्मतया सर्व्वोत्तमत्वेन प्रतिपादयन्ती नमस्करोति सच्चिदानन्दरूपायेति ।

10A, इति श्रीगोपाल-पूर्व्वतापनी समाप्ता ।

एकदा हि व्रजस्त्रियः सकामाः शर्व्वरीमुषित्वा सर्व्वेश्वरं गोपालं कृष्णमूचिरे । उवाच ताः कृष्णः । अनु कस्मै ब्राह्मणाय भक्ष्यं दातव्यं भवति ।

23B, इत्याथर्व्वणोपनिषदि श्रीगोपालतापन्युत्तरभागस्य समाप्तः ।

The commentary ends :—

ब्रह्मणः सकाशाद्ब्रह्मपुत्रैः श्रुतं तेभ्यो नारदेन तस्माच्च मया मत्तश्च त्वयेत्यर्थः । स्वालयस्यान्तिकं न तु स्वालयमेवेति श्रीकृष्णसनाथ वनागमनमभिप्रेयते ।

गान्धर्व्वीवर-गान्धर्व्व-गन्धबन्धुरधर्म्मणे ।

वृन्दावनावनीवृन्दनन्दिने नन्दतात्मनः ॥

(विश्वेश्वरक-जनार्द्दनभट्टाभ्या वैदिकाग्र्याभ्यां तद्वत्प्रबोधयतिना लिखितश्चितमचतारतम्येन ।)

Col. of the comm. :—

इत्युत्तर-गोपालतापनी-विवृतिः सम्पूर्णतां गता ।

श्रीसनातनरूपस्य चरणाब्जसुधेप्सुना

पूरिता टिप्पनी चेयं जीवेन सुखबोधनी ॥

1794.

8968. वासुदेवोपनिषत् । *Vāsudevopaniṣad*

Substance, country paper 10 × 1½ inches. Folia, 5 Lines, 8 on a pag Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara Dated, Sm 1924 Fresh. Complete.

Complete in five leaves Dated Sam. 1799.

See L. 110.

1795.

1645. *This manuscript contains two works*

(*a*) *The Same with its commentary* दीपिका ।

Substance, country-made paper. 13 × 7 inches Folia, 2½. Written in the Tripātha form. Character, Nāgara Complete.

(b) गोपीचन्दनोपनिषत् *with its commentary* दीपिका ।

Substance, etc , the same as in (a) Folia 1½

The works in this number have all been printed.

For (a) see L. 110 and for its comm see L. 27.

For (b) see L 111 and for its comm. see L. 31.

1796.

3021. *The Same.*

With a commentary

Substance, country-made paper. 13×7 inches Folia, 3 Lines, 8 14 on a page In tripātha form Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh Incomplete at the end

The text begins :—

ॐ तत्सत् ॐ ब्रह्मादिभिर्धारितं विष्णुचंदनं ममाङ्के प्रतिदिनमालिप्तं गोपीभिः प्रक्षालनाद्गोपीचन्दनमाख्यातमङ्गलेपनं पुण्यं चक्रतीर्थान्तःस्थितं चक्रसमायुक्तं पीतवर्णं मुक्तिसाधनं भवति ।

The beginning of the commentary :—

ॐ तत्सत् ॐ वासुदेवोपनिषदि चत्वारिंशत्कलानि हि स्मृत-गणे चैकोनपञ्चाशदमी मताः कालाग्निरुद्रोपनिषदि तिर्य्यक्पुण्ड्र-विधिरुक्तो अत्रोर्द्धपुण्ड्रविधिरुच्यते ।

1797.

9362. अथर्व्वणोपनिषत् । *Ātharvaṇopaniṣad*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folium, 1 Line , 8 on a page Extent in ślokas, 12 Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete

It runs :—

श्रीगणेशाय नमः ।

द्वापरान्ते नारदो ब्रह्माणं प्रति जगाम । कथन्त भगवन् गां पर्य्यटन् कलिं सन्तरेयमिति स होवाच । साधु पृष्टोऽस्मि सर्व्वश्रुतिरहस्यं

गोप्यं तच्छृणु येन कलिं संसारं सन्तरिष्यसि । भगवदादिविष्णो र्नारायणस्य नाम्नेति । नारदः पुनः पप्रच्छ . भगवन् किन्तन्नामेति . स होवाच ॥

हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे ।
हरे कृष्ण हरे कृष्ण कृष्ण कृष्ण हरे हरे ॥
इति षोड़शकं नाम्नां कलिकल्मषनाशनं ॥
नातः परतरोपायः सर्व्ववेदेषु दृश्यत इति ॥

षोड़शकं षोड़शकलावृत्तस्य जीवस्यावरणविनाशनं ॥ ततः प्रकाशते ब्रह्म मेघापाये रविरश्मि मण्डलमेवेति .

पुनर्नारदः पप्रच्छ . कोस्य विधिरिति सहोवाच नास्य विधिरिति सर्व्वदा शुचिरशुचिर्वा पठन् ब्रह्मणः सलोकतां समीपतां सायुज्यतामेति . यदा षोडशकस्य सार्द्धत्रयकोटिर्जपति तदा ब्रह्महत्यापापात् तरति . वीरहत्यायाः सुवर्णस्तेयात् वृषलीगमनमैथुनात् . पित्रो र्देवानामृषीणां मनुष्याणां अनपाकरणात् स्वधर्म्मपरित्यागपापात् सद्यः शुचितामाप्नुयात् । सद्यो मुच्यते सद्यो मुच्यत इति .

Colophon :—

अथर्व्वणोपनिषदिति नामोपनिषत् समस्तवेदान्तसारभूतं श्रीमन्नामनामान्यपरं ॥

राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥

1798.

365 **रामतापनीयोपनिषत् ।** *Rāma-tāpanīyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5¼ inches. Folia, 12 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 220 Character, Nāgara Appearance, tolerable

Pūrvatāpanī in verse and Uttaratāpanī in prose.

For the work see L. 7

Printed in Bibl. Ind among the Ātharvanopaniṣad, pp. 304-80.

1799.

9323. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×4 inches Complete in 7 leaves, first leaf missing Lines, 11 on a page Extent in slokas, 182 Character Nāgara Appearance old

A theological treatise in two parts, establishing the divinity of Rāma. It is said to belong to the Atharvaveda.

The first ends in leaf 4B

Colophon —

इत्यथर्व्ववेदे रामपूर्व्वतापनीयोपनिषत् समाप्ता ।

The second in leaf 7

Colophon --

इत्यथर्व्ववेदे रामोत्तरतापिनीयोपनिषत् समाप्ता ।

रामब्रह्मणे नमः ।

दः । गोविन्देन लिखितं ।

See L., Vol. I, No. 7.

1800.

1232 *The Same with a comm. entitled* **आनन्दनिधि ।**

By Ānanda Vana.

Substance, country-made paper 13×6¼ inches Folia, 17 Lines, 20 on a page. Extent in slokas, 650. Character, Nagara Appearance, tolerable Complete

Divided into two halves.

For the beginning of the first and the end of the second see L 2548, and for the beginning of the second see L. 56, which however quotes the first half of the opening verse only. But it is not of any importance, being only a maṅgalācarana sloka. In the second verse of the second part in the present MS an obeisance is made to the commentator's guru Rāghava The third verse gives information about the author's lineage and ancestry.

2nd. यः शब्द परिनिष्ठितोऽथ परमे ब्रह्मण्यतिन्यायतः
तत्कारुण्यसुधोदविन्दुकणिका संसारसन्तापनुत् ।
यद्गाम्भीर्य्यमगाधमप्यनुचरैः शोधं समाश्रीयते
तस्य श्रीगुरुराघवस्य चरणद्वन्द्वारविन्दं नुमः ॥

3rd. आसीद्दाधिश्ववंश्यो न्हरिरिति पुरा केशवाख्यस्य सूनुः
तस्मात् कृष्णाख्यसोऽभूद्दरगिरिसुरवरः पत्तने कुंदनाख्ये ।
तस्मात् सूनुर्गुणाब्धिः समजनि कमलावाप्रसूत्या यतीना
आनन्दाद्यः स रामोपनिषदि विदधे साधुटीकां वनाख्यः ॥

In L. 56 the comm. is called Rāma Kāsika.

The first half ends in leaf 8A and the second in 17B. The colophon of the first half attributes it to Visvesvara.

इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचिताया रामतापनीय-पूर्व्वार्द्धटीकाया
पञ्चमोपनिषत् समाप्ता ।

1801.

1578. *A comm. on the same called* **आनन्दनिधिः** *or*

रामकाशिका ।

By Ananda Vana.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

See the previous number.

The first two verses are different in this manuscript.

सत्यं सत्यतया हि यस्य निखिलं वचो यथा कुण्डली
यस्यानन्दतया प्रपञ्चरचना नानन्दपूर्णायते ।
यच्चिद्रूपतया चिदात्मकमिवाभाति प्रपञ्चादिकं
सत्यानन्दचिदात्मकं श्रुतिवचोगीतं भजे राघवम् ॥
एकेनैव करेण शिष्यशिरसि व्यापारिते लक्षणा
दुर्व्विच्छेदमनुच्छमस्यति तमःसंघात-माभ्यन्तरम् ।

तस्मै तस्य गुरोरपूर्व्व-दिवसाधीशस्य पादाम्बुज-
द्वन्द्वाधीन-यशः-पराग-कणिका भक्त्या नमामस्तथा ॥

The third verse is the same as quoted from No. 1262.

The 4th —

श्रीरामोपनिषद्वृत्तिर्विदधे रामकाशिका ।
रामभक्त्या प्रयुक्तोऽहं रामावाप्तौ तदर्थिनाम् ॥

1802.

3910 *The Same.*

Substance, country-made paper 16⅓ × 4¼ inches Folia, 76 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 1800 Character, Bengali Appearance, old and discoloured Date, Śaka 1667

Leaves 8 to 14, 19 to 22, 32, 33, 70, 71 are missing.

This seems to be an enlarged edition of the commentary entitled Ānandanidhi.

It begins with four of the opening verses of the two previous works.

इह खलु सुखदुःखलाभालाभयोरन्यतरस्य पुरुषार्थस्य अनुपलम्भा-दर्शपौर्णमासादि-वेदविहितकर्म्मनिर्म्माणप्रवृत्ताना स्वर्गसुखलाभेऽपि तस्य क्षयि च-सातिशयत्वदोषोन्मेषरूषितत्वेन पुरुषार्थत्वानुपपत्तेः । स्वर्गादावप्यनभिरतिमासेदुषां प्रचुरतर-दुःख-पटल-विपरिलोपनित्यनिरतिशयानन्दप्रतिलम्भलक्षण-पुरुषार्थमपेक्षमाणानां दुःखमयस्य संसारस्याविद्याविद्यमानत्वदविद्याविच्छेदमन्तरेणोच्छेदासम्भवात् अविद्याया ब्रह्मात्मैकत्वसाक्षा(ख्या)त्काररूपविद्यैकापनोद्यत्वात् श्रीरामाख्यां ब्रह्मविद्यां रमणीयतरामुपजनयितुं श्रीरामतापनीयोपनिषत्-पूर्व्वोत्तरसगुणनिर्गुणोपासनभेदेन अधिकारितारतम्यात् प्रवृत्ते। तत्र च उपनिपूर्व्वात् सदेर्निष्पन्नस्य क्विबन्तस्योपनिषत्पदस्य मुख्यतः श्रीरामचन्द्र-ब्रह्मविद्यापरत्वेऽपि ब्रह्मविद्यायाः श्रुतौ लक्षणाया प्रवृत्तिः। नह्यभिधैव शब्दस्य वृत्तिर्लक्षणेति वक्तुं युक्तं वृद्धैरुभयोरपि शब्दवृत्तित्वेन स्वीकारात्। नन्वेवमस्तु श्रीरामतापनीयमप्युपनिषत्तथापि + + व्याख्यातुमर्हति॥ प्राचीनैरेवाचार्य्यैर्व्याकृतत्वात्। सत्यन्तथापि प्राचीनव्याख्याया

विच्छिन्नविस्तृतदुरवगाहतया अलसप्रायाणां मन्दमतीनामनुग्रहायाविच्छिन्ना च संक्षिप्तसुबोधा च श्रीरामपूर्व्वतापनीयोपनिषदो व्याख्येयं संख्यावतां हृदङ्गमा आरभ्यते ॥ अत्र च उत्तमाधिकारिणां सगुणोपासनामन्तरेणैव निर्गुणस्य प्रतिपत्तुं शक्यत्वेपि मन्दाधिकारिभि स्तामन्तरेण प्रतिपत्तुमशक्यत्वात् ब्रह्मणो रूपकल्प-नेत्यादिना सगुणोपासनामुद्दिश्य(?)स्तया प्राप्तव्यं निर्गुणं रामनामनिरुक्तिव्याजेन षड्भिः श्लोकरूपाभिः कण्डिकाभिर्निरूपयति चिन्मयइत्यादिना ।

The first colophon is lost in the missing leaves·

39A, इति श्रीरामतापिन्यां द्वितीयोपनिषत् , 41A, इति श्रीरामतापिनी-टीकायां तृयीयोपनिषत् समाप्ता ; 51B. इतिशब्दश्चतुर्थोपनिषत् समाप्तौ ; 54A, इति श्रीआनन्दवनविरचितायां रामकाशिकायां पञ्चमोपनिषत् समाप्ता ।

Then begins the Rāmottara-tāpanī —

सत्यं तारकतत्तमो मिदमनु स्फुनश्चतुष्पादकम् (?)
जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिनं स्फुतिवशादिश्वाद्यतीतं विभुम् (?) ।
भूनाशान्तसुपाश्यमानममरैः स्तुत्यं तुरीयात्मकम् (?)
भक्तानुग्रहविग्रहं जनकजाजानिं भजे राघवम् ॥
यः शब्दे परिनिष्ठितोऽथ परमे ब्रह्मण्यतिन्यायतो
यत्कारुण्य सुधोदविन्दुकणिका संसारसन्तापनुत् ।
यद्गाम्भीर्य्यमगाधमप्यनुचरैर्गाधं समाश्रीयते
तस्य श्रीगुरुराघवस्य चरणद्वन्द्वारविन्दं नुमः ॥
आसीदाश्विष्ठवंशो नृहरिरितिपुरा केशवाख्यस्य सूनुः
तस्मात् कृष्णाह्वयोऽभूत् धरणिसुरवरः पत्तने कुण्डिनाख्ये ।
तस्मात् सूनुर्गुणाब्धिः समजनि कमलांवा प्रभुत्वाद्यतीना
आनन्दाद्यः स रामोपनिषदि विदधे माधु टीका वनाख्यः ॥
श्रीरामोत्तर-तापनीय-विलसत्कृत्यर्थ-संशोधन-
व्याजेनार्ज्जितत(?)न्मकोटि-दुरितध्वंसानुवंशा कृशा ।
टीकाया(?)स्वात्महितार्थमेव विदुषा आधाय मानोच्यते (?)
तत् चन्तव्यमनाथदीनपतिभिर्विस्मृत्य मे चापलम् ॥
आनन्दनिधिनाम्नीयं टीका प्रोद्भाव्यते मया ।
रामचन्द्रमणिं प्राप्य कर्त्तुं मा[म्ना]व्यमद्वयम् ॥

इह खलु सकल प्राणभृतां सुखार्थित्वं दुःखानर्थित्वञ्च ध्यायमानत्वात् सुखोत्पादित्सा दुःखजिहासयोरनिवारित प्राप्तौ कश्चित् ... ... रमणीयतर-श्रीराम-ब्रह्मविद्यासिषाधयिषया श्रीरामोत्तरतापनीयोपनिषत् सगुणोपासनफलभूत-निर्गुणत्वा + श्रीरामोपासनपरतया प्रवर्त्तते ॥ इत्यादि ।

74B, प्रथम-कण्डिकायां बृहस्पतिप्रश्नोत्तरे यत्तारकं ब्रह्म निर्दिष्टं द्वितीयायां भारद्वाजप्रश्नोत्तरे तारतारकैक्येन तत्स्वरूपन्दर्शितम् । तृतीयायां तस्यार्थमुक्ता तेन वाच्यं वाचकैक्यन्निरूपितम् । तस्य ब्रह्मात्मैक्यस्य श्रीरामचन्द्रस्य प्राप्तिः कथम्भवतीति वक्तुञ्चतुर्थी आरभ्यते ।

The left hand side of the last leaf being corroded, we cannot give the colophon and the end of the work wholly.

इत्यथर्वणरहस्ये श्रीरामोत्तरता + + + + .
सम्मन्त्र्या मनतारणेन मनुना दिग्वन्दुदिक्ष्वार्हयन्
रुद्रोपेन्द्रमरु + + + गोप्यो विरिञ्चादिभिः ।
व्यक्ता + + + + + + + +
तामानन्दनिधिंविधाय हृदये नन्दन्तु रामाश्रयाः ॥
यस्यां भक्तिरिति विधिश्रमदमप्राप्तिरप्राप्ति रन्त-
र्दु + + + + + यान्ति नाभाय भूमौ ।
विद्याम्भोधि प्रवृद्ध-प्रवरतर महाबोधचन्द्रोदयाख्यो
मानन्दनिधिता निदधन हृदये तद्विदः + + + ॥
+ + + + दपद्मो मकारन्दौघविन्दुभिः ।
रञ्जितायां सदा काश्यां टीकानन्दवनैः कृता ॥
यस्योपदेशदीधित्या तारकं ब्रह्म काशते ।
काश्यां + + + + + पिनाकिने ॥
नाहं मांसं न चास्थीनि देहादन्यो परोह्यहम् ।
इति भावानुरूपेण व्यवहारेण सुच्यते ॥

1803.

364. (नृसिंह) पूर्व्वतापनीयोपनिषत् । *Nṛsiṃha-pūrva-tāpanīyopaniṣad.*

Substance, country-made paper 9¼×5 inches Folia 10 Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 252 Character Nāgara Appearance old and repaired Complete

It contains a complete copy of the Pūrvakhanda of the Nrsiṁha tāpanīyopanisad, which has five upanisads, each divided into several parts It comes to an end in l. 2, leaf 9B, which contains a portion of Nārāyanopanisad printed by Jacob in B S.S Pūrvatāpanīyopanisad has been printed in Bibl Ind with the Uttarakhaṇda.

The manuscript also contains Ātmopanisad complete. This also has been printed in Bibl. Ind. among the Ātharva nopanisads pp. 299–303

1804.

9029 *The Same.*

Substance, country paper 10¾×3½ inches Folia, 19 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara Old Fresh Complete.

Complete in 19 leaves

1805.

534. *A comm. on the Same.*

The MS. is noticed in L. 1287. This is a bhāsya on the Nrsiṁhatāpanī, attributed to Śaṅkarācārya The present MS. contains the bhāsya on the first three upaniṣads of the Pūrvatāpanī, and the greater part of the fourth.

1806.

8644 उत्तरतापनीयविवरण । *A comm. on Uttaratāpanīya.*

By Gauḍapādācārya.

Substance, country paper 10¼×4½ inches Folia, 49 Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2300 Character, Nāgara Old Complete

Complete in 49 leaves.

The Last Colophon :—

इति श्रीनवमः खण्ड[ः] समाप्तः। इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यवर्य्य-श्रीमत्शुकमुनीन्द्रशिष्य - श्रीमत्गौडपादमुनिवरविरचिते उत्तरतापनीयविवरणे नवमखण्डः। श्रीनृसिंह-गोपालाय नमः। श्रीकृष्णार्पणमस्तु।

It begins :—

निरस्तनिखिलानर्थ-परमानन्दरूपिणे
नृसिंहाय नमस्कुर्म्मः सर्व्वधीवृत्तिसाक्षिणे।
यत्पादाब्जरजो-लेशसम्पर्कात् सहसा सकृत्
सर्व्वसंसारहीनोऽहं तन्नतोऽस्मि गुरुं सदा॥
तापनीयरहस्यार्थविवृतिर्लेशतो मया
क्रियतेऽल्पधिया तस्मात् क्षन्तव्यं क्षतमुत्तमैः।

इह पूर्व्वस्मिन् ग्रन्थे नृसिंहाकार-ब्रह्मविषय विद्यानिरूपाधिकपरब्रह्मविद्या फलाधिगता तथाह्युक्तं वार्त्तिककृद्भिः।

नृसिंह-ब्रह्मविद्यैषा व्याख्याता ब्रह्मसिद्धये। इति प्रणवस्य त्वनुष्टुबङ्गत्वेनैव तत्र प्रवेशः।

All this has been printed as the Rahasyārtha-dīpikā of Śaṅkarācārya. The first half of Nṛisiṁhatāpani has a bhāsya by Śaṅkarācārya. But the 2nd part has a Rahasyārthādīpikā. This struck the editor of the Bibl. Ind. Edition, Paṇḍita Rāmamaya Tarkaratna, and he adds a note that he can not decide why it is so. The comm. to the 2nd part is here attributed to Gauḍapāda. But there is a quotation from Vārtikakāra If this Vārtikakāra is Sureśvarācārya, then the real commentator cannot be either Śaṅkarācārya or Gaudapāda

1807.

9015 तापनीयोपनिषद्भाष्यव्याख्या ।

A comm. on the bhāṣya of Tāpanīyopaniṣad.

By Nārāyaṇā Bhatta the son of Jagadīśvara Bhatta.

Substance, country paper 10 × 3¼ inches Folia, 72 Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 1700 Character, Nāgara. Old Incomplete

Old and badly injured. Not in Aufrecht.

In leaf 47 occurs the following col.

इति श्री[जग]दीश्वरभट्टोपाध्यायसूत-श्रीनारायणभट्टविर-
चितायां श्रीतापनीयोपनिषच्छाङ्करभाष्य-विवृतौ नृसिंहोपसनायां
तृतीयोपनिषत् समाप्ता ।

It begins thus:—

ॐ नमो महागणपतये नमः ।
श्रीमङ्गले श्रीनृहरिं प्रणम्य विश्वेशवागीश्वरसर्व्वदे+न्
श्रीतापनीयश्रुतिसूत्र-भाष्यं व्याख्यायते संग्रहतो मयाहि ॥

1808.

8909 नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषद्भाष्य ।

A bhāṣya on the 2nd Part of Nṛsiṁha Tāpanī.

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches Folia, 47. Lines, on a page Character, Nāgara Dated, Sam. 1878 मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे दश॰ चन्द्रवासरे ।

Printed in Bibl. Ind.

1809.

10164. हयग्रीवोपनिषत् । *Hayagrīvopaniṣad.*

Substance, country-made paper 11 × 4¾ inches Folia, 3 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh Complete

Colophon:—

इत्यथर्व्वणवेदे खंडे पूर्व्वसंहितायां पमित्यिपनिषत् (?)

See I.O. Catal Nos 493–494, MS. No. 119.

1810.

370. राधिकोपनिषत् । *Rādhikopaniṣad.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia 3 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 32 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete

Col.:—

इति श्रीऋग्वेदे ब्रह्मभागे परमरहस्ये श्रीराधिकोपनिषत् सम्पूर्णम् ।

मीति कार्त्तिक शुक्लाष्टमी ॥ ८ ।

For a description of the work see L. 114

1811.

867. शिवोपनिषत् । *Śivopaniṣad*

By Harihara.

Substance, foolscap paper 12¼ × 4 inches Folium, one Lines, 11+8 in all. Extent in ślokas, 30. Character Nāgara. Appearance, tolerable Complete

For the work see L. 50.

On the left hand margin :—

लेखक श्रीपद्मभट्टाचार्य्य ।

It is no upaniṣad, as it is by a human author

1812.

1659. *The Same.*

Substance, country-made paper 4 × 5 inches Folia, 21. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 630 Character, Nāgara Date, Sam. 1629 Appearance, very old—brown with age Complete in 7 chapters

Last Colophon :—

इति शिवोपनिषदि शिवाताराध्यायः समाप्तः ।

Post Col :—

शुभमस्तु । संवत् १६२९ समये भाद्र शुदि १३ रवौ कच्छ पुस्तक लिखापितं कर्त्तोवापण्डितेन । लिखितं रामदासकायस्थेन ।

On the lower margin there are some scribblings in thick ink in a later hand.

Colophons :—

2A. इति शिवोपनिषदि मुक्तिनिर्द्देशोऽध्यायः प्रथमः ।

3A. ० द्वितीयोऽध्यायः ।

3B. ० शिवराहस्याध्यायस्तृतीयः ।

5B. ० शान्तिरहस्याभिकार्थं चतुर्थोऽध्यायः

7B. ० शिवभस्मस्नानाध्यायः पञ्चमः ।

17A. ० फलप्रदानोपकरणाध्यायः षष्ठः ।

It begins :—

> कैलासशिखरासीनं अशेषामरपूजितम् ।
> कालघ्नं श्रीमहाकालं ईश्वरज्ञानपारगम् ॥
> संपूज्य विधिवत् भक्त्या कृष्णात्रेयः सुसंयतः ।
> सर्व्वभूतहितार्थाय पप्रच्छेदं महामुनिः ॥
> ज्ञानयोगं न विदन्ति ये नरा मन्दबुद्धयः ।
> ते मुच्यन्ते कथं घोराद् भगवन् भवसागरात् ॥
> एवं पृष्टः प्रसन्नात्मा कृष्णात्रेयेण धीमता ।
> मन्द-बुद्धि-विमुक्त्यर्थं महाकालः प्रभाषते ॥

महाकाल उवाच :—

> पुराहन्देणगदिताः शिवधर्म्माः सनातनाः ।
> देव्याः सर्व्व-गणानाञ्च संक्षेपाद् ग्रन्थकोटिभिः ।

It is different from what has been noticed in the previous number and referred to L No 50.

1813.

2251. **अथर्व्वशिर् उपनिषत्** । *Atharva-śira Upanisad.*

Substance, country-made paper 9½×4½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured. Complete

The first of the Ātharvaṇa Upaniṣads, printed in pp. to 10 of the Bibl. Ind. edition. It is called there simply Śiva Upaniṣads.

It is one of the Rudra Upaniṣads.

The last portion of the MS. beginning with योऽसौ ... ... ending नमो नमः, is to be found in p. 8 of the printed edition

1814.

2366. *The Same*

Substance, country-made paper $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9 Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, new Complete

1815.

9187. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×6 inches Folia, 8 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 90 Character, Nāgara Appearance, tolerable Neatly written

An upanisad of the Atharvaveda on divine knowledge.

See L. 87.

1816.

1576. वृहज्जाबालोपनिषत् । *Vrhajjābālopanisad.*

Substance, country-made paper $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches Lines, 10 on a page Character, Bengali. Appearance, fresh It bears the page marks from 42 to 52.

For the work see L. 147.

1817.

2245. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29 Lines, 9 on a page Extent in Slokas, 150 Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured

For the beginning of the work see L. 147, I.O. Catal. No. 492, 30th work, and Os Vol. I, 191

None of the MSS. referred to are complete. The present manuscript contains a larger work, divided into three *khandas.*

It is a work on the Śaiva cult—it treats of the mark of Tripundra and Rudrāksa, the purification of one's body with ashes, the worship of Śiva, the glory of Avimukta-

khsettra and so on. The speakers are Kālāgnirudra and Sadāsiva and Bhūsunda, Sanatkumāra and Paippalāda are the enquirers.

2B, इति मुक्तिग्रन्थभिधेयाया बृहज्जाबालोपनिषदि प्रथमं ब्राह्मणम् ।

4A, इति बृहज्जाबाले द्वितीयं ब्राह्मणम् ।

6B, ० तृतीयं ब्राह्मणम् ।

9A, ० चतुर्थं ब्राह्मणम् ।

13A, ० षष्ठं ब्राह्मणम् ।

17B, इति ब्राह्मणं सप्तमम् ।

अथ कालाग्निरुद्रं भगवंतं सनत्कुमारः पप्रच्छ रुद्राक्षधारणविधिं ब्रूहीति ।

20A, अथ पैप्पलादो भगवन्तं कालाग्निरुद्रं परिसमेत्य उवाच अधीहि भगवन् त्रिपुंड्रस्य विधिं ब्रूहीति ।

21A, इति नवमं ब्राह्मणम् ।

21B, इति प्रथम खण्डः ।

The second khanda begins :—

अथोवाच भगवान् सदाशिवः परमकारुणिकः प्रथमान् सुरानपि संवीक्ष्य घृत प्रागुदयाद्धोमयं ब्रह्मपर्णे निधाय त्र्यंबकमिति मन्त्रेण प्रोक्षयेच्च ।

Col. :—

23B, इति द्वितीय खण्डः ।

The 3rd khanda begins .—

अथ भुसुंडः जाबालो महादेवं साम्बं प्रणम्य पुनः पप्रच्छ किं नित्यं ब्राह्मणाना कर्म्म कर्त्तव्यं यदकरणे प्रत्यवैति ब्राह्मणः कः पूजनीयः को वा ध्येयः कः स्मर्त्तव्यः, etc., etc

It ends —

नीललोहितो भैरवः तं पाशुपत्यस्वमंडले ज्वलज्ज्वलनकुण्डमन्यस्थपि ततस्त्वाप्रमादेन निवसेत्काश्यां लिंगरूपिण्या लिंगरूपिण्यामिति ।

Col. :—

इति बृहज्जाबाले अविमुक्त-वैभवप्रकाशो नाम तृतीयखण्डः ।

मैद्योजाताय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नोघोरः प्रचोदयात्

इति भस्मगायत्री ।

सिद्धं ब्रह्म परं ज्योतिः स्वयमानन्दविग्रहः ।

वियदादि-महाभूतविश्वात्मत्वेन भासते ।

Col. :—

इति बृहज्जाबालोपनिषदं संपूर्णम् ।

Post Col. :-

इदं पुस्तकं नारायणदिक्षित टोकेकर भागवत् असेयाचे ।—

1818.

9017 बृहज्जाबाल तृतीयखण्डः ।

Vṛhajjāvāla khānda III.

Substance, country paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 16 Lines, 13 on a page Extent in slokas, 600 Character, Nāgara Fresh Complete

Complete in 16 leaves

The Colophon runs thus :—

इति बृहज्जाबाले अविमुक्तवैभवप्रकाशो नाम तृतीयः खण्डः ।

It begins :—

श्रीसांबाय नमः । ॐ भद्रं ० स्वस्ति ० ॥ ॐ शान्तिः ३ ॥ ॐ आपोवा इदमासन् सलिलमेव तत्प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे भुसंडः समभवत् ॥

After the Col. quoted above :—

सद्योजाताय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो घोरः प्रचोदयात् ।

इति भस्म-गायत्री ॥

सिद्धं ब्रह्म परं ज्योतिः स्वयमानन्दविग्रहः ।

वियदादि-महाभूत-विश्वात्मत्वेन भासते ।

य इमामुपनिषदं ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा नित्यमधीते अश्रोत्रियः श्रोत्रियो भवति । अनुपनीत उपनीतो भवति सर्व्वैरनुध्यातो भवति

स सर्व्वेषु वेदेषु अधीतो भवति सोऽग्निपूतो भवति सवायुपूतो भवति स सत्यपूतो भवति स सर्व्वपूतो भवति । स सर्व्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति तद्धारणात् सर्व्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति सर्व्वैः क्रतुभिरिष्टं ॥

अथ कालाग्निरुद्रः प्रोवाच ध्यानानां शिव एको ध्येयः शिवङ्करः सर्व्वमन्यत् परित्यज्यैतामधीत्य ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा गर्भवासान्मुच्यते । इत्यों सत्यं । अथ कालाग्निरुद्रः प्रोवाच ।

सकृज्जप्ता शुचिः पूतः कर्मण्यो भवेद्द्वितीयं जप्ता गाणपत्यमवाप्नोति तृतीयं जप्ता देवमनुप्रविशति इत्यों सत्यं ओं तत्सत्यं । भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः ० स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ० ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ९ । श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ।

1819.

1642. *Jābālopaniṣad.*

Substance, country-made paper 7½×4 inches Folia, 2 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara Old. Complete

For a description of the work see L. 105. Printed in the Bibliotheca Indica.

1820.

9266. *The Same.*

Substance, country-made paper 10×6 inches Folia, 13 Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 300 Character Nāgara. Appearance, tolerable Incomplete.

See L. Vol. I, No. 105, p. 57

1821.

1641. जाबालोपनिषद्दीपिका । *A comm. on the same.*

By Śaṅkarānanda disciple of Ānandātma.

Substance, country-made paper 7½×4½ inches Folia, 16 Lines, 11 and 12 on a page Extent in ślokas, 350 Character, Nāgara Old. Complete

ॐ तत्सत् इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य आनन्दात्म-पूज्यपादशिष्यः श्रीशङ्करानन्दभगवतीकृतस्य जावालोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

स्वपक्षपक्षपातेन परपक्ष-विदारणं ।
नृसिंहमद्भुतं वन्दे परमानन्दविग्रहं ॥

For a description of the work see L. 172 and I.O. Catal. No. 537C. Page 144.

1822.

9023. *The Same.*

Substance, country paper 10×4 inches Folia, 9 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 225 Character, Nāgara Fresh Complete

1823.

1679 **रुद्राक्षोपनिषद् ।** *Rudrākṣopaniṣad.*
(कात्यायनशाखीया) ।

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2}\times3\frac{1}{4}$ inches Folia, 4 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas 50 Character, Nāgara Appearance, old. Complete

It begins :—

श्रीदेवानन्दनाथ-गुरुचरण-कमलेभ्यो नमः । अथ रुद्राक्षमाहात्म्यं लिख्यते ।

The work begins :—

तत्र कात्यायनं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

अधीहि भगवन् रुद्राक्षोत्पत्तिधारणविधिं समन्त्रविधिकारिभेदात् । सोऽब्रवीत् श्रूयतां कुमारोत्पत्तिं यां श्रुत्वा परमाप्नोति । कदाचिद्देवा रुद्रमस्तुवन् ।

The Colophon :—

इति श्रीकात्यायनशाखाया रुद्राक्षोपनिषद् समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीदेवानन्दनाथगुरुचरणप्रसादात् लिखितम्

अघोरेभ्योथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः ।

सर्व्वेभ्यः सर्व्वसर्व्वेभ्यो नमोस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥

On the obverse of the last leaf there are a few lines in red ink in a different handwriting —

पीयूषेण कृतार्थता दिविषदो लक्ष्म्या हरिस्तोषितः ।

— — — — — — — —

This 'Rudraksopanisad' is different from the two upanisads noticed in Burnell, p. 35B.

1824.

2004 **कालाग्निरुद्रोपनिषत् ।** *Kālāgni-Rudropanisad*

Substance, country-made paper $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folium, 1 Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 20 Character, Nāgara. Appearance, discoloured Complete.

See L. 108.

1825.

2240. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4$ inches Folia, 1 Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 20 Character, Nāgara. Complete

For the work see above. Often printed.

Colophon :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता ।

1826.

9454. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara. Appearance, tolerable Complete

1427)

It is said to belong to Nandikesvara-purāna and is different from कालाग्निरुद्रोपनिषत् which belongs to Atharva-veda.

See Adyar, p. 159.

But the subject is the same.

Colophon :—

इति श्रीनन्दिकेश्वरसंवादे श्रीकालाग्निरुद्रोपनिषत् सम्पूर्णा ।

1827.

9343 *Sūryyopaniṣad.*

Substance, country-made paper 8½×3½ inches Folium, one Lines, 5 on a page Extent in ślokas, 6 Character, Nagara Appearance, tolerable Complete

See L. 1927.

There are a few stray verses on the reverse, of which the 1st runs :—

गलेरत्नं गानं गगनतलरत्नं दिनकरः ।
निशारत्नं चन्द्रः शयनसुखरत्नं शशिमुखी ।
सभारत्नं विद्या श्रवणसुखरत्नं हरिकथा ।
रणे रत्नं वाजी नृपतिकुलरत्नं रघुपतिः । १

1828.

2832 *Gaṇapatyupaniṣad*

For the manuscript and the work see L 4072.

1829.

1986 **गणपत्यथर्व्वशीर्षं ।** *Gaṇapatyatharvaśīrṣa*

Substance, country-made paper 6×4 inches Folia, 6 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 30 Character, Nāgara Appearance, fresh Complete

Beginning the same as in L. 4072.

End the same also, only instead of शान्तिः शान्तिः शान्तिः it has upaniṣad

5B. *Colophon* :—

इति गणेश-अथर्व्वशीर्षं समाप्तिमगमत् ।

After the colophon there are 3 verses, being a hymn to Siddha-vināyaka

1830.

8965. **अल्लोपनिषत् ।** *Allopaniṣad.*

Substance, country paper 7 × 4 inches Folia, 2 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 10 Character, Nāgara Fresh Complete.

Complete in two leaves

1831.

9444. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folium, one only Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 10 Character, Nāgara Appearance, tolerable Complete. Written on one side only.

It is said to have been composed to serve Akbar's conception of a world-religion. Printed in Bombay.

See Adyar, p. 136.

1832.

10132. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches Folium, 1 (written on one side only). Lines, 11. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Complete

Colophon : –

इत्यथर्व्वणवे अल्लोपनिषत् समाप्ता ।

A Mahomedan "upanisad."

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः । अस्याल्लां इल्ले मित्रा वरुणा दिव्यानि धत्त इल्लल्ले वरुणो राजापुनर्ददुः, etc , etc.

End :—

अल्लो रसुल्ल महमदरकं वरस्य अल्लां इल्लल्लेति इल्ल ।

1833.

2833. *Tripuryupanisad.*

By Srimat Sankaracarya.

Substance, country-made paper 10×4 inches Folia, 3 Lines, 8 on a page Extent in slokas, 63 Character, Nagara of the eighteenth century Appearance, discoloured and dilapidated Complete Corrupt

Tantrika theology.

Colophon —

इति श्रीमत् शङ्कराचार्य्यविरचिता त्रिपुरी उपनिषदं सम्पूर्ण ।

See L. 14 and I.O. Catal. No. 490.

1834.

9120 *The Same.*

Attributed to Sankaracarya.

Substance, country-made paper. 14½×6 inches. Folia, 2 Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 60 Character, Nagara Appearance, fresh Generally correct

This is a digest of the whole upanisad literature. It is called त्रिपुरा from the fact that the book has three chapters named पुर.

The first treats of the origin of the universe, the 2nd of the processes by which the manifestation of all the universe is effected, and the third treats of Brahman as the fountain-head of all the manifestations.

It begins :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

शब्द-स्पर्श-रूप-रस-गन्धादयो विषयाः । पञ्च पृथिव्यादयश्च परमात्मन एव समुत्पन्नाः । तस्माद्वा एतस्मादात्मनः आकाशः सम्भूतः । आकाशाद्वायुः वायोरग्निरग्नेरापः अद्भ्यः पृथिवी पृथिव्या औषधयः औषधिभ्योऽन्नं अन्नाद्रेतः रेतसः पुरुषः इत्यादि श्रुतेः । पृथिव्यन्त-

जीवोयुराकाशमिन्द्रियाख्यहङ्कारो बुद्धिमहानव्यक्तमव्याकृतमिति उच्यते। तत्र पृथिवी धारणे आपः पिण्डीकरणे क्लेदने च इत्यादि।

It ends:—

तत्रायं पुरुषः स्वयं ज्योतिर्भवति स्वेन भासा सर्व्वमिदं विभाति "न तत्र सूर्य्यो भाति न चन्द्रतारकं नेमा विद्युतो भान्ति कुतोऽयं अग्निस्तमेव भान्तमनुभाति सर्व्वं तस्य भासा सर्व्वमिदं विभाति" इत्यादि वचनेभ्यः बुद्धेस्तद्वृत्तीनाञ्च चक्षुरादिद्वारेण? उत्पद्यमानानां रूपाद्याकारप्रत्ययानां सुखदुःखमोहात्मकानामभ्यन्तरे स्मृतीच्छा-प्रयत्नरागद्वेषाद्यभिमानरहिताः स्वभावेनैव प्रकाशमप्रकाशयति यस्मात् शुद्धत्वं बुद्धत्वं नित्यत्वं सर्व्वज्ञत्वं सूक्ष्मत्वमचलत्वं अनामरूपत्वं विकाररहितत्वं कृत्स्नत्वं अशनायापिपासे प्राणस्येति शोकमोहौ मनसो जरामृत्यू शरीरस्येति योऽशनायापिपासे शोकं मोहं जरां मृत्युमत्येति च ते यदिदं किञ्च आशु[कि]भ्यः आशकुनिभ्यः आपतङ्गेभ्यः आकीटेभ्यः प्रकृतेरन्नमिति तस्मात् सिद्धं नात्मन इति तृतीयं पुरं। जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तेष्वेक एवात्मा जागरिते वैश्वानर[ः]. स्वप्ने तैजसः सुषुप्ते प्राज्ञः नेत्रे जागरितं विद्यात् कण्ठे स्वप्नं विनिर्दिशेत् सुषुप्ते हृदयस्य तुरीयं मूर्द्ध्नि संस्थितं स एव निःशेषस्तुरीयः स परमात्मा सोऽहमिति।

Col. :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-गोविन्दभगवत्-पूज्यपाद-शिष्यः श्रीशङ्करभगवता कृतं त्रिपुरीप्रकरणं समाप्तं।

1835.

360. गरुडोपनिषत् । *Garudopanisad*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Date, Sam 1819. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 33.

Col. —

इति श्रीहरिहरब्रह्मविरचितं गरुडोनिषत् समाप्तं ।

Post Col. Statement —

संवत् १८१९ मीती आश्विन शुक्लपक्ष तिथौ गुरुवासरे ।

It belongs to the Atharva Veda.

1836.

361. *The Same*

Substance, country-made paper. 6¼ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara. Appearance, old, repaired. Complete.

Beginning :—

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्री ॥

ॐ अस्य श्रीगरुडोपनिषद्-महामन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः देवी गायत्रीच्छन्दः गरुडो देवता क्षौं वीजानि स्वराः शक्तयः इत्यादि ।

End :—

य इमां विद्यां अमावास्यां जोमप्रीयेण धारयेत् यावत्जीवं तं न हिंसति सर्पः । अष्टौ ब्राह्मणानान्याय इत्यादिना नमो त्वयाति त्वयति सत ब्राह्मणां न्याय इत्याकष्टं मोक्ष यांति त्वयति सहस्र-

ब्राह्मणान्याय इत्या मनसा मोच्चयंति जयति। इत्याहं मघगवान् न ब्रह्मा। (?)

Col. :—

श्रीगरुडोपनिषद् विरचितं सम्पूर्णमिति लिखितं गुरुचरण-प्रतापेन मैनक चामेश्वर। + + + +

This appears to be rather a snake charm

1837.

2236 *The Same.*

Substance, country-made paper 7½×4 inches. Folia, 2 Lines, 10 on a page Extent in slokas, 30 Character, Nāgara of the eighteenth century. Discoloured Pasted Complete

Post Col. :—

स[ा]प्रीतिर्विवेकिनां, etc , तां खं, etc.

It is a snake-charm, printed in Colonel Jacob's Edition of Eleven Upanishads.

1838.

8964. *The Same.*

Substance, country-made paper 6½×4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page Extent in slokas, 25 Character, Nāgara Fresh Complete.

Complete in four leaves.

See L. 33.

1839.

9812. *The Same.*

Substance, country-made paper 9×5 inches Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 30 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

It begins thus :—

ॐ श्रीगरुडाय नमः।

अथ गरुडोपनिषदमन्त्रमहामन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीच्छन्दः श्रीगरुडो देवता स्वलो बीजानि स्वरा[ः] प्रत्ययः मन्त्रोक्त-विष-

सकल निगमवाक्यैः संस्तुतं ब्रह्मरूपं
सकलजननिवासं योगिनां रक्षितारं
अतुलितकरुणाब्धिं वन्दितं योगिवृन्दैः
परम, etc.

सुललितकुचकुम्भैरर्चितं गोपिकानां
नयनकमलपत्रैर्वन्दितं तं मुरारिं
विविधपरमलीलाकोटिकन्दर्परूपं
परम, etc.

त्रिविधकरणभक्त्या बालकृष्णाष्टकं यः
पठति तरति दुःखं सर्व्वसौभाग्यमिन्धं
विविधपरमभोगान् प्राप्नुयाच्चान्ततार्थ
सपदि परमलोकं शाश्वतं शाश्वतञ्च । ९

Colophon :—

इति श्रीबालकृष्णाष्टकं समाप्तं ।

1842.

9811. *The Same.*

Substance, foreign paper 9×5 inches. Folium, one Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 11 Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete

1843.

9894. *The Same.*

Substance, country-made paper 11×5 inches Folium, one. Lines, 10 in all. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete.

A short hymn in praise of the sun for cure of eye-diseases, often noticed.

9913 **चक्षुरुपनिषत् ।** *Cakṣurupaniṣad.*

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folium, one. Lines, 16 in all. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Often noticed.

1845.

9934 *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folium, one. Lines, 9+7 in all. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

1845A.

11007. *Unidentified*

Substance, country-made paper 11 × 4½ inches Folia, 14 of which the 6th is missing Lines, 7 on a page Character, modern Nagara Appearance, fresh

A fragment of some Brāhmana

Beg :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ·

देवयजनं जोषयन्ति संयदेवचर्षिष्ठ स्यान्नजोषयेरन् यदन्यद्धूमेनाभिप्रयीतातो वै देवा दिवमुपोदक्रामं देवान् वा एव उपोत्क्रामति, etc., etc

4B, ब्राह्मणं १ ; 9B, ब्राह्मणं २ ।

It ends abruptly in the 3rd Brāhmana

There are three leaves marked 3–5, giving in Hindi ingredients of some medicines.

INDEX.

ग्रन्थनामाभावः ।